

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI CODEX

NB: Partes indicatae circumflexu (^) a voce Graeca redditae sunt

Liber Primus

- CJ.1.1.0. De summa trinitate et de fide catholica et ut nemo de ea publice contendere audeat.
- CJ.1.2.0. De sacrosanctis ecclesiis et de rebus et privilegiis earum.
- CJ.1.3.0. De episcopis et clericis et orphanotrophis et brephotrophis et xenodochis et asceteriis et monachis et privilegio eorum et castrensi peculio et de redimendis captivis et de nuptiis clericorum vetitis seu permissis.
- CJ.1.4.0. De episcopali audientia et de diversis capitulis, quae ad ius curamque et reverentiam pontificalem pertinent.
- CJ.1.5.0. De haereticis et Manichaeis et samaritis.
- CJ.1.6.0. Ne sanctum baptismum iteretur.
- CJ.1.7.0. De apostatis.
- CJ.1.8.0. Nemini licere signum salvatoris christi vel in silice vel in marmore aut sculpere aut pingere.
- CJ.1.9.0. De iudaeis et caelicolis.
- CJ.1.10.0. Ne christianum mancipium haereticus vel paganus vel iudaeus habeat vel possideat vel circumcidat.
- CJ.1.11.0. De paganis sacrificiis et templis.
- CJ.1.12.0. De his qui ad ecclesias confugiunt vel ibi exclamant.
- CJ.1.13.0. De his qui in ecclesiis manumittuntur.
- CJ.1.14.0. De legibus et constitutionibus principum et edictis.
- CJ.1.15.0. De mandatis principum.
- CJ.1.16.0. De senatus consultis.
- CJ.1.17.0. De veteri iure enucleando et auctoritate iuris prudentium qui in digestis referuntur.
- CJ.1.18.0. De iuris et facti ignorantia.
- CJ.1.19.0. De precibus imperatori offerendis et de quibus rebus supplicare liceat vel non.
- CJ.1.20.0. Quando libellus principi datus litis contestationem facit.
- CJ.1.21.0. Ut lite pendente vel post provocationem aut definitivam sententiam nulli liceat imperatori supplicare.
- CJ.1.22.0. Si contra ius utilitatemve publicam vel per mendacium fuerit aliquid postulatum vel impetratum.
- CJ.1.23.0. De diversis rescriptis et pragmaticis sanctionibus.
- CJ.1.24.0. De statu et imaginibus.
- CJ.1.25.0. De his qui ad statuas confugiunt.
- CJ.1.26.0. De officio praefectorum praetorio orientis et Illyrici.
- CJ.1.27.0. De officio praefecti praetorio Africae et de omni eiusdem dioeceseos statu.
- CJ.1.28.0. De officio praefecti urbis.
- CJ.1.29.0. De officio magistri militum.
- CJ.1.30.0. De officio quaestoris.
- CJ.1.31.0. De officio magistri officiorum.
- CJ.1.32.0. De officio comitis sacrarum largitionum.
- CJ.1.33.0. De officio comitis rerum privatarum.
- CJ.1.34.0. De officio comitis sacri patrimonii.
- CJ.1.35.0. De officio proconsulis et legati.
- CJ.1.36.0. De officio comitis orientis.

CJ.1.37.0. De officio praefecti augustalis.
CJ.1.38.0. De officio vicarii.
CJ.1.39.0. De officio praetorum.
CJ.1.40.0. De officio rectoris provinciae.
CJ.1.41.0. Ut nulli patriae suae administratio sine speciali permissu principis permittatur.
CJ.1.42.0. De quadrimenstruis tam civilibus quam militaribus brevibus.
CJ.1.43.0. De officio praefecti vigilum.
CJ.1.44.0. De officio praefecti annonae.
CJ.1.45.0. De officio civilium iudicum.
CJ.1.46.0. De officio iudicum militarium.
CJ.1.47.0. Ne comitibus rei militaris vel tribunis lavacra praestentur.CJ.1.48.0. De officio diversorum iudicum.
CJ.1.49.0. Ut omnes tam civiles quam militares iudices post administrationem depositam per quinquaginta dies in civitatibus vel certis locis permaneant.
CJ.1.50.0. De officio eius qui vicem alicuius iudicis obtinet.
CJ.1.51.0. De adessoribus et domesticis et cancellariis iudicum.
CJ.1.52.0. De annonis et capitu administrantium vel adessorum aliorumve publicas sollicitudines gerentium vel eorum, qui aliquas consecuti sunt dignitates.
CJ.1.53.0. De contractibus iudicum vel eorum qui sunt circa eos et inhibendis donationibus in eos faciendis et ne administrationis tempore proprias aedes aedificent sine sanctione pragmatica.
CJ.1.54.0. De modo multarum, quae ab iudicibus infliguntur.
CJ.1.55.0. De defensoribus civitatum.
CJ.1.56.0. De magistratibus municipalibus.
CJ.1.57.0. De officio iuridici Alexandriae.

CJ.1.1.0. De summa trinitate et de fide catholica et ut nemo de ea publice contendere audeat.

CJ.1.1.1pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Cunctos populos, quos clementiae nostrae regit temperamentum, in tali volumus religione versari, quam divinum Petrum apostulum tradidisse Romanis religio usque ad nunc ab ipso insinuata declarat quamque pontificem Damasum sequi claret et petrum Alexandriae episcopum virum apostolicae sanctitatis, hoc est ut secundum apostolicam disciplinam evangelicamque doctrinam patris et filii et spiritus sancti unam deitatem sub pari maiestate et sub pia trinitate credamus. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad pop. urb. Constantinop. * <a 380 D. iii k. Mart. Thessalonica Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.1.1.1.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Hanc legem sequentes christianorum catholicorum nomen iubemus amplecti, reliquos vero dementes vesanosque iudicantes haeretici dogmatis infamiam sustinere, divina primum vindicta, post etiam motus nostri, quem ex caelesti arbitrio sumpserimus, ultione plectendos. <a 380 D. iii k. Mart. Thessalonica Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.1.1.2pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nullus haereticis mysteriorum locus, nulla ad exercendam animi obstinatoris dementia pateat occasio. sciant omnes, etiamsi quid speciali quolibet rescripto per fraudem elicitum ab huiusmodi hominum genere impetratum sit, non valere. arceantur cunctorum haereticorum ab illicitis congregationibus turbae: unius et summi dei nomen ubique celebretur: Nicaenae fidei dudum a maioribus traditae et divinae religionis testimonio atque adsertione firmatae observantia semper mansura teneatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 381 D. iiii id. Ian. Constantinopoli Eucherio et Syagrio cons.>

CJ.1.1.2.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Is autem Nicaenae adsertor fidei et catholicae religionis verus cultor accipiendus est, qui omnipotentem deum et christum filium dei uno nomine confitetur, deum de deo, lumen ex lumine, qui spiritum sanctum, quem ex summo rerum parente speramus et accipimus, negando non violat, apud quem intemeratae fidei sensu viget incorruptae trinitatis indivisa substantia, quae Graeco verbo ousia recte credentibus dicitur. haec profecto nobis magis probata, haec veneranda sunt. <a 381 D. iiii id. Ian. Constantinopoli Eucherio et Syagrio cons.>

CJ.1.1.2.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Qui vero isdem non inserviunt, desinant adfectatis dolis alienum verae religionis nomen adsumere et suis apertis criminibus denotentur: ab omnium submoti ecclesiarum limine penitus arceantur, cum omnes haereticos illicitas agere intra oppida congregationes vetemus. ac si quid eruptio factiosa temptaverit, ab ipsis etiam urbium moenibus exterminato furore propelli iubemus, ut cunctis orthodoxis episcopis, qui Nicaenam fidem tenent, catholicae ecclesiae toto orbe reddantur. <a 381 D. iiii id. Ian. Constantinopoli Eucherio et Syagrio cons.>

^CJ.1.1.3.1: Imp. Theodosius et Valentinianus AA. Hormisdas pp.

Sancimus, ut quaecumque Porphyrius insania sua compulsus sive alius quilibet contra religiosum Christianorum cultum conscripserit, apud quemcumque inventa fuerint, igni tradantur. omnia enim scripta, quae deum ad iracundiam provocant animasque offendunt, ne ad auditum quidem hominum venire volumus.

^CJ.1.1.3.2:

Praeterea sancimus, ut qui impiam Nestorii fidem adfectant vel nefariam eius doctrinam sequuntur, si episcopi vel clerici sint, sanctis ecclesiis eiciantur, sin laici, anathematizentur: data licentia orthodoxis, qui volunt et piam legislationem nostram sequuntur, absque metu et damno eos denunciandi et accusandi.

^CJ.1.1.3.3:

Cum autem ad pias aures nostras pervenerit a quibusdam conscriptas et editas esse doctrinas ambiguas neque accurate congruentes cum orthodoxa fide proposita a sancto concilio patrum sanctorum, qui Nicaeae et Ephesi convenerunt, et a Cyrillo pia memoriae, Alexandrinae magnae civitatis quondam episcopo, iubemus tales libros sive antea sive hoc tempore scriptos, imprimis Nestorii, comburi et perfecto exitio tradi, ut ne in cognitionem quidem cuiusquam veniant: his, qui tales scripturas aut libros habere et legere continuaverint, ultimum supplicium subituris. ceterum nulli licere praeter fidem, ut diximus, Nicaeae atque Ephesi expositam profiteri quicquam vel docere.

CJ.1.1.4pr.: Imperator Marcianus

Nemo clericus vel militans vel alterius cuiuslibet condicionis de fide christiana publice turbis coadunatis et audientibus tractare conetur in posterum, ex hoc tumultus et perfidiae occasionem requirens. * Marcian. A. Palladio pp. * <a 452 D. vii id. Febr. Constantinopoli Sporacio cons.>

CJ.1.1.4.1: Imperator Marcianus

Nam iniuriam facit iudicio reverentissimae synodi, si quis semel iudicata ac recte disposita revolvere et publice disputare contendit, cum ea, quae nunc de christiana fide a sacerdotibus, qui Chalcedone convenerunt, per nostra praecepta statuta sunt, iuxta apostolicas eitiones et instituta sanctorum patrum trecentorum decem et octo et centum quinquaginta definita esse noscuntur. <a 452 D. vii id. Febr. Constantinopoli Sporacio cons.>

CJ.1.1.4.2: Imperator Marcianus

Nam in contemptores huius legis poena non deerit, quia non solum contra fidem vere eitam veniunt, sed etiam iudaeis et paganis ex huiusmodi certamine profanant veneranda mysteria. <a

452 D. vii id. Febr. Constantinopoli Sporacio cons.>

CJ.1.1.4.3: Imperator Marcianus

Igitur si clericus erit, qui publice tractare de religione ausus fuerit, consortio clericorum removebitur: si vero militia praeditus sit, cingulo spoliabitur: ceteri etiam huiusmodi criminis rei, si quidem liberi sint, de hac sacratissima urbe pellentur, pro vigore iudiciario etiam competentibus suppliciis subiugandi, sin vero servi, severissimis animadversionibus plectentur.

<a 452 D. vii id. Febr. Constantinopoli Sporacio cons.>

^CJ.1.1.5: Imp. Iustinianus A.

Cum recta intemerataque fides, quam praedicat sancta dei catholica atque apostolica ecclesia, nullo modo innovationem recipiat, sequentes sanctorum apostolorum et eorum qui post eos in sanctis dei ecclesiis claruerunt praecepta recte nos facturos credidimus universis manifestando, quomodo de spe quae in nobis est sentiamus, secuti traditionem ac consensum sanctae dei catholicae et apostolicae ecclesia.

^CJ.1.1.5.1:

Credentes igitur in patrem filium et sanctum spiritum unam substantiam in tribus personis adoramus, unam deitatem, unam potestatem, trinitatem consubstantialem. confitemur autem in ultimis diebus unigenitum dei filium, deum de deo, ante saecula et sine tempore ex patre natum, coaeternum patri, eum ex quo omnia et per quem omnia sunt, descendisse de caelis, incarnatum esse ex spiritu sancto et sancta semper virgine et dei genetrice Maria et hominem factum esse, cruci adfixum, sepultum esse et resurrexisse tertio die: unius eiusdemque miracula et passiones quas sponte carne sustinuit agnoscentes.

^CJ.1.1.5.2:

Non enim alium deum verbum novimus et alium Christum, sed unum atque eundem consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem. trinitas enim mansit trinitas etiam incarnato uno ex trinitate deo verbo: neque enim quartae personae adiectionem sancta trinitas admittit.

^CJ.1.1.5.3:

Quae cum ita sint, damnamus omnem haeresim, praesertim vero Nestorium hominis adoratorem, qui dividit unum dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum et negat proprie et vere sanctam gloriosam semper virginem Mariam dei genetricum esse, sed alium dicit deum verbum ex patre esse, alium, qui ex sancta semper virgine Maria natus est, hunc autem gratia et necessitudine, quae ei cum deo verbo est, deum factum esse: nec non Eutychetem mente captum, qui visionem inducit et negat veram ex sancta semper virgine et dei genetrice Maria incarnationem, hoc est nostram salutem, neque admittit eum omnino consubstantialem patri esse secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem: item Apollinarium animae exterminatorem, qui dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum anima carere dicit et confusionem seu perturbationem superducit incarnationi unigeniti filii dei, omnesque qui cum eo senserunt vel sentiunt.

^CJ.1.1.5.4:

Si qui igitur post hanc commonitionem nostram certioresque facti a religiosissimis uniuscuiusque loci episcopis nostris posthac inventi fuerint contrariae opinionis esse, veniam se impetraturos ne sperent: iubemus enim tales tamquam confestos haereticos competenti animadversioni subici.

^CJ.1.1.6:

Idem A. Constantinopolitanis. Salvatorem et dominum omnium Iesum Christum verum deum nostrum per omnia colentes studemus etiam, quatenus hoc humana mens adsequi potest, eius

humilitatem imitari.

^CJ.1.1.6.1:

Cum igitur quosdam invenerimus detineri morbo atque insania impiorum Nestorii et Eutychetis inimicorum deo et sanctae catholicae atque apostolicae ecclesiae, qui sanctam gloriosam semper virginem Mariam proprie et secundum veritatem dei genetricem dicere recusant, eos quae sit recta Christianorum fides edocere festinavimus.

^CJ.1.1.6.2:

Ii vero incurabiles dissimulato errore suo circumveniunt, ut compertum habemus, simpliciorum animos et turbando et offendendo, pronuntiando etiam contraria sanctae catholicae atque apostolicae ecclesiae.

^CJ.1.1.6.3:

Quamobrem necessarium credidimus tam haeticorum mendacia dissipare quam cunctis explanare, qualiter sentiat sancta dei catholica atque apostolica ecclesia, praedicent sanctissimi eius sacerdotes, quos et ipsi secuti spem quae nobis est aperimus, non innovantes fidem (quod absit), sed coarguentes insaniam eorum, qui cum impiis haeticis consentiunt. quod iam pridem in primordiis nostri imperii cunctis patefecimus.

^CJ.1.1.6.4:

Credimus igitur in unum deum patrem omnipotentem et in unum dominum Iesum Christum filium dei et in sanctum spiritum, unam substantiam in tribus personis adorantes, unam deitatem, unam potestatem, trinitatem consubstantialem.

^CJ.1.1.6.5:

In ultimis autem diebus confitemur dominum nostrum Iesum Christum, unigenitum dei filium, ex vero deo deum verum, ante saecula et sine tempore de patre natum, coaeternum patri, eum denique, ex quo omnia et per quem omnia sunt, descendisse de caelis et incarnatum ex spiritu sancto et sancta gloriosa semper virgine et dei genetrice Maria et hominem factum esse, crucem passum pro nobis sub Pontio Pilato et sepultum esse et tertio die resurrexisse: unius eiusdemque et miracula et cruciatus quos sponte carne subiit agnoscentes.

^CJ.1.1.6.6:

Non enim alium deum verbum et alium Christum novimus, sed unum eundemque consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem. ut enim in divinitate perfectus est, ita idem et in humanitate perfectus est. re vera enim unitatem accipimus et confitemur: trinitas enim mansit trinitas et postquam unus ex trinitate deus verbum homo factus est: neque quartae personae adiectionem recipit sancta trinitas.

^CJ.1.1.6.7:

Quae cum ita se habeant, damnamus omnem haeresim, imprimis Nestorium hominis adorantem et eos qui eius sententiam amplexi sunt vel amplectuntur, qui dividunt unum dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum negantque proprie et re vera sanctam gloriosam semper virginem Mariam deiparam, id est dei matrem, sed duos filios dicunt alterum ex patre deum verbum, alterum ex sancta semper virgine et dei genetrice Maria, gratia et nexu et necessitudine, quae ei cum deo verbo est, et ipsum deum factum esse: recusantes et negantes dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum incarnatum et cruci adfixum unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis. hic enim solus est coadorandus et conglorificandus patri et sancto spiritui.

^CJ.1.1.6.8:

Damnamus etiam Eutychetem mente captum eosque qui eius sententiam amplexi sunt vel

amplectuntur, qui visionem inducunt negantque veram ex sancta virgine et dei genetrice Maria incarnationem domini et salvatoris nostri Iesu Christi, id est salutem nostram, neque agnoscunt eum consubstantialem esse patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis secundum humanitatem.

^CJ.1.1.6.9:

Neque minus Apollinarium animae exterminatorem eosque, qui eius sententiam amplexi sunt vel amplectuntur dicentes anima carere dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum et confusionem seu perturbationem superducentes incarnationi unigeniti filii dei, omnesque qui eorum sententiam amplexi sunt vel amplectuntur. D. id. Mart. dn. Iustiniano pp. A. III cons.

Idem Ephesiis, idem Caesariensibus, idem Cyzicenis, idem Amidenis Trapezuntiis Hierosolymitanis Apameis Iustinianopolitanis Theopolitanis Sebastenis Tarsensibus Ancyranis.

^CJ.1.1.7: Idem A.

Epiphanio sanctissimo et beatissimo archiepiscopo huius regiae urbis et oecumenico patriarchae. Edocere volentes sanctitatem tuam omnia quae ad ecclesiarum statum pertinent necessarium duximus hisce ad eam sacris litteris uti et per eas quae agitantur manifestum ei facere: quae et ipsam scire persuasi sumus.

^CJ.1.1.7.1:

Cum igitur nonnullos invenerimus alienos a sancta catholica atque apostolica ecclesia impiorum Nestorii et Eutychetis errorem secutos eorumque blasphemiis usos, sacrum edictum proposuimus, quod et tua sanctitas novit, quo haereticorum insaniam refutavimus, minime immutato vel immutando vel praetermittendo ecclesiastico qui adhuc deo iuvante obtinet statu, quod et tua beatitudo scit, sed per omnia custodientes unitatem sacrosanctarum ecclesiarum cum sanctissimo vetustioris Romae papa et patriarcha, ad quem his similia scripsimus.

^CJ.1.1.7.2:

Neque enim patimur quicquam quod ad ecclesiasticum statum pertinet non referri ad eius beatitudinem, cum sit caput omnium sanctissimorum dei sacerdotum et quia, quotienscumque in his partibus haeretici extiterunt, sententia rectoque iudicio illius venerandae sedis coerciti sunt.

^CJ.1.1.7.3:

Ideoque ex praesentibus sacris litteris sanctitas vestra cognoscet quae a nobis proposita sunt, ut qui prave intellegere vel interpretari temptaverint, quae a nobis recte in edicto pronuntiata sunt, praesentibus sacris litteris nostris refutentur.

^CJ.1.1.7.4:

Pauci quidam infideles et alieni a sancta dei catholica atque apostolica ecclesia contradicere Iudaice ausi sunt iis quae ab omnibus sacerdotibus recte observantur et probantur et praedicantur, denegantes dominum nostrum Iesum Christum unigenitum dei filium et deum nostrum incarnatum ex spiritu sancto et sancta gloriosa semper virgine et dei genetrice Maria et hominem factum cruciatumque unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis, coadorandum et conglorificandum patri et sancto spiritui, consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, passibilem carne, eundem impassibilem deitate.

^CJ.1.1.7.5:

Recusantes vero dominum nostrum Iesum Christum unigenitum filium dei et deum nostrum fateri unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis manifesto deprehenduntur impii Nestorii pravam doctrinam sequi, secundum gratiam eum filium dei dicentes et alium deum verbum, alium Christum dicentes. quos cum ipsorum doctrina iisque qui eam amplexi sunt vel

amplectuntur tamquam alienos a sancta dei catholica atque apostolica ecclesia damnamus.

^CJ.1.1.7.6:

Omnes igitur sacerdotes sanctae catholicae atque apostolicae ecclesiae et reverentissimi sacrorum monasteriorum archimandritae secuti sanctorum patrum traditionem, nihil omnino statum ecclesiae qui hactenus obtinuit, neque antea neque nunc, ut dictum est, mutant congruenter confitentur et credunt praedicantes dominum nostrum Iesum Christum unigenitum filium dei et deum nostrum ante saecula et sine tempore de patre natum et ultimis diebus descendentem de caelis et incarnatum ex spiritu sancto et sancta gloriosa semper virgine et dei genetrice Maria et hominem factum et cruci fixum unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis.

^CJ.1.1.7.7:

Consubstantialem enim eum scimus patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, passibilem carne, eundem impassibilem deitate, coadorandum patri et spiritui sancto. neque enim alium deum verbum et alium Christum novimus, sed unum atque eundem consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, passibilem carne, eundem impassibilem divinitate.

^CJ.1.1.7.8:

Ut enim in divinitate perfectus est, ita idem in humanitate perfectus est: in una enim substantia unitatem accipimus et confitemur.

^CJ.1.1.7.9:

Quoniam igitur unigenitus filius et verbum dei ante saecula et sine tempore de patre natus, idem ultimis diebus descendens de caelis et incarnatus ex spiritu sancto et sancta gloriosa et dei genetrice Maria et homo factus, id est dominus noster Iesus Christus, proprie et vere deus est, propterea et sanctam gloriosam semper virginem Mariam proprie et vere matrem dei dicimus, non quia deus verbum principium ex ea sumpserit, sed quia ultimis diebus descendit de caelis et ex ipsa incarnatus et natus et homo factus est.

^CJ.1.1.7.10:

Quem confitemur, ut dictum est, consubstantialem esse patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, eiusdem miracula et passiones, quas sponte carne sustinuit, cognoscentes.

^CJ.1.1.7.11:

Illae igitur sunt, quibus sacro nostro edicto pronunciatis haereticos redarguimus, qui sacro edicto etiam universi, qui hic inventi sunt, sanctissimi episcopi et devotissimi archimandritae una cum tua sanctitate subscripserunt secuti per omnia sancta quattuor concilia et quae ab unoquoque eorum constituta sunt, id est Nicaenum CCCXVIII huius regiae civitatis CL patrum, Ephesinum prius et Chalcedonense, cum omnibus manifestum sit, quod fidei definitionem quae universis nobiscum fidelibus sanctae Catholicae atque apostolicae ecclesiae tradita est, id est, sanctum documentum vel symbolum, tenemus et custodimus, quod a CCCXVIII sanctis patribus expositum est, quod et CL in hac regiae civitate congregati sancti patres interpretando explanaverunt, non quod aliquid ei deesset, sed, quoniam veritatis inimici alii sancti spiritus deitatem subvertere adgressi sunt, alii veram incarnationem dei verbi ex sancta semper virgine dei genetrice Maria factam negaverunt, propterea scriptis testimoniis sanctum documentum dicti CL patres interpretando explanaverunt.

^CJ.1.1.7.12:

Hoc et reliquae sanctae synodi, scilicet Ephesina prior et Chalcedonensis, eandem fidem secutae receperunt et observarunt et sanctam gloriosam semper virginem Mariam dei genetricem praedicarunt, damnatis iis qui eam dei genetricem esse negarent.

^CJ.1.1.7.13:

Similiter damnauerunt eos, qui aliud symbolum vel sanctum documentum tradunt praeter id, quod a CCCXVIII sanctis patribus expositum est, explicatum vero explanatumque a CL sanctis patribus in hac regia urbe congregatis.

^CJ.1.1.7.14:

Et Ephesina quidem prior impium Nestorium eiusque dogmata sustulit damnauitque tam eos qui eius opinionem suam fecerunt vel faciunt et qui eam probauerunt vel probant.

^CJ.1.1.7.15:

Sancta autem Chalcedonensis synodus sustulit expulitque ex sanctis dei ecclesiis et damnauit etiam impium Eutychetem et placita eius eosque qui eius sententiam suam fecerunt vel faciunt vel qui eam comprobauerunt vel comprobant. item omnes haereticos eorumque dogmata et eos qui eorum opinionem suam fecerunt vel faciunt damnauit.

^CJ.1.1.7.16:

Similiter damnauit etiam Nestorium et placita eius eosque qui eius sententiam suam fecerunt vel faciunt vel qui eam comprobauerunt vel comprobant.

^CJ.1.1.7.17:

Eadem autem sancta Chalcedonensis synodus et magni Procli litteras ad Armenias scriptas de eo, quod dominum nostrum Iesum Christum filium dei et deum nostrum unum ex sancta trinitate dici oporteat, relatione sua recepit et confirmauit.

^CJ.1.1.7.18:

Dicta quattuor concilia vel quae ab iis statuta sunt si praetermittimus, facultatem damus haereticis eorumque doctrinis ab isdem oppressis pestem suam in sanctas dei ecclesias rursus inducendi.

^CJ.1.1.7.19:

Quod fieri numquam poterit (quod absit), quoniam dicta quattuor concilia praeceptis suis haereticos eorumque praecepta expulerunt.

^CJ.1.1.7.20:

Ac si quis de una dictarum sanctarum synodarum dubitet, apparet eum doctrinam ab illa repulsam et damnatam tenere.

^CJ.1.1.7.21:

Ne quis igitur frustra nos inquietet vana spe subnixus nos contrarium aliquid sanctis quattuor conciliis fecisse facturosve esse vel fieri ab aliquo permissuros vel memoriam earumdem sanctarum quattuor synodorum tolli ex sacris ecclesiae tabulis passuros.

^CJ.1.1.7.22:

Omnes enim ab iis repulsos damnatosque repulsorumque doctrinas et adseclas damnamus.

^CJ.1.1.7.23:

Ideoque beatitudo tua oret pro nobis nostroque imperio edoceatque cunctos ac certiores faciat de nostro proposito et de studio nostro erga intemeratam fidem.

CJ.1.1.8pr.: Imperator Justinianus

Inter claras sapientiae mansuetudinis vestrae laudes, christianissime principum, puriore luce tamquam aliquod sidus irradiat, quod amore fidei, quod caritatis studio, edocti ecclesiasticis disciplinis, Romanae sedis reverentiam conservatis et ei cuncta subicitis et ad eius deducitis unitatem, ad cuius auctorem, hoc est apostolorum primum, domino loquente praeceptum est: ' pasce oves meas '. * Gloriosiss. et Clementiss. fil. Iustiniano A. Iohannes ep. urb. Romae.* <a 534 D. viii k. April. il. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.1: Imperator Justinianus

Quam esse omnium vere ecclesiarum caput et patrum regulae et principum statuta declarant et pietatis vestrae reverentissimi testantur affatus. patet igitur in vobis impletum fore, quod scripturae loquuntur: ' per me reges regnant et potentes scribunt iustitiam '. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.2: Imperator Justinianus

Nihil est enim, quod lumine clariore praefulgeat, quam recta fides in principe: nihil est, quod ita nequeat occasui subiacere, quam vera religio. nam cum auctorem vitae vel luminis utraque respiciant, recte et tenebras respuunt et nesciunt subiacere defectui. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.3: Imperator Justinianus

Quam ob rem, gloriosissime principum, votis omnibus exorabitur divina potentia, ut pietatem vestram in hoc ardore fidei, in hac devotione mentis, in hoc integrae religionis studio sine defectu sui in tempora longiora conservet: hoc enim et sanctis credimus ecclesiis expedire. scriptum est enim: ' labiis regit rex ', et iterum: ' cor regis in manu dei, et ubi voluerit, inclinabit illud '. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.4: Imperator Justinianus

Hoc est enim, quod vestrum firmat imperium, hoc, quod vestra regna conservat. nam pax ecclesiae, religionis unitas, auctorem facti in sublime provectum grata sibi tranquillitate custodit. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.5: Imperator Justinianus

Neque enim parva ei vicissitudo a potentia divina tribuitur, per quem nullis rugis ecclesia divisa secernitur, nullis insertis maculis variatur. scriptum est enim: ' quia cum rex iustus sederit supra sedem, non adversabitur sibi quicquam malignum '. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.6: Imperator Justinianus

Proinde serenitatis vestrae apices per Hypatium atque Demetrium sanctissimos viros fratres et coepiscopos meos reverentia consueta suscepimus: quorum etiam relatione comperimus, quod fidelibus populis proposuissetis edictum amore fidei pro submovenda haereticorum intentione secundum apostolicam doctrinam, fratrum et coepiscoporum nostrorum interveniente consensu. quod, quia apostolicae doctrinae convenit, nostra auctoritate confirmamus. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.7: Imperator Justinianus

Textus autem epistolae talis est: <a. 533 D. viii id. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano perpetuo augusto iii consule. >Victor Iustinianus Pius Felix Inclitus Triumphator Semper Augustus Iohanni sanctissimo archiepiscopo almae urbis Romae et patriarchae. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.8: Imperator Justinianus

Reddentes honorem apostolicae sedi et vestrae sanctitati, quod semper nobis in voto fuit et est, ut decet, patrem honorantes vestram beatitudinem omnia, quae ad ecclesiarum statum pertinent, festinamus ad notitiam deferre vestrae sanctitatis, quoniam semper magnum nobis fuit studium unitatem vestrae apostolicae sedis et statum sanctorum dei ecclesiarum custodiri, qui hactenus obtinet et incommote permanet nulla intercedente contrarietate. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.9: Imperator Justinianus

Ideoque omnes sacerdotes universi orientalis tractus et subicere et unire sedi vestrae sanctitatis properavimus. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

conss.>

CJ.1.1.8.10: Imperator Justinianus

Et in praesenti ergo quae hic commota sunt, quamvis manifesta et indubitata sint et secundum apostolicae vestrae sedis doctrinam ab omnibus semper sacerdotibus firme custodita et praedicata, necessarium duximus, ut ad notitiam vestrae sanctitatis perveniant. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. conss.>

CJ.1.1.8.11: Imperator Justinianus

Nec enim patimur quicquam, quod ad ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum et indubitatum sit, quod movetur, ut non etiam vestrae innotescat sanctitati, quia caput est omnium sanctarum ecclesiarum. per omnia enim, ut dictum est, properamus honorem et auctoritatem crescere vestrae sedis. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. conss.>

CJ.1.1.8.12: Imperator Justinianus

Manifestum igitur facimus vestrae sanctitati, quod pauci quidam infideles et alieni sanctae dei catholicae atque apostolicae ecclesiae contradicere Iudaice ausi sunt adversus ea, quae ab omnibus sacerdotibus secundum vestram doctrinam recte tenentur et glorificantur atque praedicantur, denegantes dominum nostrum ihesum christum, unigenitum filium dei et deum nostrum, incarnatum ex sancto spiritu et sancta atque gloriosa virgine et dei genetrice maria hominem factum atque crucifixum, unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis, coadorandum et conglorificandum patri et spiritui sancto, consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem ipsum secundum humanitatem, passibilem carne, eundem ipsum impassibilem deitate. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Justiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. conss.>

CJ.1.1.8.13: Imperator Justinianus

Recusantes enim dominum nostrum ihesum christum unigenitum filium dei et deum nostrum fateri unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis videntur nestorii malam sequentes doctrinam, secundum gratiam dicentes eum filium dei et alium dicentes deum verbum et alium christum. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. conss.>

CJ.1.1.8.14: Imperator Justinianus

Omnes vero sacerdotes sanctae catholicae atque apostolicae ecclesiae et reverentissimi archimandritae sacrorum monasteriorum sequentes sanctitatem vestram et custodientes statum et unitatem sanctarum dei ecclesiarum, quam habent ad apostolicam vestrae sanctitatis sedem, nihil penitus immutantes de ecclesiastico statu, qui hactenus obtinuit atque obtinet, uno consensu confitentur et glorificant, praedicantes dominum nostrum ihesum christum, unigenitum filium et verbum dei et deum nostrum, ante saecula et sine tempore de patre natum, in ultimis diebus descendisse de caelis et incarnatum ex spiritu sancto et sancta atque gloriosa virgine et dei genetrice maria natum et hominem factum et crucifixum unum esse sanctae et consubstantialis trinitatis, coadorandum et conglorificandum patri et sancto spiritui. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. conss.>

CJ.1.1.8.15: Imperator Justinianus

Nec enim alium deum verbum et alium christum cognoscimus, sed unum atque eundem ipsum consubstantialem patri secundum divinitatem et consubstantialem nobis eundem ipsum secundum humanitatem, passibilem carne, eundem ipsum impassibilem deitate. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. conss.>

CJ.1.1.8.16: Imperator Justinianus

Ut enim est in divinitate perfectus, ita idem ipse et in humanitate perfectus est: in una enim

subsistentia unitatem suscipimus et confitemur, quod dicunt Graeci tyn kav hupostasin henwsin homologumen. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.17: Imperator Justinianus

Et quoniam unigenitus filius et verbum dei, ante saecula et sine tempore de patre natus, idem ipse et in ultimis diebus descendens de caelis, incarnatus ex sancto spiritu et sancta atque gloriosa virgine et dei genetrice maria et homo factus, dominus noster ihesus christus proprie et vere deus est, ideo et sanctam et gloriosam virginem maria proprie et vere dei matrem dicimus: non quia deus verbum principium ex ipsa sumpserit, sed quod in ultimis diebus descendit de caelis et ex ipsa incarnatus et homo factus natus est. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.18: Imperator Justinianus

Quem confitemur et credimus, sicut dictum est, consubstantialem esse patri secundum deitatem et consubstantialem nobis eundem ipsum secundum humanitatem, eiusdem miracula et passiones, quas sponte carne sustinuit, cognoscentes. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.19: Imperator Justinianus

Suscipimus autem sancta quattuor concilia, id est trecentorum decem et octo sanctorum patrum, qui in Nicaea congregati sunt, et centum quinquaginta sanctorum patrum, qui in hac regia urbe convenerunt, et sanctorum patrum, qui in epheso primo congregati sunt, et sanctorum patrum, qui in Chalcedone convenerunt, sicut vestra apostolica sedes docet atque praedicat. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.20: Imperator Justinianus

Omnes ergo sacerdotes sequentes doctrinam apostolicae vestrae sedis ita credunt et confitentur et praedicant. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.21: Imperator Justinianus

Unde properavimus haec ad notitiam deferre vestrae sanctitatis per Hypatium et Demetrium, beatissimos episcopos, ut nec vestram sanctitatem lateat, quae a quibusdam paucis monachis male et Iudaice secundum nestorii perfidiam denegata sunt. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.22: Imperator Justinianus

Petimus ergo vestrum paternum adfectum, ut vestris ad nos destinatis litteris et ad sanctissimum episcopum huius almae urbis et patriarcham vestrum fratrem, quoniam et ipse per eosdem scripsit ad vestram sanctitatem festinans in omnibus sequi sedem apostolicam beatitudinis vestrae, manifestum nobis faciatis, quod omnes, qui praedicta recte confitentur, suscipit vestra sanctitas et eorum, qui Iudaice ausi sunt recte denegare fidem, condemnat perfidiam. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.23: Imperator Justinianus

Plus enim ita et circa vos omnium amor et vestrae sedis crescit auctoritas et quae ad vos est unitas sanctorum ecclesiarum inturbata servabitur, quando per vos didicerint omnes beatissimi episcopi eorum, quae ad vos relata sunt, sinceram vestrae sanctitatis doctrinam. petimus autem vestram beatitudinem orare pro nobis et dei nobis acquirere providentiam. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.24: Imperator Justinianus

Et alia manu: divinitas te servet per multos annos, sancte ac religiosissime pater. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.25: Imperator Justinianus

Liquet igitur, gloriosissime imperator, ut lectionis tenor et legatorum vestrorum relatio patefecit, vos apostolicis eruditionibus studere, cum de religionis catholicae fide ea sapitis, ea scripsistis, ea populis fidelibus publicastis, quae, sicut diximus, et sedes apostolica docet et patrum veneranda decrevit auctoritas et nos confirmavimus in omnibus. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.26: Imperator Justinianus

Opportunum est ergo voce clamare prophetica; ' iucundetur caelum desuper, effundant montes iucunditatem et colles laetitia laetabuntur '. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.27: Imperator Justinianus

Haec igitur in tabulis cordis fideles scribere, haec ut pupillas oculorum convenit observare. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.28: Imperator Justinianus

Neque enim quisquam est, in quo christi caritas fervet, qui tam rectae, tam verae confessionis vestrae fidei refragator existat, cum impietatem evidentem nestorii Eutychisque et omnium haereticorum damnantes, unam veram catholicam fidem domini et dei nostri salvatoris ihesu christi magisterio institutam et prophetis apostolicisque praedicationibus ubique diffusam et sanctorum per totum orbem confessionibus roboratam, patrum atque doctorum sententiis adunatam et nostrae doctrinae consentaneam inconcussa atque inviolabiliter devota deo et pia mente servatis. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.29: Imperator Justinianus

Soli etenim vestris professionibus adversantur, de quibus divina scriptura loquitur dicens: ' posuerunt mendacium spem suam et mendacio operiri speraverunt ': et iterum qui secundum prophetam dicunt domino: ' recede a nobis, vias tuas scire nolumus ', propter quos salomon dicit: ' semitas propriae culturae erraverunt, colligunt autem manibus infructuosa '. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.30: Imperator Justinianus

Haec est igitur vestra vera fides, haec certa religio, hoc beatae recordationis, ut diximus, patres omnes praesulesque Romanae ecclesiae, quos in omnibus sequimur, hoc sedes apostolica praedicavit hactenus et inconvulse custodivit: huic confessioni, huic fidei quisquis contradictor extiterit, alienum a sancta communione, alienum se ipse ab ecclesia iudicavit esse catholica. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.31: Imperator Justinianus

Nos enim in Romana Cyrum cum sequacibus suis invenimus civitate, qui de Acoemetensi monasterio fuit, quos apostolicis suasionibus ad rectam fidem et velut oves, quae perierant errantes, ad ovile contendimus revocare dominicum, ut agnoscerent secundum prophetam linguae balbutientes loqui quae ad pacem sunt. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.32: Imperator Justinianus

Non credentibus autem per nos primus apostolorum esaiiae prophetae verba dicit: ' pergite lumini ignis vestri et flammae, quam accendistis '. sed obduratum est cor eorum, ut scriptum est, ut non intellexerent, et pastoris vocem oves, quae meae non erant, audire minime voluerunt. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.33: Imperator Justinianus

In quibus servantes ea, quae ab ipsorum sunt statuta pontifice, eos minime in nostra communione recepimus et ab omni ecclesia catholica esse iussimus alienos, nisi errore damnato doctrinam nostram quantocius sequi habita regulari professione signaverint. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.34: Imperator Justinianus

Aequum quippe est, ut, qui nostris minime oboedientiam commodant statutis, ecclesiis habeantur extorres. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.35: Imperator Justinianus

Sed quia gremium suum numquam redeuntibus claudit ecclesia, obsecro clementiam vestram, ut, si proprio errore deposito et prava intentione depulsa ad unitatem ecclesiae reverti voluerint, in nostra communione receptis indignationis vestrae removeatis aculeos et nobis intercedentibus benigni animi gratiam condonate. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.36: Imperator Justinianus

Deum autem et salvatorem nostrum Ihesum Christum exoramus, quatenus longaevis et pacificis vos dignetur custodire temporibus in hac vera religione et unitate et veneratione apostolicae sedis, cuius principatum ut christianissimi et pii conservatis in omnibus. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.37: Imperator Justinianus

Praeterea, serenissime principum, laudamus legatorum vestrorum personas, Hypatii et Demetrii fratrum et coepiscoporum nostrorum, quos clementiae vestrae gratos fore ipsa manifestavit electio. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.38: Imperator Justinianus

Nam tantae causae pondus non nisi perfectis in Christo potuisset iis iniungi, tantae vero pietatis, tantae reverentiae plenos adfatus nisi per amantes minime dignaremini destinare. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.1.8.39: Imperator Justinianus

Et alia manu: Gratia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei patris et communicatio spiritus sancti sit semper vobiscum, piissime fili. item subscriptio: Omnipotens deus regnum et salutem vestram perpetua protectione custodiat, gloriosissime et clementissime fili imperator Auguste. <a 534 D. viii k. April. Roma dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino Iuniore vc. cons.>

CJ.1.2.0. De sacrosanctis ecclesiis et de rebus et privilegiis earum.

CJ.1.2.1: Imperator Constantinus

Habeat unusquisque licentiam sanctissimo catholicae venerabilique concilio decedens bonorum quod optavit relinquere. non sint cassa iudicia. nihil est quod magis hominibus debetur, quam ut supremae voluntatis, post quam iam aliud velle non possunt, liber sit stilus et licitum quod iterum non redit arbitrium. * Const. A. ad pop. * <a 321 pp. v non. Iul. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.1.2.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nemo apostolorum vel martyrum sedem humanis corporibus existimet esse concessam. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Pancratio pu. * <a 381 D. iii k. Aug. Heracliae Eucherio et Syagrio cons.>

CJ.1.2.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nemo martyres distrahat, nemo mercetur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 386 D. iiii k. Mart. Constantinopoli Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.1.2.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Non plures quam nongenti quinquaginta decani sacrosanctae huius amplissimae urbis deputentur ecclesiae nullique his addendi mutandive vel in defuncti locum substituendi pateat copia: nulli alii corporatorum praeter praedictum numerum per patrocina immunitate concessa negataque omni novationis facultate similia vindicandi his, quae in honorem vel necessaria obsequia sacrosanctae ecclesiae indulta sunt. * Honor. et Theodos. AA. Aetio pu. * <a 409 D. xii k. Sept. Eudoxiopolis Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.2.5: Imperatores Honorius, Theodosius

Placet rationabilis consilii tenore perpenso destricta moderatione praescribere, a quibus specialiter necessitatibus ecclesiae urbium singularum habeantur immunes. prima quippe illius usurpationis contumelia depellenda est, ne praedia usibus caelestium secretorum dedicata sordidorum munerum faece vexentur. nihil extraordinarium ab hac superindicticiumve flagitetur, nulla translationum sollicitudo gignatur, postremo nihil praeter canonicam illationem, quam adventiciae necessitatis sarcina repentina depoposcerit, eius functionibus adscribatur. si quis contra venerit, post debitae ultionis acrimoniam, quae erga sacrilegos iure pro omenda est, exilio perpetuae deportationis uratur. * Honor. et Theodos. AA. Melitio pp. * <a 412 D. viii k. Iun. Ravenna Honorio viiii et Theodosio v AA. cons.>

CJ.1.2.6: Imperatores Honorius, Theodosius

Omni innovatione cessante vetustatem et canones pristinos ecclesiasticos, qui nunc usque tenuerunt, et per omnes Illyrici provincias servari praecipimus, ut, si quid dubietatis emerit, id oporteat non absque scientia viri reverentissimi sacrosanctae legis antistitis urbis Constantinopolitanae, quae Romae veteris praerogativa laetatur, conventui sacerdotali sanctoque iudicio reservari. * Honor. et Theodos. AA. Philippo pp. Illyrici. * <a 421 D. prid. id. Iul. Eustathio et Agricola cons. >

CJ.1.2.7: Imperatores Honorius, Theodosius

Ad instructiones itinerum pontiumque etiam divinas domos et venerabiles ecclesias tam laudabili titulo libenter adscribimus, quia non est inter sordida munera numeratum. * Honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. * <a 423 D. xv k. Mart. Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.1.2.8: Imperator Theodosius

Sacrosancta Thessalonicensis ecclesia civitatis aperte sciat propriae tantummodo capitacionis modum beneficio mei numinis sublevandum nec externorum gravamine tributorum rem publicam ecclesiastici nominis abusione laedendam. * Theodos. A. Isidoro pp. Illyrici. * <a 424 D. vi id. Oct. Constantinopoli Victore cons.>

CJ.1.2.9pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Qui sub praetextu decanorum seu collegiatorum, cum id munus non impleant, aliis se muneribus conantur subtrahere, eorum fraudibus credidimus obviam, ne quis sub specie muneris, quod minus exsequitur, alterius muneris oneribus relevetur, ne argentariorum vel nummulariorum munera declinentur ab his, qui dici tantum collegiati vel decani festinant. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pu. * <a 439 D. x k. April. Theodosio xvii et Festo cons.>

CJ.1.2.9.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ideoque si quis eorum sub nuda appellationis velamine collegiatum se seu decanum appellat, sciat pro se alium subrogandum, qui praedicto muneri sufficiens adprobatur, subrogatione videlicet memoratorum vel eorum qui moriuntur primatum eius qui subrogatur admissio iudicio: ab hac dispositione nemine se excusante sacrosanctarum ecclesiarum reverentia. <a 439 D. x k. April. Theodosio xvii et Festo cons.>

CJ.1.2.10pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Iubemus nullam navem ultra duorum millium modiorum capacem ante felicem embolam vel publicarum specierum transvectionem aut privilegio dignitatis aut religionis intuitu aut praerogativa personae publicis utilitatibus excusari posse subtractam: nec si caeleste contra proferatur oraculum, sive adnotatio sit sive divina pragmatica, providentissimae legis regulas expugnare debet. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. viii id. April. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.1.2.10.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod etiam in omnibus causis cupimus observari, ut generaliter, si quid eiusmodi contra ius vel utilitatem publicam in quolibet negotio proferatur, non valeat. quidquid enim in fraudem istius legis quolibet modo fuerit attemptatum, id navigii quod excusatur publicatione corrigimus. <a 439 D. viii id. April. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.1.2.11: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Neminem angariis vel parangariis vel plaustris vel quolibet munere excusari praecipimus, cum ad felicissimam expeditionem numinis nostri omnium provincialium per loca, qua iter arripimus, debeant nobis ministeria exhiberi, licet ad sacrosanctas ecclesias possessiones pertineant. * Theodos. et Valentin. AA. ad Taurum pp. * <a 445 D. xiii k. Mart. Constantinopoli Valentiniano A. vi et Nomo cons.>

CJ.1.2.12pr.: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Privilegia, quae generalibus constitutionibus universis sacrosanctis ecclesiis orthodoxae religionis retro principes praestiterunt, firma et illibata in perpetuum decernimus custodiri. * Valentin. et Marcian. AA. Palladio pp. * <a 451 D. pridie id. Nov. Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.1.2.12.1: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Omnes sane pragmaticas sanctiones, quae contra canones ecclesiasticos interventu gratiae et ambitionis elicitae sunt, robore suo et firmitate vacuatas cessare praecipimus. <a 451 D. pridie id. Nov. Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.1.2.12.2: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Et quia humanitatis nostrae est prospicere egenis ac dare operam, ut pauperibus alimenta non desint, salaria etiam, quae sacrosanctis ecclesiis in diversis speciebus de publico hactenus ministrata sunt, iubemus nunc quoque inconcussa et a nullo prorsus imminuta praestari liberalitatisque huic promptissimae perpetuam tribuimus firmitatem. <a 451 D. pridie id. Nov. Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.1.2.13: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Generali lege sancimus, sive vidua sive diaconissa vel virgo deo dicata vel sanctimonialis mulier, sive quocumque alio nomine religiosi Honoris vel dignitatis femina nuncupatur, testamento vel codicillo suo, quod tamen alia omni iuris ratione munitum sit, ecclesiae vel martyrio vel clerico vel monacho vel pauperibus aliquid vel ex integro vel ex parte in quacumque re vel specie credidit seu crediderit relinquendum, id modis omnibus ratum firmumque consistat, sive hoc institutione sive substitutione seu legato aut fideicommisso per universitatem seu speciali, sive scripta sive non scripta voluntate fuerit derelictum: omni in posterum in huiusmodi negotiis ambiguitate submota. * Valentin. et Marcian. AA. Palladio pp. * <a 455 D. x k. Mai. Constantinopoli Valentiniano viii et Anthemio cons.>

CJ.1.2.14pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Iubemus nulli posthac archiepiscopo in hac urbe regia sacrosanctae ecclesiae praesidenti, nulli oeconomio, cui res ecclesiastica gubernanda mandatur, esse facultatem fundos vel praedia urbana seu rustica, res postremo immobiles aut in his praediis colonos vel mancipia constituta aut

annonas civiles cuiuscumque suprema vel superstitis voluntate ad religiosam ecclesiam devolutas sub cuiuscumque alienationis specie ad quamcumque transferre personam, sed ea praedia dividere quidem, colere augere et ampliare nec ulli isdem praediis audere cedere. * Leo et Anthem. AA. Armasio pp. * <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.1.2.14.1: Imperatores Leo, Anthemius

Verum sive testamento quocumque iure facto seu codicillo vel sola nuncupatione, legato sive fideicommisso, aut mortis causa aut alio quocumque ultimo arbitrio aut certe inter viventes habita largitate sive contractu venditionis sive donationis aut alio quocumque titulo quisque ad praefatam venerabilem ecclesiam patrimonium suum partemve certam patrimonii in fundis praediis seu domibus vel annonis mancipiis et colonis eorumque pecuniis voluerit pertinere, inconcussa ea omnia sine ulla penitus imminutione conservent scientes nulla sibi occasione vel tempore ad vicissitudinem beneficii colorati vel gratiae referendae, donandi vel certe volentibus emere alienandi aliquam facultatem permissam, nec si omnes cum religioso episcopo et oeconomus clerici in earum possessionum alienatione consentiant. <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.1.2.14.2: Imperatores Leo, Anthemius

Ea enim, quae ad beatissimae ecclesiae iura pertinent vel posthac forte pervenerint, tamquam ipsam sacrosanctam et religiosam ecclesiam intacta convenit venerabiliter custodiri, ut, sicut ipsa religionis et fidei mater perpetua est, ita eius patrimonium iugiter servetur illaesum. <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.1.2.14.3: Imperatores Leo, Anthemius

Sane, si haec nostrae perennitatis statuta audaci spiritu et mente sacrilega quisquam oeconomorum vel hominum temeranda crediderit, ipse quidem, qui protervo ausu ecclesiastica praedia donationis vel emptionis seu commutationis aut cuiuscumque contractus alterius nomine nisi eo quo nunc statuimus acquirere vel habere temptaverit, omnem huiusmodi fructum propriae temeritatis amittat: et pretia quidem et munera, quae eius rei gratia data fuerint oeconomus seu aliis quibuscumque personis, ecclesiae lucris et commodis acquirantur. <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.1.2.14.4: Imperatores Leo, Anthemius

Praedia autem et in his omnia constituta ab ipsis clericis et temporalibus oeconomis cum fructibus seu pensionibus et accessionibus totius medii temporis vindicentur, ut tamquam penitus a nullo empta vel vendita teneantur, quia ea, quae contra leges fiunt, pro infectis habenda sunt. <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.1.2.14.5: Imperatores Leo, Anthemius

Oeconomus autem, qui hoc fecerit, immo fieri passus fuerit vel in quacumque prorsus huiusmodi venditione seu donatione vel commutatione nisi ea quam praesenti lege concedimus, postremo in quacumque alienatione consenserit, commissa sibi oeconomatus administratione privetur deque bonis eius quodcumque exinde incommodum ecclesiae contigerit reformetur heredesque eius et successores ac posterum super hoc facto sive consensu competenti ab ecclesiasticis actione pulsantur: <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.1.2.14.6: Imperatores Leo, Anthemius

His tabellionibus, qui huiusmodi contractuum veterum ausi fuerint instrumenta conscribere, irrevocabilis exilii animadversione plectendis: <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.1.2.14.7: Imperatores Leo, Anthemius

His quoque iudicibus vel ius gestorum habentibus, qui huiusmodi donationum vel contractuum

gesta confecerint, dignitatis propriae et bonorum omnium spoliatione damnandis. <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.1.2.14.8: Imperatores Leo, Anthemius

Sane ne omnis religiosus oeconomis provisionis commodae via et occasio venerandis ecclesiis profutura videatur exclusa, id, quod utile plerumque iudicatur, cautelae observatione necessario procedere concedimus. <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.1.2.14.9: Imperatores Leo, Anthemius

Si quando igitur vir religiosus oeconomus huius regiae urbis ecclesiae perspexerit expedire, ut desideranti cuiquam certarum possessionum atque praediorum, urbanorum scilicet sive rusticorum, ad ius ecclesiasticum pertinentium temporaria usus fructus possessio pro ipsius petitione praestetur, tunc eius temporis, quod inter utrosque convenerit, sive in diem vitae suae ab eo qui desiderat postuletur, pacta cum eo qui hoc elegerit ineat oeconomus atque conscribat, per quae et tempus, intra quod hoc praestari placuerit, statuatur et manifestum sit, quid quacumque acceperit ad vicem huius beneficii gratia, praestando quidem ecclesiastici praedii pro tempore usu fructu, post statutum autem tempus et placitum temporum redituum proprietate ad ius et dominium ecclesiasticum recurrente firmiter: ita scilicet, ut sive completo spatio, quod inter eos fuerit constitutum, seu mortis suae tempore, si hoc quoque convenerit, is, qui possessionem ecclesiasticam et certorum redituum usum fructum habendi gratia pacto interveniente susceperit, non minus quam alterius tantae quantitatis, quantae acceperat reditus, cum ipso praediorum dominio et rebus immobilibus eorumque colonis et mancipiis ecclesiae derelinquat. <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.1.2.14.10: Imperatores Leo, Anthemius

Nisi enim hac condicione pacta inita fuerint, ea quoque decernimus non valere, sed possessionem ecclesiasticam tamquam nullo iure transcriptam in ipsius iure ac dominio permanere et ab ecclesiasticis sive oeconomis decernimus vindicari. <a 470 D. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

^CJ.1.2.15: Imp. Zeno A.

Si quis donationem rerum sive mobilium sive immobilium seu se moventium seu cuiuslibet iuris conferet in personam cuiusvis martyris vel apostoli vel prophetae vel sanctorum angelorum oratorium aedificaturus in memoriam eius, cuius nomine donationem conscribit, eandem donationem, modo actorum confectionem secundum sacras constitutiones observavit (in quibus hoc videlicet necessarium est), valere et omnimodo exigi posse, sive coepto sacro aedificio sive non coepto, sed promisso tantum per donationem is qui largitur intentionem suam ostendat: ut et ipse et heredes eius teneantur pie promissis et tam promissum, ut dictum est, donatione sacrum oratorium aedificent quam, dum aedificatum est vel aedificatur, eius liberalitatis fructum sine intermissione praebeant.

^CJ.1.2.15.1:

Eadem omnimodo valeant in xenodochiis quae dicuntur vel nosocomiis vel ptochiis, quae quis donandi animo ad modum supra dictum aedificaturum se pollicitus est.

^CJ.1.2.15.2:

Data licentia religiosissimis locorum episcopis vel devotissimis oeconomis actionem ex hac sacra constitutione competentem adversus eos exercere de iis quae pie polliciti sunt, si quidem, quod et dici pudet, iudiciaria necessitate opus fuerit.

^CJ.1.2.15.3:

Sub hac tamen definitione, ut impletis iis quae hac lege placuerunt et pia donatorum promissione ad effectum adducta administratio rerum donatarum ex sententia donatorum et secundum

condiciones iis impositas procedat.

CJ.1.2.16pr.: Imperator Zeno

Decernimus, ut antiquatis ac infirmatis funditus, quae contra ipsum orthodoxae religionis deum quodammodo facta sunt, in integrum restituantur universa et ad suum ordinem revocentur, quae ante profectionem nostrae mansuetudinis de orthodoxae religionis fide et sanctissimarum ecclesiarum et martyriorum statu firmiter obtinebant: his, quae contra haec tempore tyrannidis innovata sunt tam contra venerabiles ecclesias, quarum sacerdotium gerit beatissimus ac religiosissimus episcopus patriarcha nostrae pietatis pater Acacius, quam ceteras, quae per diversas provincias collocatae sunt, nec non et reverentissimos earum antistites seu de iure sacerdotalium creationum seu de expulsionem cuiusquam episcopi a quolibet illis temporibus facta seu de praerogativa in episcoporum concilio vel extra concilium ante alios residendi vel de privilegio metropolitano vel patriarcha sub isdem impiis temporibus, penitus antiquandis, ut cassatis et rescissis, quae per huiusmodi sceleratas iussiones aut pragmaticas sanctiones aut constitutiones impias sive formas subsecuta sunt, quae a divinae recordationis retro principibus ante nostrum imperium et deinceps a nostra mansuetudine indulta vel constituta sunt super sanctis ecclesiis et martyriis et religiosis episcopis clericis aut monachis, inviolata servantur. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 477 D. xvi k. Ian. post cons. Armati vc.>

CJ.1.2.16.1: Imperator Zeno

Sacrosanctam quoque huius religiosissimae civitatis ecclesiam matrem nostrae pietatis et Christianorum orthodoxae religionis omnium et eiusdem regiae urbis sanctissimam sedem privilegia et honores omnes super episcoporum creationibus et iure ante alios residendi et cetera omnia, quae ante nostrum imperium vel nobis imperantibus habuisse dignoscitur, habere in perpetuum firmiter regiae urbis intuitu iudicamus et sancimus. <a 477 D. xvi k. Ian. post cons. Armati vc.>

^CJ.1.2.17: Imp. Anastasius A.

Sancimus ea, quae de sacrosancta magna ecclesia huius regiae urbis (sub qua etiam sacrosanctas domos comprehendi convenit, quarum et res et diarium quae dicuntur ceterarumque expensarum dispensationem in se ipsa recepit) definita sunt valueruntque, manere iis inconcussa et illaesa omnimodo custodita. firma sint etiam omnia privilegia, quae eidem magnae ecclesiae et sedi huius regiae urbis in quodcumque tempus vel quoquo modo competiverunt et debentur.

^CJ.1.2.17.1:

Sancimus omnem rerum immobilium vel civilium annonarum quae religiosis domibus competunt vel competent alienationem cessare, quocumque modo fiat vel adgrediatur vel excogitari possit, nisi forte propter aliquam necessitatem utilitatemque, quae isdem religiosis domibus emerit, prosit iis venditio talis rei vel hypotheca vel permutatio, id est si pretium rei venditae cedat in solutionem debitorum non eorum, quae simpliciter et prout incidit existant, sed quae ex successione sive hereditate vel ex necessariis utilibusque causis supra dictarum venerabilium domorum cui incumbant, vel etiam in acquisitionem emptionemque alius rei, quae utilior iis et magis necessaria sit, vel etiam in renovationem vel curam ipsius domus instantem quaeque magnam dilationem non permittat: isdem causis in vetito aere alieno contrahendo et hypothecis pro eo dandis exceptis: permutatio vero, si itidem de re agatur, quae utilior et magis necessaria sit redditumque convenientem nec minorem rei alienatae alicui venerabilium domorum comparare possit: emphyteusis vero, cum redditus quantitas nullo modo deminuat, vel etiam quod datur omnino sterile sit. huiusmodi enim rerum, quae nullum lucrum propter sterilitatem produnt, sed damnum tribuunt, nec donationem vel alienationem isdem domibus interdiximus.

^CJ.1.2.17.2:

Quod vero factum erit, non aliter valeat, nisi una dictarum causarum in actis manifestetur, Byzantii quidem apud agistrum census, in provinciis autem apud defensores, propositis sanctis evangelii et pro ecclesiis quidem adhibitis oeconomis et clericis qui ibi morantur, pro monasteriis vero praepositi aliique monachi adesse debent, pro ptochiis administratores et omnes qui inveniuntur administrationis ministri et similiter pro orphanotrophiis, ut quod maiori parti placuerit id obtineat: consentiente etiam episcopo locorum, in quibus hoc fieri moris fuerit.

^CJ.1.2.17.2a:

Nec poterit magister census aut defensor recusare ad venerabilem domum se conferre, in qua tale negotium fit, quin etiam gratis eam defendent [id excipiens?]. Subiacent enim, si id non observaverint, poenae XX auri librarum.

^CJ.1.2.17.2b:

Et postea fiunt instrumenta, quae commemorant causas et actorum confectionem et nomina tam eorum qui interfuerint quam eius apud quem gesta fuerint.

^CJ.1.2.17.3:

Quod si quid eorum, quae dicta sunt, praetermissum fuerit, creditor et emptor rem et debitum et pretium amittit: is vero, qui permutationem contraxit, tam quod dedit quam quod accepit amittit: qui emphyteusis titulo in tempus vitae suae vel donationis alienationisve titulo accepit, reddit quod accepit et alterum tantum eius, quanti est quod datum fuerit.

^CJ.1.2.17.4:

Quae dicta sunt locum habent etiam in iis rebus quae ecclesiarum et venerabilium domorum futurae sunt.

^CJ.1.2.17.5:

Si qua vero mobilia erunt praeter vasa sacra, quae sufficiant ad dictas causas, cessat alienatio et obpigneratio immobilium necessariorum panumque.

^CJ.1.2.18: Idem A.

Constitutio magnae ecclesiae Constantinopolitanae redditum septuaginta auri librarum adsignat, ut funera Constantinopoli gratis fiant etiam usque ad novos muros et Blachernas: Sycae enim pars urbis sunt.

^CJ.1.2.18.1:

Adversus violatores statuit poenam quinquagenarum librarum auri.

CJ.1.2.19: Imperator Justinianus

Illud, quod ex veteribus legibus licet obscure positum a quibusdam attemptabatur, ut donationes super piis causis factae, licet minus in actis intimatae sint, tamen valeant, certo et dilucido iure taxamus, ut in aliis quidem casibus vetera iura super intimandis donationibus intacta maneant: si quis vero donationes usque ad quingentos solidos in quibuscumque rebus fecerit vel in sanctam ecclesiam vel in xenodochium vel in nosocomium vel in orphanotrophium vel in ptochotrophium vel in ipsos pauperes vel in quamcumque civitatem, istae donationes etiam citra actorum confectionem convalescant: sin vero amplioris quantitatis donatio sit, excepta scilicet imperiali donatione, non aliter valeat, nisi actis intimata fuerit: nulli danda licentia quacumque alia causa quasi pietatis iure subnixae praeter eas, quas specialiter euimus, introducenda veterum scita super intimandis donationibus permutare. * Just. A. Menae pp. * <a 528 !d.!.... dn. Iustiniano pp. A. !ii cons.! >

^CJ.1.2.20: Idem A.

Neque ex sacra forma vel praefecti vel cuiuslibet iudicis iussu militaris annona ad venerabiles domus vel clericos vel monasteria transferatur, cum corpora iam numeris deficient.

CJ.1.2.21pr.: Imperator Justinianus

Sancimus nemini licere sacratissima atque arcana vasa vel vestem ceteraque donaria, quae ad divinam religionem necessaria sunt (cum etiam veteres leges ea, quae iuris divini sunt, humanis nexibus non illigari sanxerunt) vel ad venditionem vel hypothecam vel pignus trahere, sed ab his, qui haec suscipere ausi fuerint, modis omnibus vindicari tam per religiosissimos episcopos quam oeconomos nec non etiam sacrorum vasorum custodes: nullam eis actionem relinquendam vel super recipiendo pretio vel fenore exigendo, pro quo res pignorate sunt, sed omnibus huiusmodi actionibus respuendis ad restitutionem earum modis omnibus coartari. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 >

CJ.1.2.21.1: Imperator Justinianus

Sin autem vel conflata sunt vel fuerint vel alio modo immutata vel dispersa, nihilo minus vel ad ipsa corpora vel ad pretia eorum exactionem competere sive per in rem sive per conditionem sive per in factum actionem, cuius tenor in multis et variis iuris articulis saepe est admissus, excepta videlicet causa captivitatibus in locis, in quibus hoc (quod abominamur) contigerit. <a 529 >

CJ.1.2.21.2: Imperator Justinianus

Nam si necessitas fuerit in redemptione captivorum, tunc et venditionem praefatarum rerum divinarum et hypothecam et pignorationem fieri concedimus, cum non absurdum est animas hominum quibuscumque causis vel vestimentis praeferri: hoc obtinente non solum in futuris negotiis, sed etiam in iudiciis pendentibus. <a 529 >

CJ.1.2.22pr.: Imperator Justinianus

Sancimus res ad venerabiles ecclesias vel xenones vel monasteria vel ptochotrophia vel brephotrophia vel orphanotrophia vel gerontocomia vel si quid aliud tale consortium descendentes ex qualicumque curiali liberalitate sive inter vivos sive mortis causa sive in ultimis voluntatibus habita lucrativorum inscriptionibus liberas immunesque esse: lege scilicet, quae super huiusmodi inscriptionibus posita est, in aliis quidem personis suum robur obtinente, in parte autem ecclesiastica vel aliarum domuum, quae piis consortiis deputatae sunt, suum vigorem pietatis intuitu mitigante. cur enim non faciamus discrimen inter res divinas et humanas, et quare non competens praerogativa caelesti favori conservetur? * Just. A. Demostheni pp. * <a 529 Recitata septimo miliario huius inclitae civitatis in novo consistorio palatii Iustiniani.>

CJ.1.2.22.1: Imperator Justinianus

Quae oportet non solum in casibus, quos futurum tempus creaverit, sed etiam in adhuc pendentibus et iudiciali termino vel amicali compositione necdum sopitis obtinere. <a 529 Recitata septimo miliario huius inclitae civitatis in novo consistorio palatii Iustiniani.>

CJ.1.2.23pr.: Imperator Justinianus

Ut inter divinum publicumque ius et privata commoda competens discretio sit, sancimus, si quis aliquam reliquerit hereditatem vel legatum vel fideicommissum vel donationis titulo aliquid dederit vel vendiderit sive sacrosanctis ecclesiis sive venerabilibus xenonibus vel ptochiis vel monasteriis masculorum vel virginum vel orphanotrophis vel brephotrophis vel gerontocomiis nec non iuri civitatum, relictorum vel donatorum vel venditorum eis sit longaeva exactio nulla temporis solita praescriptione coartanda. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. v k. April.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.1.2.23.1: Imperator Justinianus

Sed et si in redemptione captivorum quaedam pecuniae vel res relictae vel legitimo modo donatae sunt, et earum exactionem longissimam esse censemus. <a 530 D. v k. April.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.1.2.23.2: Imperator Justinianus

Et nobis quidem cordi erat nullis temporum metis huiusmodi actionem circumcludi. sed ne videamur in infinitum hanc extendere, longissimum vitae hominum tempus eligimus et non aliter eam actionem finiri concedimus, nisi centum annorum curricula excesserint: tunc enim tantummodo huiusmodi exactionem evanescere sinimus. <a 530 D. v k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.1.2.23.3: Imperator Justinianus

Sive itaque memoratis religiosissimis locis vel civitatibus hereditas sive legatum sive fideicommissum fuerit relictum, vel donatio vel venditio processerit in quibuscumque rebus mobilibus vel immobilibus vel se moventibus, sive pro redemptione captivorum quaedam fuerint derelicta vel donata, sit eorum paene perpetua vindicatio et ad annos centum secundum quod dictum est extendatur, nulla alia exceptione temporis inhibenda, sive contra primas personas sive contra heredes vel successores earum moveatur. <a 530 D. v k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.1.2.23.4: Imperator Justinianus

In his autem omnibus casibus non solum personales actiones damus, sed etiam in rem et hypothecariam secundum nostrae tenorem constitutionis, quae legatariis et hypothecariis donavit, et supra dictis omnibus unum tantummodo terminum vitae suae imponimus, id est centum metas annorum. <a 530 D. v k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.1.2.23.5: Imperator Justinianus

Haec autem omnia observari sancimus in iis casibus, qui vel postea fuerint nati vel iam in iudicium deducti sunt. <a 530 D. v k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

^CJ.1.2.24: Idem A.

Omnibus rebus ecclesiasticis prospicientes et praecipue iis, quae competunt sacrosanctae magnae ecclesiae huius felicitatis urbis nostrae omniumque matri, quae caput est reliquarum omnium, vetamus ullam de cetero rerum ecclesiasticarum concessionem colonario iure fieri, sed tolli nomen legibus incognitum.

^CJ.1.2.24.1:

Reliquos vero contractus, quaecumque inire religiosissimus episcopus eiusdem sacrosanctae magnae ecclesiae permissum est, licere eis componere cum quibus visum erit, praeter nobilissimos et magnificentissimos huius regiae urbis praefectos in potestate positos. ad quos eos nullo modo alienare permittimus neque alia persona interposita ad circumscriptionem sacrae nostrae sanctionis, sive ei necessitudo aliqua sit cum praefecto in potestateposito sive sine veteri necessitudine nunc ab eo ad hoc adhibitus sit.

^CJ.1.2.24.2:

Sciunt igitur religiosissimi oeconomus, si adversus ea quid fiet, se cogi, ut aestimationem rei evincendae ex proprio sacrosanctae ecclesiae refundant: nobilissimi vero et magnificentissimi praefecti in potestatepositi, qui ad eiusmodi elocationem progressi fuerint, etsi omnibus artibus excogitatis id obtegere enisi fuerint et tales personas interposuerint, quas ipsis rem egisse semper in occulto fore credant, veritate, postea explorata infirmari omnino contractum, ipsos autem in modum poenae sacrosanctae magnae ecclesiae rei aestimationem praestatururos esse.

^CJ.1.2.24.3:

Quod si alio modo persuadendo vel vi efficiet, ut ad se res ecclesiastica perveniat, et quod gestum est irritum est et quod eo nomine datum est alicui eorum qui ad ecclesiam pertinent, ecclesiae restituitur et praeterea poenae XX auri librarum subiacet tam ipse quam qui rem dedit: et qui accepit, ut contractum fieri curaret, duplum eius quod datum est praestat, eaque omnia ad

ecclesiam perveniunt.

^CJ.1.2.24.4:

Ultra XX annos res soli ab ecclesia non locantur.

^CJ.1.2.24.5:

Locupletibus solis res ecclesiasticae in emphyteusin dandae sunt propter restitutionem pristini status, nec ultra ipsum cui datur et duos deinceps heredes, nec remitti amplius sexta parte eius canonis, qui tempore locationis receptus est.

^CJ.1.2.24.6:

Quod si rem deteriorem fecerit, intra tempus locationis expellitur et damnum resarcit.

^CJ.1.2.24.7:

Oeconomus vero si negligens fuerit vel inopibus locaverit, damnum restituit.

^CJ.1.2.24.8:

Chartularii magnae ecclesiae nec per interpositam personam rem eius immobilem conductionis vel emphyteusis titulo aliove modo accipere possunt.

^CJ.1.2.24.9:

Chartularii fiunt praevio libello, cui subscriptum est a patriarcha et oeconomo.

^CJ.1.2.24.10:

Et si quis eorum fur vel proditor vel aliam ob causam minus idoneus visus erit, licet patriarchae et oeconomis catalogo eum eximere.

^CJ.1.2.24.11:

In scrinio Orientis fiunt chartularii XV, Asiano XVI, Ponti XV, domestico XV, Thraciae VIII, Antiochi VI, Calopodii VI, largitionum X, legatorum VIII.

^CJ.1.2.24.12:

Et accipiunt titulo consuetudinum pro emphyteuticis quidem instrumentis quinquagesimas, pro conductionum et reliquis contractibus centesimam.

^CJ.1.2.24.13:

Quod si supra memoratum numerum chartularius fit, eicitur et solvit ecclesiae XV libras et qui eum fecit XX.

^CJ.1.2.24.14:

Diligenti inquisitione oeconomi ex sententia patriarchi computent impensam, quae ab emphyteutis conductoribus administratoribus infertur, ut unusquisque inquirat ea quae pertinent ad dioecesin ipsi commissam, reliqui vero ex dispositione scripta patriarchae rationibus subscribant 'recognovi': et quod absque tali observatione computatum erit, ex propria substantia oeconomi refundunt.

^CJ.1.2.24.15:

Impensae autem computatae et pecuniarum illatarum chartularii centesimas accipiunt. qui vero plus ceperit, statim tam ab officio chartularii quam a clericatus dignitate removetur.

^CJ.1.2.24.16:

Illud etiam sancimus, ut ipsi quoque religiosissimi oeconomi qui nunc sunt quique postea erunt singulis mensibus aut ad summum binis mensibus rationes reddant arcariis sacrosanctae magnae ecclesiae scientes se periclitaturos, si id neglexerint.

^CJ.1.2.25: Idem A. Iuliano pp.

Quoniam in multis testamentis invenimus tales institutiones, quibus vel ex asse quis dominum nostrum Christum heredem scripsit nulla aede sacra adiecta, vel eundem dominum nostrum Iesum Christum ex dimidia aliave qua inaequali parte, alium vero quemlibet ex semisse vel alia parte (iam enim in plura testamenta hoc modo facta incidimus et multa exinde incerta facta esse

secundum antiquas leges vidimus) hoc quoque emendantes sancimus, si quidem dominum nostrum Iesum Christum heredem quis scripserit vel ex asse vel ex parte, directis verbis videri sacrosanctam ecclesiam ipsius civitatis vel vici vel agri, in quo defunctus morabatur, heredem institutam eamque hereditatem ex asse a religiosissimis eiusdem oeconomis exigi vel ex parte pro qua heres scripta est: idem valeat et si legatum vel fideicommissum relictum fuerit: eaque adsacrosanctas ecclesias pertineant, ut in pauperum alimoniam cedant.

^CJ.1.2.25.1:

Sin autem sanctorum archangelorum vel venerandorum martyrum quem nominaverit nec mentionem fecerit domus (id quod scimus a quodam scriptum illustri loco nato legumque et scribendi doctrinae non experte), si quidem in illa civitate vel eius territorio extat oratorium in honorem illius reverentissimi archangeli vel sanctissimi martyris, id videri heredem scriptum esse: sin autem non extat in ipsa civitate territoriove eiusmodi domus, tunc venerabiles quae in metropoli erunt domus. ac si in ea eius modi domus inventa erit, illi videri hereditatem vel legatum vel fideicommissum relictum: si vero ne illic quidem eiusmodi domus invenitur, rursus sacrosanctae loci ecclesiae et hoc capiant.

^CJ.1.2.25.2:

Sacrosanctis videlicet ecclesiis reliquae domus omnes cedunt, nisi manifestum est defunctum aliud nomen inserere voluisse, aliud pronuntiasse: nam et tale quid quodam ad testamento in Ponto factum esse novimus ibique rursus veram voluntatem pro scriptis valere iussimus.

^CJ.1.2.25.3:

Si vero testator certum locum non nominavit, inveniuntur autem in illa civitate territoriove plura oratoria, si quidem in uno eorum defunctus adsidue versabatur et maiorem pro eo adfectionem habebat, illi videri legatum relictum.

^CJ.1.2.25.4:

Sin nihil eiusmodi invenitur, eorum qui eiusdem denominationis sunt tenuiori et magis auxilio indigenti potius tale legatum vel hereditatem relictam videri.

CJ.1.3.0. De episcopis et clericis et orphanotrophis et brephotrophis et xenodochis et asceteriis et monachis et privilegio eorum et castrensi peculio et de redimendis captivis et de nuptiis clericorum vetitis seu permissis.

CJ.1.3.1: Imperator Constantius

Iuxta sanctionem, quam dudum meruistis, et vos et mancipia vestra nullus novis collationibus obligabit, sed vacatione gaudebitis. praeterea neque hospites suscipietis. * Constantius A. Clericis s. D. * <a 343 D. vi k. Sept. Placido et Romulo cons.>

CJ.1.3.2pr.: Imperator Constantius

Omnis a clericis indebitae conventionis iniuria et iniquae exactionis repellatur improbitas nullaque conventio sit circa eos munerum sordidorum. et cum negotiatores ad aliquam praestationem competentem vocantur, ab his universis istiusmodi strepitus conquiescat. si quid enim vel parsimonia vel provisione vel mercatura, honestati tamen conscia, congesserint, in usum pauperum atque egentium ministrari oportet aut id, quod ex eorundem ergasteriis vel tabernis conquiri potuerit et colligi, collectum id religionis aestiment lucrum. * Constantius A. Felici ep. * <a 357 D. viii id. Dec. Mediolano. Lecta v k. Ian. apud acta Constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.1.3.2.1: Imperator Constantius

Verum etiam hominibus eorundem, qui operam in mercimoniis habent, divi principis, id est nostri genitoris, statuta multimoda observatione caverunt, ut idem clerici privilegiis pluribus redundarent. <a 357 D. viii id. Dec. Mediolano. Lecta v k. Ian. apud acta Constantio A. viiii et

Iuliano c. ii cons.>

CJ.1.3.2.2: Imperator Constantius

Itaque extraordinariorum a praedictis necessitas atque omnis molestia conquiescat. <a 357 D. viii id. Dec. Mediolano. Lecta v k. Ian. apud acta Constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.1.3.2.3: Imperator Constantius

Ad parangariarum quoque praestationem non vocentur nec eorundem facultates atque substantiae. <a 357 D. viii id. Dec. Mediolano. Lecta v k. Ian. apud acta Constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.1.3.2.4: Imperator Constantius

Omnibus clericis huiusmodi praerogativa succurrat, ut coniugia clericorum ac liberi quoque et ministeria, id est mares pariter ac feminae, eorumque etiam filii immunes semper ab huiusmodi muneribus perseverent. <a 357 D. viii id. Dec. Mediolano. Lecta v k. Ian. apud acta Constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.1.3.3: Imperator Constantius

De his clericis, qui praedia possident, sublimis auctoritas tua non solum eos aliena iuga nequaquam statuet excusare, sed etiam pro his, quae ab ipsis possidentur, eosdem ad pensitanda fiscalia perurguerit. universos namque clericos possessores dumtaxat provinciales pensitationes fiscalium translationesque faciendas recognoscere iubemus. * Constantius A. ad Taurum pp. * <a 360 Data epistula prid. k. Iul. Mediolano Constantio A. x et Iuliano c. iii cons.>

CJ.1.3.4pr.: Imperator Constantius

Officiales rationales, si exhibitione cursus seu primipili necessitate neglecta, interversa etiam ratione fiscali ad clericatus honorem putaverint transeundum, ad priorem condicionem retrahantur. * Constantius A. ad Taurum pp. * <a 361 D. iiiii k. Sept. Tauro et Florentio cons.>

CJ.1.3.4.1: Imperator Constantius

Si vero obnoxii ratiociniis vel necessitatibus non sint, sub notione iudicum officii consentientibus, si id probabilis vitae studium postularit, transferantur nec cessionem metuant facultatum. <a 361 D. iiiii k. Sept. Tauro et Florentio cons.>

CJ.1.3.4.2: Imperator Constantius

Quod si clandestinis artibus putaverint inrependum, duas concedant liberis aut, si proles defuerit, propinquis e propria substantia portiones tertiam sibimet retenturi: si vero propinquorum necessitudo defuerit, geminae portiones officii in quibus militant relinquuntur, portione tertia tantummodo retenta. <a 361 D. iiiii k. Sept. Tauro et Florentio cons.>

CJ.1.3.5: Imperator Iovianus

Si quis non dicam rapere, sed attemptare tantum matrimonii iungendi causa sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali poena ferietur. * Iovianus A. Secundo pp. * <a 364 D. xi k. Mart. Antiochiae Ioviano A. et Varroniano cons.>

CJ.1.3.6: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Presbyteros diaconos subdiaconos atque exorcistas et lectores, ostiarios etiam personalium munerum expertes esse praecipimus. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad cataphronium. * <a 377 D. iii non. Mart. Gratiano A. iiiii et Merobaude cons.>

CJ.1.3.7: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nec honore nec legibus episcopus ad testimonium flagitatur. item dixit: episcopum ad testimonium dicendum admitti non decet: nam et persona oneratur et dignitas sacerdotis excepta confunditur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. pars act. hab. in s. consist.* <381 Syagrii et Eucherii vv. clariss. cons. die iv k Iul. Constantinopoli.>

CJ.1.3.8pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Presbyteri citra iniuriam quaestionis testimonium dicant, ita tamen, ut falsa non simulent. ceteri vero clerici, qui eorum gradum vel ordinem sequuntur, si ad testimonium dicendum petiti fuerint, prout leges praecipunt, audiantur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Paulino praef.

Augustali.* <a 385 D. viii k. Aug. Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.1.3.8.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Salva tamen sit litigatoribus falsi actio, si forte presbyteri, qui sub nomine superioris loci testimonium dicere citra aliquam corporalem iniuriam sunt praeepti, hoc ipso, quod nihil metuant, vera suppresserint. multo magis etenim poena sunt digni, quibus cum plurimum Honoris per nostram iussionem delatum est, occulto inveniuntur in crimine. <a 385 D. viii k. Aug. Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.1.3.9: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Nulla nisi emensis sexaginta annis secundum praeeptum apostoli ad diaconissarum consortium transferatur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. * <a 390 D. xi k. Iul. Mediolano Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.1.3.10pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis in hoc genus sacrilegii proruperit, ut in ecclesias catholicas intruens, sacerdotibus et ministris vel ipso cultu locoque importet iniuriae, quod geritur, a provinciae rectoribus animadvertatur. * Arcad. et Honor. AA. Theodoro pp. * <a 398 D. vi k. Mai. Mediolano Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.1.3.10.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Atque ita provinciae moderator sacerdotum et catholicae ecclesiae ministrorum, loci quoque ipsius et divini cultus iniuriam capitali in convictos sive confessos reos sententia noverit vindicandum nec expectet, ut episcopus iniuriae propriae ultionem deponat, cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit: sitque cunctis laudabile factas atroces sacerdotibus aut ministris iniurias veluti publicum crimen persequi ac de talibus reis ultionem mereri. <a 398 D. vi k. Mai. Mediolano Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.1.3.10.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Quod si multitudo violenta civilis apparitionis executione et adminiculo ordinum possessorumve non potuerit praesentari, quod se armis aut locorum difficultate tueatur, praesides provinciarum etiam militari auxilio per publicas litteras appetito competentem vindicatam tali excessui imponere non morentur. <a 398 D. vi k. Mai. Mediolano Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.1.3.11: Imperatores Arcadius, Honorius

Ecclesiis, quae in possessionibus, ut adsolet, diversorum, vicis etiam vel quibuslibet locis sunt constitutae, clerici non ex alia possessione vel vico, sed ex eo, ubi ecclesiam esse constiterit, ordinentur, ut propriae capitationis onus ac sarcinam recognoscant: ita ut pro magnitudine vel celebritate uniuscuiusque vici ecclesiis certus iudicio episcopi clericorum numerus ordinetur. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 398 D. vi k. Aug. Mnizo Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.1.3.12: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis curialis clericus fuerit ordinatus nec statim conventionem praemissa pristinae conditioni reddatur, is vigore et sollertia iudicantium ad pristinam sortem velut manu mox iniecta revocetur. clericis enim ulterius legem prodesse non patimur, quae cessione patrimonii subsequuta decuriones clericos esse non vetabat. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 398 D. vi k. Aug. Mnizo Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.1.3.13: Imperatores Arcadius, Honorius

Si ecclesiae venerabilis privilegia cuiusquam fuerint vel temeritate violata vel dissimulatione neglecta, commissum quinque librarum auri condemnatione plectetur. * Arcad. et Honor. AA. Sapidiano vic. Africae. * <a 399 D. vii k. Iul. Brixiae Theodoro cons.>

CJ.1.3.14: Imperatores Arcadius, Honorius

Quicumque residentibus sacerdotibus fuerit episcopali loco et nomine detrusus, si aliquid vel contra custodiam vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehensus rursusque sacerdotium petere, a quo videtur expulsus, procul ab ea urbe, quam conturbavit, centum milibus vitam agat. nec nostra adeat secreta nec impetrare rescripta speret, sed etiam impetratis careat: defensoribus etiam eorum indignationem subituris. * Arcad. et Honor. AA. Hadriano pp. * <a 400 D. prid. non. Febr. Ravenna Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.1.3.15: Imperatores Arcadius, Honorius

Conventicula illicita extra ecclesiam in privatis aedibus celebrari prohibemus, proscriptionis domus periculo imminente, si dominus eius in ea clericos nova ac tumultuosa conventicula extra ecclesiam celebrantes susceperit. * Arcad. et Honor. AA. Studio pu. * <a 404 D. iiii k. Sept. Constantinopoli Honorio A. vi et Aristaeneto cons.>

CJ.1.3.16: Imperatores Honorius, Theodosius

Quisquis censibus fuerit adnotatus, invito agri domino ab omni temperet clericatu, adeo ut etiam, si in eo vico, in quo noscitur mansitare, clericus fuerit, sub hac lege religiosum adsumat sacerdotium, ut et capitacionis sarcinam per ipsum dominum agnoscere compellatur et ruralibus obsequiis quo maluerit subrogato fungatur, ea scilicet immunitate indulta, quae certae capitacionis venerandis ecclesiis relaxatur: nullo contra hanc legem valituro rescripto. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 409 D. prid. k. Mart. Honorio A. viii et Theodosio A. iii cons.>

CJ.1.3.17pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Placet nostrae clementiae, ut nihil commune clerici cum publicis actibus vel ad curiam pertinentibus, cuius corpori non sunt adnexi, habeant. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 416 D. iii k. Oct. Constantinopoli Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.1.3.17.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Praeterea eis, qui parabanin vocantur, neque ad quodlibet publicum spectaculum neque ad curiae locum neque ad iudicium accedendi licentiam permittimus, nisi forte singuli ob causas proprias et necessitates iudicem adierint aliquem lite pulsantes vel ab alio ipsi pulsati vel in communi totius corporis causa syndico ordinato: sub ea definitione, ut, si quis eorum haec violaverit et brevibus parabanin eximatur et competenti supplicio subiugetur nec umquam ad eandem sollicitudinem revertatur. <a 416 D. iii k. Oct. Constantinopoli Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.1.3.18pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Parabanin, qui ad curanda debilium aegra corpora deputantur, sescentos constitui praecipimus, ita ut pro arbitrio viri reverentissimi antistitis alexandrinae urbis de his, qui ante fuerant et qui pro consuetudine curandi gerunt experientiam, sescenti parabanin ad huiusmodi sollicitudinem eligantur, exceptis videlicet honoratis et curialibus. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 418 D. iii non. Febr. Constantinopoli Honorio xii et Theodosio viii AA. cons.>

CJ.1.3.18.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis autem ex his naturali sorte fuerit absumptus, alter in eius locum pro voluntate eiusdem sacerdotis exceptis honoratis et curialibus subrogetur, ita ut hi sescenti viri reverentissimi sacerdotis praeceptis ac dispositionibus obsecudent et sub eius cura consistent: reliquis, quae dudum latae legis forma complectitur, super his parabanin vel de spectaculis vel de iudiciis

ceterisque sicut iam statutum est custodiendis. <a 418 D. iii non. Febr. Constantinopoli Honorio xii et Theodosio viii AA. cons.>

CJ.1.3.19pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Eum, qui probabilem saeculo disciplinam agit, decolorari consortio sororiae appellationis non decet. quicumque igitur cuiuscumque gradus sacerdotio fulciuntur vel clericatus honore censentur, extraneorum sibi mulierum interdicta consortia cognoscant: hac eis tantum facultate concessa, ut matres filias atque germanas intra domorum suarum saepta contineant: in his enim nihil scaevi criminis aestimari foedus naturale permittit. * Honor. et Theodos. AA. Palladio pp. * <a 420 D. viii id. Mai. Ravenna Theodosio A. viiii et Constantio iii cons.>

CJ.1.3.19.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Illas etiam non relinquere castitatis hortatur adfectio, quae ante sacerdotium maritorum legitimum meruere coniugium: neque enim clericis incompetenter adiunctae sunt, quae dignos sacerdotio viros sui conversatione fecerunt. <a 420 D. viii id. Mai. Ravenna Theodosio A. viiii et Constantio iii cons.>

CJ.1.3.20pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quis presbyter aut diaconus aut diaconissa aut subdiaconus vel cuiuslibet alterius loci clericus aut monachus aut mulier, quae solitariae vitae dedita est, nullo condito testamento decesserit nec ei parentes utriusque sexus vel liberi vel si qui agnationis cognationisve iure iunguntur vel uxor extiterit, bona, quae ad eum vel ad eam pertinuerint, sacrosanctae ecclesiae vel monasterio, cui fuerat destinatus aut destinata, omnifariam socientur. * Theodos. et Valentin. AA. ad Taurum pp. * <a 434 D. xviii k. Ian. Ariobindo et Aspare cons.>

CJ.1.3.20.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Exceptis his facultatibus, quas forte censibus adscripti vel iuri patronatus subiecti vel curiali conditioni obnoxii clerici vel monachi cuiuscumque sexus relinquunt: nec enim iustum est bona seu peculia, quae aut patrono legibus debentur aut domino possessionis, cui quis eorum fuerat adscriptus, aut ad curias pro tenore dudum latae constitutionis sub certa forma pertinere noscuntur, ab ecclesiis vel monasteriis detineri: actionibus videlicet competenter sacrosanctis ecclesiis vel monasteriis reservatis, si quis forte praedictis condicionibus obnoxius aut ex gestis negotiis aut ex quibuslibet aliis ecclesiasticis actibus obligatus obierit. <a 434 D. xviii k. Ian. Ariobindo et Aspare cons.>

CJ.1.3.21: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ad similitudinem tam episcoporum orthodoxae fidei quam presbyteri et diaconi ii, qui honorario titulo illustrem dignitatem consecuti sunt, per substitutos periculo suarum facultatum curiae muneribus satisfacere non vetentur. * Theodos. et Valentin. AA. Thomae pp. * <a 442 D. v k. Mart. Constantinopoli Eudoxio et Dioscoro cons.>

CJ.1.3.22pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si qua per calumniam postulatio super criminalibus causis apud competentem iudicem deposita exhibitionis causa fuerit sacrosanctae religionis antistitis, triginta pondo auri condemnatione publicis calculis inferenda ut percellatur, praecipimus. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 445 D. iii id. Febr. Constantinopoli Valentiniano A. vi et Nomo cons.>

CJ.1.3.22.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quin etiam omnia privilegia, quae sacrosanctis ecclesiis confugarum aut clericorum, decanorum vel aliorum ecclesiasticorum causa legibus sunt praestita, intacta atque illibata servari. <a 445 D. iii id. Febr. Constantinopoli Valentiniano A. vi et Nomo cons.>

CJ.1.3.22.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Praeterea iubemus, ut omnes clerici atque monachi, qui de suis civitatibus ad hanc almam urbem

ecclesiastici negotii vel religionis causa proficiscuntur, litteris episcopi, cui unusquisque iter faciens obsequitur, muniti adveniant: scituri quod, si citra hanc fiduciam accesserint, sibimet imputabunt, quod non clerici vel monachi esse putabuntur. <a 445 D. iiii id. Febr.

Constantinopoli Valentiniano A. vi et Nomo cons.>

CJ.1.3.23: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Quoniam venerabilis recordationis Flavianus huius almae urbis episcopus cum venerabili synodo innumerabilium paene sacerdotum, qui Chalcedone convenerunt, tanto ac tali decoratus est testimonio, ut Eutyches, qui contra senserat, cum scelaeratis dictis suis ab omnibus uno ore damnaretur, aboleatur quidem Eutychetis damnosa memoria, Flaviani autem laudabilis recordatio reveletur. * Valentin. et Marcian. AA. Palladio pp. * <a 452 D. Constantinopoli pridie nonas Iulias Sporacio cons.>

CJ.1.3.24: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Id, quod pauperibus testamento vel codicillis relinquitur, non ut incertis personis relictum evanescat, sed modis omnibus ratum firmumque consistat. * Valentin. et Marcian. AA. Palladio pp. * <a 455 D. viii k. Mai. Anthemio cons.>

CJ.1.3.25pr.: Imperator Marcianus

Cum clericis in iudicium vocatis pateat episcopalis audientia, volentibus tamen actoribus, si actor disceptationem sanctissimi archiepiscopi noluerit experiri, eminentissimae tuae sedis examen contra catholicos sub viro reverentissimo archiepiscopo huius urbis clericos constitutos vel contra reverentissimum oeconomum tam de ipsius quam de ecclesiasticis negotiis sibimet noverit expetendum neque in ullo alio foro vel apud quemquam alterum iudicem eosdem clericos litibus inire et civilibus vel criminalibus negotiis temptet innectere. * Marcian. A. Constantino pp. * <a 456 ? d..... >

CJ.1.3.25.1: Imperator Marcianus

Memorati autem reverentissimi clerici orthodoxarum ecclesiarum, quae sub viro religioso antistite huius inclitae urbis sunt, in causa, in qua vel ipsi vel procuratores, quos pro se dederint, sententiarum auctoritate pulsantur, exsecutoribus, per quos coeperint conveniri, fideiussorem sacratissimae huius urbis ecclesiae oeconomum vel defensorem praebeant, qui usque ad quinquaginta libras auri fideiussor existat. <a 456 ? d..... >

CJ.1.3.25.1a: Imperator Marcianus

Ipse vero reverentissimus oeconomus almae huius urbis ecclesiae lite pulsatus fideiussorem pro se non praebeat, utpote qui et aliorum clericorum fideiussor futurus est, sed fidei suae committatur. <a 456 ? d..... >

CJ.1.3.25.1b: Imperator Marcianus

Quod si lis diversorum (excepto reverentissimo oeconomus) clericorum, quae agitanda sit, memoratam summam videtur excedere, clericus lite pulsatus det exsecutori pro residua quantitate cautionem suam: cui nullum tamen insertum erit iusiurandum, quia ecclesiasticis regulis et canone a beatissimis episcopis antiquitus instituto clerici iurare prohibentur. <a 456 ? d..... >

CJ.1.3.25.2: Imperator Marcianus

Statuimus autem, ut exsecutoribus idem reverentissimus oeconomus vel alii diversi clerici sub beatissimo archiepiscopo huius splendidissimae civitatis sententiarum tuarum auctoritate commoniti solidos duos tantummodo dent pro commonitione sua et pro institutione procuratoris, si per eum voluerint litigare. <a 456 ? d..... >

CJ.1.3.25.3: Imperator Marcianus

Quod circa alios quoque diversos apparitores eminentiae tuae in his, quae ex consuetudine

praebentur officio, observari in causis praedictorum clericorum iubemus, ut litis sumptus vel expensae a clericis pauciores humanioresve praestentur. <a 456 ? d..... >

CJ.1.3.26: Imperator Leo

Decernimus, ut posthac neque monachi aut quicumque alius cuiuslibet status aut fortunae in aedes publicas vel in quaecumque loca populi voluptatibus fabricata venerabilem crucem et sanctorum martyrum reliquias illicite inferre conentur vel occupare audeant ea, quae vel ad publicas causas vel ad populi oblectamenta constructa sunt. cum enim religiosae aedes non desunt, possunt ibi, consultis prius ut oportet religiosissimis episcopis, reliquias martyrum non quorundam usurpatione, sed arbitrio reverentissimorum antistitum collocare. ideo patientiam et modestiam suam, quam leges nostrae et publica disciplina et ipsorum monachorum nomen ecit, studiose unusquisque tam monachus quam cuiuslibet alterius professionis retineat et perpetuo observare procuret. * Leo A. Viviano pp. * <a 459 D. xv k. Oct. Patricio cons.>

CJ.1.3.27: Imperator Leo

Quisquis emensis militiae suae stipendiis expletisque officiis sive muneribus, quae cuicumque conditioni aut consuetudine vel lege debebat, ad consortium se contulerit clericorum et inter ministros verae orthodoxae fidei maluerit et elegerit numerari, nullius prorsus sententiae acerbitate revocetur nec a dei templis quibus se consecravit inopportunis intentionibus abstrahatur, sed isdem beatissimis ministeriis securus permaneat et quietus, ad quae post longi laboris lassitudinem ob reliquiae vitae requiem consilio meliore protractus est: his actionibus, si quae contra eum eiusque patrimonium legitima intentione competunt, pro iuris ordine responsurus: exceptis primipilaribus, quos praeceptis tui culminis et publicis utilitatibus in perpetuum esse subiectos sacratissimae constitutionis is statuta sanxerunt. * Leo A. Erythrio pp. * <a 466 D. prid. non. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.3.28pr.: Imperator Leo

Nulli licere decernimus, si testamento heres sit institutus seu ab intestato succedat seu fideicommissarius vel legatarius inveniatur, dispositionem pii testatoris infringere vel improba mente violare, adserendo incertum esse legatum vel fideicommissum, quod redemptioni relinquitur captivorum, sed modis omnibus exactum pro voluntate testatoris piae rei negotio proficere. * Leo A. Nicostrato pp. * <a 468 D. xv k. Sept. Constantinopoli Anthemio ii cons.>

CJ.1.3.28.1: Imperator Leo

Et si quidem testator significaverit, per quem desiderat redemptionem fieri captivorum, is qui specialiter designatus est legati seu fideicommissi habeat exigendi licentiam et pro sua conscientia votum adimpleat testatoris. sin autem persona non designata testator absolute tantummodo summam legati vel fideicommissi taxaverit, quae debeat memoratae causae proficere, vir reverentissimus episcopus illius civitatis, ex qua testator oritur, habeat facultatem exigendi, quod huius rei gratia fuerit derelictum, pium defuncti propositum sine ulla cunctatione ut convenit impleturus. <a 468 D. xv k. Sept. Constantinopoli Anthemio ii cons.>

CJ.1.3.28.2: Imperator Leo

Cum autem vir religiosissimus episcopus huiusmodi pecunias pio relictas arbitrio fuerit consecutus, statim gestis intervenientibus earum quantitatem et tempus quo eas susceperit apud rectorem provinciae publicare debebit. post unius vero anni spatium et numerum captivorum et data pro his pretia eum manifestare praecipimus, ut per omnia impleantur tam piae deficientium voluntates: ita tamen, ut religiosissimi antistites gratis et sine ullo dispendio praedicta gesta conficiant, ne humanitatis obtentu relictas pecunias iudiciorum dispendiis erogentur. <a 468 D. xv k. Sept. Constantinopoli Anthemio ii cons.>

CJ.1.3.28.3: Imperator Leo

Quod si testator, qui huiusmodi legatum vel fideicommissum non designata persona reliquit, barbarae sit nationis et de eius patria aliqua emerit ambiguitas, vir reverentissimus episcopus civitatis eius, in qua idem testator defunctus est, itidem habeat legati seu fideicommissi petitionem defuncti propositum modis omnibus impleturus. <a 468 D. xv k. Sept.

Constantinopoli Anthemio ii cons.>

CJ.1.3.28.4: Imperator Leo

Quod si in vico vel in territorio testator mortem obierit, illius civitatis vir reverentissimus episcopus exactionem habebit, sub qua vicus vel territorium esse dignoscitur. <a 468 D. xv k. Sept. Constantinopoli Anthemio ii cons.>

CJ.1.3.28.5: Imperator Leo

Et ne pium defunctorum propositum improba fraudatorum calliditate celetur, quidquid pro huiusmodi causa a testatore relictum fuerit, universi, qui id quocumque modo cognoverint, vel in viri clarissimi rectoris provinciae vel in urbis episcopi notitiam deferendi habeant liberam facultatem: nec delatoris nomen suspicionemque formident, cum fides atque industria eorum tam laude quam honestate non careat ac pariter pietate, cum veritatem in publicas aures lucemque deduxerint. <a 468 D. xv k. Sept. Constantinopoli Anthemio ii cons.>

^CJ.1.3.29: Imp. Leo et Anthemius AA. Zenoni duci

Iis, qui in monasteriis degunt, non liceat monasteriis egredi vel etiam in Antiochena aliisque civitatibus versari: exceptis solis apocrypharum qui vocantur, quibus licentiam damus, si velint propter necessarias tamen apocryphas intrandi.

^CJ.1.3.29.1:

Atque hi ipsi qui ingrediuntur caveant, ne de religioso cultu vel dogmate disputent vel consiliis quae ad seditionem vel tumultum tendant simpliciores populi animos pervertant, cum sciant, si nostrae pietatis iussa praetermiserint, legum severitati se subici.

CJ.1.3.30pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Si quemquam vel in hac urbe regia vel in ceteris provinciis, quae toto orbe diffusae sunt, ad episcopatus gradum provehi deo auctore contigerit, puris hominum mentibus nuda electionis conscientia sincero omnium iudicio proferatur. * Leo et Anthem. AA. Armasio pp. * <a 469 D. viii id. Mart. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.1.3.30.1: Imperatores Leo, Anthemius

Nemo gradum sacerdotii pretii venalitate mercetur: qualiter quisque mereatur, non quantum dare sufficiat aestimetur. <a 469 D. viii id. Mart. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.1.3.30.2: Imperatores Leo, Anthemius

Profecto enim quis locus tutus et quae causa esse poterit excusata, si veneranda dei templa pecuniis expugnantur? quem murum integritati aut vallum fidei providebimus, si auri sacra fames penetralia veneranda proserpit? quid denique cautum esse poterit aut securum, si sanctitas incorrupta corrumpitur? <a 469 D. viii id. Mart. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.1.3.30.3: Imperatores Leo, Anthemius

Cesset altaribus imminere profanus ardor avaritiae et a sacris adytis repellatur piaculare flagitium. ita castus et humilis nostris temporibus eligatur episcopus, ut, locorum quocumque pervenerit, omnia vitae propriae integritate purificet. <a 469 D. viii id. Mart. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.1.3.30.4: Imperatores Leo, Anthemius

Non pretio, sed precibus ordinetur antistes. tantum ab ambitu debet esse sepositus, ut quaeratur cogendus, rogatus recedat, invitatus effugiat. <a 469 D. viii id. Mart. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.1.3.30.5: Imperatores Leo, Anthemius

Sola illi suffragetur necessitas excusandi. profecto enim indignus est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitus, cum sane quisquis hanc sanctam et venerandam antistitis sedem pecuniae interventu subiisse aut si quis, ut alterum ordinaret vel eligeret, aliquid accepisse detegitur, ad instar publici criminis et laesae maiestatis accusatione proposita a gradu sacerdotii retrahatur. <a 469 D. viii id. Mart. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.1.3.30.6: Imperatores Leo, Anthemius

Nec hoc solum deinceps honore privari, sed perpetuae quoque infamiae damnari decernimus, ut eos, quos facinus par coinquinat et aequat, utrosque similis poena comitetur. <a 469 D. viii id. Mart. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.1.3.31pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Orphanotrophos huius inclitae urbis nulla subtilitate iuris obsistente eorum quidem qui pupilli sunt quasi tutores, adulescentium vero quasi curatores sine ullo fideiussionis gravamine in emergentibus causis tam in iudicio quam extra iudicium, ut opus exegerit, ad similitudinem tutoris et curatoris personas et negotia eorum, si qua possint habere, defendere ac vindicare iubemus: ita videlicet, ut praesentibus publicis personis, id est tabulariis, aut intervenientibus gestis in hac quidem inclita urbe apud virum perfectissimum magistrum census, in provinciis vero apud moderatores earum vel defensores locorum res eorum eis tradantur, a quibus sunt custodiendae: ut, si quas earundem rerum propter fenus forsitan vel aliam urgentem causam vel eo quod servari non possunt alienare perspexerint, prius habita aestimatione licebit eis alienationis inire contractum, ut pretia eorum quae exinde colliguntur, ab isdem personis custodiantur. * Leo et Anthem. AA. Dioscoro pp. * <a 472 D. k. Iun. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.1.3.31.1: Imperatores Leo, Anthemius

Huiusmodi autem pium atque religiosum officium pro tempore orphanotrophos ita peragere convenit, ut minime ratiociniis tutelaribus seu curationibus obnoxii sint. grave enim atque iniquum est callidis quorundam, si ita contigerit, machinationibus eos vexari, qui propter timorem dei a parentibus atque substantiis destitutos minores sustentare ac velut paterna adfectione educare festinant. <a 472 D. k. Iun. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.1.3.32pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Omnes, qui ubicumque sunt vel posthac fuerint orthodoxae fidei sacerdotes et clerici, cuiuscumque gradus sunt, monachi quoque in causis civilibus ex nullius penitus maioris minorisve sententia iudicis ad extranea iudicia pertrahantur aut provinciam vel locum aut regionem quam habitant exire cogantur. nullus eorum ecclesias vel monasteria propria, quae religionis intuitu habitant, relinquere miserabili necessitate iubeatur, sed apud suos iudices ordinarios, hoc est provinciarum rectores, locis quibus degunt et ecclesiarum ministeriis obsecundant, omnium contra se agentium suscipiant actiones, ut his saltem horis atque temporibus, quibus religiosos viros a turbulenta observatione praetorii vacare contigerit cumque eos ad tempus petitorum intentio calumniosa laxaverit, ad sua se monasteria et venerabiles ecclesias conferentes sapienti animo, precatione sollicita faciliusque de proximo sacrosanctis altaribus obsecudent in suis laribus et domiciliis constituti. * Leo et Anthem. AA. Erythrio pp. * <a 472 Datum Constantinopoli pridie nonas April. Marciano cons.>

CJ.1.3.32.1: Imperatores Leo, Anthemius

In hac autem regia urbe si quando cuiuscumque rei causa episcopos vel presbyteros ceterosque clericos, qui sacrosanctis ecclesiis obsequuntur, sive monachos ex aliis quibuscumque provinciis contigerit reperiri, quos tamen in litem quisquam vocare voluerit, in nullo alio sit licitum

memoratos cuiquam pulsare iudicio, nisi in tuae sublimitatis dumtaxat examine, ubi eis et beatitudinis honor debitus reservetur et oratorum adfluens in defensionibus copia large praestetur. <a 472 Datum Constantinopoli pridie nonas April. Marciano cons.>

CJ.1.3.32.2: Imperatores Leo, Anthemius

Praeterea cum in provinciis ex eius qui regit provinciam fuerint sententia vel interlocutione conventi sive illi sacerdotes seu cuiuscumque gradus clerici sive monachi habeantur, dummodo approbentur orthodoxi, qui in propriis causis contractibusve pulsantur non alios quam ecclesiae propriae defensores seu quos oeconomos appellant fideiussores praebeant, ne, dum exsecutoris pertinax et avara protervitas extraneos fideiussores flagitat, multiglex innoxiae paupertati infligatur incommodum. <a 472 Datum Constantinopoli pridie nonas April. Marciano cons.>

CJ.1.3.32.3: Imperatores Leo, Anthemius

In hac autem regia urbe inventi ex quacumque provincia venientes, cum in tuae amplitudinis iudicio, quod eis solum delegavimus, lite pulsati fuerint, reverentissimi orthodoxae fidei sacerdotes certe oeconomi aut ecclesiae defensores seu clerici in causis civilibus suis sive ecclesiasticis nulla praebendi fideiussoris molestentur iniuria, sed aut vicariis fideiussionibus contradantur, quas tamen stipulationum sollemnis cautela vallaverit, aut cautionibus et professioni propriae ac facultatum suarum obligationibus committantur. <a 472 Datum Constantinopoli pridie nonas April. Marciano cons.>

CJ.1.3.32.4: Imperatores Leo, Anthemius

Hoc nihilo minus observando, ut in causis ecclesiasticis nullum alium conveniri fas sit nisi eum, quem dispensatorem pauperum, id est oeconomum ecclesiae, episcopi tractatus elegerit (hunc enim sine dubio a sacerdote convenit ordinari) : quem tamen conventum defensoris ecclesiae fidei committi praecipimus. <a 472 Datum Constantinopoli pridie nonas April. Marciano cons.>

CJ.1.3.32.5: Imperatores Leo, Anthemius

Exsecutoribus in minoribus quidem iudiciis omnibus in ipsa conventione sacerdotum seu clericorum non amplius quam unum semissem aut sperantibus aut etiam audentibus accipere. si vero apparitor tuae magnitudinis ex sententia tuae sedis amplissimae in provincia degentes eos monuerit, iubemus non amplius eum quam duos solidos sportularum nomine percipere. in hac vero urbe magnifica idem apparitor tuae magnitudinis uno aureo sportularum gratia a provincialibus clericis contentus sit, quantaelibet summae qui conventus fuerit exponatur obnoxius. <a 472 Datum Constantinopoli pridie nonas April. Marciano cons.>

CJ.1.3.32.6: Imperatores Leo, Anthemius

Praeterea nullus exsecutor vexare contumeliis clericos ullos, nullis impulsione molestare, nullis exprobrare conviciis aut corporalibus iniuriis fatigare conetur: his, qui huiusmodi aliquid adgressi fuerint, post amissionem cinguli et patrimonii ultima protinus animadversione plectendis. <a 472 Datum Constantinopoli pridie nonas April. Marciano cons.>

CJ.1.3.32.7: Imperatores Leo, Anthemius

Privilegiis sane singulis quibuscumque sacrosanctis ecclesiis orthodoxae fidei, xenodochiis sive ptochiis tam generaliter quam specialiter attributis perpetuo reservandis, nullis eas earumque sacerdotes aut clericos cuiuslibet gradus aut monachos vel ptochos aut xenodochos orthodoxae fidei deputatos extraordinariis muneribus praecipimus praegravari. eas enim sarcinas oneris, quas plerisque personis diversa ratione remittimus, imponi beatissimis viris nostro saeculo inconveniens esse iudicamus. <a 472 Datum Constantinopoli pridie nonas April. Marciano cons.>

CJ.1.3.32.8: Imperatores Leo, Anthemius

Praeterea ne cui temeritas sua lucrative concedatur et ut impudens calumniantium refrenetur

audacia, iubemus, quotiens ii, qui sacerdotes seu clericos seu monachos ceterosque superius designatos vel in tuae magnitudinis examine vel in provinciali iudicio proposita actione convenerint, si causa cognita convicti fuerint sine iusta eos et legitima petitione pulsasse, omnes eis legitimas expensas sumptusque, quos ab exordio coeptae controversiae ipsorum vitio tolerasse eos constiterit, redhibere cogantur, ut hac saltem censurae iustissimae formidine revocati improbis adsidue conflictationibus occupati adquiescant se iam sopitis clamoribus iurgiorum magistra deinceps necessitate retinere. <a 472 Datum Constantinopoli pridie nonas April. Marciano cons.>

CJ.1.3.33: Imperatores Leo, Anthemius

Sacrosanctae orthodoxae fidei episcopi atque presbyteri, diaconi quoque, qui semel probatis moribus integritate castissima ad hunc gradum meruerint pervenire, ea, quaecumque in eodem clericatus gradu locoque viventes acquirere et habere potuerint, etiamsi in patris avique aut proavi potestate constituti sunt et adhuc superstites habentur, tamquam bona propria vindicent: de his, si quando eis libitum fuerit, testandi vel donandi vel quolibet alio titulo alienandi libera facultate concessa, ut ea bona quoquo tempore numquam fratribus vel sororibus aut ex his genitis conferantur, sed ad eorum filios posteros et quoscumque extraneos heredes perveniant nec a patribus avibus aut proavis, sed ab ipsorum liberis tamquam praecipua vindicentur, certe his procedant, quibus ipsi id peculium vel inter vivos alienatione habita vel mortis tempore ultima et vere cognita voluntate concesserint. * Leo et Anthem. AA. Erythrio pp. * <a 472 D. prid. non. April. Marciano cons.>

CJ.1.3.34pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Omnia privilegia, quae a retro principibus aut a nostra serenitate vel iudicialibus dispositionibus aut liberalitatibus pro singulis quibuscumque temporibus vel consuetudine sive circa ius metatorum sive in aliis quibuslibet rebus praestita sunt orphanotrophio sive asceteriis vel ecclesiis aut ptochiis seu xenodochiis aut monasteriis atque ceteris hominibus etiam ac rebus iuris eorum ad curam Niconis viri religiosissimi presbyteri et orphanotrophi vel ad eos, qui post eum loco eius successerint, pertinentibus ad similitudinem Zotici beatissimae memoriae, qui prius huiusmodi pietatis officium invenisse dicitur, per hanc pragmaticam sanctionem firma illibataque in perpetuum custodiri decernimus. valde etenim hoc videtur esse necessarium, cum exinde sustentatio vel educatio orphanis atque egenis et usibus ecclesiasticis vel ptochiis vel asceteriis comparetur. * Leo et Anthem. AA. Dioscoro pp. * <a 472 D. x k. Ian. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.1.3.34.1: Imperatores Leo, Anthemius

Domus etiam aliasque res superius nominatas ad curam memorati viri pertinentes vel postmodum quolibet modo ad eius sollicitudinem vel qui post eum ad eiusdem orphanotrophii curam vocati fuerint perventuras ad instar maioris venerabilis ecclesiae huius inclitae urbis omnibus privilegiis, quae eadem sancta ecclesia vel nunc adipiscitur vel postea merebitur, perpetuo potiri pietatis intuitu decernimus. <a 472 D. x k. Ian. Constantinopoli Marciano cons.>

^CJ.1.3.35: Imp. Zeno A.

Omnes civitates, sive eae renovatae sunt anteriori tempore sive antea civitates non fuerunt, sed per imperiale beneficium eo promotae sunt, omnimodo peculiarem propriumque episcopum habere sancimus, qui rerum ecclesiasticarum in ea curam gerat: nemini igitur liceat per quemcumque modum, ne per sacram quidem imperialem iussionem, quamlibet civitatem peculiari episcopatu vel territorio quod ei definitum est aliove quo iure privare et pro ea parte vel etiam in qua alia re aliis civitatibus tributariam facere.

^CJ.1.3.35.1:

Qui contra faciat vel ausus fuerit sive iam renovatis civitatibus locisque ad civitatis gradum promotis vel in futurum forte renovandis vel promovendis peculiaris episcopatus ius adimere vel aliud quid auferre privilegiorum quae eis praestita sunt vel etiam praestabuntur, eius non solum irritum sit conamen, sed et ipse, qui adversatur iis quae in commune vel privatim omnibus utilia sunt, cum infamia facultatibus suis exuatur. eadem poenae valeant etiam in eum, qui, ut supra dictum est, per imperiale rescriptum tale quid facere conetur.

^CJ.1.3.35.2:

Quibus generaliter constitutis respicientes ad statum sacrosanctarum ecclesiarum sub Tomi in Scytharum provincia constitutarum et quod eadem sacrosanctae ecclesiae continuis barbarorum incursionibus vexatae vel alias egestate adflictae servari aliter non possunt, nisi id fiat providentia beati episcopi Tomis, quae etiam caput gentis est, a praesenti sacra lege eas eximi sancimus neque ullo modo ei subici, sed in suo statu manere.

^CJ.1.3.35.3:

Eodem modo ab iis quae in praesenti constituta sunt eximi volumus etiam eam civitatem quae nuper in Isaurorum gente ad civitatis gradum provecta est in honorem venerationemque Cononis qui gloriose martyrium sustinuit, Leontopolitarum videlicet, ut et ipsa quem nunc habet statum retineat eo, quod (nam valde certatum est, num peculiarem episcopum habere debeat, an sub cura et provisione religiosissimi episcopi Isauropolitani consistere) civitas quidem esse videatur et publico iure perpetuo et plene fruatur, maneat autem omnino sub cura memorati episcopi.

CJ.1.3.36pr.: Imperator Zeno

Iubemus adscripticiorum creationes secundum veterem constitutionem, nisi dominorum possessionum, unde oriundi sunt, evidens concurrerit consensus, nullius penitus esse momenti, sed isdem fundorum dominis, qui faciendae creationi non sicut dictum est evidenter consenserint, ius proprium ad similitudinem ceterorum colonorum in suos adscripticios exercendi, tamquam si nulla creatio intercessisset, tribui facultatem. idemque hoc super illis quoque agricolis decernimus observari, qui cum essent adscripticiae nexibus condicionis conscripti, solitariam vitam videlicet appetentes quibuslibet sese monasteriis contra voluntatem dominorum fundorum duxerint offerendos. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 484 D. v k. April.

Constantinopoli Theodorico cons.>

CJ.1.3.36.1: Imperator Zeno

Servos sane sociari clericorum consortiis volentibus quoque et consentientibus dominis modis omnibus prohibemus, cum liceat eorum dominis, data servis prius libertate licitum eis ad suscipiendos honores clericorum iter, si hoc voluerint, aperire. <a 484 D. v k. April.

Constantinopoli Theodorico cons.>

CJ.1.3.36.2: Imperator Zeno

Omnes praeterea virorum clarissimorum provincias moderantium sententiis absque ulla privilegii differentia (qui tamen praesidali iurisdictioni subiecti sunt, sive episcopi vel quilibet clerici aut monachi aut cuiuslibet sint condicionis) pariter respondere decernimus: nulla in posterum viris clarissimis provinciarum rectoribus ad loca, in quibus incusatae personae consistunt, perveniendi necessitate penitus imponenda, cum non solum legibus, verum etiam naturali quoque iuri conveniat, quos res exegerit, iudicialibus ad iudicium vocari sententiis, non ipsos iudices, quod dici etiam iniustum est, ad subiectos deduci, sed per datos ab his iudices causae examinationem in locis ubi incusati degunt procedere. <a 484 D. v k. April. Constantinopoli Theodorico cons.>

CJ.1.3.37: Imperator Zeno

Servis, si dominorum fuerint voluntate muniti, solitariam vitam participandi licentia non denegetur, dum tamen eorum domini non ignorent, quod, si servis suis ad monasteriorum cultum

migrandi tribuerint facultatem, eorundem servorum dominio, donec idem servi in eodem monachorum habitu duraverint, spoliandos: alioquin si relictam forte vitam solitariam ad aliam se condicionem transtulerint, certum est eos ad servitutis iugum, quam monachicae professionis cultu evaserant, reversuros. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 484 D. id. April. Theodorico cons.>^CJ.1.3.38:

Qui monasteria sua relinquunt, non recipiunt mobilia quae iis intulerunt, cuiuscumque quantitatis sunt, etiamsi gesta de iis confecta non fuerint.

^CJ.1.3.38.1:

In immobilium autem donatione iura observari oportet, cum revocatio donatori non adimatur.

^CJ.1.3.38.2:

Etiam hoc sancimus, ut nemo religiosissimorum episcoporum vel chorepiscoporum vel visitorum vel clericorum laicos invitos compellat ad luitionem proventuum qui in provincia primitiae vel munera vocantur, quae velut vectigal exigant, vel agricolis in clericum receptis et maxime illis, qui non sub dominio religiosissimorum episcoporum vel sacrosanctarum ecclesiarum ad eos pertinentium sunt, sive angarias quae dicuntur sive alia eiusmodi onera vel servitutes iniungat, vel interdicta vel anathemata iis imponat et inde eos (quod ne dici quidem sine iniuria potest) sacrorum mysteriorum communione atque ipso venerando salutarique baptisate privet (hoc enim quosdam passos esse comperti sumus et vicis integros vel adeo agros, et clericos pariter atque eos qui extra clericorum numerum sunt talibus interdictis vel anathematibus subiectos esse): eiusmodi ineptissima et omni impietate plena facta, quae etiam ad offensionem ipsius orthodoxae fidei spectant, omnimodo prohibita sint neque ulla consuetudo obtinere valeat, quae tam absurdam exactionem inducat.

^CJ.1.3.38.3:

Obvium enim est unumquemque potissimum sua sponte ex operis suis deo eiusque ministris conferre debere quae ipsi videbuntur, non compelli ad id et cogi fortasse etiam inopem eumque, cui fructus ex agricultura propter casus, ut fit, non provenerunt.

^CJ.1.3.38.4:

Nam per hoc necessitatem quidem tollimus, voluntariam autem conferentium largitatem non modo non reprimimus, sed etiam collaudamus.

^CJ.1.3.38.5:

Quamobrem etiam gravissimis poenis quae a nobis sancita sunt munientes iubemus eum, qui supra relatorum aliquid violare ausus fuerit, et ex ipsa sacrosancta ecclesia quae ei commendata est eiusque rebus expelli omnesque, qui tale quid facere conentur, removeri a rebus quae competunt domibus, quarum cura eis commissa est, et ab ipsa administratione, quoniam indignos se tam hac quam ipso sacerdotio praebent. praeterea et decem librarum auri poena plectantur.

^CJ.1.3.38.6:

Quae autem a nobis per hanc sacram legem pragmaticam statuta sunt, ea valere et observari constituimus in hac tantummodo regia urbe eiusque territorio et in reliquis locis regionibusque, qui sunt sub dispositione sedis huius inclitae urbis vel beatissimorum episcoporum metropolitanorum qui ab ea ordinati sunt, ut et qui episcopi sub ipsis metropolitibus episcopatum vel sacerdotium vel reliquas praefecturas administrationesque commemoratas meruerunt, isdem formis subiciantur easque observent.

^CJ.1.3.39:

Sancimus, ne quis duobus monasteriis praesit, sed ut ea sint quidem sub religiosissimo episcopo eius territorii in quo sita sunt, unumquodque vero(?) propriam habeat antistitem, quo de institutione et factis antistitis respondeat episcopus, de monachis antistes: eoque modo bona

disciplina servabitur nec quicquam deinceps turbulenter vel per superbiam potissimum ab iis fiet qui hunc sanctum ordinem amplexi sunt: quae nunc et in posterum perpetuo observari oportet.

CJ.1.3.40: Imperator Justinus

Repetita promulgatione non solum iudices quorumlibet tribunalium, verum etiam defensores ecclesiarum huius almae urbis, quos turpissimum insinuandi ultimas deficientium voluntates genus irrepserat, praemonendos censemus, ne rem attingant, quae nemini prorsus omnium secundum constitutionum praecepta quam census magistro competit. absurdum etenim clericis est, immo etiam opprobrium, si peritos se velint disceptationum esse forensium: feriendis temeratoribus huius sanctionis poena quinquaginta librarum auri. * Iustinus A. Archelao pp. * <a 524 D. xiii k. Dec. Constantinopoli Iustino A. ii et Opilione cons.>

^CJ.1.3.41: Imp. Iustinianus A. Atarbio pp.

Omnem semper curam gerentes sacrosanctarum ecclesiarum in honorem gloriamque sanctae intemeratae et consubstantialis trinitatis, per quam et nosmet ipsos et communem rem publicam salvos fore confidimus, sequentes etiam doctrinam sanctorum apostolorum eam, secundum quam ab omni vitio vacuos sacerdotes ordinari oportet, quibus id potissimum iniunctum est, ut precibus suis benevolentiam dei clementis rebus communibus concilient, praesenti lege sancimus, ut, quotienscumque in qualibet civitate sedem sacerdotalem vacare contigerit, ab iis qui in ea civitate habitant decretum fiat de tribus personis, de quarum recta fide vita honesta reliquisque virtutibus constet, ut ex his qui magis idoneus sit at episcopatum promoveatur.

^CJ.1.3.41.1:

Si enim sancti et gloriosi apostoli, qui sacerdotium a domino Christo deo nostro acceperunt et omnibus virtutibus terram impleverunt eiusque doctrinam cunctis tradiderunt, ne vitae quidem ipsi in hoc mundo pro salute nostra pepercerunt, quomodo iustum non erit eos, qui in eorum locum succedunt et sacrosanctarum ecclesiarum sacerdotes instituuntur, purum propositum habere et pecuniam contemnere omnemque vitam suam ad deum clementem applicare?

^CJ.1.3.41.2:

Itaque tales convenit sacerdotes eligi et ordinari, qui neque liberos neque nepotes habeant, quoniam vitae cottidianae curis occupatus, quas liberi potissimum parentibus afferunt, non potest studium omne cogitationemque in divino cultu rebusque ecclesiasticis collocare.

^CJ.1.3.41.3:

Nam cum quidam propter spem quam in deo habent et ut animae eorum salvae fiant ad sacrosanctas ecclesias accedant iisque ipsis facultates suas offerant et relinquunt, ut in ptochos et pauperes aliosque pios usus expendantur, absurdum est episcopos haec in proprium lucrum vertere vel in liberos suos cognatosque expendere.

^CJ.1.3.41.4:

Episcopum enim oportet non impeditum carnalium liberorum affectione omnium fidelium patrem esse spiritualem. quamobrem eum qui liberos vel nepotes habet, episcopum ordinari vetamus.

^CJ.1.3.41.5:

Episcopis autem qui nunc sunt quive erunt facultatem omnino adimimus testandi vel donandi vel per aliam quam machinationem alienandi quid de rebus suis, quas, postquam episcopi facti sunt, sive ex testamentis sive ex donationibus aliove quo modo adquisierint, nisi ea sola, quae ante episcopatum ex qualibet causa tenuerunt quaeve postea a parentibus patruis avunculis fratribus ad eos pervenerunt vel pervenerint.

^CJ.1.3.41.6:

Omnia vero, quae post ordinationem ex quavis causa, prout dictum est. non a memoratis

personis ad eos perveniunt, ad sacrosanctam ecclesiam cuius episcopi sunt pertinere et ab ea vindicari iubemus, neque ulla alia persona quicquam ex his in proprium lucrum auferre poterit.

^CJ.1.3.41.7:

Quis enim dubitet, quin qui his facultates suas reliquerint vel relinquunt aliove ipsum sacerdotium respexerint idque fecerint confisi eos non solum quae ab ipsis relictas sunt pie erogatos, sed etiam proprias facultates his addituros esse?

^CJ.1.3.41.8:

Ab hac autem generali lege nostra eas res solas excipimus, quae Epiphaniae sanctissimae huius felicissimae urbis archiepiscopus et patriarcha ad hunc usque diem adquisiit: in iis enim, quae ab hoc tempore ei adquirentur, valere quae a nobis constituta sunt eaque ad sanctissimam magnam ecclesiam pertinere sancimus.

^CJ.1.3.41.9:

Post mortem vero religiosissimorum episcoporum pro tempore oeconomus debent rationes exigere rerum ab iis relictarum, quae ex hac lege nostra ad sacrosanctam magnam ecclesiam pertinere debent.

^CJ.1.3.41.10:

Ipsos etiam oeconomos cum iudicio ac consideratione creari iubemus scientes omnimodo singulis annis rationes administrationis suae sanctissimo episcopo reddere et, si quo damno res ecclesiasticas affecisse vel in lucrum proprium quid vertisse visi fuerint, hoc rebus ecclesiasticis restituere debere. ac si ipsi quidem superstitibus eiusmodi rationes subierint, tunc quae dicta sunt fient: sin autem defuncti fuerint, antequam rationes reddiderint, tunc heredes eorum eiusmodi quaestioni subiciantur atque ad restitutionem eorum compellantur quaecumque eapropter debere eos constiterit.

^CJ.1.3.41.11:

Etiam de iis aliquid definiendum esse credidimus, qui curam venerabilium xenonum nosocomiorum ptochiorum orphanotrophiorum brephotrophiorum susceperunt vel suscipiunt. quibus et ipsis omnem licentiam adimimus ea quae sibi adquisierint, postquam memoratas curas susceperint, sive testamento sive alio quo modo vel machinatione in alios transferre, praeterquam si quid antea habuerint vel postea a parentibus patris avunculis fratribus ad eos quid pervenerit.

^CJ.1.3.41.12:

Quaecumque vero ad supra dictas venerabiles domus pertinent quaeve ad earum antistites post eiusmodi curam susceptam pervenerunt vel pervenient, ea earundem venerabilium domorum esse ac pie in eos qui ibi degunt vel curantur erogari iubemus.

^CJ.1.3.41.13:

Manifestum enim est eum, qui xenodocho vel nosocomio vel ptochotropho vel orphanotropho quid relinquit vel donat sive in scriptis sive sine scriptura, ideo dare, ut per eum pie erogetur, quippe qui multas pietatis occasiones habeat per eos qui sub ipsius cura sunt.

^CJ.1.3.41.14:

Neque iustum est hunc, quae accipit eorum nomine qui sub eius cura sunt, ea non in eos vel pro iis erogare, sed in suam personam convertere et proprium inde lucrum parare dei timore posthabito.

^CJ.1.3.41.15:

Quis enim est, qui tali cura instructus non idcirco eam se suscepisse putet, ut non solum quae extrinsecus ad se perveniunt, sed etiam omnia quae habuit in eam impendat?

^CJ.1.3.41.16:

Praeterea et hoc iubemus. ut si quid post factos ab his personis sumptus in eos quorum curam

gerunt et post debitam rerum aedificiorumque curationem superesse contigerit, id ad reditus comparandos proficiat.

^CJ.1.3.41.17:

Ubique enim id enitimur, ut quae ad pios usus destinata sunt incrementum vel augmentum capiant: ita enim quisquis pro animae suae salute aliquid facere vult, promptius donabit, quando confisus fuerit ea quae offeruntur pie administratum iri.

^CJ.1.3.41.18:

Quod si quem eorum contigerit administrationem quam habuit deponere, sancimus ab eo qui ei substitutus fuerit cum domini dei timore rationes ei totius ab eo peractae administrationis reposci, quemadmodum sacra hac lege nostra continetur: sciente substituto, quod domino deo ea de re rationem reddet.

^CJ.1.3.41.19:

Vetamus praeterea, quemadmodum sacris canonibus definitum est, episcopum vel chorepiscopum vel visitatorem vel presbyterum aliumve cuiuslibet dignitatis clericum per largitionem creari.

^CJ.1.3.41.20:

Neve etiam oeconomus defensor ecclesiae xenodochus nosocomus ptochotrophus orphanotrophus brephotrophus quive ptochio praeficiendus est largitionis interventu fiat, sed iudicio et inquisitione religiosissimorum eius loci episcoporum promoveatur.

^CJ.1.3.41.21:

Quod si quis inventus fuerit sub praetextu dictarum ordinationum vel curationum quid dedisse vel accepisse, sive episcopus sit sive clericus, tam dantem quam accipientem sacerdotio et clericatu privari iubemus, praeterquam quod domini dei vindictae subiacent.

^CJ.1.3.41.22:

Sin autem per patronatum quis creatus fuerit et aliquid dedisse inventus fuerit, creatum e clero eximi iubemus.

^CJ.1.3.41.23:

Sin apparuerit oeconomum aut defensorem ecclesiae vel chorespiscopum vel circuitorem vel xenodochum vel nosocomum vel ptochotrophum vel orphanotrophum vel brephotrophum vel ptochio praepositum quid dedisse, ut talis curatio ipsi committatur, hunc quoque removeri ab ea curatione iubemus.

^CJ.1.3.41.24:

Ad hoc sancimus, ut omnes clerici per singulas ecclesias constituti per se ipsos et nocturnas et matutinas et vespertinas preces cantent neve in consumendis tantummodo rebus ecclesiasticis clerici esse videantur nomen clericorum gerentes, ministerio tamen domini dei quod clericorum est se subtrahentes.

^CJ.1.3.41.25:

Absurdum etenim est, cum ipsis necessitas incumbat, scriptos (vicarios?) eorum loco canere. nam si multi laici, ut animae suae consulant, ad sacrosanctas ecclesias confluentes studiosos se circa psalmodiam ostendunt, quemadmodum non absurdum est clericos, qui ad hoc ordinati sunt, munus suum non implere?

^CJ.1.3.41.26:

Quamobrem omnimodo clericos canere iubemus: et inquiri eos per religiosissimos pro tempore episcopos et duo archipresbyteros et quem praepositum vel exarchum vocant uniuscuiusque ecclesiae et, qui non inventi fuerint sine vitio in ministerio perseverare, eos extra clerum constitui.

^CJ.1.3.41.27:

Nam qui sacrosanctas ecclesias pro salute sua et pro publica utilitate constituerunt atque fundarunt, ideo facultates quarum ope sacri ritus fierent reliquerunt, ut clerici, qui in sacrosanctis ecclesiis ministrant, deum colant.

^CJ.1.3.41.28:

Permittimus autem cuilibet, qui harum quid violari noverit, id denuntiare et palam facere.

^CJ.1.3.41.29:

Quae a nobis sancita sunt, exsequi et ad effectum perduci cum dei benignitate iubemus: qui ea violare conati fuerint, primum ex domini dei iudicio periculum, deinde poenas huic legi insertas expectent.

^CJ.1.3.42: Idem A.

Epiphanio archiepiscopo Constantinopolitano et patriarchae. Quoniam omnem semper curam gerimus sacrosanctarum ecclesiarum, quibus et nostrum imperium sustineri et communes res clementissimi dei gratia muniri confisi sumus, neque minus saluti tam nostrae quam ceterorum omnium animarum consulimus ideoque omnimodo solliciti sumus, ne ea quae sacrosanctis ecclesiis in quavis civitate constitutis prosunt quoquo modo diminuantur neve sacri ritus per absentiam religiosissimorum sacerdotum impediuntur vel minus decenter exsequantur, neve etiam sacrosanctarum ecclesiarum res consumantur per sumptus; qui in itinera et per sacerdotes huc proficiscentes clericosque vel famulos eorum comites erogantur, ut saepenumero aeris alieni contrahendi necessitas ingeratur, cuius onus ipsis sacrosanctis ecclesiis incumbit, praeterquam quod nec rerum ecclesiasticarum administratio, dum religiosissimi sacerdotes absunt, uti oportet procedit: idcirco sacris his litteris ad beatitudinem tuam uti nos oportere credidimus.

^CJ.1.3.42.1:

Per quas omnes piissimos sacerdotes in metropolibus singularum provinciarum sub te constitutos, edocere te iubemus, non decere eorum quemquam vel religiosissimorum episcoporum, qui in reliquis provinciarum civitatibus sub metropolitae constituti sunt, proprio motu absque sacra nostra speciali iussione sacrosanctam ecclesiam quae ab ipso gubernatur relinquere atque ad hanc felicem urbem proficisci, qualiscumque res emergat, sed mittere huc unum vel duos ex pio clero sibi subiecto et nostrae pietati manifestare, qua de re supplicent, ut vel ipsi recta via vel tuae beatitudinis interventu ad nos pergant, atque ita iustum et compendiarium auxilium nostrum nancisci.

^CJ.1.3.42.2:

Quotiescumque enim quippiam eorum quae ad nos referuntur eiusmodi nobis visum fuerit, ut requirat praesentiam religiosissimorum episcoporum, tunc adesse eos iubebimus. absque tali vero sacra iussione nostra neminem venire permittimus: sciente eo qui haec transgrediat et observationem recte pieque a nobis in sacrosanctarum ecclesiarum honorem introductam praetermittat, se haud parvam indignationem experturum atque etiam remotum iri, si metropolita sit, a beatitudine tua, sin earum civitatum, quae sub metropolitae sunt, ab ipso metropolita. pecuniariam enim poenam contra eos, qui hanc sacram dispositionem nostram violant, statuere necessarium non credidimus, ne in ipsas sacrosanctas ecclesias damnum inde redundet, quarum res ab omni imminutione liberas manere nobis cordi est.

^CJ.1.3.42.3:

Haec igitur tua sanctitas in notitiam uniuscuiusque sub te constitutorum religiosissimorum metropolitanorum episcoporum ferre festinet responsaque a singulis missas sive per metropolitas sive per (ipsos) reliquarum provinciae civitatum religiosissimos episcopos, quae ea de re noverint, ad nostram pietatem referre.

^CJ.1.3.43: Idem A. Menae pp.

Sacrosanctarum ecclesiarum venerabiliumque monasteriorum decori consulentes interdicimus omnibus qui in monasteriis degunt cum sanctimonialibus mulieribus conversari vel causam comminisci communicandi cum iis (iustam enim suspensionem excitat adsidue eos et quandocumque voluerint cum illis conversari), sed ita segregati sint, ut nullum inter se qualemcumque ob causam commercium sit neque ullus vel his vel illis inter se commeandi praetextus excogitetur.

^CJ.1.3.43.1:

Sed viri per se soli in singulis monasteriis commorentur separati a sanctimonialibus, quae ob quamlibet causam eis adgregatae sunt, et solae per se mulieres, non viris commixtae, ut omnis omnino suspicio indecori commercii tollatur.

^CJ.1.3.43.2:

Et si quidem virorum maior pars est, mulieres provisione religiosissimi uniuscuiusque civitatis episcopi in alium convenientem locum transferri iisque monasterium adsignari convenit, in quo per se ipsas in posterum honeste commorari debebunt.

^CJ.1.3.43.3:

Sin autem mulierum vel maior vel idem numerus invenietur, viri transferantur, mulieres vero in monasterio remaneant.

^CJ.1.3.43.4:

Res autem eius monasterii mobiles immobilesque et se moventes qui exeunt cum iis qui manent pro rata parte dividant.

^CJ.1.3.43.5:

Ad necessaria autem negotia mulierum per se viventium unus senex a beatissimo civitatis episcopo designetur, ad divina vero ministeria peragenda sanctamque communionem praebendam presbyter unus et unus diaconus honestae vitae deputentur, qui ea sola quae dicta sunt facere debeant, non tamen commorari et habitare ibidem.

^CJ.1.3.43.6:

Quae si observabuntur, et ipsis qui solitarie agunt felix vita erit et communi nostrae rei publicae promptissimum clementis dei auxilium parabitur.

^CJ.1.3.43.7:

Haec sunt, quae in rebus communibus etiamnum recte se habere putavimus et manifestum fieri credidimus, quod haud parvam iis inde utilitatem addiderimus.

^CJ.1.3.43.8:

Diligentissima autem custodia opus est, ne ea ullo modo transgrediantur: quae fieri aliter non poterit, nisi religiosissimi singularum civitatum episcopi diligenter vitam monachorum in monasteriis, quae ipsorum curae subdita sunt, degentium custodiant et, quando eiusmodi lapsum animadverterint, omnibus modis eorum conatum reprimant ac sumpta poena de iis, qui post nostram prohibitionem adhuc perseverent, ad vitam puram ac muliebri commercio vacuum eos compellant.

^CJ.1.3.43.9:

Nam et ipsis religiosissimis episcopis, si recte in eam rem intuentur, notum est, si honesta haec devotissimorum monachorum vita custodiatur nec indecens quicquam vel inhonestum accedat, clementem deum propitium communibus nostrae rei publicae rebus fore.

^CJ.1.3.43.10:

Verum ne vel ipsi religiosissimi episcopi hoc praeceptum nostrum supervacaneum putent, scire eos volumus se, si quis eorum visus fuerit non cum omni diligentia haec investigasse vel

manifestam offensionem non secundum praedictos modos emendasse, domini dei iudicio obnoxios fore et in se iam imperiali motu nostro verso circa ipsum sacerdotium periclitaturos neque alia maiore animadversione vacaturos.

^CJ.1.3.43.11:

Tua igitur excellentia hanc sacram legem nostram palam faciat religiosissimis episcopis metropolitanis et clarissimis provinciarum praesidibus eo addito, quod et ipsi, si opus est, omne auxilium devotissimis civitatum episcopis ferre debent, ut ea prohibeantur, quae tollenda esse constituimus: ac si neglegenter eos agere invenerint, relatione sua id nobis denuntient, ut omnes cognoscant, quid ab eis observandum sit et quae neglegentiae poena statuta sit.

^CJ.1.3.43.12:

Religiosissimi autem metropolitae curent etiam reliquis devotissimis civitatum episcopis eiusdem provinciae sacram nostram legem patefacere omnesque cohortari, ut metu constitutae poenae indefesso studio ea observent.

^CJ.1.3.43.13:

Ne autem plena sacrae nostrae legis observatio protrahatur neve ipsi devotissimi monachi, qui in praesenti una cum sanctimonialibus habitant, breve temporis spatium ad peragendam impositam separationem permissum sibi putent, annuale id esse definimus computandum ab eo die, quo haec sacra lex nostra palam facta erit, ut si post annum elapsum communem vitam durasse apparuerit, omnimodo poenis sacrae nostrae legi insertis locus sit.

^CJ.1.3.44: Idem A. Iuliano pp.

Cum sacri canones neque religiosissimis prebyteris neque devotissimis diaconis vel subdiaconis post talem ordinationem nuptias contrahere permittant, sed solis devotissimis cantoribus et lectoribus id concedant, quosdam posthabitis sacris canonibus liberos procreare videmus ex mulieribus, quibus secundum sacerdotalem regulam copulari nequeunt.

^CJ.1.3.44.1:

Ac quoniam poena delicti non erat nisi sacerdotii amissio, nostrae vero leges sacros canones non minorem vim quam leges habere volunt, sancimus quod ad illos attinet valere quae sacris canonibus visa sunt, perinde ac si et civilibus legibus scripta essent, eosque omnes tam sacerdotio quam sacro ministerio et ipsa dignitate quam tenent privari.

^CJ.1.3.44.2:

Quemadmodum enim sacris canonibus ea interdicuntur, ita et secundum nostras leges rem inhiberi et praeter memoratam eiectionis poenam nec legitimos esse qui ex tam absurdo amplexu nati sunt vel nascentur, sed contaminentur ignominia, quae eiusmodi procreationes comitatur.

^CJ.1.3.44.3:

Tales enim eos esse volumus, quales ex incestis vel nefariis nuptiis procreatos leges definiunt, ut ne naturales quidem vel spurii intellegantur, sed omnino interdicti ac parentum successione indigni neque donationem ab isdem accipere possint neque ipsi neque matres eorum ne per interpositas quidem personas, sed ut omnes liberalitates a patribus in eos collatae perveniant ad sacrosanctam ecclesiam, ad quam pertinent qui talia commiserunt.

^CJ.1.3.44.4:

Quod enim sacri canones prohibent, id etiam nos legibus nostris vetamus.

^CJ.1.3.44.5:

Quod si quae simulata cautio sub specie mutui vel aliorum contractuum fiat, quae obliget eum qui talis stupri particeps fuit, et hanc inutilem esse volumus et eiusmodi dationem non ad personam quae scriptura continetur, sed ad sacrosanctam ecclesiam pervenire.

^CJ.1.3.45: Idem A. Iuliano pp.

Sancimus, si quis moriens piam dispositionem faciat vel institutionis modo vel per legatum vel per fideicommissum vel per mortis causa donationem vel per quemlibet alium legitimum modum, sive pro tempore episcopo curam iniunxerit, quo ea quae disposuerit, impleantur, sive de hoc tacuerit, sive e contrario eum prohibuerit, necesse esse heredibus facere et implere omnimodo quae ordinata sunt: quod si sponte non faciunt, tum religiosissimi locorum episcopi de iis anquirant atque eos conveniant, ut omnia secundum defuncti voluntatem impleantur.

^CJ.1.3.45.1:

Ac si quidem ecclesiam aedificari defunctus iussit, infra triennium omnino eam extruendam curent, sin xenonem, infra unum annum eum facere cogantur, cum hoc tempus ad defunctorum voluntatem implendam sufficiat: possunt enim et domum conduci ibique aegroti deponi possunt, dum xenonis extractio perficiatur.

^CJ.1.3.45.1a:

Si quid vero semel dare in pias causas iussi sunt, statim id facere cogantur, id est postquam testamentum apertum est hereditatemque vel legatum ii quibus ea relicta sunt adquisierunt.

^CJ.1.3.45.1b:

Quod si memoratum tempus praeteriit neque ecclesia vel xenon aedificatum est neque xenodochi officio fungitur, cui hoc commissum est, tum episcopi ipsi exigant, quae in eam rem relicta sunt et ad id competenter expetuntur, et procurent aedificationem sacrosanctarum ecclesiarum et xenonum vel gerontocomiorum vel orphanotrophiorum institutionem vel ptochotrophiorum vel nosocomiorum extructionem vel captivorum redemptionem vel alium quemcumque pium actum qui defuncto placuerit, ac praeficiant eorum administrationi xenodochos vel orphanotrophos vel brephotrophos vel gerontocomos vel denique piarum causarum administratores curatoresque, ut ex supra dicti temporis lapsu memorataque contumacia qui id non fecerint non amplius se memoratae rerum administrationi immiscere vel religiosissimos episcopos ab earum administratione excludere possint.

^CJ.1.3.45.2:

Viri autem clarissimi provinciarum praesides necessitatem heredibus iniungant omnimodo haec implendi.

^CJ.1.3.45.2a:

Sane enim iam veteribus legibus definitum est cogendos esse ad defunctorum voluntatem implendam eos, quibus quae illi reliquerunt tenere permissum est.

^CJ.1.3.45.3:

Verum si quos specialiter defuncti rebus praeposuerunt, velut xenodochos ptochotrophos nosocomos brephotrophos orphanotrophos gerontocomos paramonarios oeconomos vel denique piarum causarum administratores, illos administrationem habere sinant neque ipsi administrent, sed eorum administrationem inspiciant et, si recte se habet, collaudent, si quid praetermittitur, emendent, si vero pessime geritur, illos expellant aliosque instituant, qui magni dei timorem in mente habeant et terribilem magni aeternique iudicii diem, cuius respectu omnia eos intento in deum animo facere oportet.

^CJ.1.3.45.3a:

Sin autem defuncti nullos specialiter administrationi praeposuerunt, sed heredum arbitrio totum permiserunt, ii autem id praetermittant, tum religiosissimi episcopi et administrent et ptochotrophos vel nosocomos vel xenodochos vel orphanotrophos vel brephotrophos vel gerontocomos vel oeconomos vel paramonarios vel administratores praeponant, qui et ipsi magni dei verecundiam habeant, ut omni modo, omni ratione, omni subsidio quae pie instituta sunt ad effectum perducantur.

^CJ.1.3.45.4:

Pro omni autem tempore, quo scripti heredes quae iussi sunt facere supersederint, fructus et reditus atque omne legitimum augmentum inde a morte testatoris ab iis exigi iubemus, ut mora non incipiat ex liti contestatione vel interpellatione, sed, quasi lege ipsa quae dicitur mora interveniat, ita fructuum aliorumque id genus accessio locum habeat.

^CJ.1.3.45.5:

Idemque valeat, si non ab herede, sed a fideicommissario vel legatario eiusmodi pium legatum relictum fuerit iique quod sibi relictum est adquisierint: nam et hoc casu liceat religiosissimis episcopis convenire eos qui ita honorati sunt, ut iussa exsequantur.

^CJ.1.3.45.6:

Quod si religiosissimi locorum episcopi id facere neglegunt, corrupti fortasse a scriptis heredibus vel legatariis fideicommissariisve, tam provinciae metropolitano vel archiepiscopo eius dioecesis, cui hoc compertum est, acquirere et efficere, ut pium opus vel pia donatio omnimodo impleatur, quam cui voluerit civium id facere licebit. cum enim pietatis ratio communis sit, commune etiam studium esse debet, ut ea impleantur. quilibet igitur ex hac nostra lege condictionem ex lege actionem instituere et agere poterit, ut quae relictas sunt impleantur.

^CJ.1.3.45.6a:

Sciat autem religiosissimus episcopus qui ea in re neglegens fuerit, se et caeli poenas et imperatoriam indignationem propter talem neglegentiam experturum.

^CJ.1.3.45.7:

Quo autem maiore metu territi heredes defunctorum vel omnino ii quibus talia opera bona imposita sunt ea facere non differant, etiam hoc sancimus, ut si ita onerati interpellati a religiosissimis episcopis adhuc differant, ut vel apud praesides agi debeat, iam non solum in simplum quod relictum est, sed in duplum omnino conveniantur.

^CJ.1.3.45.7a:

Si enim in veteri iure quidam casus erant, in quibus ex infitiatione lis in duplum crescebat, quare non et in hoc casu eos qui non sponte faciant, sed et tempus terant et postea admoniti a religiosissimis episcopis deinde ne his quidem statim oboediant, sed ad praesidalem usque exactionem veniant, dupli exactione castigari convenit?

^CJ.1.3.45.8:

Quod si defuncti heredes suos cum morientur quid fieri iusserint, non dum vivunt, et hoc observetur neque in medio tempore heredes quicquam eorum facere cogantur, quae post mortem eorum testator fieri voluit, mortis vero tempore necesse eis sit omnimodo ea implere. dilatione autem ab illius heredibus facta ea fieri debent quae supra definivimus.

^CJ.1.3.45.9:

Si vero annua quae dicuntur legata relictas vel donatas fuerint clero forte vel monasteriis vel ascetriis vel diaconissis vel ptochiis vel xenonibus vel nosocomiis vel brephotrophiis vel sacrosanctarum ecclesiarum pauperibus vel denique quibuslibet piis corporibus vel plane collegiis non prohibitis, ii autem, qui certo tempore inveniuntur, velint auro semel pro eo actu accepto transigere, non liceat hoc facere neque, si factum sit, valeat, verum etiam amissionem pecuniae qui haec redemit vel transegit patiatur.

^CJ.1.3.45.10:

Alioquin eveniat necesse est, ut, qui certo tempore in eo corpore sunt, pecuniis abundant, qui vero postea accedunt, iis quae relictas sunt in totum careant, neque ipsum annuorum nomen neque perpetua defuncti memoria servetur, cuius gratia hoc annum reliquit, sed extinctis iis quae relictas sunt statim obliteretur.

^CJ.1.3.45.11:

Quare perpetuo eos talibus dationibus obligatos manere iubemus, ut etsi alienatio facta sit, et haec irrita sit et pro tempore antistitibus venerabilium domorum liceat agere easque exigere neque ulla temporalis praescriptio eis obstet, cum talis actio unoquoque anno nascatur.

^CJ.1.3.45.12:

Hypothecae autem pro eiusmodi legatis defuncti res subiectae sint, ut ex his rebus piis actibus satis fieri liceat non tantum pro iis quae relicta sunt, sed etiam pro fructibus et redditibus eorum omnique legitimo augmento: nec temporalis praescriptio, secundum quod dictum est, detentoribus competere potest, quantumcumque tempus quis numeret.

^CJ.1.3.45.13:

Praeterquam si inter eum cui annum legatum impositum est eumque qui secundum sacratissimos canones nostrasque leges tali exactioni praepositus est pactum factum sit, ut pro annuo legato detur redditus uber nec multis oneribus publicis gravatus, qui et accessionem habeat non minorem omnino quarta meri redditus parte, vel si quid amplius inter eos convenerit.

^CJ.1.3.45.14:

Nam si tale pactum in scriptis fit et talis redditus traditus ac pacti transactionisque instrumento comprehensus idque gestorum confectione palam factum est, annui legati exactionem contra eum qui eo oneratus est cessare iubemus, ipsum autem redditum in legati locum succedere perpetuo ad id destinatum neque a quoquam ulla alienandi ratione alienari posse.

^CJ.1.3.45.15:

Sin autem nihil tale subsequitur, perpetuo secundum quod supra a nobis dictum est annuorum legatorum dationi eos, qui talibus onerati sunt, obnoxios esse decernimus, ut nomen et memoria defuncti annique legati in ipsis operibus perpetuo conservetur.

^CJ.1.3.46: Idem A. Iuliano pp.

Sacris legibus nostris et hanc addendam esse nobis visum est, quae ex virtute, non ex temporis ordine pias praefecturas concedit, ut in venerabilibus monasteriis vel asceteriis nequaquam defuncto abbate vel abbatissa sequens vel secunda succedant (conscii enim sumus naturam neque omnes pariter bonos neque omnes aequaliter malos facere) sed quem et vita integra et honesti mores et adsidua devotio [commendent] et totum reliquorum monachorum corpus vel maior eorum pars ad hoc idoneum putaverit et propositis sanctis evangelii elegerit, eum ad praefecturam vocari.

^CJ.1.3.46.1:

Si ergo proximus a defuncto idoneus et dignus est, qui monachos regat, ille reliquis praeferatur, si qui eum sequitur, similiter in eum praefecturae suffragium dirigatur.

^CJ.1.3.46.2:

Si vero nemo eorum dignus videtur, tum qui ex cunctis idoneus erit, cuiuscumque gradus sit, antistes creetur, cuius videlicet et vita honesta sit et honestus status quique sibi commissos servare possit: nam convenit omnem principatum omnemque hominum gubernationem non ex tempore vel sorte vel fortuitis momentis, sed ex electione praestantiaque prodire omniumque testimonium corpori ordinem constituere.

^CJ.1.3.46.3:

Ea autem communicentur cum religiosissimo episcopo, ut cum de electo certior factus sit eamque rem recte se habere arbitretur, eligentibus adsentiatur eumque in locum abbatis inducat.

^CJ.1.3.46.4:

Quorum electio examinanda est pro tempore patriarchae et religiosissimis locorum episcopis, qui et ipsi sub iudicio domini dei sunt et futuram condemnationem verentur, num minus per

electionem quam ad humanam quandam affectionem respicientes suffragium tulerint: ipsis etenim tam in hac vita quam in futura poena ex deo aderit, cum eorum negligentia multis animis peccandi causa fuerit.

^CJ.1.3.46.5:

Quae omnia valeant etiam in devotissimis mulieribus et virginibus quae piis ascetriis vel monasteriis praeponuntur.

^CJ.1.3.46.6:

Reliqui vero sacri ordines dei ministrorum secundum gradus suos promoveantur neque quicquam in iis praesenti lege nostra innovatur.

^CJ.1.3.47: Idem A. Iohanni pp.

Sancimus, ut nemo episcopus ordinetur, nisi qui et alias idoneus ac bonus sit neque uxori cohabitare neque liberorum pater sit, sed pro uxore amplectatur sacrosanctam ecclesiam, liberorum autem loco totum Christianum orthodoxumque populum habeat, sciens ita ab initio de successione religiosissimorum episcoporum nos constituisse eoque consilio legem emissam esse, et qui ea praetermittant vel praetermiserint omni episcopatu indignos esse.

^CJ.1.3.47.1:

Qui etenim post hanc constitutionem nostram contra eius vim aliquos episcopos creare vel fieri conabuntur, neque episcopi erunt neque in sacris manebunt, sed iis eieci aliis locum facient ordinatione diligenti et deo per omnia grata substituendis.

CJ.1.3.48pr.: Imperator Justinianus

Si quis ad declinandam legem falcidiam, cum desiderat totam suam substantiam pro redemptione captivorum relinquere, eos ipsos captivos scripserit heredes, ne videatur quasi incertis personis heredibus institutis iudicium suum oppugnandum reliquisse, sancimus huius talem institutionem pietatis intuitu valere et non esse respuendam. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.48.1: Imperator Justinianus

Sed et si pauperes quidam scripserit heredes et non inveniatur certum ptochium vel certae ecclesiae pauperes, de quibus testator cogitaverit, sed hic incerto vocabulo pauperes fuerint heredes instituti, simili modo et huiusmodi institutionem valere decernimus. <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.48.2: Imperator Justinianus

Et si quidem captivos scripserit heredes, civitatis, in qua testator larem fovere ac degere noscitur, episcopus et oeconomus hereditatem suscipiant et omnimodo in redemptione captivorum procedat hereditas sive per annuos redditus sive per venditionem mobilium seu se moventium rerum: nullo penitus ex hoc lucro vel oeconomio vel episcopo vel sacrosanctae ecclesiae relinquendo. si enim propter hoc a speciali herede recessum est, ut non falcidiae ratio inducatur, quomodo ferendum est hoc, quod in sacro venit, per falcidiam vel aliam occasionem minui? <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.48.3: Imperator Justinianus

Ubi autem indiscrete pauperes scripti sunt heredes, ibi xenonem eius civitatis omnimodo hereditatem nancisci et per xenodochum in aegrotantes fieri patrimonii distributionem, secundum quod in captivis constituimus: vel per reddituum annuorum erogationem vel per venditionem rerum mobilium vel se moventium, ut ex his res immobiles compareantur et annuus victus aegrotantibus accedat. quis enim pauperior est hominibus, qui et inopia tenti sunt et in xenonem repositi et suis corporibus laborantes necessarium victum sibi non possunt adferre? <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.48.4: Imperator Justinianus

Licentia omnimodo danda et in priore et in secunda specie et actionem movere et debita exigere, ut in captivos vel in aegrotantes consumantur. si enim heredum eis et ius et nomen dedimus, sine Falcidiae tamen legis emolumento, necesse est eos et debita exigere et creditoribus respondere.

<a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.48.5: Imperator Justinianus

Sin autem ampliores in civitate xenones vel ptochia sint, ne incerta videatur pecuniarum datio, tunc ei xenoni vel ptochio, qui pauperior esse dignoscitur, easdem res vel pecunias adsignari: hoc videlicet discutiendo a viro reverentissimo locorum antistite et sub eo constitutis clericis. <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.48.6: Imperator Justinianus

Sin autem nullus xenon in civitate inveniatur, tunc secundum de captivis sanctionem pro tempore oeconomus sacrosanctae ecclesiae vel episcopus hereditatem accipiat et sine falcidiae ratione pauperibus, qui in civitate sunt vel penitus mendicantes vel alia sustentatione egentes, eaedem pecuniae distribuantur. <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.48.7: Imperator Justinianus

Haec tamen omnia locum habere sancimus, quando non certi xenonis vel certi ptochii vel certae ecclesiae nominatio a testatore subsequuta est, sed incertus est eius sensus. sin autem in personam certam vel in certam venerabilem domum respexit, ei tantummodo hereditatem vel legatum competere sancimus, nulla Falcidia nec in hac parte intercedente. <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.48.8: Imperator Justinianus

In omnibus autem huiusmodi casibus caelestes iracundias sacrosanctarum rerum administratores expectent, si quaecumque lucrum ex huiusmodi gubernationibus sibi adquisierint vel si hoc committi ab alio senserint et non gravissima poena et interminatione quod perperam factum est studeant corrigere. <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.49pr.: Imperator Justinianus

Cum lege Leoniana viris reverentissimis episcopis et presbyteris et diaconis peculium habere quasi castrense concessum est, eo addito, ut in ipso testari possint, dubitabatur, si huiusmodi testamenta debent de inofficiosi querella expugnari, cum de omnibus personis, quae huiusmodi peculia meruerunt, eadem fuerat quaestio exorta. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestae.>

Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestae.>

CJ.1.3.49.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque viris reverentissimis episcopis et presbyteris et diaconis, qui tale peculium (id est quasi castrense) possident, super his tantummodo rebus, quae quasi castrensis peculii sunt, non solum ultima condere secundum leges tamen elogia licere, quod ex Leoniana constitutione descendit, sed etiam eorum ultimas voluntates, super his tantummodo habitas, de inofficiosi querellae minime subiacere. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestae.>

CJ.1.3.50pr.: Imperator Justinianus

Si quis in conscribendo instrumento sese confessus fuerit non usurum fori praescriptione propter sacerdotii praerogativam, sancimus non licere ei adversus sua pacta venire et contrahentes decipere, cum regula est iuris antiqui omnes licentiam habere his quae pro se introducta sunt renuntiare. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.1.3.50.1: Imperator Justinianus

Quam generalem legem in omnibus casibus obtinere sancimus, qui necdum per iudicalem sententiam vel amicabilem conventionem sopiti sunt. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.1.3.51pr.: Imperator Justinianus

Generaliter sancimus omnes viros reverentissimos episcopos nec non presbyteros seu diaconos et subdiaconos et praecipue monachos, licet non sint clerici, immunitatem ipso iure omnes habere tutelae sive testamentariae sive legitimae sive dativae: et non solum tutelae esse eos expertes, sed etiam curae, non solum pupillorum et adultorum, sed et furiosi et muti et surdi et aliarum personarum, quibus tutores vel curatores a veteribus legibus dantur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. post cons. Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.51.1: Imperator Justinianus

Eos tamen clericos et monachos huiusmodi habere beneficium sancimus, qui ad sacrosanctas ecclesias vel monasteria permanent, non devagantes neque circa divina ministeria desides, cum propter hoc ipsum beneficium eis indulgemus, ut aliis omnibus derelictis dei omnipotentis inhaereant ministeriis. <a 531 D. k. Nov. post cons. Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.3.51.2: Imperator Justinianus

Et hoc non solum in vetere Roma vel in hac regia civitate, sed in omni terra, ubicumque Christianorum nomen colitur, obtinere sancimus. <a 531 D. k. Nov. post cons. Lampadii et Orestis vv. cc.>

^CJ.1.3.52: Idem A. Iohanni pp.

Sancimus, ut nullus omnino curialis vel cohortalis in posterum episcopus vel presbyter fiat: qui antea tali sacerdotio digni habiti sunt, hac lege non tanguntur, posthac autem nemo omnino qui memoratae condicionis est ad praedicta sacerdotia accedat, praesertim si iam ministravit vel forte cohortalini iussionibus oboedivit.

^CJ.1.3.52.1:

Neque enim iustum esset eum, qui violentis exactionibus et peccatis quae his videlicet admiscetur, innutritus est, modo cohortalem vel curialem esse et omnium acerbissima facere, mox sacerdotem creari et omnium acerbissima facere, mox sacerdotem creari humanitatis et innocentiae praecepta docentem ac suadentem: nisi forte ab infantia necdum pubertatem egressus inter monachos receptus sit et in eo statu permanserit: tunc enim ei permittimus, ut et presbyter fiat et ad episcopatum perveniat: qui videlicet, quoad id fiet et clericatu dignum se praestabit, in sacerdotio perseverare poterit et a muneribus vacabit, ut tamen quartam substantiae partem curiae et fisco offerat secundum constitutionem, quam nuper de quarta dedimus, vel fisco solo, si forte cohortalis condicionis fuerit.

^CJ.1.3.52.2:

Quod si et inter devotissimos archimandritas recipitur et inter eos remanet, etiam sic sortis vacationem ei praestamus, dummodo et ipse quartam substantiae suae partem secundum quod diximus offerat: aliter enim neque illum ordinari neque ordinantem tale quid facere permittimus.

^CJ.1.3.52.3:

Quae excellentia tua sciat ab omnibus religiosissimis episcopis observanda esse poenam circa sacerdotium ipsum expectaturis, si quid tale faciant, ordinatum praeterea neque sacerdotio frui, tametsi antea quemlibet clericatus gradum tenuerit, sed inter laicos numerari et munera subire, quibus antea subiacebat.

^CJ.1.3.52.4:

Quae omnia in futurum tempus valere volumus, quia nunc primum a nobis inventa sunt, neque

omnino haec lex, ut diximus, eos tangat, qui semel sacerdotium meruerunt, sed liceat eis per substitutos munera subire secundum Theodosii et Valentiniani divinae memoriae constitutionem ad Thomam rescriptam.

^CJ.1.3.52.5:

Praeterea et illud iustum esse et obtinere et in usu esse iubemus, quod ab initio positum et observatum iam nescimus quantum neglegitur. meminimus enim incidisse in Arcadii et Honorii divinae memoriae constitutionem, quae clericos, si ordinem suum deserant et ad quamlibet armatam militiam nomina dent vel etiam depositi a religiosissimis episcopis militare ausi sint, militia quam nacti sunt exui vult et civitatum curiis tradi, ut deinceps rei publicae ministerium faciant, cum se domini dei servitio per militiae genus abdicaverint.

^CJ.1.3.52.6:

Quae valere ex hac nostra lege sancimus iubentes eos continuo ac statim illius civitatis ex qua oriundi sunt curiales fieri, nisi ea civitas curialibus valde abundet, quo casu vicinae vel etiam remotiori usque in proximam provinciam addicantur, ubi potissimum curialium penuria est.

^CJ.1.3.52.7:

Quod si videlicet latitant, licentiam damus curialibus confestim res quae eis competunt ingredi eaque tenere et satis sibi inde secundum legem facere.

^CJ.1.3.52.8:

Haec igitur in devotissimis clericis cuiuscumque gradus in perpetuum obtinere iubemus, quin etiam in his valere volumus qui iam offenderunt, quoniam antiqua sunt.

^CJ.1.3.52.9:

Cum autem quandam constitutionem invenerimus, quae de monachis agens eos monasteria relinquere et in urbibus vagari vetat, quam tamen nonnulli ad certum tempus datam esse suspicantur, inde occasionem sumentes perfectius hoc et in omne tempus reformandum credidimus. nulli igitur devotissimorum monachorum in futurum liceat tale quid facere et monachicum habitum relinquere, induere autem qualemqualem militiam vel cingulum vel dignitatem vel in iudiciis versari et dei ministerio humanas occupationes praeferre vel cognoscere.

^CJ.1.3.52.10:

Qui tale quid faciet, tradetur curiae eius civitatis, ex qua oriundus est, vel alius secundum quod supra diximus, ut si quidem locuples est, etiam pecuniaria munera sustineat, praeterea corporalia: ut et in hoc casu liceat curiis secundum quod supra diximus, si latent, res aggredi et sibi secundum legem satisfacere.

^CJ.1.3.52.11 In omnibus autem casibus, in quibus ex eiusmodi causis curias capere quid iubemus, dimidiam eius partem curiales non in auro accipere volumus, sed in rebus soli, sive eae subsunt sive comparandae sunt secundum legem antea a nobis propositam, alteram dimidiam communi excellentiae tuae mensae inferre, ut et sedes tua diligenter provideat, ne quid eiusmodi lateat, sed simulac fiat, competentem medelam ei adhibeat, nisi iam ipsi sponte militiam vel quem alium tenent statum reliquerint et ad monachicam vitam rursus strenue ac vere reversi fuerint et impigre id egerint, ut devotissimis clericis ad scriberentur. quod si intra anni spatium fecerint, ex quo praesens lex nostra lata est, poenam eis remittimus, sufficere iis emendationem rati, quam ex vitae suae ratione habent.

^CJ.1.3.52.12:

Haec autem in futurum tempus obtinere volumus neque illos poena supra dicta eximentes, qui inde a nostro principatu monachi constituti tale quid fecerunt. antea enim tempus tam humanitatis gratia quam temporis ratione erubescere absolvimus, quoniam antea non perspicue

constitutum erat.

^CJ.1.3.52.13:

Praeterea et hoc constituimus, ut sive pater sive mater sive quis alius in defectum liberorum viris quibusdam vel mulieribus restitutionem vel substitutionem iniunxerit, ii autem ob vitam religiosam matrimonium contrahere noluerint, tales restitutiones vel substitutiones rescindantur liceatque iis quemadmodum voluerint, pie tamen, quae inde iis obveniunt consecrare et vel dum vivunt erogare vel post mortem de iis disponere: sicut etiam si sub condicione liberorum procreandorum iis quid relictum fuerit, et hoc eos habere oportet, liberorum procreatione minime iis incumbente.

^CJ.1.3.52.14:

Eandem legem extendimus etiam in mulieres virginitatem professas et devotissimos clericos quibus matrimoniis omnino interdictum est et deo hanc gratiam nostris temporibus dignam referimus.

^CJ.1.3.52.15:

Praeterea sancimus, sive vir solitariam vitam eligere velit sive mulier viro relicto ad exercitationem monachicam venerit, ne hoc ipsis poenae causa sit, sed propria omnimodo recipiant, ut mulieri dotem suam, coniugi ante nuptias donationem recipere liceat, lucrum autem ex his non quasi repudium intercesserit vindicetur vel remaneat apud eum qui non renuntiaverit, sed ex pacto quod in mortis casum initum est, quasi is qui a convictu recedat in matrimonio mortuus esse videtur, quoniam cohabitanti plane inutilis est: et acceptis iis, quae dotalibus instrumentis continentur de eo quod in casum mortis debeatur reliqua remittat ei qui religiosam vitam elegit: ne tamen mulier audeat ante annum elapsum ad aliud matrimonium spectare propter generationis incertum: sed si tale quid futurum sit, repudium quod 'bona gratia' dicunt mittatur ab eo qui religiosam vitam non elegerit, et sic faciat quod velit, lucris secundum praedictum modum ad eum devolutis. eo videlicet, quod ex huiusmodi causis lucratur, omnimodo, et si vel uxor vel vir in priore matrimonio perseveret, liberis communibus ex hoc matrimonio progenitis, si qui fuerint, conservando.

CJ.1.3.53pr.: Imperator Justinianus

Raptores virginum vel viduarum vel diaconissarum, quae deo fuerint dedicatae, pessima criminum peccantes capitis supplicio plectendos fuisse decernimus, quod non solum ad iniuriam hominum, sed ad ipsius omnipotentis dei irreverentiam committitur. * Iust. A. Hermogeni mag. off. * <a 533 D. xv k. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.1.3.53.1: Imperator Justinianus

Qui itaque huiusmodi crimen commiserint et qui eis auxilium tempore invasionis praebuerint, ubi inventi fuerint in ipsa rapina et adhuc flagrante crimine comprehensi a parentibus sanctimonialium virginum vel viduarum vel diaconissarum aut earum consanguineis vel tutoribus seu curatoribus, convicti interficiantur. <a 533 D. xv k. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.1.3.53.2: Imperator Justinianus

Sin autem post commissum tam detestabile crimen aut potentatu raptor se defendere aut fuga evadere potuerit, in hac quidem regia urbe tam viri excelsi praefecti praetorio quam vir gloriosissimus praefectus urbis, in provinciis autem tam viri eminentissimi praefecti praetorio per Illyricum quam magistri militum per diversas nostri orbis regiones nec non viri spectabiles praefectus Aegypti et vicarii et proconsules et nihilo minus viri spectabiles duces et viri clarissimi rectores provinciarum nec non alii cuiuslibet ordines iudices, qui in locis inventi fuerint, simile studium cum magna sollicitudine adhibeant, ut eos possint comprehendere et

comprehensos in tali crimine post legitimas et iuri cognitatas probationes sine fori praescriptione durissimis poenis adficiant et mortis condemnent supplicio. <a 533 D. xv k. Dec.

Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.1.3.53.3: Imperator Justinianus

Bona autem eorum, si hoc commissum fuerit vel in sanctimonialem virginem, quae in asceterio vel monasterio degit, sive eadem virgo diaconissa constituta sit sive non, eidem monasterio vel asceterio, ubi consecrata est, addicentur, ut ex his rebus et ipsa solacium habeat, dum vivit, sufficiens et res omnes sacrosanctum asceterium seu monasterium pleno habeat dominio. <a 533 D. xv k. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.1.3.53.4: Imperator Justinianus

Sin autem diaconissa cuiuscumque ecclesiae sit, in nullo autem monasterio vel asceterio constituta est, sed per se degit, raptoris eius substantia ecclesiae, cuius diaconissa est, adsignetur, ut ex his facultatibus ipsa quidem usum fructum, dum superest, ab eadem ecclesia consequatur, ecclesia vero omnem proprietatem et plenam possessionem earundem rerum nostro habeat beneficio: nemine vel iudice vel alia quacumque persona hoc audente contemnere. <a 533 D. xv k. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.1.3.53.5: Imperator Justinianus

Poenas autem, quas praediximus, id est mortis et bonorum amissionis, constituimus non tantum adversus raptos, sed etiam contra eos, qui hos comitati in ipsa invasione et rapina fuerint. ceteros autem omnes, qui conscii et ministri huiusmodi criminis reperti et convicti fuerint vel eos susceperint vel quacumque opem eis intulerint, sive masculi sive feminae sunt, cuiuscumque condicionis vel gradus vel dignitatis, poenae tantummodo capitali subicimus, ut huic poenae omnes subiaceant, sive volentibus sive nolentibus sanctimonialibus virginibus seu aliis supra dictis mulieribus tale facinus fuerit perpetratum. <a 533 D. xv k. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.1.3.54pr.: Imperator Justinianus

Deo nobis auxilium praebente omnia, quae pro honore sanctae catholicae ecclesiae ad dei placitum fieri properamus, legibus constituere et operibus adimplere desideramus. * Iust. A. Iohanni pp. * <a >

CJ.1.3.54.1: Imperator Justinianus

Et iam quidem multa cum eius auxilio statuimus, quae ecclesiasticae doctrinae statui conveniunt, in praesenti autem hoc pia deliberatione duximus corrigendum, quod hactenus contra dei timorem fiebat. <a >

CJ.1.3.54.2: Imperator Justinianus

Cognitum etenim nobis est, quod, si quis sponsus vel sponsa post datas aut acceptas arras voluisset se divino deputare servitio et a saeculari conversatione recedere ac sanctimonialem vitam vivere atque in dei timore permanere, compellebatur vir quidem ea quae arrarum nomine dederat amittere, sponsa vero duplum id quod acceperat reddere. quod nostrae mansuetudini satis religioni esse contrarium visum est. <a >

CJ.1.3.54.3: Imperator Justinianus

Unde per praesentem legem in perpetuum valituram iubemus, ut, si quis sponsus vel sponsa desideraverit saeculi istius vitam contemnens in sanctimonialium conversatione vivere, sponsus quidem omnia, quae arrarum nomine futuri causa coniugii dedisset, sine ulla imminutione recipiat, sponsa autem non duplum, sicut hactenus, sed hoc tantum sponso restituat, quod arrarum acceperat nomine, et nihil amplius reddere compellatur, nisi quod probata fuerit accepisse. <a >

CJ.1.3.54.4: Imperator Justinianus

Nam et maritis et uxoribus qui saeculo renuntiant iam anteriore lege a nobis provisum est, ut, sive maritus sive uxor religionis causa a coniugio recesserit et solitariam vitam elegerit, unusquisque eorum res suas recipiat, quas vel pro dote vel ante nuptias donatione praestiterat, et hoc tantummodo lucri nomine consequatur ab eo qui solitariam vitam elegerit, quod debuit legitime vel ex pacto per casum mortis exigere. <a >

CJ.1.3.54.5: Imperator Justinianus

Hoc etiam cognitum nobis correctione nostra dignum esse iudicamus, ut, si quis in parentium potestate constitutus vel constituta vel forsitan huiusmodi iure absolutus vel absoluta elegerit se vel monasterio vel clero sociare et reliquum vitae suae tempus sanctimonialiter degere voluerit, non liceat parentibus vel easdem personas quocumque modo abstrahere vel propter hanc tantummodo causam quasi ingratum a sua hereditate vel successione repellere, sed necesse sit eis omnimodo, cum ultimam voluntatem suam sive per scripturam sive alio legitimo modo conficiant, quartam quidem portionem secundum leges nostras eis relinquere; sin autem amplius voluerit largiri, hoc eius voluntati concedimus. <a >

CJ.1.3.54.6: Imperator Justinianus

Sin vero ultimam voluntatem parentes neque testamento neque alio ultimo elogio declarasse monstrati fuerint, omnem parentium substantiam heredes, quibus ab intestato competit, secundum leges nostras sibi defendant: nullo eis impedimento ex sanctimoniali conversatione generando, sive soli sive cum aliis ad successionem vocantur. <a >

CJ.1.3.54.7: Imperator Justinianus

Huius perpetuae nostrae legis beneficia eos volumus obtinere, qui in monasterio vel clericatu perseveraverint. nam si qui eorum, de quibus praesentem legem posuimus, sanctimonialem vitam elegerint, ad saecularem autem conservationem remeaverint, iubemus omnes eorum res ad iura eius ecclesiae vel monasterii a quo recesserint pertinere. <a >

CJ.1.3.54.8: Imperator Justinianus

His ita dispositis repetita lege iubemus, ut nullus iudaeus vel paganus vel haereticus servos christianos habeat. quod si inventi in tali reatu fuerint, sancimus servos modis omnibus liberos esse secundum anteriorem nostrarum legum tenorem. <a >

CJ.1.3.54.9: Imperator Justinianus

In praesenti autem hoc amplius decernimus, ut, si suis de praedictis iudaeis vel paganis vel haereticis habuerit servos nondum catholicae fidei sanctissimis mysteriis imbutos, et praedicti servi desideraverint ad orthodoxam fidem venire, postquam catholicae ecclesiae sociati fuerint, in libertatem modis omnibus ex praesenti lege eripiantur: et eos tam iudices provinciarum quam sacrosanctae ecclesiae defensores nec non beatissimi episcopi defendant, nihil pro eorum pretio penitus accipientibus dominis. <a >

CJ.1.3.54.10: Imperator Justinianus

Quod si forte posthac etiam ipsi domini eorum ad orthodoxam fidem conversi fuerint, non liceat eis ad servitatem reducere illos, qui eos ad fidem orthodoxam praecesserunt: sed si quis talia usurpaverit, poenis gravissimis subiacebit. <a >

CJ.1.3.54.11: Imperator Justinianus

Haec igitur omnia, quae pietatis intuitu nostra sanxit aeternitas, omnes iudices et religiosissimi antistites sive Africanae dioeceseos, in qua maxime huiusmodi vitia frequentari cognovimus, sive aliarum provinciarum naviter et studiosissime observare procurent. nam contemptores non solum pecuniaria multa, sed et capitis supplicio ferientur. <a >

^CJ.1.3.55: Idem A. Iohanni pp.

Praesens lex ad memoriam alius a nobis scriptae legis revocandam fertur, quam denuo confirmandam credidimus cum meliore adiectione poenam contra contemptores augendo, non quo poenarum augmentis delectemur (nihil enim nobis tam gratum est quam humanitas), sed ut metu poenae eos qui ad peccandum procliviores sunt a transgrediendo arceamus.

^CJ.1.3.55.1:

Scimus igitur legem nos scripsisse, qua oeconomi et antistites xenonum vel nosocomiorum vel ptochiorum vel monasteriorum sive virorum sive mulierum vel aliorum eiusmodi corporum, quorum mentionem facit anterior constitutio, vetiti sunt perpetuo eis relicta, quae annua leges vocant, ex pacto pro certa auri summa vendere vel aliter quovis modo alienare et posteros eorum solacio privare: et convenientes rationes legi addidimus, quod post tale factum non servatur annui appellatio, si non per singulos annos datur, sed semel datum deinde penitus perit.

^CJ.1.3.55.2:

Quam legem denuo cum quadam adiectione renovantes sancimus, ut, si quis devotissimorum oeconomorum vel xenodochorum vel nosocomorum vel ptochotrophorum vel gerontocomorum vel brephotrophorum vel orphanotrophorum vel archimandritarum reliquorumque, qui anteriore sacra constitutione nostra continentur, id, quod perpetuo venerabilibus domibus quas regunt relictum est, sive in aurum sive in alias res mutare conatus fuerit, ut non videatur perpetuum esse, sed transactionibus vel venditionibus vel aliis machinationibus contra vim sacrae legis iam a nobis adversus talia conamina emissae efficere temptaverit, ut perpetuum esse desinat, nullam omnino licentiam id faciendi habeat, sed, licet fecerit, factum irritum sit liceatque ei, qui post illum eandem curam suscipiet, vel si, ut fit, etiam hic neglexerit, omnibus deinceps statim id quod gestum est revocare et sic ad irritum deducere, quasi neque ab initio intervenerit, ut etiam medii temporis fructus et usurae et omnis utilitas venerabili domo plene inferantur, et quae medio tempore patrata sunt omnimodo cessent.

^CJ.1.3.55.3:

Unicuique enim homini unus vitae cursus a creatore datus est, cuius finis omnino mors est: venerabilibus autem domibus earumque congregationibus, quae immortales sub deo custodiuntur, non convenit finem imponere ne in possessionibus quidem, sed quoad durant venerabiles domus (durant autem in perpetuum et usque ad ipsum sacculorum finem, donec Christianorum nomen apud homines est et veneratur), iustum est durare etiam perpetuo relictas erogationes vel redditus immortales, ut semper inserviant piis actibus numquam cessaturis.

^CJ.1.3.55.4:

Qui autem eiusmodi quid deliquerit et pro auro vel alium in modum rem alienare conatus fuerit, damnum secundum ea quae antea dicta sunt domibus, adversus quas hoc perpetraverit, nullum afferet, sed illae et aurum vel rem quam acceperint lucrabuntur neque eo minus quod relictum erat exigent sine ulla imminutione, is autem qui id fecerit heredesque eius vel successores et res ipsius tenebuntur ei quocum contraxerit, et cum persona sua suisque facultatibus eum indemnem praestet, ut adversus venerabilem domum, quam frustra damno affecit, nullam datorum restitutionem vel eius quod gestum sit approbationem speret, quod vero ad eum cum quo contraxit attinet, huic omnino liceat secundum leges adversus eum heredesque et res eius agere et quod dedit si possit exigere, quo isti, si minus devotione erga deum, saltem periculo propriae substantiae heredumque suorum tardiores fiant in talibus contractibus ineundis, quos constat eos ad bonum nullum facere, sed aut pecuniis corrupti aut affectui alicui cedentes.

^CJ.1.3.55.5:

Quae omnia per hanc sacram legem prohibentes et ipsam sacris legibus nostris inseri iubentes domino universorum deo et salvatori nostro Iesu Christo eam offerimus etiam hoc ei pulchrum

dignumque sacrificium facientes.

CJ.1.4.0. De episcopali audientia et de diversis capitulis, quae ad ius curamque et reverentiam pontificalem pertinent.

CJ.1.4.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Negotiatores, si qui ad domum nostram pertinent, ne commodum mercandi videantur excedere, Christianos, quibus verus cultus est, adiuvare pauperes et positos in necessitate provideant. * Valentin. et Valens AA. ad Iulianum com. orientis. * <a 364 D. xv k. Mai. Constantinopoli divo Ioviano et Varroniano consss.>

CJ.1.4.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Si clericus ante definitivam sententiam frustratoriae dilationis causa ad appellationis auxilium convolaverit, multam quinquaginta librarum argenti, quam contra huiusmodi appellatores sanctio generalis imponit, cogatur expendere. hoc autem non fisco nostro volumus accedere, sed pauperibus fideliter erogari. * Valentin. et Valens AA. ad claudium pu. * <a 369 D. viii id. Iul. Valentiniano np. et Victore consss.>

CJ.1.4.3pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Nemo deinceps tardiores fortassis adfatus nostrae perennitatis expectet: exsequantur iudices, quod indulgere consuevimus. ubi primum dies paschalis extiterit, nullum teneat carcer inclusum, omnium vincula solvantur. * Grat. Valentin. Theodos. et Arcad. AAAA. Neoterio pp. * <a 385 D. v k. Mart. Mediolano Arcadio A. et Bautone vc. consss.>

CJ.1.4.3.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Sed ab his secernimus eos, quibus contaminari potius gaudia laetitiamque communem, si dimittantur, animadvertimus. <a 385 D. v k. Mart. Mediolano Arcadio A. et Bautone vc. consss.>

CJ.1.4.3.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quis enim sacrilego diebus sanctis indulgeat? quis adultero vel stupri vel incesti reo tempore castitatis ignoscat? quis non raptorem virginis in summa quiete et gaudio communi persequatur instantius? <a 385 D. v k. Mart. Mediolano Arcadio A. et Bautone vc. consss.>

CJ.1.4.3.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Nullam accipiat requiem vinculorum, qui quiescere sepultos quadam sceleris immanitate non sinit: patiatu tormento veneficus, maleficus, adulterator violatorque monetae: homicida et parricida quod fecit semper expectet: reus etiam maiestatis de domino, adversus quem talia molitus est, veniam sperare non debet. <a 385 D. v k. Mart. Mediolano Arcadio A. et Bautone vc. consss.>

CJ.1.4.3.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

His ergo tali quoque sub absolute damnatis indultum nostrae serenitatis eo praecepti fine concludimus, ut remissionem veniae crimina nisi semel commissa non habeant, ne in eos liberalitatis Augustae referatur humanitas, qui impunitatem veteris admissi non emendationi potius quam consuetudini deputarunt. <a 385 D. v k. Mart. Mediolano Arcadio A. et Bautone vc. consss.>

CJ.1.4.4: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Mimae et quae lidibrio corporis sui quaestum faciunt publice habitu earum virginum, quae deo dicatae sunt, non utantur. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 394 D. iii k. Iul. Heracleae Arcadio A. iii et Honorio A. ii consss.>

CJ.1.4.5: Imperatores Arcadius, Honorius

Archigerontes et dioecetae ergasiotanorum non nisi Christiani dirigantur. quod officium tuum sollicite observet excubiis. * Arcad. et Honor. AA. gennadio praef. Augustali. * <a 396 D. non. Febr. Constantinopoli pp. Alexandriae Eutycheo Arcadio iiiii et Honorio iii AA. consss.>

CJ.1.4.6pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Addictos supplicio et pro criminum immanitate damnatos nulli clericorum vel monachorum, eorum etiam, quos synoditas vocant, per vim atque usurpationem vindicare liceat ac tenere, sed reos ad locum poenae sub prosecutione pergentes nullus teneat aut defendat. * Arcad. et Honor. AA. Rufino pp. * <a 398 D. vi k. Aug. Mnizo Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.1.4.6.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Sed sciat se cognitor triginta librarum auri multa, primates officii capitali esse sententia feriendos, nisi usurpatio ista aut protinus vindicetur aut, si tanta clericorum aut monachorum audacia est, ut bellum potius quam iudicium futurum esse existimetur, ad clementiam nostram commissa referantur, ut nostro arbitrio mox severior ultio procedat. <a 398 D. vi k. Aug. Mnizo Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.1.4.6.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Ad episcoporum sane culpam ut cetera redundabit, si quid forte in ea parte regionis, in qua ipsi populos Christianae religionis doctrinae insinuatione moderantur, ex his, quae fieri hac lege prohibuimus a monachis perpetratum esse cognoverint nec vindicaverint. <a 398 D. vi k. Aug. Mnizo Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.1.4.6.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Quibus in causa criminali humanitatis consideratione, si tempora suffragantur, interponendae provocationis copiam non negamus. <a 398 D. vi k. Aug. Mnizo Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ. Caecilian: Imperatores Arcadius, Honorius

Si qui ex consensu apud sacrae legis antistitem litigare voluerint, non vetabuntur, sed experientur illius (in civili dumtaxat negotio) arbitri more residentis sponte iudicium. quod his obesse non poterit nec debet, quos ad praedicti cognitoris examen conventos potius afuisse quam sponte venisse constiterit. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 398 D. vi k. Aug. Mediolani Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.1.4.8: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Episcopale iudicium sit ratum omnibus, qui se audiri a sacerdotibus elegerint, eamque illorum iudicationi adhibendam esse reverentiam, quam vestris referre necesse est potestatibus, a quibus non licet provocare. per iudicium quoque officia, ne sit cassa episcopalis cognitio, definitioni exsecutio tribuatur. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Theodoro pp. * <a 408 D. id. Dec. Basso et Philippo cons.>

CJ.1.4.9pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Iudices dominicis diebus productos reos e custodia carcerali videant interrogent, ne his humanitas clausis per corruptos carcerum custodes negetur: victualem substantiam non habentibus faciant ministrare libellis duobus aut tribus diurnis vel quot existimaverint commentarienses decretis, quorum sumptibus proficiant alimoniae pauperum: quos ad lavacrum sub fida custodia duci oportet. * Honor. et Theodos. AA. Caeciliano pp. * <a 409 D. viii k. Febr. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.4.9.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Multa iudicibus viginti librarum auri et officiis eorum eiusdem ponderis constituta, ordinibus quoque trium librarum auri multa proposita, si saluberrima statuta contempserint. nec deerit antistitem Christianae religionis cura laudabilis, quae ad observationem constituti iudicis hanc ingerat monitionem. <a 409 D. viii k. Febr. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.4.10pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Mathematicos, si non parati sint codicibus erroris proprii sub oculis episcoporum incendio

concrematis catholicae religionis cultui fidem tradere numquam ad errorem praeteritum redituri, non solum urbe Roma, sed etiam omnibus civitatibus pelli decernimus. * Honor. et Theodos. AA. Caeciliano pp. * <a 409 D. k. Febr. Ravenna Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.4.10.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Qui si hoc non fecerint et contra clementiae nostrae salubre constitutum in civitatibus fuerint comprehensi vel secreta erroris sui et professionis insinuaverint, deportationis poenam excipiant. <a 409 D. k. Febr. Ravenna Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.4.11: Imperatores Honorius, Theodosius

Christianos proximorum locorum volumus sollicitudinem gerere, ut Romanos captivos qui reversi fuerint nemo teneat, nemo iniuriis aut damnis adficiat. * Honor. et Theodos. AA. Theodoro pp. * <a 409 D. iii id. Dec. Ravenna Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.4.12: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si lenones patres vel domini suis filiabus vel ancillis peccandi necessitatem imposuerint, liceat filiabus vel ancillis episcoporum implorato suffragio omni miseriarum necessitate absolvi. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 428 D. xi k. Mai. Felice et Tauro cons.>

CJ.1.4.13pr.: Imperator Marcianus

Decernimus, ut, quicumque catholicarum ecclesiarum, quae sub viro religiosissimo archiepiscopo huius almae urbis sunt, reverentissimum oeconomum sive de ecclesiasticis sive de propriis et ad ipsum solum pertinentibus causis vel quemcumque alterum earundem ecclesiarum clericum aliqua voluerit lite pulsare, apud memoratum beatissimum archiepiscopum causam dicat in negotiis audiendis fidem ac sinceritatem geminam praebiturum et sacerdotis et iudicis. * Marcian. A. constantino pp. * <a 456 D. viii ... April. Varane et Iohanne cons.>

CJ.1.4.13.1: Imperator Marcianus

Volentibus tamen actoribus pateat episcopale iudicium. ac nullus, qui huiusmodi intendit in sacrosanctas ecclesias vel praedictos clericos actionem, ad religiosissimum antistitem cognitorem ducatur invitus. <a 456 D. viii ... April. Varane et Iohanne cons.>

^CJ.1.4.14 Imp. Leo A. ad populum

Ne quis servum neve liberum corpus conetur ad stuprum producere aut prostituere, nec si thymelicus sit aut alias scaenicus. si mancipium prostitutum est, in libertatem evincatur a quolibet sine ullo sumptu locorum magistratus vel religiosissimos episcopos adeunte.

^CJ.1.4.14.1:

Quorum curae erit, ne quam mulierem servam sive liberam invitam interesse mimis vel choris permittant vel cogi, ut aliud spectaculum in theatris praestent.

CJ.1.4.15: Imperatores Leo, Anthemius

Nemo vel in foro magnitudinis tuae vel in provinciali iudicio vel apud quemquam iudicem accedat ad togatorum consortium, nisi sacrosanctis catholicae religionis fuerit imbutus mysteriis. sin autem aliquid quoquo modo vel quadam machinatione factum vel attemptatum fuerit, officium quidem sublimitatis tuae centum librarum auri iacturam pro condemnatione sustineat, idem vero, quicumque ausus fuerit contra providum nostrae serenitatis decretum officium advocationis per subreptionem adripere et prohibitum patrocinium praestiterit, advocationis officio remotus stilum proscriptionis atque perpetui exilii specialiter sustinebit: scituris etiam provinciarum rectoribus, quod is, sub cuius administratione aliquid huiusmodi fuerit attemptatum, partis bonorum dimidia proscriptionem et poenam exilii per quinquennium sustinebit. * Leo et Anthem. AA. Nicostrato pp. * <a 468 D. pridie k. April. Constantinopoli Anthemio A. ii cons.>

CJ.1.4.16: Imperatores Leo, Anthemius

Si legibus prohibita non sint speratae nuptiae et post arras sponsalicias sponsa coniugium sponsi propter religionis diversitatem recusaverit, si quidem probatum fuerit ante datas easdem arras sponsalicias hoc idem mulierem vel parentes eius cognovisse, sibi debeant imputare. si vero horum ignari sponsalicias arras susceperint vel post arras datas talis causa paenitentiae intercesserit, isdem tantummodo redditis super alterius simpli poena liberi custodiantur. quod simili modo etiam de sponsis super recipiendis nec ne arras praestitis custodiri censemus. * Leo et Anthem. AA. Erythrio pp. * <a 472 D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.>

^CJ.1.4.17:

Quando in civitate aliqua opus erit sitona, arbitrato et electione uniuscuiusque civitatis episcopi et eorum qui inter possessores primates sunt eius electio fiat, non pro arbitrio eligentium nec ex quibuslibet personis, sed ex solis officialibus eius loci, sive militent sive ordine abscesserint, per supra dictas personas ad sitoniam eligendis, quoniam facilius hi utpote in publicis negotiis diu exercitati sitoniae onus expediunt. qui legem violat vel violari permittit, XXX auri librarum multam solvat.

^CJ.1.4.18:

Milites subditi et in praesidio constituti in sedibus suis species ab agricolis civitatis eiusque regionis pro annonis suis arbitrato episcopi et praesidis accipiant vel defensoris, si praeses non est: nec cogitur collator adaerationem praestare.

CJ.1.4.19: Imperator Anastasius

Iubemus eos tantummodo ad defensorum curam peragendam ordinari, qui sacrosanctis orthodoxae religionis imbuti mysteriis hoc imprimis sub gestorum testificatione, praesente quoque religiosissimo fidei orthodoxae antistite, per depositiones cum sacramenti religione celebrandas patefecerint. ita enim eos praecipimus ordinari, ut reverentissimorum episcoporum nec non clericorum et Honoratorum ac possessorum et curialium decreto constituentur. *

Anastas. A. Eustathio pp. * <a 505 D. xiii k. Mai. Sabiniano et Theodoro conss.>

^CJ.1.4.20: Imp. Iustinianus A.

Nemo militat, nisi in actis sub trium testimonio adpositis sanctis evangeliiis Christianus orthodoxus comprobetur, gestis apud praesidem excipiendis, sub quo militaturus est, duobus solidis pro iis solvendis. quod si violatum fuerit, praeses dabit L libras et officium eius XX et qui in militiam receptus est X et removetur et qui falso testati sunt corpore poenas solvunt et multae comitis periculo privatis exiguntur.

CJ.1.4.21pr.: Imperator Justinianus

Si praesens quidem sit, qui pecuniam numerasse vel alias res dedisse scriptus est, aliquam vero administrationem in provinciis gerat, ut difficile esse videatur denuntiationem eidem non numeratae pecuniae mittere, licentiam damus ei, qui memorata exceptione uti velit, alios iudices adire et per eos manifestare, cui exceptionem huiusmodi obicit, factam a se super non numerata pecunia querellam esse. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.1.4.21.1: Imperator Justinianus

Quod si non sit alius administrator civilis vel militaris vel per aliquam causam difficile sit ei qui memoratam querellam opponit adire eum et ea quae dicta sunt facere, licentiam damus et per virum reverentissimum episcopum eandem suam exceptionem creditori manifestare et ita tempus statutum interrumpere. <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.1.4.21.2: Imperator Justinianus

Quod etiam in exceptione non numeratae dotis locum habere receptum est. <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

^CJ.1.4.22: Idem A. Menae pp.

Neminem in custodiam conici volumus iniussu illustrium vel spectabilium vel clarissimorum huius almae urbis provinciarumque magistratum vel defensorum civitatum.

^CJ.1.4.22.1:

Eos autem qui inclusi sunt vel includentur religiosissimi locorum episcopi una cuiusque hebdomadis die quarta vel sexta explorent et diligenter causas detentionis eorum inquirent et servine an liberi sint, num propter aes alienum an propter alias accusationes vel ob homicidium inclusi sint.

^CJ.1.4.22.2:

Curent magistratus illustres et spectabiles et clarissimi huius almae urbis provinciarumque ea in iis fieri, quae sacra constitutio nostra ad illustres praefectos praetorio ea de re missa praecipit: data licentia religiosissimis pro tempore episcopis, si quid praetermitti videant ab illustribus spectabilibus clarissimis pro tempore magistratibus vel ab officiis quae iis parent, hoc denuntiandi, ut congruens motus in contemptores dirigatur.

^CJ.1.4.23: Idem A. Menae pp.

Privatos carceres omnimodo in urbibus vel vicis constitui vetamus, iis videlicet qui detinentur providentia religiosissimorum loci episcoporum custodia liberandis.

CJ.1.4.24: Imperator Justinianus

Nemini licere volumus, sive ab ingenuis genitoribus puer parvulus procreatus sive a libertina progenie sive servili condicione maculatus eitus sit, eum puerum in suum dominium vindicare sive nomine domini sive adscripticiae sive colonariae condicionis: sed neque his, qui eos nutriendos sustulerunt, licentiam concedi penitus (cum quadam distinctione) eos tollere: sed nullo discrimine habito ii, qui ab huiusmodi hominibus educati vel nutriti vel aucti sunt, liberi et ingenui appareant et sibi adquirant et in posteritatem suam vel extraneos heredes omnia quae habuerint, quo modo voluerint, transmittant. haec observantibus non solum praesidibus provinciarum, sed etiam viris religiosissimis episcopis. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

^CJ.1.4.25: Idem A. Demostheni pp.

Etiam religiosissimis episcopis licentiam damus in ea, quae de tesseris quae vocantur vel cottis de eorum prohibitione constituimus, inquirendi et si fiant reprimendi ac delinquentes per clarissimos provinciarum praesides et patres defensoresque civitatum ad sanitatem compellendi.

^CJ.1.4.26: Idem A. Iuliano pp.

De rebus quae singulis annis ad civitates perveniunt ex publicis vel privatis pecuniis, quae iis ab aliquibus relinquuntur vel donantur vel alio modo dantur seu comparantur, sive ad opera sive ad rem frumentariam sive ad publicos aquae ductus sive ad balnea calefacienda sive ad portus sive ad extructionem murorum vel turrium sive ad pontium straturarumque refectionem vel denique in publicos usus erogandae, tam ex publicis quam ex privatis causis ut dictum est, sancimus, ut in unum conveniant religiosissimus episcopus et tres viri bonae existimationis et in omni re eius civitatis primarii, et tam facta singulis annis opera inspiciant quam curent, ut metiantur et ut rationes reddant qui ea administrant vel administrabunt, et sub actorum confectione manifestum fiat opera perfecta esse vel dispensas esse pecunias sitonicas et balneatorias vel quae in straturas vel aquae ductus vel reliqua eiusmodi destinatae sunt.

^CJ.1.4.26.1:

Quae omnia immutata in omne aevum manere volumus et gestorum confectione palam fieri, sitne solutus qui ea administravit, an obligatus quidem apparuerit, id autem quod debuit persolverit: et sic securitatem habere eum qui hanc curam suscepit. nos enim, quandocumque

videbitur, mitemus quem placuerit, qui rationes ab illis factas examinet et, si recte facta invenerit, sententia sua plenam securitatem ipsis heredibusque et successoribus eorum praestet, ut non amplius aliarum rationum vel inquisitionum occasio relinquatur. quae omnia praepositis sanctis evangelii sic diligenter fiant, cum nostra inquisitio quando libuerit ipsis instet.

^CJ.1.4.26.2:

Properandum autem est religiosissimo episcopo iisque qui cum eo rationes conficiunt, ut si qua opera continuos sumptus requirant, singulis annis diligenter ex publicis fructibus et sumptibus restaurentur.

^CJ.1.4.26.3:

Quod si administrator rationes reddere noluerit neque a religiosissimo locorum episcopo possessoribusque ad id delectis ad rationes reddendas evocari se siverit, tum per clarissimum provinciae praesidem officiumque ei subditum id facere cogatur ac sine ulla poena compellatur, ut religiosissimo episcopo et civitatum primoribus rationes submittat et quae a se deberi apparuerit id civitati restituat.

^CJ.1.4.26.4:

Licentiam autem omnem nostris praesidibus adimimus discussores vel rationales vel exaequatores in civitates ad publicas rationes inquirendas mittere: sed si tale quid praeter voluntatem nostram faciunt, tum si qui sacram formam per subreptionem sibi comparaverunt, liceat religiosissimo civitatis episcopo sacram quidem formam suscipere, sed ad nos renuntiare, ut cognoscamus, utrum ex sacra nostra iussione ad praesidem data an per subreptionem facta sit, ut si quam subreptionem intercessisse appareat, quod factum sit irritum sit isque qui eam comparaverit periculum subeat.

^CJ.1.4.26.5:

Sin autem decretum vel etiam commonitorium vel praeceptum alicuius ex praefectis nostris missum est et rationum inquisitio in supra dictis capitulis commissa est, omnimodo religiosissimum civitatis episcopum et primates cives ea admittere vetamus, sed liceat et provinciae praesidi et ipsis civibus possessoribus tales iussiones reicere ac ne unum quidem nummum eius rei causa praestare. quod si religiosissimus episcopus praetermittit, dominum deum infensum habebit et indignationem expectet quod servilem in modum et indignum libera lingua, qualis sacerdotem decet, tacuerit.

^CJ.1.4.26.6:

Sed et si quis in provincia vel magistratum quorumlibet vel consulum promotiones vel generales formas gloriosissimorum praefectorum vel alius ex nostris magistratibus renuntiat, vel etiam constitutionum vel sacrorum commonitoriorum vel generalium litterarum vel etiam imperialium statuarum erectionis insinuationem facit, non licet ei ultra sex solidos pro unaquaque renuntiatione vel pro unaquaque forma vel unaquaque constitutione vel sacro commonitorio vel generali epistula vel statuarum erectione per singulas provincias ad quas ea attulit exigere, ut, quotcumque provinciae civitates sint, nihil eius intersit, sed sex tantummodo solidos exigat.

^CJ.1.4.26.7:

Quod si plus exegerit, eius quadruplum reddat, licentia episcopo quoque civitatis data id prohibendi: isdemque poenis in hoc casu imminentibus, id est denarum auri librarum, tam provinciae praesidi quam officio ei subdito et religiosissimo episcopo, si his superexigere volentibus conveant neque omnibus modis id prohibuerint.

^CJ.1.4.26.8:

Nulli autem penitus ex nostris magistratibus permittimus tales formas in provincias emittere de

rivis seu cloacis purgandis vel aedificiis prope muros deiciendis vel de destructione eorum quae in porticibus facta sunt vel de iis quae produliae vocantur et ruinis sive intercolumniis evertendis vel de imaginibus vel omnino de eiusmodi inventis vel denique publicis negotiis: sed liceat religiosissimo episcopo civitatis et primariis civibus et provinciarum rectoribus et possessoribus civibusque tali forma insinuata eam non admittere, sed prohibere et repellere omnem executionem omnemque exactionem ea de causa inflictam: eadem poena et adversus religiosissimos episcopos imminente, si hoc non impederint.

^CJ.1.4.26.9:

Religiosissimus autem episcopus et pater ceterique bonae opinionis possessores providere debent, ne quem locum publicum sive civitatis iuxta muros vel in publicis porticibus vel in plateis vel ubicumque situm a quoquam sine causa teneri sinant neve locus publicus absque sacra forma nostra cuiquam elocetur.

^CJ.1.4.26.10:

Idem etiam in distributionem quae dicitur aquarum ex sacra scilicet forma quibusdam competentem inquirant, ne alii plus alii minus quam oportet habeant.

^CJ.1.4.26.11:

Verum neque praetextu fideiussionis subiectos nobis damno adfici patimur vel propter procuratoris constitutionem: sed si quidem immobiles res idoneas habent, qui citantur, iusiurandum solum in scriptis exponant: si minus, tum fideiussionem usque ad quantitatem dudum constitutam praebeant, sine ullo tamen incommodo.

^CJ.1.4.26.12:

Si vero executores de fideiussorum securitate vel de iuratoria cautione dubium moveant, convenient religiosissimus episcopus et pater et defensor civitatis et iudicent, num fideiussor ad quantitatem actionis idoneus sit, quo facto executori necesse sit eum fideiussorem suscipere, neque quicquam pro fideiussione aut iureiurando exigat.

^CJ.1.4.26.13:

Excepto eo casu, quo ex speciali nostra vel summorum magistratum iussione iussus est personam abducere, si fideiussori fidem non habeat: tum enim licebit executori fideiussorem non suscipere, sed et hoc quidem sine ullo damno.

^CJ.1.4.26.14:

Etiam in his eadem poenae adversus religiosissimum episcopum et clarissimum provinciae rectorem obtinent, si quid eorum violari permiserint vel violatorem non statim denuntiaverint.

^CJ.1.4.26.15:

Scilicet non permittant supra modum nostra constitutione definitum sportularum nomine quid exigi vel descriptionem ex quibuslicet causis in civitatibus propter necessitatem fieri, nisi tantummodo ex illis causis, velut de insinuatione promotionum et constitutionum et sacrarum vel generalium commonitoriorum vel formarum vel epistularum et de ceteris eiusmodi, de quibus antea sanximus, et quae ob propriam utilitatem vel salutem cives in opera publica forte vel in sitoniam vel in aliam ab omnibus comprobata causam liberalitatis gratia facere velint, quae ad communem civitatis utilitatem spectant: in eos qui haec violare temptent et in religiosissimus episcopos qui id ad nos non referant ea quae iam minati sumus optineant.

^CJ.1.4.26.16:

Sane religiosissimus uniuscuiusque civitatis episcopus, compertis omnibus quae a nobis definita sunt, etiam adaerationem metatorum ac prohibitionem ademptionis armorum eaque quae sacra nostra constitutione his de rebus publicata continentur competenti executioni mandare debet.

CJ.1.4.27pr.: Imperator Justinianus

De creationibus curatorum, qui furiosis utriusque sexus dantur, necesse nobis visum est constituere, quemadmodum eas celebrari oportet. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.1.4.27.1: Imperator Justinianus

Et si quidem pater curatorem furioso vel furiosae in ultimo elogio heredibus institutis vel exhereditatis dederit (ubi et fideiussionem cessare necesse est paterno testimonio pro satisfactione sufficiente), ipse qui datus est ad curationem perveniat, ita tamen, ut in provinciis apud praesides earum, praesente eis tam viro religiosissimo locorum antistite quam tribus primatibus, actis intervenientibus, tactis sacrosanctis scripturis depRomat omnia se recte cum utilitate furiosi gerere neque praetermittere, quae utilia furioso esse putaverit, neque admittere, quae non utilia esse existimaverit: et inventario cum omni subtilitate publice conscripto res suscipiat et eas secundum sui opinionem disponat sub hypotheca rerum ad eum pertinentium, ad similitudinem tutorum et adulti curatorum. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.1.4.27.2: Imperator Justinianus

Sin autem testamentum quidem parens non confecerit, lex autem curatorem utpote adgnatum vocaverit vel eo cessante aut non idoneo forsitan existente ex iudiciali electione curatorem ei dare necesse fuerit, tunc scilicet et in provinciis apud praesidem cuiuscumque provinciae et virum religiosissimum episcopum civitatis nec non tres primates creatio procedat, ita ut, si quidem curator substantiam idoneam possidet et sufficientem ad fidem gubernationis, et sine aliqua satisfactione nominatio eius procedat. sin autem non talis eius census inveniat, tunc et fideiussio in quantum possibile est ab eo exploretur. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.1.4.27.3: Imperator Justinianus

Creatione omnimodo sacrosanctis scripturis propositis in omni causa celebranda, ipso autem curatore, cuiuscumque substantiae vel dignitatis est, praefatum sacramentum pro utiliter rebus gerendis praestante et inventarium publice conscribente et hypotheca rerum curatoris modis omnibus adhibenda, quatenus possint undique res furiosi utiliter gubernari. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.1.4.28: Imperator Justinianus

Tam dementis quam furiosi liberi cuiuscumque sexus possunt legitimas contrahere nuptias, tam dote quam ante nuptias donatione a curatore eorum praestanda: aestimatione tamen in hac quidem regia urbe excellentissimi praefecti urbis, in provinciis autem virorum clarissimorum earum praesidum vel locorum antistitum tam opinione personae quam moderatione dotis et ante nuptias donationis statuenda, praesentibus tam curatoribus dementis quam furiosi nec non his, qui ex genere eorum nobiliores sunt, ita tamen, ut nulla ex hac causa oriatur vel in hac regia urbe vel in provinciis iactura substantiae furiosi vel mente capti, sed gratis omnia procedant, ne tale hominum infortunium etiam expensarum detrimento praegravetur. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

^CJ.1.4.29: Idem A. Iuliano pp.

Sancimus, ut nemo devotissimorum clericorum sive a clerico sive a quoquam laicorum qui dicuntur statim ab initio apud beatissimos singularum dioecesium patriarchas accusetur, sed primum secundum sacros canones apud episcopum civitatis, in qua clericus commoratur: quem si suspectum habet, apud metropolitanum episcopum hoc faciat: sin autem, ut fit, ne in hoc quidem acquiescit, tum ad sacrum eius provinciae concilium reum iudicandum trahat, ut tres religiosissimi episcopi, qui secundum tempus ordinationis praestant, cum metropolita convenient

et litem in pleno synodi consessu diiudicent.

^CJ.1.4.29.1:

Ac si sententia placuerit, a negotio discedatur.

^CJ.1.4.29.2:

Sin laesum esse putat, tum beatissimum illius dioecesis patriarcham apellet, cuius sententia omnino stetur, perinde atque si ab initio iudicium susceperit.

^CJ.1.4.29.3:

Contra tales enim episcopales sententias provocationem locum non habere a praedecessoribus nostris constitutum est.

^CJ.1.4.29.4:

Idem valeat et si episcopus accusatur sive a laicis qui dicuntur sive ab aliquo religiosissimorum clericorum sive ab alio reverendo episcopo.

^CJ.1.4.29.5:

Vetamus enim omnino accusationes apud beatissimos patriarchas deponi accusatosque in aliam provinciam abduci, nisi forte ideo accusatio deponatur, ut causa ad religiosissimum loci episcopum transferatur: tunc enim licebit accusationem et apud religiosissimos patriarchas deponi, litteras vero componi ad aliquem religiosissimorum loci episcoporum, ut is causam secundum modum antea a nobis definitum audiat.

^CJ.1.4.29.6:

Nec tamen ei permitti ad devotissimos clericos se conferre et immodicis sportulis quae dicuntur citatos adfligere, quemadmodum nimirum adhuc peccari cognovimus.

^CJ.1.4.29.7:

Pro singulis enim citatorum personis non supra sextam solidi partem sportularum nomine missis a religiosissimis patriarchis et metropolitibus dari permittimus, vel, si episcopus accusatus est, usque ad senos solidos pro quacumque quantitate vel qualicumque causa praestari neque quid amplius.

^CJ.1.4.29.8:

Idem valebit in metropolitibus, si qua apud eos accusatio adversus aliquem episcoporum qui sub eis sunt vel illius provinciae clericorum deponatur: nam si in civilibus causis sportularum sumptuumque modum contrahere festinavimus idque lege comprehendere curavimus, multa magis in ecclesiasticis accusationibus modum servari sancimus.

^CJ.1.4.29.9:

Quod si causa a religiosissimo patriarcha ad aliquem religiosissimorum metropolitibus vel alium religiosissimorum episcoporum delata sententia feratur, una autem pars in ea non adquiescat sed appellatio interponatur tum ad archiepiscopalem sedem appellatio dirigatur ibique secundum id quod hucusque obtinuit diiudicetur.

^CJ.1.4.29.10:

Si quis adversus haec quid facere ausus erit, totius summae quam accepit duplum ei a quo plus exegit reddat et ecclesiasticae poenae subiciatur a sanctissimo pro tempore patriarcha vel religiosissimo metropolita e clericorum numero removendus.

^CJ.1.4.29.11:

Accusationes autem, si res ad ecclesiasticum statum pertinet, necessario apud solos religiosissimos episcopos vel metropolitibus vel apud sanctas synodos vel religiosissimos patriarchas fieri iubemus: si vero civilis contentio est, volentibus tales quaestiones apud dictos religiosissimos episcopos proponere permittimus, invitum non cogimus, cum tribunalia civilia habeant, si ea magis placeant, apud quae etiam de criminibus disceptari licet.

^CJ.1.4.29.12:

Quoniam vero quidam religiosissimorum patriarcharum in provinciis, in quibus agunt, etiam metropolitae locum obtinent, quidam per totam dioecesin ordinationes religiosissimorum episcoporum, qui sub ipsis sunt, vel metropolitaram vel ceterorum faciunt, de his ea sancimus, quae iam de religiosissimis metropolitibus constituimus. is enim et metropolita merito nominetur, cuius dispositioni ex sacris canonibus episcopi qui sub metropoli constituti sunt subiciuntur.

^CJ.1.4.30: Idem A. Iohanni pp.

Sancimus in curationibus minorum, sive primae sive secundae aetatis sunt, vel etiam ceterorum, quibus elegerunt curatores dantur, si facultates minorum usque ad quingentos tantum solidos valent, non expectari creationem a provinciae rectoribus procedentem neque magnis sumptibus eam implicari rectoribus fortasse in illis civitatibus non morantibus, in quibus curationem procedere contingit, sed apud defensorem vel praefectum illius urbis, in Alexandria apud iuridicum eius, una cum eius religiosissimo episcopo vel etiam aliis publicis personis, si quas civitas habet, creationes tutorum curatorumque fieri, ut fideiussor secundum modum patrimonii ex sententia memoratarum personarum detur ceteraque omnia procedant, quae in tutorum curatorumve et fideiussorum persona fieri solent, cum personarum tantum, apud quas ea fiant, mutatio propter minorum utilitatem praesenti lege inducatur.

^CJ.1.4.30.1:

Quae scilicet omnia subdatione duorum solidorum fiant: ideo enim potissimum haec constitutio inducta est: imminente poena, si quis plus accipere ausus est aut tutelam curatelaque ob maioris lucris spem constituere differt, ut non solum triplum totius summae quam accepit reddat, sed etiam ab administratione ipsa removeatur.

^CJ.1.4.30.2:

Cum vero apud defensorem nominatio tutorum curatorumve fit, praesente etiam religiosissimo civitatis episcopo, gesta in ipsis sacrosanctae ecclesiae archivis deponi sancimus, ut perpetua rei memoria sit neve iis qui sub tutela curave constituti sunt securitas quam inde habent pereat.

^CJ.1.4.30.3:

In hac autem magna urbe tutelae curatelaque apud solum clarissimum praetorem constituentur, quemadmodum iam sancitum est.

CJ.1.4.31pr.: Imperator Justinianus

Sancimus, si quando afuerit is, qui res alienas vel creditori obnoxias detinet, et desiderat dominus rei vel creditor suam intensionem proponere et non ei licentia sit absente suo adversario qui rem detinet vel infantia vel furore laborante et neminem tutorem vel curatorem habente vel in summa potestate constituto, licentia ei detur adire praesidem vel libellum ei porrigere et hoc in querimoniam deducere intra constituta tempora et interruptionem temporis facere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. Constantinopoli k. Oct. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.4.31.1: Imperator Justinianus

Sin autem nullo poterit modo praesidem adire, saltem ad episcopum locorum eat et suam manifestare voluntatem scriptis deproperet. <a 531 D. Constantinopoli k. Oct. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

^CJ.1.4.32: [Idem A.]

Si per tres annos emphyteuta domino emphyteusis canonem offert, dominus autem in regia urbe vel in provinciis commoratus eum accipere differt, licet emphyteutae pensionem ei offerre et fine triennii appropinquante, nisi accipere vult, obsignare id et ea de re testationem facere apud gloriosissimum praefectum urbi vel gloriosissimos praefectos praetorio vel competentem magistratum, cui praedii dominus subiectus est [vel patriarcham, si dominus potens est]: in

provinciis vel apud praesidem vel praeside absente apud defensorem loci vel apud episcopum civitatis, in qua dominus fundi degit, ea de re agere, ut et unius memoratarum personarum testimonium rei gestae adhibeatur.

^CJ.1.4.32.1:

Ac si ne sic quidem dominus oblatam pensionem accipere vult, emphyteuta eam lucretur, domino nullam ad exigendam eam actionem habente.

^CJ.1.4.32.2:

Neque vero emphyteusis triennii lapsu solvatur neque solitum sequentium annorum canonem dominus exigat, dum ipse emphyteutae desuper instando et testationem ei mittendo emphyteuticum canonem petere incipiat: tum enim sane non totius elapsi temporis canonem dominus petat, cum per ipsum factum sit quominus canonem acciperet, sed temporis inde ab ipsius testatione currentis pensionem petat.

^CJ.1.4.32.3:

Si vero per triennium post domini testationem emphyteuta canonem non sponte solvit, statim dominus eum ex emphyteusi expellat secundum alteram huius tituli constitutionem.

^CJ.1.4.33: Idem A.

religiosissimis ubique terrarum constitutis episcopis. Sacram constitutionem fecimus, qua cunctos vetuimus vel invitam mulierem servam sive liberam in scaenam vel orchestrum trahere vel discedere volentem prohibere vel fideiussores eius, qui hac de re certum auri modum promiserunt, convenire.

^CJ.1.4.33.1:

Sed si tale quid fiat, id a clarissimis provinciarum rectoribus et a religiosissimis civitatum episcopis prohibendum esse iussimus, licentiam dantes religiosissimis episcopis cum clarissimo provinciae rectore eos qui vim adhibuerint vel recedere ab eo quaestu prohibuerint etiam invitos ad se pertrahendi et substantiam quidem eorum publicandi, ipsos autem e civitate expellendi.

^CJ.1.4.33.2:

Si vero ipse provinciae rector sit is qui vim faciat vel, quominus a dicto quaestu abscedant, prohibeat, eam quae haec patitur vel fideiussorem eius etiam solos religiosissimos episcopos adire permisimus: hi se opponant magistratui neve iniuriam fieri permittant: quod si facere non valent, referant ad imperatorem, ut a nobis competens poena infligatur, fideiussoribus penitus liberandis et fideiussionibus inutilibus redditis: talibus praeterea mulieribus licentiam damus sive libertinis sive ingenuis legitimum matrimonium contrahere, etiamsi summis dignitatibus praediti sint qui eas ducunt, ut non amplius opus sit imperiali rescripto, sed libero arbitrio matrimonium ineant, nuptialibus tamen instrumentis omnimodo inter eos celebrandis: eadem etiam de filiabus scaenicarum statuimus.

^CJ.1.4.33.3:

Memoratum igitur constitutionem ad publicos magistratus datam etiam in quinto libro omnium constitutionum huius codicis nostrae pietatis nomine insigniti posuimus.

^CJ.1.4.33.4:

Quoniam autem necesse erat per praesentem legem et vobis qui ubique terrarum estis religiosissimis episcopis ea palam fieri, ideo quae in illa pluribus verbis constituta sunt brevi comprehendentes hanc sacram constitutionem et ad vos direximus, ut sacerdotalem gravitatem retinentes et continentiae studiosi haec observetis consideratione tam magni dei metus quam imperialis indignationis, si quid horum violaveritis.

^CJ.1.4.34: Idem A.

Epiphano sanctissimo huius almae urbis episcopo et oecumenico patriarchae. Valde confidimus

sacerdotum puritatem et bonam disciplinam affectionemque erga dominum deum et salvatorem nostrum Iesum Christum, preces denique continuo ab iis factae magnam benevolentiam rei publicae nostrae augmentumque parare. unde et barbaris imperare nobis licet dominosque fieri illorum quae antea non tenuimus. ac quanto auctoritas et decus eorum crescet, tantum etiam rei publicae nostrae incrementum accessurum speramus. nam si vitam gravem omnique vituperatione vacuam agunt et reliquum populum ad suam normam dirigunt, ut ad eorum gravitatem respiciens plurimis vitiis absteineat, palam est animos inde meliores omnibus futuros esse et nobis facile convenientem benevolentiam a magno deo et salvatore nostro Iesu Christo applicatum iri.

^CJ.1.4.34.1:

Haec igitur considerantibus nobis nuntiatum est necopinato esse devotissimorum diaconorum, quin etiam presbyterorum (nam ultra hunc gradum vel dicere erubescimus, religiosorum episcoporum videlicet), ex his ergo esse, quos non pudeat partim per se tesserarum tractare et tam pudendo et laicis ipsis a nobis quam maxime interdicto ludo interesse partim eiusmodi ludum per se non facere, sed vel conversari cum ludentibus vel sedere spectatores actus inepti vel summa cum cupiditate spectare res omnium ineptissimas, convicia audire, quae in talibus oriri necesse est, et manus suas, oculos, aures adeo damnatis et prohibitis ludis polluere: alii etiam in publico vel equorum certaminibus se immiscunt vel etiam alios provocant super equorum clade victoriave, sive per se sive per alios indicenter talia ludentes, vel scaenicorum thymelicorumque ludorum spectatores fiunt vel bestiarum depugnationi in theatris intersunt non conscii, quod recens initiatos et venerandis mysteriis dignatos ipsi iubent adversantis daemonis cultui et omni pompae renuntiare, cuius non minima pars ea spectacula sunt.

^CJ.1.4.34.2:

Saepe eos ut haec observarent adhortati sumus: cum autem perpetuo nuntios ea de re ad nos adferri videamus, ad necessitatem adducti sumus praesentem legem aggredi propter studium pietatis et simul tam pro sacerdotio ipso quam pro communi rei publicae utilitate.

^CJ.1.4.34.3:

Atque sancimus nullum diaconum vel presbyterum et multo magis episcopum (quod etiam incredibile forte videatur, cum in eorum ordinatione preces domino Christo deo nostro offerantur, et invocatio sancti adorandique spiritus fiat et capitibus aut manibus eorum sanctissima quae apud nos sunt mysteria imponantur vel tradantur, ut sensus omnes iis puri fiant et deo consecrentur) neminem ergo horum deinceps post hanc sacram legem nostram audere vel quemcumque tesserarum ludum facere vel iis qui tesseris ludunt interesse vel adsidere et delectari iisque quae aguntur consentire vel vulgaribus spectaculis interesse, de quibus supra diximus, vel eorum quid facere quae in iis facere vetiti sunt, sed omni cum his communione de cetero abstinere.

^CJ.1.4.34.4:

Quod enim iam praecessit, etsi inquiri debeat vel etiam apte vindicari, tamen benigne indulgemus praesentis legis observationem omnibus in futurum tempus imponentes. decet enim eos ieiuniis et vigiliis et exercitiis sacrae scripturae et precibus pro omnium salute fundendis vacare neque his relictis omni ex parte profana et prohibita attingere.

^CJ.1.4.34.5:

Idem sancimus etiam in reliquos clericos, subdiaconos scilicet et lectores, qui et ipsi sacrae mensae et omnis circa sacrosanctas ecclesias ornatus ministri et operarii sunt et divina oracula contrectantes partim sacras nobis scripturas ex sanctis libris nostris legunt partim hymnos canunt.

^CJ.1.4.34.6:

Quod si quem in futurum eiusmodi quid fecisse apparebit idque delatum erit vel in hac felici urbe ad tuam sanctitatem vel in provinciis ad religiosissimos metropolitos sub te constitutos vel reliquos episcopos, quorum ordinatio ad beatitudinis tuae fastigium pertinet, et talis accusatio vel in diaconum vel in presbyterum vel adeo in religiosissimorum episcoporum quem dirigetur, beatitudo tua hic, in provinciis religiosissimi qui sub te sunt metropolitae eisque subditi episcopi haec cum omni diligentia secundum clericatus ordinem inquirent et perscrutentur, neque defunctoriam inquisitionem faciant, sed et testes fide dignos audiant et nihil ad eruendam veritatem praetermittant: ut enim eos a talibus retinemus, ita calumniari eos a quibusdam vetamus.

^CJ.1.4.34.7:

Et si quaestione ex omni parte divinis oraculis propositis instituta accusatio iusta esse apparebit et probabitur diaconum vel presbyterum aut aleatorum esse aut cum aleatoribus conversatum esse aut eiusmodi vanitatibus adsedisse aut memoratis spectaculis interfuisse, vel fortasse etiam religiosissimorum episcoporum quis (quod plane non eventurum confidimus) tale spectaculum passus erit vel tesseris ludentibus adsidere et cum iis esse in futurum ausus erit, talis statim a beatitudine tua vel a metropolita vel religiosissimo episcopo sub quo constitutus est, si e clericis qui dicuntur est, a sacro ministerio removeatur eique canonica poena imponatur et tempus definiatur, intra quod eum conveniat ieiunia ac supplicationes subeundo magnum deum super tali delicto placare.

^CJ.1.4.34.8:

Et si quidem per definitum tempus tali poenae subiectus lacrimis paenitentia ieiunio domini dei imprecatione remissionem delicti exorare perseverabit, tum is sub quo constitutus est his diligenter compertis et cognitis communes pro eo preces fieri curet, et cum omni diligentia iniungat, ut in posterum tali sacerdotii iniuria absteat: et si eum ad sufficientem paenitentiam venisse credet, tum sacerdotalem clementiam ei restituat.

^CJ.1.4.34.9:

Sin autem etiam post excommunicationem apparuerit neque vere paenituisse, immo id vilipendisse animoque manifesto a satana occupato, is sacerdos, cui subditus est, e numero clericorum eum eximat et prorsus deponat.

^CJ.1.4.34.10:

Qui non amplius ad clericorum ordinem reverti poterit, sed si quidem facultates habet, curia illius civitatis, in qua antea deo ministrabat vel, si ea civitas curiam non habet, alia provinciae civitas, quae potissimum curiali indiget, eum suscipiet cum facultatibus in posterum serviturum: si facultates non habet, officialis in posterum provincialis officii fiet pro clerico et, quia dei officium deseruit, provinciae officialis erit hac sibi contumelia pro anteriore honore comparata.

^CJ.1.4.34.11:

Haec igitur omnia custodienda sancimus in hac quidem alma urbe a sanctitate tua et per singulas sacrosanctas ecclesias a defensoribus et oeconomis, quibus curae erit inquirere ea et denuntiare et convictos victu annonisque a sacrosanctis ecclesiis eis deputatis privare: in provinciis vero sub beatitudine tua constituti religiosissimi metropolitae et praeterea religiosi qui sub eis sunt episcopi eorumque defensores et oekonomi, et ipsi eundem quem ante diximus rei modum adhibeant et sacerdotalem dignitatem ex omni parte integram et reprehensione vacuam iucantur.

^CJ.1.4.34.12:

Custodient haec etiam gloriosissimi sacrorum praetriorum nostrorum praefecti, Orientis dicimus in gentibus quae eius iurisdictioni subiectae sunt, et Illyrico Africaeque dioecesi

praepositi et officia quae eis oboediunt et clarissimi provinciarum rectores et civitatum defensores, ut magistratus ipsi qui magnas administrationes gerunt indignationem nostram metuant, officia eorum decem auri librarum poenam pertimescant, provinciales autem magistratus tam maiores quam minores et eorum officia et insuper civitatum defensores quinarum auri librarum poenam metuant, si de his certiores facti et ipsi non rettulerint ad sacerdotes, id est religiosissimos episcopos et sanctissimos metropolitans vel sanctissimos uniuscuiusque dioeceseos patriarchas, ad quam quisque terram pertinet, ut illi his cognitissimum secundum ea quae antea disposita sunt omnes invadant, neque, si qui talium delictorum ab iis convictus fuerit [non] resipuerit, civitatis curiae vel officio eum adgregari curaverint.

^CJ.1.4.34.13:

Etiam gloriosissimus huius almae urbis praefectus haec observabit, si in hac regia urbe nostra peccatur, una cum officio ei subiecto, ut ipse indignationem nostram vereatur, officium eius decem auri librarum poenam metuat.

^CJ.1.4.34.14:

Verum haec legis latrone confecimus. illud autem consentaneum est, iusta deo a nobis in promovenda sacerdotum adversus ipsum gravitate persoluta esse.

^CJ.1.4.34.15:

Qui si constitutorum aliquid transgrediuntur et conivent nec vindicant, sed vituperabilem quandam gratiam faciunt, praeter poenas [quae ex nostris legibus proveniunt] caelestes quoque subibunt et sententiam divinam, quae in ipso dei tribunali fiet turpem coniventiam arguens et vindicans.

^CJ.1.4.34.16:

Si vero civilium magistratum tam maiorum quam minorum vel officialium vel defensorum quis vel ea de re certior factus ea non nuntiaverit vel cum vindicare licuit, id neglexerit vel etiam rem mercede prodiderit, sciat se praeter definitas a nobis poenas etiam magni dei vindictam sibi instauram et omnibus exsecrationibus, quae sanctis libris continentur, obnoxios se fore.

^CJ.1.4.34.17:

Ut autem haec a nobis non nisi in domini cultum sancita sunt, ita et illud adicimus, ut inquisitiones diligenter fiant, neve quis calumniator quibusdam existat et falso in eiusmodi causa accuset vel testimonium ferat.

^CJ.1.4.34.18:

Quemadmodum enim sacerdotibus, si quid eiusmodi egerint, tales poenas imposuimus, sic et eos qui calumniari temptaverint tam caelestes quam ex legibus nostris poenas subire volumus, si denuntiatione facta insistere noluerint vel tales accusationes perferre non valeant: prosecuti undique aequitatem et iustitiam, quam in omni re et praecipue in legibus ferendis veremur.

CJ.1.5.0. De haereticis et Manichaeis et samaritis.

CJ.1.5.1: Imperator Constantinus

Privilegia, quae contemplatione religionis indulta sunt, catholicae tantum legis observatoribus prodesse oportet. haereticos non solum his privilegiis alienos esse volumus, sed et diversis muneribus constringi et subici. * Const. A. ad dracilianum. * <a 326 PP. k. Sept. Gerasti Constantino A. vii et Constantio cons.>

CJ.1.5.2pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Omnes vetitae legibus et divinis et imperialibus constitutionibus haereses perpetuo conquiescant et nemo ulterius conetur quae reppererit profana praecepta vel docere vel discere: ne antistites eorundem audeant fidem insinuare, quam non habent, et ministros creare, quod non sunt: ne per coniventiam iudicantium omniumque, quibus per constitutiones paternas super hoc cura mandata

est, eiusmodi audacia neglegatur et crescat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hesperium pp. * <a 379 D. iii non. Aug. Mediolano. acc. xiii k. Sept. Ausonio et Olybrio cons.>

CJ.1.5.2.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Haereticorum autem vocabulo continentur et latis adversus eos sanctionibus debent succumbere, qui vel levi argumento iudicio catholicae religionis et tramite detecti fuerint deviare. <a 379 D. iii non. Aug. Mediolano. acc. xiii k. Sept. Ausonio et Olybrio cons.>

CJ.1.5.3pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Cuncti haeretici procul dubio noverint omnia sibi loca adimenda esse, sive sub ecclesiarum nomine teneantur sive diaconica appellantur vel etiam decanica, sive in privatis domibus vel locis huiusmodi coetibus copiam praebere videantur: his aedibus vel locis privatis ecclesiae catholicae vindicandis. * Arcad. et Honor. AA. Clearcho pu. * <a 396 D. v non. Mart.

Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.1.5.3.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Ad hoc interdicitur his omnibus ad litaniam faciendam noctu vel die profanis coire conventibus: statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuae vel praesidale quinquaginta, si quid huiusmodi fieri vel in publico vel in privatis aedibus concedatur. <a 396 D. v non. Mart. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.1.5.4pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Manichaeos seu Manichaeas vel Donatistas meritissima severitate persequimur. huic itaque hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus sit commune cum ceteris. * Arcad. et Honor. AA. et Theodos. A. senatori pp. * <a 407 D. viii k. Mart. Romae Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.1.5.4.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Ac primum quidem volumus esse publicum crimen, quia, quod in religione divina committitur, in omnium fertur iniuriam. quos bonorum etiam publicatione persequimur: quae tamen cedere iubemus proximis quibusque personis, ita ut ascendentium vel descendentium vel venientium ex latere cognatorum usque ad secundum gradum velut in successione ordo servetur. quibus ita demum ad capiendas facultates esse ius patimur, si non et ipsi pari conscientia polluuntur. <a 407 D. viii k. Mart. Romae Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.1.5.4.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Ipsos quoque volumus amoveri ab omni liberalitate et successione quolibet titulo veniente. <a 407 D. viii k. Mart. Romae Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.1.5.4.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Praeterea non donandi, non emendi, non vendendi, non postremo contrahendi cuiquam convicto relinquimus facultatem. <a 407 D. viii k. Mart. Romae Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.1.5.4.4: Imperatores Arcadius, Honorius

In mortem quoque inquisitio tendatur. nam si in criminibus maiestatis licet memoriam accusare defuncti, non immerito et hic debet subire iudicium. <a 407 D. viii k. Mart. Romae Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.1.5.4.5: Imperatores Arcadius, Honorius

Ergo et suprema illius scriptura irrita sit, sive testamento sive codicillo sive epistula sive quolibet genere reliquerit voluntatem qui Manichaeus fuisse convincitur: hoc quoque casu eadem illa circa gradus superius comprehensos condicione servata. <a 407 D. viii k. Mart. Romae Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.1.5.4.6: Imperatores Arcadius, Honorius

Sed nec filios heredes existere aut adire permittimus, nisi a paterna pravitate discesserint: delicti

enim veniam paenitentibus damus. <a 407 D. viii k. Mart. Romae Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.1.5.4.7: Imperatores Arcadius, Honorius

In eos etiam auctoritatis aculei dirigantur, qui eos domibus suis damnanda provisione defendunt. <a 407 D. viii k. Mart. Romae Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.1.5.4.8: Imperatores Arcadius, Honorius

Servos insuper extra noxam esse volumus, si dominum sacrilegum evitantes ad ecclesiam catholicam servitio fidiore transierint. <a 407 D. viii k. Mart. Romae Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.1.5.5pr.: Imperator Theodosius

Ariani et Macedoniani, Pneumatomachi et Apollinariani et Novatiani sive Sabbatiani, Eunomiani, Tetradiatae sive Tessaescaedecatitae, Valentiniani, Papianistae, Montanistae seu Priscillianistae vel Phryges vel Pepuzitae, Marcianistae, Borboriani, Messaliani, Eutythitae sive Enthusiastae, Donatistae, Audiani, Hydroparastatae, Tascodrogitae, Batrachitae, Hermeieciiani, Photiniani, Pauliani, Marcelliani, Ophitae, Encratitae, Apotactitae, Saccophori et, qui ad imam usque scelerum nequitiam pervenerant, Manichaei nusquam in Romano solo conveniendi orandique habeant facultatem. * Theodos. A. et Valentin. c. Florentio pp. * <a 428 D. iii k. Iun. Constantinopoli Felice et Tauro cons.>

CJ.1.5.5.1: Imperator Theodosius

Manichaeis etiam de civitatibus expellendis et ultimo supplicio tradendis, quoniam nihil his relinquendum loci est, in quo ipsis etiam elementis fiat iniuria, cunctisque legibus, quae contra eos ceterosque qui nostrae fidei refragantur olim latae sunt diversisque prolatae temporibus, semper viridi observantia valituris sive de donationibus in haeticorum conventicula, quae ipsi audacter ecclesias nuncupare conantur, factis sive ex ultima voluntate rebus qualitercumque relictis sive de privatis aedificiis, in quae domino permittente vel conivente convenerint, venerandae nobis catholicae vindicandis ecclesiae sive de procuratore, qui hoc nesciente domino fecerit, decem librarum auri multam vel exilium, si sit ingenuus, subito, metallum vero post verbera, si servilis condicionis sit. <a 428 D. iii k. Iun. Constantinopoli Felice et Tauro cons.>

CJ.1.5.5.2: Imperator Theodosius

Ita ut nec in publico convenire loco nec aedificare sibi quasi ecclesias nec ad circumscriptionem legum quicquam meditari valeant, omni civili et militari, curiarum etiam et defensorum et iudicium sub viginti librarum auri interminatione prohibendi auxilio. <a 428 D. iii k. Iun. Constantinopoli Felice et Tauro cons.>

CJ.1.5.5.3: Imperator Theodosius

Illis etiam in sua omnibus manentibus firmitate, quae de militia poenisque variis de diversis sunt haeticis promulgata, ut nec speciale quidem beneficium adversus leges valeat impetratum. <a 428 D. iii k. Iun. Constantinopoli Felice et Tauro cons.>

CJ.1.5.6pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Damnato portentuosae superstitionis auctore Nestorio nota congrui nominis eius inuratur gregalibus, ne Christianorum appellatione abutantur: sed quemadmodum Ariani lege divinae memoriae Constantini ob similitudinem impietatis Porphyriani a Porphyrio nuncupantur, sic ubique participes nefariae sectae Nestorii Simoniani vocentur, ut, cuius scelus sunt in deserendo deo imitati, eius vocabulum iure videantur esse sortiti. * Theodos. et Valentin. AA. Leontio pu. * <a 435 D. iii non. Aug. Constantinopoli Theodosio xv et Valentiniano iiii AA. cons.>

CJ.1.5.6.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nec vero impios libros nefandi et sacrilegi nestorii adversus venerabilem orthodoxarum sectam

decretaque sanctissimi coetus antistitum Ephesi habiti scriptos habere aut legere aut describere quisquam audeat: quos diligenti studio requiri ac publice comburi decernimus. <a 435 D. iii non. Aug. Constantinopoli Theodosio xv et Valentiniano iiii AA. cons.>

CJ.1.5.6.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ita ut nemo in religionis disputatione aliquam supra dicti nominis faciat mentionem aut quibusdam eorum habendi concilii gratia in aedibus aut villa aut suburbano suo aut alio quolibet loco conventiculum clam aut aperte praebet: quos omni conventus celebrandi licentia privari statuimus: scientibus universis violatorem huius legis publicatione bonorum esse coercendum. <a 435 D. iii non. Aug. Constantinopoli Theodosio xv et Valentiniano iiii AA. cons.>

CJ.1.5.7: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Curiales omnium civitatum, onerosis quin etiam militiae seu diversis officiis facultatum et personalium munerum obligatos suis ordinibus, cuiuscumque sectae sint, inhaerere censemus, ne videamur hominibus exsecrandis contumelioso ambitu immunitatis beneficium praestitisse, quos volumus huius constitutionis auctoritate damnari. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 438 D. prid. k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xvi et Fausto cons.>

CJ.1.5.8pr.: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Quicumque in hac sacra urbe vel in Alexandrina civitate vel in omni Aegyptiaca dioecesi diversisque aliis provinciis Eutychetis profanam perversitatem sequuntur et ita non credunt, ut trecenti decem et octo sancti patres tradiderunt catholicam fidem in Nicaena civitate fundantes, centum quoque et quinquaginta alii venerabiles episcopi, qui in alma urbe Constantinopolitana postea convenerunt, et sicut Athanasius et Theophilus et Cyrillus sanctae recordationis episcopi Alexandrinae civitatis credebant, quos etiam Ephesina synodus (cui beatae memoriae Cyrillus praefuit, in qua Nestorii error expulsus est) in universis secuta est, quos et nuper venerabilis Chalcedonensis synodus est secuta, prioribus conciliis sacerdotum ex omni prorsus parte consentiens nihilque adimens sacrosancto symbolo neque adiciens, sed Eutychetis dogmata funesta condemnans: sciant se esse haereticos Apollinaristas: Apollinaris enim facinorosissimam sectam Eutyches et Dioscorus mente sacrilega sunt secuti. * Valentin. et Marcian. AA. Palladio pp. * <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.1: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Ideoque hi omnes, qui Apollinaris vel Eutychetis perversitatem sequuntur, illis poenis, quae divorum retro principum constitutionibus contra Apollinaristas vel serenitatis nostrae postmodum sanctione contra Eutychanistas vel hac ipsa augustissima lege contra eosdem decretae sunt, noverint se esse plectendos. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.2: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Idcirco Apollinaristae, hoc est Eutychanistae (quibus etsi est in appellatione diversitas, tamen in haeresis pravitate coniunctio, et dispar quidem nomen, sed idem sacrilegium) sive in hac alma urbe diversisque provinciis sive in Alexandrina civitate sive intra Aegyptiacam dioecesim sunt neque ita credunt, ut praedicti venerabiles patres credebant, neque viro reverentissimo Alexandrinae urbis antistiti Proterio fidem orthodoxam tenenti communicant, episcopos vel presbyteros aliosque clericos creare et habere prohibemus: scientibus tam his Eutychanistis vel Apollinaristis, qui ausi fuerint cuiquam episcopi vel presbyteri vel clerici nomen imponere, quam his, qui passi fuerint impositum sibi nomen sacerdotale retinere, poenam exilii cum facultatum suarum amissione se subituros. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.3: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Universi praeterea Apollinaristae vel Eutyichianistae non ecclesias non monasteria sibi construant, parasynaxes et conventicula tam diurna quam nocturna non contrahant neque ad domum neque ad possessionem cuiusquam neque ad monasterium vel quemcumque alterum locum operaturi sectae funestissimae congregentur. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.4: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Quod si fecerint et hoc factum fuisse domino volente constiterit, post rem in examine iudicis adprobatum domus vel possessio, in qua convenerint, fisco sine dilatione societur, monasterium vero eius civitatis orthodoxae ecclesiae, in cuius territorio est, iubemus addici. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.5: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Si vero ignorante domino, sciente vero qui pensiones domus exigit vel conductore vel procuratore vel actore praedii parasynaxes et conventicula interdicta collegerint, conductor vel procurator sive actor vel quicumque eos in domum vel in possessionem vel in monasterium receperint ac passi fuerint illicitas parasynaxes conventusque celebrari, si vilis et abiectae condicionis sunt, fustibus publice et in poenam suam et in aliorum coerceantur exemplum, si honestae vero personae sunt, decem libras auri multae nomine fisco nostro cogantur inferre. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.6: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Nullum praeterea Apollinaristam vel Eutyichianistam ad aliquam iubemus adspirare militiam. si qui vero in quacumque militia inventi fuerint militare, soluti cingulo honestorum hominum et palatii communionem priventur nec in aliqua nec in qua nati sunt civitate vel vico aut regione versentur. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.7: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Si qui vero in hac alma urbe nati sunt, tam sacratissimo comitatu quam omni per provincias metropolitana civitate pellantur. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.8: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Nulli insuper Eutyichianistae vel Apollinaristae publice vel privatim advocandi coetus et circulos contrahendi et de errore haeretico disputandi ac perversitatem facinorosi dogmatis adserendi tribuatur facultas. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.9: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Nulli etiam contra venerabilem Chalcedonensem synodum liceat aliquid vel dictare vel scribere vel edere atque emittere aut aliorum scripta super eadem re proferre. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.10: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Nemo huiusmodi habere libros et sacrilega scriptorum audeat monumenta servare. quod si qui in his criminibus fuerint deprehensi, perpetua deportatione damnentur. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.11: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Eos vero qui discendi studio audierint de infausta haeresi disputantes, decem librarum auri, quae fisco nostro inferendae sunt, iubemus subire dispendium. ultimo etiam supplicio coerceantur, qui illicita docere temptaverint. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.12: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Omnes vero huiusmodi chartae ac libri, qui funestum Eutyichetis, hoc est Apollinaris, fuerint

dogma complexi, incendio concrementur, ut facinorosae perversitatis vestigia ipsa flammis ambusta depereant. aequum namque est, ut immanissima sacrilegia par poenae magnitudo percellat. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.5.8.13: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Scientibus moderatoribus provinciarum eorumque apparitionibus, defensoribus etiam civitatum, quod, si ea, quae legis huius religiosissima sanctione custodienda decrevimus, aut neglexerint aut aliqua permiserint temeritate violari, denarum librarum auri multam fisco cogantur inferre: insuper etiam existimationis suae periculum sustinebunt. <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

^CJ.1.5.9: Imp. Leo A.

Humanum piunique rati haereticos solitis sepulturis tradi mandamus.

CJ.1.5.10pr.: Imperator Leo

Si qui orthodoxae religionis emptione vera vel ficticia aut quocumque alio iure vel titulo praedia et possessiones resque immobiles, in quibus orthodoxae fidei ecclesiae vel oratoria constituta sunt, in haereticae sectae et contraria orthodoxae fidei sentientem quamcumque personam transferre voluerint, nullam huiusmodi vel inter vivos habitam vel secreto iudicio compositam valere volumus voluntatem, etiamsi ab orthodoxae fidei venditore vel quocumque modo alienatore commenticio sub qualibet occasione fuerit adsignata: sed irrita omnia huiusmodi documenta et tamquam penitus nec scripta esse censemus. * Leo A. Erythrio pp. * <a 466 - 472 ? >

>

CJ.1.5.10.1: Imperator Leo

Haec enim praedia et possessiones, quae in haereticas personas quocumque modo translatae fuerint vel collatae, fisci nostri viribus decernimus vindicari. <a 466 - 472 ? >

CJ.1.5.10.2: Imperator Leo

Sive enim apud dominos possessoresve orthodoxos ea praedia maneant seu ad fisci nostri iura pervenerint, necesse est in his ecclesias et oratoria constituta diligentius et sollicitius instaurari. nostrae enim serenitatis undique ad hunc exitum providentia ducit, ut omnipotentis dei templa, in quibus nostrae fidei instituta perdurant, cultu adsiduo per omnia saecula rediviva serventur. <a 466 472 ? >

CJ.1.5.10.3: Imperator Leo

Nec enim dubitari potest, quod si in haereticos veniant possessiones, in quibus verae fidei ecclesiae vel oratoria constituta sunt et integritas colitur, omnimodo ab his deseri atque destitui, omni cultu vacare, omnibus sacris et solitis viduari mysteriis, omni splendore privari, nullis populorum conventionibus, nullis clericorum observationibus celebrari et ex hoc sine dubio easdem ecclesias perire ruere complanari. nec enim de earum instauracione haeretici poterunt aliquando cogitare, quas penitus esse nolebant. quae omnia resecantes ad praesentem legem pervenimus. <a 466 - 472 ? >

^CJ.1.5.11:

Sancimus, ut qui perniciosum Manichaeorum errorem amplectuntur nullam facultatem aut licentiam habeant in quolibet nostrae rei publicae loco commorari et, si quando apparuerint vel inventi fuerint, capitali poena plectantur.

^CJ.1.5.12: Imp. Iustinus et Iustinianus AA.

Haereticis ideo convenire et propriam denominationem habere permisimus, ut patientiae nostrae pudore sponte resipiscerunt et ad meliora revertantur.

^CJ.1.5.12.1:

Eos autem intolerabilis audacia invasit et se legum sanctione neglecta militiis intruserunt,

quarum tales homines participes fieri ipsa imperialium formarum verba manifesto prohibent.

^CJ.1.5.12.2:

Haereticos autem reliquos omnes vocamus, velut execrabiles Manichaeos quique his similes sunt, quippe quos ne nominari quidem hic terrarum neque omnino conspici usquam nec quicquam polluere tactu suo oporteat.

^CJ.1.5.12.3:

Sed Manichaeos quidem, quemadmodum diximus, ita et expelli oportet neque nomen eorum quemquam tolerare nec praetermittere, si eodem loco cum aliis hac impietate infectus moretur, sed etiam ultimo supplicio subici Manichaeum, ubicumque terrarum inventus fuerit.

^CJ.1.5.12.4:

De reliquis autem haereticis, cuiuscumque erroris vel nominis sunt (haereticum enim vocamus, quicumque non est addictus catholicae ecclesiae et orthodoxae sanctaeque fidei nostrae), quin etiam de paganis, qui plurimum deorum cultum introducere temptant, et de Iudaeis et Samaritis non solum leges iam latas redintegrare in animo est et hac lege validiores reddere, sed etiam plura disponere, quibus maior securitas honor existimatio sanctae fidei nostrae participibus erit.

^CJ.1.5.12.5:

Animadvertere autem omnes possunt, ut diximus, eos qui deum non recte venerantur etiam terrestribus bonis privari.

^CJ.1.5.12.6:

Supra dictorum igitur quemquam vel dignitatem adipisci vel cingulum aut civile aut militare nancisci vel ad ordinem quemcumque pertinere vetamus nisi cohortalium qui dicuntur: huic enim ex origine subiectos eos teneri volumus [neque] ex mala fide sua excusationem habere, ut in eo manentes et omnia necessario implentes omneque onus quod eius militiae est subeuntes prohibeantur tam a promotione quam ab executione contra orthodoxos Christianos publicorum privatorumque debitorum causa facienda: subole scilicet eorum eidem sorti subiacente et ipsis, si interim latere potuerint, in eam trahendis.

^CJ.1.5.12.7:

Ipsos autem haereticos neque defensoris neque patris civitatis munus suscipere permittimus, ne praetextu potestatis inde competentis reliquis Christianis et praecipue religiosissimis episcopis noceant, et iudicandi vel condemnandi potestatem sibi parent, quemadmodum et a praedecessoribus nostris constitutum est.

^CJ.1.5.12.8:

Quin etiam ne sapientissimis causarum patronis quidem eos adscribi permittimus, quos eo magis prae ceteris divina praecepta recte intellegere decet, quo vitam in litteris agunt.

^CJ.1.5.12.9:

Si qui vero haereticorum eoque magis paganorum vel Iudaeorum vel Samaritarum et qui iis similes sunt iam quid eorum quae commemoravimus teneant et dignitatem nacti vel in matriculam causidicorum recepti vel militia cingulove quocumque potiti sunt, eos confestim eorum communione privari iubemus.

^CJ.1.5.12.10:

Pura enim ea quae dicta sunt a talium communione reddere nunc et perpetuo volumus, non in hac gloriosa urbe solum, sed in omnibus provinciis et in omni terra.

^CJ.1.5.12.11:

Quod nequaquam novum est: sane codicillis sacris, qui plerisque militiis de cingulo tribuuntur, adicitur orthodoxum esse debere eum qui id nanciscitur.

^CJ.1.5.12.12:

Nisi et hoc nostrum esse videatur, quod a nobis confirmatum neque ut antea praetermissum est, cum a nonnullis neglegeretur et nisi in litteris non observaretur: res enim non tam eorum propriae existimantur qui primi eas invenerunt, quam eorum qui inventis optime utuntur.

^CJ.1.5.12.13:

Quod si quid contra statuta nostra committetur, eius qui prohibita nactus est non solum inutilem creationem ostendimus et recipi prorsus vetamus, sed etiam XXX auri librarum poena eum coercemus.

^CJ.1.5.12.14:

Quorum autem erit tales viros publico inscribere, iis, si certiores facti de perversa eius fide nihilo minus eum admiserint neque contradixerint neque eum reiecerint, VIII auri librarum multam imponimus.

^CJ.1.5.12.15:

Sane ne magistratus quidem impunitos dimittimus, si, quos inter prohibitos a nobis esse cognoverint, eos officiis suis adnumerari sinant (excepta videlicet cohortalium militia), sed et ab iis poenam L auri librarum exigimus.

^CJ.1.5.12.16:

Ex quovis autem memoratorum capitulorum poenam competere contigerit, illustrissimus sacratissimi aerarii comes eius exactionem faciet et sacris privatis inferet.

^CJ.1.5.12.17:

Considerantes autem, quod Gothos saepe devotiis foederatis adscripsimus, quibus neque indoles neque vita praeterlapsa tales animos imposuit, de severitate nonnihil eis remittere decrevimus et foederatos eos fieri honoribusque decorari permittimus, quemadmodum nobis visum fuerit.

^CJ.1.5.12.18:

Scientes vero diversas parentum non orthodoxorum opiniones saepe discrepare, ut pater aut mater liberos communes ad orthodoxam fidem perducere velit, altera vero pars repugnet, firmiorem et in omni re potiore eius sententiam esse iubemus, qui liberos ad orthodoxam fidem ducit: quo facto et ex parte parentum iudicium obtinebit et accedet, ut melior pars superior discedat.

^CJ.1.5.12.19:

Auxilium vero et illis liberis ferentes, quos patres sanctae fidei nostrae expertes oderunt, quamquam peccati legibus interdicti eos accusare non possint, sed quia cognito genitorum errore sanctae fidei nostrae adhaerent, per hanc sacram legem pragmaticam constituimus, ut et alimenta talibus pater pro modo facultatum suarum praestet et quae praeterea ad sustentationem necessaria sunt, neque vero quasi poenam irrogans ideo, quod animam salvaverunt, esurientes et rebus ad vitam necessariis carentes neglegat, ut forsitan per inopiam, quod ne dici quidem decet, ad anteriorem errorem redire cogantur.

^CJ.1.5.12.20:

Sed dotem filiabus ex hac causa detrimento affectis et ante nuptias donationes masculis, quibus nihil aliud eorum quae legibus prohibita sunt obicere possunt, omnimodo constituent, quatenus patrimonii sui vires admittunt, et illas maritis, hos uxoribus ex lege coniungant, orthodoxis tamen eaque re dignis personis. abominandum enim et omnino impium est eos, qui in reliqua re omni a liberis coluntur, ob talem causam iis succensere, qualem imitando, non coercendo, meliores fierent.

^CJ.1.5.12.21:

Iis quae a nobis constituta sunt provideant in hac quidem maxima urbe ii qui illustres magistratus gerunt, quatenus cuique competit, in provinciis vero earum moderatores tam maiores quam

minores secundum quod cuique competit.

^CJ.1.5.12.22:

Verum etiam beatissimo archiepiscopo et patriarchae huius amplissimae urbis et piissimis episcopis reliquarum civitatum, tam iis, qui patriarchales quam qui metropolitanas vel minores sedes obtinent, curae erit, ut simul custodiant et inspiciant, num haec firmiter observentur, et ut ad nos referant, quo et maiore, si opus sit, severitate temeratores eorum quae de orthodoxa fide definita sunt persequamur.

^CJ.1.5.13:

Orthodoxi haereticorum liberi si in eos non peccaverunt, integrum id quod eis ab intestato competit accipiunt et ultima quae adversus ea fit voluntas infirmatur.

^CJ.1.5.13.1:

Quod si quid in parentes committent, accusabuntur et punientur.

^CJ.1.5.13.2:

Quartam autem eorum substantiae partem etiam qui peccaverunt contra tabulos habent.

^CJ.1.5.13.3:

Eadem et in Iudaeis et Samaritis optinent.

^CJ.1.5.14:

Haeretici conventicula facere non possunt vel parasynaxes vel synodos vel ordinationes vel baptismata vel exarchos habere vel patrum defensorumve officia instituere vel gerere vel praedia per semet ipsos vel per interpositas personas administrare vel quicquam eorum quae prohibita sunt facere. qui contra facit, in extremo periculo versatur.

^CJ.1.5.15:

Cum ii qui in impium Manichaeorum errorem lapsi sunt non solum poenis dum vivunt digni sint, sed etiam ut post mortem ipsorum non iis quibus ipsi volunt neque quos lex ab intestato vocat bona eorum cedant, hac praesenti sacra lege pragmatica ad magnificentiam tuam utimur, qua praecipimus, ut bona eorum qui hoc morbo laborant investigentur: et si quidem liberi eorum vel descendendum eiusmodi amentiae expertes existunt, his bona quae lege eis dantur obtinere liceat: si qui vero alii defunctorum cognati vel ex ultima eorum voluntate (quod vetitum est) ad hereditatem eorum vocantur vel donationem inter vivos a tali persona acceperunt vel etiam legato ab ea honorati fuerint, bona eorum vel res donatae legataeve omnino auferantur et publicis rationibus addicantur.

^CJ.1.5.16:

Si quis ex impia Manichaeorum superstitione ad rectam veramque fidem transit et post tantam indulgentiam nostram et multas admonitiones et tempora paenitentiae permissa in futurum deprehensus fuerit priorem errorem sequi vel conversari et commercium quoddam habere cum aliquo ex perniciosi erroris adseclis nec confestim eum vel deprehendens gloriosissimis sive spectabilibus sive clarissimis rectoribus tradiderit vel detulerit, extremo supplicio obnoxius erit, ut neque ad excusationem ullam refugiat neque ullis machinationibus poenas sibi impositas differre possit.

^CJ.1.5.16.1:

Omni autem studio nitantur qui in dignitatibus militiis collegiis constituti sunt, ut perquirant, num quis inter ipsos ad hunc interdictum furorem pertineat, et quem invenerint eum denuntient scientes, si quando talis inter ipsos inventus fuerit poenisque subiectus et apparuerit talem illis cognitum fuisse, ne ipsos quidem competentem vindictam evasuros esse, etiamsi non in eodem cum ipso errore fuerint. eadem enim peccare videntur, qui, quem peccare cognoverunt, eum non indicant.

^CJ.1.5.16.2:

Sciant igitur omnes nullius clementiae participes fore eos, qui paenitentia quoquo modo acta rursus in sceleratis Manichaeorum blasphemiiis deprehendentur, et studeant puro immutabilique animo tam dei clementiam electione meliorum quam benignitatem nostram provocare.

^CJ.1.5.16.3:

Illud quoque sancimus, ut si quis, cum libros ad manichaeorum ex omni parte impium errorem pertinentes habeat, eos non prodat, ut comburantur et prorsus de medio tollantur, vel etiam sub quovis praetextu tales libri apud eum inventi fuerint, similiter competentem poenam subeat.

^CJ.1.5.16.4:

Illos vero potissimum ultimo supplicio dignos esse censemus, qui cum se hunc impium errorem deserere et ad salubre orthodoxorum Christianorum dogma transire simulaverint, deinde perditorum hominum conversatione delectari remque eorum fovere atque omnimodo impietates cum ipsis celare videantur.

^CJ.1.5.16.5:

Qui enim antea in impiis coetibus versati deinde venerabili Christianorum dogmate digni habiti sunt, ii tum demum securi fiunt, cum constiterit eos cum nemine illorum hominum impiorum ex tali coetu conversari vel, si cum eorum quo conversati sunt, eum statim detulisse et legitimo iudici tradidisse apparuerit (per hoc enim solum omnibus ostendunt se non ex impia quadam simulatione, sed recta intentione sanctum venerandumque dogma amplexos esse): ita ut si his neglectis deprehensi fuerint eiusmodi impios homines offendisse et operam dedisse, ut eos occultarent neque legibus traderent, indignos se omni venia inde probantes competentes iisque qui proprie impii sunt impositas poenas soluturi sint.

^CJ.1.5.17:

Samaritarum synagogae destruuntur et, si alias aedificare conabuntur, puniuntur.

^CJ.1.5.17.1:

Ex testamento autem vel ab intestato successores habere non possunt nisi orthodoxos, neque donant vel aliter alienant iis qui non orthodoxi sunt: sed fiscus ea evincit cura episcoporum et praesidium.

^CJ.1.5.18: Idem A.

Providentes omnibus, quae subditis nostris utilia sunt, prae omnibus ut primo et omnium maxime necessario prospicimus, ut animas eorum servemus, quod omnes orthodoxam fidem sincero animo reveantur et tam sanctam et consubstantialem trinitatem adorent et credant quam sanctam gloriosam et semper virginem dei genetricem Mariam confiteantur venerenturque.

^CJ.1.5.18.1 Cum igitur permultos in diversis haeresibus vagari inveniremus, studiose adgressi sumus eos cohortationibus deo servientibus ad meliorem opinionem perducere et sacris edictis neque non legibus opinionem, quae non recte in eorum animos incidit, emendare et veram eamque solam salutiferam, Christianorum fidem promovere cognoscere vereri.

^CJ.1.5.18.2:

Quae facta sunt et in ceteris haeresibus et praecipue in impiis Manichaeis, quorum pars Borboritae sunt, de quibus nominatim a nobis sancitum est.

^CJ.1.5.18.3:

Quae vero iam de Samaritis constituimus, ea et in Montanistas et Tascodrugos et Ophitas sancimus, id est ut neque synagogam ullam habere conentur, in qua convenientes dictis factisque impiis ridendis intersint neque facultates suas in quemquam vel hereditatis vel fideicommissi iure in testamentis vel ab intestato transmittere possint, sive cognatus sive extraneus ille sit nisi forte orthodoxum fidem amplectatur qui ad eorum successionem vocatur vel ab iis heres scriptus

vel aliquo fideicommisso honoratus est.

^CJ.1.5.18.4:

In reliquis haeresibus cunctis (haereses autem vocamus, quae aliter sentiunt et venerantur atque catholica et apostolica ecclesia et orthodoxa fides) legem olim et a nobis et a divinae memoriae patre nostro latam valere volumus, in qua non solum de iis, sed etiam de Samaritis et paganis quae oportuit constituta sunt: ut tali morbo affecti neque militent neque dignitate ulla fruantur, neque etiam sub specie professoris utique alicuius disciplinae simpliciorum animas ad ipsorum errorem trahant et hoc modo ignaviores eos adversus veram puramque orthodoxorum fidem reddant: sed iis solis docere et publicam annonam accipere permisimus, qui orthodoxae fidei sunt.

^CJ.1.5.18.5:

Quod si quis, ut militiam vel advocacionem vel dignitatem vel publicam curam adipiscatur, simulando veram atque orthodoxam fidem amplectatur et eiusmodi dissimulatione promotus inveniatur uxorem liberosve manifestae haeresi adhaerentes habere, neque eos ad veritatis intellectum perducatur, eum prorsus advocacione vel militia vel cura publica removeri iubemus: sin furtim remaneat, eum nihil eorum quae ad ipsum pertinent donatione aliove quo contractu vel ultima voluntate in haeticum transferre posse: quae autem haeticis relicta sunt hereditatemque ab ipso haetico delatam per fiscum auferendam esse, ut qui vere orthodoxi Christiani sunt vel dum vivit ab eo aliquid accipere vel mortuo heredes existere possint.

^CJ.1.5.18.6:

Omnino enim in dignitatibus militiis advocacionibus positis vel iis perfunctis et universis, qui utique cuiusvis publicae curae vel favoris participes fuerunt, solos orthodoxos Christianos heredes existere iubemus, sive liberi sive cognati sive extranei ab iis instituti sint.

^CJ.1.5.18.7:

Penitus etenim horum participes fieri prohibemus, videlicet quae hereditate vel donatione aliave causa haetico deferuntur: quod si quem eiusmodi aliquid facere apparuerit, quae in hunc modum data relictave sunt, fisco vindicentur.

^CJ.1.5.18.8:

Si vero vir haeticus orthodoxae mulieri cohabitavit vel e contrario mulier haetica orthodoxum virum habet, liberos eorum omnimodo orthodoxos fieri iubemus: et si contigerit liberorum eorum alios orthodoxos fieri, alios quolibet praetextu in eadem vel etiam alia haesi manere, orthodoxos solos heredes tam patri quam matri extare, ut qui in diversa opinione manent nullum regressum ad maternam et paternam hereditatem habeant.

^CJ.1.5.18.9:

Sin liberi omnes eorum, qui ita cohabitant, in eodem errore manent, tum hi ab utriusque parentis hereditate removeantur: si quis vero cognatus ita cohabitantium cuiuscumque gradus orthodoxae fidei est, hic ad utriusque hereditatem vocetur: sin nullus cognatus orthodoxus Christianus existit, sacratissimum aerarium eorum facultates recipiat: illustrissimus pro tempore comes sacrarum privatarum nostrarum et schola ei subdita cum omni diligentia in ea quae a nobis constituta sunt inquirent et vindicent eorum bona, quae ex violatione supra dictorum competent.

^CJ.1.5.18.10:

Plane si eorum quis, qui a nobis prohibiti sunt, id est paganorum vel Manichaeorum vel Samaritarum vel his affinium haeticorum, militiam forte vel dignitatem vel advocacionem vel quamvis curam publicam petat vel docere vel publicam annonam accipere vel denique prohibitorum quid facere conetur nec ab omni officio hic vel in provinciis tam militari quam civili, ad quod ea pertinent, denunciatus fuerit, ipse qui deliquit, postquam deprehensus est,

poenis supra a nobis propositis subicietur, qui vero non denuntiaverunt, sive in officiis sunt sive in aliis ordinibus militant, ad quos haec pertinent, viginti auri librarum poenam pro unaquaque persona deponent, et similiter unumquemque ordinem militarem et civilem hic et in provinciis triginta librarum auri multa sequetur.

^CJ.1.5.18.11:

Sed et si institerit poenamque exegerit seque haud neglegentem eorum quae constituta sunt praestiterit, omiserit autem poenam, quae pro unaquaque persona vel causa competit, hanc iubemus illustrissimum comitem sacri patrimonii exigere et suscipere et sacris privatis inferre scientem, nisi et ipse per subiectam sibi sacratorum palatinorum scholam et schola ipsa omni ratione talia investigarit sonesque convenerit, ipsum quidem quinquaginta auri librarum poenam soluturum, subiectam autem ipsi scholam praeterquam quod corporalis poena in scholam competit, multam impositam in suum periculum tracturam, si constitutis a nobis operam non dederit.

^CJ.1.5.18.12:

Eandem curam habeant et religiosissimi singularum civitatum episcopi, qui in singulis civitatibus semper quae adversus sacram hanc legem nostram a quocumque attemptantur inquirant, eaque clarissimo provinciae rectori manifesta faciant, ut ille quae a nobis pie iussa sunt ad effectum perducatur: ut si religiosissimi episcopi videant provinciae moderatorem rem negligere, hoc nobis ipsis palam fieri conveniat, ut neglegentes isdem poenis subiciamus, quibus subici supra dictorum temeratores sanximus.

^CJ.1.5.18.13:

Sciatur etiam religiosissimi locorum episcopi, si horum quid neglegant, se ad dominum deum eiusque iudicium aeternum venturos, convicta autem ipsorum neglegentia et de ipso sacerdotio periclitaturos.

CJ.1.5.19pr.: Imperator Justinianus

Cognovimus multos esse orthodoxos liberos, quibus nec pater nec mater orthodoxae sunt religionis. et ideo sancimus, non tantum in casu, ubi alter orthodoxae religionis est, sed etiam in his casibus, in quibus uterque parens alienae sectae sit, id est pater et mater, ii tantummodo liberi ad eorum successionem sive ex testamento sive ab intestato vocentur et donationes seu alias liberalitates ab his accipere possint, qui orthodoxorum venerabili nomine sunt decorati: ceteris liberis eorum, qui non dei omnipotentis amorem, sed paternam vel maternam impiam adfectionem secuti sunt, ab omni beneficio repellendis. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 >

CJ.1.5.19.1: Imperator Justinianus

Liberis autem orthodoxis non existentibus ad agnationem vel cognationem eorum, orthodoxas tamen, easdem res vel successiones pervenire. <a 529 >

CJ.1.5.19.2: Imperator Justinianus

Quod si nec agnatio nec cognatio recta inveniatur, tunc easdem res fisci nostri viribus vindicari. <a 529 >

CJ.1.5.19.3: Imperator Justinianus

Sed ne videamur morientibus quidem genitoribus liberis providere, viventibus autem nullam inferre providentiam, quod etiam ex facto nobis cognitum est, necessitatem imponimus talibus genitoribus orthodoxos liberos secundum sui patrimonii quantitatem alere et omnia eis praestare, quae ad quotidianam vitae conversationem sufficiant: sed et dotes pro filiabus vel neptibus dare et ante nuptias donationes pro filiis vel nepotibus perscribere, in omni casu secundum vires patrimonii huiusmodi liberalitatibus aestimandis, ne propter divini amoris electionem paterna vel materna fuerint liberi provisione defraudati. <a 529 >

CJ.1.5.19.4: Imperator Justinianus

Omnibus videlicet, quae nostrae constitutiones de poenis paganorum et Manichaeorum et Borboritarum et Samaritarum et Montanistarum et Tascodrogorum et Ophitarum ceterorumque haereticorum causa constituerunt, ex hac nostra lege confirmandis et in perpetuum valituris. <a 529 >

^CJ.1.5.20: Idem A

. comiti rerum privatarum. Comperimus impios haereticos etiam post leges nostras et nostrum in eos motum adhuc audere convenire et quosdam sui furoris praepositos et exarchos creare et baptismata facere et privilegiis quibusdam uti velle, ut intra sacra saepta taberna sua habeant, quibus solos orthodoxae fidei studiosos uti convenit.

^CJ.1.5.20.1:

Propterea igitur sancimus, ut magnificentia tua nunc quoque eos prohibeat, ne in ullo omnino loco, imprimis autem in hac alma urbe conventicula vel baptismata celebrent neve nomine vel rebus sanctae communionis abutantur, quae eorum tantum propria sunt qui rectam fidem venerantur et venerabile Christianorum nomen ut decet colunt.

^CJ.1.5.20.2:

Sed neque eos, qui intra sancta saepta tabernas habent, quibusdam privilegiis tabernarum ratione uti permittimus haud ignaros, si post hanc sacram sanctionem nostram adhuc prohibitorum quid attingere visi fuerint vel in hac regia urbe aut in reliquis locis audere vel conventicula vel baptismata celebrare vel nefandam communionem sibi dare vel interdictorum quid facere, competentes penas se subituros easque, quas legum violatores et vim earum non observantes sustinere necesse est: scientibus iis, qui domus suas ad conventicula facienda iis praebent, se eam poenam subituros, quam anteriores sacrae leges pronuntiant.

^CJ.1.5.20.3:

Et haec quidem generaliter de omnibus haereticis: specialiter autem contra impios Montanistas constituimus, ut nulli ex patriarchis eorum quos dicunt vel sociis vel episcopis vel presbyteris vel diaconis vel reliquis clericis, si quidem omnino his nominibus eos appellari decet, in hac alma urbe commorari permittatur, sed omnes expellantur, ne simpliciorum quidam absurdis eorum fabulis auditis impias eorum doctrinas secuti animas suas perdant.

^CJ.1.5.20.4:

Verum nec intra sacra saepta utique negotiari eos permittimus, ne sancta orthodoxae fidei mysteria profanis istis atque omni puro sanctoque sonu indignis evulgentur.

^CJ.1.5.20.5:

Prohiberi autem sancimus etiam impias eorum commessationes et impia damnataque convivia, in quibus congregati simpliciorum mentes captare temptant. prorsus enim prohiberi oportet, quominus ii, qui ab ipsis ad rectam fidem transierunt, denuo impie conversentur cum iis, qui eodem morbo adfecti sunt, et fortasse ex hac consuetudine et vivendi ratione rursus ad pristinum errorem revertantur.

^CJ.1.5.20.6:

Prohibemus autem eos mancipia mercari, ne ea fidei suae sociis tradendo efficiant, ut ad ipsorum perversitatem perducantur.

^CJ.1.5.20.7:

Similiter prohibemus, quominus Montanistarum superstitionis sectatoribus nomine axiomaticorum quae dicuntur stips praebetur iis, quibus a maximis iudicibus et sacrosancta magna ecclesia nomine urgentis egestatis aliquid praebere solet, quam non conveniat sectatoribus memoratae superstitionis nihil sani neque recti habentis, sed ab omnibus merito

exosae atque damnatae praebere: ita ut, si quis iis sine ratione auxilium praestet, et hunc decem librarum auri poena plecti iubeamus.

^CJ.1.5.20.8:

Haec igitur omnia custodiri volumus a magnificentia tua et populorum rectoribus, eadem poena imminente et officio tibi subiecto et provincialibus officiis, si haec non observabunt: neque minus indignatione etiam iis instante, qui quaecumque magistratum gerent, cui nunc magnificentia tua praefecta est, si constitutorum quid vel ipsi violent vel violari permittant: praesidibus etiam provinciarum, si in hoc committant, similiter decem auri librarum multa plectendis.

CJ.1.5.21pr.: Imperator Justinianus

Quoniam multi iudices in dirimendis litigiis nos interpellaverunt, indigentes nostro oraculo, ut eis reseretur, quid de testibus haereticis statuendum sit, utrumne accipiantur eorum testimonia an respuantur, sancimus contra orthodoxos quidem litigantes nemini haeretico vel etiam his qui Iudaicam superstitionem colunt esse in testimonia communionem, sive utraque pars orthodoxa sit sive altera. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. v k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.5.21.1: Imperator Justinianus

Inter se autem haereticis vel iudaeis, ubi litigandum existimaverint, concedimus foedus permixtum et dignos litigatoribus etiam testes introduci, exceptis scilicet his, quos vel Manichaeus furor (cuius partem et Borboritas esse manifestissimum est) vel pagana superstitio detinet, Samaritis nihilo minus et qui illis non absimiles sunt, id est Montanistis et Tascodrogis et Ophitis, quibus pro reatus similitudine omnis legitimus actus interdictus est. <a 531 D. v k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.5.21.2: Imperator Justinianus

Sed et his quidem, id est Manichaeis et Borboritis et paganis nec non Samaritis et Montanistis et Tascodrogis et Ophitis, omne testimonium sicut et alias legitimas conversationes sancimus esse interdictum : aliis vero haereticis tantummodo iudicialia testimonia contra orthodoxos, secundum quod constitutum est, volumus esse inhibita. <a 531 D. v k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.5.21.3: Imperator Justinianus

Ceterum testamentaria testimonia eorum et quae in ultimis elogiis vel in contractibus consistunt, propter utilitatem necessarij usus sine ulla distinctione permittimus, ne probationum facultas angustetur. <a 531 D. v k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.5.22: Imperator Justinianus

Divinam nostram sanctionem, per quam iussimus neminem errore constrictum haereticorum hereditatem vel legatum sive fideicommissum accipere, etiam in ultimis militum voluntatibus locum habere praecipimus, sive communi iure sive militari testentur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.1.6.0. Ne sanctum baptismum iteretur.

CJ.1.6.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Antistitem, qui sanctitatem baptismatis illicita usurpatione geminaverit, sacerdotio indignum esse censemus. eorum enim condemnamus errorem, qui apostolorum praecepta calcantes Christiani nominis sacramenta sortitos alio rursus baptismo non purificant, sed incestant, lavacri nomine polluentes. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad florianum vic. Asiae. * <a 377 D. xvi k. Nov. Constantinopoli Gratiano A. iiii et Merobaude cons.>

CJ.1.6.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis rebaptizare quempiam de mysteriis catholicae sectae fuerit detectus, una cum eo qui piacularare crimen commisit (si tamen criminis per aetatem capax sit, cui persuasum sit) ultimo supplicio percellatur. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 413 D. xii k. April.

Constantinopoli Lucio cons.>

CJ.1.6.3pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nulli haereticorum danda est licentia vel ingenuos vel servos proprios, qui orthodoxorum sunt initiati mysteriis, ad suum rursus baptisma deducendi, nec vero illos, quos emerint vel qualitercumque habuerint necdum suae superstitioni coniunctos, prohibendi catholicae sequi religionem ecclesiae. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 428 D. iii k. Iun.

Constantinopoli Felice et Tauro cons.>

CJ.1.6.3.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod qui fecerit vel, cum sit ingenuus, in se fieri passus sit vel factum non detulerit, exilio ac decem librarum auri multa damnabitur: testamenti et donationis faciendae utrique deneganda licentia. <a 428 D. iii k. Iun. Constantinopoli Felice et Tauro cons.>

CJ.1.6.3.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quae omnia ita custodiri decernimus, ut nulli iudicum liceat delatum ad se crimen minori aut nulli coercitioni mandare, nisi ipse id pati velit, quod aliis dissimulando concesserit. <a 428 D. iii k. Iun. Constantinopoli Felice et Tauro cons.>

CJ.1.7.0. De apostatis.

CJ.1.7.1: Imperator Constantius

Si quis lege venerabili constitutus ex Christiano Iudaeus effectus sacrilegis coetibus adgregetur, cum accusatio fuerit comprobata, facultates eiusdem dominio fisci iubemus vindicari. *

Constantius A. ad Thalassium pp. * <a 357 D. v non. Iul. Mediolano Constantio A. viiii et Iuliano C. ii cons.>

CJ.1.7.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis defunctum violatae atque desertae Christianae religionis accusat eumque in sacrilegia templorum vel in ritus Iudaicos transisse contendit eaque gratia testari minime potuisse confirmat, intra quinquennium iuge, quod inofficiosis actionibus constitutum est, proprias exserat actiones futurique iudicii huiusmodi sortiatur exordium. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hypatium pp. * <a 383 D. xv k. Iun. Patavi Merobaude Ii et Saturnino cons.>

CJ.1.7.3pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Ii, qui sanctam fidem prodiderint et sanctum baptisma haeretica superstitione profanaverint, a consortio omnium segregati sint, a testimoniis alieni, testamenti, ut ante iam sanximus, non habeant factionem, nulli in hereditate succedant, a nemine scribantur heredes. * Valentin.

Theodos. et Arcad. AAA. Flaviano pp. * <a 391 D. v id. Mai. Concordiae Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.1.7.3.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quos etiam praecepissemus procul abici ac longius amandari, nisi poenae visum fuisset esse maioris versari inter homines et hominum carere suffragiis. <a 391 D. v id. Mai. Concordiae Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.1.7.3.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Sed nec umquam in statum pristinum revertentur, non flagitium morum obliterabitur paenitentia neque umbra aliqua exquisitae defensionis aut muniminis obducetur, quoniam quidem eos, qui fidem quam deo dicaverant polluerunt et prodentes divinum mysterium in profana migraverunt, tueri ea quae sunt commenticia et concinnata non possunt. <a 391 D. v id. Mai. Concordiae Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.1.7.3.3: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Lapsis etenim et errantibus subvenitur, perditis vero. hoc est sanctum baptisma profanantibus, nullo remedio paenitentiae, quae solet aliis criminibus adesse, succurritur. <a 391 D. v id. Mai. Concordiae Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.1.7.4pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Apostatarum sacrilegum nomen singulorum vox continuae accusationis incesset et nullis finita temporibus huiusmodi criminis arceatur indago. * Theodos. et Valentin. AA. Basso pp. * <a 426 D. vii id. April. Ravennae Theodosio A. xii et Valentiniano C. ii cons.>

CJ.1.7.4.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quibus quamvis praeterita interdicta sufficiant, tamen etiam illud iteramus, ne, postquam a fide deviaverint, testandi aut donandi quippiam habeant facultatem. sed nec venditionis specie facere legi fraudem sinantur, totumque ab intestato Christianitatem sectantibus propinquis potissimum deferatur. <a 426 D. vii id. April. Ravennae Theodosio A. xii et Valentiniano C. ii cons.>

CJ.1.7.4.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In tantum autem contra huiusmodi sacrilegia perpetuari volumus actionem, ut universis ab intestato venientibus etiam post mortem peccantis absolutam vocem insimulationis congruae non negamus: nec illud patiemur obstare, si nihil in contestatione profano dicatur vivente perductum. <a 426 D. vii id. April. Ravennae Theodosio A. xii et Valentiniano C. ii cons.>

CJ.1.7.4.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed ne huius interpretatio criminis latius incerto vegetur errore, eos praesentibus insectamur oraculis, qui nomine Christianitatis induti sacrificia vel fecerint vel facienda mandaverint: quorum etiam post mortem comprobata perfidia hac ratione plectenda est, ut donationibus testamentisque rescissis ii, quibus hoc defert legitima successio, huiusmodi personarum hereditate potiantur. <a 426 D. vii id. April. Ravennae Theodosio A. xii et Valentiniano C. ii cons.>

CJ.1.7.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Eum, quicumque servum seu ingenuum, invitum vel suasionem plectenda, ex cultu Christianae religionis in nefandam sectam ritumve traduxerit, cum dispendio fortunarum capite puniendum censemus. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 438 D. prid. k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xvi et Fausto cons.>

CJ.1.7.6: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Eos, qui catholicarum ecclesiarum clerici vel orthodoxae fidei monachi relicto vero orthodoxae religionis cultu Apollinaris vel Eutyphetis haeresin et dogmata abominanda sectati sunt, omnibus poenis, quae prioribus legibus adversus haereticos constitutae sunt, iubemus teneri et extra ipsum quoque Romani imperii solum repelli, sicut de Manichaeis praecedentium legum statuta sanxerunt. * Valentin. et Marcian. AA. Palladio pp. * <a 455 D. k. Aug. Constantinopoli Valentiniano A. viii et Anthemio cons.>

CJ.1.8.0. Nemini licere signum salvatoris Christi vel in silice vel in marmore aut sculpere aut pingere.

CJ.1.8.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cum sit nobis cura deligens per omnia superni numinis religionem tueri, signum salvatoris Christi nemini licere vel in solo vel in silice vel in marmoribus humi positum insculpere vel pingere, sed quodcumque reperitur tolli: gravissima poena multando eo, si quis contrarium statutis nostris temptaverit, specialiter imperamus. * Theodos. et Valentin. AA. Eudoxio pp. * <a 427 D. xii k. Iun. Hierio et Ardaburio cons.>

CJ.1.9.0. De iudaeis et caelicolis.

CJ.1.9.1: Imperator Antoninus

Quod Cornelia Salvia universitati Iudaeorum, qui in Antiochensium civitate constituti sunt, legavit, peti non potest. * Ant. A. Claudio Tryphonino. * <a 213 D. prid. k. Iul. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.1.9.3: Imperator Constantinus

Iudaeis et maioribus eorum et patriarchis volumus intimari, quod, si quis post hanc legem aliquem, qui eorum feralem fugerit sectam et ad dei cultum respexerit, saxis aut alio furoris genere, quod nunc fieri cognovimus, ausus fuerit attemptare, mox flammis dedendus est et cum omnibus suis participibus concremandus. * Const. A. ad Euagrim pp. * <a 315 D. xv k. Nov. Murgillo Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.1.9.4: Imperatores Valentinianus, Valens

In synagoga Iudaicae legis velut hospitii merito inruentes iubeas emigrare: quos privatorum domus, non religionum loca habitationum merito convenit attingere. * Valentin. et Valens AA. remigio mag. off. * <a 368 ? 370 ? 373 ? D. prid. non. Mai. Treviris Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.1.9.5: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Iussio, qua sibi Iudaeae legis homines blandiuntur, per quam eis curialium munerum dabatur immunitas, rescindatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Hypatio pp. * <a 383 D. xiiii k. Mai. Mediolani Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.1.9.6: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Ne quis Christianam mulierem in matrimonium iudaeus accipiat neque Iudaeae Christianus coniugium sortiatur. nam si quis aliquid huiusmodi admiserit, adulterii vicem commissi huius crimen obtinebit, libertate in accusandum publicis quoque vocibus relaxata. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 388 D. prid. id. Mart. Thessalonica Theodosio A. ii et Cynegio cons.>

CJ.1.9.7: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Nemo Iudaeorum morem suum in coniunctionibus retinebit nec iuxta legem suam nuptias sortiatur nec in diversa sub uno tempore coniugia conveniat. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. infantio com. orientis. * <a 393 D. iii k. Ian. Constantinopoli Theodosio A. iiii et Abundantio cons.>

CJ.1.9.8pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Iudaei Romano communi iure viventes in his causis, quae tam ad superstitionem eorum quam ad forum et leges ac iura pertinent, adeant sollemni more iudicia omnesque Romanis legibus conferant et excipiant actiones. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutychno pp. * <a 398 D. iii non. Febr. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychno cons.>

CJ.1.9.8.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si qui vero ex his communi pactione ad similitudinem arbitrorum apud Iudaeos in civili dumtaxat negotio putaverint litigandum, sortiri eorum iudicium iure publico non vetentur. <a 398 D. iii non. Febr. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychno cons.>

CJ.1.9.8.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Eorum etiam sententias iudices exsequantur, tamquam ex sententia cognitoris arbitri fuerint attributi. <a 398 D. iii non. Febr. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychno cons.>

CJ.1.9.9: Imperatores Arcadius, Honorius

Nemo exterus religionis Iudaeorum Iudaeis pretia statuet, cum venalia proponentur. iustum est enim sua cuique committere. itaque rectores provinciarum vobis nullum discussorem aut moderatorem esse concedent. quod si quis sumere sibi curam praeter vos proceresque vestros

audeat, eum velut aliena appetentem supplicio coercere festinent. * Arcad. et Honor. AA. ad iudaeos. * <a 396 D. iii k. Mart. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.1.9.10: Imperatores Arcadius, Honorius

Quicumque ex Iudaeis obnoxii curiae comprobantur, curiae mancipientur. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 399 D. iii k. Ian. Theodoro cons.>

CJ.1.9.11: Imperatores Honorius, Theodosius

Iudaeos quodam festivitatis suae sollemni Aman ad poenae quondam recordationem incendere et sanctae crucis adsimulatam speciem in contemptu Christianae fidei sacrilega mente exurere provinciarum rectores prohibeant, ne locis suis fidei nostrae signum immisceant, sed ritus suos citra contemptum Christianae legis retineant, amissuri sine dubio permessa hactenus, nisi ab illicitis temperaverint. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 408 D. iiii k. Iun.

Constantinopoli Basso et Philippo cons.>

CJ.1.9.12pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Caelicolarum nomen inauditum quodammodo novum crimen superstitionis vindicavit. ii, nisi ad dei cultum venerationemque Christianam conversi fuerint, his legibus, quibus praecipimus haereticos adstringi, se quoque noverint attinendos. * Honor. et Theodos. AA. iovio pp. * <a 409 D. k. April. Ravenna Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.9.12.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Aedificia autem eorum, quae nescio cuius dogmatis novi conventus habent, ecclesiis vindicentur. certum est enim, quicquid a fide Christianorum discrepat, legi Christianae esse contrarium. <a 409 D. k. April. Ravenna Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.9.13: Imperatores Honorius, Theodosius

Die sabbato ac reliquis sub tempore, quo iudaei cultus sui reverentiam servant, neminem aut facere aliquid aut ulla ex parte conveniri debere praecipimus (ita tamen, ut nec illis detur licentia eodem die Christianos orthodoxos convenire, ne Christiani forte ex interpellatione iudaeorum ab officialibus praefatis diebus aliquam sustineant molestiam), cum fiscalibus commodis et litigiis privatorum constat reliquos dies posse sufficere. * Honor. et Theodos. AA. Iohanni pp. * <a 412 D. vii k. Aug. Ravennae Honorio viiii et Theodosio v AA. cons.>

CJ.1.9.14pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Nullus tamquam iudaeus, cum sit innocens, obteratur nec eum ad contumeliam religio qualiscumque perficiat: non passim eorum synagogae vel habitacula concrementur vel perperam sine ulla ratione laedantur, cum alioquin, etiam si sit aliquis sceleribus implicatus, idcirco tamen iudiciorum vigor iurisque publici tutela videtur in medio constituta, ne quisquam sibi ipse permittere valeat ultionem. * Honor. et Theodos. AA. Philippo pp. * <a 412 D. viii id. Aug.

Constantinopoli Honorio viiii et Theodosio v AA. cons.>

CJ.1.9.14.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Sed ut hoc Iudaeorum personis volumus esse provisum, ita illud quoque monendum esse censemus, ne Iudaei forsitan insolescant elatique sui securitate quicquam praeceptum in Christianae reverentiam cultionis admittant. <a 412 D. viii id. Aug. Constantinopoli Honorio viiii et Theodosio v AA. cons.>

CJ.1.9.15: Imperatores Honorius, Theodosius

Si qua inter Christianos et Iudaeos sit contentio, non a senioribus iudaeorum, sed ab ordinariis iudicibus dirimatur. * Honor. et Theodos. AA. Aureliano pp. * <a 415 D. xiii k. Nov.

Constantinopoli Honorio x et Theodosio vi AA. cons.>

CJ.1.9.16: Imperatores Honorius, Theodosius

Iudaei et bonorum proscriptione et perpetuo exilio damnabuntur, si nostrae fidei hominem

circumcidisse eos vel circumcidendum mandasse constiterit. * Honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. * <a 423 D. v id. April. Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.1.9.17: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Iudaeorum primates, qui in utriusque Palaestinae synedriis nominantur vel in aliis provinciis degunt, periculo suo anniversarium canonem de synagogis omnibus palatinis compellentibus exigant ad eam formam, quam patriarchae quondam coronarii auri nomine postulabant: et hoc, quod de occidentalibus partibus patriarchis conferri consueverat, nostris largitionibus inferatur. * Theodos. et Valentin. AA. Iohanni com. sacr. larg. * <a 429 . iii k. Iun. Constantinopoli Florentio et Dionysio cons.>

CJ.1.9.18pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hac victura in omne aevum lege sancimus neminem iudaeum, quibus omnes administrationes et dignitates interdictae sunt, nec defensoris civitatis fungi saltem officio nec patris honorem adripere concedimus, ne acquisiti sibi officii auctoritate muniti adversus Christianos et ipsos plerumque sacrae religionis antistites velut insultantes fidei nostrae iudicandi vel pronuntiandi quamlibet habeant potestatem. * Theodos. et Valentin. AA. Florentino pp. * <a 439 D. prid. k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.1.9.18.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Illud etiam pari consideratione rationis arguentes praecipimus, ne qua Iudaica synagoga in novam fabricam surgat, fulciendi veteres permissa licentia, quae ruinam minantur. <a 439 D. prid. k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.1.9.18.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quisquis igitur vel infulas ceperit, quaesitis dignitatibus non potiatur, vel si ad officia vetita subreperit, his penitus repellatur, vel si synagogam extruxerit, compendio catholicae ecclesiae noverit se laborasse: et qui ad honores et dignitates inreperit, habeatur, ut antea, condicionis extremae, etsi honorariam illicite promeruerit dignitatem: et qui synagogae fabricam coeperit non studio reparandi, cum damno auri quinquaginta librarum fraudetur ausibus suis. <a 439 D. prid. k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.1.9.18.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cernat praeterea bona sua proscripta, mox poenae sanguinis destinandus, qui fidem alterius expugnavit perversa doctrina. <a 439 D. prid. k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.1.10.0. Ne Christianum mancipium haereticus vel paganus vel iudaeus habeat vel possideat vel circumcidat.

CJ.1.10.1: Imperator Constantius

Iudaeus servum Christianum nec comparare debet nec largitatis vel alio quocumque titulo consequatur. quod si aliquis iudaeorum mancipium vel Christianum habuerit vel sectae alterius seu nationis crediderit ex quacumque causa possidendum et id circumciderit, non solum mancipii damno multetur, verum etiam capitali sententia puniatur, ipso servo pro praemio libertate donando. * Constantius A. ad Euagrim. * <a 339 D. id. Aug. Constantinopoli Constantio ii et Constante cons.>

CJ.1.11.0. De paganis sacrificiis et templis.

CJ.1.11.1pr.: Imperator Constantius

Placuit omnibus locis atque urbibus universis claudi protinus templa et accessu vetito omnibus licentiam delinquendi perditis abnegari. * Constantius A. ad Taurum pp. * <a 354 d.K.Dec. Constantio A. vii et Constante iii cons. >

CJ.1.11.1.1: Imperator Constantius

Volumus etiam cunctos sacrificiis abstinere. <a 354 d.K.Dec. Constantio A. vii et Constante iii cons. >

CJ.1.11.1.2: Imperator Constantius

Quod si quis aliquid forte huiusmodi perpetraverit, gladio ultore sternatur. facultates etiam perempti fisco decernimus vindicari et similiter puniri rectores provinciarum, si facinora vindicare neglexerint. <a 354 d.K.Dec. Constantio A. vii et Constante iii cons. >

CJ.1.11.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ne quis mortalium ita faciendi sacrificii sumat audaciam, ut inspectione iecoris extorumque praesagio vanae spem promissionis accipiat vel, quod est deterius, futura sub execrabili consultatione cognoscat. acerbioris etenim imminet supplicii cruciatus eis, qui contra vetitum praesentium vel futurarum rerum explorare temptaverint veritatem. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 385 D. viii k. Iun. Constantinopoli Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.1.11.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Sicut sacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta servari. ac ne sibi aliqua auctoritate blandiantur, qui ea conantur evertere, si quod rescriptum, si qua lex forte praetenditur: abreptae huiusmodi chartae ex eorum manibus ad nostram scientiam referantur. * Arcad. et Honor. AA. macrobio et Procliano vic. * <a 399 D. iiii k. Febr. Ravennae Theodoro cons.>

CJ.1.11.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Ut profanos ritus iam salubri lege submovimus, ita festos conventus civium et communem omnium laetitiam non patimur submoveri. unde absque ullo sacrificio atque ulla superstitione damnabili exhiberi populo voluptates secundum veterem consuetudinem, iniri etiam festa convivia, si quando exigunt publica vota, decernimus. * Arcad. et Honor. AA. Apollodoro procons. Africae. * <a 399 D. xiii k. Sept. patavi Theodoro cons.>

CJ.1.11.5: Imperatores Honorius, Theodosius

Omnia loca, quae sacris error veterum deputavit, nostrae rei iubemus sociari. quod autem ex eo iure ubicumque ad singulas quasque personas vel praecedentium principum largitas vel nostra maiestas voluit pervenire, id in eorum patrimoniis aeterna firmitate perduret. ea vero, quae multiplicibus constitutis ad venerabilem ecclesiam volumus pertinere, Christiana sibi merito religio vindicabit. * Honor. et Theodos. AA. populo Carthaginiensi. * <a 415 D. iii k. Sept. Ravennae Honorio x et Theodosio vi AA. cons.>

CJ.1.11.6pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Christianis, qui vel vere sunt vel esse dicuntur, specialiter demandamus, ut iudaeis ac paganis in quiete degentibus nihilque temptantibus turbulentum legibusque contrarium non audeant manus inferre religionis auctoritate abusi. nam si contra securos fuerint violenti vel eorum bona diripuerint, non ea sola quae abstulerint, sed convicti in duplum quae rapuerint restituere compellantur. * Honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. * <a 423 D. vi id. Iun.

Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.1.11.6.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Rectores etiam provinciarum et officia et principales cognoscant se, si non ipsi talia vindicent, sed fieri a popularibus hoc permiserint, ut eos qui fecerint puniendos. <a 423 D. vi id. Iun.

Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.1.11.7pr.: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Nemo venerantis adorantisque animo delubra, quae olim iam clausa sunt, reseret: absit a saeculo nostro infandis execrandisque simulacris honorem pristinum reddi, redimiri sertis templorum impios postes, profanis aris accendi ignes, adoleri in isdem thura, victimas caedi, pateris vina

libari et religionis loco existimari sacrilegium. * Valentin. et Marcian. AA. Palladio pp. * <a 451 D. prid. id. Nov. Marciano A. cons.>

CJ.1.11.7.1: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Quisquis autem contra hanc serenitatis nostrae sanctionem et contra interdicta sacratissimarum veterum constitutionum sacrificia exercere temptaverit, apud publicum iudicem reus tanti facinoris legitime accusetur et convictus proscriptionem omnium bonorum suorum et ultimum supplicium subeat. <a 451 D. prid. id. Nov. Marciano A. cons.>

CJ.1.11.7.2: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Conscii etiam ac ministri sacrificiorum eandem poenam, quae in illum fuerit inrogata, sustineant, ut hac legis nostrae severitate perterriti metu poenae desinant sacrificia interdicta celebrare. <a 451 D. prid. id. Nov. Marciano A. cons.>

CJ.1.11.7.3: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Quod si vir clarissimus rector provinciae post accusationem legitimam et post crimen in cognitione convictum tantum scelus dissimulaverit vindicare, quinquaginta libras auri ipse iudex, quinquaginta etiam officium eius confestim fisco nostro inferre cogatur. <a 451 D. prid. id. Nov. Marciano A. cons.>

CJ.1.11.8pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Nemo ea, quae saepius paganae superstitionis hominibus interdicta sunt, audeat pertemptare, sciens, quod crimen publicum committit qui haec ausus fuerit perpetrare. * Leo et Anthem. AA. Dioscoro pp. * <a 472? >

CJ.1.11.8.1: Imperatores Leo, Anthemius

In tantum autem huiusmodi facinora volumus esse resecanda, ut, etiamsi in alieno praedio vel domo aliquid tale perpetretur, scientibus videlicet dominis, praedium quidem vel domus sacratissimi viribus aerarii addicetur, domini vero pro hoc solo, quod scientes consenserint sua loca talibus contaminari sceleribus, si quidem dignitate vel militia quadam decorantur, amissione militiae vel dignitatis nec non rerum suarum proscriptione plectentur, privatae vero condicionis vel plebeii constituti post cruciatus corporis operibus metallorum perpetuo deputabuntur exilio. <a 472? >

^CJ.1.11.9:

Magistratus nostros tam in hac regia urbe quam in provinciis cum summo studio curare iubemus, ut et per se et a religiosissimis episcopis ea de re certiores facti in omnes paganae superstitionis impietates ex lege inquirant, ne committantur et ut commissa puniantur: quod si earum coercitio provincialem potestatem excedat, ea ad nos referantur, ne in ipsos delictorum causa et incitamentum redundet.

^CJ.1.11.9.1:

Nemini autem liceat sive in testamento sive per donationem quicquam personis vel locis ad sustentandam paganorum impietatem relinquere, etsi hoc specialiter voluntatis vel testamenti vel donationis verbis non contineatur, sed alio modo pro vero a iudicantibus deprehendi possit.

^CJ.1.11.9.2:

Quae autem ita relicta vel donata sunt, illis personis vel locis quibus data vel relicta sunt auferantur et competant civitatibus, in quibus tales personae habitant vel sub quibus tales loci siti sunt, ut ad instar redituum publicorum erogentur.

^CJ.1.11.9.3:

Poenis omnibus, quae ab anterioribus imperatoribus adversus paganum errorem vel in favorem orthodoxae fidei introductae sunt, validis et firmis in perpetuum futuris et per praesentem piam legislationem custoditis.

^CJ.1.11.10:

Quoniam nonnulli inventi sunt, qui impiorum ac sceleratorum paganorum errore imbuti ea faciunt, quae clementem deum ad iustam iram movent, ne ea quidem quae ad hos pertinent inordinata relinquere passi sumus, sed scientes eos deserta veri et solius dei adoratione simulacris insano errore sacrificia obtulisse et sollemnitates omni impietate refertos celebrasse, eos quidem, qui iam, postquam sancto baptismo digni habiti sunt, haec commiserint, congruae delictis quorum convicti sunt animadversioni, et hoc quidem benignius subiecimus: in futurum autem per praesentem legem omnibus edicimus eos, qui Christiani facti et sancto salutarique baptismo quoquo tempore digni habiti sunt, si adhuc in paganorum errore eos remansisse apparuerit, ultimo supplicio subiectum iri.

^CJ.1.11.10.1:

Qui vero nondum venerando baptismo dignati sunt, eos manifestare se oportet, sive in hac regia urbe sive in provinciis commorentur, et sacrosanctas ecclesias cum uxoribus liberisque et omni domo sub ipsis constituto adire et veram Christianorum fidem doceri, ita vero edoctos priori errore prorsus abiecto salubre baptisma accipere, vel scire, si ea parvi aestiment, se omnium quae ad rem publicam nostram pertinent expertes fore neque eis permitti, ut ullius rei mobilis vel immobilis domini fiant, sed omni re exutos in penuria relinquendos fore, praeterquam quod et competentibus poenis subicientur.

^CJ.1.11.10.2:

Prohibemus autem, quominus ab iis qui paganorum insania laborant ulla doctrina doceatur, ne hac ratione simulent se eos qui miserabiliter eos frequentant instruere, re vera autem animas discipulorum corrumpant: sed nec ullam annonam a fisco accipiant, cum ne ex sacris quidem litteris vel pragmaticis formis ad eiusmodi aliquid sibi vindicandum admittantur.

^CJ.1.11.10.3:

Sive enim hic aliquis sive in provinciis talis esse probatus fuerit neque ad sacrosanctas ecclesias nostras cum suis, ut dictum est, liberis et uxore festinet, supra memoratis poenis subiacebit et substantias eorum fisco vindicabit, ipsi autem in exilium mittentur.

^CJ.1.11.10.4:

Si quis autem in re publica nostra se occultans sacrificia vel etiam simulacrorum cultum celebrasse deprehendatur, is ultimis suppliciis percellatur, quae Manichaei et, quod idem est, Borboritae merito subeunt: nam et hos similes illis esse iudicamus.

^CJ.1.11.10.5:

Illud quoque sancimus, ut liberi eorum tenerae aetatis statim et sine dilatione salubre baptisma accipiant, illi vero, qui primam aetatem iam excesserunt, sacrosanctas ecclesias frequentent et in sacris scripturis instituantur et sic sinceram paenitentiam se dedant et pristino errore reiecto venerabile baptisma accipiant: hoc enim modo firmiter veram orthodoxorum fidem suscipiant neque rursus in pristinum errorem recident.

^CJ.1.11.10.6:

Qui vero ideo militiae dignitatis bonorumve retinendorum gratia ipsi quidem simulate ad salubre baptisma accesserunt vel accesserint, uxores autem vel liberos vel reliquos, qui in eorum domo sunt, in paganorum errore reliquerint, eos bonis exui et nostrae rei publicae plane expertes esse iubemus neque non quibus digni sunt poenis subici, cum manifestum sit eos non sincera fide sanctum baptisma accepisse.

^CJ.1.11.10.7:

Haec igitur adversus sceleratos paganos et Manichaeos, quorum Manichaeorum partem et Borboritas esse ostensum est, sancimus.

CJ.1.12.0. De his qui ad ecclesias confugiunt vel ibi exclamant.

CJ.1.12.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Iudaei, qui reatu aliquo vel debitis fatigati simulant se Christianae legi velle coniungi, ut ad ecclesias confugientes evitare possint crimina vel pondera debitorum, arceantur nec ante suscipiantur, quam debita universa reddiderint vel fuerint innocentia demonstrata purgati. * Arcad. et Honor. AA. Archelao praef. Augustali. * <a 397 D. xv k. Iul. Constantinopoli Caesario et Attico cons.>

CJ.1.12.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Fideli ac devota praeceptione sancimus nemini licere ad sacrosanctas ecclesias confugientes abducere: sub hac videlicet definitione, ut, si quisquam contra hanc legem venire temptaverit, sciat se ad maiestatis crimen esse retinendum. * Honor. et Theodos. AA. iovio pp. * <a 409 D. k. April. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

^CJ.1.12.3: Imp. Theodosius et Valentinianus AA

Antiocho magnificentissimo praefecto et consuli. Pateant magni dei templa timentibus: non enim sacra altaria sola et oratorium templi, quod quadripertito parietum saeptu cinctum est, ad tuitionem confugientium sancimus esse proposita, sed et si quid ultra hoc extat usque ad extremas fores ecclesiae, confugientibus aram salutis esse praecipimus, ut quod inter templum, quod praedicto modo circumsaepiri iussimus, et primas fores ecclesiae post loca publica interiaceat, sive in domibus sive in hortulis sive in atriis sive in balneis sive in porticibus consistat, ingressos confugas (interioris) templi vice tueatur: neu quisquam his sacrilegas manus immittat, ne qui hoc ausus sit, cum se ipsum in discrimine videat, et ipse ad expetendam opem confugiat.

^CJ.1.12.3.1:

Hanc autem spatii latitudinem ideo indulsumus, ne cui confugarum in dei templo vel in sacris altaribus manere vel vesci vel dormire vel pernoctare liceat: clericis religionis gratia hoc vetantibus, confugis pietatis causa id servantibus.

^CJ.1.12.3.1a:

Arma quoque in ferro vel in quavis teli specie confugas minime tenere vel adferre in ecclesias praecipimus: quae ut reliqua non modo a sacris templis et altaribus, sed etiam a domibus cellulis hortulis balneis atriis porticibus prohibemus.

^CJ.1.12.3.2:

Proinde ii, qui sine armis ad sacram dei domum et sacrum altare usquam gentium sive in hac urbe confugiunt, quominus dormiant in templo vel altari vel cibum capiant, absque ulla iniuria prohiberi convenit a clericis, qui spatia in ecclesiasticis saeptis eorum tuitioni et securitati definita demonstrent ac doceant capitalem poenam in eos propositam esse, qui temere locis illis appropinquent. quibus si confuga non obtemperat, humanitati religio praeferenda est et a sacris ad praefatos locos temeritas removenda.

^CJ.1.12.3.3:

Eos vero, qui cum armis sacras ecclesias occupant, ne hoc faciant, praemonemus. quod si in quovis ecclesiae loco sive infra templum sive circa templum sive etiam extra hoc sint, statim eos, ut arma deponant, auctoritate episcopi a solis clericis severius conveniri praecipimus, data eis fiducia et iuramento, quod religione magis quam armorum praesidio muniantur.

^CJ.1.12.3.4:

Sin autem ecclesiastica voce moniti post tot tantasque denuntiationes arma non deponant, placata religione et a nostra serenitate et ab episcopis excusatione deo reddita armatis intromissis abstrahentur et omnibus casibus subdantur.

^CJ.1.12.3.5:

Sed neque absque sententia vel iussione episcopi et nostra iudicumque qui in hac urbe vel ubicumque sunt armatum ab ecclesiis oportet abstrahi, ne, si multis passim talis licentia adversus miseros detur, confusio ac perturbatio ea ex re oriatur.

CJ.1.12.4pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si servus cuiusquam ecclesiam alteriave armatus nullis hoc suspicantibus inopinatus inruerit, exinde protinus abstrahatur vel certe continuo domino vel ei, unde eum tam furiosa formido proripuit, indicetur eique mox abstrahendi copia non negetur. * Theodos. et Valentin. AA. hiero pp. * <a 432 D. v. k. April. Constantinopoli Valerio et Aetio cons.>

CJ.1.12.4.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed si armorum fiducia resistendi animos insania impellente conceperit, abripiendi extrahendique eum domino, quibus potest id efficere viribus, concedatur. quod si illum etiam confici in concertatione pugnaque contigerit, nulla erit eius noxa nec conflandae criminationis relinquetur occasio, si is, qui ex statu servili in hostilis et homicidae condicionem transiliit, occisus sit. <a 432 D. v. k. April. Constantinopoli Valerio et Aetio cons.>

CJ.1.12.5: Imperator Marcianus

Denuntiamus vobis omnibus, ut in sacrosanctis ecclesiis et in aliis quidem venerabilibus locis, in quibus cum pace et quiete vota competit celebrari, abstinere omni seditione. nemo conclamationibus utatur, nemo moveat tumultum aut impetum committat vel conventicula collecta multitudine in qualibet parte civitatis vel vici vel cuiuscumque loci colligere aut celebrare conetur. nam si quis aliquid contra leges a quibusdam sibi existimet perpetrari, liceat ei adire iudicem et legitimum postulare praesidium. sciant sane omnes, quod, si quis contra huius edicti normam aut agere aliquid aut seditionem movere temptaverit, ultimo supplicio subiacebit. * Marcian. A. ad pop. * <a 451 D. iii id. Iul. Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.1.12.6pr.: Imperator Leo

Praesenti lege decernimus per omnia loca valitura (excepta hac urbe regia, in qua nos divinitate propitia degentes, quotiens usus exegerit, invocati singulis causis atque personis praesentanea constituta praestamus) nullos penitus cuiuscumque condicionis de sacrosanctis ecclesiis orthodoxae fidei expelli aut tradi vel protrahi confugas nec pro his venerabiles episcopos aut religiosos oeconomos exigi, quae debeantur ab eis: qui hoc moliri aut facere aut nuda saltim cogitatione atque tractatu ausi fuerint temptare, capitali et ultima supplicii animadversione plectendi sunt. ex his ergo locis eorumque finibus, quos anteriorum legum praescripta sanxerunt, nullos expelli aut eici aliquando patimur nec in ipsis ecclesiis reverendis ita quemquam detineri atque constringi, ut ei aliquid aut victualium rerum aut vestis negetur aut requies. * Leo A. Erythrio pp. * <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.12.6.1: Imperator Leo

Sed si quidem ipsi refugae apparent publice et se in sacris locis offerunt quaerentibus conveniendos, ipsi, servata locis reverentia, iudicum quibus subiacent sententiis moneantur, responsum daturi, quale sibi quisque perspexerit convenire. <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.12.6.2: Imperator Leo

Quod si in finibus ecclesiasticis latitant, religiosus oekonomus seu defensor ecclesiae vel certe, quem his negotiis commodiorem auctoritas episcopalis elegerit, reconditam latentemque personam decenter sine ullo incommodo monitus, intra fines ecclesiae si invenitur, praesentet. <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.12.6.3: Imperator Leo

Cum autem monitus fuerit in publico privatove contractu actione civili, in eius sit arbitrio sive per se seu, si magis elegerit, instructo sollemniter procuratore directo in eius iudicis, cuius pulsatur sententiis, examine respondere. <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.12.6.4: Imperator Leo

Sed si hoc facere detractat aut differt, iudiciorum legumque solitus ordo servetur. itaque si res immobiles possidet, post edictorum sollemnia sententia iudicantis usque ad modum debiti bonorum eius sive praediorum traditio seu venditio celebretur. <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.12.6.5: Imperator Leo

Quod si res mobiles habet easque extra terminos occultat ecclesiae, sententia iudicantis et exsecutoris sollicitudine perquisitae, quocumque occultantur, erutae pro aequitatis tramite modoque debiti publicis rationibus privatisque proficiant. <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.12.6.6: Imperator Leo

Sane si intra fines habentur ecclesiae vel apud quemlibet ex clericis absconditae sive depositae fuisse firmantur, studio et providentia viri reverentissimi oeconomis sive defensoris ecclesiae diligentia inquisitae quolibet modo ad sacrosanctam ecclesiam pervenientes proferantur, ut pari aequitatis ordine ex isdem bonis fisco vel rei publicae sive creditoribus et quibuscumque iustis petitoribus ad modum debiti consulatur. <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.12.6.7: Imperator Leo

Sicubi depositae vel commendatae dicuntur, inquirendi tantam volumus esse cautelam, ut, si sola suspitione apud aliquem adserantur absconditae, de sua etiam conscientia satisfacere auctoritate venerabilis antistitis iubeatur. <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.12.6.8: Imperator Leo

Adicientes, quod ea, quae de principalibus personis decrevimus, etiam in fideiussorum sive mandatorum seu rerum ad eos pertinentium vel familiarium et sociorum vel participum et omnino in isdem causis obnoxiorum personis praecipimus observari, scilicet si ipsos quoque secum confugae intra ecclesiarum terminos habere voluerint, ut ex eorum quoque bonis publica debita privataque solvantur et per eos rerum ubicumque depositae sunt procedat inquisitio. et haec quidem de ingenuis liberisque personis. <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.12.6.9: Imperator Leo

Sane si servus aut colonus vel adscripticius, familiaris sive libertus et huiusmodi aliqua persona domestica vel condicioni subdita conquassatis rebus certis atque subtractis aut se ipsum furatus ad sacrosancta se contulerit loca, statim a religiosis oeconomis sive defensoribus, ubi primum hoc scire potuerint, per eos videlicet ad quos pertinent, ipsis praesentibus pro ecclesiastica disciplina et qualitate commissi aut ultione competenti aut intercessione humanissima procedente, remissione veniae et sacramenti interveniente securi ad locum statumque proprium revertantur, rebus, quas secum habuerint, reformandis. diutius enim eos intra ecclesiam non convenit commorari, ne patronis seu dominis per ipsorum ab sentiam obsequia iusta denegentur et ipsi per incommodum ecclesiae egentium et pauperum alantur expensis. <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.1.12.6.10: Imperator Leo

Inter haec autem, quae sedulo ad religiosi oeconomi sive defensoris ecclesiae sollicitudinem curamque respiciunt, erit etiam illud observandum, ut singulorum intra ecclesias confugientium personas causasque incessanter conquirant, denique iudices vel eos, ad quos causae et personae pertinent, instantius instruant, ut aequitatis convenientiam diligentius exsequantur. <a 466 D. prid. k. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

^CJ.1.12.7:

Qui actionem aut controversiam adversus aliquem habet, in ecclesiis strepitum non faciat vel ipse vel per alium, sed adeat rectores. si vero imperatore in criminibus opus habet, per archiepiscopum eum doceat. qui contra facit, punitur.

^CJ.1.12.8:

Quotiens ex more magnis diebus festis sacrosanctam magnam ecclesiam vel etiam reliquas ecclesias ingredimur, gloriosissimo quaestori nostro mandamus, ut postulationes supplicantium et accipiat et nos deferat.

^CJ.1.12.8.1:

Qui autem tumultu clamoribusque festis diebus in magna ecclesia vel etiam in reliquis ecclesiis utitur, confestim causa cadet. etiamsi iure munitus videatur, eicietur autem a praefecto et poenis subdetur.

^CJ.1.12.8.2:

Qui vero potentem personam timet, per archiepiscopum vel ecclesiarum defensores non adeat.

CJ.1.13.0. De his qui in ecclesiis manumittuntur.

CJ.1.13.1: Imperator Constantinus

Iam dudum placuit, ut in ecclesia catholica libertatem domini suis famulis praestare possint, si sub adspectu plebis adsistentibus Christianorum antistitibus id faciant, ut propter facti memoriam vice actorum interponatur qualiscumque scriptura, in qua ipsi vice testium signent. unde a vobis quoque ipsis non immerito dandae et relinquendae sunt libertates, quo quis vestrum pacto voluerit, dummodo vestrae voluntatis evidens appareat testimonium. * Const. A. ad Protogenem ep. * <a 316 D. vi id. Iun. Sabino et Rufino cons.>

CJ.1.13.2: Imperator Constantinus

Qui religiosa mente in ecclesiae gremio servulis suis meritam concesserint libertatem, eandem eodem iure donasse videantur, quo civitas Romana sollemnitatibus decursis dari consuevit. sed hoc dumtaxat his, qui sub adspectu antistitum dederint, placuit relaxari. clericis autem amplius concedimus, ut, cum suis famulis tribuunt libertatem, non solum in conspectu ecclesiae ac religiosi populi plenum fructum libertatis concessisse dicantur, verum etiam cum postremo iudicio dederint libertates seu quibuscumque verbis dari praeceperint, ita ut ex die publicatae voluntatis sine aliquo iuris teste vel interprete competat directa libertas. * Const. A. osio. * <a 321 D. xiiii k. Mai. Crispo ii et Constantino ii cons. >

CJ.1.14.0. De legibus et constitutionibus principum et edictis.

CJ.1.14.1: Imperator Constantinus

Inter aequitatem iusque interpositam interpretationem nobis solis et oportet et licet inspicere. * Constant. A. Septimio Basso pu. * <a 316 D. iii non. Dec. Sabino et Rufino cons.>

CJ.1.14.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quae ex relationibus vel suggestionibus iudicantium per consultationem in commune florentissimorum sacri nostri palatii procerum auditorium introducto negotio statuimus vel quibuslibet corporibus aut legatis aut provinciae vel civitati vel curiae donavimus, nec generalia iura sint, sed leges fiant his dumtaxat negotiis atque personis, pro quibus fuerint pRomulgata, nec ab aliquo retractentur: notam infamiae subituro eo, qui vel astute ea interpretari voluerit vel

impetrato impugnare rescripto, nec habituro fructum per subreptionem elicitum: et iudices, si dissimulaverint vel ulterius litigantem audierint vel aliquid allegandum admiserint vel sub quodam ambiguitatis colore ad nos rettulerint, triginta librarum auri condemnatione plectendi sunt. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum. * <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.1.14.3pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Leges ut generales ab omnibus aequabiliter in posterum observentur, quae vel missa ad venerabilem coetum oratione conduntur vel inserto edicti vocabulo nuncupantur, sive eas nobis spontaneus motus ingesserit sive precatio vel relatio vel lis mota legis occasionem postulaverit. nam satis est edicti eas nuncupatione censeri vel per omnes populos iudicum programme divulgari vel expressius contineri, quod principes censuerunt ea, quae in certis negotiis statuta sunt similium quoque causarum fata componere. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum. * <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. Cons.>

CJ.1.14.3.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed et si generalis lex vocata est vel ad omnes iussa est pertinere, vim obtineat edicti; interlocutionibus, quas in uno negotio iudicantes protulimus vel postea proferemus, non in commune praeiudicantibus, nec his, quae specialiter quibusdam concessa sunt civitatibus vel provinciis vel corporibus, ad generalitatis observantiam pertinentibus. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. Cons.>

CJ.1.14.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Digna vox maiestate regnantis legibus alligatum se principem profiteri: adeo de auctoritate iuris nostra pendet auctoritas. et re vera maius imperio est submittere legibus principatum. et oraculo praesentis edicti quod nobis licere non patimur indicamus. * Theodos. et Valentin. AA. ad volusianum pp. * <a 429 D. iii. id. Iun. Ravennae Florentio et Dionysio cons.>

CJ.1.14.5pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Non dubium est in legem committere eum, qui verba legis amplexus contra legis nititur voluntatem: nec poenas insertas legibus evitabit, qui se contra iuris sententiam scaeva praerogativa verborum fraudulenter excusat. nullum enim pactum, nullam conventionem, nullum contractum inter eos videri volumus subsecutum, qui contrahunt lege contrahere prohibente. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. vii id. April. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.1.14.5.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod ad omnes etiam legum interpretationes tam veteres quam novellas trahi generaliter imperamus, ut legis latori, quod fieri non vult, tantum prohibuisse sufficiat, cetera quasi expressa ex legis liceat voluntate colligere: hoc est ut ea quae lege fieri prohibentur, si fuerint facta, non solum inutilia, sed pro infectis etiam habeantur, licet legis lator fieri prohibuerit tantum nec specialiter dixerit inutile esse debere quod factum est. sed et si quid fuerit subsecutum ex eo vel ob id, quod interdicante lege factum est, illud quoque cassum atque inutile esse praecipimus. <a 439 D. vii id. April. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.1.14.5.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Secundum praedictam itaque regulam, quam ubique servari factum lege prohibente censuimus, certum est nec stipulationem eiusmodi tenere nec mandatum ullius esse momenti nec sacramentum admitti. <a 439 D. vii id. April. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.1.14.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod favore quorundam constitutum est, quibusdam casibus ad laesionem eorum nolumus inventum videri. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. k. Aug. Theodosio A.

xvii et Festo cons.>

CJ.1.14.7: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Leges et constitutiones futuris certum est dare formam negotiis, non ad facta praeterita revocari, nisi nominatim etiam de praeterito tempore adhuc pendentibus negotiis cautum sit. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. Et cons. design. * <a 440 D. non. April. Constantinopoli Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.1.14.8pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Humanum esse probamus, si quid de cetero in publica vel in privata causa emerit necessarium, quod formam generalem et antiquis legibus non insertam ecat, id ab omnibus antea tam proceribus nostri palatii quam gloriosissimo coetu vestro, patres conscripti, tractari et, si universis tam iudicibus quam vobis placuerit, tunc allegata dictari et sic ea denuo collectis omnibus recenseri et, cum omnes consenserint, tunc demum in sacro nostri numinis consistorio recitari, ut universorum consensus nostrae serenitatis auctoritate firmetur. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum. * <a 446 D. xvi k. Nov. Aetio iii et Symmacho cons.>

CJ.1.14.8.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Scitote igitur, patres conscripti, non aliter in posterum legem a nostra clementia promulgandam, nisi supra dicta forma fuerit observata. bene enim cognoscimus, quod cum vestro consilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem nostri imperii et ad nostram gloriam redundare. <a 446 D. xvi k. Nov. Aetio iii et Symmacho cons.>

CJ.1.14.9: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Leges sacratissimae, quae constringunt omnium vitas, intellegi ab omnibus debent, ut universi praescripto earum manifestius cognito vel inhibita declinent vel permissa sectentur. si quid vero in isdem legibus latum fortassis obscurius fuerit, oportet id imperatoria interpretatione patefieri duritiamque legum nostrae humanitati incongruam emendari. * Valentin. et Marcian. AA. ad palladium pp. * <a 454 D. prid. non. April. Constantinopoli Aetio et studio vv. cc. cons.>

^CJ.1.14.10:

Omnes secundum leges vivant, etiamsi ad sacram domum pertineant.

CJ.1.14.11: Imperatores Leo, Zeno

Cum de novo iure, quod inveterato usu non adhuc stabilitum est, dubitatio emergat, necessaria est tam suggestio iudicantis quam sententiae principalis auctoritas. * Leo et Zeno AA. * <a 474 D. x k. Mai. Leone Iuniore A. cons.>

CJ.1.14.12pr.: Imperator Justinianus

Si imperialis maiestas causam cognitionaliter examinaverit et partibus cominus constitutis sententiam dixerit, omnes omnino iudices, qui sub nostro imperio sunt, sciant hoc esse legem non solum illi causae, pro qua producta est, sed omnibus similibus. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 recitata septimo millario urbis Constantinopolitanae in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.1.14.12.1: Imperator Justinianus

Quid enim maius, quid sanctius imperiali est maiestate? vel quis tantae superbiae fastidio tumidus est, ut regalem sensum contemnat, cum et veteris iuris conditores constitutiones, quae ex imperiali decreto processerunt, legis vicem obtinere aperte dilucideque definiunt? <a 529 recitata septimo millario urbis Constantinopolitanae in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.1.14.12.2: Imperator Justinianus

Cum igitur et hoc in veteribus legibus invenimus dubitatum, si imperialis sensus legem interpretatus est, an oporteat huiusmodi regiam interpretationem obtinere, eorum quidem vanam

scrupulositatem tam risimus quam corrigendam esse censuimus. <a 529 recitata septimo millario urbis Constantinopolitanae in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >
CJ.1.14.12.3: Imperator Justinianus

Definimus autem omnem imperatoris legum interpretationem sive in precibus sive in iudiciis sive alio quocumque modo factam ratam et indubitam haberi. si enim in praesenti leges condere soli imperatori concessum est, et leges interpretari solum dignum imperio esse oportet. <a 529 recitata septimo millario urbis Constantinopolitanae in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.1.14.12.4: Imperator Justinianus

Cur autem ex suggestionibus procerum, si dubitatio in litibus oriatur et sese non esse idoneos vel sufficientes ad decisionem litis illi existiment, ad nos decurritur et quare ambiguitates iudicum, quas ex legibus oriri evenit, aures accipiunt nostrae, si non a nobis interpretatio mera procedit? vel quis legum aenigmata solvere et omnibus aperire idoneus esse videbitur nisi is, cui soli legis latorem esse concessum est? <a 529 recitata septimo millario urbis Constantinopolitanae in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.1.14.12.5: Imperator Justinianus

Explosis itaque huiusmodi ridiculosis ambiguitatibus tam conditor quam interpres legum solus imperator iuste existimabitur: nihil hac lege derogante veteris iuris conditoribus, quia et eis hoc maiestas imperialis permisit. <a 529 recitata septimo millario urbis Constantinopolitanae in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.1.15.0. De mandatis principum.

CJ.1.15.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis adserat cum mandatis nostris se venisse secretis, omnes sciant nemini quicquam, nisi quod scriptis probaverit, esse credendum nec ullius dignitate terri, sive ille tribuni sive notarii sive comitis praeferat dignitatem, sed sacras nostras litteras esse quaerendas. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Eusignium pp. * <a 383 D. xvi k. Iul. Veronae. accepta prid. k. Aug. Merobaude ii et Saturnino cons.>

^CJ.1.15.2: Imp. Iustinus et Iustinianus AA.

Sancimus, ne quis clarissimorum nostrorum magistratuum maximorum vel mediorum in sententiis suis adscribat nos sacro adfatu praecepisse, ut aliquis in ius ducatur vel exhibeatur vel aliud quid eorum quae apud ipsos fiunt decernatur, nisi quod in iudicum vel adessorum datione sententia recte feratur, quae meminerit sine scriptis sacram nostram iussionem prodiisse, qua iudex vel adessor datus sit:

^CJ.1.15.2.1:

Quemadmodum et clarissimus quaestor sacri nostri palatii et spectabiles referendarii pietatis nostrae recte sacram nostram iussionem sine scriptis factam occasione eorum, qui nos adeunt et iudicem vel adessorem aliudve quid postulant eorum quae ad lites pertinent, per depositionem manifestam fieri provideant: sane enim in hoc solo iussionis sine scriptis factae mentionem fieri permittimus.

CJ.1.16.0. De senatus consultis.

CJ.1.16.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quamvis consultum senatus perpetuam per se obtineat firmitatem, tamen etiam nostris legibus idem prosequimur adicientes, ut, si quisquam speciali supplicatione eliciendum aliquod rescriptum temptaverit, ut transire ei formam liceat statutorum, tertia patrimonii parte multatus et damnatus ambitus crimine maneat infamis. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad senatum. * <a 384 D. vii k. Aug. Heracleae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.1.17.0. De veteri iure enucleando et auctoritate iuris prudentium qui in digestis referuntur.

CJ.1.17.1pr.: Imperator Justinianus

Deo auctore nostrum gubernantes imperium, quod nobis a caelesti maiestate traditum est, et bella feliciter peragimus et pacem decoramus et statum rei publicae sustentamus: et ita nostros animos ad dei omnipotentis erigimus adiutorium, ut neque armis confidamus neque nostris militibus neque bellorum ducibus vel nostro ingenio, sed omnem spem ad solam referamus summae providentiam trinitatis: unde et mundi totius elementa processerunt et eorum dispositio in orbem terrarum producta est. * Iust. A. triboniano v. eminent. quaest. sacri palatii. * <a 530 data octavo decimo kalendas ianuarias Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimus consulibus.>

CJ.1.17.1.1: Imperator Justinianus

Cum itaque nihil tam studiosum in omnibus rebus invenitur quam legum auctoritas, quae et divinas et humanas res bene disponit et omnem iniquitatem expellit, repperimus autem omnem legum tramitem, qui ab urbe condita et Romuleis descendit temporibus, ita esse confusum, ut in infinitum extendatur et nullius humanae naturae capacitate concludatur: primum nobis fuit studium a sacratissimis retro principibus initium sumere et eorum constitutiones emendare et viae dilucidae tradere, quatenus in unum codicem congregatae et omni supervacua similitudine et iniquissima discordia absolutae universis hominibus promptum suae sinceritatis praebeant praesidium. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuarias Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimus consulibus.>

CJ.1.17.1.2: Imperator Justinianus

Hocque opere consummato et in uno volumine nostro nomine praefulgente coadunato, cum ex paucis et tenuioribus relevati ad summam et plenissimam iuris emendationem pervenire properarem et omnem Romanam sanctionem et colligere et emendare et tot auctorum dispersa volumina uno codice indita ostendere, quod nemo alius neque sperare neque optare ausus est, res quidem nobis difficillima, immo magis impossibilis videbatur. sed manibus ad caelum erectis et aeterno auxilio invocato eam quoque curam nostris reposuimus animis, deo freti, qui et res penitus desperatas donare et consummare suae virtutis magnitudine potest. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuarias Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimus consulibus.>

CJ.1.17.1.3: Imperator Justinianus

Et ad tuae sinceritatis optimum respeximus ministerium tibi quoque primo et hoc opus commisimus, ingenii tui documentis ex nostri codicis ordinatione acceptis, et iussimus quos probaveris tam ex facundissimis antecessoribus quam ex viris disertissimis togatis fori amplissimae sedis ad sociandum laborem eligere. his itaque collectis et in nostrum palatium introductis nobisque tuo testimonio placitis totam rem faciendam permisimus, ita tamen, ut tui vigilantissimi animi gubernatione res omnis celebretur. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuarias Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimus consulibus.>

CJ.1.17.1.4: Imperator Justinianus

Iubemus igitur vobis antiquorum prudentium, quibus auctoritatem conscribendarum interpretandarumque legum sacratissimi principes praebuerunt, libros ad ius Romanum pertinentes et legere et eliminare, ut ex his omnis materia colligatur, nulla secundum quod possibile est neque similitudine neque discordia derelicta, sed ex his hoc colligi, quod unum pro omnibus sufficiat. quia autem et alii libros ad ius pertinentes scripserunt, quorum scripturae a nullis auctoribus receptae nec usitatae sunt, neque nos eorum volumina nostram inquietare dignamur sanctionem. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuarias Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimus consulibus.>

CJ.1.17.1.5: Imperator Justinianus

Cumque haec materia summa numinis liberalitate collecta fuerit, oportet eam pulcherrimo opere extruere et quasi proprium et sanctissimum templum iustitiae consecrare et in libros quinquaginta et certos titulos totum ius dirigere tam secundum nostri constitutionum codicis quam edicti perpetui imitationem, prout hoc vobis commodius esse patuerit, ut nihil extra memoratam consummationem possit esse derelictum, sed his quinquaginta libris totum ius antiquum, per millesimum et quadringentesimum paene annum confusum et a nobis purgatum, quasi quodam muro vallatum nihil extra se habeat: omnibus auctoribus iuris aequa dignitate pollentibus et nemini quadam praerogativa servanda, quia non omnes in omnia, sed certi per certa vel meliores vel deteriores inveniuntur. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuarias Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimus consulibus.>

CJ.1.17.1.6: Imperator Justinianus

Sed neque ex multitudine auctorum quod melius et aequius est iudicatur, cum possit unius forsitan et deterioris sententia et multos et maiores in aliqua parte superare. et ideo ea, quae antea in notis Aemilii papiniani ex ulpiano et Paulo nec non Marciano adscripta sunt, quae antea nullam vim obtinebant partim propter honorem splendidissimi papiniani, non statim respuere, sed, si quid ex his ad repletionem summi ingenii papiniani laborum vel interpretationem necessarium esse perspexeritis, et hoc ponere legis vicem obtinens non moremini: ut omnes qui relati fuerint in hunc codicem prudentissimi viri habeant auctoritatem tam, quasi et eorum studia ex principalibus constitutionibus profecta et a nostro divino fuerint ore profusa. omnia enim merito nostra facimus, quia ex nobis omnis eis impertietur auctoritas. nam qui non subtiliter factum emendat, laudabilior est eo qui primus invenit. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuarias Constanti nopoli Lampadio et Oreste viris clarissimus consulibus.>

CJ.1.17.1.7: Imperator Justinianus

Sed et hoc studiosum vobis esse volumus, ut, si quid in veteribus non bene positum libris inveniatis vel aliquod superfluum vel minus perfectum, supervacua similitudine semota et quod imperfectum est repleatis et omne opus moderatum et quam pulcherrimum ostendatis. hoc etiam nihilo minus observando, ut, si aliquid in veteribus legibus vel constitutionibus, quas antiqui in suis libris posuerunt, non recte scriptum inveniatis, et hoc reformetis et ordini moderato tradatis: ut hoc videatur esse verum et optimum et quasi ab initio scriptum, quod a vobis electum et ibi positum fuerit, et nemo ex comparatione veteris voluminis quasi vitiosam scripturam arguere audeat. cum enim lege antiqua, quae regia nuncupabatur, omne ius omnisque potestas populi Romani in imperatoriam translata sunt potestatem, nos vero sanctionem omnem non dividimus in alias et alias conditorum partes, sed totam nostram esse volumus, quid possit antiquitas nostris legibus abrogare? et in tantum volumus eadem omnia, cum reposita sunt, obtinere, ut si aliter fuerant apud veteres conscripta, in contrarium autem in compositione inveniuntur, nullum crimen scripturae imputetur, sed nostrae electioni hoc adscribatur. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuarias Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimus consulibus.>

CJ.1.17.1.8: Imperator Justinianus

Nulla itaque in omnibus praedicti codicis membris antinomia (sic enim a vetustate Graeco vocabulo nuncupatur) aliquem sibi vindicet locum, sed sit una concordia, una consequentia, adversario nemine constituto. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuarias Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimus consulibus.>

CJ.1.17.1.9: Imperator Justinianus

Sed et similitudinem (secundum quod dictum est) ab huiusmodi consummatione volumus exulare: et ea, quae sacratissimis constitutionibus quas in codicem nostrum redegimus cauta sunt, iterum poni ex veteri iure non concedimus, cum divalium constitutionum sanctio sufficit ad

eorum auctoritatem: nisi forte vel propter divisionem vel propter repletionem vel propter pleniorum indaginem hoc contigerit : et hoc tamen pererrare, ne ex continuatione huiusmodi lapsus oriatur aliquid in tali prato spinosum. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuaras Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimis consulibus.>

CJ.1.17.1.10: Imperator Justinianus

Sed et si quae leges in veteribus libris positae iam in desuetudinem abierunt, nullo modo vobis easdem ponere permittimus, cum haec tantummodo obtinere volumus , quae vel iudiciorum frequentissimus ordo exercuit vel longa consuetudo huius almae urbis comprobavit, secundum salvi Juliani scripturam, quae indicat debere omnes civitates consuetudinem Romae sequi, quae caput est orbis terrarum, non ipsam alias civitates. Romam autem intellegendum est non solum veterem, sed etiam regiam nostram, quae deo propitio cum melioribus condita est auguriis. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuaras Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimis consulibus.>

CJ.1.17.1.11: Imperator Justinianus

Ideo que iubemus duobus istis codicibus omnia gubernari, uno constitutionum, altero iuris enucleati et in futuro codici componendi: vel si quid aliud a nobis fuerit promulgatum institutionum vicem obtinens, ut rudis animus studiosi simplicibus enutritus facilius ad altioris prudentiae redigatur scientiam. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuaras Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimis consulibus.>

CJ.1.17.1.12: Imperator Justinianus

Nostram autem consummationem, quae a vobis deo adnuente componetur, digestorum vel pandectarum nomen habere sancimus, nullis iuris peritis in posterum audentibus commentarios illi adplicare et verbositate sua supra dicti codicis compendium confundere: quemadmodum et in antiquioribus temporibus factum est, cum per contrarias interpretantium sententias totum ius paene conturbatum est sed sufficiat per indices tantummodo et titulorum subtilitatem quae paratitla nuncupantur quaedam admonitoria eius facere, nullo ex interpretatione eorum vitio oriundo. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuaras Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimis consulibus.>

CJ.1.17.1.13: Imperator Justinianus

Ne autem per scripturam aliqua fiat in posterum dubitatio, iubemus non per siglorum captiones et compendiosa aenigmata, quae multas per se et per suum vitium antinomias induxerunt, eiusdem codicis textum conscribi: etiam si numerus librorum significatur aut aliud quicquam: nec haec etenim per specialia sigla numerorum manifestari, sed per litterarum consequentiam explanari concedimus. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuaras Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimis consulibus.>

CJ.1.17.1.14: Imperator Justinianus

Haec omnia igitur deo placido facere tua prudentia una cum aliis facundissimis viris studeat et tam subtili quam celerrimo fini tradere, ut codex consummatus et in quinquaginta libros digestus nobis offeratur in maximam et aeternam rei memoriam deque omnipotentis providentiae argumentum nostrique imperii vestrique ministerii gloriam. <a 530 data octavo decimo kalendas ianuaras Constantinopoli Lampadio et Oreste viris clarissimis consulibus.>

CJ.1.17.2pr.: Imperator Justinianus

Tanta circa nos divinae humanitatis est providentia, ut semper aeternis liberalitatibus nos sustentare dignetur. post bella enim parthica aeterna pace sopita postque vandalicam gentem ereptam et Carthaginem, immo magis omnem Libyam Romano imperio iterum sociatam et leges antiquas iam senio praegravatas per nostram vigilantiam praebuit in novam pulchritudinem et

moderatum pervenire compendium: quod nemo ante nostrum imperium umquam speravit neque humano ingenio possibile esse penitus existimavit. erat enim mirabile Romanam sanctionem ab urbe condita usque ad nostri imperii tempora, quae paene in mille et quadringentos annos concurrunt, intestinis proeliis vacillantem hocque et in imperiales constitutiones extendentem in unam reducere consonantiam, ut nihil neque contrarium neque idem neque simile in ea inveniatur et ne geminae leges pro rebus singulis positae usquam appareant. namque hoc caelestis quidem providentiae peculiare fuit, humanae vero imbecillitati nullo modo possibile. nos itaque more solito ad immortalitatis respeximus praesidium et summo numine invocato deum auctorem et totius operis praesulem fieri optavimus et omne studium triboniano viro excelso magistro officiorum et ex quaestore sacri nostri palatii et ex consule credidimus eique omne ministerium huiusmodi ordinationis imposuimus, ut ipse una cum aliis illustribus et prudentissimis viris nostrum desiderium adimpleret. nostra quoque maiestas semper investigando et perscrutando ea quae ab his componebantur, quidquid dubium et incertum inveniebatur, hoc numine caelesti erecta emendabat et in competentem formam redigebat. omnia igitur confecta sunt domino et deo nostro in Iesu Christo possibilitatem tam nobis quam nostris in hoc satellitibus praestante. * caesar flav. Iust. A. ad senatum et omnes populos. * <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.1: Imperator Justinianus

Et principales quidem constitutiones duodecim libris digestas iam ante in codicem nostro nomine praefulgentem contulimus. postea vero maximum opus adgredientes ipsa vetustatis studiosissima opera iam paene confusa et dissoluta eidem viro excelso permisimus tam colligere quam certo moderamini tradere. sed cum omnia percontabamur, a praefato viro excelso suggestum est duo paene milia librorum esse conscripta et plus quam tricies centena milia versuum a veteribus effusa, quae necesse esset omnia et legere et perscrutari et ex his si quid optimum fuisset eligere. quod caelesti fulgore et summae trinitatis favore confectum est secundum nostra mandata, quae ab initio ad memoratum virum excelsum fecimus, et in quinquaginta libros omne quod utilissimum erat collectum est et omnes ambiguitates decisae nullo seditioso relicto. nomenque libris imposuimus digestorum seu pandectarum, quia omnes disputationes et decisiones in se habent legitimas et quod undique fuit collectum, hoc in sinus suos receperunt, in centum quinquaginta paene milia versuum totum opus consummantes. et in septem partes eos digessimus, non perperam neque sine ratione, sed in numerorum naturam et artem respicientes et consentaneam eis divisionem partium conficientes. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.2: Imperator Justinianus

Igitur prima quidem pars totius contextus, quae Graeco vocabulo *prwta* nuncupatur, in quattuor libros seposita est. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.3: Imperator Justinianus

Secundus autem articulus septem libros habet, qui de iudiciis appellantur. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.4: Imperator Justinianus

In tertia vero congregatione omnia quae de rebus nominantur contulimus, octo libris eis deputatis. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.5: Imperator Justinianus

Quartus autem locus, qui et totius compositionis quasi quidam invenitur umbilicus, octo libros

suscepit. in quibus omnia quae ad hypothecam pertinent reposita sunt, ut non a pigneraticia actione in libris de rebus posita multum distarent: alio libro eodem inserto volumine, quae aedilicium edictum et redhibitoriam actionem et duplae stipulationem, quae de evictionibus proposita est, continet. quia haec omnia titulis emptionum et venditionum consentanea sunt et praedicta actiones quasi pedisequae illarum ab initio processerunt, in vetustioris quidem edicti ordinatione in loca devia et multo distantia devagantes, per nostram autem providentiam his congregatae, cum oportuerat ea quae de eodem paene loquuntur in confinio ponere. alius itaque liber post duo primos nobis excogitatus est de usuris et traiecticiis pecuniis et de instrumentis et testibus et probationibus nec non praesumptionibus. et memorati tres singulares libri iuxta compositionem de rebus positi sunt. post hos si qua de sponsalibus vel nuptiis vel dotibus legibus dicta sunt reposuimus, tribus librorum voluminibus ea concludentes. de tutelis autem et curationibus geminos libros conscripsimus. et memoratam ordinationem octo librorum mediam totius operis reposuimus, omnia undique tam utilissima quam pulcherrima iura continentem. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule > CJ.1.17.2.6: Imperator Justinianus

Quintus autem exoritur nobis digestorum articulus, in quo de testamentis et codicillis tam privatorum quam militum omne, quidquid antiquis dictum est, inveniatur quis depositum: qui de testamentis appellatur. de legatis autem et fideicommissis quinque librorum numerus adgregatus est. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.6a: Imperator Justinianus

Cumque nihil tam peculiare fuerat, quam ut legatis quidem legis falcidiae narratio, fideicommissis autem senatus consulti trebelliani, singulis libris utriusque eorum adplicatis tota pars quinta in novem libros coadunata est. solum autem senatus consultum trebellianum ponendum esse existimavimus: captiosas etenim et ipsis veteribus odiosas pegasiani senatus consulti ambages et utriusque senatus consulti ad se tam supervacuas quam scrupulosas diversitates respicientes totum ius super his positum trebelliano senatus consulto adiudicavimus. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.6b: Imperator Justinianus

Sed in his nihil de caducis a nobis memoratum est, ne causa, quae in rebus non prospere gestis et tristibus temporibus Romanis increbuit calamitatibus, bello coalescens civili, nostris remaneant temporibus, quae favor caelestis et pacis vigore firmavit et super omnes gentes in bellicis victoriis posuit, ne luctuosum monumentum laeta saecula inumbrare concedatur. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.7: Imperator Justinianus

Sexta deinde pars digestorum exoritur, in quibus omnes bonorum possessiones positae sunt, quae ad ingenuos, quae ad libertinos respiciunt: ut et ius omne, quod de gradibus et adfinitatibus descendit, legitim aequae hereditates et omnis ab intestato successio et tertullianum et orfitianum senatus consultum, ex quibus matres et filii invicem sibi heredes existunt, in geminos libros contulimus, bonorum possessionis multitudinem in compendiosum et manifestissimum ordinem concludentes. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.7a: Imperator Justinianus

Post haec ea, quae de operis novi nuntiationibus damnique infecti et pro aedificiis dirutis et eorum insidiis et quae de aqua pluvia arcenda veteribus auctoribus placita sunt, nec non de

publicianis et donationibus tam inter vivos quam mortis causa conficiendis cauta legibus invenimus, in librum singularem deduximus. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.7b: Imperator Justinianus

De manumissionibus autem et de liberali causa alius liber res pondit: <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.7c: Imperator Justinianus

Quemadmodum et de acquisitione tam dominii quam possessionis et titulis qui eam inducunt multae et variae lectiones uni sunt insertae volumini: <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.7d: Imperator Justinianus

Alio libro deputato his, qui iudicati vel in iure confessi sunt, et de bonorum detentionibus et venditionibus et ut ne quid in fraudem creditorum fiat. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.7e: Imperator Justinianus

Postque haec omnia interdicta glomerata sunt: et deinceps exceptiones et de temporum prolixitatibus et de obligationibus et actionibus liber iterum singularis extenditur: ut praefata sexta pars totius digestorum voluminis octo libris definiatur. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.8: Imperator Justinianus

Septimus autem et novissimus articulus digestorum sex libris formatus est. quo de stipulationibus seu verborum obligationibus et fideiussoribus et mandatoribus, nec non novationibus et solutionibus et acceptilationibus et de praetoris stipulationibus omne quod ius invenitur gemino volumine inscriptum est, quod in libris antiquis nec numerari possibile fuit. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.8a: Imperator Justinianus

Et post hoc duo terribiles libri positi sunt pro delictis privatis et extraordinariis nec non publicis criminibus, qui omnem continent severitatem poenarumque atrocitatem. quibus permixta sunt et ea quae de audacibus hominibus cauta sunt, qui se celare conantur et contumaces existunt: et de poenis, quae condemnatis infliguntur vel conceduntur, nec non de eorum substantiis. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.8b: Imperator Justinianus

Liber autem singularis pro appellationibus nobis excogitatus est contra sententias tam civiles quam criminales causas finientes. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.8c: Imperator Justinianus

Cetera autem omnia, quae ad municipales vel de decurionibus et muneribus vel publicis operibus vel nundinis et pollicitationibus ac diversis cognitionibus et censibus vel significatione verborum veteribus inventa sunt quaeque regulariter definita, in se recepit quinquagesimus, totius consummationis perfectus. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.9: Imperator Justinianus

Quae omnia confecta sunt per virum excelsum nec non prudentissimum magistrum ex quaestore et ex consule tribonianum, qui similiter eloquentiae et legitimae scientiae artibus decoratus et in ipsis rerum experimentis emicuit nihilque maius nec carius nostris umquam iussionibus duxit:

nec non per alios viros magnificos et studiosissimos perfecta sunt, id est Constantinum virum illustrem comitem sacrarum largitionum et magistrum scrinii libellorum sacrarumque cognitionum, qui semper nobis ex bona opinione et gloria sese commendavit: nec non theophilum virum illustrem magistrum iurisque peritum in hac splendidissima civitate laudabiliter optimam legum gubernationem extendentem: et dorotheum virum illustrem et facundissimum quaestorium, quem in Berytiensium splendidissima civitate leges discipulis tradentem propter eius optimam opinionem et gloriam ad nos deduximus participemque huius operis fecimus: sed et anatolium virum illustrem magistrum, qui et ipse apud Berytienses iuris interpretus constitutus ad hoc opus adlectus est, vir ab antiqua stirpe legitima procedens, cum et pater eius leontius et avus Eudoxius post patricium inclutae recordationis quaestorium et antecessorem et leontium virum gloriosissimum praefectorium et consularem atque patricium filium eius optimam sui memoriam in legibus reliquerunt: nec non cratinum virum illustrem et comitem sacrarum largitionum et optimum antecessorem huius almae urbis constitutum: qui omnes ad praedictum opus electi sunt una cum stephano, mena, prosdocio, eutolmio, Timotheo, leonide, Leontio, platone, iacobo, Constantino, Iohanne, viris prudentissimis, qui patroni quidem sunt causarum apud maximam sedem praefecturae, quae orientalibus praetoriis praesidet, omne autem suae virtutis testimonium undique accipientes et a nobis ad tanti operis consummationem electi sunt. et cum omnes in unum convenerunt gubernatione triboniani viri excelsi, ut tantum opus nobis auctoribus possint conficere, deo propitio in quinquaginta libros opus consummatum est. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius consta ntinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.10: Imperator Justinianus

Tanta autem nobis antiquitati habita est reverentia, ut nomina prudentium taciturnitati tradere nullo patiamur modo: sed unusquisque eorum, qui auctor legis fuit, nostris digestis inscriptus est: hoc tantummodo a nobis effecto, ut, si quid in legibus eorum vel supervacuum vel imperfectum aut minus idoneum visum est, vel adiectionem vel deminutionem necessariam accipiat et rectissimis tradatur regulis. et ex multis similibus vel contrariis quod rectius habere apparebat, hoc pro aliis omnibus positum est unaque omnibus auctoritate indulta, ut quidquid ibi scriptum est, hoc nostrum appareat et ex nostra voluntate compositum: nemine audente comparare ea quae antiquitas habebat his quae nostra auctoritas introduxit, quia multa et maxima sunt, quae propter utilitatem rerum transformata sunt. adeo ut et si principalis constitutio fuerat in veteribus libris relata, neque ei pepercimus, sed et hanc corrigendam esse putavimus et in melius restaurandam. nominibus etenim veteribus relictis, quidquid legum veritati decorum et necessarium fuerat, hoc nostris emendationibus servavimus. et propter hanc causam et si quid inter eos dubitabatur, hoc iam in tutissimam pervenit quietem, nullo titubante relicto. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.11: Imperator Justinianus

Sed cum prospeximus, quod ad portandam tantae sapientiae molem non sunt idonei homines rudes et qui in primis legum vestibulis stantes intrare ad arcana eorum properant, et aliam mediocrem eruditionem praeparandam esse censuimus, ut sub ea colorati et quasi primitiis omnium imbuti possint ad penetralia eorum intrare et formam legum pulcherrimam non coniventibus oculis accipere. et ideo triboniano viro excelso, qui ad totius operis gubernationem relectus est, nec non theophilo et dorotheo viris illustribus et facundissimis antecessoribus accersitis mandavimus, quatenus libris, quos veteres composuerunt, qui prima legum argumenta continebant et institutiones vocabantur, separatim collectis, quidquid ex his utile et aptissimum et undique sit elatum et rebus, quae in praesenti aevo in usu vertuntur, consentaneum invenitur, hoc et capere studeant et quattuor libris reponere et totius eruditionis prima

fundamenta atque elementa ponere, quibus iuvenes suffulti possint graviora et perfectiora legum scita sustentare. admonuimus autem eos, ut memores etiam nostrarum fiant constitutionum, quas pro emendatione iuris promulgavimus, et in confectione institutionum etiam eadem emendatione ponere non morentur: ut sit manifestum et quid antea vacillabat et quid postea in stabilitatem redactum est. quod opus ab his perfectum ut nobis oblatum et relectum est, et prono suscepimus animo et nostris sensibus non indignum esse iudicavimus et praedictos libros constitutionum vicem habere iussimus: quod in oratione nostra, quam eisdem libris praeposuimus, apertius declaratur. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.12: Imperator Justinianus

Omni igitur Romani iuris dispositione composita et in tribus voluminibus, id est institutionum et digestorum seu pandectarum nec non constitutionum, perfecta et in tribus annis consummata, quae ut primum separari coepit, neque in totum decennium compleri sperabatur: omnipotenti deo et hanc operam ad hominum sustentationem piis obtulimus animis uberesque gratias maximae deitati reddidimus, quae nobis praestitit et bella feliciter agere et honesta pace perpotiri et non tantum nostro, sed etiam omni aevo tam instanti quam posteriori leges optimas ponere. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.12(13): Imperator Justinianus

Omnibus itaque hominibus eandem sanctionem manifestam facere necessarium esse perspeximus, ut sit eis cognitum, quanta confusione et infinitate absoluti in quantam moderationem et legitimam veritatem pervenerunt: legesque in posterum habeant tam directas quam compendiosas omnibusque in promptu positas et ad possidendi libros earum facilitatem idoneas: ut non mole divitiarum expensa possint homines supervacuae legum multitudinis adipisci volumina, sed vilissima pecunia facilis eorum comparatio pateat tam ditioribus quam tenuioribus, minimo pretio magna prudentia reparanda. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.13: Imperator Justinianus

Si quid autem in tanta legum compositione, quae ab immenso librorum numero collecta est, simile forsitan raro inveniatur, nemo hoc vituperandum existimet, sed primum quidem imbecillitati humanae, quae naturaliter inest, hoc inscribat, quia omnium habere memoriam et penitus in nullo peccare divinitatis magis quam mortalitatis est: quod et a maioribus dictum est. deinde sciat, quod similitudo in quibusdam et his brevissimis adsumpta non inutilis est, et nec citra nostrum propositum hoc subsecutum: aut enim ita lex necessaria erat, ut diversis titulis propter rerum cognitionem adplicari eam oporteat, aut, cum fuerat aliis diversis permixta, impossibile erat eam per partes detrahi, ne totum confundatur. et in his partibus, in quibus perfectissimae visiones eorum veterum fuerant, quod particulatim in eas fuerat sparsum, hoc dividere ac separare penitus erat incivile, ne tam sensus quam aures legentium ex hoc perturbentur. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.14: Imperator Justinianus

Similique modo si quid principalibus constitutionibus cautum est, hoc in digestorum volumine poni nullo concessimus modo, quasi constitutionum recitatione sufficiente: nisi et hoc raro ex isdem causis, quibus similitudo adsumpta est. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuarius Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.15: Imperator Justinianus

Contrarium autem aliquid in hoc codice positum nullum sibi locum vindicabit nec invenitur, si

quis subtili animo diversitatis rationes excutiet: sed est aliquid novum inventum vel occulte positum, quod dissonantiae querellam dissolvit et aliam naturam inducit discordiae fines effugientem. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.16: Imperator Justinianus

Sed et si quid forsitan praetermissum est, quod in tantis milibus quasi in profundo positum latitabat, et, cum idoneum fuerat poni, obscuritate involutum necessario derelictum est: quis hoc apprehendere recto animo possit? primo quidem propter ingenii mortalis exiguitatem: deinde propter ipsius rei vitium, quod multis inutilibus permixtum nullam sui ad eruendum praebuit copiam: deinde quod multo utilius est pauca idonea effugere, quam multis inutilibus homines praegravari. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.17: Imperator Justinianus

Mirabile autem aliquid ex his libris emersit, quod multitudo antiqua praesente brevitate paucior invenitur. homines etenim, qui antea lites agebant, licet multae leges fuerant positae, tamen ex paucis lites perferebant vel propter inopiam librorum, quos comparare eis impossibile erat, vel propter ipsam inscientiam, et voluntate iudicum magis quam legitima auctoritate lites dirimebantur. in praesenti autem consummatione nostrorum digestorum e tantis leges collectae sunt voluminibus, quorum et nomina antiquiores homines non dicimus nesciebant, sed nec umquam audiebant. quae omnia collecta sunt substantia amplissima congregata, ut egena quidem antiqua multitudo inveniatur, opulentissima autem brevitatis nostra efficiatur. antiquae autem sapientiae librorum copiam maxime tribonianus vir excellentissimus praebuit, in quibus multi fuerant et ipsis eruditissimis hominibus incogniti, quibus omnibus perlectis, quidquid ex his pulcherrimum erat, hoc semotum in optimam nostram compositionem pervenit. sed huius operis conditores non solum ea volumina perlegerunt, ex quibus leges positae sunt, sed etiam alia multa, quae, nihil vel utile vel novum in eis inveniunt, quod exceptum nostris digestis applicarent, optimo animo respuerunt. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.18: Imperator Justinianus

Sed quia divinae quidem res perfectissimae sunt, humani vero iuris condicio semper in infinitum decurrit et nihil est in ea, quod stare perpetuo possit (multas etenim formas edere natura novas deproperat), non desperamus quaedam postea emergi negotia, quae adhuc legum laqueis non sunt innodata. si quid igitur tale contigerit, augustum imploretur remedium, quia ideo imperialem fortunam rebus humanis deus praeposuit, ut possit omnia quae noviter contingunt et emendare et componere et modis et regulis competentibus tradere. et hoc non primum a nobis dictum est, sed ab antiqua descendit prosapia: cum et ipse Iulianus legum et edicti perpetui subtilissimus conditor in suis libris hoc rettulit, ut, si quid imperfectum inveniatur, ab imperiali sanctione hoc repleatur. et non ipse solus, sed et divus Hadrianus in compositione edicti et senatus consulto, quod eam secutum est, hoc apertissime definivit, ut, si quid in edicto positum non inveniatur, hoc ad eius regulas eiusque coniecturas et imitationes possit nova instruere auctoritas. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.19: Imperator Justinianus

Haec igitur omnia scientes, patres conscripti et omnes orbis terrarum homines, gratias quidem amplissimas agite summae divinitati, quae vestris temporibus tam saluberrimum opus servavit: quo enim antiquitas digna divino non est visa iudicio, hoc vestris temporibus indultum est. hasce itaque leges et adorate et observate omnibus antiquioribus quiescentibus: nemoque vestrum

audeat vel comparare eas prioribus vel, si quid dissonans in utroque est, requirere, quia omne quod hic positum est hoc unicum et solum observari censemus. nec in iudicio nec in alio certamine, ubi leges necessariae sunt, ex aliis libris, nisi ab isdem institutionibus nostrisque digestis et constitutionibus a nobis compositis vel pRomulgatis aliquid vel recitare vel ostendere conetur, nisi temerator velit falsitatis crimini subiectus una cum iudice, qui ei audientiam accommodabit, poenis gr avissimis laborare. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.20: Imperator Justinianus

Ne autem incognitum vobis fiat, ex quibus veterum libris haec consummatio ordinata est, iussimus et hoc in primordiis digestorum nostrorum inscribi, ut manifestissimum sit, ex quibus legis latoribus quibusque libris eorum et quot milibus hoc iustitiae Romanae templum aedificatum est. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.20a: Imperator Justinianus

Legis latores autem vel commentatores eos elegimus, qui digni tanto opere fuerant et quos et anteriores piissimi principes admittere non sunt indignati, omnibus uno dignitatis apice impertito nec sibi quodam aliquam praerogativam vindicante. cum enim constitutionum vicem et has leges obtinere censuimus quasi ex nobis pRomulgatas, quid amplius aut minus in quibusdam esse intellegatur, cum una dignitas, una potestas omnibus est indulta? <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.21: Imperator Justinianus

Hoc autem quod et ab initio nobis visum est, cum hoc opus fieri deo adnuente mandabamus, tempestivum nobis videtur et in praesenti sancire, ut nemo neque eorum, qui in praesenti iuris peritiam habent, nec qui postea fuerint audeat commentarios isdem legibus adnectere: nisi tantum si velit eas in Graecam vocem transformare sub eodem ordine eaque consequentia, sub qua voces Romanae positae sunt (hoc quod Graeci kata poda dicunt), et si qui forsitan per titulorum subtilitatem adnotare maluerint et ea quae paratitla nuncupantur componere. alias autem legum interpretationes, immo magis persiones eos iactare non concedimus, ne verborum eorum aliquid legibus nostris adferat ex confusione dedecus. quod et in antiquis edicti perpetui commentatoribus factum est, qui opus moderate confectum huc atque illuc in diversas sententias producentes in infinitum detraxerunt, ut paene omnem Romanam sanctionem esse confusam. quos si passi non sumus, quemadmodum posteritatis admittatur vana discordia? si quid autem tale facere ausi fuerint, ipsi quidem falsitatis rei constituentur, volumina autem eorum omnimodo corrumpentur. si quid vero, ut supra dictum est, ambiguum fuerit visum, hoc ad imperiale culmen per iudices referatur et ex auctoritate Augusta manifestetur, cui soli concessum est leges et condere et interpretari. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.22: Imperator Justinianus

Eandem autem poenam falsitatis constituimus et adversus eos, qui in posterum leges nostras per si glorum obscuritates ausi fuerint conscribere. omnia enim, id est et nomina prudentium et titulos et librorum numeros, per consequentias litterarum volumus, non per sigla manifestari, ita ut, qui talem librum sibi paraverit, in quo sigla posita sunt in qualemcumque locum libri vel voluminis, sciat inutilis se esse codicis dominum: neque enim licentiam aperimus ex tali codice in iudicium aliquid recitare, qui in quacumque sua parte siglorum habet malitiam. ipse autem librarius, qui eas inscribere ausus fuerit, non solum criminali poena secundum quod dictum est plectetur, sed etiam libri aestimationem in duplum domino reddat, si et ipse dominus ignorans

talem librum vel comparaverit vel confici curaverit. quod et antea a nobis dispositum est in constitutione, quam ad legum professores dimisimus. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.23: Imperator Justinianus

Leges autem nostras, quae in his codicibus, id est institutionum seu elementorum et digestorum vel pandectarum posuimus, suum obtinere robur ex tertio nostro felicissimo sancimus consulatu, praesentis duodecimae indictionis tertio kalendas ianuaris, in omne aevum valituras et una cum nostris constitutionibus pollentes et suum vigorem in iudiciis ostendentes in omnibus causis, sive quae postea emeruerint sive in iudiciis adhuc pendent nec eas iudicialis vel amicalis forma compescuit. quae enim iam vel iudiciali sententia finita sunt vel amicali pacto sopita, haec reusitari nullo volumus modo. bene autem properavimus in tertium nostrum consulatum et has leges edere, quia maximi dei et domini nostri ihesu Christi auxilium felicissimum eum nostrae rei publicae donavit, cum in hunc et bella parthica abolita sunt et quieti perpetuae tradita, et tertia pars mundi nobis adcrevit (post europam enim et Asiam et tota Libya nostro imperio adiuncta est) et tanto operi legum caput impositum est, omnia caelestia dona nostro tertio consulatui indulta. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn.

Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.17.2.24: Imperator Justinianus

Itaque omnes iudices nostri pro sua iurisdictione easdem leges suscipiant et tam in suis iudiciis quam in hac regia urbe habeant et proponant, et praecipue vir excelsus huius almae urbis praefectus. curae autem erit tribus excelsis praefectis praetoriis tam orientalibus quam Illyricis nec non libycis per suas auctoritates omnibus, qui suae iurisdictioni suppositi sunt, eas manifestare. <a 533 data septimo decimo kalendas ianuaris Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii consule >

CJ.1.18.0. De iuris et facti ignorantia.

CJ.1.18.1: Imperator Antoninus

Quamvis, cum causam tuam ageres, ignorantia iuris propter simplicitatem armatae militiae adlegationes competentes omiseris, tamen si nondum satisfacisti, permitto tibi, si coeperis ex sententia conveniri, defensionibus tuis uti. * Ant. A. maximo mil. * <a 212 D. vii k. Mai. duobus aspris cons. >

CJ.1.18.2: Imperator Antoninus

Cum ignorantia iuris excusari facile non possis, si maior annis hereditati matris tuae renuntiasti, sera prece subveniri tibi desideras. * Ant. A. sextio iuvenali. * <a 243 pp. xv k. Nov. Arriano et Papo cons. >

CJ.1.18.3: Imperator Philippus

Si emancipata a patre intra annum bonorum possessionem petere cessasti, praetendere iuris ignorantiam nullis rationibus potes. * Philippo. A. Marcellae. * <a 244 pp. xvi k. Iul. Peregrino et Aemiliano cons. >

CJ.1.18.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si post divisionem factam testamenti vitium in lucem emeruerit, ex his, quae per ignorantiam confecta sunt, praeiudicium tibi non comparabitur. ostende igitur apud correctorem virum clarissimum amicum nostrum testamentum vel fide veri deficere vel iuris ratione stare non posse, ut infirmata scriptura, quae testamenti vice prolata est, solidam successionem obtineas. * Diocl. et Maxim. AA. Iulianae. * <a 290 D. viii id. Iul. Diocletiano iiii et Maximiano iii AA. cons. >

CJ.1.18.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum falsa demonstratione mutari substantia veritatis minime possit, respondendo id quod

paternum erat ex maternis esse bonis nihil egisti. * Diocl. et Maxim. AA. et constant. et Maxim. nobb. cc. martiali.* <a 293 D. prid. k. Ian. Diocletiano v et Maximiano iiii AA. cons.>

CJ.1.18.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si non transactionis causa, sed indebitam errore facti olei materiam vos archantico stipulanti dare spondisse rector animadverterit provinciae, reddito quod debetis residui liberationem condicentes audiet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. tauro et pollioni. * <a 294 D. v k. Mai. cc. cons.>

CJ.1.18.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Error facti necdum negotio finito nemini nocet: nam causa decisa velamento tali non instauratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zoe. * <a 294 D. vi non. Iul. cc. cons.>

CJ.1.18.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum testamentum nullo iure constiterit, ex eius, quae ab intestato successit, professione sola velut ex testamento liberos per errorem profitentis orcinii vel proprii liberti, si non ipsius accessit iudicium, cum errantis voluntas nulla sit, effici non potuerint. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dionysiae. * <a 294 D. v k. Sept. cc. cons.>

CJ.1.18.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non idcirco minus, quod a vobis velut a liberis debitam accepisse pecuniam samus dicitur, cum nullus sit errantis consensus, movere status quaestionem prohibentur eius heredes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Gaio et Anthemio. * <a 294 D. vi id. Dec. cc. cons.>

CJ.1.18.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum quis ius ignorans indebitam pecuniam persolverit, cessat repetitio. per ignorantiam enim facti tantum repetitionem indebiti soluti competere tibi notum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. amphiae. * <a 294 D. v k. Ian. cc. cons.>

CJ.1.18.11: Imperator Constantinus

Quamvis in lucro nec feminis ius ignorantibus subveniri soleat, tamen contra aetatem adhuc imperfectam locum hoc non habere retro principium statuta declarant. * Constant. A. Valeriano vic. * <a 330 D. iiii k. Mai. Gallicano et Symmacho cons.>

CJ.1.18.12: Imperatores Valentinianus, Theodosius

Constitutiones principum nec ignorare quemquam nec dissimulare permittimus. * Valentin. et Theodos. AA. Flaviano pp. Illyrici et italiae. * <a 391 D. vi k. Iun. vincentiae Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.1.18.13: Imperatores Leo, Anthemius

Ne passim liceat mulieribus omnes suos contractus retractare in his, quae praetermiserint vel ignoraverint, statuimus, si per ignorantiam iuris damnum aliquod circa ius vel substantiam suam patiantur, in his tantum casibus, in quibus praeteritarum legum auctoritas eis suffragatur, subveniri. * Leo et Anthem. AA. Erythrio pp. * <a 472 D. k. iul Marciano cons.>

CJ.1.19.0. De precibus imperatori offerendis et de quibus rebus supplicare liceat vel non.

CJ.1.19.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet servilis condicio deferendae precis facile capax non sit, tamen admissi sceleris atrocitas et laudabilis fidei exemplum super vindicanda caede domini tui hortamento fuit, ut praefecto praetorio iuxta adnotationis nostrae decretum demandemus (quem adire cura), ut auditis his, quae in libello contulisti, et reos investigare et severissimam vindictam iuxta legum censuram exigere curet. * Diocl. et Maxim. AA. Firminae. * <a 290 D. viii id Oct. Diocletiano iiii et Maximiano iii AA. cons.>

CJ.1.19.2: Imperator Constantinus

Quotiens rescripto nostro moratoria praescriptio remittitur, aditus supplicandi pandatur. quod

autem totius negotii cognitionem tollit et vires principalis negotii exhaurit, sine gravi partis alterius dispendio convelli non potest. nec praescriptionis igitur peremptoriae relaxatio petatur. * Constant. A. Severo pu. * <a 325 D. x k. Iun. Nicaeae Paulino et Iuliano cons.>

CJ.1.19.3: Imperator Constantinus

Nec damnosa fisco nec iuri contraria postulari oportet. * Const. A. ad pop. * <a 329 pp. viii k. Oct. Romae Constantino A. viii et Constantio c. iiii cons.>

CJ.1.19.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Universa rescripta, quae in debitorum causis super praestandis dilationibus promulgantur, non aliter valeant, nisi fideiussio idonea super solutione debiti praebeatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Floro pp. * <a 382 D. viii k. Mart. Constantinopoli Antonio et Syagrius cons.>

CJ.1.19.5: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quis adversus praefectorum praetorio sententias duxerit supplicandum victusque fuerit denuo, nullam habebit licentiam iterum super eadem causa supplicandi. * Valentin. et Valens AA. ad volusianum pp. * <a 365 D. xv k. Oct. Romae Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.1.19.6: Imperatores Honorius, Theodosius

Universis simul hanc observantiam remittimus, ut, a quocumque liberae condicionis constituto vel servo supplicante impetratum fuerit rescriptum, minime requiratur, per quem preces oblatae sunt. * Honor. et Theodos. AA. Isidoro pu. * <a 410 D. ii non. Sept. Constantinopoli Varane cons.>

CJ.1.19.7: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Rescripta contra ius elicitata ab omnibus iudicibus praecipimus refutari, nisi forte aliquid est, quod non laedat alium et prosit petenti vel crimen supplicanti indulgeat. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum. * <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.1.19.8: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Instrumentorum exempla non prosit precibus adiunxisse, sed necesse sit eorum in supplicatione vim exprimi, ut responsuro principi vera precatio rem aperiat cognoscendam, solis, cum necessitas exegerit, verbis precibus inserendis, quorum de sensu inter partes ita dubitari contigerit, ut etiam merito nostrum expectetur iudicium. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 429 D. vi k. April. Constantinopoli Florentio et Dionysio cons.>

CJ.1.20.0. Quando libellus principi datus litis contestationem facit.

CJ.1.20.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Dubium non est contestationem intellegi etiam, si nostrae fuerint tranquillitati preces oblatae, easque adversus heredem quoque eius in quem porrectae sunt vel ab herede eius qui meruerit exerceri. * Arcad. et Honor. AA. remigio praef. Augustali. * <a 396 D. xii k. April.

Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.1.20.2: Imperator Justinianus

Temporales actiones, quae per oblationem precum et ad eas rescriptiones perpetuantur, definire necessarium esse duximus, ne quis putet ad alias etiam, quae certis taxantur temporibus, hoc pertinere. sciant igitur omnes eas tantummodo per oblationes precum et ad eas rescripta perpetuari, quae a praetore constitutae annali tempore coartatae sunt. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. k. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.1.21.0. Ut lite pendente vel post provocationem aut definitivam sententiam nulli liceat imperatori supplicare.

CJ.1.21.1: Imperator Alexander Severus

Licet, postquam supplicasti, priusquam rescriptum impetrares, praeses provinciae vir clarissimus pronuntiaverit, cum tamen a sententia non provocaveris, rescriptum, quod postea secutum esse

suggestis, ad retrahenda quae decreto terminata sunt non patrocinantur. * Alex. A. caperio. * <a 232 D. k. Mart. lupus et maximo cons.>

CJ.1.21.2: Imperator Constantinus

Supplicare causa pendente non licet, nisi vel actorum vel pronuntiationis editio denegetur. qui autem terminatam rescripto vel consultatione quaestionem exquisito suffragio refricare conabitur, in omnem litis aestimationem adversario suo protinus condemnetur: omni venia deneganda, si quis contra haec supplicare temptaverit. * Const. A. petronio Probianus suo salutem. * <a 316 D. id. Aug. arelato. pp. id. Oct. theveste Sabino et Rufino cons.>

CJ.1.21.3: Imperator Constantinus

Qui licitam provocationem omiserit, perpetuo silere debebit nec a nobis impudens petere per supplicationem auxilium. quod si fecerit, desiderio suo carebit et ignominiae poena notabitur. * Const. A. ad provinciales. * <a 331 D. k. Aug. pp. k. Sept. Constantinopoli Basso et Ablabio cons.>

CJ.1.22.0. Si contra ius utilitatemve publicam vel per mendacium fuerit aliquid postulatum vel impetratum.

CJ.1.22.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non idcirco minus is, cui a nostro rescripto cognitio delata est, iudicare potest, quod ex gestis quaedam in precibus omissa proponis. * Diocl. et Maximin. AA. et cc. Gregorio. * <a 293 D. v non. Mai. Diocletiano v et Maximiniano iiii AA. cons.>

CJ.1.22.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praescriptione mendaciorum opposita, sive in iuris narratione mendacium reperiatur sive in facti sive in tacendi fraude, pro tenore veritatis, non deprecantis adfirmatione, datum iudicem cognoscere debere et secundum hoc de causa convenit ferre sententiam. * Diocl. et Maxim. AA. et Constant. et Maximin. cc. Statiae. * <a 294 D. k. Dec. Sirmi cc. cons.>

CJ.1.22.3: Imperator Constantinus

Puniri iubemus decem librarum auri multa iudices, qui veterunt precum argui falsitatem. * Const. A. ad Bassum. * <a 313 D. k. Oct. Constantino A. iii et Licinio c. iii cons.>

CJ.1.22.4: Imperator Constantinus

Etsi non cognitio, sed executio mandatur, de veritate precum inquire oportet, ut, si fraus intervenit, de omni negotio cognoscatur. * Const. A. ad barbarum Pompeianum consularem campaniae. * <a 333 D. iii id. Nov. aquis Dalmatio et Zenophilo cons.>

CJ.1.22.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Etsi legibus consentaneum sacrum oraculum mendax precator attulerit, careat penitus impetratis et, si nimia mentientis invenitur improbitas, etiam severitati subiaceat iudicantis. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum. * <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.1.22.6: Imperator Anastasius

Omnes cuiuscumque maioris vel minoris administrationis universae nostrae rei publicae iudices monemus, ut nullum rescriptum, nullam pragmaticam sanctionem, nullam sacram adnotationem, quae generali iuri vel utilitati publicae adversa esse videatur, in disceptatione cuiuslibet litigii patiantur proferri, sed generales sacras constitutiones modis omnibus non dubitent observandas. * Anastas. A. matroniano pp. * <a 491 ? D. k. Iul. Constantinopoli.>

CJ.1.23.0. De diversis rescriptis et pragmaticis sanctionibus.

CJ.1.23.1: Imperator Alexander Severus

Si libellum de communi causa tu fraterque tuus dedistis, quamvis rescriptum ad unius personam directum sit, utriusque tamen prospectum est. * Alex. A. supero. * <a 222 D. id. Iul. Alexandro A.

cons.>

CJ.1.23.2: Imperator Alexander Severus

Falso adseveratur auctoritatem rescriptorum devoluto spatio anni obtinere firmitatem suam non oportere, cum ea, quae ad ius rescribuntur, perennia esse debent, si modo tempus, intra quod adlegari vel audiri debeat, non sit comprehensum. * Alex. A. epagatho. * <a 270 D. vii k. Nov. Antiochiano et orfito cons.>

CJ.1.23.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sancimus, ut authentica ipsa atque originalia rescripta et nostra manu subscripta, non exempla eorum, insinuentur. * Diocl. et Maxim. AA. crispino praesidi prov. Phoenice. * <a 292 D. prid. k. April. hannibaliano et Asclepiodoto cons.>

CJ.1.23.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sancimus, ut authentica ipsa atque originalia rescripta et nostra manu subscripta, non exempla eorum, insinuentur. * Diocl. et Maxim. AA. crispino praesidi prov. Phoenice. * <a 292 D. prid. k. April. hannibaliano et Asclepiodoto cons.>

CJ.1.23.4: Imperator Constantinus

Si qua beneficia personalia sine die et consule fuerint deprehensa, auctoritate careant. * Const. A. ad lusitanos. * <a 322 D. vii k. Aug. savariae Probiano et Iuliano cons.>

CJ.1.23.5: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Sacrilegii instar est divinis super quibuscumque administrationibus vel dignitatibus promulgandis obviare beneficiis. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad nicetium praef. annon. * <a 385 D. k. Febr. Mediolani Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.1.23.6pr.: Imperator Leo

Sacri adfatus, quoscumque nostrae mansuetudinis in quacumque parte paginarum scripserit auctoritas, non alio vultu penitus aut colore, nisi purpurea tantummodo scriptione illustrentur, scilicet ut cocti muricis et triti conchylii ardore signentur: eaque tantummodo fas sit proferri et dici rescripta in quibuscumque iudiciis, quae in chartis sive membranis subnotatio nostrae subscriptionis impresserit. * Leo A. Hilariano mag. off. et patricio. * <a 470 D. vi k. April. Iordane et Severo cons.>

CJ.1.23.6.1: Imperator Leo

Hanc autem sacri encausti confectionem nulli sit licitum aut concessum habere aut quaerere aut a quoquam sperare: eo videlicet, qui hoc adgressus fuerit tyrannico spiritu, post proscriptionem bonorum omnium capitali non immerito poena plectendo. <a 470 D. vi k. April. Iordane et Severo cons.>

CJ.1.23.7pr.: Imperator Zeno

Universa rescripta, sive in personam precantium sive ad quemlibet iudicem manaverint, quae vel adnotatio vel quaevis pragmatica sanctio nominetur, sub ea condicione proferri praecipimus, si preces veritate nituntur, nec aliquem fructum precator oraculi percipiat impetrati, licet in iudicio adserat veritatem, nisi quaestio fidei precum imperiali beneficio monstretur inserta. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 477 D. x k. Ian. Constantinopoli post consulatum armati.>

CJ.1.23.7.1: Imperator Zeno

Nam et vir magnificus quaestor et viri spectabiles magistri scriniorum: qui sine praefata adiectione quaecumque divinum responsum dictaverint, et iudices, qui susceperint, reprehensionem subibunt et, qui illicite dictata scribere ausi fuerint cuiuscumque scrinii memoriales seu pragmaticarii vel adiutores primicerii, amissione cinguli ferientur. <a 477 D. x k. Ian. Constantinopoli post consulatum armati.>

CJ.1.23.7.2: Imperator Zeno

Pragmaticas praeterea sanctiones non ad singulorum preces super privatis negotiis proferri, sed si quando corpus aut schola vel officium vel curia vel civitas vel provincia vel quaedam universitas hominum ob causam publicam fuderit preces, manare decernimus, ut hic etiam veritatis quaestio reservetur. <a 477 D. x k. Ian. Constantinopoli post consulatum armati.>

CJ.1.24.0. De statu et imaginibus.

CJ.1.24.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis iudicum accepisse aeneas vel argenteas vel marmoreas statuas extra imperiale beneficium in administratione positus detegatur, emolumenta, quae acceperit in ea positus dignitate, quam polluit, cum extortis titulis vel praesumptis in quadruplum fisco nostro inferat simulque noverit existimationis suae poenam se subiturum. nec eos sane a periculo pudoris haberi volumus immunes, qui adulandi studio aut metu in Constanti ignavia transire quae sunt interdicta temptaverint. * Arcad. et Honor. AA. Theodoro pp. * <a 398 D. xii k. Ian. Mediolani Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.1.24.2: Imperator Theodosius

Si quando nostrae statuae vel imagines eriguntur seu diebus, ut adsolet, festis sive communibus, adsit iudex sine adorationis ambitioso fastigio, ut ornamentum diei vel loco et nostrae recordationi sui probet accessisse praesentiam. * Theodos. A. et Valentin. c. Aetio pp. * <a 425 D. iii non. Mai. Theodosio A. xi et Valentiniano c. cons.>

CJ.1.24.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In nostrae serenitatis imaginibus ac statu et erigendis privatae collationis iniuriam propulsari praecipimus, ne quid in eo suum collator agnoscat. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. iii non. April. Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.1.24.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Et virtutum praemia tribui merentibus convenit et aliorum honores aliis damnorum occasionem fieri non oportet. idcirco quotiens vel iudicibus nostris vel cuilibet alii statua fuerit a quocumque collegio seu officio vel in hac sacratissima civitate vel in provinciis postulata, nequaquam ex descriptione sumptus colligi patimur, sed eius, cuius ad honorem petitur, expensis propriis statuam collocari praecipimus. * Theodos. et Valentin. AA. ad nomum com. et mag. off. * <a 444 D. v k. April. Theodosio A. xviii cons.>

CJ.1.25.0. De his qui ad statuas confugiunt.

CJ.1.25.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Qui ad statuas vel vitandi metus vel creandae invidiae causa confugerint, si certas habuerint causas, quibus confugere ad imperatoria simulacra debuerint, iure ac legibus vindicentur. si vero probati fuerint artibus suis invidiam inimicis creare voluisse, ultrix in eos sententia proferatur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 386 D. prid. non. Iul. Constantinopoli Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.1.26.0. De officio praefectorum praetorio orientis et Illyrici.

CJ.1.26.1: Imperator Alexander Severus

Libellus praefecto praetorio datus pro contestatione haberi non potest. * Alex. A. Theodoto. * <a 230 D. prid. k. Oct. agricola et clemente cons.>

CJ.1.26.2: Imperator Alexander Severus

Formam a praefecto praetorio datam, et si generalis sit, minime legibus vel constitutionibus contrariam, si nihil postea ex auctoritate mea innovatum est, servari aequum est. * Alex. A. restituto. * <a 235 D. id. Aug. Severo et quintiano cons.>

CJ.1.26.3: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si quos iudices vel propter adversam et longinquam corporis valetudinem vel propter negligentiam aut furtum vel simile aliquod vitium sublimitas tua inutiles esse repperit, his ab administratione remotis et vice eorum aliis subrogatis furibusque poenis legitimis subactis ad nostrae mansuetudinis scientiam non crimina, sed vindicta referatur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. * <a 389 D. vi non. Mai. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.1.26.4: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

De ordinario iudice semper illustris est cognitio praefecturae, licet militari viro ab eo facta fuerit iniuria. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. addeo com. et mag. utr. mil.* <a 393 D. prid. id. Ian. Constantinopoli Theodosio A. iii et abundatio cons.>

CJ.1.26.5: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Si qui posthac velut indebitis oneribus gravati ad preces crediderint convolandum sive de naviculariis rationibus sive transvectionibus, rescripta, quae de omnibus his atque huiusmodi ordinationibus emitti contigerit, ad sedem sublimitatis tuae rescribantur. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Anthemio pp. * <a 405 D. vii id. Dec. Constantinopoli Stilichone ii et Anthemio cons.>

CJ.1.27.0. De officio praefecti praetorio Africae et de omni eiusdem dioeceseos statu.

CJ.1.27.1pr.: Imperator Justinianus

Quas gratias aut quas laudes domino deo nostro ihesu Christo exhibere debeamus, nec mens nostra potest concipere nec lingua proferre. * in nom. D. n. Ihesu Christi imp. c. Flav. Iust. Alaman. Gotthic. Francic. Germanic. Antic. Alanic. Vandalic. Afric. Pius Felix Incl. Victor ac Triumphator semper A. Archelao pp. Africae.* <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.1: Imperator Justinianus

Multas quidem et antea a deo meruimus largitates et innumerabilia circa nos eius beneficia confitemur, pro quibus nihil dignum nos egisse cognoscimus: prae omnibus tamen hoc, quod nunc deus omnipotens per nos pro sua laude et pro suo nomine demonstrare dignatus est, excedit omnia mirabilia opera, quae in saeculo contigerunt, ut Africa per nos tam brevi tempore reciperet libertatem, ante centum et quinque annos a vvdandalis captivata, qui animarum fuerant simul hostes et corporum. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.2: Imperator Justinianus

Nam animas quidem diversa tormenta atque supplicia non ferentes rebaptizando ad suam perfidiam transferebant: corpora vero liberis natalibus clara iugo barbarico durissime subiugabant. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.3: Imperator Justinianus

Ipsas quoque dei sacrosanctas ecclesias suis perfidiis maculabant: aliquas vero ex eis stabula fecerunt. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.4: Imperator Justinianus

Vidimus venerabiles viros, qui abscissis radicibus linguis poenas suas mirabiliter loquebantur: alii vero post diversa tormenta per diversas dispersi provincias vitam in exilio peregerunt. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.5: Imperator Justinianus

Quo ergo sermone aut quibus operibus dignas deo gratias agere valeamus, quod per me, ultimum servum suum, ecclesiae suae iniurias vindicare dignatus est et tantarum provinciarum populos a iugo servitutis eripere? <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.6: Imperator Justinianus

Quod beneficium dei antecessores nostri non meruerunt, quibus non solum Africam liberare non licuit, sed et ipsam Romam viderunt ab eisdem vvandalis captam et omnia imperialia ornamenta in Africam exinde translata. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.7: Imperator Justinianus

Nunc vero deus per suam misericordiam non solum Africam et omnes eius provincias nobis tradidit, sed et ipsa imperialia ornamenta, quae capta Roma fuerant ablata, nobis restituit. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.8: Imperator Justinianus

Ergo post tanta beneficia, quae nobis divinitas contulit, hoc de domini dei nostri misericordia postulamus, ut provincias, quas nobis restituere dignatus est, firmas et illaesas custodiat et faciat nos eas secundum suam voluntatem ac placitum gubernare, et universa Africa sentiat omnipotentis dei misericordiam et cognoscant eius habitatores, quam a durissima captivitate et iugo barbarico liberati in quanta libertate sub felicissimo nostro imperio degere meruerunt. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.9: Imperator Justinianus

Hoc etiam deprecantes exoramus precibus sanctae et gloriosae semper virginis et dei genetricis mariae, ut, quidquid minus est rei publicae nostrae, per nos, ultimos servos suos, restituat in suo nomine deus et dignos nos faciat servitium eius adimplere. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.10: Imperator Justinianus

Deo itaque auxiliante pro felicitate rei publicae nostrae per hanc divinam legem sancimus, ut omnis Africa, quam deus nobis praestit, per ipsius misericordiam optimum suscipiat ordinem et propriam habeat praefecturam, ut sicut oriens atque Illyricum, ita et Africa praetoriana maxima potestate specialiter a nostra clementia decoretur. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.11: Imperator Justinianus

Cuius sedem iubemus esse Carthaginem et in praefatione publicarum chartarum praefecturis aliis eius nomen adiungi, quam nunc tuam excellentiam gubernare decernimus. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.12: Imperator Justinianus

Et ab ea auxiliante deo septem provinciae cum suis iudicibus disponantur, quarum zeugi, quae proconsularis antea vocabatur, Carthago et byzadium ac Tripolis rectores habeant consulares: reliquae vero, id est numidia et Mauritaniae et sardinia, a praesidibus cum dei auxilio gubernentur. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.13: Imperator Justinianus

Et in officio quidem tuae magnitudinis nec non pro tempore viri magnifici praefecti Africae trecentos nonaginta sex viros per diversa scrinia et officia militare decernimus. in officiis vero consularium ac praesidum quinquaginta homines per singula officia esse sancimus. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.14: Imperator Justinianus

Quae vero emolumenta sive magnificentia tua sive consulares et praesides et quid unusquisque ex officio eorum de publico consequi debet, notitia subter adnexa declarat. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.15: Imperator Justinianus

Optamus ergo, ut omnes iudices nostri secundum voluntatem et timorem dei et nostram electionem atque ordinationem sic suas administrationes gubernare studeant, ut nullus eorum aut cupiditati sit deditus aut violentias aliquas vel ipse inferat vel iudicibus aut officiis eorum aut quibuscumque aliis collatoribus inferre permittat. licet enim per omnes provincias nostras deo iuvante festinemus, ut illaesos habeant collatores, maxime tamen tributariis dioeceseos Africanae consulimus, qui post tantorum temporum captivitatem meruerunt deo iuvante per nos lumen libertatis adspicere. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.16: Imperator Justinianus

Ergo iubemus omnes violentias et omnem avaritiam cessare et iustitiam atque veritatem circa omnes nostros tributarios reservari. sic enim et deus placatur et ipsi possunt celerius, sicut collatores alii nostrae rei publicae, relevari atque florere. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.17: Imperator Justinianus

Sportulas etiam ab officio tam viri magnifici praefecti Africani quam reliquorum iudicum sic exigi iubemus, quomodo in nostris legibus est dispositum et ab omni re publica nostra custoditur, ut nullus audeat quocumque tempore vel quocumque modo earum excedere quantitatem. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.18: Imperator Justinianus

Hoc etiam praesenti sanctione credimus ordinandum, ut non multa dispendia pro completionem chartarum vel codicillorum vel in nostro laterculo vel in scriniis praefecti praetoriorum per Africam iudices sustinere videantur, quia, si ipsi dispendiis laesi non fuerint, nullam habeant necessitatem eiusdem nostrae Africae tributarios praegravandi. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.19: Imperator Justinianus

Iubemus ergo, ut iudices dioeceseos Africanae tam civiles quam militares in nostro laterculo pro codicillorum atque chartularum promotionis suae consuetudinibus nihil ultra quam sex solidos praebent, at vero in scrinio praefectorum non ultra duodecim solidos cogantur inferre. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.20: Imperator Justinianus

Quem modum si quis excesserit, ipse quidem iudex triginta librarum auri dispendio subiacebit, officium vero eius non solum simile dispendium, sed et capitale periculum sustinebit. nam si aliquis ex quacumque parte ausus fuerit iussiones nostras excedere et non festinaverit cum dei timore eas servare, non solum dignitatis aut substantiae periculum sustinebit, sed etiam ultimo supplicio subiacebit. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.21: Imperator Justinianus

Et est notitia deo auxiliante: pro annonis et capitu pro tempore praefecti praetorio per totam Africam auri libras centum. pro annonis consiliariorum auri libras viginti. pro annonis cancellariorum auri libras septem. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.22: Imperator Justinianus

Item officiis eius ita: in scrinio primo hominibus decem pro annonis xviiiis, pro capitu xiis, fiunt solidi cxlviiis. ita: numerario pro annonis vi annona solidorum v et pro capitu iiii capitus solidorum iiii, fiunt solidi xlvi. secundo pro annonis iii annona solidorum v et pro capitu ii capitus solidorum iiii, fiunt solidi xxiii. tertio pro annonis ii annona solidorum v et pro capitu is

capitus solidorum iiii, fiunt solidi xvi. quarto quinto et sexto ad annonas is annona solidorum v et ad capitum i capitus solidorum iiii, fiunt solidi xxxiiiis. reliquis quattuor ad annonas i annona solidorum v et ad capitum s capitus solidorum iiii, fiunt solidi xxviii. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.23: Imperator Justinianus

In scrinio secundo ut supra scriptum est. in scrinio tertio ut supra scriptum est. in scrinio quarto ut supra scriptum est. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.24: Imperator Justinianus

In scrinio primiscrinii, quod est subadiuvae, hominibus decem annonae xiiii capita xis, fiunt solidi cxvi. ita: primiscrinio pro annonis iii annona solidorum v et pro capitu ii capitus solidorum iiii, fiunt solidi xxiii. secundo pro annonis ii, annona solidorum ut supra scriptum est, et pro capitu is, capitus solidorum ut supra scriptum est, fiunt solidi xvi. tertio et quarto pro annonis is, annona solidorum ut supra scriptum est, et pro capitu i, capitus solidorum ut supra scriptum est, fiunt solidi xxiii. reliquis hominibus sex ad annonam i annona solidorum v et pro capitu i capitus solidorum iiii, fiunt solidi iiii. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.25: Imperator Justinianus

In scrinio commentariensis hominibus duodecim annonae xvii capita xiiiiis, fiunt solidi cxliii. ita: primo commentariensi annonae iii annona solidorum v, pro capitu ii capitus solidorum iiii, fiunt solidi xxiii. sequentes homines tres ad annonas ii annona solidorum v, pro capitu is capitus solidorum iiii, fiunt solidi xlvi. reliqui homines octo ad annonam i annona solidorum v et ad capitum i capitus solidorum iiii, fiunt solidi lxxii. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.26: Imperator Justinianus

In scrinio ab actis hominibus decem annonae xiiii capita xii, fiunt solidi cxviii. ita: primo annonae iii pro annona i solidi v, capita ii capitus solidorum iiii, fiunt solidi xxiii. secundo et tertio ad annonas ii pro annona i solidi v et ad capitum is capitus solidorum iiii, fiunt solidi xxxii. reliquis septem ad annonam i annona solidorum v et ad capitum i capitus solidorum iiii, fiunt solidi lxiii. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.27: Imperator Justinianus

In scrinio libellorum hominibus sex annonae viis capita vis, fiunt solidi lxiiiis. ita: primo annonae ii pro annona solidi v, pro capitu is capitus solidorum iiii, fiunt solidi xvi. secundo annona is pro annona solidi v, pro capitu i capitus solidorum iiii, fiunt solidi xis. reliquis hominibus quattuor ad annonas i annona solidorum v et ad capitum i capitus solidorum iiii, fiunt solidi xxxvi. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.28: Imperator Justinianus

In schola exceptorum hominibus sexaginta annonae lxxiiii capita lxii solidi dcviii. ita: primo et secundo ad annonas iii pro annona solidi v et ad capita ii capitus solidorum iiii, fiunt solidi xlvi. aliis hominibus quinque ad annonas ii annona solidorum v et ad capitum i capitus solidorum iiii, fiunt solidi lxx. reliquis hominibus decem ad annonas is annona solidorum v et ad capitum i capitus solidorum iiii, fiunt solidi cxv. reliquis hominibus quadraginta tribus ad annonas i annona solidorum v et ad capitum i capitus solidorum iiii, fiunt solidi ccclxxxvii. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.29: Imperator Justinianus

In schola singulariorum hominibus quinquaginta annonae liis capita l solidi ccclxiis. ita: primo

annonae ii annona solidorum v, capitus i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi xiiii. secundo tertio et quarto ad annonam is annona solidorum v et ad caputem i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi xxxiiiiis. reliquis hominibus quadraginta sex ad annonam i annona solidorum v et ad caputem i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi cccciiii. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.30: Imperator Justinianus

In schola mittendariorum hominibus quinquaginta annonae liis capita l solidi cccclxiis. ita: primo annonae ii annona solidorum v, capitus i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi xiiii. secundo tertio et quarto ad annonam is annona solidorum v et ad caputem i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi xxxiiiiis. reliquis hominibus quadraginta sex ad annonam i annona solidorum v et ad caputem i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi cccciiii. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.31: Imperator Justinianus

In schola cursorum hominibus triginta annonae xxxiis capita xxx solidi cclxxxiiis. ita: primo annonae ii annona solidorum v, capitus i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi xiiii. secundo et tertio et quarto ad annonam is annona solidorum v et ad caputem i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi xxxiiiiis. reliquis hominibus viginti sex ad annonam i annona solidorum v et ad caputem i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi ccxxxiiii. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.32: Imperator Justinianus

In schola nomenclatorum hominibus duodecim annonae xiii capita xiis solidi cxv. ita: primo annonae ii annona solidorum v, capitus is capitus solidorum iiiii, fiunt solidi xvi. reliquis hominibus undecim ad annonam i annona solidorum v et ad caputem i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi xcviis. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.33: Imperator Justinianus

In schola stratorum hominibus sex annonae vii capita vi solidi lviii. ita: primo annonae ii annona solidorum v, capitus i capitus solidorum iiiii, fiunt solidi xiiii. reliquis hominibus quinque ad annonas i pro annona solidos v et ad caputem i pro capitu solidos iiiii, fiunt solidi xlv. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.34: Imperator Justinianus

In schola praeconum hominibus decem annonae xi capita xs solidi xcviis. ita: primo annonae ii pro annona solidos v, capitus is pro capitu solidos iiiii, fiunt solidi xvi. reliquis hominibus novem ad annonam i pro annona solidos v et ad caputem i pro capitu solidos iiiii, fiunt solidi lxxxi. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.35: Imperator Justinianus

In schola draconariorum hominibus decem annonae xi capita xs solidi xcviis. ita: primo annonae ii pro annona solidos v, capitus is pro capitu solidos iiiii, fiunt solidi xvi. reliquis hominibus novem ad annonam i pro annona solidos v et ad caputem i pro capitu solidos iiiii, fiunt solidi lxxxi. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.36: Imperator Justinianus

In scrinio operum hominibus viginti annonae xxviii capita xxi solidi ccxxiiii. ita: primo annonae iii pro annona solidi v, capita ii pro capitu solidi iiiii, fiunt solidi xxiiii. reliquis hominibus tribus ad annonas ii pro annona solidi v et ad caputem i pro capitu solidi iiiii, fiunt solidi xlii. reliquis aliis hominibus sex ad annonam is pro annona solidi v et ad caputem i pro capitu solidi iiiii, fiunt solidi lxxviii. reliquis aliis hominibus decem ad annonam i pro annona solidi v et ad caputem i pro

capitu solidi iiii, fiunt solidi xc. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.37: Imperator Justinianus

In scrinio arcae hominibus viginti annonae xxviii capita xxi solidi ccxxiiii. ita: primo annonae iii pro annona solidi v, capita ii pro capitu solidi iiii, fiunt solidi xxiii. reliquis hominibus tribus ad annonas ii pro annona solidi v et ad capitem i pro capitu solidi iiii, fiunt solidi xlii. reliquis aliis hominibus sex ad annonam is pro annona solidi v et ad capitem i pro capitu solidi iiii, fiunt solidi lxxviii. reliquis aliis hominibus decem ad annonam i pro annona solidi v et ad capitem i pro capitu solidi iiii, fiunt solidi xc. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.38: Imperator Justinianus

In schola chartulariorum hominibus quinquaginta annonae lviii capita liis solidi D. ita: primo annonae iii pro annona solidi v, capita ii pro capitu solidi iiii, fiunt solidi xxiii. reliquis hominibus tribus ad annonas ii pro annona solidi v et ad capitem is pro capitu solidi iiii, fiunt solidi xlvi. reliquis aliis hominibus sex ad annonam is pro annona solidi v et ad capitem i pro capitu solidi iiii, fiunt solidi lxxviii. reliquis aliis hominibus quadraginta ad annonam i pro annona solidi v et ad capitem i pro capitu solidi iiii, fiunt solidi ccclx. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.39: Imperator Justinianus

Fiunt homines ccxcvi, annonae ccccxcviii solidorum iicccxc, capita ccccxxs solidorum mdlxxxii, fiunt solidi iiiiclxii. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.40: Imperator Justinianus

Item pro annonis et capitu consularis solidi cccclviii. officiorum eius solidi clx. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.41: Imperator Justinianus

Pro tempore medicis hominibus quinque annonae xlviis capita xviii solidi cccxviii. ita: primo pro annonis xv capitibus vi solidi ic. secundo pro annonis x capitibus solidi lxx. reliquis hominibus tribus ad annonas viii et ad capita iis solidi cl. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.42: Imperator Justinianus

Grammaticis hominibus duobus ad annonas x et ad capita v, ad solidos lxx. sophistis oratoribus hominibus duobus ad annonas x, ad capita v, ad solidos lxx. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.1.43: Imperator Justinianus

Haec igitur, quae pro disponendis civilibus iudicibus Africae eorumque officiiis, id est tam scriniariis amplissimae eius praefecturae quam cohortalibus, per hanc divinam constitutionem statuimus, tua magnitudo cognoscens ex kalendis septembribus futurae tertiae decimae indictionis effectui mancipari observarique procuret atque edictis publicis omnibus innotescant: his scilicet, qui ordinati fuerint a tua sublimitate secundum praesentem divinam constitutionem, firmitatem sui status in perpetuo habituris. nam deo iuvante de militaribus iudicibus et de officiiis eorum et de alio nostro exercitu per aliam sanctionem statuimus. <a 534 emissa lex Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2pr.: Imperator Justinianus

In nomine domini nostri ihesu Christi ad omnia consilia omnesque actus semper progredimur. per ipsum enim imperii iura suscepimus, per ipsum pacem cum persis in aeternum

confirmavimus, per ipsum acerbissimos hostes et fortissimos tyrannos deiecimus, per ipsum multas difficultates superavimus, per ipsum et Africam defendere et sub nostrum imperium redigere nobis concessum est, per ipsum quoque, ut nostro moderamine recte gubernetur et firme custodiatur, confidimus. * Iust. A. belisario mag. mil. per orientem. * <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.1: Imperator Justinianus

Unde iam per eius gratiam civilium administrationum iudices et officia singulis Africanis provinciis constituimus, attribuentes, quid emolumentorum unusquisque percipere debeat. ad eius igitur providentiam etiam nunc animum nostrum referentes et armatas militias et duces militum ordinare disponimus. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.1a: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, ut dux limitis Tripolitanae provinciae in leptimagnensi civitate sedes interim habeat, dux vero byzacenae provinciae in capsa et thelepte civitatibus interim sedeat, dux autem numidiae provinciae in Constantinensi civitate sedes interim habeat, dux autem Mauritaniae provinciae in Caesariensi civitate interim sedeat. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.2: Imperator Justinianus

Iubemus etiam, ut in traiectu, qui est contra hispaniam, quod septem dicitur, quantos providerit tua magnitudo, de militibus una cum tribuno suo, homine prudente et devotionem servante rei publicae nostrae per omnia, constituas, qui possit et ipsum traiectum semper servare et omnia, quaecumque in partibus hispaniae vel Galliae seu Francorum aguntur, viro spectabili duci nuntiare, ut ipse tuae magnitudini referat. in quo traiectu etiam dRomones, quantos provideris, ordinari facias. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.3: Imperator Justinianus

In sardinia autem iubemus ducem ordinari et eum iuxta montes, ubi barbaricini videntur, sedere habentem milites pro custodia locorum, quantos et ubi tua magnitudo providerit. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.4: Imperator Justinianus

Et omnes diligenter pro commissis suae custodiae provinciis invigilent et ab omni hostium incursione subiectos nostros tueantur illaesos et festinent, die noctuque dei invocando auxilium et diligenter laborando, usque ad illos fines provincias Africanas extendere, ubi ante invasionem vandalorum et Maurorum res publica Romana fines habuerat et ubi custodes antiqui servabant, sicut ex clusuris et burgis ostenditur. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.4a: Imperator Justinianus

Maxime autem civitates, quae prope clusuras et fines antea tenebantur, cum essent sub Romano imperio constitutae, auxiliante divina misericordia, cum hostes per partes expelluntur, festinantes comprehendere atque manere et in illis locis duces et milites per partes accedant, ubi antea fines et clusurae provinciarum erant, quando integrae Africanas servabantur sub Romano imperio provinciae: <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.4b: Imperator Justinianus

Quod deo adnuente, cuius auxilio nobis restitutae sunt, speramus cito nostris provenire temporibus, et ut in securitate et pace provinciae cum antiquis finibus integrae serventur et

vigiliis ac laboribus devotissimorum militum et cura spectabilium pro tempore ducum custodiantur illaesa, quoniam ita convenit, ut semper custodes fines provinciae servant, ne detur hostibus licentia incurrendi aut devastandi loca, quae nostri subiecti possident. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.5: Imperator Justinianus

Quantos autem milites sive pedestres sive equites per unumquemque limitem qui debent ad custodiendas provincias et civitates, tua magnitudo, prout consideraverit, ordinet et nobis referat, ut, si perviderimus sufficientem esse ordinationem, confirmemus eam, sin autem perspexerimus et aliquid amplius fieri, ut eam augmentemus. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.6: Imperator Justinianus

Quid autem dux stipendiorum nomine pro se suisque hominibus et quid eius officium consequatur, hoc subdita declaratur notitia. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.7: Imperator Justinianus

Sicut ergo praedictum est, interim nunc duces ac milites secundum nostram dispositionem in locis seu civitatibus quibus iussimus sedeant, donec deo auxiliante nobis ac rei publicae nostrae per labores nostros in illis locis constitui possint, in quibus uniuscuiusque provinciae antiquus limes constitutus erat, quando florente Romana re publica memoratae provinciae integrae tenebantur. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.8: Imperator Justinianus

Pro limitaneis vero ordinandis (quia necessarium nobis esse videtur, ut extra comitatenses milites per castra milites limitanei constituentur, qui possint et castra et civitates limitis defendere et terras colere, ut alii provinciales videntes eos per partes ad illa loca se conferant) exemplum fecimus unius numeri limitaneorum, ut secundum exemplum, quod nos misimus, per castra et loca, quae providerit tua magnitudo, eos ad similitudinem nostri exempli ordinet, sic tamen ut, si inveneris de provinciis idonea corpora, aut de illis, quos antea milites habebant, limitaneorum constituas numero in unoquoque limite, ut, si forsitan commotio aliqua fuerit, possint ipsi limitanei sine comitatensibus militibus una cum ducibus suis adjuvare loca, ubi dispositi fuerint, non longe limitem exeuntes nec ipsi limitanei nec duces eorum, ut nullum etiam dispendium a ducibus vel ducianis praedicti limitanei sustineant, nec aliquas sibi consuetudines de eorum stipendiis per fraudes ad suum lucrum convertant. haec autem non solum in limitaneos volumus observari, sed etiam in comitatenses milites. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.9: Imperator Justinianus

Et unumquemque ducem et tribunos eorundem militum iubemus, ut semper milites ad exercitationem armorum teneant et non concedant eos divagari, ut, si quando necessitas contigerit, possint inimicis resistere: et nullum audeant duces aut tribuni commeatalem de ipsis dimittere, ne, dum sibi lucrum studeant conficere, incustoditas nostras relinquunt provincias. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.9a: Imperator Justinianus

Nam si usurpaverint memorati duces vel officia eorum seu tribuni commeatalem de militibus relinquere aut aliquod lucrum de eorum emolumentis subripere, hoc non solum in quadruplum iubemus publico dependere, sed etiam dignitate eos privari. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.9b: Imperator Justinianus

Magis enim debent duces et tribuni supra deputata sibi emolumenta secundum labores suos de nostra largitate remunerationem sperare et non de com meatis militum aut de eorum stipendiis lucrum sibi acquirere, quoniam ideo ordinati sunt milites, ut per ipsos provinciae vindicentur: praecipue cum sufficienter et ipsis ducibus et officiis eorum emolumenta praestitimus et semper providimus unumquemque secundum labores suos ad meliores gradus et maiores dignitates perducere. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.10: Imperator Justinianus

Postquam vero deo placuerit et per tuam magnitudinem limes omnis in antiquum statum pervenerit et bene ordinatus fuerit, tunc, ubicumque necessitas emerit, viri spectabiles duces invicem sibi, quando usus exegerit, auxilium praebeant, ut provinciae seu limites eorum vigiliis et laboribus deo iuvante illaesi custodiantur. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.11: Imperator Justinianus

Sicut autem iubemus audaces et feroces contra inimicos iudices ac milites nostros esse, sic volumus eos mites et benevolos circa collatores nostros existere et nullum damnum nullamque laesionem in eos efficere. si autem quisquam de militibus ausus fuerit quamcumque laesionem tributariis nostris inferre, periculo viri spectabilis ducis seu tribuni et principis digna vindicta adficiatur et indemnes tributarii nostri custodiantur. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.12: Imperator Justinianus

Si vero pro quibusdam causis interpellatio apud nostros iudices facta fuerit, iubemus non amplius sportularum nomine, quam nostris legibus definitum est, executores accipere, poenam eisdem legibus insertam ex transgressione formidantes. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.13: Imperator Justinianus

Cum autem deo adiuvante Africanae nostrae provinciae per tuam magnitudinem secundum nostram dispositionem ordinatae et limites in antiquum statum reducti et omnis Africa sic detenta fuerit, sicut erat, cum ergo haec omnia deo iuvante, praesente tua magnitudine, disposita et perfecta fuerint et per labores tuos antiquos fines omnis Africa receperit, et docuerit nos de omni ordinatione totius Africanae dioeceseos, id est quanti et qui milites in quibus locis vel civitatibus constituti sunt et quanti limitanei in quibus locis vel limitibus constituti sunt, tunc iubemus tuam magnitudinem ad nostram clementiam remeare. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.14: Imperator Justinianus

Interea vero si aliquas civitates seu castella per litem constituta perviderit tua magnitudo nimiae esse magnitudinis et propter hoc non posse bene custodiri, ad talem modum eas construi disponat, ut possint per paucos bene servari. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.15: Imperator Justinianus

Cum autem magnitudo tua omnibus dispositis ad nos remeare iussa fuerit, tunc duces uniuscuiusque limitis, quotiens pro componendis civitatibus aut castris et pro stipendiis suis ac pro annonis aliquid opus habuerint, celerius ad virum magnificum praefectum per Africam significant, ut ipse quae necessaria fuerint festinet facere, ne aliqua protractio provinciis noceat. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. cons.>

conss.>

CJ.1.27.2.16: Imperator Justinianus

Ea vero, quae ipse fecerit vel quae adhuc necessarie procuranda sunt, postea et memoratus vir magnificus praefectus Africae et viri spectabiles duces et de aliis omnibus quae ibi aguntur frequenter ad nos referant, ut bene facta confirmemus et, quae opportunius debent fieri, ex nostra dispositione peragantur. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.17: Imperator Justinianus

Hoc etiam decernimus, ut duces, qui ordinandi sunt per Africanos limites, nihil amplius in sacratissimo palatio cuilibet personae aut dignitati vel in praetorio per Africam praefecturae vel magisteriae potestati praebeant, nisi quantum subter adnexa declarat notitia. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.17a: Imperator Justinianus

Nam si quis amplius, quam in subdita notitia taxatum est, usurpaverit seu acceperit, triginta libras auri multae dependat nomine, cum et periculo indignationis nostrae serenitatis subiacebit: nulla alia qualibet persona aut dignitate aut officio accipiente aliquid ab eis praeter illos, quorum nomina in subiecta notitia continentur. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.18: Imperator Justinianus

Ad haec iubemus, ut deo iuvante unusquisque dux seu eorum officia, secundum quod notitia subter adnexa detinet, emolumenta sua ex tributis Africanae provinciae ex kalendis septembribus instantis felicissimae tertiae decimae indictionis percipiant. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.19: Imperator Justinianus

Et est notitia: deo volente debent delegari ducibus et eorum officiis in Africa constitutis pro annonis et capitu per singulos annos praebendis ita: <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.20: Imperator Justinianus

Viro clarissimo duci Tripolitanae provinciae et hominibus eius annonae cxc, singulis annonis solidi v, capita clviii, singulis capitibus solidi iiii, simul fiunt pro annonis et capitu solidi mdlxxxii. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.21: Imperator Justinianus

Adessori ducis et officio eius hominibus quadraginta annonae xcvis, singulis annonis solidi v, capita xlviii, singulis capitibus solidi iiii, simul fiunt pro annonis et capitu solidi dclxxiiiiis dividuntur sic: <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.22: Imperator Justinianus

Adessori uno annonae viii capita iiii. primicerio uno annonae v capita ii. numerario uno annonae iiii capita ii. ducenariis quattuor ad annonas iiii, fiunt annonae xiiii, et ad capitum is, fiunt capita vi. centenariis sex ad annonas iis, fiunt annonae xv, et ad capitum i, fiunt capita vi. biarchis octo ad annonas ii, fiunt annonae xvi, et ad capitum i, fiunt capita viii. circitoribus novem ad annonas ii, fiunt annonae xviii, et ad capitum i, fiunt capita viiii. semissalibus undecim ad annonam is, fiunt annonae xcvis, et ad capitum i, fiunt capita xi. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.23: Imperator Justinianus

Item viro clarissimo duci byzacenae provinciae et hominibus eius annonae exc, singulis annonis solidi v, capita clviii, singulis capitibus solidi iiii, simul fiunt pro annonis et capitu solidi mdlxxxii. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.24: Imperator Justinianus

Adessori ducis et officio eius hominibus quadraginta annonae xcvis, singulis annonis solidi v, capita xlvihi, singulis capitibus solidi iiii, simul fiunt pro annonis et capitu solidi delxxiiiis. dividuntur sic: <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.25: Imperator Justinianus

Adessori uno annonae viii capita iiii. primicerio uno annonae v capita ii. numererario uno annonae iiii capita ii. ducenariis quattuor ad annonas iiii, fiunt annonae xiiii, et ad capitum is, fiunt capita vi. centenariis sex ad annonas iis, fiunt annonae xv, et ad capitum i, fiunt capita vi. biarchis octo ad annonas ii, fiunt annonae xvi, et ad capitum i, fiunt capita viii. circitoribus novem ad annonas ii, fiunt annonae xviii, et ad capitum i, fiunt capita viiii. semissalibus undecim ad annonam is, fiunt annonae xcvis, et ad capitum i, fiunt capita xi. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.26: Imperator Justinianus

Item viro clarissimo duci numidiae provinciae et hominibus eius annonae exc, singulis annonis solidi v, capita clviii, singulis capitibus solidi iiii, simul fiunt pro annonis et capitu solidi mdlxxxii. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.27: Imperator Justinianus

Adessori ducis et officio eius hominibus quadraginta annonae xcvis, singulis annonis solidi v, capita xlvihi, singulis capitibus solidi iiii, simul fiunt pro annonis et capitu solidi delxxiiiis. dividuntur sic: <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.28: Imperator Justinianus

Adessori uno annonae viii capita iiii. primicerio uno annonae v capita ii. numerario uno annonae iiii capita ii. ducenariis quattuor ad annonas iiii, fiunt annonae xiiii, et ad capitum is, fiunt capita vi. centenariis sex ad annonas iis, fiunt xv, et ad capitum i, fiunt capita vi. biarchis octo ad annonas ii, fiunt annonae xvi, et ad capitum i, fiunt capita viii. circitoribus novem ad annonas ii, fiunt annonae xviii, et ad capitum i, fiunt capita viiii. semissalibus undecim ad annonas is, fiunt annonae xcvis, et ad capitum i, fiunt capita xi. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.29: Imperator Justinianus

Item viro clarissimo duci Mauritaniae provinciae et hominibus eius annonae exc, singulis annonis solidi v, capita clviii, singulis capitibus solidi iiii, simul fiunt pro annonis et capitu solidi mdlxxxii. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.30: Imperator Justinianus

Adessori ducis et officio eius hominibus quadraginta annonae xcvis, singulis annonis solidi v, capita xlvihi, singulis capitibus solidi iiii, simul fiunt pro annonis et capitu solidi delxxiiiis. dividuntur sic: <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiii et Paulino vc. conss.>

CJ.1.27.2.31: Imperator Justinianus

Adessori uno annonae viii capita iiiii. primicerio uno annonae v capita ii. numerario uno annonae iiiii capita ii. ducenariis quattuor ad annonas iiis, fiunt annonae xiiii, et ad capitum is, fiunt capita vi. centenariis sex ad annonas iis, fiunt annonae xv, et ad capitum i, fiunt capita vi. biarchis octo ad annonas ii, fiunt annonae xvi, et ad capitum i, fiunt capita viii. circitoribus novem ad annonas ii, fiunt annonae xviii, et ad capitum i, fiunt capita viii. semissalibus undecim ad annonas is, fiunt annonae xviii, et ad capitum i, fiunt capita xi. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.32: Imperator Justinianus

Item viro clarissimo duci sardiniae insulae et hominibus eius annonae cxc, singulis annonis solidi v, capita clviii, singulis capitibus solidi iiiii, simul fiunt pro annonis et capitu solidi mdlxxxii. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.33: Imperator Justinianus

Adessori ducis et officio eius hominibus quadraginta annonae xcvi, singulis annonis solidi v, capita xlvi, singulis capitibus solidi iiiii, simul fiunt pro annonis et capitu solidi dclxxiiii. dividuntur sic: <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.34: Imperator Justinianus

Adessori uno annonae viii capita iiiii. primicerio uno annonae v capita ii. numerario uno annonae iiiii capita ii. ducenariis quattuor ad annonas iiis, fiunt annonae xiiii, et ad capitum is, fiunt capita vi. centenariis sex ad annonas iis, fiunt annonae xv, et ad capitum i, fiunt capita vi. biarchis octo ad annonas ii, fiunt annonae xvi, et ad capitum i, fiunt capita viii. circitoribus novem ad annonas ii, fiunt annonae xviii, et ad capitum i, fiunt capita viii. semissalibus undecim ad annonas is, fiunt annonae xviii, et ad capitum i, fiunt capita xi. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.35: Imperator Justinianus

Item notitia consuetudinum, quas in sacro laterculo et in praetorio amplissimae praefecturae per Africam, iam in officio magistri militum pro tempore dux praebere oportet uniuscuiusque limitis sic: in sacro laterculo solidi vi: in officio magisteriae militum potestatis pro insinuandis administrationis suae divinis nostrae serenitatis adfatibus solidi xii: in officio amplissimae praefecturae per Africam pro insinuandis eiusdem chartis solidi xii. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.27.2.36: Imperator Justinianus

(21) gloria itaque tua, quae per hanc pragmaticam sanctionem nostra statuit aeternitas, effectui mancipari observarique praecipiat. <a 534 emissa lex idibus Aprilibus Constantinopoli dn.

Iustiniano pp. A. iiiii et Paulino vc. cons.>

CJ.1.28.0. De officio praefecti urbis.

CJ.1.28.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Studentibus nobis statum urbis et annoniarum rationem aliquando firmare in animo subiit eiusdem annonae curam non omnibus deferre potestatibus. ac ne praefectura urbis abrogatum sibi aliquid putaret, si totum ad officium annonarium redundasset eidem praefecturae sollicitudinis ac diligentiae necessitatem mandamus, sed non ita, ut lateat officium annonariae praefecturae, sed ut ambae potestates, in quantum sibi negotii est, tueantur civilem annonam sitque societas muneris ita, ut inferior gradus meritum superioris agnoscat atque ita superior potestas se exserat, ut sciat ex ipso nomine, quid praefecto debeatur annonae. * Valentin. et Valens AA. ad volusianum pu. * <a 368 D. ii non. April. Mediolani Valentiniano et Valente AA. ii cons.>

CJ.1.28.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Quod promulgatis sanctionibus tua sinceritas perscriptum esse non nescit, etiam ex praecepto nostro competenter observet nec quasdam personas de provincia existimet avocandas nisi tantummodo suos officiales et homines populares huius almae urbis seditioni obnoxios. *

Valentin. et Valens AA. ad Ampelium pu. * <a 371 372 >

CJ.1.28.3: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Praefectura urbis cunctis quae intra urbem sunt antecellat potestatibus, tantum ex omnium parte delibans, quantum sine iniuria ac detrimento alieni Honoris usurpet. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad rufinum pu. * <a 376 D. iii id. Iul. Valente A. v et Valentiniano Iun. cons.>

CJ.1.28.4: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Omnia corporatorum genera, quae in Constantinopolitana civitate versantur, universos quoque cives atque populares praefecturae urbanae regi moderamine recognoscas. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Severino com. sacr. larg. * <a 391 D. xvii k. Mai. Mediolani Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.1.28.5: Imperator Theodosius

Primicerius adiutorum tuae sedis officii per biennium, quod in eodem gradu ex consuetudine priscae ordinationis emeruit, curam insuper personarum usurpatione omni atque ambitione cessante suscipiat: hoc etiam adiecto, ut, si quis ex memorato ordine vel condicionis humanae fine praeventus vel alia quacumque ratione militiae gradum propriae amisisse monstrabitur, solitae ambitionis iniuria vacante locum is, qui iuxta matriculae veritatem sequitur, obtineat. * Theodos. A. Constantio pu. * <a 424 D. x iii k. Ian. Constantinopoli Victore cons.>

CJ.1.29.0. De officio magistri militum.

CJ.1.29.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Viri illustres comites et magistri peditum et equitum in provinciales nullam penitus habeant potestatem, nec amplissima praefectura in militares viros. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Eusignium pp. * <a 386 - 387>

CJ.1.29.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Apparitores statutos officii tui ad aliud iudicium trahi minime oportebit. sciat igitur illustris magnificentia tua sub te, sive civiliter sive criminaliter appetantur, eos litigare debere. * Honor. et Theodos. AA. ad Hypatium mag. mil. per orientem. * <a 414 D. id. Dec. Constantinopoli Constantio et Constante cons.>

CJ.1.29.3: Imperator Zeno

Eos, qui ultra statutos officii magisteriae per orientem potestatis militant, civilium quoque iudicium sententiis super quolibet negotio subiacere: ipsis quin etiam statutis in tributariis collationibus civilium quoque iudicium dispositionibus procul dubio parituris. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 476-485>

CJ.1.29.4: Imperator Anastasius

Milites de locis, in quibus consistunt, ad alia loca sine speciali nostrae serenitatis auctoritate nullatenus transferri praecipimus, nec eorum expensae in locis, in quibus consistunt, minuantur. sed si forte quaedam urgens et necessaria causa emergerit, utilitati ac securitati publicae tam amplissimam praetorianam praefecturam quam tuam sedem sine ulla procrastinatione prospicere protinus oportet et suggestiones ad nostras aures destinare, indicantes tam loca, de quibus milites transferendi sunt, quam ea, ad quae pervenire eos oportet, nominaque fortissimorum numerorum, in quibus idem milites referuntur, nec non quantitatem annonarum et ante omnia causam, ob quam idem milites transferendi sunt, ut post talem suggestionem a nostra auctoritate competenter procedant. * Anastas. A. Iohanni mag. mil. per Illyricum. * <a xxx >

CJ.1.29.5: Imperator Justinianus

Cum propitia divinitate Romanum nobis sit delatum imperium, sollicita cura cauta diligentia pertractantes perspeximus oportere etiam partibus Armeniae et ponto polemoniaco et gentibus proprium magistrum militum per hanc legem constituere, tuamque magnitudinem, quae nobis ex ante gestis optime commendata est, idoneam ad talem fore dignitatem confidentes elegimus certasque provincias, id est magnam Armeniam, quae interior dicebatur, et gentes (anzetenam videlicet, ingilenam , asthianenam, sophenam, sophanenam, in qua est martyropolis, balabitenam) et primam et secundam Armeniam et pontum polemoniaco tuae curae cum suis ducibus commisimus, comite Armeniae penitus sublato, certosque subdidimus numeros, non modo quos in praesenti novos constituimus, sed etiam de praesentalibus et orientalibus et aliis agminibus segregatos, non tamen quantitatem eorum agminum minuentes: sed quia plures eis addidimus sine rei publicae gravamine et sine augmento sumptuum, aliquantos subtraximus, ita tamen, ut et post hanc subtractionem ampliores remanserint, quam usque ad nostra felicia fuerant tempora. * Iust. A. zetae viro illustri mag. mil. per Armeniam et pontum polemoniaco et gentes.* <a xxx >

CJ.1.30.0. De officio quaestoris.

CJ.1.30.1: Imperator Theodosius

Totius minoris laterculi curam scias ad tuae sublimitatis sollicitudinem pertinere, ita ut tuo arbitratu ex scrinio memoriae totius minoris laterculi dignitates, hoc est praepositurae omnes, tribunatus et praefecturae castrorum iuxta consuetudinem priscam clementiae meae auctoritate deinceps mittantur. * Theodos. A. Sallustio quaest. * <a 424 D. vi k. Mai. Constantinopoli Victore cons.>

CJ.1.30.2: Imperator Theodosius

Omnes minoris laterculi dignitates, quae sub cura quidem ac sollicitudine viri illustris quaestoris esse antea videbantur, postea vero vel universae vel mediae ad magistrorum militum potestatem dispositionemque transierant, placuit nunc clementiae meae vetusti temporis more renovato ad prisca deinceps iura revocare. * Theodos. A. Helioni com. et mag. off. * <a 424 D. iii k. Mai. supra scripto cons.>

CJ.1.30.3: Imperator Anastasius

Officia et condiciones, quae pertinent ad viros devotos in sacro scrinio memoriae militantes, nemini liceat sub quacumque occasione sine ulla divinae subscriptionis liberalitate peragere: eo, quicumque in hoc fuerit postea facinore convictus, publicatione bonorum suorum multando, officio quoque rectoris provinciae, in qua non adlegato super gerenda sollicitudine sacro rescripto aliquis ausus fuerit eandem curam sibimet usurpare, trium librarum auri dispendio feriendo. * Anastas. A. Eusebio mag. off. * <a 492 D. k. Mart. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.1.31.0. De officio magistri officiorum.

CJ.1.31.1pr.: Imperator Constantius

Privilegiis dudum scholae vestrae indultis integris reservatis, ad ducenam etiam et centenam et biarchiam nemo suffragio, nisi labore unusquisque perveniat, principatum vero adipiscatur matricula decurrente, ita ut ad curas agendas et cursum illi exeant, quos ordo militiae vocat et laborum. * Constantius A. ad agentes in rebus. * <a 359 D. et pp. Romae in foro Traiani k. Nov. Eusebio et Hypatio cons.>

CJ.1.31.1.1: Imperator Constantius

Adiutor praeterea, in quo totius scholae status et magistri securitas constituta est, idoneus probitate morum ac bonis artibus praeditus nostris per magistrum obtutibus offeratur, ut nostro

ordinetur arbitrio. <a 359 D. et pp. Romae in foro Traiani k. Nov. Eusebio et Hypatio cons.>

CJ.1.31.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Nemo agentum in rebus ordinem militiae atque stipendia praevertat, etiamsi nostri numinis per obreptionem detulerit indultum: ac si quis formam istiusmodi docebitur obtulisse, in locum, ex quo indecenter emergerat, revertatur, ut is gradu ceteros antecedit, quem stipendia longiora vel labor prolixior fecerit anteire. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad principium mag. off.* <a 386 pp. Hadrumeti vii id. Mart. post cons. Arcadii A. et bautonis.>

CJ.1.31.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Scholarium nostrorum devotio, probata nostris parentibus, circa nostrae maxime serenitatis adfectionem enituit. inde quidquid ad fovenda servandaque eorum privilegia postulatur, statim credidimus admittendum. ideoque suggestionem tui culminis approbantes viris spectabilibus comitibus scholarum verberandi regradandive senatores ac ducenarios licentiam denegamus. ea namque, quae tali commotione digna sunt, ad tuae sublimitatis volumus referri notitiam. * Theodos. et Valentin. AA. phlegetio com. et mag. off. * <a 441 D. xv k. Mai. Constantinopoli Cyro vc. cons.>

CJ.1.31.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Curae perpetuae tui culminis credimus iniungendum, ut super omni limite sub tua iurisdictione constituto, quemadmodum se militum numerus habeat castrorumque ac clusurarum cura procedat, quotannis significare nobis propria suggestionem procuret. * Theodos. et Valentin. AA. Nomo mag. off. * <a 443 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Maximo ii et paterio cons.>

CJ.1.31.5pr.: Imperatores Justinus, Justinianus

Iubemus eum ad militiam devotissimorum scholarium de cetero pervenire, qui nostrum meruit iudicium, nec licere pro tempore tui culminis administrationem habenti sine huiusmodi probatoria aliquem inter eosdem viros devotos, scholares suis referre praeceptionibus: sed sciat is, qui sine sacro rescripto ad eandem pervenire militiam ausus fuerit, non solum ea se privari, verum etiam poenae viginti librarum auri subici. * Iustinus et Iust. AA. Tatiano mag. off. * <a 527 D. x k. Mai. Constantinopoli mavortio vc. cons.>

CJ.1.31.5.1: Imperatores Justinus, Justinianus

Illud etiam observari de cetero volumus, ut, si quis locus statutorum scholarium in quacumque schola vacaverit, ille subrogetur, quem nostra pietas per sacrum rescriptum vacantem subire locum praeceperit. <a 527 D. x k. Mai. Constantinopoli mavortio vc. cons.>

CJ.1.31.5.2: Imperatores Justinus, Justinianus

Ad haec quadrimestruos breves eorundem scholarium cura tuae sublimitatis et pro tempore viri excellentissimi magistri officiorum conscribi volumus et eos sacro scrinio laterculi praestari ibi deponendos, ut semper notitia eorundem scholarium certa sit neque publico damnum aliquod infligatur. <a 527 D. x k. Mai. Constantinopoli mavortio vc. cons.>

CJ.1.32.0. De officio comitis sacrarum largitionum.

CJ.1.32.1pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Palatinis haec cura debet esse praecipua, ut, periculo proprio notariis destinatis, super negligentia iudicum, si ita res exegerit, conquerantur, ne eorum sit impunita desidia. * Arcad. et Honor. AA. limenio com. sacr. larg. * <a 401 D. iii k. Mart. Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.1.32.1.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Iudices quoque de eorum nominibus referre convenit, quos commodis propriis magis quam utilitatibus publicis studere praeviderint. <a 401 D. iii k. Mart. Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.1.32.1.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Breves etiam quadrimestruos ad officium palatinum noverint dirigendos aurumque exactum ad sacras largitiones sine ulla dilatione esse mittendum. <a 401 D. iii k. Mart. Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.1.33.0. De officio comitis rerum privatarum.

CJ.1.33.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quid negotiorum fuerit actitatum, in quibus aliquid commodi fiscalis appareat, ad officium rei privatae tua gravitas acta transmittat, ut instructione percepta, quid sibimet iuris auxilio debeat, agnoscat. * Valentin. et Valens AA. ad honoratum consularem byzacia. * <a 368 D. vi k. Ian. Valentiniano et Valente AA. ii cons.>

CJ.1.33.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Ad palatinorum curam et rationalium officia omnium rerum nostrarum et totius perpetuarii, hoc est emphyteuticarii, iuris exactio revertatur. * Arcad. et Honor. AA. minervio com. rer. privat. * <a 397 D. x k. Ian. Mediolani Caesario et Attico cons.>

CJ.1.33.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis iudicum vir illustris vel praefectus urbi cognitionem comitivae privatarum examini debitam sibimet vindicandam censuerit vel tuitionem contra eiusdem sedis statuta praestiterit, ad quinquaginta librarum auri illationem poenae nomine eius officium teneatur, quam decet in articulo exigi mansuetudinis nostrae aerario sociandam. * Honor. et Theodos. AA. Ursacio com. rer. privat. * <a 414 D. vi id. Aug. Ravennae Constantio et Constante cons.>

^CJ.1.33.4:

Ne quem provincialium sub praetextu rerum fiscalium comes rerum privatarum sine sacro mandato deducat neve delatori causae cognitionem committat.

^CJ.1.33.5:

Neve comes rerum privatarum neve quis alius magistratum, qui Constantinopoli quive in provinciis sunt, de thesauro deferentem admittat: sin autem de alia re defert, statim fideiussioni non minus quinque librarum subiciatur. neve signatio vel descripto vel forte innovatio in rebus denunciatis ante sententiam in scriptis latam procedat. et si quidem accusator praesens est, apud comitem rerum privatarum causa iudicetur, sin in provincia moratur, apud praesidem vel iudicem delegatum, ut fisci advocati vel iis deficientibus alii gratis pro accusatore causam dicant. fiat autem advocatorum exaequatio, neve amplius reus sumptus quae pro accusatore fiunt dependat. hoc observetur etiam adversus eum, qui lites aliquas fisco movet. neve quis eorum ante definitivam causae decisionem provocet.

CJ.1.34.0. De officio comitis sacri patrimonii.

^CJ.1.34.1: Imp. Anastasius A.

Si privatum patrimonium fisco accessit vel accedet, ei praeficiatur comes sacri patrimonii, qui id ad exemplum comitis rerum privatarum administret. omnibus agricolis vel colonis vel emphyteutis ei subditis eadem privilegia competant, quibus fruuntur qui sub praeposito et comite rerum privatarum sunt, neve agant et convenientur nisi apud comitem sacri patrimonii. officiales autem [comitis] sacri patrimonii privilegia [officii] comitis privatarum rerum earum quae ab initio erant habeant.

^CJ.1.34.2: Idem A.

Suo periculo provincialiarum rectores eorumque officia curent, ne quid damni res ad sacrum patrimonium pertinentes sustineant neve reditus earum minuatur vel defraudetur. liceat autem comiti patrimonii et multare eos et deposito magistratu damnum illatum resarcire: ne tamen sterilium vel eiusdem generis praetextum accipiant.

^CJ.1.34.3:

Ne qua a comite thesaurorum nostrorum signatio vel descriptio rerum delatarum ante causas diiudicationem fiat: in hoc quoque casu [reus] sumptus pro se factos solos agnoscat, neve ante definitivam sententiam appellare possit.

CJ.1.35.0. De officio proconsulis et legati.

CJ.1.35.1: Imperator Constantinus

Legati non solum civiles, sed etiam criminales causas audiant, ita ut, si sententiam in reos ferendam perviderint, ad proconsules eos transmittere non morentur. * Const. A. Aeliano procons. Africae. * <a 320 D. k. Oct. Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.1.35.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Officium hellesponti consularis aeternae recordationis patrem serenitatis nostrae adiit et eitis suis incommodis, quibus a vicarianis apparitoribus urgebatur, oravit sub tuae sublimitatis agere potestate. cuius adlegationes humanae proclivius pium principem commoverunt: quod et nos obtinere censemus. * Arcad. et Honor. AA. simplicio procons. Asiae. * <a 396 D. viii k. April. Constantinopoli Arcadio iiiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.1.36.0. De officio comitis orientis.

CJ.1.36.1pr.: Imperator Leo

Titulos, qui alytarchiae et syriarchiae muneribus in prima syria deputati sunt, per officia tam viri spectabilis comitis orientis quam viri clarissimi rectoris provinciae flagitari praecipimus. * Leo A. Pusaeo pp. * <a 465 D. v id. Nov. Constantinopoli Basilisco et Herminerico cons.>

CJ.1.36.1.1: Imperator Leo

Alytarchiae quidem ludi cura viri spectabilis comitis orientis et eius officii, syriarchiae vero sollicitudine viri clarissimi moderantis provinciam eiusque apparitionis exerceantur, nullique penitus curialium, nec si voluerint, idem munus vel honorem subeundi licentia permittatur. <a 465 D. v id. Nov. Constantinopoli Basilisco et Herminerico cons.>

CJ.1.37.0. De officio praefecti augustalis.

CJ.1.37.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Omnia tributa per Aegyptiacam dioecesein cura et providentia claritatis tuae a moderatoribus provinciarum exigi iubemus. si qui tamen ex possessoribus sive militaribus sive non militaribus ad inferenda quae debent audaces extiterint, eos per militare etiam auxilium, si opus exegerit, ad solutionem compelli censemus. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Florentio praef. Augustali. * <a 386 D. xiii k. Mart. Constantinopoli Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.1.37.2: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Praefectus Augustalis ordinariorum sub se iudicum examinandi flagitia et super his referendi, non amovendi vel puniendi habeat potestatem. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 395 D. prid. non. Dec. Constantinopoli Olybrio et Probino cons.>

CJ.1.38.0. De officio vicarii.

CJ.1.38.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

In civilibus causis vicarios comitibus militum convenit anteferri, in militaribus negotiis comites vicariis anteponi, quotiensque societas in iudicando contigerit, priore loco vicarius ponderetur, comes adiunctus accedat: si quidem cum praefecturae meritum ceteris dignitatibus antestet, vicaria dignitas ipso nomine eius se trahere indicet portinem et sacrae cognitionis habeat potestatem et iudicationis nostrae soleat repraesentare reverentiam. * Valens Grat. et Valentin. AAA. Antonio pp. * <a 377 D. viii id. Ian. Gratiano A. iiiii et Merobaude cons.>

CJ.1.38.2: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Relationes vicariorum, si quando usus attulerit, ad nostram mansuetudinem referantur. relationes

enim iudicum libenter audimus, ne administratorum decrescere videatur auctoritas, si eorum consulta veluti profanorum preces a nostris adytis repellamus. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad Hesperium pp. * <a 377 D. xii k. Febr. Gratiano A. iiii et Merobaude cons.>

CJ.1.39.0. De officio praetorum.

CJ.1.39.1: Imperator Constantius

Praetori defertur haec iurisdictio sancientibus nobis, ut liberale negotium ipse disceptator examinet. sane interponi ab eo decreta conveniet, ut, sive in integrum restitutio deferenda est, probatis dumtaxat causis ab eodem etiam interponatur decretum, seu tutoris dandi seu ordinandi curatoris, impleatur ab eo interpositio decretorum: quippe cum apud eum quoque adipisci debeat patronorum iudicio sedula servitus libertatem. nec sane debita filiorum votis patrum vota cessabunt, ut patente copia liberos suos exuant potestate, magis propriis obsequiis mancipatos, cum sese intellegant his obsequii plus debere, a quibus sese memine runt vinculis sacris exutos. * Constantius A. ad senatum. * <a 359 D. iii k. Ian. Eusebio et Hypatio cons.>

CJ.1.39.2: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Tres tantummodo praetores electae opinionis in hac urbe per singulos annos iudicio senatus praecipimus ordinari, qui competentes causas et debitos actus integre disceptare atque tractare debent, ut hi tamen tres ex his, qui proprium larem in hac alma urbe habeant, non ex provinciis eligantur. nec si qui forte propter aliquas causas ad hanc urbem de provinciis venerit, ad praeturae munus vocetur, sed hi tantummodo, ut dictum est, qui hic domicilium fovent, ita ut nec ipsi sumptus quosdam inferre cogantur inviti, sed habeant spontaneae liberalitatis arbitrium. * Valentin. et Marcian. AA. Tatiano pu. * <a 450 D. xv k. Ian. Constantinopoli Valentiniano A. vii et Avieno cons.>

CJ.1.40.0. De officio rectoris provinciae.

CJ.1.40.1: Imperator Alexander Severus

Potest de falso causam cognoscens praeses provinciae incidentem proprietatis quaestionem dirimere. * Alex. A. Iulianae. * <a 234 D. vi k. April. Maximo ii et Urbano cons.>

CJ.1.40.2: Imperator Constantinus

Praesides provinciarum oportet, si quis potentiorum extiterit insolentior et ipsi vindicare non possunt aut examinare aut pronuntiare nequeunt, de eius nomine ad nos aut certe ad praetorianae praefecturae scientiam referre : quo provideatur, qualiter publicae disciplinae et laesis tenuioribus consulatur. * Const. A. ad Maximum. * <a 328 D. iiii k. Ian. Trevisis Ianuarino et Iusto cons.>

CJ.1.40.3: Imperator Constantinus

Iustissimos et vigilantissimos iudices publicis adclamationibus collaudandi damus omnibus potestatem, ut Honoris eis auctiores proferamus processus, et e contrario iniustos et maleficos querellarum vocibus accusandi, ut censurae nostrae vigor eos absumat. nam si verae voces sunt nec ad libidinem per clientelas effusae, diligenter investigabimus: praefectis praetorio et comitibus, qui per provincias constituti sunt, provincialium nostrorum voces ad nostram scientiam referentibus. * Const. A. ad provinciales. * <a 331 pp. k. Nov. Constantinopoli Basso et Ablabio cons.>

CJ.1.40.4: Imperator Constantinus

In officiales praefectorum cursum publicum laniantes vel prava contra utilitatem publicam molientes vindicandi tibi dedimus potestatem, ita ut praefectos de eorum culpa facias certiores. * Const. A. ad periculum praes. * <a 335 D. x k. Nov. Nicopolipoli Constantio et Albino cons.>

CJ.1.40.5: Imperatores Valentinianus, Valens

Potioris gradus iudicibus ab inferioribus competens reverentia tribuatur. sed ubi publica tractatur

utilitas, etsi minor iudex veritatem investigaverit, nulla maiori inrogatur iniuria. sane qui insignia dignitatis ad hoc exercet, ut indignis iniuriis existimet adficiendos eos, qui officia cum potestate moderantur, non declinabit nostrae indignationis aculeos. * Valentin. et Valens AA. ad apronianum pu. * <a 364 D. v. k. Iun. Ancyro divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.1.40.6: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Civitas rhodiorum iniuriam suam non tam decenter quam sero conquesta est. unde inviolabili observatione sancimus, ut, quoniam tempore hiemis navigatio saepe periculosa est semper incerta, in illis quinque urbibus, quae potiores esse ceteris adseruntur, vicissim hiemandum sibi iudices recognoscant. quod si cuiquam tale existat ingenium, ut praecepta nostra contemnat, quinquaginta ab eo argenti librae, centum ab eius officio, si aliter factum fuerit, fisci viribus inferantur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 385 D. v id. Dec.

Constantinopoli Arcadio et Bautone cons.>

CJ.1.40.7: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Qui ordinariam gesserit dignitatem, quidquid ex venturae delegationis titulis profligaverit, cum dispendio pudoris atque fortunae de propriis facultatibus intra provinciam positus inferre debet. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 386 D. vii k. Iun. Constantinopoli

Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.1.40.8: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Ne quis iudicum in provincia sua praefectianum vel palatinum vel militem vel ex his etiam omnibus, qui antea in huiusmodi officiis fuerunt commorati, intercessorem (id est exsecutorem) cuiusquam litigatoris petitione in quolibet seu privato seu publico negotio putet essetribuendum. nam peccantem circa consulta caelestia cum suo officio non solum detrimentum famae, sed etiam patrimoniorum damna comitentur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 386 D. non. Aug. Constantinopoli Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.1.40.9: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Nullus provinciae moderator augustissimam urbem sine iussione adire audeat. nam si quem patuerit contra decreti nostri praecepta venisse, is congrua condemnatione plectetur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. polemio pp. Illyrici. * <a 390 D. x k. Ian. Mediolani post consulatum timasii et promoti.>

CJ.1.40.10: Imperatores Arcadius, Honorius

Nullum palatinis tibi obsecundantibus cum provincialibus volumus esse commercium : sed iudices scire debent hoc sibi praecipue esse commissum, ut ipsi a provincialibus exigant et consueta deponant, palatinum vero possessor non horreat, qui non sibi, sed iudicibus atque officiis praecipuus est imminere. * Arcad. et Honor. AA. limenio com. sacr. larg. * <a 401 D. vi k. April.>

CJ.1.40.11: Imperatores Honorius, Theodosius

Moderatores provinciarum curam gerere iubemus, ne quid potentium procuratores perperam inliciteque committant. * Honor. et Theodos. AA. Theodoro pp. * <a 408 D. vi k. Dec. Ravennae Basso et Philippo cons.>

CJ.1.40.12: Imperatores Honorius, Theodosius

Omnes per provincias apparitores pro inveterata auctoritate iuxta motum iudicis nudatos verberibus, si ita res tulerit, subiaccere praecipimus, ut et facilis exsecutio rerum publicarum sit et officiorum insolentia comprimatur et iudicum severitati competens reddatur auctoritas. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 412 D. vi k. Ian. Honorio viii et Theodosio v AA. cons.>

^CJ.1.40.13:

Decreta de remunerandis praesidibus ne fiant, sed ab ipsis impediuntur, et edictum eum nuntians

ante unum tantum diem, quam provinciam ingressurus est, mittatur. quod si in furto vel aliquo crimine deprehensus erit, non solum de salute ipsa, sed etiam de facultatibus periclitabitur.

CJ.1.40.14: Imperator Leo

Si quis cohortalibus adhuc obsequiis obligatus regimen provinciae vel cingulum cuiuslibet militiae dignitatisve quoquo modo meruit, contra licitum usurpatis impetratisve careat, etiamsi ultronea nostra liberalitate ius gerendae provinciae vel militiae seu dignitatis cuiuspiam sibi iactaverit fuisse delatum. * Leo A. Constantino pp. * <a 471 D. vii id. Aug. Constantinopoli Leone A. iiii et Probiano cons.>

CJ.1.40.15pr.: Imperator Leo

Nulli iudicum, qui provincias regunt, in civitatibus, in quibus sacra palatia vel praetoria sunt, liceat relictis his privatorum sibi domus ad habitandum veluti praetoria vindicare, sed sacratissima modis omnibus inhabitare palatia seu praetoria, ut hac necessitate compellantur eorum reparationi providere. * Leo A. Constantino pp. * <a 471 ? >

CJ.1.40.15.1: Imperator Leo

Ubi autem et palatium est et praetorium, palatium quidem habitationi praesidis, praetorium autem suscipiendis conservandisque speciebus publicis horreorum vice vel aliae necessariae rei deputetur. <a 471 ? >

CJ.1.40.15.2: Imperator Leo

Quod si quis aliquando dissimulare temptaverit, protinus eum atque officium quinquaginta librarum auri multam ad reparandum sacrum quod neglexerit palatium solvere sancimus. <a 471 ? >

^CJ.1.40.16:

Praeses collatorem ne neglegat vel ipse ei noceat aliove modo damnum inferat sub metu imperialis motus et damni quod dederit resarciendi.

^CJ.1.40.17:

Latrones similiaque peccantes praesides comprehendant et competenti poena afficiant: si qui militant, eos principes eorum tradant: qui id transgreditur, decem auri libras solvit.

CJ.1.41.0. Ut nulli patriae suae administratio sine speciali permissu principis permittatur.

CJ.1.41.1:

Nemo Augustalis vel proconsul, vel vicarius vel comes Orientis in patria provincia fiat, nisi specialem eius rei iussionem meruerit.

CJ.1.42.0. De quadrimestris tam civilibus quam militaribus brevibus.

^CJ.1.42.1:

Magistratus eorumque officia sine cunctatione vere et diligenter quadrimestros breves emittant, imminente poena quinquaginta auri librarum et cinguli dignitatisque amissionis, si qua in hac parte reprehensio extiterit. eadem poena valeat etiam in tracteuta, qui non in scriptis ad praefectum neglegentiam commissam refereat.

^CJ.1.42.2:

Tribunus vel qui vicem eius agit cum domestice actuario optione numerarioque vel subadiuva quadrimestros breves subscribat et sic iureiurando in scriptis praestito, quod vera nuntiaverint, solus emittatur.

CJ.1.43.0. De officio praefecti vigilum.

CJ.1.43.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Praefecti vigilum huius urbis nihil de capitalibus causis sua auctoritate statuere debent, sed si quid huiusmodi evenerit, culmini tuae potestatis referre, ut de memoratis causis celsiore sententia iudicetur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. nebridio pu. * <a 385 - 389 >

CJ.1.44.0. De officio praefecti annonae.

^CJ.1.44.1:

Certo modo distributionum annonarum civilium in Constantinopoli praestituto constitutio definit etiam, quomodo translatio annonarum procedere debeat, poena non oboedientibus imposita.

^CJ.1.44.2:

Constitutio tollit deminutionem panium civilium ex longo tempore factam et confirmat eos, qui interierunt, sed antehac in fraudem praefecti annonarum et logographorum regionum venierunt.

* * <a 532 D. viii id. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc. anno secundo.>

CJ.1.45.0. De officio civilium iudicum.

CJ.1.45.1: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Honorati, qui lites habere noscuntur, his horis, quibus causarum merita vel fata panduntur, residendi cum iudice non habeant facultatem. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. curtio pp. * <a 408 D. iii non. Febr. Romae Basso et Philippo cons.>

CJ.1.45.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis pro publicis functionibus, quae flagitantur, aliquo se defendere temptet munimine, adeat iudicem et promat, quae duxerit adserenda: quem si iudex, quod non arbitramur, minus audire maluerit, ipse quidem administrator triginta librarum auri, apparitio vero eius quinquaginta feriat dispendio. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 409 D. xiiii k. Aug.

Constantinopoli Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.46.0. De officio iudicum militarium.

CJ.1.46.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Numquam omnino in negotiis privatorum vel tuitio militaris vel executio tribuatur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. comm. et magg. utr. mil.* <a 393 D. prid. id. Febr. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.1.46.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Praecipimus, ne quando curiales vel privatae condicionis homines ad militare exhibeantur iudicium vel contra se agentum actiones excipiant vel litigare in eo cogantur. interminationem autem quinquaginta librarum auri adversus comitianum officium proponi decernimus, si quid contra haec aliquando temptaverit. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 416 D. vi k. Sept. Eudoxiopoli Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.1.46.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nemo de his, qui in virorum spectabilium ducum officiis militaverint, scholae agentum in rebus quacumque subreptione post completam militiam societur, ne agendi vices viri clarissimi principis accipiat facultatem. si quis autem adversus haec nostrae perennitatis decreta venire conetur, militia spoliatus proscriptionis poena pro parte bonorum tertia constringatur. * Theodos. et Valentin. AA. Anatolio mag. mil. * <a 443 D. v k. Febr. Constantinopoli Maximo ii et paterio cons.>

CJ.1.46.4pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Duces limitum et praecipue, quibus gentes quae maxime cavendae sunt appropinquant, in ipsis limitibus commorari et milites ad proprium redigere numerum imminentibus magisteriis potestatibus diuturnisque eorum exercitationibus inhaerere praecipimus. * Theodos. et Valentin. AA. Nomo mag. off. * <a 443 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Maximo ii et paterio cons.>

CJ.1.46.4.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Castrosum quin etiam refectionis clusuriarumque curam habeant. <a 443 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Maximo ii et paterio cons.>

CJ.1.46.4.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quibus cum principe castrorumque praepositis pro laborum vicissitudine limitaneorum militum duodecimam annonarum partem, distribuendam videlicet inter eos magisteriae potestatis arbitrio, deputamus. <a 443 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Maximo ii et paterio cons.>

^CJ.1.46.5:

Dux contentus sit annonis solitis et duodecima parte eorum quae ab hostibus capta sunt, in auro ab illustribus praefectis solvenda, neve aliud quicquam vel poscendo vel libera dantis voluntate percipiat.

CJ.1.47.0. Ne comitibus rei militaris vel tribunis lavacra praestentur.

CJ.1.47.1: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Omnem inquietudinem a curiis et civitatibus praecipimus prohiberi nec ulla privata ab his succendi balnea ad tribunorum vel ducum aliorumve militarium comitum usus nec adaerationem aliquam pro hac causa profligari. illustribus enim tantum viris comitibus ac magistris militum (si tamen id voluerint) hoc ministerium indulgemus: dupli poena violatoribus huius sanctionis imminente. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Anthemio pp. * <a 406 D. v k. Dec.

Constantinopoli Arcadio A. vi et Probo cons.>

CJ.1.48.0. De officio diversorum iudicum.

CJ.1.48.1: Imperator Constantinus

Nemo iudex officialem ad eam domum, in qua mater familias agit, cum aliquo praecepto existimet esse mittendum, ut eandem in publicum protrahat, cum certum sit debita eius, quae intra domum considerato sexu semet contineat, domus eius vel cuiuscumque rei habita distractione, publicis necessitatibus posse servari. quod si quis in publicum matrem familias posthac crediderit protrahendam, inter maximos reos citra ullam indulgentiam capitali poena plectetur. * Const. A. ad domitium celsum vic. * <a 316 D. iii id. Ian. treviris Sabino et Rufino cons.>

CJ.1.48.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Singuli quique iudices sciant celsioribus viris et his, quorum nonnumquam iudicio provehuntur, Honorificentiam esse debitam praestandam, nec in subscriptionibus suis fratres audeant nominare, apparitione multanda, cuius haec cura est. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad principium pu. * <a 384 D. id. Febr. Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.1.48.3: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Sciant principes et cornicularii et primates officiorum, iudices etiam, ternas libras auri a suis facultatibus eruendas, si honoratis viris, quibus etiam consistorium nostrum ingrediendi facultas praebetur, secretarii iudicum non patuerit ingressus aut reverentia non fuerit in salutatione delata aut sedendi cum iudice societas denegata. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Constantio pp. Galliarum. * <a 389 D. vi id. Nov. treviris Timasio et Promoto cons.>

CJ.1.49.0. Ut omnes tam civiles quam militares iudices post administrationem depositam per quinquaginta dies in civitatibus vel certis locis permaneant.

CJ.1.49.1pr.: Imperator Zeno

Nemo ex viris clarissimis praesidibus provinciarum vel consularibus aut correctoribus neve qui administrationis maioris infulas meruerint, id est viri spectabiles proconsules vel praefectus Augustalis aut comes orientis aut cuiuslibet tractus vicarius aut quicumque dux vel comes cuiuslibet limitis vel divinarum comes domorum, postquam sibi successum fuerit, audeat excedere de locis, quae rexisse noscitur, antequam quinquaginta dierum constitutus numerus finiatur. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 479 D. v id. Oct. Constantinopoli Zenone A. ii cons.>

CJ.1.49.1.1: Imperator Zeno

Sed per id tempus praesides quidem et consulares nec non correctores in metropoli, spectabiles vero iudices tam civiles quam militares in civitatibus administratae dioeceseos illustrioribus publice, nec domi vel intra sancrosanctos terminos vel regiones aut potentes domos latitantes, sed in celeberrimis locis ante omnium quos nuper gubernaverant ora versentur, ut pateat omnibus facultas libera super furtis aut criminibus querimoniam commovendi, ita ut ab omni defensus iniuria provisione post eum administrantis ac periculo officii nec minus curialium et defensoris civitatis, iuratoriae tantum cautioni commissus, postquam fuerit in querimoniam devocatus, pulsare volentibus (ut dictum est) pro legum ratione respondeat: <a 479 D. v id. Oct.

Constantinopoli Zenone A. ii cons.>

CJ.1.49.1.2: Imperator Zeno

Nec ullam ante praefinitum tempus de provincia discedendi excusationem ei tribuat vel divina revocatoria vel codicilli alterius administrationis oblata vel praeceptum amplissimae tuae sedis, ut alterius provinciae moderatoris vices obtineat, aut praeceptum praefatae vel alterius civilis seu militaris cuiuscumque potestatis, ut quamcumque sollicitudinem publicam gerat aut exhibeatur vel deducatur, aut postremum cuiuslibet artis astutia, cuiuscumque occasionis excogitata calliditas excludatur, ut modis omnibus, quae pro universarum provinciarum salute sancimus, sortiantur effectum. <a 479 D. v id. Oct. Constantinopoli Zenone A. ii cons.>

CJ.1.49.1.3: Imperator Zeno

Quod si quis temeritate puniendam saluberrimam legem circumscribendam vel violandam crediderit, licet et maiestatis reus non immerito iudicetur, attamen quinquaginta librarum auri multam publicis calculis inferre cogetur: simili poena plectendo, qui post eum administratione suscepta minime eum curaverit honeste retinendum aut super eius fuga protinus referendum. <a 479 D. v id. Oct. Constantinopoli Zenone A. ii cons.>

CJ.1.49.1.4: Imperator Zeno

Administrationem autem deponere non volumus decessorem, antequam successor ad provinciae fines pervenerit, licet litteris ad eum seu programmata vel edicto ad officium et provinciales usus fuerit. <a 479 D. v id. Oct. Constantinopoli Zenone A. ii cons.>

CJ.1.49.1.5: Imperator Zeno

Ipse autem, qui praesentem fugiens non observaverit legem, ubicumque repertus fuerit, licet in hac florentissima civitate, ad provinciam sine ullo penitus obstaculo praeceptione tui culminis, cura etiam viri clarissimi rectoris provinciae, in qua repertus fuerit, deducatur, per sex mensuum curricula ibidem moraturus, quatenus interea minime crimina possint vel furta celari. <a 479 D. v id. Oct. Constantinopoli Zenone A. ii cons.>

CJ.1.49.1.6: Imperator Zeno

Officium etiam, quod eum (debito tamen honore servato) non prohibuerit contra legis tenorem discedere, triginta librarum auri dispendio ferietur. <a 479 D. v id. Oct. Constantinopoli Zenone A. ii cons.>

CJ.1.49.1.7: Imperator Zeno

Quod si intra quinquaginta dierum numerum fuerit forte pulsatus et praefato elapso tempore necdum finita lis fuerit, civiliter quidem super furtorum sceleribus pulsatus dato procuratore instructo post quinquaginta dies protinus habeat licentiam discedendi: accusatione vero super criminibus facta per inscriptionum laqueos inretitus usque ad terminum causae ibidem necessario perdurabit. <a 479 D. v id. Oct. Constantinopoli Zenone A. ii cons.>

CJ.1.49.1.8: Imperator Zeno

Sciant autem universi iudices, apud quos vel administrationis iure vel ex praecepto amplissimae tuae sedis huiusmodi controversiae civiliter vel criminaliter ventilantur, intra viginti dierum

spatium debere se praefata litigia, postquam orta fuerint, terminare. nam si supersederint, ipsos quidem decem librarum auri condemnationem subire censemus, accusationem vero seu civilem intentionem semel in iudicium deductam praefato modo legitime terminari. <a 479 D. v id. Oct. Constantinopoli Zenone A. ii cons.>

CJ.1.50.0. De officio eius qui vicem alicuius iudicis obtinet.

CJ.1.50.1: Imperator Gordianus

In causa quae spectat ad utilitatem rei publicae eum qui vice praesidis provinciae administrat potuisse cognoscere in dubium non venit. sane si in aliquo captum est ius rei publicae, iuxta scita divorum principum defensores rei publicae (si modo adesse fiduciam negotio putant) restitutionis auxilium possunt flagitare. * Gord. A.Domitio pp. * <a 240 D. iii non. Nov. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.1.50.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Suggerente magnificentia vestra docta imperialis aeternitas debere eos, qui praeceptione principali seu vestrae sedis amplissimae tueri locum rectorum provinciarum noscuntur, auctoritatem habere tutores seu curatores petentibus dare, decretum etiam interponere ad alienandas minorum similiumque eis personarum seu curalium facultates, emancipationes quoque legibus celebrare et omnia quae ad iurisdictionem rectoris provinciae pertinent actitare, praecipere dignata est pro dispositione vestrae celsitudinis praefatas huiusmodi sollicitudines peragendi habere licentiam. * Theodos. et Valentin. AA. mandata ad Antiochum pp. per referendarium, quae sic habent:* <a 427 D. prid. id. Oct. Constantinopoli Hierio et ardabure cons.>

CJ.1.51.0. De adessoribus et domesticis et cancellariis iudicum.

CJ.1.51.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Studiorum labor meretur, ut hi, qui in publicis administrationibus constitui sociari sibi consiliorum participes cupiunt, spe praemiorum atque Honorificentia sua provocent eos, quorum prudentiam sibi putant esse necessariam, non metu terribili et necessitate incongrua libertati. * Diocl. et Maxim. AA. Paulino. * <a 286 D. prid. id. Iul. tiberiade Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.1.51.2: Imperator Constantinus

Praesides non per adessores, sed per se subscribant libellis. quod si quis adessori subscriptionem inconsultis nobis permiserit, mox adessor qui subscripsit exilio puniatur: praesidis vero nomen ad nos referri iubemus, ut in eum severius vindicetur. * Const. A. ad Bassum pp. * <a 320 D. xv k. Sept. Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.1.51.3pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Consiliarios iudicum et cancellarios et eos, qui domesticorum funguntur officio, post depositam administrationem quinquaginta dies in provincia residere praecipimus. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. vi k. Ian. Mediolani Theodoro cons.>

CJ.1.51.3.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Pro confesso autem tenebitur, qui accusatus huiusmodi personam subtraxerit: eaque in quadruplum restitui iubemus, quae desiderantur ablata, ut duplum spoliatus accipiat, duplum noster fiscus adquirat. <a 399 D. vi k. Ian. Mediolani Theodoro cons.>

CJ.1.51.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Domesticus iudicis a publicis actibus arceatur. quod si necessitatibus publicis sese convictus fuerit miscuisse, statim eum ad maioris potestatis examen deduci oportet, ut competens in eo vindicta promatur. * Arcad. et Honor. AA. et Theodos. A. ad caelicianum vic. * <a 404 D. vi id. April. Honorio A. vi et Aristaeneto cons.>

CJ.1.51.5: Imperatores Honorius, Theodosius

Nemo in provinciis, qui semel domestici vel cancellarii ministerium gesserit, ad eandem observationem aliqua ambitione iterum remeare concedatur. * Honor. et Theodos. AA. seleuco pp. * <a 415 D. iii id. Dec. Ravennae AA. x et vi cons.>

CJ.1.51.6: Imperatores Honorius, Theodosius

Nemo de domesticis ducum vel comitum militarium, officiis eorum connumeratus, post completum sui temporis actum ad eandem rursus sollicitudinem audeat adspirare: decem auri librarum condemnatione proposita, si quis hanc violare voluerit sanctionem: eadem poena officio quoque coercendo, si per ambitionem vel avaritiam ex his aliquid temerari concesserit. * Honor. et Theodos. AA. vitaliano duci Libyae. * <a 417 D. viiii k. Nov. Constantinopoli Honorio A. xi et Constantio ii cons.>

CJ.1.51.7: Imperatores Honorius, Theodosius

Velut castrense peculium filii familias adseorsos etiam post patris obitum vindicent, qui consiliis propriis administratores iuvare consueverunt, si quid licitis honestisque lucris coadunare potuerunt. * Honor. et Theodos. AA. Eustathio pp. * <a 422 D. x k. April. Constantinopoli Honorio xiii et Theodosio x AA.Cons.>

CJ.1.51.8: Imperatores Honorius, Theodosius

Nullus iudicum ad provinciam sibi commissam quemquam secum ducere audeat, cui domestici vel cancellarii nomen imponat, nec profectum ad se undecumque suscipiat, ne famae nota cum bonorum publicatione plectatur. periculo enim primatum officii cancellarios, sub fide gestorum ex eodem officio electos iudicibus applicari iubemus, ita ut post depositam administrationem nec militiam deserant et provincialibus praesentiam sui exhibeant, quo volentibus sit accusandi eos facultas, si enim idonea causa exegerit, ad detegenda iudicis flagitia et quaestioni eos subdi oportet. * Honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. * <a 423 D. prid. k. Iun. Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.1.51.9: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si post depositam administrationem iudicum praesentiam vel exhibitionem domesticorum querimonia provincialium aut curialium vel aliqua publica necessitas postulaverit, per eosdem administratores, quorum domestici fuerint, iudicio legibusque tradantur. * Theodos. et Valentin. AA. ad Taurum pp. * <a 433 D. v non. Iul. Constantinopoli Theodosio A. xiiii et maximo cons.>

CJ.1.51.10: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In consiliariis observari censemus, ut in eum, qui in sua provincia ultra quattuor menses moderatoribus adsederit adversus leges antiquas et divorum retro principum scita, proscriptio bonorum et accusatio publici criminis imminet, nisi per caeleste oraculum vel amplissimae tuae sedis praeceptionem sese defendat. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. xiii k. Febr. Theodosio xvii et Festo cons.>

CJ.1.51.11: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Non parum adseorsibus magistratum maiorum quam ipsis iudicibus nostrae benivolentiae liberalitas tribuenda est. ideoque consiliarios virorum illustrium praefectorum tam praetorio quam huius inclitae urbis eminentissimorumque magistrorum militum nec non etiam viri illustris magistri officiorum, sive praedicto officio iam functi sunt seu fungentur in posterum, post depositum etiam officium ab omni indictionis onere seu civilium seu militarium iudicum prorsus immunes esse praecipimus, ut nec ab amplissima quidem sede tui culminis eis ulla molestia super suscipiendo quolibet gravamine penitus iniungatur: quinquaginta librarum auri officio tui culminis damnatione multando, si quid adversus statuta clementiae nostrae innovari concesserit. * Theodos. et Valentin. AA. zoilo pp.Orientis. * <a 444 D. v k. Mart. Theodosio A. xviii et

Albino cons.>

CJ.1.51.12: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Liceat omnibus iudicibus illustri praeditis potestate consiliarios sibi eosdem secundo ac tertio et saepius iniungere, quia qui semel recte cognitus est, ob hoc solum non debet, quod iam probatus est, improbari. * Valentin. et Marcian. AA. Palladio pp. * <a 450 vel 455 d..... Valentiniano A....>

CJ.1.51.13: Imperator Zeno

* Zeno.* <a 487 D. vi k. Iul. post consulatum longini.>

CJ.1.51.14pr.: Imperator Justinianus

Nemo ex his, qui advocati causarum constituti sunt vel fuerint et in hac regia urbe in quocumque iudicio deputati et in aliis omnibus provinciis nostro subiectis imperio, audeat in uno eodemque tempore tam advocacione uti quam consilarii cuiuscumque magistratus, quibus res publica gerenda committitur, curam adripere, cum sat abundeque sufficit vel per advocacionem causis perfectissime patrocinari vel adessoris officio fungi, ne, cum in utrumque festinet, neutrum bene peragat: sed sive advocatus esse maluerit, hoc cum debita sollertia implere possit, vel si adsessionem elegerit, in ea videlicet permaneat, ita tamen, ut post consilarii sollicitudinem depositam liceat ei ad munus advocacionis reverti. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. v k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.1.51.14.1: Imperator Justinianus

Nec sit concessum cuidam duobus magistratibus adsidere et utriusque iudicii curam peragere (neque enim facile credendum est duabus etiam necessariis rebus unum sufficere: nam cum uni iudicio adfuerit, altero abstrahi necesse est sicque nulli eorum idoneum in totum inveniri), sed altera adsessione penitus semota unius magistratus esse contentum iudicio. <a 529 D. v k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.1.51.14.2: Imperator Justinianus

Nec callidis machinationibus huiusmodi legem putet quis esse circumscribendam et, si non consilarii signum quod solitum est chartis imponat, sed alias quasdam litteras excogitatas adsimulaverit, existimari ei licere fungi quidem memorato officio, sub huiusmodi tamen umbra latere, cum in legem committunt hi, qui vigorem eius scrupulosis et excogitatis artibus eludere festinant. <a 529 D. v k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.1.51.14.3: Imperator Justinianus

Neque sibi blandiri quemquam oportet, quod et praesentis legis aculeos possit evadere, quemadmodum et anteriores leges super hac re positas deludebat. si quis etenim in tali commissio fuerit inventus, sciat se de matriculis advocatorum penitus esse delendum et decem librarum auri multam nostris privatis largitionibus illaturum, per virum illustrem comitem rerum privatarum exigendam, et aliam maiorem regalis culminis subiturum offensam, cum nec ipse iudex, qui hoc fieri passus est et sciens prudensque hoc commiserit, sine imperiali commitione remanebit: <a 529 D. v k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.1.51.14.4: Imperator Justinianus

Eadem poena subiciendo etiam eo vel eis, qui in his causis, quarum patrocinium adepti sunt quibusque advocacionem suam praestiterint, adsessionis cuiuscumque magistratus colore audeat vel audeant iudicare, ne adfectionis suae advocacionis memor incorrupti iudicis non possit nomen perferre. <a 529 D. v k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.1.52.0. De annonis et capitu administrantium vel adessorum aliorumve publicas sollicitudines gerentium vel eorum, qui aliquas consecuti sunt dignitates.

CJ.1.52.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Omnibus tam viris spectabilibus quam viris clarissimis iudicibus, qui per provincias sive militarem sive civilem administrationem gerunt, nec non comiti commerciorum, magistro aeris sive privatae rei, rationali per ponticam atque Asianam dioecesin et adessoribus iudicum singulorum in praebendis solaciis annonarum hic fixus ac stabilis servabitur modus, ut ea pro annonis et capitu dignitati suae debitis pretia consequantur, quae particularibus delegationibus soleant contineri. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. iii k. Iun.

Constantinopoli Theodosio xvii et Festo cons.>

CJ.1.53.0. De contractibus iudicum vel eorum qui sunt circa eos et inhibendis donationibus in eos faciendis et ne administrationis tempore proprias aedes aedificent sine sanctione pragmatica.

CJ.1.53.1pr.: Imperator Justinianus

Quicumque administrationem in hac florentissima urbe gerunt, emere quidem mobiles vel immobiles res vel domus extruere non aliter possint, nisi specialem nostri numinis hoc eis permittentem divinam rescriptionem meruerint. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. v id. Dec.

Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.1.53.1.1: Imperator Justinianus

Donationes vero omnimodo recusent, scientes non esse validas eas in quibuscumque rebus et quacumque aestimatione, nisi post administrationem depositam vel specialiter in scriptis donator eandem donationem ratam habuerit vel tempus quinquennale praeterierit, in quo nulla querella super isdem donationibus vel ab ipso donatore vel ab successoribus eius facta sit. <a 528 D. v id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.1.53.1.2: Imperator Justinianus

Provincias vero moderantibus non solum donationes, sed etiam emptiones quarumcumque mobilium vel immobilium rerum praeter eas, quae ad alimonias vel vestem pertinent, et aedificationes, licet sacri apices aliquid eorum permiserint, penitus interdicimus. nec ratum sit, quod his donatione vel venditione datum est, licet quinquennale tempus post depositam administrationem excesserit vel consensus donatoris vel venditoris post eandem administrationem adiectus sit. <a 528 D. v id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.1.53.1.3: Imperator Justinianus

Haec autem etiam ad domesticos et consiliarios eorum trahi necessarium duximus, illud etiam adicientes, ut nec per interpositam personam aliquid eorum sine periculo possit perpetrari. <a 528 D. v id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.1.53.1.4: Imperator Justinianus

Quae etiam ad praeterita negotia referri sancimus, nisi transactionibus vel iudicationibus sopita sint. <a 528 D. v id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.1.54.0. De modo multarum, quae ab iudicibus infliguntur.

CJ.1.54.1: Imperatores Severus, Antoninus

Multa damnum famae non inrogat. * Sev. et Ant. AA. Firmo. * <a 205 D. v id. April. Antonino A. et Geta utrisque ii cons.>

CJ.1.54.2: Imperator Alexander Severus

Procuratores meos, id est rationales, indicendae multae ius non habere saepe rescriptum est. * Alex. A. decimo. * <a 228 D. xiii k. Sept. modesto et Probo cons.>

CJ.1.54.3: Imperator Gordianus

Curator rei publicae, qui Graeco vocabulo logista nuncupatur, multandi ius non habet. * Gord. A. celeri. * <a 239 D. id. Sept. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.1.54.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Illustres viros praefectos praetorio usque ad quinquaginta librarum auri multas, cum peccatum

gravissimum erit, sinimus pervenire. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 380 D. viii id. Ian. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.1.54.5: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Multarum severa compendia aerario nostro protinus esse quaerenda nullus ignoret, nisi ipse iudex id, quod ad poenam admissi facinoris exculpatur, vel publicis operibus vel cursui publico vel aliis necessariis causis specialiter deputaverit. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad Praetextatum pp. * <a 384 D. v id. Sept. Aquileiae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.1.54.6pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Eos, qui ordinario provincias iure moderantur, erga eorum personas, quos culpa reddit obnoxios, ultra duarum unciarum auri multam condemnare non patimur. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. xii k. Sept. Theodoro cons.>

CJ.1.54.6.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Proconsularem vero potestatem, si multandi necessitas imminebit, senarum unciarum auri summa cohibebit: in qua forma etiam comes orientis atque praefectus Augustalis erit. <a 399 D. xii k. Sept. Theodoro cons.>

CJ.1.54.6.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Ceteri vero spectabiles iudices et qui vice vestra administrationis gubernacula susceperunt, ultra tres auri uncias sibi intellegant licentiam denegandam. <a 399 D. xii k. Sept. Theodoro cons.>

CJ.1.54.6.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Id quoque observandum a moderatore esse censemus, ut in unius correptione personae, si ad id continuatio peccati impulerit, trinae tantum in annum condemnationis sub praestituta summa severitas exseratur. <a 399 D. xii k. Sept. Theodoro cons.>

CJ.1.54.6.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Quod si quis praedictum modum excesserit, huius auctor admissi condemnato ad dupli restitutionem, fisco vero nostro ad inferendam eam quantitatem, quam multae nomine inflixerit, retinebitur. <a 399 D. xii k. Sept. Theodoro cons.>

CJ.1.54.6.5: Imperatores Arcadius, Honorius

Nec tamen ad huiusmodi legis moderationem pertinere se credant, qui in peculatibus aut manubiis, id est depraedationibus concussionibus furtis atque aliis flagitiis, quae coerceri severius convenit, fuerint deprehensi, scilicet ut scripta per iudices memoratos, in cuiuslibet fuerit dirigenda dispendium, sententia proferatur. <a 399 D. xii k. Sept. Theodoro cons.>

CJ.1.54.6.6: Imperatores Arcadius, Honorius

Nec putent factu facile esse, ut aut praecipiti persuasione condemnet quem culpa non ingravat, aut erubescenda varietate iudicii pro arbitrio proprio immutandum esse quod lex iusserit, nisi paupertas condemnati hoc persuaserit. <a 399 D. xii k. Sept. Theodoro cons.>

CJ.1.55.0. De defensoribus civitatum.

CJ.1.55.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quis de tenuioribus ac minusculariis rebus interpellandum te esse crediderit, in minoribus causis, id est usque ad quinquaginta solidorum summam, acta iudicialia conficias, scilicet ut, si quando quis vel debitum iustum vel servum, qui per fugam fuerit elapsus, vel quod ultra delegationem dederit postulaverit vel quodlibet huiusmodi, tua disceptatione restituas. ceteras vero, quae dignae forensi magnitudine videbuntur, ordinario insinuato rectori. * Valentin. et Valens AA. senecae defensori. * <a 365 D. v k. Iul. tyrici Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.1.55.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Defensores civitatum non ex decurionum seu cohortalium corpore, sed ex aliis idoneis personis huic officio deputentur. * Valentin. et Valens AA. ad Probum pp. * <a 368? 370? 373? D. iii

non. Nov. isdem cons. >

CJ.1.55.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Utili ratione prospectum est, ut innocens et quieta rusticitas peculiaris patrocini, id est defensoris locorum, beneficio fruatur, ut apud eum in pecuniariis causis litigandi habeat facultatem. * Valentin. et Valens AA. et Grat. A. ad senatum. * <a 373 D. iiii id. Aug. hierapoli Valentiniano et Valente AA. utrisque iiii cons.>

CJ.1.55.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

In defensoribus universarum provinciarum erit administrationis haec forma et tempus quinquennii spatii metiendum: scilicet ut imprimis parentis vicem plebi exhibeas, descriptionibus rusticos urbanosque non patiaris adfligi, officialium insolentiae, iudicum procacitati salva reverentia pudoris occurras, ingrediendi, cum voles, ad iudicem liberam habeas facultatem, superexigendi damna vel spolia plus petentium ab his, quos liberorum loco tueri debes, excludas, nec patiaris quicquam ultra delegationem solitam ab his exigere, quos certum est nisi tali remedio non posse reparari. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Theodoro defens. civitatis.* <a 385 D. xi non. Ian. Constantinopoli Arcadio et Bautone cons.>

CJ.1.55.5: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Defensores nihil sibi insolenter, nihil indebitum vindicantes nominis sui tantum fungantur officio: nullas infligant multas, severiores non exerceant quaestiones, plebem vel decuriones ab omni improborum insolentia et temeritate tueantur, ut id tantum, quod esse dicuntur, esse non desinant. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Potamio praef. Augustali. * <a 392 D. iii non. Mart. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.1.55.6: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Per omnes regiones, in quibus fera et periculi sui nescia latronum feruet insania, probatissimi quique et districtissimi defensores adsint disciplinae et quotidianis actibus praesint, qui non sinant crimina impunita coalescere: removeantur patrocina, quae feruorem reis et auxilium scelerosis impertiendo maturari scelera fecerunt. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. * <a 392 D. v id. April. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.1.55.7: Imperatores Arcadius, Honorius

Defensores civitatum oblatos sibi reos in ipso latrocinio vel congressu violentiae aut perpetrato homicidio stupro vel raptu vel adulterio deprehensos et actis publicis sibi traditos expresso crimine cum his, a quibus fuerint accusati, mox sub idonea prosecutione ad iudicium dirigant. * Arcad. et Honor. AA. Caeciliano pp. * <a 405 D. prid. k. Ian. Mediolani Stilichone ii et Anthemio cons.>

CJ.1.55.8pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Defensores ita praecipimus ordinari, ut sacris orthodoxae religionis imbuti mysteriis reverentissimorum episcoporum nec non clericorum et Honoratorum ac possessorum et curialium decreto constituentur: de quorum ordinatione referendum est ad illustrissimam praetorianam potestatem, ut litteris eiusdem magnificae sedis eorum solidetur auctoritas. * Honor. et Theodos. AA. Caeciliano pp. * <a 409 D. xii k. Febr. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.55.8.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Quod si quid a qualibet persona contra publicam disciplinam in laesionem possessorum fieri cognoverint defensores, referendi habeant potestatem ad illustres et magnificos viros praefectos praetorio et illustres viros magistros equitum et peditum, magistros etiam officiorum et comites tam sacrarum largitionum quam rerum privatarum. <a 409 D. xii k. Febr. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.1.55.9pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Iubemus cura ac sollertia defensorum minime possessores maioribus mensuris et ponderibus a susceptoribus praegravari, sed eos deprehensos ad iudicium dirigi cum ipso commissae fraudis indicio. * Honor. et Theodos. AA. Caeciliano pp. * <a 409 D. xii k. Febr. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA.Conss.>

CJ.1.55.9.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Illud etiam fieri permittimus, ut, si provincialibus nostris contestari iniurias seu laesiones suas cupientibus actorum confectio a defensoribus denegetur, licentia eis tribuatur querellae propriae libellum conscriptum eo tenore, quo fuerat contestandum, in frequentioribus civitatum locis proponendi conveniendique scribas, tabularios et cetera officia publica commonenda, per quae libellum colligi oportebit atque invitis supra memoratis personis sub actorum confectione ingerendi, quorum quaestione fides possit inquiri: qua probata in eos, quos gestorum petitam confectionem negasse constiterit, vigor iudiciarius exseratur. <a 409 D. xii k. Febr. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA.Conss.>

CJ.1.55.10: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nulli defensorum licere decernimus, si de publica sollicitudine voluerit se liberare, nisi divinos adfatus intimaverit tuae sublimitatis iudicio, triginta librarum auri poenam tam moderatoribus provinciarum quam ceteris iudicibus vel temeratoribus sacri nostri oraculi subituris, si neglecta fuerit auctoritas principalis. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 441 D. xv k. Sept.

Constantinopoli Cyro vc. cons.>

CJ.1.55.11: Imperator Anastasius

Iubemus eos tantummodo ad defensorum curam peragendam ordinari, qui sacrosanctis orthodoxae religionis imbuti mysteriis hoc imprimis sub gestorum testificatione, praesente quoque religiosissimo fidei orthodoxae antistite, per depositiones cum sacramenti religione celebrandas patefecerint. ita enim eos praecipimus ordinari, ut reverentissimorum episcoporum nec non clericorum et Honoratorum ac possessorum et curialium decreto constituentur. *

Anastas. A. Eustathio pp. * <a 505 D. xiii k. Mai. Sabiniano et Theodoro cons.>

CJ.1.56.0. De magistratibus municipalibus.

CJ.1.56.1: Imperator Constantinus

Decuriones ad magistratum vel exactionem annonarum ante tres menses vel amplius nominari debent, ut, si querimonia eorum iusta videatur, sine impedimento in absolvendi locum alius subrogetur. * Const. A. ad florentium pp. * <a 323 D. id. April. Constantinopoli Severo et Rufino cons.>

CJ.1.56.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Magistratus conficiendorum actorum habeant potestatem. * Valentin. et Valens AA. ad Germanium. * <a 366 D. xiii k. Ian. Gratiano np. et dagalaifo cons.>

CJ.1.57.0. De officio iuridici Alexandriae.

CJ.1.57.1: Imperatores Leo, Anthemius

Iubemus apud alexandrinae dumtaxat clarissimae civitatis iuridicum licitum et concessum esse singulis quibusque volentibus donationis conscriptae sollempniter instrumenta reserare, eisdemque robur adiciet gestorum series apud eundem virum confecta, tamquam si apud virum clarissimum moderatorem provinciae vel magistratus vel defensorem plebis habita fuisse diceretur. * Leo et Anthem. AA. Alexandro duci et praef. Augustali. * <a 469 D. k. Sept.

Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI CODEX
Liber Secundus

- CJ.2.1.0. De edendo.
- CJ.2.2.0. De in ius vocando.
- CJ.2.3.0. De pactis.
- CJ.2.4.0. De transactionibus.
- CJ.2.5.0. De calculi errore.
- CJ.2.6.0. De postulando.
- CJ.2.7.0. De advocatis diversorum iudiciorum.
- CJ.2.8.0. De advocatis fisci.
- CJ.2.9.0. De errore advocatorum vel libellos seu preces concipientium.
- CJ.2.10.0. Ut quae desunt advocacioni partium iudex suppleat.
- CJ.2.11.0. De causis, ex quibus infamia alicui inrogatur.
- CJ.2.12.0. De procuratoribus.
- CJ.2.13.0. Ne liceat potentioribus patrociniis litigantibus praestare vel actiones in se transferre.
- CJ.2.14.0. De his, qui potentiorum nomine titulos praediis adfigunt vel eorum nomina in lite praetendunt.
- CJ.2.15.0. Ut nemo privatus titulos praediis suis vel alienis imponat vel vasa regalia suspendat.
- CJ.2.16.0. Ut nemini liceat sine iudicis auctoritate signa imprimere rebus, quas alius tenet.
- CJ.2.17.0. Ne fiscus vel res publica procuracionem alicui patrociniis causa in lite praestet.
- CJ.2.18.0. De negotiis gestis.
- CJ.2.19.0. De his quae vi metusve causa gesta sunt.
- CJ.2.20.0. De dolo malo.
- CJ.2.21.0. De in integrum restitutione minorum viginti quinque annis.
- CJ.2.22.0. De filio familias minore.
- CJ.2.23.0. De fideiussoribus minorum.
- CJ.2.24.0. Si tutor vel curator intervenerit.
- CJ.2.25.0. Si in communi eademque causa in integrum restitutio postuletur.
- CJ.2.26.0. Si adversus rem iudicatam.
- CJ.2.27.0. Si adversus venditionem.
- CJ.2.28.0. Si adversus venditionem pignoris.
- CJ.2.29.0. Si adversus donationem.
- CJ.2.30.0. Si adversus libertatem.
- CJ.2.31.0. Si adversus transactionem vel divisionem minor restitui velit.
- CJ.2.32.0. Si adversus solutionem a debitore vel a se factam.
- CJ.2.33.0. Si adversus dotem.
- CJ.2.34.0. Si adversus delictum suum.
- CJ.2.35.0. Si adversus usucapionem.
- CJ.2.36.0. Si adversus fiscum
- CJ.2.37.0. Si adversus creditorem.
- CJ.2.38.0. Si ut se hereditate absteineat.
- CJ.2.39.0. Si ut omissam hereditatem vel bonorum possessionem vel quid aliud adquirat.
- CJ.2.40.0. In quibus causis in integrum restitutio necessaria non est.
- CJ.2.41.0. Qui et adversus quos in integrum restitui non possunt.
- CJ.2.42.0. Si minor se maiorem dixerit vel probatus fuerit.
- CJ.2.43.0. Si saepius in integrum restitutio postuletur.

CJ.2.44.0. De his qui veniam aetatis impetraverunt.
CJ.2.45.0. Si maior factus ratum habuerit.
CJ.2.46.0. Ubi et apud quem cognitio restitutionis agitanda sit.
CJ.2.47.0. De reputationibus, quae fiunt in iudicio in integrum restitutionis. CJ.2.48.0. Etiam per procuratorem causam in integrum restitutionis agi posse.
CJ.2.49.0. In integrum restitutione postulata ne quid novi fiat.
CJ.2.50.0. De restitutione militum et eorum qui rei publicae causa afuerunt.
CJ.2.51.0. De uxoribus militum vel eorum qui rei publicae causa absunt.
CJ.2.52.0. De temporibus in integrum restitutionis tam minorum aliarumque personarum, quae restitui possunt, quam heredum eorum.
CJ.2.53.0. Quibus ex causis maiores in integrum restituuntur.
CJ.2.54.0. De alienatione iudicii mutandi causa facta.
CJ.2.55.0. De receptis.
CJ.2.56.0. De satisfando.
CJ.2.57.0. De formulis et impetratione actionum sublatis.
CJ.2.58.0. De iureiurando propter calumniam dando.

CJ.2.1.0. De edendo.

CJ.2.1.1: Imperator Antoninus

Ipse dispice, quemadmodum pecuniam, quam deposuisse te dicis, deberi tibi probes. nam quod desideras, ut rationes suas adversaria tua exhibeat, id ex causa ad iudicis officium pertinere solet.

* Ant. A. manilio. * <a 155 pp. iiii k. Oct. Sabiniano ii et Severo cons.>

CJ.2.1.2: Imperatores Severus, Antoninus

Is, apud quem res agitur, acta publica tam criminalia quam civilia exhiberi inspicienda ad investigandam veritatis fidem iubebit. * Sev. et Ant. AA. fausto. * <a 194 pp. non. Iul. Severo A. et Albino cons.>

CJ.2.1.3: Imperatores Severus, Antoninus

Edita actio speciem futurae litis demonstrat, quam emendari vel mutari licet, prout edicti perpetui monet auctoritas vel ius reddentis decernit aequitas. * Sev. et Ant. AA. Valenti. * <a 202 D. iii k. Sept. Severo iii et Antonino AA. cons.>

CJ.2.1.4: Imperator Antoninus

Qui accusare volunt, probationes habere debent, cum neque iuris neque aequitatis ratio permittat, ut alienorum instrumentorum inspiciendorum potestas fieri debeat. actore enim non probante qui convenitur, etsi nihil ipse praestaret, obtineat. * Ant. A. epaphrodito. * <a 212 pp. v id. Mart. duobus aspris cons.>

CJ.2.1.5: Imperator Alexander Severus

Non est novum eum a quo petitur pecunia implorare rationes creditoris, ut fides constare possit.

* Alex. A. Valentinianae. * <a 223 pp. vii id. Mart. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.2.1.6: Imperator Alexander Severus

Iustum est desiderium eius a quo petitur, licet nomine publico, ut rationibus publicis exhibitis constet, quantum sub nomine suo solutum sit. * Alex. A. uriano. * <a 223 pp. xvi k. Dec. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.2.1.7: Imperator Alexander Severus

Procurator privatae rationis instrumentorum, quae communia tibi esse dicis cum fisco, describendorum facultatem secundum morem fieri iubebit: et si quando res exegerit ad fidem petitionis tuae apud alium iudicem praebendam aliquid eorum proferri, desiderante eo qui convenitur, ut id fiat, praecipiet. * Alex. A. Valenti. * <a 225 pp. x k. Mart. Fusco et Dextro

conss.>

CJ.2.1.8: Imperator Alexander Severus

Et quae a divo Antonino patre et quae a me rescripta sunt, cum iuris et aequitatis rationibus congruunt. nec enim diversa sunt vel discrepantia, quod multum intersit, ex parte eius, qui aliquid petit quique doli exceptione submoveri ab intentione petitionis suae potest, rationes promi reus desideret, quibus se posse instruere contendit (quod utique ipsa rei aequitatis suadet), an vero ab eo a quo aliquid petitur actor desideret rationes exhiberi, quando hoc casu non oportet originem petitionis ex instrumentis eius qui convenitur fundari. * Alex. A. floro. * <a 225 pp. k. Oct. Fusco et Dextro conss.>

CJ.2.2.0. De in ius vocando.

CJ.2.2.1: Imperator Alexander Severus

Sicut bonis moribus convenit reverentiam manumissoris uxori praeberi, ita re exigente in ius eam sine permissu praetoris vocari prohibitum est. * Alex. A. Tryphoni. * <a 230 pp. iiii k. April. agricola et clemente conss.>

CJ.2.2.2: Imperator Gordianus

Venia edicti non petita patronum seu patronam eorumque parentes et liberos, heredes insuper, etsi extranei sint, a libertis seu liberis eorum non debere in ius vocari ius certissimum est: nec in ea re rusticitati venia praebeatur, cum naturali ratione honor eiusmodi personis debeatur. cum igitur confitearis patroni tui filium sine permissu praesidis in ius vocasse, poenam edicto perpetuo praestitutam rescripto tibi concedi temere desideras. * Gord. A. nocturno. * <a 239 pp. viii id. Nov. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.2.2.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui in potestate patris agunt, adversus eos experiri non possunt. si igitur emancipata es, venia edicti petita hoc facere non prohiberis. quod et in matris persona observandum est. * Diocl. et Maxim. AA. roxanae. * <a 287 pp. viii id. Nov. Diocletiano iii et Maximiniano AA. conss.>

^CJ.2.2.4:

Qui semel aliquem in regia urbe vel in provinciis in ius vocavit, post libellum ei oblatum non amplius eundem reum vel ex scripto vel sine scripto conveniat, id est actionem adversus eum sine scriptis non intendat, sed apud priorem iudicem permaneat.

^CJ.2.2.4.1:

Qui autem libellum accepit, etsi in alium ordinem transierit, militia fortasse perfunctus vel in clerum receptus, omnimodo in priore iudicio, quod secundum priorem eius ordinem competens visum est, respondeat neque ulla fori praescriptione utatur.

^CJ.2.2.4.2:

Qui vero semel in ius vocavit, si libello reo oblato eum propter easdem causas in aliud iudicium vocabit, et indemnem reum praestet et causa cadat, licet iustam actionem habuerit.

CJ.2.3.0. De pactis.

CJ.2.3.1: Imperator Severus

Condicionis incertum inter fratres non iniquis rationibus conventionem finitum est. cum igitur verbis fideicommissi petitem a patre tuo profiteris, ut, si vita sine liberis decederet, hereditatem Licinio frontoni restitueret, pactum eo tempore de sextante frontoni dando, cum liberos philinus non sustulerat, interpositum non idcirco potest iniquum videri, quod facta, sicut placuit, divisione diem suum te filio eius superstite functus est. * sev. A. philino. * <a 200 pp. vii k. Dec. Severo A. ii et Victorino conss.>

CJ.2.3.2: Imperatores Severus, Antoninus

Post venditionem hereditatis a te factam, si creditores contra emptores actiones suas movisse

probare potueris eosque eas spontanea suscepisse voluntate, exceptione taciti pacti non inutiliter defenderis. * Sev. et Ant. AA. Claudio. * <a 202 pp. prid. id. Febr. Severo iii et Antonino AA. cons.>

CJ.2.3.3: Imperatores Severus, Antoninus

Servus creditoris meliorem causam domini facere potest: in deterius autem reformare novo pacto non potest obligationem recte constitutam. * Sev. et Ant. AA. restituto. * <a 202 pp. viii k. April. Severo iii et Antonino AA. cons.>

CJ.2.3.4: Imperatores Severus, Antoninus

Postquam liti de praedio motae renuntiasti, causam finitam instaurari posse nulla ratio permittit. * Sev. et Ant. AA. Valeriae. * <a 206 pp. iiiii id. Febr. Albino et Aemiliano cons.>

CJ.2.3.5: Imperator Antoninus

Creditori tuo si partem pecuniae exsolvesti, de parte vero non petenda inter te et eum convenit ob causas negotiaque eius tuo patrocinio fideque defensa, ea obligatione partim iure civili partim honorario liberatus es. nam exceptio perpetua pacti conventi vel doli residui petitionem repellit, cum et solutum per ignorantiam repeti potuisset. * Ant. A. demagorae. * <a 213 pp. viii k. Aug. Romae Antonino A. iiiii et Balbino cons.>

CJ.2.3.6: Imperator Antoninus

Pacta, quae contra leges constitutionesque vel contra bonos mores fiunt, nullam vim habere indubitati iuris est. * Ant. A. iuliae basiliae. * <a 213 pp. v k. Aug. Antonino A. iiiii et Balbino cons.>

CJ.2.3.7: Imperator Antoninus

Debitori tuo si heres extitisti, actio, quam contra eum habuisti, adita hereditate confusa est. sed si eam hereditatem, posteaquam in iudicio obtinuisti, ei tradidisti, quem sententia superaveras, ea condicione pactoque, ut tam ceteris creditoribus quam tibi in eo, quod tibi deberetur, si eam hereditatem non adisses, satisfaceret, pacti conventionisque fides servanda est. quae si non servatur, ex stipulatu, si modo pacto subiecta est, actio dabitur. * Ant. A. Iulio maximo. * <a 213 pp. iii k. Aug. Antonino A. iiiii et Balbino cons.>

CJ.2.3.8: Imperator Alexander Severus

Cum, posteaquam adversarius matris tuae victus esset, matrem tuam circumvenerit, ut ei caveret nullam se controversiam de servis moturam, id pactum mala fide factum irritum est, et cum ex ea conventionem cum matre tua agi coeperit, iudex eam liberabit. * Alex. A. Aurelio Dionysio. * <a 222 pp. prid. id. Sept. Alexandro A. cons.>

CJ.2.3.9: Imperator Alexander Severus

Si pascenda pecora partiaria (id est ut fetus eorum portionibus, quibus placuit, inter dominum et pastorem dividantur) apollinarem suscepisse probabitur, fidem pacto praestare per iudicem compelletur. * Alex. A. Mucatrauli. * <a 222 pp. iiiii k. Oct. Alexandro A. cons.>

CJ.2.3.10: Imperator Alexander Severus

Legem, quam dixisti, cum dotem pro alumna dares, servari oportet, nec obesse tibi potuit, quod dici solet ex pacto actionem non nasci: tunc enim hoc iure utimur, cum pactum nudum est: alioquin cum pecunia datur et aliquid de reddenda ea convenit, utilis est conditio. * Alex. A. Nicae. * <a 227 pp. iiiii k. Oct. Alexandro A. cons.>

CJ.2.3.11: Imperator Alexander Severus

Ex conventionem quidem, qua pactam novercam tuam cum patre tuo dicis, cum fundum in dotem daret, ut et tributa ipsa agnosceret et creditoribus, quibus fuerant praedia obligata, usuras solveret, actio tibi adversus eam competere non potest, et si pactum in stipulationem deductum probetur. sed si fundus aestimatus ita, ut pars instrumenti significat, in dotem datus est, ex

vendito actio, ut placitis stetur, competit. * Alex. A. capitoni. * <a 229 pp. non. Dec. ipso A. iii et Dione ii cons.>

CJ.2.3.12: Imperator Alexander Severus

Pacta novissima servari oportere tam iuris quam ipsius rei aequitas postulat. quapropter si conventionem quae praecessit diversa pars usuram se non esse consensit, et maxime si, ut proponis, id etiam apud acta praesidis adseveravit, actionem, quae super prima conventionem fuerat, exercere non prohiberis. * Alex. A. Flaccillae. * <a 230 pp. iii k. Mart. agricola et clemente cons.>

CJ.2.3.13: Imperator maximinus

In bonae fidei contractibus ita demum ex pacto actio competit, si ex continenti fiat: nam quod postea placuit, id non petitionem, sed exceptionem parit. * maximinus A. marino. * <a 236 pp. v id. Ian. Maximino A. et Africano cons.>

CJ.2.3.14: Imperator Gordianus

Si pacto, quo poenam adversarium tuum promississe proponis, si placito non stetisset, stipulatio subiecta est, ex stipulatu agens vel id quod in conventionem devenerat, ut fiat, consequeris vel poenam stipulationem comprehensam more iudiciorum exiges. nam bona adversarii tui in te transferri citra sollemnem ordinem frustra deprecaris. * Gord. A. Caecilio mil. * <a 241 pp. k. April. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.2.3.15: Imperatores Valer., Gallien.

Pactum, quod dotali instrumento comprehensum est, ut, si pater vita fungeretur, ex aequa portione ea quae nubebat cum fratre heres patri suo esset, neque ullam obligationem contrahere nec libertatem testamenti faciendi mulieris patri potuit auferre. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. nobil. c. pactumeio. * <a 259 pp. x k. Mart. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.2.3.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum proponas filios testamento scriptos heredes rogatos esse, ut qui primus rebus humanis eximeretur, alteri portionem hereditatis restitueret, quoniam precariam substitutionem fratrum consensu remissam adseris, fideicommissi persecutio cessat. * Diocl. et Maxim. AA. diaphanto. * <a 286 pp. iiii id. Febr. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.2.3.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pactum, quod bona fide interpositum docebitur, et si scriptura non existente aliis probationibus rei gestae veritas comprobari potest, praeses provinciae secundum ius custodiri efficiet. * Diocl. et Maxim. AA. deximacho. * <a 286 pp. viiii k. Iul. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.2.3.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si creditores vestros ex parte debiti admisisse quemquam vestrum pro sua persona persolventem probaveritis, aditus rector provinciae pro sua gravitate, ne alter pro altero exigatur, providebit. * Diocl. et Maxim. AA. Iulio et Aemilio. * <a 287 pp. vii id. Ian. Diocletiano iii et Maximiano AA. Comss.>

CJ.2.3.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet inter privatos huiusmodi scriptum, quo comprehenditur, ut is qui supervixerit alterius rebus potiat, nec donationis quidem mortis causa gestae efficaciter speciem ostendat, tamen cum voluntas militum, quae super ultimo vitae spiritu deque familiaris rei decreto quoquo modo contemplatione mortis in scripturam deducitur, vim postremi iudicii obtineat proponasque te ac fratrem tuum ad discrimen proelii pergentes ob communem mortis fortunam invicem pactos esse, ut ad eum, qui superstes fuisset, res eius, cui casus finem vitae attulisset, pertinerent, existente condicione intellegitur ex fratris tui iudicio, quod principalium constitutionum prompto favore firmatur, etiam rerum eius compendium ad te de latum esse. * Diocl. et Maxim. AA. Victoriano

mil. * <a 290 pp. xiii k. Dec. Sirmi ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.2.3.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Traditionibus et usucapionibus dominia rerum, non nudis pactis transferuntur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. martiali. * <a 293 pp. k. Ian. AA. cons.>

CJ.2.3.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum proponas inter vos sine scriptura placuisse fratrum tuorum successiones aequis ex partibus dividi, et transactionis causa probari possit hanc intercessisse conventionem, exceptione te tueri potes, si possides: quod si adversarius tuus teneat, ex hoc placito nullam actionem esse natam, si tibi stipulatione non prospexisti, debes intellegere: nec adversario tuo transactione uti concedendum, nisi ea quae placita sunt paratus est adimplere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eusebio. * <a 293 pp. k. Mai. thirallo AA. cons.>

CJ.2.3.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pactum curatoris recipere minorem quantitatem paciscentis adultae aetatis suffragium, ne noceat, efficiet. tutores enim et curatores exigentes pupillis et adultis debitum, non etiam remittentes praestant obligationis liberationem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Archelao. * <a 293 pp. xvii k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.2.3.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filius paciscendo vel debitum accipiendo nihil detrahit patris obligationi. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Honorato. * <a 293 pp. xvii k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.2.3.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si actionem legati vel fideicommissi, quam adversus heredes mariti quondam tui habuisti, te adfectione heredum aliis remisisse probetur, exceptionem pacti contra debitores instituenti actiones nocere tibi minime posse intellegis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Domnae. * <a 293 pp. xvii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.2.3.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Debitorum pactionibus creditorum petitio nec tolli nec mutari potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. euhemero. * <a 294 s. iiii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.3.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pactum successorum debitoris ex lege duodecim tabularum aes alienum hereditarium pro portionibus quaesitis singulis ipso iure divisum in solidum unum obligare creditori non potest: quod et in honorario succedentibus iure locum habebit. de chirographis itaque communibus exhibendis cum coherede vel non perfectis in divisione placitis convenire quanti tua interest potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. corneliae. * <a 294 pp. iii id. Oct. Variani cc. cons.>

CJ.2.3.27: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Petens ex stipulatione, quae placiti servandi causa secuta est, seu antecessit pactum seu post statim interpositum sit, recte secundum se ferri sententiam postulat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio chresimo. * <a 294 s. vi id. Nov. Heracleae cc. cons.>

CJ.2.3.28: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si certis annis quod nudo pacto convenerat datum fuit, ad praestandum in posterum indebitum solutum obligare non potuit eum qui pactum fecit, nisi placitis stipulatio intercessit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Leontio. * <a 294 s. iii non. Dec. Burtudizi cc. cons.>

CJ.2.3.29pr.: Imperator Justinianus

Si quis in conscribendo instrumento sese confessus fuerit non usurum fori proscriptione propter cingulum militiae suae vel dignitatis vel etiam sacerdotii praerogativam, licet ante dubitabatur, sive oportet eandem scripturam tenere et eum qui hoc pactus est non debere adversus suam conventionem venire, vel licentiam ei praestari decedere quidem a scriptura, suo autem iure uti:

sancimus nemini licere adversus pacta sua venire et contrahentes decipere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.2.3.29.1: Imperator Justinianus

Si enim ipso edicto praetoris pacta conventa, quae neque contra leges nec dolo malo inita sunt, omnimodo observanda sunt, quare et in hac causa pacta non valent, cum alia regula est iuris antiqui omnes licentiam habere his quae pro se introducta sunt renuntiare? <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.2.3.29.2: Imperator Justinianus

Omnes itaque iudices nostri hoc in litibus observent, et huiusmodi observatio et ad pedaneos iudices et ad compromissarios et arbitros electos perveniat scituros, quod, si neglexerint, etiam litem suam facere intellegantur. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.2.3.30pr.: Imperator Justinianus

De quaestione tali a Caesariensi advocacione interrogati sumus: si duabus vel pluribus personis spes alienae fuerat hereditatis ex cognatione forte ad eos devolvendae, pactaque inter eos inita sunt pro adventura hereditate, quibus specialiter declarabatur, si ille mortuus fuerit et hereditas ad eos perveniat, certos modos in eadem hereditate observari, vel si forte ad quosdam ex his hereditatis commodum pervenerit, certas pactiones evenire. et dubitabatur, si huiusmodi pacta servari oportet. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv.Cc.>

CJ.2.3.30.1: Imperator Justinianus

Faciebat autem eis quaestionem, quia adhuc superstite eo, de cuius hereditate sperabatur, huiusmodi pactio processit et quia non sunt ita confecta, quasi omnimodo hereditate ad eos perventura, sed sub duabus condicionibus composita sunt, si ille fuerit mortuus et si ad hereditatem vocentur hi qui pactionem fecerunt. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv.Cc.>

CJ.2.3.30.2: Imperator Justinianus

Sed nobis omnes huiusmodi pactiones odiosae videntur et plenae tristissimi et periculosi eventus. quare enim quodam vivente et ignorante de rebus eius quidam paciscentes convenerunt? <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv.Cc.>

CJ.2.3.30.3: Imperator Justinianus

Secundum veteres itaque regulas sancimus omnimodo huiusmodi pacta, quae contra bonos mores inita sunt, repelli et nihil ex his pactionibus observari, nisi ipse forte, de cuius hereditate pactum est, voluntatem suam eis accommodaverit et in ea usque ad extremum vitae spatium perseveraverit: tunc etenim sublata acerbissima spe licebit eis illo sciente et iubente huiusmodi pactiones servare. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv.Cc.>

CJ.2.3.30.4: Imperator Justinianus

Quod etiam anterioribus legibus et constitutionibus non est incognitum, licet a nobis clarius est introductum. iubemus etenim neque donationes talium rerum neque hypothecas penitus esse admittendas neque alium quendam contractum, cum in alienis rebus contra domini voluntatem aliquid fieri vel pacisci secta temporum meorum non patitur. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv.Cc.>

CJ.2.4.0. De transactionibus.

CJ.2.4.1: Imperator Antoninus

Neque pactio neque transactio cum quibusdam ex curatoribus sive tutoribus facta auxilio ceteris

est in his, quae separatim communiterve gesserunt vel gerere debuerunt. cum igitur tres curatores habueris et cum duobus ex his transegeris, tertium convenire non prohiberis. * Ant. A. celerio. * <a 211 D. k. Mai. gentiano et Basso cons.>

CJ.2.4.2: Imperator Antoninus

Cum te proponas cum sorore tua de hereditate transegisse et idpropter certam pecuniam te ei debere cavisse, etsi nulla fuisset quaestio hereditatis, tamen propter timorem litis transactione interposita pecunia recte cauta intellegitur. ex qua causa si fisco solvisses, repetere non posses: si non solvisses, iure convenireris. * Ant. A. lutatae. * <a 213 pp. iii id. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.2.4.3: Imperator Alexander Severus

Age cum geminiano, quod pater eius curator tibi datus negotia tua gesserit, et si apud iudicem negabit se actione teneri, quoniam transactio et aquiliana stipulatio interposita est, iudex contemplatione iudicii quod est bonae fidei quaeret, de quanta pecunia nominatim transactum sit: et si apparuerit de minore transactum, quantam pecuniam reliquam ex administratione curae deberi probatum fuerit, solvere eum iubebit, quod non in stipulationem aquilianam obligationis curae tantum deductum est, quanti erat quantitas pecuniae quae debebatur. * Alex. A. Tulliae. * <a 223 D. prid. id. Aug. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.2.4.4: Imperator Alexander Severus

Actione administratae curae ab eo, qui legitimae aetatis annos complevit, in aquilianam stipulationem deducta et per acceptilationem extincta nullam aliam superesse nisi de dolo intra concessa tempora non ambigitur, nisi specialiter etiam de dolo transactum est. * Alex. A. numidio. * <a 226 pp. ii non. Mart. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.2.4.5: Imperator Alexander Severus

Cum te transegisse cum herede quondam tutoris tui profitearis, si id post legitimam aetatem fecisti, frustra desideras, ut a placitis recedatur. licet enim, ut proponis, nullum instrumentum intercesserit, tamen si de fide contractus confessione tua constet, scriptura, quae probationem rei gestae solet continere, necessaria non est. * Alex. A. evocato. * <a 227 pp. k. Mart. Albino et Aemiliano cons.>

CJ.2.4.6pr.: Imperator Alexander Severus

Cum mota inofficiosi querella matrem vestram cum diversa parte transegisse ita, ut partem bonorum susciperet et a lite discederet, proponatis, instaurari quidem semel omissam querellam per vos, qui matri heredis extitistis, iuris ratio non sinit. * Alex. A. pomponiis. * <a 230 pp. viii id. Ian. agricola et clemente cons.>

CJ.2.4.6.1: Imperator Alexander Severus

Verum si fides placitis praestita non est, in id quod interest diversam partem recte convenietis: aut enim, si stipulatio conventioni subdita est, ex stipulatu actio competit, aut, si omissa verborum obligatio est, utilis actio, quae praescriptis verbis rem gestam demonstrat, danda est. <a 230 pp. viii id. Ian. agricola et clemente cons.>

CJ.2.4.7: Imperator Gordianus

Transactionis placitum ab eo interpositum, cui causae actionem, non decisionem litis mandasti, nihil petitioni tuae derogavit. * Gord. A. Licinio Timotheo evocato. * <a 238 pp. x k. Ian. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.4.8: Imperator Gordianus

De alimentis praeteritis si quaestio defertur, transigi potest, de futuris autem sine praetore seu praeside interposita transactio nulla auctoritate iuris censetur. * Gord. A. iunio mil. * <a 239 pp. Xiiii k. Ian. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.2.4.9: Imperator Gordianus

Si super possessione, quae tibi quaesita est, cum quaestionem patereris a fratre uxoris tuae, pactum conventum et stipulatio inter vos, ut adlegas, interposita est, ut, si intra diem certum idem adversarius tuus decem aureos tibi numerasset, possessione ei cederes, vel, si eam inferre quantitatem non curasset, ulterius quaestionem non patereris, et is qui ita spondit promisso satis non fecit, consequens est te ad quem res pertinet vim ab eo pati non debere: cuius rei gratia vir clarissimus praeses provinciae interpellatus vim prohibebit, praecipue cum, etiamsi in rem diversae parti actio competeret, huiusmodi pactione propter utilem exceptionem posset submoveri. * Gord. A. Agrippino. * <a 241 pp. vi id. April. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.2.4.10: Imperator Philippus

Fratris tui filiis de paterna successione ac statu etiam nunc contra fidem sanguinis itemque placitorum quaestionem inferre parum probe postulas. nullus etenim erit litium finis, si a transactionibus bona fide interpositis coeperit facile discedi. * Philippo. A. apollophaniae. * <a 244 pp. prid. k. April. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.2.4.11: Imperatores Valer., Gallien.

De fideicommisso a patre inter te et fratrem vicissim dato, si alter vestrum sine liberis excesserit vita, interposita transactio rata est, cum fratrum concordia remoto captandae mortis alterius voto improbabili retinetur. et non potest eo casu rescindi, tamquam circumventus sis, cum pacto tali consenseris, cum neque eam cui subveniri solet aetatem agere te proponas nec, si ageres, isdem illis de causis in integrum restitutionis auxilium impetrare deberes. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. nobil. c. gaiano mil.* <a 255 pp. xv k. Dec. Valeriano et Gallieno AA. utrisque ii cons.>

CJ.2.4.12: Imperatores Valer., Gallien.

Praeses provinciae aestimabit, utrum de dubia lite transactio inter te et civitatis tuae administratores facta sit, an ambitiose id, quod indubitate deberi posset, remissum sit. nam priore casu ratam manere transactionem iubebit, posteriore nocere civitati gratiam non sinet. * Valer. et Gallien. AA. Primo. * <a 259 pp. xvi k. Mart. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.2.4.13pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Interpositas metus causa transactiones ratas non haberi edicto perpetuo continetur. nec tamen quilibet metus ad rescindenda ea, quae consensu terminata sunt, sufficit, sed talem metum probari oportet, qui salutis periculum vel corporis cruciatum contineat. * Diocl. et Maxim. AA. proclae. * <a 290 s. iiii non. April. Byzantii ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.2.4.13.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad vim tamen vel dolum arguendum qualitas causae principalis non sufficit: unde si nihil tale probari potest, consensu quaestiones terminatas minime instaurari oportet. <a 290 s. iiii non. April. Byzantii ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.2.4.13.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sed quoniam eum, cum quo te transegisse commemoras, ex ancilla tua natum servum esse adseveras, si vera sunt, quae precibus complexa es alia ratio pactum reformat: nec enim dubii iuris est dominos cum servis suis paciscentes ex placitis teneri atque obligari non posse. <a 290 s. iiii non. April. Byzantii ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.2.4.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si diversa pars contra placitum agere nititur, aequitatis ratio suadet refusa pecunia, cum et tu hoc desideras, causam ex integro agi. * Diocl. et Maxim. AA. sopatrae. * <a 290 pp. iiii non. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.2.4.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ut responsum congruum accipere possis, insere pacti exemplum: ita enim intellegemus, utrum

sola conventio fuit, an etiam aquiliana stipulatio nec non et acceptilatio secuta fuerit: quae si subdita esse illuxerit, nullam adversariae tuae petitionem hereditatis vel in rem specialem competere palam fiet. * Diocl. et Maxim. AA. pontio. * <a 290 pp. xv k. Aug. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.2.4.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Causas vel lites transactionibus legitimis finitas imperiali rescripto resuscitari non oportet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Caecilio. * <a 293 s. v id. Mart. AA. cons.>

CJ.2.4.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum proponas ab ea, contra quam supplicas, litem quam tecum habuit transactione decisam eamque acceptis quae negotii dirimendi causa placuerat dari nunc de conventionem resiliisse, ac petas vel pacto stari vel restitui data, perspicias, si quidem de his reddendis manente transactionis placito statim stipulatione, si contra fecerit, prospexisti et quinque et viginti annis maior fuit, quod exceptionem pacti et actionem datorum habeas: quod si nihil tale convenit, exceptio tibi, non etiam eorum quae dedisti repetitio competit securitate parta. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marcello. * <a 293 pp. v id. Iun. ipsis AA. v et iiii cons.>

CJ.2.4.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Transigere vel pacisci de crimine capitali excepto adulterio non prohibitum est. In aliis autem publicis criminibus, quae sanguinis poenam non ingerunt, transigere non licet citra falsi accusationem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Valentiniano. * <a 293 s. iii k. Sept. AA. cons.>

CJ.2.4.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sub praetextu instrumenti post reperti transactionem bona fide finitam rescindi iura non patiuntur. sane si eam per se vel per alium subtractis, quibus veritas argui potuit, decisionem litis extorsisse probetur, si quidem actio superest, replicationis auxilio doli mali pacti exceptio removetur, si vero iam premissa est, infra constitutum tempus tantum actionem de dolo potes exercere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. irenaeo. * <a 293 s. xiiii k. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.2.4.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non minorem auctoritatem transactionum quam rerum iudicatarum esse recta ratione placuit, si quidem nihil ita fidei congruit humanae, quam ea quae placuerant custodiri. nec enim ad rescindendum pactum sufficit, quod hoc secunda hora noctis intercessisse proponas, cum nullum tempus sanae mentis maioris quinque et viginti annis consensum repudiet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. antistiae. * <a 293 s. iiii k. Oct. AA. cons.>

CJ.2.4.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ea, quae transactionis causa dari aut retineri convenit, velut emptorem eum quem accipere placuerat obtinere praescribitur, his quae simulate geruntur pro infectis habitis frustra ficti pretii postulatur numeratio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. geminiano. * <a 293 s. v non. Oct. ipsis AA. cons.>

CJ.2.4.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si maior transegisti, ad rescindendam transactionem de dolo contestatio non sufficit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 293 s. k. Dec. AA. cons.>

CJ.2.4.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec intentio creditorum archimedorum, cui alios successisse profiteris, si obligatus pro eo non fuisti, tenere potest. sed haec integro negotio tractari convenerat: nam cum iam quaestionem transactione decisam et a te dari placitam numeratam pecuniam proponas, huius indebiti soluti praetextu improbe tibi petitionem decerni postulas, cum, etsi tantum in stipulationem fuisset deducta, indebiti promissi velamento defendi non posses. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Tatiano.

* <a 294 D. viii id. Mart. cc. cons.>

CJ.2.4.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quidem ex causa transactionis acceptis his quae instrumento continentur nihil amplius peti convenit, adversariam tuam exceptionis auxilio defendi perspicias. sin vero certam quantitatem quasi solam ab ea debitam reddere se debere sine litis decisione confessa est, tam eam quam residuam debiti partem petere minime prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Victorino. * <a 294 s. v non. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.4.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si maiores quinque et viginti annis cum patruo sive avunculo vestro transegitis vel ei debita donationis causa sine aliqua condicione remisistis, non idcirco, quod hoc huius hereditatis captandae causa, id est spe futurae successionis, vos fecisse proponatis, aliis ei succedentibus instaurari finita debent. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marcellae et Cyrillae. * <a 294 s. ii id. April. cc. cons.>

CJ.2.4.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Transactione matris filios eius non posse servos fieri notissimi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dionysiadae. * <a 294 s. id. April. cc. cons.>

CJ.2.4.27: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sanam mente, licet aegram corpore recte transigere manifestum est, nec postulare debueras improbo desiderio placita rescindi valitudinis corporis adversae velamento. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Catoni. * <a 294 s. vii id. Mai. cc. cons.>

CJ.2.4.28pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sive apud acta rectoris provinciae sive sint actis, scriptura intercedente vel non, transactio interposita est, hanc servari convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sapparutae. * <a 294 D. iii non. Iul. cc. cons.>

CJ.2.4.28.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sed quoniam, ut certum quid accipias, convenisse te, licet sine scriptura, proponis nec huius rei causa stipulationem secutam esse, quamvis ex pacto non potuit nasci actio, tamen rerum vindicatione pendente, si exceptio pacti opposita fuerit, doli mali vel in factum replicatione usa poteris ad obsequium placitorum adversarium urgere. <a 294 D. iii non. Iul. cc. cons.>

CJ.2.4.29: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sub praetextu specierum post repertarum generali transactione finita rescindi prohibent iura. error autem circa proprietatem rei apud alium extra personas transigentium tempore transactionis constitutae nihil potest nocere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marciae. * <a 294 s. iiii k. Oct. cc. cons.>

CJ.2.4.30: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Transactione finita, cum ex partibus tuis magis dolum intercessisse quam eorum, contra quos preces fundis, confitearis, instaurare grave nec non criminis tibi est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antonino. * <a 294 s. v id. Oct. crevi cc. cons.>

CJ.2.4.31: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si de certa re pacto transactionis interposito hoc comprehensum erat " nihil amplius peti", etsi non additum fuerat " eo nomine", de ceteris quaestionibus integra permaneat actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Proculo. * <a 294 pp. iiii id. Oct. Byzantii cc. cons.>

CJ.2.4.32: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si causa cognita prolata sententia, sicut iure traditum est, appellationis vel in integrum restitutionis sollemnitate suspensa non est, super iudicato frustra transigi non est opinionis incertae. proinde si non aquiliana stipulatione et acceptilatione subsecuta competentem tibi actionem peremisti, praeses provinciae usitato more legum rebus pridem iudicatis effectum

adhibere curabit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Cyrillo. * <a 294 s. viii k. Nov. cc. cons.>

CJ.2.4.33pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pro fundo quem petebas praedium certis finibus liberum dari transactionis causa placuit, nec eo tempore minor annis viginti quinque fuisti, licet hoc praedium obligatum post vel alienum pro parte fuerit probatum, instaurari decisam litem prohibent iura. * Diocl. et Maxim. AA. et CC.

Euchrysis. * <a 294 s. v id. Nov. melantiade cc. cons.>

CJ.2.4.33.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex stipulatione sane, si placita servari secuta est, vel, si non intercessit, praescriptis verbis actione civili subdita apud rectorem provinciae agere potes. <a 294 s. v id. Nov. melantiade cc. cons.>

CJ.2.4.33.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tamen ipsas res apud te constitutas, ob quarum quaestionem litis intercessit decisio, fiscus vel alius a te vindicavit, nihil petere potes. <a 294 s. v id. Nov. melantiade cc. cons.>

CJ.2.4.34: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum donationis seu transactionis causa administratae tutelae debiti scientes vos obligationem fratri vestro remisisse proponatis nec umquam volenti dolus inferatur, frustra de dolo querimini, nec ad implendum promissum hereditatis propriae pollicitatione quisquam adstringitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Ptolemaidi. * <a 294 pp. vi id. Nov. cc. cons.>

CJ.2.4.35: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Transactionem, quae dominii translatione vel actione parata seu perempta finem accepit, cum eam amicis etiam intervenientibus re vera ostenditur processisse, metus velamento rescindi postulantis professio detegit improbitatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ammonio. * <a 294 s. viii k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.2.4.36: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si cum liberis maior annis viginti quinque transegisti, quamvis dari tibi placita repraesentata necdum probentur nec offerant haec qui conveniuntur, ne quid amplius ab ipsis exigi possit, exceptionis proficit aequitas. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Achilleo. * <a 294 s. vi id. Dec. cc. cons.>

CJ.2.4.37: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Promissis transactionis causa non impletis poenam in stipulationem deductam, si contra factum fuerit, exigi posse constitit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Basilissae. * <a 294 s. xii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.2.4.38: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Transactio nullo dato vel retento seu promisso minime procedit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodotiano. * <a 294 s. viii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.2.4.39: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quamvis eum qui pactus est statim paeniteat, transactio rescindi et lis instaurari non potest: et qui tibi suasit intra certum tempus licere a transactione recedi, falsum adseveravit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marcianae. * <a 294 s. D. v k. Ian. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.4.40: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ubi pactum vel transactio scripta est atque aquilianae stipulationis et acceptilationis vinculis firmitas iuris innexa est, aut subsecutis secundum leges accommodandus est consensus aut poena una cum his quae data probantur ante cognitionem causae, si et adversarius hoc maluerit, inferenda est. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 381 D. iii non. Iun. Constantinopoli Eucherio et Syagrio cons.>

Constantinopoli Eucherio et Syagrio cons.>

CJ.2.4.41pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis maior annis adversus pacta vel transactiones nullo cogentis imperio libero arbitrio et voluntate confecta putaverit esse veniendum vel interpellando iudicem vel supplicando principibus vel non implendo promissa, eas autem invocato dei omnipotentis nomine eo auctore solidaverit, non solum inuratur infamia, verum etiam actione privatus, restituta poena quae pactis probatur inserta, et rerum proprietate careat et emolumento, quod ex pacto vel transactione illa fuerit consecutus: itaque omnia eorum mox commodo deputabuntur, qui intemerata pacti iura servaverint. * Arcad. et Honor. AA. Rufino pp. * <a 395 D. v id. Oct. Constantinopoli Olybrio et Probrino cons.>

CJ.2.4.41.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Eos etiam huius legis vel iactura dignos iubemus esse vel munere, qui nomina nostra placitis inserentes salutem principum confirmationem initarum esse iuraverint pactionum. <a 395 D. v id. Oct. Constantinopoli Olybrio et Probrino cons.>

CJ.2.4.42: Imperatores Leo, Anthemius

Si ex falsis instrumentis transactiones vel pactiones initalae fuerint, quamvis iusiurandum his interpositum sit, etiam civiliter falso revelato eas retractari praecipimus: ita demum ut, si de plurimis causis vel capitulis eadem pactiones initalae fuerint, illa tantummodo causa vel pars retractetur, quae ex falso instrumento composita convicta fuerit, aliis capitulis firmis manentibus: nisi forte etiam de eo, quod falsum dicitur, controversia orta decisa sopiatur. * Leo et Anthem. AA. Erythrio pp. * <a 472 D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.2.4.43: Imperator Anastasius

Iubemus in omnibus litigiis iam motis et pendentibus seu postea super servili vel adscripticia condicione movendis transactiones celebrandas vel iam celebratas, si non alio iuri cognito modo eas vacillare contigerit, vires suas obtinere nec ob hoc videri tenorem earum titubare, quod pro condicione servili vel adscripticia confectae sint. * Anast. A. Thomae pp. Illyrici. * <a 500 D. xv k. Dec. patricio et Hypatio cons.>

CJ.2.5.0. De calculi errore.

CJ.2.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Errorem calculi, sive ex uno contractu sive ex pluribus emerit, veritati non adferre praedictum saepe constitutum est: unde rationes etiam saepe computatas denuo retractari posse, si res iudicatae non sunt vel transactio non intervenit, explorati iuris est. sed et si per errorem calculi velut debitam quantitatem, cum esset indebita, promisisti, conditio liberationis tibi competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio quarto. * <a 293 D. vi k. Mart. AA. cons.>

CJ.2.5.2

CJ.2.6.0. De postulando.

CJ.2.6.1: Imperator Antoninus

Cum a praefecto Aegypti perpetuo causas agere prohibitus non appellaveris, placitis obtempera. * Ant. A. Artemidoro. * <a 216 pp. iii. k. Aug. Sabino ii et Anullino cons.>

CJ.2.6.2: Imperator Alexander Severus

Nec ceterorum liberti, nedum mei quidem, si ita sunt litteris eruditi, ut patrocinia desiderantibus praestare possint, prohibentur hoc facere. * Alex. A. polydoro. * <a 224 pp. non Mart. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.2.6.3: Imperator Gordianus

Si sub specie honorarii, quod advocato usque ad certum modum deberi potuisset, eam quantitatem, quam desiderio complecteris, te daturum cavisti et, quasi mutuam pecuniam accepisses, eam te redditurum promisisti nec temporis spatio gesto negotio consensum ac fidem accommodasti, competenti exceptione non numeratae pecuniae tutus es et ex hac causa

cautionem interpositam usitato more potes condicere. * Gord. A. Flaviano. * <a 240 pp. v id. Iun. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.2.6.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Velamento absentiae patroni causae rursus ad finitas quaestiones redire quis frustra conatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodotiano. * <a 294 s. iiii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.2.6.5: Imperator Constantinus

Si qui advocatorum existimationi suae immensa atque illicita compendia praetulisse sub nomine honorariorum ex ipsis negotiis quae tuenda susceperint emolumentum sibi certae partis cum gravi damno litigatoris et depraedatione poscentes fuerint inventi, placuit, ut omnes, qui in huiusmodi scaevitate permanserint, ab hac professione penitus arceantur. * Constant. A. helladio. * <a 325 D. iiii k. April. Paulino et Iuliano cons.>

CJ.2.6.6pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Quisquis vult esse causidicus, non idem in eodem negotio sit advocatus et iudex, quoniam aliquem inter arbitros et patronos oportet esse delectum. * Valentin. et Valens AA. ad Olybrium pu. * <a 368 pp. x k. Sept. Valentiniano et Valente AA. ii cons.>

CJ.2.6.6.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Ante omnia autem universi advocati ita praebeant patrocina iurgantibus, ut non ultra, quam litium poscit utilitas, in licentiam conviciandi et maledicendi temeritatem prorumpant: agant, quod causa desiderat: temperent ab iniuria. nam si quis adeo procax fuerit, ut non ratione, sed probris putet esse certandum, opinionis suae imminutione quatietur. nec enim coniventia commodanda est, ut quisquam negotio derelicto in adversarii sui contumeliam aut palam pergat aut subdole. <a 368 pp. x k. Sept. Valentiniano et Valente AA. ii cons.>

CJ.2.6.6.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Praeterea nullum cum eo litigatore contractum, quem in propria recepit fide, ineat advocatus, nullam conferat pactionem. <a 368 pp. x k. Sept. Valentiniano et Valente AA. ii cons.>

CJ.2.6.6.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Nemo ex his, quos licebit accipere vel decebit, aspernanter habeat, quod sibi semel officii gratia libero arbitrio obtulerit litigator. <a 368 pp. x k. Sept. Valentiniano et Valente AA. ii cons.>

CJ.2.6.6.4: Imperatores Valentinianus, Valens

Nemo ex industria protrahat iurgium. <a 368 pp. x k. Sept. Valentiniano et Valente AA. ii cons.>

CJ.2.6.6.5: Imperatores Valentinianus, Valens

Apud urbem autem Romam etiam honoratis, qui hoc putaverint eligendum, eo usque liceat orare, quousque maluerint, videlicet ut non ad turpe compendium stipemque deformem haec adripiatur occasio, sed laudis per eam augmenta quaerantur. nam si lucro pecuniaque capiantur, veluti abiecti atque degeneres inter vilissimos numerabuntur. <a 368 pp. x k. Sept. Valentiniano et Valente AA. ii cons.>

CJ.2.6.6.6: Imperatores Valentinianus, Valens

Quisquis igitur ex his, quos agere permisimus, vult esse causidicus, eam solam, quam sumit tempore agendi, sibi sciat esse personam, quousque causidicus est, nec putet quisquam Honori suo aliquid esse detractum, cum ipse necessitatem elegerit standi et ipse contempserit ius sedendi. <a 368 pp. x k. Sept. Valentiniano et Valente AA. ii cons.>

CJ.2.6.7pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Providendum est, ne hi, quos in foro aut meritum nobilissimos fecerit aut vetustas, in una parte consistant, aliam a rudibus atque tironibus necesse sit sustineri. * Valentin. et Valens AA. et Grat. A. ad Olybrium pu. * <a 370 D. k. Mart. treviris Valentiniano et Valente iii AA. cons.>

CJ.2.6.7.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Atque ideo si in uno auditorio duo tantum prae ceteris fuerint vel plures, quorum fama sit hilarior, in iudicantis officio sit, ut par causidicorum distributio fiat et exaequetur partibus auxilium singulorum et aequa divisio procedat. <a 370 D. k. Mart. treviris Valentiniano et Valente iii AA. cons.>

CJ.2.6.7.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quis vero monitus a iudice ea excusatione, quae nequeat comprobari, cuicumque parti patrocinium denegaverit, careat foro, sciat etiam numquam sibi ad agendum copiam posse restitui. <a 370 D. k. Mart. treviris Valentiniano et Valente iii AA. cons.>

CJ.2.6.7.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quis autem ex litigatoribus detectus fuerit separatim tractasse cum pluribus et adversario suo tali fraude subtraxisse partis defensionis copiam, ostendet procul dubio iniquam a se litem foveri et auctoritatem iudicis a se lusam experietur. <a 370 D. k. Mart. treviris Valentiniano et Valente iii AA. cons.>

CJ.2.6.8: Imperatores Leo, Anthemius

Nemo vel in foro magnitudinis tuae vel in provinciali iudicio vel apud quemquam iudicem accedat ad togatorum consortium, nisi sacrosanctis catholicae religionis fuerit imbutus mysteriis. sin autem aliquid quoquo modo vel quadam machinatione factum vel attemptatum fuerit, officium quidem sublimitatis tuae centum librarum auri iacturam pro condemnatione sustineat, idem vero, quicumque ausus fuerit contra providum nostrae serenitatis decretum officium advocationis per subreptionem adripere et prohibitum patrocinium praestiterit, advocationis officio remotus stilum proscriptionis atque perpetui exilii specialiter sustinebit: scituris etiam provinciarum rectoribus, quod is, sub cuius administratione aliquid huiusmodi fuerit attemptatum, partis bonorum dimidia proscriptionem et poenam exilii per quinquennium sustinebit. * Leo et Anthem. AA. Nicostrato pp. * <a 468 D. prid. k. April. Constantinopoli Anthemio A. ii cons.>

CJ.2.7.0. De advocatis diversorum iudiciorum.

CJ.2.7.1: Imperator Antoninus

Si patronum causae praevaricatum putas et impleveris accusationem, non deerit adversus eum pro temeritate commissi sententia, atque ita de principali causa denuo quaeretur. quod si non docueris praevaricatum, et calumnia notaberis et rebus iudicatis, a quibus non est provocatum, stabitur. * Ant. A. doloni. * <a 213 pp. iii k. Oct. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.2.7.2: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Qui necessario patriae suae debent municipio functiones, eos decurionibus adgregatos nolumus evagari, permittentes tamen, ut in negotiis causidicorum fungantur officiis et in civitatibus propriis subeant munia curiarum, ita tamen, ut non contra rem publicam civitatis, in qua honorem hunc consecuti sunt, eis adesse permittatur. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad Antonium pp. * <a 378 D. xv k. Sept. Ravennae Valente vi et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.2.7.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Ne quis ex corpore togatorum, minime curialibus nexibus illigatus, provinciales suscipiat functiones, scilicet ut et ambientibus claudatur ingressus et invitis necessitas auferatur. * Arcad. et Honor. AA. ad Africanum pu. * <a 396 D. iii non. Aug. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.2.7.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Fori tui culminis et universorum iudiciorum advocati quidquid ex huiusmodi professione vel ipsius occasione quaesierint vel quaesierunt, id post patris obitum praecipuum veluti peculium

castrense ad exemplum militum proprio dominio valeant vindicare. * Honor. et Theodos. AA. Eustathio pp. * <a 422 D. x. k. April. Constantinopoli Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.2.7.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quidquid animi largitate et munificentia praestitimus principali togatis per orientem eminentissimae praefecturae reverentia studiorum, id sibi praesenti sanctione praestitum esse cognoscant patroni causarum illustris urbicariae praefecturae. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pu. * <a 426 D. vii k. Ian. Constantinopoli Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.2.7.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sancimus, ut advocatis, qui apud tuam magnificentiam causas acturi sunt, a nullo iudice, nec ab ipsa eminentissima praefectura, sollicitudo ulla penitus iniungatur: sed nec advocatis provinciarum vel spectabilium iudicum quisquis existimet aliquid iniungendum. nulla igitur togatis inspectio, nulla ingeratur peraequatio, nulla operis instructio, nulla discussio, nullum ratiocinium imponatur, nullum denique aliud eis mandetur praeter arbitrium in eodem dumtaxat loco ubi advocacy exercetur officium: quinquaginta librarum auri poena officio feriendo, quod legis istius regulas temerare temptaverit. * Theodos. et Valentin. AA. ad florentium pp. * <a 439 D. xiii k. Mai. Constantinopoli Theodosio A. xvii et festo cons.>

CJ.2.7.7: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Isdem privilegiis isdemque immunitatibus potiri togam illustrissimae per Illyricum praefecturae, quibus fruitur toga per orientem praetorianae sedis excelsae, decernimus. * Theodos. et Valentin. AA. thalassio pp. Per Illyricum. * <a 439 D. vii id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.2.7.8: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cum advocatio praetoriana centum quinquaginta numero togatis minime vel imminuendo vel augendo concludatur, iubemus eos, qui ex his ad fisci patronatum pervenerint, a cohortis vel alterius vilioris condicionis nexibus cum liberis quodcumque genitis liberos custodiri postque tale officium depositum annumque completum advocatorum consortio abscedere cum comitiva consistoriana: omneque, quod togatis fori celsitudinis tuae quolibet casu quolibet acquiritur titulo, ut castrense sibimet vindicare nec patribus vel avibus paternis earum rerum commodum acquirere legis istius auctoritate decernimus: his omnibus etiam ad urbicariae praefecturae advocacy trahendis. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. Cons. designato. * <a 440 D. iii k. Ian. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.2.7.9: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quis de togatis fori celsitudinis tuae vel Illyricianae seu urbicariae praefecturae sive de his, qui in provincialibus iudiciis causarum patrocinium profitentur, electione tuae sedis regendae provinciae munus potestatemque susceperit, post peractam integre ac sine ulla opinionis labe administrationem ad illud officium, unde abstractus est et unde sibi vitae subsidia comparabat, remeandi habeat facultatem nec causas orare denuo quadam prohibeatur invidia. * Theodos. et Valentin. AA. Apollonio pp. * <a 442 D. xii k. Sept. Constantinopoli Eudoxio et Dioscoro cons.>

CJ.2.7.10: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Binos, qui priores fori tuae sedis inveniuntur, ad patronatum fisci singulis quibusque annis accedere paribus dignitatis et privilegiorum insignibus ambiendos praecipimus, quibus antehac utebatur is, qui solus creabatur fisci patronus. * Valentin. et Marcian. AA. Palladio pp. * <a 452 D. xiiii k. Iul. Constantinopoli Sporacio cons.>

CJ.2.7.11pr.: Imperator Leo

Nemini licere sancimus aliquem sub adsidendi colore statutis centum quinquaginta advocatis,

quos sibi eminentissima praefectura in consilium adsumpserit, adgregare. * Leo A. Viviano pp. * <a 460 D. k. Febr. Constantinopoli magno et Apollonio cons.>

CJ.2.7.11.1: Imperator Leo

Non aliter vero consortio advocatorum tuae sedis aliquis societur, nisi prius in examine viri clarissimi rectoris provinciae, ex qua oriundus est, praesentibus cohortalibus gesta conficiat, quibus aperte pateat cohortali statui ac fortunae eundem minime subiacere, si praesens vir clarissimus rector provinciae fuerit in eius examine: si vero afuerit, apud defensorem sui oppidi gesta conficiat. <a 460 D. k. Febr. Constantinopoli magno et Apollonio cons.>

CJ.2.7.11.2: Imperator Leo

Iuris peritos etiam doctores eorum iubemus iuratos sub gestorum testificatione depromere, esse eum, qui posthac subrogari voluerit, peritia iuris instructum: filios autem togatorum excellentiae tuae, qui vel nunc causas agunt vel futuris temporibus actitaverint, ceteris supernumerariis anteferri. <a 460 D. k. Febr. Constantinopoli magno et Apollonio cons.>

CJ.2.7.11.3: Imperator Leo

Illud insuper decernimus, ut etiam his, qui ultra centum quinquaginta advocatos eminentissimae tuae sedis reperiuntur, liceat et apud virum spectabilem proconsulem vel praefectum Augustalem vel comitem orientis, viros etiam spectabiles vicarios et apud rectores provinciarum negotia perorare. <a 460 D. k. Febr. Constantinopoli magno et Apollonio cons.>

CJ.2.7.12: Imperator Leo

Sancimus patronum fisci iudicio celsitudinis tuae iam non quotannis, sed biennio pro vetere consuetudine finem officii sui sortiri: salvis eidem consortio privilegiis omnibus, quae a retro principibus meruit, manentibus. * Leo A. Eusebio pp. Illyrici. * <a 463 D. x k. Mart.

Constantinopoli Basilio et Viviano cons.>

CJ.2.7.13pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Petitionem virorum disertissimorum advocatorum alexandrinae splendissimae civitatis, quam de fori sui matricula et fisci patrono obtulerunt, merito admittentes hac sanctione decernimus quinquaginta statutos haberi eorumque nomina pro tempore matriculae conficiendae inscribi et eos advocationis officium in iudicio tam viri spectabilis praefecti Augustalis quam viri spectabilis ducis Aegyptiaci limitis petentibus adhibere, ceteros vero ultra memoratum numerum constitutos apud alios iudices eiusdem alexandrinae civitatis perorare, filiis scilicet statutorum in loco deficientium supernumerariis anteponendis: egredientem autem post biennium fisci patronum contemplatione laborum exconsulari moderatoris provinciae dignitate decorari: licentia facultateque ei non deneganda, cum usus exegerit, tam pro se quam pro filiis parentibus et uxoribus nec non etiam personis ex transverso latere usque ad quartum gradum constitutis patrocinium suum adhibere. * Leo et Anthem. AA. Alexandro duci Aegyptiaci limitis et praef. Augustali. * <a 468 D. xiii k. Sept. Anthemio cons.>

CJ.2.7.13.1: Imperatores Leo, Anthemius

Quando autem fisci patronum mori contigerit, gradu eum sequentem sine ulla dilatione in loco eius subrogari, heredibus defuncti nihil exinde sibi commodi adquiri posse speraturis: cunctis privilegiis, quae hactenus habuisse noscuntur, nec non his, quae suggestio tuae magnitudinis continet, etiam in posterum intactis inviolatisque servandis, quatenus huiusmodi delato eis liberalitate nostrae serenitatis honore possint in otio et tranquillitate reliquum tempus vitae suae peragere, nulla eis invitis sollicitudine ingerenda. <a 468 D. xiii k. Sept. Anthemio cons.>

CJ.2.7.14: Imperatores Leo, Anthemius

Advocati, qui dirimunt ambigua fata causarum suaeque defensionis viribus in rebus saepe publicis ac privatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus provident humano generi, quam si

proeliis atque vulneribus patriam parentesque salvarent. nec enim solos nostro imperio militare credimus illos, qui gladiis clupeiis et thoracibus nituntur, sed etiam advocatos: militant namque causarum patroni, qui gloriosae vocis confisi munimine laborantium spem vitam et posteros defendunt. * Leo et Anthem. AA. Callicrati pp. Illyrici. * <a 469 D. v k. April. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.2.7.15pr.: Imperator Leo

Post duos fisci patronos, qui ex anterioribus constitutionibus isdem beneficiis muniuntur, sexaginta quattuor togatos, qui in praesenti sunt, a primo usque ad sexagesimum quartum imperialibus beneficiis perfrui censemus, quibus fisci patroni liberique eorum honorati sunt. * Leo A. Dioscoro pp. * <a 472 D. xvii k. Iun. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.2.7.15.1: Imperator Leo

His quoque illud adiciendum esse statuimus, ut, si quis patronatus fisci adeptus gradum fatalem diem obierit, universa totius anni solacia, ex quo hoc idem officium peragere coeperit, ad heredes seu successores suos, sive liberi sive extranei fuerint, transmittendi tam ex testamento quam ab intestato liberam habeat facultatem. <a 472 D. xvii k. Iun. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.2.7.16: Imperatores leo Iun. , Zeno

Ad similitudinem sexaginta quattuor advocatorum fori amplissimae praetorianae praefecturae quindecim tantum ex foro tuae magnitudinis, qui in praesenti gradus primos obtinent, post fisci videlicet patronum, isdem privilegiis nostrae mansuetudinis beneficio perfruantur, quibus fisci patroni liberique eorum muniuntur. * Leo iunior et Zeno AA. Iustiniano pu. * <a 474 D. xvii k. April. Constantinopoli Leone Iuniore A. cons.>

CJ.2.7.17pr.: Imperatores leo Iun. , Zeno

Iubemus advocatorem fori tui culminis in centum quinquaginta, sicut antea constitutum fuerat, advocatos concludi eundemque numerum, quotiens vel professionis fine vel morte vel quocumque casu fuerit imminutus, electione magnificae tuae sedis impleri, ita ut in praesenti quidem et hinc usque ad biennium ad plenitudinem supra definiti numeri subrogandi sine ulla cohortalis aut cuiuslibet deterioris condicionis quaestione succedant: salva videlicet adversus eos apparitionibus si qua competit actione, quam certum est, postquam fisci patronatus officio impleto exierint, evanescere: post lapsum vero biennium foro tuae magnificae potestatis inseri postulantes non aliter, nisi sub gestorum confectione minime eos cohortali conditioni subiacere patefactum fuerit, admittantur. * Leo iunior et Zeno AA. Paulo pp. Per Illyricum. * <a 474>

CJ.2.7.17.1: Imperatores leo Iun. , Zeno

Cuncta sane privilegia, quae magnificae per orientem praefecturae advocatis ex divinis retro principum seu inclitae recordationis leonis vel nostris sanctionibus indulta sunt, tuae quoque gloriosissimae sedis causidicis absque ulla discretione competere per hanc in aeternum valituram legem sancimus. <a 474>

^C.J.2.7.18:

Nemo advocatos in ordine constitutos multat nisi tantummodo praefectus praetorio.

^ C.J.2.7.19:

Neve apud praesides neve apud arbitros duo advocati instructi litis decisionem praetextu tertii advocati protrahant, sed sine mora causam duo qui adsunt dicant.

CJ.2.7.20pr.: Imperator Anastasius

Suggestionem viri illustris comitis privatarum et proconsulis Asiae duximus admittendam, per quam nostrae serenitatis auribus intimavit fori sui advocatos communi petitione magnopere postulasse, ut, postquam advocatorem deposuerint officium, dignitate quadam nostra liberalitate

potiantur. * Anastas. A. Eusebio mag. off. * <a 497 D. ii k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. ii cons.>

CJ.2.7.20.1: Imperator Anastasius

Iubemus itaque post depositum, ut dictum est, praefatum officium unumquemque eorum, qui in praesenti sunt vel postea matriculis eorum pro tempore fuerint inserti, clarissimi primi ordinis comitis perfrui dignitate, quatenus et tempore quietis fructum praeteritorum laborum consequantur proque fide atque industria erga clientes suos comprobata privatae condicionis hominum multitudine segregati clarissimis merito connumerentur. <a 497 D. ii k. Ian.

Constantinopoli Anastasio A. ii cons.>

CJ.2.7.21: Imperator Anastasius

Advocatos amplissimae tuae sedis, qui pro tempore ad fisci patroni gradum et officium provehuntur, una cum liberis iam natis vel postea procreandis ab omni cohortalis seu cuiuslibet deterioris condicionis vinculo immunes ac liberos cum patrimonio suo conservari praecipimus, cum constet hoc iam pridem tam advocatis amplissimae praetorianae per orientem quam magnificae urbicariae praefecturae sacris constitutionibus esse indultum et non dubium sit non tantum eas, sed etiam sublimissimae tuae sedis germanas esse potestates. * Anastas. A. Thomae pp. Per Illyricum. * <a 500 D. xii k. Dec. patricio et Hypatio cons.>

CJ.2.7.22pr.: Imperator Anastasius

Iubemus pro tempore primatem advocatorum fori viri illustris comitis orientis per biennium fisci patroni fungi officio et solacia sibi communi consensu deputata per idem biennium consequi, hoc quoque transacto professionem advocacionis deponere: consortio videlicet eorundem advocatorum ad quadraginta tantummodo viros redigendo, ita ut, si qui superflui sunt iam eidem consortio sociati, de advocacionis officio minime reiciantur, nemine alio eis adiciendo, donec quadraginta virorum numerum advocatorum consortium excedere contingat. * Anastas. A. Constantino pp. * <a 505 D. k. Iul. Constantinopoli Sabiniano et Theodoro cons.>

CJ.2.7.22.1: Imperator Anastasius

Ad haec eos, qui, prout statutum est, fisci patroni deposuerint officium, postea quoque non prohiberi singulos tam pro se quam pro iugali sua et socero et socru nec non genero et nuru liberisque propriis, colonis et servis ad se pertinentibus advocacionis fungi officio. <a 505 D. k. Iul. Constantinopoli Sabiniano et Theodoro cons.>

CJ.2.7.22.2: Imperator Anastasius

Nec aedículas eorum metatorum onere molestari, si tamen in una tantummodo suaque domo singuli talem praerogativam sibi vindicare maluerint. <a 505 D. k. Iul. Constantinopoli Sabiniano et Theodoro cons.>

CJ.2.7.22.3: Imperator Anastasius

Pro sportulis praeterea modum, quem notitia nobis porrecta declarat, tam pro his quam pro colonis et servis eorum custodiri, neminique praeberi licentiam eundem modum circa sportularum exactionem contra eos excedendi. <a 505 D. k. Iul. Constantinopoli Sabiniano et Theodoro cons.>

CJ.2.7.22.4: Imperator Anastasius

Nec de cetero quemquam, antequam per statuta tempora legum eruditioni noscatur inhaesisse, supra dicto consortio sociari. <a 505 D. k. Iul. Constantinopoli Sabiniano et Theodoro cons.>

CJ.2.7.22.5: Imperator Anastasius

Et filios advocatorum vel adhuc in tali constitutorum officio vel eorum, qui fisci patronatum deposuerunt, superstitem vel mortuorum, extraneis ad idem officium accedentibus anteponi eique gratis et sine sumptibus sociari, si et ipsi, prout dispositum est, solito tempore legum

doctrinam meruerint. <a 505 D. k. Iul. Constantinopoli Sabiniano et Theodoro consss.>

CJ.2.7.22.6: Imperator Anastasius

Ut autem his, qui fisci patroni officium adepti sunt vel fuerint, non tantum superstitibus, sed etiam morte praeveniens prospiciatur, tam ad heredes fisci patroni, qui semel ad talem gradum vocatus sit, solacia eius transire hisque servari, quam ipsos, qui fisci patronatum iam deposuerunt vel postea deposuerint, minime cuiuslibet actus publici sollicitudinem nolentes subire compelli nec exhibitionis seu deductionis onere nisi speciali auctoritate nostra molestari et in provincia incusandos per sententiam viri spectabilis comitis orientis utpote competentis iudicis conveniri atque litigare decernimus. <a 505 D. k. Iul. Constantinopoli Sabiniano et Theodoro consss.>

CJ.2.7.23pr.: Imperator Anastasius

Laudabile vitaeque hominum necessarium advocacionis officium maxime principalibus praemiis oportet remunerari. * Anastas. A. Eustathio pp. * <a 506 D. xii k. Dec. Constantinopoli areobindo et Messala consss.>

CJ.2.7.23.1: Imperator Anastasius

Ideoque iubemus viros clarissimos fisci pro tempore patronos fori tuae celsitudinis sollempni die festivitatis kalendarum ianuariarum ipsius tantummodo anni, per quem tale peragunt officium, inter spectabiles sacri nostri consistorii comites divina nostrae serenitatis manu puncti consequi solacium. <a 506 D. xii k. Dec. Constantinopoli areobindo et Messala consss.>

CJ.2.7.23.2: Imperator Anastasius

Et postquam tale deposuerint officium, si quidem filios ingenuos habeant, eos clarissimorum notariorum inseri consortio tribunorum, sacras solitas epistulas sine quadam suffragii solutione percepturos. <a 506 D. xii k. Dec. Constantinopoli areobindo et Messala consss.>

CJ.2.7.23.3: Imperator Anastasius

Et si quis per sententiam sublimitatis tuae monitus super agnito debito vel agnita causa, quae ingeritur ei, confessionem exponere paratus sit, eam non arbitro delegato, sed tunc temporis fisci patronis vel alterutri eorum, si alter adesse non possit, pro more tamen solito sub actorum testificatione intimari. <a 506 D. xii k. Dec. Constantinopoli areobindo et Messala consss.>

CJ.2.7.23.4: Imperator Anastasius

Quotiensque de nuptiis quis sine dotalibus instrumentis mutuo contrahendi matrimonium animo celebratis super adfectu suo, liberis ex huiusmodi coniugio iam extantibus vel necdum procreatis, legitimis adlegationibus uti maluerit, eas apud eosdem pro tempore fisci patronos vel alterutrum, ut dictum est, eorum gestis intervenientibus commendari, ita videlicet, ut iuri cognitae adlegationes absentibus personis, si quae competunt, serventur intactae. <a 506 D. xii k. Dec. Constantinopoli areobindo et Messala consss.>

CJ.2.7.23.5: Imperator Anastasius

His insuper, quicumque apud viros gloriosos pro tempore consules mancipia sua libertate donare voluerint, antelatos fisci patronos ad easdem libertates peragendas propriam advocacionis vocem accommodare <a 506 D. xii k. Dec. Constantinopoli areobindo et Messala consss.>

CJ.2.7.23.6: Imperator Anastasius

Aliis nihilo minus privilegiis, quae iam pridem memoratis vel fisci patronis vel adhuc advocacionis pro tempore peragentibus officium togatis diversis modis indulta sunt, ex hac etiam sanctione nostra in sua stabilitate duraturis. <a 506 D. xii k. Dec. Constantinopoli areobindo et Messala consss.>

CJ.2.7.24pr.: Imperator Anastasius

Petitiones virorum disertissimorum fori praesidialis secundae syriae provinciae advocatorum cum

competenti moderatione censuimus admittendas et iubemus pro tempore primatem eorum per biennium fisci patroni fungi officio et solacia sibi communi consensu deputata per idem biennium consequi hocque transacto professionem advocacionis deponere: consortio videlicet eorundem advocatorum ad triginta tantummodo viros redigendo, ita ut, si qui superflui sunt iam eidem consortio sociati, de advocacionis officio minime reiciantur, nemine alio eis adiciendo, donec triginta virorum numerum advocatorum excedere consortium contingat. * Anastas. A. sergio pp. * <a 517 D. k. Dec. Anastasio et Agapito cons.>

CJ.2.7.24.1: Imperator Anastasius

Ad haec eos, qui, prout statutum est, fisci patroni deposuerint officium, postea quoque non prohiberi singulos tam pro se quam pro iugali sua et socero et socru nec non genero et nuru liberisque propriis, colonis et servis ad se pertinentibus advocacionis fungi officio. <a 517 D. k. Dec. Anastasio et Agapito cons.>

CJ.2.7.24.2: Imperator Anastasius

Nec aediculas eorum metatorum nomine molestari, si tamen in una tantummodo suaque domo singuli talem praerogativam sibi vindicare maluerint. <a 517 D. k. Dec. Anastasio et Agapito cons.>

CJ.2.7.24.3: Imperator Anastasius

Pro sportulis praeterea modum, quem notitia nobis porrecta declarat, tam pro his quam pro colonis et servis eorum custodiri, neminique praeberi licentiam eundem modum circa sportularum exactionem contra eos excedendi. <a 517 D. k. Dec. Anastasio et Agapito cons.>

CJ.2.7.24.4: Imperator Anastasius

Nec de cetero quemquam, antequam per statuta tempora legum eruditioni noscatur inhaesisse, supra dicto consortio sociari. <a 517 D. k. Dec. Anastasio et Agapito cons.>

CJ.2.7.24.5: Imperator Anastasius

Et filios advocatorum vel adhuc in tali constitutorum officio vel eorum, qui fisci patronatum deposuerunt, superstitem vel mortuorum, extraneis ad idem officium accedentibus anteponi eique gratis et sine sumptibus sociari, si et ipsi, prout dispositum est, solito tempore legum doctrinam meruerint. <a 517 D. k. Dec. Anastasio et Agapito cons.>

CJ.2.7.24.6: Imperator Anastasius

Ut autem his, qui fisci patroni officium adepti sunt vel fuerint, non tantum superstitem, sed etiam morte praeventis prospiciatur, tam ad heredes fisci patroni, qui semel ad talem gradum vocatus sit, solacia eius transire hisque servari, quam ipsos, qui fisci patronatum iam deposuerunt vel postea deposuerint, minime cuiuslibet actus publici sollicitudinem nolentes subire compelli nec exhibitionis seu deductionis onere nisi speciali auctoritate nostra molestari et in provincia incusandos per sententias viri clarissimi provinciam in qua degunt moderantis, utpote competentis iudicis, conveniri atque litigare decernimus. <a 517 D. k. Dec. Anastasio et Agapito cons.>

CJ.2.7.25pr.: Imperator Justinus

Restituendae sunt clarissimis eloquentiae luminibus sexaginta auri librae, quas sub imperio Zenonis divae memoriae pedaneis deputatas arbitris nec non fideiussorum vires aestimantibus, tamen auferendas creditit parca posterioris subtilitas principis, ut iam liberalitate nostri numinis viri clarissimi fisci patroni praefatam auri summam sine fraude annis singulis consequantur, ab amplissima tua sede pari lance in utrumque dividendam. nam universis redditur, quod pro voto omnium primatibus indulgetur. * Iustinus A. marino pp. * <a 519 D. k. Dec. Constantinopoli ipso A. et eutherico cons.>

CJ.2.7.25.1: Imperator Justinus

Sacras insuper epistulas, quibus adprobantur viri clarissimi tribuni praetoriani et notarii, non unius tantum nomine, sed alterius quoque unius praestandas perspicimus, sive suos filios sive quos alios duxerint illustrandos. <a 519 D. k. Dec. Constantinopoli ipso A. et eutherico cons.>

CJ.2.7.25.2: Imperator Justinus

Ad haec altiore beneficio codicillos, quibus illustris honoratur dignitas, consequantur, quos unius solum nomine eisdem viris facundissimis duros nos pollicemur profuturos scilicet alteri eorum altero concedente, seu qui ex provinciis suis vel ex amicis voluerint, in provinciis tamen degentibus. <a 519 D. k. Dec. Constantinopoli ipso A. et eutherico cons.>

CJ.2.7.25.3: Imperator Justinus

Licentiam eis praeterea facimus binos homines annis singulis itidem offerendi nostram adoratos purpuram, statutis inserendos praesentalibus domesticis, unum equitum, alterum scholae peditum, in vacantem eorum locum qui defuncti sunt, nullo, dum supererant, de militia venumdana pacto cum eis interposito, quorum eiusmodi conventiones intersunt, ita tamen, ut idem viri facundissimi, cum offerendos eosdem crediderint homines, bina solidorum pro singulis millia nihilque amplius noverint dependenda viris magnificis comitibus dicatissimorum domesticorum, id est equitum quidem pro eo, qui inter equites meriturus est, peditum autem pro eo, qui inter pedites inserendus est: solitis videlicet statim stipendiis nec non ceteris solaciis isdem tironibus deputandis sine quolibet alio dispendio. <a 519 D. k. Dec. Constantinopoli ipso A. et eutherico cons.>

CJ.2.7.25.4: Imperator Justinus

Aliis etiam privilegiis potiantur, quae diversis temporibus consecuti sunt sive per augustos apices seu dispositiones et sententias amplissimae tuae sedis. nam qui novis digni iudicati sunt, ii multo magis in anterioribus quoque sunt adiuvandi. <a 519 D. k. Dec. Constantinopoli ipso A. et eutherico cons.>

CJ.2.7.26pr.: Imperator Justinus

Per hanc legem decernimus, ne, antequam in octuaginta tantum virorum numerum fori tui culminis togatorum collegium deductum fuerit, adspirare quis qualibet arte concedatur aut possit, nisi vel eorum filii, qui triginta priorum obtinent numerum, facundiae studiis eruditi, gratis videlicet et sine ullo suffragio, aut fortasse exteri non ultra duos per annos singulos, facundia et ipsi conspicui taxati fuerint: nullo deinceps, postquam in octuaginta virorum numerum redacti fuerint, superare qualibet rursus ambitione vel astutia quantitatem ausuro. * Iustinus A. Theodoto pu. * <a 524 D. id. Febr. Constantinopoli Iustino A. ii et Opilione cons.>

CJ.2.7.26.1: Imperator Justinus

Interdicenda quoque cunctis licentia praevertendi progressus seriem, quam ipsius temporis ordo suppeditat, et ut in mercatorum contractibus loca permutandi et adhuc tirones iam interesse veteribus. <a 524 D. id. Febr. Constantinopoli Iustino A. ii et Opilione cons.>

CJ.2.7.26.2: Imperator Justinus

Hoc etiam pronuntiandum censemus, ne quis ex his in aliis degat regionibus relicta observatione glorificae tuae sedis. noverint etenim, qui post nomen impetratum patroni litium ultra trium annorum spatium ex sacratissima hac urbe morandum duxerit, nec nuncupationem togati nec privilegia virorum eiusmodi concedenda sibi, ut nec repetitis ex industria praedictae sedis auctoritatibus protrahatur aut multiplicetur peregrinationis excursus. <a 524 D. id. Febr. Constantinopoli Iustino A. ii et Opilione cons.>

CJ.2.7.26.3: Imperator Justinus

Quorum omnium si quid vel minimum quocumque tempore fuerit violatum, viginti primates eiusdem ordinis et qui pro tempore sollicitudinem ab actis in amplitudinis tuae gerent officio,

adiutores etiam eorum denis singuli libris auri ferientur, quod adversus imperialia consulta serenitatis nostrae tendentibus non statim obiecerint intercessionem legis praesentis aut non restiterint et omni nisu prohibuerint, ne quid temptetur contrarium: cum nec in administratores sublimissimae tuae sedis, si non intente custodierint disposita salutaria et, ut non temerentur, prospexerint, poena deerit decem auri librarum. <a 524 D. id. Febr. Constantinopoli Iustino A. ii et Opilione cons.>

CJ.2.7.26.4: Imperator Justinus

Sescenti autem aurei, quibus pro tempore fisci patronus fori tuae celsitudinis ad exemplum priorum temporum ex arca tui iudicii consolatur, ne post decursum celerem advocacionis et labores gloriosos egenus exeat, non, ut saepe contigit, incerto die praestentur, sed cum medium iter pervenerint patrocini rerum fiscalium, id est kalendis octobribus, per annos singulos sine cunctatione solventur. <a 524 D. id. Febr. Constantinopoli Iustino A. ii et Opilione cons.>

CJ.2.7.26.5: Imperator Justinus

Quidquid insuper privilegiorum retro principum sacris adfatibus vel auctoritate tribunalis cuius interest huic eidem ordini datum ostenditur, inviolatum servari. <a 524 D. id. Febr.

Constantinopoli Iustino A. ii et Opilione cons.>

CJ.2.7.26.6: Imperator Justinus

Cumque lite quisquam eorum pulsatus fuerit seu civilis causae certaminis aut criminalis quaestionis obtentu, hic vel in provinciis, cum per concessum tempus eorum adesse quemquam evenit, nullos executores sportulas adsequi nec, qui controversiis movendis inserviunt aut excipiendo seu praeparando vel officio quolibet alio, quocumque nomine sumptum exigendum censere. <a 524 D. id. Febr. Constantinopoli Iustino A. ii et Opilione cons.>

CJ.2.7.27: Imperator Justinus

Nemo excepta menandri fisci patroni persona speret de cetero permutationum saltibus superiore gradu captato fruiturum se beneficiis, quae patronis aerarii seu dum officium exhibent causis fiscalibus aut post expletum agmen impertita monstrantur. * Iustinus A. Archelao pp. * <a 524 D. xii k. Sept. Iustino A. ii et Opilione cons.>

CJ.2.7.29pr.: Imperator Justinianus

De constitutione divinae recordationis Iustini patris nostri super togatis amplissimae tuae sedis prolata Illyriciani advocati postulaverunt a nobis eis clarum fieri, si locum etiam circa eos possit habere, sive cum comteatu sive sine comteatu iudicio eiusdem sublimitatis afuerint. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 - 534 >

CJ.2.7.29.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque talem legem generaliter in persona eorum tenere, ut, si quis sine comteatu ultra continuum biennium afuerit vel cum comteatu ultra quinquennium, de matricula penitus aboleatur: nulla licentia ei danda gradum suum vindicare nec iterum viris disertissimis togatis eiusdem sedis adsistere. perfruantur igitur advocati eiusdem sublimitatis hac nostra generali sanctione. <a 531 - 534 >

CJ.2.8.0. De advocatis fisci.

CJ.2.8.1: Imperator Antoninus

Cum te fisci causam agitasse proponas, quamvis te salarium percepisse neges, tamen placitis adquiesce. eos enim, qui causam fisci egissent, prohibitum est adversus fiscum patrocinium praestare. * Ant. A. Claudio. * <a 213 pp. xiii k. Ian. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.2.8.2: Imperatores Valer., Gallien.

Potes auctoribus nobis adversus fiscum quoque patrocinium exhibere privatis, dum eam scilicet causam, quam tu, cum fisci advocatus fueras, forte tractasti, suscipere declines. * Valer. et

Gallien. AA. frequenti. * <a 254 pp. vi k. Mart. Valeriano ii et Gallieno AA. cons.>

CJ.2.8.3: Imperator Constantinus

Fisci advocatus poenam metuens caveat, ne fiscalia commoda occultet neve nullo negotio existente fisci nomine privatis audeat calumnias commovere. * Const. A. Aeliano procons.

Africae. * <a 313 D. vi id. Nov. treviris Constantino A. iii et Licinio c. iii cons.>

CJ.2.8.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Rationales privatae rei causis vel sacri aerarii praesidentes examen praesente fisci advocato suscipiant. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad ammianum com. rer. p * <a 383 pp. xvii k.

Ian. Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.2.9.0. De errore advocatorum vel libellos seu preces concipientium.

CJ.2.9.1: Imperator Alexander Severus

Ea, quae advocati praesentibus his quorum causae aguntur adlegant, perinde habenda sunt, ac si ab ipsis dominis litium proferantur. * Alex. A. Aureliae. * <a 227 pp. k. Mart. Albino et maximo cons.>

CJ.2.9.2: Imperator Gordianus

Errores eorum, qui desideria (id est preces) scribunt, veritati praeiudicium adferre non posse manifestum est. et ideo si condemnationem, cuius mentionem libello insertam esse proponis, manifeste probare potes non intercessisse, adlegationes tuas laedi non oportere is, qui super negotio disceptaturus est, non ignorat. * Gord. A. rogato mil. * <a 238 pp. x k. Iul. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.9.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sententiis finita negotia rescriptis revocari non oportet. nec enim quae constituta sunt, ut advocatorum error litigatoribus non noceat, tibi etiam opitulari possunt, cum te praesentem neque causae palam ex continenti, id est triduo proximo, contradixisse neque post sententiam appellationis remedio, si tibi haec displicebat, usam proponas. * Diocl. et Maximin. AA. et cc ulpiae. * <a 294 D. vi k. Sept. viminacii cc. cons.>

CJ.2.10.0. Ut quae desunt advocacioni partium iudex suppleat.

CJ.2.10.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non dubitandum est iudici, si quid a litigatoribus vel ab his qui negotiis adsistunt minus fuerit dictum, id supplere et proferre, quod sciat legibus et iuri publico convenire. * Diocl. et Maxim. AA. ad honoratum. * <a 290 s. xvi k. Mart. Diocletiano iiii et Maximiano iii AA. cons.>

CJ.2.11.0. De causis, ex quibus infamia alicui inrogatur.

CJ.2.11.1: Imperatores Severus, Antoninus

Infamiae detrimentum minime tibi adfertur ob id solum, quod in carcerem coniectus es vel vincula tibi iussu legitimi iudicis iniecta sunt. * Sev. et Ant. AA. manilio. * <pp. sine die et consule.>

CJ.2.11.2: Imperatores Severus, Antoninus

Neque furti neque vi bonorum raptorum neque peculatus damnatus intellegi potest, qui, cum plus debiti nomine tributorum exegisset, in duplum a praeside condemnatus est. * Sev. et Ant. AA. Verennio. * <a 197 pp. v id. Ian. Laterano et Rufino cons.>

CJ.2.11.3: Imperatores Severus, Antoninus

Etsi severior sententia dici debuit, tamen, cum proconsul vir clarissimus certis rationibus motus mitiorem sententiam dixerit et ordine decurionum te biennio abstinere iussit, transacto tempore non esse te in numero infamium palam est eo, quod ex antidiastolys post biennium remisisse tibi prohibitionem decurionatus iudex videtur. * Sev. et Ant. AA. Metrodoro. * <a 197 pp. x k. Ian. Laterano et Rufino cons.>

CJ.2.11.4: Imperatores Severus, Antoninus

Si posidonium in tempus anni relegatum secundum sententiam non excessisse proconsulis probaveris, quinque annis exilio temporario damnandum inter infames haberi non oportet, quando sententiae severitas cum ceteris damnis transigere videatur. * Sev. et Ant. AA.

venustiano. * <a 198 pp. vi k. Mart. Saturnino et gallo cons.>

CJ.2.11.5: Imperatores Severus, Antoninus

Decuriones quidem, item filios decurionum fustibus castigari prohibitum est: verum si iniuriam te fecisse proconsul vir clarissimus pronuntiavit, ignominia notatus es. * Sev. et Ant. AA.

ambrosio. * <a 198 pp. k. Iul. Saturnino et gallo cons.>

CJ.2.11.6: Imperatores Severus, Antoninus

Ad tempus in opus publicum dati pristinum quidem statum retinent, sed damno infamiae et post impletum tempus subiciuntur. * Sev. et Ant. AA. .To. * <a 203 pp. vii id. Dec. Geta et Plautiano cons.>

CJ.2.11.7: Imperator Antoninus

Nemo ob id, quod bonis paternis se abstinuit, infamis est. * Ant. A. demetrio. * <a 205 pp. v id. Ian. Antonino A. et Geta utrisque ii cons.>

CJ.2.11.8: Imperator Antoninus

Furti si condemnata es, citra verbera quoque fustium famae damnum subisti. quod si res furtiva, quam alter subripuit apud te ignorantem comperta est, non laesit existimationem tuam sententia durior. * Ant. A. ulpiae. * <a 205 pp. x k. Mart. Antonino A. et Geta utrisque ii cons.>

CJ.2.11.9: Imperator Antoninus

Neminem sequitur infamia ob defensa negotia publica patriae suae. * Ant. A. Laeto. * <a 208 pp. xii k. Mart. Antonino A. et Geta utrisque iii cons.>

CJ.2.11.10: Imperator Antoninus

Iniuriarum ex persona quoque servi damnatus infamia notatur. * Ant. A. Severo. * <a 208 pp. iiii k. Aug. isdem cons.>

CJ.2.11.11: Imperator Alexander Severus

Debitores qui bonis cesserint, licet ex ea causa bona eorum venierint, infames non fiunt. * Alex. A. irenaeo. * <a 223 pp. x k. maias Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.2.11.12: Imperator Alexander Severus

Si te expilasse hereditatem sententia praesidis constitit, non ex eo, quod non et alia tibi poena inrogata est, furti improbioris infamiam evitasti. * Alex. A. donato. * <a 224 pp. k. Iul. Iuliano ii et Crispino cons.>

CJ.2.11.13: Imperator Alexander Severus

Ea, quae pater testamento suo filios increpans scripsit, infames quidem filios iure non faciunt, sed apud bonos et graves opinionem eius, qui patri displicuit, onerant. * Alex. A. iuventio. * <a 229 xiii k. Nov. ipso A. iii et Dione cons.>

CJ.2.11.14: Imperator Gordianus

Nullam existimationis infamiam avunculus tuus pertimescat, ictibus fustium subiectus ob crimen habita quaestione, si sententia non praecessit ignominiae maculam inrogans. * Gord. A. iovino. * <a 238 pp. vi k. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.11.15: Imperator Gordianus

Decreto amplissimi ordinis luctu feminarum deminuto tristior habitus ceteraque hoc genus insignia mulieribus remittuntur, non etiam intra tempus, quo lugere maritum moris est, matrimonium contrahere permittitur, cum etiam, si nuptias alias intra hoc tempus secuta est, tam ea quam is, qui sciens eam duxit uxorem, etiam si miles sit, perpetuo edicto labem pudoris

contrahit. * Gord. A. sulphiciae. * <a 239 pp. xvii k. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.2.11.16: Imperator Gordianus

Fustibus caesum, cui per praekonem ita dictum est: " katygorian aneu tinos dikaias hupostasews ohutws agenes huparchwn my enistaso " ut calumniatorem videri notatum ideoque esse famosum manifestum est. * Gord. A. Domitiano. * <a 240 pp. iii k. Aug. Sabino et Venusto cons.>

CJ.2.11.17: Imperator Gordianus

Verbum precibus insertum potius verecundiam onerare quam ullam existimationis maculam videtur adspargere. etenim cum non causa cognita dictum est sukophanteis , sed ad postulatum patroni interlocutione iudicis responsum sit, nequaquam hoc infamiam inrogat. * Gord. A. magno. * <a 242 pp. viii k. Oct. Attico et Praetextato cons.>

CJ.2.11.18: Imperator Gordianus

Non damnatos quidem dumtaxat iniuriae, sed pactos quoque perpetuum infamat edictum. verum pactos eos demum, qui ullos adversariis nummos pro mala conscientia ex transactione numerassent, in hac causa placuit intellegi. ceterum simplex eius rei gratia integram existimationem illibatamque conservat. quod si iureiurando decisa contentio est, nemo dubitaverit, quin religionem absolutio iudicantis sequatur. * Gord. A. Antiocho. * <a 260 pp. xiiii k. Ian. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.2.11.19: Imperatores carinus, numer.

Interlocutio praesidis, quae indicta est, infamem eum de quo quaeris fecisse non videtur, cum non specialiter ob iniuriam vel admissam vim condemnatus, sed ita praesidis verbis gravatus est et admonitus, ut ad melioris vitae frugem se reformet. * Carinus et Numer. AA. aristocrati. * <a 284 pp. xvii k. Febr. Carino ii et Numeriano AA. cons.>

CJ.2.11.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Improbum fenus exercentibus et usuras usurarum illicite exigentibus infamiae macula inroganda est. * Diocl. et Maxim. AA. Fortunato. * <a 290 pp. xvi k. Mart. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.2.11.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si fratres tui minores dumtaxat aetate in ludicrae artis ostentatione spectaculum sui populo praebuerunt, inviolatum existimationem obtinent. * Diocl. et Maxim. AA. statio. * <a 290 D. v k. Sept. ipsis AA. cons.>

CJ.2.11.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Fidem rumpens societatis cum infamiae periculo suo nomine pro socio conventus ad faciendum satis urgetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Domitiano. * <a 294 D. vi id. Dec. nicodemiae cc. cons.>

CJ.2.12.0. De procuratoribus.

CJ.2.12.1: Imperator Pius

Cautio ratihabitionis tunc exigitur a procuratore, quotiens incertum est, an ei negotium mandatum est. * divus Pius Severo. * <a 150 pp. iiii id. Oct. Gallicano et vetere cons.>

CJ.2.12.2: Imperator divi fratres

Cum rem pecuniariam esse dicas, potes per maritum tuum sollemnibus impletis appellationi adversariae respondere, cum appellationes pecuniariae etiam per procuratores exerceri ab utraque parte litigantium possunt. * divi fratres sextiliae. * <a 161 accepta viii k. Aug. ipsis iii et ii cons.>

CJ.2.12.3pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Eum, qui res agit heredum, a quibus tibi deberi fideicommissum dicis, evoca ad praetorem virum clarissimum, qui aut respondere tibi cogetur aut administratione negotiorum secundum formam iurisdictionis prohibebitur. * Sev. et Ant. AA. pomponio. * <a 204 pp. x k. Sept. Cilone et

Libone conss.>

CJ.2.12.3.1: Imperatores Severus, Antoninus

Deliberabit autem praetor, si non defendat heredes, debeatne te mittere in possessionem, secutus iurisdictionem, quae exerceri adversus indefensos solet. <a 204 pp. x k. Sept. Cilone et Libone conss.>

CJ.2.12.4: Imperatores Severus, Antoninus

Quia absente te iudicatum dicis, aequum est restitui tibi causae defensionem: nec oberit tibi, quod uxor tua interfuit iudicio aut etiam adquevit sententiae, cum aliena negotia per mulieres non aliter agi possunt, nisi in rem suam et proprium lucrum mandatae sunt eis actiones. * Sev. et Ant. AA. Saturnino. * <a 207 pp. prid. non. Ian. apro et maximo conss.>

CJ.2.12.5: Imperator Antoninus

Actionem ei, qui absentis nomine agere vult, si non eum defendat, denegari oportere iam edicto perpetuo expressum est. * Ant. A. Pancratiae. * <a 212 pp. iii k. Mart. duobus aspris conss.>

CJ.2.12.6: Imperator Antoninus

Reum criminis constitutum defensionem causae suscipere non posse, antequam purgarit innocentiam suam, incognitum non est. * Ant. A. Marciano. * <a 223 D. vi k. Mart. Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.2.12.7: Imperator Antoninus

Militem nec pro patre vel matre vel uxore nec ex sacro rescripto procuratorio nomine experiri oportet, cum neque defensionem alienam suscipere vel redimere negotia vel quasi suffragatorem accedere utilitate publica permittatur. * Ant. A. macrino mil. * <a 223 pp. viii id. Mart. Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.2.12.8: Imperator Antoninus

Quod quis sibi debitum exigere tibi mandavit, ante litis contestationem tu alii petendum mandare non potes. * Ant. A. mansueto. * <a 223 pp. viii k. Sept. Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.2.12.9: Imperator Antoninus

Qui stipendia merent, suis negotiis superesse inoffensa disciplina possunt: nec potest dici eum, qui honesta et verecunda praecedente causa mandatas sibi actiones exercuerit, alieno negotio fungi, cum, licet intentio ex persona alterius bona fide sumatur, hunc tamen rem suam gerere non ambigitur. quod militibus meis interdici non modo absurdum, verum etiam iniquum est. * Ant. A. aufidio. * < sine die et consule.>

CJ.2.12.10: Imperator Antoninus

Si procurator ad unam speciem constitutus officium mandati egressus est, id quod gessit nullum domino praeiudicium facere potuit. quod si plenam potestatem agendi habuit, rem iudicatam rescindi non oportet, cum, si quid fraude vel dolo egit, convenire eum more iudiciorum non prohiberis. * Ant. A. castriciae. * <a 227 pp. iii k. Mart. Albino et maximo conss.>

CJ.2.12.11pr.: Imperator Antoninus

Neque tutores neque curatores ex sua persona in re pupilli vel adolescentis procuratorem facere possunt, sed actorem constituere debent. * Ant. A. Sebastiano. * <a 229 pp. prid. id. Mai. Alexandro A. iii et Dione conss.>

CJ.2.12.11.1: Imperator Antoninus

Pupillus autem vel pupilla vel adultus vel adulta tam ad agendum quam ad defendendum tutore seu curatore interveniente procuratorem ordinare possunt. <a 229 pp. prid. id. Mai. Alexandro A. iii et Dione conss.>

CJ.2.12.11.2: Imperator Antoninus

Ipsi autem tutores et curatores post litis contestationem a se factam ad exemplum procuratorum,

qui litem contestati sunt, dare procuratores non prohibentur. <a 229 pp. prid. id. Mai. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.2.12.12pr.: Imperator Antoninus

Exigendi a filio tuo mandati, qui se defensionem tuam offerebat, duplici ratione necessitas non fuit, aut quod defendere quis sive libertus sive extraneus sine mandato potest (satisfactione tamen pro defensione praestita et alia procul dubio observatione subiecta), aut quod filius, etiamsi ultro actionem patris nomine dirigat, mandatum probare non cogitur. * Ant. A. frontino mil. * <a 230 v k. Oct. agricola et clementino cons.>

CJ.2.12.12.1: Imperator Antoninus

Sane quod necdum legitimam aetatem idem filius tuus compleverat, ob hoc quidem depellere procuratore eum iudex non iniuste potuit. sed multo iustius fuit vel huiusmodi defensorem audire, quam absentem quasi contumacem et indefensum gravi condemnatione adficere. <a 230 v k. Oct. agricola et clementino cons.>

CJ.2.12.13: Imperator Gordianus

Ita demum super lite persequenda, quam tibi mater mandavit, actionem intendere potes, si, cum primo litem contestareris, non est tibi eo nomine opposita praescriptio militiae: quod nec, cum appellatio agitur, tibi obici poterit. nam si integra res est, ratio perpetui edicti acceptam tibi non permittit alieno nomine actionem intendere. * Gord. A. viciano mil. * <a 239 iii id. Ian.

Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.2.12.14: Imperator Gordianus

Non hoc minus sententia adversus te lata iuris substiti, quod adversaria tua minor viginti quinque annis constituta causam suam marito sine curatore agendam mandavit. minoribus etenim aetas in damnis subvenire, non in rebus prospere gestis obesse consuevit. * Gord. A. Sabiniano. * <a 241 pp. iii non. Oct. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.2.12.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Litem te redemisse contra bonos mores precibus manifeste professus es, cum procuratorem quidem suscipere (quod officium gratuitum esse debet) non sit res illicita, huiusmodi autem officia non sine reprehensione suscipiantur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. cornificio. * <a 293 pp. iii non. April. AA. cons.>

CJ.2.12.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Procuratorem vel actorem praedii, si non specialiter distrahendi mandatum accepit, ius rerum dominii vendendi non habere certum ac manifestum est. unde si non ex voluntate domini vendentibus his fundum comparasti, pervides improbum tuum desiderium esse dominium ex huiusmodi emptione tibi concedi desiderantis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. paconiae. * <a 293 s. non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.2.12.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Invitus procuratorem suscipere nemo cogitur nec eandem ultra, nisi provocationis causa, extendere. sed nec defensionem absentis subire compellitur, cum fidem susceptam implere sufficiat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. mardonio. * <a 293 pp. non. Iun. Philippopoli Diocletiano v et Maximiano iiii AA. cons.>

CJ.2.12.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Alienam suscipere defensionem virile officium est et ultra sexum muliebrem esse constat. filio itaque tuo, si pupillus est, tutorem pete. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dionysiae. * <a 294 s. xii k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.12.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pretium, quod actoribus alienis fundum vel servum citra mandatum tibi distrahentibus dedisti

et neque praecessisse neque secuta contractum domini declaretur voluntas, in rem autem eius id pretium cessisse provinciae praeses causa cognita perspexerit, hoc tibi restitui iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Firmo. * <a 294 s. prid. id. Mart. cc. cons.>

CJ.2.12.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nihil arbitramur interesse, utrum ab initio an coepta iam lite negotium ad personam procuratoris transitum fecerit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ad verinum praes. syriae. * <a 294 D. x k. Oct. demesso cc. cons.>

CJ.2.12.21pr.: Imperator Constantinus

Maritus citra mandatum in rebus uxoris cum sollemni satisfactione et alia observatione intercedendi habeat liberam facultatem, ne feminae perseguendae litis obtentu in contumeliam matronalis pudoris inreverentur inruant nec conventibus virorum vel iudiciis interesse cogantur. * Const. A. ad concilium prov. Africae. * <a 315 pp. iiii id. Mart. Hadrumeto Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.2.12.21.1: Imperator Constantinus

Sin autem mandatum susceperit, licet maritus sit, id solum exsequi debet, quod procuratio emissa praescripserit. <a 315 pp. iiii id. Mart. Hadrumeto Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.2.12.22: Imperator Constantinus

Procuratoribus institutis et post contestatam litem dominis effectis ii qui mandaverant non habeant facultatem negotia persequendi, nisi capitales inimicitiae vel morbus vel alia necessaria causa intercesserit: tunc enim etiam invitis his transferri lis potest. * Const. A. ad Bassum pu. * <a 319 D. xiii k. Iul. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.2.12.23: Imperator Julianus

Nulla dubitatio est post causam in iudicio agitatam utpote dominum litis procuratorem effectum etiam post excessum eius, qui agendam vel defendendam litem mandaverat, posse inchoatam causam iurgiumque finire, quippe cum et procuratorem posse eum instituere veteres iuris voluerunt conditores. * Iul. A. Secundo pp. * <a 363 lecta apud acta prid. non. Febr. Iuliano A. iiii et Sallustio cons.>

CJ.2.12.24: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Licet in principio quaestionis persona debet inquiri procuratoris, an ad agendum negotium mandatum a domino litis habeat, tamen si falsus procurator inveniatur, nec dici controversiae solent nec potest esse iudicium. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Pancratio pu. * <a 382 D. prid. non. April. Constantinopoli Antonio et Syagrio cons.>

CJ.2.12.25: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quicumque praetorianae vel urbanae praefecturae sublimissimae fastigium vel magisterium militare vel consistoriana comitiva insignia meruerit dignitatis vel proconsulare ius dixerit aut vicarii fuerit administratione subfultus, si quid ab eo vel infertur iurgium vel refertur, procuratoris personam in negotii sui iura substituat. quod si quis sanctionis huius statuta transgressus iudiciis sese iurgaturus ingesserit, careat eius litis sorte, cuius non per procuratorem expectavit eventum. iudex nihilo minus, qui contra fecerit, noverit a se viginti libras auri, ab officio quoque suo tantundem ponderis exigendum. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. * <a 392 D. xviii k. Oct. Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.2.12.26: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

In pecuniariis controversiis, etsi specialiter hoc praecepti vel sententiae minime designat auctoritas, passim unicuique, si tamen ita maluerit, per procuratorem respondendi tribuimus facultatem: nisi forte quosdam, iustiores nonnumquam ob causas, vehementior maximi iudicis vocabit auctoritas. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Anthemio pp. * <a 406 D. prid. id. Oct.

Constantinopoli Arcadio A. et Probo cons.>

^C.J.2.12.27:

Cum evenerit, ut idem et apud gloriosissimos praesides et apud prudentissimos arbitros procuratores essent et inde, ut fieri solet, lites protraherentur, cum procuratores non possent eodem tempore et gloriosissimos praesides et arbitros prosequi, haec constitutio initio sanxit, ut alii procuratores in summis iudiciis clarissimorum praesidum sint, alii prudentissimis eorum arbitris in litibus ministerium praebeant.

^C.J.2.12.27.1:

Deinde ne saepe idem procurator tam apud gloriosissimos praefectos quam apud gloriosissimum praesidem detur et lites rursus retardentur, sancit, ne umquam idem apud duos gloriosissimos magistratus procuratoris vel adessoris officio fungatur.

^C.J.2.12.27.2:

Cum etiam contigerit, ut aut causa ab arbitro decisa condemnatus appellationem interponeret, aut arbiter, dubius quid iudicaret, relationem ad gloriosissimum praesidem cui subditus est faceret, ac proinde lis, quae apud arbitrum agi coepisset, ad gloriosissimum praefectum ipsius transferri diceretur, sancit constitutio, ne procurator, qui apud arbitrum causam agere coepit, eandem apud clarissimum praesidem terminet, sed translatio ab ipso in procuratorem qui praesidi adsidet fiat, nullo sumptu pro hac translatione quasi pro datione procuratoris faciendo neque nova satisfactione propter hanc translationem exigenda: sed et iudicatum solvi et ratam rem ita ab initio concipiantur, ut iis etiam eiusmodi translationis sumptus contineantur, eo qui alterutram harum satisfactionum praestat sic promittente: 'Promitto et pro hoc qui apud arbitrum causam agit iudicatum solvi (vel ratam rem) satisfactionem me impleturum, et si contigerit, ut ex relatione arbitri aut ex appellatione adversus eius sententiam interposita causa devolvatur in summum iudicium, cui arbiter subditus est, pro eo qui ex translatione procurator in summo iudicio futurus est simili modo intercedo.'

^C.J.2.12.27.3

Si enim haec omnia observata non erunt, si in summorum iudiciorum aliquo lex violabitur a competenti scrinio, quinque librarum auri poenam persolvat: si vero apud arbitros lex violabitur, ab adessore prudentissimi arbitri qui litem instruit unius auri librae poena exigetur, ab aliis duobus qui ex officiis vel ex scholis arbitro attributi sunt duarum auri librarum multa exigetur: ipse autem procurator, a quo aliquid praetermissum fuerit, verberibus a praeside vel ab arbitro castigetur a iudiciali advocacy in futurum prohibendus.

^C.J.2.12.28:

Si fideiussor procuratoris tempus non definiverit et forsitan dixerit: 'pro eo fideiubeo, etiamsi mortuus fuerit vel non appareat' idque evenerit, intra XX dies alium instituere oportet.

^C.J.2.12.28.1:

Si mortuus fuerit vel non appareat is quem aliquis procuratorem in litem dedit, elapso die vicesimo, postquam decretum praesidis de substituendo alio propositum est, pars principalis, quae peregre in remota provincia degit, sex mensum dilationem habet, ut alium substituat vel ipsa adsit: nam si non procul abest, arbitrio praesidis dilatio definitur.

CJ.2.13.0. Ne liceat potentioribus patrocinium litigantibus praestare vel actiones in se transferre.

CJ.2.13.1pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Divine admodum constituit divus claudius consultissimus princeps parens noster, ut iactura causae adficerentur ii, qui sibi potentiorum patrocinium advocassent, ut hoc proposito metu iudiciariae lites potius suo Marte discurrerent, quam potentiores domorum opibus niterentur. *

Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aristobulo salutem. * <a 293 D. iiii id. Sept. AA. cons.>

CJ.2.13.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quem palam est in tantum provincialium quaestionibus esse commotum, ut huius sanctionis rectores provinciarum custodes et contemptae rei vindices fecerit, scilicet ut in actores seu procuratores in subsidia negotiorum vel usurpatos gratia vel redemptos severa sententia vindicarent. <a 293 D. iiii id. Sept. AA. cons.>

CJ.2.13.1.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quare cum intersit et universe omnium et praecipue tenuiorum, qui saepe importunis potentium intercessionibus opprimuntur, inter litigatores audientiam tuam impertire debebis: nec metuas, ne praeiudices clarissimis viris, cum divus claudius huius rei rectorem provinciae et disceptatorem et, si res postularet, ultorem specialiter fecerit. <a 293 D. iiii id. Sept. AA. cons.>

CJ.2.13.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Si cuiuscumque modi cautiones ad potentium fuerint delatae personas, debiti creditores iactura multentur. aperta enim credentium videtur esse voracitas, qui alios actionum suarum redimunt exactores. * Honor. et Theodos. AA. Iohanni pp. * <a 422 D. v id. Iul. Ravenna Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.2.14.0. De his, qui potentiorum nomine titulos praediis adfigunt vel eorum nomina in lite praetendunt.

CJ.2.14.1pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Animadvertimus plurimos iniustarum desperatione causarum potentium titulos et clarissimae privilegia dignitatis his, a quibus in ius vocantur, opponere. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 400 D. v k. Dec. Mediolani Stilichone cons.>

CJ.2.14.1.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Ac ne in fraudem legum adversiorumque terrorem his nominibus abutantur et titulis, qui huiusmodi dolo scientes conivent, adficiendi sunt publicae sententiae nota. <a 400 D. v k. Dec. Mediolani Stilichone cons.>

CJ.2.14.1.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Quod si nullum in hac parte consensum praebuerint, ut libelli aut tituli eorum nominibus aedibus adfigantur alienis, eatenus in eos qui fecerint vindicetur, ut adfecti plumbo perpetuis metallorum suppliciis deputentur. <a 400 D. v k. Dec. Mediolani Stilichone cons.>

CJ.2.14.1.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Quisquis igitur lite pulsatus, cum ipse et rei sit possessor et iuris et titulum illatae sollemniter pulsationis exceperit, contradictoriis libellis aut titulis alterius nomen crediderit ingerendum, eius possessionis aut causae, quam sub hac fraude aut retinere aut evitare temptaverit, amissione multetur nec repetendae actionis, etiam si ei probabilis negotii merita suffragantur, habeat facultatem. <a 400 D. v k. Dec. Mediolani Stilichone cons.>

CJ.2.14.1.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Eos sane, qui se sponte alienis litibus inseri patiuntur, cum his neque proprietas neque possessio competat, veluti famae suae prodigos et calumniarum redemptores notari oportebit. <a 400 D. v k. Dec. Mediolani Stilichone cons.>

CJ.2.15.0. Ut nemo privatus titulos praediis suis vel alienis imponat vel vela regalia suspendat.

CJ.2.15.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Regiae maiestatis est, ut nostrae tantum domus et patrimonia titulorum inscriptione legantur. omnes igitur intellegant publico iuri esse deputandum id, cui nomen dominicum praescribitur. * Honor. et Theodos. AA. Flaviano pp. * <a 408 D. iii k. Dec. Ravennae Basso et Philippo cons.>

CJ.2.15.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ne quis vela regia suspendere vel titulum audeat sine praeceptione iudicis competentis rebus

alienis imponere, quas quocumque modo qualiscumque persona possideat, licet non dominus, licet iniustus possessor ac temerarius invasor qui possidet doceatur. * Theodos. et Valentin. AA. ad florentium pp. * <a 439 D. xv k. Iul. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.2.15.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Eum autem, qui hoc facere ausus fuerit, si plebeius est, ultimo subdi supplicio, si clarissimus vel curialis vel miles vel clericus, proscribendum deportandumque non solum civitate Romana, sed etiam libertate privari censemus, exsecutoresque huius legis omnes iudices esse oportere. <a 439 D. xv k. Iul. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.2.15.2.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Deponendi autem vel frangendi titulos vel etiam conscindendi vela non solum eis, ad quorum praeiudicium tale aliquid contra fas contraque leges committitur, sed omnibus tam liberis quam servis sine metu calumniae vel accusatione criminis licentiam ministramus, decernentes iudices eorumque officia tricenis libris auri multari, si talem accusationem vel admittant vel depositam scribi concedant. <a 439 D. xv k. Iul. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.2.16.0. Ut nemini liceat sine iudicis auctoritate signa imprimere rebus, quas alius tenet.

CJ.2.16.1: Imperator probus

Saepe rescriptum est ante sententiam signa rebus, quas aliquis tenebat, imprimi non oportere. et ideo ea rebus aut fructibus apud te constitutis illicite imposita poteris ipse licite detrahere, ut amotis his causa, quae ex officio tibi infertur, terminetur. * Probus A. octaviano. * <a 278 D. iiii k. Iul. probo A. ii et lupu cons.>

CJ.2.16.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Rebus, quas alius detinet, imprimere signa nemini licet, etiam si suas vel obligatas sibi eas esse aliquis adfirmet. * Diocl. et Maxim. AA. craugasio. * <>

CJ.2.17.0. Ne fiscus vel res publica procurationem alicui patrocini causa in lite praestet.

CJ.2.17.1: Imperator Gordianus

Rei publicae viribus adiuvari te sub obtentu quantitatis, quam eidem rei publicae debes, contra iuris rationem desideras. * Gord. A. legitimo et aliis. * <a 241 pp. viii id. Ian. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.2.17.2: Imperator Gordianus

Cum adlegas partem rerum vel actionum dimidiam fisco, quo magis viribus eius protegaris, velle te donare, huiusmodi litium donationem admitti temporum meorum disciplina non patitur. unde ius tuum, si quod tibi competit, citra invidiam fisci mei tueri sollemniter cura. * Gord. A. tertullo. * <a 241 s. vi non. Aug. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.2.17.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Abhorret saeculo nostro sub praetextu debiti procurationem contra privatos fiscum praestare. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. amphioni. * <a 293 D. viii k. Ian. Philippopoli AA. cons.>

CJ.2.17.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad fraudem creditoribus faciendam invidiam fiscalem contra creditoribus faciendam invidiam fiscalem contra saeculi nostri tranquillitatem implorari non decet. redde itaque fisco nostro quod debes, ac si conventus velut a creditore fueris, quem tibi numerasse pecuniam negas, exceptione non numeratae pecuniae secundum leges uti potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. achilli. * <a 294 D. xvi k. Ian. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.18.0. De negotiis gestis.

CJ.2.18.1: Imperatores Severus, Antoninus

Cum tutores filiorum tuorem suspectos faceres eisdemque tutores seu curatores peteres, munere pietatis fungearis: quae causa non admittit negotiorum gestorum actionem, ut sumptus, quos in

ea lite fecisti, repetere possis, cum etiam, si quis pro adfectione eos petere potest. * Sev. et Ant. AA. sopatrae. * <a 196 pp. iii non. Oct. dextro et Prisco cons.>

CJ.2.18.2: Imperatores Severus, Antoninus

Contra impuberes quoque, si negotia eorum urgentibus necessitatibus utiliter gerantur, in quantum locupletiores facti sunt, dandam actionem ex utilitate ipsorum receptum est. quae tibi quoque iure decernetur, quod sumptus in pupillum, quem Romae tutorum petendorum gratia duxisti, fecisse te adlegas, si non matertera eiusdem se facere paratam propriis impendiis ostenderit. * Sev. et Ant. AA. rufinae. * <a 197 pp. xv k. Febr. Laterano et Rufino cons.>

CJ.2.18.3: Imperatores Severus, Antoninus

Sive pro fratre coherede pecuniam solvisti, negotiorum gestorum actione experiri potes, sive pignoris liberandi gratia debitum universum solvere coactus es, actionem eandem habebis vel iudicio familiae herciscundae, si non est inter vos redditum, eam quantitatem adsequeris. * Sev. et Ant. AA. Hadriano. * <a 199 pp. viii k. Febr. Anullino et Frontone cons.>

CJ.2.18.4: Imperatores Severus, Antoninus

Qui pupillae negotia tutoris mandato suscepit, pro tutore negotia non videtur gessisse, sed negotiorum gestorum actione pupillae tenebitur. * Sev. et Ant. AA. Claudio. * <a 201 pp. iii non. Dec. fabiano et Muciano cons.>

CJ.2.18.5: Imperatores Severus, Antoninus

Officio nec minus obsequio liberti functus negotiorum gestorum actionem contra patroni filias pupillas habere non potes. * Sev. et Ant. AA. trophimo. * <a 203 pp. xiii k. Iul. Geta et Plautiano cons.>

CJ.2.18.6: Imperatores Severus, Antoninus

Curatorem tibi quidem patris testamento datum dicis: quod non potest videri iure factum. quod si, ut proponis, administrationi se miscuit, negotiorum gestorum actio tam adversus eum quam contra heredes eius tibi competit. * Sev. et Ant. AA. gallo. * <a 207 pp. apro et maximo cons.>

CJ.2.18.7: Imperator Antoninus

Si ab eo, qui negotia tua gessit, heres ex duabus unciis institutus es, etiamsi adeas hereditatem, in reliquis decem unciis adversus coheredem competit tibi petitio, si quam adversus defunctum habuisti actionem. * Ant. A. euphratae. * <a 216 pp. vi id. Mart. Romae Sabino ii et Anullino cons.>

CJ.2.18.8: Imperator Antoninus

Adversus eos, qui negotia tua gesserunt, negotiorum gestorum iudicio civiliter consiste: nec tibi oberit, si propter occupationes militares eam litem tardius fuisses executus, cum hoc genus actionis longi temporis praescriptione excludi non possit. * Ant. A. Severo. * <a 218 pp. vi k. Aug. Antonino A. et advento cons.>

CJ.2.18.9: Imperator Antoninus

Si pecuniam a debitore tuo Iulianus exegit eamque solutionem ratam habuisti, habes adversus eum negotiorum gestorum actionem. * Ant. A. Sallustio. * <a 217 pp. viii k. Mart. praesente et extricato cons.>

CJ.2.18.10: Imperator Alexander Severus

Si servum alienum non inutilem domino constitutum aegrum curastis et negotium utiliter gessistis, competenti vobis actione sumptus recuperare potestis. * Alex. A. Secundo et aliis. * <a 222 pp. xii k. Dec. Alexandro A. cons.>

CJ.2.18.11: Imperator Alexander Severus

Alimenta quidem, quae filiis tuis praestitisti, reddi tibi non iusta ratione postulas, cum id exigente materna pietate feceris. si quid autem in rebus eorum utiliter et probabili more

impendisti, si non et hoc materna liberalitate, sed recipiendi animo fecisse ostenderis, id negotiorum gestorum actione consequi potes. * Alex. A. herenniae. * <a 227 pp. xii k. Febr. Albino et maximo cons.>

CJ.2.18.12: Imperator Alexander Severus

Si filius pro patre suo debitum solvit, nullam actionem ob eam solutionem habet, sive in potestate patris, cum solveret, fuit, sive sui iuris constitutus donandi animo pecuniam dedit. si igitur pater tuus sui iuris constitutus pro patre suo negotium gerens non praecedente mandato debitum eius solvit, negotiorum gestorum agere cum patris tuis potes. * Alex. A. theophilo. * <a 230 pp. k. Aug. agricola et clemente cons.>

CJ.2.18.13: Imperator Alexander Severus

Quod in uxorem tuam aegram erogasti, non a socero repetere, sed adfectioni tuae debes expendere. in funus sane eius si quid eo nomine quasi recepturus erogasti, patrem, ad quem dos rediit, iure convenis. * Alex. A. aquilae. * <a 230 pp. viii k. Nov. agricola et clemente cons.>

CJ.2.18.14: Imperator Alexander Severus

Si mandatum solius mariti secutus tam ipsius quam uxoris eius negotia gessisti, tam tibi quam mulieri invicem negotiorum gestorum competit actio. ipsi sane qui mandavit adversus te mandati actio est: sed et tibi adversus eum contraria, si quid forte supererogasti. * Alex. A. Rufo. * <a 234 pp. x k. Mart. Maximo ii et Urbano cons.>

CJ.2.18.15: Imperator Gordianus

Si paterna adfectu privignas tuas aluisti seu mercedes pro his aliquas magistris expendisti, eius erogationis tibi nulla repetitio est. quod si ut repetiturus ea, quae in sumptum misisti, aliquid erogasti, negotiorum tibi gestorum intendenda actio est. * Gord. A. Muciano. * <a 239 pp. vi id. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.2.18.16: Imperatores gallus, volus.

Si negotium sororis tuae gerens pro ea tributa solvisti, vel mandante ea vel rogante id fecisti, negotiorum gestorum actione vel mandati id, quod solvisse te constiterit, recipere poteris. * gallus et volus. AA. Eutyichiano. * <a 252 pp. xi k. Mai. gallo et Volusiano cons.>

CJ.2.18.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Curatoris etiam successores negotiorum gestorum utili conventos actione tam dolum quam latam culpam praestare debere nec ad eos officium administrationis transire ideoque nullam alienandi eos res adultae potestatem habere convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. claudiae. * <a 293 D. xiii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.2.18.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ob negotium alienum gestum sumptuum factorum usuras praestari fides bona suasit: quo iure contra eos etiam, quorum te necessitate compulsus negotium gessisse proponis, per iudicium negotiorum gestorum uteris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pomponio. * <a 293 D. viii k. Ian. AA. cons.>

CJ.2.18.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ab uno herede pro solido re veluti communi venumdata de pretio coheres venditoris negotiorum gestorum ratam faciens venditionem agere potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 294 D. id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.18.20pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tutori vel curatori similis non habetur, qui citra mandatum negotium alienum sponte gerit, quippe superioribus quidem muneris necessitas administrationis finem, huic autem propria voluntas facit ac satis abunde sufficit, si cui vel in paucis amici labore consulatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. octaviae. * <a 294 D. viii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.18.20.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Secundum quae super his quidem, quae nec tutor nec curator constitutus ultro quis administravit, cum non tantum dolum et latam culpam, sed et levem praestare necesse habeat, a te conveniri potest et ea, quae tibi ab eo deberi patuerit, cum usuris compelletur reddere. <a 294 D. viii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.18.20.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De ceteris vero, quae ab aliis tui constituta iuris detenta exacta non sunt, ab hoc, qui nec agendi quidem propter exceptionis obstaculum facultatem habere potuit, exigere non potest: et idcirco adversus eos, quos res tuas tenere dicis, detorquere tuas petitiones debes. <a 294 D. viii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.18.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si cognati tui servos suos manumiserunt, hoc, quod eos administrasse res vestras contendis, eorum impedimentum libertati fieri non potuit. quin autem ex actu praecedenti post manumissionem, si utriusque temporis administratio non conexa, sed separata sit, conveniri non posse procul dubio sit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. mitrae. * <a 294 D. vi k. Oct. viminacii cc. cons.>

CJ.2.18.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Negotium gerentes alienum non interveniente speciali pacto casum fortuitum praestare non compelluntur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. eulogio. * <a 294 D. xi k. Dec. cc. cons.>

CJ.2.18.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Negotiis gestis non in rem, sed in personam est actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodoro. * <a 294 D. xii k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.2.18.24pr.: Imperator Justinianus

Si quis nolente et specialiter prohibente domino rerum administrationi earum sese immiscuit, apud magnos auctores dubitabatur, si pro expensis, quae circa res factae sunt, talis negotiorum gestor habeat aliquam adversus dominum actionem. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste cons.>

CJ.2.18.24.1: Imperator Justinianus

Quam quibusdam pollicentibus directam vel utilem, aliis negantibus, in quibus et salvis Iulianus fuit, haec decedentes sancimus, si contradixerit dominus et eum res suas administrare prohibuerit, secundum Iuliani sententiam nullam esse adversus eum contrariam actionem, scilicet post denuntiationem, quam ei dominus transmiserit nec concedens ei res eius attingere, licet res bene ab eo gestae sint. <a 530 D. xv k. Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste cons.>

CJ.2.18.24.2: Imperator Justinianus

Quid enim, si dominus adspexerit ab administratore multas expensas utiliter factas et tunc dolosa adsimulatione habita eum prohibuerit, ut neque anteriores expensas praestet? quod nullo patimur modo: sed ex quo die attestatio ad eum facta est vel in scriptis vel sine scriptis, sub testificatione tamen aliarum personarum, ex eo die pro faciendis meliorationibus nullam ei actionem competere, super anterioribus autem, si utiliter factae sunt, habere eum actionem contra dominum concedimus sua natura currentem. <a 530 D. xv k. Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste cons.>

CJ.2.19.0. De his quae vi metusve causa gesta sunt.

CJ.2.19.1: Imperator Alexander Severus

Persecutionem eorum, quae vi vel furto ablata sunt, etiam si postea interciderunt, integram esse iure responsum est. * Alex. A. Felici. * <a 223 pp. x k. Dec. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.2.19.2: Imperator Alexander Severus

Cum te non solum cavisse, verum etiam solvisse pecuniam confitearis, qua ratione ut vim passus restitui quod illatum est postules, perspicere non potest, quando verisimile non sit ad solutionem te properasse omnia querella de chirographo utpote per vim extorto, nisi et in solvendo vim te passum dicis. * Alex. A. Alexandro. * <a 226 pp. vi k. Iul. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.2.19.3: Imperator Gordianus

Si vi vel metu fundum avus tuus distrahere coactus est, etiamsi maxime emptor eum alii vendidit, si tamen tu avo tuo heres extitisti, ut tibi reddito a te pretio restituatur, postquam placuit in rem quoque dari actionem, secundum formam perpetui edicti adito praeside provinciae poteris postulare, si modo qui secundo loco comparavit longae possessionis praescriptione non fuerit munitus. * Gord. A. gaio. * <a 238 pp. vi id. Aug. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.19.4: Imperator Gordianus

Si per vim vel metum mortis aut cruciatus corporis venditio vobis extorta est et non postea eam consensu roborastis, iuxta perpetui formam edicti intra annum quidem agentes, quo experiundi potestas est, si res non restituatur, quadrupli referetis condemnationem, scilicet reddito a vobis pretio: post annum vero causa cognita eadem actio in simplum permittitur: quae causae cognitio eo pertinet, ut ita demum decernatur, si alia actio non sit. * Gord. A. Primo et Eutyheti. * <a 239 pp. iii non. Aug. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.2.19.5: Imperator Gordianus

Non interest, a quo vis adhibita sit patri et patruo tuo, utrum ab emptore an vero sciente emptore ab alio, ut vi metuve possessionem vendere cogentur. nam si adhibita vi compulsus sunt possessiones suas quae maiore valebant minimo distrahere, iurisdictionis tenore, ut id quod improbe factum est in priorem statum revolvatur, impetrabunt. * Gord. A. Rufo mil. * <a 239 pp. vi k. Ian. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.2.19.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad invidiam alicui nocere nullam dignitatem oportet. unde intellegis, quod ad metum arguendum, per quem dicis initum esse contractum, senatoria dignitas adversarii tui sola non est idonea. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Pollae. * <a 294 pp. iii k. Mai. Heracliae cc. cons.>

CJ.2.19.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si donationis vel transactionis vel stipulationis vel cuiuscumque alterius contractus obligationis confectum instrumentum metu mortis vel cruciatus corporis extortum vel capitales minas pertimescendo adito praeside provinciae probare poteris, hoc ratum haberi secundum edicti formam non patietur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. cotui. * <a 293 D. ii non. Ian. AA. cons.>

CJ.2.19.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum te domus et horti venditionem fecisse sub spe recipiendi, quod de frumento feceras, instrumentum vel timore, ne ad civilia munera nominareris, proponas et rescindi venditionem veluti metus causa factam desideres, intellegis ad ratum non habendum contractum metum huiusmodi prodesse non posse. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. trophimo. * <a 293 D. xi k. Sept. viminacii AA. cons.>

CJ.2.19.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Metum non iactationibus tantum vel contestationibus, sed atrocitate facti probari convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hymnodae. * <a 293 D. k. Dec. AA. cons.>

CJ.2.19.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Accusationis institutae vel futurae metu alienationem seu promissionem factam rescindi postulantis improbum desiderium est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Faustinae. * <a 294 D. vi k. Febr. cc. cons.>

CJ.2.19.11: Imperator Constantinus

Si per impressionem quis aliquem metuens saltem in mediocri officio constitutum rei suae in eadem provincia vel loco, ubi tale officium peragit, sub venditionis titulo fecerit cessionem, et quod emptum fuerit reddatur et nihilo minus etiam pecunia retineatur: simili poena servanda, si qui vel coniugis vel amici nominibus abutentes praedam tamen sibi adquirunt. * Const. A. ad Euagrim pp. * <a 326 D. x k. Oct. Aquileiae Constantino A. vii et Constantio cons.>

CJ.2.19.12: Imperatores Honorius, Theodosius

Venditiones donationes transactiones, quae per potentiam extortae sunt, praecipimus infirmari. * Honor. et Theodos. AA. ad pop. * <a 415 D. xiii k. Mart. Constantinopoli Honorio x et Theodosio vi AA. cons.>

CJ.2.20.0. De dolo malo.

CJ.2.20.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si fideiussor a creditore pignora emit, oblata quantitate sortis et usurarum tibi dominium cum fructibus, quos bona fide percepit, consultius restituet, ne fidei ruptae gratia de dolo possit actio exerceri. * Sev. et Ant. AA. clementinae. * <a 203 accepta D. iii id. Mai. Plautiano et Geta cons.>

CJ.2.20.2: Imperator Antoninus

De dolo actio, cum alia nulla competit, causa cognita permittitur. * Ant. A. agrippae. * <a 211 D. non. Nov. gentiano et Basso cons.>

CJ.2.20.3: Imperator Gordianus

Non possunt obesse tibi tempora, quae in actione de dolo solent computari, quibus rei publicae causa, ut adlegas, occuparis: sed exinde tibi incipiet tempus cedere, ex quo muneribus liberatus facultatem agendi intra praestituta tempora coeperis obtinere. * Gord. A. Aquilino. * <a 240 pp. id. Aug. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.2.20.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum proponas inter te et eum, quem in contubernio ancillam tuam sibi coniunxisse memorasti, placuisse, ut tibi pro eadem daret mancipium, intellegis, quod, si manumisisti vel ei tradidisti et ille manumisit, revocandae libertatis potestatem non habes, sed solum, si necdum statutum tempus de dolo tibi decerni actionem. quod si penes te dominium eius remansit, adito praeside provinciae cum natis hanc potes recuperare, si nulla moveatur status quaestio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Menandrae. * <a 294 D. iii k. Mai. Heracliae cc. cons.>

CJ.2.20.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si superstite patre per emancipationem tui iuris effecta matri successisti rebusque tuis per legitimum tutorem patrem eundemque manumissorem administratis postea transegisti cum eo bona fide, perspicias, quod, si pactum tantum factum sit, petitio tua per exceptionem submovetur, si vero novatio legitimo modo intercessit et acceptilatio subsequuta est, nullam tibi iam superesse actionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aphrodisiae. * <a 293 D. id. Iun. AA. cons.>

CJ.2.20.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane si laesa es immodice liberatione sollemniter per novationem atque acceptilationem tributa, non de dolo propter paternam verecundiam, sed in factum actio tibi tribuenda est. <a 293 D. id. Iun. AA. cons.>

CJ.2.20.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dolum ex insidiis perspicuis probari convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hymnodae. * <a 293 D. k. Dec. AA. cons.>

CJ.2.20.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si maior quinque et viginti annis hereditatem fratris tui repudiasti, nulla tibi facultas eius adeundae relinquatur. sane si eius uxoris tibi substitutae dolo factum est, actionem de dolo contra

eam exercere potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sebastiano. * <a 294 D. xvi k. Mai. cc. cons.>

CJ.2.20.8: Imperator Constantinus

Optimum duximus non ex eo die, quo se quisque admissum dolum didicisse memoraverit, neque intra anni utilis tempus, sed potius ex eo die, quo adseritur commissus dolus, intra continuum biennium de dolo actionem moveri, sive afuerit sive praesto est is, qui dolum se passum esse conqueratur. omnes igitur sciant neque incipiendae post biennium neque ante completum biennium coeptae, post biennium finiendae doli actionis concessam licentiam. * Const. A. ad Symmachum vic. * <a 319 D. viii k. Aug. naisso Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.2.21.0. De in integrum restitutione minorum viginti quinque annis.

CJ.2.21.1: Imperator Alexander Severus

Illud inspiciendum est, num inofficiosi querellae vel palam vel tacita dissimulatione sit renuntiatum. nec hoc autem in personam tuam cadere posse auxilium quod aetati impertitur ostendit. * Alex. A. Plotianae. * <a 223 D. v id. Iul. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.2.21.2: Imperator Alexander Severus

Eo tempore, quo soror tua auxilio iuvabatur aetatis, si patris intestati bonorum possessionem accipere debuit, licet quinque filios superstites habuerit, non tamen ideo minus ad edicti praerogativam pertinet, scilicet si nunc per aetatem beneficium restitutionis largitur. * Alex. A. Alexandro. * <a 238 pp. viii id. Aug. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.21.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si curatorem habens minor quinque et viginti annis post pupillarem aetatem res venum dedisti, hunc contractum servari non oportet, cum non absimilis ei habeatur minor curatorem habens, cui a praetore curatore dato bonis interdictum est. si vero sine curatore constitutus contractum fecisti, implorare in integrum restitutionem, si necdum tempora praefinita excesserint, causa cognita non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. attiano. * <a 293 D. xiiii k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.2.21.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si minorem te quinque et viginti annis fuisse, cum contraheres, ostenderis, et tempora restitutionis praestituta excessisse ab adversario tuo comprobatum non fuerit, praeses provinciae in integrum restitutionis dare tibi auxilium debeat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Isidoro. * <a 293 D. v k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.2.21.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Minoribus in integrum restituito, in quibus se captos probare possunt, etsi dolus adversarii non probetur, competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufo. * <a 293 D. v k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.2.21.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ante impletum etiam quintum et vicesimum annum de his, in quibus se minores captos existimant, posse in integrum restitutionem implorare certissimi iuris est. <a 293 D. v k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.2.21.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si intra aetatem, cui succurri solet, in integrum restitutionis lis inchoata est nec ei a te renuntiatum est, mors eius, contra quem haec fuerat implorata, fraudi tibi esse non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sententiae. * <a 294 D. v k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.21.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De tutela avunculi eiusdemque tutoris, cui falso aetate probata praestitisti liberationem, quem ignarum aetatis tuae non fuisse tam officium tutelae quam sanguinis proximitas arguit, si necdum

statutum tempus excessit, ex causa in integrum restitutionis heredes eius convenire potes. *
Diocl. et Maxim. AA. et cc. severae. * <a 294 D. xi k. Aug. cc. cons.>

CJ.2.21.8: Imperatores Honorius, Theodosius

Minoribus in his, quae vel praetermiserint vel ignoraverint, innumeris auctoritatibus constat esse consultum. * Honor. et Theodos. AA. Iuliano procons. Africae. * <a 414 D. prid. non. Mart. Ravennae Constantio vc. cons.>

CJ.2.21.9: Imperator Zeno

Non videtur circumscriptus esse minor, qui iure sit usus communi. * Zeno A. Aeliano pp. * <a 480 D. k. Ian. Basilio cons.>

CJ.2.22.0. De filio familias minore.

CJ.2.22.1: Imperator Gordianus

Si frater tuus, cum mutuum pecuniam acciperet, in patris fuit potestate nec iussu eius nec contra senatus consultum contractum est, propter lubricum aetatis adversus eam cautionem in integrum restitutionem potuit postulare. * Gord. A. candiano mil. * <a 238 pp. iii non. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.22.2: Imperator Gordianus

Filius familias, si minor viginti quinque annis pro extraneo fideiussit, in integrum restitutionem postulare non prohibetur. sed et si pro patre suo fideiussor extitit eique diem suum functo non successit, in integrum restitutionem postulare potest. * Gord. A. Tryphoni mil. * <a 241 D. k. Iul. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.2.23.0. De fideiussoribus minorum.

CJ.2.23.1: Imperatores Severus, Antoninus

Postquam in integrum aetatis beneficio restitutus es, periculum evictionis emptori, cui praedium ex bonis paternis vendidisti, praestare non cogaris. sed ea res fideiussores, qui pro te intervenerint, excusare non potest. quare mandati iudicio, si pecuniam solverint aut condemnati fuerint, convenieris, modo si eo quoque nomine restitutionis auxilio non iuvaris. * Sev. et Ant. AA. myroni. * <a 194 pp. vi k. Oct. Severo A. et Albino cons.>

CJ.2.23.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ea, quae tibi vendidit possessiones, interposito decreto praesidis aetatis tantummodo auxilio adiuvatur, non est dubium fideiussorem ex persona sua obnoxium esse contractui. verum si dolo malo apparuerit contractum interpositum esse, manifesti fideiussores consulendum esse. * Diocl. et Maxim. AA. curioni. * <a 287 s. vi k. Mai. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.2.24.0. Si tutor vel curator intervenerit.

CJ.2.24.1: Imperator Antoninus

Si iam puberes utriusque sexus parentum hereditatem adistis, sed etiam nunc in ea aetate estis, ut eo, quod paternae hereditati vos obligastis, in integrum restitutionis auxilium accipere debeatis, adite per procuratores vestros praesidem provinciae. quod si legitimam aetatem implestis idque tempus, quo in integrum restitui possitis, excessit, curatores vestros, si adversus eos nondum experti estis, iudicio secundum formam iuris convenite. * Ant. A. Marcianae. * <a 215 pp. ii non. April. Laeto et Cereale cons.>

CJ.2.24.2: Imperator Alexander Severus

Minoribus annis viginti quinque etiam in his, quae praesentibus tutoribus vel curatoribus in iudicio vel extra iudicium gesta fuerint, in integrum restitutionis auxilium superesse, si circumventi sunt, placuit. * Alex. A. Marcianae. * <a xxx >

CJ.2.24.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Etiam in his, quae minorum tutores vel curatores male gessisse probari possunt, licet personali

actione a tutore vel curatore suum consequi possint, in integrum restitutionis auxilium eisdem minoribus dari iam pridem placuit. * Diocl. et Maxim. AA. nicomedi. * <a 286 D. iiii non. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.2.24.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si creditor non vestram personam, sed curatorum secutus cum ipsis contractum habuit et ab ipsis stipulatus est, nullam ei prorsus adversus vos actionem competere manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Isidoro. * <a 293 v k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.2.24.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Etiam tutoribus vel curatoribus distrahentibus vel alias contrahentibus minores tam restitui rebus propriis quam tutorum vel curatorum damna sequi, nullo eis praeiudicio per electionem generando, placuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Valentino. * <a 294 vi id. Dec. cc. cons.>

CJ.2.25.0. Si in communi eademque causa in integrum restitutio postuletur.

CJ.2.25.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec si maior quinque et viginti annis soror vestra fuit, vobis non mandantibus nec ratam transactionem habentibus de iure vestro quicquam minuere potuit. nam si cognitis quae gesserit his consensum post viginti et quinque annos aetatis commodastis, quamvis illa minor pro portione propria restitutionis auxilium implorare possit, vobis tamen ad communicandum edicti perpetui beneficium eius aetas patrocinari non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Domitio Aphobio. * <a 294 s. iii id. Aug. cc. cons.>

CJ.2.26.0. Si adversus rem iudicatam.

CJ.2.26.1: Imperator Alexander Severus

Minus ex tutelae iudicio consecuti de superfluo habere actionem ita potestis, si tempore iudicii minores annis fuistis et nunc beneficium aetatis vobis largitur. ceterum si post legitimam aetatem sententia prolata est, iterato eandem actionem de isdem speciebus inferre non potestis. * Alex. A. Iulii. * <a 231 pp. v k. Febr. Pompeiano et peligniano cons.>

CJ.2.26.2: Imperator Gordianus

Si, cum pater tuus te in sua potestate esse minimeque emancipationem a se factam valere diceret, pro consule super causa cognoscens te eius potestati subiectam pronuntiaverit, cum adversus eam sententiam in integrum restitui postules, is qui provinciam regit in impertienda cognitione suas partes secundum leges exhibebit. * Gord. A. serенаe. * <a 238 pp. xv k. Dec. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.26.3: Imperator Philippous

Adversus sententiam eius, qui tunc vice principis iudicavit, in integrum restitutionis auxilium apud praetorem seu praesidem provinciae clarissimum virum flagitare nequaquam potes: nam adversus eius sententiam, qui vice principis cognovit, solus princeps restituet. * Philippo. A. et Philippo. c. Aelianaе. * <a 245 pp. xviii k. Nov. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.2.26.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum et minores vos esse adfirmetis et indefensos, nullum vobis praeiudicium fieri praeses provinciae pro sua gravitate curabit. nam si iusta defensione tutorum vel curatorum vobis adsistente aliquid statutum est, intellegitis in integrum restitutionis auxilium vobis esse necessarium: eodem obtinente etiam, si per procuratorem vestrum legitime ordinatum lis agitata est. * Diocl. et Maxim. AA. Urbano. * <a 286 D. xvi k. Mai. Maximo et Aquilino cons.>

CJ.2.26.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In rem pupilli vel adulti contra tutores seu curatores a praeside lata sententia restitutionis auxilium non minus, quam si quid adversus eos fuisset statutum, implorare minores posse constat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marciano. * <a 294 D. k. Nov. Nicomediae cc. cons.>

CJ.2.27.0. Si adversus venditionem.

CJ.2.27.1: Imperator Alexander Severus

Si minor annis viginti quinque emptori praedii cavisti nullam de cetero te esse controversiam facturum, idque etiam iureiurando corporaliter praestito servare confirmasti, neque perfidia neque periurii me auctorem futurum sperare tibi debuisti. * Alex. A. Florentino mil. * <d. vi k. Sept. >

CJ.2.27.2: Imperator Constantinus

In integrum restitutione minoribus adversus commenticias venditiones et adversus tutorum seu curatorum insidias sanctionum praesidio cautum esse non dubium est. * Const. A. ad pop. * <a 326 D. id. Mart. Sirmi ipso A. vii et c. cons.>

CJ.2.28.0. Si adversus venditionem pignoris.

CJ.2.28.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Etiam adversus venditiones pignorum, quae a creditoribus fiunt, minoribus subveniri, si tamen magno detrimento adficiantur, iam pridem placuit. si igitur pignori captis praediis ac distractis enorme damnum ex huiusmodi venditione passos vos ostenderitis, praesertim cum hodieque vos minores esse adfirmetis, auxilium restitutionis vobis impertietur. * Diocl. et Maxim. AA.

Sabinae et aliis. * <a 290 D. x k. Dec. Sirmi ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.2.28.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Rem, quam a patre vestro quondam creditor eius obligatam sibi distraxit, per aetatem vestram postulantium revocari desiderium non habet rationem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. severae et clementianae. * <a 294 D. xiii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.28.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod iuris est et si extraneo successistis: nam si creditor non bona fide versatus est, ipsum magis vel tutores sive curatores vestros, qui hanc venumdari passi sunt, convenite. <a 294 D. xiii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.29.0. Si adversus donationem.

CJ.2.29.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quae res ante nuptias congruente moderatione a minore annis marito sponsaliorum tempore, etiam curatore praesente, tibi donatae sunt, obtentu aetatis non revocabuntur. * Diocl. et Maxim. AA. Theodotae. * <a 285 s. iii non. Nov. Diocletiano A. et Aristobulo cons.>

CJ.2.29.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in te ac fratrem tuum emancipatos pater vester fecit donationem, in alium postea transferendo portionem eius nihil vobis abstulit: nec, si frater tuus sibi quaesiti praedii rustici partem donanti patri consensit, dominium ab eo discedere potuit propter senatus consulti auctoritatem, nec auxilium in integrum restitutionis in hac re necessarium est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. midae. * <a 293 D. viii k. Ian. AA. cons.>

CJ.2.29.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In aliis vero rebus, quae etiam sine decreti recitatione alienari possunt, si, postquam sibi donatae fuerint, postea alii donanti eandem patri voluntatem in minore aetate accommodavit nec praestituta tempora restitutionis excessit, hoc auxilium implorare potest. <a 293 D. viii k. Ian. AA. cons.>

CJ.2.30.0. Si adversus libertatem.

CJ.2.30.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si post decretum praetoris viri clarissimi, qui fideicommissariam libertatem deberi pronuntiavit, secundus, quem conditioni non paruisse conquereris, manumissus non est, aetas tua litis instaurationem admittit. quod si libertatem quamvis indebitam dedisti, non posse eam revocari

intellegis, sed damnum, quod ob eam causam illatum est, iudicio negotiorum gestorum a curatoribus tuis esse sarcendum. * Sev. et Ant. AA. anniae. * <a 197 pp. ii k. Iul. Laterano et Rufino cons.>

CJ.2.30.2: Imperator Gordianus

Etsi minor annis, ut adlegas, constituta servum tuum ab eo circumscripta in consilio manumisisti, tamen vindictae impositio, qua libertas iusta munitur, nec obtentu quidem aetatis rescindi potest. indemnitati vero tuae, a manumisso scilicet sarcendae, ab eo cuius iurisdictio est, quatenus iuris ratio permittit, consuli debet. * Gord. A. solanae. * <a 241 pp. vi id. Mart. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.2.30.3pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Quos retrahi in servitatem postulatis, si non in consilio causa cognita, cum minores annis viginti fuissetis, manumisistis, non per in integrum restitutionem, sed ipso iure persequi potestis. quod si probata causa libertas praestita est, restitutio in integrum contra libertatem locum habere non potest. * Valer. et Gallien. AA. marthonae et sabinillae. * <a 260 pp. viii k. Oct. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.2.30.3.1: Imperatores Valer., Gallien.

Si tamen in ea re culpa seu fraude liberti eiusdemque curatoris ratio vestra laesa sit, sarciri damnum ab eo qui hoc intulit praeses provinciae curabit, non dubitaturus etiam graviorem executionem adhibere, si quid tam aperta fraude commissum est, ut puniendum in liberto crimen deprehendatur. <a 260 pp. viii k. Oct. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.2.30.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In iudicio de liberali causa sententiam pro libertate latam ne quidem praerogativa minoris aetatis sine appellatione posse rescindi ambigi non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Tatiano. * <a 303 pp. viii id. Ian. Nicomediae Diocletiano viii et Maximiano vii cons.>

CJ.2.31.0. Si adversus transactionem vel divisionem minor restitui velit.

CJ.2.31.1: Imperatores Severus, Antoninus

Cum in integrum pupilla restituta rescindi transactionem vel divisionem placuit, tu quoque actionibus, quas pridem habuisti, utaris. * Sev. et Ant. AA. Honorato. * <

CJ.2.31.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ex persona minorum in integrum restitutio adversus transactum propter aetatis auxilium imploretur, tibi quoque agenti ex integro vel replicatione contra exceptionem pacti vel, si peremptam constet pristinam obligationem, ex instauratione negotii tributa actione consulendum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hymnodae. * <a 294 D. k. Dec. cc. cons.>

CJ.2.32.0. Si adversus solutionem a debitore vel a se factam.

CJ.2.32.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Exemplo ceterorum debitorum tutores etiam quae ex administratione tutelae debent curatoribus solventes liberantur, sed ante tempus in integrum restitutioni praestitum edicto perpetuo permissum beneficium implorari et, an sit tribuendum, per causae cognitionem aestimari potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. soteri. * <a 294 D. vi id. Febr. cc. cons.>

CJ.2.32.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Indebito legato, licet per errorem iuris a minore soluto, repetitionem ei decerni, si necdum tempus, quo restitutionis tribuitur auxilium, excesserit, rationis est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. laurinae. * <a 294 D. xv k. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.33.0. Si adversus dotem.

CJ.2.33.1: Imperator Alexander Severus

Quoniam circumventam dicis sororem tuam omnia bona in dotem dedisse, an veritas adlegationi

adsistat, si ad te hereditas sorosis tuae vel bonorum possessio pertinuit et tempora nondum praeterierint, intra quae legibus conceditur ex persona defuncti postulare in integrum restitutionem, praeses provinciae praesente diversa parte examinabit. * Alex. A. Valenti. * <a 233 D. vi id. Iul. Maximo et Paterno cons.>

CJ.2.34.0. Si adversus delictum suum.

CJ.2.34.1: Imperatores Severus, Antoninus

In criminibus quidem aetatis suffragio minores non iuvantur: etenim malorum mores infirmitas animi non excusat. sed cum delictum non ex animo, sed ex contractu venit, noxa non committitur, etiamsi poenae causa pecuniae damnum inrogatur: et ideo minoribus et in hac causa in integrum restitutionis auxilium competit. * Sev. et Ant. AA. Longino. * <a 200 D. id. Oct. Severo ii et Victorino cons.>

CJ.2.34.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet in delictis aetate neminem excusari constet, matri tamen, quae filiis tutorem aetatis lubrico lapsa non petiit, eorum minime denegari successionem convenit, cum hoc in maioribus matribus tantum obtineat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. proculae. * <a 294 v non. Mart. cc. cons.>

CJ.2.35.0. Si adversus usucapionem.

CJ.2.35.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Contra eos, qui res minorum tenent, si usucapione dominium adquisierunt, restitutionis auxilium eis decerni debet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Isidorae. * <a 294 D. k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.36.0. Si adversus fiscum

CJ.2.36.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si probus in minore aetate constitutus circumventus a Rufino dispensatore nostro venditionem rei praecipiti animo pretio longe minore contrahere festinavit, iuris publici fiscus noster in iure restitutionis sequetur auctoritatem. * Sev. et Ant. AA. Longino. * <a 200 D. id. Oct. Severo et Victorino cons.>

CJ.2.36.2: Imperator Alexander Severus

Si adversus privatos in integrum restitutionem tam tu quam fratres tui desideratis, praesidis provinciae viri clarissimi notio est isque causa cognita aestimabit, an auxilium quod imploratis conferri in vos debeat. quod si adversus fiscum id postulatis, intellegitis procuratorem meum una cum praeside, praesente fisci patrono, adire vos debere. * Alex. A. Antiocho et aliis. * <a 226 D. k. Aug. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.2.36.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Edicto quidem divi marci parentis nostri res minorum exceptae nihil tuum adjuvant desiderium, si quidem debiti causa patris minoris vel etiam ipsius praedia venumdata quinquennii praescriptionis nullam admittunt quaestionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. laurentio. * <a 294 D. id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.36.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sed quoniam per collusionem sive fraudem tunc temporis procuratoris nostri nimis exiguo pretio fundum tuum cum mancipiis venumdatum adseveras, si aditus rationalis noster tuis adlegationibus adesse fidem nec servatam sollemnitatem hastarum animadverterit, fisco te satisfaciente revocata venditione fundum tibi restitui iubebit. <a 294 D. id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.37.0. Si adversus creditorem.

CJ.2.37.1: Imperator Antoninus

Cum et ipse confitearis cum Zenodora minore viginti quinque annis contraxisse nec docere potuisse praetori viro clarissimo ex eo contractu locupletiore factam, intellegis eam merito in

integrum restitutam. * Ant. A. prunico. * <a 214 D. vi non. Mai. Messala et Sabino cons.>

CJ.2.37.2: Imperator Gordianus

Si, ut adlegas, minor annis pecuniam fenori accepisti nec ea in rem tuam versa est, adversus cautionem, per quam eo nomine te obligasti, in integrum restitutionis auxilium potes sollemniter postulare. * Gord. A. gaiano. * <a 238 pp. iii non. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.38.0. Si ut se hereditate abtineat.

CJ.2.38.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si vos paternae hereditati non miscuistis, ob eam rem testificatio necessaria non fuit, cum fides veritatis verborum adminicula non desideret. quod si pro herede gessistis vel bonorum possessionem accepistis, propter aetatem, cui subveniri solet, in integrum restitutionis auxilium accipere debetis. * Sev. et Ant. AA. Florentio et aliis. * <a 198 pp. v non. Mart. Saturnino et gallo cons.>

CJ.2.38.2: Imperator Gordianus

Si, cum avi tui testamento te heredem reliquissent, hereditates eorum non adisti, liberum tibi est repudiata paterna successione per in integrum restitutionis auxilium, quo te aetatis iure dicis esse munitam, hereditatem parentum tuorum, licet antea non adisti, nunc obtinere. * Gord. A. Herodotae. * <a 241 pp. iii non. Febr. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.2.39.0. Si ut omissam hereditatem vel bonorum possessionem vel quid aliud adquirat.

CJ.2.39.1: Imperator Gordianus

Minores viginti quinque annis non tantum in his, quae ex bonis propriis amiserunt, verum etiam si hereditatem sibi delatam non adierint, posse in integrum restitutionem postulare iam dudum placuit. * Gord. A. protae. * <a 238 pp. id. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.39.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad bonorum possessionem in paternis rebus omissam minores in integrum restitutionis admitti beneficio iam pridem placuit. restituti autem decreto bona, quae habuerunt mortis tempore patris, debent conferre. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sarapiadi. * <a 294 D. xvi k. Nov. Sirmi cc. cons.>

CJ.2.40.0. In quibus causis in integrum restitutio necessaria non est.

CJ.2.40.1: Imperator Alexander Severus

Minoribus quinque et viginti annis, praesertim qui per tutores vel curatores non defenduntur, non obesse, si mortem defuncti non ulciscantur, innumeris divorum parentum meorum ac meis rescriptis continetur. * Alex. A. mutato. * <a 229 v id. Mai. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.2.40.2: Imperatores Valer., Gallien.

Adulescentiae tempus non imputari in id quinquennium liberis, cuius praescriptio seram inofficiosi moventibus quaestionem opponi solet, manifeste ante rescriptsimus. impleta igitur aetate legitima non est in integrum restitutio necessaria, quia non integratio amissae causae his datur, sed integra ipsa causa servatur. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. Theodotae. * <a 258 pp. ii id. Aug. Tusco et Basso cons.>

CJ.2.40.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In minorum persona re ipsa et ex solo tempore tardae pretii solutionis recepto iure moram fieri creditum est, in his videlicet, quae moram desiderant, id est in bonae fidei contractibus et fideicommissis et in legato. * Diocl. et Maxim. AA. decimo caplusio. * <a 290 pp. xii k. Oct. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.2.40.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tutor tuus, qui pro tutelari officio non caverat, iudicio expertus est, contra eum lata sententia iuri tuo officere non potuit, nec ea quae ab eo gesta sunt ullam firmitatem obtinent. frustra igitur

in integrum restitutionis auxilium desideras, quando ea, quae ab eo gesta sunt, qui legitima administrationis personam sustinere non potuit, ipso iure irrita sunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Stratonicae. * <a 294 s. xviii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.2.40.5pr.: Imperator Justinianus

Sancimus favore imperfectae aetatis exceptionem non numeratae pecuniae ab initio minoribus non currere, ne, dum in integrum restitutionem expectamus, aliquod emergat obstaculum, per quod huiusmodi beneficio minor uti non potest, ne substantia eius subvertatur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.40.5.1: Imperator Justinianus

Sed humanius et latius eandem legis interpretationem extendere, in omnibus casibus, in quibus vetera iura currere quidem temporales praescriptiones adversus minores concesserunt, per in integrum autem restitutionem eis subveniebant, eas ipso iure non currere. melius etenim est intacta iura eorum servari, quam post causam vulneratam remedium quaerere. videlicet exceptionis triginta et quadraginta annorum in suo statu remanentibus. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.41.0. Qui et adversus quos in integrum restitui non possunt.

CJ.2.41.1pr.: Imperator Alexander Severus

In consilio quidem cognoscentis de restitutione in integrum esse oportet, num is, qui se minorem annis laesum esse dicat, diligens pater familias fuerit actibusque publicis industriam se docuerit, ut lapsum eum per aetatem verisimile non sit. * Alex. A. cononidi. * <a 232 pp. x k. Oct. Iulio et Maximo cons.>

CJ.2.41.1.1: Imperator Alexander Severus

Verum si causa cognita circumventus deprehendatur, propter hoc solum velut praescriptione a solito auxilio removeri non debet, quod urgentibus patriae necessitatibus decurio minor annis creatus sit vel propagandae suboli liberorum educatione prospexerit. <a 232 pp. x k. Oct. Iulio et Maximo cons.>

CJ.2.41.2: Imperator Justinianus

Cum apud veteres dubitabatur, an liberi parentes suos vel liberti patronos in querimoniam deducere possint quasi non rite in eos versatos, et quidam existimabant nullam esse contra huiusmodi personas in integrum restitutionem, pondere naturali vel patronali reverentia huiusmodi petulantiae refragante, nisi vel ex magna causa vel adversus turpem eorum personam, alii autem personarum quidem vel causae distinctionem respuendam esse censuerunt, tunc autem tantummodo dandam esse restitutionem putaverunt, cum minor ex sua simplicitate se deceptum, non ex dolo patris vel patroni circumscriptum esse dicat: quod, ut maneat in omnibus honor parentibus et patrono vel patronae illibatus atque intactus, sancimus nullo modo neque adversus parentes utriusque sexus neque adversus patronum vel patronam dari restitutionem. nam personarum reverentia omnem eis excludit restitutionem, cum procul dubio est etiam ipsas personas cavere, ne quid suae opinioni contrarium existat. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.2.42.0. Si minor se maiorem dixerit vel probatus fuerit.

CJ.2.42.1: Imperator Alexander Severus

Si, cum minor annis viginti quinque esses, tabulis quae sunt tuarum professionum oblatis tibi aetatem quasi maior annis viginti quinque decepta probasti, in integrum restitutionem intra statutum legibus tempus etiam post impletam aetatem de omnibus intra aetatem adversus te gestis postulare apud eum, cuius de ea re iurisdictio est, potes. * Alex. A. Maximianae. * <a 223 pp. xii k. April. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.2.42.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si is, qui nunc minorem se adseverat, fallaci maioris aetatis mendacio te decepit, iuxta statuta iuris, cum errantibus, non etiam fallentibus minoribus publica iura subvenerunt, in integrum restitui non debet. * Diocl. et Maxim. AA. vitalio. * <a 287 D. ii k. Dec. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.2.42.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si alterius circumveniendi causa minor aetate maiorem te probare adspectu laboraveris, cum malitia suppleat aetatem, restitutionis auxilium tam sacris constitutionibus quam rescriptorum auctoritae denegari statutum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodotae. * <a 293 D. xiii k. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.2.42.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si per iniuriam vel circumventionem adversarii hoc fuerit factum, durat beneficium, quo minoribus causa cognita subveniri solet. <a 293 D. xiii k. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.2.42.3.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Aditus itaque praeses provinciae probationis aetatis examinata causa, si tuum dolum non reppererit intercessisse, ac te minorem tunc fuisse probaveris, causa cognita in integrum restitui providebit. <a 293 D. xiii k. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.2.42.3.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tamen in instrumento per sacramenti religionem maiorem te esse adseverasti, non ignorare debes exclusum tibi esse in integrum restitutionis beneficium, nisi palam et evidenter ex instrumentorum prolatione, non per testium depositiones te fuisse minorem ostenderis. <a 293 D. xiii k. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.2.42.3.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Huiusmodi autem sacramento corporaliter praestito nullum tibi superesse auxilium perspicui iuris est. <a 293 D. xiii k. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.2.42.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum circa probandum annorum numerum apud rectorem provinciae erratum esse proponas et in huiusmodi causis etiam filiis familias minoribus subveniri admissum sit, ea, quae in prece contulisti, praesidem provinciae examinare convenit: qui se aestimata aetate tua maiorem annis falsa opinione te praesumpsisse ex probationum luce cognoverit, erga minoris personam fidem veri sequetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. livio. * <a 293 D. vi id. Dec. AA. cons.>

CJ.2.43.0. Si saepius in integrum restitutio postuletur.

CJ.2.43.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si post sententiam proconsulis contra vos latam desiderastis in integrum restitui nec obtinuistis, frustra, ut rursus ea quaestio in integrum restitutionis agitetur, desideratis: appellare enim debuistis, si vobis sententia displicebat. sed si adhuc in ea aetate estis, cui subveniri solet, appellandi ius vobis restituimus. * Sev. et Ant. AA. Romano et aliis. * <a 204 pp. v k. Aug. Cilone et Libone cons.>

CJ.2.43.2: Imperator Alexander Severus

Quamquam curatores pupillae victi sunt, cum in integrum restitui pupillam desiderabant, cum tamen novis defensionibus causam instrui posse dicas, adeant curatores uxoris tuae et petant, ut causas in integrum restitutionis agant. * Alex. A. .To mil. * <a 226 pp. v k. Aug. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.2.43.3: Imperator Philippous

In una eademque causa iteratum in integrum restitutionis auxilium non iure, nisi novae defensiones praetendantur, posci saepe rescriptum est. * Philippo. A. et Philippo. c. aniciae. * <a

244 pp. ii k. Iul. Peregrino et Aemiliano conss.>

CJ.2.44.0. De his qui veniam aetatis impetraverunt.

CJ.2.44.1: Imperator aurel.

Eos, qui veniam aetatis impetraverunt, etiamsi minus idonee rem suam administrare videantur, in integrum restitutionis auxilium impetrare non posse manifestissimum est, ne qui cum eis contraheret principali auctoritate circumscriptus esse videatur. * aurel. A. agathocleti. * <a 274 pp. k. Iul. Aureliano A. et capitolino conss.>

CJ.2.44.2pr.: Imperator Constantinus

Omnes adulescentes, qui honestate morum praediti paternam frugem vel avorum patrimonia gubernare cupiunt et super hoc imperiali auxilio indigere coeperint, ita demum aetatis veniam impetrare audeant, cum vicesimi anni metas impleverint, ita ut post impetratam aetatis veniam idem ipsi per se principale beneficium adlegantes non solum praescriptorum annorum numerum probent, sed etiam testibus idoneis advocatis morum suorum instituta probitatemque animi et testimonium vitae honestioris edoceant. * Const. A. ad verinum pu. * <a 321 pp. iii k. Iun.

Romae Crispo ii et Constantino ii cc. conss.>

CJ.2.44.2.1: Imperator Constantinus

Feminas quoque, quas morum honestas mentisque sollertia commendat, cum octavum et decimum annum egressae fuerint, veniam aetatis impetrare sancimus. sed eas propter pudorem ac verecundiam feminarum in coetu publico demonstrari testibus non cogimus, sed percepta aetatis venia annos tantum probare testibus vel instrumentis, misso procuratore, concedimus, ut etiam ipsae in omnibus negotiis tale ius habeant, quale mares habere praescripsimus, ita tamen, ut praedia sine decreto non alienent. <a 321 pp. iii k. Iun. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. conss.>

CJ.2.44.2.2: Imperator Constantinus

Sed senatores quidem clarissimi viri in hac regia urbe commorantes apud sublimitatem tuam, ceteri vero apud praetorem, in provinciis autem omnes apud earum rectores de suis moribus et honestae perdoceant. <a 321 pp. iii k. Iun. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. conss.>

CJ.2.44.2.3: Imperator Constantinus

Hi vero, qui contra memoratam dispositionem veniam aetatis impetraverint, sciant eam nullas vires obtinere. <a 321 pp. iii k. Iun. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. conss.>

CJ.2.44.3: Imperator Justinianus

Eos, qui veniam aetatis principali clementia impetraverunt vel impetraverint, non solum alienationem, sed etiam hypothecam minime posse sine decreti interpositione rerum suarum immobilium facere iubemus, in quarum alienatione vel hypotheca decretum illis necessarium est, qui necdum veniam aetatis meruerunt, ut similis sit in ea parte condicio minorum omnium, sive petita sive non sit aetatis venia. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id. April. Decio vc. cons.>

CJ.2.44.4: Imperator Justinianus

Si quis aliquid dari vel fieri voluerit et legitimae aetatis fecerit mentionem vel sic absolute dixerit 'perfectae aetatis', illam tantummodo aetatem intellectam esse videri volumus, quae ex viginti quinque annorum curriculum completur, non ab imperiali beneficio suppletur. et praecipue quidem in substitutionibus vel restitutionibus hoc intellegi sancimus: nihilo minus autem et in aliis, nisi specialiter quisquam addiderit ex venia aetatis velle aliquid procedere. * Iust. A. ad senatum. * <a 530 D. xi k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.2.45.0. Si maior factus ratum habuerit.

CJ.2.45.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si inter minores quinque et viginti annis vel scriptura interposita vel sine scriptura facta sine dolo

divisio est eamque post legitimam aetatem ratam fecerunt , manere integram debere convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychno. * <a 293 s. viii k. Mai. AA. cons.>

CJ.2.45.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui post vicesimum quintum annum aetatis ea quae in minora aetate gesta sunt rata habuerunt, frustra rescissionem eorum postulant. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. soteri. * <a 294 D. id. Febr. cc. cons.>

CJ.2.46.0. Ubi et apud quem cognitio restitutionis agitanda sit.

CJ.2.46.1: Imperator Antoninus

Si quid a procuratore meo iudicatum est, id per in integrum restitutionem praesidis sententia non potest rescindi. princeps enim solus contra sententiam procuratorum suorum in integrum restituere solet. * Ant. A. Severo. * <a 215 pp. vi k. Dec. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.2.46.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quoniam ea, quae in transactione dari placuerat, te tradidisse proponas, consequens est, si de his repetendis per in integrum restitutionem vel quacumque aliam causam putaveris agendum, eius adire te provinciae praesidem, in qua domicilium habent quos convenis. * Diocl. et Maxim. AA. aquilinae. * <>

CJ.2.46.3pr.: Imperator Justinianus

Cum scimus esse dubitatum de restitutionibus, quae in integrum postulantur, sive tantummodo apud iudicem, cui aliqua iurisdictio est, examinari eas oportet, sive et apud pedaneos iudices, sive eas minores viginti quinque annis petierint sive maiores, secundum quod anterioribus sanctionibus vel veteris iuris vel nostris declaratum est: sancimus non solum apud iudices pro tribunali huiusmodi causae cognitiones proponi, sed etiam apud eos iudices, quos Augusta dederit maiestas aut nostrae rei publicae administratores vel in hac regia civitate vel in provinciis, ut videatur ipse, qui iudicem destinaverit, utpote pro tribunali cognoscens et in integrum dare restitutionem et causas eius examinare: sic etenim non difficilis erit causarum examinatio. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. iii k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.2.46.3.1: Imperator Justinianus

Sed ne quis ita effuse intellectum nostrae constitutionis audeat esse trahendum, ut etiam apud compromissarios iudices vel arbitros ex communi sententia electos vel apud eos, qui dantur a iudicibus, qui propriam iurisditionem non habent, sed tantummodo iudicandi facultatem, putet huiusmodi extendi sanctionem, cum hos generaliter volumus tales causas dirimere, qui vel certae administrationi, cui et iurisdictio adhaeret, praepositi sunt vel ab his fuerint dati, et multo magis si a nostra maiestate delegata eis causarum sit audientia. <a 531 D. iii k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.2.46.3.2: Imperator Justinianus

Sed ne quid penitus dubitandum relinquatur, et hoc addendum esse censemus, ut eis fuerit mandatum, quod et veteribus non fuerat incognitum, vel si generaliter iudices dati sunt, vel in aliis speciebus, inciderit autem quaedam quaestio restitutionis. <a 531 D. iii k. Sept.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.2.47.0. De reputationibus, quae fiunt in iudicio in integrum restitutionis.

CJ.2.47.1pr.: Imperator Severus

Qui restituitur in integrum, sicut in damno morari non debet, ita nec in lucro: et ideo quidquid ad eum pervenit vel ex emptione vel ex venditione vel ex alio contractu, hoc debet restituere. * sev. A. Tatiano. * < sine die et consule.>

CJ.2.47.1.1: Imperator Severus

Sed et si intercessor minor viginti quinque annis intervenit, in veterem debitorem debet restitui actio. < sine die et consule.>

CJ.2.47.1.2: Imperator Severus

Sed et cum adiit minor hereditatem et restituitur, mox quidquid ad eum ex hereditate pervenit, debet praestare. < sine die et consule.>

CJ.2.47.1.3: Imperator Severus

Verum et si quid dolo eius factum est, hoc eum praestare convenit. < sine die et consule.>

CJ.2.48.0. Etiam per procuratorem causam in integrum restitutionis agi posse.

CJ.2.48.1: Imperator Alexander Severus

Causam in integrum restitutionis, si qua competit, etiam per procuratorem agi posse placet. * Alex. A. liciniano. * <a 231 D. xiii k. Oct. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.2.49.0. In integrum restitutione postulata ne quid novi fiat.

CJ.2.49.1: Imperator Gordianus

Postulata in integrum restitutione omnia in suo statu esse debere, donec res finiatur, perspicui iuris est, idque curabit is, ad cuius partes ea res pertinet. * Gord. A. secundino mil. * <a 239 pp. xii k. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.2.50.0. De restitutione militum et eorum qui rei publicae causa afuerunt.

CJ.2.50.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si Valerianus centurio cohortis duodecimae alpinorum ante vita decessit, quam possessionem acciperet, heres eius ex persona defuncti restitutionis auxilium intra annum utilem ita recte implorabit, si Valerianus post exactos dies, quibus bonorum possessio defertur, in militia defunctus est. * Sev. et Ant. AA. chiloni. * <a 197 pp. k. Nov. Laterano et Rufino cons.>

CJ.2.50.2: Imperator Alexander Severus

Si quid de bonis eorum, qui rei publicae causa absentes sunt, deminutum est actioneve qua competente eis aliquis liberatus fuit, in integrum restitutio perpetua iurisdictione intra annum utilem permittitur. * Alex. A. petronio centurioni. * <a 222 pp. xiii k. Nov. Alexandro A. cons.>

CJ.2.50.3: Imperator Alexander Severus

Quod tempore militiae de bonis alicuius possessum ab aliquo est, posteaquam is rei publicae causa abesse desiit, intra annum utilem amota praescriptione temporis medii possessionem vindicare permissum est: ultra autem ius possessoris laedere contra eum institutum non oportet. * Alex. A. Flavio aristodemo mil. * <a 223 pp. non. Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.2.50.4: Imperator Gordianus

Ignorare non debes eorum, qui rei publicae causa sine dolo malo absunt, si absentes boni viri arbitrato non defenduntur, bona tantum possideri, venditionem autem in id tempus differri, quo rei publicae causa abesse desierint. * Gord. A. mestriano. * <a 239 D. xii k. Ian. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.2.50.5: Imperator Gordianus

Neque rei publicae causa absentibus nec aliis maioribus ad titulum in integrum restitutionis pertinentibus praescriptionem quadriennii post factam a fisco venditionem obesse posse manifestum est. * Gord. A. secundino mil. * <a 240 pp. vi id. Mai. Sabino et Venusto cons.>

CJ.2.50.6: Imperatores Valer., Gallien.

Si, cum militaribus laboribus operam dares, creditoris tui heredes possessiones sibi obligatas distraxerunt, poteris adito praeside provinciae in integrum restitutionem impetrare retractataque venditione recipies possessiones, oblato ante debito vel pretio, si minus debito fuisset. * Valer. et Gallien. AA. Germano centurioni. * <a 254 pp. iii non. April. Valeriano et Gallieno AA. cons.>

CJ.2.50.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quae a patre geruntur, non decet pro disciplina militari a filiis ad irritum devocari, praesertim cum nec patrem tuum in rebus humanis agentem adfirmes conquestum fuisse super huiusmodi contractu. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. marinae. * <a 294 D. non. Febr. cc. cons.>

CJ.2.50.8: Imperator Justinianus

Sancimus his solis, qui in expeditionibus occupati sunt, ea tantummodo tempora, quae in eadem expeditione percurrunt, tam in exceptionibus declinandis quam in petendis in integrum restitutionibus eis opitulari: illis temporibus, per quae citra expeditionis necessitatem in aliis locis vel in suis aedibus degunt, minime eos ad vindicanda memorata privilegia adiuvantibus. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. vi id. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.2.51.0. De uxoribus militum vel eorum qui rei publicae causa absunt.

CJ.2.51.1: Imperator Alexander Severus

Temporalibus actionibus exclusis mulieribus, quae cum maritis rei publicae causa absentibus peregrinatae sunt, ad exemplum militum subveniri solere non est ignotum. * Alex. A. secundinae. * <a 226 pp. iii non. Dec. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.2.51.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ei, quae diutissime fuit cum marito qui militiae operam daret, non officit praescriptio longi temporis: sed quia huiusmodi diutinae absentiae commenta callide adhibita atque composita obesse omnino non debent, decernimus, ut, si talis mulier domum ad se pertinere monstraverit, quae in absentia eius vendita est, refuso pretio, quod re vera solutum est, eandem recipiat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. quintiliano. * <a 290 vel 293 D. viii k. Dec. ipsis AA. cons.>

CJ.2.52.0. De temporibus in integrum restitutionis tam minorum aliarumque personarum, quae restitui possunt, quam heredum eorum.

CJ.2.52.1: Imperator Gordianus

In his, in quibus laesus es, cum minor annis viginti quinque esses, toto militaris expeditionis tempore auxilium restitutionis postulare potes: tempus etenim post impletam minorem aetatem praestitutum ex die missionis iuxta rationem iuris computari debet. * Gord. A. pudenti mil. * <a 238 pp. iii non. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.52.2: Imperator Gordianus

Si intra legitimam aetatem vel, ea impleta, nondum exacto tempore praestituto pater tuus in fata concessit tuque ei heres extitisti et intra viginti quinque annos vel post eam aetatem intra id tempus, quod ad in integrum restitutionem defuncto supererat, nomen militiae dedisti, praeses provinciae causa cognita per in integrum restitutionem ex persona defuncti subveniri tibi providebit. * Gord. A. secundino mil. * <a 238 D. xi k. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.52.3: Imperator Gordianus

Si intra annos, quibus in integrum restitutionis auxilium indulgetur, constitutus es vel eo tempore nomen militiae dedisti et expeditione occupatus es, continuatum beneficium restitutionis per usucapionem, licet ante militiam suppleta sit, non patitur te dispendio rei familiaris adfligi. * Gord. A. Muciano mil. * <a 238 D. viiii k. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.2.52.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex persona fratrum, si tibi eorum quaesita successio est, potes contra quem supplicas agere, non ignorans, quod, si minores quinque et viginti annis militaverunt fratres tui atque in militia diem functi sunt, in integrum restitutionis eis tempus non cesserit, sed omne ad successorem transmiserint. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dionysio. * <a 294 s. viii k. Ian. Philippopoli cc. cons.>

CJ.2.52.5pr.: Imperator Constantinus

Ea, quae de temporibus in integrum restitutionum legibus cauta sunt, custodiri convenit, et si forte quis beneficio nostro aetatis veniam fuerit consecutus, ex eo die, quo indulgentia nostra in iudicio competenti fuerit intimata eique administratio rei propriae permessa, ut ad perseguendas in integrum restitutionum finiendasque causas iure tempus habeat praestitutum, ita tamen, ut numquam minoribus viginti quinque annis constitutis de his, quae ante impetratam veniam aetatis gesserunt, auxilium in integrum restitutionis denegetur. * Const. A. ad Bassum. * <a 312 D. non. Oct. Romae Constantino A. et Licinio utrisque ii cons.>

CJ.2.52.5.1: Imperator Constantinus

Si quando sane in minoris iura successerit minor, minime prohibeatur, cum quintum et vicesimum aetatis suae annum transierit, in integrum restitutionis beneficio uti tempore illibato. <a 312 D. non. Oct. Romae Constantino A. et Licinio utrisque ii cons.>

CJ.2.52.5.2: Imperator Constantinus

Quod si maioris fuerit minor iura nactus, quantum ad eas pertinet causas, quas ex persona maioris fuerit consecutus, tantum temporis ad exponendas in integrum restitutionis decidendasque causas accipere debet, quantum defuncto, cuius heres aut bonorum possessor docebitur extitisse, reliquum fuerat. <a 312 D. non. Oct. Romae Constantino A. et Licinio utrisque ii cons.>

CJ.2.52.5.3: Imperator Constantinus

Cum vero maior successionem fuerit adeptus minoris, si quidem civili iure ab intestato vel ex testamento successerit, mox cum fuerit adita hereditas, si vero honorario iure, ex quo bonorum possessio fuerit accepta, examinando in integrum restitutionis negotio solida sine ulla diminutione tempora supputentur. <a 312 D. non. Oct. Romae Constantino A. et Licinio utrisque ii cons.>

CJ.2.52.6pr.: Imperator Constantinus

Petendae in integrum restitutionis temporibus observatis, si dilatio ab actore petatur, quae intra metas restitutionis valet artari, eandem quocumque flagitante causis cognitis tribui oportebit. sin vero eiusmodi postulantur curricula, quae intra spatium receptum angustari non queunt (quippe si in confinio legitimi temporis petantur, et eius terminos prorogabunt), dilationem petitori denegari conveniet: in eius enim arbitrio fuerat tunc inferre litigium, cum petita dilationis mora spatio superstite posset includi. * Const. A. ad Iulianum pu. * <a 327 D. xiiii k. Aug. pp. Romae ad senatum Constantio et maximo cons.>

CJ.2.52.6.1: Imperator Constantinus

Quod si defensio rei dilationis suffragium postulaverit, eandem adserta causa citra obstaculum temporis deferri sancimus, quia nequaquam in ipsius steterat potestate, quando litigio pulsaretur. dari igitur debet, etsi impetrata dimensio sese ultra temporis definitionem proferat. qua dilatione, si a reo impetretur, etiam actor in requirendis probationibus uti minime prohibetur. <a 327 D. xiiii k. Aug. pp. Romae ad senatum Constantio et maximo cons.>

CJ.2.52.7pr.: Imperator Justinianus

Supervacuam differentiam utilis anni in integrum restitutionis a nostra re publica separantes sancimus et in antique Roma et in hac alma urbe et in italia et in aliis provinciis quadriennium continuum tantummodo numerari ex die, ex quo annus utilis currebat, et id tempus totius loci esse commune: ex differentia enim locorum aliquod induci discrimen satis nobis absurdum esse visum est. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.2.52.7.1: Imperator Justinianus

Quod non solum in minorum restitutionibus, quibus utilis annus incipit currere, ex quo vicesimi

sexti anni dies illuxerit, sed etiam in maiorum hoc idem adhiberi sancimus, ut et hic pro utili anno memorata continuatio temporis observetur ad interponendam contestationem finiendamque litem. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.2.52.7.2: Imperator Justinianus

Et quemadmodum omnis minor aetas excipitur in minorum restitutionibus, ita et in maiorum tempus, in quo rei publicae causa afuerint vel aliis legitimis causis, quae veteribus legibus enumeratae sunt, fuerint occupati, omne praecipitur, et sit non absimilis in hac parte minorum et maiorum restitutio. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.2.53.0. Quibus ex causis maiores in integrum restituuntur.

CJ.2.53.1: Imperator Antoninus

Si propter officium legationis ad me bona fide factae absens et indefensus condemnatus es, instaurationem iudicii iure desideras, ut ex integro defensionibus tuis utaris. nam eos quoque, qui legationis officio funguntur, in eo privilegio esse, quo sunt qui rei publicae causa absunt, receptum est. * Ant. A. Aemiliano. * <a 212 pp. v non. Mart. duobus aspris cons.>

CJ.2.53.2: Imperator Antoninus

Si idcirco apud arbitrum praesentiam tui facere non potuisti, quod sub custodia militari iussu praesidis detinebaris, idque in veritate esse praesidi provinciae probaveris, accipies causae instaurationem. * Ant. A. Dionysio. * <a 215 pp. xiii k. Oct. Laeto et Cereale cons.>

CJ.2.53.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In contractibus, qui bonae fidei sunt, etiam maioribus officio iudicis causa cognita publica iura subveniunt. * Diocl. et Maxim. AA. proculo decurioni. * <a 285 D. non. Aug. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.2.53.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Res publica minorum iure uti solet ideoque auxilium restitutionis implorare potest. * Diocl. et Maxim. AA. Prisciano. * <a 285 D. ii id. Nov. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.2.53.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ab hostibus eum patre ac matre captus, post his ibi defunctis legis corneliae beneficio reversus successiones eorum quaesisti, exemplo utilis actionis, quae in integrum restitutis datur, cum exceptionis annuae quae huic obici solet obiectu res vindicare non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. liciniano. * <a 294 D. xvi k. Mai. cc. cons.>

CJ.2.54.0. De alienatione iudicii mutandi causa facta.

CJ.2.54.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum in rem actioni possessio pariat adversarium, alienatione etiam iudicii mutandi causa celebrata in integrum restitutio edicto perpetuo permittatur, intellegis, quod, si rem, ne secum agatur, qui possidebat venumdedit et emptori tradidit, quem elegeris conveniendi tibi tributam esse iure facultatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Catulo. * <a 294 D. vi k. Dec. viminacio cc. cons.>

CJ.2.55.0. De receptis.

CJ.2.55.1: Imperator Antoninus

Ex sententia arbitri ex compromisso iure perfecto aditi appellari non posse saepe rescriptum est, quia nec iudicati actio inde praestari potest et ob hoc invicem poena promittitur, ut metu eius a placitis non recedatur. sed si ultra diem compromisso comprehensum iudicatum est, sententia nulla est, nec ullam poenam committit qui ei non paruerit. * Ant. A. Nepotianae. * <a 213 pp. viiii k. Aug. Romae Antonino A. iiiii et Balbino cons.>

CJ.2.55.2: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Si contra compromissum adversarius tuus apud electum arbitrum praesentiam sui facere detrectavit, placitae poenae videtur obnoxius. * Carus Carinus et Numer. AAA. clementi. * <a 283 pp. viii k. Ian. Caro et Carino cons.>

CJ.2.55.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Arbitrorum ex compromisso sententiae non obtemperans, si sordes vel evidens gratia eorum qui arbitrati sunt intercessit, adversus filiam tuam agentem ex stipulatu exceptione doli mali uti poteris. sed et ex doli clausula, quae compromissi stipulationi subici solet, filiam tuam convenire non vetaberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. petroniae. * <a 290 vel 293 pp. iii id. Ian. ipsis AA. cons.>

CJ.2.55.4pr.: Imperator Justinianus

Ne in arbitris cum sacramenti religione eligendis periurium committatur et detur licentia perfidis hominibus passim definitiones iudicum eludere, sanctissimo arbitrio et huiusmodi rem censemus esse componendam. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.2.55.4.1: Imperator Justinianus

Si igitur inter actorem et reum nec non et ipsum iudicem fuerit consensum, ut cum sacramenti religione lis procedat, et ipsi quidem litigatores scriptis hoc suis manibus vel per publicas personas scripserint vel apud ipsum arbitrum in actis propria voce deposuerint, quod sacramentis praestitis arbiter electus est, hoc etiam addito, quod et ipse arbiter iuramentum praestitit super lite cum omni veritate dirimenda, eius definitionem validam omnimodo custodiri et neque reum neque actorem posse discedere, sed tenere omnifariam, quatenus oboedire ei compellantur. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.2.55.4.2: Imperator Justinianus

Sin autem de arbitro quidem nihil tale fuerit vel compositum vel scriptum, ipsae autem partes litteris hoc manifestaverint, quod iuramenti nexibus se illigaverint, ut arbitri sententia stetur, et in praesenti casu omnimodo definitionem arbitri immutatam servari, litteris videlicet eorum similem vim obtinentibus, sive ab initio hoc fuerit ab his scriptum vel praefato modo depositum, dum arbiter eligebatur, sive post definitivam sententiam hoc scriptum inveniatur, quod cum sacramenti religione eius audientiam amplexi sunt vel quod ea quae statuta sunt adimplere iuraverunt. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.2.55.4.3: Imperator Justinianus

Sed et si ipse solus arbiter hoc litigatoribus poscentibus et vel scriptis vel depositionibus, ut dictum est, manifestum facientibus praestiterit iuramentum, quod cum omni veritate liti libramenta imponat, similem esse etiam in praesenti casu prioribus eius definitionem et eam omnimodo legibus esse vallatam. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.2.55.4.4: Imperator Justinianus

Et in his omnibus casibus liceat vel in factum vel conditionem ex lege vel in rem utilem instituere, secundum quod facti qualitas postulaverit. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.2.55.4.5: Imperator Justinianus

Sin autem in scriptura quidem aut depositione nihil tale appareat, una autem pars edicat iuramentum esse praestitum, quatenus arbitrari stetur sententia, huiusmodi litigatorum vel solius arbitri sermones minime esse credendos, cum et, si quis iusiurandum datum esse non iudice supposito nec hoc scriptura partium testante concesserit, incerti certaminis compositio, quae inter homines imperitos saepe accidit, non aliquid robur iudicatis inferat, sed in huiusmodi casu haec obtineant, quae veteres super arbitris eligendis sanxerunt. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.2.55.4.6: Imperator Justinianus

Si quis autem post arbitri definitionem subscripserit emmenein vel stoichein vel plyrun vel panta

poiein vel didonai (Graecis enim vocabulis haec enarrare propter consuetudinem utilis visum est), etsi non adiecerit homologw , et sic omnimodo per actionem in factum eum compelli ea facere quibus consensit. qualis enim differentia est, si huiusmodi verbis etiam homologw adiciatur vel huiusmodi vocabulum transmittatur? <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.2.55.4.7: Imperator Justinianus

Si enim verba consueta stipulationum et subtilis, immo magis supervacua observatio ab aula concessa est, nos, qui nuper legibus a nobis scriptis multa vitia stipulationum multasque ambages scrupulososque circuitus correximus, cur non et in huiusmodi scriptura totam formidinem veteris iuris amputamus, ut, si quis haec scripserit vel unum ex his, adquiescere eis compellatur et ea ad effectum omnimodo perducere? cum non est verisimile haec propter hoc scripsisse, ut tantum non contradicat, sed ut etiam ea impleat, adversus quae obviam ire non potest. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.2.55.5pr.: Imperator Justinianus

Cum antea sancitum fuerat in arbitris eligendis, quos neque poena compromissi vallabat neque iudex dederat, sed nulla praecedente sententia communis electio, ut in illorum sententia stetur, procreabat, si quidem pro parte pulsata forma arbitralis procederet, exceptionem ei veluti pacti generari, sin autem pro actore calculus poneretur, nihil ex eo procedere ei praesidii: sancimus in eos arbitros, quos praediximus et quos talis consensus elegerit sub eo pacto in scriptis vel non in scriptis habito, ut eorum definitioni stetur, si quidem subscripserint, postquam definitio procedit, quod non displicet ambabus partibus eorum sententia, non solum reo exceptionem veluti pacti generari, sed etiam actori ex nostro numine in factum actionem, quatenus possit sententia eius executioni mandari, sed in hac quidem regia civitate ab officio eminentissimae praefecturae vel eius, cuius forum pars sequitur fugientis, in provinciis autem tam per moderato res quam apparitiones eorum, vel per iudices , quorum regimen pars pertimescat pulsata. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.2.55.5.1: Imperator Justinianus

Sin autem minime quidem post sententiam subscripserint arbitri formam amplecti, sed silentio eam roboraverint et non intra decem dies proximos attestatio missa fuerit vel iudici vel adversariis ab alterutra parte, per quam manifestum fiat definitionem non esse amplectendam, tunc silentio partium sententiam roboratam esse et fugienti exceptionem et agenti memoratam actionem competere. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.2.55.5.2: Imperator Justinianus

Altera autem parte recusante secundum praefatum modum et implere statuta minime cupiente nihil fieri praeiudicium neque pari vel exceptionem reo vel actori actionem, exceptis videlicet arbitris, qui cum sacramenti religione electi sunt secundum novellam nostri numinis constitutionem: tunc etenim ea omnia servari, quae lege nostra super huiusmodi audientia definita sunt. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.2.55.5.3: Imperator Justinianus

Licet non ignoramus iulii Pauli opinionem et aliorum prudentium certorum, qui tetigerunt quidem huiusmodi quaestionem, quam in praesenti adgredimur, non autem perfectissime peregerunt, sed usque ad quasdam temporales actiones standum esse existimaverunt, plenius tamen et generaliter definimus conventum in scriptis apud compromissum iudicem factum ita temporis interruptionem inducere, quasi in ordinario iudicio lis fuisset inchoata. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.2.55.5.4: Imperator Justinianus

Ad haec generaliter sancimus in his, quae apud compromissarios acta sunt, si aliquod in factum

respiciens vel professum est vel attestatum, posse eo et in ordinariis uti iudiciis. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.2.55.6: Imperator Justinianus

Sancimus mulieres suae pudicitiae memores et operum, quae eis natura permisit et a quibus eas iussit abstinere, licet summae atque optima opinionis constitutae arbitrium in se susceperint vel, si fuerint patronae, inter libertos suam interposuerint audientiam, ab omni iudiciali agmine separari, ut ex earum electione nulla poena, nulla pacti exceptio adversus iustos eorum conventores habeatur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae.>

CJ.2.56.0. De satisdando.

CJ.2.56.1pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non est iuris incerti eum, qui apud acta factus est agentis procurator, non compelli ratam rem dominum habiturum satisdare: hoc enim casu veluti praesentis procuratorem intervenire intellegendum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. * <a 294 D. viii k. Nov. cc. cons.>

CJ.2.56.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Itaque etsi postea mutata voluntate procuratorem esse noluerit, tamen iudicium, quo quasi procurator expertus est, iudex ratum habere debet. <a 294 D. viii k. Nov. cc. cons.>

CJ.2.56.1.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sin autem ei ab adversario opposita fuerit in ipso litis exordio defensionis adlegatio, etiam ipse quasi absentis in hac parte procurator satisdationem super excipienda lite praestare cogitur, qua non praecedente lis quae ei mandata est ulterius procedere a iudice non conceditur. <a 294 D. viii k. Nov. cc. cons.>

CJ.2.56.1.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Rei autem procurator vel defensor, etiam sub gestorum testificatione factus, in ipso litis limine iudicatum solvi satisdationem in omnibus causis praestare cogitur. <a 294 D. viii k. Nov. cc. cons.>

CJ.2.57.0. De formulis et impetratione actionum sublatis.

CJ.2.57.1: Imperatores Constantius, Constans

Iuris formulae aucupatione syllabarum insidiantes cunctorum actibus radicitus amputentur. * Constantius et Constans AA. Marcellino praesidi Phoenice. * <a 342 D. x k. Febr. Constantio iii et Constante ii AA. cons.>

CJ.2.57.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nulli prorsus non impetratae actionis in maiore vel minore iudicio agenti opponatur exceptio, si aptam rei et proposito negotio competentem eam esse constiterit. * Theodos. et Valentin. AA.

Hierio pp. * <a 428 D. x k. Mart. Constantinopoli tauro et felice cons.>

CJ.2.58.0. De iureiurando propter calumniam dando.

CJ.2.58.1pr.: Imperator Justinianus

In omnibus causis, sive propter litteras fuerit certatum sive propter instrumenta sive propter quicquam aliud, in quo necessitas probationis incumbit, sancimus non aliter easdem probationes praestare compelli, nisi prius qui eas ecit iuramentum de calumnia praestaverit, quod non causa differendi huiusmodi proposuit adlegationes: nam sacramenti timore contentiosa litigantium instantia compescitur. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xii k. Oct. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.2.58.1.1: Imperator Justinianus

Ne autem perperam in quaestionem servorum quidam venientes sui animi crudelitatem exercent, non aliter concedi eis qui quaestionem servorum ecunt ad hoc venire vel a iudicibus

audiri, nisi prius tactis sacrosanctis scripturis deponant, quod non odio servorum vel propter offensas coheredum ad hoc venerunt, sed quia aliter rerum hereditiarum veritatem exquirere vel ostendere non possunt. <a 529 D. xii k. Oct. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.2.58.2pr.: Imperator Justinianus

Cum et iudices non aliter causas dirimere concessimus nisi sacrosanctis evangeliis propositis et patronos causarum in omni orbe terrarum, qui Romano imperio suppositus est, prius iurare et ita perferre causas disposuimus: necessarium duximus et praesentem legem ponere, per quam sancimus in omnibus litibus, quae fuerint post praesentem legem inchoatae, non aliter neque actorem neque fugientem in primordio litis exercere certamina, nisi post narrationem et responsionem, antequam utriusque partis advocati sacramentum legitimum praestent, ipsae principales personae subeant iusiurandum. et actor quidem iuret non calumniandi animo litem movisse, sed existimando bonam causam habere: reus autem non aliter suis adlegationibus utatur, nisi prius et ipse iuraverit, quod putans se bona instantia uti ad reluctandum pervenerit: et postea utriusque partis viros disertissimos advocatos, quod iam dispositum est a nobis, iusiurandum praestare, sacrosanctis videlicet evangeliis ante iudicem positis. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.1: Imperator Justinianus

Sin autem vel dignitas vel sexus personae non concesserit eam ad iudicem pervenire, in domo litigantis sacramentum procedere, altera videlicet parte vel procuratore eius praesente. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.2: Imperator Justinianus

Quod observari oportet et si tutores vel curatores vel aliae quaedam sint personae, quae administrationem alienarum rerum auctoritate legitima gerunt. convenit enim et ipsos iureiurando adfici, quia ipsi causam scientes ita ad eam perveniunt. neque enim pupillus neque adultus vel aliae huiusmodi personae, sed ipsi, qui pro eis tutelam vel curam vel aliam legitimam gerunt administrationem, scire possunt causam et ita ad iudicium pervenire eo, quod ex animi sui sententia iurent. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.2a: Imperator Justinianus

Et licet vera causae natura alia forsitan est, tamen quod quisque credit et existimat, hoc esse iurandum: omnibus aliis iuramentis, quae vel ex praeteritis descendunt legibus vel a nobis disposita sunt, in sua firmitate duraturis. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.3: Imperator Justinianus

Sin autem afuerit alterutra pars et per procuratorem causa agitur, non ante licentiam habeat actor litem exercendam suo procuratori mandare, nisi prius actis intervenientibus in provincia qua degit sacramentum calumniae subeat, similique modo si reus afuerit et forsitan vel per iudicatum solvi stipulationem procuratorem ordinaverit vel defensor pro eo intervenerit, et ipse vel praesente actore per se vel per instructum procuratorem vel etiam absente eo, si hoc iudex perspexerit, inter acta iuramentum praestiterit, quod reum dare antea dispositum est. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.4: Imperator Justinianus

Sed quia veremur, ne forsitan quidam collusionem aliqua utentes remittere videantur sibi huiusmodi sacramentum et ex praedicta dissimulatione nostram sanctionem deludant, sancimus omnes iudices, licet ex compromisso cognoscant, vigorem suum exercentes, quia non pro commodo privatorum, sed pro communi utilitate praesentem legem posuimus, minime pati tale

sacramentum remitti, sed omnimodo hoc et ab actore et a fugiente exigi, ne Paulatim videatur huiusmodi res defraudari et sacramentum vel principalium personarum vel advocatorum ex quacumque parte mutilari. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.5: Imperator Justinianus

Hoc etiam huic legi addendum esse sancimus, ut, si quis pro alio litem movere voluerit nullo mandato prolato, sed per fideiussionem ratam rem dominum habiturum suam personam firmaverit, ne vel ex hac machinatione lex circumscribi videatur, sancimus si quid tale in posterum emerit, sive pro una persona quis litem movere voluerit sive pro aliquo corpore vel vico vel alia universitate, fideiussionem quidem solitam praestare, litem autem ulterius minime procedere, nisi intra a iudice statuendum tempus faciat personas principales sacramentum subire, vel praesente adversario, si hoc maluerit, vel alio pro eo agente, vel penitus altera parte cessante inter acta apud defensorem locorum huiusmodi sacramentum vel ab ipso pro quo agitur vel plurima parte vel idonea universitatis procedat. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.6: Imperator Justinianus

Quod si actor noluerit subire sacramentum calumniae et hoc legitime fuerit approbatum, non liceat ei penitus ad litem pervenire, sed cadat ab instituta actione quasi improbus litigator, et tristitia iudicium ei cum sancta interminatione occurrat et ab iudicio eum quam longissime expellat. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.7: Imperator Justinianus

Sin autem reus hoc sacramentum subire recusaverit, in his capitulis, quae narratione comprehensa sunt, pro confessio habeatur et liceat iudici sententiam proferre, quemadmodum et ipsa rei qualitas suggesserit. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.8: Imperator Justinianus

Sic enim non lites solum, sed etiam calumniatores minuentur, sic pro iudiciis putabunt sese omnes in sacrariis sisti. si enim et ipsae principales litigantium partes per iuramentum lites exerceant et causarum patroni praebeant sacramentum et ipsi iudices propositis sanctis scripturis tam causae totius faciant examinationem quam suum proferant arbitrium, quid aliud, nisi pro hominibus deum in omnibus causis iudicem esse credendum est? <a 531 pp. x k. Mart.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.8a: Imperator Justinianus

Antiqua itaque calumnia quiescente et eius ambagibus constitutio nostra dilucida et compendiosa in terris clareat omnibus et sit maximum dirimendarum causarum remedium. <a 531 pp. x k.

Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.9: Imperator Justinianus

Sed praedictum sacramentum in litibus quidem quae necdum sunt inchoatae praestari volumus in ipso litis primordio. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.10: Imperator Justinianus

Sin autem causae adhuc pendentes inveniantur vel post litem contestatam et post solitas iudiciales cautelas iam praestitas, si quidem praesto fuerit utraque persona et in eadem civitate vel in territorio eius moratur, et in his litibus sacramentum locum habere et in primo post hanc legem ingressu compelli iusiurandum praestare. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.11: Imperator Justinianus

Sin autem una pars afuerit, ne videatur propter absentiam personae lis differri et aliquid contrarium eveniat nostro proposito et, quod pro compendio litium introductum est, in adversariam figuram transformetur, iubemus praesentem quidem personam omnimodo dare sacramentum, absentem in pendentibus dumtaxat litibus secundum quod praedictum est hoc concedi. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.2.58.2.12: Imperator Justinianus

Sin autem utraque principalis persona afuerit, ne diutius lites protelentur, etiam sine datione sacramenti lites pendentes suo decurrant tramite. <a 531 pp. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI CODEX

Liber Tertius

CJ.3.1.0. De iudiciis.

CJ.3.2.0. De sportulis et sumptibus in diversis iudiciis faciendis et de exsecutoribus litium.

CJ.3.3.0. De pedaneis iudicibus.

CJ.3.4.0. Qui pro sua iurisdictione iudices dare darive possunt.

CJ.3.5.0. Ne quis in sua causa iudicet vel sibi ius dicat.

CJ.3.6.0. Qui legitimam personam in iudiciis habent vel non.

CJ.3.7.0. Ut nemo invitus agere vel accusare cogatur.

CJ.3.8.0. De ordine iudiciorum.

CJ.3.9.0. De litis contestatione.

CJ.3.10.0. De plus petitionibus.

CJ.3.11.0. De dilationibus.

CJ.3.12.0. De feriis.

CJ.3.13.0. De iurisdictione omnium iudicum et de foro competenti.

CJ.3.14.0. Quando imperator inter pupillos vel viduas vel miserabiles personas cognoscat et ne exhibeantur.

CJ.3.15.0. Ubi de criminibus agi oportet.

CJ.3.16.0. Ubi de possessione agi oportet.

CJ.3.17.0. Ubi fideicommissum peti oportet.

CJ.3.18.0. Ubi conveniatur qui certo loco dare promisit.

CJ.3.19.0. Ubi in rem actio exerceri debet.

CJ.3.20.0. Ubi de hereditate agatur et ubi scripti heredes in possessionem mitti postulare debent.

CJ.3.21.0. Ubi agi oportet de ratiociniis tam privatis quam publicis.

CJ.3.22.0. Ubi causa status agi debeat.

CJ.3.23.0. Ubi quis de curiali vel cohortali aliave condicione conveniatur.

CJ.3.24.0. Ubi senatores vel clarissimi civiliter vel criminaliter conveniantur.

CJ.3.25.0. In quibus causis militantes fori praescriptione uti non possunt.

CJ.3.26.0. Ubi causae fiscales vel divinae domus hominumque eius agantur.

CJ.3.27.0. Quando liceat sine iudice unicuique vindicare se vel publicam devotionem.

CJ.3.28.0. De inofficioso testamento.

CJ.3.29.0. De inofficiosis donationibus.

CJ.3.30.0. De inofficiosis dotibus.

CJ.3.31.0. De petitione hereditatis.

CJ.3.32.0. De rei vindicatione.

CJ.3.33.0. De usu fructu et habitatione et ministerio servorum.

CJ.3.34.0. De servitutibus et de aqua.

CJ.3.35.0. De lege aquilia.

CJ.3.36.0. Familiae erciscundae.

CJ.3.37.0. Communi dividundo. CJ.3.38.0. Communia utriusque iudicii tam familiae erciscundae quam communi dividundo.

CJ.3.39.0. Finium regundorum.

CJ.3.40.0. De consortibus eiusdem litis.

CJ.3.41.0. De noxalibus actionibus.

CJ.3.42.0. Ad exhibendum.

CJ.3.43.0. De aleae lusu et aleatoribus.

CJ.3.44.0. De religiosis et sumptibus funerum.

CJ.3.1.0. De iudiciis.

CJ.3.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Iudicio coepto usurarum stipulatio non est perempta. superest, ut debitorem eius temporis, quod non est in iudicium deductum, convenire possis. * Sev. et Ant. AA. clementi. * <a 205 pp. k.

April. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.3.1.2: Imperatores Severus, Antoninus

Licet iudice accepto cum tutore tuo egisti, ipso iure actio tutelae sublata non est: et ideo si rursus eundem iudicem petieris, contra utilem exceptionem rei iudicatae, si de specie de qua agis in iudicio priore tractatum non esse adlegas, non inutiliter replicatione doli mali uteris. * Sev. et

Ant. AA. Valerio. * <a 210 pp. vi k. Ian. Faustino et Rufo cons.>

CJ.3.1.3: Imperator Alexander Severus

Quotiens quaestio status bonorum disceptationi concurrat, nihil prohibet, quo magis apud eum quoque, qui alioquin super causa status cognoscere non possit, disceptatio terminetur. * Alex. A. Faustinae. * <a 224 pp. vi id. Febr. Iuliano ii et Crispino cons.>

CJ.3.1.4: Imperator Alexander Severus

Si, cum tibi pretium praediorum a curatoribus comparatorum reputaretur et instrumenta emptionis traderentur, quaestionem omissae evictionis non movisti, intellegis semel finitam litem instaurari non oportere. * Alex. A. popilio. * <a 228 pp. k. Aug. modesto et Probo cons.>

CJ.3.1.5: Imperator Gordianus

A iudice iudex delegatus iudicis dandi non habet potestatem, cum ipse iudiciario munere fungatur, nisi a principe iudex datus fuerit. * Gord. A. Marcello. * <a 238 pp. iiii non. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.3.1.6: Imperator Gordianus

Servus in iudicio interesse non potest, nec, si condemnatio aliqua in personam eius facta sit, quod statutum est subsistit. * Gord. A. iunia. * <a 239 D. xv k. Sept. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.3.1.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum debitoris tui servum, tibi pignoris iure obligatum bona domini sui quondam rebus humanis exempti tenere profiteris, adversus eum dari tibi actiones contra ius postulas, si quidem inter servum et liberum consistere iudicium nullum possit. ad possessionem itaque pignorum magis officio iudicis venire te convenit quam illicita postulare. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. irenae. * <a 294 s. xiiii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.3.1.8: Imperatores Constantinus, licin.

Placuit in omnibus rebus praecipuam esse iustitiae aequitatisque quam stricti iuris rationem. * Const. et licin. AA. ad dionysium. * <a 314 D. id. Mai. Volusiano et Anniano cons.>

CJ.3.1.9: Imperator Constantinus

Iudices oportet imprimis rei qualitatem plena inquisitione discutere et tunc utramque partem saepius interrogare, ne quid novi addere desiderent, cum hoc ipsum ad alterutram partem proficiat, sive definienda causa per iudicem sive ad maiorem potestatem referenda sit. * Const. A. ad Maximum. * <a 321 D. prid. id. Ian. Sirmi Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.3.1.10: Imperator Constantinus

Nulli prorsus audientia praebetur, qui causae continentiam dividit et ex beneficii praerogativa id, quod in uno eodemque iudicio poterat terminari, apud diversos iudices voluerit ventilare: poena ei ex officio iudicis imminente, qui contra hanc supplicaverit sanctionem atque alium super possessione alium super principali quaestione iudicem postulaverit. * Const. A. ad Severum pu. * <a 325 D. iii k. Aug. Paulino et Iuliano cons.>

^C.J.3.1.11:

Secundum leges magistratus causas decidunt pro eo quod iustum eis esse videbitur, neve vereantur imperiale rescriptum, quod contra leges aliquid facere eos iusserit, cum non valeat.

^C.J.3.1.12:

Magistratus omnes sacrique iudices brevi lites decidunt: et si quis litigatorum iudice competente saepius adito sine iusta causa moram passus erit, imperatorem adeat et ab eo auxilium expectet.

^C.J.3.1.12.1:

Si quis vero iudicem iusta ex causa ante litem contestatam recusat, imperatore adito alium iudicem aut aliquem qui cum illo iudicet accipiet vel etiam, si sine causa recusavit, repellitur: post litem enim contestatam alius iudex aut collega iudici non petatur.

^C.J.3.1.12.2:

Apud unum autem iudicem tota causa agatur: quod si is ex parte aliqua competens non esse videbitur, sententia sua eam ad competentem remittat. nam qui iterum vel saepius exigit, et damna quae ex secunda conventionem proveniunt in duplum restituet et sine fideiussoribus vel iuratoria cautione ex secunda commonitione apud priorem iudicem aget.

CJ.3.1.13pr.: Imperator Justinianus

Properandum nobis visum est, ne lites fiant paene immortales et vitae hominum modum excedant, cum criminales quidem causas iam nostra lex biennio conclusit et pecuniariae causae frequentiores sunt et saepe ipsae materiam criminibus creare noscuntur, praesentem legem super his orbi terrarum ponendam, nullis locorum vel temporum angustiis coartandam ponere. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.13.1: Imperator Justinianus

Censemus itaque omnes lites super pecuniis quantaecumque quantitatis, sive super condicionibus sive super iure civitatum seu privato fuerint illatae, super possessione vel dominio vel hypotheca seu servitutibus vel pro aliis quibusdam casibus, pro quibus hominibus contra se litigandum est, exceptis tantummodo causis, quae ad ius fiscale pertinent vel quae ad publicas respiciant functiones, non ultra triennii metas post litem contestatam esse protrahendas: sed omnes iudices, sive in hac alma urbe sive in provinciis maiorem seu minorem peragunt administrationem, sive in magistratibus positi sunt vel ex aula nostra dati vel a nostris proceribus delegati, non esse eis concedendum ulterius lites quam triennii spatio extendere. hoc etenim iudicialis magis esse potestatis nemo est qui ignoret: nam si ipsi voluerint, nullus tam audax invenitur, qui possit invito iudice litem protelare. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.13.2: Imperator Justinianus

Et si quidem pars actoris cessaverit, quatenus multiplici dilatione reus fatigetur, et triennii metae

post litem contestatam iam prope finem veniant, ut semenstre tempus tantum ei supersit, licentia erit iudici per executores negotii actorem requirere, parte fugiente ex una parte actoris absentiam incusante et iudicibus omnimodo suas aures huiusmodi quaestioni reserantibus: et si per tres vices hoc fuerit subsecutum, decem dierum spatio per unumquemque introitum destinato, et nec ita actoris pars fuerit inventa et neque per se neque per procuratorem instructum pervenerit, tunc iudicem negotii acta apud se confecta conspiciere : <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.13.2a: Imperator Justinianus

Et si quidem nihil sufficiens actitatum est, ex quo possit termino causae certa fieri coniectura, non solum partem fugientem ab observatione iudicii relaxare, sed etiam in omnes expensas, quae consueto modo circa lites expenduntur, eum condemnare, vera quantitate earum sacramento fugientis manifestanda et omni cautela, quam super lite reus exposuit, reddenda: quae et si remanserit, viribus vacuabitur. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.13.2b: Imperator Justinianus

Sin autem ex gestis apud se habitis parte actoris minime inventa possit invenire viam, ex qua manifestum ei fiat, quid statuendum sit, et absente actore, si eum meliorem causam habere perspexerit, pro eo ferre sententiam non moretur et praesentem reum absenti actori condemnare, expensis tantummodo litis, quas reus legitime se expendisse iuraverit, condemnatione excipiendis, quia hanc poenam actori et meliorem causam habenti propter solam absentiae contumaciam imponimus. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.13.2c: Imperator Justinianus

Nulla penitus ei regressu ad eandem litem conservando: sed actor contumax cadat omnimodo lite, si reus absolvetur: sin vero aliqua condemnatio contra reum pro absente actore proferatur, quam forsitan non sufficientem sibi actor putaverit fugitivus, nullo modo iterum eandem litem resuscitare concedimus. et haec quidem poena actori fiat imposita. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.13.3: Imperator Justinianus

Sin autem reus afuerit et similis eius processerit requisitio, quemadmodum pro persona actoris ediximus, etiam absente eo eremodiciam contrahatur et iudex, secundum quod veteribus legibus cautum est, ex una parte cum omni subtilitate causam requirat et, si obnoxius fuerit inventus, et contra absentem promere condemnationem non cesset, quae ad effectum perducatur: et per res et facultates fugientis victori satisfiat, sive ipse iudex ex sua iurisdictione hoc facere potest, sive per relationem ad maiorem iudicem hoc referatur et ex eo legitima via contra res contumacis aperiatur: nulla licentia ei vel alii personam eius solam praetendenti concedenda contradicendi, cum in possessionem ex huiusmodi causa actor mittitur: nec si reversus fuerit et voluerit fideiussiones dare et possessionem recuperare, audiatur: in huiusmodi etenim casibus omnem ei contradictionem excludimus. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.13.4: Imperator Justinianus

Cum autem eremodiciam ventilatur sive pro actore sive pro reo, examinatione sine ullo obstaculo celebretur. cum enim terribiles in medio proponuntur scripturae, litigatoris absentia dei praesentia repletur, nec pertimescat iudex appellationis obstaculum, cum ei, qui contumaciter abesse noscitur, nulla est provocationis licentia, quod et in veteribus legibus esse statutum manifestissimi iuris est. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

conss.>

CJ.3.1.13.5: Imperator Justinianus

Huiusmodi autem sententia prope finem triennii proferatur, pro quo et praesentem legem induximus. si enim in anteriore tempore, in quo larga temporis superest dilatio et spes absenti relicta fuerit revertendi, alterutra pars cessaverit, in sola expensarum datione et absoluteione forsitan praestetur poenalis sententia, non autem tunc mors litis et condemnatio in absentem introducat, quae in his tantummodo casibus accidunt, in quibus triennii effluentis imminet formido. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.3.1.13.6: Imperator Justinianus

Sive autem alterutra parte absente sive utraque praesente lis fuerit decisa, omnes iudices, qui sub imperio nostro constituti sunt, sciant in expensarum causa victum victori esse condemnandum, quantum pro solitis expensis litium iuraverit, non ignorantes, quod, si hoc praetermiserint, ipsi de proprio huiusmodi poenae subiacebunt et reddere eam parti laesae coartabuntur. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.3.1.13.7: Imperator Justinianus

Et haec de alterutra parte litigantium contumaciter absente nobis statuere visum est ad aequitatis rationem omnia corrigitibus. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.3.1.13.8: Imperator Justinianus

Sin autem utraque parte imminente et litem peragere cupiente iudex eam accipere noluerit vel propter amicitias vel inimicitias vel turpissimi lucri gratia vel per aliud quicquam vitium, quod miserrimis animis huiusmodi iudicium innasci potest, litem ipse ausus fuerit protelare et propter hoc triennium fuerit transactum, iudex, si quidem in magistratu positus est vel in maiore dignitate usque ad illustratus gradum, decem libras auri privatis nostris largitionibus inferre per scholam palatinam compellatur: sin autem iudex minor fuerit, trium librarum auri multa plectetur per eandem scholam exigenda et nostro aerario applicanda, et eo removendo alter iudex in locum eius subrogetur sub similis poenae formidine: his omnibus locum habentibus, cum unus iudex omnem causam ab initio peragat. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.3.1.13.8a: Imperator Justinianus

Sin autem in medio triennio vel morte iudicis vel alia inrecusabili occasione iudicium fuerit mutatum, tunc, si quidem ex triennio annale tempus vel amplius residet, in quo alius iudex causae imponitur, intra reliquum tempus causa finiatur: sin autem minus quam annale sit, tunc omne quod deest repleatur, ut non in minore perfecti anni tempore litem possit subrogatus iudex tam discutere quam terminare. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.3.1.13.9: Imperator Justinianus

Illo procul dubio observando, ut, si neque per alterutram litigantium partem vel per iudicem steterit, quominus lis suo Marte decurrat, sed per patronos causarum, licentia detur iudici et eos duarum librarum auri poena adficere per scholam palatinam exigenda et similiter publicis rationibus adgregenda, ipso videlicet iudice in sua sententia hoc ipsum manifestante, quod per patronos causae vel fugientis vel agentis dilatio facta est vel per omnes vel quosdam ex his: necessitate advocatis imponenda, ex quo litem peragendam susceperint, eam usque ad terminum, nisi lex vel iusta causa impediatur, adimplere, ne ex eius recusatione fiat causae dilatio: honorariis scilicet a clientibus, qui dare possint, disertissimis togatis omnimodo praestandis et, si cessaverint, per executores negotiorum exigendis, ne et per huiusmodi machinationem causae

merita protrahantur, nisi i pse litigator alium pro alio patronum eligere maluerit. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.13.10: Imperator Justinianus

Haec autem omnia in his nobis cauta sunt, quibus perfectae aetatis constitutis arbitrium suum pro omnibus causis sufficit. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.13.11: Imperator Justinianus

Sin vero causae vel pupillorum vel adultorum sint vel aliorum sub cura agentium masculorum vel feminarum, ut per tutores vel curatores vel actores vel procuratores eorum agantur, et eorum desidia triennium fuerit elapsum et causa ceciderint, litem quidem nihilo minus suum habere vigorem, omnem autem iacturam, quae ex hac causa oritur, ad tutores et curatores et fideiussores eorum heredesque et res eorum et omnes, quorum in hac causa legitime interest, redundare: sin autem non sufficiat pupillis vel minoribus eorum substantia, tunc in quo fuerint detrimentum perpassi, in integrum restitutionis auxilium eis superesse. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.14pr.: Imperator Justinianus

Rem non novam neque insolitam adgredimur, sed antiquis quidem legislatoribus placitam, cum vero contempta sit, non leve detrimentum causis inferentem. cui enim non est cognitum antiquos iudices non aliter iudicalem calculum accipere, nisi prius sacramentum praestitissent omnimodo sese cum veritate et legum observatione iudicium esse disposituros? * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. iiiii k. April. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.14.1: Imperator Justinianus

Cum igitur et viam non inusitatem invenimus ambulandam et anteriores leges nostrae, quae de iuramentis positae sunt, non minimam suae utilitatis experientiam litigantibus praebuerunt et ideo ab omnibus merito collaudantur, ad hanc in perpetuum valituram legem pervenimus, per quam sancimus omnes iudices sive maiores sive minores, sive qui in administrationibus positi sunt vel in hac regia civitate vel in orbe terrarum, qui nostris gubernaculis regitur, sive eos, quibus nos audientiam committimus vel qui a maioribus iudicibus dantur vel qui ex iurisdictione sua iudicandi habent facultatem vel qui ex recepto (id est compromisso, quod iudicium imitatur) causa dirimendas suscipiunt vel qui arbitrium peragunt vel ex auctoritate sententiarum et partium consensu electi, et generaliter omnes omnino iudices Romani iuris disceptatores non aliter litium primordium accipere, nisi prius ante iudicalem sedem sacrosanctae deponantur scripturae: et hoc permaneat non solum in principio litis, sed etiam in omnibus cognitionibus usque ad ipsum terminum et definitivae sententiae recitationem. <a 530 D. iiiii k. April. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.14.2: Imperator Justinianus

Sic etenim attendentes ad sacrosanctas scripturas et dei praesentia consecrati ex maiore praesidio lites diriment scituri, quod non magis alios iudicant, quam ipsi iudicantur, cum etiam ipsis magis quam partibus terribile iudicium est, si litigatores quidem sub hominibus, ipsi autem deo inspectore adhibito causas perferunt trutinandas. <a 530 D. iiiii k. April. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.14.3: Imperator Justinianus

Et hoc quidem iusiurandum iudiciale sit omnibus notum et Romanis legibus optimum a nobis accedat incrementum et ab omnibus iudicibus observandum: et si praetereatur, contemptoribus periculosum sit. <a 530 D. iiiii k. April. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.14.4: Imperator Justinianus

Patroni autem causarum, qui utrique parti suum praestantes ingrediuntur auxilium, cum lis fuerit contestata, post narrationem propositam et contradictionem obiectam in qualicumque iudicio maiore seu minore vel apud arbitros sive ex compromisso vel aliter datos vel electos sacrosanctis evangelicis tactis iuramentum praestent, quod omni quidem virtute sua omnique ope quod iustum et verum existimaverint clientibus suis inferre procurent, nihil studii relinquentes, quod sibi possibile est, non autem credita sibi causa cognita, quod improba sit vel penitus desperata et ex mendacibus adlegationibus composita, ipsi scientes prudentesque mala conscientia liti patrocinantur, sed et si certamine procedente aliquid tale sibi cognitum fuerit, a causa recedant ab huiusmodi communione sese penitus separantes: hocque subsecuto nulla licentia concedatur spreto litigatori ad alterius advocati patrocinium convolare, ne melioribus contemptis improba advocatio subrogetur. <a 530 D. iiii k. April. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.14.5: Imperator Justinianus

Sin autem plurimis patronis adhibitis et iuramento ab omnibus praestito quidam ex his causa procedente patrocinandum esse crediderint, quidam recusaverint, exeant quidem recusantes, volentes autem remaneant: causae etenim terminus manifestare poterit, qui timidius quique audacius iudicium vel reliquerint vel protulerint: nec in hac parte litigatoribus danda licentia alios pro recusantibus subrogare. <a 530 D. iiii k. April. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.1.15: Imperator Justinianus

Sancimus omnes iudices sive in hac florentissima civitate sive in provinciis, si quando absens persona citata postea apparuerit, non aliter ei iudicalem aditum revelare, sed omnem claudere ei iudiciorum copiam, nisi prius omnia damna restituat ex huiusmodi vitio adversariis eius inflictis sive circa ingressus litis sive circa honoraria advocatorum vel alias causa, quae in iudicio vertuntur: aestimatione iudices quantitate eorum definienda, postquam iuratum ab eo fuerit qui fecit expensas: exsecutoribus negotiorum modis omnibus dispositores eorum adimplentibus: scituris iudicibus nostris et exsecutoribus, quod, si hoc praetermiserint, ex sua substantia huiusmodi detrimentum laesis resarcire compellantur. quod et in pedaneis iudicibus observari censemus, licet non citati, sed requisiti litigatores mala conscientia afuerint. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.3.1.16: Imperator Justinianus

Apertissimi iuris est licere litigatoribus iudices, antequam lis inchoetur, recusare, cum etiam ex generalibus formis sublimissimae tuae sedis statutum est necessitatem imponi iudice recusato partibus ad eligendos venire arbitros et sub audientia eorum sua iura proponere. licet enim ex imperiali numine iudex delegatus est, tamen quia sine suspitione omnes lites procedere nobis cordis est, liceat ei, qui suspectum iudicem putat, antequam lis inchoetur, eum recusare, ut ad alium curratur libello recusationis ei porrecto, cum post litem contestatam neque appellare posse ante definitivam sententiam iam statuimus neque recusare posse, ne lites in infinitum extendantur: eodem scilicet exsecutore necessitatem partibus per ordinarium iudicem et omne civile auxilium imponente et arbitros eligere et apud eos venire et sic lite apparente, quasi arbitri fuerint ab imperiali culmine delegati. quod et, si ab imperiali maiestate iudex delegatus non sit, sed ab alio culmine, obtinere censemus. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k. Mart.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.1.17: Imperator Justinianus

Certi iuris est, quod concessa est militaribus hominibus iudicandi facultas. quid enim obstaculi est homines, qui cuiusdam rei peritiam habent, de ea iudicare? cum scimus et militares magistratus et omnes tales homines per usum cottidianum iam esse approbatos, ut et audiant lites et eas dirimant et pro sui et legis scientia huiusmodi altercationibus fines imponant. * Iust. A.

Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>
CJ.3.1.18: Imperator Justinianus

Cum specialis iudex sive ab Augusta fortuna sive ab iudiciali culmine in aliqua provincia, ubi incusatus degit, datus sit et una pars suspectum eum sibi esse dicit, ne forsitan absente persona iudicis et in alia civitate eiusdem provinciae commorante compellatur longo itinere emenso recusationis libellum ei incusatus offerre, sancimus, si quidem praesto est praeses provinciae in illa civitate, ubi de ea re dubitatur, licere ei, qui suspectum sibi esse iudicem dicit, ipsum praesidem adire et hoc facere in actis manifestum: sin autem non est moderator provinciae in praefato loco, haec eadem apud defensorem locorum vel duumviros municipales gestis apud eos habitis celebrare et iudicem quidem eum recusare, ilico autem, id est intra triduum proximum, sine ulla dilatione compelli arbitrum vel arbitros eligere et apud eos litigare, ne et datus iudex removeatur et alter non eligatur: electione videlicet arbitri, si variatum inter partes fuerit, simili modo vel praesidis provinciae, si adest, vel defensoris locorum vel magistratuum municipii arbitrio dirimenda et exsecutore negotii, cui mandata est huiusmodi causae exactio, imminente et statuta ab arbitris effectui mancipante, nisi fuerit provocatum. tunc enim ipse, qui iudicem antea dedit qui suspectus visus est, appellatione trutinata formam causae imponat legitimam. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. id. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.3.28.4: Imperatores Severus, Antoninus

Cum ex causa fideicommissi secundum decretum praetoris in libertate morati sitis, filios etiam susceperitis, quamvis postea domini vestri testamentum inofficiosum sit pronuntiatum agente filio, non est aequum fieri vobis libertatis quaestionem. * idem AA. sotericho et aliis. * <a 208 pp. vi id. Mart. Antonino iii et Geta ii cons.>

CJ.3.2.0. De sportulis et sumptibus in diversis iudiciis faciendis et de exsecutoribus litium.

CJ.3.2.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quisquis fuerit exhibitus, usque ad negotii terminum ab eo apparitore, cui primum traditus fuit, observari eum decernimus: si qua praesumptione fuerit haec mansuetudinis nostrae posthabita praeceptio, primiscrinio qui iussa temeraverit quinque librarum auri condemnatione multando. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad potitum vic. * <a 379 D. viii k. Nov. Ausonio et Olybrio cons.>

^CJ.3.2.2:

Imp. Iustinianus A. duci Thebaidis. Qui edicta eorum perferunt, qui aut civilem aut militarem magistratum gesturi sunt, non ultra XV aureos e provincia consequantur. si plus accipiunt, quadruplum solvant neque ea excusatione uti possint, quod ultro oblatum sit id quod supra licitum modum acceperint.

^CJ.3.2.2.1:

Huc usque constitutio generalis est. ceterum specialem poenam constituit adversus ducem Thebaidis, ad quem data est, et qui post eum eodem magistratu fungentur, si constitutam poenam ab eis qui legem praetermiserint non exigant.

CJ.3.2.3pr.: Imperator Justinianus

Omnibus iudicibus licentiam praestamus, sive his, quibus a nostro numine lites mandantur, illustribus vel spectabilibus vel clarissimis vel togatis fori cuiusque praefecturae vel aliis quibusdam, vel his, qui ex nostris iudicibus delegandas lites accipiunt, exsecutores si cessaverint causas eis instructas offerre, et remove ab executione eos et alios idoneos supponere vel etiam multis adficere, sed si quidem illustres sint iudices, usque ad sex solidorum summam, sin autem alii, usque ad tres tantummodo aureos, et ad iudices quorum interest referre, quatenus militia exuti poenas lant corporales. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. v k. April. Lampadio et Oreste

conss.>

CJ.3.2.3.1: Imperator Justinianus

Nostris autem amplissimis iudicibus licentia sit et maiores poenas et corporales maculas exsecutoribus imponere, si male fuerint circa lites versati, ut sciant non esse causas a se deludendas nec lucri gratia aliquod eis vitium imponendum. <a 530 D. v k. April. Lampadio et Oreste conss.>

^C.J.3.2.4: Idem A. Iuliano pp.

Sancimus Is, cui publicum vel privatum negotium exsequendum ab imperatore vel ab aliquo gloriosissimorum magistratuum commissum est, conveniat quidem reum etiam prius quam ei tales iussiones insinuat (interdum enim eas dissimulare oportet), neve tamen sportulas ab eo accipiat neve eum exsequatur, nisi ei exemplum sacrae vel summae iussionis ex qua eum convenit dederit.

^C.J.3.2.4.1:

Sin autem alius cuiusvis magistratus publicum privatumve praeceptum tenet vel eius, qui eo loco praest, neve exsequatur reum neve sportulas accipiat, nisi prius provinciae praesidi insinuaverit, ut inde accusatos deducere ei liceat, et libellus vel inscriptio de criminibus facta eis tradita fuerit.

^C.J.3.2.4.2:

Quod si his praetermissis conventionem exsecutor obtulit vel sportulas exegit, liceat reo eum repellere.

^C.J.3.2.4.3:

Sed nec sub praetextu fideiussionis vel propter procuratorem instituendum subiectos nobis damno affici sinimus. sed si commoniti res immobiles idoneas possident, iusiurandum tantum in scriptis praestent, si minus, fideiussionem ad quantitatem dudum constitutam sine ullo damno praebeant.

^C.J.3.2.4.4:

Si vero de fideiussorum fide vel de iuratoria cautione exsecutores dubitant, coeant inter se et reverentissimus episcopus et pater et defensor civitatis et iudicent, num fideiussor ad quantitatem de qua agitur idoneus videatur, quo facto exsecutor eum fideiussorem accipere debet nec quicquam pro fideiussione vel iureiurando aufert.

^C.J.3.2.4.5:

Nisi forte speciali nostro vel cuiusquam summorum magistratuum praecepto personam ducere iubeatur, si fideiussori fidem non habeat: tunc enim fideiussorem exsecutori recusare licebit, ut tamen etiam hoc sine ullo damno agat.

^C.J.3.2.4.6:

Reverendus autem loci episcopus si violari legem permiserit vel violatorem non detulerit, et deum offendit et imperatoris motum experietur.

^C.J.3.2.4.7:

Eadem ratione etiam provinciae praeses, si legem neglexerit, et magistratu removetur et in perpetuum relegatur.

^C.J.3.2.4.8:

Exsecutores autem, qui libellos vel inscriptiones et accusationes vel instrumenta edunt, ultra solacia sequenti constitutione definita ne accipiant, vel si transgressi fuerint, eius poenis subiaceant.

^C.J.3.2.5: Idem A. Iuliano pp.

Extat constitutio imperatoris nostri, quae litium exsecutoribus sportularum nomine certum quid pro quantitate libello conventionis inserta dare iussit: verbi gratia usque ad centum solidos

semissem solidi dari constituit, si maior quantitas fuerit, etiam sportulas maiores esse.

CJ.3.3.0. De pedaneis iudicibus.

CJ.3.3.1: Imperator Gordianus

Procuratori nostro non vice praesidis agenti dandi iudices inter privatas personas non competere facultatem manifestum est: et ideo si, ut adlegatis, inter privatas personas is cuius meministis arbitros dandos putavit, sententia ab eis prolata nullo iure subsistit. * Gord. A. vicanis. * <a 242 pp. k. Febr. Attico et Praetextato cons.>

CJ.3.3.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Placet nobis praesides de his causis, in quibus, quod ipsi non possent cognoscere, antehac pedaneos iudices dabant, notionis suae examen adhibere, ita tamen ut, si vel per occupationes publicas vel propter causarum multitudinem omnia huiusmodi negotia non potuerint cognoscere, iudices dandi habeant potestatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dicunt: * <a 294 D. xv k. Aug. cc. cons.>

CJ.3.3.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

(quod non ita accipi convenit, ut etiam in his causis, in quibus solebant ex officio suo cognoscere, dandi iudices licentia permissa credatur: quod usque adeo in praesidum cognitione retinendum est, ut eorum iudicia non deminuta videantur): dum tamen de ingenuitate, super qua poterant et ante cognoscere, et de libertinitate praesides ipsi diiudicent. <a 294 D. xv k. Aug. cc. cons.>

CJ.3.3.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Placet, ut iudicibus, si quos gravitas tua disceptatores dederit, insinues, ut delegata sibi negotia lata sententia determinent: nec in his causis, in quibus pronuntiare debent et possunt, facultatem sibi remittendi patere ad iudicium praesidiale cognoscant, maxime cum, et si iudicatio alicui litigatorum parti iniusta videatur, interponendae provocationis potestas a sententia ex omni causa prolata libera litigatoribus tribuatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. litt. ad serapionem. * <a 294 D. viii k. April. Antiochiae cc. cons.>

CJ.3.3.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Placuit, quotiens pedanei iudices dati post litem contestatam vel ad aliud iudicium necessario dirigantur vel publicae utilitatis ratione in alias provincias profiscantur vel diem obierint atque his rationibus negotiis coeptis finis non possit adhiberi, alium in locum eorum iudicem tribui qui negotium examinet, ne eiusmodi casibus intervenientibus impedimentum aliquod in persequendis litibus adferatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. firmino. * <a 303 D. x k. Dec. dechioppe Diocletiano viii et Maximiano vii AA. cons.>

CJ.3.3.5: Imperator Julianus

Quaedam sunt negotia, in quibus superfluum est moderatorem expectare provinciae: ideoque pedaneos iudices, hoc est qui negotia humiliora disceptent, constituendi damus praesidibus potestatem. * Iul. A. Secundo pp. * <a 362 D. v k. Aug. Antiochiae Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.3.3.6: Imperator Zeno

* Zenon A. * <a 486 vel 487 >

CJ.3.4.0. Qui pro sua iurisdictione iudices dare darive possunt.

CJ.3.4.1pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In causarum delegationibus illud consultissime praecipimus observari, ut ita valeant, si ad iurisdictionem pertineant delegantis. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 440 D. xiii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.3.4.1.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si quis alienae iurisdictionis causam crediderit delegandam, nec praecepto cognitorem datum parientiam accomodare censemus et, contra leges obtemperaverit deleganti, omnia, quae ab ea delegatione geruntur, ita pro infectis haberi praecipimus, ac si ipsi qui delegaverant alienae iurisdictionis iudices resedissent, ut nec appellandi quidem necessitas victis adversus eas sententias imponatur. <a 440 D. xiii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.3.4.1.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Haec, nisi iudices a nobis specialiter delegantibus dati aliis causas delegaverint iudicandas: nam his delegantibus nullo personarum causarumve habito tractatu appellationum ad eos iure iudicia remeabunt. <a 440 D. xiii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.3.5.0. Ne quis in sua causa iudicet vel sibi ius dicat.

CJ.3.5.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Generali lege decernimus neminem sibi esse iudicem vel ius sibi dicere debere. in re enim propria iniquum admodum est alicui licentiam tribuere sententiae. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad Gracchum pu. * <a 376 lecta k. Dec. Valente v et Valentiniano AA. cons.>

CJ.3.6.0. Qui legitimam personam in iudiciis habent vel non.

CJ.3.6.1: Imperator Gordianus

Si, cum esses pupillaris aetatis, sine tutoris auctoritate cum adversario consisteres, praeses provinciae adversus te pronuntiavit, minime auctoritate iudicati nititur quod statutum est. * Gord. A. candidae. * <a 239 D. id. Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.3.6.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In rebus, quae privati iudicii quaestionem habent, sicut pupillus tutore auctore et agere et conveniri potest, ita et adultus curatore consentiente litem et intendere et excipere debet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aureliae agemachae. * <a 294 D. xviii k. Febr. cc. cons.>

CJ.3.6.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Momentariae possessionis actio exerceri potest per quamcumque personam. sub colore autem adipiscendae possessionis obrepticia petitio alteri obesse non debet, maxime cum absque conventionem personae legitimae initiatum iurgium videatur. nihil autem opituletur conventio circa minorem habita, cum id rectius circa curatorem debuerit custodiri. * Honor. et Theodos. AA. Iuliano procons. Africae. * <a 414 D. prid. non. Mart. Ravennae Constantio et Constante cons.>

CJ.3.7.0. Ut nemo invitus agere vel accusare cogatur.

CJ.3.7.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Invitus agere vel accusare nemo cogitur. * Diocl. et Maxim. AA. camerio. * <a 284 D. id. Oct. Carino ii et Numeriano cons.>

CJ.3.8.0. De ordine iudiciorum.

CJ.3.8.1: Imperatores Severus, Antoninus

Adite praesidem provinciae et ruptum esse testamentum fabii praesentis agnatione filii docete. neque enim impedit notionem eius, quod status quaestio in cognitione vertitur, etsi super causa status cognoscere non possit: pertinet enim ad officium iudicis qui de hereditate cognoscit universam incidentem quaestionem quae in iudicium devocatur examinare, quoniam non de ea, sed de hereditate pronuntiat. * Sev. et Ant. AA. Marcellinae. * <a 203 D. xiii k. Dec. Geta et Plautiano cons.>

CJ.3.8.2: Imperator Antoninus

Si quaestio tibi generis ab his, quos fratres patruales esse dicis, non fit, adito praeside et accepto iudice familiae erciscundae experire. quod si de ea re quaestio erit, prius de nativitate veritate secundum iuris formam quaeri idem vir clarissimus curae habebit. * Ant. A. magnillae. * <a 213

pp. x k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.3.8.3: Imperatores Valer., Gallien.

Cum civili disceptationi principaliter motae quaestio criminis inciderit vel crimini prius instituto civilis causa adiungitur, potest iudex eodem tempore utramque quaestionem sua sententia dirimere. * Valer. et Gallien. AA. demetrio. * <a 262 pp. non. Gallieno A. v et Faustino cons.>

CJ.3.8.4: Imperator Constantinus

Quoniam civili quaestione intermissa saepe fit, ut prius de crimine iudicetur, quod utpote maius merito minori praefertur: ex quo criminalis quaestio quocumque modo cessaverit, oportet civilem causam velut ex integro in iudicium deductam discingi, ut finis criminalis negotii ex eo die, quo inter partes fuerit lata sententia, initium civili tribuat quaestioni. * Constant. A. ad Calpurnianum. * <a 336 D. id. Mart. Nepotiano et facundo cons.>

CJ.3.9.0. De litis contestatione.

CJ.3.9.1: Imperatores Severus, Antoninus

Res in iudicium deducta non videtur, si tantum postulatio simplex celebrata sit vel actionis species ante iudicium reo cognita. inter litem enim contestatam et editam actionem permultum interest. lis enim tunc videtur contestata, cum iudex per narrationem negotii causam audire coeperit. * Sev. et Ant. AA. Valenti. * <a 202 D. k. Sept. Severo iii et Antonino AA. cons.>

CJ.3.10.0. De plus petitionibus.

^C.J.3.10.1:

Quisquis actor sive vir sive femina ante definitum obligationi tempus egerit eaque ratione damno reum affecerit, alterum tantum tempus expectet usuris medii temporis privatus, quanto ipse diem praestitutum antevertere ausus est, neve hoc tempore transacto aliter actionem instituat, nisi sumptus prioris conventionis ex calliditate oriundos adversario praestiterit.

^C.J.3.10.1.1:

Si vero tutores vel curatores aut tempore aut quantitate plus a debitoribus eorum quorum curam agunt exigere ausi fuerint, hoc non iis qui sub tutela vel cura sunt fraudi sit, sed ipsi tutores vel curatores damnum quod inde contigerit sentiant.

^C.J.3.10.1.2:

Qui vero res hereditarias petunt vel tutelae curae rationes exigunt et qui contra minores maioresve de administratione agunt vel deposita ab aliis facta reposcunt successores eorum qui deposuerunt constituti, cum iustam ignorantiae causam habeant, ex plus petitione detrimentum non capiant. totiens autem qui plus petit multetur, quotiens lucrum appetere manifesto convictus erit.

^C.J.3.10.1.3:

Quod si quis litem suam minoris quam re vera est taxaverit, iudex ad id non respiciat, sed in veram quantitatem sententiam ferat.

^C.J.3.10.2 Imp. Iustinianus A.

Si quis actorum maiore in libello a se misso quantitate inserta graviores expensas reo attulerit, in triplum restituat damnum, quod ipsius culpa adversario contigit. vera autem intentionis quantitas ea intellegatur, in quam iudex sententiam fert.

CJ.3.10.3: Imperator Justinianus

Odiotas contrahentium calliditates amputare properantes censemus, ut, si quis certa quantitate sibimet debita super ampliore pecunia per dolum et machinationem cautionem exegerit et ad iudicium debitorem vocaverit, si quidem ante inchoatam litem calliditatis eum paeniteat et veritatem debiti confessus fuerit, nullo eum dispendio praegravari: sin autem et liti praebuit exordium et in certaminibus negotii permanens arguatur de adiecta falsi quantitate, non solum

ea, sed etiam toto debito eum fraudari: transactionibus scilicet et secundis confessionibus, sive insinuatæ sint sive non, etiam in hoc casu suam obtinentibus firmitatem: talibus etenim cautionibus hoc obicere non oportet. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.3.11.0. De dilationibus.

CJ.3.11.1pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quoniam plerumque evenit, ut iudex instrumentorum vel personarum gratia dilationem dare rerum necessitate cogatur, spatium instructionis exhibendæ postulatam dari conveniet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dicunt: * <a 294 D. xv k. April. cc. cons.>

CJ.3.11.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod hac ratione arbitramur esse moderandum, ut, si ex ea provincia ubi lis agitur vel persona vel instrumenta poscentur, non amplius quam tres menses indulgeantur: si vero ex continentibus provinciis, sex menses custodiri iustitiæ est: in transmarina autem dilatione novem menses computari oportebit. <a 294 D. xv k. April. cc. cons.>

CJ.3.11.1.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod ita constitutum iudicantes sentire debebunt, ut hac ratione non sibi concessum intellegant dandæ dilationis arbitrium, sed eandem dilationem, si rerum urgentissima ratio flagitaverit et necessitas desideratæ instructionis exegerit, non facile amplius quam semel nec ulla trahendi arte sciant esse tribuendam. <a 294 D. xv k. April. cc. cons.>

CJ.3.11.2: Imperator Constantinus

Si quando quis rescriptum ad extraordinarium iudicem reportaverit, dilatio ei penitus deneganda est: illi autem, qui in iudicium vocatur, danda est ad probanda precum mendacia vel proferenda aliqua instrumenta vel testes, quoniam instructus esse non potuit, si præter spem ad alienum iudicium trahitur. * Const. A. ad ursum vic. * <a 314 D. ii non. Mart. Volusiano et Anniano cons.>

CJ.3.11.3: Imperator Constantinus

Sive pars sive integra dilatio fuerit data, eo usque iudicis officium conquiescat, donec petiti temporis defluerint curricula. feriae autem, sive repentinae sive sollemnes sint, dilationum temporibus non excipiantur, sed his connumerentur. * Const. A. profuturo præf. annonae. * <a 318 D. vii id. Febr. Sirmi Licinio v et Crispo cons.>

CJ.3.11.4: Imperator Constantinus

A procedente iudice dilationem non convenit postulari, etiamsi utraque parte præsentem tribuatur, cum non alias nisi causa cognita indulgeri queat et cognitio causæ non interpellatione planaria, sed considerente magis iudice legitime colligatur, et, si forte dilationis petitio fuerit improbata, suscepta quaestio per sententiam iudicis dirimatur. * Const. A. ad catullinum procons. Africae. * <a 318 D. v id. Febr. Sirmi Licinio v et Crispo cons.>

CJ.3.11.5: Imperator Constantinus

Cum a nobis fuerit ad appellationem consultationemve rescriptum, sive sit primo iudicio petita dilatio sive ea tributa non sit sive nec petita quidem, eam dare cuiquam non licebit eadem ratione, qua nec in iudiciis quidem cognitionum nostrarum dilatio tribui solet. * Const. A. ad Maximum. * <a 322 pp. Romae viii k. April. Probianus et Iuliano cons.>

CJ.3.11.6: Imperatores Constantius, Constans

Inter privatos et fiscum si aliqua lis mota fuerit, utrique parti petendæ dilationis per defensores suos copia non est deneganda, si hoc commoditatis ratio postulaverit. * Constantius et Constans AA. ad petronium vic. Africae. * <a 340 D. v id. April. Aquileiæ Acyndino et proculo cons.>

CJ.3.11.7: Imperatores Arcadius, Honorius

Nec de statu ac patrimonio litigantibus in transmarina etiam dilatione mensuum novem spatia egredi concedatur. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. xii k. Dec. Theodoro cons.>
CJ.3.12.0. De feriis.

CJ.3.12.1: Imperatores Constantius, Maximianus

Quoniam consulis, an similis observantia a nobis adiciendarum feriarum, quae rebus feliciter gestis proveniunt, ad appellationum quoque tempora porrigenda sit, verine carissime, rescribi placuit experientiae tuae, ut in causis provocationum iugiter et sine additamento eiusmodi dierum tempora scias servari debere et supra dictorum dierum in appellationum causis minime fieri adiectionem. * Constantius et Maxim. AA. et sev. et Maximin. nobb. cc. Verino.* <a 305 D. non. Apollonio superioris Constantio v et Maximiano v cc. cons.>

CJ.3.12.2: Imperator Constantinus

Omnes iudices urbanaeque plebes et artium officia cunctarum venerabili die solis quiescant. ruri tamen positi agrorum culturae libere licenterque inserviant, quoniam frequenter evenit, ut non alio aptius die frumenta sulcis aut vineae scrobibus commendentur, ne occasione momenti pereat commoditas caelesti provisione concessa. * Const. A. helpidio. * <a 321 pp. v non. Mart. Crispo ii et Constantino ii cons.>

CJ.3.12.3: Imperator Constantinus

A nullo iudice praesumi decet, ut auctoritate sua ferias aliquas condat. nec enim imperiales ferias vocari oportet, quas administrator edixerit, ac per hoc, si nomine eximuntur, etiam fructu carebunt. * Constant. A. ad Severum. * <a 323 D. id. April. Sirmi Severo et Rufino cons.>

CJ.3.12.4pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Publicas ac fiscales causa tua sinceritas etiam feriatis geminis mensibus, hoc est sine aliqua intermissione, discingat. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Olybrium pu. * <a 369 iiii non. Mai. tyberiae Valentiniano np. et Victore cons.>

CJ.3.12.4.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Pistoriis quoque causis isdem diebus ratum in futurum examen adhibebit. <a 369 iiii non. Mai. tyberiae Valentiniano np. et Victore cons.>

CJ.3.12.5: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Quadraginta diebus, qui auspicio caerimoniarum paschale tempus anticipant, omnis cognitio inhibeatur criminalium quaestionum. * Valentin. Valens et Grat. AAA. albuciano vic. Macedoniae. * <a 380 D. vi k. April. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.3.12.6pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Omnes dies iubemus esse iuridicos. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Albino pu. * <a 389 D. vii id. Aug. Romae Timasio et Promoto cons.>

CJ.3.12.6.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Illos tantum manere feriarum dies fas erit, quos geminis mensibus ad requiem laboris indulgentior annus accepit aestivis fervoribus mitigandis et autumnis fetibus decerpendis. <a 389 D. vii id. Aug. Romae Timasio et Promoto cons.>

CJ.3.12.6.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Kalendarum quoque ianuarium consuetos dies otio mancipamus. <a 389 D. vii id. Aug. Romae Timasio et Promoto cons.>

CJ.3.12.6.3: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

His adicimus natalicios dies urbium maximarum Romae atque Constantinopolis, quibus debent iura differri, qui et ab ipsis nata sunt, sacros quoque paschae dies, qui septeno vel praecedunt numero vel sequuntur, dies etiam natalis atque epiphaniarum Christi et quo tempore commemoratio apostolicae passionis totius Christianitatis magistrae a cunctis iure celebratur: in

quibus etiam praedictis sanctissimis diebus neque spectaculorum copiam reseramus. <a 389 D. vii id. Aug. Romae Timasio et Promoto cons.>

CJ.3.12.6.4: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

In eadem observatione numeramus et dies solis, quos dominicos rite dixere maiores, qui repetito in se calculo revolvuntur. <a 389 D. vii id. Aug. Romae Timasio et Promoto cons.>

CJ.3.12.6.5: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Parem necesse est habere reverentiam, ut ne apud ipsos arbitros vel a iudicibus flagitatos vel sponte delectos ulla sit agnitio iurgiorum, nostris etiam diebus, qui vel lucis auspicia vel ortus imperii protulerunt. <a 389 D. vii id. Aug. Romae Timasio et Promoto cons.>

CJ.3.12.6.6: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

In quindecim autem paschalibus diebus compulsio et annonariae functionis et omnium publicorum privatorumque debitorum differatur exactio. <a 389 D. vii id. Aug. Romae Timasio et Promoto cons.>

CJ.3.12.7: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Actus omnes seu publici seu privati diebus quindecim paschalibus conquiescant. in his tamen emancipandi et manumittendi cuncti licentiam habeant, et super his acta non prohibeantur. * Valentinianus, Theodosius, et Arcadius. AAA. Tatiano pp. * <a 392 D. vi k. Iun. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.3.12.8: Imperatores Honorius, Theodosius

Provinciarum iudices moneantur, ut in quaestionibus latronum et maxime isaurorum nullum quadragesimae nec venerabilem pascharum diem existiment excipiendum, ne differatur sceleratorum proditio consiliorum, quae per latronum tormenta quaerenda est, cum facillime in hoc summi numinis speretur venia, per quod multorum salus et incolumitas procuratur. * Honorius et Theodosius. AA. Anthemio pp. * <a 408 D. v k. Mai. Constantinopoli Basso et Philippo cons.>

CJ.3.12.9pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Dies festos, dies maiestati altissimae dedicatos nullis volumus voluptatibus occupari nec ullis exactionum vexationibus profanari. * Leo et Anthemius. AA. Armasio pp. * <a 469 D. v id. Dec. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.3.12.9.1: Imperatores Leo, Anthemius

Dominicum itaque diem semper honorabilem ita decernimus venerandum, ut a cunctis executionibus excusetur, nulla quemquam urgeat admonitio, nulla fideiussionis flagitetur exactio, taceat apparitio, advocatio delitescat, sit idem dies a cognitionibus alienus, praeconis horrida vox silescat, respirent a controversiis litigantes, habeant foederis intervallum, ad se veniant adversarii non timentes, subeat animos vicaria paenitudo, pacta conferant, transactiones loquantur. <a 469 D. v id. Dec. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.3.12.9.2: Imperatores Leo, Anthemius

Nec tamen haec religiosi diei otia relaxantes obscaenis quemquam patimur voluptatibus detineri. nihil eodem die sibi vindicet scaena theatralis aut circense certamen aut ferarum lacrimosa spectacula: etiam si in nostrum ortum aut natalem celebranda sollemnitas inciderit, differatur. <a 469 D. v id. Dec. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.3.12.9.3: Imperatores Leo, Anthemius

Amissionem militiae, proscriptionem patrimonii sustinebit, si quis umquam hoc die festo spectaculis interesse vel cuiuscumque iudicis apparitor praetextu negotii publici seu privati haec quae hac lege statuta sunt crediderit temeranda. <a 469 D. v id. Dec. Constantinopoli Zenone et Marciano cons.>

CJ.3.13.0. De iurisdictione omnium iudicum et de foro competenti.

CJ.3.13.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Non quidem fuit iudex procurator noster in lite privatorum: sed cum ipsi eum iudicem elegeritis et is consentientibus adversariis sententiam tulerit, intellegitis vos acquiescere debere rei ex consensu vestro iudicatae, cum et procurator iudicandi potestatem inter certas habeat personas, et vos incongruum eum esse vobis iudicem scientes tamen audientiam eius elegistis. * Sev. et Ant. AA. Severo et aliis. * <a 214 D. ii id. Ian. Messala et Sabino cons.>

CJ.3.13.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Quod et in aliis similibus iudiciis tam in actionem proponentis quam in exceptionem opponentis persona locum habebit. <a 214 D. ii id. Ian. Messala et Sabino cons.>

CJ.3.13.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Iuris ordinem converti postulas, ut non actor rei forum, sed reus actoris sequatur: nam ubi domicilium habet reus vel tempore contractus habuit, licet hoc postea transtulerit, ibi tantum eum conveniri oportet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 293 pp. vi k. Sept. AA. cons.>

CJ.3.13.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Privatorum consensus iudicem non facit eum, qui nulli praeest iudicio, nec quod is statuit rei iudicatae continet auctoritatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. iudae. * <a 293 s. vi k. Ian. AA. cons.>

CJ.3.13.4: Imperator Constantinus

Nemo post litem contestatam ordinariae sedis declinet examen, nec prius praefecti praetorio aut comitis orientis vel alterius spectabilis iudicis impleret auxilium, sed appellatione legibus facta ad sacrum auditorium veniat. * Const. A. ad universos provinciales. * <a 331 pp. k. Oct. Basso et Ablabio cons.>

CJ.3.13.5pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

In criminali negotio rei forum accusator sequatur. * Arcad. et Honor. AA. Vincentio pp. Galliarum. * <a 397 D. xv k. Ian. Mediolani Caesario et Attico cons.>

CJ.3.13.5.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Is vero, qui suam causam sive criminalem sive civilem sine caelesti oraculo in vetito vocabit examine aut executionem poposcerit militarem, actor quidem propositi negotii actione multetur, reus vero pro condemnato habeatur: et tribuni sive vicarii capitalem sibi animadversionem subeundam esse cognoscant, si vel suam vel militum executionem interdictam praebuerint. <a 397 D. xv k. Ian. Mediolani Caesario et Attico cons.>

CJ.3.13.6: Imperatores Honorius, Theodosius

Magisteriae potestati inter militares viros vel privato actore in reum militarem etiam civilium quaestionum audiendi concedimus facultatem, praesertim cum id ipsum e re esse litigantium videatur constetque militarem reum nisi a suo iudice nec exhiberi posse nec, si in culpa fuerit, coerceri. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 413 D. v k. Mai. Constantinopoli Lucio vc. cons.>

CJ.3.13.7pr.: Imperator Anastasius

Periniquum et temerarium esse perspicimus eos, qui professiones aliquas seu negotiationes exercere noscuntur, iudicum, ad quos earundem professionum seu negotiationum cura pertinet, iurisdictionem et praeceptiones declinare conari. * Anastas. A. Constantino pp. * <a 502 D. xv k. Mart. Constantinopoli probo et Avieno cons.>

CJ.3.13.7.1: Imperator Anastasius

Quapropter iubemus huiusmodi hominibus nec cuiuslibet militiae seu cinguli vel dignitatis praerogativam in hac parte suppetere, sed eos, qui statutis in quacumque militia connumerati sunt vel fuerint seu dignitatem aliquam praetendunt, sine quadam fori praescriptione his

iudicibus tam in publicis quam in privatis causis oboedire compelli, ad quorum sollicitudinem professionis seu negotiationis, quam praeter militiam, ut dictum est, exercent, gubernatio videtur respicere, ita tamen, ut ipsis nihilo minus iudicibus, sub quorum iurisdictione militia seu dignitas eorum constituta est, procul dubio respondeant. <a 502 D. xv k. Mart. Constantinopoli probo et Avieno cons.>

CJ.3.13.7.2: Imperator Anastasius

His videlicet, quicumque contra eius tenorem venire temptaverint, militiae cingulo seu dignitatis honore pro tali conamine spoliandis. <a 502 D. xv k. Mart. Constantinopoli probo et Avieno cons.>

CJ.3.14.0. Quando imperator inter pupillos vel viduas vel miserabiles personas cognoscat et ne exhibeantur.

CJ.3.14.1pr.: Imperator Constantinus

Si contra pupillos viduas vel diutino morbo fatigatos et debiles impetratum fuerit lenitatis nostrae iudicium, memorati a nullo nostrorum iudicum compellantur comitatu nostro sui copiam facere. quin immo intra provinciam, in qua litigator et testes vel instrumenta sunt, experiantur iurgandi fortunam atque omni cautela servetur, ne terminos provinciarum suarum cogantur excedere. * Const. A. ad andronicum. * <a 334 D. xv k. Iul. Constantinopoli Optato et Paulino cons.>

CJ.3.14.1.1: Imperator Constantinus

Quod si pupilli vel viduae alique fortunae iniuria miserabiles iudicium nostrae serenitatis oraverint, praesertim cum alicuius potentiam perhorrescunt, cogantur eorum adversarii examini nostro sui copiam facere. <a 334 D. xv k. Iul. Constantinopoli Optato et Paulino cons.>

CJ.3.15.0. Ubi de criminibus agi oportet.

CJ.3.15.1: Imperatores Severus, Antoninus

Quaestiones eorum criminum, quae legibus aut extra ordinem coercentur, ubi commissa vel inchoata sunt vel ubi reperiuntur qui rei esse perhibentur criminis, perfici debere satis notum est. * Sev. et Ant. AA. laurinae. * <a 196 pp. iiii non. Oct. Dextro ii et Prisco cons.>

CJ.3.15.2: Imperatores Severus, Antoninus

Sciens liberum venundando plagii crimen committit. ab eo itaque, qui super hoc queri potest, aditus competens iudex, si is, quem puerum ingenuum vendidisse proponis, ibi degit, causam cognoscet. * Sev. et Ant. AA. et cc. Nicae. * <a 294 s. prid. non. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.3.16.0. Ubi de possessione agi oportet.

CJ.3.16.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Ubi aut vis facta dicitur aut momentaria possessio postulanda est, ibi loci iudicem adversus eum qui possessionem turbavit convenit iudicare. * Valentin. et Valens AA. ad festum procons. Africae. * <a 366 D. viii k. Iun. Gratiano nobilissimo puero et dagalaifo cons.>

CJ.3.17.0. Ubi fideicommissum peti oportet.

CJ.3.17.1: Imperatores Severus, Antoninus

Fideicommissum ibi petendum esse, ubi hereditas relicta est, dubitari non oportet. * Sev. et Ant. AA. demetrio. * <a 204 pp. viii k. Sept. cilone ii et libone cons.>

CJ.3.18.0. Ubi conveniatur qui certo loco dare promisit.

CJ.3.18.1: Imperator Alexander Severus

Qui certo loco se soluturum pecuniam obligat, si solutioni satis non fecerit, arbitraria actione et in alio loco potest conveniri: in qua venit aestimatio, quod alterutrius interfuit suo loco potius quam in eo in quo petitur solvi. * Alex. A. heraclidae. * <a 225 D. vi id. Mart. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.3.19.0. Ubi in rem actio exerceri debet.

CJ.3.19.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In rem actio non contra venditorem, sed contra possidentem competit. frustra itaque desideras non tecum congrēdi, sed cum auctore tuo dominium vindicantem, cum te possidere contendas. nam si denuntiasti ei qui tibi vendidit, intellegit evictionis periculum. nec enim iurisdictionis forma in eadem provincia constitutis tam petitore quam possessore ob auctoris personam, quem in alia provincia dicis consistere, debet immutari. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Pancratio. * <a 293 D. id. April. AA. cons.>

CJ.3.19.2pr.: Emperor Constantinus

Si quis alterius nomine quolibet modo possidens immobilem rem litem ab aliquo per in rem actionem sustineat, debet statim in iudicio dominum nominare, ut, sive in eadem civitate degat sive in agro sive in alia provincia sit, certo dierum spatio ab iudice finiendo eoque ad notionem eius perducendo, vel ipse in locis in quibus praedium situm est perveniens vel procuratorem mittens actoris intentiones excipiat. * Const. A. ad universos provinciales. * <a 331 D. x k. Aug. Basso et Ablabio cons.>

CJ.3.19.2.1: Emperor Constantinus

Si vero post huiusmodi indultum tempus minime hoc quod dispositum est facere maluerit, tamquam lite quae ei ingeritur ex die, quo possessor ad iudicium vocatus est, ad interrumpendam longi temporis praescriptionem contestata iudex, utpote domino possessionis nec post huiusmodi humanitatem sui praesentiam faciente, edictis legitimis proponendis eum citare curabit et tunc in eadem voluntate eo permanente negotium summatim discutiens in possessionem rerum actorem mitti non differet, omni adlegatione absentis de principali quaestione servata. <a 331 D. x k. Aug. Basso et Ablabio cons.>

CJ.3.19.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Actor rei forum, sive in rem sive in personam sit actio, sequitur. sed et in locis, in quibus res propter quas contenditur constitutae sunt, iubemus in rem actionem adversus possidentem moveri. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. * <a 385 D. x k. Iul. Constantinopoli Arcadio et Bautone cons.>

CJ.3.20.0. Ubi de hereditate agatur et ubi scripti heredes in possessionem mitti postulare debent.

CJ.3.20.1: Imperatores Valer., Gallien.

Illic, ubi res hereditarias esse proponis, heredes in possessionem rerum hereditarium mitti postulandum est. ubi autem domicilium habet qui convenitur, vel si ibi ubi res hereditariae sitae sunt degit, hereditatis erit controversia terminanda. * Valer. et Gallien. AA. messiae. * <a 260 pp. vii k. Mai. Saeculare et Donato cons.>

CJ.3.21.0. Ubi agi oportet de ratiociniis tam privatis quam publicis.

CJ.3.21.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum, qui aliena negotia sive ex tutela sive quocumque alio titulo administravit, ubi haec gessit, rationem oportet reddere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio gerontio. * <a 293 s. xiiii k. Sept. AA. cons.>

CJ.3.21.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Nemo post depositum cingulum privatae vitae redditus ob negotium, quod militiae causa est ei exortum praestandi ratiocinii gratia eius numeri, in quo militavit vel quem ipse gessit a quocumque pulsatus fori praescriptionibus utatur. unumquemque enim super huiusmodi causis, id est publicis, quas dum militaret exercuit, super ratiociniis militaribus, per quae suos contubernales adflixisse adseritur, in militari oportet iudicio respondere, in quo et instructio sufficiens et nota testimonia et verissima possunt documenta praestari. * Honor. et Theodos. AA. macedonio mag. mil. * <a 423 D. prid. k. Iun. Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano

conss.>

CJ.3.22.0. Ubi causa status agi debeat.

CJ.3.22.1: Imperator Alexander Severus

Quae a te, cum tibi serviret, refugit et in aliam provinciam se contulit, libertatem sibi vindicans non iniuria eo loco litigare compellenda est, unde quasi fugitiva recessit. ideoque remittere eam in qua serviret praeses provinciae qui eo loco ius repraesentat curae habebit: sed non ubi deprehensa est audiri debet. * Alex. A. Aurelio aristocrati. * <a 231 pp. xiii k. Sept. Pompeiano et peligno conss.>

CJ.3.22.2: Imperator Dec.

Procuratores nostros status causas examinare non posse omnibus notum est. * Dec. A. et Dec. et quintus cc. felici. * <a 250 pp. k. Dec. Decio A. ii et Grato conss.>

CJ.3.22.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in possessione libertatis constituta es, cum in status etiam quaestione actor rei forum sequi debeat, ibi causam liberalem agi oportet, ubi consistit quae ancilla dicitur, licet senatoria dignitate actor decoretur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Zenonidi. * <a 293 D. prid. id. April. byzantio AA. conss.>

CJ.3.22.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ex possessione servitutis in libertatem quis proclamat, ibi agi oportere status causam, ubi domicilium constitutum habet qui se dominum dicit, non est ambigui iuris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sisinniae. * <a 294 D. ii non. Mart. byzantio cc. conss.>

CJ.3.22.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Iam dudum a nobis statutum est, ut, si quae causae libertinitatis est servitutis in provinciis inter fiscum et privatos exorerentur, ad rationalem vel magistrum privatae rei, hoc est unde mota est quaestio, remitterentur, si quae vero ingenuitatis essent, a rectore provinciae examinarentur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. diogeni praesidi insularum. * <a 294 D. iiii non. Aug. cc. conss.>

CJ.3.22.6: Imperator Justinianus

In litibus, in quibus utrum ingenuus an libertinus sit aliquis quaeritur, quinquennii divisionem, post quod divino auditorio opus esse veteres leges praecipiebant, in posterum cessare sancimus et huiusmodi lites etiam post memoratum tempus ad exemplum ceterarum vel in provinciis apud earum moderatores vel in hac alma urbe apud competentia maxima iudicia examinari. quod etiam, si clarissima persona super tali condicione vel etiam servili quaestione patiatur, tenere censemus. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 vel 529 D. iii non. Aug. >

CJ.3.23.0. Ubi quis de curiali vel cohortali aliave condicione conveniatur.

CJ.3.23.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis vel curiae vel officiis iudicum aut aliis quibuscumque corporibus obnoxius intra provinciam ab his erit quos aufugerat comprehensus, non expectata eius iudicis notione, sub quo per ambitum coeperat militare, penitusque emendicati Honoris praescriptione submota ab iudice, qui in locis aditus fuerit, audiatur manifestarumque rerum probatione convictus eorum societati quos declinaverat adgregetur. * Arcad. et Honor. AA. Florentino pu. * <a 397 D. xii k. Aug. Mediolani Caesario et Attico conss.>

CJ.3.23.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hac perpetua lege sancimus provincialibus iudiciis non posse fori praescriptionem opponere eos, qui ad curiam vocantur vel cohortalibus deberi dicuntur officiis vel aliis corporibus obnoxii sunt, eos etiam, qui superexactiones vel concussiones perpetrasse firmentur: exceptis videlicet his qui armata militia praediti sunt, vel aliis qui speciali beneficio principali sese defendant, ita tamen ut, cui ex militaribus viris curiae nomen vel cohortalis officii quaestio ingeratur, rector provinciae

super eius nomine tam ad sedem tuae magnificentiae quam ad magisteriam vel ad competentem referat potestatem, ut hi, qui velut debiti postulentur, provinciali iudicio destinati ibi eventum iudicii expectent, ubi iura moveri praecipiant huiusmodi quaestiones. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 440 D. xi k. Oct. Constantinopoli Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.3.23.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Super publicis autem functionibus et debitis nemini liceat fori praescriptionem opponere praeter eos qui specialiter excepti sunt. <a 440 D. xi k. Oct. Constantinopoli Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.3.23.2.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ceteros excelsae tuae sedis et rectorum provinciarum in quolibet negotio declinare minime posse iudicium decernimus, ita ut, qui tam saluberrimam legem pertinaciter violare temptaverint, sciant a moderatoribus provinciarum adversus se tamquam in contumaces sententiam proferendam. <a 440 D. xi k. Oct. Constantinopoli Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.3.24.0. Ubi senatores vel clarissimi civiliter vel criminaliter conveniantur.

CJ.3.24.1: Imperator Constantinus

Quicumque non illustris, sed tantum clarissima dignitate praeditus virginem rapuerit vel fines aliquos invaserit vel in aliqua culpa seu crimine fuerit deprehensus, statim intra provinciam in qua facinus perpetravit publicis legibus subiugetur nec fori praescriptione utatur. omnem enim huiusmodi honorem reatus excludit. * Const. A. ad octavianum com. hispaniarum. * <a 317 D. prid. non. Dec. Serdicae. acc. v non. Mart. Cordubae Gallicano et Basso cons.>

CJ.3.24.2: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Senatores in pecuniariis causis, sive in hac urbe sive in suburbanis degunt, in iudicio tam praetorianae quam urbicariae praefecturae nec non magistri officiorum (quotiens tamen ad eum nostrae pietatis emanaverit iussio), in provinciis vero ubi larem fovent aut ubi maiorem bonorum partem possident et adsidue versantur respondebunt. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad senatum. * <d. k. Mart. >

CJ.3.24.3pr.: Imperator Zeno

Quotiens viro forte patricio vel ex patricio vel ei, quem praetorianae vel urbicariae amplissimae sedis administratio illustravit, vel consulari viro, quem tam ordinaria processio quam sacra nostrae pietatis pariter sublimavit oratio, quive magisteriae potestatis sudoribus clarus factus est, vel ei, qui magistri officiorum vel quaestoris officio functus aut sacri nostrae pietatis cubiculi praepositus post depositam administrationem senatorio ordini sociatus est, aut cui nostra serenitas domesticorum scholam regendam mandavit cuive sacros nostri numinis thesauros aut res privatas nostrae pietatis vel serenissimae Augustae nostrae coniugis gubernandas iniunxit, post depositam videlicet administrationem cr imen publicum privatumve, cui tamen non per procuratorem respondere liceat, in hac alma urbe vel in provinciis commoranti ingeratur, nullius alterius iudicis nisi nostrae pietatis huiusmodi esse cognitionem vel sacri tantummodo cognitoris, cui nostra serenitas huiusmodi negotii audientiam vice sua sacris apicibus mittendis mandaverit, ita tamen, ut apud talem iudicem, nullius officii vel scholae intercedente ministerio, more atque habitu sacrarum consultationum absque ulla videlicet observatione dierum fatalium introductae causae, viris devotissimis sacri nostri scrinii libellensibus sollempnia implentibus, audiantur: eo qui in crimen vocatus erit, ne quas ante probationes iniurias patiat, sedendi quoque in aliqua secretarii parte, quae iudicibus inferior, altercantibus vero superior esse videatur, habituro licentiam. * Zeno A. Arcadio pp. * <a 485 - 486? D. Constantinopoli. >

CJ.3.24.3.1: Imperator Zeno

Adeo autem tantarum honores dignitatum duximus augendos, ut nec sacro quidem cognitori, nec

postquam crimen fuerit patefactum, contra huiusmodi viros vel eorum substantias statuendi aliquid concedamus facultatem, sed hoc solummodo in huiusmodi viros vice quoque principis audituro licebit, ut intentatum apud se crimen, si patefactum fuisset, ad principalem referat notionem. <a 485 - 486? D. Constantinopoli. >

CJ.3.24.3.1a: Imperator Zeno

Ultionis autem tantis inferendae dignitatibus modus non nisi in principis residebit arbitrio, cum sit certum oportere accusatoris calumniam (reo videlicet protinus absolvendo) inconsulta quoque nostra serenitate prout leges sanciant coerceri, nisi forte accusator quoque non minoris quam reus sit dignitatis: in hoc namque casu super coercenda huiusmodi accusatoris calumnia non immerito consulenda erit principalis auctoritas. <a 485 - 486? D. Constantinopoli. >

CJ.3.24.3.2: Imperator Zeno

Viros autem illustres in hac inclita urbe degentes, qui sine administratione honorariis decorati fuerint codicillis, licet talem praerogativam nostrae iussionis meruerint, ut quod non egerint videantur egisse, in criminalibus causis magnificae tuae sedis et illustrissimae urbicariae praefecturae nec non etiam viri magnifici magistri officiorum (quotiens tamen ad eius iudicium specialis nostrae pietatis emanaverit iussio) sententiis respondere decernimus, ita ut huiusmodi viri sedendi quidem in cognitionibus dicendis minime sibi vindicent facultatem. <a 485 - 486? D. Constantinopoli. >

CJ.3.24.3.2a: Imperator Zeno

Sciant autem ipsi quoque nec de se vel suis facultatibus iudicatueros aliquid nec probatis criminibus, nisi prius ad nostram pietatem rettulerint, posse statuere. <a 485 - 486? D. Constantinopoli. >

CJ.3.24.3.3: Imperator Zeno

Quotiens autem viri illustres in provinciis constituti (non hi tamen, quorum cognitio ad nostram maiestatem vel ad vice nostri numinis auditurum pertineat) in querimoniam fuerint criminalem vocati, et sedendi, cum celebratur cognitio, in secretariis iudicantium ius consequantur et iudices patefactis quoque criminibus ferendis contra huiusmodi viros vel facultates eorum sententiis abstineant, dum nostrae pietatis ad suas meruerint relationes responsum: supplicio videlicet, quod accusatoribus patefacta eorum calumnia ingerendum est, nec apud provinciales iudices, si non, sicut superius dictum est, similem dignitatem habeant, differendo. <a 485 - 486? D. Constantinopoli. >

CJ.3.25.0. In quibus causis militantes fori praescriptione uti non possunt.

CJ.3.25.1pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Omnes omnino domesticos et agentes in rebus et quaecumque alia praetenditur militia vel dignitas sub moderatoribus provinciarum pro functionibus publicis respondere nulla fori praescriptione valitura sancimus, si hac qui exiguntur publica debita uti temptaverint. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. xiii k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.3.25.1.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Immo et in aliis privatis actionibus occupatos volumus respondere, qui per provincias negotiantur vel conductorum vocabulis, cum non armata militia praediti sunt, defenduntur, sive domorum divinarum sive virorum potentium seu cuiuslibet condicionis sunt conductores, nisi forte commeatum ad rem propriam componendam unius anni indutias ostenderint se accepisse. <a 439 D. xiii k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.3.25.1.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Eadem forma servanda in his etiam, qui mercandi et militandi sacra beneficia meruerunt, ut

etiam ipsi rectoribus provinciarum respondeant. <a 439 D. xiii k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.3.26.0. Ubi causae fiscales vel divinae domus hominumque eius agantur.

CJ.3.26.1: Imperatores Severus, Antoninus

Non defensae mortis quaestionem apud procuratores nostros non oportere tractari quis ignorat, nec bona fisco peti posse, quam si de crimine constiterit apud eum, cui convictis poenam inrogare licet? plane defunctis homicidii reis apud procuratores quoque causam agendam esse ratio permittit. * Sev. et Ant. AA. Dioscoro. * <a 197 pp. vii id. Mai. Laterano et Rufino cons.>

CJ.3.26.2: Imperatores Severus, Antoninus

Non animadvertimus, cur causam ad officium procuratorum nostrorum pertinentem ad proconsulis notionem advocare velis. nam cum hoc quaeratur, an pater tuus mortem sibi consciverit metu alicuius poenae ac propterea bona fisco debeant vindicari, iam non de crimine aut poena mortui, sed de bonis quaerendum est. * Sev. et Ant. AA. aristae. * <a 207 D. xii k. Oct. apro et maximo cons.>

CJ.3.26.3: Imperator Antoninus

Procurator meus, qui vice praesidis provinciae non fungitur, sicut exigere poenam desertae accusationis potest, ita iudicare, ut ea inferatur sententia sua, non potest. * Ant. A. Heliodoro. * <a 215 D. x k. Sept. Laeto et Cereale cons.>

CJ.3.26.4pr.: Imperator Alexander Severus

Cum vendente procuratore meo emisse te praedia dicas, pretium eorum necessario solvere debes. * Alex. A. maximae. * <a 233 pp. iiii id. Oct. Maximo et Paterno cons.>

CJ.3.26.4.1: Imperator Alexander Severus

Cum his, quibus mandantibus eadem praedia emisse te et tradidisse dicas, agente te procurator meus, si eius audientiam elegeris, cognoscet, ut pecuniam quae pretii nomine tibi debetur et usuras quae fisco solvendae sunt consequi possis. <a 233 pp. iiii id. Oct. Maximo et Paterno cons.>

CJ.3.26.5: Imperator Constantinus

Ad fiscum pertinentes causas rationalis decidat, omnibus concussionibus prohibendis. * Const. A. ad ursum. * <a 315 D. non. Febr. Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.3.26.6: Imperatores Constantius, Constans

Si quis adversus conductorem nostrum aliquid agendum crediderit, viro illustri comiti rerum privatarum referri oportet, ne et iudici existimationis et officio eius salutis discrimen immineat. * Constantius A. ad italicum. * <d. k. Febr. cons.>

CJ.3.26.7: Imperatores Constantius, Constans

Dominicis colonis et patrimonialibus gravitatem tuam censuimus disceptatricem esse debere. duces enim et praepositos limitum et castrorum et rectores provinciarum evocandis et arcessendis colonis abstinere oportet. * Constant. A. ad bulephorum rationalem summae rei. * <a 349 D. xvi k. Mart. limenio et catullino cons.>

CJ.3.26.8: Imperator Constantius

Cum aliquid colonus aut servus rei privatae nostrae contra disciplinam publicam adseratur perpetrare, ad iudicium rectoris provinciae venire cogendus est, sic videlicet, ut praesente rationali vel procuratore domus nostrae inter eum et accusatorem causa tractetur et, si facinus fuerit adprobatum, iuris severitas exseratur. * Constant. A. ad Taurum pp. * <a 358 D. v non. Mart. Sirmi Datiano et Cereale cons.>

CJ.3.26.9: Imperatores Valentinianus, Valens

Universi fiduciam gerant, ut, cum quis eorum ab actore rerum privatarum nostrarum sive a

procuratore fuerit vexatus iniuriis, super eius contumeliis vel depraedationibus deferre querimoniam sinceritati tuae vel rectori provinciae non dubitet et ad publicae sententiam vindictae sine aliqua trepidatione convolare. quae res cum fuerit certis probationibus declarata, sancimus et edicimus, ut, si in provincialem hanc audaciam quisquam moliri fuerit ausus, publice vivus concremetur. * Valentin. et Valens AA. ad Philippoum vic. * <a 365 D. iii non. Iul. Heracliae Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.3.26.10: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nullum ex officio rationalis, qui exactioni vel chartis inserviat, in alio iudicio adduci oportet, nisi forte cuiuspiam caput accusatio legibus instituta pulsaverit. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad polemium pp. * <a 385 D. ii k. Mai. Arcadio et Bautone cons.>

CJ.3.26.11: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hac lege sancimus, ut, sive agat domorum nostrarum colonus aut inquilinus aut servus seu pulsetur ab aliquo super criminali vel civili negotio, non alibi quam tui culminis ac viri spectabilis comitis domorum petatur examen: nullius adlegatione super fori praescriptione penitus admittenda. * Theodos. et Valentin. AA. artaxi praeposito sacri cubiculi. * <a 442 D. v id. April. Eudoxio et Dioscoro cons.>

CJ.3.27.0. Quando liceat sine iudice unicuique vindicare se vel publicam devotionem.

CJ.3.27.1pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Liberam resistendi cunctis tribuimus facultatem, ut quicumque militum vel privatorum ad agros nocturnus populator intraverit aut itinera frequentata insidiis adgressionis obsederit, permessa cuicumque licentia dignus ilico supplicio subiugetur ac mortem quam minabatur excipiat et id quod intendebat incurrat. melius enim est occurrere in tempore, quam post exitum vindicare. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad provinciales. * <a 391 D. k. Iul. Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.3.27.1.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Vestram igitur vobis permittimus ultionem et, quod serum est punire iudicio, subiugamus edicto: nullus parcat militi, cui obviare telo oporteat ut latroni. <a 391 D. k. Iul. Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.3.27.2: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Opprimendorum desertorum facultatem provincialibus iure permittimus. qui si resistere ausi fuerint, in his velox ubicumque iubemus esse supplicium. cuncti etenim adversus latrones publicos desertoresque militiae ius sibi sciant pro quiete communi exercendae publicae ultionis indultum. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Hadriano pp. * <a 403 D. v non. Oct. Theodosio A. et Rumorido cons.>

CJ.3.28.0. De inofficioso testamento.

CJ.3.28.1: Imperatores Severus, Antoninus

Cum de inofficioso matris suae testamento filius dicere velit adversus eum, qui ex causa fideicommissi hereditatem tenet, non est iniquum hoc ei accommodari, ut perinde fideicommissarius teneatur, ac si pro herede aut pro possessore possideret. * Sev. et Ant. AA. Victorino. * <a 193 pp. v k. Iul. falcone et claro cons.>

CJ.3.28.2: Imperatores Severus, Antoninus

Quamvis de inofficioso testamento acturum te bonorum possessionem accepisse proponas, tamen scriptis heredibus auferre possessionem incivile est. * Sev. et Ant. AA. lucretio. * <a 196 D. iiii k. Dec. Dextro ii et Prisco cons.>

CJ.3.28.3pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Si mater filiis duobus institutis tertio post testamentum suscepto, cum mutare idem testamentum

potuisset, hoc facere neglexisset, merito utpote non iustis rationibus neglectus de inofficioso querellam instituere poterat. * Sev. et Ant. AA. ianuario. * <a 197 pp. viii k. Iul. Laterano et Rufino cons.>

CJ.3.28.3.1: Imperatores Severus, Antoninus

Sed cum eam in puerperio vita cessasse proponas, repentini casus iniquitas per coniecturam maternae pietatis emendanda est. quare filio tuo, cui nihil praeter maternum fatum imputari potest, perinde virilem portionem tribuendam esse censemus, ac si omnes filios heredes instituisset. <a 197 pp. viii k. Iul. Laterano et Rufino cons.>

CJ.3.28.3.2: Imperatores Severus, Antoninus

Sin autem heredes scripti extranei erant, tunc de inofficioso testamento actionem instituere non prohibetur. <a 197 pp. viii k. Iul. Laterano et Rufino cons.>

CJ.3.28.5: Imperator Antoninus

Si pater tuus post litem contestatam vel postquam propositum habuisset inofficiosum fratris testamentum dicere te herede relicto decessit, causam coeptam vel quocumque modo illi placitam exsequi non prohiberis. * Ant. A. aelio. * <a 211 pp. prid. non. Oct. gentiano et Basso cons.>

CJ.3.28.6: Imperator Antoninus

Cum quaeritur, an filii de inofficioso patris testamento possint dicere, si quartam bonorum mortis tempore testator reliquit, inspicitur. * Ant. A. ingenuo. * <a 212 pp. vii k. Iul. Romae duobus aspris cons.>

CJ.3.28.7: Imperator Antoninus

Neptem defuncti actione de inofficioso testamento, quamvis pater eius emancipatus fuerat defunctus, experiri posse ignorare non debes. * Ant. A. secundino. * <a 215 pp. vi k. Iul. Romae Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.3.28.8pr.: Imperator Antoninus

Parentibus arbitrium dividendae hereditatis inter liberos adimendum non est, dum non minus, qui pietatis sibi conscius est, partis quae intestato defuncto potuit ad eum pertinere quarta ex iudicio parentis obtineat. * Ant. A. Florentino. * <a 223 pp. vii id. Febr. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.28.8.1: Imperator Antoninus

Qui autem agnovit iudicium defuncti eo, quod debitum paternum pro hereditaria parte persolvit vel alio legitimo modo, etiamsi minus quam ei debebatur relictum est, si is maior viginti quinque annis est, accusare ut inofficiosam voluntatem patris quam probavit non potest. <a 223 pp. vii id. Febr. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.28.9: Imperator Antoninus

De inofficioso testamento militis vel iure militare vel civile facto vel centurionis vel tribuni numeri nec filios posse queri ius certum est. * Ant. A. Romanae. * <a 223 pp. id. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.28.10: Imperator Antoninus

Si heredum quintiani, quem patrem tuum esse dicis, adversus quos de inofficioso testamento acturus eras, iure successionis bona ad fiscum pertinent, vel ipsius quintiani bona utpote vacantia fiscus tenet, causam apud procuratorem meum agere potes. * Ant. A. quintiliano. * <a 223 pp. ii id. Aug. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.28.11: Imperator Antoninus

In harenam non damnato, sed sua sponte harenario constituto legitimae successiones integrae sunt, sicuti civitas et libertas manet. sed si testamentum parens eius fecit, neque de inofficioso testamento accusatio neque bonorum possessio ei competit: nam talem filium merito quis

indignum sua successione iudicat, nisi et ipse similis condicionis est. * Ant. A. ingenuo. * <a 224 pp. iiii k. Ian. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.3.28.12: Imperator Antoninus

Si pater puellae, cuius vos curatores esse dicitis, filio ex semisse, ipsa autem ex triente et uxore ex reliquo sextante scriptis heredibus, fidei filiorum commisit, ut, si quis eorum intra viginti quinque annos aetatis decederet, superstitibus portionem suam restitueret, praeterea uxori, ut id, quod ex causa hereditatis ad eam pervenisset, filiis post mortem suam restitueret, fideicommissit, calumniosam inofficiosi actionem adversus iustum iudicium testatoris instituere non debetis, cum ex huiusmodi fideicommissaria restitutione tam matris quam fratris eius portio ad eam poterat pervenire. * Ant. A. liciniano et diogeniano. * <a 229 pp. non. Dec. Alexandro A. iiii et Dione cons.>

CJ.3.28.13: Imperator Gordianus

Cum duobus heredibus institutis, uno ex quinque, altero ex septem unciis, adversus eum qui ex septem unciis heres scriptus fuerat iusta querella contendisse, ab altero autem victum fuisse adlegas, pro ea parte, qua resolutum est testamentum, cum iure intestati qui obtinuit succedat, neque legata neque fideicommissa debentur, quamvis libertates et directae competant et fideicommissariae praestari debeant. * Gord. A. Prisciano. * <a 239 pp. iiii k. Febr. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.3.28.14: Imperator Gordianus

Eum, qui inofficiosi querellam delatam non tenuit, a falsi accusatione non submoventi placuit. idem observatur et si e contrario falsi crimine instituto victus postea de inofficioso actionem exercere maluerit. * Gord. A. Prisco. * <a 239 pp. vi k. Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.3.28.15: Imperator Philippus

Filiam praeteritam a matre ad successionem eius citra inofficiosi querellam adspirare non posse explorati iuris est. * Philippo. A. et Philippo. c. Aphrodisiae. * <a 245 pp. v k. Aug. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.3.28.16: Imperatores Valer., Gallien.

Contra maiores viginti quinque annorum duplicem actionem inferentes, primam, quasi testamentum non iure sit perfectum, alteram, quasi inofficiosum, licet iure perfectum, praescriptio ex prioris iudicii mora quinquennalis temporis non nascitur, quae officere non cessantibus non potest. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. nob. c. Theodotae. * <a 258 pp. id. Aug. Tusco et Basso cons.>

CJ.3.28.17: Imperatores carinus, numer.

Cum filium tuum te praeterita sororem heredem instituisse proponas, inofficiosi querellam apud praesidem provinciae persequi potes. * Carinus et Numer. AA. florae. * <a 284 pp. prid. id. Febr. Carino ii et Numeriano AA. cons.>

CJ.3.28.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum te pietatis religionem non violasse, sed mariti coniugium quod fueras sortita distrahere noluisse ac propterea offensum atque iratum patrem ad exheredationis notam prolapsum esse dicas, inofficiosi testamenti querellam inferre non vetaberis. * Diocl. et Maxim. AA. Faustinae. * <a 286 pp. Nicomediae xvi k. Mart. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.3.28.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si filia tua turpiter et cum flagitiosa foeditate vivit, ut a successione tua eam excludendam putes, si non inconsulto calore, sed ex meritis eius ad id odium incitatus es, postremi iudicii liberum arbitrium habebis. * Diocl. et Maxim. AA. apollinari. * <a 293 D. xv k. Iul. Sirmi ipsis v et iiii AA. cons.>

-----: CJ. c.3.28.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus
Si filia tua turpiter et cum flagitiosa foeditate vivit, ut a successione tua eam excludendam putes, si non inconsulto calore, sed ex meritis eius ad id odium incitatus es, postremi iudicii liberum arbitrum habebis. * Diocl. et Maxim. AA. apollinari. * <a 293 D. xv k. Iul. Sirmi ipsi v et iiii AA. cons.>

CJ.3.28.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filia in orbitate patris relicta cum marito, cui matre volente nupsit, colens concordiam iustas offensionis post eiusdem matris paenitentiam causas non praestat nec ex momentariis voluntatibus matris nupta atque vidua esse iure compellitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sabiniano. * <a 294 D. non. Ian. Sirmi cc. cons.>

CJ.3.28.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Fratris vel sororis filii, patrum vel avunculi, amitae etiam et materterae testamentum inofficiosum frustra dicunt, cum nemo eorum qui ex transversa linea veniunt exceptis fratre et sorore ad inofficiosi querellam admittatur. de falso sane per accusationem criminis queri non prohibentur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 294 D. vi id. Febr. cc. cons.>

CJ.3.28.22pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si maritus tuus facto testamento te quidem ex asse scripsit heredem, filia autem quam habuit in potestate exheredata facta minime probetur nihilque ei relictum est neque iustas causas offensae praestitisse convincatur, eam de inofficioso testamento patris querentem totam hereditatem obtinere posse non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. statillae. * <a 294 D. id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.3.28.22.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si iam obtinuit vel postea vincat, quodcumque maritus mortis suae tempore debuisse tibi perhibetur, idem ab ea reddi oportet. <a 294 D. id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.3.28.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Testamenti factionem per testationem vos interdixisse matri profitentes iustitiam offensae manifeste testamini. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Philippoae. * <a 294 D. v id. Sept. cc. cons.>

CJ.3.28.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Testamentum militis filii familias in castrensi peculio factum neque a patre neque a liberis eius per inofficiosi querellam rescindi potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. successo. * <a 294 D. iii non. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.3.28.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filiis matrem, quae de mariti moribus secus suspicetur, ita posse consulere iure compertum est, ut eos sub hac condicione instituat heredes, si a patre emancipati fuerint, atque eo pacto secundum tabulas bonorum possessionem patrem cum re accipere non videri, qui condicione minime obtemperavit, neque ei nomine filiorum inofficiosi eo modo actionem posse competere, quibus nullam iniuriam fecerit mater, sed potius putaverit providendum, restituere debet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menodoto. * <a 301 D. iiii non. Iul. Antiochiae Titiano et Nepotiano cons.>

CJ.3.28.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex tribus unciis herede instituto filio intra pubertatis annos directam non inutiliter a patre fieri substitutionem certum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. serapioni suo s. * <a 304 D. v k. Sept. Nicomediae Diocletiano viii et Maximiano viii AA. cons.>

CJ.3.28.27: Imperator Constantinus

Fratres vel sorores uterini ab inofficiosi actione contra testamentum fratris vel sororis penitus arceantur: consanguinei autem durante vel non agnatione contra testamentum fratris sui vel

sororis de inofficioso quaestionem movere possunt , si scripti heredes infamiae vel turpitudinis vel levis notae macula adsparguntur vel liberti, qui perperam et non bene merentes maximisque beneficiis suum patronum adsecuti instituti sunt, excepto servo necessario herede instituto. * Const. A. ad lucrium verinum. * <a 319 D. id. April. Sirmio Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.3.28.28pr.: Imperator Constantinus

Liberi de inofficioso querellam contra testamentum parentum moventes probationes debent praestare, quod obsequium debitum iugiter, prout ipsius naturae religio flagitabat, parentibus adhibuerunt, nisi scripti heredes ostendere maluerint ingratos liberos contra parentes extitisse. * Const. A. ad claudium praes. Daciae. * <a 321 D. viii id. Febr. Serdicae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.3.28.28.1: Imperator Constantinus

Sin autem mater contra filii testamentum inofficiosi actionem instituat, inquiri diligenter iubemus, utrum filius nulla ex iusta causa laesus matrem novissima laeserit voluntate nec luctuosam ei et legitimam reliquerit portionem, ut testamento remoto matri successio deferatur. <a 321 D. viii id. Febr. Serdicae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.3.28.28.2: Imperator Constantinus

Si tamen mater inhonestis factis atque indecentibus machinationibus filium forte obsedit insidiisque eum vel clandestinis vel manifestis appetiit vel inimicis eius suas amicitias copulavit atque in aliis sic versata est, ut inimica eius potius quam mater crederetur, ut hoc probato invita etiam adquiescat filii voluntati. <a 321 D. viii id. Febr. Serdicae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.3.28.29pr.: Imperator Zeno

Quoniam novella constitutio divi leonis ante nuptias donationem a filio conferri ad similitudinem dotis quae a filia confertur praecepit, etiam ante nuptias donationem filio in quartam praecipimus imputari. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 479 D. k. Mai. ipso A. ii cons.>

CJ.3.28.29.1: Imperator Zeno

Eodemque modo cum mater pro filia dotem vel pro filio ante nuptias donationem vel avus paternus aut maternus vel avia paterna aut materna pro sua nepte vel pro suo nepote vel proavus itidem vel proavia paterna aut materna pro sua pronepte vel pro suo pronepote dederit, non tantum eandem dotem vel donationem conferri, verum etiam in quartam partem ad excludendam inofficiosi querellam tam dotem datam quam ante nuptias donationem praefato modo volumus imputari, si ex substantia eius profecta sit, cuius de hereditate agitur. <a 479 D. k. Mai. ipso A. ii cons.>

CJ.3.28.30pr.: Imperator Justinianus

Omnimodo testatorum voluntatibus prospicientes magnam et innumerabilem occasionem subvertendae eorum dispositionis amputare censemus et in certis casibus, in quibus de inofficiosis defunctorum testamentis vel alio modo subvertendis moveri solebat actio, certa et statuta lege tam mortuis consulere quam liberis eorum vel aliis personis, quibus eadem actio competere poterat: ut, sive adiciatur testamento de implenda legitima portione sive non, firmum quidem testamentum sit, liceat vero his personis, quae testamentum quasi inofficiosum vel alio modo subvertendum queri poterant, id quod minus portione legitima sibi relictum est ad implendam eam sine ullo gravamine vel mora exigere, si tamen non ingrati legitimi modis arguantur, cum eos scilicet ingratos circa se fuisse testator edixit: nam si nullam eorum quasi ingratorum fecerit mentionem, non licebit eius heredibus ingratos eos nominare et huiusmodi quaestionem introducere. et haec quidem de his personis statuimus, quarum mentionem testantes

fecerint et aliquam eis quantitatem in hereditate vel legato vel fideicommisso, licet minorem legitima portione, reliquerint. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli Iustiniano A. ii cons.>

CJ.3.28.30.1: Imperator Justinianus

Sin vero vel praeterierint aliquam eorum personam iam natam vel ante testamentum quidem conceptam, adhuc vero in ventre constitutam, vel exheredatione vel alia eorum mentione facta nihil eis penitus reliquerint, tunc vetera iura locum habere sancimus, nullam ex praesenti promulgatione novationem vel permutationem acceptura. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli Iustiniano A. ii cons.>

CJ.3.28.30.2: Imperator Justinianus

Imputari vero filiis aliisque personis, quae dudum ad inofficiosi testamenti querellam vocabantur, in legitimam portionem et illa volumus, quae occasione militiae ex pecuniis mortui eisdem personis acquisitae posse lucrari eas manifestum est, eo quod talis sit militia, ut vendatur vel mortuo militante certa pecunia ad eius heredes perveniat, ita tamen, ut ille gradus eiusdem militiae inspiciatur, quem morte testatoris militans obtinet, ut tanta ei pecunia in legitimam portionem computetur, quantam dari statutum est, si in eo gradu mortuus esset is, qui militiam ex pecuniis testatoris adeptus est. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli Iustiniano A. ii cons.>

CJ.3.28.30.3: Imperator Justinianus

Exceptis solis viris spectabilibus silentiariis sacri nostri palatii, quibus praestita iam specialia beneficia tam de aliis capitulis quam de pecuniis super memorata militia a parentibus eorum datis, ne in legitimam portionem eis computentur, rata esse praecipimus: in ceteris vero personis praedictam observationem tenere volumus. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli Iustiniano A. ii cons.>

CJ.3.28.31: Imperator Justinianus

Quae nuper ad testamenta conservanda nec facile retractanda sanximus, ut ratione falcidiae minime illis personis derelicta, quae ad inofficiosi testamenti querellam ex prioribus vocabantur legibus, non periclitentur testamenta, sed quod deest legitima portioni, id est quartae parti ab intestato successionis, tantum repleatur, exceptis illis quibus nihil in testamento derelictum est, in quibus prisca iura illibata servavimus, etiam ad testamenta sine scriptis facienda locum habere sancimus. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.3.28.32: Imperator Justinianus

Quoniam in prioribus sanctionibus illud statuimus, ut, si quid minus legitima portione his derelictum sit, qui ex antiquis legibus de inofficioso testamento actionem movere poterant, hoc repleatur nec occasione minoris quantitatis testamentum rescindatur, hoc in praesenti addendum esse censemus, ut, si condicionibus quibusdam vel dilationibus aut aliqua dispositione moram vel modum vel aliud gravamen introducente eorum iura, qui ad memoratam actionem vocabantur, minuta esse videantur, ipsa condicio vel dilatio vel alia dispositio moram vel quodcumque onus introducens tollatur et ita res procedat, quasi nihil eorum testamento additum esset. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. ii k. April. Constantinopoli dec io vc. cons.>

CJ.3.28.33pr.: Imperator Justinianus

Si quis suo testamento maximam quidem portionem libero derelinquat, minusculam autem alii vel aliis de sua stirpe progenitis, ipsam tamen legitimam sive in hereditate vel in legato vel in fideicommisso, ut non possit locus de inofficiosi testamenti querellae fieri, et ille quidem, qui ex parvulo genitoris sui consequitur substantiam, eam suscipere maluerit, qui autem ex maiore parte eam amplexus est, sive unus vel si plures sint, non statim et sine contentioso proposito vel ulla

mora eam restituere voluerit, sed expectato iudiciorum strepitu et multis variisque certaminibus habitis post longum tempus ex sententia iudicis vix eam reddiderit, crudelitatem eius competenti poena adgredimur, ut, si haec fuerint subsecuta, non tantum in quod testator voluit eum restituere condemnetur, sed etiam aliam tertiam partem quantitatis, quae fuerat in testamento derelicta, modis omnibus reddere, ut avaritia eius legitimis ictibus feriatur: aliis omnibus, quae in eodem testamento vel elogio scripta sunt, pro sui tenore ad effectum perducendis. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.3.28.33.1: Imperator Justinianus

Legis autem veteris iniquitatem tollentes, ut non diutius erubescat posita, quam iulius Paulus in suis scripsit quaestionibus, hanc piissimam adgredimur sanctionem. cum enim infantem suum non posse ingratum a matre sua vocari scripsit neque propter hoc ab ultima suae matris hereditate repelli, nisi hoc odio sui fecerit mariti, ex quo infans progenitus est, hoc iniquum iudicantes, ut alieno odio alius praegravetur, penitus delendum esse sancimus et huiusmodi causam liberis non tantum infantibus, sed etiam quamcumque aetatem agentibus opponi minime concedimus, cum possit sub condicione emancipationis hereditatem suam mater filio derelinquens et patris odium punire et iuri filii sui minime nocere nec suam matrem fallere. satis enim crudele nobis esse videtur eum qui non sentit ingratum existimari. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.3.28.34pr.: Imperator Justinianus

Si quis filium suum exheredatum fecerit alio scripto herede, reliquerit autem ex eo nepotem vel vivum vel in ventre nurus suae constitutum, deliberante vero scripto herede filius decesserit, nulla hereditatis petitione ex nomine de inofficioso constituta vel praeparata omne adiutorium nepotem dereliquit. nec enim pater nepoti aliquod ius, cum decesserit, contra patris sui testamentum dereliquit, quia postea et adita est ab extraneo hereditas et supervixit avo pater eius, ut neque ex lege vellaea possit in locum patris sui succedere et rescindere testamentum. et hoc nonnulli iuris consulti in medio proponentes inhumane reliquerunt. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. iii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.34.1: Imperator Justinianus

Sed nos, qui omnes subiectos nostros et filios et nepotes habere existimamus adfectione paterna et imitatione, secundum quod possibile est omnium commodo prospicientes iubemus in tali specie eadem iura nepoti dari, quae filius habebat, et nisi praeparatio facta est ad inofficiosi querellam instituendam, tamen posse nepotem eandem causam proponere: et si non heres apertissimis probationibus ostenderit ingratum patrem nepotis circa testatorem fuisse, testamento remoto ab intestato eum vocari, nisi certa quantitas patri eius minor parte legitima relicta est: tunc etenim secundum novellam nostri numinis constitutionem repletio quartae partis nepoti superest, si qua patri eius competebat: et perfruatur nostro beneficio a vetustate quidem neglectus, a nostro autem vigore recreatus, nisi pater adhuc superstes vel repudiavit querellam vel quinquennium tacuit, scilicet post aditam hereditatem. <a 531 D. iii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.35pr.: Imperator Justinianus

Si quando talis concessio imperialis processerit, per quam libera testamenti factio conceditur, nihil aliud videri principem concedere, nisi ut habeat consuetam et legitimam testamenti factionem. neque enim credendum est Romanum principem qui iura tuetur huiusmodi verbo totam observationem testamentorum multis vigiliis excogitatam atque inventam velle everti. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.35.1: Imperator Justinianus

Illud etiam sancimus, ut, si quis a patre certas res vel pecunias accepisset et pactus fuisset, quatenus de inofficiosi querella adversus testamentum paternum minime ab eo moveretur, et post obitum patris filius cognito paterno testamento non agnoverit eius iudicium, sed oppugnandum putaverit, vetere iurgio exploso huiusmodi pacto filium minime gravari secundum papiniani responsum, in quo definivit meritis filios ad paterna obsequia provocandos quam pactionibus adstringendos. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.35.1a: Imperator Justinianus

Sed hoc ita admittimus, nisi transactiones ad heredes paternos filius celebraverit, in quibus apertissime iudicium patris agnoverit. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.35.2: Imperator Justinianus

Et generaliter definimus, quando pater minus legitima portione filio reliquerit vel aliquid dederit vel mortis causa donatione vel inter vivos sub ea condicione, ut haec inter vivos donatio in quartam ei computetur, si filius post obitum patris hoc quod relictum vel datum est simpliciter agnoverit, forte et securitatem heredibus fecerit quod ei relictum est accepisse, non adiciens nullam sibi superesse de repletione quaestionem, nullum filium sibi facere praedudicium, sed legitimam partem repleri, nisi hoc specialiter sive in apocha sive in transactione scripserit vel pactus fuerit, quod contentus relicta vel data parte de eo quod deest nullam habet quaestionem: tunc etenim omni exclusa querella paternum amplecti compellitur iudicium. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.35.3: Imperator Justinianus

Quae omnis sanctio suas radices extendat non solum ad filium vel filiam, sed etiam ad omnes personas, quae de inofficioso querellam contra mortuorum ultima elogia possunt movere. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.36pr.: Imperator Justinianus

Scimus ante constitutionem fecisse, qua cautum est, si pater minorem debita portionem filio suo reliquisset, omnimodo, etsi non adiciatur viri boni arbitrato repleri filio, attamen ipso iure inesse eandem repletionem. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.36.1: Imperator Justinianus

Quaerebatur itaque, si quis rem donatam vel inter vivos vel mortis causa vel in testamento relictam agnoverit et pro parte sua habuerit, deinde eadem res evicta vel tota vel pro parte fuerit, an debeat ex nostra constitutione pars legitima post evictionem suppleri: vel si ex lege falcidia minuatur legata vel fideicommissa vel mortis causa donationes, debet tamen ex hoc casu supplementum introduci: ne, dum totam falcidiam accipere heres nititur, etiam totum commodum hereditatis amittat. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.36.1a: Imperator Justinianus

Sancimus itaque in omnibus istis casibus, sive in totum evictio subsequatur sive in partem, emendari vitium et vel aliam rem vel pecunias restitui vel repletionem fieri, nulla falcidia interveniente, ut, sive ab initio minus fuerit derelictum sive extrinsecus qualiscumque causa interveniens aliquod gravamen imponat vel in quantitate vel in tempore, hoc modis omnibus repleri et nostrum iuvamen purum filiis inferri. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.36.1b: Imperator Justinianus

Repletionem autem fieri ex ipsa substantia patris, non si quid ex aliis causis filius lucratus est vel ex substitutione vel ex iure ad crescendi, puta usus fructus: humanitatis etenim gratia sancimus ea quidem omnia quasi iure adventicio eum lucrari, repletionem autem ex rebus substantiae fieri. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.36.1c: Imperator Justinianus

Cum autem quis extraneo herede instituto filio suo restituere eum hereditatem suam, cum moriatur, disposuerit, vel in tempus certum restitutionem distulerit, quia nostra constitutio, quae antea posita est, omnem dilationem omnem moram censuit esse abstrahendam, ut quarta pars pura et mox filio restituatur, in huiusmodi specie quid faciendum sit, dubitabatur. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.36.1d: Imperator Justinianus

Sancimus itaque quartae quidem partis restitutionem iam nunc celebrari non expectata nec morte heredis nec temporis intervallo, reliquim autem, quod post legitimam portionem restat, tunc restitui, quando testator disposuit. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.36.1e: Imperator Justinianus

Sic etenim filius suam habebit portionem integram et qualem leges et nostra constitutio definivit, et scriptus heres commodum quod ei testator dereliquit cum legitimo moderamine sentiet. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.36.2: Imperator Justinianus

Illud praeterea sancimus, ut tempora de inofficiosi querellae ab adita hereditate secundum ulpiani opinionem currant, herennii modestini sententia recusata, qui a morte testatoris ilico cursum de inofficioso querellae temporibus dabat, ut non liceat heredi quando voluerit adire, ne per huiusmodi tramitem iterum filius defraudetur debito naturali. <a 531 D. k. Sept.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.36.2a: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, ubi testator decesserit alio scripto herede et speratur de inofficioso querella, necessitatem habere scriptum heredem, si quidem praesto est in eadem commanens provincia, intra sex mensuum spatium, sin autem seorsum utraque pars in diversis provinciis degit, tunc intra annale tantummodo spatium simili modo per continuum a morte testatoris numerandum omnimodo adire huiusmodi hereditatem, vel manifestare suam sententiam, quod hereditatem minime admittit: expeditus etenim ita tractatus inducitur filio memoratam movere querellam: sin vero scriptus heres intra statuta tempora minime adierit, per officium quidem iudicis scriptum compelli hoc facere. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.36.2b: Imperator Justinianus

In medio tamen, id est a morte quidem testatoris, ante aditam autem hereditatem, etsi decesserit filius, huiusmodi querellam, licet non se praeparavit, ad suam posteritatem transmittet, ad extraneos vero heredes tunc tantummodo, quando antiquis libris insertam faciat praeparationem. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.37pr.: Imperator Justinianus

Cum antiquis legibus declaratum est, ut militaria testamenta de inofficioso querellam evadant, multi alii casus emergunt, in quibus dubitationes exortas sopiri necesse est. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.28.37.1: Imperator Justinianus

In castrensibus etenim peculii introducta est et alia subdivisio et peculii triplex invenitur causa.

vel enim paganum est peculium vel castrense vel quod medietatem inter utrumque obtinet, quod quasi castrense nuncupatur. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv cc.>

CJ.3.28.37.1a: Imperator Justinianus

In tali igitur peculio, quod quasi castrense appellatur, quibusdam personis licentia conceditur condere quidem testamenta, sed non quasi militibus pro voluerint modo, sed communi et licito et consueto ordine observando, quemadmodum constitutum fuerat in consulibus et praefectis legionum et praesidibus provinciarum et omnibus generaliter, qui in diversis dignitatibus vel administrationibus positi a nostra consequuntur manu vel ex publicis salariis quasdam largitates. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv cc.>

CJ.3.28.37.1b: Imperator Justinianus

Sed hae quidem personae testamenti faciendi habent potestatem in ipsis tamen tantummodo pecuniis, quae iam enumerata sunt, id est quasi castrensibus. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv cc.>

CJ.3.28.37.1c: Imperator Justinianus

Sed et veterani, qui tempore quidem militiae sibi peculium adquisierunt, militiam autem deposuerunt, testari (licito tamen modo) non prohibentur. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv cc.>

CJ.3.28.37.1d: Imperator Justinianus

In his itaque omnibus quasi castrensibus pecuniis dubitabatur, si contra huiusmodi testamenta de inofficioso querellam extendi oportet. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv cc.>

CJ.3.28.37.1e: Imperator Justinianus

Sed prior quaestio erat, si omnes qui quasi castrense peculium habent testari in hoc possint, quia non omnibus passim, sed quibusdam personis hoc privilegii loco concessum est: quia militibus quidem et veteranis testamenta facere in castrensi peculio undique concessum fuerat, sed militibus quidem in expeditione constitutis iure suo, veteranis autem iure communi: de aliis autem personis omnibus, quae non per speciale privilegium hoc acceperunt, si possint testari, dubitatum fuerat, ut puta viris disertissimis patronis causarum virisque devotissimis memorialibus et agentibus in rebus nec non magistris studiorum liberalium, archiatris quoque et omnibus omnino, qui salaria vel stipendia percipiunt publica. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv cc.>

CJ.3.28.37.1f: Imperator Justinianus

In his itaque omnibus sancimus, quia ad imitationem peculii castrensis quasi castrense peculium supervenit, omnibus, qui tale peculium possident, super ipsis tantummodo rebus, quae quasi castrensis peculii sunt, ultima condere (secundum leges tamen) posse elogia: hoc nihilo minus eis addito privilegio, ut neque eorum testamenta de inofficioso querella expugnentur. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv cc.>

CJ.3.28.37.1g: Imperator Justinianus

Si enim patronus adversus res, quas libertus eius ex castris quaesivit sui iuris indubitanter constitutus, praeteritus fuerit ab ingrato liberto, tamen contra eiusmodi peculium contra tabulas bonorum possessionem non habet secundum veterum legum sanctionem, quemadmodum oportet praefata peculia, quae ad instar castrensis peculii introducta sunt, de inofficioso querellae esse supposita? <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv cc.>

CJ.3.28.37.2: Imperator Justinianus

Sed haec obtinere oportet, donec in sacris parentum suorum constituti sunt hi qui quasi castrense

peculium possident. si enim sui iuris efficiantur, procul dubio est eorum testamenta et pro ipsis rebus, quas antea ex quasi castrensi peculio habebant, posse de inofficioso querellam sustinere, cum neque nomen peculii permanet, sed aliis rebus confunditur et similem fortunam recipit, quemadmodum et ceterae res eorum, et unum congregatur ex omnibus patrimonium. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv cc.>

CJ.3.29.0. De inofficiosis donationibus.

CJ.3.29.1: Imperator Philippous

Si, ut adlegatis, mater vestra ad deludendam inofficiosi querellam paene universas facultates suas, dum ageret in rebus humanis, factis donationibus sive in quosdam liberos sive in extraneos exhaustit ac postea vos ex duabus unciis fecit heredes easque legatis et fideicommissis exinanire gestivit, non iniuria iuxta formam super inofficioso testamento constitutorum subveniri vobis utpote quartam partem non habentibus desideratis. * Philippo. A. nicanori et papiniana. * <a 245 pp. xiiii k. Sept. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.3.29.2: Imperatores Valer., Gallien.

Pater si omne patrimonium suum impetu quodam immensae liberalitatis in filium effudit, aut in potestate is permansit, et arbitri familiae erciscundae officio congruit, ut tibi quartam debitae ab intestato portionis praestet incolumen, aut emancipatus fuerit, et, quia donatio non indiget alieno adminiculo, sed suis viribus nititur, iuxta constitutiones is qui provinciam regit ad similitudinem inofficiosi querellae auxilium tibi aequitatis impertiet. * Valer. et Gallien. AA. aetiae. * <a 256 pp. vi k. Aug. Maximo ii et Glabione cons.>

CJ.3.29.3: Imperatores Valer., Gallien.

Precibus quidem tuis proposita rescripta eos parentes denotant, qui, cum testamento facto vivi patrimonium suum immensis donationibus exinanissent, inane nomen heredum liberis reliquissent. sed ad intestatos quoque eadem ratio aequitatis extenditur. * Valer. et Gallien. AA. Aeliano. * <a 257 pp. x k. Nov. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.3.29.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si filius tuus immoderate liberalitatis effusione patrimonium suum exhaustit, praesidis provinciae auxilio uteris, qui discussa fide veri, si in integrum restitutionem ex filii persona competere tibi ob improbabilem donationis enormitatem animadverterit, in removendis his quae perperam gesta sunt tibi subveniet. ideoque non est tibi necessarium adversus immodicas donationes auxilium ad instar inofficiosi testamenti. * Diocl. et Maxim. AA. Calpurniae Aristaenetae. * <a 286 pp. iiii id. Febr. Mediolani Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.3.29.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si totas facultates tuas per donationes vacuefecisti, quas in emancipatos filios contulisti, id, quod ad submovendas inofficiosi testamenti querellas non ingratum liberis relinqui necesse est, ex factis donationibus detractum, ut filii vel nepotes, qui postea ex quocumque legitimo matrimonio nati sunt, debitum bonorum subsidium consequantur, ad patrimonium tuum revertetur. * Diocl. et Maxim. AA. cottabeo. * <a 286 D. ii k. Mart. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.3.29.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum donationibus in fratrem tuum collatis facultates patris tui exhaustas esse eundemque patrem vestrum ea quae superfuerant codicillis inter vos divisisse proponas, si voluntatem eius non agnovisti nec beneficio aetatis adversus haec iuvari poteris nec tantum dos a patre data et fideicommissum continent, quantum ad submovendam querellam sufficiat, de enormitate donationum ad exemplum inofficiosi testamenti praeses provinciae iurisdictionis suae partes exhibebit. * Diocl. et Maxim. AA. demetrianae. * <a 286 pp. vi k. Mai. cons. ut supra.>

CJ.3.29.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si mater tua ita patrimonium suum profunda liberalitate in fratrem tuum evisceratis opibus suis exhaustit, ut quartae partis dimidium, quod ad excludendam inofficiosi testamenti querellam adversus te sufficeret, in his donationibus quas tibi largita est non habeas, quod immoderate gestum est revocabitur. * Diocl. et Maxim. AA. Aurelio ammiano. * <a 286 pp. v id. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.3.29.8pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si liqueat matrem tuam intervertendae quaestionis inofficiosi causa patrimonium suum donationibus in unum filium collatis exhausisse, cum adversus eorum cogitationes, qui consiliis supremum iudicium anticipare contendunt et actiones filiorum exhauriunt, aditum querellae ratio deposcat, quod donatum est pro ratione quartae ad instar inofficiosi testamenti convicti deminuetur. * Diocl. et Maxim. AA. auxanoni. * <a 294 pp. iii id. Sept. cc. cons.>

CJ.3.29.8.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nam quod uxor a marito in se matrimonii tempore donationis causa collatum emancipato filio communi consentiente domino donavit, velut ex bonis patris, de cuius substantia prohibente matrimonio non potuit exire, datum accipi rationis est: in cuius bonis si idem consilium et eventus comprehendatur, lex, quam patrimonio matris ediximus, observabitur. <a 294 pp. iii id. Sept. cc. cons.>

CJ.3.29.9: Imperator Constantius

Non convenit dubitari, quod immodicarum donationum omnis querella ad similitudinem inofficiosi testamenti legibus fuerit introducta et sit in hoc actionis utriusque vel una causa vel similis aestimanda vel idem et temporibus et moribus. * consius. A. Olybrio. * <a 361 D. xiiii k. Iun. tauro et Florentio cons.>

CJ.3.30.0. De inofficiosis dotibus.

CJ.3.30.1: Imperator Constantius

Cum omnia bona a matre tua dote dicantur exhausta, concordare legibus promptum est, ut ad exemplum inofficiosi testamenti adversus dotem immodicam exercendae actionis copia tribuatur et filiiis conquerentibus emolumenta debita deferantur. * Constantius A. ad Maximum praes. ciliciae. * <a 358 D. xiiii k. Ian. Sirmio Datiano et Cereale cons.>

CJ.3.31.0. De petitione hereditatis.

CJ.3.31.1pr.: Imperator t. ael. ant.

Senatus consultum auctore divo Hadriano avo meo factum, quo cautum est, quid et ex quo tempore evicta hereditate restitui debeat, non solum ad fisci causas, sed etiam ad privatos hereditatis petitores pertinet. * T. Ael. Ant. A. augurino procons. Africae. * <a 170 pp. vi k. Febr. claro et cethego cons.>

CJ.3.31.1.1: Imperator t. ael. ant.

Usuras vero pecuniarum ante litis contestationem ex die venditionis hereditarium rerum ab eo factae qui antea possidebat collectas nec non etiam fructus bonae fidei possessores reddere cogendi non sunt, nisi ex his locupletiores extiterunt. <a 170 pp. vi k. Febr. claro et cethego cons.>

CJ.3.31.1.2: Imperator t. ael. ant.

Post litem autem contestatam tam fructus non venditarum rerum, non solum quos perceperunt, sed etiam quos percipere poterant, quam usuras pretii rerum ante litis contestationem venditarum ex die contestationis computandas omnimodo reddere compellantur. <a 170 pp. vi k. Febr. claro et cethego cons.>

CJ.3.31.2pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Si post motam controversiam menecratis bonorum partem dimidiam musaeus ab herede scripto

quaestionis illatae non ignarus comparavit, tam ipse quasi malae fidei possessor quam heredes eius fructus restituere coguntur. * Sev. et Ant. AA. Marcello mil. * <a 200 D. k. Iul. Severo A. ii et Victorino cons.>

CJ.3.31.2.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si vero venditionem lite antiquiorem esse liquido probaretur, ex eo die fructus restituantur, ex quo lis in iudicium deducta est. fructibus enim augetur hereditas, cum ab eo possidetur, a quo peti potest. <a 200 D. k. Iul. Severo A. ii et Victorino cons.>

CJ.3.31.2.2: Imperatores Severus, Antoninus

Emptor autem, qui proprio titulo possessionis munitus non est, etiam singularum rerum iure convenitur. <a 200 D. k. Iul. Severo A. ii et Victorino cons.>

CJ.3.31.3: Imperatores Severus, Antoninus

Hereditas materterae petita non infringit alterius hereditatis petitionem, quae venit ex alia successione. sed et si quaestionis titulus prior inofficiosi testamenti causam habuisset, iudicatae rei praescriptio non obstaret eandem hereditatem ex alia causa vindicanti. * Sev. et Ant. AA. epictae. * <a 205 pp. v id. Aug. Geta ii cons.>

CJ.3.31.4: Imperator Antoninus

In restituenda hereditate compensatio eius habebitur, quod te in mortui infirmitate in sumptumque funeris bona fide ex proprio tuo patrimonio erogasse probaveris. * Ant. A. vitaliano. * <a 213 pp. vii k. Mart. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.3.31.5: Imperator Antoninus

De hereditate, quam bona fide possidebas, si contra te pronuntiatum est, in restitutione eius detrahatur, quod creditoribus eiusdem hereditatis exsolvisse te bona fide probaveris: nam repeti a creditoribus, qui suum receperint, non potest. * Ant. A. postumianae. * <a 213 pp. vi k. Iun. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.3.31.6: Imperator Alexander Severus

Si putas non iure tutores datos nepotibus tuis, quod eos dicas in potestate tua esse, petere ab his hereditatem filii tui emancipati non moreris, cuius commodum ad te pertinere dicis, iudice statuturo, an a praesidalibus actis discedendum sit, qui eis tutores dedit, cum in tua potestate negarentur esse. * Alex. A. firmino. * <a 224 pp. x k. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.3.31.7pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Hereditatis petitionem, quae adversus pro herede vel pro possessore possidentes exerceri potest, praescriptione longi temporis non submoventur nemini incognitum est, cum mixtae personalis actionis ratio hoc respondere compellat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. restitutae. * <a 294 pp. xi k. Aug. cc. cons.>

CJ.3.31.7.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

A ceteris autem tantum specialibus in rem actionibus vindicari posse manifestum est, si non agentis intentio per usucapionem vel longum tempus explosa sit. <a 294 pp. xi k. Aug. cc. cons.>

CJ.3.31.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Liber nec ne fuerit testator, ante omnia disquiri debet, cum hereditas petatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio asterio. * <a 294 D. iii k. April. cc. cons.>

CJ.3.31.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si scripti delatam sibi successionem cognati repudiaverunt et hanc honorario vel civili iure quaesisti, res hereditarias, quae in eadem causa durant, hereditatis petitione vindicare potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. demophilae. * <a 294 D. iii k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.3.31.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si filius familias delatam sibi hereditatem per longum tempus detinuit, eo ipso utpote agnita hereditate patri suo eius commodum adquisiisse videtur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodotiano. * <a 294 D. xiii k. Ian. cc. cons.>

CJ.3.31.11: Imperatores Arcadius, Honorius

Cogi possessorem ab eo qui expetit titulum suae possessionis edicere incivile est praeter eum, qui dicere cogitur, utrum pro possessore an pro herede possideat. * Arcad. et Honor. AA. aeternali procons. Asiae. * <a 396 D. xii k. April. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.3.31.12pr.: Imperator Justinianus

Cum hereditatis petitioni locus fuerat, exceptio adsumebatur, quae tuebatur hereditatis petitionem, ne fieret ei praeiudicium. magnitudo etenim et auctoritas centumviralis iudicii non patiebatur per alios tramites viam hereditatis petitionis infringi. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.31.12.1: Imperator Justinianus

Cumque multae varietates et controversiae veterum exortae sunt, eas certo fine concludentes sancimus, si quis hereditatis petitionem vel suscepit vel suscipere sperat vel movere, alius autem superveniens vel ex deposito vel commodato vel legato vel ex fideicommisso vel ex aliis causis inquietare vel reum vel agentem ex persona defuncti crediderit sibi esse necessarium, si quidem pro legato vel fideicommisso hoc faciat, rem expeditae quaestionis esse, cum possit scriptus heres cautione interposita non differre hanc petitionem, sed recte exigi vel legatum vel fideicommissum sub cautela vel satisfactione pro qualitate personarum, quod, si non obtinuerint eius iura, restituet legatarius vel fideicommissarius ei datam pecuniam cum usuris ex quarta centesimae parte currentibus, vel agrum cum fructibus quos percepit, vel domum cum pensionibus, scilicet in utroque eorum expensis antea necessariis et utilibus deductis: vel si ipse maluerit litem quidem contestari, expectare autem hereditatis petitionis eventum, hoc ei liceat facere, ut restitutio, si competeret, cum legitimis augmentis legatario vel fideicommissario accedat. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.31.12.1a: Imperator Justinianus

Sin autem ex contractibus defuncti agatur contra possessorem hereditatis vel eius rei de qua agitur, si quidem res sint vel depositae vel commodatae vel pignori datae vel aliae quae extant, non differri sub praetextu hereditatis petitionis memoratum iudicium, quemadmodum, si pro fenerata pecunia vel alia personali actione agatur contra possessorem vel petitem, non debet iudicium differri, sed exitum suum accipere. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.31.12.1b: Imperator Justinianus

Postquam etenim hereditatis petitionis iudicium finem accipiat, tunc inter petitem hereditatis et possessorem rationibus contractis non aliter possessor, si victus fuerit, hereditatem restituere compellitur, nisi pro omnibus quae rite ab eo gesta sunt petitor ei satisfiat. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.31.12.1c: Imperator Justinianus

Quod si petitor fuerit victus, simili modo a possessore iudicis officio ei satisfiat vel, si hoc fuerit praetermissum, negotiorum gestorum vel ex lege conditione. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.31.12.2: Imperator Justinianus

Sin autem libertates vel a possessore vel a petitore fideicommissariae petantur vel directae ipso iure dicantur competere, annale tantummodo spatium expectetur a morte testatoris numerandum.

<a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.31.12.2a: Imperator Justinianus

Et si quidem hereditatis petitionis iudicium intra id spatium terminum accipiat, secundum eventum iudicii et libertates vel effectum habeant vel evanescant. <a 531 D. k. Sept.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.31.12.2b: Imperator Justinianus

Sin autem tempus annale emanaverit, tunc libertatis favore et humanitatis intuitu competant quidem directae libertates, ex fideicommissariis autem in libertatem servi eripiantur, ita tamen, si non falsum testamentum approbetur: sub ea scilicet condicione, ut, si actores sint vel alias ratiociniis suppositi, et postquam perveniant in libertatem, necessitas eis imponatur res hereditarias et rationes reddere: iure patronatus videlicet competente ei, qui ex legibus ad id possit vocari. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.31.12.3: Imperator Justinianus

Illo, ne in posterum dubitetur, observando, ut et ipsa hereditatis petitio omnimodo bonae fidei iudiciis connumeretur. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.32.0. De rei vindicatione.

CJ.3.32.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Etiam per alienum servum bona fide possessum ex re eius qui eum possidet vel ex operis servi adquiri dominium vel obligationem placuit. quare tu quoque si bona fide possedisti eundem servum et ex nummis tuis mancipia eo tempore comparavit, potes secundum iuris formam uti defensionibus tuis. * Sev. et Ant. AA. Caeciliae. * <a 210 pp. iii non. Mai. Eboraci Faustino et Rufo cons.>

CJ.3.32.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Mancipium autem alienum mala fide possidenti nihil potest acquirere, sed qui tenet non tantum ipsum, sed etiam operas eius nec non ancillarum partum et animalium fetus reddere cogitur. <a 210 pp. iii non. Mai. Eboraci Faustino et Rufo cons.>

CJ.3.32.2pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Si inferiorem partem aedificii, quae solum contingit, ad te pertinere probare potes, eam, quam vicinus imposuit, accessisse dominio tuo non ambigitur. * Sev. et Ant. AA. Aristaeneto. * <a 213 pp. xii k. Nov. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.3.32.2.1: Imperatores Severus, Antoninus

Sed et id, quod in solo tuo aedificatum est, quoad in eadem causa manet, iure ad te pertinet. si vero fuerit dissolutum, materia eius ad pristinum dominium redit, sive bona fide sive mala fide aedificium exstructum sit, si non donandi animo aedificia alieno solo imposita sint. <a 213 pp. xii k. Nov. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.3.32.3pr.: Imperator Alexander Severus

Mater tua vel maritus fundum tuum invita vel ignorante te vendere iure non potuit, sed rem tuam a possessore vindicare etiam non oblato pretio poteris. * Alex. A. dominae. * <a 222 pp. iii k. Nov. Alexandro A. cons.>

CJ.3.32.3.1: Imperator Alexander Severus

Sin autem postea de ea venditione consensisti vel alio modo proprietatem eius amisisti, adversus emptorem quidem nullam habes actionem, adversus venditricem vero de pretio negotiorum gestorum exercere non prohiberis. <a 222 pp. iii k. Nov. Alexandro A. cons.>

CJ.3.32.4: Imperator Gordianus

Adversus eos, qui a malae fidei possessoribus fundum bona fide comparaverunt, ita tibi actio

competit, si prius, quam usucapionem implerent vel longae possessionis praescriptionem adipiscerentur, dominium ad te pervenerit. * Gord. A. muniano mil. * <a 238 pp. xii k. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.3.32.5pr.: Imperator Gordianus

Domum, quam ex matris successione ad te pertinere et ab adversa parte iniuria occupatam esse ostenderis, praeses provinciae cum pensionibus quas percepit aut percipere poterat et omni causa damni dati restitui iubebit. * Gord. A. herasiano. * <a 239 pp. ii id. Febr. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.3.32.5.1: Imperator Gordianus

Eius autem quod impendit rationem haberi non posse merito rescriptum est, cum malae fidei possessores eius quod in rem alienam impendunt, non eorum negotium gerentes quorum res est, nullam habeant repetitionem, nisi necessarios sumptus fecerint: sin autem utiles, licentia eis permittitur sine laesione prioris status rei eos auferre. <a 239 pp. ii id. Febr. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.3.32.6: Imperator Gordianus

Si ea pecunia quam deposueras is apud quem collocata fuerat sibi possessiones comparavit ipsique traditae sunt, tibi vel omnes tradi vel quasdam compensationis causa ab invito eo in te conferri iniuriosum est. * Gord. A. austronio mil. * <a 239 pp. v id. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.3.32.7: Imperator Philippous

Partum ancillae matris sequi condicionem nec statum in hac specie patris considerari explorati iuris est. * Philippo. A. et Philippo. c. Aurelio Antonio. * <a 245 pp. xiiii k. Nov. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.3.32.8: Imperator Philippous

Si, ut proponis, pars diversa pecunia tua quaedam nomine suo comparavit, praeses provinciae utilem vindicationem obtentu militiae tibi eo nomine impertiri desideranti partes aequitatis non negabit. idem mandati quoque seu negotiorum gestorum actionem inferenti tibi iurisdictionem praebabit. * Philippo. A. et c. Philippo mil. * <a 246 pp. ii non. Mart. Praesente et Albino cons.>

CJ.3.32.9: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Doce ancillam, de qua supplicas, dotalem fuisse in notione praesidis: quo patefacto indubium erit vindicari ab uxore tua nequivisse. * Carus Carinus et Numer. AAA. Antonio. * <a 283 pp. iii k. Mart. Caro et Carino AA. cons.>

CJ.3.32.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum super vernis mancipiis nulla instrumenta te habere adseveres, in iudicio, in quo negotium coeptum esse proponitur, id quod in precem contulisti postulare debuisti. iudex enim non ignorat servorum dominia etiam citra instrumentorum exhibitionem aliis probationibus vel ipsorum interrogatione posse ostendi. * Diocl. et Maxim. AA. ianuario. * <a 290 pp. viii id. Febr. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.3.32.11pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quis sciens agrum alienum sevit vel plantas imposuit, postquam eae radicibus terram fuerint amplexae, solo cedere rationis est. domini enim magis segetem vel plantas quam per huiusmodi factum solum suum facit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Gaiano. * <a 293 D. iiii k. Mart. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.32.11.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane eum, qui bona fide possidens haec fecerit, per doli mali exceptionem contra vindicantem

dominium servare sumptus iuris auctoritate significatum est. <a 293 D. iiii k. Mart. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.32.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Incivile atque inusitatum est quod postulas, ut mancipium, quod tradidisti et hoc modo dominium eius transtulisti, invito eo ex nostro rescripto tibi adsignetur. unde intellegis semel ancilla emptoris facta filios etiam postea natos eius dominium sequi, cuius mater eorum eo tempore fuit. sane de pretio, si non te hoc probatum fuerit recepisse, conveni adversarium tuum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 293 D. vi id. April. AA. cons.>

CJ.3.32.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ordinarii iuris est, ut mancipiorum orta quaestione prius exhibitis mancipiis de possessione iudicetur ac tunc demum proprietatis causa ab eodem iudice decidatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. eytychio. * <a 293 D. id. April. AA. cons.>

CJ.3.32.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum a matre domum filii te sciente comparasse proponas, adversus eum dominium vindicantem, si matri non successit, nulla te exceptione tueri potes. quod si venditricis obtinet hereditatem, doli mali exceptione, pro qua portione ad eum hereditas pertinet, uti non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. septimae. * <a 293 D. iii k. Iul. AA. cons.>

CJ.3.32.15pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quotiens duobus in solidum praedium iure distrahitur, manifesti iuris est eum, cui priori traditum est, in detinendo dominio esse potioem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio proculino. * <a 293 D. xv k. Oct. AA. cons.>

CJ.3.32.15.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si igitur antecedenti tempore possessionem emisse ac pretium exsolvisse apud praesidem provinciae probaveris, obtentu non datorum instrumentorum expelli te possessione non patietur. <a 293 D. xv k. Oct. AA. cons.>

CJ.3.32.15.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Erit sane in arbitrio tuo pretium quod dedisti cum usuris recipere, ita tamen, ut perceptorum fructuum et sumptuum ratio habeatur: cum et si ex causa donationis utriusque dominium rei vindicetis, eum, cui priori possessio soli tradita est, haberi potioem convenit. <a 293 D. xv k. Oct. AA. cons.>

CJ.3.32.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in area communi domum aliquis extruxit, hanc vobis communem iuris fecit ratio. cuius portionem ab eo, qui bona fide possidens aedificavit, si velis vindicare, sumptus offerre debes, ne doli mali possis exceptione submoveri. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ianuario. * <a 293 D. id. Nov. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.32.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si fundum vestrum, vobis per denuntiationem admonentibus volentem ad emptionem accedere, quod distrahentis non fuerit, non recte is contra quem preces funditis comparavit vel alio modo mala fide contraxit, tam fundum vestrum constitutum probantibus quam fructus, quos eum mala fide percepisse fuerit probatum, aditus praeses provinciae restitui iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sabino. * <a 293 D. xii k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.32.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Re tua apud aliquem manente proprietatis error nihil tibi nocere potuit, nisi alia contra te causa intervenerit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. claro. * <a 293 D. viiii k. Ian. AA. cons.>

CJ.3.32.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Indicia cetera, quae iure non respuuntur, non minorem probationis quam instrumenta continent

fidem: quo iure, si de proprietate domus ambigis negotiumque integrum est, uti non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. callistrato. * <a 293 viii k. Ian. Sirmi. AA. cons.>

CJ.3.32.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non servum, quem res tuas detinere adseveras, sed eius dominum de rebus repetendis conveniendum esse perspicis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. quartillae. * <a 294 vi k. Mart. cc. cons.>

CJ.3.32.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

A possidentibus vindicata mancipia, quorum dominium ad vos pertinere intenditis, si, posteaquam impleveritis intentionem, haec non restituantur, iurisiurandi sollemnitate secuta condemnatio procedere debet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. herodi. * <a 294 D. vi id. Oct. cc. cons.>

CJ.3.32.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Certum est mala fide possessores omnes fructus solere cum ipsa re praestare, bona fide vero extantes, post litis autem contestationem universos. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Diodoto. * <a 294 D. iii k. Nov. cc. cons.>

CJ.3.32.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si mancipium tuum per vim vel furtum ablatum alii ex nulla iusta causa distraxerunt, vindicanti tibi dominium solvendi pretii nulla necessitas inrogatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. magnifero. * <a 294 D. xvi k. Dec. cc. cons.>

CJ.3.32.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nullo iusto titulo praecedente possidentes ratio iuris quaerere prohibet dominium. idcirco cum etiam usucapio cesset, intentio domini non absumitur: unde hoc casu postliminio reverso citra beneficium actionis rescissoriae directa permanet integra vindicatio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iuliano. * <a 294 D. xvi k. Dec. cc. cons.>

CJ.3.32.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sollemnibus pensionibus rei pro alio satisficientem non interveniente venditione solutionis causa minime dominum facit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. eugnomio. * <a 294 D. xvi k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.3.32.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Morae litis causam possessoris non instruunt ad inducendam longae possessionis praescriptionem, quae post litem contestatam in praeteritum aestimatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Heliodoro. * <a 294 D. x id. Dec. cc. cons.>

CJ.3.32.27: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Servum emptor non traditum sibi praesentem vindicare non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. philadelpho. * <a 294 D. xviii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.3.32.28: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Res alienas possidens, licet iustam causam nullam habeat tenendi, non nisi suam intentionem implenti restituere cogitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sopatro. * <a 294 D. viii k. Ian. cc. cons.>

CJ.3.33.0. De usu fructu et habitatione et ministerio servorum.

CJ.3.33.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si usus fructus omnium bonorum testamento uxoris marito relictus est, quamvis cautionem a te prohibuerat exigi, tamen non aliter a debitoribus solutam pecuniam accipere poteris quam oblata secundum formam senatus consulti cautione. * Sev. et Ant. AA. posidonio. * <a 199 pp. vi k. Oct. Anullino et Frontone cons.>

CJ.3.33.2: Imperatores Severus, Antoninus

Verbis testamenti, quae precibus inseruisti, usum fructum legatum tibi animadvertimus. quae res non impedit proprietatis dominum obligare creditori proprietatem, manente scilicet integro usu fructu tui iuris. * Sev. et Ant. AA. Felici. * <a 205 pp. vi id. Mai. Antonino ii et Geta ii cons.>

CJ.3.33.3pr.: Imperator Antoninus

Si patri tuo usus fructus legatus est, defuncto eo nihil ad te pertinet, cum morte eius, cui fuerat legatus usus fructus vel alio modo adquisitus, ad proprietatem regredi solet. * Ant. A. Antoniano. * <a 213 pp. iii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.3.33.3.1: Imperator Antoninus

Usufructuario autem superstite licet dominus proprietatis rebus humanis eximatur, ius utendi fruendi non tollitur. <a 213 pp. iii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.3.33.4: Imperator Alexander Severus

Usu fructu constituto consequens est, ut satisfactio boni viri arbitrio praebeatur ab eo, apud quem id commodum pervenit, quod nullam laesionem ex usu proprietati adferat. nec interest, sive ex testamento sive ex voluntario contractu usus fructus constitutus est. * Alex. A. verbicio. * <a 226 pp. vi id. Mart. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.3.33.5: Imperator Alexander Severus

Si pater usum fructum praediorum in tempus vestrae pubertatis matri vestrae reliquit, finito usu fructu postquam vos adolevistis, posterioris temporis fructus perceptos ab ea repetere potestis, quos nulla ratione sciens de alieno percepit. * Alex. A. .. evocato et aliis.* <a 226 pp. k. April. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.3.33.6: Imperator Alexander Severus

Interest, usum fructum solum maritus tuus in dotem acceperit, an proprietas quidem doti data sit, verum pactum intercessit, ut moriente eo tibi eadem possessio redderetur. nam usufructuarius quidem proprietatem pignora non potuit: qui autem proprietatem aestimatam in dotem accepit, non ideo minus obligare eam potuit, quoniam soluto matrimonio restituenda tibi aestimatio eius fuit. * Alex. A. Stratonicae. * <a 230 pp. k. Iul. agricola et clemente cons.>

CJ.3.33.7: Imperator Gordianus

Eum, ad quem usus fructus pertinet, sarta tecta suis sumptibus praestare debere explorati iuris est. proinde si quid ultra quam impendi debeat erogatum potes docere, sollempniter reposes. * Gord. A. ulpiano mil. * <a 243 pp. k. Febr. Arriano et Papo cons.>

CJ.3.33.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neque fructuarius ad obtinendam proprietatem rerum, quarum usum fructum habet, neque successores eius ulla temporis ex ea causa tenentes praescriptio munit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. hieroni. * <a 293 vi k. Iul. AA. cons.>

CJ.3.33.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Usu fructu matri tuae praediorum et mancipiorum relicto tam alienatio quam manumissio interdicta est. sane mancipia, quorum testamento ministerium matri relictum est, cum in his dominium non habet, nec tradendo cuiquam nec manumittendo ad testatoris heredem pertinentia quicquam facit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. auxanusae. * <a 293 D. k. Dec. AA. cons.>

CJ.3.33.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si domina proprietatis uxori tuae usum fructum locavit sub certa annua praestatione, morte conductricis ei quae locavit etiam utendi fruendi causa non est deneganda. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pomponio. * <a 293 D. xiii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.33.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Habitatio morte finitur: nec proprietatem qui habitationem habuit legando domini vindicationem excludit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Claudio Theodoto. * <a 294 subscripta iiii k. Oct.

viminaci cc. cons.>

CJ.3.33.12pr.: Imperator Justinianus

Ambiguitatem antiqui iuris decedentes sancimus, sive quis uxori suae sive alii cuicumque usum fructum reliquerit sub certo tempore, in quo vel filius eius vel quisquam alius pervenerit, stare usum fructum in annos, in quos testator statuit, sive persona, de cuius aetate compositum est, ad eam pervenerit sive non: neque enim ad vitam hominis respexit, sed ad certa curricula: nisi ipse cui usus fructus legatus sit ab hac luce fuerit subtractus: tunc etenim ad posteritatem usum fructum transmitti non est possibile, cum morte usum fructum penitus extinguere iuris indubitati sit. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.12.1: Imperator Justinianus

Sin autem talis fuerit incerta condicio, 'donec in furore filius vel alius quisquam remanserit', vel in aliis similibus casibus, quorum eventus in incerto sit, si quidem resipuerit filius vel alius, pro quo hoc dictum est, vel condicio extiterit, usum fructum finire: sin autem adhuc in furore is constitutus decesserit, tunc quasi in usufructuarii vitam eo relicto manere usum fructum apud eum. cum enim possibile erat usque ad omne vitae tempus usufructuarii non ad suam mentem venire furentem vel condicionem impleri, humanissimum est ad vitam eorum usum fructum extendi. quemadmodum etenim, si decesserit usufructuarius ante completam condicionem vel furorem finitum, extinguatur usus fructus, ita humanum est extendi eum in usufructuarii vitam, etsi antea decesserit furiosus vel alia condicio defecerit. <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.13pr.: Imperator Justinianus

Cum antiquitas dubitabat usu fructu habitationis legato, et primo quidem cui similis est, utrumne usui vel usui fructui an neutri eorum, sed ius proprium et specialem naturam sortita est habitatio, postea autem si possit is cui habitatio legata est eandem locare vel dominium sibi vindicare, auctorum iurgium decedentes compendioso responso omnem huiusmodi dubitationem resecamus. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xviii k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.13.1: Imperator Justinianus

Et si quidem habitationem reliquerit, ad humaniorem declinare sententiam nobis visum est et dare legatario etiam locationis licentiam. quid enim distat, sive ipse legatarius maneat sive alii cedat, ut mercedem accipiat? <a 530 D. xviii k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.13.2: Imperator Justinianus

Et multo magis, si habitationis usum fructum reliquerit, cum et nimiae subtilitati satisfactum videatur etiam nomine usus fructus addito. <a 530 D. xviii k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.13.3: Imperator Justinianus

In tantum etenim valere habitationem volumus, ut non antecellat usum fructum nec dominium habitationis speret legatarius, nisi specialiter evidentissimis probationibus ipse legatarius possit ostendere et dominium ei domus esse relictum: tunc enim voluntati testatoris per omnia obediendum est. <a 530 D. xviii k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.13.4: Imperator Justinianus

Quam decisionem locum habere censemus in omnibus modis, quibus habitatio constitui potest. <a 530 D. xviii k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.14pr.: Imperator Justinianus

Antiquitas dubitabat, si quis fundum vel aliam rem cuidam testamento reliquerit, quatenus usus fructus apud heredem maneat, si huiusmodi constat legatum. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.14.1: Imperator Justinianus

Et cum quidam inutile legatum esse existimabant, quia usus fructus numquam ad suam redit proprietatem, sed semper apud heredem remanet, et forsitan hoc existimabant, quia et secundus heres et deinceps successores unus esse videntur et non potest huiusmodi usus fructus secundum veterem distinctionem solitis modis extinguere, alii autem huiusmodi legatum non esse respuendum existimaverunt: tales altercationes decedentes censemus et huiusmodi legatum firmum esse et talem usum fructum una cum herede finire et illo moriente vel aliis legitimis modis eum amittente expirare. quare enim iste usus fructus sibi tale vindicat privilegium, ut generali interemptione usus fructus ipse solus excipiatur? quod ex nulla induci rationabili sententia manifestissimum est. <a 530 D. xv k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.14.2: Imperator Justinianus

Et propter hoc et usum fructum finire et ad proprietatem suam redire et utile esse legatum sancientes huiusmodi paucissimis verbis totam eorum ambiguitatem delevimus. <a 530 D. xv k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.15pr.: Imperator Justinianus

Inter antiquam prudentiam dissensio incidit, si per servum usus fructus domino fuerit acquisitus et ex quibusdam casibus (multi enim rebus incidunt mortalibus) pars huiusmodi servi in alium pervenerit, utrum omnis usus fructus, qui antea per servum ad aliquem pervenerit, apud eum remaneat an totus tollatur vel ex parte deminuat, ex parte autem apud eum resideat? * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. x k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.15.1: Imperator Justinianus

Et super huiusmodi dubitatione tres sententiae vertebantur, una, quae dicebat ex particulari alienatione servi totum usum fructum deminui, alia in tantum usum fructum deminui, in quantum et servus alienatur, tertia, quae definiebat partem quidem servi posse alienari, usum fructum autem totum apud eum remanere, qui ante servum in solidum habebat. et in novissimam sententiam et summum auctorem iuris scientiae salvium Iulianum esse invenimus. <a 530 D. x k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.15.2: Imperator Justinianus

Nobis autem haec decedentibus placuit salvii Iuliani admitti sententiam et aliorum qui in eadem fuerunt opinione, quibus humanius visum est non interemptionem usus fructus studiosam esse, sed magis retentionem, quatenus, etsi pars servi alienatur, tamen nec pars usus fructus depereat, sed maneat secundum suam naturam integer atque incorruptus et, quemadmodum et ab initio fixus est, ita conservetur ex huiusmodi casu nullo deterioratus modo. <a 530 D. x k. Oct. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.16pr.: Imperator Justinianus

Corruptionem usus fructus multiplicem esse veteribus placuit, vel morte usufructuarii vel capitis deminutione vel non utendo vel aliis quibusdam non ignotis modis. sed de usu fructu quidem hoc indubitatum fuerat: de personali autem actione, quae super usu fructu nascitur, sive in stipulationem usus fructus deductus sive ex testamento relictus est, dubitabatur, morte quidem usufructuarii et capitis deminutione et eam tolli omnibus concedentibus, non utendo autem, si per annum vel per biennium forsitan eundem usum fructum non petierit usufructuarius, si personalis actio tollitur, altercantibus. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.16.1: Imperator Justinianus

Sed nos haec decedentes sancimus non solum actionem quae pro usu fructu nascitur, sed nec ipsum usum fructum non utendo cadere, nisi tantummodo morte usufructuarii et ipsius rei

interitu, sed usum fructum, quem sibi aliquis adquisivit, hunc habeat, dum vivit, intactum, cum multae et innumerabiles causae rebus incidunt mortalibus, per quas homines iugiter detinere quod habent non possunt, et est satis durum per huiusmodi difficultates amittere quod semel possessum est, nisi talis exceptio usufructuario opponetur, quae, etiam si dominium vindicabat, poterat eum praesentem vel absentem excludere. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.16.2: Imperator Justinianus

Sed nec per omnem capitis deminutionem huiusmodi detrimentum imminere nostris patimur subiectis. quare enim, si filius familias fuerit is qui usum fructum habet, forte ex castrensi peculio, ubi nec usus fructus acquiritur ei, possessum, per emancipationem eum amittat? sed secundum quod definitum est tunc eum tantummodo desinere, cum usufructuarius vel res pereat, et tantummodo eum cum anima vel rei substantia expirare, nisi praedictae exceptionis vigor reclamaverit. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.16.3: Imperator Justinianus

Excepta videlicet tali capitis deminutione, quae vel libertatem vel civitatem Romanam possit adimere: et tunc enim usus fructus omnimodo ereptus ad suam revertatur proprietatem. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.33.17pr.: Imperator Justinianus

Ex libris Sabinianis quaestio nobis relata est, per quam dubitabatur, si usus fructus per servum adquisitus vel per filium familias capitis deminutione filii magna vel media vel morte vel emancipatione vel servi quacumque alienatione vel morte vel manumissione potest adhuc remanere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.33.17.1: Imperator Justinianus

Et ideo sancimus in huiusmodi casibus neque, si servus vel filius familias in praefatos casus inciderit, interrumpi patri vel domino usum fructum qui per eos adquisitus est, sed manere intactum, neque, si pater capitis deminutionem magnam vel mediam passus fuerit vel morte ab hac luce fuerit exemptus, usum fructum perire, sed apud filium remanere, etiamsi heres a patre non relinquatur. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.33.17.2: Imperator Justinianus

Usus fructum enim per eum adquisitum apud eum remanere et post patris calamitatem oportet, cum plerumque verisimile est testatorem contemplatione filii quam patris usum fructum ei reliquisse. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.34.0. De servitutibus et de aqua.

CJ.3.34.1: Imperator Antoninus

Si quas actiones adversus eum, qui aedificium contra veterem formam extruxit, ut luminibus tuis officeret, competere tibi existimas, more solito exercere non prohiberis. is, qui iudex erit, longi temporis consuetudinem vicem servitutis obtinere sciet, modo si is qui pulsatur nec vi nec clam nec precario possidet. * Ant. A. Calpurniae. * <a 211 pp. iii id. Nov. gentiano et Basso cons.>

CJ.3.34.2: Imperator Antoninus

Si aquam per possessionem martialis eo sciente duxisti, servitatem exemplo rerum mobilium tempore quaesiisti. quod si ante id spatium eius usus tibi interdictus est, frustra sumptus in ea re factos praestari tibi postulas, cum in aliena possessione operis facti dominium, quoad in eadem causa manet, ad eum pertinet, cuius est possessio. * Ant. A. martiali. * <a 215 pp. k. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.3.34.3: Imperator Antoninus

Et in provinciali praedio constitui servitus aquaeductus vel aliae servitutes possunt, si ea praecesserint, quae servitutum constituunt: tueri enim placita inter contrahentes debent. quare non ignorabis, si priores possessores aquam duci per praedia prohibere iure non potuerunt, cum eodem onere perferendae servitutis transire ad emptores eadem praedia posse. * Ant. A. ricanae. * <a 223 pp. k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.34.4: Imperator Antoninus

Aquam, quae in alieno loco oritur, sine voluntate eius, ad quem usus eiusdem aquae pertinet, praetoris edictum non permittit ducere. * Ant. A. cornelio. * <a 223 pp. id. Aug. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.34.5: Imperator Philippus

Si quid pars diversa contra servitutum aedibus tuis debitam iniuriose extruxit, praeses provinciae revocare ad pristinam formam, damni etiam ratione habita, pro sua gravitate curabit. * Philippo. A. et Philippo. c. Luciano mil. * <a 246 pp. k. Febr. Praesente et Albino cons.>

CJ.3.34.6: Imperator Claudius

Praeses provinciae usu aqua, quam ex fonte iuris tui profluere adlegas, contra statutam consuetudinis formam carere te non permittet, cum sit durum et crudelitati proximum ex tuis praediis aquae agmen ortum sitientibus agris tuis ad aliorum usum vicinorum iniuria propagari. * claud. A. Prisco. * <a 269 pp. vii k. Mai. Claudio A. et Paterno cons.>

CJ.3.34.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si manifeste doceri possit ius aquae ex vetere more atque observatione per certa loca profluentis utilitatem certis fundis inrigandi causa exhibere, procurator noster, ne quid contra veterem formam atque sollemnem morem innovetur, providebit. * Diocl. et Maxim. AA. Iuliano. * <a 286 pp. iiii non. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.3.34.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Altius quidem aedificia tollere, si domus servitutum non debeat, dominus eius minime prohibetur. in pariete vero tuo si fenestram Iulianus vi vel clam fecisse convincatur, sumptibus suis opus tollere et integrum parietem restituere compellitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aniceto. * <a 293 D. k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.34.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in aedibus vicini tibi debita servitute parietem altius aedificavit heraclius, novum opus suis sumptibus per praesidem provinciae tollere compellitur. sed si te servitutum habuisse non probetur, tollendi altius aedificium vicino non est interdictum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zosimo. * <a 293 pp. v k. Iul. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.34.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tibi servitutum aquae deberi praeses animadverterit nec hactenus non utentem spatio temporis amisisse perspexerit, uti te iure proprio providebit. nam si hoc minime probetur, loco proprio facto opere dominus fundi continere aquam et facere, quominus ager tuus rigari possit, non prohibetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nymphidio. * <a 294 pp. xi k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.3.34.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Per agrum quidem alienum, qui servitutum non debet, ire vel agere vicino minime licet: uti autem via publica nemo recte prohibetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio. * <a 294 D. xi k. Nov. Sirmi cc. cons.>

CJ.3.34.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non modus praediorum, sed servitus aquae ducendae terminum facit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Valeriae. * <a 294 pp. iii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.3.34.13: Imperator Justinianus

Sicut usum fructum, qui non utendo per biennium in soli rebus, per annale autem tempus in mobilibus vel se moventibus deminuebatur, non passi sumus huiusmodi sustinere compendiosum interitum, sed et ei decennii vel viginti annorum dedimus spatium, ita et in ceteris servitutibus obtinendum esse censuimus, ut omnes servitutes non utendo amittantur non biennio, quia tantummodo soli rebus adnexae sunt, sed decennio contra praesentes vel viginti annorum spatio contra absentes, ut sit in omnibus huiusmodi rebus causa similis differentiis explosis. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.34.14pr.: Imperator Justinianus

Cum talis quaestio in libris Sabinianis vertebatur: quidam etenim pactus est cum suo vicino, ut liceat ei vel per se vel per suos homines per agrum vicini transitum facere iterque habere uno tantummodo per quinquennium die, quatenus ei licentia sit in suam silvam inde transire et arbores excidere vel facere, quidquid ei fuerit visum, et quaerebatur, quando huiusmodi servitus non utendo amittitur, et quidam putaverunt, si in primo vel secundo quinquennio per eam viam non itum est, eandem servitatem penitus tolli quasi per biennium ea non utendo deperdita, singulo die quinquennii pro anno numerando, aliis aliam sententiam eligentibus, nobis placuit ita causam dirimere, ut, quia iam per legem latam a nobis prospectum est, ne servitutes per biennium non utendo depereant, sed per decem vel viginti annorum curricula, et in proposita specie, si per quattuor quinquennia nec uno die vel ipse vel homines eius eadem servitute usi sunt, tunc eam penitus amittat viginti annorum desidia. qui enim in tam longo prolixoque spatio suum ius minime consecutus est, sera paenitentia ad pristinam servitatem reverti desiderat. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xi k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.34.14.1: Imperator Justinianus

Cum autem apertissimi iuris est fructus aridos conculcatione quae in area fit suam naturam et utilitatem ostendere, aliquis vicinum suum vetabat ita aedificium extollere iuxta suam aream, ut ventus excluderetur et paleae ex huiusmodi obstaculo secerni a frugibus non possent, quasi vento suam vim per omnem locum inferre ex huiusmodi aedificatione vetito, cum secundum regionis situm et auxilium venti aream accedit. sancimus itaque nemini licere sic aedificare vel alio modo versari, ut idoneum ventum et sufficientem ad praefatum opus infringat et inutilem domino aream et fructuum inutilitatem faciat. <a 531 D. xi k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.3.35.0. De lege aquilia.

CJ.3.35.1: Imperator Alexander Severus

Damnum per iniuriam datum immisso in silvam igne vel excisa ea si probari potest, actione legis aquiliae utere. * Alex. A. glyconidi. * <a 222 pp. vii id. Nov. Alexandro A. cons.>

CJ.3.35.2: Imperator Gordianus

Legis aquiliae actione expertus adversus eum, quem domum tuam deposuisse vel incendio concremasse damnoque te adflixisse proponis, ut id damnum sarciatur, competentis iudicis auctoritate consequeris. quin etiam, si aqua per iniuriam alio derivata est, ut in priorem statum restituatur, eiusdem iudicis cura impetrabis. * Gord. A. Muciano. * <a 239 pp. viii id. Nov. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.3.35.3: Imperator Gordianus

Ex morte ancillae, quam caesam conquestus es, tam legis aquiliae damni sarciendi gratia actionem quam criminalem accusationem adversus obnoxium competere posse non ambigitur. *

Gord. A. dolenti. * <a 241 pp. v k. April. Gordiano A. ii et Pompeiano consss.>

CJ.3.35.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Contra negantem ex lege aquilia, si damnum per iniuriam dedisse probetur, dupli procedit condemnatio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zoilo. * <a 293 D. xv k. Mai. Heracliae AA. consss.>

CJ.3.35.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De pecoribus tuis, quae per iniuriam inclusa fame necata sunt vel interfecta, legis aquiliae actione in duplum agere potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Claudio. * <a 293 D. xv k. Nov. AA. consss.>

CJ.3.35.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De his, quae per iniuriam depasta contendis, ex sententia legis aquiliae agere minime prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. plinio. * <a 294 pp. xv k. Nov. cc. consss.>

CJ.3.36.0. Familiae erciscundae.

CJ.3.36.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si non omnem paternam hereditatem ex consensu divisisti nec super ea re sententia dicta vel transactio subsecuta est, iudicio familiae erciscundae potes experiri. * Sev. et Ant. AA.

Marciano. * <a 197 pp. viii k. Oct. Laterano et Rufino consss.>

CJ.3.36.2: Imperator Antoninus

Uxor tua si mortuo patre tuo, cui dotem numeraverat, cum heres ei extiteris, adhuc in matrimonio tuo fuit, familiae erciscundae actionem ad exsequendam dotem secundum iuris pridem placitum adversus coheredes tuos nactus es eamque retines, etiam si postea, dum tibi nupta est, decessit. * Ant. A. avitiano. * <pp ii id. Febr. >

CJ.3.36.3: Imperator Antoninus

Adversus coheredes dividendae hereditatis iudicio secundum iuris formam experire. iudex datus, si quid a coherede etiam tuae portionis ex hereditate sublatum fuerit probatum, adiudicationibus factis secundum iuris formam eum tibi condemnabit. expilatae enim hereditatis crimen frustra coheredi intenditur, cum iudicio familiae erciscundae indemnitati prospiciatur. * Ant. A. Rufo. * <pp. vii... Nov. >

CJ.3.36.4: Imperator Alexander Severus

Si filius familias fuisti et res mobiles vel se moventes, quae castrensis peculii esse possunt, donatae tibi a patre sunt, eas quoque in cetero peculio castrensi non communes cum fratribus tuis habes. praedia autem, licet eunti tibi in castra filio pater donaverit, peculii castrensis non sunt. diverso iure ea praedia habentur, quae ex occasione militiae filiis familias obveniunt: haec enim castrensi peculio cedunt. * Alex. A. Antonio. * <>

CJ.3.36.5: Imperator Alexander Severus

In ipsius mariti tui fuit potestate mutare, quod iratus in servos suos testamento caverat, ut unus quidem in perpetuis vinculis moraretur, alter vero exportandus venundaretur. proinde si offensam istam clementia flexit (quod, licet scriptura non probetur, vel aliis tamen rationibus doceri nihil impedit, praesertim cum posteriora eorum talia merita deprehenduntur, ut ira domini potuerit mitigari), novissimam eius voluntatem arbiter familiae erciscundae sequetur. * Alex. A. statiliae. * <>

CJ.3.36.6: Imperator Gordianus

Ea quae in nominibus sunt non recipiunt divisionem, cum ipso iure in portiones hereditarias ex lege duodecim tabularum divisa sunt. * Gord. A. Pompeio mil. * <pp.>

CJ.3.36.7: Imperator Gordianus

Si qua fideicommissorum petitio inter coheredes consistat, praetor vel praeses provinciae eius rei disceptator constitutus vel iudex familiae erciscundae iudicio aditus, ut voluntas testatrix

servetur, suas partes debet accommodare. * Gord. A. Aeliano. * <a 239 vel 241 pp. k. Sept. Gordiano... cons.>

CJ.3.36.8: Imperator Gordianus

Bona, quaecumque sunt tibi communia cum fratre tuo ex hereditaria successione patris vel matris, cum eodem familiae erciscundae iudicio experiens, ut dividantur, impetrabis. * Gord. A. telesphoro. * <a 243 pp. vi non..... Arriano et Papo cons.>

CJ.3.36.9: Imperator Gordianus

Non est ambiguum, cum familiae erciscundae titulus inter bonae fidei iudicia numeretur, portionem hereditatis, si qua ad te pertinet, incremento fructuum augeri. * Gord. A. nerviae. * <>

CJ.3.36.10: Imperator Gordianus

Quotiens inter omnes heredes testator successionem dividit ac singulos certis possessionibus cum mancipiis, quae in isdem sunt constituta, iubet esse contentos, voluntati eius salva legis falcidiae auctoritate obtemperandum esse manifestum est: nec mutat, quod in sequentibus verbis mancipia sua universa nulla facta eorum discretione commendanda putavit heredibus, cum utique his ea videatur insinuasse, quibus etiam testamento relinquenda esse decrevit. * Gord. A. Philoteriae. * <>

CJ.3.36.11: Imperator Philippus

Inter filios ac filias bona intestatorum parentum pro virilibus portionibus aequo iure dividi oportere explorati iuris est. * Philippo. A. et Philippo. c. Antoniae. * <pp. xvi k. Mart. ... cons.>

CJ.3.36.12: Imperatores gallus, volus.

Non ideo divisio inter te ac fratrem tuum, ut proponis, facta irrita habenda est, quod eam scriptura secuta non est, cum fides rei gestae ratam divisionem satis adfirmet. * gallus et volus. AA. Rufo. * <a 252 pp. prid. id. Mart. gallo A. ii et Volusiano cons.>

CJ.3.36.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Certum est liberorum peculia post mortem patris in hereditate dividenda ad communionem esse revocanda. frater autem et coheres tuus ob contractus, quibus vivente patre etiam ignorante ipso obligatus fuit, convenire te et alterum fratrem tuum coheredem vestrum ultra non potest, quam ut de peculio suo recipiat tantam quantitatem, in quam condemnatus est his, cum quibus ipse contraxit. * Diocl. et Maxim. AA. Saturnino. * <>

CJ.3.36.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si familiae erciscundae iudicio, quo bona paterna inter te ac fratrem tuum aequo iure divisa sunt, nihil super evictione rerum singulis adiudicatarum specialiter inter vos convenit, id est ut unusquisque eventum rei suscipiat, recte possessionis evictae detrimentum fratrem tuum et coheredem pro parte agnoscere praeses provinciae per actionem praescriptis verbis compellet. * Diocl. et Maxim. AA. Hermiano. * <>

CJ.3.36.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si divisionem conventionem factam etiam possessio consensu secuta dominium pro solido rerum, quas pertinere ad patrem tuum placuit, ei firmavit, earum vindicationem habere potes, si patri tuo successisti. si vero placitum divisionis usque ad pactum stetit, arbiter familiae erciscundae iudicio vobis datum communionem inter vos finiri providebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. theophilae. * <a 293 >

CJ.3.36.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filii patris testamentum rescindendi, si hoc inofficiosum probare non possunt, nullam habent facultatem. sed si tam circa testamentum quam etiam codicillos iudicium eius deficiat, verum quibuscumque verbis voluntas eius declarata sit, licet intestato ei fuerit successum, ex senatus consulto retentionis modo servato familiae erciscundae iudicio aditum iudicem sequi voluntatem

oportere iuris auctoritate significatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Heracliano. * <a 293 D. viii k. Sept. AA. cons.>

CJ.3.36.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Coheredibus divisionem inter se facientibus iuri absentis et ignorantis minime derogari ac pro indiviso portionem eum, quae initio ipsius fuit, in omnibus communibus rebus retinere certissimum est. unde portionem tuam cum redditibus arbitrio familiae erciscundae percipere potes, ex facta inter coheredes divisione nullum praeiudicium timens. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. commodiano. * <a 293 D. vii k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.36.18pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filiae, cuius pater nomine res comparavit, si non post contrarium eius iudicium probetur, per arbitrium dividendae hereditatis praecipuas adiudicari saepe rescriptum est. his itaque, si patri successisti, quem nomine tuo quaedam comparasse dicis, adversus sororem tuam apud praesidem provinciae, si res integra est, uti potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Domnae. * <a 293 D. xviii k. Ian. AA. cons.>

CJ.3.36.18.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In communi autem hereditate quin sumptus ab uno facti bona fide familiae erciscundae iudicio vel negotiorum gestorum actione servari possint, non est ambiguum. <a 293 D. xviii k. Ian. AA. cons.>

CJ.3.36.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Incerti iuris non est in familiae erciscundae iudicio earum etiam rerum, quas ex coheredibus quidam de communibus absumpserunt vel deteriores fecerunt, rationem habendam eiusque rei ceteris praestandam indemnitate. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. lysicratiae. * <a 293 pp. xviii k. Ian. AA. cons.>

CJ.3.36.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In familiae erciscundae iudicio ab uno pro solido rei veluti communis venumdatae pretium non venit, sed mandati, si praecessit, coheres venditoris agere potest, vel negotiorum gestorum, si ratam fecerit venditionem. nam si velut propriam unus distraxit ac pretium possideat, hereditas ab eo petenda est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pactumeiae. * <a 294 iii... Febr. cc. cons.>

CJ.3.36.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si cogitatione futurae successionis officium arbitri dividendae hereditatis praeveniendo pater communis iudicio suo qualicumque iudicio suam declaravit voluntatem, inter eos qui successerunt, exemplo falcidiae retentionis habita ratione, familiae dividendae causa datus arbiter (virili praeterea portione eorum, quae nulli specialiter vel generaliter adsignavit, facta divisione) in adiudicando patris sequetur voluntatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Fortunato. * <a 294 vi k. Dec. cc. cons.>

CJ.3.36.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Servum communem non consentientibus coheredibus, sed per errorem ad eum qui possidet pertinere credentibus tenens, cum omnis verus titulus deficiat, suum non facit, sed in eo portiones hereditarias adsignatas penes singulos successores remanere manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dionysio. * <a 294 >

CJ.3.36.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet pacto divisionis adversus singulos actio pro hereditariis portionibus creditori parata mutari non possit, tamen ad exhibendam fidem his quae convenerant, stipulationis et iuris adhibito remedio, qui placitum excedit, urgeri potest, cum et hoc omissio, si non contrarium convenisse probaretur, praescriptis verbis conveniri potuisset. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hermogeni. * <a 294 s.>

CJ.3.36.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filium, quam habentem fundum portionem hereditatis fratribus et quibusdam aliis sub condicione verbis precariis restituere sanxit testator, post eius eventum, hereditaria parte praedii in quartae ratione retenta, compensato praeterea quod a coheredibus vice mutua percepit et, si quid deest, in supplementum deducto, quod a ceteris in eo fundo solvitur supra quartam habens, reddere compelletur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Socrati. * <a 294 D. v k. Ian. cc. cons.>

CJ.3.36.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex causa donationis vel aliunde tibi quaesita, si avi successionem respueris, conferre fratribus compelli non potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Diocl. * <a 295 D. id. April. Tusco et Anullino cons.>

CJ.3.36.26pr.: Imperator Constantinus

Inter omnes dumtaxat heredes suos, qui ex quolibet venientes gradu tamen pares videantur esse, vel emancipatos, quos praetor ad successionem vocat, sive coeptum neque impletum testamentum vel codicillus seu epistula parentis esse memoratur sive quocumque alio modo scripturae quibuscumque verbis vel iudiciis inveniantur relictas, iudicio familiae erciscundae, licet intestato ad successionem liberi vocentur, servato senatus consulti auxilio defuncti dispositio custodiatur, etsi sollemnitate legum huiusmodi dispositio fuerit destituta. * Const. A. ad Bassum. * <a 321 D. Romae k.... Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.3.36.26.1: Imperator Constantinus

Si vero in huiusmodi voluntate designatis liberis alia sit mixta persona, certum est eam voluntatem quantum ad illam dumtaxat permixtam personam pro nullo haberi. <a 321 D. Romae k.... Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.3.37.0. Communi dividundo.

CJ.3.37.1pr.: Imperator Antoninus

Frater tuus si solam portionem praedii ad se pertinentem distraxit, venditionem revocari non oportet, sed adversus eum, cum quo tibi idem praedium commune esse coepit, communi dividundo iudicio consiste: ea actione aut universum praedium, si licitatione viceris, exsoluta socio parte pretii obtinebis aut pretii portionem, si alius meliorem condicionem attulerit, consequeris. * Ant. A. Luciano. * <a 213 pp. k. Mart. Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.3.37.1.1: Imperator Antoninus

Quod si divisio praedii sine cuiusquam iniuria commode fieri poterit, portionem suis finibus tibi adjudicatam possidebis: hoc videlicet custodiendo, ut post litis contestationem nemo nec partem suam ceteris eiusdem rei dominis non consentientibus alienare possit. <a 213 pp. k. Mart. Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.3.37.2pr.: Imperator Alexander Severus

Si probatum fuerit praesidi provinciae fratrem tuum vineas communes pignori dedisse, cum partem tuam, quam in vineis habes, creditori obligare non potuerit, praeses provinciae restitui tibi eam iubebit cum fructibus, quos creditor de parte tua percepit. * Alex. A. Avito mil. * <a 222 pp. ii id. Sept. Alexandro A. cons.>

CJ.3.37.2.1: Imperator Alexander Severus

Idem praeses provinciae de divisione vinearum inter te et creditorem fratris tui cognoscet et iubebit eum accepta pecunia, quanti statuerit partem fratris tui valere, eam partem quam de fratre tuo accepit tibi restituere aut aestimata tua parte ad creditorem fratris tui data pecunia quanti aestimaverit eam transferre. <a 222 pp. ii id. Sept. Alexandro A. cons.>

CJ.3.37.3pr.: Imperator Alexander Severus

Ad officium arbitri, qui inter te et fratrem tuum dividendis bonis datus fuerit, ea sola pertinent,

quae manent communia tibi et illi. nam ea, quorum partem is vendidit, cum emptoribus tibi communia sunt et adversus singulos arbitrum petere debes, si ab illorum quoque societate discedi placeat. * Alex. A. verecundiano. * <a 224 pp. v non. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.3.37.3.1: Imperator Alexander Severus

Cum autem regionibus dividi aliquis ager inter socios non potest, vel ex pluribus singuli aestimatione iusta facta unicuique sociorum adiudicantur, compensatione invicem pretii facta eoque, cui maiores res pretii obvenit, ceteris condemnato, ad licitationem nonnumquam etiam extraneo emptore admissa, maxime si se non sufficere ad iusta pretia alter ex sociis sua pecunia vincere vilius licentem profiteatur. <a 224 pp. v non. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.3.37.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si maior quinque et viginti annis soror tua tecum res communes divisit, quamvis non instrumentis, sed aliis probationibus earum diremptam communionem probetur, stare finitis convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. herodae. * <a 294 D. viii id. Febr. cc. cons.>

CJ.3.37.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si minor fuit nec tempus in integrum restitutioni praefinitum adhuc excessit, an in integrum propter divisionem restitui debeat, causa cognita provinciae praeses aestimabit. <a 294 D. viii id. Febr. cc. cons.>

CJ.3.37.4.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Idem eorum etiam, quae vobis permanent communia, fieri divisionem providebit, tam sumptuum, si quis de vobis in res communes fecit, quam fructuum, item doli et culpa, cum in communi dividendo iudicio haec omnia venire non ambigitur, rationem, ut in omnibus aequalitas servetur, habiturus. <a 294 D. viii id. Febr. cc. cons.>

CJ.3.37.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In communionem vel societatem nemo compellitur invitus detineri: quapropter aditus praeses provinciae ea, quae communia tibi cum sorore perspexerit, dividi providebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. secundino. * <a 294 D. viii k. Sept. cc. cons.>

CJ.3.38.0. Communia utriusque iudicii tam familiae erciscundae quam communi dividendo.

CJ.3.38.1: Imperator Antoninus

Divisionem praediorum vicem emptionis obtinere placuit. * Ant. A. marco. * <a 211 pp. vi k. Dec. gentiano et Basso cons.>

CJ.3.38.2: Imperator Alexander Severus

Etiam si is divisioni arbitrum dedit, cui ius dandi non fuit, tamen si socii quondam divisioni consensum dederint, quod quisque eorum secundum placita possedit, pro parte socii dominium nactus est. * Alex. A. euphratae. * <a 229 pp. xvi k. Dec. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.3.38.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Maioribus etiam, per fraudem vel dolum vel perperam sine iudicio factis divisionibus, solet subveniri, quia in bonae fidei iudiciis et quod inaequaliter factum esse constiterit, in melius reformabitur. * Diocl. et Maxim. AA. Aureliae severae. * <a 290 pp. xvii k. Iul. ipsis iii et iii AA. cons.>

CJ.3.38.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si patruus tuus ex communibus bonis res comparavit sibi negotium gerens, non omnium bonorum socius constitutus, pro competentium portionum modo indemnitati tuae consuli oportet: et ideo rem emptam eum communicare contra formam iuris postulas. * Diocl. et Maxim. AA. ad Maximum. * <a 290 pp. xvi k. Nov. ipsis iii et iii AA. cons.>

CJ.3.38.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De instrumentis, quae communia fratrem vestrum tenere proponitis, rector aditus provinciae,

apud quem haec collocari debeant, aestimabit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. frontoni et glafirioni. * <a 293 pp. vi id. Febr. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.38.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si cum patruo vestro hac condicione divisionem fecistis, ut se nullum dolum malum adhibuisse iuraret, nec fidem placitis exhibuit, quominus res indivisas requiratis, eorum placitum quae in divisionem venerunt nihil vobis nocere potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. thesidiana. * <a 294 D. v k. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.3.38.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si fratres vestri pro indiviso commune praedium citra vestram voluntatem obligaverunt et hoc ad vos secundum pactum divisionis nulla pignoris facta mentione pervenit, evictis partibus, quae ante divisionem sociorum fuerunt, in quibus obligatio tantum constitit, ex stipulatu, si intercessit, alioquin quanti interest praescriptis verbis contra fratres agere potestis. nam si fundi scientes obligationem dominium suscepistis, tantum evictionis promissionem sollemnitate verborum vel pacto promissam probantes eos conveniendi facultatem habetis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. severiano et Flaviano. * <a 294 D. ii non. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.3.38.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si inter vos maiores annis viginti quinque rerum communium divisio relicta vel translata possessione finem accepit, instaurari mutuo bona fide terminata consensu minime possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nicomacho. * <a 294 D. non. Dec. cc. cons.>

CJ.3.38.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Familiae erciscundae vel communi dividundo iudicium ita demum, si corpora maneant communia, agi potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. demetriano. * <a 294 D. vi id. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.3.38.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Scriptura testamenti, qua specialiter omnia divisa continentur, quominus res quarum testator non fecit mentionem heredes inquirere nihil impedit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Gallicano. * < sine die et consule.>

CJ.3.38.11: Imperator Constantinus

Possessionum divisiones sic fieri oportet, ut integra apud successorem unumquemque servorum vel colonorum adscripticiae condicionis seu inquilinorum proxima agnatio vel adfinitas permaneret. quis enim ferat liberos a parentibus, a fratribus sorores, a viris coniuges segregari? igitur si qui dissociata in ius diversum mancipia vel colonos traxerint, in unum eadem redigere cogantur. * Const. A. gerulo. * <a 334? D. iii k. Mai. proculo et Paulino cons.>

CJ.3.38.12pr.: Imperator Justinianus

Illud aequitatis vovere rationibus bene nobis apparuit. si quis etenim pro filio suo ante nuptias donationem conscripserit vel dederit vel pro filia sua dotem, et hoc quod dedit iterum in eundem revertatur vel stipulatione vel lege hoc faciente, vel et si alio dotem vel ante nuptias donationem dante stipulationis paternae tenor vel forte legis hoc induxerit, ille autem testamento condito vel filios suos vel extraneos scripserit heredes et nihil de huiusmodi rebus, quae ad eum reversae sunt vel pervenerunt, disposuerit, inveniantur autem alii liberi eius res a paterna substantia lucrati vel per ante nuptias donationes vel dotes vel militiae causa, quas utpote testamento existente non coguntur conferre, tunc filius vel filia easdem res, quae ad patrem reversae sunt vel pervenerunt, habeant praecipuas, ad simile tamen lucrum computandas, ut in praesenti casu tantum habeat ipsa vel ipse, quantum eius fratres ex patre sunt consecuti secundum eos modos quos supra diximus et quos conferre propter testamentum non coartantur. * Iust. A. ad senatum. * <a 530 D. xi k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.38.12.1: Imperator Justinianus

Sin autem nihil tale penitus in fratres eorum a patre collatum est, neque ipsos sibi praecipue hanc partem vindicare, sed, quasi paternae facta substantiae sit, inter omnes secundum institutionis tenorem dividi. et haec quidem, si inter fratres patris elogium compositum sit. <a 530 D. xi k.

Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.38.12.2: Imperator Justinianus

Sin autem extranei sint scripti heredes et nihil in testamento suo neque in hac parte testator dixerit, tunc omnimodo praecipuum habeat filius vel filia, quod ad patrem revertitur vel pervenit. si tamen minus in fratres collatum est, amplius autem ex huiusmodi casu ad patrem pervenit, illo quod ad similem quantitatem concurrat excepto cetera quasi paternae substantiae facta secundum modum institutionum dividantur: illo procul dubio observando, quod, si minus sit quod pater ex huiusmodi causa habuit ea quantitate quae in fratres collata est, tota huiusmodi portio ad eas personas perveniat, quarum occasione res ad patrem revertitur. <a 530 D. xi k. Aug.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.38.12.3: Imperator Justinianus

Ea igitur, quae in paterna persona diximus, obtinere volumus etiam in avum et proavum paternum vel maternum et in matrem et in aviam vel proaviam paternam vel maternam. <a 530 D. xi k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.3.39.0. Finium regundorum.

CJ.3.39.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Regionem certam fundi propriis finibus eius mutatis dominus eius distrahere ac residuum retinere non prohibetur. nec amplius emptor, quam quod ratione secundum venditionis fidem ad se pervenit, vindicare potest praetextu terminorum temporis antecedentis venditionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nicephoro. * <a 294 D. id. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.3.39.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Successionum varietas et vicinorum novi consensus, additis vel detractis agris alterutro, determinationis veteris monumenta saepe permutant. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Tatiano. * <a 294 D. viii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.3.39.3pr.: Imperator Constantinus

Si quis super iuris sui locis prior de finibus detulerit querimoniam, quae proprietatis controversiae cohaeret, prius super possessione quaestio finiatur et tunc agrimensur ire praecipitur ad loca, ut patefacta veritate huiusmodi litigium terminetur. * Const. A. ad tertullianum. * <a 330 D. viii k. Mart. bessi Gallicano et Symmacho cons.>

CJ.3.39.3.1: Imperator Constantinus

Quod si altera pars, ne huiusmodi quaestio terminetur, se subtraxerit, nihilo minus agrimensur in ipsis locis iussione rectoris provinciae una cum observante parte hoc ipsum faciens perveniet. <a 330 D. viii k. Mart. bessi Gallicano et Symmacho cons.>

CJ.3.39.4: Imperator Constantinus

Si constiterit eum qui finalem detulerit quaestionem, priusquam aliquid sententia determinetur, rem sibi alienam usurpare voluisse, non solum id quod male petebat amittat, sed quod magis unusquisque contentus suo rem non expetat iuris alieni, qui inreptor agrorum fuerit in lite superatus, tantum agri modum, quantum adimere temptavit, amittat. * Const. A. ad Bassum pp. * <a 330 lecta apud acta xi k. Iul. Gallicano et Symmacho cons.>

CJ.3.39.5: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quinque pedum praescriptione submota finalis iurgii vel locorum libera peragatur intentio. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Neoterio pp. * <a 385 pp. Alexandriae vii k. Aug. Arcadio

A. et Bautone cons.>

CJ.3.39.6: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Cunctis molitionibus et machinis amputatis decernimus in finali quaestione non longi temporis, sed triginta tantummodo annorum praescriptionem locum habere. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 392 D. prid. non. Nov. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.3.40.0. De consortibus eiusdem litis.

CJ.3.40.1: Imperator Julianus

Explosis atque reiectis praescriptionibus, quas litigatores sub obtentu consortium studio protrahendae disceptationis excogitare consueverunt, sive unius fori omnes sint sive in diversis provinciis versentur, nec adiuncta praesentia consortis vel consortium agendi vel respondendi iurgantibus licentia pro parte pandatur. * Iul. A. Secundo pp. * <a 362 D. iii non Sept.

Antiochiae Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.3.40.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Commune negotium post litem legitime ordinatam et quibusdam absentibus in solidum agi sine mandato potest, si praesentes rem ratam dominum habiturum cavere parati sunt, vel, si quod ab his petitur, iudicatum solvi satisfactione firmaverint. * Valentin. et Valens AA. Sallustio pp. * <a 364 pp. vi id. Dec. divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.3.41.0. De noxalibus actionibus.

CJ.3.41.1: Imperator Alexander Severus

Si extat corpus nummorum, quos ablatos ex patris tui hereditate ab eo, quem liberum esse constitit, adlegas, vindicare eos vel ad exhibendum agere non prohiberis. nam quamvis alias noxa caput sequatur et manumissus furti actione teneatur, quae in heredem non competit, cum tamen servus a domino aliquid auferat, quamvis furtum committat, furti tamen actio non est nata neque adversus ipsum, si postea manumissus est, locum habet, nisi furtivas res et post manumissionem contractat. * Alex. A. Marcello. * <a 223 pp. xiii k. Dec. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.41.2: Imperator Gordianus

Si servi vestri inscientibus vobis vel etiam prohibentibus furtim arbores ceciderunt, quibus etiam propria poena iuxta legem saltui datam fuerat praestituta, frustra veremini, ne ex persona eorum ultra noxae deditionem sitis obstricti, cum ex delictis servorum domini ignorantes vel prohibentes, si noxali actione conveniantur, ita condemnari debeant, ut aut noxae dedere aut condemnationem sufferre habeant in sua potestate. * Gord. A. quintiliano et aliis. * <a 239 pp. iii non. Iun. Gordiano et Aviola cons.>

CJ.3.41.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sive servum plagii paras accusare sollemniter, praesidem provinciae adire non prohiberis, sive dominum eius sollicitati servi noxali iudicio vel furti malueris convenire, suam tibi notionem praeses provinciae commodabit non ignorans, quod, si dominum elegeris et eo non consentiente quod intendis commissum probaveris, vel noxae dedendae vel damni sarcindi ac poenae praestandae habeat facultatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychio. * <a 293 pp. v non. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.41.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si servus ignorante domino vel sciente et prohibere nequeunte res tuas vi rapuit, dominum eius apud praesidem provinciae, si necdum utilis annus excessit, quadrupli, quod si hoc effluxit tempus, simpli noxali iudicio convenire potes: qui si noxae maluerit servum dedere, nihilo minus cum ipso quantum ad eum pervenit experiri non prohiberis: nam si eo conscio et prohibere valente, detracta noxae deditione conventus ad summam condemnationis solvendam omnimodo

compellendus est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sosio. * <a 293 pp. xviii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.41.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane si criminis publici accusationem propter uxorem tuam a servo raptam intendendam putaveris, non contra dominum, sed contra eum, quem facinus commisisse proponis, hanc instituere debes. <a 293 pp. xviii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.3.41.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tibi per furtum nec manifestum ancillam servus ope consilioque domini cum aliis rebus subtrahit, cum inter servum et liberum civile iudicium consistere non possit, eum ob hoc delictum dupli poenali actione et de rebus propriis vindicatione vel condictione convenire potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menophilo. * <a 294 s. v k. April. cc. cons.>

CJ.3.42.0. Ad exhibendum.

CJ.3.42.1: Imperator Alexander Severus

Si dominium ancillae, de qua agis, ad matrem tuam pertinuit nec iure a patre tuo venundata est eiusque proprietatem tibi vindicare paratus es, praeses provinciae exhiberi eam iubebit, ut apud iudicem de rei veritate quaeratur. * Alex. A. crescenti mil. * <a 222 pp. k. Mai. Alexandro A. cons.>

CJ.3.42.2: Imperator Alexander Severus

Si criminis alicuius reus servus postulatur, per ad exhibendum actionem produci a domino, non celari debet. * Alex. A. syro. * <a 222 pp. xi k. Dec. Alexandro A. cons.>

CJ.3.42.3: Imperator Alexander Severus

Neque ad exhibendum actio neque proprietatis vindicatio, si nunc competit, propterea perempta est, quod aliquando adversus te ad exhibendum actione aliter pronuntiatum est, quia commutatione litis alia res esse incipit. * Alex. A. Felicissimae. * <a 223 pp. k. Sept. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.42.4: Imperator Alexander Severus

Non ignorabit iudex, instrumenta tui iuris, quae penes diversam partem fuisse probaveris, si ab eisdem non exhibeantur, iurisiurandi in litem facultatem deferri tibi oportere. * Alex. A. Flaccillae. * <a 230 pp. iii k. Mart. agricola et clemente cons.>

CJ.3.42.5: Imperator Gordianus

Ad exhibendum actione non tantum eum qui possidet, sed etiam eum teneri, qui dolo fecit, quominus exhiberet, merito tibi a non contemnendae auctoritatis iuris consulto modestino responsum est. * Gord. A. Sabiniano mil. * <a 239 pp. ii id. Febr. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.3.42.6: Imperator Philippus

Instrumenta ad ius tuum pertinentia partem diversam invasisse adseverans, si quidem crimen intendis, sollemnibus accusationibus impletis fidem adseverationi tuae fac, sin vero ad exhibendum intendis, iudiciorum more experire. * Philippo. A. polemonidi. * <a 244 pp. ii id. Mart. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.3.42.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Exhibitionis necessitatis tenetur, qui facultatem habens culpam vel dolum in explendo praecepto committit, ita ut, qui rem deteriore exhibuit, aequitas exhibitionis proficiat, ut, quamvis ad exhibendum agi non potest, in factum tamen actio contra eum detur. * Diocl. et Maxim. AA. vitaliano. * <a 286 pp. xvi k. Iun. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.3.42.8pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si res tuas commodavit aut deposuit is, cuius precibus meministi, adversus tenentem ad exhibendum vel vindicatione uti potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. photino. * <a 293 s. v k.

Mai. Heracliae AA. conss.>

CJ.3.42.8.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si pactus sit, ut tibi restituantur, si quidem ei qui deposuit successisti, iure hereditario depositi actione uti non prohiberis: si vero nec civili nec honorario iure ad te hereditas eius pertinet, intellegis nullam te ex eius pacto contra quem supplicas actionem stricto iure habere: utilis autem tibi propter aequitatis rationem dabitur depositi actio. <a 293 s. v k. Mai. Heracliae AA. conss.>

CJ.3.42.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ex quocumque contractu apud praesidem provinciae iure debitum cui oportuerat te reddidisse probaveris, chirographa tua, ex quibus iam nihil peti potest, et instrumenta ad eum contractum pertinentia tibi naturaliter liberationem consecuto exhiberi ac reddi iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Faustino. * <a 294 s. viii k. Sept. cc. conss.>

CJ.3.43.0. De aleae lusu et aleatoribus.

CJ.3.43.1pr.: Imperator Justinianus

Alearum lusus antiqua res est et extra operas pugnantibus concessa, verum pro tempore prodiit in lacrimas, milia extraneorum nominationum suscipiens. quidam enim ludentes nec ludum scientes, sed nominationem tantum, proprias substantias perdidit, die noctuque ludendo in argento apparatu lapidum et auro. consequenter autem ex hac inordinatione blasphemare conantur et instrumenta conficiunt. * Iust. A. Demostheni Eparcho Praitorion. * <a 529 D. x k. Oct. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.3.43.1.1: Imperator Justinianus

Commodis igitur subiectorum providere cupientes hac generali lege decernimus, ut nulli liceat in privatis seu publicis locis ludere neque in specie neque in genere: et si contra factum fuerit, nulla sequatur condemnatio, sed solum reddatur et competentibus actionibus repetatur ab his qui dederunt vel eorum heredibus aut his neglegentibus a patribus seu defensoribus locorum: <a 529 D. x k. Oct. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.3.43.1.2: Imperator Justinianus

Non obstante nisi quinquaginta demum annorum aliqua praescriptione: <a 529 D. x k. Oct. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.3.43.1.3: Imperator Justinianus

Episcopis locorum hoc inquirentibus et praesidum auxilio utentibus. <a 529 D. x k. Oct. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.3.43.1.4: Imperator Justinianus

Deinde vero ordinent quinque ludos, ton monobolon ton condomonobolon ke kondacca ke repon ke perichyten. sed nemini permittimus etiam in his ludere ultra unum solidum, etsi multum dives sit, ut, si quem vinci contigerit, casum gravem non sustineat. non solum enim bella bene ordinamus et res sacras, sed et ista: interminantes poenam transgressoribus, potestatem dando episcopis hoc inquirendi et auxilio praesidum sedandi. <a 529 D. x k. Oct. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.3.43.2pr.: Imperator Justinianus

Prohibemus etiam, ne sint equi lignei: sed si quis ex hac occasione vincitur, hoc ipse recuperaret: domibus eorum publicatis, ubi haec reperiuntur. * Iust. A. * <a 529 D. x.K.Oct. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.3.43.2.1: Imperator Justinianus

Si autem noluerit recipere is qui dedit, procurator noster hoc inquiret et in opus publicum convertat. <a 529 D. x.K.Oct. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.3.43.2.2: Imperator Justinianus

Similiter provideant iudices, ut a blasphemis et periuriis, quae ipsorum inhibitionibus debent comprimi, omnes penitus conquiescant. <a 529 D. x.K.Oct. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.3.44.0. De religiosis et sumptibus funerum.

CJ.3.44.1: Imperator Antoninus

Si vi fluminis reliquiae filii tui continguntur vel alia iusta et necessaria causa intervenit, aestimatione rectoris provinciae transferre eas in alium locum poteris. * Ant. A. dionysiae. * <a 213 pp. viii k. Nov. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.3.44.2: Imperator Antoninus

Invito vel ignorante te ab alio illatum corpus in puram possessionem tuam vel lapidem locum religiosum facere non potest. si autem voluntate tua mortuum aliquis in locum tuum intulerit, religiosus iste efficitur: quo facto monumentum neque venire neque obligari a quoquam prohibente iuris religione posse in dubium non venit. * Ant. A. Hilariano. * <a 216 pp. k. Mai. Sabino ii et Anullino cons.>

CJ.3.44.3: Imperator Alexander Severus

Legatum a defuncto tibi relictum et quod in funus vel morbum eius erogasse te boni viri arbitrato probaveris, praeses provinciae solvi tibi iubebit. * Alex. A. Primo. * <a 223 pp. v non. Iul. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.44.4pr.: Imperator Alexander Severus

Si sepulchrum monumenti appellatione significas, scire debes iure dominii id nullum vindicare posse, sed et, si familiare fuit, ius eius ad omnes heredes pertinere nec divisione ad unum heredem redigi potuisse. * Alex. A. Licinio. * <a 223 pp. vi non. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.44.4.1: Imperator Alexander Severus

Profana tamen loca, quae circa id sunt, si semper vicinis aedificiis usui hominum destinatis cesserunt, eius sunt, cui illa, quorum partes esse visae sunt, ex divisione obtigerunt. <a 223 pp. vi non. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.3.44.5: Imperator Alexander Severus

Militis voluntatem, quam circa monumentum sibi daciendum testamento expressit, et mater et pater heredes eius negligere non debent. nam etsi delatio hoc nomine praeteritis constitutionibus amota est, invidiam tamen et conscientiam circa omissum supremum huiusmodi officium et contemptum iudicium defuncti evitare non possunt. * Alex. A. Cassio mil. * <a 224 pp. viii k. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.3.44.6: Imperator Alexander Severus

Monumentorum inscriptiones neque sepulchrorum iura neque dominium loci puri ad liberos transferunt. praescriptio autem longi temporis, si iustam causam initii habuit, vobis proficiat. * Alex. A. primitivo et aliis. * <a 224 pp. viii k. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.3.44.7: Imperator Gordianus

Statuas sepulchro superimponere vel monumento, quod te extracturum profiteris, ornamenta quae putas superaddere non prohiberis, cum in iure suo eorum quae minus prohibita sunt unicuique facultas libera non denegetur. * Gord. A. Claudio. * <a 241 pp. iii k. Aug. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.3.44.8: Imperator Philippus

Ius familiarium sepulchrorum ad adfines seu proximos cognatos non heredes constitutos minime pertinet. * Philippo. A. iuliae. * <a 244 pp. xvi k. Iul. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.3.44.9: Imperator Philippus

Locum quidem religiosum distrahi non posse manifestum est. verum agrum purum monumento cohaerentem profani iuris esse ideoque efficaciter venumdari non est opinionis incertae. *

Philippo. A. et Philippo. c. Faustinae. * <a 245 pp. vi k. Dec. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.3.44.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si necdum perpetuae sepulturae corpus traditum est, translationem eius facere non prohiberis. *

Diocl. et Maxim. AA. aquilinae. * <a 287 pp. viii id. Dec. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.3.44.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Obnoxios criminum digno supplicio subiectos sepulturae tradi non vetamus. * Diocl. et Maxim.

AA. gaudentio. * <a 290 pp. viii id. April. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.3.44.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Mortuorum reliquias, ne sanctum municipiorum ius polluat, intra civitatem condi iam pridem vetitum est. * Diocl. et Maxim. AA. Victorino. * <a 290 pp. iii k. Oct. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.3.44.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ius sepulchri tam hereditarii quam familiaris ad extraneos etiam heredes, familiaris autem ad familiam, etiam si nullus ex ea heres sit, non etiam ad alium quemquam qui non heres est pertinere potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dionysio. * <a 294 s. iii id. Nov. Sirmi cc.

cons.>

CJ.3.44.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nemo humanum corpus ad alterum locum sine augusti adfatibus transferat. * Diocl. et Maxim.

AAA. Cynegio pp.* <a 386 D. iiii k. Mart. Constantinopoli Honorio nob. puero et Euodio cons.>

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIIS IUSTINANI CODEX

Liber Quartus

CJ.4.1.0. De rebus creditis et de iureiurando.

CJ.4.2.0. Si certum petatur.

CJ.4.3.0. De suffragio.

CJ.4.4.0. De prohibita sequestratione pecuniae.

CJ.4.5.0. De condictione indebiti.

CJ.4.6.0. De condictione ob causam datorum.

CJ.4.7.0. De condictione ob turpem causam.

CJ.4.8.0. De condictione furtiva.

CJ.4.9.0. De condictione ex lege et sine causa vel iniusta causa.

CJ.4.10.0. De obligationibus et actionibus.

CJ.4.11.0. Ut actiones et ab herede et contra heredem incipiant.

CJ.4.12.0. Ne uxor pro marito vel maritus pro uxore vel mater pro filio conveniatur.

CJ.4.13.0. Ne filius pro patre vel pater pro filio emancipato vel libertus pro patrono conveniatur.

CJ.4.14.0. An servus ex suo facto post manumissionem teneatur.

CJ.4.15.0. Quando fiscus vel privatus debitoris sui debitores exigere potest.

CJ.4.16.0. De actionibus hereditariis.

CJ.4.17.0. Ex delictis defunctorum in quantum heredes conveniantur.

CJ.4.18.0. De constituta pecunia.

CJ.4.19.0. De probationibus.

CJ.4.20.0. De testibus.

CJ.4.21.0. De fide instrumentorum et amissione eorum et antapochis faciendis et de his quae sine scriptura fieri possunt.

CJ.4.22.0. Plus valere quod agitur quam quod simulate concipitur.

CJ.4.23.0. De commodato.

CJ.4.24.0. De actione pigneraticia.

CJ.4.25.0. De exercitoria et institoria actione.

CJ.4.26.0. Quod cum eo qui in aliena est potestate negotium gestum esse dicitur, vel de peculio seu quod iussu aut de in rem verso.

CJ.4.27.0. Per quas personas nobis acquiritur.

CJ.4.28.0. Ad senatus consultum Macedonianum.

CJ.4.29.0. Ad senatus consultum velleianum.

CJ.4.30.0. De non numerata pecunia.

CJ.4.31.0. De compensationibus.

CJ.4.32.0. De usuris.

CJ.4.33.0. De nautico fenore.

CJ.4.34.0. Depositi.

CJ.4.35.0. Mandati.

CJ.4.36.0. Si servus se emi mandaverit.

CJ.4.37.0. Pro socio.

CJ.4.38.0. De contrahenda emptione.

CJ.4.39.0. De hereditate vel actione vendita.

CJ.4.40.0. Quae res venire non possunt et qui vendere vel emere vetantur.

CJ.4.41.0. Quae res exportari non debeant.

CJ.4.42.0. De eunuchis.

CJ.4.43.0. De patribus qui filios distraxerunt.

CJ.4.44.0. De rescindenda venditione.

CJ.4.45.0. Quando liceat ab emptione discedere .

CJ.4.46.0. Si propter publicas pensationes venditio fuerit celebrata.

CJ.4.47.0. Sine censu vel reliquis fundum comparari non posse.

CJ.4.48.0. De periculo et commodo rei venditae.

CJ.4.49.0. De actionibus empti et venditi.

CJ.4.50.0. Si quis alteri vel sibi sub alterius nomine vel aliena pecunia emerit.

CJ.4.51.0. De rebus alienis non alienandis et de prohibita rerum alienatione vel hypotheca.

CJ.4.52.0. De communium rerum alienatione.

CJ.4.53.0. Rem alienam gerentibus non interdicti rerum suarum alienatione.

CJ.4.54.0. De pactis inter emptorem et venditorem compositis.

CJ.4.55.0. Si servus exportandus veneat.

CJ.4.56.0. Si mancipium ita venierit, ne prostituatur.

CJ.4.57.0. Si mancipium ita fuerit alienatum, ut manumittatur vel contra.

CJ.4.58.0. De aediliciis actionibus.

CJ.4.59.0. De monopolis et de conventu negotiatorum illicito vel artificum ergolaborumque nec non balnearum prohibitis illicitisque pactionibus.

CJ.4.60.0. De nundinis.

CJ.4.61.0. De vectigalibus et commissis.

CJ.4.62.0. Vectigalia nova instituti non posse.

CJ.4.63.0. De commerciis et mercatoribus.

CJ.4.64.0. De rerum permutatione et de praescriptis verbis actione.

CJ.4.65.0. De locato et conducto.

CJ.4.66.0. De emphyteutico iure.

CJ.4.1.0. De rebus creditis et de iureiurando.

CJ.4.1.1: Imperator Antoninus

Causa iureiurando ex consensu utriusque partis vel adversario inferente delato et praestito vel remisso decisa nec periurii praetextu retractari potest, nisi specialiter hoc lege excipiatur. * Ant. A. Herculiano. * <a 213 pp. xv k. Iul. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.1.2: Imperator Alexander Severus

Iurisiurandi contempta religio satis deum ultorem habet. periculum autem corporis vel maiestatis crimen secundum constituta divorum parentum meorum, etsi per principis venerationem quodam calore fuerit periuratum, inferri non placet. * Alex. A. Felici. * <a 223 pp. vi k. April. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.1.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In bonae fidei contractibus nec non etiam in aliis causis inopia probationum per iudicem iureiurando causa cognita res decidi potest. * Diocl. et Maxim. AA. severae. * <a 286 pp. x k. Sept. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.1.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ad excludendam tutelae actionem pupillus iusiurandum tutori dedit, postea eandem litem exercere non prohibetur. * Diocl. et Maxim. AA. maximae. * <a 290 pp. k. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.4.1.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum etiam a pupillorum tutoribus velut ab ipsis pupillis relicta fideicommissa videantur, super fideicommisso praeses provinciae cognoscet et, si id tibi relictum esse constiterit, reddi tibi efficiet. idem, si infitietur, ad iusiurandum, ut desideras, tutorem adiget. * Diocl. et Maxim. AA. Iuliano. * <a 290 pp. iii non. Dec. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.4.1.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum proponas partibus placuisse iurisiurandi religione generis et ingenuitatis quaestionem decidi, praeses provinciae iuxta decretum arbitri ad voluntatis vestrae placitum amitae tuae filiis consulat. * Diocl. et Maxim. AA. bessio. * <a 291 pp. v id. Febr. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.4.1.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec filius nec quisquam alius neque litigando neque paciscendo, sed nec iusiurandum citra voluntatem domini rei deferendo praeiudicium ei facere potest. unde si citra mandatum tuum aliquid erga rem tuam filius tuus gessit nec ratum habuisti, nihil tibi oberit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutythianae. * <a 293 s. id. Nov. AA. cons.>

CJ.4.1.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Actori delato vel relato iureiurando, si iuraverit vel ei remissum fuerit sacramentum, ad similitudinem iudicati in factum actio competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 294 s. xii k. Mai. cc. cons.>

CJ.4.1.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Delata condicione iurisiurandi reus (si non per actorem, quominus de calumnia iuret, steterit) per iudicem solvere vel iurare, nisi referat iusiurandum, necesse habet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marciano. * <a 294 s. v k. Mai. Sirmi cons.>

CJ.4.1.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In actione etiam depositi, quae super rebus quasi sine scriptis datis movetur, iusiurandum ad exemplum ceterorum bonae fidei iudiciorum deferri potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.

Protopeni. * <a 294 s. v k. Dec. cc. cons.>

CJ.4.1.11pr.: Imperator Justinianus

Si quis iusiurandum intulerit et necdum eo praestito postea, utpote sibi adlegationibus abundantibus, hoc revocaverit, sancimus nemini licere penitus iterum ad sacramentum recurrere (satis enim absurdum est redire ad hoc, cui renuntiandum putavit, et, cum desperavit aliam probationem, tunc denuo ad religionem convolare) et iudices nullo modo eos audire ad tales iniquitates venientes. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.4.1.11.1: Imperator Justinianus

Si quis autem sacramentum intulerit et hoc revocare maluerit, licere quidem ei hoc facere et alias probationes, si voluerit, praestare, ita tamen, ut huiusmodi licentia usque ad litis tantummodo terminum ei praestetur. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.4.1.11.2: Imperator Justinianus

Post definitivam autem sententiam, quae provocatione suspensa non sit vel quae, postquam fuerit appellatum, corroborata fuerit, nullo modo revocare iuramentum et iterum ad probationem venire cuidam concedimus, ne repetita lite finis negotii alterius causae fiat exordium. <a 529 D. xv k.

Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12pr.: Imperator Justinianus

Generaliter de omnibus iuramentis, quae in litibus offeruntur vel a iudice vel a partibus, definiendum est. cum enim iam increbuit iudices in plenissima definitione sacramentum imponere, evenit, ut provocatione lite suspensa hi quidem, qui iusiurandum praestare iussi sunt, ab hac forte luce subtrahantur, probationes autem rerum cadant, cum multum discrepat iuramentum hereditarium a principali sacramento. necessitate itaque rerum coacti et probationibus pinguius subvenientes ad huiusmodi venimus sanctionem. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.1: Imperator Justinianus

Omne igitur iuramentum, sive a iudicibus sive a partibus illatum vel in principio litis vel in medio vel in ipsa definitiva sententia, sub ipso iudice detur non expectata vel ultima definitione vel provocationis formidine. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.1a: Imperator Justinianus

Sed iuramento illato, cum hoc a partibus fuerit factum et a iudice approbatum vel ex auctoritate iudicis cuicumque parti illatum, si quidem is cui imponitur sacramentum nihil ad hoc fuerit reluctatus, et hoc praestetur vel referatur, necessitate imponenda ei cui refertur relationis subire sacramentum, vel, si hoc recusaverit, quasi illato sacramento praestito causa vel capitulum decidatur, nullo loco provocationi relinquendo. quis enim ferendus est ad appellationis veniens auxilium in his, quae ipse facienda procuravit? <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.2: Imperator Justinianus

Sin autem is, cui sacramentum illatum est vel a parte vel a iudice, hoc subire minime voluerit, licentiam quidem habeat sacramentum recusare, iudex autem, si hoc omnimodo praestandum existimaverit, sic causam dirimat, quasi volente eo sacramentum sit recusatum, et ita cetera sive capitula sive totius negotii summa examinentur et lis suo Marte percurrat, nullo ei obstaculo obviant. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.2a: Imperator Justinianus

Ipse autem, qui sacramentum sibi illatum dare recusaverit, vel hoc attestetur vel, si forte non audeat, habeat sibi in ultima provocatione repositum auxilium. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.2b: Imperator Justinianus

Et si iudex appellationi praesidens bene quidem illatum iusiurandum, non rite autem recusatum pronuntiaverit, res secundum quod iudicatum est permanebit. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.2c: Imperator Justinianus

Sin autem non rite quidem illatum, recte autem recusatum sacramentum pronuntiaverit, tunc ei licebit emendare sententiam iudicis, quae quasi ex recusato sacramento processit, et nihil penitus nec praeiudicii nec iniusti dispendii cuicumque incurret, sed et causae cursus ab initio usque ad novissimum terminum non impediatur et lis aequa lance trutinabitur. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.3: Imperator Justinianus

Sive autem illatum iuramentum fuerit praestitum sive recusatum, ipsi parti quae hoc intulit nullum provocationis remedium in hoc servabitur, cum nimis crudele est parti quae hoc detulit propter hoc ipsum, quod iudex eius petitionem secutus est, superesse provocationem. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.4: Imperator Justinianus

His de praesentibus personis statutis nec absentes nos fugiunt, sed etiam eos huic legi subiugamus. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.4a: Imperator Justinianus

Et si persona non praesens inveniatur, cui sacramentum illatum est, lite forte per procuratorem ventilata, necesse est vel ipsam principalem personam datis certis indutiis ad iudicem venire, ut ea quae de sacramentis statuta sunt impleat vel, si iudex existimaverit in provincia ubi degit sub actorum testificatione iuramentum ab ea vel dari vel referri vel recusari, hoc procedere, ut singulis casibus eventus iam definitus imponatur. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.4b: Imperator Justinianus

Licentia concedenda etiam parti alteri vel per se vel per procuratorem super hoc ipsum ordinatum adesse his, quae de iuramento aguntur, vel si neutrum facere maluerit, et ex una parte, sub fide tamen gestorum, iuramentum praestari vel referri vel recusari. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.4c: Imperator Justinianus

Expensis propter huiusmodi causam praestandis officio iudicis trutinandis, an ab utraque parte vel altera oportet eas dependi. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.4d: Imperator Justinianus

Nulla tamen ex hoc litibus impedimento generando, sed, donec ea procedunt, aliis vel capitulis vel litis membris a iudice eximinandis et, postquam fuerint ei intimata gesta super iuramento subsecuta, tunc iterum ad hoc capitulum iudice redeunte et eo adimpleto ad cetera perveniente. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.4e: Imperator Justinianus

Omnibus aliis, quae de praesentibus sancita sunt, et in absentium parte observandis. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.5: Imperator Justinianus

In omnibus autem casibus, in quibus sacramenta praestantur, observationem iudicalem permanere censemus secundum personarum qualitatem, sive sub ipso iudice praestari oportet iuramentum sive in domibus, sive sacris scripturis tactis sive in sacrosanctis oratoriis. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.12.6: Imperator Justinianus

Similique modo in sua firmitate manere, quae de calumniae iureiurando vel relato sacramento legibus cauta sunt vel a nobis vel a retro divis principibus inducta. non enim, ut aliquid derogetur antiquioribus legibus, haec prolata sunt, sed ut, si quid deesse eis videbatur, hoc repleatur. <a 529 D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.4.1.13pr.: Imperator Justinianus

Cum quis legatum vel fideicommissum utpote sibi relictum exigebat et testamento forte non apparente pro eo sacramentum ei ab herede delatum est et is religionem suam praestavit, adfirmans sibi legatum vel fideicommissum derelictum esse, et ex huiusmodi testamento id quod petebat consecutus est, postea autem manifestum factum est nihil ei penitus fuisse derelictum, apud antiquos quaerebatur, utrum iureiurando standum est, an restituere debet hoc quod accepit: vel, si re vera ei relictum fuerat legatum vel fideicommissum, si demus licentiam heredi falcidiam, si competat, ex hoc retinere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.1.13.1: Imperator Justinianus

Nobis itaque melius visum est repeti ab eo legatum vel fideicommissum nullumque ex huiusmodi periurio lucrum ei accedere, sed et si verum fuerit inventum, quartae detentionem introduci (si tamen locum habeat), ne quis ex hoc delicto sibi lucrum impium adferre nostris legibus concedatur. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.2.0. Si certum petatur.

CJ.4.2.1: Imperatores Severus, Antoninus

Neque aequam neque usitatam rem desideras, ut aes alienum patris tui non pro portionibus hereditariis exsolvas tu et frater coheres tuus, sed pro aestimatione rerum praelegatarum, cum sit explorati iuris hereditaria onera ad scriptos heredes pro portionibus hereditariis, non pro modo emolumenti pertinere. quod nec ipse ignorare videris, cum creditoribus secundum formam iuris pro portione tua caveris. * Sev. et Ant. AA. modestino. * <a 204 D. k. Iul. Cilone et Libone cons.>

CJ.4.2.2: Imperator Antoninus

Quamvis pecuniam tuam Asclepiades suo nomine crediderit, stipulando tamen sibi ius obligationis quaesivit. quam pecuniam ut possis petere, mandatis tibi ab eo actionibus consequeris. * Ant. A. Hermogeni. * <a 214 pp. vii k. Mai. Messala et Sabino cons.>

CJ.4.2.3: Imperator Gordianus

Eos, qui officium administrant, neque per suppositas personas tempore officii sui in provincia fenus agitare posse saepe rescriptum est. * Gord. A. Sempronio. * <a 239 pp. viii k. Sept. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.4.2.4pr.: Imperator Philippus

Si absentis pecuniam nomine eius fenori dedisti ac reprobato nomine mandatis actionibus experiris, praeses provinciae iurisdictionem suam praebebit. * Philippo. A. et Philippo. c. maximo. * <a 246 pp. xv k. Mart. Praesente et Albino cons.>

CJ.4.2.4.1: Imperator Philippus

Idem, si cessare mandatum animadverterit, utilem tibi adversus debitorem eo nomine actionem competere non negabit. <a 246 pp. xv k. Mart. Praesente et Albino cons.>

CJ.4.2.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si non singuli in solidum accepta mutua quantitate vel stipulanti creditori sponte vos obligastis, licet uni numerata sit pecunia, vel intercessionis nomine hanc pro rea suscepistis obligationem, frustra veremini, ne eius pecuniae nomine vos convenire possit, quam alii mutuo dedit, si intra

praestitutum tempus rei gestae quaestionem detulistis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. aristodemo et proculo. * <a 293 s. v non. Mai. AA. cons.>

CJ.4.2.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ac multo magis inanem timorem geritis, si pecunia numerata oleum susceptum instrumento sit collatum, cum, si reddendi stipulatio nulla subiecta est et huius rei est habita sollemnis contestatio, in suo statu remanente eo, quod vere factum intercessit, ex olei accepti scriptura nihil deberi manifestum est. <a 293 s. v non. Mai. AA. cons.>

CJ.4.2.6pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ex pretio debitae quantitatis facta novatione per stipulationem usuras licitas contra quem supplicas stipulatus es, falsa mutuae datae quantitatis demonstratio praemissa, cum obligationis non defecerat substantia, quominus usque ad modum placitum usurae possint exigi, nihil nocet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nicandro. * <a 293 s. xv k. Dec. AA. cons.>

CJ.4.2.6.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si vero citra vinculum stipulationis tantum mutuam pecuniam datam conscriptum est et eius praestari fenus convenit, simulatis pro infectis habitis huiusmodi placitum nihil de praecedenti mutavit obligatione. <a 293 s. xv k. Dec. AA. cons.>

CJ.4.2.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non unde originem pecunia quae mutuo datur habet, sed qui contraxit si propriam numeravit, in huiusmodi obligationibus requiritur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pactumeiae. * <a 293 s. v non. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.2.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pro mutua pecunia, quam a creditore poscebas, argentum vel iumenta vel alias species utriusque consensu aestimatas accepisti, dato auro pignori, licet ultra unam centesimam usuras stipulanti spondisti, tamen sors, quae aestimatione partium placito definita est, et usurarum titulo legitima tantum recte petitur. nec quicquam tibi prodesse potest, quod minoris esse pretii pignus quod dedisti proponis, quominus huius quantitatis solutioni pareas. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. proculo. * <a 293 s. xvii k. Ian. AA. cons.>

CJ.4.2.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum te in Gallia cum syntropho certum auri pondus itemque numeratam pecuniam mutuo dedisse, ut Romae solveretur, precibus adseveras, aditus competens iudex, si duos reos stipulandi vel re pro solido tibi quaesitam actionem sive ab heredibus syntropho procuratorem te factum animadverterit, totum debitum, alioquin quod dedisti solum restitui tibi iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 293 s. xv k. Ian. AA. cons.>

CJ.4.2.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eo, quod a multis proprii debiti singulorum obligationis uno tantum instrumento probatio continetur, exactio non interpelletur. nam si pro pecunia quam mutuo dedisti tibi vinum stipulanti qui debuerant sponderunt, negotii gesti paenitentia contractum habitum recte non constituit irritum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. egi crispino. * <a 294 s. prid. non. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.2.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Incendium aere alieno non exiit debitorem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Maximiano. * <a 294 s. ii id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.2.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in rem communem cum ione mutuam sumpsisti pecuniam nec re nec sollemnitate verborum vos obligastis in solidum et post integrum solvistis, de restituenda tibi parte contra ionem experiri, ut debitum posceres, iudice cognoscente potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. theophanio. * <a

294 s. xv k. Sept. cc. cons.>

CJ.4.2.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum, qui mutuam sumpsit pecuniam, licet in res alienas, creditore non contemplatione domini rerum eam fenori dante, principaliter obligatum obnoxium remanere oportet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. frontoni. * <a 294 s. xvii k. Nov. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.2.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Mutuae pecuniae, quam aliis dedit, creditor citra sollemnitatem verborum subscribentem instrumento non habet obligatum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hadriano. * <a 293 sine die AA. cons.>

CJ.4.2.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non adversus te creditores, qui mutuam pecuniam sumpsisti, sed eius, cui hanc credideras, heredes experiri contra iuris evidenter postulas formam. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. charidemo. * <a 294 s. v k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.2.16: Imperatores Honorius, Theodosius

Quisquis iudici fenebrem pecuniam mutuaverit, si in provincia fuerit versatus quasi emptor legum atque provinciae, vel si quis collectarius Honoris pretium dederit ambienti, exilii poena una cum ipso iudice plectetur. * Honor. et Theodo. AA. Theodoro pp. * <a 408 D. xvii k. Nov. Basso et Philippo cons.>

CJ.4.2.17: Imperator Justinianus

Super chirographariis instrumentis haec pro communi utilitate sancienda duximus, ut, si quis pecunias credere supra quinquaginta libras auri voluerit vel super reddito debito securitatem accipere, cum amplius sit memorata quantitate, sciat non aliter debere chirographum a debitore vel creditore percipere, quam si testimonium trium testium probatae opinionis per eorum subscriptiones idem chirographum capiat. nam si citra huiusmodi observationem chirographum pro pecuniis memoratam auri quantitatem excedentibus proferatur, minime hoc admitti ab iudicantibus oportet. quod in futuris creditis vel debitorum solutionibus locum habere oportet. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.4.3.0. De suffragio.

CJ.4.3.1pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Si qui desideria sua explicare cupientes ferri sibi a quoquam suffragium postulaverint et ob referendam vicem se sponsione constrinxerint, promissa restituant, cum ea quae optaverint consequantur: si artibus moras nectent, ad solutionem debiti coartandi sunt. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 394 D. iii non. Mart. Constantinopoli Arcadio iii et Honorio ii AA. cons.>

CJ.4.3.1.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Sed si quid eo nomine in auro vel argento vel ceteris mobilibus datum fuerit, traditio sola sufficiat et contractus habeat perpetuam firmitatem, quoniam collatio rei mobilis inita integra fide hac ratione cumulatur. <a 394 D. iii non. Mart. Constantinopoli Arcadio iii et Honorio ii AA. cons.>

CJ.4.3.1.2: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Quod si praedia rustica vel urbana placitum continebit, scriptura, quae ea in alium transferat, emittatur, sequatur traditio corporalis et rem fuisse completam gesta testentur: aliter enim ad novum dominium transire non possunt neque de veteri iure discedere. <a 394 D. iii non. Mart. Constantinopoli Arcadio iii et Honorio ii AA. cons.>

CJ.4.3.1.3: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Quod si quis, dum solo commonitorio suffragio nititur, bona duxerit occupanda, reus temeritatis

ac violentiae retinebitur atque in statum pristinum possessio reducetur, eo a petitione excluso, qui non dubitavit invadere, quod petere debuisset. <a 394 D. iii non. Mart. Constantinopoli Arcadio iii et Honorio ii AA. cons.>

CJ.4.4.0. De prohibita sequestratione pecuniae.

CJ.4.4.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Quotiens ex quolibet contractu pecunia postulatur, sequestrationis necessitas conquiescat. oportet enim debitorem primo convinci et sic ad solutionem pulsari. quam rem non tantum iuris ratio, sed et ipsa aequitas persuadet, ut probationes secum adferat debitoremque vincat pecuniam petiturus. * Honor. et Theodos. AA. Iohanni pp. * <a 422 D. v id. Iul. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.4.5.0. De conditione indebiti.

CJ.4.5.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Pecuniae indebitae per errorem, non ex causa iudicati solutae esse repetitionem iure conditionis non ambigitur. si quid igitur probare potueris patrem tuum, cui heres extitisti, amplius debito creditori suo persolvisse, repetere potes. * Sev. et Ant. AA. Muciano. * <a 213 pp. iii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.5.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Usuras autem eius summae praestari tibi frustra desideras: actione enim conditionis ea sola quantitas repetitur, quae indebita soluta est. <a 213 pp. iii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.5.2: Imperatores Severus, Antoninus

Si citra ullam transactionem pecuniam indebitam alieno creditori promittere delegata es, adversus eam quae te delegavit conditionem habere potes. * Sev. et Ant. AA. secundinae. * <a 213 pp. xiiii k. Ian. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.5.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum et soluta indebita quantitas ab ignorante repeti possit, multo facilius quantitatis indebitae interpositae scripturae conditio competit vel doli exceptio agenti opponitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pamphilo. * <a 293 s. iii non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.5.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ea, quae per infitiationem in lite crescunt, ab ignorante etiam indebita soluta repeti non posse certissimi iuris est. sed et si cautio indebitae pecuniae ex eadem causa interponatur, conditioni locum non esse constat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. heraclio. * <a 293 s. v id. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.5.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si a patre emancipatus ei non intra tempora praestituta iure honorario successisti, quidquid indebitum postea per errorem utpote patris successor dedisti, eius conditionem tibi competere non est incerti iuris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. attalo. * <a 293 s. xiiii k. Mai. AA. cons.>

CJ.4.5.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si per ignorantiam facti non debitam solutam quantitatem pro alio solvisti et hoc addito rectore provinciae fuerit probatum, hanc ei cuius nomine soluta est restitui eo agente providebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. mnaseae. * <a 293 s. vi id. Aug. AA. cons.>

CJ.4.5.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Fideicommissum vel legatum indebitum per errorem facti solutum repeti posse explorati iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dionysiae. * <a 293 s. v id. Sept. AA. cons.>

CJ.4.5.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Creditoris falso procuratori solventi adversus eum indebiti repetitio, non obligationis liberatio

competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ziparo. * <a 294 s. xv k. Nov. cc. cons.>

CJ.4.5.9pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Indebitum solutum sciens non repetit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Gratianae. * <a 294 s. iiii non. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.5.9.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Citra mandatum autem ab alio re distracta dominus evicta re vel ob praecedens vitium satis emptori faciens non indebitum praetendere, sed per eiusmodi factum ratum contractum habuisse probans a se debitum ostendit solutum. <a 294 s. iiii non. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.5.10pr.: Imperator Justinianus

Si quis servum certi nominis aut quandam solidorum quantitatem vel aliam rem promiserit et, cum licentia ei fuerat unum ex his solvendo liberari, utrumque per ignorantiam dependerit, dubitabatur, cuius rei datur a legibus ei repetitio, utrumne servi an pecuniae, et utrum stipulator an promissor habeat huius rei facultatem. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug.

Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.5.10.1: Imperator Justinianus

Et ulpianus quidem electionem ipsi praestat qui utrumque accepit, ut hoc reddat quod sibi placuerit, et tam Marcellum quam celsum sibi consonantes refert. papinianus autem ipsi qui utrumque persolvit electionem donat, qui et antequam dependat ipse habet electionem quod velit praestare, et huiusmodi sententiae sublimissimum testem adducit salviu Iulianum summae auctoritatis hominem et praetorii edicti ordinatorem. <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.5.10.2: Imperator Justinianus

Nobis haec decidentibus Iuliani et papiniani placet sententia, ut ipse habeat electionem recipiendi, qui et dandi habuit. <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.5.11pr.: Imperator Justinianus

Pro dubietate eorum, qui mente titubante indebitam solverunt pecuniam, certamen legislatoribus incidit, utrumne id, quod ancipiti animo persolverunt, possint repetere an non. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.5.11.1: Imperator Justinianus

Quod nos decidentes sancimus omnibus, qui incerto animo indebitam dederunt pecuniam vel aliam quandam speciem persolverunt, repetitionem non denegari et praesumptionem transactionis non contra eos induci, nisi hoc specialiter ab altera parte approbetur. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.6.0. De conditione ob causam datorum.

CJ.4.6.1: Imperator Antoninus

Pecuniam quam te ob dotem accepisse pactumque interpositum (ut fieri, cum iure matrimonium contrahitur, adsolet) proponis: impediendo quocumque modo iuris auctoritate matrimonium constare nullam de dote actionem habet et propterea pecuniam, quam eo nomine accepisti, iure conditionis restituere debes et pactum, quod ita interpositum est, perinde ac si interpositum non esset haberi oportet. * Ant. A. callistheni. * <a 215 pp. vi k. Aug. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.4.6.2: Imperator Alexander Severus

Si, ut proponis, pater tuus ea lege sorori tuae praedia ceterque quorum meministi donavit, ut creditoribus ipsa satisfaceret ac, si placita observata non essent, donatio resolveretur, eaque contra fidem negotii gesti versata est, non est iniquum actionem conditionis ad repetitionem rerum donatarum tibi qui patri successisti decerni. * Alex. A. Asclepiadi. * <a 227 pp. xiiii k.

Dec. Albino et maximo cons. >

CJ.4.6.3: Imperatores Valer., Gallien.

Ea lege in vos collata donatio, ut neutri alienandae suae portionis facultas ulla competeret, id efficit, ne alteruter eorum dominium prorsus alienaret, vel ut donatori vel heredi eius conditio, si non fuerit conditio servata, quaeratur. * Valer. et Gallien. AA. Aurelio et Alexandro. * <a 257 pp. k. April. Valeriano iiii et Gallieno iii AA. cons. >

CJ.4.6.4: Imperatores Valer., Gallien.

Si, cum exiguam pecuniam re vera susciperes, longe maiorem te accepisse cavisti eo, quod tibi patrociniū adversarius repromitteret, cum dicas fidem promissi non secutam, ut libereris obligatione eius, quod non acceptum propter speratum patrociniū spondidisti, per conditionem consequeris. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. Aemiliae. * <a 259 pp. v k. Mai. Aemiliano et Basso cons. >

CJ.4.6.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si militem ad negotium tuum procuratorem fecisti, cum hoc legibus interdictum sit, ac propter hoc pecuniam ei numerasti, quidquid ob causam datum est, causa non secuta restitui tibi competens iudex curae habebit. * Diocl. et Maxim. AA. martiali. * <a 290 pp. x k. Oct. ipsis iiii et iii cons. >

CJ.4.6.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ancillam patrem vestrum ei, contra quem supplicastis, dedisse proponatis, interest multum, utrumne donandi animo dedit, an ob manumittendam filiam, quam ancillam existimabat, cum perfecta quidem donatio revocari non possit, causa vero dandi non secuta repetitio competat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. curioni et plotioni. * <a 293 s. ii id. Mai. AA. cons. >

CJ.4.6.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si repetendi, quod donabas uxori eius, quem ad proficiscendum tecum huiusmodi liberalitate provocare proposueras, nullam addidisti conditionem, remanet integra donatio, cum levitati perfectam donationem revocare cupientium iure occurratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. gerontio. * <a 293 s. vii k. Sept. AA. cons. >

CJ.4.6.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dictam legem donationi, si non impossibilem contineat causam, ab eo qui hanc suscepit non impletam conditioni facere locum iuris dictat disciplina. quapropter si titulo liberalitatis res tuas in sponsam conferendo certam dixisti legem, nec huic illa, cum posset, paruit, successores ipsius de repetendis quae dederas, si hoc tibi placuerit, convenire non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Flaviano. * <a 294 s. iii id. Febr. cc. cons. >

CJ.4.6.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si liber constitutus, ut filiae tuae manumittantur, aliquid dedisti, causa non secuta de hoc tibi restituendo conditio competit. nam si quid servus de peculio domino dederit, contra eum nullam actionem habere potest: sed dominum, qui semel accipere pecuniam pro libertate passus est, aditus rector provinciae hortabitur salva reverentia (favore scilicet libertatis) placito suo stare. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. bibulo. * <a 294 s. iii id. Febr. Sirmi cc. cons. >

CJ.4.6.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pecuniam a te datam, licet causa, pro qua data est, non culpa accipientis, sed fortuito casu secuta non est, minime repeti posse certum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. cononiana. * <a 294 s. iii non. Dec. Nicomediae cc. cons. >

CJ.4.6.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Advocationis causa datam pecuniam, si per eos qui acceperant, quominus susceptam fidem impleant, stetisse probetur, restituendam esse convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.

Stratonicae. * <a 294 s. xvii k. Ian. cc. cons.>

CJ.4.7.0. De conditione ob turpem causam.

CJ.4.7.1: Imperator Antoninus

Si ex cautione tua conveniri coeperis, nullam te pecuniam accepisse, sed ob turpem causam et quam fieri prohibitum est interpositam ei, qui super ea re cogniturus est, probandum est et eo impleto absolutio sequetur. * Ant. A. ingenuo. * < sine die et consule.>

CJ.4.7.2: Imperator Antoninus

Cum te propter turpem causam contra disciplinam temporum meorum domum adversariae dedisse profitearis, frustra eam restitui tibi desideras, cum in pari causa possessoris melior condicio habeatur. * Ant. A. Longino. * <a 215 pp. xv k. Dec. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.4.7.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod evitandi tirocinii causa dedisse te apud competentem iudicem ei de quo quereris indubia probationis luce constiterit, instantia eius recipies: qui memor censurae publicae post restitutionem pecuniae etiam concussionis crimen inultum esse non patietur. * Diocl. et Maxim. AA. dizoni mil. * <a 290 pp. iii k. Aug. ipsis iiiii et iii AA. cons.>

CJ.4.7.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quotiens accipientis, non etiam dantis turpis invenitur causa, licet haec secuta fuerit, datum condici tantum, non etiam usurae peti possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufino. * <a 293 s. vii id. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.7.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Promercalem te habuisse uxorem proponis: unde intellegis et confessionem lenocinii preces tuas continere et cautae quantitatis ob turpem causam exactioni locum non esse. quamvis enim utriusque turpitudine versatur ac soluta quantitate cessat repetitio, tamen ex huiusmodi stipulatione contra bonos mores interposita denegandas esse actiones iuris auctoritate demonstratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. bitho. * <a 294 s. vi id. Mai. cc. cons.>

CJ.4.7.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ob restituenda quae subtraxerat accipientem pecuniam, cum eius tantum interveniat turpitudine, conditione conventum hanc restituere debere convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.

Eutythiae. * <a 294 s. vi id. Mai. cc. cons.>

CJ.4.7.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum, qui ob restituenda quae abegerat pecora pecuniam accepit, tam hanc quam quae per hoc commissum tenuit restituere debere convenit, licet mortua vel alio fortuito casu perisse dicantur, cum in hoc casu in rem mora fiat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Zenonidae. * <a 294 D. v k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.8.0. De conditione furtiva.

CJ.4.8.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praeses provinciae, sciens furti quidem actione singulos quosque in solidum teneri, conditionis vero nummorum furtim subtractorum electionem esse ac tum demum, si ab uno satisfactum fuerit, ceteros liberari, iure proferre sententiam curabit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.

Hermogeni. * <a 294 s. vi k. Mai. cc. cons.>

CJ.4.8.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ante oblationem interemptae rei furtivae damnum ad furem pertinere certissimum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aristaeneto. * <a 294 D. k. Mai. cc. cons.>

CJ.4.9.0. De conditione ex lege et sine causa vel iniusta causa.

CJ.4.9.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet ante tempus debita exigi non possunt, tamen si te ex primipilo debitorem fisci constitutum

ac patrimonium tuum exhaustum praeses provinciae compererit, ut ad solutionis securitatem solum fenebris pecuniae subsidium superesse videatur, commonebit debitorem tuum, si saltem ipse solvendo sit, ut ante definitum tempus debita tibi repraesentet, ut fisco, cuius ob necessitates publicas causam potioem esse oportet, debita pecunia exsolvatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ulpio. * <a 294 s. xiii k. Aug. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.9.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dissolutae quantitatis retentum instrumentum inefficax penes creditorem remanere et ideo per conditionem reddi oportere non est iuris ambigui. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. scylacio. * <a 293 s. iii non. April. AA. cons.>

CJ.4.9.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Mala fide possidens de proprietate victus extantibus fructibus vindicatione, consumptis vero conditione conventus horum restitutioni parere compellitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. galatae. * <a 294 s. vi id. Febr. cc. cons.>

CJ.4.9.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si non est numeratum, quod velut acceptum te sumpsisse mutuo scripsisti, et necdum transisse tempus statutum vel intra hunc diem habitam contestationem monstrando reddi cautionem praesidali notione postulare potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 294 D. xvii k. Ian. cc. cons.>

CJ.4.10.0. De obligationibus et actionibus.

CJ.4.10.1: Imperator Gordianus

Data certae pecuniae quantitate ei cuius meministi in vicem debiti actiones tibi adversus debitorem, pro quo solvisti, dicis esse mandatas et, antequam eo nomine litem contestareris, sine herede creditorem fati munus implere proponis. quae si ita sunt, utilis actio tibi competit. * Gord. A. Valeriae. * <a 242 pp. v k. Mai. Attico et Praetextato cons.>

CJ.4.10.2: Imperatores Valer., Gallien.

Nominibus in dotem datis, quamvis nec delegatio praecesserit nec litis contestatio subsequuta sit, utilem tamen marito actionem ad similitudinem eius qui nomen emerit dari oportere saepe rescriptum est. * Valer. et Gallien. AA. celso. * <a 260 pp. xiiii k. Febr. saeculari ii et Donato cons.>

CJ.4.10.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ob causas proprii debiti locatoris conveniri colonos pensionibus ex placito satisfaciens perquam iniuriosum est. * Diocl. et Maxim. AA. Rusticiano. * <a 286 pp. prid. k. Iun. tiberiade Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.10.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Bonam fidem in contractibus considerari aequum est. * Diocl. et Maxim. AA. liciniae. * <a 290 pp. non. Oct. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.4.10.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut initio libera potestas unicuique est habendi vel non habendi contractus, ita renuntiare semel constitutae obligationi adversario non consentiente minime potest. quapropter intellegere debetis voluntariae obligationi semel vos nexos ab hac non consentiente altera parte, cuius precibus fecistis mentionem, minime posse discedere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. camerino et Marciano. * <a 293 D. non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.10.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in solutum nomen debitoris sui tibi debitor dedit tuus ac te in rem tuam procuratorem fecit, pignora, quae specialiter vel generaliter habes obligata, perseguere. quod si ab his, quibus fuerant obligata, cum potiores erant, distracta probentur, ab emptoribus avocari non posse perspicis. *

Diocl. et Maxim. AA. et cc. Maurico. * <a 293 D. viii k. Iul. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.10.7pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si a creditore nomen comparasti, ea pignora, quae venditor nomiminis(!) consequi posset, apud praesidem provinciae vindica. nam si debitum ex eius persona res obligatas tenentes non transferant, iure communi pignora distrahere non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. euelpisto. * <a 293 s. iii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.10.7.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane si creditoribus in ordine pignorum antecedentibus venundantibus qui possident comparaverunt vel longi temporis praescriptione muniti perhibentur, pignorum distrahendorum te non habere facultatem perspicis. <a 293 s. iii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.10.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quidem donationis causa ei, quem adfectione patris te dilexisse proponis, tuam accipere pecuniam permisisti, et hanc tuam liberalitatem remunerans te a procuratore suo aliam pecuniam sumere praecepit, rebusque humanis ante perceptionem fuit exemptus, nec quod dederas recuperare, cum perfectam habuit donationem, nec quod tibi dari mandaverat, necdum tibi traditum petere potes a procuratore. quod si mutuo dedisti nec a delegato dari novandi causa stipulatus es, successores eius solutioni parere compellentur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. crescentioni. * <a 294 s. xiii k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.10.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Negantes debitores non oportet armata vi terreri: sed petitore quidem non implente suam intentionem vel exceptione submoto absolvi, convictos autem condemnari ac iuris remediis ad solutionem urgueri convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. glyconi. * <a 294 D. id. Febr. cc. cons.>

CJ.4.10.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Adversus debitorem electis pignoribus personalis actio non tollitur, sed eo, quod de pretio servari potuit, in debitum computato de residuo manet integra. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufino. * <a 294 D. iii non. April. cc. cons.>

CJ.4.10.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nimia credulitate circumventa es, quia, quod colonis in rem suam mutuo dedisti, a domino praedii postulare posse credidisti: nec ad eum obligandum actorum ipsius adiuvat te praesentia. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Paulae. * <a 294 D. viii k. Aug. cc. cons.>

CJ.4.10.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ob aes alienum servire liberos creditoribus iura compelli non patiuntur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. iovino. * <a 294 D. xiii k. Nov. cc. cons.>

CJ.4.10.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum, cui mutuam dedisti pecuniam, ad solutionem urguere competenti debes actione. nam adversus negotiatores, quos ex mercibus pecunias abstulisse tuo debitori proponis, nullam habes actionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. barsimio. * <a 294 D. xi k. April. cc. cons.>

CJ.4.10.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Est in arbitrio vestro, personali debitoris heredes actione, an eum, qui ab his distracta sibique tradita pignora tenet, in rem serviana, si non longi temporis praescriptione munitus sit, an utrosque conveniatis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hermodoto et nicomacho. * <a 294 D. v k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.11.0. Ut actiones et ab herede et contra heredem incipiant.

CJ.4.11.1pr.: Imperator Justinianus

Cum et stipulationes et legata et alios contractus post mortem compositos antiquitas quidem

respuebat, nos autem pro communi hominum utilitate recepimus, consentaneum erat etiam illam regulam, qua vetustas utebatur, more humano emendare. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.11.1.1: Imperator Justinianus

Ab heredibus enim incipere actiones vel contra heredes veteres non concedebant contemplatione stipulationum ceterarumque causarum post mortem conceptarum. <a 531 D. xv k. Nov.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.11.1.2: Imperator Justinianus

Sed nobis necesse est, ne prioris vitii materiam relinquamus, et ipsam regulam e medio tollere, ut liceat et ab heredibus et contra heredes incipere actiones et obligationes, ne propter nimiam subtilitatem verborum latitudo voluntatis contrahentium impediatur. <a 531 D. xv k. Nov.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.12.0. Ne uxor pro marito vel maritus pro uxore vel mater pro filio conveniatur.

CJ.4.12.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Frustra disputas de contractibus cum marito tuo habitis, utrumne iure steterit an minime, cum tibi sufficiat, si proprio nomine nullum contractum habuisti, quominus pro marito tuo conveniri possis, quod nec, si sponte pro eo intercessisses, quicquam a te propter senatus consultum exigi iure potuisset. * Diocl. et Maxim. AA. Asclepiodotae. * <a 287 D. prid. id. April. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.4.12.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ob maritorum culpam uxores inquietari leges uentant. proinde rationalis noster, si res quae a fisco occupatae sunt domini tui esse probaveris, ius publicum sequetur. * Diocl. et Maxim. AA. terentiae. * <a 287 D. iii non. Sept. Diocletiano et Maximiano AA. cons.>

CJ.4.12.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum te possessiones non in dotem pro filia tua dedisse, sed ad sustentandam eam extra dotis causam filiae tuae praedia adsignasse proponas, civilium munerum vel onerum municipalium obtentu ex persona mariti eius, quomodo matres ex persona filiorum interpellari non possunt, cum neque maritum pro uxoris obligatione conveniri posse constat, nisi ipse pro ea se obnoxium fecit. certissimum enim est ex alterius contractu neminem obligari. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. carpophoro. * <a 293 iii id. Sept. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.12.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum te ideo ex persona filii tui commemores conveniri, quod pro debitis eius aliquid intulisse videaris, defensionibus tuis uti apud eum, cuius super ea re notio est, minime prohiberis, ut is ad solutionem alieni debiti urgueri te non patiatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Philoterae. * <a 301 D. x k. Sept. Titiano et Nepotiano cons.>

CJ.4.13.0. Ne filius pro patre vel pater pro filio emancipato vel libertus pro patrono conveniatur.

CJ.4.13.1pr.: Imperator Gordianus

Neque ex eius filii persona, qui, cum sui iuris esset, mutuam pecuniam accepit, pater eius, si non fidem suam obstrinxit, conveniri potest, neque ex eius quem in potestate habet, si sine eius iussu contractum est neque contra senatus consultum Macedonianum mutua data est, amplius dumtaxat de peculio actionem sustinere cogitur. * Gord. A. Candido mil. * <a 238 pp. iii non.

Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.4.13.1.1: Imperator Gordianus

Quapropter pater quoque tuus, si ei pecunia a creditore fratris tui extorta est, ob quam reddendam non tenebatur, praesidis provinciae auctoritate eam recuperabit. <a 238 pp. iii non. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.4.13.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ne contra iuris auctoritatem ab eo, qui patrem vestrum, a quo emancipatos vos dicitis, ad munus civile devocaverat, inquietemini, praeses provinciae providebit. * Diocl. et Maxim. AA. Neoterio et eutolmio. * <a 286 D. viii k. Febr. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.13.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si filius familias invito patre decurio creatus fuerit, pro eo patrem inquietari non posse iure manifestissimo cautum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. theogeni. * <a 294 s. x k. Mai. Sirmi cc. cons. >

CJ.4.13.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Patris nomine superstitis filium nec munerum civilium nec debiti causa personali posse conveniri constat actione. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. achaeo. * <a 294 s. xii k. Mart. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.13.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex patroni vel domini contractu liberti vel servi conveniri non possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. lampetio. * <a 294 s. iii id. April. cc. cons.>

CJ.4.14.0. An servus ex suo facto post manumissionem teneatur.

CJ.4.14.1: Imperator Severus

Quamvis cum statulibero contraxeris, tamen ex ante gesto te non habere cum eo post impletam condicionem libertatis actionem scire debes. * sev. A. Ioviano. * <a 196 pp. iiii id. Dec. Dextro ii et Prisco cons.>

CJ.4.14.2: Imperator Antoninus

Creditoribus tuis, qui tibi in servitute pecuniam crediderunt, nulla adversus te actio competit, maxime cum peculium tibi non esse legatum proponas. * Ant. A. baetico. * <a 215 pp. iii k. Sept. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.4.14.3: Imperator Alexander Severus

Promissae tibi pecuniae a servo tuo, ut eum manumitteres, si, posteaquam manumisisti, stipulatus ab eo non es, adversus eum petitionem per in factum actionem habes. * Alex. A. Aurelio herodi. * <a 222 pp. id. Sept. Alexandro A. cons.>

CJ.4.14.4: Imperator Gordianus

Licet servitutis tempore quae pecuniam matris tuae subripuisse dicitur, ob eiusmodi admissum conveniri non poterat, ad libertatem tamen perducta (nam caput noxa sequitur) furti actione tenetur. * Gord. A. heroni. * <a 238 pp. id. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.4.14.5: Imperator Gordianus

Si, ut adlegas, antequam a domina manumittereris, fundos eius coluisti posteaque adempto peculio libertate donatus es, ob reliqua, si qua pridem contracta sunt, res bonorum, quas postea propriis laboribus quaesisti, inquietari minime possunt. * Gord. A. chresto. * <a 243 pp. xvi k. Dec. Arriano et Papo cons.>

CJ.4.14.6pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sive servi sunt ii, quorum precibus fecisti mentionem, domi eos conveni, quia inter dominos ac servos iudicium constare nullum potest: sive post delictum manumissi sunt, ex antecedentibus post datam libertatem eos nulla ratio iuris a dominis quondam conveniri patitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Feliciano. * <a 293 D. ii id. April. byzantio AA. cons.>

CJ.4.14.6.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane si post manumissionem quid illicite commiserunt, hoc apud praesidem provinciae argue accepturus ex iure sententiam. <a 293 D. ii id. April. byzantio AA. cons.>

CJ.4.15.0. Quando fiscus vel privatus debitoris sui debitores exigere potest.

CJ.4.15.1: Imperatores Severus, Antoninus

Propter aes alienum pupilli res tutoris, qui nihil ex bonis eius tenet, pignori capi non oportet. * Sev. et Ant. AA. Valeriano. * <a 197 pp. xi k. Iun. Laterano et Rufino cons.>

CJ.4.15.2: Imperator Antoninus

Si in causa iudicati Valentis, quem tibi condemnatum esse proponis, nihil est, quod sine quaestione pignoris loco capi et distrahi possit, debitores eius conventi ad solutionem auctoritate praesidis provinciae compelluntur. * Ant. A. marco. * <a 205 D. vi non. April. Geta cons.>

CJ.4.15.3: Imperator Gordianus

Si debitum non infitiantur hi, quos obnoxios debitoribus fisci esse proponis, potest videri non esse iniquum quod desideras, ut ad solutionem per officium procuratoris compellantur. nam si quaestio aliqua refertur, id concedi non oportere et ipse perspicis. * Gord. A. primiano. * <a 240 pp. vi k. Febr. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.4.15.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non prius ad eos, qui debitoribus fisci nostri sunt obligati, actionem fiscalem extendi oportere, nisi patuerit principales reos idoneos non esse, certissimi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zosimo. * <a 293 s. xii k. Mai. AA. cons.>

CJ.4.15.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In solutum nomine dato non aliter nisi mandatis actionibus ex persona sui debitoris adversus eius debitores creditor experiri potest. suo autem nomine utili actione recte utetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nanidiae. * <a 294 D. k. Ian. cc. cons.>

CJ.4.16.0. De actionibus hereditariis.

CJ.4.16.1: Imperator Gordianus

Pecuniam, quam tibi a matre debitam fuisse dicis, ab heredibus eius coheredibus tuis pro parte tibi competenti petere debes. sed et res, si quae tibi ob idem debitum obligatae sunt, persequi non prohiberis. * Gord. A. Hermeroti. * <a 241 pp. xi k. Mart. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.4.16.2: Imperator Dec.

Pro hereditariis partibus heredes onera hereditaria agnoscere etiam in fisci rationibus placuit, nisi intercedat pignus vel hypotheca: tunc enim possessor obligatae rei conveniendus est. * Dec. A. telemachae. * <a 249 pp. xiiii k. Nov. Aemiliano et Aquilino cons.>

CJ.4.16.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Heredem mariti quondam tui de dote reddenda tibi conveni: personalem enim actionem contra debitores hereditarios decerni tibi frustra postulas. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. maximae. * <a 293 pp. xiiii k. Mai. AA. cons.>

CJ.4.16.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sub praetextu aetatis pupilli debitoris hereditarii creditorum exactionem differri non posse nimis evidens est. unde cum te tutorem proponas, quemadmodum a pupillis creditoribus satisfiat, eniti debes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Crispo. * <a 293 D. x k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.16.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ut debitum ante de hereditate tibi solvatur ac tunc, si ad te pertineret, quaeri iubeamus, praeposterea petitio est. etenim cum tibi soceri successionem quaesitam patuerit, debiti petitionem per confusionem extinguere non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iulio. * <a 294 D. prid. non. Mart. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.16.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si adulta, cuius curam geris, pro triente patruo suo, quem etiam tutelam eius administrasse proponis, heres exit nec ab eo quicquam exigere prohibita est, debitum a coheredibus pro besse petere non prohibetur, cum ultra eam portionem qua successit petitio non confundatur. nam adversus adultam tuam rescindi postulas testamentum, si quidem coheredes eius adeuntes

hereditatem se etiam obligant et, si non solvendo constituti probentur, postulata separatio nullum ei damnum fieri patietur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. domno. * <a 294 D. k. Dec. cc. cons.>

CJ.4.16.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Creditores hereditarios adversus legatarios non habere personalem convenit actionem, quippe cum evidentissime lex duodecim tabularum heredes huic rei faciat obnoxios. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. apolausto. * <a 294 D. vi id. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.17.0. Ex delictis defunctorum in quantum heredes conveniantur.

CJ.4.17.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Post litis contestationem eo qui vim fecit vel concussionem intulit vel aliquid deliquit, defuncto successores eius in solidum, alioquin in quantum ad eos pervenit conveniri iuris absolutissimi est, ne alieno scelere ditentur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. macedonae. * <a 294 D. v k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.18.0. De constituta pecunia.

CJ.4.18.1: Imperator Gordianus

Si pro alieno debito te soluturum constituisti, pecuniae constitutae actio non solum adversus te, sed etiam adversus heredes tuos perpetuo competit. * Gord. A. Felici. * <a 294 D. vii k. Iul. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.18.2pr.: Imperator Justinianus

Recepticia actione cessante, quae sollemnibus verbis composita inusitato recessit vestigio, necessarium nobis visum est magis pecuniae constitutae naturam ampliare. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.18.2.1: Imperator Justinianus

Cum igitur praefata actio, id est pecuniae constitutae, in his tantummodo a veteribus conclusa est, ut exigeret res quae in pondere numero mensura sunt, in aliis autem rebus nullam haberet communionem et neque in omnibus casibus longaeva sit constituta, sed in speciebus certis annali spatio concluderetur, et dubitaretur, si pro debito sub condicione vel in diem constituto eam possibile est fieri et si pure constituta pecunia contracta valeret, hac apertissima lege definimus, ut liceat omnibus constituere non solum res quae pondere numero mensura sunt, sed etiam alias omnes sive mobiles sive immobiles sive se moventes sive instrumenta vel alias quascumque res, quas in stipulationem possunt homines deducere: et neque sit in quocumque casu annalis, sed (sive pro se quis constituat sive pro alio) sit et ipsa in tali vitae mensura, in qua omnes personales sunt actiones, id est in annorum metis triginta: et liceat pro debito puro vel in diem vel condicionali constitui: et non absimilem penitus stipulationi habeat dignitatem, suis tamen naturalibus privilegiis minime defraudata: sed et heredibus et contra heredes competat, ut neque recepticiae actiones neque alio indigeat res publica in huiusmodi casibus adminiculo, sed sit pecuniae constitutae actio per nostram constitutionem sibi in omnia sufficiens, ita tamen, ut hoc ei inhaereat, ut pro debito fiat constitutum (cum secundum antiquam recepticiam actionem exigebatur et si quid non fuerat debitum), cum satis absurdum et tam nostris temporibus quam iustis legibus contrarium est permittere per actionem recepticiam res indebitas consequi et iterum multas proponere conditiones, quae et pecunias indebitas et promissiones corrumpi et restitui definiunt. <a 531 D. x k. Mart. c onstantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.18.2.1a: Imperator Justinianus

Ut non erubescat igitur tale legum iurgium, hoc tantummodo constituatur, quod debitum est, et omnia, quae de recepticia in diversis libris legislatorum posita sunt, aboleantur et sit pecunia constituta omnes casus complectens, qui et per stipulationem possint explicari. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.18.2.1b: Imperator Justinianus

Et neminem moveat, quod sub nomine pecuniae etiam omnes res exigi definimus, cum et in antiquis libris prudentium, licet pecunia constituta nominabatur, tamen non pecuniae tantum per eam exigebantur, sed omnes res quae pondere numero mensura constitutae sunt. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.18.2.1c: Imperator Justinianus

Sed et possibile est omnes res in pecuniam converti. si enim certa domus vel certus ager vel certus homo vel alia res quae expressa est in constituendis rebus ponatur, quid distat a nomine ipsius pecuniae? <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.18.2.1d: Imperator Justinianus

Sed ut et subtilitati eorum satisfiat, qui non sensum, sed vana nominum vocabula amplecti desiderant, ita omnes res veniant in constitutam, tamquam fuisset ipsa pecunia constituta, cum etiam veteres pecuniae appellatione omnes res significari definiunt et huiusmodi vocabulum et in libris iuris auctorum et in alia antiqua prudentia manifestissime inventum est. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.18.2.2: Imperator Justinianus

His videlicet, quae argenti distractores et alii negotiatores indefense constituerint, in sua firmitate secundum morem usque adhuc obtinentem durantibus. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.18.3: Imperator Justinianus

Divi Hadriani epistolam, quae de periculo dividendo inter mandatores et fideiussores loquitur, locum habere et in his qui pecunias pro aliis simul constituunt necessarium est: aequitatis enim ratio diversas species actionis excludere nullo modo debet. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.4.19.0. De probationibus.

CJ.4.19.1: Imperatores Severus, Antoninus

Ut creditor, qui pecuniam petit, numeratam implere cogitur, ita rursus debitor, qui solutam adfirmat, eius rei probationem praestare debet. * Sev. et Ant. AA. Faustino. * <a 196 pp. prid. k. Iul. Dextro ii et Prisco cons.>

CJ.4.19.2: Imperator Antoninus

Possessiones, quas ad te pertinere dicis, more iudiciorum persequere. nec enim possessori incumbit necessitas probandi eas ad se pertinere, cum te in probatione cessante dominium apud eum remaneat. * Ant. A. auluzano. * <a 215 pp. xv k. Dec. Laeto et Cereale cons.>

CJ.4.19.3: Imperator Alexander Severus

Ex persona collegae avi vestri conveniri non debetis, si eundem collegam tempore depositi officii solvendo fuisse ostenderitis. * Alex. A. leaenae et lupu. * <a 231 pp. v k. Ian. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.4.19.4: Imperator Alexander Severus

Proprietatis dominium non tantum instrumento emptionis, sed ex quibuscumque aliis legitimis probationibus ostenditur. * Alex. A. Avito. * <a 222 pp. k. Nov. Alexandro A. cons.>

CJ.4.19.5: Imperator Philippous

Instrumenta domestica seu privata testatio seu adnotatio, si non aliis quoque adminiculis adiuventur, ad probationem sola non sufficiunt. * Philippo. A. et Philippo. c. sertorio. * <a 245 pp. vii id. April. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.4.19.6pr.: Imperator Philippous

Rationes defuncti, quae in bonis eius inveniuntur, ad probationem sibi debitae quantitatis solas sufficere non posse saepe rescriptum est. * Philippo. A. et c. Romulo. * <a 245 pp. id. Mai. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.4.19.6.1: Imperator Philippus

Eiusdem iuris est et si in ultima voluntate defunctus certam pecuniae quantitatem aut etiam res certas deberi sibi significaverit. <a 245 pp. id. Mai. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.4.19.7: Imperator Gallienus

Exemplo perniciosum est, ut ei scripturae credatur, qua unusquisque sibi adnotatione propria debitorem constituit. unde neque fiscum neque alium quemlibet ex suis subnotationibus debiti probationem praebere posse oportet. * Gallien. A. Sabino. * <a 262 pp. prid. non. Sept. Gallieno A. v et Faustino cons.>

CJ.4.19.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Frustra veremini, ne ab eo qui lite pulsatur probatio exigatur. * Diocl. et Maxim. AA. Publicio et Optato. * <a 289 pp. xiii k. Dec. Basso et Quintiano cons.>

CJ.4.19.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum te minorem quinque et viginti annis esse proponas, adire praesidem provinciae debes et de aetate probare. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marcianae. * <a 293 D. id. April. AA. cons.>

CJ.4.19.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neque natales tui, licet ingenuum te probare possis, neque honores, quibus te functum esse commemoras, idoneam probationem pro filiae tuae ingenuitate continent, cum nihil prohibeat et te ingenuum et eam ancillam esse. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Isidoro. * <a 293 D. xviii k. Mai. AA. cons.>

CJ.4.19.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si scriptum heredem ab amita tua vel testamenti vitio vel quacumque alia ratione non posse obtinere hereditatem probari a te posse confidis, de hac hereditate apud rectorem provinciae agere potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antoniae. * <a 293 s. v k. ami. Heracliae AA. cons.>

CJ.4.19.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum res non instrumentis gerantur, sed in haec gestae rei testimonium conferatur, factam emptionem et in vacuum possessionem inductum patrem tuum pretiumque numeratum quibus potes iure proditis probationibus docere debes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Chroniae. * <a 293 D. v non. Oct. AA. cons.>

CJ.4.19.13pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non epistulis necessitudo consanguinitatis, sed natalibus vel adoptionis sollemnitate coniungitur, nec adversus absentem hereditatis dividundae gratia velut contra fratrem pro ancilla petitus arbiter substantiae perimit veritatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iustino. * <a 293 D. k. Dec. AA. cons.>

CJ.4.19.13.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sive itaque quasi ad sororem, quam ancillam te posse probare confidis, epistulam emisisti, sive familiae eriscundae quasi pro coerede petitus arbiter doceatur, fraternitatis quaestio per haec tolli non potuit. <a 293 D. k. Dec. AA. cons.>

CJ.4.19.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non nudis adseverationibus nec ementita professione, licet utrique consentiant, sed matrimonio legitimo concepti vel adoptione sollemni filii civili iure patri constituuntur. si itaque hunc contra quem supplicas alienum esse confidis, per te vel per procuratorem adfirmationem eius falsam detege. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Muciano. * <a 293 D. k. Dec. AA. cons.>

CJ.4.19.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Vis eius, qui se dominum contendit, ad imponendum onus probationis servo minime prodest. cum igitur aufugisse te de domo severi profitearis, verum nec ab illo iusto initio, sed per violentiam adseveres esse detentum, inquisito prius, an in possessionem libertatis sine dolo malo constitutus sis, tunc etiam, onus probationis qui debeat subire, per huiusmodi eventum declarabitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antonino. * <a 293 D. vi k. Ian. AA. cons.>

CJ.4.19.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sive possidetis praedia, quae a patre communi sibi fratres emancipati donata contententes vindicant, ipsis incumbit facti probationis necessitas, sive ipsis ea praedia, quasi a patre vestro sibi donata, tenentibus vos heredes constituti patris petitis, ut intentionem vestram non constituisse detegant, unde domini facti sunt, emergente quaestione docere compelluntur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Philippo et Sebastianae. * <a 294 D. x k. Febr. cc. cons.>

CJ.4.19.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Matrem tuam consecutam libertatem ac te post editam, ut ingenua probari possis, ostendi convenit. quod enim fratribus tuis nulla movetur quaestio, ad defensionem tuam nihil prodesse potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Paulinae. * <a 294 D. v id. Febr. cc. cons.>

CJ.4.19.18pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum precibus tuis significes ignorante te praedium eum cuius meministi sibi velut a te donatum instrumentis inseri fecisse, si vera sunt quae indidisti, nec ad nomen factae donationis fundus iste pervenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. violentillae. * <a 294 D. vii id. April. Byzantii cc. cons.>

CJ.4.19.18.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unde adito iudice competenti probare te oportet contra tuam voluntatem hunc fundum instrumento adversarium tuum sibi adscribi laborasse, ut secundum tenorem rescripti nostri possis consequi sententiam. <a 294 D. vii id. April. Byzantii cc. cons.>

CJ.4.19.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Exceptionem dilatoriam opponi quidem initio, probari vero, postquam actor monstraverit quod adseverat, oportet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menandro. * <a 294 D. xvi k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.19.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si de possessione servitutis emptionis instrumentis subtractis in libertatem proclamat Eutychia, cum petitori probationis onus incumbat, intentione sua defecta his iuvari minime potest. nam si in servitute petatur, ad emptionis probationem non est iudicis aliis opus, sed instrumentorum furtum monstrare sufficit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. phronimae. * <a 294 iii non. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.19.21pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad probationem uti domini aliena subtrahentes instrumenta his minime possunt, quippe cum horum lectio non recitantes, sed quem tenor scripturae designat, adiuvat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Crispo. * <a 294 s. vi id. Dec. singiduni cc. cons.>

CJ.4.19.21.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum itaque nec cetera probationum indicia reprobentur, iure competenti praediorum, quae in quaestionem veniunt, dominium ad te ostendae pertinere. nam res vindicantes ab emptore suos numeratos nummos adseverantes erga probationem laborare non convenit, si quidem huiusmodi, licet probetur, factum intentioni nullum praestet adminiculum. <a 294 s. vi id. Dec. singiduni cc. cons.>

CJ.4.19.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad probationem servitutis glyconis matrem eius ac fratrem servilia fecisse ministeria non

sufficit, cum neque ingenuorum coniventia coniunctis necessitudine praeiudicet neque de servis ex eadem matre natis unus libertatem adipisci prohibeatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. agathocleae. * <a 294 D. viiii k. Ian. ipsis cc. cons.>

CJ.4.19.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Actor quod adseverat probare se non posse profitendo reum necessitate monstrandi contrarium non adstringit, cum per rerum naturam factum negantis probatio nulla sit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menelao. * <a 294 D. viiii k. Ian. cc. cons.>

CJ.4.19.24: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Iubemus omnes deinceps, qui scripturas suspectas comminiscuntur, cum quid in iudicio prompserint, nisi ipsi adstruxerint veritatem, ut nefariae scripturae reos et quasi falsarios esse detinendos. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad Antonium pp. * <a 378 D. prid. id. Ian. treviris Valente vi et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.4.19.25: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sciant cuncti accusatores eam se rem deferre debere in publicam notionem, quae munita sit testibus idoneis vel instructa apertissimis documentis vel indiciis ad probationem indubitatis et luce clarioribus expedita. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Floro pp. * <a 382 D. xv k. Iun. Constantinopoli Antonio et Syagrio cons.>

CJ.4.20.0. De testibus.

^CJ.4.20.1:

Contra scriptum testimonium non scriptum non profertur.

CJ.4.20.2: Imperator Alexander Severus

Si tibi controversia ingenuitatis fiet, defende causam instrumentis et argumentis, quibus putas: soli etenim testes ad ingenuitatis probationem non sufficiunt. * Alex. A. carpo. * <a 223 pp. x k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.20.3: Imperatores Valer., Gallien.

Etiam iure civili domestici testimonii fides improbatur. * Valer. et Gallien. AA. rosae. * <a 255 pp. iii k. Sept. Valeriano iii et Gallieno ii AA. cons.>

CJ.4.20.4: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Solam testationem prolatam nec aliis legitimis adminiculis causa approbata nullius esse momenti certum est. * Carus Carinus et Numer. AAA. Aurelio. * <a 284 pp. viiii k. Dec. Carino ii et Numeriano cons.>

CJ.4.20.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eos testes ad veritatem iuvandam adhiberi oportet, qui omni gratiae et potentatui fidem religioni iudicariae debitam possint praeponere. * Diocl. et Maxim. AA. Candido. * <a 286 pp. v k. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.20.11pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Quoniam liberi testes ad causas postulatur alienas, si socii et participes criminis non dicantur, sed fides ab his notitiae postuletur, in exhibitione necessariarum personarum, hoc est testium, talis debet esse cautio iudicantis, ut his venturis ad iudicium per accusatorem aut ab his, per quos fuerint postulati, sumptus competentes dari praecipiat. * Honor. et Theodos. AA. Caeciliano pp. * <a 409 D. xii k. Febr. Ravennae Honorio viiii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.4.20.11.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Idem iuris est et si in pecuniaria causa testes ab alterutra parte producendi sunt. <a 409 D. xii k. Febr. Ravennae Honorio viiii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.4.20.12: Imperatores Honorius, Theodosius

Libertorum adversus patronos illicitas atque improbas voces poenae obiectione praecludimus

atque ita, ut non modo sponte prodire non audeant, sed nec vocati quidem in iudicium venire cogantur. * Honor. et Theodos. AA. * <a 423 D. iiii id. Aug. Ravennae Mariniano et Asclepiodoto cons.>

^CJ.4.20.13:

Qui falsum testimonium dicit, primum peierat, deinde et pro falsario convenitur et, si in ipso testimonii dicendi tempore mendacii convictus fuerit, tormentis subicitur.

^CJ.4.20.13.1:

Si vero is qui ex falso testimonio condemnatus est civiliter adversus eum qui falsum testimonium dixit agere vult, quidquid damni passus est ab eo recipiet poenam legibus definitam insuper subituro.

^CJ.4.20.13.2:

Si vero in principali iudicio ipso mendacii convictus est, iudicis officio convenit eum vel in totam litem ei contra quem testimonium dixit illatam vel in minorem summam condemnare poenisque subicere: omnibus quae de falsis testibus statuta sunt in suo vigore manentibus.

CJ.4.20.14: Imperator Zeno

Nullum penitus, cum semel ad iudicem quemlibet, licet non suum, dicendi gratia testimonii fuerit ingressus, armatam forte militiam vel quamlibet aliam fori praescriptionem ad evadendum iudicis motum, quem vel testimonii verborum improbitas vel rei qualitas flagitaverit, posse praetendere praecipimus, sed omnes, qui in civili scilicet causa suum praebeant testimonium, separato et tamquam ante iudicium interim deposito exceptionis fori privilegio huiusmodi praesidio denudatos, ita iudicantis intrare secretum, ut, quodcumque aures eius offenderit, non dubitent sibimet formidandum: data cunctis iudicibus absque ullo praescriptionis obstaculo (sicut saepe dictum est) testes, quorum voces falsitate vel fraude non carere perspexerint, pro qualitate videlicet delicti animadvertendi licentia. * Zeno A. Arcadio pp. * <a 486 D. xii k. Iun. Constantinopoli Longino cons.>

^CJ.4.20.15:

Constitutio convenienter praecedenti iudicibus pedaneis eos qui falsum testimonium dixerint competenti poenae subicere permittit.

^CJ.4.20.15.1:

Si quidem privatae condicionis sunt, torqueri possunt, vel, si graviore animadversione opus esse perspexerint, etiam per plebis praetorem eos coercere possunt.

^CJ.4.20.15.2:

Sin autem cingulo forte testis ornatus est neque ab iudice pedaneo in eum animadverti potest, ad magistratum qui ei causam delegavit referat et quomodo res se habeat ei notum faciat, eaque relatio gratis magistratui insinuetur, ac deinde magistratus accepta de testibus relatione, si totam causam testium depositione apertam inveniat, inquisitione de testibus habita definitivam sententiam profert: sin autem inquisitione de testibus habita causam adhuc aliquam indaginem requirere perspexerit, tum rursus reliquam causam ad iudicem remittat.

^CJ.4.20.15.3:

Ita autem de testimoniis iudicium fieri oportet, ut in antecedenti constitutione expressum est, id est ut nullam fori praescriptionem ad evitandam imminentem sibi animadversionem praetendere possint, cum semel sponte testimonium susceperint.

^CJ.4.20.15.4:

Quod si quis adversarium suum cognitionem probare negando eum cognatum esse coegerit et mendacii convictus fuerit, hanc poenam sustineat, ut, etiamsi re vera cognatus sit, ab intestato successionem adversus eum amittat, a quo cognitionis probationem exegit.

^CJ.4.20.15.5:

Quin etiam, cum hoc privilegium facile sperni potuerit, ut dicat quis: 'nec, si eum in servitatem non vindicavero, omnimodo heres ei futurus sum, fortasse enim testatus decedet', constitutio eum qui generis probationem exigit interim ante omnia iurare iubet, quod ex animi sui sententia adversarium cognatum non esse contendat. quod si iuraverit, hereditatem obtinere potest, is autem, a quo probatio requiritur, iureiurando praestito eam afferre debet.

^CJ.4.20.15.6:

In probando autem opus est quinque testibus, si instrumenta ad probandum idonea non extant: si extant instrumenta, tribus testibus contenti sumus: si vero instrumentum tale est, quod pro omnibus sufficit (fortasse enim publicum instrumentum est), testes non requirimus.

^CJ.4.20.15.7:

Constitutio adhuc tale caput adicit: si quis ad acta et in instrumento testimonium perhibuit, ei omnimodo etiam in lite ea de re mota testimonium perhibere necesse est, etiamsi alii foro subiectus sit.

^CJ.4.20.16

Constitutio praecipit, ut non solum in criminalibus causis, sed etiam in pecuniariis omnes cum iureiurando dicere compellantur quod noverint vel de ignorantia iurare, exceptis personis, quibus testimonium dicere lege interdictum est, item illustribus et qui eos dignitate superant, nisi sacra forma interveniat.

^CJ.4.20.16.1:

Ac si in regia urbe habitant, propria voce testimonium praestent, si absentes sunt, partium procuratores mittantur, ut quod noverint deponant vel de ignorantia iurent: isdem videlicet personis etiam in testimonio quod ad acta dicitur exceptis.

^CJ.4.20.16.2:

Omnes autem interlocutiones et productiones sine impendio testium fiant.

CJ.4.20.17pr.: Imperator Justinianus

Si quis testibus usus fuerit idemque testes adversus eum in alia lite producantur, non licebit ei personas eorum excipere, nisi ostenderit inimicitias inter se et illos postea emersas fuisse, ex quibus testes repellere leges praecipiant: non adimenda scilicet ei licentia ex ipsis depositionibus testimonium eorum arguere. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.4.20.17.1: Imperator Justinianus

Sed et si liquidis probationibus datione vel promissione pecuniarum eos corruptos esse ostenderit, eam etiam adlegationem integram ei servari praecipimus. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.4.20.18pr.: Imperator Justinianus

Testium facilitatem, per quos multa veritati contraria perpetrantur, prout possibile est, resecentes omnibus praedicimus, qui in scriptis a se debita rettulerunt, quod non facile audientur, si dicant omnis debiti vel partis solutionem sine scriptis fecisse velintque viles et forsitan redemptos testes super huiusmodi solutione producere, nisi quinque testes idonei et summae atque integrae opinionis praesto fuerint solutioni celebratae hique cum sacramenti religione deposuerint sub praesentia sua debitum esse solutum, ut scientes omnes ita ea statuta esse non aliter debitum vel partem eius persolvant, nisi vel securitatem in scriptis capiant vel observaverint praefatam testium probationem: his scilicet, qui iam sine scriptis debitum vel partem eius solverunt, praesenti sanctione merito excipiendis. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. iustiano pp. a ii cons.>

CJ.4.20.18.1: Imperator Justinianus

Sin vero facta quidem securitas sit, fortuito vero casu vel incendii vel naufragii vel alterius infortunii perempta, tunc liceat his qui hoc perpassi sunt causam peremptionis probantibus etiam debiti solutionem per testes probare damnumque ex amissione instrumenti effugere. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. a ii cons.>

CJ.4.20.19pr.: Imperator Justinianus

Si quando invitos testes in pecuniariis causis ex nostra lege aliquis trahere maluerit, si quidem sua sponte fideiussionem suae personae sine damno praestare velint, hoc fieri, sin autem noluerint, non carcerali custodia detrudi, sed sacramento eos committi censemus. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.20.19.1: Imperator Justinianus

Si enim pro toto litis certamine iuriiurando credendum esse testium putaverunt hi qui eos produxerunt, multo magis praesentiam suam testibus sacramento eorum credere debent. <a 530 D. xii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.20.19.2: Imperator Justinianus

Sed cum oportet minime testes in huiusmodi casibus protelari et pro alienis commodis suas invenire difficultates, disponimus non amplius testes observare iudicis compelli, postquam fuerint admoniti, nisi tantum quindecim dies, intra quos iudices provideant, quatenus cognitionem suscipiant, in qua testes necessarii visi fuerint, ut omnimodo licentia eis concedatur et alterutra parte cessante et minime eos observare volente, si per executores admoniti venire noluerint, testes accipere et alterutra parte praesente, quae eos introducit, testimonia eorum capere. <a 530 D. xii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.20.19.3: Imperator Justinianus

His autem diebus effluentibus liceat quidem testibus decedere a iudice nullam habente licentiam eos, postquam afuerint, iterum retrahere: ipsum autem iudicem, si per eum steterit, quominus testimonium praestetur, parti laesae omnem iacturam pro huiusmodi causa illatam ex suis facultatibus resarcire. <a 530 D. xii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.20.20: Imperator Justinianus

Cum apud compromissarios iudices testes fuissent producti, variatum erat, utrum deberet eorum depositionibus in iudicio litigator uti, an non esset audiendus. sancimus, si quidem in compromissis aliquid pro huiusmodi causa statutum est, hoc observari: sin autem nihil conventum est, in huiusmodi casibus, si quidem supersint testes, licentiam habere eum, contra quem depositiones eorum proferuntur, si eas recusaverit, concedere testes iterum adduci et non opponi eis, quod iam testimonium suum dederunt, vel, si hoc concedere minime maluerit, depositiones eorum quasi factas accipere, omni iure legitimo quod ei competit adversus eas servato: sin autem omnes ab hac luce subtracti sunt, tunc necessitatem ei imponi fide scripturae approbata, in qua depositiones eorum referuntur, eas quasi factas accipere. sin vero res permixtae fuerint et quidam ex his mortui alii vivent es, tunc in superstitem quidem testimonio eandem electionem servari litigatori, adversus quem testimonia proferuntur, in morientium autem personas depositiones eorum non esse respuendas: omni, secundum quod iam praediximus, adversus eas et testes iure legitimo, quod ei competit adversus quem proferuntur, integro reservato. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.21.0. De fide instrumentorum et amissione eorum et antapochis faciendis et de his quae sine scriptura fieri possunt.

CJ.4.21.1: Imperator Antoninus

Debitores tuos quibuscumque rationibus debere tibi pecuniam si probaveris, ad solutionem compellet aditus praeses provinciae : nec oberit tibi amissio instrumentorum, si modo manifestis probationibus eos debitores esse apparuerit. * Ant. A. Septimiae Marciae. * <a 213 pp. v id. Sept. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.21.2: Imperator Alexander Severus

Si uteris instrumento, de quo alius accusatus falsi victus est, et paratus es, si ita visum fuerit a quo pecuniam petis, eiusdem criminis te reum facere et discrimen periculi poenae legis corneliae subire, non oberit sententia, a qua nec is contra quem data est appellavit nec tu, qui tunc crimini non eras subiectus, appellare debuisti. * Alex. A. maniliano. * <a 223 pp. iii k. Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.21.3: Imperator Alexander Severus

Si adversarius tuus apud acta praesidis provinciae, cum fides instrumenti quod proferebat in dubium revocaretur non se usurum contestatus est, vereri non debes, ne ex ea scriptura, quam non esse veram etiam professione eius constitit, negotium denuo repetatur. * Alex. A. Aeliano. * <a 226 pp. iii non. Mai. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.4.21.4: Imperator Gordianus

Illatae dispensatori pecuniae, si ob amissorum instrumentorum casum probatione defeceris, inspectio rationum fiscalium fidem demonstrabit. * Gord. A. Marciano. * <a 239 D. ii id. Febr. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.4.21.5: Imperator Gordianus

Sicut iniquum est instrumentis vi ignis extinctis debitores quantitatum debitarum renuere solutionem, ita non statim casum conquerentibus facile credendum est. intellegere itaque debetis non existentibus instrumentis vel aliis argumentis probare fidem precibus vestris adesse. * Gord. A. Aurelio Prisco et marco mil. * <a 240 pp. iii k. Iul. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.4.21.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Statum tuum natali professione perdita mutilatum non esse certi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. luscidi. * <a 286 D. xiii k. Febr. Nicomediae Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.21.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si sollemnibus stipendiis honeste sacramento solutus es, licet super huiusmodi re instrumenta, ut dicis, facta perdita sunt, tamen, si aliis evidentibus probationibus veritas ostendi potest, veteranorum privilegia etiam te usurpare posse dubium non est. * Diocl. et Maxim. AA. zinimae. * <a 286 D. xv k. Iun. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.21.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si constiterit proprietatem possessionis de qua agitur apud vos esse, providebit iudex ex persona fructuarii nullum praeiudicium dominio comparari propter amissionem instrumentorum. * Diocl. et Maxim. AA. alexandrae. * <a 287 D. xv k. Mart. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.4.21.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Instrumentis etiam non intervenientibus semel divisio recte facta non habeatur irrita. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aristaeneto. * <a 293 pp. vi k. Iul. AA. cons.>

CJ.4.21.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum instrumentis etiam non intervenientibus venditio facta rata maneat, consequenter amissis etiam quae intercesserant non tolli substantiam veritatis placuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Victorino. * <a 294 D. viii k. Nov. reginassi cc. cons.>

CJ.4.21.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emancipatione facta, etsi actorum tenor non existat, si tamen aliis indubiis probationibus vel ex personis vel ex instrumentorum incorrupta fide factam esse emancipationem probari possit,

actorum interitu veritas convelli non solet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. theageni. * <a 294 D. iii id. Nov. cc. cons.>

CJ.4.21.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non idcirco minus in vacuum inductus praedii donationis causa possessionem, quod eius facti praetermissum instrumentum adseveratur, hanc obtinere potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dionysiae. * <a 294 D. id. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.21.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Apud eos, qui rem gestam ignoraverunt, amissorum instrumentorum habita testatio nihil ad probationem veritatis prodesse potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Leontio. * <a 294 D. xvi k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.21.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Scripturae diversae et fidem sibi invicem derogantes ab una eademque parte prolatae nihil firmitatis habere potuerunt. * Diocl. et Maxim. A. et c. ad Severum com. hispaniarum. * <a 333 D. iiii non Mai. Constantinopoli Dalmatio et Zenophilo cons.>

CJ.4.21.15: Imperator Constantinus

In exercendis litibus eandem vim obtinent tam fides instrumentorum quam depositiones testium. * Constant. A. ad pop. * <a 317 D. Romae xii k. Aug. Gallicano et Basso cons.>

^CJ.4.21.16:

Si quis reus scripturam suam in cautione vel tabella aliave charta prolata abnegavit, si quidem comparatione convictus est, id est alia ipsius scriptura prolata et cum ea quae in cautione scripta est comparata, poenae nomine actori pro mendacio suo XXIII solidos solvat.

^CJ.4.21.16.1:

Si vero vel tabellio productus est, apud quem instrumentum confectum est, vel alii qui verum id esse attestantur, tunc praeter XXIII solidorum poenam nec exceptionem non numeratae pecuniae opponere ei licebit dicendo, quod, et si instrumentum verum sit, tamen quae in eo scripta sunt data non fuerint, sed omnimodo condemnetur, licet re vera nihil numeratum sit.

^CJ.4.21.16.2:

Haec, si quis ex proprio contractu convenitur. sin autem tutor est vel curator alicuius earum personarum, quae sub cura agunt, sive masculus sive mulier quae secundum constitutiones liberorum suorum tutelam gerit, et propriam scripturam prolata in contractu eorum qui sub tutela vel cura sunt abnegavit, si quidem comparatione sola mendacii convicti erunt, XXIII solidos praestent: sin autem ex productione tabellionis testiumve, exceptio non numeratae pecuniae iis qui sub tutela vel cura sunt non auferatur (neque enim illi quicquam peccaverunt), verum ipsi tutores vel curatores alteros XXIII solidos poenae nomine actori solvant, ut qui sub tutela vel cura sunt exceptionem non numeratae pecuniae salvam habeant. neque enim iustum est eos ex alienis peccatis damno affici.

^CJ.4.21.16.3:

His de reis dictis constitutio transit etiam ad actorum personas praecipiens, ut, si actor suam scripturam diffiteatur quae charta adversus eum prolata (forte in apocha) continetur, et ipse similiter, si sola comparatione convictus erit, XXIII solidos praestet, sin ex productione tabellionis testiumve, tunc omnimodo ea quae documento continentur sibi imputet, licet re vera ei soluta non sint.

^CJ.4.21.16.4:

Haec si suo nomine agat. sin autem tutor vel curator est, duplam XXIII solidorum poenam praestat, is vero qui sub tutela vel cura est non numeratae pecuniae exceptionem documento opponere potest.

CJ.4.21.17pr.: Imperator Justinianus

Contractus venditionum vel permutationum vel donationum, quas intimari non est necessarium, dationis etiam arrarum vel alterius cuiuscumque causae, illos tamen, quos in scriptis fieri placuit, transactionum etiam, quas instrumento recipi convenit, non aliter vires habere sancimus, nisi instrumenta in mundum recepta subscriptionibusque partium confirmata et, si per tabellionem conscribantur, etiam ab ipso completa et postremo a partibus absoluta sint, ut nulli liceat prius, quam haec ita processerint, vel a scheda conscripta, licet litteras unius partis vel ambarum habeat, vel ab ipso mundo, quod necdum est impletum et absolutum, aliquod ius sibi ex eodem contractu vel transactione vindicare: adeo ut nec in illud in huiusmodi venditionibus liceat dicere, quod pretio statuto necessitas venditori imponitur vel contractum venditionis perficere vel id quod emptoris interest ei persolvere. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.4.21.17.1: Imperator Justinianus

Quae tam in postea conficiendis instrumentis quam in his, quae iam scripta nondum autem absoluta sunt, locum habere praecipimus, nisi iam super his transactum sit vel iudicatum, quae retractari non possunt: exceptis emptionalibus tantum instrumentis iam vel in scheda vel in mundo conscriptis, ad quae praesentem sanctionem non extendimus, sed prisca iura in his tenere concedimus. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.4.21.17.2: Imperator Justinianus

Illud etiam adicientes, ut et in posterum, si quae arrae super facienda emptione cuiuscumque rei datae sunt sive in scriptis sive sine scriptis, licet non sit specialiter adiectum, quid super isdem arris non procedente contractu fieri oporteat, tamen et qui vendere pollicitus est, venditionem recusans in duplum eas reddere cogatur, et qui emere pactus est, ab emptione recedens datis a se arris cadat, repetitione earum deneganda. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.4.21.18: Imperator Justinianus

Iudices sive in hac inclita urbe sive in provinciis ea quae disposuimus (ut possint, si hoc perspexerint, occasione testium in aliis locis degentium litigantes vel procuratores eorum ibi destinare, ut depositionibus, sub utriusque partis praesentia factis res ad eos referatur) etiam in illis servare volumus, qui prolatis instrumentis fidem adhibere exiguntur, ut, si poposcerint in aliis locis id eis facere permitti et hoc iuste peti iudex invenerit, similis proferatur sententia, ut, postquam in locis opportunis fides instrumento data vel minus data fuerit, referatur negotium ad priorem iudicem. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id. April. Decio vc. cons.>

CJ.4.21.19pr.: Imperator Justinianus

Plures, apochis vel redituum vel usurarum perceptis, si quando super his fuerit dubitatio exorta, eas habere negando ius agentium faciunt vacillare, cum coloni ad dominum certantes et sibi iniquam forte libertatem vindicantes vel debitores creditoribus suis temporalem praescriptionem opponere cupientes ad easdem infitiationes perveniunt. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xii k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.4.21.19.1: Imperator Justinianus

Quod resecantes iubemus, ut in praefatis casibus vel aliis privatis similibus, si voluerit is qui apocham conscripsit vel exemplar cum subscriptione eius qui apocham suscepit ab eo accipere vel antapocham suscipere, omnis ei licentia hoc facere concedatur: necessitate imponenda apochae susceptori antapocham reddere, ita tamen, ut si hoc is qui apocham conscribit facere neglexerit vel non curaverit, nullum ei praeiudicium ex eo, quod antapocham non recepit, generetur, cum hoc, quod pro quibusdam introductum est, inferre eis iacturam minime rationi

convenit aequitatis. <a 529 D. xii k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.4.21.20pr.: Imperator Justinianus

Comparationes litterarum ex chirographis fieri et aliis instrumentis, quae non sunt publice confecta, satis abundeque occasionem criminis falsitatis dare et in iudiciis et in contractibus manifestum est. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xiiii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.21.20.1: Imperator Justinianus

Ideoque sancimus non licere comparationes litterarum ex chirographis fieri, nisi trium testium habuerint subscriptiones et prius litteris eorum fides imponatur vel ex ipsis hoc deponentibus (sive cunctis sive omnimodo duobus ex his) sive comparatione litterarum testium procedente, et tunc ex huiusmodi chartula iam probata comparatio fiat. <a 530 D. xiiii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.21.20.2: Imperator Justinianus

Aliter etenim fieri comparationem nullo concedimus modo, licet in semet ipsum aliquis chartam conscriptam proferat, sed tantummodo vel ex forensibus vel publicis instrumentis vel ex huiusmodi chirographis quae enumeravimus comparatione trutinanda. <a 530 D. xiiii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.21.20.3: Imperator Justinianus

Omnes autem comparationes non aliter fieri concedimus, nisi iuramento antea praestito ab his qui comparationes faciunt fuerit adfirmatum, quod neque lucri causa neque inimicitias neque gratia tenti huiusmodi faciunt comparationem. <a 530 D. xiiii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.21.20.4: Imperator Justinianus

Et hoc observari tam in omnibus sacris scriniis nostris quam in apparitione omnis sublimissimae praefecturae nec non magisteriae potestatis ceterisque omnibus iudiciis, quae in orbe nostro constituta sunt, his omnibus in posterum observandis. comparationes etenim iam antea factas retractari extra periculum minime est. <a 530 D. xiiii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.21.21pr.: Imperator Justinianus

Cum quidam instrumentum protulerit vel aliam chartulam eique fidem imposuerit, postea autem persona, contra quam ista chartula vel instrumentum prolatum est, quasi falsum hoc constitutum redarguere niteretur, ne diutius dubitetur, utrum necessitatem ei qui protulit imponi oporteret repetita vice hoc proferre, an sufficiat ei fides iam pridem approbata, sancimus, si aliquid tali eveniat, eum, qui petit eam chartam iterum proferri, prius sacramentum praestare, quod existimans se posse falsum redarguere quod prolatum est ad huius modi venit petitionem. quid enim, si, cum nosset deperditam esse chartam vel forte concrematam vel alio modo diminutam, hanc requiri adsimulans et ad difficultatem productionis respiciens huiusmodi facit petitionem? * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. v k. Mart. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.21.21.1: Imperator Justinianus

Et postquam hoc ab actore vel petitore fuerit iuratum et inscriptionum pagina apud competentem iudicem deposita, tunc necessitatem imponi ei, qui protulit chartam de qua quaeritur, iterum eam apud iudicem criminis proferre, quatenus possit apud eum crimen falsitatis ventilari. <a 530 D. v k. Mart. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.21.21.2: Imperator Justinianus

Sin autem dicat non esse sibi possibile eam ostendere, quia per fortuitos casus huiusmodi copia ei abrepta est, tunc subeat sacramentum, quod neque habet eandem chartulam neque alii eam

dedit nec apud alium voluntate eius constituta est nec dolo malo fecit, quominus ea appareat, sed re vera ipsa chartula sine omni dolo deperdita est et productio eius sibi impossibilis est: et si tale subeat sacramentum, ab huiusmodi necessitate eum relaxari. <a 530 D. v k. Mart. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.21.21.3: Imperator Justinianus

Quod si praedictum iusiurandum subire minime maluerit, tunc quasi falsa chartula nullas habeat vires adversus eum, contra quem prolata est, sed sit penitus vacuata: neque enim ulterius poenam produci contra eos qui non iuraverunt volumus, cum forsitan quidam subtili reverentia tenti nec verum sacramentum praestare patiuntur. <a 530 D. v k. Mart. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.21.21.4: Imperator Justinianus

Eandem autem copiam ei praestamus, donec causa apud iudicem ventilatur. si enim iam plenissimum finem accepit et neque per appellationem suspensa est neque per solitam retractationem adhuc lis vivere speratur, tunc satis durum est huiusmodi querellae indulgeri, ne in infinitum causae retractentur et sopita iam negotia per huiusmodi viam iterum aperiantur et contrarium aliquid nostro eveniat proposito. <a 530 D. v k. Mart. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

^CJ.4.21.22:

Si quis, cum in iudicio ab eo petitur, ut instrumentum edat non contra se sed contra alium alii profuturum, hoc edere recusat damnum inde sibi futurum praetendens, is autem, qui ut charta proferatur petit, damnum illi futurum negat, sed vel pecuniam ab eis qui edito instrumento convincentur accepisse vel alium praetextum simulari, se autem eo, quod charta non edatur, gravi damno affici, constitutio eum qui instrumentum possidet edere id iubet, si ex editione eius damnum ei minime eveniat: sin autem re vera instrumentum editum damno eum afficiat, non cogi eum edere, quod occultare ei magis expediat quam in medium proferre.

^CJ.4.21.22.1:

Quod si is cui instrumento opus est minime eum laesum iri affirmat, iusiurandum in hoc dumtaxat praestet ideo se editionem recusare, quia damnum in patrimonio suo ex instrumenti editione se passurum putet.

^CJ.4.21.22.2:

Ne autem pro damno suo id ipsum sumat, quod non accipiat, quae ei promissa sunt, ne chartam edat, accuratius iusiurandum his verbis praestet, se non ideo, quia pecuniam vel aliquid aliud acceperit, ne instrumenta edat, vel quod dari sibi promissum sit, neque metu eius, adversus quem instrumentum requiritur, neque ob eius amicitiam chartae editionem recusare, sed quia directo in re sua damnum grave pateretur.

^CJ.4.21.22.3:

Quemadmodum enim is, quem alicuius causae veritatem nosse putant, etiam invitus ad testimonium adigitur neque eapropter, quod pecunia ipsi pro denegando testimonio promissa est, neque si contra amicos dicturus est, testimonium recusat, ita neque is, a quo instrumenta ut edat poscitur, vel quia accepit aliquid vel accepturum se sperat vel propter amicitiam eorum, quibus damnum ex instrumento imminet, eius editionem recusare potest.

^CJ.4.21.22.4:

At si iurabit instrumentum quo de agitur se non habere, edere non cogitur quod non habet: sin autem eiusmodi insiurandum praestare non vult, omnimodo instrumentum quo de agitur edere cogatur. sin latitat, ne iuret neve instrumentum edat, omne damnum quod ei cui instrumento opus est contigerit, ex propriis facultatibus refundat.

^CJ.4.21.22.5:

Eadem valeant etiam in brevibus argentariorum vel ab aliis compositis, quas edi sibi aliquis non adversus ipsos qui codices composuerunt sed adversus alios desiderat.

^CJ.4.21.22.6:

Haec autem tum valere constitutio vult, cum in eadem civitate morantur et qui instrumentum vel codices edi vult et qui id tenere dicitur et qui causam iudicat. nam qui instrumenta tenet, ea in alium locum transmittere vel de eis periclitari propter alius commodum cogendus non est.

^CJ.4.21.22.7:

Si quis tamen ea quoque instrumenta quae alio loco sunt apud defensorem loci edi et actis insinuari desiderat, ut inde exemplum sumat, quo utatur in iudicio in quo litigat, nulla molestia edendis et insinuandis instrumentis eo loci ubi sunt continetur.

^CJ.4.21.22.8:

Ii autem codices vel instrumenta edere cogendi sunt, qui etiam testimonium adversus aliquos dicere coguntur: nam adversus quas personas invitus aliquis testimonium dicere non cogitur, adversus has nec codices vel instrumenta vel aliud eiusmodi edere cogitur.

^CJ.4.21.22.9:

Ex legibus autem noti sunt, qui adversus aliquos testimonium dicere inviti non coguntur, et illi, adversus quos aliqui testimonium dicere non coguntur.

^CJ.4.21.22.10:

Instrumenta autem ut edantur, aliter nulli cogere licet nisi in ipso iudicio, in quo lis agitur, et sumptibus quidem eius qui editionem codicis vel instrumentorum petit.

^CJ.4.21.22.11:

Semel dumtaxat editionem fieri oportet. quod si instrumento semel edito iterum eius editionem fieri is cui eo opus est petit, si quidem aequum iudici videbitur iterum chartam edi, is autem qui iam edidit secundam editionem recusat chartam periisse praetendens vel alia ratione edendae eius facultatem sibi non esse, iureiurando solo huius rei fidem faciat neque amplius edere cogatur.

^CJ.4.21.22.12:

Haec non solum in regia urbe, sed etiam in tota re publica valeant.

CJ.4.22.0. Plus valere quod agitur quam quod simulate concipitur.

CJ.4.22.1: Imperatores Valer., Gallien.

In contractibus rei veritas potius quam scriptura prospici debet. * Valer. et Gallien. AA. Rufino.

* <a 259 pp. iiii k. Iun. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.22.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Acta simulata, velut non ipse, sed eius uxor comparaverit, veritatis substantiam mutare non possunt. quaestio itaque facti per praesidem examinabitur provinciae. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. soteri. * <a 294 D. x k. Mai. cc. cons.>

CJ.4.22.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emptione pignoris causa facta non quod scriptum, sed quod gestum est inspicitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. marinae. * <a 294 D. k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.22.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quis gestum a se fecerit alium egisse scribi, plus actum quam scriptum valet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Decio. * <a 294 D. viii k. Dec. cc. cons.>

CJ.4.22.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si falsum instrumentum emptionis conscriptum tibi, velut locationis quam fieri mandaveras, subscribere, te non relecto, sed fidem habente, suasit, neutrum contractum in utroque alterutrius consensu deficiente constitisse procul dubio est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Victori. * <a 294

D. xiii k. Ian. cc. cons.>

CJ.4.23.0. De commodato.

CJ.4.23.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ea quidem, quae vi maiore auferuntur, detrimento eorum quibus res commodantur imputari non solent. sed cum is, qui a te commodari sibi bovem postulabat, hostilis incursionis contemplatione periculum amissionis ac fortunam futuri damni in se suscepisse proponatur, praeses provinciae, si probaveris eum indemnitate tibi promisisse, placitum conventionis implere eum compellet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sisolae. * <a 290 vel 293 D. vi k. Iun. ipsis AA. cons.>

CJ.4.23.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum eum, qui temporalis ministerii causa suscepit ancillam, ad restitutionem eius bona fides urgeat, consequens est socerum tuum huius rei causa tradidisse ancillam adito praeside provinciae probare, ut fidem susceptam is adversus quem supplicas compellatur agnoscere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. auluzano. * <a 293 s. prid. non. Nov. ipsis AA. cons.>

CJ.4.23.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De restituendis rebus, quas obligandas pro se dederas, postquam debitum fuerit extenuatum, commodati actionem etiam adversus heredes eius exercere potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. soteriae. * <a 294 D. iii id. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.23.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praetextu debiti restitutio commodati non probabiliter recusatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Faustinae. * <a 294 D. xii k. Dec. ipsis cc. cons.>

CJ.4.24.0. De actione pigneraticia.

^CJ.4.24.1:

Fructus ex pignore percepti in debitum computantur, et cum totum debitum adaequant, actio tollitur et pignus redditur. cum vero fructus debitum etiam excedunt, qui superant redduntur.

CJ.4.24.2: Imperator Alexander Severus

Quod ex operis ancillae vel ex pensionibus domus, quam pignori detineri dicis, perceptum est, debiti quantitatem relevabit. * Alex. A. demetrio. * <a 222 pp. k. Oct. Antonino iiii et Alexandro cons.>

CJ.4.24.3: Imperator Alexander Severus

Creditor, qui praedium pignori sibi nexum detinuit, fructus quos percepit vel percipere debuit in rationem exonerandi debiti computare necesse habet et, si agrum deteriore constituit, eo quoque nomine pigneraticia actione obligatur. * Alex. A. Victori. * <a 222 pp. vi id. Dec. Antonino iiii et Alexandro cons.>

CJ.4.24.4: Imperator Alexander Severus

Pactum vulgare, quod proposuistis, ut, si intra certum tempus pecunia soluta non fuisset, praedia pignori vel hypothecae data vendere liceret, non adimit debitori adversus creditorem pigneraticiam actionem. * Alex. A. Hermaeo et Maximillae. * <a 223 pp. xii k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.24.5: Imperator Alexander Severus

Si creditor sine vitio suo argentum pignori datum perdidit restituere id non cogitur: sed si culpa reus deprehenditur vel non probat manifestis rationibus se perdidisse, quanti debitoris interest condemnari debet. * Alex. A. Dioscoridae. * <a 224 pp. xiii k. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.4.24.6: Imperator Alexander Severus

Quae fortuitis casibus accidunt, cum praevideri non potuerant, in quibus etiam adgressura latronum est, nullo bonae fidei iudicio praestantur: et ideo creditor pignora, quae huiusmodi causa interierunt, praestare non compellitur nec a petitione debiti submovetur nisi inter

contrahentes placuerit, ut amissio pignorum liberet debitorem. * Alex. A. trophimae. * <a 225 pp. id. April. Fusco et Dextro cons.>

CJ.4.24.7pr.: Imperator Alexander Severus

Creditor, qui fundos et domos pignori vel hypothecae accepit, damnum in decidendis arboribus domibusque destruendis ab eo datum in rationem deducere cogitur et, si dolo vel culpa rem suppositam deteriore fecerit, eo quoque nomine pigneraticia actione tenebitur, ut talem restituat, qualis fuerat tempore obligationis. * Alex. A. Iuliano. * <a 241 pp. xiii k. Aug.

Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.4.24.7.1: Imperator Alexander Severus

Creditor autem necessarios sumptus, quos circa res pigneraticias fecit, exigere non prohibetur. <a 241 pp. xiii k. Aug. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.4.24.8: Imperator Philippus

Si nulla culpa seu segnitia creditori imputari potest, pignorum amissorum dispendium ad periculum eius minime pertinet. sane si simulata amissione etiam nunc eadem pignora, ut adseveras, a parte diversa possidentur, adversus eum experiri potes. * Philippo. A. et Philippo. c. Saturnino. * <a 246 pp. viii k. Mart. Praesente et Albino cons.>

CJ.4.24.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pignus in bonis debitoris permanere ideoque ipsi perire in dubium non venit. cum igitur adseveras in horreis pignora deposita, consequens est secundum ius perpetuum, pignoribus debitori pereuntibus, si tamen in horreis, quibus et alii solebant publice uti, res depositae sunt, personalem actionem debiti repositi causa integram te habere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. georgio. * <a 293 pp. vi non. Mai. Mediolani AA. cons.>

CJ.4.24.10pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec creditores nec qui his successerunt adversus debitores pignori quondam res nexas petentes, reddita iure debita quantitate vel his non accipientibus oblata et consignata et deposita, longi temporis praescriptione muniri possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. apollodora. * <a 293 D. non. Mai. ipsis AA. cons.>

CJ.4.24.10.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unde intellegis, quod, si originem rei probare potes, adversario tenente vindicare dominium debeas. <a 293 D. non. Mai. ipsis AA. cons.>

CJ.4.24.10.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ut autem creditor pignoris defensione se tueri possit, extorquetur ei necessitas probandi debiti vel, si tu teneas, per vindicationem pignoris hoc idem inducitur et tibi non erit difficilis vel solutione vel oblatione atque sollempni depositione pignoris liberatio. <a 293 D. non. Mai. ipsis AA. cons.>

CJ.4.24.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pignoris causa res obligatas soluto debito restitui debere pigneraticiae actionis natura declarat. quo iure, si titulo pignoris obligasti mancipia, per eandem actionem uti potes, nec creditor citra conventionem vel praesidalem iussionem debiti causa res debitoris arbitrio suo auferre potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ammiano. * <a 294 D. v k. Ian. Sirmi ipsis cc. cons.>

CJ.4.24.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quominus fructuum, quos creditor ex rebus obligatis accepit, habita ratione ac residuo debito soluto, vel si per creditorem factum fuerit, quominus solveretur, pignora quae in eadem causa durant restituat debitori, nullo spatio longi temporis defenditur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. heraisco. * <a 294 D. xii k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.25.0. De exercitoria et institoria actione.

CJ.4.25.1: Imperator Antoninus

Servus tuus pecuniam mutuam accipiendo ita demum te institoria actione obligavit, si, cum eum officio alicui vel negotiationi exercendae praeponeres, etiam ut id faceret, ei permissum a te probetur. quod si ea actio locum non habet, si quid in rem tuam versum probabitur, actione in eam rem proposita cogeris exsolvere. * Ant. A. Hermeti. * <a 212 pp. viii k. Sept. duobus aspris cons.>

CJ.4.25.2: Imperator Alexander Severus

Ex contractibus servorum quamvis de peculio dumtaxat domini teneantur, de eo tamen, quod in rem eorum versum est vel cum institore ex causa cui praepositus fuit contractum est, in solidum conveniri posse dubium non est. * Alex. A. Callisto. * <a 222 pp. iii k. Mai. Alexandro A. cons.>

CJ.4.25.3: Imperator Alexander Severus

Institoria tibi adversus eum actio competit, a quo servum mensae praepositum dicis, si eius negotii causa, quod per eum exercebatur, deposita pecunia nec reddita potest probari. * Alex. A. Marciae. * <a 230 pp. non. Mai. agricola et clemente cons.>

CJ.4.25.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Et si a muliere magister navis praepositus fuerit, ex contractibus eius ea exercitoria actione ad similitudinem institoriae tenetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antigonae. * <a 293 D. xvi k. Nov. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.25.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si mutuam pecuniam accipere demetriano Domitianus mandavit et hoc posse probare confidis, ad exemplum institoriae eundem Domitianum apud competentem iudicem potes convenire. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Gaio. * <a 294 D. iiii k. Nov. ipsis cc. cons.>

CJ.4.25.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui secutus domini voluntatem cum servo ipsius habuit contractum, ad instar actionis institoriae recte de solido dominum convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Onesimae. * <a 294 D. xiiii k. Dec. cc. cons.>

CJ.4.26.0. Quod cum eo qui in aliena est potestate negotium gestum esse dicitur, vel de peculio seu quod iussu aut de in rem verso.

CJ.4.26.1: Imperatores Severus, Antoninus

Cum filius familias tutor aut curator datur, pater tutelae vel negotiorum gestorum iudicio de peculio et de in rem verso conveniendus est. quod si voluntate eius filius decurio sit creatus et a magistratibus tutor constitutus, pater in solidum satisfacere cogitur, cum id onus exemplo ceterorum munerum civilium inductum intellegatur. * Sev. et Ant. AA. Aelio. * <a 196 D. vii id. Nov. Dextro ii et Prisco cons.>

CJ.4.26.2: Imperatores Severus, Antoninus

Eius rei nomine, quae cum filio familias contracta est sive sua voluntate sive eius in cuius potestate fuit, sive in peculium ipsius sive in rem patris ea pecunia redacta est, et si paterna hereditate abstinuit, actionem nisi in id quod facere possit non dari perpetui edicti interpretatione declaratum est. * Sev. et Ant. AA. Annio. * <a 196 pp. viii k. Dec. Dextro ii et Prisco cons.>

CJ.4.26.3: Imperator Antoninus

Etiam si non mandante neque subscribente neque iubente domina pecuniam mutuam servo priscae dedisses, tamen ea quantitas si in rem dominae eius iustis erogationibus versa est, de in rem verso apud suum iudicem eam conveni, consecuturus secundum iuris formam id quod tibi deberi apparuerit. * Ant. A. Artemoni. * <a 215 D. iii k. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.4.26.4: Imperator Antoninus

Si ex contractu patris iussu eius pecuniam accepisti teque eius hereditate abstines, frustra vereris,

ne a creditoribus eius conveniaris. * Ant. A. Leontio. * <a 216 D. v k. Ian. Sabino et Anullino cons.>

CJ.4.26.5: Imperator Alexander Severus

Nulla res prohibet filios familias, si pro aliis maiores viginti quinque annis fideiusserint, actione adversus eos competenti teneri. sed si dumtaxat de peculio tecum agatur, defensionibus, si quae tibi competunt, uteris. * Alex. A. Asclepiadi. * <a 223 pp. vi id. Dec. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.26.6: Imperatores Valer., Gallien.

Si servus tuus sine permissu tuo accepta pecunia mutua in usurarum vicem habitandi facultatem concessit, nullo iure adversarius tuus hospitium ex hac causa sibi vindicat, cum te servi factum non obligaverit: et ingrediens rem tuam contra vim eius auctoritate competentis iudicis protegeris. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. nob. c. matronae. * <a 259 D. xii k. Iul. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.26.7pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ei, qui servo alieno dat mutuam pecuniam, quamdiu superest servus, item post mortem eius intra annum de peculio contra dominum competere actionem vel, si in rem domini haec versa sit quantitas, post annum etiam esse honorariam non est ambigui iuris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. crescenti. * <a 293 D. non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.26.7.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quapropter si quidem in rem domini versa pecunia est, heredes eius convenire potes de ea summa, quae in rem ipsius processit. <a 293 D. non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.26.7.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si vero hoc probari non potest, consequens est, ut superstite quidem servo dominum de peculio convenias vel, si iam servus rebus humanis exemptus est vel distractus seu manumissus nec annus excessit, de peculio quondam adversus eum experiri possis. <a 293 D. non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.26.7.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Alioquin si cum libero rem agente eius, cuius precibus meministi, contractum habuisti et eius personam elegisti, pervides contra dominum nullam te habuisse actionem, nisi vel in rem eius pecunia processit vel hunc contractum ratum habuit. <a 293 D. non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.26.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ex alio contractu, non ex illicita mutui datione debitor extitisti vel quod patrem tuum in fide suscepisti, tam in patris positus potestate iure teneris quam etiam morte genitoris tui iuris effectus: et si quidem patris heres extitisti, in solidum, alioquin in quantum facere potes, secundum edicti formam. sed et si emancipatione tui iuris factus es, similiter conveniri te posse debes intellegere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Isidoro. * <a 293 D. vi id. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.26.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si mandator pro filio tuo extitisti vel iussu tuo cum eo quem in potestate tunc habuisti contractum est, intellegis et sorti et usuris te parere oportere, si te his omnibus obligasti, ut res quae pignoris iure detinentur liberari possint. quod si fideiussor creditae pecuniae intercessisti, teneri te ex ea obligatione explorati iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. diogenio. * <a 294 D. iii k. Mai. cc. cons.>

CJ.4.26.10pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si liberam peculii administrationem habentes equas cum fetu de peculio servi venumdederunt, reprobandi contractum dominus nullam habet facultatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.

Aphrodisio. * <a 294 D. v non. Oct. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.26.10.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si non habentes liberam peculii administrationem rem dominicam eo ignorante distraxerunt, neque dominium, quod non habent, in alium transferre possunt neque condicionem eorum servilem scientibus possessionis iustum adferunt initium: unde non immerito nec temporis praescriptionem huiusmodi possessoribus prodesse manifestum est, ideoque res mobiles ementes etiam furti actione tenentur. <a 294 D. v non. Oct. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.26.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ancilla contrahenti, quam iure non obligari constat, adversus dominum in quantum locupletius eius peculium factum est ea superstite ac post mortem intra utilem annum dandam actionem non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. attalo. * <a 294 D. prid. k. Dec. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.26.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dominum per servum obligari non posse ac tantum de peculio (deducto scilicet, quod naturaliter servus domino debet) eius creditoribus dari actionem vel, si quid in rem eius versum probetur, de in rem verso edicto perpetuo declaratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Victori. * <a 294 D. xiii k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.26.13pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Dominos ita constringi manifestum est actione praetoria, quae appellatur quod iussu, si certam numerari praeceperint servo actorive pecuniam. * Honor. et Theodos. AA. Iohanni pp. * <a 422 D. v id. Iul. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.4.26.13.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Igitur in perpetuum edictali lege sancimus, ut, qui servo colono conductori procuratori actorive possessionis pecuniam mutuam det, sciat dominos possessionum cultoresve terrarum obligari non posse. <a 422 D. v id. Iul. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.4.26.13.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Neque familiares epistulas, quibus homines plerumque commendant absentem, in id trahere convenit, ut pecuniam, quam non rogatus fuerat, impendisse pro praediis mentiatur, cum, nisi specialiter ut pecuniam praestet a domino fuerit postulatus, idem dominus teneri non possit. <a 422 D. v id. Iul. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.4.26.13.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Creditaque quantitate multari volumus creditores, si huiusmodi personis non iubente domino nec fideiussoribus specialiter acceptis fuerit credita pecunia. <a 422 D. v id. Iul. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.4.26.13.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Sane creditori licentiam damus, ut, si liber a rationibus quas gerebat fuerit inventus actor servus procuratorve praediorum, utilis actio pateat de peculio. <a 422 D. v id. Iul. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.4.27.0. Per quas personas nobis acquiritur.

CJ.4.27.1pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Excepta possessionis causa per liberam personam, quae alterius iuri non est subdita, nihil acquiri posse indubii iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. Marcello. * <a 290 D. k. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.4.27.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si igitur procurator non sibi, sed ei, cuius negotia administrabat, redintegratae rei vindicationem pactus est idque pactum etiam stipulatio insecuta est, nulla domino obligatio acquisita est. servis

autem res traditae dominis adquiruntur. <a 290 D. k. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.4.27.2pr.: Imperator Justinianus

Si duo vel plures communem servum habeant et unus ex his iussit, ut nomine suo servus ab aliquo stipuletur decem puta aureos vel aliam rem, ipse autem servus non eius nomine qui iussit, sed alicuius ex dominis suis mentionem fecit et nomine illius stipulatus est, inter antiquam sapientiam quaerebatur, cui acquiritur actio et lucrum, quod ex hac accidit causa, utrumne ei qui iussit an ei cuius servus mentionem fecit an ambobus. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.27.2.1: Imperator Justinianus

Cumque ex omni latere magna pars auctorum multum effudit tractatum, nobis verior eorum sententia videtur, qui domino qui iussit adferunt stipulationem et ei tantummodo acquiri dixerunt, quam aliorum, qui in alias opiniones deferuntur. neque enim malignitati servorum indulgendum est, ut liceat eis domini iussione contempta sua libidine facere stipulationem et ad alium dominum, qui eum forsitan corrumpit, alienum lucrum transferre: quod neque ferendum est, si servus impius domino quidem qui iussit minime oboediendum existimaverit, alii autem, qui forsitan ignorat et nescit, repentinum adducit solacium. <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.27.2.2: Imperator Justinianus

Quod enim saepe apud antiquos dicebatur iussionem domini non esse absimilem nominationi, tunc debet obtinere, cum servus iussus ab uno ex dominis stipulationem facere sine nomine stipulatus est: tunc etenim soli ei acquirit qui iussit: sin autem expresserit alium dominum, soli illi necesse est acquisitionem celebrari: multo etenim amplius oportet valere dominici nominis mentionem quam herilem iussionem. <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.27.3pr.: Imperator Justinianus

Cum per liberam personam, si pecunia alterius nomine fuerit numerata, acquiritur ei cuius nomine pecunia credita est per huiusmodi numerationem condictio, non autem hypotheca vel pignus, quae procuratori data vel supposita sunt, dominis contractus acquiritur, talem differentiam expellentes sancimus et conditionem et hypothecariam actionem vel pignus ipso iure et sine aliqua cessione ad dominum contractus pervenire. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 530 D. k. Nov. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.27.3.1: Imperator Justinianus

Si enim procuratori necessitas legibus imposita est domino contractus cedere actionem, quare non ab initio quemadmodum in personali actione cessio supervacua videbatur, non etiam in hypothecis et pignoribus simili modo dominus contractus habeat hypothecariam actionem seu pignoris vinculum vel retentionem sibi adquisitam? <a 530 D. k. Nov. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.28.0. Ad senatus consultum Macedonianum.

CJ.4.28.1: Imperator pertinax

Si filius, cum in potestate patris esset, mutuam a te pecuniam accepit, cum se patrem familias diceret, eiusque adfirmationi credidisse te iusta ratione edocere potes, exceptio ei denegabitur. * pertinax A. atilio. * <a . 193 pp. x k. April. falcone et claro cons.>

CJ.4.28.2: Imperatores Severus, Antoninus

Zenodorus cum sui iuris esse publico videretur aut patris voluntate contraxit aut in eam rem pecuniam accepit, quae patris oneribus incumberet, vel suae potestatis constitutus novatione facta fidem suam obligavit vel alias agnovit debitum, non esse locum decreto amplissimi ordinis rationis est. * Sev. et Ant. AA. sophiae. * <a 198 pp. v k. Mart. Saturnino et gallo cons.>

CJ.4.28.3: Imperatores Severus, Antoninus

Si filius familias aliquid mercatus pretium stipulanti venditori cum usurarum accessione spondeat, non esse locum senatus consulto, quo fenerare filiis familias prohibitum est, nemini dubium est: origo enim potius obligationis quam titulus actionis considerandus est. * Sev. et Ant. AA. macrino. * <a 198 pp. id. Mart. Saturnino et gallo cons.>

CJ.4.28.4: Imperatores Severus, Antoninus

Si permittente patre filio familias pecuniam mutuam dedisti, senatus consulti potestas non intervenit, et ideo persecutio pignoris quod in bonis patris fuit non denegabitur, praesertim cum eidem filius heres extiterit, modo si nullus alius iure conventionis ratione temporis et ordinis potior apparuerit. * Sev. et Ant. AA. Cyrillae. * <a 201 pp. xii k. Mai. fabiano et Muciano cons.>

CJ.4.28.5pr.: Imperator Alexander Severus

Macedoniani senatus consulti auctoritas petitionem eius pecuniae non impedit, quae filio familias studiorum vel legationis causa alibi degenti ad necessarios sumptus, quos patris pietas non recusaret, credita est. * Alex. A. Septimiae musae. * <a 230 pp. prid. k. Mart. agricola et clemente cons.>

CJ.4.28.5.1: Imperator Alexander Severus

Sed ex contractu filii post mortem eius de peculio actio in patrem competere ita demum potest, si anni utilis spatium petitionem non impedit. <a 230 pp. prid. k. Mart. agricola et clemente cons.>

CJ.4.28.5.2: Imperator Alexander Severus

Sane si iussu patris datum mutuam probetur, nec in quos usus versa sit pecunia disquiri necesse est et perpetua in patrem etiam mortuo filio actio est. <a 230 pp. prid. k. Mart. agricola et clemente cons.>

CJ.4.28.6pr.: Imperator Philippous

Si filius tuus in potestate tua agens contra senatus consultum Macedonianum mutuam sumpsit pecuniam, actio de peculio adversus te eo nomine efficaciter dirigi nequaquam potest. * Philippo. A. et Philippo. c. theopompo. * <a 245 pp. vi non. Mart. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.4.28.6.1: Imperator Philippous

Quod senatus consulti auxilium, licet filii familias meminit, ad nepotes et ad pronepotes porrigitur. <a 245 pp. vi non. Mart. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.4.28.7pr.: Imperator Justinianus

Si filius familias citra patris iussionem vel mandatum vel voluntatem pecunias creditas acceperit, postea autem pater ratum habuerit contractum, veterum ambiguitatem decedentes sancimus, quemadmodum, si ab initio voluntate patris vel mandato filius familias pecuniam creditam accepisset, obnoxius firmiter constituebatur, ita et si postea ratum pater habuerit contractum, validum esse huiusmodi contractum, cum testimonium paternum respuere satis iniquum est. necesse est enim patris ratihabitionem principali patris mandato vel consensui non esse absimilem, cum nostra novella lege et generaliter omnis ratihabitione prorsus trahitur et confirmat ea ab initio quae subsecuta sunt. et haec quidem de privatis hominibus sancienda sunt. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xii k. Aug. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.28.7.1: Imperator Justinianus

Sin autem miles filius familias pecuniam creditam acceperit, sive sine mandato vel consensu vel voluntate vel ratihabitione patris, stare oportet contractum, nulla differentia introducenda, ob quam causam pecuniae creditae vel ubi consumptae sunt. in pluribus enim iuris articulis filii familias milites non absimiles videntur hominibus qui sui iuris sunt, et ex praesumptione omnis miles non credatur in aliud quicquam pecunias accipere et expendere nisi in causas castrenses.

<a 530 D. xii k. Aug. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.4.29.0. Ad senatus consultum velleianum.

CJ.4.29.1: Imperator Antoninus

Mulieribus, quae alienam obligationem suscipiunt aut in se transferunt, si id contrahentes non ignorant, senatus consulto subvenitur. sed si pro aliis, cum obligatae non essent, pecuniam exsolvunt, intercessione cessante repetitio nulla est. * Ant. A. Lucillae. * <a 212 pp. non. Dec. carviti duobus aspris cons.>

CJ.4.29.2: Imperator Antoninus

Frustra senatus consulti exceptione, quod de intercessionibus feminarum factum est, uti temptasti, quoniam principaliter ipsa debitorix fuisti. eius enim senatus consulti exceptio tunc mulieri datur, cum principaliter ipsa nihil debet, sed pro alio debitore apud creditorem eius intercessit: sin autem pro creditore suo aliis se obligaverunt vel ab eo se vel debitorem suum delegari passae sunt, huiusmodi senatus consulti auxilium non habent. * Ant. A. Nepotianae. * <a 213 pp. iii id. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.29.3: Imperator Antoninus

Si, cum ipse mutuam pecuniam acciperes, mater tua contra amplissimi ordinis consultum fidem suam interposuit, exceptione tueri potest. * Ant. A. servato. * <a 213 pp. iii id. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.29.4pr.: Imperator Alexander Severus

Senatus consultum locum habet, sive eam obligationem, quae in alterius persona constitit, mulier in se transtulerit vel participaverit sive, cum alius pecuniam acciperet, ipsa se constituit ab initio ream, quod et in rerum earum pro aliis obligationibus admissum est. * Alex. A. Alexandriae. * <a 223 pp. vi k. Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.29.4.1: Imperator Alexander Severus

Sed si praedia tua annis maior viginti quinque vendidisti et pro marito pecuniam solvistis, deficit auxilium senatus consulti. <a 223 pp. vi k. Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.29.5: Imperator Alexander Severus

Si sine voluntate tua res tuae a marito tuo pignori datae sunt, non tenentur. quod si consensisti obligationi sciente creditrice, auxilio senatus consulti uti potes. quod si patientiam praestitisti, ut quasi suas res maritus obligaret, decipere voluisti mutuam pecuniam dantem et ideo tibi non succurreretur senatus consulto, quo infirmitati, non calliditati mulierum consultum est. * Alex. A. popiliae. * <a 224 D. xv k. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.4.29.6pr.: Imperator Alexander Severus

Si mater, cum filiorum suorum gereret patrimonium, tutoribus eorum securitatem promiserit et fideiussorem praestiterit vel pignora dederit, quoniam quodammodo suum negotium gessisse videtur, senatus consulti auxilio neque ipsa neque fideiussor ab ea praestitus neque res eius pigneratae adiuvantur. * Alex. A. torquato. * <a 228 pp. vi id. Oct. modesto et Probo cons.>

CJ.4.29.6.1: Imperator Alexander Severus

Sin autem tutore se excusare volente ipsa se interposuit indemnitate ei repromittens, auxilio senatus consulti uti minime prohibetur. <a 228 pp. vi id. Oct. modesto et Probo cons.>

CJ.4.29.6.2: Imperator Alexander Severus

Sin vero tutores petiit et sponte periculum suscepit, quominus teneatur, auctoritate iuris tuetur. <a 228 pp. vi id. Oct. modesto et Probo cons.>

CJ.4.29.7: Imperator Gordianus

Si sciens creditor a marito propter proprium debitum fundum mulieris, licet ea consentiente, pignori accepit, propter senatus consulti auxilium vendendo eum dominium mulieri auferre

nequivit, nec tibi necesse est praestito pretio emptori vindicare, si matri heres extitisti. * Gord. A. Viviano. * <a 238 pp. xii k. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.4.29.8pr.: Imperator Gordianus

Si paternam obligationem non tantum masculini sexus, verum etiam filiae emancipatae in se receperunt, quamvis filiae virilibus obligationibus eximantur propter exceptionem, quae ex senatus consulto velleiano descendit, tamen filios in id quod se obligaverunt teneri filiarumque subducta persona patrem in id conveniri posse, in quo conveniretur, si filiae non intercessissent, dubium non est. * Gord. A. Tryphoni. * <a 238 pp. non. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.4.29.8.1: Imperator Gordianus

Pignora tamen patris, etsi in posteriorem obligationem accepta sunt, sine dubio tenentur: sed et si in priore fuerunt, quatenus ad patrem per restitutoriam actionem redit, hactenus tenebuntur. <a 238 pp. non. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.4.29.9: Imperator Gordianus

Quamvis pro alio solvere possit mulier, tamen si praecedente obligatione, quam senatus consultum de intercessionibus efficacem esse non sinit, solutionem fecerit eius senatus consulti beneficio munitam se ignorans, locum habet repetitio. * Gord. A. proculo. * <a 239 pp. non. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.4.29.10: Imperator Philippus

Si adversarius tuus non cum marito tuo, sed tecum negotium gessit, reliqua conductionis, quae dicis esse contracta, obtentu eiusmodi obligationum non potes recusare. enimvero si, cum eosdem fundos non tibi, sed marito tuo locaret, personam tuam ut idoneam secutus est, beneficio amplissimi ordinis, quod est factum de intercessionibus feminarum, te tueri potes. * Philippo. A. et Philippo. c. tryphaenae. * <a 244 pp. xviii k. Sept. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.4.29.11: Imperator Philippus

Etiam constante matrimonio ius hypothecarum seu pignorum marito remitti posse exploarati iuris est. * Philippo. A. Theodora. * <a 244 pp. viii k. Oct. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.4.29.12: Imperatores Valer., Gallien.

Si dotare filiam volens genero res tuas obligasti, pertinere ad te beneficium senatus consulti falso putas: hanc enim causam ab eo beneficio esse removendam prudentes viri putaverunt. * Valer. et Gallien. AA. sepiducae. * <a 258 pp. viiii k. Mart. Tusco et Basso cons.>

CJ.4.29.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si fenebris pecunia iuxta fidem veri a creditore tibi data est, sive tota quantitas fenoris sive pars eius in usum mariti processisse proponatur, decreto patrum non adiuvaris, licet creditor causam contractus non ignoraverit. * Diocl. et Maxim. AA. Condianae. * <a 290 D. iii k. Sept. ipsis iii et iii AA. cons.>

CJ.4.29.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Mulierem contra senatus consulti velleiani auctoritatem non posse intercedere eademque exceptione fideiussorem eius uti posse iuris auctoritas probat. unde si mater tua marito quondam suo heres non extitit, satis idoneae exceptionis remedio tuta est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. basilissae. * <a 294 pp. viii k. April. Byzantii cc. cons.>

CJ.4.29.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si uxor pro marito contra senatus consultum intercessura te rogavit mandatorio nomine pro ea tuam fidem adstringere, initio contractus per exceptionis auxilium obligationi tuae cohaesit securitas, qua conventus defendi potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Agrippino. * <a 294 pp. xviii k. Iun. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.29.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si mulier alienam susceperit obligationem, cum ei per exceptionem velleiani senatus consulti succurratur, creditori contra priores debitores rescissoria actio datur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufino. * <a 294 pp. xvii k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.29.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si, cum pater vester a callistrato mutuam sumpsisset pecuniam, velut hanc eius uxor accepisset, instrumentum conscriptum est, nec ad exceptionis tractatum ex senatus consulto veniente pervenire necesse est, cum eam veritatis substantia, constituta potior quam simulata gesta, tueatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 294 iii id. Mart. cc. cons.>

CJ.4.29.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Feminis alienas novas vel veteres obligationes aliqua ratione suscipientibus subvenitur, nisi creditor aliqua ratione per mulierem deceptus sit: nam tunc replicatione doli senatus consulti exceptionem removeri constitutum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zotico. * <a 294 s. vi id. Nov. Antiochiae cc. cons.>

CJ.4.29.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ad eas etiam obligationes, quae ex mulieris persona calliditate creditoris sumpserunt primordium, decretum patrum, quod de intercessione feminarum factum est, pertinere edicto perpetuo declaratur, si tamen creditor, qui contrahere cum alio proposuerat, mulieris personam elegit, exceptione contra petitores secundum ea quae adseveras defendi potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Faustinae. * <a 294 D. xviii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.29.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Heredes quoque mulieris adversus creditores eadem exceptione, quae ex senatus consulto introducta est, uti posse non dubium est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodotiano. * <a 294 D. viii k. Ian. ipsis cc. cons.>

CJ.4.29.21: Imperator Anastasius

Iubemus licere mulieribus et pro uno contractu vel certis contractibus, seu pro una vel certis personis seu rebus iuri hypothecarum sibi competenti per consensum proprium renuntiare, quodque ita gestum sit, hac auctoritate nostra firmum illibatumque custodiri: ita tamen, ut, si generaliter tali renuntiatione pro uno ut dictum est contractu seu certis contractibus vel ad unam vel certas res seu personas consensum proprium accommodantes usae sunt vel fuerint, eadem renuntiatio ad illos contractus et illas res seu personas quibus consensum proprium accommodaverunt vel accommodaverint coartetur, nec aliis quibusdam contractibus, quibus minime mulieres consenserunt vel consenserint, praetendentibus eam opponendi licentia praebetur: his scilicet omnibus, quae in praesenti per hanc consultissimam legem statuimus, ad praeteritos nihilo minus contractus pro negotiis et controversiis necdum transactionibus vel definitivis sententiis seu alio legitimo modo sopitis locum habituris. * Anastas. A. celeri mag. off. * <a 517 D. k. April. Anastasio et Agapito cons.>

CJ.4.29.22pr.: Imperator Justinianus

Si mulier perfectae aetatis post intercessionem vel cautionem conscripserit vel pignus aut intercessorem praestiterit, sancimus, antiqua legum varietate cessante, si quidem intra biennale iuge tempus post priorem cautionem numerandum pro eadem causa fecerit cautionem vel pignus aut intercessorem dederit, nihil sibi praeiudicare, quod adhuc ex consequentia suae fragilitatis in secundam iacturam inciderit. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. April. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.4.29.22.1: Imperator Justinianus

Sin autem post biennium haec fecerit, sibi imputet, si, quod saepius cogitare poterat et evitare, non fecit, sed ultro firmavit: videtur etenim ex huiusmodi temporis prolixitate non pro aliena

obligatione se illigare, sed pro sua causa aliquid agere et tam ex secunda cautione sese obnoxiam facere, in quantum hoc fecit, quam pignus aut intercessorem utiliter dare. <a 530 D. xv k. April. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.4.29.23pr.: Imperator Justinianus

Antiquae iurisdictionis retia et difficillimos nodos resolventes et supervacuas distinctiones exsulare cupientes sancimus mulierem, si intercesserit, sive ab initio sive postea aliquid accipiens, ut sese interponat, omnimodo teneri et non posse senatus consulti velleiani uti auxilio, sive sine scriptis sive per scripturam sese interposuerit. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 >

CJ.4.29.23.1: Imperator Justinianus

Sed si quidem in ipso instrumento intercessionis dixerit sese aliquid accepisse et sic ad intercessionem venisse et hoc instrumentum publice confectum inveniatur et a tribus testibus consignatum, omnimodo esse credendum eam pecuniam vel res accepisse et non esse ei ad senatus consulti velleiani auxilium regressum. <a 530 >

CJ.4.29.23.1a: Imperator Justinianus

Sin autem sine scriptis intercesserit vel instrumento non sic confecto, tunc, si possit stipulator ostendere eam accepisse pecunias vel res et sic subisse obligationem, repelli eam a senatus consulti iuvamine. <a 530 >

CJ.4.29.23.1b: Imperator Justinianus

Sin vero hoc minime fuerit ab eo approbatum, tunc mulieri superesse auxilium et antiquam actionem adversus eum servari, pro quo mulier intercessit, vel ei actionem parari. <a 530 >

CJ.4.29.23.1c: Imperator Justinianus

Sed si minus idoneae mulieri constitutae aliquis pecunias vel res dedit, ut pro eo se obligaret, mulieri quidem, quae re vera haec accepit, nullus pateat aditus ad senatus consulti auctoritatem, creditori autem liceat adversus eam venire et quod potest ab ea exigere et in reliquum debitorem antiquum adgredi, vel in partem, si aliquid a muliere possit accipere, vel in totum, si ea penitus inopia fatigatur. <a 530 >

CJ.4.29.23.2: Imperator Justinianus

Ne autem mulieres perperam sese pro aliis interponant, sancimus non aliter eas in tali contractu posse se pro aliis obligare, nisi instrumento publice confecto et a tribus testibus subsignato accipiant homines a muliere pro aliis confessionem: tunc etenim tantummodo eas obligari et sic omnia tractari, quae de intercessionibus feminarum vel veteribus legibus cauta vel ab imperiali auctoritate introducta sunt. <a 530 >

CJ.4.29.23.3: Imperator Justinianus

Sin autem extra eandem observationem mulieres susceperint intercedentes, pro nihilo habeatur huiusmodi scriptura vel sine scriptis obligatio tamquam nec confecta nec penitus scripta, nec senatus consulti auxilium imploretur, sed sit libera et absoluta, quasi penitus nullo in eadem causa subsecuto. <a 530 >

CJ.4.29.24pr.: Imperator Justinianus

Veterum ambiguitatem decidentes sancimus, si quis, ut servo suo manumissionem imponat, mulierem acceperit obnoxiam sese pro certa quantitate facientem, si in libertatem servum perduxerit, sive principaliter mulier sese obligavit sive pro servo hoc fecit, teneri eam, recte omnimodo senatus consultum velleianum in hoc casu tacere imperantes. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.4.29.24.1: Imperator Justinianus

Satis etenim acerbum est et pietatis rationi contrarium dominum servi, qui credidit mulieri sive soli sive post servi promissionem, et libertatem servo imponere et suum famulum perdere et ea

minime accipere, quibus fretus ad huiusmodi venit liberalitatem. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.4.29.25pr.: Imperator Justinianus

Generaliter sancimus, ut, si quis maior viginti quinque annis sive masculus sive femina dotem vel pollicitus sit vel sponderit pro qualibet muliere, cum qua matrimonium licitum est, omnimodo compellatur suam confessionem adimplere. * Iust. A. ad pop. urb. Constantinopolit. et universos provinciales. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis.>

CJ.4.29.25.1: Imperator Justinianus

Neque enim ferendum est quasi casu fortuito interveniente mulierem fieri indotatam et sic a viro forsitan repelli et distrahi matrimonium. cum enim scimus favore dotium et antiquos iuris conditores severitatem legis saepius mollire, merito et nos ad huiusmodi venimus sanctionem. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis.>

CJ.4.29.25.2: Imperator Justinianus

Nam si spontanea voluntate ab initio liberalitatem suam ostendit, necesse est eum vel eam suis promissionibus satisfacere, ut, quod ab initio sponte scriptum aut in pollicitationem deductum est, hoc et ab invitis postea compleatur, omni auctoritate velleiani senatus consulti in hac causa cessante. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis.>

CJ.4.30.0. De non numerata pecunia.

CJ.4.30.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si pecuniam tibi non esse numeratam atque ideo frustra cautionem emissam adseris et pignus datum probaturus es, in rem experiri potes: nam intentio dati pignoris neque numeratae pecuniae non aliter tenebit, quam si de fide debiti constiterit. eademque ratione veritas servetur, si te possidente pignus adversarius tuus agere coeperit. * Sev. et Ant. AA. hilaro. * <a 197 pp. k. Sept. Laterano et Rufino cons.>

CJ.4.30.2: Imperator Antoninus

Minorem pecuniam te accepisse et maioris cautionem interposuisse si apud eum qui super ea re cogniturus est constiterit, nihil ultra quam accepisti cum usuris in stipulatum deductis restituere te iubebit. * Ant. A. maturio. * <a 213 D. id. April. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.30.3: Imperator Antoninus

Si ex cautione tua, licet hypotheca data, conveniri coeperis, exceptione opposita seu doli seu non numeratae pecuniae compelletur petitor probare pecuniam tibi esse numeratam: quo non impleto absolutio sequetur. * Ant. A. demetriae. * <a 215 D. iii k. Iul. Laeto et Cereale cons.>

CJ.4.30.4: Imperator Antoninus

Cum fidem cautionis agnoscens etiam solutionem portionis debiti vel usurarum feceris, intellegis de non numerata pecunia nimium tarde querellam te deferre. * Ant. A. Basso. * <>

CJ.4.30.5: Imperator Alexander Severus

Adversus petitiones adversarii si quid iuris habes, uti eo potes. ignorare autem non debes non numeratae pecuniae exceptionem ibi locum habere, ubi quasi credita pecunia petitur, cum autem ex praecedenti causa debiti in chirographum quantitas redigitur, non requiri, an tunc cum cavebatur numerata sit, sed an iusta causa debiti praecesserit. * Alex. A. augustiano. * <>

CJ.4.30.6: Imperator Alexander Severus

Frustra opinaris exceptione non numeratae pecuniae te esse munitum, quando, ut fateris, in eius vicem qui erat obligatus substitueris te debitorem. * Alex. A. Iustino. * <pp.>

CJ.4.30.7: Imperator Alexander Severus

Si quasi accepturi mutuum pecuniam adversario cavistis, quae numerata non est, per

conditionem obligationem repetere, etsi actor non petat, vel exceptione non numeratae pecuniae adversus agentem uti potestis. * Alex. A. Iuliano et ammoniano. * <a 223 pp. non. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.30.8pr.: Imperator Alexander Severus

Si intra legibus definitum tempus qui cautionem euit nulla querimonia usus defunctus est, residuum tempus eius heres habebit tam adversus creditorem quam adversus heredes eius. *

Alex. A. materno. * <a 228 pp. xii k. April. modesto et Probo cons.>

CJ.4.30.8.1: Imperator Alexander Severus

Sin autem questus est, exceptio non numeratae pecuniae heredi et adversus heredes perpetuo competit. <a 228 pp. xii k. April. modesto et Probo cons.>

CJ.4.30.8.2: Imperator Alexander Severus

Sin vero legitimum tempus excessit in querimoniam creditore minime deducto, omnimodo heres eius, et si pupillus sit, debitum solvere compelletur. <a 228 pp. xii k. April. modesto et Probo cons.>

CJ.4.30.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ultra hoc quod accepit re obligari neminem posse constet et stipulatione interposita placita creditor non dederit, in factum dandam exceptionem convenit: si necdum tempus, intra quod huius rei querella deferri debet, transiit vel intra hoc in testando iuri paritum sit, nihil ultra hoc quod accepisti sortis a te nomine praeses provinciae exigi patietur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zoilo. * <a 293? D. iii id. Dec. ipsis.... cons.>

CJ.4.30.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Adseveratio debitum solutum contendentis temporis diuturnitatis non excluditur. nec huic obloquitur, quod exceptio non numeratae pecuniae certa die non delata querella prius evanescat, cum inter eum, qui factum adseverans onus subiit probationis, et negantem numerationem, cuius naturali ratione probatio nulla est, et ob hoc ad petitem eius rei necessitatem transferentem magna sit differentia. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. mucazano. * <

CJ.4.30.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si transactionis causa dare Palladio pecuniam stipulanti spondidisti, exceptione non numeratae pecuniae defendi non potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychno. * <d. iiii id. April.>

CJ.4.30.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tam mandatori quam fideiussori non numeratae pecuniae exceptio exemplo rei principalis competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. severiano. * <

CJ.4.30.13: Imperator Justinus

Generaliter sancimus, ut, si quid scriptis cautum fuerit pro quibuscumque pecuniis ex antecedente causa descendentibus eamque causam specialiter promissor edixerit, non iam ei licentia sit causae probationes stipulatorem exigere, cum suis adquiescere deceat, nisi certe ipse e contrario per apertissima rerum argumenta scriptis inserta religionem iudicis possit instruere, quod in alium quemquam modum et non in eum quem cautio perhibet negotium subsequutum sit. nimis enim indignum esse iudicamus, ut, quod sua quisque voce dilucide protestatus est, id in eundem casum infirmare testimonioque proprio resistere. * Iustinus A. Theodoto pu. * <

CJ.4.30.14pr.: Imperator Justinianus

In contractibus, in quibus pecuniae vel aliae res numeratae vel datae esse conscribuntur, non intra quinquennium, quod antea constitutum erat, non numeratae pecuniae exceptionem obicere possit, qui accepisse pecunias vel alias res scriptus sit, vel successor eius, sed intra solum biennium continuum, ut eo lapsa nullo modo querella non numeratae pecuniae introduci possit: his scilicet, qui propter aliquas causas specialiter legibus expressas etiam lapsa quinquennio in

praeteritis temporibus adiuuabantur, etiam in posterum, licet biennium pro quinquennio statutum est, eodem auxilio potituris. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli ipso A. ii cons.>

CJ.4.30.14.1: Imperator Justinianus

Sed quoniam securitatibus et instrumentis depositarum rerum vel pecuniarum talem exceptionem opponere litigatores conantur, iustum esse prospicimus huiusmodi potestatem in certis quidem casibus prorsus amputare, in aliis vero brevi tempore concludere. ideoque sancimus instrumento quidem depositionis certarum rerum vel certae pecuniae securitatibusque publicarum functionum, sive in solidum sive ex parte solutae esse conscribantur, illis etiam securitatibus, quae post confectionem dotalium instrumentorum de soluta dote ex parte vel in solidum exponuntur, nullam exceptionem non numeratae pecuniae penitus opponi. <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli ipso A. ii cons.>

CJ.4.30.14.2: Imperator Justinianus

Super ceteris vero securitatibus, quae super privatis debitis a creditore conscribuntur partem debiti sortis vel usurarum nomine solutam esse significantes, vel adhuc feneraticia cautione apud creditorem manente, solidi tamen debiti solutionem factam esse demonstrantes, vel etiam futuram esse redhibitionem instrumenti feneraticii promittentes, vel si qua alterius cuiuscumque contractus gratia, in qua numeratio pecuniarum vel datio certarum specierum scripta est, securitas similiter data sit depensas esse pecunias vel alias res vel partem earum significans, intra triginta tantummodo dies post huiusmodi securitatis eitionem connumerandos exceptionem non numeratae pecuniae posse obici, ut, si hi transac ti fuerint, eadem securitas ab iudicantibus omnibus modis admittatur, nec liceat ei qui securitatem euit post excessum memoratorum dierum non esse sibi solutas vel pecunias vel alias res dicere. <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli ipso A. ii cons.>

CJ.4.30.14.3: Imperator Justinianus

Illo videlicet observando, ut, in quibus permittitur exceptionem non numeratae pecuniae opponere vel ab initio vel post taxatum tempus elapsum, in his nec iusiurandum offerri liceat. <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli ipso A. ii cons.>

CJ.4.30.14.4: Imperator Justinianus

In omni vero tempore, quod memoratae exceptioni taxatum est, licebit ei, cui talis exceptio competit, vel denuntiationibus scripto missis querellam non numeratae pecuniae manifestare ei, qui numerasse eam vel alias res dedisse instrumento scriptus est, vel, si abesse eum his locis in quibus contractus factus est contigerit, in hac quidem alma urbe apud quemlibet ordinarium iudicem, in provinciis vero apud viros clarissimos rectores earum vel defensores locorum eandem querellam manifestare eoque modo perpetuam sibi exceptionem efficere. <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli ipso A. ii cons.>

CJ.4.30.14.5: Imperator Justinianus

Sed si praesens quidem sit, qui pecunias numerasse vel alias res dedisse scriptus est, aliquam vero administrationem vel in hac alma urbe vel in provinciis gerat, ut difficile esse videatur denuntiationem ei mittere, licentiam damus ei, qui memorata exceptione uti velit, alios iudices adire vel in hac alma urbe vel in provinciis et per eos ei manifestare, cui exceptionem huiusmodi obicit, factam a se super non numerata pecunia querellam esse. <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli ipso A. ii cons.>

CJ.4.30.14.6: Imperator Justinianus

Quod si in provinciis vel non sit alius administrator civilis vel militaris, vel per aliquam causam difficile sit ei qui memoratam querellam opponit adire eum et ea quae dicta sunt facere, licentiam

ei damus per virum reverentissimum episcopum eandem suam exceptionem creditori manifestare et ita tempus statutum interrumpere. quae etiam in exceptione non numeratae dotis locum habere certum est. <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli ipso A. ii cons.>

CJ.4.30.15: Imperator Justinianus

Si cui non numeratae pecuniae competere possit exceptio, etiam eo supersedente tali auxilio uti, vel praesente vel absente, creditores eius possint (sive ipsi convenientur utpote res eius detinentes, ab his qui debita eius exigunt, cui competit huiusmodi exceptio vel dotis vel alterius causae nomine, sive contra alios possidentes aliquam actionem ipsi moveant) possint in examinando negotio suis adversariis eandem non numeratae pecuniae exceptionem opponere nec eo prohibeantur, quod principalis debitor ea numquam usus est: ita tamen, ut neque principali debitori neque fideiussori eius aliquid praeiudicium generetur, si is qui eam exceptionem opposuit victus fuit, sed possint illi postea, si convenientur, intra statuta scilicet tempora eadem se exceptione tueri. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 - 529 >

CJ.4.30.16: Imperator Justinianus

Indubitati iuris est non numeratae pecuniae exceptionem locum habere et in talibus nominibus vel feneraticiiis vel aliis cautionibus, quae etiam sacramenti habent mentionem. quae enim differentia est in huiusmodi exceptione, sive iusiurandum positum est sive non, tam in feneraticiiis cautionibus quam in aliis instrumentis, quae talem exceptionem recipiunt? * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 - 532 >

CJ.4.31.0. De compensationibus.

CJ.4.31.1: Imperator Antoninus

Et senatus censuit et saepe rescriptum est compensationi in causa fiscali ita demum locum esse, si eadem statio quid debeat quae petit. hoc iuris propter confusionem diversorum officiorum tenaciter servandum est. si quid autem tibi ex ea statione cuius mentionem fecisti deberi constiterit, quam primum recipies. * Ant. A. dianensi. * <>

CJ.4.31.2: Imperator Antoninus

Ex causa quidem iudicati solutum repeti non potest, eapropter nec compensatio eius admitti potest. eum vero, qui iudicati convenitur, compensationem pecuniae sibi debitaе implorare posse nemini dubium est. * Ant. A. Claudio et Asclepiadi. * <>

CJ.4.31.3: Imperator Alexander Severus

In ea, quae rei publicae te debere fateris, compensari ea, quae ab eadem tibi debentur, is cuius de ea re notio est iubebit, si neque ex kalendario neque ex vectigalibus neque ex frumenti vel olei publici pecunia neque tributorum neque alimentorum neque eius, quae statutis sumptibus servit, neque fideicommissi civitatis debitor sis. * Alex. A. aetrio capitoni. * <a 223 pp. k. Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.31.4: Imperator Alexander Severus

Si constat pecuniam invicem deberi, ipso iure pro soluto compensationem haberi oportet ex eo tempore, ex quo ab utraque parte debetur, utique quoad concurrent quantitates, eiusque solius, quod amplius apud alterum est, usurae debentur, si modo petitio earum subsistit. * Alex. A. Flavio et Luciano. * <a 229 D. xvii k. Oct. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.4.31.5: Imperator Alexander Severus

Etiam si fideicommissum tibi ex eius bonis deberi constat, cui debuisse te minorem quantitatem dicis, aequitas compensationis usurarum excludit computationem, petitio autem eius, quod amplius tibi deberi probaveris, sola relinquitur. * Alex. A. honoratae. * <a 229 pp.>

CJ.4.31.6: Imperator Alexander Severus

Neque scriptura, qua cautum est accepta quae negas tradita, obligare te contra fidem veritatis

potuit et compensationis aequitatem iure postulas. non enim prius exsolvi, quod debere te constiterit, aequum est, quam petitioni mutuae responsum fuerit, eo magis, quod ea te persequi dicis, quae a muliere divortii causa amota quereris. * Alex. A. polydeuca. * <a 229 pp. xvi k. Dec. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.4.31.7: Imperator Alexander Severus

Si ex venditione pretium venditori debetur, compensationis ratio opponitur. adversus fiscum enim solum emptores petitioni pretii compensationem obicere prohibentur. * Alex. A. Flavio Ausonio. * <>

CJ.4.31.8: Imperator Gordianus

Si propter fructus ex possessione tua perceptos vitricus tuus debitor tibi constitutus est, cum id, quod a matre tua legatum est, a te petere coeperit, mutuo debitae quantitatis apud eum qui super ea re iudicaturus est compensationem non immerito obicies. * Gord. A. Aurelio emerito mil. * <>

<>

CJ.4.31.9: Imperator Gordianus

Eius, quod non ei debetur qui convenitur, sed alii, compensatio fieri non potest. * Gord. A. liciniae euctemonidi. * <pp. id. Ian. >

CJ.4.31.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quoniam liberum fundum distractum proponis, post vero, veluti praecedente emptionem obligatione, certum quid solvisse, si debitum a te apud praesidem provinciae petatur, compensationem eius quod indebite solvisti potes opponere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iulio nicandro. * <>

CJ.4.31.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tutores pupillis officio magistratus urgente nominastis ac pro his propter onus primipili pecuniam solvistis, superstitiosam geritis sollicitudinem, ne ab ipsis conventi hanc eis imputare minime possitis vel a vobis quicquam amplius exigatur, si tantum, quantum eis tutores debuerunt, vel vos nomine ipsorum maiorem quantitatem dedisse probetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Claudio Iulio et Paulo.* <>

CJ.4.31.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Invicem debiti compensatione habita, si quid amplius debeas, solvens vel accipere creditore nolente offerens et consignatum deponens de pignoribus agere potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Lucio Corneliano. * <a 294 pp. xvii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.31.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si velut in id debitum, quod sollemnium publicarum pensationum debueras nomine, compensaturo tibi nihil petiturum postea Muciano scripsisti, redditis quae venerant in compensationem non indebiti soluti repetitio, sed ante debiti competit exactio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Basso. * <>

CJ.4.31.14pr.: Imperator Justinianus

Compensationes ex omnibus actionibus ipso iure fieri sancimus nulla differentia in rem vel personalibus actionibus inter se observanda. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.4.31.14.1: Imperator Justinianus

Ita tamen compensationes obici iubemus, si causa ex qua compensatur liquida sit et non multis ambagibus innodata, sed possit iudici facilem exitum sui praestare. satis enim miserabile est post multa forte variaque certamina, cum res iam fuerit approbata, tunc ex altera parte, quae iam paene convicta est, opponi compensationem iam certo et indubitato debito et moratoriis ambagibus spem condemnationis excludi. hoc itaque iudices observent et non procliviores in

admittendas compensationes existant nec molli animo eas suscipiant, sed iure stricto utentes, si invenerint eas maiorem et ampliolem ecere indaginem, eas quidem alii iudicio reservent, litem autem pristinam iam paene expeditam sententia terminali componant: excepta actione depositi secundum nostram sanctionem, in qua nec compensationi locum esse disposuimus. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.4.31.14.2: Imperator Justinianus

Possessionem autem alienam perperam occupantibus compensatio non datur. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post cons. Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.4.32.0. De usuris.

CJ.4.32.1: Imperator Pius

Si interrogatione praecedente promissio usurarum recte facta probetur, licet instrumento conscripta non sit, tamen iure optimo debentur. * p. A. Aurelio evocato. * < sine die et cons.>

CJ.4.32.2: Imperatores Severus, Antoninus

Usuras emptor, cui possessio rei tradita est, si pretium venditori non obtulerit, quamvis pecuniam obsignatam in depositi causa habuerit, aequitatis ratione praestare cogitur. * Sev. et Ant. AA. Lucio. * <>

CJ.4.32.3: Imperatores Severus, Antoninus

Quamvis usurae fenebris pecuniae citra vinculum stipulationis peti non possunt, tamen ex pacti conventionem solutae neque ut indebitae repetuntur neque in sortem accepto ferendae sunt. * Sev. et Ant. AA. Iuliano serpio. * <a 200 pp. v k. Oct. Severo A. ii et Victorino cons.>

CJ.4.32.4pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Per retentionem pignoris usuras servari posse, de quibus praestandis convenit, licet stipulatio interposita non sit, merito constitutum est et rationem habet, cum pignora condicione pacti etiam usuris obstricta sint. * Sev. et Ant. AA. aproniae honoratae. * <>

CJ.4.32.4.1: Imperatores Severus, Antoninus

Sed enim in causa de qua agis haec ratio cessat, si quidem tempore contractus de minoribus usuris petendis convenit, postea autem, cum se debitor praestaturum maiores repromisit, non potest videri rata retentio pignoris, quando eo tempore, quo instrumenta emittebantur, non convenerit, ut pignus etiam ad hanc adiectionem teneatur. <>

CJ.4.32.5: Imperatores Severus, Antoninus

Adversus creditorem usuras maiores ex stipulatu petentem, si probetur per certos annos minores postea consecutus, utilis est pacti exceptio. secundum quod tueri causam potestis etiam adversus defensores civitatis maiores petentes ex cautione, si probaveritis semper quincunces amitam pupillorum vestrorum, quae maiores caverat, rependis. * Sev. et Ant. AA. ultumio Sabino et aliis. * <a 205 D. non. Iul. Geta cons.>

CJ.4.32.6: Imperator Antoninus

Si creditrici, quae ex causa pignoris obligatam sibi rem tenet, pecuniam debitam cum usuris testibus praesentibus obtulisti eaque non accipiente obsignatam eam deposuisti, usuras ex eo tempore quo obtulisti praestare non cogaris. absente vero creditrice praesidem super hoc interpellare debueras. * Ant. A. Antigono mil. * <a 212 pp. iii id. Febr. duobus aspris cons.>

CJ.4.32.7: Imperator Antoninus

Creditor instrumentis suis probare debet quae intendit et usuras se stipulatum, si potest. nec enim, si aliquando ex consensu praestitae sunt, obligationem constituunt. * Ant. A. Domitio aristaeo. * <a 215 pp. iii non. Oct. Romae Laeto et Cereale cons.>

CJ.4.32.8: Imperator Antoninus

Quamvis bassa, cum pecuniam mutuam acciperet, minores usuras menophano sponderit et,

nisi intra certum tempus eas solvisset, ampliores (licitas tamen) promiserit, si post tempus cautioni praefinitum creditor easdem accepit nec maiores dari sibi postulavit ac per hoc non recessisse a minorum praestatione eum probari potest, eas usuras computari oportet, quarum in exactione creditor perseveravit. * Ant. A. Claudio doryphoro. * <>

CJ.4.32.9: Imperator Antoninus

Si per te non stetit quominus intra tempora praefinita pecuniam minorum usurarum solveres, sed per tutores filiorum creditoris, qui eam accipere noluerunt, idque apud iudicem datum probaveris, eius temporis, quo per te non stetisse apparuerit, usurae maiores non exigentur. quod si etiam sortem deposuisti, exinde, ex quo id factum apparuerit, in usuras non convenieris. * Ant. A. canio probo. * <>

CJ.4.32.10: Imperator Antoninus

Usurae per tempora solutae non proficiunt ad dupli computationem. tunc enim ultra sortis summam usurae non exiguntur, quotiens tempore solutionis summa usurarum excedit eam computationem. * Ant. A. crato et donato mil. * <>

CJ.4.32.11: Imperator Alexander Severus

Frumenti vel hordei mutuo dati accessio etiam ex nudo pacto praestanda est. * Alex. A. Aurelio tyranno. * <a 223 pp. k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.32.12: Imperator Alexander Severus

Ex praedio pignori obligato creditor post oblatam iure sibi pecuniam, quam non suscepit, si fructum accepit, exonerari sortis debitum certum est. * Alex. A. popilio. * <>

CJ.4.32.13: Imperator Alexander Severus

In bonae fidei iudiciis, quale est etiam negotiorum gestorum, usurarum rationem haberi certum est. sed si finitum est iudicium sententia, quamvis minoris condemnatio facta est non adiectis usuris, nec provocatio secuta est, finita retractanda non sunt: nec eius temporis, quod post rem iudicatam fluxit, usurae ullo iure postulantur nisi ex causa iudicati. * Alex. A. Eustathiae et aliis. * <>

CJ.4.32.14: Imperator Alexander Severus

Si ea pactione uxor tua mutuum pecuniam dedit, ut vice usurarum inhabitaret, pactoque ita ut convenit usa est, non etiam locando domum pensionem redegit, referri quaestionem, quasi plus domus redigeret, si locaretur, quam usurarum legitimarum ratio colligit, minime oportet. licet enim uberiore sorte potuerit contrahi locatio, non ideo tamen illicitum fenus esse contractum, sed vilius conducta habitatio videtur. * Alex. A. Aurelio arcasiani. * <a 234 D. xi k. Mai. Maximo et Urbano cons.>

CJ.4.32.15: Imperator Gordianus

Cum adleges uxorem tuam ea condicione mille aureorum numero quantitatem sumpsisse, ut, si intra diem certum debito satis non fecisset, cum poena quadrupli redderet quod accepit, iuris forma non patitur legem contractus istius ultra poenam legitimarum usurarum posse procedere. * Gord. A. Claudio portorio. * <a 242 D. non. m. Attico et Praetextato cons.>

CJ.4.32.16: Imperator Gordianus

Cum non frumentum, sed pecuniam fenori te accepisse adleges, ut certa modiatio tritici praestaretur, ac, nisi is modus sua die fuisset oblatum, mensurarum additamentis in fraudem usurarum legitimarum gravatum te esse contendis, potes adversus improbam petitionem competente uti defensione. * Gord. A. Flavio sulphicio. * <pp.>

CJ.4.32.17: Imperator Philippus

Si ea lege possessionem mater tua apud creditorem tuum obligavit, ut fructus in vicem usurarum consequeretur, obtentu maioris percepti emolumenti propter incertum fructuum eventum rescindi

placita non possunt. * Philippo. A. et Philippo. c. Aurelio euxeno. * <>

CJ.4.32.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Indebitas usuras, etiam si ante sortem solutae non fuerint ac propterea minuere eam non potuerint, licet post sortem redditam creditori fuerint datae, exclusa iuris varietate repeti posse pensa ratione firmatum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio castori. * <>

CJ.4.32.19pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Acceptam mutuo sortem cum usuris licitis creditori post testationem offer ac, si non suscipiat, consignatam in publico deponere, ut cursus usurarum legitimarum inhibeat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aureliae irenaeae. * <>

CJ.4.32.19.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In hoc autem casu publicum intellegi oportet vel sacratissimas aedes vel ubi competens iudex super ea re aditus deponere eas disposuerit. <>

CJ.4.32.19.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quo subsecuto etiam periculo debitor liberabitur et ius pignorum tollitur, cum serviana etiam actio manifeste declarat pignoris inhiberi persecutionem vel solutis pecuniis vel si per creditorem steterit, quominus solvatur. <>

CJ.4.32.19.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod etiam in traiectionibus servari oportet. <>

CJ.4.32.19.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Creditori scilicet actione utili ad exactionem earum non adversus debitorem, nisi forte eas receperit, sed vel contra depositarium vel ipsas competente pecunias. <>

CJ.4.32.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Constitutionibus sacris, quae ultra certum modum usuras fenebris exigi pecuniae prohibent, mandatoribus etiam vel fideiussoribus subventum est: quibus quasi mandator vel fideiussor conventus uti potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. aelio Nicopolitano. * <asub die... >

CJ.4.32.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si usuras praestari pignore dato convenerat et in continenti numeratione facta, postea vel ante, propter quod debitum solutionem feceras, non designasti, habuit creditor in usuras tibi accepto ferendae solutae quantitatis facultatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. chresimoni. * <>

CJ.4.32.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pignoribus quidem intervenientibus usurae, quae sine stipulatione peti non poterant, pacto retineri possunt. verum hoc iure constituto, cum huiusmodi nullo interposito pacto tantum certae summae poenam praestari convenisse proponas, nec peti nec retineri quicquam amplius et ad pignoris solutionem urgeri te disciplina iuris perspicias. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. cominio Carino. * <pp. id. Iul. ipsis... cons.>

CJ.4.32.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Oleo quidem vel quibuscumque fructibus mutuo datis incerti pretii ratio additamenta usurarum eiusdem materiae suasit admitti. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. iasoni. * <a 294 D. iii k. Oct. viminaci cc. cons.>

CJ.4.32.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si mater tua maior annis constituta negotia quae ad te pertinent gesserit, cum omnem diligentiam praestare debeat, usuras pecuniae tuae, quam administrasse fuerit comprobata, praestare compelli potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. culciae. * <a 294 D. xiiii k. Dec. ipsis cc. cons.>

CJ.4.32.25: Imperator Constantinus

Pro auro et argento et veste facto chirographo licitas solvi vel promitti usuras iussimus. * Const. A. ad pop. * <>

CJ.4.32.26pr.: Imperator Justinianus

Eos, qui principali actione per exceptionem triginta vel quadraginta annorum, sive personali sive hypothecaria, ceciderunt, non posse super usuris vel fructibus praeteriti temporis aliquam movere quaestionem dicendo ex his temporibus eas velle sibi persolvi, quae non ad triginta vel quadraginta praeteritos annos referuntur, et adserendo singulis annis earum actiones nasci: principali enim actione non subsistente satis supervacuum est super usuris vel fructibus adhuc iudicem cognoscere. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. id. Dec. Constantinopoli Iustiniano pp A. ii cons.>

CJ.4.32.26.1: Imperator Justinianus

Super usurarum vero quantitate etiam generalem sanctionem facere necessarium esse duximus, veterem duram et gravissimam earum molem ad mediocritatem deducentes. <a 528 D. id. Dec. Constantinopoli Iustiniano pp A. ii cons.>

CJ.4.32.26.2: Imperator Justinianus

Ideoque iubemus illustribus quidem personis sive eas praecedentibus minime licere ultra tertiam partem centesimae usurarum in quocumque contractu vili vel maximo stipulari: illos vero, qui ergasteriis praesunt vel aliquam licitam negotiationem gerunt, usque ad bessem centesimae suam stipulationem moderari: in traiecticiis autem contractibus vel specierum fenori dationibus usque ad centesimam tantummodo licere stipulari nec eam excedere, licet veteribus legibus hoc erat concessum: ceteros autem omnes homines dimidiam tantummodo centesimae usurarum posse stipulari et eam quantitatem usurarum etiam in aliis omnibus casibus nullo modo ampliari, in quibus citra stipulationem usurae exigi solent. <a 528 D. id. Dec. Constantinopoli Iustiniano pp A. ii cons.>

CJ.4.32.26.3: Imperator Justinianus

Nec liceat iudici memoratam augere taxationem occasione consuetudinis in regione obtinentis. <a 528 D. id. Dec. Constantinopoli Iustiniano pp A. ii cons.>

CJ.4.32.26.4: Imperator Justinianus

Si quis autem aliquid contra modum huius fecerit constitutionis, nullam penitus de superfluo habeat actionem, sed et si acceperit, in sortem hoc imputare compelletur, interdicta licentia creditoribus ex pecuniis fenori dandis aliquid detrahere vel retinere siliquarum vel sportularum vel alterius cuiuscumque causae gratia. nam si quid huiusmodi factum fuerit, principale debitum ab initio ea quantitate minuetur, ut tam ipsa minuenda pars quam usurae eius exigere prohibeantur. <a 528 D. id. Dec. Constantinopoli Iustiniano pp A. ii cons.>

CJ.4.32.26.5: Imperator Justinianus

Machinationes etiam creditorum, qui ex hac lege prohibiti maiores usuras stipulari alios medios subiciunt, quibus hoc non ita interdictum est, resecantes iubemus, si quid tale fuerit attemptatum, ita computari usuras, ut necesse esset, si ipse qui alium interposuit fuisset stipulatus: in quo casu sacramenti etiam illationem locum habere sancimus. <a 528 D. id. Dec. Constantinopoli Iustiniano pp A. ii cons.>

CJ.4.32.27pr.: Imperator Justinianus

De usuris, quarum modum iam statuimus, pravam quorundam interpretationem penitus removens iubemus etiam eos, qui ante eandem sanctionem ampliores quam statutae sunt usuras stipulati sunt, ad modum eadem sanctione taxatum ex tempore lationis eius suas moderari actiones, illius scilicet temporis, quod ante eandem fluxit legem, pro tenore stipulationis usuras exacturos. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. k. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.4.32.27.1: Imperator Justinianus

Cursum insuper usurarum ultra duplum minime procedere concedimus, nec si pignora quaedam

pro debito creditori data sint, quorum occasione quaedam veteres leges et ultra duplum usuras exigi permittebant. <a 529 D. k. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.4.32.27.2: Imperator Justinianus

Quod et in bonae fidei iudiciis ceterisque omnibus in quibus usurae exiguntur servari censemus.

<a 529 D. k. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.4.32.28pr.: Imperator Justinianus

Ut nullo modo usurae usurarum a debitoribus exigantur, et veteribus quidem legibus constitutum fuerat, sed non perfectissime cautum. si enim usuras in sortem redigere fuerat concessum et totius summae usuras stipulari, quae differentia erat debitoribus, qui re vera usurarum usuras exigebantur? hoc certe erat non rebus sed verbis tantummodo leges ponere. * Iust. A.

Demostheni pp. * <a 529 pp. k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.4.32.28.1: Imperator Justinianus

Quapropter hac apertissima lege definimus nullo modo licere cuidam usuras praeteriti vel futuri temporis in sortem redigere et earum iterum usuras stipulari, sed, si hoc fuerit subsecutum, usuras quidem semper usuras manere et nullum aliarum usurarum incrementum sentire, sorti autem antiquae tantummodo incrementum usurarum accedere. <a 529 pp. k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.4.33.0. De nautico fenore.

CJ.4.33.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Traiecticiam pecuniam, quae periculo creditoris datur, tamdiu liberam esse ab observatione communium usurarum, quamdiu navis ad portum appulerit, manifestum est. * Diocl. et Maxim.

AA. scribonio Honorato. * <a 286 pp. iiii id. Mart. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.33.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum dicas pecuniam te ea lege dedisse, ut in sacra urbe tibi restitueretur, nec incertum periculum, quod ex navigatione maris metui solet, ad te pertinuisse profiteris, non dubium est pecuniae creditae ultra licitum te usuras exigere non posse. * Diocl. et Maxim. AA. Aureliae cosmianae. * <a 286 pp. prid. id. Mart. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.33.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum proponas te nauticum fenus ea condicione dedisse, ut post navigium, quod in Africam dirigi debitor adseverabat, in salonitanorum portum nave delata fenebris pecunia tibi redderetur, ita ut navigii dumtaxat quod in Africam destinabatur periculum susceperis, perque vitium debitoris, nec loco quidem navigii servato, illicitis comparatis mercibus quae navis continebat fiscum occupasse: amissarum mercium detrimentum, quod non ex marinae tempestatis discrimine, sed ex praecipiti avaritia et incivili debitoris audacia accidisse adseveratur, adscribi tibi iuris publici ratio non permittit. * Diocl. et Maxim. AA. Aureliae Iulianae. * <>

CJ.4.33.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Traiecticiae quidem pecuniae, quae periculo creditoris mutuo datur, casus, antequam, ad destinatum locum navis perveniat, ad debitorem non pertinet, sine huiusmodi vero conventionem infortunio naufragii non liberabitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pullio Iuliano eucharisto. * <a 294 D. viii id. Oct. retiariae cc. cons.>

CJ.4.34.0. Depositi.

CJ.4.34.1: Imperator Alexander Severus

Si incursu latronum vel alio fortuito casu ornamenta deposita apud interfectum perierunt, detrimentum ad heredem eius qui depositum accepit, qui dolum solum et latam culpam, si non aliud specialiter convenit, praestare debuit, non pertinet. quod si praetextu latrocinii commissi vel alterius fortuiti casus res, quae in potestate heredis sunt vel quas dolo desiit possidere, non

restituuntur, tam depositi quam ad exhibendum actio, sed etiam in rem vindicatio competit. * Alex. A. mestrio mil. * <a 234 pp. iiii id. Iul. Maximo ii et Urbano cons.>

CJ.4.34.2: Imperator Gordianus

Usurae in depositi actione sicut in ceteris bonae fidei iudiciis ex mora venire solent. * Gord. A. celsino mil. * <a 238 D. k. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.4.34.3: Imperator Gordianus

Si depositi experiris, non immerito etiam usuras tibi restitui flagitabis, cum tibi debeat gratulari, quod furti eum actione non facias obnoxium, si quidem qui rem depositam invito domino sciens prudensque in usus suos converterit, etiam furti delicto succedit. * Gord. A. austronio mil. * <a 239 D. id. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.4.34.4: Imperator Gordianus

Si deposita pecunia is qui eam suscepit usus est, non dubium est etiam usuras debere praestare. sed si, cum depositi actione expertus es, tantummodo sortis facta condemnatio est, ultra non potes propter usuras experiri: non enim duae sunt actiones alia sortis alia usurarum, sed una, ex qua condemnatione facta iterata actio rei iudicatae exceptione repellitur. * Gord. A. timocrati mil. * <>

CJ.4.34.5: Imperatores Valer., Gallien.

Propter instrumenta quidem, quae te deposuisse cum adversario tuo dicis, ut residua pecunia quae ex conductione debebatur dissoluta ea reciperes, si id quod placuerat implesti, sequestrem potes convenire. quamvis autem haec reddita non fuerint, tamen adversus eum a quo fundum conduxeras, si omne quod ex hoc contractu debebatur reddidisti, ipsis solutionibus tutus es. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. Claudio. * <a 259 D. id. Iul. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.34.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Is, penes quem utrasque partes transactiones vel alia instrumenta commendasse dicis, legem qua haec suscepit servare necesse habet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antonio Alexandro et Ulpiano Antipatri. * <a 293 >

CJ.4.34.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Desiderium tuum cum rationibus iuris non congruit. nam si custodiam pecuniae suscepisti, quam aliis a te datam instrumentum, quo hanc tibi reddi conscriptum profiteris, arguit, solutionem eius competentem improbe recusas. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antiocho Attico Calpurniano democrati. * <>

CJ.4.34.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si is, qui depositam a te pecuniam accepit, eam suo nomine vel cuiuslibet alterius mutuo dedit, tam ipsum de implenda suscepta fide quam eius successores teneri tibi certissimum est. adversus eum autem qui accepit nulla actio tibi competit, nisi nummi extant: tunc enim contra possidentem uti vindicatione potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Alexandro. * <a 293 D. iiii k. Mart. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.34.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum hereditas personam dominae sustineat, ab hereditario servo, priusquam patri vestro successeritis, res commendatas secundum bonam fidem ab eius qui suscepit successoribus apud rectorem provinciae petere potestis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio menophilo et ceteris. * <a 293 pp. vii id. Nov. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.34.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui depositum non restituit, suo nomine conventus et condemnatus ad eius restitutionem cum infamiae periculo urgetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Septimiae quadratillae. * <a 294 subscripta pridie idus decembres Nicomedia cc. cons.>

CJ.4.34.11pr.: Imperator Justinianus

Si quis vel pecunias vel res quasdam per depositionis accepit titulum, eas volenti ei qui deposuerit reddere ilico modis omnibus compellatur nullamque compensationem vel deductionem vel doli exceptionem opponat, quasi et ipse quasdam contra eum qui deposuit actiones personales vel in rem vel hypothecarias praetendens, cum non sub hoc modo depositum accepit, ut non concessa ei retentio generetur, et contractus qui ex bona fide oritur ad perfidiam retrahatur. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii Iustiniani D. iii k. Nov. Decio cons.>

CJ.4.34.11.1: Imperator Justinianus

Sed et si ex utraque parte aliquid fuerit depositum, nec in hoc casu compensationis praepeditio oriatur, sed depositae quidem res vel pecuniae ab utraque parte quam celerrime sine aliquo obstaculo restituantur, ei videlicet primum, qui primus hoc voluerit, et postea legitimae actiones integrae ei reserventur. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii Iustiniani D. iii k. Nov. Decio cons.>

CJ.4.34.11.2: Imperator Justinianus

Quod obtinere sicut iam dictum est oportet et si ex una parte depositio celebrata est, ex altera autem compensatio fuerit opposita, ut integra omni legitima ratione servata depositae res vel pecuniae prima fronte restituantur. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii Iustiniani D. iii k. Nov. Decio cons.>

CJ.4.34.11.3: Imperator Justinianus

Quod si in scriptis attestatio non per dolum vel fraudem fuerit ei qui depositum suscepit ab alio transmissa, ut minime depositum restituat, hocque per iusiurandum adfirmaverit, liceat ei qui deposuit sub defensionis cautela idonea praestita res depositas quantocius recuperare. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii Iustiniani D. iii k. Nov. Decio cons.>

CJ.4.34.12: Imperator Justinianus

Supervacuum veterum differentiam e medio tollentes, si quis certum pondus auri vel confecti vel in massa constituti deposuerit et plures scripsit heredes et unus ex his contingentem sibi portionem a depositario accepit, alter supersederit vel alias fortuito casu impeditus hoc facere non potuerit, et postea depositarius in adversam inciderit fortunam vel sine dolo depositum perdiderit, sancimus non esse coheredi eius licentiam venire contra coheredem suum et ex eius parte avellere, quod ipse ex sua parte consequi minime potuerit, quasi eo quod coheres accepit communi constituto, cum, ubi certae pecuniae depositae fuerant et suam partem unus ex heredibus accepit, nemini veniret in dubium bene eum accepisse partem suam et non debere aliam partem attingere. nobis etenim non videtur esse homo obnoxius neque in massa neque in specie neque in pecunia numerata qui suam partem suscepit, ne industria poenas desidiae solvat. si enim et alius heres tempora opportuna quemadmodum coheres eius observasset, et suum uterque recipiebat et sequentibus altercationibus minime locus relinquebatur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 - 532 >

CJ.4.35.0. Mandati.

CJ.4.35.1: Imperatores Severus, Antoninus

Adversus eum, cuius negotia gesta sunt, de pecunia, quam de propriis opibus vel ab aliis mutuo acceptam erogasti, mandati actione pro sorte et usuris potes experiri: de salario quod promisit a praeside provinciae cognitio praebebitur. * Sev. et Ant. AA. Statio Marcellinoe. * <>

CJ.4.35.2: Imperator Antoninus

Cum ex causa fideiussionis pecuniam patrem tuum exsolvisse proponas, habes mandati actionem, qua non solum pecuniam, sed etiam pignora in obligationem eam deducta potes

consequi. * Ant. A. Statio Marcellino. * <pp. viii >

CJ.4.35.3: Imperator Antoninus

Si pater tuus tibi sui iuris constituto actionem adversus debitores suos mandavit, potuit ipse praesens adversus eos re integra experiri. si quid itaque ab eo apud iudicem actum est, rescindi nulla ratio patitur. * Ant.a. Germano. * <a 216 pp. vi k. Nov. Sabino ii et Anullino cons.>

CJ.4.35.4: Imperator Alexander Severus

Etiamsi contrariam sententiam reportaverunt, qui te ad exercendas causas appellationis procuratorem constituerunt, si tamen nihil culpa tua factum est, sumptus, quos in lite probabili ratione feceras, contraria mandati actione petere potes. * Alex. A. Aurelio vulnerato. * <as viii id. Ian. >

CJ.4.35.5: Imperator Alexander Severus

Si maritus sororis tuae tibi procurans petere bonorum possessionem noluit, cum ipso tibi congregiendum est. quam querellam ita cum effectu habes, si mandasse te, ut peteretur bonorum possessio, eumque neglexisse arguas. * Alex. A. Iuliano. * <>

CJ.4.35.6: Imperator Gordianus

Si fideiussor pro reo patiente fidem suam adstrinxit, mandati cum eo post exsolutam pecuniam vel factam condemnationem potest exercere actionem. * Gord. A. aelio sosibio mil. * <a 238 pp. iii non. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.4.35.7: Imperator Gordianus

Si litteras eius secutus, qui pecuniae auctor fuerat, ei qui tibi litteras tradidit pecunias credidisti, tam adversus eum, qui a te mutuam sumpsit, quam adversus eum, cuius mandatum secutus es, mandati actio tibi competit. * Gord. A. Aureliano mil. * <>

CJ.4.35.8: Imperatores Valer., Gallien.

Si tibi pupillorum pater, ut pecuniam in rem suam servis eius crederes, mandavit et in hanc rem aequae ipso praecipiente pignora sunt obligata, et mandati actione pupillos post mortem patris convenire et exsequi ius obligationis pignorum poteris, si in solutione cessabitur. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. nob. c. Aurelio Lucio. * <a 259 D. iiiii k. Ian. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.35.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum per procuratorem causam tuam laesam esse dicas, mandati actio adversus eum tibi competit. * Diocl. et Maxim. AA. Marcello. * <>

CJ.4.35.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pro ea contra quam supplicas fideiussor seu mandator intercessisti et neque condemnatus es neque bona eam dilapidare postea coepisse comprobare possis, ut iustam metuendi causam praebet, neque ab initio ita te obligationem suscepisse, ut eam possis et ante solutionem convenire, nulla iuris ratione, antequam satis creditori pro ea feceris, eam ad solutionem urgere certum est. fideiussorem vero seu mandatorem exceptione munitum et iniuria iudicis damnatum et appellatione contra bonam fidem minime usum non posse mandati agere manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio papio. * <a 293 >

CJ.4.35.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Procuratorem non tantum pro his quae gessit, sed etiam pro his quae gerenda suscepit, et tam propter exactam ex mandato pecuniam quam non exactam, tam dolum quam culpam, sumptuum ratione bona fide habita, praestare necesse est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio gaio. * <a 293 d... k. Iun. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.35.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum mandati negotii contractum certam accepisse legem adseveres, eam integram secundum bonam fidem custodiri convenit. unde si contra mandati tenorem procurator tuus ad te

pertinentem fundum vendidit nec venditionem postea ratam habuisti, dominium tibi auferre non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Firmo. * <a 293 pp. xvii k. Iun. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.35.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

A procuratore dolum et omnem culpam, non etiam improvisum casum praestandum esse iuris auctoritate manifeste declaratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zosimo. * <a 294 D. k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.35.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si secundum mandatum Tryphonis ac felicis equos tua pecunia comparatos vel in solutum a proprio debitore tibi traditos uni de his utriusque voluntate dedisti, ad parendum placitis eos mandati iudicio conventos bona fides arguet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hermiano. * <a 294 D. vi k. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.35.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Mandatum re integra domini morte finitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio precario athenaeo. * <a 294 D. xvii k. Mai. cc. cons.>

CJ.4.35.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad comparandas merces data pecunia, qui mandatum suscipit, fide rupta quanti interest mandatoris tenetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. uzando. * <a 294? iii k. Oct. >

CJ.4.35.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Salarium incertae pollicitationis peti non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio gorgonio. * <a 294? >

CJ.4.35.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Post solutionem a se factam, qui dari mutuo mandavit, ab eo, pro quo intercessit, vel successoribus eius quod solutum est etiam cum usuris post moram recte reddi postulat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. tusciano. * <a 294? D. vii k. Oct. Sirmi... cons.>

CJ.4.35.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pretii rerum distractarum, quas venales mandato praecedente acceperas, ultra licitum usuras ex stipulatione vel mora praestare, licet pignora data probentur, compelli non potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio eugenio. * <a 294? s. xiiii k. Nov. Sirmi ... cons.>

CJ.4.35.20pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si contra licitum litis incertum redemisti, interdictae conventionis tibi fidem impleri frustra petis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio epagatho. * <>

CJ.4.35.20.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si gratuitum mandatum suscepisti, secundum bonam fidem sumptus recte postulas. <>

CJ.4.35.21: Imperator Constantinus

In re mandata non pecuniae solum, cuius est certissimum mandati iudicium, verum etiam existimationis periculum est. nam suae quidem quisque rei moderator atque arbiter non omnia negotia, sed pleraque ex proprio animo facit: aliena vero negotia exacto officio geruntur nec quicquam in eorum administratione neglectum ac declinatum culpa vacuum est. * Const. A. Volusiano pp. * <a 313 - 315? >

CJ.4.35.22pr.: Imperator Anastasius

Per diversas interpellationes ad nos factas comperimus quosdam alienis rebus fortunisque inhiantes cessiones aliis competentium actionum in semet exponi properare hocque modo diversas personas litigiorum, vexationibus adficere, cum certum sit pro indubitatis obligationibus eos magis, quibus antea suppetebant, sua vindicare quam ad alios ea transferre velle. * Anastas. A. Eustathio pp. * <a 506 D. x k. Aug. areovinda et Messala cons.>

CJ.4.35.22.1: Imperator Anastasius

Per hanc itaque legem iubemus in posterum huiusmodi conamen inhiberi (nec enim dubium est redemptores litium alienarum videri eos esse, qui tales cessiones in se confici cupiunt), ita tamen, ut, si quis datis pecuniis huiusmodi subierit cessionem, usque ad ipsam tantummodo solutarum pecuniarum quantitatem et usurarum eius actiones exercere permittatur, licet instrumento cessionis venditionis nomen insertum sit: <a 506 D. x k. Aug. areovinda et Messala cons.>

CJ.4.35.22.2: Imperator Anastasius

Exceptis scilicet cessionibus, quas inter coheredes pro actionibus hereditariis fieri contingit, et his, quascumque vel creditor vel is qui res aliquas possidet pro debito seu rerum apud se constitutarum munimine ac tuitione acceperit, nec non his, quas in legatarios seu fideicommissarios, quibus debita vel actiones seu res aliae relictas sunt, pro his fieri necesse sit: nulla etenim tali ratione intercedente redemptor, sicuti superius declaratum est, magis existit, qui alienas pecuniis praestitis subiit actiones. <a 506 D. x k. Aug. areovinda et Messala cons.>

CJ.4.35.22.3: Imperator Anastasius

Sin autem per donationem cessio facta est, sciant omnes huiusmodi legi locum non esse, sed antiqua iura esse servanda, ut cessiones tam pro exceptis et specialiter enumeratis quam aliis causis factae seu faciendae secundum actionum, quaecumque cessae sunt vel fuerint, tenorem sine quadam imminutione obtineant. <a 506 D. x k. Aug. areovinda et Messala cons.>

CJ.4.35.23pr.: Imperator Justinianus

Anastasio divae memoriae principi iustissima constitutio conscripta est tam humanitatis quam benivolentiae plena, ut ne quis alienum subeat debitum cessione in eum facta et amplius consequatur a debitore his, quae praestavit cessionis auctori, exceptis quibusdam casibus, qui specialiter illi sanctioni continentur. sed cum hi, qui circa lites morantur, eandem piam dispositionem in sua natura remanere minime concesserunt, invenientes machinationem, ut partem quidem debiti venditionis titulo transferant in alium creditores, reliquam autem partem per coloratam cedant donationem, generaliter Anastasiane constitutioni subvenientes sancimus nulli licere partem quidem debiti cedere pecuniis acceptis et venditione actionum habita, partem autem donationis titulo videri transferre, sed, si voluerit, pure totum debitum donare et per donationem actiones transferre, non occulte nec per artes clandestinas pecunias suscipere, publice autem simulatam donationem celebrare, sed undique puram et non dissimulatam facere donationem: huiusmodi enim cessionibus non adversamur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 - 532 >

CJ.4.35.23.1: Imperator Justinianus

Si quis autem occulte aliud quidem agere conatur et pecunias pro parte accepit et vendidit particulatim actiones, partem autem donare simulat vel ipsi, qui emptionem actionis subiit, vel forsitan alii per suppositam personam (quia et hoc saepius perpetratum esse didicimus), huiusmodi machinationem penitus amputamus, ut nihil amplius accipiat, quam ipse vero contractu re ipsa persolvit: sed omne, quod superfluum est et per figuratam donationem translatum, inutile esse ex utraque parte censemus, ut neque ei qui cedit actiones neque ei qui eas suscipere curavit aliquid lucri vel fieri vel remanere vel aliquam contra debitorem vel res ad eum pertinentes esse utriusque eorum actionem. <a 531 - 532 >

CJ.4.35.23.2: Imperator Justinianus

Sed et si quis donationem quidem omnis debiti facere adsimulaverit, ut videatur esse tota donatio, aliquid autem occulte susceperit, et in hoc casu hoc tantummodo exactionem sortiri, quod datum esse comprobetur, et si hoc a debitore persolvatur, nulla contra eum vel substantiam eius ex dissimulata donatione oriatur molestia. <a 531 - 532 >

^CJ.4.35.24:

Haec constitutio meminit constitutionis Anastasii de cessionibus latae, quae eum, cui data pecunia actiones cessae sunt, per cessas actiones amplius quam quod pro eis dederit exigere vetat: cumque ea constitutione quasdam personas exceptas invenerit, iubet etiam in his personis idem ius valere neque iam exceptionem illa constitutione factam observari, sed eum qui pecuniam dederit eam solam cum usuris consequi nec quicquam amplius. quod si mera donatio actionum facta fuerit, cessionem donationis causa factam valere iubet, nisi forte in fraudem [legis] facta sit.

CJ.4.35.32.3: Imperator Justinianus

Et iustum quidem fuerat hoc remedium debitoribus ab Anastasianis temporibus impertiri, ex quibus etiam lex lata est, quam homines astute lacerandam esse existimaverunt. sed ne videamur in tanta temporum nostrorum benivolentia aliquid acerbius admittere, in futuris post praesentem legem casibus haec observari censemus, ut omne, quod contra legem Anastasianam excogitatum est, hoc in posterum nostro perfruatur remedio.

CJ.4.36.0. Si servus se emi mandaverit.

CJ.4.36.1pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si extero servus se mandaverit emendum, quamvis nec ex persona servi (quia hoc liber mandare non potest) nec ex domini (quoniam qui mandat , ut a se res comparetur, inutiliter mandat) consistere credebatur actio, tamen optima ratione, quia non id agitur, ut ex ipso mandato, sed propter mandatum ex alio contractu nascatur actio, domino quaeri placuit obligationem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aureliae dionysiae. * <a 293 subdita k. Oct. Sirmi ipsis AA. cons.>

CJ.4.36.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si itaque domino ignorante emi te mandasti ac te nummos subministrante peculiares soluti sunt, emptori minime liberatio per huiusmodi factum potuit pervenire. nec tamen si tradita nec manumissa es, etiam mandati de ancilla et empti de pretio consequendo tam contrarias actiones ei exercere concedi placuit. <a 293 subdita k. Oct. Sirmi ipsis AA. cons.>

CJ.4.36.1.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane in illius arbitrio relictum est, utrumne mancipium an pretium consequi velit, cum ex peculio quod eius fuit solutio celebrata obligationis vinculo emptorem liberare non potuit. <a 293 subdita k. Oct. Sirmi ipsis AA. cons.>

CJ.4.37.0. Pro socio.

CJ.4.37.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Societatem uno pecuniam conferente alio operam posse contrahi magis obtinuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc Aurelio. * <a 293 D. iii non. Mai. AA. cons.>

CJ.4.37.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum proponas te praedium coniuncto dominio cum patruo tuo comparasse in possessionemque tam te quam ipsum inductum, iuris ratio efficit, ut dominium fundi ad utrumque pertineat. sane quia pretium a te solo numeratum et sollemnibus pensationibus cessante socio satisfactum esse dicis, iudicio societatis id quod eo nomine praestari oportuerit consequeris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pannonio. * <>

CJ.4.37.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum in societatis contractibus fides exuberet conveniatque aequitatis rationibus etiam compendia aequaliter inter socios dividi, praeses provinciae, si patrem tuum salinarum societatem participasse et non recepta communis compendii portione rebus humanis exemptum esse repperit, commodum societatis, quod deberi iuxta fidem veri constiterit, restitui tibi praecipiet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Victorino mil. * <pp. vi k. Sept. cons.>

CJ.4.37.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si societatis iure vel transactioni stipulatione subdita bonorum omnium aequis partibus inter te et fabiam divisionem recte fieri placuit, quo minus haec rata servantur, nihil interest, utrumne testatus, qui fuerit obligatus, an intestatus rebus sit humanis exemptus. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio celeri. * <>

CJ.4.37.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tamdiu societas durat, quamdiu consensus partium integer perseverat. proinde si iam tibi pro socio nata est actio, eam inferre apud eum, cuius super ea re notio est, non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Theodoro. * <a 294 D. xii k. Ian. Nicomediae cc cons.>

CJ.4.37.6: Imperator Justinianus

De societate apud veteres dubitatum est, si sub condicione contrahi potest: puta " si ille consul fuerit" societatem esse contractam. sed ne simili modo apud posteritatem sicut apud antiquitatem huiusmodi causa ventiletur, sancimus societatem contrahi posse non solum pure, sed etiam sub condicione: voluntates etenim legitime contrahentium omnimodo conservandae sunt. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. prid.>

CJ.4.37.7: Imperator Justinianus

Sancimus veterum dubitatione semota licentiam habere furiosi curatorem dissolvere, si maluerit, societatem furiosi, et sociis licere ei renuntiare . et quemadmodum in omnibus aliis contractibus legitimam auctoritatem ei dedimus, ita et in hac parte eum permittimus competenter commodis furiosi providere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 d..... Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis >

CJ.4.38.0. De contrahenda emptione.

CJ.4.38.1: Imperatores Valer., Gallien.

Venditiones, etsi in alio loco quam in quo possessiones constitutae sunt fiant, non ideo irritae esse creduntur. * Valer. et Gallien. AA. Aurelio Paulo. * <d. xii k. Mai. >

CJ.4.38.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emptionem et venditionem consensum desiderare nec furiosi ullum esse consensum manifestum est. intermissionis autem tempore furiosos maiores viginti quinque annis venditiones et alios quoslibet contractus posse facere non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. Aurelio Avito. * <a 286 D. viii id. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.38.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si donationis causa venditionis simulatus contractus est, emptio sui deficit substantia. sane si in possessionem rei sub specie venditionis causa donationis, ut te aleret, induxisti, sicut donatio perfecta facile rescindi non potest, ita legi, quam tuis rebus donans dixisti, parere convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Valeriae viacrae. * <>

CJ.4.38.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum res tibi donatas ab herede donatricis distractas esse proponas, intellegere debueras duplicari tibi titulum possessionis non potuisse, sed ex donatione et traditione dominum factum frustra emisse, cum rei propriae emptio non possit consistere, ac tunc demum tibi profuit, si ex donatione te non fuisse dominum demonstratur. sane quoniam omnia bona tibi ab ea donata et tradita dicis, ad hoc a filio facta venditio rerum maternas adferre perfecta etiam donatione poterit defensionem, ne vel exemplo inofficiosi testamenti possit haec avocare. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Luciano. * <a 293 pp. iiii k. Iun. AA. cons.>

CJ.4.38.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ipse tutor nihil ex bonis pupilli quae distrahi possunt comparare palam et bona fide prohibetur, multo magis uxor eius hoc facere potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. umbigae

gratiae. * <a 293 D. viii k. Dec. AA. cons.>

CJ.4.38.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si gaudentius in matrem tuam titulo venditionis sine quadam fraude dominium mancipii transtulit, non idcirco, quod post inter eos matrimonium et divortium secutum dicitur, iuri eius quicquam derogatum est: quod vindicare, te matri tuae successisse probans, minime prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio lucretio. * <>

CJ.4.38.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ancillam ex emptione sibi quaesitam mater tua donatione a secundo marito postea se simulavit accepisse, tituli falsi figmentum dominium ei duplicare vel auferre non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio isioni. * <a 294 s. non. Mart. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.38.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si non donationis causa, sed vere vineas distraxisti nec pretium numeratum est, actio tibi pretii, non eorum quae dedisti repetitio competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. herodi et diogeni. * <a 294 D. xvii k. April. cc. cons.>

CJ.4.38.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Empti fides ac venditi sine quantitate nulla est. placito autem pretio non numerato, sed solum tradita possessione istiusmodi contractus non habetur irritus, nec idcirco is qui comparavit minus recte possidet, quod soluta summa quam dari convenerat negatur. sed et donationis gratia praedii facta venditione si traditio sequatur, actione pretii nulla competente perficitur donatio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Severo mil. * <a 294 D. viii k. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.38.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si mater tua velut ex bonis patris praedium suum comparavit, cum rei propriae non consistat emptio et hanc simulatam proponas, huiusmodi placitum mutare substantiam veritatis et ei nocere non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aureliae Gordianae. * <a 294 D. vii id. April. cc. cons.>

CJ.4.38.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Invitum comparare vel distrahere postulantis causam iustam non continet desiderium. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Paterno. * <a 294 pp. iii non. Dec. cc. cons.>

CJ.4.38.12pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non idcirco minus emptio perfecta est, quod emptor fideiussorem non accepit vel instrumentum testationis vacuae possessionis omissum est: nam secundum consensum auctoris in possessionem ingressus recte possidet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio paciano. * <>

CJ.4.38.12.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pretium sane, si eo nomine satisfactum non probetur, peti potest: nec enim licet in continenti facta paenitentiae contestatio consensu finita rescindit. <>

CJ.4.38.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In vendentis vel ementis voluntatem collata condicione comparandi, quia non adstringit necessitate contrahentes, obligatio nulla est. idcirco dominus invitus ex huiusmodi conventionem rem propriam vel quilibet alius distrahere non compellitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Decio lolliano. * <>

CJ.4.38.14: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Dudum proximis consortibusque concessum erat, ut extraneos ab emptione removerent neque homines suo arbitratu vendenda distraherent. sed quia gravis haec videtur iniuria, quae inani honestatis colore velatur, ut homines de rebus suis facere aliquid cogantur inviti, superiore lege cassata unusquisque suo arbitratu quaerere vel probare possit emptorem, nisi lex specialiter quasdam personas hoc facere prohibuerit. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Flaviano pp.

Illyrici. * <a 391 D. vi k. Iun. vincentiae Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.4.38.15pr.: Imperator Justinianus

Super rebus venundandis, si quis ita rem comparavit, ut res vendita esset, quanti titius aestimaverit, magna dubitatio exorta est multis antiquae prudentiae cultoribus. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.4.38.15.1: Imperator Justinianus

Quam decedentes censemus, cum huiusmodi conventio super venditione procedat " quanti ille aestimaverit", sub hac condicione stare venditionem, ut, si quidem ipse qui nominatus est pretium definierit, omnimodo secundum eius aestimationem et pretia persolvi et venditionem ad effectum pervenire, sive in scriptis sive sine scriptis contractus celebretur, scilicet si huiusmodi pactum, cum in scriptis fuerit redactum, secundum nostrae legis definitionem per omnia completum et absolutum sit. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.4.38.15.2: Imperator Justinianus

Sin autem ille vel noluerit vel non potuerit pretium definire, tunc pro nihilo esse venditionem quasi nullo pretio statuto: nulla coniectura, immo magis divinatione in posterum servanda, utrum in personam certam an in viri boni arbitrium respicientes contrahentes ad haec pacta venerunt, quia hoc penitus impossibile esse credentes per huiusmodi sanctionem expellimus. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.4.38.15.3: Imperator Justinianus

Quod et in huiusmodi locatione locum habere censemus. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.4.39.0. De hereditate vel actione vendita.

CJ.4.39.1: Imperatores Severus, Antoninus

Aes alienum hereditate nomine fisci vendita ad onus emptoris bonorum pertinere nec fiscum creditoribus hereditariis respondere certum et absolutum est. * Sev. et Ant. AA. geminio. * <d. iii non. Nov. >

CJ.4.39.2: Imperator Antoninus

Ratio iuris postulat, ut creditoribus hereditariis et legatariis seu fideicommissariis te convenire volentibus tu respondeas et cum eo, cui hereditatem venundedisti, tu experiaris suo ordine. nam ut satis tibi detur, sero desideras, quoniam eo tempore, quo venundabatur hereditas, hoc non est comprehensum. quamvis enim ea lege emerit, ut creditoribus hereditariis satisfaciat, excipere actiones hereditarias invitus cogi non potest. * Ant. A. Titio floriano. * <>

CJ.4.39.3: Imperator Alexander Severus

Nominis venditio et ignorante vel invito eo, adversus quem actiones mandantur, contrahi solet. * Alex. A. quintiano et Timotheo. * <a 223 D. viii id. Febr. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.39.4: Imperator Alexander Severus

Qui nondum certus de quantitate hereditatis, persuadente emptore quasi exiguam quantitatem, eam vendidit, bonae fidei iudicio conveniri, ut res tradat vel actiones mandet, non compellitur suoque iure eorum persecutionem habet. * Alex. A. Aurelio diogeni mil. * <a 223 D. xvii k. Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.39.5: Imperator Alexander Severus

Emptor hereditatis actionibus mandatis eo iure uti debet, quo is cuius persona fungitur, quamvis utiles etiam adversus debitores hereditarios actiones emptori tribui placuerit. * Alex. A. nonario onesimo. * <a 224 pp. k. Mart. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.4.39.6: Imperator Alexander Severus

Qui tibi hereditatem vendidit, antequam res hereditarias traderet, dominus earum perseveravit et

ideo vendendo eas aliis dominium transferre potuit. sed quoniam contractus fidem fregit, ex empto actione conventus quod tua interest praestare cogitur. * Alex. A. pomponio mil. * <a A. 230 pp. viii k. Iul. agricola et clemente cons.>

CJ.4.39.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Postquam eo decursus est, ut cautiones quoque debitorum pignori darentur, ordinarium visum est, ut post nominis venditionem utiles emptori, sic (ut responsum est) vel ipsi creditori postulanti dandas actiones. * Diocl. et Maxim. AA. manaseae. * <>

CJ.4.39.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex nominis emptione dominium rerum obligatarum ad emptorem non transit, sed vel in rem suam procuratori facto vel utilis secundum ea, quae pridem constituta sunt, exemplo creditoris persecutio tribuitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. vigiliano. * <as xv.>

CJ.4.39.9: Imperator Justinianus

Certi et indubitati iuris est ad similitudinem eius, qui personalem redemerit actionem et utiliter eam movere suo nomine conceditur, et eum, qui in rem actionem comparaverit, eadem uti posse facultate. cum enim actionis nomen generale est omnium sive in rem siue(!) in personam actionum et apud omnes veteres iuris conditores hoc nomen in omnibus pateat, nihil est tale, quod differentiam in huiusmodi utilibus actionibus possit introducere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.4.40.0. Quae res venire non possunt et qui vendere vel emere vetantur.

CJ.4.40.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Fucandae atque distrahendae purpurae vel in serico vel in lana, quae blatta vel oxyblatta atque hyacinthina dicitur, facultatem nullus possit habere privatus. sin autem aliquis supra dicti muricis vellus vendiderit, fortunarum se suarum et capitis sciat subiturum esse discrimen. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. fausto com. sacr. larg. * <>

CJ.4.40.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Comparandi serici a barbaris facultatem omnibus, sicut iam praeceptum est, praeter comitem commerciorum etiamnunc iubemus auferri. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. cariobaudi duci Mesopotamiae. * <>

CJ.4.40.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Quia nonnunquam in diversis litoribus distrahi publici canonis frumenta dicuntur , vendentes et ementes sciant capitali poenae se esse subdendos et in fraudem publicam commercia contracta damnari. * Arcad. et Honor. AA. ad senatum et pop. * <a 397 D. xvii k. Mart. Caesario et Attico cons.>

CJ.4.40.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Ne frumentum, quod devotissimo exercitui mittitur, in praedam lucrumque vertatur , hac sanctione decernimus, ut, quicumque hoc fuerint forte mercati, honestiores quidem stilum proscriptionis incurrant, inferiores autem vilioresque personae capitali supplicio subiaceant. * Honor. et Theodos. AA. Faustino pp. * <a 410 vel 413 ? >

CJ.4.41.0. Quae res exportari non debeant.

CJ.4.41.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Ad barbaricum transferendi vini et olei et liquaminis nullam quisquam habeat facultatem ne gustus quidem causa aut usus commerciorum. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Theodotum mag. mil. * <a 370 - 375 >

CJ.4.41.2pr.: Imperator Marcianus

Nemo alienigenis barbaris cuiuscumque gentis ad hanc urbem sacratissimam sub legationis specie vel sub quocumque alio colore venientibus aut in diversis aliis civitatibus vel locis loricis

et scuta et arcus sagittas et spathas et gladios vel alterius cuiuscumque generis arma audeat venundare, nulla prorsus isdem tela, nihil penitus ferri vel facti iam vel adhuc infecti ab aliquo distrahatur. perniciosum namque Romano imperio et proditio proximum est barbaros, quos indigere convenit, telis eos, ut validiores reddantur, instruere. * Marcian. A. Constantino pp. * <a 455 - 457 >

CJ.4.41.2.1: Imperator Marcianus

Si quis autem aliquid armorum genus quarumcumque nationum barbaris alienigenis contra pietatis nostrae interdicta ubicumque vendiderit, bona eius universa proscribi protinus ac fisco addi, ipsum quoque capitalem poenam subire decernimus. <a 455 - 457 >

CJ.4.42.0. De eunuchis.

CJ.4.42.1: Imperator Constantinus

Si quis post hanc sanctionem in orbe Romano eunuchos fecerit, capite puniatur: mancipio tali nec non etiam loco, ubi hoc commissum fuerit domino sciente et dissimulante, confiscando. * Const. A. Ursino duci Mesopotamiae. * <d. vi k. Mart. >

CJ.4.42.2pr.: Imperator Leo

Romanae gentis homines sive in barbaro sive in Romano solo eunuchos factos nullatenus quolibet modo ad dominium cuiusdam transferri iubemus: poena gravissima statuenda adversus eos, qui hoc perpetrare ausi fuerint, tabellione videlicet, qui huiusmodi emptionis sive cuiuslibet alterius alienationis instrumenta conscripserit, et eo, qui octavam vel aliquod vectigalis causa pro his susceperit, eidem poenae subiciendo. * Leo A. Viviano pp. * <a 457 - 465 >

CJ.4.42.2.1: Imperator Leo

Barbarae autem gentis eunuchos extra loca nostro imperio subiecta factos cunctis negotiatoribus vel quibuscumque aliis emendi in commerciis et vendendi ubi voluerint tribuimus facultatem. <a 457 - 465 >

CJ.4.43.0. De patribus qui filios distraxerunt.

CJ.4.43.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Liberos a parentibus neque venditionis neque donationis titulo neque pignoris iure aut quolibet alio modo, nec sub praetextu ignorantiae accipientis in alium transferri posse manifesti iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aureliae papiniana. * <a 294 D. xvi k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.43.2pr.: Imperator Constantinus

Si quis propter nimiam paupertatem egestatemque victus causa filium filiamve sanguinolentos vendiderit, venditione in hoc tantummodo casu valente emptor obtinendi eius servitii habeat facultatem. * Const. A. provincialibus suis. * <a 329 D. xv k. Sept. Serdicae Constantino A. viii et Constantino c. iiii cons.>

CJ.4.43.2.1: Imperator Constantinus

Liceat autem ipsi qui vendidit vel qui alienatus est aut cuilibet alii ad ingenuitatem propriam eum repetere, modo si aut pretium offerat quod potest valere, aut mancipium pro huiusmodi praestet. <a 329 D. xv k. Sept. Serdicae Constantino A. viii et Constantino c. iiii cons.>

CJ.4.44.0. De rescindenda venditione.

CJ.4.44.1: Imperator Alexander Severus

Si pater tuus per vim coactus domum vendidit, ratum non habebitur, quod non bona fide gestum est: mala fide enim emptio irrita est. aditus itaque nomine tuo praeses provinciae auctoritatem suam interponet, maxime cum paratum te proponas id quod pretii nomine illatum est emptori refundere. * Alex. A. Aurelio maroni mil. * <a 222 D. xi k. Mart. Antonino et Alexandro cons.>

CJ.4.44.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Rem maioris pretii si tu vel pater tuus minoris pretii, distraxit, humanum est, ut vel pretium te restituente emptoribus fundum venditum recipias auctoritate intercedente iudicis, vel, si emptor elegerit, quod deest iusto pretio recipies. minus autem pretium esse videtur, si nec dimidia pars veri pretii soluta sit. * Diocl. et Maxim. AA. Aurelio lupo. * <a 285 pp. v k. Nov. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.4.44.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De contractu venditionis et emptionis iure perfecto alterutro invito nullo recedi tempore bona fides patitur, nec ex rescripto nostro. quo iure fiscum nostrum uti saepe constitutum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. titiae et Marcianae. * <a 293 D. viii id. Febr. AA. cons.>

CJ.4.44.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad rescindendam venditionem et malae fidei probationem hoc solum non sufficit, quod magno pretio fundum comparatum minoris distractum esse commemoras. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sempronio Eudoxio. * <a 293 D. non. April. byzantio AA. cons.>

CJ.4.44.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si dolo adversarii deceptum venditionem praedii te fecisse praeses provinciae aditus animadvertit, sciens contrarium esse dolum bonae fidei, quae in huiusmodi maxime contractibus exigitur, rescindi venditionem iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Claudio Rufo. * <a 293 D. xv k. Nov. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.44.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si iure perfecta venditio est a maiore viginti quinque annis, intellegere debes consensu mutuo perfectam venditionem resolvi non posse. <a 293 D. xv k. Nov. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.44.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non est probabilis causa, propter quam rescindi consensu factam venditionem desideras. quamvis enim duplum offeras pretium emptori, tamen invitus ad rescindendam venditionem urgeri non debet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. novisio gaiano veterano. * <a 293 >

CJ.4.44.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ratas manere semper perfectas iure venditiones vestra etiam interest. nam si oblato pretio rescindere venditionem facile permittatur, eveniet, ut et si quid vos laboribus vestris a fisco nostro vel a privato comparaveritis, eadem lege conveniamini, quam vobis tribui postulatis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Mucatraulo mil. * <a 293 >

CJ.4.44.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si voluntate tua fundum tuum filius tuus venundedit, dolus ex calliditate atque insidiis emptoris argui debet vel metus mortis vel cruciatus corporis imminens detegi, ne habeatur rata venditio. hoc enim solum, quod Paulo minori pretio fundum venundatum significas, ad rescindendam emptionem invalidum est. quod videlicet si contractus emptionis atque venditionis cogitasses substantiam et quod emptor viliori comparandi, venditor cariori distrahendi votum gerentes ad hunc contractum accedant vixque post multas contentiones, Paulatim venditore de eo quod petierat detrahente, emptore autem huic quod obtulerat addente, ad certum consentiant pretium, profecto perspiceres neque bonam fidem, quae emptionis atque venditionis conventionem tuetur, pati neque ullam rationem concedere rescindi propter hoc consensu finitum contractum vel statim vel post pretii quantitatis disceptationem: nisi minus dimidia iusti pretii, quod fuerat tempore venditionis, datum est, electione iam emptori praestita servanda. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aureliae euodiae. * <a 293 D. k. Dec. AA. cons.>

CJ.4.44.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pretii causa non pecunia numerata, sed pro eo pecoribus in solutum consentienti datis contractus non constituitur irritus. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Domitio civalensi. * <a 293 D. xv k. Ian.

Sirmi AA. conss.>

CJ.4.44.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dolus emptoris qualitate facti, non quantitate pretii aestimatur. quem si fuerit intercessisse probatum, non adversus eum, in quem emptor dominium transtulit, rei vindicatio venditori, sed contra illum cum quo contraxerat in integrum restitutio competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aemilio Severo. * <>

CJ.4.44.11pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Venditor factum emptoris, quod eum tempore contractus latuit, post arguendo, non qui eo tempore scierit, quo id ageretur, et consensit, de dolo queri potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aureliae magnae. * <>

CJ.4.44.11.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Igitur cum patrem tuum, ut maius comprehenderetur instrumento pretium, quam rei quae distrahebatur esse convenerat, consensisse profiteris, propter hoc solum de circumscriptione frustra queritur. <>

CJ.4.44.11.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane si placitum pretium non probetur solutum vel in quantitatem debiti per errorem facti compensari cautum fuit, hoc reddi recte postulatur. <>

CJ.4.44.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non idcirco minus venditio fundi, quod hunc ad munus sumptibus necessariis urgentibus non vilioris pretii vel urgente debito te distraxisse contendis, rata manere debet. illicitis itaque petitionibus abstinendo ac pretium, si non integrum solutum est, petendo facies consultius. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antiocho. * <>

CJ.4.44.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si maior annis viginti quinque fundum distraxisti, propter hoc solum, quod ementi, ne compararet, socer tuus denunciavit, emptionem a te rescindi bona fides non patitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Nicae decaria. * <>

CJ.4.44.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ea condicione distractis praediis, ut quod rei publicae debebatur qui comparavit restitueret, venditor a se celebrata solutione quanti interest experiri potest, non ex eo, quod emptor non satis conventioni fecit, contractus irritus constituitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Basilidae mil. * <a 294 s. xv k. Ian. Nicomediae cc. conss.>

CJ.4.44.15: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quisquis maior aetate praedia etiam procul posita distraxerit, Paulo vilioris pretii nomine repetitionis rei venditae copiam minime consequatur. neque inanibus immorari sinatur obiectis, ut vires sibimet locorum causetur incognitas, qui familiaris rei scire vires vel merita atque emolumenta debuerat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hypatium pp. * <a 383 D. vi non. Mai. Mediolani Merobaude ii et Saturnino conss.>

CJ.4.44.16pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si quos debitorum mole depressos necessitas publicae rationis adstringat proprias distrahere facultates, rei qualitas et reddituum quantitas aestimetur nec sub nomine subhastationis publicae locus fraudibus relinquatur et possessionibus vilioire distractis plus exactor ex gratia quam debitor ex pretio consequatur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad magnillum vic. Africae. * <a 392 D. xiii k. Iul. Aquileiae. acc. id. Ian. Hadrumeti post consulatum Tatiani et Symmachi vv. cc.>

CJ.4.44.16.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Hi postremo sub empti titulo perpetuo domini iure potiantur, qui tantum adnumeraverint fisco,

quantum exegerit utilitas privatorum. etenim periniquum est, ut alienis bonis sub gratiosa auctione distractis parum accedat publico nomini, cum totum pereat debitori. <a 392 D. xiii k. Iul. Aquileiae. acc. id. Ian. Hadrumeti post consulatum Tatiani et Symmachi vv. cc.>

CJ.4.44.17: Imperatores Arcadius, Honorius

Hi, qui imposita munera civitatum fuga destituunt et ineundos furtim existimant esse contractus, intellegant sibi nihil haec profutura esse commenta et pretio emptorem fugae conscium multandum esse, quod dederit. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. xii k. Sept. Theodoro cons.>

CJ.4.44.18: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Vestium et argenti seu mancipiorum coemendorum, si quando a privatis nostris ea contigerit venumdari, palatini sciant sibi copiam denegatam: poena in eos amissionis pretii exercenda. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Nestorio com. rer. privat. * <a A. 402 vel 406 D. iii k. Ian. r. Arcadio... >

CJ.4.45.0. Quando liceat ab emptione discedere .

CJ.4.45.1: Imperator Gordianus

Re quidem integra ab emptione et venditione utriusque partis consensu recedi potest: etenim quod consensu contractum est, contrariae voluntatis adminiculo dissolvitur. at enim post traditionem interpositam nuda voluntas non resolvit emptionem, si non actus quoque priori similis retro agens venditionem intercesserit. * Gord. A. Licinio Rufino. * <>

CJ.4.45.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Perfectam emptionem atque venditionem re integra tantum pacto et consensu posse dissolvi constat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Felici. * <a 293 D. non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.45.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ergo si quidem arrae nomine aurum datum sit, potes hoc solum secundum fidem pacti recuperare. <a 293 D. non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.45.2.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si vero partem pretii persolvisti, ad ea, quae venditorem oportet ex venditione praestare, magis actionem quam ad pretii quantitatem, quam te dedisse significas, habes. <a 293 D. non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.46.0. Si propter publicas pensationes venditio fuerit celebrata.

CJ.4.46.1: Imperator Antoninus

Venditionem ob tributorum cessationem factam revocari non oportet neque priore domino pretium offerente neque creditore eius iure hypothecae sive pignoris. potior est enim causa tributorum, quibus priore loco omnia cessantis obligata sunt. * Ant. A. Geminio Materno. * <>

CJ.4.46.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si deserta praedia ob cessationem collationum vel reliqua tributorum ex permissu praesidis ab his, quibus periculum exactionis tributorum imminet, distracta sincera fide iusto pretio sollemniter comparasti, venditio ob sollemnes praestationes necessitate facta convelli non debet. * Diocl. et Maxim. AA. Atinae Plotianae. * <>

CJ.4.46.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sin autem venditio nulla iusta auctoritate praesidis praecedente facta est, hanc ratam haberi iura non concedunt, idque quod frustra gestum est revocari oportet, ita ut indemnitati tributorum omnibus modis consulatur. <>

CJ.4.46.2.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quae omnia tractari convenit praesente eo, quem emptorem extitisse proponis. <>

CJ.4.46.3: Imperator Constantinus

Si quis fundum vel mancipia aliamve rem ob cessationem tributorum vel etiam ob vestium auri argentique debitum, quae annua exactione solvuntur, occupata convento debitore et apud iudicem interpellatione celebrata, cum solutio cessaverit, sub hasta distracta comparaverit, perpetuam emptionis accipiat firmitatem. sin autem minoris forte persona fuerit inserta, necesse sit legitimae defensionis adesse venditioni personam, nihilque intersit, utrumne officium summae rei procuratoris an certe rectoris provinciae id quod debitum fuerit proposuerit. * Constant. A. ad Egnatium Faustinum praes. Baeticae. * <a 337 D. prid. id. Dec. Feliciano et Titiano cons.>

CJ.4.47.0. Sine censu vel reliquis fundum comparari non posse.

CJ.4.47.1: Imperator Alexander Severus

Ex conventionem quidem, qua pactam novercam tuam cum patre tuo dicis, cum fundum in dotem daret, ut tributa ipsa agnosceret, actio tibi adversus eam competere non potest, et si pactum in stipulationem deductum probetur. sed et si fundus aestimatus ita, ut pars instrumenti significat, in dotem datus est, ex vendito actio, ut placitis stetur, non competit. * Alex. A. capitoni. * <a 229 pp. non. Dec. ipso A. iii et Dione ii cons.>

CJ.4.47.2pr.: Imperator Constantinus

Rei annonariae emolumenta tractantes cognovimus hanc esse causam maxime reliquorum, quod nonnulli captantes aliquorum momentarias necessitates sub hac condicione fundos comparant, ut nec reliqua eorum fisco inferant et immunes eos possideant. * Const. A. ad Antonium Marcellinum praes. * <a 319 D. k. Iul. Agrippinae Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.4.47.2.1: Imperator Constantinus

Ideoque placuit, ut, si quem constiterit huiusmodi habuisse contractum atque hac lege possessionem esse mercatum, tam pro solidis censibus fundi comparati quam pro reliquis universis eiusdem possessionis obnoxius teneatur, cum necesse sit eum qui comparat censum rei comparatae agnoscere, nec licere cuidam rem sine censu comparare vel vendere. <a 319 D. k. Iul. Agrippinae Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.4.47.3: Imperator Julianus

Omnes pro his agris quos possident publicas pensitationes agnoscant nec pactionibus contrariis adiuventur, si venditor aut donator apud se collationis sarcinam pactione illicita voluerit retinere, etsi necdum translata sit professio censualis, sed apud priorem fundi dominum forte permaneat, dissimulantibus ipsis, ut non possidentes pro possidentibus exigantur. * Iul. A. ad secundum pp. * <a 363 D. xiiii k. Mart. Antiochiae Iuliano A. iiii et Sallustio cons.>

CJ.4.48.0. De periculo et commodo rei venditae.

CJ.4.48.1: Imperator Alexander Severus

Post perfectam venditionem omne commodum et incommodum, quod rei venditae contingit, ad emptorem pertinet. auctor enim ex his tantum causis suo ordine tenetur, quae ex praecedente tempore causam evictionis parant, et ita, si ei denuntiatum est, ut causae agenda adesset, et non absente emptore contra eum pronuntiatum est. * Alex. A. iuliae secundinae. * <a 223 D. k. Sept. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.48.2pr.: Imperator Alexander Severus

Cum convenit, ut singulae amphorae vini certo pretio veneant, antequam tradantur, imperfecta etiam tunc venditione periculum vini mutati emptoris, qui moram mensurae faciendae non interposuit, non fuit. * Alex. A. gargilio Iuliano. * <a 223 pp. v k. April. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.48.2.1: Imperator Alexander Severus

Cum autem universum quod in horreis erat postea venisse sine mensura et claves emptoribus

traditas adlegas, perfecta venditione quod vino mutato damnum accidit , ad emptorem pertinet. <a 223 pp. v k. April. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.48.2.2: Imperator Alexander Severus

Haec omnia locum habent non solum si vinum, sed etiam si oleum vel frumentum vel his similia venerint et ea aut deteriora aut penitus corrupta fuerint. <a 223 pp. v k. April. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.48.3: Imperator Alexander Severus

Dolum auctoris bona fide emptori non nocere certi iuris est. * Alex. A. daphenae. * <a 223 pp. iii k. Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.48.4: Imperator Gordianus

Cum inter emptorem et venditorem contractu sine scriptis inito de pretio convenit moraque venditoris in traditione non intercessit, periculo emptoris rem distractam esse in dubium non venit. * Gord. A. silvestro mil. * <a 239 pp. xv k. Ian. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.4.48.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum speciem venditam per violentiam ignis absumptam dicas, si venditionem nulla condicio suspenderit, amissae rei periculum te non adstringit. * Diocl. et Maxim. AA. Aurelio Leontio. * <a 285 pp. iii non. Nov. atubino Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.4.48.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Mortis casus ancillae distractae etiam ante traditionem sine mora venditoris dilatam non ad venditorem, sed ad emptorem pertinet, et hac non ex praeterito vitio rebus humanis exempta solutionem emptor pretii non recte recusat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Cyrillo. * <a 294 s. xv k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.49.0. De actionibus empti et venditi.

CJ.4.49.1: Imperator Antoninus

Adversus eum, cui agrum vendidisti, venditi iudicio consiste: nec enim tibi in rem actio cum emptore, qui personaliter tibi sit obligatus, competit. * Ant. A. Aeliana. * <a 215 pp. iii id. Iun. Laeto iterum et Cereale cons.>

CJ.4.49.2pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Venditi actionem ad recipiendum residuum pretium intendere adversario tuo poteris. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. Flavio Domitiano. * <a 259 pp. id. Mart. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.49.2.1: Imperatores Valer., Gallien.

Nec quod in compensationem venerit, quasi et tu invicem deberes, id obesse tibi poterit, si in bonae fidei contractu, in quo maiores etiam viginti quinque annis officio iudicis in iis quae dolo commissa sunt adiuvantur, iusto errore te ductum vel fraude adversarii captum, quasi debitum id esset, quod re vera non debebatur, pepigisse monstraveris. <a 259 pp. id. Mart. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.49.2.2: Imperatores Valer., Gallien.

Fructus quoque perceptos ante venditionem contractam, quos, cum venditioni non accessissent, eundem emptorem invasisse proponis, eodem iudicio reposes. <a 259 pp. id. Mart. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.49.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex arrali pacto personalis dumtaxat paciscentibus actio praeparatur. * Diocl. et Maxim. AA. Serapodoro. * <a 290 pp. iii id. Iul. ipsis iii et iii AA. cons.>

CJ.4.49.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si traditio rei venditae iuxta emptionis contractum procacia venditoris non fiat , quanti interesse compleri emptionem fuerit arbitratus praeses provinciae, tantum in condemnationis taxationem

deducere curabit. * Diocl. et Maxim. AA. Muciano. * <a 290 pp. viii id. Sept. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.4.49.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Curabit praeses provinciae compellere emptorem, qui nactus possessionem fructus percepit, partem pretii quam penes se habet cum usuris restituere, quas et perceptorum fructuum ratio et minoris aetatis favor, licet nulla mora intercesserit, generavit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. decimo caplusio. * <a 290 pp. xii k. Oct. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.4.49.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Venditi actio, si non ab initio aliud convenit, non facile ad rescindendam perfectam venditionem, sed ad pretium exigendum competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. neratio. * <a 293 s. vi id. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.4.49.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si servos distraxisti ac pretium de peculio eorum, quod ad te pertinebat, nesciens unde solveretur accepisti, consequens est integram te pretii actionem habere, cum proprii venditoris nummi soluti non praestant emptori liberationem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Diodoro. * <a 293 s. xvii k. Mai. melanthiade AA. cons.>

CJ.4.49.8pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pater tuus venum portionem suam dedit nec induxit in vacuum possessionem praedii, ius omne penes se eum retinuisse certum est. neque enim velut traditionis factae vectigal exsolutum, si simulatum factum intercessit, veritatem mutare potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Eusebio. * <a 293 s. v k. Mai. AA. cons.>

CJ.4.49.8.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quapropter aditus praeses provinciae, si animadverterit in vacuum possessionem neque patrem tuum neque successores eius emptorem vel heredes ipsius quocumque loco factos induxisse, non dubitabit nihil esse translatum pronuntiare. et si te ex empto ad inducendum in vacuum possessionem perspexerit conveniri, aestimabit, an pretium sit exsolutum: ac si reppererit non esse satis pretio factum, hoc restitui tibi providebit. <a 293 s. v k. Mai. AA. cons.>

CJ.4.49.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si minor a venditore sive sciente sive ignorante dicebatur capitatio praedii venditi et maior inventa sit, in tantum convenitur, quanto, si scisset emptor ab initio, minus daret pretii. sin vero huiusmodi onus et gravamen functionis cognovisset, nullam adversus venditorem habet actionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aureliae zaniae antipatrae. * <a 293 s. xv k. Iun. Philippopoli AA. cons.>

CJ.4.49.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum venditorem carnis fide conventionis rupta tempore placito hanc non exhibuisse proponas, empti actione eum quanti interest tua tunc tibi praestitam fuisse apud praesidem provinciae convenire potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Titio attalo. * <a 293 s. xvii k. Ian. AA. cons.>

CJ.4.49.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ancillam tibi ex causa venditionis traditam venditor manumisit, libertatem alienae factae praestare non potuit. quod si post venditionem ante traditionem manumisit, pleno iure dominus constitutus civem Romanam facere non prohibebatur: tibi personali propter ruptam fidem contra venditorem actione competente. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Flaviae eucarpiae. * <a 293 s. x k. Ian. AA. cons.>

CJ.4.49.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut periculum vini mutati, quod certum fuerat comparatum, ad emptorem, ita commodum aucti pretii pertinet. utque hoc verum est, sic certae qualitatis ac mensurae distracto vino fidem placitis

servandam convenit: quo non restituto non pretii quantitatis, sed quanti interest empti competit actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. egi crispino.* <a 294 s. prid. non. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.49.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Fructus post perfectum iure contractum emptoris spectare personam convenit, ad quem et functionum gravamen pertinet: venditorque pretium tantum ac, si moram intercessisse probetur, usuras officio iudicis exigere potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Flavio Alexandro. * <a 294 s. iiii non. Dec. cc. cons.>

CJ.4.49.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emptor servorum recte de his tradendis et de eorum fuga itemque sanitate erroneaque non esse aut noxa solutus repromitti sibi recte postulat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio rusoni. * <a 294 s. v k. Dec. cc. cons.>

CJ.4.49.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ultra modum tritici distracti citra pactum in solutione mora non facta nihil emptor exigere potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Antonino Aeliano. * <a 294 s. xv k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.4.49.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Post perfectam venditionem fetus quidem pecorum emptori, venditori vero sumptus, si quos bona fide fecerit, restitui debere notissimum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Cyrillo. * <a 294 s. viii k. Ian. cc. cons.>

CJ.4.49.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Expulsos vos de fundo per violentiam a Nerone, quem habere ius in eo negatis, profitentes nullam vobis adversus eum, ex cuius venditione fundum possidetis, actionem competere probatis. igitur ad instar interdicti seu actionis promissae experiendum esse perspicitis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hermiano et Hermippo. * <

CJ.4.50.0. Si quis alteri vel sibi sub alterius nomine vel aliena pecunia emerit.

CJ.4.50.1: Imperator Antoninus

Si pecunia patris fundus mancipiaque comparata sunt, tamen cum emptiones matris tuae nomine factas esse proponis, ignorare non debes traditione matrem tuam dominam fuisse constitutam. plane si pecuniae petitionem competere tibi propter numerationem pretii existimas, civiliter consiste. * Ant. A. mercatori secundo. * <a 213 pp. iii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.50.2: Imperator Alexander Severus

Si emancipatis vobis fundos, quos nomine vestro, cum in potestate ageretis, pater emerat, tradidit vel in possessione eorum voluntate patris fuistis, dominium adquisistis. * Alex. A. Septimiae. * <a 222 D. xiii k. April. Antonino et Alexandro cons.>

CJ.4.50.3: Imperator Alexander Severus

Mancipia quorum meministi si, ut proponis, nomine tuo itemque fratris tui cui successisti emptas vobis tradita sunt, licet instrumento emptionis matrem tuam pecuniam numerasse contineatur, persequi ea more iudiciorum non prohiberis. * Alex. A. Fabio Paterno. * <a 228 D. xv k. Iul. modesto et Probo cons.>

CJ.4.50.4: Imperatores Valer., Gallien.

Quamvis instrumento emptionis socrus nomen inscripseris, tamen si possessionem tenes, dominus effectus es. ob eam rem frustra calumniam mulieris, quamvis ipsa contractus tabulas habeat, formidas. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. Aurelio Cyrillo. * <d. iii non. Mai. >

CJ.4.50.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum propria pecunia tua te comparante possessionem quondam uxoris tuae nomen tantummodo

accommodasse dicas eandemque occasione custodiae suae commissorum instrumentorum contra bonam fidem proprietatem eiusdem fundi usurpasse, rector provinciae, pro sua exercitatione cognitum habens donationem a non domina uxore tua in filiam suam collatam nullum praeiudicium dominio tuo attulisse, docenti tibi veritatem precibus tuis adistere restituere eandem possessionem habita etiam fructuum taxatione curabit. * Diocl. et Maxim. AA. vero. * <a 290 D. prid. id. Sept. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.4.50.6pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Multum interest, utrumne uxore tua comparante pecuniam numerasti eique possessio tradita est, an contractu emptionis a te nomine tuo habito tantum uxoris nomen post instrumentis scribi feceris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Dionysio. * <a 293 D. xiiii k. Sept. viminacio AA. cons.>

CJ.4.50.6.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nam si quidem uxor tua nomine suo emit eique res traditae sunt nec in te quicquam de his processit, non nisi de pretio adversus eam, in quantum tu pauperior et illa locupletior facta est, habes actionem. <a 293 D. xiiii k. Sept. viminacio AA. cons.>

CJ.4.50.6.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si emisti quidem tu et tibi tradita possessio est, tantum autem nomen instrumento uxoris quondam tuae scriptum est, res gesta potior quam scriptura habetur. <a 293 D. xiiii k. Sept. viminacio AA. cons.>

CJ.4.50.6.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sin vero ab initio negotium uxoris gerens comparasti nomine ipsius, empti actionem nec illi nec tibi adquisisti, dum tibi non vis nec illi potes: quare in domini quaestione ille potior habetur, cui possessio tradita est. <a 293 D. xiiii k. Sept. viminacio AA. cons.>

CJ.4.50.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum per eos qui negotia tua gerebant olei materiam te comparasse contractusque fidem pretio suscepto rupisse venditorem proponas, si quidem ex empto his qui iuri tuo subiecti fuerint contrahentibus tibi quaesita est actio, per te vel cui mandaveris, si vero sui iuris constituti secundum mandatum tuum hunc contractum habuerunt ac sibi empti quaesierunt actionem, per eos vel quibus illi dederint mandatum adi competentem iudicem, qui secundum bonam fidem, quae in huiusmodi contractibus observari solet, satisfieri providebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio gerontio. * <a 293 s. xiiii k. Sept. AA. cons.>

CJ.4.50.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui aliena pecunia comparat, non ei cuius nummi fuerunt, sed sibi tam actionem empti quam dominium, si tamen ei fuerit tradita possessio, quaerit. cum itaque de rebus communibus fratrem patrualem tuum quaedam comparasse contendas, de tua pecunia hunc conveniendo facies consultius: nam in rem de rebus ab eo comparatis tibi contra eum petitio non competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. maximae Valentinae. * <a 294 D. prid. non. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.50.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nihil prohibet altero pecuniam numerante in alium vel utriusque contrahentis consensu vel certe venditore tantummodo volente dominium transferri: eo etiam manifeste constituto, ut inter absentes per mediam personam vel per nuntium vel per epistulam talis contractus perfici possit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. eminio rufiniano. * <a 294 D. v non..... Sirmi cc. cons.>

CJ.4.51.0. De rebus alienis non alienandis et de prohibita rerum alienatione vel hypotheca.

CJ.4.51.1: Imperator Alexander Severus

Si praesidi provinciae probatum fuerit Iulianum nullo iure munitum servos tuos scientibus vendidisse, restituere tibi emptores servos iubebit. quod si ignoraverint et eorum facti sunt,

pretium horum tibi solvere Iulianum iubebit. * Alex. A. cattiano mil. * <a 224 D. viiii id. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.4.51.2: Imperator Gordianus

Distrahente marito rem iuris tui, si consensum non accommodasti, licet sigillo tuo venditionis instrumentum fraude conquisita signaveris, eiusmodi tamen commentum emptori usucapione non subsecuta vel longi temporis praescriptione non munito nullam praestitisse potest securitatem. * Gord. A. grattiae aeliae. * <>

CJ.4.51.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Venditrici succedenti hereditario iure perfectam recte venditionem rescindere ac dominium revocare non licet: sed et si hoc ex persona sua vindicet, vel exceptione te doli mali, si hanc viam elegeris, tueri vel evicta re, etsi defensione monstrata nolueris uti, quanti tua interest poteris experiri. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Valeriano. * <a 293 s. xvi k. Nov. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.51.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Mancipia patris, qui fundum a Philippo conduxerat, successione tibi quaesita domino fundi pro debitis in solutum mater tua dando nihil tibi auferre potuit. et ideo si tu maior viginti quinque annis effectus ab ea negotium gestum non fecisti ratum, oblato debito, si non haec locator iure pignoris obligata sibi vendidit, petere poteris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Domitio Aphobio. * <a 294 D. iii id. Febr. cc. cons.>

CJ.4.51.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si fundum tuum pater post emancipationem te non consentiente venumdedit neque ei successisti neque possidens longi temporis praescriptione munitus est, eum tibi agenti rector provinciae reddi efficiet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio aegro. * <a 294 viiii id. m. Sirmi cc. cons.>

CJ.4.51.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nemo res ad te pertinentes non obligatas sibi nec ex officio vendendi potestatem habens distrahendo quicquam tibi nocere potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Rufo. * <d. k. Nov. >

CJ.4.51.7: Imperator Justinianus

Sancimus, sive lex alienationem inhibuerit sive testator hoc fecerit sive pactio contrahentium hoc admiserit, non solum dominii alienationem vel mancipiorum manumissionem esse prohibendam, sed etiam usus fructus dationem vel hypothecam vel pignoris nexum penitus prohiberi: similique modo et servitutes minime imponi nec emphyteuseos contractum, nisi in his tantummodo casibus, in quibus constitutionum auctoritas vel testatoris voluntas vel pactionum tenor qui alienationem interdixit aliquid tale fieri permiserit. * Iust. A. Iohanni pp. * <d. k. Nov.

Constantinopoli.>

CJ.4.52.0. De communium rerum alienatione.

CJ.4.52.1: Imperator Gordianus

Si nulla usucapionis praerogativa vel diuturni silentii praescriptio emptorem possessionis, quam a coheredibus patris tui distractam suggeris, pro portione tua munit, in rem actio incolumis perseverat: aut si receptum ius securitatem emptori praestitit, est arbitrium tibi liberum conveniendi eos, qui pro portione satis illicitam venditionem celebraverunt. * Gord. A. apollodoro evocato. * <>

CJ.4.52.2: Imperator Gordianus

Multum interest, utrum coheredes tui possessionem communem distraxerunt, an vero fiscus, cum partis dominus esset, soliditatem iuxta proprium privilegium vendidit. etenim si a fisco facta est venditio, fidem eius infringi minime rationis est. si vero coheredes soliditatem vendiderunt, licet

emptor ab his delegatus partem pretii fisco solverit alteramque in cautionem deduxit, tamen portio tuae ea venditio non potest obsistere. * Gord. A. herenniano mil. * <>

CJ.4.52.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Falso tibi persuasum est communis praedii portionem pro indiviso, antequam communi dividendo iudicium dictetur, tantum socio, non etiam extraneo posse distrahi. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Eusebio. * <pp. id. Febr. cons.>

CJ.4.52.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Portionem quidem tuam militantis alienare frater tuus non potuit. eius autem partem pretio soluto tibi restitui postulare nec militari gravitati convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ulpiano mil. *

<>

CJ.4.52.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si maior annis viginti quinque velut propria nesciens communia cum fratribus tuis praedia distraxisti, licet nullum instrumentum intercesserit nec quicquam specialiter convenit, alienae portio evictione secuta quanti interest emptoris solves. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. olympiano. * <>

CJ.4.53.0. Rem alienam gerentibus non interdici rerum suarum alienatione.

CJ.4.53.1: Imperatores Severus, Antoninus

Non est interdictum tutoribus vel curatoribus, etsi ex eo titulo iudicati debitores sunt constituti, cum sua causa res suas alienare. potuit ergo curator tuus fundum suum cum suo onere obligare fisco nostro: nam et privato potuisset. * Sev. et Ant. AA. publiciae capriolae. * <a A. 205 D. non. Iun. Antonino et Geta cons.>

CJ.4.54.0. De pactis inter emptorem et venditorem compositis.

CJ.4.54.1: Imperator Antoninus

Si ea lege praedium vendidisti, ut, nisi intra certum tempus pretium fuisset exsolutum, emptrix arras perderet et dominium ad te pertineret, fides contractus servanda est. * Ant. A. claudiae diotinae. * <a 216 D. v id.... Sabino ii et Anullino cons.>

CJ.4.54.2: Imperator Alexander Severus

Si fundum parentes tui ea lege vendiderunt, ut, sive ipsi sive heredes eorum emptori pretium quandoque vel intra certa tempora obtulissent, restitueretur, teque parato satisfacere conditioni dictae heres emptoris non paret, ut contractus fides servetur, actio praescriptis verbis vel ex vendito tibi dabitur, habita ratione eorum, quae post oblatam ex pacto quantitatem ex eo fundo ad adversarium pervenerunt. * Alex. A. charisio mil. * <a 222 D. k. Sept. Alexandro A. cons.>

CJ.4.54.3: Imperator Alexander Severus

Qui ea lege praedium vendidit, ut, nisi reliquum pretium intra certum tempus restitutum esset, ad se reverteretur, si non precariam possessionem tradidit, rei vindicationem non habet, sed actionem ex venditio. * Alex. A. Felici mil. * <d. iii id. Iul.>

CJ.4.54.4: Imperator Alexander Severus

Commissoriae venditionis legem exercere non potest, qui post praestitutum pretii solvendi diem non vindicationem rei eligere, sed usurarum pretii petitionem sequi maluit. * Alex. A. Claudio Iuliano et Proculiano. * <>

CJ.4.54.5: Imperator Gordianus

Initio venditionis si pactus es, ut is cui vendidisti possessionem pretii tardius exsolvi tibi usuras pensitaret, non immerito existimas etiam eas tibi adito praeside ab emptore praestari debere. nam si initio contractus non es pactus, si coeperis experiri, ex mora dumtaxat usuras tam ab ipso debitore quam ab eo, qui in omnem causam empti suam fidem adstrinxit, de iure postulabis. *

Gord. A. Aurelio Longino evocato. * <>

CJ.4.54.6: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Cum te fundum tuum certae rei contemplatione inter vos habita exiguo pretio in alium transtulisse commemoras, poterit ea res tibi non esse fraudi, quando non impleta promissi fide dominii tui ius in suam causam reverti conveniat. et ideo aditus competens iudex fundum cuius mentionem facis restitui tibi cum fructibus suis sine ulla ludificatione sua autoritate perficiet, praecipue cum diversa pars receptis nummis suis nullam passa videri possit iniuriam. * Carus Carinus et Numer. AAA. Olybrio Romulo. * <>

CJ.4.54.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si a te comparavit is cuius meministi et convenit, ut, si intra certum tempus soluta fuerit data quantitas, sit res inempta, remitti hanc conventionem rescripto nostro non iure petis. sed si se subtrahat, ut iure dominii eandem rem retineat, denuntiationis et obsignationis depositionisque remedio contra fraudem potes iuri tuo consulere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. fabiano musco. *

<>

CJ.4.54.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tempore contractus inter emptorem et venditorem habitam conventionem integram servari, si ab ea posteriore non recedatur pacto, certum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. auxanoni. * <>

CJ.4.54.9pr.: Imperator Justinianus

Si quis ita paciscatur in venditionis vel alienationis contractu, ut novo domino nullo modo liceat in loco vendito vel alio modo sibi concesso monumentum extruere vel alio modo humani iuris eum eximere, sancimus, licet hoc apud veteres dubitabatur, tale pactum ex nostra lege esse fovendum et immutilatum permanere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.4.54.9.1: Imperator Justinianus

Forsitan enim multum eius intererat, ne ei vicinus non solum quem nollet adgregetur, sed et pro quo specialiter interdictum est. cum etenim venditor vel aliter alienator non alia lege suum ius transferre passus est nisi tali fretus conventionem, quomodo ferendum est aliquam captionem ex varia pati eum interpretatione? <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.4.55.0. Si servus exportandus veneat.

CJ.4.55.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Lege venditionis exportata mancipia sub denuntiatione manus iniciendae libertatem ab emptore, vel qui successit in locum eius, antequam fides rumpatur, accipere possunt. * Sev. et Ant. AA. petroniae Flavillae. * <a 200 pp. xv k. Oct. Severo A. ii et Victorino cons.>

CJ.4.55.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Quae tamen fisco post manumissionem vindicantur et in perpetuam servitutem eadem lege veneunt, cum in his civitatibus conversantur, quas contrahentes exceperant. <a 200 pp. xv k. Oct. Severo A. ii et Victorino cons.>

CJ.4.55.1.2: Imperatores Severus, Antoninus

Ante manumissionem iniciendae manus facultas non denegatur atque ideo non petuntur in publicum. <a 200 pp. xv k. Oct. Severo A. ii et Victorino cons.>

CJ.4.55.2: Imperatores Severus, Antoninus

Si, ut manus iniunctionem haberes, cavisti tibi, iure tuo uti potes. quod si hoc omisisti et poenam stipulatus es, homo quidem fisco commissus est, tu vero nactus ex stipulatu actionem. in omnibus tamen quaeritur, an domini voluntate in locum prohibitum venerit. * Sev. et Ant. AA. sezo nedymo. * <a 200 pp. vii k. Nov. Severo A. ii et Victorino cons.>

CJ.4.55.3: Imperator Alexander Severus

Ancilla, quae exportanda venit nec exportata est, sed ab emptore in eadem civitate morante empta et manumissa est, adversus legem venditionis libera fieri non potuit: et ideo aditus a te procurator meus partibus suis fungetur. * Alex. A. novio liberto. * <a 223 pp. iiii id. Mart. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.55.4pr.: Imperator Alexander Severus

Moveor, quod te a servis tuis dominum eorum venisse adfirmas sub ea lege, ne in patria moreris, et ab eo, cui te prior emptor vendiderat, manumissum esse dicis. * Alex. A. Aureliopapiae. * <a 224 pp. xi k. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.4.55.4.1: Imperator Alexander Severus

Quare competens iudex adversus eum, quem praesentem esse dicis, cognitionem suam praebebit et, si veritas accusationi aderit, execrabile delictum in exemplum capitali poena vindicabit. <a 224 pp. xi k. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.4.55.4.2: Imperator Alexander Severus

Sed quoad usque probaveris quae intendis, status tuus esse videtur, qui in te post manumissionem deprehenditur. <a 224 pp. xi k. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.4.55.5: Imperator Alexander Severus

Qui exportandus a domino de civitate sua venit, nec in urbe Roma morari debet: qui autem de provincia certa, nec in Italia. si itaque contra legem constitutam factum probare potes, utere iure, quod propterea tibi competit. * Alex. A. sextiano serapioni. * <a 225 pp. vii k. Febr. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.4.56.0. Si mancipium ita venierit, ne prostituatur.

CJ.4.56.1: Imperator Alexander Severus

Praefectus urbis amicus noster eam, quae ita venit, ut, si prostituta fuisset, abducendi potestas esset ei, cui secundum constitutionem divi Hadriani id competit, abducendi faciet facultatem: quod si eum patientiam accommodasse contra legem quam ipse dixerat, ut in turpi quaestu mulier haberetur, animadverterit, libertate competente secundum interpretationem eiusdem principis perduci eam ad praetorem, cuius de liberali causa iurisdictio est, ut lis ordinetur, iubebit. nec enim tenor legis, quam semel comprehendit, intermittitur, quod dominium per plures emptorum personas ad primum qui prostituit sine lege simili pervenit. * Alex. A. Socrati. * <a 223 pp. iii k. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.56.2: Imperator Alexander Severus

Mulierem, quam ita venisse adlegas, ne prostituatur aut, si prostituta fuerit, libera esset, per officium militare exhiberi apud tribunale oportet, ut, si controversia referatur pacto (quod tamen si verum est, libertas mulieri existente condicione competit), agatur causa apud eum cuius de ea re notio est. haec autem lex et nisi in tabulas venditionis inserta sit, quamvis epistula vel sine scriptis facta ostenditur, valet. * Alex. A. Severo. * <a 223 pp. k. Dec. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.56.3: Imperator Alexander Severus

Eam, quae ita venit, ne corpore quaestum faceret, nec in caupona sub specie ministrandi prostitui, ne fraus legi dictae fiat, oportet. * Alex. A. Aurelio aelio. * <a 225 pp. id. Ian. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.4.57.0. Si mancipium ita fuerit alienatum, ut manumittatur vel contra.

CJ.4.57.1: Imperator Alexander Severus

Si patroclius, posteaquam te Hermiae donationis causa dedit lege dicta, ut, si quindecim annis continuis servisses, ad libertatem perducereris ita, ut civis Romanus esses, tempore peracto, si modo patroclius non contrariae voluntatis fuerit aut si iam decesserit, ad libertatem pervenisti,

quoniam placuit non solum ad venditos, sed etiam ad donatos eam legem, ut manumitterentur, pertinere, nec te potuit semel translato dominio in Hermiam postea alii patrocius vendere : et ideo non de praestanda tibi libertate, quam ex constitutione iam fueras adeptus , litigare debuisti, sed libertatem quam obtinueras defendere. * Alex. A. patri censi. * <a 222 pp. vi id. Nov.

Alexandro A. cons.>

CJ.4.57.2: Imperator Alexander Severus

Si ea lege chreste servum, sed naturalem filium venumdedit, ut emptor eum manumitteret, quamvis non est manumissus, ex constitutione divorum marci et commodi ad aufidium Victorinum liber est. * Alex. A. Eutychiano. * <a 222 pp. non. Dec. Alexandro A. cons.>

CJ.4.57.3pr.: Imperator Alexander Severus

Si iusta Saturnino puellam nomine firmam agentem tunc annos septem hac lege vendiderit, ut, cum haberet annos viginti quinque, libera esset, quamvis factum ab emptore praestandae libertatis pacto non sit insertum, sed ut libera esset expressum, tamen constitutioni divorum marci et commodi locus est. * Alex. A. fulcinio maximo. * <a 224 pp. x k. Febr. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.4.57.3.1: Imperator Alexander Severus

Ideoque impleto vicensimo quinto anno firma libera facta est nec obest ei, quod vicensimo septimo anno manumissa est, quae iam ex constitutione libera erat : et is, quem post vicensimum quintum annum ex te conceptum enixa est, ingenuus est. <a 224 pp. x k. Febr. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.4.57.4: Imperator Gordianus

Si is, qui pretium pro te acceperat, ut statuto tempore te libertate donaret, moram repromissae libertati praestitit, ex eo te liberam esse factam manifestum est, ex quo, cum posset dari libertas, non est praestita. et ideo ex te natos ingenuos videri procreatos non est incertae opinionis. * Gord. A. corneliae iucundae. * <a 240 pp. vi k. Mai. Sabino et Venusto cons.>

CJ.4.57.5pr.: Imperator Gordianus

Ea quidem mancipia, quorum venditio eam legem accepit, ne ad libertatem perducantur, etiamsi manumittantur, nancisci libertatem non possunt. neque enim condicio, quae personae eius cohaesit, immutari facto eius qui ea lege comparavit potest. * Gord. A. Aurelio marino. * <a 240 pp. xvi k. Sept. Sabino et Venusto cons.>

CJ.4.57.5.1: Imperator Gordianus

Nec tamen, poenae exactio si qua addita est condicioni non servatae, iustam exigendi tribuit causam. <a 240 pp. xvi k. Sept. Sabino et Venusto cons.>

CJ.4.57.5.2: Imperator Gordianus

Qua igitur ratione te poterit vocare ad officium procuratoris, qui eam legem venditioni dedit, perspici non potest, cum nec in privatorum contractibus fiscus se interponere debeat et litterae ad te missae personae factum, si non ipse manumiseris, non contineant. <a 240 pp. xvi k. Sept. Sabino et Venusto cons.>

CJ.4.57.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si puellam ea lege vendidisti, ut manumitteretur et, si manumissa non esset, centum aurei praestarentur, non servata fide nihilo minus eam raptam e vestigio servitutis ad libertatem, quae praestari potuit, constitit, nec pecunia quasi rupta fide suscepta recte petetur, cum non mutata venditoris voluntate condicionis potestate post manumittentis factum repraesentari optima ratione placuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. helvidiae rufinae. * <a 293 s. xvi k. Iun. ipsis AA. cons.>

CJ.4.58.0. De aediliciis actionibus.

CJ.4.58.1: Imperator Antoninus

Si non simpliciter, sed consilio fraudis servum tibi nescienti fugitivum vel alio modo vitiosum quis vendidit isque fugitivus abest, non solum in pretium servi venditorem conveniri, sed etiam damnum quod per eum tibi accidit competens iudex, ut iam pridem placuit, praestari iubebit. * Ant. A. decentio veRomilio. * <a 214 pp. iiii k. Iun. Messala et Sabino cons.>

CJ.4.58.2: Imperator Gordianus

Cum proponas servum, quem pridem comparasti, post anni tempus fugisse, qua ratione eo nomine cum venditore eiusdem congrredi quaeras, non possum animadvertere : etenim redhibitoriam actionem sex mensum temporibus vel quanto minoris anno concludi manifesti iuris est. * Gord. A. petilio maximo. * <a 239 pp. k. Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.4.58.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si apud priorem dominum fugisse mancipium non doceatur, fuga post venditionem interveniens ad damnum emptoris pertinet. * Diocl. et Maxim. AA. Aurelio Muciano. * <a 286 pp. xv k. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.58.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sin autem venditor non vitiosum etiam in posterum fieri servum temere promiserit, quamvis hoc impossibile esse videtur, secundum fidem tamen antecedentis vel in continenti secuti pacti experiri posse non ambigitur : posteriores enim casus non venditoris, sed emptoris periculum spectant. <a 286 pp. xv k. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.58.3.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Verum cum servum quem comparaveras ad eum qui distraxerat redisse contendis, iudex competens perspectis omnibus pro repertae rei qualitate proferre curabit sententiam. <a 286 pp. xv k. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.4.58.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si praedium quis sub ea lege comparaverit, ut, si displicuerit, inemptum erit, id utpote sub conditione venditum resolvi et redhibitoriam adversus venditorem competere palam est. * Diocl. et Maxim. AA. * <a . k. Mart. >

CJ.4.58.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Idem observatur et si pestibilis fundus, id est pestibulas vel herbas letiferas habens, ignorante emptore distractus sit : nam in hoc etiam casu per eandem actionem eum quoque redhibendum esse. <a . k. Mart. >

CJ.4.58.5: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Habito semel bonae fidei contractu mancipioque suscepto et pretio soluto ita demum repetendi pretii potestas est ei qui mancipium comparaverit largienda, si illud quod dixerit fugitivum, poterit exhibere. hoc enim non solum in barbaris, sed etiam in provincialibus servis iure praescriptum est. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. nebridio pu. * <a 386 D. iii k. Iul. Constantinopoli Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.4.59.0. De monopolis et de conventu negotiatorum illicito vel artificum ergolaborumque nec non balnearum prohibitis illicitisque pactionibus.

^CJ.4.59.1:

Imp. Leo A. monopolis, quae in quolibet loco vel civitate obtinent (?), nullius materiae vel rei utatur, nec si sacrum rescriptum consecutus fuerit, salibus exceptis, vel preces suppeditet vel offerre conetur.

^CJ.4.59.1.1:

Nam ut in omnibus tam bene et pie decreta constitutaque rata maneant, ne illustrem quidem pro tempore quaestorem vel reliquos gloriosissimos sacri palatii proceres vel spectabiles notarios vel

spectabilem secundocarium vel terciocarium splendidissimorum tribunorum vel spectabiles pro tempore referendarios imperialis motus expertes esse sinemus, si in posterum eiusmodi petitiones susceperint vel alicui eorum operas accommodaverint sive suppeditando sive subsignando sive suggestionibus utendo sive aliud grave necessariumve conferendo.

^CJ.4.59.1.2:

Qui autem eis adsident sive memoriales sive palatini sive alius militiae, si quoquo modo tale quid scribant vel suggerant aliove modo, ut fiat, operam dederint, cinguli patrimoniiqve amissione plectentur.

^CJ.4.59.1.3:

Quorum memores omnes subditi, cum hac nostra legislatione eis liceat, pro lubitu his contractibus, qui non iam interdicti sunt, utantur.

CJ.4.59.2pr.: Imperator Zeno

Iubemus, ne quis cuiuscumque vestis aut piscis vel pectinum forte aut echini vel cuiuslibet alterius ad uictum vel ad quemcumque usum pertinentis speciei vel cuiuslibet materiae pro sua auctoritate, vel sacro iam elicito aut in posterum eliciendo rescripto aut pragmatica sanctione vel sacra nostrae pietatis adnotatione, monopolium audeat exercere, neve quis illicitis habitis conventionibus coniuraret aut pacisceretur, ut species diversorum corporum negotiationis non minoris, quam inter se statuerint, venumdentur. * Zeno A. Constantino pu. * <a 483 D. xvii k. Ian. post consulatum trocondae.>

CJ.4.59.2.1: Imperator Zeno

Aedificiorum quoque artifices vel ergolabi aliorumque diversorum operum professores et balneatores penitus arceantur pacta inter se componere, ut ne quis quod alteri commissum sit opus impleat aut iniunctam alteri sollicitudinem alter intercapiat : data licentia unicuique ab altero inchoatum et derelictum opus per alterum sine aliquo timore dispendii implere omnique huiusmodi facinora denuntiandi sine ulla formidine et sine iudicialiis sumptibus. <a 483 D. xvii k. Ian. post consulatum trocondae.>

CJ.4.59.2.2: Imperator Zeno

Si quis autem monopolium ausus fuerit exercere, bonis propriis spoliatus perpetuitate damnetur exilii. <a 483 D. xvii k. Ian. post consulatum trocondae.>

CJ.4.59.2.3: Imperator Zeno

Ceterarum praeterea professionum primates si in posterum aut super taxandis rerum pretiis aut super quibuslibet illicitis placitis ausi fuerint convenientes huiusmodi sese pactis constringere, quinquaginta librarum auri solutione percelli decernimus : officio tuae sedis quadraginta librarum auri condemnatione multando, si in prohibitis monopolis et interdictis corporum pactionibus commissas forte, si hoc evenerit, saluberrimae nostrae dispositionis condemnationes venalitate interdum aut dissimulatione vel quolibet vitio minus fuerit executum. <a 483 D. xvii k. Ian. post consulatum trocondae.>

CJ.4.60.0. De nundinis.

CJ.4.60.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Qui exercendorum mercatum aut nundinarum licentiam vel veterum indulto vel nostra auctoritate meruerunt, ita beneficio rescripti potiantur, ut nullum in mercatibus atque nundinis ex negotiatorum mercibus convenient, vel in venaliciis aut locorum temporali quaestu et commodo privata exactione sectentur, vel sub praetextu privati debiti aliquam ibidem concurrentibus molestiam possint inferre. * Valentin. et Valens AA. ad Probum pp. * <>

CJ.4.61.0. De vectigalibus et commissis.

CJ.4.61.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si iure manumissus es ante quaestionem commissi motam, statum tuum vectigalis nomine convelli non est aequum. * Sev. et Ant. AA. Victorino. * <>

CJ.4.61.2: Imperatores Severus, Antoninus

Neque commissum, quod ante quinquennium factum dicitur, si lis anticipata non est, vindicari potest, neque pro re, quae in commissi causam cecidit, si ipsa non extat nec dolo supprimatur, pretium peti potest. * Sev. et Ant. AA. iunio. * <>

CJ.4.61.3: Imperatores Severus, Antoninus

Omnibus militibus nostris prospeximus, ne ob omissas professiones poena commissi tenerentur. proinde deposito hoc metu, si qua portoria debere te apparuerit, exsolve. * Sev. et Ant. AA. ingenuo mil. * <>

CJ.4.61.4: Imperator Constantinus

Penes illum vectigalia manere oportet, qui superior in licitatione extiterit, ita ut non minus quam triennii fine locatio concludatur nec ullo modo interrumpatur tempus exigendis vectigalibus praestitutum. quo peracto tempore licitationum iura conductionumque recreari oportet ac simili modo aliis collocari. * Const. A. ad iunium rufum. * <a 321 D. k. Iul. Crispo c. ii et Constantino c. ii cons.>

CJ.4.61.5: Imperator Constantinus

Universi provinciales pro his rebus, quas ad usum proprium vel ad fiscum inferunt vel exercendi ruris gratia revehunt, nullum vectigal a stationariis exigantur. ea vero, quae extra praedictas causas vel negotiationis gratia portantur, solitae praestationi subiugamus: capitali poena proposita stationariis et urbanis militibus et ceteris personis, quorum avaritia id temptari firmatur. * Const. A. menandro. * <a 321 D. iii id. Iul. Crispo ii et Constantino ii cons.>

CJ.4.61.6pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Omnium rerum ac personarum, quae privatam degunt vitam, in publicis functionibus aequa debet esse inspectio. * Valentinianus et Valens AA. ad florentium com. sacr. larg. * <a 365 D. x k. Mart. Mediolani Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.4.61.6.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Hoc ideo dicimus, quia nonnulli privatorum elicitas suffragio proferunt sanctiones, quibus vectigalia vel cetera eiusmodi, quae inferri fisco moris est, sibi adserant esse concessa. <a 365 D. x k. Mart. Mediolani Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.4.61.6.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quis ergo privatorum eiusmodi rescriptione nitatur, cassa eadem sit. vectigalium enim non parva functio est, quae debet ab omnibus, qui negotiationis seu transferendarum mercium habent curam, aequa ratione dependi: exceptis naviculariis, cum sibi rem gerere probabuntur. <a 365 D. x k. Mart. Mediolani Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.4.61.7: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Ex praestatione vectigalium nullius omnino nomine quicquam minuatur, quin octavas more solito constitutas omne hominum genus, quod commercii voluerit interesse, dependat, nulla super hoc militarium personarum exceptione facienda. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Archelaum com. orientis. * <a 366 ? pp. Beryto iiii k. Febr. post consulatum Valentiniani et Valentis AA.>

CJ.4.61.8: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

A legatis gentium devotarum ex his tantum speciebus, quas de locis propriis, unde conveniunt, huc deportant, octavarii vectigal accipiant : quas vero ex Romano solo, quae sunt tamen lege concessae, ad propria deferunt, has habeant a praestatione immunes ac liberatas. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Palladio com. sacr. larg. * <a 381 D. prid. non. Iul. Constantinopoli. acc. xii

k. Aug. Syagrio et Eucherio cons.>

CJ.4.61.9: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Usurpationem totius licentiae submovemus circa vectigal alabarchiae per Aegyptum atque Augustamniam constitutum, nihilque super transductione animalium, quae sine praebitione solita minime permittenda est, temeritate per licentiam vindicari concedimus. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Palladio com. sacr. larg. * <>

CJ.4.61.10: Imperatores Arcadius, Honorius

Vectigalia, quaecumque quaelibet civitates sibi ac suis curiis ad angustiarum suarum solacia quaesierunt, sive illa functionibus curialium ordinum profutura sunt seu quibuscumque aliis earundem civitatum usibus designantur, firma his atque ad habendum perpetua manere praecipimus neque ullam contrariam supplicantium super his molestiam formidari. * Arcad. et Honor. AA. Anthemio pp. * <>

CJ.4.61.11: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis sine persona mancipum, id est salinarum conductorum, sales emerit vendereve temptaverit, sive propria audacia sive nostro munitus oraculo, sales ipsi una cum eorum pretio mancipibus addicantur. * Arcad. et Honor. AA. Lampadio pp. * <>

CJ.4.61.12: Imperatores Honorius, Theodosius

Quidquid contra vectigales largitionalium titulorum vel pragmaticis sacris vel adnotationibus fuerit elicatum, effectu et viribus carere censemus. * Honor. et Theodos. AA. gaisoni com. sacr. larg. * <a 408-412 D. viiii k. Oct. Ravennae.>

CJ.4.61.13pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Exceptis his vectigalibus, quae ad sacrum patrimonium nostrum quocumque tempore pervenerunt, cetera rei publicae civitatum atque ordinum aestimatis dispendiis, quae pro publicis necessitatibus tolerare non desinunt, reserventur, cum duas portione aerario nostro conferri prisca institutio disposuerat : atque hanc tertiam iubemus adeo in ditione urbium municipumque consistere, ut proprii compendii curam non in alieno potius quam in suo arbitrio noverint constitutam. * Theodos. et Valentin. AA. Flaviano pp. * <>

CJ.4.61.13.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Designatae igitur consortium portionis eatenus iuri ordinum civitatumque obnoxium maneat, ut etiam locandi quanti sua interest licentiam sibi noverint contributam. <>

CJ.4.62.0. Vectigalia nova institui non posse.

CJ.4.62.1: Imperatores Severus, Antoninus

Non quidem temere permittenda est novorum vectigalium exactio : sed si adeo tenuis est patria tua, ut extraordinario auxilio iuvari debeat, adlega praesidi proviciae quae in libellum contulisti : qui re diligenter inspecta utilitatem communem intuitus scribet nobis quae compererit, et an habenda sit ratio vestri et quatenus, aestimabimus. * Sev. et Ant. AA. gario Victorino. * <pp. xii k. Aug. >

CJ.4.62.2: Imperatores Severus, Antoninus

Vectigalia nova nec decreto civitatum institui possunt. * Sev. et Ant. AA. ventilio callistiano. * <>

CJ.4.62.3: Imperatores Valer., Gallien.

Non solent nova vectigalia inconsultis principibus institui. ergo et exigui aliquid, quod illicite poscatur, competens iudex vetabit et id quod exactum videtur, si contra rationem iuris extortum est, restitui iubebit. * Valer. et Gallien. AA. Aurelio Tusco et aliis. * <>

CJ.4.62.4: Imperator Constantinus

Si provincialium nostrorum querella de conductorum aviditate extiterit et probatum fuerit ultra

vetustam consuetudinem et nostrae terminos iussionis aliquid eos profligasse, rei tanti criminis perpetuo exilio puniantur. sub conspectibus autem tuis vel eorum, qui tuae gravitati succedunt, licitationis cura servetur. * Const. A. ad felicem pp. * <a 333-336 pp. vii id. Mart. Carthagine.>

CJ.4.63.0. De commerciis et mercatoribus.

CJ.4.63.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Negotiatores, si qui ad domum nostram pertinent, potiorum quoque homines necessitatem debitam pensionum, ut honestas postulat, agnoscere moneantur, ut per cunctos, qui emolumenta negotiationibus captant, tolerabiles fiant agnoscendae devotionis effectus. * Valentin. et Valens AA. ad Iulianum com. orientis. * <a 364 D. xv k. Mai. Constantinopoli divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.4.63.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Non solum aurum barbaris minime praebeatur, sed etiam si apud eos inventum fuerit, subtili auferatur ingenio. si ulterius aurum pro mancipiis vel quibuscumque speciebus ad barbaricum fuerit translatum a mercatoribus, non iam damnis, sed suppliciis subiugentur, et si id iudex repertum non vindicat, tegere ut conscius criminosa festinat. * Valentin. et Valens AA. et Grat. A. Tatiano com. sacr. larg. * <a 374 ? >

CJ.4.63.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Nobiliores natalibus et honorum luce conspicuos et patrimonio ditiores perniciosum urbibus mercimonium exercere prohibemus, ut inter plebeium et negotiatorem facilius sit emendi vendendique commercium. D. * Honor. et Theodos. AA. Theodoro pp. * <a 408 vel 409 >

CJ.4.63.4pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Mercatores tam imperio nostro quam persarum regi subiectos ultra ea loca, in quibus foederis tempore cum memorata natione nobis convenit, nundinas exercere minime oportet, ne alieni regni, quod non convenit, scrutentur arcana. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 408 vel 409 >

CJ.4.63.4.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Nullus igitur posthac imperio nostro subiectus ultra nisibin callinicum et artaxata emendi sive vendendi species causa proficisci audeat nec praeter memoratas civitates cum persa merces existimet commutandas: sciente utroque qui contrahit et species, quae praeter haec loca fuerint venumdatae vel comparatae, sacro aerario nostro vindicandas et praeter earum ac pretii amissionem, quod fuerit numeratum vel commutatum, exilii se poenae sempiternae subdendum. <a 408 vel 409 >

CJ.4.63.4.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Non defutura contra iudices eorumque apparitiones per singulos contractus, qui extra memorata loca fuerint agitati, triginta librarum auri condemnatione, per quorum limitem ad inhibita loca mercandi gratia Romanus vel persa commeaverit. <a 408 vel 409 >

CJ.4.63.4.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Exceptis videlicet his, qui legatorum persarum quolibet tempore ad nostram clementiam mittendorum iter comitati merces duxerint commutandas, quibus humanitatis et legationis intuitu extra praefinita etiam loca mercandi copiam non negamus, nisi sub specie legationis diutius in qualibet provincia residentes nec legati redditum ad propria comitentur. hos enim mercaturae insistentes non immerito una cum his, cum quibus contraxerint, cum resederint, poena huius sanctionis persequetur. <a 408 vel 409 >

CJ.4.63.5: Imperatores Honorius, Theodosius

Cessante omni ambitione, omni licentia quingentorum sexaginta trium collegiatorum numerus maneat nullique his addendi mutandive vel in defuncti locum substituendi pateat copia, ita ut

iudicio tuae sedis sub ipsorum praesentia corporatorum in eorum locum, quos humani subtraxerint casus, ex eodem quo illi fuerant corpore subrogentur: nulli alii corporatorum praeter praedictum numerum per patrocinia immunitate concessa. * Honor. et Theodos. AA. Aetio pu. * <a 409 D. xii k. Sept. Eudoxiopolis Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.4.63.6pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Si qui inditas nominatim vetustis legibus civitates transgredientes ipsi vel peregrinos negotiatores sine comite commerciorum suscipientes fuerint deprehensi, nec proscriptionem bonorum nec poenam perennis exilii ulterius evadent. * Honor. et Theodos. AA. Maximino com. sacr. larg. * <

CJ.4.63.6.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Ergo omnes pariter, sive privati seu cuiuspiam dignitatis sive in militia constituti, sciant sibi aut ab huiusmodi temeritate penitus abstinendum aut supra dicta supplicia subeunda. <

CJ.4.64.0. De rerum permutatione et de praescriptis verbis actione.

CJ.4.64.1: Imperator Gordianus

Si, cum patruus tuus venalem possessionem haberet, pater tuus pretii nomine, licet non taxata quantitate, aliam possessionem dedit, idque quod comparavit non iniuria iudicis nec patris tui culpa evictum est, ad exemplum ex empto actionis non immerito id quod tua interest, si in patris iura successisti, consequi desideras. at enim si, cum venalis possessio non esset, permutatio facta est idque, quod ab adversario praestitum est, evictum est, quod datum est (si hoc elegeris) cum ratione restitui postulabis. * Gord. A. thraseae mil. * <a 238 D. viii id. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.4.64.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Permutationem re ipsa utpote bonae fidei constitutam, sicut commemoras, vicem emptionis obtinere non incogniti iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. primitivae. * <

CJ.4.64.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex placito permutationis re nulla secuta constat nemini actionem competere, nisi stipulatio subiecta ex verborum obligatione quaesierit partibus actionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. barcio Leontio. * <

CJ.4.64.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum precibus tuis expresseris placitum inter te et alium permutationis intercessisse eumque fundum a te datum vendidisse, contra emptorem quidem te nullam habere actionem perspicis, cum ab eo susceperit dominium, cui te tradidisse titulo permutationis non negasti. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Leontio. * <

CJ.4.64.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Secundum fidem autem placiti, si stipulatio subsecuta est, successores eius, cum quo contractum habuisti, convenire non prohiberis: si vero nulla stipulatio intercessit, praescriptis verbis actione, ut vel fides placiti servetur tibi vel, quod alterius accipiendi fundi gratia dedisti, causa non secuta restituatur. <

CJ.4.64.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quoniam adseris patrem tuum ei contra quem preces fundis ea conditione dedisse fundum, ut invicem domum certam acciperet, aditus praeses provinciae placitis eum parere vel, si causam, propter quam fundus datus est, sequi non perspexerit, conditionis ratione datum restituere, sicut postulas, iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodolanae. * <

CJ.4.64.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Rebus certa lege traditis, si huic non pareatur, praescriptis verbis incertam civilem dandam actionem iuris auctoritas demonstrat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Protogeni. * <

CJ.4.64.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emptionem rebus fieri non posse pridem placuit. igitur cum frumenti certam modiationem callimacho et acamato te dedisse, ut tibi repraesentent olei designatum pondus adseveres, si placitis citra stipulationis sollempnitatem non exhibeant fidem, quantum dedisti, causa non secuta condicere pro desiderio tuo potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Timotheo. * <a 294 s. xiii k. Nov. cc. cons.>

CJ.4.64.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ea lege rebus donatis Candido, ut quod placuerat menstruum seu annum tibi praestaret, cum huiusmodi conventio non nudi pacti nomine censeatur, sed rebus propriis dictae legis substantia muniatur, ad implendum placitum, sicut postulas, praescriptis verbis tibi competit actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Paulinae. * <a 294 s. non. Dec. Nicomediae cc. cons.>

^CJ.4.65.34:

Utrique tam locatori quam conductori constitutio licentiam concedit et in Italia et in omnibus provinciis intra annum a conductione recedere et poenam quasi contractu non observato recusare, nisi initio contractus hoc pacto specialiter remiserunt vel sine scriptis ei renuntiaverunt

CJ.4.65.0. De locato et conducto.

CJ.4.65.1: Imperator Antoninus

Dominus horreorum periculum vis maioris vel effractorum latronum conductori praestare non cogitur. his cessantibus si quid extrinsecus ex depositis rebus inlaesis horreis perierit, damnum depositarum rerum sarciri debet. * Ant. A. Iulio Agrippino. * <a 213 pp. prid. non. Ian. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.65.2: Imperator Antoninus

Adversus eos, a quibus extruenda aedificia conduxisti, ex conducto actione consistens eo iudicio quod est bonae fidei debitum cum usuris solitis consequeris. * Ant. A. epidio epicteto. * <a 213 pp. k. Iul. Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.4.65.3: Imperator Antoninus

Diaetae, quam te conductam habere dicis, si pensionem domino insulae solvis, invitum te expelli non oportet, nisi propriis usibus dominus esse necessariam eam probaverit aut corrigere domum maluerit aut tu male in re locata versatus es. * Ant. A. Flavio callimorpho. * <a 214 pp. viii id. Ian. Messala et Sabino cons.>

CJ.4.65.4pr.: Imperator Alexander Severus

Et divi pii et Antonini litteris certa forma est, ut domini horreorum effractorum eiusmodi querellas deferentibus custodes exhibere necesse habeant nec ultra periculo subiecti sint. * Alex. A. arrio Sabino. * <a 222 pp. k. Dec. Alexandro A. cons.>

CJ.4.65.4.1: Imperator Alexander Severus

Quod vos quoque adito praeside provinciae impetrabitis. qui si maiorem animadversionem exigere rem deprehenderit, ad domitium ulpianum praefectum praetorio et parentem meum reos remittere curabit. <a 222 pp. k. Dec. Alexandro A. cons.>

CJ.4.65.4.2: Imperator Alexander Severus

Sed qui domini horreorum nominatim etiam custodiam repromiserunt, fidem exhibere debent. <a 222 pp. k. Dec. Alexandro A. cons.>

CJ.4.65.5: Imperator Alexander Severus

Certi iuris est ea, quae voluntate dominorum coloni in fundum conductum induxerint, pignoris iure dominis praediorum teneri. quando autem domus locatur, non est necessaria in rebus inductis vel illatis scientia domini: nam ea quoque pignoris iure tenentur. * Alex. A. Aurelio petronio. * <a 223 pp. k. Mart. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.4.65.6: Imperator Alexander Severus

Nemo prohibetur rem quam conduxit fruendam alii locare, si nihil aliud convenit. * Alex. A. Lucilio Victorino. * <a 224 pp. v k. Mart. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.4.65.7: Imperator Alexander Severus

Si, cum Hermes vectigal octavarum in quinquennium conduceret, fidem tuam obligasti posteaque spatio eius temporis expleto, cum idem Hermes in conductionem ut idoneus detinerentur, non consensisti, sed cautionem tibi reddi postulasti, non oportere te posterioris temporis periculo adstringi competens iudex non ignorabit. * Alex. A. Septimio terentiano mil. * <a 227 pp. v id. Ian. Albino et maximo cons.>

CJ.4.65.8: Imperator Alexander Severus

Licet certis annuis quantitibus fundum conduxeris, si tamen expressum non est in locatione aut mos regionis postulat, ut, si qua labe tempestatis vel alio caeli vitio damna accidissent, ad onus tuum pertinerent, et quae evenerunt sterilitates ubertate aliorum annorum repensatae non probabuntur, rationem tui iuxta bonam fidem haberi recte postulabis, eamque formam qui ex appellatione cognoscet sequetur. * Alex. A. Sabiniano hygino. * <a 231 pp. k. Aug. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.4.65.9: Imperator Alexander Severus

Emptori quidem fundi necesse non est stare colonum, cui prior dominus locavit, nisi ea lege emit. verum si probetur aliquo pacto consensisse, ut in eadem conductione maneat, quamvis sine scripto, bonae fidei iudicio ei quod placuit parere cogitur. * Alex. A. Aurelio fusco mil. * <a 234 pp. vii id. Sept. Maximo ii et Urbano cons.>

CJ.4.65.10: Imperator Gordianus

Viam veritatis ignoras in conductionibus non succedere heredes conductoris existimans, cum, sive perpetua conductio est, etiam ad heredes transmittatur, sive temporalis, intra tempora locationis heredi quoque onus contractus incumbat. * Gord. A. pomponio Sabino. * <a 239 D. viii k. Mart. Gordiano et Aviola cons.>

CJ.4.65.11: Imperator Philippus

Invitos conductores seu heredes eorum post tempora locationis impleta non esse retinendos saepe rescriptum est. * Philippo. A. Aurelio Theodoro. * <a 244 pp. vi id. Aug. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.4.65.12: Imperator Philippus

Damnum, quod per adgressuram latronum in possessionibus locatis rei tuae illatum esse proponis, a domina earundem possessionum, quam nullius criminis ream facere te dicis, sarciri nulla ratione desideras. * Philippo. A. et Philippo. c. Aurelio Nicae. * <a 245 pp. iiiii k. Nov. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.4.65.13pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Si divisa conductio fuit et in singulis pro partibus facta, alieno nomine conveniri vos non oportet. si autem omnes qui conducebant in solidum locatori sunt obligati, ius ei competens conveniendi quem velit non debeat auferri. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. Aurelio heraclidae. * <a 259 pp. viii id. Mart. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.65.13.1: Imperatores Valer., Gallien.

Habetis sane vos facultatem locatori offerendi debitum et, ut transferantur in vos ea, quae ob hanc conductionem ab his quorum nomine inquietamini obligata sunt, postulandi. <a 259 pp. viii id. Mart. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.65.14: Imperatores Valer., Gallien.

Si hi, qui a vobis redemerant frumentum et hordeum annonae inferendum, accepta pecunia fidem

fefellerunt, ex locato agere cum his potestis. * Valer. et Gallien. AA. et c. Aurelio Iulio. * <a 259 pp. viii k. Ian. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.65.15: Imperatores Valer., Gallien.

Si fundo a locatore expulsa es, agere ex conducto potes poenamque, quam praestari rupta conventionis fide placuit, exigere ac retinere potes. * Valer. et Gallien. AA. et c. Aureliae euphrosynae. * <a 259 pp. id. Aug. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.4.65.16: Imperatores Valer., Gallien.

Legem quidem conductionis servari oportet nec pensionum nomine amplius quam convenit repositi. sin autem tempus, in quo locatus fundus fuerat, sit exactum et in eadem locatione conductor permanserit, tacito consensu eandem locationem una cum vinculo pignoris renovare videtur. * Valer. et Gallien. AA. et c. Aurelio Timotheo. * <a 260 pp. iiiii k. Aug. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.4.65.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praeses provinciae ea quae ex locatione debentur exsolvi sine mora curabit, non ignarus ex locato et conducto actionem, cum sit bonae fidei, post moram usuras legitimas admittere. * Diocl. et Maxim. AA. Hostilio Hectario. * <a 290 pp. xv k. April. Diocletiano iiiii et Maximiano iii AA. cons.>

CJ.4.65.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Excepto tempore, quo edaci lucustarum pernicie sterilitatis vitium incessit, sequentis temporis fructus, quos tibi iuxta praeteritam consuetudinem deberi constiterit, reddi tibi praeses provinciae iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. Annio Ursino. * <a 290 pp. xi k. Oct. ipsis iiiii et iii AA. cons.>

CJ.4.65.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Circa locationes atque conductiones maxime fides contractus servanda est, si nihil specialiter exprimat contra consuetudinem regionis. quod si alii remiserunt contra legem contractus atque regionis consuetudinem pensiones, hoc aliis praeiudicium non possit adferre. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iulio Valentino. * <a 293 s. v k. Mai. Heracleae AA. cons. >

CJ.4.65.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui rem propriam conduxit existimans alienam, dominium non transfert, sed inefficacem conductionis contractum facit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio carpophoro. * <a 293 s. iii k. Mart. Heracleae AA. cons.>

CJ.4.65.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si olei certa ponderatione fructus anni locasti, de contractu bonae fidei habito propter hoc solum, quod alter maiorem obtulit ponderationem, recedi non oportet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antoniae. * <a 293 D. viii id. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.65.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si hi, contra quos supplicas, facta locatione temporis certi suas tibi locaverint operas, quatenus bona fides patitur, causa cognita competens iudex conventionem servari iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. papiniano. * <a 293 >

CJ.4.65.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad probationem rei propriae sive defensionem non sufficit locatio ei facta, qui post de dominio coeperit contendere, cum nescientia domini proprii et errantis nullum habeat consensum : sed ex eventu, si victus fuerit, contractus locationis non constituisse magis declaratur. nemo enim sibi iure possessionem mutare potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Prisco. * <a 293 >

CJ.4.65.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Contractus locationis conductionisque non intervenientibus etiam instrumentis ratus habeatur : secundum quod heredes conductoris, etsi non intervenerint instrumenta, non uxorem convenire

debes. sane de posteriore tempore, quo conductricem ipsam proponis fuisse, adesse fidem precibus tuis probans pensiones integras ab ea pete. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Antonino. * <a 293 pp. viii k. ian AA. cons.>

CJ.4.65.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quis conductionis titulo agrum vel aliam quamcumque rem accepit ; possessionem debet prius restituere et tunc de proprietate litigare. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio epagatho. * <a 293 iii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.4.65.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si conductionis implestis fidem, eius rei gratia factum instrumentum evanuit. quod si quid vestrum in fundo fuit vel vi direptum est, hoc restitui vobis praeses provinciae iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio opilioni et Hermio. * <a 294 D. iii k. Mai. cc. cons.>

CJ.4.65.27: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tibi quae pro colonis conducti praedii prorogasti dominus fundi stipulanti dare spondit, competens iudex reddi tibi iubebit. nam si conventio placiti fine stetit, ex nudo pacto perspicias actionem iure nostro nasci non potuisse. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Maximiano agopodi. * <a 294 >

CJ.4.65.28: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In iudicio tam locati quam conducti dolum et custodiam, non etiam casum, cui resisti non potest, venire constat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. tusciano neoni. * <a 294 D. xv k. Oct. cc. cons.>

CJ.4.65.29: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum conductorem aedificia, quae suscepit integra, destruxisse proponas, haec heredes etiam eius praeses provinciae instaurare aedificiorum inter vos habita ratione iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio Iuliano. * <>

CJ.4.65.30: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Curialis neque procurator neque conductor alienarum rerum nec fideiussor aut mandator conductoris existat. alioquin nullam obligationem neque locatori neque conductori ex huiusmodi contractu competere sancimus. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. vii id. April. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.4.65.31: Imperator Leo

Milites nostros alienarum rerum conductores seu procuratores aut fideiussores vel mandatores conductorum fieri prohibemus, ne omissa armorum usu ad opus rurestre se conferant et vicinis graves praesumptione cinguli militaris existant. armis autem, non privatis negotiis occupentur, ut numeris et signis suis iugiter inhaerentes rem publicam, a qua aluntur, ab omni bellorum necessitate defendant. * Leo A. aspari mag. mil. * <a 458 D. prid. non. Iul. Constantinopoli Leone A. cons.>

CJ.4.65.32pr.: Imperator Zeno

Ne cui liceat, qui aliquam domum alienam vel locum aut ergasterium nomine conductionis accepit, alteri, qui post eum domini voluntate ad eandem conductionem accessit, litem inferre, quasi rem illicitam aut agenti damnosam temptaverit, sed patere facultatem dominis domos suas vel ergasteria vel loca cui voluerint locandi, ipsis nihilo minus qui conduxerint ab omni super hoc molestia liberis conservandis : nisi forte pacta per scripturam specialiter inita cum dominis vel cum his qui postea conduxerunt, legibus videlicet cognita, agentis intentionibus suffragantur. * Zeno A. adamantio pu. * <>

CJ.4.65.32.1: Imperator Zeno

Quod si quis huiusmodi controversiam sacris iussionibus interdictam crediderit commovendam, si privatus est, acriter caesus exilii subeat poenam, si militat, decem librarum auri dispendio

feriatur. <>

CJ.4.65.33: Imperator Zeno

Conductores rerum alienarum seu alienam cuiuslibet rei possessionem precario detinentes seu heredes eorum, si non eam dominis recuperare volentibus restituerint, sed litem usque ad definitivam sententiam expectaverint, non solum rem locatam, sed etiam aestimationem eius victrici parti ad similitudinem invasoris alienae possessionis praebere compellantur. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 484 D. v k. April. Constantinopoli Theoderico cons.>

CJ.4.65.35pr.: Imperator Justinianus

Licet retro principes multa de militibus, qui alienas possessiones vel domus conductionis titulo procurandas suscipiunt, sanxisse manifestum est, tamen quia res sic est contempta, ut neque interminationis sacratissimae constitutionis milites memores ad huiusmodi sordida audeant venire ministeria et relictis studiis publicis signisque victricibus ad conductiones alienarum rerum prosilire et armorum atrocitatem non in hostes ostendere, sed contra vicinos et forsitan adversus ipsos miseros colonos, quos procurandos susceperunt, convertere, necessarium duximus ad hanc sacratissimam venire constitutionem altius et plenius huiusmodi causam corrigentes. * Iust. A. ad senatum. * <>

CJ.4.65.35.1: Imperator Justinianus

Iubemus itaque omnes omnino, qui sub armis militant, sive maiores sive minores (milites autem appellamus eos, qui tam sub excelsis magistris militum tolerare noscuntur militiam quam in undecim devotissimis scholis taxati sunt, nec non eos , qui sub diversis optionibus foederatorum nomine sunt decorati) saltem in posterum ab omni conductione alienarum rerum temperare scituros, quod ex ipso contractus initio sine aliquo facto vel aliqua sententia cadant militia et non sit regressus eis ad pristinum gradum neque a beneficio imperiali neque a consensu vel permissu iudicis, sub quo tolerandam sortiti sunt militiam : ne, dum alienas res conductionis titulo esse gubernandas existimant, suas militias suamque opinionem amittant, ex militibus pagani, ex decoratis infames constituti: et quod p ost huiusmodi conductionem, quam penitus interdiximus, a publico susceperint, et hoc sine aliqua mora vel procrastinatione reddere compellantur. <>

CJ.4.65.35.2: Imperator Justinianus

Scituris et ipsis, qui suas facultates post hanc legem eis ad conductionem permiserint nostra lege eorum conamine violata, quod nulla eis exactio contra eos concedatur, ut, qui alieni appetens constitutos militem procuratorem elegerit, et suis cadat redditibus. <>

CJ.4.65.35.3: Imperator Justinianus

Pateat autem omnibus huiusmodi copia apud competentes iudices accusationis, ut, qui in hac causa delator existat, laudandus magis quam vituperandus intellegatur : poena, quam contra milites nostrorum praeceptorum contemptores et ipsos, qui eis conductionem rerum ad se pertinentium permiserint, statuimus, in futuris causis obtinente. <>

CJ.4.66.0. De emphyteutico iure.

CJ.4.66.1: Imperator Zeno

Ius emphyteuticarium neque conductionis neque alienationis esse titulis addicendum, sed hoc ius tertium sit constitutum ab utriusque memoratorum contractuum societate seu similitudine separatum, conceptionem definitionemque habere propriam et iustum esse validumque contractum, in quo cuncta, quae inter utrasque contrahentium partes super omnibus vel etiam fortuitis casibus pactionibus scriptura interveniente habitis placuerint, firma illibataque perpetua stabilitate modis omnibus debeant custodiri : ita ut, si interdum ea, quae fortuitis casibus sicut eveniunt, pactorum non fuerint conventionem concepta, si quidem tanta emerit clades, quae prorsus ipsius etiam rei quae per emphyteusin data est facit interitum, hoc non emphyteuticario,

cui nihil reliquum mansit, sed rei domino, qui, quod fatalitate ingruerat, etiam nullo intercedente contractu habiturus fuerat, imputetur : sin vero particulare vel aliud leve damnum contigerit, ex quo non ipsa rei penitus laedatur substantia, hoc emphyteuticarius suis partibus non dubitet adscribendum. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 476 - 484 >

CJ.4.66.2pr.: Imperator Justinianus

In emphyteuticariis contractibus sancimus, si quidem aliae pactiones in emphyteuticis instrumentis fuerint conscriptae, easdem et in aliis omnibus capitulis observari et de reiectione eius, qui emphyteusin suscepit, si solitam pensionem vel publicarum functionum apochas non praestiterit. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.4.66.2.1: Imperator Justinianus

Sin autem nihil super hoc capitulo fuerit pactum, sed per totum triennium neque pecunias solverit neque apochas domino tributorum reddiderit, volenti ei licere eum a praediis emphyteuticariis repellere : nulla ei adlegatione nomine meliorationis vel eorum quae emponemata dicuntur vel poenae opponenda, sed omnimodo eo, si dominus voluerit, repellendo neque praetendente, quod non est super hac causa inquietatus, cum neminem oportet conventionem vel admonitionem expectare, sed ultro sese offerre et debitum spontanea voluntate persolvere, secundum quod et anteriore lege nostri numinis generaliter cautum est. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.4.66.2.2: Imperator Justinianus

Ne autem ex hac causa dominis facultas oriatur emphyteutas suos repellere et redditum minime velle suscipere, ut ex huiusmodi machinatione triennio elapso suo iure is qui emphyteusin suscepit cadat, licentiam ei concedimus attestacione praemissa pecunias offerre hisque obsignatis et secundum legem depositis minime deiectionis timere periculum. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.4.66.3pr.: Imperator Justinianus

Cum dubitabatur, utrum emphyteuta debeat cum domini voluntate suas meliorationes, quae Graeco vocabulo emponemata dicuntur, alienare vel ius emphyteuticum in alium transferre, an eius expectare consensum, sancimus, si quidem emphyteuticum instrumentum super hoc casu aliquas pactiones habeat, eas observari : sin autem nullo modo huiusmodi pactio posita est vel forte instrumentum emphyteuseos perditum est, minime licere emphyteutae sine consensu domini suas meliorationes aliis vendere vel ius emphyteuticum transferre. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.4.66.3.1: Imperator Justinianus

Sed ne hac occasione accepta domini minime concedant emphyteutas suos accipere pretia meliorationum quae invenerint, sed eos deludant et ex hoc commodum emphyteutae depereat, disponimus attestacionem domino transmitti et praedicere, quantum pretium ab alio re vera accipit. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.4.66.3.2: Imperator Justinianus

Et si quidem dominus hoc dare maluerit et tantam praestare quantitatem, quantam ipsa veritate emphyteuta ab alio accipere potest, ipsum dominum omnimodo haec comparare : <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.4.66.3.3: Imperator Justinianus

Sin autem duorum mensuum spatium fuerit emensum et dominus hoc facere noluerit, licentia emphyteutae detur, ubi voluerit, et sine consensu domini suas meliorationes vendere, his tamen personis, quae non solent in emphyteuticis contractibus vetari ad huiusmodi venire emptionem : necessitatem autem habere dominos, si aliis melioratio secundum praefatum modum vendita sit,

accipere emphyteutam vel, ius emphyteuticum ad personas non prohibitas sed concessas et idoneas ad solvendum emphyteuticum canonem transponere si emphyteuta maluerit, non contradicere, sed novum emphyteutam in possessionem suscipere, non per conductorem nec per procuratorem, sed ipsos dominos per se vel per litteras suas vel, si hoc non potu erint vel noluerint, per depositionem in hac quidem civitate apud virum clarissimum magistrum censuum vel praesentibus tabulariis per attestationem, in provinciis autem per praesides vel defensores celebrandam. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.4.66.3.4: Imperator Justinianus

Et ne avaritia tenti domini magnam molem pecuniarum propter hoc efflagitent, quod usque ad praesens tempus perpetrari cognovimus, non amplius eis liceat pro subscriptione vel depositione nisi quinquagesimam partem pretii vel aestimationis loci, qui ad aliam personam transfertur, accipere. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.4.66.3.5: Imperator Justinianus

Sin autem novum emphyteutam vel emptorem meliorationis suscipere minime dominus maluerit et attestatione facta intra duos menses hoc facere supersederit, licere emphyteutae et non consentientibus dominis ad alios ius suum vel emponemata transferre. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.4.66.3.6: Imperator Justinianus

Sin autem aliter fuerit versatus, quam nostra constitutio disposuit, iure emphyteutico cadat. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI CODEX

Liber Quintus

CJ.5.1.0. De sponsalibus et arris sponsaliciis et proxeneticis.

CJ.5.2.0. Si rector provinciae vel ad eum pertinentes sponsalia dederint.

CJ.5.3.0. De donationibus ante nuptias vel propter nuptias et sponsaliciis.

CJ.5.4.0. De nuptiis.

CJ.5.5.0. De incestis et inutilibus nuptiis.

CJ.5.6.0. De interdicto matrimonio inter pupillam et tutorem seu curatorem liberosque eorum.

CJ.5.7.0. Si quacumque praeditus potestate vel ad eum pertinentes ad suppositarum iurisdictioni suae adspirare temptaverint nuptias.

CJ.5.8.0. Si nuptiae ex rescripto petantur.

CJ.5.9.0. De secundis nuptiis.

CJ.5.10.0. Si secundo nupserit mulier, cui maritus usum fructum reliquerit.

CJ.5.11.0. De dotis promissione vel nuda pollicitatione.

CJ.5.12.0. De iure dotium.

CJ.5.13.0. De rei uxoriae actione in ex stipulatu actionem transfusa et de natura dotibus praestita.

CJ.5.14.0. De pactis conventis tam super dote quam super donatione ante nuptias et paraphernis.

CJ.5.15.0. De dote cauta et non numerata.

CJ.5.16.0. De donationibus inter virum et uxorem et a parentibus in liberos factis et de ratihabitione.

CJ.5.17.0. De repudiis et iudicio de moribus sublato.

CJ.5.18.0. Soluta matrimonio dos quemadmodum petatur.

CJ.5.19.0. Si dos constante matrimonio soluta fuerit.

CJ.5.20.0. Ne fideiussores vel mandatores dotium dentur.

CJ.5.21.0. Rerum amotarum.
CJ.5.22.0. Ne pro dote mulieri bona mariti addicantur.
CJ.5.23.0. De fundo dotali.
CJ.5.24.0. Divortio facto apud quem liberi morari vel educari debent.
CJ.5.25.0. De alendis liberis ac parentibus.
CJ.5.26.0. De concubinis.
CJ.5.27.0. De naturalibus liberis et matribus eorum et ex quibus casibus iusti efficiuntur.
CJ.5.28.0. De tutela testamentaria. CJ.5.29.0. De confirmando tutore.
CJ.5.30.0. De legitima tutela.
CJ.5.31.0. Qui petant tutores vel curatores.
CJ.5.32.0. Ubi petantur tutores vel curatores.
CJ.5.33.0. De tutoribus et curatoribus illustrium vel clarissimarum personarum.
CJ.5.34.0. Qui dare tutores vel curatores et qui dari possunt.
CJ.5.35.0. Quando mulier tutelae officio fungi potest.
CJ.5.36.0. In quibus causis tutorem habenti tutor vel curator dari potest.
CJ.5.37.0. De administratione tutorum et curatorum et de pecunia pupillari feneranda vel deponenda.
CJ.5.38.0. De periculo tutorum et curatorum.
CJ.5.39.0. Quando ex facto tutoris vel curatoris minores agere vel conveniri possunt.
CJ.5.40.0. Si ex pluribus tutoribus vel curatoribus omnes vel unus agere pro minore vel conveniri possunt.
CJ.5.41.0. Ne tutor vel curator vectigal conducat.
CJ.5.42.0. De tutore vel curatore qui satis non dedit.
CJ.5.43.0. De suspectis.
CJ.5.44.0. De in litem dando tutore vel curatore.
CJ.5.45.0. De eo qui pro tutore negotia gessit.
CJ.5.46.0. Si mater indemnitate promiserit.
CJ.5.47.0. Si contra matris voluntatem tutor datus sit.
CJ.5.48.0. Ut causae post pubertatem adsit tutor.
CJ.5.49.0. Ubi pupilli educantur.
CJ.5.50.0. De alimentis pupillo praestandis.
CJ.5.51.0. Arbitrium tutelae.
CJ.5.52.0. De dividenda tutela et pro qua parte quisque tutorum conveniatur.
CJ.5.53.0. De in litem iurando.
CJ.5.54.0. De heredibus tutorum.
CJ.5.55.0. Si tutor non gesserit.
CJ.5.56.0. De usuris pupillaribus.
CJ.5.57.0. De fideiussoribus tutorum seu curatorum.
CJ.5.58.0. De contrario iudicio.
CJ.5.59.0. De auctoritate praestanda.
CJ.5.60.0. Quando curatores vel tutores esse desinant.
CJ.5.61.0. De actore a tutore seu curatore dando.
CJ.5.62.0. De excusationibus et temporibus earum.
CJ.5.63.0. Si falsis adlegationibus excusatus sit.
CJ.5.64.0. Si tutor rei publicae causa aberit.
CJ.5.65.0. De excusatione veteranorum.

CJ.5.66.0. Qui numero liberorum se excusant.

CJ.5.67.0. Qui aetate.

CJ.5.68.0. Qui morbo.

CJ.5.69.0. Qui numero tutelarum.

CJ.5.70.0. De curatore furiosi vel prodigi.

CJ.5.71.0. De praediis vel aliis rebus minorum sine decreto non alienandis vel obligandis.

CJ.5.72.0. Quando decreto opus non est.

CJ.5.73.0. Si quis ignorans rem minoris esse sine decreto comparavit.

CJ.5.74.0. Si maior factus sine decreto factam alienationem ratam habuerit.

CJ.5.75.0. De magistratibus conveniendis.

CJ.5.1.0. De sponsalibus et arris sponsaliciis et proxeneticiis.

CJ.5.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Alii desponsata renuntiare condicioni ac nubere alii non prohibetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. bianori. * <a 293 D. xviii k. Mai. AA. cons.>

CJ.5.1.2: Imperator Constantinus

Si is, qui puellam suis nuptiis pactus est, intra biennium exsequi nuptias in eadem provincia degens supersederit, eiusque spatii fine decurso in alterius postea coniunctionem puella pervenerit, nihil fraudis ei sit, quae nuptias maturando vota sua diutius ludi non passa est. * Const. A. et const. c. ad pacatianum pu. * <a 332 D. prid. id. April. Marcianopoli pacatioano et Hilarianocons.>

CJ.5.1.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Arris sponsaliorum nomine datis, si interea sponsus vel sponsa decesserit, quae data sunt iubemus restitui, nisi causam, ut nuptiae non celebrentur, defuncta persona iam praebuit. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 380 D. xv k. Iul. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.5.1.4pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Si pater pactum de filiae nuptiis inierit et humana sorte consumptus ad vota non potuerit pervenire, id inter sponsos firmum ratumque permaneat, quod a patre docebitur definitum, nihilque permittatur habere momenti, quod cum defensore, ad quem minoris commoda pertinebunt, docebitur fuisse transactum. * Honor. et Theodos. AA. ad Marinianum pp. * <a 422 D. iiii non. Nov. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.5.1.4.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Periniquum est enim, ut contra patriam voluntatem redempti forsitan tutoris aut curatoris admittatur arbitrium, cum plerumque etiam ipsius feminae adversus commoda propria inveniatur laborare consilium. <a 422 D. iiii non. Nov. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.5.1.5pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Mulier iuris sui constituta arrarum sponsalium nomine usque ad duplum teneatur, id est in id quod accepit et aliud tantundem nec amplius, si post completum vicesimum quintum annum vel post impetratam veniam aetatis atque in competenti iudicio comprobata huiusmodi arras suscepit: in simplum autem, id est tantummodo quod accepit, si minoris aetatis est, sive virgo sive vidua sit, sive per se sive per tutorem vel curatorem vel aliam personam easdem arras acceperit. * Leo et Anthem. AA. Erythrio pp. * <a 472 D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.5.1.5.1: Imperatores Leo, Anthemius

Patrem vero vel matrem, legitimae videlicet aetatis constitutos, sive simul sive separatim arras pro filia susceperint, avum autem vel proavum pro nepte seu pronepte in duplum tantummodo

convenit teneri. <a 472 D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.5.1.5.2: Imperatores Leo, Anthemius

Quae ita custodiri censemur, si non propter personam vel condicionem aut aliam causam legibus vel generalibus constitutionibus interdictam futurum matrimonium constare prohibetur: tunc enim quasi nullo facto, utpote sine causa easdem arras praestitas tantummodo reddi consequens esse praecipimus. <a 472 D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.5.1.5.3: Imperatores Leo, Anthemius

Hoc quoque his adicimus, ut etiam, si legibus prohibita non sint speratae nuptiae, post arras autem sponsalicias sponsa coniugium sponsi propter turpem vel impudicam conversationem aut religionis vel sectae diversitatem recusaverit vel eo, quod quasi vir coitum, ex quo spes subolis oritur, facere non potuerit, vel ob aliam iustam excusationis causam, si quidem probatum fuerit ante datas easdem arras sponsalicias hoc idem mulierem vel parentes eius cognovisse, sibi debeant imputare. <a 472 D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.5.1.5.4: Imperatores Leo, Anthemius

Sin vero horum ignari sponsalicias arras susceperint vel post arras datas aliqua iusta causa paenitentiae intercesserit, isdem tantummodo redditis super alterius simpli poena liberi custodiantur. <a 472 D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.5.1.5.5: Imperatores Leo, Anthemius

Quae omnia simili modo etiam de sponsis super recipiendis nec ne arras praestitis custodiri censemur: quadrupli videlicet poena, quae anterioribus legibus definita erat, in qua et arrarum quantitas imputabatur, cessante, nisi specialiter aliud ex communi consensu inter contrahentes de eadem quadrupli ratione placuit. <a 472 D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.5.1.5.6: Imperatores Leo, Anthemius

Extra definitionem autem huius legis si cautio poenam stipulationis continens fuerit interposita, ex utraque parte nullas vires habebit, cum in contrahendis nuptiis libera potestas esse debet. <a 472 D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.>

^CJ.5.1.6:

Constitutio nuptiarum proxenetam potissimum nihil accipere vult. quod si omnino accipere audeat, si quidem nihil ea de re convenerit, nihil omnino eum accipere: si vero convenerit, non supra vicesimam partem dotis vel ante nuptias donationis exigere, quando dos ducentas auri libras non excedit: minus autem si vult et accipere permittit.

^CJ.5.1.6.1:

Cuiuscumque autem quantitatis dos sit, supra decem auri libras proxenetae accipere non permittit, etiamsi certa dos vel ante nuptias donatio sit.

^CJ.5.1.6.2:

Quod supra hoc aliquis pactus fuerit, non exigi: sed et solutum reddat, sive pecunias sive res acceperit, sive debiti cautio ei reddita fuerit vel omnino quicquam mobile seu immobile seu se movens acceperit, actionibus non tantum in eum qui acceperit, sed etiam in eius heredes instituendis, nec tantum ab eo qui dederit, sed etiam ab heredibus eius: poena decem auri librarum adversus eos constituta, qui adversus haec venire conati fuerint.

CJ.5.2.0. Si rector provinciae vel ad eum pertinentes sponsalia dederint.

CJ.5.2.1pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis in potestate publica positus atque honore administrandarum provinciarum, qui parentibus aut tutoribus aut curatoribus aut ipsis quae matrimonium contracturae sunt potest esse terribilis, arras sponsalicias dederit, iubemus, ut deinceps, sive parentes sive eadem mutaverint voluntatem, non modo iuris laqueis liberentur poenaeque statutae expertes sint, sed extrinsecus

data pignora lucrativa habeant, si ea non putent esse reddenda. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 380 D. xv k. Iul.Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA.Conss.>

CJ.5.2.1.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quod ita late patere volumus, ut non solum circa administrantes, sed et circa administrantium filios nepotes ac propinquos, participes (id est consiliarios) domesticosque locum habeat, quibus tamen administrator operam dederit. <a 380 D. xv k. Iul.Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA.Conss.>

CJ.5.2.1.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Impleri autem id postea matrimonium non vetamus, quod tempore potestatis ob eas personas, de quibus locuti sumus, arris fuerat obligatum, si sponsarum consensus accedat. <a 380 D. xv k. Iul.Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA.Conss.>

CJ.5.3.0. De donationibus ante nuptias vel propter nuptias et sponsaliciis.

CJ.5.3.1: Imperatores Severus, Antoninus

Multum interest, si ea, quae donat vir futurus, tradiderit uxori et postea in dotem acceperit, an vero donandi animo dotem auxerit, ut videatur accepisse, quod non accepit. priore enim casu donatio non impeditur, et res, quae in ea causa sunt, dotis effectae iudicio de dote peti possunt: posteriore autem nihil actum est donatione et, quod in dotem datum non est, non potest repeti. * Sev. et Ant. AA. Metrodoro. * <>

CJ.5.3.2: Imperator Alexander Severus

Si praesidi provinciae probaveris, ut eucliam uxorem duceres, munera te parentibus eius dedisse, nisi tibi euclia nupserit, restitui tibi quod dedisti iubebit. * Alex. A. attalo. * <>

CJ.5.3.3: Imperator Alexander Severus

Pollicitatione a fratre quondam tuo sponsalium causa facta, et si in stipulationem deducta ideo praestanda non fuerit, quoniam in dote uxor maritum fefellit, exceptionem adversus actionem ex stipulatu recte obicies. * Alex. A. Marcellae. * <>

CJ.5.3.4: Imperator Gordianus

Quod sponsae ea lege donatur, ut tunc dominium eius adipiscatur, cum nuptiae fuerint secutae, sine effectum est. * Gord. A. marco. * <a 239 pp. viii k. Dec. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.5.3.5: Imperatores Valer., Gallien.

Ea, quae tibi ut sponsae daturum se repromisit is, qui te ficto caelibatu, cum aliam matrem familias domi reliquisset, sollicitavit ad nuptias, petere cum effectum non potest, cum tu sponsa uxore domi posita non fuisti. * Valer. et Gallien. AA. Theodora. * <a 258 acc. xv id. Mai. Antiochiae Tusco et Basso conss.>

CJ.5.3.6: Imperator aurel.

Cum in te simplicem donationem dicas factam esse die nuptiarum et in ambiguo possit venire, utrum a sponso an marito donatum sit, sic distinguendum est, ut, si in tua domo donum acceptum est, ante nuptias videatur facta esse donatio, quod si penes se dedit sponsus, retrahi possit: uxor enim fuisti. * aurel. A. donatae. * <>

CJ.5.3.7: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Si, cum ante nuptias munera darentur, ita conventum est atque huiusmodi conscripta pactio est, ut, si qua fors extitisset contra voluntatem eius et matrimonium distraxisset, tunc quae data erant apud eum qui dedisset heredemve eius remanerent, potest, qui eius hereditatem accepit, cui pacta puella munera supra dicta lege susceperat, eadem iure postulare. * Carus Carinus et Numer. AAA. iuncianae. * < pp. k. April.>

CJ.5.3.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ante matrimonium maior quinque et viginti annis constitutus sponsae suae, licet ante

sponsalia, fundum donavit eamque in vacuam induxit possessionem, postea nullo titulo superstitem vel testamento eundem relinquentem alienare potuisse certi ac manifesti iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. euphrosyno. * <a 293 D. k. Mai. tirallo AA. cons.>

CJ.5.3.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum te sponsae filii tui quaedam donasse confitearis, perfectam donationem rescindi nec nostro oportet rescripto, quam tua voluntas iurisque auctoritas fecit ratam. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iuliano. * <a 293 viii k. Ian. AA. cons.>

CJ.5.3.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si filiae tuae sponsus ei mancipium donavit ac tu in eum iumenta liberalitatis ratione contulisti nec nuptiis secutis contra iuris rationem quod dederat abstulit, non invicem datorum restitutio, sed eius quod illicite rapuit repetitio competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dionysio. * <>

CJ.5.3.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tibi res proprias liberalitatis causa sponsus tuus tradidit, eo, quod ab hostibus postea interfectus est, irrita donatio fieri non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. neae. * <>

CJ.5.3.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si mater vestra filiae suae sponso vel marito praedia sine ulla repetendi lege donavit et eum in vacuam induxit possessionem, nuptiis divortio solutis perfecta non dissolvitur donatio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. timocleae et cleotimae. * <a 294 s. vi id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.3.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De rebus in sponsam donationis gratia collatis creditores mariti facti, si non prius obligatas sibi probent, eam convenire minime possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <>

CJ.5.3.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si consentiente matre sua sponsus filiae tuae mancipia donavit et his acceptis in dotem non aestimatis in matrimonio post decessit, mater eademque heres eius pretium offerens restitutionem eorum improbe recusat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aureliae. * <>

CJ.5.3.15pr.: Imperator Constantinus

Cum veterum sententia displiceat, quae donationes in sponsam nuptiis quoque non secutis decrevit valere, ea, quae largiendi animo inter sponso et sponsas iure celebrantur, redigi ad huiusmodi condiciones iubemus, ut, sive adfinitatis coeundae causa sive non ita, vel in potestate patris degentes vel ullo modo proprii iuris constituti tamquam futuri causa matrimonii aliquid sibi ipsi vel consensu parentum mutuo largiantur, si quidem sponsus vel parens eius sortiri noluerit uxorem, id quod ab eo donatum fuerit nec repetatur traditum est, si quid apud donatorem resedit, ad sponsam et heredes eius submotis ambagibus transferatur. * Const. A. ad Maximum pu. * <a 319 D. xvii k. Nov. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.5.3.15.1: Imperator Constantinus

Quod si sponsa vel is in cuius agit potestate causam non contrahendi matrimonii praebuerit, tunc sponso eiusque heredibus sine aliqua deminutione per conditionem aut per utilem in rem actionem redhibeantur. <a 319 D. xvii k. Nov. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.5.3.15.2: Imperator Constantinus

Quae similiter observari oportet et si ex parte sponsae in sponsum donatio facta sit. <a 319 D. xvii k. Nov. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.5.3.16pr.: Imperator Constantinus

Si ab sponso rebus sponsae donatis interveniente osculo ante nuptias hunc vel illam mori contigerit, dimidiam partem rerum donatarum ad superstitem pertinere praecipimus, dimidiam ad defuncti vel defunctae heredes, cuiuslibet gradus sint et quocumque iure successerint, ut donatio stare pro parte media et solvi pro parte media videatur: osculo vero non interveniente, sive

sponsus sive sponsa obierit, totam infirmari donationem et donatori sponso vel heredibus eius restitui. * Const. A. ad Tiberianum vic. hispaniarum. * <a 336 D. id. Iul. Constantinopoli Nepotiano et facundo cons.>

CJ.5.3.16.1: Imperator Constantinus

Quod si sponsa interveniente vel non interveniente osculo donationis titulo (quod raro accidit) fuerit aliquid sponso largita et ante nuptias hunc vel illam mori contigerit, omni donatione infirmata ad donatricem sponsam sive eius successores donatarum rerum dominium transferatur. <a 336 D. id. Iul. Constantinopoli Nepotiano et facundo cons.>

CJ.5.3.17: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Minoribus aetate feminis etiam actorum testificatione in ante nuptias donatione ad eas facta omissa, si patris auxilio destitutae sint, iuste consulitur, ut firma donatio sit. * Theodos. et Valentin. AA. Hierio pp. * <a 428 D. x k. Mart. Constantinopoli tauro et felice cons.>

CJ.5.3.18: Imperator Zeno

Si liberis ex priore matrimonio procreatis pater ad secundas migraverit nuptias vel non migraverit, nihil omnino filiis prioris coniugii ex donatione ante nuptias, quam ipse vel alius pro ipso uxori quondam eius matri communium liberorum donaverat, servare cogatur, quoniam et mater liberis ex priore matrimonio extantibus post secundas nuptias multoque amplius, si non fuerit alteri marito sociata, nihil isdem filiis ex dote, quam patri eorum ipsa vel alius pro ea obtulerit, servare compellitur. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 479 D. k. Mai. Zenone A. cons.>

CJ.5.3.19pr.: Imperator Justinus

Si constante matrimonio consilium augendae dotis inierit vel uxor forte vel eius nomine quilibet alius, nihilo minus marito quoque liceat seu pro marito cuilibet alii tanto donationem ante nuptias additamento maiorem facere, quanto dotis augetur titulus, nec obsit in huiusmodi munificentis interdictas esse liberalitates tempore nuptiarum: indulgendum est namque consensui communi partium, ne, cum negetur augendae potestas donationis, dotis etiam pigrius constituatur augmentum. * Iustinus A. Archelao pp. * <a 527 ? >

CJ.5.3.19.1: Imperator Justinus

Idemque licere praecipimus etiam in his matrimoniis, in quibus interdum accidit ante nuptias quidem donationem nullam esse, solam vero dotem marito mulierem obtulisse, ut etiam tunc muliere dotem augente liceat marito quoque donationem in uxorem suam eiusdem quantitatis facere, quantum aucta dos continere dignoscitur: pactis videlicet de redhibitione vel retentione auctae dotis vel donationis, prout partes consenserint, pro iam statuto modo ineundis sive iniungendis veteribus pactis, quae initio nuptiarum de ante nuptias donatione et dote principaliter constituenda inita sunt. <a 527 ? >

CJ.5.3.19.2: Imperator Justinus

Iura etiam hypothecarum, quae in augenda dote vel donatione fuerint, ex eo tempore initium accipiant, ex quo eadem hypothecae contractae sunt, et non ad prioris dotis vel ante nuptias donationis tempora referantur. <a 527 ? >

CJ.5.3.19.3: Imperator Justinus

Sed et si e contrario maritus et uxor ad deminuendam dotem et ante nuptias donationem consenserint, licere eis ad similitudinem deminutionis quae in dote fit etiam ante nuptias minuere donationem, ut pacta de amborum deminutionibus ineunda firma et legitima esse intellegantur: exceptis videlicet his casibus, in quibus aut maritus ex priore matrimonio liberos habens ad secundas migraverit nuptias, aut uxor similiter ex anteriore matrimonio liberis ei existentibus secundo marito se iunxerit. in hoc enim secundo matrimonio vel a parte mariti vel a parte mulieris vel ab utraque, si hoc etiam evenerit, interdictam esse deminutionem dotis et ante

nuptias donationis, ne aliquid adversus filios prioris matrimonii machinari videatur, censemus. <a 527 ? >

CJ.5.3.20pr.: Imperator Justinianus

Cum multae nobis interpellationes factae sunt adversus maritos, qui decipiendo suas uxores faciebant donationes, quas ante nuptias antiquitas nominavit, insinuare autem eas actis intervenientibus supersedebant, ut ineffectae maneant et ipsi quidem commoda dotis lucrentur, uxores autem sine nuptiali remedio relinquuntur, sancimus nomine prius emendato ita rem corrigi et non ante nuptias donationem eam vocari, sed propter nuptias donationem. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531-533 >

CJ.5.3.20.1: Imperator Justinianus

Quare enim dotem quidem et Constante matrimonio mulier marito dare conceditur, donationem autem marito nisi ante nuptias facere non permittitur? et quae huius rei differentia rationabilis potest inveniri, cum melius erat mulieribus propter fragilitatem sexus quam maribus subveniri? <a 531-533 >

CJ.5.3.20.2: Imperator Justinianus

Sicut enim dos propter nuptias fit et sine nuptiis quidem nulla dos intellegitur, sine dote autem nuptiae possunt celebrari, ita et in donationibus, quas mariti faciunt vel pro his alii, debet esse aperta licentia et Constante matrimonio talem donationem facere, quae quasi antipherna possit intellegi et non simplex donatio. ideo enim et antiqui iuris conditores inter donationes etiam dotes connumerant. <a 531-533 >

CJ.5.3.20.3: Imperator Justinianus

Si igitur et nomine et substantia nihil distat a dote ante nuptias donatio, quare non etiam ea simili modo et matrimonio contracto dabitur? <a 531-533 >

CJ.5.3.20.4: Imperator Justinianus

Sancimus itaque omnes licentiam habere sive priusquam matrimonia contraxerint sive postea donationes mulieribus dare propter dotis dationem, ut non simplices donationes intellegantur, sed propter dotem et propter nuptias factae. simplices etenim donationes non propter nuptias fiunt, sed propter nuptias vetitae sunt: et propter alias causas et libidinem forsitan vel unius partis egestatem, non propter ipsam nuptiarum adfectionem efficiuntur. <a 531-533 >

CJ.5.3.20.5: Imperator Justinianus

Si igitur dote iam praestita maritus nulla ante nuptias facta donatione donare mulieri res maluerit, ita tamen, ut dotis quantitatem non excedant, et hoc ipsum significaverit, quod non simplicem faciat donationem, sed propter dotem iam conscriptam et ipse ad donationem venerit, licebit ei hoc facere et supponatur pactis dotalibus huiusmodi donatio. et si quidem hoc fuerit specialiter expressum, pacta conventa servari oportet. <a 531-533 >

CJ.5.3.20.6: Imperator Justinianus

Sin autem donatio quidem talis facta sit, utpote autem dotali instrumento antecedente nulla pacta tali donationi post nuptias inserantur, re ipsa videatur esse hoc pactum, et secundum dotalia conventiones intellegantur et in tali donatione pacta fuisse conventa, ut aequis passibus utraque ambulet tam dos quam donatio. <a 531-533 >

CJ.5.3.20.7: Imperator Justinianus

Ita tamen, ut leoniana constitutio, quae super exaequatione pactionum loquitur non in quantitate, sed in partibus, maneat in his casibus intacta, et non solum ea immutilata custodiatur, sed etiam nostra, quam de interpretatione eius fecimus ambiguitatem eius tollentes: disparibus etenim pactionibus factis maiorem lucri partem ad minorem deducendam esse censemus, ut eodem modo uterque minorem partem lucretur. <a 531-533 >

CJ.5.3.20.8: Imperator Justinianus

Similique modo si facta quidem fuerit talis donatio, quae antea quidem ante nuptias vocabatur, nunc autem propter nuptias, non autem ante nuptias fuerit actis intervenientibus insinuata, licebit et Constante matrimonio eam insinuare, nullo obstaculo penitus ex nuptiarum interventu faciendo: si enim fieri eas post nuptias concedatur, multo magis insinuari. <a 531-533 >

CJ.5.3.20.9: Imperator Justinianus

Similique modo et ea constitutio, quam pro augendis tam dotibus quam ante nuptias donationibus fecimus, intacta illabataque conservetur: omnibus videlicet, quae de simplicibus donationibus inter maritum et uxorem constante matrimonio vel a veteribus vel a nobis statuta sunt, in suo robore duraturis. <a 531-533 >

CJ.5.4.0. De nuptiis.

CJ.5.4.1: Imperatores Severus, Antoninus

Cum de nuptiis puellae quaeritur nec inter tutorem et matrem et propinquos de eligendo futuro marito convenit, arbitrium praesidis provinciae necessarium est. * Sev. et Ant. AA. potito. * <a 199 D. non. Mai. Anullino et Frontone cons.>

CJ.5.4.2: Imperatores Severus, Antoninus

Si nuptiis pater tuus consensit, nihil oberit, quod instrumento ad matrimonium pertinenti subscripsit. * Sev. et Ant. AA. trophimae. * <>

CJ.5.4.3: Imperatores Severus, Antoninus

Libertum, qui patronam seu patroni filiam vel coniugem vel neptem vel proneptem uxorem ducere ausus est, apud competentem iudicem accusare poteris moribus temporum meorum congruentem sententiam daturum, quae huiusmodi coniunctiones odiosas esse merito duxerunt. * Sev. et Ant. AA. Valeriae. * <a 196 id. Nov. Dextro ii et Prisco cons.>

CJ.5.4.4: Imperator Alexander Severus

Liberi concubinas parentum suorum uxores ducere non possunt, quia minus religiosam et probabilem rem facere videntur. qui si contra hoc fecerint, crimen stupri committunt. * Alex. A. perpetuo. * <a 228 iii id. April. modesto et Probo cons.>

CJ.5.4.5: Imperator Alexander Severus

Si, ut proponis, pater quondam mariti tui, in cuius fuit potestate, cognitis nuptiis vestris non contradixit, vereri non debes, nepotem suum ne non agnoscat. * Alex. A. maximae. * <>

CJ.5.4.6: Imperator Gordianus

Etsi contra mandata principum contractum sit in provincia consentiente muliere matrimonium, tamen post depositum officium si in eadem voluntate perseveraverit, iustae nuptiae efficiuntur: et ideo postea liberos susceptos natosque ex iusto matrimonio legitimos esse responsum viri prudentissimi Pauli declarat. * Gord. A. Valeriae. * <a 239 xii k. Sept. Gordiano A. et avoila cons.>

CJ.5.4.7: Imperator Gordianus

Si, ut proponis, post querellam de marito a filia ad te delatam dissociatum est matrimonium nec te consentiente ad eundem regressa est, minus legitima coniunctio est cessante patris voluntate, in cuius est potestate: atque ideo non paenitente filia petitionem dotis repetere non prohiberis. * Gord. A. apro. * <a 240 pp. iiii k. Nov. Sabino et Venusto cons.>

CJ.5.4.8: Imperator Gordianus

In copulandis nuptiis nec curatoris, qui solam rei familiaris sustinet administrationem, nec cognatorum vel adfinium ulla auctoritas potest intervenire, sed spectanda est eius voluntas, de cuius coniunctione tractatur. * Gord. A. Romano. * <a 241 D. v k. Mart. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.5.4.9: Imperator probus

Si vicinis vel aliis scientibus uxorem liberorum procreandorum causa domi habuisti et ex eo matrimonio filia suscepta est, quamvis neque nuptiales tabulae neque ad natam filiam pertinentes factae sunt, non ideo minus veritas matrimonii aut susceptae filiae suam habet potestatem. *

Probus A. Fortunato. * <>

CJ.5.4.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum te non ex senatore patre procreatam ob matrimonium cum senatore contractum clarissimae feminae nomen adeptam dicas, claritas, quae beneficio mariti tibi parata est, si secundi ordinis virum postea sortita es redacta ad prioris dignitatis statum, deposita est. * Diocl. et Maxim. AA. Paulinae. * <>

CJ.5.4.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si invita detinetur uxor tua a parentibus suis, interpellatus rector provinciae amicus noster exhibita muliere voluntatem eius secutus desiderio tuo medebitur. * Diocl. et Maxim. AA. Alexandro. * <>

CJ.5.4.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ne filium quidem familias invitum ad ducendam uxorem cogi legum disciplina permittit. igitur, sicut desideras, observatis iuris praeceptis sociare coniugio tuo quam volueris non impediris, ita tamen, ut in contrahendis nuptiis patris tui consensus accedat. * Diocl. et Maxim. AA. Sabino. * <a 285 A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.5.4.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neque sine nuptiis instrumenta facta matrimonii ad probationem sunt idonea diversum veritate continente, neque non interpositis instrumentis iure contractum matrimonium irritum est, cum omissa quoque scriptura cetera nuptiarum indicia non sunt irrita. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. onesimo. * <>

CJ.5.4.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neque ab initio matrimonium contrahere neque dissociatum reconciliare quisquam cogi potest. unde intellegis liberam facultatem contrahendi atque distrahendi matrimonii transferri ad necessitatem non oportere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Titio. * <>

CJ.5.4.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Uxorem libertam suam manumissori, si non sit ex his personis, quae specialiter prohibentur, ducere non est interdictum, et ex eo matrimonio iustos patri filios nasci certissimum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Titiano. * <>

CJ.5.4.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Patrem, qui filiam exposuit, at nunc adultam sumptibus et labore tuo factam matrimonio coniungi filio desiderantis favere voto convenit. qui si renitatur, alimentorum solutioni in hoc solummodo casu parere debet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rhodoni. * <>

CJ.5.4.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nemini liceat contrahere matrimonium cum filia nepte pronepte, itemque matre avia proavia et ex latere amita ac matertera, sorore sororis filia et ex ea nepte, praeterea fratris filia et ex ea nepte, itemque ex adfinibus privigna noverca nuru socru ceterisque, quae iure antiquo prohibentur: a quibus cunctos volumus abstinere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. * <a 295 D. k. Mai. Damasco Tusco et Anullino cons.>

CJ.5.4.18pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Viduae intra quintum et vicesimum annum degentes, etiam si emancipationis libertate gaudent, tamen in secundas nuptias sine patris sententia non conveniant. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad senatum. * <a 371 D. xvii k. Aug. Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.5.4.18.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Quod si in condicionis delectum mulieris voluntas repugnat sententiae propinquorum, placet admodum, ut in virginum coniunctionibus sanctum est, habendo examini auctoritatem quoque iudiciariae cognitionis adiungi, ut, si pares sunt genere ac moribus petitores, is potior aestimetur, quem sibi consulens mulier adprobaverit. <a 371 D. xvii k. Aug. Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.5.4.18.2: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Sed ne forte ii, qui gradu proximo ad viduarum successiones vocantur, et honestas nuptias impediunt, si huiusmodi rei suspicio processerit, eorum volumus auctoritatem iudiciumque succedere, ad quos, etiamsi fatalis sors intercesserit, tamen hereditatis commodum pervenire non possit. <a 371 D. xvii k. Aug. Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.5.4.19: Imperatores Arcadius, Honorius

Celebrandis inter consobrinos matrimoniis licentia huius legis salubritate indulta est, ut revocata prisca iuris auctoritate restinctisque calumniarum fomentis matrimonium inter consobrinos habeatur legitimum, sive ex duobus fratribus sive ex duabus sororibus sive ex fratre et sorore nati sunt, et ex eo matrimonio editi legitimi et suis patribus successores habeantur. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 405 D. iii id. Iun. Nicaeae Stilichone ii et Anthemio cons.>

CJ.5.4.20pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

In coniunctione filiarum in sacris positarum patris expectetur arbitrium: si sui iuris puella sit intra quintum et vicesimum annum constituta, ipsius quoque exploretur adsensus. si patris auxilio destituta, matris et propinquorum et ipsius quoque requiratur adultae iudicium. * Honor. et Theodos. AA. ad Theodorum pp. * <a 408-409 >

CJ.5.4.20.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Si vero utroque orbata parente sub curatoris defensione consistat et inter honestos competitores matrimonii oriatur forte certamen, ut queratur, cui potissimum puella iungenda sit, si puella cultu verecundiae propriam noluerit depromere voluntatem, coram positis propinquis iudici deliberare permissum sit, cui melius adulta societur. <a 408-409 >

CJ.5.4.21: Imperatores Theodosius, Valentinianus

A caligato milite usque ad protectoris personam et sine aliqua sollemnitate matrimoniorum liberam cum ingenuis dumtaxat mulieribus contrahendi coniugii permittimus facultatem. * Theodos. et Valentin. AA. Basso pp. * <a 426 >

CJ.5.4.22: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si donationum ante nuptias vel dotis instrumenta defuerint, pompa etiam aliaque nuptiarum celebritas omittatur, nullus aestimet ob id deesse recte alias inito matrimonio firmitatem vel ex eo natis liberis iura posse legitimorum auferri, inter pares honestate personas nulla lege impediante consortium, quod ipsorum consensu atque amicorum fide firmatur. * Theodos. et Valentin. AA. Hierio pp. * <a 428 D. x k. Mart. Constantinopoli felice et Tauro cons.>

CJ.5.4.23pr.: Imperator Justinus

Imperialis benevolentiae proprium hoc esse iudicantes, ut omni tempore subiectorum commoda tam investigare quam eis mederi procuremus, lapsus quoque mulierum, per quos indignam honore conversationem imbecillitate sexus elegerint, cum competenti moderatione sublevandos esse censemus minimeque eis spem melioris condicionis adimere, ut ad eam respicientes improvidam et minus honestam electionem facilius derelinquant. nam ita credimus dei benevolentiam et circa genus humanum nimiam clementiam quantum nostrae naturae possibile est imitari, qui cottidianis hominum peccatis semper ignoscere dignatur et paenitentiam suscipere nostram et ad meliorem statum reducere: quod si circa nostro subiectos imperio nos etiam facere differamus, nulla venia digni esse videbimur. * Iustinus A. Demostheni p p. * <a 520-523 >

CJ.5.4.23.1: Imperator Justinus

Itaque cum iniustum sit servos quidem libertate donatos posse per divinam indulgentiam natalibus suis restitui postque huiusmodi principale beneficium ita degere, quasi numquam deservissent, sed ingenui nati essent, mulieres autem, quae scaenicis quidem sese ludis immiscuerunt, postea vero sprete mala condicione ad meliorem migravere sententiam et inhonestam professionem effugerunt, nullam spem principalis habere beneficii, quod eas ad illum statum reduceret, in quo, si nihil peccatum esset, commorari potuerint: praesenti clementissima sanctione principale beneficium eis sub ea lege condonamus, ut, si derelicta mala et inhonesta conversatione commodiorem vitam amplexae fuerint et honestati sese dederint, liceat eis nostro supplicare numini, ut divinos adfatus sine dubio mereantur ad matrimonium eas venire permittentes legitimum: <a 520-523 >

CJ.5.4.23.1a: Imperator Justinus

His, qui eis coniungendi sunt, nullo timore tenendis, ne scitis praeteritarum legum infirmum esse videatur tale coniugium, sed ita validum huiusmodi permanere matrimonium confidentibus, quasi nulla praecedente inhonesta vita uxores eas duxerint, sive dignitate praediti sint sive alio modo scaenicas in matrimonium ducere prohibeantur, dum tamen dotalibus omnimodo instrumentis, non sine scriptis tale probetur coniugium. <a 520-523 >

CJ.5.4.23.1b: Imperator Justinus

Nam omni macula penitus direpta et quasi suis natalibus huiusmodi mulieribus redditis neque vocabulum inhonestum eis inhaerere de cetero volumus neque differentiam aliquam eas habere cum his, quae nihil simile peccaverunt: <a 520-523 >

CJ.5.4.23.2: Imperator Justinus

Sed et liberos ex tali matrimonio procreandos suos et legitimos patri esse, licet alios ex priore matrimonio legitimos habeat, ut bona eius tam ab intestato quam ex testamento isti quoque sine ullo impedimento percipere possint. <a 520-523 >

CJ.5.4.23.3: Imperator Justinus

Sed etsi tales mulieres post divinum rescriptum ad preces earum datum ad matrimonium venire distulerint, salvam eis nihilo minus existimationem servari praecipimus tam in aliis omnibus quam ad transmittendam quibus voluerint suam substantiam et suspiciendam competentem sibi legibus ab aliis relictam vel ab intestato delatam hereditatem. <a 520-523 >

CJ.5.4.23.4: Imperator Justinus

Similes vero tale merentibus ab imperatore beneficium mulieribus illas etiam esse volumus, quae dignitatem aliquam, etsi non serenissimo principi supplicaverunt, ultronea tamen donatione ante matrimonium meruerint, ex qua dignitate aliam etiam omnem maculam, per quam certis hominibus legitime coniungi mulieres prohibentur, aboleri penitus oportet. <a 520-523 >

CJ.5.4.23.5: Imperator Justinus

His illud adiungimus, ut et filiae huiusmodi mulierum, si quidem post expurgationem prioris vitae matris suae natae sint, non videantur scaenicarum esse filiae nec subiacere legibus, quae prohibuerunt filiam scaenicae certos homines in matrimonium ducere. <a 520-523 >

CJ.5.4.23.5a: Imperator Justinus

Sin vero ante procreatae sint, liceat preces offerentibus invictissimo principi sacrum sine ullo obstaculo mereri rescriptum, per quod eis ita nubere permittatur, quasi non sint scaenicae matris filiae: nec iam prohibeantur illis copulari, quibus scaenicae filias vel dignitatis vel alterius causae gratia uxores ducere interdicitur, ut tamen omnimodo dotalia inter eos etiam instrumenta conficiantur. <a 520-523 >

CJ.5.4.23.6: Imperator Justinus

Sed et si a scaenica matre procreata, quae usque ad mortem suam in eadem professione duravit, post eius obitum preces imperatoriae clementiae obtulerit et divinam indulgentiam meruerit liberationem maternae iniuriae et nubendi licentiam sibi condonantem, istam quoque posse sine metu priorum legum in matrimonio illis copulari, qui dudum scaenicae filiam uxorem ducere prohibebantur. <a 520-523 >

CJ.5.4.23.7: Imperator Justinus

Immo et illud removendum esse censuimus, quod etiam in priscis legibus, licet obscurius, constitutum est, ut matrimonia inter impares honestate contrahenda non aliter quidem valeant, nisi dotalia instrumenta confecta fuerint, his vero intercedentibus omnimodo firma sint sine aliqua distinctione personarum, si modo liberae sint et ingenuae mulieres, nullaque nefariorum vel incestarum coniunctionum suberit suspicio. <a 520-523 >

CJ.5.4.23.7a: Imperator Justinus

Nam nefarios et incestos coitus omnibus modis amputamus, sicut et illos, qui praeteritarum legum sanctione specialiter vetiti sunt, exceptis videlicet his, quos praesenti lege permisimus legitimique matrimonii iure muniri praecepimus. <a 520-523 >

CJ.5.4.23.8: Imperator Justinus

His itaque per hanc generalem legem ita constitutis et de cetero conservandis, praeteritas etiam huiusmodi coniunctiones ex subiecto tempore factas secundum praedictam dispositionem iudicari praecipimus, ut, si quis talem uxorem ab initio nostri imperii, prout dictum est, iam duxerit et liberos ab ea procreaverit, iustos eos et legitimos et tam ab intestato quam ex testamento pater successores habeat, et legitima in posterum nihilo minus ea uxore permanente procreandi quoque liberi legitimi sint. <a 520-523 >

CJ.5.4.24: Imperator Justinianus

Sancimus, si quis nuptiarum fecerit mentionem in qualicumque pacto, quod ad dandum vel faciendum vel non dandum vel non faciendum concipitur, et sive nuptiarum tempus dixerit sive nuptias nominaverit, non aliter intellegi esse condicionem adimplendam vel extenuandam, nisi ipsa nuptiarum accedat festivitas, et non esse tempus inspiciendum, in quo nuptiarum aetas vel feminis post duodecimum annum accesserit vel maribus post quartum decimum annum completum, sed ex quo vota nuptiarum re ipsa processerint. sic etenim et antiqui iuris contentio dirimetur et immensa librorum volumina ad mediocre modum tandem pervenient. * Iust. A. ad senatum. * <a 530 D. Constantinopoli xi k. Aug. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.4.25pr.: Imperator Justinianus

Si furiosi parentis liberi, in cuius potestate constituti sunt, nuptias possunt contrahere, apud veteres agitabatur. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.4.25.1: Imperator Justinianus

Et filiam quidem furiosi marito posse copulari omnes paene iuris antiqui conditores admiserunt: sufficere enim putaverunt, si pater non contradicat. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.4.25.2: Imperator Justinianus

In filio autem familias dubitabatur. et ulpianus quidem rettulit constitutionem imperatoris marci, quae non de furioso loquitur, sed generaliter de filiis mente capti, sive masculi sive feminae sint qui nuptias contrahunt, ut hoc facere possint etiam non adito principe, et aliam dubitationem ex hoc emergere, si hoc, quod in demente constitutio induxit, etiam in furiosis obtinendum est, quasi exemplo mente capti et furiosi adiuvante. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.4.25.3: Imperator Justinianus

His itaque dubitatis tales ambiguitates decedentes sancimus hoc repleri, quod divi marci constitutioni deesse videtur, ut non solum dementis, sed etiam furiosi liberi cuiuscumque sexus possint legitimas contrahere nuptias, tam dote quam ante nuptias donatione a curatore eorum praestanda: <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.4.25.4: Imperator Justinianus

Aestimatione tamen in hac quidem regia urbe excellentissimi praefecti urbis, in provinciis autem virorum clarissimorum earum praesidum vel locorum antistitum tam opinione personae quam moderatione dotis et ante nuptias donationis constituenda, praesentibus tam curatoribus dementis vel furiosi quam his, qui ex genere eorum nobiliores sunt: <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.4.25.5: Imperator Justinianus

Ita tamen, ut nulla ex hac causa oriatur vel in hac regia urbe vel in provinciis iactura substantiae furiosi vel mente capti, sed gratis omnia procedant, ne tale hominum infortunium etiam expensarum incremento praegravetur. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.4.26pr.: Imperator Justinianus

Si quis alumnam suam libertate donaverit et in matrimonio suo collocaverit, dubitabatur apud antiquos, utrumne huiusmodi nuptiae legitimae esse videantur, an non. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.4.26.1: Imperator Justinianus

Nos itaque vetustam ambiguitatem decedentes non esse vetitum matrimonium censemus. si enim ex adfectu omnes introducuntur nuptiae et nihil impium neque legibus contrarium in tali copulatione spectamus, quare praedictas nuptias inhibendas existimaverimus? nec enim homo sic impius inveniatur, ut, quam ab initio loco filiae habuit, eam postea in suo collocaverit matrimonio, sed ei credendum est, qui eam ab initio non ut filiam educavit et libertate donavit et dignam esse postea suo putavit matrimonio. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.4.26.2: Imperator Justinianus

Ea videlicet persona omnimodo ad nuptias venire prohibenda, quam aliquis, sive alumna sit sive non, a sacrosancto suscepit baptismate, cum nihil aliud sic inducere potest paternam adfectionem et iustam nuptiarum prohibitionem, quam huiusmodi nexus, per quem deo mediante animae eorum copulatae sunt. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.4.27: Imperator Justinianus

Sancimus nuptias, quae inter masculos et feminas maiores vel minores sexagenariis vel quinquagenariis lege iulia vel papia prohibita sunt, homines volentes contrahere et ex nullo modo vel ex nulla parte tales nuptias impediri. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 vel 532 >

CJ.5.4.28pr.: Imperator Justinianus

Si libertam quis uxorem habeat, deinde inter senatores scribatur dignitate illustratus, an solvatur matrimonium, apud ulpianum querebatur, quia lex papia inter senatores et libertas stare conubia non patitur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 vel 532 >

CJ.5.4.28.1: Imperator Justinianus

Nos igitur dei sequentes iudicium non patimur in uno eodemque conubio mariti felicitatem uxori fieri infortunium, ut, quantum vir in altum tollatur, tantum et coniux eius decrescat, immo magis penitus depereat. <a 531 vel 532 >

CJ.5.4.28.2: Imperator Justinianus

Absit itaque a nostro tempore huiusmodi asperitas et firmum maneat matrimonium et uxor marito concreseat et sentiat eius fulgorem stabileque maneat matrimonium ex huiusmodi superventu minime deminutum. <a 531 vel 532 >

CJ.5.4.28.3: Imperator Justinianus

Simili modo si privati hominis filia ad liberti veniat conubium et postea pater mulieris ad senatoris dignitatem fuerit elatus, taceat papiae legis crudelissima sanctio et neque per hunc modum dissolvatur matrimonium inter facti senatoris filiam et libertum, ne soceri prosperitas sine genero inveniatur. <a 531 vel 532 >

CJ.5.4.28.4: Imperator Justinianus

Melius est enim legis papiae severitatem in utroque casu compescere, quam eam sequendo hominum matrimonia dispergere non ex vitio mulieris et mariti, sed ex prospera alterutrius partis fortuna: cum enim ex una radice vitium nascitur, consequens est, ut una lege tollatur. <a 531 vel 532 >

^CJ.5.4.29:

nemo invitam ad scaenam trahat neve eam, quae sponte venerit, postea autem recedere voluerit, retineat neve adhortetur et fideiussiones ab eis de non deserenda scaena accipiat.

^CJ.5.4.29.1:

Quisquis igitur cuiuslibet ordinis vel qualibet potestate praeditus id fecerit, liceat mulieri et praesidem adire, nisi ipse sit is qui vim facit, et episcopum, ut illi eum qui mulieri vim facti ab incepto avertant non ignarum, si restiterit, urbe se eici et patrimonio exui. et haec quidem, si quis aliquam ad scaenam trahit.

^CJ.5.4.29.2:

Sin autem eam quae sponte venerit, quominus rursus abscedat, impediatur, et fideiussiones infirmentur et, si quid a fideiussoribus exactum fuerit, duplum recipiant.

^CJ.5.4.29.3:

Similiter etiam si ab ipsis mulieribus aliquid exactum fuerit, duplum recipiant: praeside et episcopo ea exsecuturis.

^CJ.5.4.29.4:

Ac ne ab initio quidem fideiussiones a mulieribus quae scaenae se dedunt de non deserenda ea exigere liceto.

^CJ.5.4.29.5:

Data licentia episcopo, si provinciae praeses vim inferat, ei resistere et fideiussores a damno defendere. quod si praeses non cedat, liceat episcopo hoc nuntiare, ut praeses et magistratu cadat et bonis ademptis in perpetuum relegatur.

^CJ.5.4.29.6:

Liceat eiusmodi mulieribus etiam nuptias sine imperiali rescripto inire.

^CJ.5.4.29.7:

Hanc autem constitutionem obtinere suis temporibus, ut omnia matrimonia quae olim vetita sunt inhibeantur, nisi quod iam excogitatum est sacro rescripto olim opus fuisse, hodie non amplius.

^CJ.5.4.29.8:

Haec omnia quae sancivit constitutio tamdiu obtinere vult, quamdiu in honesta vita permanent: nam si post nuptias rursus scaenicas se fieri passae sunt, non solum ingenuitate quam habuerunt cadunt, sed nec ullo auxilio neque ex hac neque ex Iustini divinae recordationis constitutione potiantur: nam stupri crimen committunt.

CJ.5.5.0. De incestis et inutilibus nuptiis.

CJ.5.5.1: Imperator Alexander Severus

Liberta eademque uxor tua, si a te invito discessit, conubium cum alio non habet, si modo uxorem eam habere velis. * Alex. A. amphigeni. * <>

CJ.5.5.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neminem, qui sub ditione sit Romani nominis, binas uxores habere posse vulgo patet, cum et in edicto praetoris huiusmodi viri infamia notati sint. quam rem competens iudex inultam esse non patietur. * Diocl. et Maxim. AA. Sebastianae. * <a 285 pp. iii id. Dec. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.5.5.3pr.: Imperator Constantinus

Cum ancillis non potest esse conubium: nam ex huiusmodi contubernio servi nascuntur. * Const. A. patroclo. * <a 319 D. k. Iul. Aquileiae Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.5.5.3.1: Imperator Constantinus

Ideoque praecipimus, ne decuriones in gremia potentissimarum domorum libidine servarum ducente confugiant. si enim decurio clam actoribus atque procuratoribus nescientibus alienae fuerit servae coniunctus, et mulierem in metallum trudi per sententiam iudicis iubemus et ipsum decurionem in insulam deportari, omnibus bonis eius civitati, cuius curialis fuerat, mancipandis, si patria potestate fuerit liberatus nullosque habeat liberos vel parentes vel etiam propinquos, qui secundum legum ordinem ad eius successionem vocantur. <a 319 D. k. Iul. Aquileiae Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.5.5.3.2: Imperator Constantinus

Quod si actores vel procuratores loci, in quo flagitium admissum est, fuerint conscii vel compertum facinus promere noluerint, metallo eos convenit implicari. <a 319 D. k. Iul. Aquileiae Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.5.5.3.3: Imperator Constantinus

Si vero dominus hoc fieri permisit vel postea cognitum celavit, si quidem in agro id factum est, fundus cum mancipiis et pecoribus ceterisque rebus. quae cultui rustico sustententur, fisci viribus vindicetur: si vero in civitate id factum est, dimidiam bonorum omnium partem praecipimus confiscari poenam augentes, quoniam intra domesticos parietes scelus admissum est, quod noluit mox cognitum publicare. <a 319 D. k. Iul. Aquileiae Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.5.5.4pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Qui contra legum praecepta vel contra mandata constitutionesque principum nuptias forte contraxerit, nihil ex eodem matrimonio, sive ante nuptias donatum sive deinceps quoquo modo datum fuerit, consequatur, idque totum, quod ab alterius liberalitate in alterum processerit, ut indigno indignaeve sublatum fisco vindicari sancimus: * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad Andromachum com. rer. privat.* <d. vii k. Mart. >

CJ.5.5.4.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Exceptis tam feminis quam viris, qui aut errore acerrimo, non adfectato insimulatoque, neque ex causa vili decepti sunt aut aetatis lubrico lapsi. <d. vii k. Mart. >

CJ.5.5.4.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quos tamen ita demum legis nostrae laqueis eximi placuit, si aut errore comperto, aut ubi ad legitimos pervenerint annos, coniunctionem huiusmodi sine ulla recrastinatione diremerint. <d. vii k. Mart. >

CJ.5.5.5: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Fratris uxorem ducendi vel duabus sororibus coniungendi penitus licentiam submovemus, nec dissoluto quocumque modo coniugio. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 393 d.... k. Dec. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.5.5.6pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis incesti vetitique coniugii sese nuptiis funestavit, proprias quamdiu vixerit teneat facultates, sed neque uxorem neque filios ex ea editos habere credatur. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 396 D. vi id. Dec. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.5.5.6.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Nihil prorsus praedictis nec per interpositam quidem personam vel donet superstes vel mortuus derelinquat. <a 396 D. vi id. Dec. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.5.5.6.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Dos si qua forte sollemniter aut data aut promissa fuerit, iuxta ius antiquum fisci nostri commodis cedat. <a 396 D. vi id. Dec. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.5.5.6.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Testamento suo extraneis nihil relinquat, sed sive testato sive intestato legibus ei et iure succedant, si qui forte ex iusto et legitimo matrimonio editi fuerint, hoc est de descendentibus filius filia nepos neptis pronepos proneptis, de ascendentibus pater mater avus avia, de latere frater soror patruus amita. <a 396 D. vi id. Dec. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.5.5.6.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Testandi sane ita demum habeat facultatem, ut his tantum personis pro iuris ac legum quod voluerit arbitrio relinquat, quas succedere imperialis praecepti tenore mandavimus: ita tamen, ut hereditate defuncti penitus arceatur, si quis ex his quos memoravimus in contrahendis incestis nuptiis consilium inisse monstrabitur, successuro in locum illius, qui post eum gradum proximus invenitur. <a 396 D. vi id. Dec. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.5.5.6.5: Imperatores Arcadius, Honorius

Ea sane, quae de viris cavimus, etiam de feminis, quae praedictorum sese consortiis commaculaverint, custodiantur. <a 396 D. vi id. Dec. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.5.5.6.6: Imperatores Arcadius, Honorius

Memoratis vero personis non extantibus fisco locus pateat. <a 396 D. vi id. Dec. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.5.5.7pr.: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Humilem vel abiectam feminam minime eam iudicamus intellegi, quae, licet pauper, ab ingenuis tamen parentibus nata sit. * Valentin. et Marcian. AA. Palladio pp. * <a 454 D. prid. non. April. Constantinopoli Aetio et studio vv. cc. cons.>

CJ.5.5.7.1: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Unde licere statuimus senatoribus et quibuscumque amplissimis dignitatibus praeditis, ex ingenuis natas quamvis pauperes in matrimonium sibi adsciscere, nullam que inter ingenuas ex divitiis et opulentiore fortuna esse distantiam. <a 454 D. prid. non. April. Constantinopoli Aetio et studio vv. cc. cons.>

CJ.5.5.7.2: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Humiles vero abiectasque personas eas tantummodo mulieres esse censemus: ancillam ancillae filiam, libertam, libertae filiam, scaenicam vel scaenicae filiam, tabernariam vel tabernarii vel lenonis aut harenarii filiam, aut eam quae mercimoniis publice praefuit: ideoque huiusmodi inhibuisse nuptias senatoribus harum feminarum, quas nunc enumeravimus. <a 454 D. prid. non. April. Constantinopoli Aetio et studio vv. cc. cons.>

CJ.5.5.8: Imperator Zeno

Licet quidam Aegyptiorum idcirco mortuorum fratrum sibi coniuges matrimonio copulaverint, quod post illorum mortem mansisse virgines dicebantur, arbitrati scilicet, quod certis legum

conditoribus placuit, cum corpore non convenerint, nuptias re non videri contractas, et huiusmodi conubia tunc temporis celebrata firmata sunt, tamen praesenti lege sancimus, si quae huiusmodi nuptiae contractae fuerint, earumque contractores et ex his progenitos antiquarum legum tenori subiacerent nec ad exemplum Aegyptiorum, de quibus superius dictum est, eas videri fuisse firmatas vel esse firmandas. * Zeno A. Epinico pp. * <a 475 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum leonis iunioris.>

CJ.5.5.9: Imperator Zeno

Ab incestis nuptiis universi qui nostro reguntur imperio noverint temperandum. nam rescripta quoque omnia vel pragmaticas formas aut constitutiones impias, quae quibusdam personis tyrannidis tempore permiserunt scelesto contubernio matrimonii nomen imponere, ut fratris filiam vel sororis et eam, quae cum fratre quondam nuptiali iure habitaverat, uxorem legitimam turpissimo consortio liceret amplecti, aut ut alia huiusmodi committerentur, viribus carere decernimus, ne dissimulatione culpabili nefanda licentia roboretur. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 476-484 >

CJ.5.6.0. De interdicto matrimonio inter pupillam et tutorem seu curatorem liberosque eorum.

CJ.5.6.1: Imperatores Severus, Antoninus

Senatus consulti auctoritatem, quo inter pupillam et tutoris filium conubium saluberrime sublatum est, circumveniri rusticitatis et imperitiae velamentis non oportet. * Sev. et Ant. AA. mario. * <a 215 pp. vii id. Febr. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.5.6.2: Imperator Alexander Severus

Mater pupillae cum tutore filiae suae vel filio tutoris nuptias contrahere non prohibetur. * Alex. A. burrio. * <a 223 pp. non. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.6.3pr.: Imperator Gordianus

Cum proponas ei, quam matrimonio tuo iunctam suggeris, post liberos susceptos curatorem patrem tuum datum, quem contendis nec te in potestate habuisse: cum rite contractum matrimonium ex post facto vitari non potuerit, iusta interpretatione metuere non debes, ne liberi quos habetis non ex iusto matrimonio suscepti videantur. * Gord. A. rogatiano. * <>

CJ.5.6.3.1: Imperator Gordianus

Ut autem omnis scrupulus auferatur, insistere pater tuus debet nec non et uxor tua, ut alius loco eius detur: habebit enim facultatem repetendae rationis negotiorum gestorum ab eo qui fuerit substitutus. <>

CJ.5.6.4: Imperator Philippus

Libertinum, qui filio suo naturali, quem in servitute suscepit, postea manumisso pupillam suam eandemque patroni sui filiam in matrimonio collocavit, ad sententiam amplissimi ordinis, qui huiusmodi nuptiis interdicendum putavit, pertinere dubitari non oportet. * Philippo. A. hygiae. * <>

CJ.5.6.5: Imperator Philippus

Curatorem adulto suo filiam suam nuptui collocare non posse falso tibi persuasum est. * Philippo. A. et Philippo. c. apuleio. * <a 245 pp. xv k. Sept. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.5.6.6pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Si patris tui pupillam nondum reddita tutelae ratione vel post redditam nondum exacto quinto et vicesimo nec non etiam utili anno uxorem duxisti, nec matrimonium cum ea habuisse nec filium ex huiusmodi coniunctione procreasse videri potes. * Valer. et Gallien. AA. Lucio. * <a 260 pp. id. Mai. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.5.6.6.1: Imperatores Valer., Gallien.

Sane si hoc pater puellae, cum decederet, postulavit, et nuptiae rite contractae et filius videtur

iure susceptus. <a 260 pp. id. Mai. Saeculare ii et Donato conss.>

CJ.5.6.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tutor vel curator pupillam vel adultam quondam suam sibi vel filio suo nullo divino impetrato beneficio in matrimonio collocaverit, manet infamia contra eum velut confessum de tutela, quia huiusmodi coniunctione fraudem administrationis tegere laboravit, et dos data per conditionem repeti potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. paregorio. * <>

CJ.5.6.8: Imperatores Leo, Anthemius

Si quis tutoris vel curatoris nomine usurpato, id est pro tutore seu pro curatore vel negotiorum gestore res pupillae administraverit eamque sibi filiove suo copulaverit, tales nuptias stare et non ad exemplum tutorum infirmari, ne ex huiusmodi subtili vel maligno tractatu matrimonia seu proles ex his progenita vel dos super his data vel promissa aliquam laesionem vel calumniam patiantur. * Leo et Anthem. AA. Erythrio pp. * <a 469 D. k. Iul. Marciano conss.>

CJ.5.7.0. Si quacumque praeditus potestate vel ad eum pertinentes ad suppositarum iurisdictioni suae adspirare temptaverint nuptias.

CJ.5.7.1pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis ordinaria vel qualibet praeditus potestate circa nuptias invitis ipsis vel parentibus contrahendas, sive pupillae sive apud patres virgines sive viduae erunt, sive et iuris sui viduae, denique cuiuscumque sortis, occasione potestatis utatur et minacem favorem suum invitis his, quorum utilitas agitur, exhibere aut exhibuisse detegitur, hunc, licet prohibitas nuptias non peregerit, attamen pro tali conamine multae librarum auri decem obnoxium statuimus et, cum honore abierit, peractam dignitatem usurpare prohibemus, tali scilicet poena, ut, si circa honorem eum, quo male usus est, vindicandum statutis nostris parere noluerit, eam provinciam, in qua sibi usurpaverit, habitare per iuge biennium non sinatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Neoterio pp. * <a 380 D. xv k. Iul. the ssalonicae Gratiano v et Theodosio AA. conss.>

CJ.5.7.1.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Illo videlicet adiciendo, ut et in potestate adhuc constituto liceat personae, quam huiusmodi ambitu circumire temptaverit, confestim contestatione proposita cum sua suorumque domo iurisdictionem eius evitare, curaturis hoc uniuscuiusque civitatis defensoribus et eiusdem iudicis apparitoribus. <a 380 D. xv k. Iul. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. conss.>

CJ.5.7.1.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Et quidem si haec pravitas ordinarii iudicis erit, universa eius domus ratio atque omnia vel civilia vel criminalia negotia, quamdiu idem in administratione fuerit, vicario competant. <a 380 D. xv k. Iul. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. conss.>

CJ.5.7.1.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sin autem vicarius vel similis potestatis vim in huiusmodi contrahendo matrimonio molietur, vicissim ordinarius iudex intercessor existat. <a 380 D. xv k. Iul. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. conss.>

CJ.5.7.1.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sin erunt uterque suspecti, ad illustrem praefecturam specialiter talium domorum, quamdiu idem administraverit, tuitio pertineat. <a 380 D. xv k. Iul. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. conss.>

CJ.5.8.0. Si nuptiae ex rescripto petantur.

CJ.5.8.1pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Quidam vetusti iuris ordine praetermisso obreptione precum nuptias, quas se intellegunt non mereri, de nobis existimant postulandas, saepe habere puellae consensum confingentes. quapropter tale sponsalium genus praesentis legis definitione prohibemus. * Honor. et Theodos.

AA. Theodoro pp. * <a 409 D. k. Febr. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.5.8.1.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis igitur contra hanc definitionem nuptias precum subreptione meruerit, amissionem bonorum et poenam deportationis subiturum se esse non ambigat et amisso iure matrimonii, quod prohibita usurpatione meruerit, filios se ex hac coniunctione susceptos iustos non habiturum nec umquam postulatae indulgentiae adnotationisve indulto efficacem se veniae effectum meruisse: exceptis his, qui parentum sponsionem de nuptiis filiarum impleri desiderant vel sponsalia, hoc est arrarum data nomine, reddi sibi praecepto legum cum statuta poena deposcunt. <a 409 D. k. Febr. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.5.8.2pr.: Imperator Zeno

Nefandissimum scelus fratris sororisve filiae nuptiarum, quod sacratissimis constitutionibus sub gravissimae poenae interminatione damnatum est, iterato praesentis divinae sanctionis tenore modis omnibus prohibemus. * Zeno A. Basilio pp. * <>

CJ.5.8.2.1: Imperator Zeno

Precandi quoque in posterum super tali coniugio, immo potius contagio, cunctis licentiam denegamus, ut unusquisque cognoscat impetrationem quoque rei, cuius est denegata petitio, nec si per subreptionem post hunc diem obtinuerit, sibimet profuturam. <>

CJ.5.9.0. De secundis nuptiis.

CJ.5.9.1pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si qua mulier nequaquam luctus religionem priori viro nuptiarum festinatione praestiterit, ex iure quidem notissimo sit infamis. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 380 pp. xv k. Ian. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.5.9.1.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Praeterea secundo viro ultra tertiam partem bonorum in dotem ne det neque ei testamento plus quam tertiam partem relinquat. <a 380 pp. xv k. Ian. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.5.9.1.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Omnium praeterea hereditatum legatorum fideicommissorum suprema voluntate relictorum, mortis causa donationum sit expers. haec namque ab heredibus vel coheredibus aut ab intestato succedentibus vindicari iubemus, ne in his, quibus correctionem morum induximus, fisci videamur habere rationem. <a 380 pp. xv k. Ian. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.5.9.1.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

His etiam amittendis, quae prior maritus ei suprema reliquerit voluntate, quamquam haec, quae mulieri a priore viro relinquuntur et per immaturum matrimonium vacuata esse coeperunt, primo a decem personis edicto praetoris enumeratis, id est adscendentibus et descendentibus et ex latere usque ad secundum gradum, scilicet gradibus servatis, deinde praesumi a fisco iubemus. <a 380 pp. xv k. Ian. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.5.9.1.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Eandem quoque mulierem infamem redditam hereditates ab intestato, vel legitimas vel honorarias, non ultra tertium gradum sinimus vindicare. <a 380 pp. xv k. Ian. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.5.9.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si qua ex feminis perditio marito intra anni spatium alteri festinavit innubere (parvum enim temporis post decem menses servandum adicimus, tametsi id ipsum exiguum putemus) , probrosus inusta notis honestioris nobilisque personae et decore et iure privetur atque omnia, quae de prioris mariti bonis vel iure sponsalium vel iudicio defuncti coniugis consecuta fuerat, amittat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 381 D. iii k. Iun. Constantinopoli

Eucherio et Syagrio conss.>

CJ.5.9.3pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Feminae, quae susceptis ex priore matrimonio filiis ad secundas post tempus luctui statutum transierint nuptias, quidquid ex facultatibus priorum maritorum sponsalium iure, quidquid etiam nuptiarum sollemnitate perceperint, aut quidquid mortis causa donationibus factis aut testamenti iure directo aut fideicommissi vel legati titulo vel cuiuslibet munificae liberalitatis praemio ex bonis, ut dictum est, priorum maritorum fuerint adsecutae, id totum, ita ut perceperint, integrum ad filios, quos ex praecedente coniugio habuerint, transmittant vel ad quemlibet ex filiis (dummodo ex his tantum, quos tali successione dignissimos iudicamus), in quem contemplatione meritorum liberalitatis suae iudicium mater crediderit dirigendum. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Floro pp. * <a 382 D. xv k. Ian. Constantinopoli Antonio et Syagrio conss.>

CJ.5.9.3.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nec quicquam eadem feminae ex isdem facultatibus abalienandi in quamlibet extraneam personam vel successionem ex alterius matrimonii coniunctione susceptam praesumant atque habeant potestatem: possidendi tantum ac fruendi in diem vitae, non etiam abalienandi facultate concessa. nam si quid ex isdem rebus in alium quemlibet fuerit ab ea translatum, ex maternis redintegrabitur facultatibus, quo illibata ad hos quos statuimus liberos bona et incorrupta perveniant. <a 382 D. xv k. Ian. Constantinopoli Antonio et Syagrio conss.>

CJ.5.9.3.1a: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Illud etiam addimus legi, ut, si aliquis ex isdem filiis, quos ex priore matrimonio susceptos esse constabit, forte decesserit, matre iam secundis nuptiis funestata, aliis etiam ex eodem matrimonio progenitis liberis superstitibus, id, quod per eandem successionem ab intestato vel ex testamento suae posteritatis mater videbitur consecuta, in diem vitae pro sibi debita portione sola tantum possessione delata, omne his qui supererunt ex priore susceptis matrimonio filiis relinquat nec super istiusmodi facultatibus testandi in quamlibet aliam extraneam personam vel quicquam alienandi habeat potestatem. <a 382 D. xv k. Ian. Constantinopoli Antonio et Syagrio conss.>

CJ.5.9.3.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quod si nullam ex priore matrimonio habuerit successionem vel natus native decesserint, omne, quod quoquo modo percepit, pleni proprietate iuris obtineat atque ex his nanciscendi dominii et testandi circa quem voluerit liberam habeat potestatem. <a 382 D. xv k. Ian. Constantinopoli Antonio et Syagrio conss.>

CJ.5.9.4pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Cum aliis sanctionibus iusserimus materna bona integra ad liberos pervenire, quod tamen mulier mariti largitate perceperit, ex eo tantum liberi coniugio procreati sibi speciale tamquam paternum noverint vindicandum. * Honor. et Theodos. AA. Mariniano pp. * <a A.422 D. iii non. nov Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. conss.>

CJ.5.9.4.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Itaque si habens filios in secundas nuptias fortasse transierit, sponsaliciam largitatem, quam vir secundus contulerit in uxorem, tantummodo filii qui ex secundo matrimonio suscepti sunt pro soliditate possideant, nec prosit liberis ex priore susceptis marito, quod mulier in tertia minime vota migraverit. <a A.422 D. iii non. nov Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. conss.>

CJ.5.9.4.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Quod si posterior vir sine liberis ex eodem matrimonio susceptis decesserit, quidquid ab eo ex sponsalium largitate uxor fuerit consecuta, id sibi iurique suo sciat esse collatum, etiamsi ex priore matrimonio donator filios reliquisset doceatur. <a A.422 D. iii non. nov Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. conss.>

CJ.5.9.4.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Ad maternas sane veniens vel ex hoc vel ex quodlibet alio titulo facultates omnis posteritas ex quocumque suscepta viro pro debita sibi portione, ut a matre vel spontanea largitate vel per testamentum eius fuerit collata, possideat. <a A.422 D. iii non. nov Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.5.9.4.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Nos enim hac lege id praecipue custodiendum esse decrevimus, ut ex quocumque coniugio suscepti filii patrum suorum sponsalicias retineant facultates. <a A.422 D. iii non. nov Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.5.9.5pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Generaliter censemus, quoquo casu constitutiones ante hanc legem mulierem liberis communibus, morte mariti matrimonio dissoluto, quae de bonis mariti ad eam devoluta sunt servare sanxerunt, isdem casibus maritum quoque quae de bonis mulieris ad eum devoluta sunt morte mulieris matrimonio dissoluto communibus liberis servare, nec interesse, si alter pro marito donationem ante nuptias vel pro muliere dotem crediderit offerendam. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. vii id.Sept. Constantinopoli Theodosio A.Xvii et Festo cons.>

CJ.5.9.5.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Haec observari praecipimus, licet res ante nuptias donatae, ut adsolet fieri, in dotem a muliere redigantur. <a 439 D. vii id.Sept. Constantinopoli Theodosio A.Xvii et Festo cons.>

CJ.5.9.5.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Dominium autem rerum, quae liberis vel huius legis vel praeteritarum constitutionum auctoritate servantur, ad liberos pertinere decernimus. itaque defuncto eo, qui eas liberis reservabat, extantes ab omni possessore liberi vindicabunt, consumptas ab heredibus eius exigent, qui eas servare debuerat. <a 439 D. vii id.Sept. Constantinopoli Theodosio A.Xvii et Festo cons.>

CJ.5.9.5.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Alienandi sane vel obligandi suo nomine eas res, quae liberis servari praeceptae sunt, eis qui reservaturi sunt adempta licentia est. <a 439 D. vii id.Sept. Constantinopoli Theodosio A.Xvii et Festo cons.>

CJ.5.9.5.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Negotia vero liberorum patri utiliter administrare concedimus. <a 439 D. vii id.Sept. Constantinopoli Theodosio A.Xvii et Festo cons.>

CJ.5.9.5.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Dividendi quoque res inter eos ipsos liberos parentibus pro suo arbitrio vel eligendi quem voluerint licentiam non negamus. <a 439 D. vii id.Sept. Constantinopoli Theodosio A.Xvii et Festo cons.>

CJ.5.9.5.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In his autem casibus, in quibus res ut paternas mater liberis communibus servare praecepta est, hoc est ubi morte mariti matrimonio dissoluto mulier ad alias nuptias venit, vel ubi ut maternas patrem liberis communibus servare censuimus, hoc est ubi morte mulieris matrimonio dissoluto vir ad alias nuptias venit, si hereditatem eius parentis qui prior mortuus est non adierint liberi, licebit eis, tamquam eius tantum res fuerint qui posterior moritur, eas sibimet vindicare, scilicet si vel eius qui posterior moritur hereditatem crediderint adeundam, ne, quod favore liberorum inductum est, quibusdam casibus ad laesionem eorum videatur inventum. <a 439 D. vii id.Sept. Constantinopoli Theodosio A.Xvii et festo con ss.>

CJ.5.9.5.7: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Illud etiam humanis sensibus huic legi credidimus inserendum, ut eo quoque casu, quo lucratur vel mulier res, quae ad eam a marito perveniunt, vel maritus eas, quae ex bonis mulieris ad eum transeunt (hoc est ubi primum matrimonium alterius morte dissolvitur nec superstes ad secundas nuptias venit), si res vel maritus vel uxor (hoc est qui superstes est) non consumpserit vel alienaverit (quod eis ad secundas nuptias non venientibus quasi rerum dominis concessum esse non dubium est), liberis liceat res a patre profectas ut paternas, a matre ut maternas accipere. <a 439 D. vii id.Sept. Constantinopoli Theodosio A.Xvii et Festo cons.>

CJ.5.9.6pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Hac edictali lege in perpetuum valitura sancimus, si ex priore matrimonio procreatis liberis pater vel mater ad secunda vel tertia aut ulterius repetiti matrimonii vota migraverit, non sit ei licitum novercae seu vitrico testamento vel sine scriptura seu codicillis, hereditatisve iure sive legati vel fideicommissi titulo plus relinquere, nec dotis aut ante nuptias donationis nomine seu mortis causa habita donatione conferre nec inter vivos conscribendis donationibus (quae etsi constante matrimonio civili iure interdictae sint, morte tamen donatoris ex certis causis confirmari solent), quam filio vel filiae, si unus vel una extiterit. * Leo et Anthem. AA. Erythrio pp. * <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.1: Imperatores Leo, Anthemius

Quod si plures liberi fuerint, singulis aequas partes habentibus minime plus, quam ad unumquemque eorum pervenerit, ad eorum liceat vitricum novercamve transferri. <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.2: Imperatores Leo, Anthemius

Sin vero non aequis portionibus ad eosdem liberos memoratae transierint facultates, tunc quoque non liceat plus eorum novercae vel vitrico testantem relinquere vel donare seu dotis vel ante nuptias donationis titulo conferre, quam filius vel filia habet, cui minor portio ultima voluntate derelicta vel data fuerit aut donata, ita tamen, ut quarta pars, quae isdem liberis debetur ex legibus, nullo modo minuatur nisi ex his causis, quae de inofficioso excludunt querellas. <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.3: Imperatores Leo, Anthemius

Quam observationem in personis etiam avi et aviae, proavi et proaviae, nepotum vel neptum, item pronepotum vel proneptum, sive in potestate sive emancipati emancipataeve sint, ex paterna vel materna linea venientibus, custodiri censemus. sin vero plus quam statutum est aliquid novercae vel vitrico relictum vel donatum aut datum fuerit, id quod plus relictum vel donatum aut datum fuerit, tamquam non scriptum neque derelictum vel donatum aut datum ad liberorum personas deferri et inter eas dividi iubemus: omni circumscriptione, si qua per interpositam personam vel alio quocumque modo fuerit excogitata, cessante. <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.4: Imperatores Leo, Anthemius

His illud adiungimus, ut mulier in his casibus, in quibus ante nuptias donationes, ceteras etiam res a marito ad se devolutas secundum priorum legum statuta liberis communibus ut paternas servare compellitur (hoc est ubi morte mariti matrimonio dissoluto ad alias nuptias venerit), immobilium rerum et mancipiorum annonarumque civilium usu fructu dumtaxat vitae suae temporibus potiat, alienatione earum penitus interdicta: <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.5: Imperatores Leo, Anthemius

Mobilium vero rerum, iustis pretiis aestimatione habita per eos, quos utraque pars elegerit, arbitros iudicatuos interposito sacramento, simili modo usum fructum habeat, si idoneam fideiussionem praebuerit, quod easdem res mobiles vel earum pretium filiis et filiabus ex eodem

matrimonio procreatis vel post mortem eorum nepotibus et neptibus ex isdem liberis procreatis, sive omnibus vel uno unave superstite mori contigerit, secundum legum modum restituat: <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.6: Imperatores Leo, Anthemius

Vel certe si fideiussiones idoneas praestare distulerit aut nequiverit, praedictae res mobiles necdum matri a liberis traditae apud eosdem manebunt: solutae vero eidem matri vel ab eadem detentae restituentur liberis, si tamen ab his fideiussio idonea matri fuerit oblata, qua caveri debet, quod eidem superstiti pro usu fructu earundem rerum mobilium vel pretio, quo taxatae sunt, usurarum nomine centesimae partem tertiam annuis quibusque temporibus praestare non differant, ita ut in eadem fideiussione hoc quoque caveatur, quod a filiis filiabusque et ex his genitis liberis, si ante eandem matrem omnes eos obire contigerit, omnes res praedictae mobiles secundum legum moderationem matri, ut ad eandem lucrum redeat luctuosum, restituentur. <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.7: Imperatores Leo, Anthemius

Erit itaque licitum utrilibet parti, quae fideiussionem praebuerit, si sibi commodum esse perspexerit, his rebus mobilibus uti frui easdemque dare mutuo vel obligare vel vendere, ut ex his maxime liberi adquirentes possint materno adfectui sine suo incommodo servire. <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.8: Imperatores Leo, Anthemius

Sin autem utraque pars praedictam fideiussionem dissimulaverit aut forte offerre nequiverit, eadem res apud mulierem usque in diem vitae suae manebunt. <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.9: Imperatores Leo, Anthemius

Omnibus videlicet isdem maritalibus facultatibus, his etiam, quas habet habiturave est, tamquam si iure pignoris vel hypothecae suppositae sint, super eadem ante nuptias donatione vel rebus aliis ad eam ex mariti substantia devolutis ex eo die, quo eadem res ad eam pervenerint, liberis obligatis, ut, si quis post traditas matri vel detentas ab ea res (si ita contigerit) contractum aliquem cum eadem muliere inierit, quae se repetitis nuptiis copulaverit, in vindicandis isdem suppositis rebus posterior habeatur, liberis, qui ex eodem matrimonio procreati sunt, et nepotibus neptibusve, qui ex his liberis geniti sunt, sine dubio praeponendis. <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.10: Imperatores Leo, Anthemius

Sin vero liberorum suorum adfectione servata pater materve ad alias nuptias migrare noluerit, neque vir his, quae de bonis uxoris ad se transeunt, neque mulier rebus, quae ex substantia mariti ad se pervenerint, pro suo arbitrio uti vel eas vendere aut quocumque iure vel modo eas alienare vel pignoris iure sive hypothecae (si voluerint) obligare, utpote domini earum, prohibebuntur. <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.6.11: Imperatores Leo, Anthemius

Extantes autem praedictas res, si non fuerint alienatae sive consumptae vel suppositae, licebit liberis vindicare etiam non adeuntibus hereditatem parentum. <a 472 D. ii.K.Mart.Marciano cons. >

CJ.5.9.7: Imperator Zeno

In quibus casibus pater dotem, mater ante nuptias donationem vel alias res ad se ex altera parte devolutas filiis utriusque sexus servare praecepti sunt, si quem ex filiis vel filiabus ante patris vel matris obitum mori contigerit sive ante secundas nuptias sive postea, filio vel filia vel nepte aut nepote vel pluribus patre suo adhuc vivo vel matre superstite derelictis, portionem, quae

defuncto filio vel filiae debebatur vel lucrum ex ea non ad fratres vel sorores mortui, sed ad filios eius vel filias vel nepotes utriusque sexus aut pronepotes avis vel proavis superstitionibus pervenire decernimus: eligendi videlicet quos voluerint ex liberis superstitionibus non adempta licentia. *

Zeno A. Sebastiano pp. * <a 478 d.K.Mart. Marciano cons. >

CJ.5.9.8pr.: Imperator Justinianus

Si quis prioris matrimonii filiorum ante secundas nuptias patris vel matris mortuus fuerit filiis a se vel nepotibus vel pronepotibus relictis, partem eius non ad fratres vel, si nullus alius frater vel soror sit, ad patrem vel matrem eius pervenire, sed ad filios vel nepotes vel pronepotes eiusdem mortuae personae sancimus, ut, sive unus sive plures sint, eam tantummodo partem vindicare possint, quae mortuo competit. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. iii id. Dec. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.9.8.1: Imperator Justinianus

Illud etiam certa sanctione definire censemus, ut, si quis vel si qua ex aliquo matrimonio filiis procreatis minime ad secundas venerit nuptias, ut eo modo liceat quidem genitori res ex priore coniugio sibi adquisitas quo modo voluerit alienare vel administrare, si quae vero earum minime sint alienatae, possint liberi etiam non adeuntes paternam vel maternam hereditatem eas vindicare, certum esse sancimus, quod etiam illa de cetero videbitur earundem fuisse rerum alienatio, quae in testamento genitoris vel specialiter relinquendo vel generaliter heredem instituendo facta sit. <a 528 D. iii id. Dec. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.9.8.2: Imperator Justinianus

Talem vero licentiam filiis, ut etiam non adeuntes paternam vel maternam hereditatem lucra vindicarent, quae parens eorum ex matrimonio, quod secundo toro minime mutavit, sibi adquisita non alienavit, nullo modo eis concedimus, si paternam vel maternam hereditatem ab intestato ex parte (si forte alii etiam ex anteriore matrimonio morienti parenti filii sint) sibi adquisierint. <a 528 D. iii id. Dec. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.9.8.3: Imperator Justinianus

In illo etiam veterem sanctionem adimplentes praecipimus exemplo matris, cuius res post secundas nuptias filiis ex priore matrimonio natis suppositae sunt ad conservanda eis lucra, quae ex priore marito ad eam pervenerunt, patris quoque bona, quae habet habiturusque est, filiis ex priore matrimonio natis post secundas eius nuptias ad ea conservanda, quae ex eorum matre lucratus est, supposita esse. <a 528 D. iii id. Dec. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.9.8.4: Imperator Justinianus

Illius etiam patris, qui in sua potestate talem liberum vel liberos habens maternam eis substantiam vel ex materna linea ad eos devolutam servare compellitur, isdem liberis bona supposita esse ad conservandas easdem maternas res decernimus : ita tamen, ut occasione talium hypothecarum neque patris neque matris filii valeant administrationem perscrutari vel aliquam eis movere super hoc quaestionem, cum perspicui iuris sit, etiamsi alienata sint eorum bona, quae extra memorata lucra vel maternas res sunt, ius hypothecae integrum isdem manere filiis. <a 528 D. iii id. Dec. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.9.9pr.: Imperator Justinianus

Quoniam praeteritae leges omnia, quae liberis ex priore matrimonio procreatis mulier quidem secundo marito, vir autem uxori secundae dotis vel ante nuptias donationis nomine vel alio quocumque modo dederit vel reliquerit ampliora his, quae uni filio vel filiae ex anteriore matrimonio progenitis danda vel relinquenda sunt, revocata ad solos filios ex priore matrimonio natos pervenire constituerunt nullaue in hac parte filiorum ex secundo matrimonio natorum mentio facta est, hoc quoque corrigentes omnia quae memorato modo revocantur non solum ad

filios prioris matrimonii, sed etiam ad eos qui ex secundis nuptiis nati fuerint pertinere et in capita inter omnes dividenda sancimus. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D.

id.April.Constantinopoli Decio vc.Cons.>

CJ.5.9.9.1: Imperator Justinianus

Ad haec lucra, quae marito vel uxori ex dote vel ante nuptias donatione occasione repudii accedunt, indistincte post secundas eorum nuptias liberis ex priore coniugio procreatis ad similitudinem matrimonii morte dissoluti servari nec de cetero repudii causam requiri vel aliam in ea re exquisitionem fieri. <a 529 D. id.April.Constantinopoli Decio vc.Cons.>

CJ.5.9.10pr.: Imperator Justinianus

Cum apertissime legibus cavetur ingratos liberos a maiorum suorum hereditate merito esse repellendos, si hoc idem in suis elogiis conscripserint et re vera fuerit revelatum, reclamare videtur huiusmodi sanctioni divalis constitutio leonis inclitae recordationis, quam super filiis ex priore matrimonio procreatis conscripsit. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv.K.Oct Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.9.10.1: Imperator Justinianus

Nam cum necessitas est patri vel matri, qui ad secunda vota migraverunt, tantum praestare per quamcumque causam secundo marito vel novercae quantum filio vel filiae ex anterioribus nuptiis progenitis qui partem minimam habiturus est reliquerit, maxima iniquitas ex hac sanctione contra genitores efficiebatur. <a 529 D. xv.K.Oct Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.9.10.2: Imperator Justinianus

Liberi etenim scientes, quod omnimodo aliquid sibi a genitoribus suis et nolentibus relinquendum est, et tantum, quantum secundus maritus vel noverca acceperit, cum omni licentia et lascivia suos genitores iniuriis adficiebant. <a 529 D. xv.K.Oct Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.9.10.3: Imperator Justinianus

Quapropter sancimus ingratos re vera liberos neque hoc beneficium, quod divalis constitutio leonis Augustae memoriae eis praestitit, in posterum posse sibi vindicare, sed quasi ingratos ab omni huiusmodi lucro repelli. <a 529 D. xv.K.Oct Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.9.10.4: Imperator Justinianus

Quam observationem in personis etiam avi et aviae, proavi et proaviae, nepotum vel neptum, item pronepotum et proneptum, sive in potestate sive emancipati emancipataeve sint, ex paterna vel materna linea venientibus custodiri censemus. <a 529 D. xv.K.Oct Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.9.10.5: Imperator Justinianus

Sed quemadmodum genitoribus providimus, ita et innocuam posteritatem nullis adfici iniuriis patimur, ut non genitores, qui sese secundis nuptiis devoverunt, inrationabile odium ad priores liberos forsitan habentes sine iusta ratione eos ingratos vocare concedantur. <a 529 D. xv.K.Oct Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.9.10.6: Imperator Justinianus

Eos etenim liberos huiusmodi beneficio defraudari volumus, qui re ipsa ingrati circa suam antiquitatem ab heredibus genitorum liquidis et indubitatis probationibus convicti fuerint ex huiusmodi casibus, qui antea priscis legibus enumerati sunt. <a 529 D. xv.K.Oct Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.10.0. Si secundo nupserit mulier, cui maritus usum fructum reliquerit.

CJ.5.10.1pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si usum fructum maritus rerum suarum decedens uxori reliquerit eaque in secundas nuptias

consortiumque convenerit, usum fructum, quem ex priore marito consecuta fuerit, amittat atque eum filiis ex die quo nupserit mature restituat. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. * <a 392 D. id.Mart.Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.5.10.1.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quod si liberos ex priore matrimonio adhuc imbecillitas habebit infantiae nec munitur tutoris auxilium ac per huiusmodi occasionem mater quae relicta fuerant usurpaverit, omnia, cum legitime repetantur, cum competentibus fructibus ad liquidum deducta ratione restituet. <a 392 D. id.Mart.Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.5.10.1.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Haec de usu fructu, quem vir extremam constituentis voluntatem de rebus propriis uxori reliquerit. de usu fructu vero rerum ante nuptias donatarum ea servari quae anteriores constitutiones decreverunt sancimus. <a 392 D. id.Mart.Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.5.11.0. De dotis promissione vel nuda pollicitatione.

CJ.5.11.1: Imperator Alexander Severus

Frustra existimas actionem tibi competere, quasi promissa dos tibi nec praestita sit, cum neque species ulla nec quantitas promissa sit, sed hactenus nuptiali instrumento adscriptum, quod ea quae nubebat dotem dare promiserit. * Alex. A. Claudio. * <a 231 pp.K.Aug. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.5.11.2: Imperator Gordianus

Si pro dote promissa usuras dare socer tuus spondit, id quod deberi ostenderis competens iudex solvi tibi praecipiet. * Gord. A. Herodoto. * <a 238 pp. xii k. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.11.3: Imperator Gordianus

Si, cum ea quae tibi matrimonio copulata est nuberet, is cuius meministi dotem tibi non addita quantitate, sed quodcumque arbitratus fuisset pro ea daturum se rite promisit et interpositae stipulationis fidem non exhibet, competentibus actionibus usus ad repromissi emolumentum iure iudiciorum perveniens: videtur enim boni viri arbitrium stipulationi insertum esse. * Gord. A.Claudio. * <a 240 pp.K.Ian. Sabino et Venusto cons.>

CJ.5.11.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si voluntate dotantis in dotali instrumento plura tibi tradita scripsisti quam suscepisti, intellegis de his quae desunt petendis pactum esse consecutum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufo. * <a 293 s.Non.April.AA.Cons.>

CJ.5.11.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pro te pater marito tuo stipulanti promisit dotem, non tibi, sed marito contra successores soceri competit actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Dasumianae. * <a 293 D. viii k.Dec. AA.Cons.>

CJ.5.11.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ad exactionem dotis, quam semel praestari placuit, qualiacumque sufficere verba censemus, sive scripta fuerint, sive non, etiamsi stipulatio in pollicitatione rerum dotalium minime fuerit subsequuta. * Theodos. et Valentin. AA. Hierio pp. * <a 428 D. x k.Mart. Constantinopoli felice et Tauro cons.>

CJ.5.11.7pr.: Imperator Justinianus

Si pater dotem pro filia simpliciter dederit vel pro filio ante nuptias donationem fecerit, habeat autem filius vel in potestate constitutus vel forte emancipatus res maternas vel ex alio modo tales, quae acquisitionem effugiunt, quarum usus fructus solus apud patrem remanet, vel quocumque modo poterat quasdam actionem contra patrem habere, dubitabatur apud veteres, utrumne videatur pater ex ipso debito dotis vel ante nuptias donationis fecisse promissionem vel dationem, ut sese ab huiusmodi nexu liberet, an debitum quidem remanet in sua natura,

liberalitas autem paterna dotem vel ante nuptias donationem dare suggestit. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 d.K. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.11.7.1: Imperator Justinianus

Et in tali dubitatione multa pars legislatorum sese divisit, alio etiam incremento huiusmodi quaestioni addito, si forte dixerit in instrumento dotali ex rebus paternis et maternis dotem vel ante nuptias donationem dare, utrum pro dimidia parte videtur datio vel promissio facta esse, an pro rata portione utriusque substantiae. <a 531 d.K. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.11.7.2: Imperator Justinianus

Utique igitur dubitationem certo fini tradentes sancimus, si quidem nihil addendum existimaverit, sed simpliciter dotem vel ante nuptias donationem dederit vel promiserit, ex sua liberalitate hoc fecisse intellegi, debito in sua figura remanente. neque enim leges incognitae sunt, quibus cautum est omnimodo paternum esse officium dotes vel ante nuptias donationes pro sua dare progenie. <a 531 d.K. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.11.7.3: Imperator Justinianus

Et liberalitas itaque talis maneat vera et inrevocabilis et puro nomine liberalitas, et debitum suam sequatur fortunam. <a 531 d.K. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.11.7.4: Imperator Justinianus

Ubi autem ex rebus tam suis quam maternis vel aliis quae non adquiruntur vel ex suis debitis dixerit fecisse huiusmodi liberalitates, tunc si quidem penitus inopia tentus est, ex illis videri rebus dotem vel ante nuptias donationem esse datam, quae ad filios vel filias pertinent. <a 531 d.K. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.11.7.5: Imperator Justinianus

Si vero et ipse substantiam idoneam possidet, et in hoc casu de suo patrimonio dotem vel ante nuptias donationem dedisse intellegatur. poterat enim secundum suas vires dotem pro filia vel ante nuptias donationem pro filio dare et consentire filiis suis, quando voluerint partem vel forte totam suam substantiam quam habent paternae liberalitati pro dote et ante nuptias donatione adgregare, ut re vera appareat, quid ipse vult dare et quid de substantia filiorum proficiscitur, ne, dum effuso sermone sese iacet, in promptum incidat sui periculum. <a 531 d.K. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.12.0. De iure dotium.

CJ.5.12.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Evicta re, quae fuerat in dotem data, si pollicitatio vel promissio fuerit interposita, gener contra socerum vel mulierem seu heredes eorum condicione vel ex stipulatione agere potest. * Sev. et Ant. AA. nicephoro. * <a 201 pp.K.Aug. Muciano et fabiano cons.>

CJ.5.12.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Sin autem nulla pollicitatio vel promissio intercesserit, post evictionem eius, si quidem res aestimata fuerit, ex empto competit actio. <a 201 pp.K.Aug. Muciano et fabiano cons.>

CJ.5.12.1.2: Imperatores Severus, Antoninus

Sin vero hoc non factum est, si quidem bona fide eadem res in dotem data est, nulla marito competit actio: dolo autem dantis interposito de dolo actio adversus eum locum habebit, nisi a muliere dolus interpositus sit: tunc enim, ne famosa actio adversus eam detur, in factum actio competit. <a 201 pp.K.Aug. Muciano et fabiano cons.>

CJ.5.12.2pr.: Imperator Antoninus

Si stipulatio de restituenda portione dotis datae subiecta est condicioque eius extitit, habet ex ea actionem, in cuius personam utiliter concepta commissaque est. * Ant. A. alcibiadi. * <a 213

pp.D. iii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.12.2.1: Imperator Antoninus

Secundum quod si polla soror tua de restituenda sibi parte dotis habet actionem eo, quod mater vestra donandi animo passa est partem dimidiam dotis post obitum matris filiam stipulari, metuere non debet doli exceptionem, quod matri suae quae pactum interposuit heres ex minore quam dimidia portione extitit, nisi liquido probatum fuerit matrem eius mutasse dotis pacti voluntatem contentamque esse voluisse filiam suam pro portione hereditatis praelegationibus maritumque suum exactione liberari voluisse. <a 213 pp.D. iii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.12.3: Imperator Alexander Severus

Etsi dotis exactio defuncta in matrimonio filia potuisset ad patrem pertinere, dotalibus tamen servis maritus testamento directam et fideicommissariam libertatem iure dedit et praestita revocari non debuit, cum et inter vivos manumittendi mancipia dotalia constante matrimonio liberam maritus habet facultatem. * Alex. A. euphemo. * <a 222 pp.Vi id. Dec. Antonino et Alexandro cons.>

CJ.5.12.4: Imperator Alexander Severus

Nulla lege prohibitum est universa bona in dotem marito feminam dare. * Alex. A. Valenti. * <a 223 pp. iiii id. Iul. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.12.5: Imperator Alexander Severus

Quotiens res aestimatae in dotem dantur, maritus dominium consecutus summae velut pretii debitor efficitur. si itaque non convenit, ut soluto matrimonio res restituerentur et iure aestimatae sunt, retinebit eas, si pecuniam tibi offerat. * Alex. A. statiae. * <a 226 D. iii id. April. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.5.12.6: Imperator Alexander Severus

Avia tua eorum, quae pro filia tua in dotem dedit, etsi verborum obligatio non intercessit, actionem ex fide conventionis ad te, si heres extitisti, transmittere potuit. nec enim eadem causa est patris et matris paciscentium, quippe matris pactum actionem praescriptis verbis constituit, patris dotis actionem profecticiae nomine competentem conventionem simplici minime creditur innovare. * Alex. A. sulphicio. * <a 236 D. iii id Febr. Maximino A. et Africano cons.>

CJ.5.12.7: Imperator Gordianus

Cum a socero tuo pro uxore dos tibi daretur, si ea in stipulationem deducta non est sub tempore dationis, sed postea, socer tuus tecum paciscendo, si id non ex voluntate filiae suae fecit, condicionem eius laedere non potuit. quandoque enim sola de dote experiens id pactum non debere ad sui dispendium operari de iure defenditur. * Gord. A. marco. * <a 238 pp. D. k. octobribus Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.12.8: Imperator Gordianus

Etiamsi non dotem reddi sibi mater, sed ea, quae in dotem data sunt, ut eam sequerentur vel ad se pertineant in matrimonio defuncta filia, stipulata sit, durante matrimonio filia decedente actionem ex stipulatu videri quaesitam aequissimum esse iudicamus. cui consequens est, ut etiam id, quod additamenti causa in dotem datum est, eadem actione repetatur. * Gord. A. Agrippinae. * <a 240 pp.K.Febr. Sabino et Venusto cons.>

CJ.5.12.9: Imperator Dec.

Dotis tuae potioem causam magis esse convenit quam rei publicae, cui postea idem maritus obnoxius factus est. * Dec. A. et Dec. c. urbicae. * <a 250 pp. vi id Iun. Decio A. et Grato cons.>

CJ.5.12.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum dotem te aestimatam accepisse profiteris, apparet iure communi per pactum quod doti insertum est formato contractu ex empto actionem esse. quis enim dubitet aestimationem a te mulieri deberi, cum periculo tuo res deteriores fiant vel augmenta lucro tuo recipiantur? * Diocl. et Maxim. AA. ingenuo. * <a 286 pp. xii k.Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.5.12.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De his, quae in dotem data ac directa commemoras, mariti tui esse actionem nulla est dubitatio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. severae. * <a 293 D. x k. mai Heracliae AA. cons.>

CJ.5.12.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex pecunia dotali fundus a marito tuo comparatus non tibi quaeritur, cum neque maritus uxori actionem empti possit acquirere ac dotis tantum actio tibi competat. unde aditus praeses provinciae, si non te transegisse reppererit, sed ex maiore dote partem consecutam, residuum restitui providebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. rufinae. * <a 293 D. viii k. mai Heracliae AA. cons.>

CJ.5.12.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si a matre vestra superstite aliquid ad vos pertinens in dotem scienti vitrico vestro datum est, intellegis nullam firmitatem iuris dationem habere, si neque pollicitatio neque stipulatio intercessit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. catulae. * <a 293 D. prid.K.Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.5.12.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Mater pro filia dotem dare non cogitur nisi ex magna et probabili vel lege specialiter expressa causa: pater autem de bonis uxoris suae invitae nullam dandi habet facultatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. basilissae. * <a 293 s.D. iiii non.Nov. Philippopoli AA. cons.>

CJ.5.12.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum citra fidem etiam instrumentorum datam dotem aliunde probanti post divortium quondam uxoris secundum bonam fidem restitui debere constet, amissis etiam instrumentis sine dubio cetera probationum indicia iure prodita non habentur irrita. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ulpianae. * <a 293 D. viii k. Aug. Sirmi AA. cons.>

CJ.5.12.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ante divisionem soror tua intestato patri etiam ipsa succedens pro indiviso portionem fundi communis in dotem dare non prohibetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aemiliano. * <a 294 D. non. Iul. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.12.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Res, quarum usu fructu sibi deducto socrus in dotem dedit, venumdando auferre tibi nihil potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sabiniano. * <a 294 D. nonis Iul. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.12.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si socrus tua fundum deducto usu fructu uxori tuae donavit tibi in dotem uxor quidem proprietatem, socrus autem usum fructum dedit, uxore tua rebus humanis in matrimonio exempta fundum apud te remansisse secundum placiti inter vos fidem non ambigitur. nam si acceptura certum quid annum filiae suae usum fructum locavit, mortua conductrice usus fructus extingui minime potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menestrato. * <a 294 D. xiiii k.Ian. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.12.19pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum patrem pro filia dotem tibi dantem, si post suam mortem in matrimonio constituta rebus humanis eadem eximatur, partem dimidiam dotis ammae reddi pactum proponas, post vero testamento facto cum aliis etiam ammiam heredem scripsisse nec ammiam quicquam ex stipulatu petere velle sanxisset, si quidem hanc sibi reddi secundum fidem pacti stipulatam ammiam non

probetur, ex alieno pacto nec prorsus ei ulla competit actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. achilli.
* <a 294 D. xiii k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.12.19.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si vero ex verborum conceptione sibi quaesivit obligationem ac tibi testatorem prospexisse probetur, contra eam ex stipulatu post eventum condicionis petentem, quatenus accepit ex defuncti voluntate quae fuit stipulata, exceptione (salva falcidia) uti potes. <a 294 D. xiii k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.12.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pro oneribus matrimonii mariti lucro fructus dotis totius esse, quos ipse cepit, vel, si uxori capere donationis causa permisit, eum in quantum locupletior facta est posse agere manifestissimi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Tiberio. * <a 294 D. v k. Sirmi Mai. cc. cons.>

CJ.5.12.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si inter virum et uxorem pactum sit interpositum, ut, si matrimonium intra quinquennii forte tempora quoquo modo esset dissolutum, species aestimatae doti datae pretiis quibus aestimatae sunt redderentur, manifestum est non pretia specierum dari, sed ipsas species debere restitui, cum in placido specierum reddendarum idcirco pretiorum nomen videatur adnexum, ne, si species aliqua deminuta fuisset aut perditam, alio pretio quam quo taxata fuerat posceretur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ad geminum. * <a 294 d. Non. Aug. Agrippinae cc. Cons.>

CJ.5.12.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Rem, quam pater in dotem genero pro filia dedit nec recepit, alienare non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. polybianae. * <a 294 D. v k. Oct. Isdem cc. Cons.>

CJ.5.12.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si praedium uxor tua dotale venundedit, sponte nec ne contractum habuerit, nihil interest, cum rei tibi quaesitae dominium auferre nolenti minime potuerit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. diogeni. * <a 294 D. v k. Oct. Viminaci cc. cons.>

CJ.5.12.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si dotem marito libertae vestrae dedistis nec eam reddi soluto matrimonio vobis in continenti pacto vel stipulatione prospexistis, hanc culpa uxoris dissoluto matrimonio penes maritum remansisse constitit, licet eam ingratham circa vos fuisse ostenderitis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio et lysimacho. * <a 294 D. vi k. Nov. Antiochiae cc. Cc. cons.>

CJ.5.12.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si mulier dotem a viro dari stipuletur, ut de ea testari possit, cum ordinationis testamenti cogitatio mortis antecedens tempus significat nec condicionem, sed causam continet, intestata quoque muliere defuncta stipulationem committi proficiet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychiano. * <a 294 D. iii id. Nov. Antiochiae cc. cc. cons.>

CJ.5.12.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si genero dotem dando pro filia pater communis eam reddi tibi extraneo constituto stipulatus est, nec sibi cessante voluntate nec tibi prohibente iure quaerere potuit actionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Demostheni. * <a 294 D. vi k. ian ipsis cc. cons.>

CJ.5.12.27: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet dos iure penes maritum remanserit, pro rebus tamen hereditariis successores, non maritus quondam, sollempnibus pensationibus parere debent. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Pompeiano. * <a 294 s. Vi k. Ian. Sirmi. C. cons.>

CJ.5.12.28pr.: Imperator Zeno

Mulier in minore aetate constituta dotem marito consentiente generali vel speciali curatore recte dare et exigi potest, licet ipse tempore creationis fideiussorem in minorem quam dos est

quantitatem dicitur praestitisse. * Zeno A. Aeliano pp. * <a 480 d.K.Ian. Basilio cons.>

CJ.5.12.28.1: Imperator Zeno

Hoc idem observatur et si minor ante nuptias donationem consentiente, ut dictum est, curatore fecerit. <a 480 d.K.Ian. Basilio cons.>

CJ.5.12.29pr.: Imperator Justinianus

Ubi adhuc matrimonio constituto maritus ad inopiam sit deductus et mulier sibi prospicere velit resque sibi suppositas pro dote et ante nuptias donatione rebusque extra dotem constitutis tenere, non tantum mariti res ei tenenti et super his ad iudicium vocatae exceptionis praesidium ad expellendum ab hypotheca creditorem secundum praestamus, sed etiam si ipsa contra detentatores rerum ad maritum suum pertinentium super isdem hypothecis aliquam actionem secundum legum distinctionem moveat, non obesse ei matrimonium adhuc constitutum sancimus, sed ita eam posse easdem res vindicare vel a creditoribus posterioribus vel ab aliis, qui non potiora iura legibus habere noscuntur, ut potuisset, si matrimonium eo modo esset dissolutum, quo dotis et ante nuptias donationis exactio ei competere poterat: ita tamen, ut eadem mulier nullam habeat licentiam eas res alienandi vivente marito et matrimonio inter eos constituto, sed fructibus earum ad sustentationem tam sui quam mariti filiorumque, si quos habeant, abutatur. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. iii id.Dec. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.12.29.1: Imperator Justinianus

Creditoribus scilicet mariti contra eum eiusque res, si quas postea forte adquisierit, integra sua iura habentibus: ipsis etiam marito et uxore post matrimonii dissolutionem super dote et ante nuptias donatione pro dotalium instrumentorum tenore integro suo iure potituris. <a 528 D. iii id.Dec. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.12.30pr.: Imperator Justinianus

In rebus dotalibus sive mobilibus sive immobilibus seu se moventibus, si tamen extant, sive aestimatae sive inaestimatae sint, mulierem in his vindicandis omnem habere post dissolutum matrimonium praerogativam et neminem creditorum mariti, qui anteriores sunt, sibi potioram causam in his per hypothecam vindicare, cum eadem res et ab initio uxoris fuerant et naturaliter in eius permanserunt dominio. non enim quod legum subtilitate transitus earum in mariti patrimonium videtur fieri, ideo rei veritas deleta vel confusa est. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.5.12.30.1: Imperator Justinianus

Volumus itaque eam in rem actionem quasi in huiusmodi rebus propriis habere et hypothecariam omnibus anteriorem possidere, ut, sive ex naturali iure eiusdem mulieris res esse intellegantur vel secundum legum subtilitatem ad mariti substantiam pervenisse, per utramque viam sive in rem sive hypothecariam ei plenissime consulatur. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.5.12.30.2: Imperator Justinianus

Omnis autem temporalis exceptio, sive per usucapionem inducta sive per decem sive per viginti annorum curricula seu per triginta vel quadraginta annorum metas sive ex alio quocumque tempore maiore vel minore introducta, ea mulieribus ex eo opponatur, ex quo possint actiones movere, id est opulentis quidem maritis constitutis post dissolutum matrimonium, minus autem idoneis ex quo hoc eis infortunium illatum esse claruerit, cum constante etiam matrimonio posse mulieres contra maritorum parum idoneorum bona hypothecas suas exercere iam nostra lege humanitatis intuitu definitum est: ficti divortii falsa simulatione in huiusmodi causa, quam nostra lex amplexa est, stirpitus eruenda. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.5.12.31pr.: Imperator Justinianus

Cum quidam dotes pro mulieribus dabant sive matres sive alii cognati vel extranei, recte quidem eas mariti sine monumentorum observatione suscipiebant: cum autem mulier redhibitionem casus stipulabatur et huiusmodi fortuitus casus evenisset, ipsa mulier utpote a se non facta donatione propter hoc, quod monumenta deerant, necessitatem habebat actiones huiusmodi casus ad eum qui dotem dedit per cessionem transferre vel ipsas res reddere: et ita inveniebatur forsitan post prolixa matrimonii annorum curricula et liberos forte editos infelix mulier indotata. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xii k. April. Lampadio et Oreste vv.Cc.>

CJ.5.12.31.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque in huiusmodi omnibus casibus nullis monumentis rem indigere, sed in omni persona ratas esse huiusmodi donationes et mulierem dotem suam ipsam habere, cum fortuitus casus hoc lucrum ei addiderit, et firmiter hoc apud eam permanere, nisi ipse, qui ab initio dotem dederit, sibi dari huiusmodi casum stipulatus est: tunc etenim, cum neque ab initio suspicio aliqua liberorum concurrat, sed sibi omnem rem ille qui dotem dedit pepigerit, huiusmodi tractatus habere locum non potest. <a 530 D. xii k. April. Lampadio et Oreste vv.Cc.>

CJ.5.12.31.2: Imperator Justinianus

Atqui in aliis omnibus casibus, in quibus ipse non stipulatus est, tristitiae suae mulier hoc proprium habeat solacium per actionem dotis. <a 530 D. xii k. April. Lampadio et Oreste vv.Cc.>

CJ.5.12.31.3: Imperator Justinianus

Similique modo si quis extraneorum (id est qui eum pro quo dat non in potestate habeat) pro alio ante nuptias donationem nupturae dedit mulieri et necessaria monumenta adhibuerit, cum excedat summam legitimam donatio, vel non minor mater familias nuptura sit, non solum ad eam, cui ante nuptias donatio datur, monumenta suam habeant firmitatem, sed etiam ad illum pro quo dedit, ut, si lucrum ei ex dotalibus pactis accesserit, non hoc cedat donatori, sed in suum lucrum hoc maritus convertat firmumque et inrevocabile habeat, nisi donator et hic sibi reddi huiusmodi casum fuerit stipulatus, ne et in praefato casu simile anteriori vitium oriatur. <a 530 D. xii k. April. Lampadio et Oreste vv.Cc.>

CJ.5.12.31.4: Imperator Justinianus

Sin autem minor quantitas sit vel ita res gesta sit, ut monumentorum ex omni parte nulla sit utilitas, et tunc donatio ad utramque personam valeat et maritus casum lucretur, nisi et hic donator eum stipulatus sit. <a 530 D. xii k. April. Lampadio et Oreste vv.Cc.>

CJ.5.12.31.5: Imperator Justinianus

Praeterea sancimus, si quis in dotem vel praedia vel certum redditum vel aedes vel panes civiles spondit vel promisit, si ex tempore matrimonii biennium transactum sit, ilico redditum vel pensionum nec non panis civilis quaestum eum praestare, etiamsi non fuerint adhuc res principales traditae: et si tota dos in auro sit, itidem post biennium usuras usque ad tertiam partem centesimae praestari. <a 530 D. xii k. April. Lampadio et Oreste vv.Cc.>

CJ.5.12.31.6: Imperator Justinianus

Sin autem aliae res praeter immobiles vel aurum fuerint in dote, sive in argento sive in muliebribus ornamentis sive in veste sive in aliis quibuscumque, si quidem aestimatae fuerint, simili modo post biennium et earum usuras ex tertia parte currere: aestimatione earum, quia et hoc apertius declarare oportet, ea intellegenda, quae pro singulis speciebus facta est vel pro unoquoque genere dotalium specierum, id est pro argento vel pro ornamentis vel pro veste aliisque speciebus, et non esse expectandam post singulas aestimationes unam coadunationem totius calculi, quod satis scrupulosum et per nimiam subtilitatem perniciosum est. <a 530 D. xii

k. April. Lampadio et Oreste vv.Cc.>

CJ.5.12.31.7: Imperator Justinianus

Sin autem minime res mobiles fuerint aestimatae, ea post biennium observari, quae leges post litem contestatam pro omnibus huiusmodi rebus definiunt. <a 530 D. xii k. April. Lampadio et Oreste vv.Cc.>

CJ.5.12.31.8: Imperator Justinianus

Sin vero res permixtae fuerint et partim in auro partim in aliis rebus mobilibus vel immobilibus, pro iam facta divisione omnia procedere. licentia minime deneganda marito quando voluerit dotem petere, ne is qui debet putet sibi licentiam esse reditus vel pensiones vel usuras vel alias accessiones solventi dotis solutionem protelare: sed sive ante biennium sive postea voluerit dotem pars mariti petere, queat et secundum leges eam exigere. <a 530 D. xii k. April. Lampadio et Oreste vv.Cc.>

CJ.5.13.0. De rei uxoriae actione in ex stipulatu actionem transfusa et de natura dotibus praestita.

CJ.5.13.1pr.: Imperator Justinianus

Rem in praesenti non minimam adgredimur, sed in omni paene corpore iuris effusam, tam super rei uxoriae actione quam ex stipulatu, earum communionem et differentias resecantes et in unum tramitem ex stipulatu actionis totum rei uxoriae ius, quod dignum esse valere censemus, concludentes. * Iust. A. ad pop. urb. Constantinopolitanae et universos provinciales.* <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.1: Imperator Justinianus

Rei uxoriae itaque actione sublata sancimus omnes dotes per ex stipulatu actionem exigi, sive scripta fuerit stipulatio sive non, ut intellegatur re ipsa stipulatio esse subsecuta. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.1a: Imperator Justinianus

Eodemque modo et si inutiliter facta est stipulatio: adiuvari enim eam magis quam evanescere oportet. si enim, cum una in instrumento stipulatio valida inveniatur, et aliis inutilibus suam noscitur praestare fortitudinem, quare non ex nostra lege huiusmodi stipulationibus robur accedat legitimum? est enim consentaneum nobis, qui censemus, et ubi supposita stipulatio non est, intellegi eam fuisse adhibitam, multo magis etiam, si inutilis est, validam eam effici. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.1b: Imperator Justinianus

Et ut plenius dotibus subveniantur, quemadmodum in administratione pupillarum rerum et in aliis multis iuris articulis tacitas hypothecas inesse accipimus, ita et in huiusmodi actione damus ex utroque latere hypothecam, sive ex parte mariti pro restitutione dotis sive ex parte mulieris pro ipsa dote praestanda vel rebus dotalibus evictis, sive ipsae principales personae dotes dederint, vel promiserint vel susceperint, sive aliae pro his personae, et dos sive adventicia sive profecticia sit secundum veteris iuris nominationem. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.1c: Imperator Justinianus

Ita enim et imperitia hominum et rusticitas nihil eis possit adferre praeiudicium, cum nos illis et ignorantibus et nescientibus in hoc casu nostram induximus providentiam. si enim et stipulationes et hypothecae inesse dotibus intelleguntur et inutiles stipulationes emendantur, sic in posterum causa invaniatur valida et perfecta, quasi omnibus dotalibus instrumentis a prudentissimis iuris confectis. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.1d: Imperator Justinianus

Et nemo putet nos haec sancire in his tantummodo dotibus, quae instrumentis receptae sunt: nihil enim prohibet, etsi sine scriptis dos vel detur vel promittatur vel suscipiatur, simili modo

intellegi factam stipulationem et hypothecam ex utraque parte, quasi fuerit scripta. et natura quidem ex stipulatu actionis haec intellegatur, re uxoria in posterum cessante. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.2: Imperator Justinianus

Sed etsi non ignoramus ex stipulatu actionem stricto iure esse vallatam et non ex bona fide descendere, tamen, quia novam naturam de dote stipulatio sibi invenit, accommodetur ei a natura rei uxoriae etiam bonae fidei beneficium. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.2a: Imperator Justinianus

Et omnes quidem eventus, quos dos ex stipulatu habet, maneat pro sui natura exercens: si quid autem optimum ex rei uxoriae actione invenimus, hoc in praesenti specialiter ei addimus, ut sit et nova ista ex stipulatu quam composuimus et non propria tantum, sed etiam veteris actionis pulchritudine decorata. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.3: Imperator Justinianus

Primum itaque quid naturale sit ex stipulatu actionis, exponatur, et ita, si quid ex actione rei uxoriae supervenerit, addatur. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.3a: Imperator Justinianus

Sciendum itaque est edictum praetoris, quod de alterutro introductum est, in ex stipulatu actione cessare, ut uxor et a marito relicta accipiat et dotem consequatur, nisi specialiter pro dote ei maritus ea dereliquit, cum manifestissimum est testatorem, qui non hoc addidit, voluisse eam utrumque consequi. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.4: Imperator Justinianus

Maneat ex stipulatu actionis ius ad successores et sine mora transmissionis incorruptum. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.5: Imperator Justinianus

Taceat in ea retentionum verboritas. quid enim opus est inducere ob mores retentionem alio auxilio ex constitutionibus introducto? <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.5a: Imperator Justinianus

Vel ex qua causa ob res donatas retentio introducatur, cum sit donatori facultas per actionem in rem directam vel per utilem vel per conditionem suo iuri mederi? <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.5b: Imperator Justinianus

Sed nec retentio ob res amotas necessaria est, cum pateat omnibus maritis rerum amotarum iudicium. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.5c: Imperator Justinianus

Sileat ob liberos retentio, cum ipse naturalis stimulus parentes ad liberorum suorum educationem hortatur. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.5d: Imperator Justinianus

Ne varium genus culpa mariti contra uxores excogitent, ut possint eadem retentione contra eas uti, cum iam etiam imperialibus constitutionibus statutum sit, si culpa mulieris dissolutum fuerit matrimonium, quid fieri oportet. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.5e: Imperator Justinianus

Sed nec ob impensas in res dotis factas retentio satis esse nobis videtur idonea. cum enim necessariae quidem expensae dotis minuunt quantitates, utiles autem expensae non aliter in rei uxoriae actione detinebantur, nisi ex voluntate mulieris, non ab re est, si quidem voluntas mulieris intercedat, mandati actionem a nostra auctoritate marito contra uxorem indulgeri, quatenus possit per hanc hoc quod utiliter impensum est observari: vel si non intercedat mulieris

voluntas, utiliter tamen res gesta est, negotiorum gestorum adversus eam sufficit actio. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.5f: Imperator Justinianus

Quod si voluptariae sunt, licet voluntate eius expensae, deductio operis quod fecit, sine laesione tamen prioris speciei, marito relinquatur, ut sit omnium retentionum expeditus tractatus et ex stipulatu actio merito secundum sui naturam nullam accipiat retentionem. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.6: Imperator Justinianus

Illo procul dubio in ex stipulatu actione servando, ut, si decesserit mulier constante matrimonio, dos non in lucrum mariti cedat nisi ex quibusdam pactionibus, sed ad heredes mulieris ex stipulatu actio secundum sui naturam transmittatur, sive expressa fuerit sive ex hac lege inesse intellegatur. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.7: Imperator Justinianus

Cum autem in exactione dotis ex stipulatu quidem actio naturaliter restitutionem dotis a parte mariti uxori ilico et in solidum fieri iubebat, rei uxoriae autem annua bima trima die in his quae pondere numero mensura consistunt exactionem pollicebatur, et non in solidum, sed quantum maritus facere potest, si non dolo malo suam deminuit substantiam, in hac parte rudem figuram ex stipulatu damus actioni, ut, si matrimonium fuerit dissolutum nullo pacto adhibito, in tantum quidem maritus condemnetur, in quantum facere potest, quia hoc aequissimum est et reverentiae debitum maritali, si non dolo malo versatus est: cautione videlicet ab eo exponenda, quod, si ad meliorem fortunam pervenerit, etiam quod minus persolvit, hoc restituere procuret. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.7a: Imperator Justinianus

Exactio autem dotis celebretur non annua bima trima die, sed omnimodo intra annum in rebus mobilibus vel se moventibus vel incorporalibus: ceteris videlicet rebus quae solo continentur ilico restituendis, quod commune utriusque fuerat actionis. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.7b: Imperator Justinianus

Sin autem supersederit res mobiles vel se moventes vel incorporales post annale tempus restituere vel ceteras res statim post dissolutum matrimonium, etiam usuras aestimationis omnium rerum, quae extra immobiles sunt, usque ad tertiam partem centesimae ex bona fidei introducendas maritus praestet: fructibus videlicet immobilium rerum parti mulieris ex tempore dissoluti matrimonii praestandis, similique modo pensionibus vel vecturis navium sive iumentorum vel operis servorum vel quaestu civilium annonarum et aliis quae sunt eis similia parti mulieris restituendis. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.8: Imperator Justinianus

Igitur et in sequenti capitulo sua ex stipulatu actio utatur natura, ut, si mulier a marito fuerit heres instituta et legis falcidiae ratio emerit, etiam dotis debitum liceat ei sicuti alia debita ex substantia mariti subtrahere et sic quartam partem deducere. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.9: Imperator Justinianus

Cumque ex stipulatu actio in his casibus quos enumeravimus propriam habeat naturam, necessarium est in sequenti tractatu ea exponere, quae vel communia sunt utriusque actionis, quae in solam ex stipulatu actionem colligi oportet, vel propria quidem rei uxoriae actionis, exinde autem ex stipulatu actioni accommodanda. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.9a: Imperator Justinianus

Itaque partus dotalium ancillarum, id est quae aestimatae non sunt, vel quae servi dotales ex quacumque causa nisi ex re mariti vel operis suis adquisierint, ad mulierem pertinere utraque actio similiter voluit. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.9b: Imperator Justinianus

Fetus autem iumentorum et omnia quae fructuum nomine continentur ad lucrum mariti pertineant pro tempore matrimonii, sive aestimata sive non aestimata sint. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.9c: Imperator Justinianus

Sed et novissimi anni, in quo matrimonium solvitur, fructus pro rata temporis portione debere utrique parti adsignari commune utriusque actionis est, in rebus scilicet non aestimatis. aestimatarum enim rerum maritus quasi emptor et commodum sentiat et dispendium subeat et periculum expectet. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.10: Imperator Justinianus

Cautione videlicet defensionis in specie, in qua dotem suae uxoris vel nurus in familiae heriscundae iudicio praecipuam filius defuncti detrahit, secundum propriam naturam ex stipulatu actionis coheredibus suis praestanda. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.11: Imperator Justinianus

Videamus igitur, quali incremento ei de rei uxoriae actione accedente formare decet ex stipulatu actionem. cumque iuris certi et indubitati est, si parens per virilem sexum adscendens dote pro filia vel nepte praestita emancipaverit eam vel ipse decesserit, in rei uxoriae actione dotem omnimodo ad mulierem pertinere, etsi fuerit exheredata (quod non erat in ex stipulatu actione: ibi etenim velut aliae actiones in omnes heredes actio dividebatur), aequissimum nobis visum est et in ex stipulatu actione mulierem dotem suam praecipuam accipere, etsi emancipata vel exheredata sit vel cum aliis heredibus scripta. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.12: Imperator Justinianus

Quo a nobis recepto et aliae multae species promptum accipiunt exitum, cum dos possit et de inofficioso actionem excludere, maxime si sufficit ad quartam, et in collationem ferri, si intestatus pater familias decesserit, et testamento facto, quando hoc testator dixerit. quae omnia ex stipulatu actio a rei uxoriae actione accipit. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.13: Imperator Justinianus

Accedit ei et alia species a rei uxoriae actione. si quando etenim extraneus dotem dabat nulla stipulatione vel pacto pro restitutione eius in suam personam facto, quisquis is fuerat, mulier habebat rei uxoriae actionem: quod antea in ex stipulatu actione non erat. stipulatione autem vel pacto interposito stipulator vel is qui paciscebatur habebat vel ex stipulatu vel praescriptis verbis civilem actionem. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.13a: Imperator Justinianus

In praesenti autem non sic esse volumus, sed si non specialiter extraneus dotem dando in suam personam dotem stipulatus est vel pactum fecerit, tunc praesumatur mulier ipsa stipulationem fecisse, ut ei dos ex huiusmodi casu accedat. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.13b: Imperator Justinianus

Neque enim in hac specie volumus videri extraneum tacitam stipulationem fecisse, ne, quod pro mulieribus introduximus, hoc adversus mulieres convertatur. immo magis in huiusmodi dotibus, quae ab extraneis dantur vel promittuntur, ipsa mulier videatur fecisse tacitam stipulationem, nisi expressim extraneus sibi dotem reddi pactus fuerit vel stipulatus, cum donasse magis mulieri quam sibi aliquid ius servasse extraneus non stipulando videtur. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.13c: Imperator Justinianus

Extraneum autem intellegimus omnem citra parentem per virilem sexum adscendentem et in potestate dotandam personam habentem: parenti enim tacitam ex stipulatu actionem donamus. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.14: Imperator Justinianus

Et hoc ex rei uxoriae actione simili modo ex stipulatu actioni accommodandum est. si quando etenim post solutum matrimonium dos a patre petebatur, si quidem rei uxoriae fuerat actio, non poterat solus pater sine consensu filiae suae agere : et si necdum actione mota ab hac luce fuerat subtractus et si lis contestata esset, ad filiam quasi proprium patrimonium dos revertebatur. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.14a: Imperator Justinianus

Quod non erat in ex stipulatu actione: ibi enim et solus exactionem habebat consensu filiae non expectato et, si decedebat, ad suos heredes trans mittebat. sed rei uxoriae ius et in ex stipulatu actionem transponere satis humanum, satis pium, satis utile matrimoniis est. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.15: Imperator Justinianus

Et cum lex iulia fundi dotalis italici alienationem prohibebat fieri a marito non consentiente muliere, hypothecam autem nec si mulier consentiebat, interrogati sumus, si oportet huiusmodi sanctionem non super italicis tantummodo fundis, sed pro omnibus locum habere. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.15a: Imperator Justinianus

Placet itaque nobis eandem observationem non tantum in italicis fundis, sed etiam in provincialibus extendi. cum autem hypothecam etiam ex hac lege donavimus, sufficiens habet remedium mulier, et si maritus fundum alienare voluerit. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.15b: Imperator Justinianus

Sed ne ex consensu mulieris hypothecae eius minuantur, necessarium est et in hac parte mulieribus subvenire hoc tantummodo addito, ut fundum dotalem non solum hypothecae titulo dare nec consentiente muliere maritus possit, sed nec alienare, ne fragilitate naturae suae in repentinam deducatur inopiam. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.15c: Imperator Justinianus

Licet enim Anastasiana lex de consentientibus mulieribus vel suo iuri renuntiantibus loquitur, tamen eam intellegi oportet in res mariti vel dotis quidem, aestimatas autem, in quibus dominium et periculum mariti est: in fundo autem inaestimato, qui et dotalis proprie nuncupatur, maneat ius intactum, ex lege quidem iulia imperfectum, ex nostra autem auctoritate plenum atque in omnibus terris effusum et non tantum italicis et sola hypotheca conclusum. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.16: Imperator Justinianus

Illud etiam generaliter praesenti addere sanctioni necessarium esse duximus, ut, si qua pacta intercesserint vel pro restitutione dotis vel pro tempore vel pro usuris vel pro alia quacumque causa, quae nec contra leges nec contra constitutiones sunt, ea observentur. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.16a: Imperator Justinianus

Sin autem repudio matrimonium fuerit dissolutum, omnia iura, quae ex Theodosiana vel nostra lege descendunt, immutilata custodiantur. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.16b: Imperator Justinianus

Simili modo ea, quae Anastasianaee legi pro his quae bona gratia separantur enumerata sunt, firma illibataque permaneant. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.16c: Imperator Justinianus

Et generaliter quidquid sacratissimis constitutionibus vel libris prudentium cautum est, quod non contrarium huic legi inveniatur, et hoc in sua maneat firmitate et ex stipulatu actioni adgregetur, licet in re uxoria tractatum est. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.13.1.16d: Imperator Justinianus

Quae omnia in his tantummodo dotibus locum habere censemus, quae post hanc legem datae fuerint vel promissae vel etiam sine scriptis habitae: instrumenta enim iam confecta viribus suis carere non patimur, sed suum expectare eventum. <a 530 d.K.Nov. Lampadio et Oreste cons.>

CJ.5.14.0. De pactis conventis tam super dote quam super donatione ante nuptias et paraphernis.

CJ.5.14.1: Imperatores Severus, Antoninus

Legem, quam dixisti, cum dotem pro alumna dares, servari oportet, nec obesse tibi debet, quod dici solet ex pacto actionem non nasci: tunc enim hoc dicimus, cum pactum nudum est: alioquin cum pecunia datur et aliquid de reddenda ea convenit, utilis est condictio. * Sev. et Ant. AA.

Nicae. * <a 206 pp.Vii k. Febr. Albino et Aemiliano cons.>

CJ.5.14.2: Imperator Antoninus

Fructus praediorum in dotem datorum si secundum pactum sumptibus tuis tuorumque servierunt, repeti non posse ambigere non debes. * Ant. A. Theodotae. * <a 213 D. xi k. April Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.14.3: Imperator Gordianus

Quamvis pater tuus, cum te nuptui collocaret, pactus sit, ut, si maritus tuus superstibus filiis communibus in matrimonio decessisset, pars dotis liberorum nomine retineatur, eiusmodi tamen conventio, quominus actionem integrae dotis habeas, proficere non potest. * Gord. A. torquatae. * <a 239 D. vi id. Ian. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.14.4: Imperator Gordianus

Pactum dotale, quo matrem convenisse cum patre tuo proponis, ut, si in matrimonio decessisset, tibi et fratribus tuis dos restitueretur, si stipulatio ex persona vestra, cum in potestate patris constituti non essetis, legitima minus intercessit, defuncta ea in matrimonio actionem vobis quaerere non potuit. sed si obligatione verborum rite intercedente dotis petitionem habere potuisti, maxime si ad vinculum potestatis patriae non attigeris, petitionem exsequi non prohiberis. * Gord. A. agatho. * <a 240 pp.V id. Iun. Sabino et Venusto cons.>

CJ.5.14.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Hereditas extraneis testamento datur. cum igitur adfirmes dotali instrumento pactum interpositum esse vice testamenti, ut post mortem mulieris bona eius ad te pertinerent, quae dotis titulo tibi non sunt obligata, intellegis te nulla actione posse convenire heredes seu successores eius, ut tibi restituantur, quae nullo modo debentur. * Diocl. et Maxim. AA. Claudio. * <a 290 pp. non. Febr. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.5.14.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si convenit, ut in matrimonio uxore defuncta dos penes maritum remaneret, profecticiae dotis repetitionem huiusmodi pactum inhibuisse explorati iuris est, cum deteriore causam dotis, in quem casum patri soli repetitio competit, pacto posse fieri auctoritate iuris saepissime sit responsum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufo. * <a 293 D. v non. Mai. ipsis AA. cons.>

CJ.5.14.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pater, pro filia dotem datam genero ea prius in matrimonio defuncta nepotibus pactus restitui, licet his actionem quaerere non potuit, tamen utilis eis ex aequitate accommodabitur actio. *

Diocl. et Maxim. AA. et cc. phileto. * <a 294 D. xiiii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.5.14.8: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hac lege decernimus, ut vir in his rebus, quas extra dotem mulier habet, quas Graeci parapherna dicunt, nullam uxore prohibente habeat communionem nec aliquam ei necessitatem imponat. quamvis enim bonum erat mulierem, quae se ipsam marito committit, res etiam eiusdem pati arbitrio gubernari, attamen quoniam conditores legum aequitatis convenit esse fautores, nullo modo, ut dictum est, muliere prohibente virum in paraphernis se volumus immiscere. * Theodos. et Valentin. AA. hormisdæ pp. * <a 450 s.D. v id. Ian. post consulatum Protogenis et asterii.>

CJ.5.14.9pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Ex morte cuiuscumque personae sive mariti sive mulieris eandem partem, non pecuniae quantitatem, tam virum ex dote quam mulierem ex ante nuptias donatione lucrari decernimus. * Leo et Anthem. AA. Nicostrato pp. * <a 468 D. xv k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.5.14.9.1: Imperatores Leo, Anthemius

Veluti si maritus mille solidorum ante nuptias donationem confecerit, licebit mulieri et minoris et amplioris quantitatis dotem offerre et marito similiter ante nuptias donationem: hoc tamen observandum est, ut quantam partem mulier stipuletur sibi lucro cedere ex ante nuptias donatione, si priorem maritum mori contigerit, tantam et maritus ex dote partem, non pecuniae quantitatem, stipuletur sibi, si constante matrimonio prior mulier in fata collapsa fuerit. <a 468 D. xv k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.5.14.9.2: Imperatores Leo, Anthemius

Et si pactum contra vetitum fuerit subsecutum, infirmum atque invalidum hoc esse, ut nulla ex eo procedere possit exactio, praecipimus. <a 468 D. xv k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.5.14.9.3: Imperatores Leo, Anthemius

Eadem custodiri censemus, sive pater pro filio sive mater sive ipse ducturus uxorem sui iuris constitutus sive quilibet alius pro eo ante nuptias donationem nupturae dederit. <a 468 D. xv k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.5.14.9.4: Imperatores Leo, Anthemius

Simili quoque modo, sive pater pro filia sive mater sive ipsa pro se, sui iuris videlicet constituta, sive quilibet alius pro ea uxorem ducturo dotem dederit seu promiserit, quoniam et alio pro ea offerente dotem ipsa eam pro se videtur offerre. <a 468 D. xv k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.5.14.9.5: Imperatores Leo, Anthemius

Quod adeo verum est, ut et ipsa ab alio pro se oblatam dotem in lucrum suum reposcat, nisi forte is qui eam obtulit statim (id est tempore oblationis seu promissionis) stipulatus vel pactus sit, ut sibi dos praedicta reddatur. <a 468 D. xv k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.5.14.10: Imperator Justinianus

Lege leonis divae memoriae pacta lucrorum dotis et ante nuptias donationis paria esse sanciente nec adiciente, quid fieri oporteat, si hoc minime observatum sit, nos omnia clara esse cupientes praecipimus disparibus eis factis maiorem lucri partem ad minorem deduci, ut eo modo uterque minorem partem lucretur. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id April. constantinopoli Decio vc.Cons.>

CJ.5.14.11pr.: Imperator Justinianus

Si mulier marito suo nomina (id est feneraticias cautiones) quae extra dotem sunt dederit, ut loco paraphernarum apud maritum maneant, et hoc dotali instrumento fuerit adscriptum, utrumne habeat aliquas ex his actiones maritus sive directas sive utiles, an penes uxorem omnes remaneant, et in quem eventum dandae sint marito actiones, quaerebatur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 530 D. k. Nov. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.14.11.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, si quid tale evenierit, actiones quidem omnimodo apud uxorem manere, licentiam autem marito dari easdem actiones movere apud competentes iudices nulla ratihabitione ab eo exigenda, et usuras quidem eorum circa se et uxorem expendere, pecunias autem sortis quas exegerit servare mulieri vel in causas, ad quas ipsa voluerit, distribuere. <a 530 D. k. Nov. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.14.11.2: Imperator Justinianus

Et si quidem in dotali instrumento hypothecae pro his nominatum a marito scriptae sunt, his esse mulierem ad cautelam suam contentam. sin autem minime hoc scriptum inveniatur, ex praesenti nostra lege habeat hypothecam contra res mariti, ex quo pecunias ille exegit. <a 530 D. k. Nov. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.14.11.3: Imperator Justinianus

Antea enim habeat ipsa mulier facultatem, si voluerit, sive per maritum sive per alias personas easdem movere actiones et suas pecunias percipere et ipsas cautiones a marito recipere, securitate ei competente facienda. <a 530 D. k. Nov. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.14.11.4: Imperator Justinianus

Dum autem apud maritum remanent eadem cautiones, et dolum et diligentiam maritus circa eas praestare debet, qualem circa suas res habere invenitur ne ex eius malignitate vel desidia aliqua mulieri accedat iactura. quod si evenierit, ipse eandem de proprio resarcire compelletur. <a 530 D. k. Nov. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.15.0. De dote cauta et non numerata.

CJ.5.15.1: Imperatores Severus, Antoninus

Dotem numeratio, non scriptura dotalis instrumenti facit: et ideo non ignoras ita demum ad petitionem dotis admitti te posse, si dotem a te re ipsa datam probatura es. * Sev. et Ant. AA. dionysiae. * <a 204 D. xiii k. Aug. Cilone et libone cons.>

CJ.5.15.2: Imperator Alexander Severus

Quod de suo maritus constante matrimonio donandi animo in dotem adscripsit, si eandem donationem legitime confectam non revocavit, qui incrementum doti dedit, et durante matrimonio mortem obiit, ab heredibus mariti, quatenus interposita liberalitas munita est, peti potest. * Alex. A. papiniana. * <a 229 pp. non. Dec. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.15.3: Imperator Justinianus

In dotibus, quas datas esse dotalibus instrumentis conscribi moris est, cum adhuc nulla datio, sed pollicitatio tantum subsecuta sit, liceat non numeratae pecuniae exceptionem opponere non solum marito contra uxorem vel heredes eius morte mulieris vel repudio dissoluto matrimonio, sed etiam heredibus mariti, cuius morte dissolutum est matrimonium, socero etiam vel eius heredibus, si cum filio suo dotem suscepisse dotalibus instrumentis scriptum sit, omnique personae, quam dotem suscepisse una cum marito conscribitur, et eius similiter heredibus, ita tamen, ut intra annum tantum continuum a morte mariti vel mulieris vel missione repudii computandum ea licentia detur. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 d.K. Iun. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.16.0. De donationibus inter virum et uxorem et a parentibus in liberos factis et de ratihabitione.

CJ.5.16.1: Imperator Antoninus

Bona quondam mariti tui fiscus si nemine ei successore existente ut vacantia occupavit, donationes ab eo factae, si usque ad finem vitae in eadem voluntate permansit, revocari non possunt. * Ant. A. tryphenae. * <a 212 pp. iii id. Ian. duobus aspris cons.>

CJ.5.16.2: Imperator Antoninus

Si ancillam nummis tuis comparatam esse praesidi provinciae probaveris donationisque causa focariae tuae nomine instrumentum emptionis esse conscriptum, eam tibi restitui iubebit. nam licet cessante iure matrimonii donatio perfici potuerit, milites tamen meos a focariis suis hac ratione fictisque adulationibus spoliari nolo. * Ant. A. marco mil. * <a 213 pp.Xii k. Mart. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.16.3pr.: Imperator Antoninus

Donatio mancipiorum aliarumque rerum, quas tibi ab uxore tua donatas dicis, si modo suae potestatis, cum donaret, fuit vel patris voluntate id fecit et in eadem voluntate donationis usque ad ultimum diem vitae perseveravit, ex mea et divi severi patris mei constitutione firmata est. * Ant. A. epicteto. * <a 213 pp. iiii non. Mart. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.16.3.1: Imperator Antoninus

Sin autem post mortem filiae facta est donatio a quondam socero tuo, etiam inter vivos ea perfici potuit. <a 213 pp. iiii non. Mart. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.16.4: Imperator Alexander Severus

Nec inter eas quidem personas, quarum iuri subiecti sunt vir et uxor quive in eorum potestate sunt, donationes iure civili fieri possunt. * Alex. A. claudio. * <a pp. xvii k. Oct. >

CJ.5.16.5: Imperator Alexander Severus

Si, ut proponis, pater tuus, in cuius potestate fuisti, marito tuo genero suo instrumentum debitoris donationis causa dedit isque matrimonio durante vita functus est ac postea a marito divortisti, quod gestum est non valet. * Alex. A. quintillae. * <a 227 pp.Id.Febr.Albino et maximo cons.>

CJ.5.16.6pr.: Imperator Alexander Severus

Etiamsi uxoris tuae nomine res quae tui iuris fuerunt depositae sunt, causa proprietatis ea ratione mutari non potuit, etsi donasse te uxori res tuas ex hoc quis intellegat, cum donatio in matrimonio facta prius mortua ea quae liberalitatem excepit irrita sit. * Alex. A. Nepotiano. * <a 229 pp.Non.Dec. Alexandro A. iiii et Dione cons.>

CJ.5.16.6.1: Imperator Alexander Severus

Nec est ignotum, quod, cum probari non possit, unde uxor matrimonii tempore honeste quaesierit, de mariti bonis eam habuisse veteres iuris auctores merito credidissent. <a 229 pp.Non.Dec. Alexandro A. iiii et Dione cons.>

CJ.5.16.7: Imperator Alexander Severus

Si ex voluntate patris tui filio tutoris nupta es, collata in maritum donatio ipso iure irrita est. sed si matrimonium iure non valuit, licet ipso iure donatio tenuerit, quia tamen indigna persona eius fuit, qui nec maritus potest dici, utiles actiones super revocandis his tibi competunt. * Alex. A. Theodotae. * <a 232 pp.K.Oct. Lupo et maximo cons.>

CJ.5.16.8: Imperator Alexander Severus

Si fructus eorum praediorum, quae in dotem accepisse te dicis, matrimonii tempore uxorem tuam percipere passus es eosque uxor tua absumpsit, restitui tibi post divortium oportere nulla ratione contendis. sin autem ab his locupletior facta est, in tantum potest conveniri. * Alex. A. leoni. * <a 233 pp.V k. Oct. Maximo et Paterno cons.>

CJ.5.16.9: Imperator Gordianus

Etsi de tua pecunia mancipia uxori tuae comparata sunt, tamen, si ei sunt tradita, eorum dominium non ad te, sed ad eam pertinet, pecuniae autem tantummodo repetitionem habes, sive negotium eius gerens numerationem fecisti sive in eam donationem conferens quantitatem pretii largitus es: etenim vel in solidum vel quatenus locupletior facta est actione cum ea competenti poteris experiri. * Gord. A. origeni. * <a 238 pp.Vii k. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.16.10: Imperator Gordianus

Si maritus quondam uxoris tuae, cum sui iuris esset, in eam praedia vel cetera donationis titulo contulit et in ea voluntate usque ad mortem suam perseveravit, ex oratione divi severi confirmata est donatio: ac si eas res pater defuncti iniuriose abstulit, per praesidem provinciae eas restituere cogetur. nec enim, quasi maleficiis eius sit maritus extinctus, crimen intendens sub praetextu accusationis quae donata sunt auferre debuit, cum causa liberalitatis a criminatione separata sit. * Gord. A. veriano. * <a 239 pp.Iii k. April. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.16.11: Imperator Gordianus

Sicut cessat petitio quantitatis, quam de suo maritus uxori in menses singulos vel annos singulos proprii usus eius gratia promittit, ita ex ea causa nummi soluti erogatique non dari repetitionem manifestum est. * Gord. A. maximo. * <a 241 pp.V k. Iul.Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.5.16.12: Imperator Gordianus

Si maritus tuus creditores sortitus post factam in te donationem fundum, quem ex donatione iuri tuo vindicas, isdem specialiter obligavit, eandem obligationem defensionis tuae firmitatem inrumpere intellegere debes, cum sit manifestum non solum ex huiusmodi obligatione, sed etiam ex donatione vel venditione vel alio quolibet modo rebus alienatis revocatam esse a viro in mulierem factam donationem. * Gord. A. secundinae. * <a 243 pp.Vi k. Febr. Arriano et Papo cons.>

CJ.5.16.13pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quidem ante donationem possessionis in te iure, ut dicis, a marito collatam praedium ab eodem creditori obligatum fuit, alienationem eius salvo iure debiti (si tamen iuris ratio actionem eius non excludit) factam esse dubium non est. * Diocl. et Maxim. AA. rufinae. * <a 286 pp.Xii k. Iul. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.5.16.13.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si donatione iure celebrata eo, quod vel ante nuptias facta est vel in isdem casibus, in quibus etiam constante matrimonio donatio procedere potest, obligatio insecuta est, factum mariti, quem diem suum obisse memorasti, iuri tuo officere non posse certum est. <a 286 pp.Xii k. Iul. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.5.16.14pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex verbis, quae in postremis iudiciis inseruntur, licet ad fideicommissum vel legatum utilia sunt, non omnimodo legati vel fideicommissi persecutio datur, sed ita demum, si relinquendi studio huiusmodi verba fuerint adscripta. unde te voluntatis, non iuris quaestionem in preces tuas contulisse palam est. * Diocl. et Maxim. AA.Octavianae. * <a 290 pp. iii non. Oct. ipsis AA. cons.>

CJ.5.16.14.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum igitur lecto testamento animadvertimus maritum tuum ex praecedente donatione dominium tibi conservasse securitatieque tuae ad obtinendam proprietatem cavisse, inditorum verborum conceptio non fideicommissum relictum ostendit, sed ex senatus consulti auctoritate liberalitatem mariti tui, cui custodiendae etiam moriens prospexit, quatenus firmare potuit dominium, mortis tempore tibi esse addictam. <a 290 pp. iii non. Oct. ipsis AA. cons.>

CJ.5.16.15pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si non verum contractum pater vester gessit, sed sub specie venditionis donationem possessionis in matrem vestram contulit, nec ex bonis, quae in persona patris vestri permansisse videbantur, ob primipilum indemnitati fiscali satisfieri potuit, licet in eadem donandi voluntate perseverasse eum probari potest, ex eadem possessione ad supplendam pecuniam, quae ex bonis ab eo relictis colligi nequivit, conferendum est. * Diocl. et Maxim. AA. Iustiniano et aliis. * <a 291 pp.Iiii k.

Febr. Tiberiano et Dione conss.>

CJ.5.16.15.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si liberalitatis tenorem mutata voluntate pater tuus interrupit, in hereditate eius dominium resedisse nulla dubitatio est. <a 291 pp.Ii.iii k. Febr. Tiberiano et Dione conss.>

CJ.5.16.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si filii tui emancipati matris hereditatem sibi adquisierunt, proba apud praesidem provinciae non donandi animo te nomine uxoris tuae praedia comparasse, sed nominis dumtaxat eius titulo usum per possessionem rerum a venditoribus tibi traditarum dominum esse effectum, ut comprehensa filiorum tuorum iniuria proprietatis ius incolume perseveret. nam si largiendi propositio id te fecisse constiterit, pecuniae tibi persecutio competit. * Diocl. et Maxim. AA. Theodoro. * <a 291 pp. vi id. Mart. Tiberiano et Dione conss. >

CJ.5.16.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De his, quae extra dotem in domum illata a marito erogata commemoras, si quidem te donante consumpta sunt, intellegis adversus heredes non nisi in quantum locupletior fuit habere te actionem: si vero contra voluntatem tuam, omnia tibi restitui oportere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. capitolinae. * <a 293 sub die viii k.Mai. Heracliae AA. conss.>

CJ.5.16.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

A marito in uxorem donatione collata matrimonii tempore nec initio dominium transferri potest nec post, si divortium intercesserit vel prior persona quae liberalitatem accepit rebus humanis fuerit exempta vel ab eo qui donavit fuerit revocata, potest convalescere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. maternas. * <a 293 sub die iiii k. Iul. Serdicae AA. conss.>

CJ.5.16.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si constante matrimonio tibi mater domum tradidit, hanc in tuis fecit bonis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dionysiae. * <a 294 D. id. iul.Philippopoli cc. conss.>

CJ.5.16.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Creditor debito soluto de pignore liberato nihil ad uxorem debitoris quondam transferre potuit. sed nec consensus eiusdem debitoris per eum qui creditor fuit accedens imaginariae factae venditioni ad dominium transferendum prodesse quicquam potuit, cum tam ea quae simulatae aguntur, quam quae in uxorem a marito donationis causa tempore matrimonii procedunt, propter iuris civilis interdictum (cum proponas uxorem superstitute marito rebus humanis exemptam) pro infectis habeantur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. claudiae. * <a 294 D. v id. Aug. viminaci cc. conss.>

CJ.5.16.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si propriis habitis contractibus quam acceperas mutuam pecuniam pro marito donationis causa erogasti, cum nec ad dignitatem profuerit nec locupletior sit factus, intellegis nullam tibi contra eum competere actionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. cacaliae. * <a 294 D. iii id. Aug. viminaci cc. conss.>

CJ.5.16.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Maritus manumissionis causa servum mulieri constante matrimonio donare potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. arsinoae. * <a 294 s.K.Aug. Sirmi cc. conss.>

CJ.5.16.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si te in vacuam possessionem praedii socrus tua titulo donationis ante matrimonium vel post induxit, ad rescindendam donationem paenitentia nihil proficit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Caecilianae. * <a 294 s.K.Nov. Brundisii cc. conss.>

CJ.5.16.24pr.: Imperator Constantinus

Res uxoris, quae vel successione qualibet vel emptione vel etiam largitione viri in eam ante

reatum iure pervenerant, damnato ac mortuo ex poena marito vel in servilem condicionem ex poenae qualitate deducto, illibatas esse praecipio nec alieni criminis infortunio stringi uxorem, cum paternis maternisque ac propriis frui eam integro legum statu religiosum sit. * Const. A. petronio Probiano. * <a 321 D. iii k. Mart. Serdicae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.5.16.24.1: Imperator Constantinus

Et donatio maritalis ante tempus criminis ac reatus collata in uxorem, quia pudicitiae praemio cessit, observanda est, tamquam si maritum eius natura, non poena subduxerit. <a 321 D. iii k. Mart. Serdicae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.5.16.24.2: Imperator Constantinus

Sin autem aqua et igni interdictum erit vel deportatio illata, non tamen mors ex poena subsequuta, donationes a viro in uxorem collatae adhuc in pendenti maneat, quia nec matrimonium huiusmodi casibus dissolvitur, ita ut, si usque ad vitae suae tempus maritus eas non revocaverit, ex morte eius confirmantur: fisco nostro ad easdem res nullam in posterum communionem habituro. <a 321 D. iii k. Mart. Serdicae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.5.16.25pr.: Imperator Justinianus

Donationes, quae parentes in liberos cuiuscumque sexus in potestate constitutos conferunt vel uxor in suum maritum vel maritus in suam uxorem vel alteruter eorum in aliam personam, cui constante matrimonio donare non licet, vel ipsae aliae personae in eam cui donare non poterant, ita firmas esse per silentium donatoris vel donatricis sancimus, si usque ad quantitatem legitimam vel eam excedentes actis fuerint intimatae. nam amplioris quantitatis donationem minime intimatam nec per silentium eius qui donavit confirmari concedimus. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. iii id.Dec. Dn.Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.16.25.1: Imperator Justinianus

Sin vero specialiter eas in suprema voluntate donator vel donatrix confirmaverit, sine ulla distinctione ratae habebuntur, ita tamen ut, si quidem ultra lege finitam quantitatem expositae minime actis intimatae fuerint, specialis earum confirmatio ex eo tempore vim habeat, ex quo eadem donationes confirmatae sunt. <a 528 D. iii id.Dec. Dn.Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.16.25.2: Imperator Justinianus

Sin vero vel non amplior sit donatio vel, cum amplior esset, in actis insinuata sit, tunc et silentium donatoris vel donatricis et specialis confirmatio ad illud tempus referatur, quo donatio conscripta sit: sicut et alias ratihabitiones negotiorum ad illa reduci tempora oportet, in quibus contracta sunt. nec in ceterum subtilem divisionem facti vel iuris introduci posse. <a 528 D. iii id.Dec. Dn.Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.16.26: Imperator Justinianus

Donationes, quas divinus imperator in piissimam reginam suam coniugem vel illa in serenissimum maritum contulerit, ilico valere sancimus et plenissimam habere firmitatem, utpote imperialibus contractibus legis vicem obtinentibus minimemque opitulatione quadam extrinsecus egentibus. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id.April.Constantinopoli Decio vc.Cons.>

CJ.5.16.27pr.: Imperator Justinianus

Si unus ex his, qui matrimonio fuerant copulati, in alium donatione facta ab hostibus captus est et in servitutem deductus et postea ibi morte peremptus, quaerebatur, an huiusmodi liberalitas, quam antea fecit, ex hoc roborari videtur an vacillare: et iterum si donator quidem in civitate Romana constitutus decesserit, mortis autem eius tempore is qui donationem accepit in captivitate degebat et postea reversus est, an videtur et tunc donatio rata haberi. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 530 d.K.Dec. Lampadio et Oresta vv.Cc.Cons.>

CJ.5.16.27.1: Imperator Justinianus

Cum itaque in utroque casu oportet Augusto remedio causam dirimi, cum nihil aliud tam peculiare est imperiali maiestati quam humanitas, per quam solam dei servatur imitatio, in ambobus casibus donationem firmam esse censemus. <a 530 d.K.Dec. Lampadio et Oresta vv.Cc.Conss.>

CJ.5.17.0. De repudiis et iudicio de moribus sublato.

CJ.5.17.1: Imperator Alexander Severus

Matrimonium quidem deportatione vel aqua et igni interdictione non solvitur, si casus, in quem maritus incidit, non mutet uxoris adfectionem. ideoque dotis actio ipso iure non competit, sed indotatam esse eam, cuius laudandum propositum est, nec ratio aequitatis nec exempla permittunt. * Alex. A. avitianae. * <a 229 pp.Non.Nov. Alexandro A. iii et Dione cons. >

CJ.5.17.2: Imperatores Valer., Gallien.

Liberum est filiae tuae, si sponsum suum post tres peregrinationis annos expectandum sibi ultra non putat, omissa spe huius coniunctionis matrimonium facere, ne opportunum nubendi tempus amittat, cum posset nuntium remittere, si praesente eo consilium mutare voluisset. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. Paulinae. * <a 259 pp.Vii k. April. Aemiliano et Basso cons. >

CJ.5.17.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dubium non est omnia omnino, quae consilio recte geruntur, iure meritoque effectu et firmitate niti. * Diocl. et Maxim. AA. Tullio. * <a 290 D. ii k.Sept. Tiberiade ipsis AA. cons. >

CJ.5.17.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quare si tu dotem pro muliere dedisti et ex morte eius repetitionem stipulatus es, circumscribendi autem tui causa ficto repudio matrimonium brevi tempore rescissum est, res dotales, quas ante nuptias obtulisti, praeses provinciae recipere te non dubitabit. <a 290 D. ii k.Sept. Tiberiade ipsis AA. cons. >

CJ.5.17.3.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Certum est enim daturum operam moderatorem provinciae, ut, quae contra fas gesta sunt, fructum calliditatis obtinere non possint, cum nobis huiusmodi commenta displiceant. <a 290 D. ii k.Sept. Tiberiade ipsis AA. cons. >

CJ.5.17.3.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Imaginosos enim nuntios (id est repudia) nullius esse momenti, sive nuptiis fingant se renuntiassent sive sponsalibus, etiam veteribus iuris auctoribus placuit. <a 290 D. ii k.Sept. Tiberiade ipsis AA. cons. >

CJ.5.17.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filiae divortium in potestate matris non est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pisoni. * <a 294 D. iii k. Ian. Sirmi cc. cons. >

CJ.5.17.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dissentientis patris, qui initio consensit matrimonio, cum marito concordante uxore filia familias ratam non haberi voluntatem divus Marcus pater noster religiosissimus imperator constituit, nisi magna et iusta causa interveniente hoc pater fecerit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. scyrioni. * <a 294 D. v k. Sept. Nicomediae cc. cons. >

CJ.5.17.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Invitam autem ad maritum redire nulla iuris praecepit constitutio. <a 294 D. v k. Sept. Nicomediae cc. cons. >

CJ.5.17.5.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emancipatae vero filiae pater divortium in arbitrio suo non habet. <a 294 D. v k. Sept. Nicomediae cc. cons. >

CJ.5.17.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet repudii libellus non fuerit traditus vel cognitus marito, dissolvitur matrimonium. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. phoebo. * <a 294 D. xviii k. Ian. Nicomediae cc. cons. >

CJ.5.17.7pr.: Imperator Constantinus

Uxor, quae in militiam profecto marito post interventum annorum quattuor nullum sospitatis eius potuit habere indicium atque ideo de nuptiis alterius cogitavit nec tamen ante nupsit, quam libello ducem super hoc suo voto convenit, non videtur nuptias inisse furtivas nec dotis amissionem sustinere nec capitali poenae esse obnoxia, quae post tam magni temporis iugitatem non temere nec clanculo, sed publice contestatione deposita nupsisse firmatur. * Constant. A. ad delmatium. * <a 337 d..... naisso Feliciano et Titiano cons.>

CJ.5.17.7.1: Imperator Constantinus

Ideoque observandum est, ut, si adulterii suspicio nulla sit nec coniunctio furtiva detegitur, nullum periculum ab his quorum coniugio erant copulatae vereantur, cum, si conscientia maritalis tori furtim esset violata, disciplinae ratio poenam congruam flagitaret. <a 337 d..... naisso Feliciano et Titiano cons.>

CJ.5.17.8pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Consensu licita matrimonia posse contrahi, contracta non nisi misso repudio solvi praecipimus. solutionem etenim matrimonii difficiliorem debere esse favor imperat liberorum. * Theodos. et Valentin. AA. hormisdæ pp. * <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Causas autem repudii hac saluberrima lege apertius designamus. sicut enim sine iusta causa dissolvi matrimonia iusto limite prohibemus, ita adversa necessitate pressum vel pressam, quamvis infausto, attamen necessario auxilio cupimus liberari. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si qua igitur maritum suum adulterum aut homicidam vel veneficum vel certe contra nostrum imperium aliquid molientem vel falsitatis crimine condemnatum invenerit, si sepulchrorum dissolutorem, si sacris aedibus aliquid subtrahentem, si latronem vel latronum susceptorem vel abactorem aut plagiarium vel ad contemptum sui domi suae ipsa inspiciente cum impudicis mulieribus (quod maxime etiam castas exasperat) coetum ineuntem, si suae vitae veneno aut gladio vel alio simili modo insidiantem, si se verberibus, quae ab ingenuis aliena sunt, adficiantem probaverit, tunc repudii auxilio uti necessariam ei permittimus libertatem et ea usus discidii legibus comprobare. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Vir quoque pari fine claudetur nec licebit ei sine causis apertius designatis propriam repudiare iugalem, nec ullo modo expellat nisi adulteram, nisi veneficam aut homicidam aut plagiarium aut sepulchrorum dissolutricem aut ex sacris aedibus aliquid subtrahentem aut latronum fautricem aut extraneorum virorum se ignorante vel nolente convivia appetentem aut ipso invito sine iusta et probabili causa foris scilicet pernctantem, nisi circensibus vel theatralibus ludis vel harenarum spectaculis in ipsis locis, in quibus haec adsolent celebrari, se prohibente gaudentem, nisi sui veneno vel gladio aut alio simili modo insidiatricem, vel contra nostrum imperium aliquid machinantibus consciam, seu falsitatis se crimini immiscentem invenerit, aut manus audaces sibi probaverit ingerentem: tunc enim necessariam ei discedendi permittimus facultatem et causas discidii legibus comprobare. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Haec nisi vir vel mulier observaverint, ultrici providentissimae legis poena plectentur. nam mulier si contempta lege repudium mittendum esse temptaverit, suam dotem et ante nuptias

donationem amittat nec intra quinquennium nubendi habeat denuo potestatem: aequum est enim eam interim carere conubio, quo se monstravit indignam. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.4a: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si praeter haec nupserit, erit ipsa quidem infamis, conubium vero illud nolumus nuncupari: insuper etiam arguendi hoc ipsum volenti concedimus libertatem. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.4b: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si vero causam probaverit intentatam, tunc eam et dotem recuperare et ante nuptias donationem lucro habere aut legibus vindicare censemus et nubendi post annum ei, ne quis de prole dubitet, permittimus facultatem. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Virum etiam, si mulierem interdicta arguerit attemptantem, tam dotem quam ante nuptias donationem sibi habere seu vindicare uxoremque, si velit, statim ducere hac iusta definitione sancimus. sin autem aliter uxori suae renuntiare voluerit, dotem redhibeat et ante nuptias donationem amittat. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Servis scilicet seu ancillis puberibus, si crimen adulterii vel maiestatis ingeritur, tam viri quam mulieris ad examinandam causam repudii, quo veritas aut facilius eruatur aut liquidius detegatur, si tamen alia documenta defecerint, quaestionibus subdendis. super plagis etiam, prout dictum est, illatis ab alterutro commovendis easdem probationes (quoniam non facile quae domi geruntur per alienos poterunt confiteri) volumus observari. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.7: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si vero filio seu filiis, filia seu filiabus extantibus repudium missum est, omne quicquid ex nuptiis lucratum est filio seu filiis, filiae seu filiabus post mortem accipientis servari, id est si pater temere repudium miserit, donationem ante nuptias a matre servari, si mater, dotem ipsam eidem vel eisdem filio seu filiae patre moriente dimitti censemus: patri videlicet vel matri in scribendis filiis heredibus, unum seu unam vel omnes si scribere vel uni ex his donare velit, electione servata. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.7a: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nec ullam alienandi seu supponendi memoratas res permittimus facultatem: sed si aliquid ex isdem rebus defuerit, ab heredibus seu earum detentatoribus, si tamen non ipsos heredes scripserit aut scripti filii non adierint, praecipimus resarciri, ut etiam hoc modo inconsulti animi ad repudium mittendum detrimento retrahantur. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.8.8: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Pactiones sane, si quae adversus praesentia scita nostrae maiestatis fuerint attemptandae, tamquam legum contrarias nullam habere volumus firmitatem. <a 449 D. v id. ian. Protogene et asterio cons.>

CJ.5.17.9: Imperator Anastasius

Si constante matrimonio communi consensu tam mariti quam mulieris repudium sit missum, quo nulla causa continetur, quae consultissimae constitutioni divae memoriae Theodosii et Valentiniani inserta est, licebit mulieri non quinquennium expectare, sed post annum ad secundas nuptias convolare. * Anastas. A. Theodoro. * <a 497 D. xv k. Mart. Anastasio A. ii cons.>

CJ.5.17.10: Imperator Justinianus

In causis iam dudum specialiter definitis, ex quibus recte mittuntur repudia, illam addimus, ut, si maritus uxori ab initio matrimonii usque ad duos continuos annos computandos coire minime propter naturalem imbecillitatem valeat, possit mulier vel eius parentes sine periculo dotis amittendae repudium marito mittere, ita tamen, ut ante nuptias donatio eidem marito servetur. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. iii id. Dec. dn. Iustiniano A. pp.Ii cons.>

CJ.5.17.11pr.: Imperator Justinianus

Iubemus, ut, quicumque mulierem cum voluntate parentum aut, si parentes non habuerit, sua voluntate maritali adfectu in matrimonium acceperit, etiamsi dotalia instrumenta non intercesserint nec dos data fuerit, tamquam si cum instrumentis dotalibus tale matrimonium processisset, firmum coniugium eorum habeatur: non enim dotibus, sed adfectu matrimonia contrahuntur. * Iust. A. Hermogeni mag. off. * <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.

Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.5.17.11.1: Imperator Justinianus

Si quis autem eam, quam sine dote uxorem acceperat, a coniugio suo repellere voluerit, non alias ei hoc facere licebit, nisi talis culpa intercesserit, quae a nostris legibus condemnatur. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.5.17.11.1a: Imperator Justinianus

Si vero sine culpa eam reiecerit vel ipse talem culpam contra innocentem mulierem commiserit, compellatur ei quartam partem propriae substantiae pro rata portione persolvere, ut, si quidem quadringentarum librarum auri vel amplius vir substantiam habeat, centum libras auri mulieri praestet et nihil amplius, etsi quantamcumque substantiam possideat: sin vero minus quadringentis libris auri puta substantia eius fuerit, tunc quarta pars computatione facta purae substantiae eius usque ad minimam quantitatem mulieri detur. <a 533 D. xv k.Dec.

Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.5.17.11.1b: Imperator Justinianus

Eodem modo servando et in mulieribus, quae indotatae constitutae sine culpa mariti constitutionibus cognita eos repudiaverint vel ipsae culpam innocenti marito praebuerint, ut ex utraque parte aequa lance et aequitas et poena servetur. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.5.17.11.1c: Imperator Justinianus

Hoc lucro quartae partis filiis quidem non extantibus ipsis viro et mulieri competenti et ab his quo modo voluerint disponendo, filiis autem et deinceps personis ex eodem matrimonio intervenientibus eis servando ad similitudinem dotis et propter nuptias donationis per omnia, quae super his statuta sunt. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.5.17.11.2: Imperator Justinianus

Inter culpas autem uxoris constitutionibus enumeratas et has addimus, si forte uxor sua ope vel ex industria abortum fecerit, vel ita luxuriosa est, ut commune lavacrum viris libidinis causa habere audeat, vel, dum est in matrimonio, alium maritum fieri sibi conata fuerit. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.5.17.11.2a: Imperator Justinianus

Et in his enim causis locum habere constitutiones sancimus, quae de culpa tam mariti quam uxoris loquuntur, ut, quemadmodum dos et donatio propter nuptias perit, ita et mulieres indotatae in quartam partem, quam et viris et mulieribus ex hac lege destinavimus, amissionis periculum sustineant. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

CJ.5.17.11.2b: Imperator Justinianus

Iudicio de moribus, quod antea quidem in antiquis legibus positum erat, non autem

frequentabatur, penitus abolito: omnibus etenim causis requisitis et perlectis, quas antiquitas introducebat, nihil validum praeter eas, quas anteriores constitutiones et praesens dispositio introduxit, invenimus. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. iii cons.>

^CJ.5.17.12:

Idem A. Iohanni pp. Ex consultatione veniente ad nos super tali causa ex civitate Constantinorum, quae civitatum in Osroene sitarum est. comperimus quosdam liberos malignos patribus suis insidiantes contra patrum voluntatem matrimonia solvisse uxores adiuvando, [ut] facilis eis [dotis et] ante nuptias donationis exactio [esset et] inde [parentes, qui dederant] dotes vel ante nuptias donationes vel etiam acceperant, eiusmodi exactionibus subicientes [non posse liberos sive in potestate constitutos sive emancipatos] sive masculos sive feminas matrimonia cum coniugibus solvere in fraudem damnumque parentum, qui dotes vel ante nuptias donationes dederint vel acceperint, tam masculorum quam feminarum: et quemadmodum matrimonium non [consistat] sine consensu eorum qui liberos in potestate habent, [sic nec solvi matrimonia adversus voluntatem] parentum . . .et si tale quid a liberis factum sit, nullam adversus parentes dotis vel ante nuptias donationis exactionem esse, licet ipsi eas dederint vel acceperint, sed periculum inde exortum in ipsum qui hoc fecerit dirigi: hanc enim maleficii poenam imponimus eis, qui adeo impie versati sunt, ut et sibi ignominiam et parentibus inopiam inde pararent. nam stultis dignum putamus patribus interdici, quemadmodum Marco summo inter imperatores philosopho visum est, sine liberorum consensu matrimonium solvere nisi ex magna et inexorabili causa, liberis autem, qui fortasse et pueri sint et quid e re sua sit nesciant vel etiam de industria, ut supra diximus, malefaciant, licentiam dari sibi ignominiam, damnum parentibus parenti.

CJ.5.18.0. Solutio matrimonio dos quemadmodum petatur.

CJ.5.18.1: Imperatores Severus, Antoninus

Dubium non est post aestimationem dotis pactione vel stipulatione interposita, ut ipsae res, si dissoluto matrimonio extarent, uxori reddantur, ancillas cum partu ex stipulatu iudicio restitui oportere. * Sev. et Ant. AA. geminae. * <a 197 pp. iii id. April. Laterano et Rufino cons.>

CJ.5.18.2: Imperatores Severus, Antoninus

Secundum rationem iuris existimas restitui tibi debere dotem a fisco, qui bona damnati patris tui suscepit. licet enim viro quondam tuo pater tuus heres extiterit, attamen iuri tuo hoc derogari non potest, cum et ipse pater sine voluntate tua nec exigere nec accipere dotem poterat. * Sev. et Ant. AA. aquiliae. * <a 207 pp. prid. non. April. apro et maximo cons.>

CJ.5.18.3: Imperator Antoninus

Si ignorans statum erotis ut liberum duxisti et dotem dedisti isque postea servus est iudicatus, dotem ex peculio recipies et si quid praeterea tibi debuisse eum apparuerit. filii autem tui, ut ex libera nati incerto tamen patre, spurii ingenui intelleguntur. * Ant. A. hostiliae. * <a 215 pp. vi k. Sept. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.5.18.4: Imperator Antoninus

Dos a patre profecta, si in matrimonio decesserit mulier filia familias, ad patrem redire debet. * Ant. A. Apollonio. * <a 225 pp. xvi k. Sept. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.5.18.5: Imperatores Valer., Gallien.

Si quidem vivit apud hostes uxor tua, nondum frater eius quasi heres dotem repetere potest. si vero diem functa est et hereditatem eius possit vindicare, dotis quoque repetitio ei iure competit, cum in stipulatum deducta sit. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. tauro. * <a 259 pp. ii non. Mai. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.5.18.6pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si circumscripta matre vestra viliore pretio dotales res aestimatae sunt, quid super huiusmodi contractuum vitio statutum sit, vulgo patet. * Diocl. et Maxim. AA. Alexandriae et neroni. * <a 290 vel 293 pp. vii k. Nov. ipsis AA. cons.>

CJ.5.18.6.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Proinde si dolosis artibus mariti circumventam matrem vestram iniqua aestimatione circumscriptam apud praesidem provinciae evidentibus probationibus ostenderitis, quando possidentibus vobis ad obtinenda praedia etiam doli mali exceptionis potestas opituletur, sciet, quatenus religionem iudicationis suae temperare debeat. <a 290 vel 293 pp. vii k. Nov. ipsis AA. cons.>

CJ.5.18.6.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sin autem etiam maritus in aestimatione gravatum se adleget, veritate examinata non amplius quam pretium iustum restituere compellatur. <a 290 vel 293 pp. vii k. Nov. ipsis AA. cons.>

CJ.5.18.6.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Haec tum locum habent, cum res in natura sunt. si tamen extinctae sint, pretium, quod dotali instrumento inditum sit, id considerabitur. <a 290 vel 293 pp. vii k. Nov. ipsis AA. cons.>

CJ.5.18.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filiae pecuniam adimere, quam habes in potestate, minime prohiberis. nam si pro ea dotem dedisti, hanc constante matrimonio ne consentiente quidem ipsa, matrimonio autem dissoluto invita repetere non potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. erotio. * <a 294 s. v id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.18.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec maritus, licet post divortium in quantum facere possit condemnandus est, post idoneus factus, qui non reddiderat integrum, residuam probabiliter solutionem recusat. at cum eius heredes in solidum conveniendos non ambigitur, ne cum his solvendo factis experiri non possis, superstitionem geris sollicitudinem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sallustiae. * <a 294 D. xiii k. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.18.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dotis actione successores mariti super eo, quod ei dotis nomine fuerat datum, convenire debes. ingrediendi enim in possessionem rerum dotalium, heredibus mariti non consentientibus, sine auctoritate competentis iudicis nullam habes facultatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marciae. * <a 294 s. D. viii k. Nov. cc. cons.>

CJ.5.18.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si socero filiae tuae dotem dedisti, licet in eius positus potestate gener tuus rebus humanis exemptus sit, tamen non de peculio, sed in solidum a te consentiente filia conventum eum satis oportet facere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. epigono. * <a 294 s. vii id. Nov. Heracliae cc. cons.>

CJ.5.18.11: Imperatores Honorius, Theodosius

Si constante matrimonio maritus fatali fuerit sorte consumptus, dos, quae data dicitur vel promissa ex eius uxoris facultatibus, ad eam revertatur, nihilque sibi ex hoc defuncti heres audeat vindicare, quod ad mulierem recurrere fecit obitus maritalis. * Honor. et Theodos. AA.

Mariniano pp. * <a 422 D. iii non. Nov. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.5.19.0. Si dos constante matrimonio soluta fuerit.

CJ.5.19.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Si constante matrimonio a marito uxori dos sine causa legitima refusa est, quod legibus stare non potest, quia donationis instar perspicitur obtinere, eadem uxore defuncta ab eius heredibus cum fructibus ex die refusae dotis marito restituatur, ita ut proprietas eiusdem liberis ex eadem

susceptis alienari contra leges a marito non possit. * Honor. et Theodos. AA. Mariniano pp. * <a 422 D. iii non. Nov. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.5.20.0. Ne fideiussores vel mandatores dotium dentur.

CJ.5.20.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sive ex iure sive ex consuetudine lex proficiscitur, ut vir uxori fideiussorem servandae dotis exhibeat, eam iubemus aboleri. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 381 D. viii non. Sept. Eucherio et Syagrio cons.>

CJ.5.20.2: Imperator Justinianus

Generali definitione constitutionem pristinam ampliando sancimus nullam esse satisfactionem vel mandatum pro dote exigendum vel a marito vel a parte eius vel ab omnibus qui dotem suscipiunt. si enim credendam mulier se suamque dotem parti mariti existimavit, quare fideiussor vel alius intercessor exigitur, ut causa perfidiae in conubio eorum generetur? * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. x k. Aug. Lampadio et Oresta cons.>

CJ.5.21.0. Rerum amotarum.

CJ.5.21.1pr.: Imperator Alexander Severus

Compensationis aequitatem iure postulas. Non enim prius exsolvi quod debere te constiterit aequum est, quam petitioni mutuae responsum fuerit, eo magis, quod ea te persequi dicis, quae divortii causa amota quereris. * Alex. A. polydeuca. * <a 229 pp. xvi k. Dec. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.21.1.1: Imperator Alexander Severus

Cum igitur apud competentem iudicem ex stipulatu conveniaris, apud eundem doce tui iuris res ablatas esse. <a 229 pp. xvi k. Dec. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.21.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Divortii gratia rebus uxoris amotis a marito vel ab uxore mariti rerum amotarum edicto perpetuo permittitur actio. constante etenim matrimonio neutri eorum neque poenalis neque famosa actio competit, sed de damno in factum datur actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sereno. * <a 290 vel 293 D. v k. Oct. ipsis AA. cons.>

CJ.5.21.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De rebus, quas divortii causa quondam uxorem tuam abstulisse proponis, rerum amotarum actione contra successores eius non in solidum, sed quantum ad eos pervenit, quod si res extent, dominii vindicatione uti non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Quartioni. * <a 290 vel 293 D. v non. Dec. ipsis AA. cons.>

CJ.5.22.0. Ne pro dote mulieri bona mariti addicantur.

CJ.5.22.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ut uxori pro dote addicantur bona quondam mariti, iure prohibitum est. sane si nullo relicto successore non idoneus decessit, secundum iuris formam, quatenus successionis modus patitur, indemnitati tuae consulere non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. apollinariae. * <a 293 D. v non. Dec. AA. cons.>

CJ.5.23.0. De fundo dotali.

CJ.5.23.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si aestimata praedia data essent in dotem et convenisset, ut electio mulieri servetur, nihilo minus lex iulia locum habet. est autem alienatio omnis actus, per quem dominium transfertur. * Sev. et Ant. AA. didae. * <a 213 pp. xii k. Mart. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.23.2: Imperator Gordianus

Mariti, qui fundum communem cum alio in dotem inaestimatum acceperunt, ad communi dividendo iudicium provocare non possunt, licet ipsi possint provocari. * Gord. A. Domitiana. *

<a 241 pp. v non. Oct. Gordiano A. ii et Pompeiano conss.>

CJ.5.24.0. Divortio facto apud quem liberi morari vel educari debent.

CJ.5.24.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet neque nostra neque divorum parentum nostrorum ulla constitutione caveatur, ut per sexum liberorum inter parentes divisio celebretur, competens tamen iudex aestimabit, utrum apud patrem an apud matrem matrimonio separato filii morari ac nutriri debent. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Caelestinae. * <a 294 s. xvi k. Iul. beroae cc. conss.>

CJ.5.25.0. De alendis liberis ac parentibus.

CJ.5.25.1: Imperator Pius

Parentum necessitatibus liberos succurrere iustum est. * Pius A. Basso. * < sine die et consule.>

CJ.5.25.2: Imperator divi fratres

Competens iudex a filio te ali iubebit, si in ea facultate est, ut tibi alimenta praestare possit. * divi fratres celeri. * <a 161 D. id. April. ipsis iii et ii AA. conss.>

CJ.5.25.3: Imperator divi fratres

Si competenti iudici eum, quem te ex Claudio enixam esse dicis, filium eius esse probaveris, alimenta ei pro modo facultatum praestari iubebit. idem, an apud eum educari debeat, aestimabit. * divi fratres Tatianae. * <a 162 pp. xiii k. Mart. Romae Rustico et Aquilino conss.>

CJ.5.25.4: Imperatores Severus, Antoninus

Si patrem tuum officio debito promerueris, paternam pietatem tibi non denegabit. quod si sponte non fecerit, aditus competens iudex alimenta pro modo facultatum praestari tibi iubebit. quod si patrem se negabit, quaestionem istam in primis idem iudex examinabit. * Sev. et Ant. AA. Sabino. * <a 197 pp. non. Febr. Laterano et Rufino conss.>

CJ.5.26.0. De concubinis.

CJ.5.26.1: Imperator Constantinus

Nemini licentia concedatur constante matrimonio concubinam penes se habere. * Const. A. ad pop. * <a 326 pp. xviii k. Iul. caesareae Constantino A. vii et c. conss.>

CJ.5.27.0. De naturalibus liberis et matribus eorum et ex quibus casibus iusti efficiuntur.

CJ.5.27.1pr.: Imperator Constantinus

Senatores seu perfectissimos, vel quos in civitatibus duumviralitas vel sacerdotii, id est phoenicarchiae vel syriarchiae, ornamenta condecorant, placet maculam subire infamiae et alienos a Romanis legibus fieri, si ex ancilla vel ancillae filia vel liberta vel libertae filia vel scaenica vel scaenicae filia vel ex tabernaria vel ex tabernarii filia vel humili vel abiecta vel lenonis aut harenarii filia vel quae mercimoniis publicis praefuit susceptos filios in numero legitimorum habere voluerint aut proprio iudicio aut nostri praerogativa rescripti: ita ut, quidquid talibus liberis pater donaverit, sive illos legitimos seu naturales dixerit, totum retractum legitimae suboli reddatur aut fratri aut sorori aut patri aut matri. * Const. A. ad Gregorium. * <a 336 lecta xii k. Aug. Carthagine Nepotiano et Facundo conss.>

CJ.5.27.1.1: Imperator Constantinus

Sed et uxori tali quodcumque datum quolibet genere fuerit vel emptione collatum, etiam hoc retractum reddi praecipimus: ipsas etiam, quarum venenis inficiuntur animi perditorum, si quid quaeritur vel commendatum dicitur, quod his reddendum est quibus iussimus aut fisco nostro, tormentis subici iubemus. <a 336 lecta xii k. Aug. Carthagine Nepotiano et facundo conss.>

CJ.5.27.1.2: Imperator Constantinus

Sive itaque per ipsum donatum est qui pater dicitur, vel per alium sive per interpositam personam, sive ab eo emptum vel ab alio, sive ipsorum nomine comparatum, statim retractum reddatur quibus iussimus aut, si non existunt, fisci viribus vindicetur. <a 336 lecta xii k. Aug.

Carthagine Nepotiano et facundo cons.>

CJ.5.27.1.3: Imperator Constantinus

Quod si existentes et in praesentia rerum constituti agere noluerint pacto vel iureiurando exclusi, totum sine mora fiscus invadat. <a 336 lecta xii k. Aug. Carthagine Nepotiano et facundo cons.>

CJ.5.27.1.4: Imperator Constantinus

Quibus tacentibus et dissimulantibus a defensione fiscali duum mensuum tempora limitentur, intra quae si non retraxerint vel propter retrahendum rectorem provinciae interpellaverint, quidquid talibus filiis vel uxoribus liberalitas impura contulerit, fiscus noster invadat, donatas vel commendatas res sub poena quadrupli severa quaestione perquirens. <a 336 lecta xii k. Aug. Carthagine Nepotiano et facundo cons.>

CJ.5.27.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Matre vel legitimis filiis vel nepotibus aut pronepotibus cuiuscumque sexus, uno pluribusve, existentibus bonorum suorum unam tantum unciam pater naturalibus filiis seu filiabus eorumque generici vel, si sola sit concubina, semunciam largiendi vel relinquendi habeat potestatem. quidquid vero ultra modum concessum relictum sit, legitimis liberis vel matri vel ceteris successoribus iure reddetur. * Arcad. et Honor. AA. Anthemio pp. * <a 405 D. id. Nov. Constantinopoli Stilichone ii et Anthemio cons.>

CJ.5.27.3pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quis seu liber ipse seu curiae sit nexibus obligatus, et tradendi filios naturales, vel omnes vel quos quemve maluerit, eius civitatis curiae, unde ipse oritur, et in solidum heredes scribendi liberam ei concedimus facultatem. * Theodos. et Valentin. AA. ad Apollonium pp. * <a 443 D. xvii k. Ian. Constantinopoli post consulatum Eudoxii et Dioscori.>

CJ.5.27.3.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si cui non ex urbe, sed vico vel possessione qualibet oriundo naturales liberi contigerunt, eosque velit sub definitione praedicta curiae splendore honestare et hereditatis opibus adiuvare, eius civitatis adscribendi sunt ordini, sub qua vicus ille vel possessio censeatur. <a 443 D. xvii k. Ian. Constantinopoli post consulatum Eudoxii et Dioscori.>

CJ.5.27.3.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si alterutram regalium civitatum patriam sortiatur, sit ei liberum susceptam ex inaequali coniugio subolem cuiuscumque civitatis decurionibus immiscere, dummodo civitas quae eligitur totius provinciae teneat principatum. indignum est enim, ut, qui sacratissimae urbis ubere gloriatur, naturales suos non illustris ordine civitatis illuminet. <a 443 D. xvii k. Ian. Constantinopoli post consulatum Eudoxii et Dioscori.>

CJ.5.27.3.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Haec sive postrema definiat sive donationem cuiuslibet quantitatis in liberos naturales pater conferat: et quod de subeunda sorte curiali seu testamento seu actorum fide constituat, ita ratum esse stabiliterque volumus observari, ut, sive abstinendo hereditatibus sive abdicando donationes naturales liberi curialem voluerint evitare fortunam posteaque paternarum opum vel in solidum vel ex parte reperti fuerint possessores, licet eas alienaverint, omnimodo ad condicionem, in qua pater eos amplificatis opibus esse voluit, etiam inviti cogantur accedere. <a 443 D. xvii k. Ian. Constantinopoli post consulatum Eudoxii et Dioscori.>

CJ.5.27.3.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Et si filiam naturalem vel filias habuit et eam vel eas curiali vel curialibus civitatis, ex qua oriundus est vel sub qua vicus vel possessio unde oritur consistit, vel eius civitatis, quae principatum totius provinciae tenet, matrimonio collocavit, haec eadem et in persona eius vel

earum ad exemplum marium obtinebunt. <a 443 D. xvii k. Ian. Constantinopoli post consulatum Eudoxii et Dioscori.>

CJ.5.27.3.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quid enim interest, utrum per filios an per generos commoditatibus civitatum consulatur, et utrum nova lex faciat curiales, an foveat quos invenit? <a 443 D. xvii k. Ian. Constantinopoli post consulatum Eudoxii et Dioscori.>

CJ.5.27.4pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Quoniam desideria morientium ex arbitrio viventium non sine iusta ratione colligimus, et is, qui naturalem filium habens hortantibus legibus ultro ad instar legitimi filii municipalibus eum voluit adgregare muneribus et donare patriae principalem, manifestavit notumque fecit sine dubio professione certissima facultatum suarum omnium elegisse se adfectione debita successorem, cum certe huiusmodi personis adeo sacratissima constitutione subventum sit, ut nec renuntiandi eis aut alienandi vel repudiandi paternas hereditates aut donationes in fraudem curiae concedatur facultas, sed muneribus patriae susceptis patrimonia subire cogantur, nullam e diverso calumniantium vocem penitus patiemur admitti, sed ipsi um philocalum et paternorum bonorum omnium ab intestato heredem et bostrenae civitatis curiae principalem iniuncta vel iniungenda sibi munera subire ex eoque genitos vel nascendos filios similiter paternae condicioni subiacerere praecipimus. * Leo et Anthem. AA. Armasio pp. * <a 470 D. k. Ian. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.5.27.4.1: Imperatores Leo, Anthemius

Et huiusmodi formam in omnibus causis, quae similiter in cuiuscumque civitatis ordine curiaque contigerint, in posterum decernimus observari. <a 470 D. k. Ian. Constantinopoli Iordane et Severo cons.>

CJ.5.27.5pr.: Imperator Zeno

Divi Constantini, qui veneranda Christianorum fide Romanum munivit imperium, super ingenuis concubinis ducendis uxoribus, filiis quin etiam ex isdem vel ante matrimonium vel postea progenitis suis ac legitimis habendis, sacratissimam constitutionem renovantes iubemus eos, qui ante hanc legem ingenuarum mulierum (nuptiis minime intercedentibus) electo contubernio cuiuslibet sexus filios procreaverunt, quibus nulla videlicet uxor est, nulla ex iusto matrimonio legitima proles suscepta, si voluerint eas uxores ducere, quae antea fuerant concubinae, tam coniugium legitimum cum huiusmodi mulieribus ingenuis, ut dictum est, posse contrahere, quam filios utriusque sexus ex earundem mulierum priore contubernio procreatos, mox quam nuptiae cum matribus eorum fuerint celebratae, suos patri et in potestate fieri et cum his, qui postea ex eodem matrimonio suscepti fuerint, vel solos, si nullus alius deinde nascatur, tam ex testamento volentibus patribus etiam ex integro succedere quam ab intestato petere hereditatem paternam: pactis, quae matrimonii tempore super dotalibus vel ante nuptias donationis rebus subsecuta fuerint, etiam ad ipsorum personas pertinentibus, ut una cum fratribus suis postea ex isdem parentibus forte progenitis, aut soli, si nullus alius sit procreatus, dotis et ante nuptias donationis pro tenore legum nec minus factorum emolumenta recipiant. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 477 D. x k. Mart. post consulatum armati.>

CJ.5.27.5.1: Imperator Zeno

Hi vero, qui tempore huius sacratissimae iussionis necdum prolem aliquam ex ingenuarum concubinarum consortio meruerunt, minime huius legis beneficio perfruantur, cum liceat easdem mulieres sibi prius iure matrimonii copulare non extantibus legitimis liberis aut uxoribus ac legitimos filios utpote nuptiis procedentibus procreare, nec debeant, quos ex ingenua concubina dilato post hanc legem matrimonio nasci voluerint, ut iusti ac legitimi postea videantur,

magnopere postulare. <a 477 D. x k. Mart. post consulatum armati.>

CJ.5.27.6pr.: Imperator Anastasius

Iubemus eos, quibus nullis legitimis existentibus liberis in praesenti aliqua mulieres uxoris loco habentur, ex his sibi progenitos seu procreandos suos et in potestate sua legitimosque habere propriasque substantias ad eos vel per ultimas voluntates vel per donationes seu alios legi cognitos titulos si voluerint transferre, ab intestato quoque eorum ad hereditatem vocandos, nec aliquam quaestionis seu altercationis exercendae sub qualibet astuta subtilique legum vel constitutionum occasione super his vel agnatis seu cognatis genitoris eorum vel quibusdam aliis superesse facultatem in posterum: nihilo minus, quisquis huiusmodi mulierem uxoris loco dotalibus instrumentis confectis habuerit, pro eius subole similem eandemque formam custodiri, ne adimatur ei licentia sibi quodammodo per liberos proprios suum patrimonium acquirendi. *

Anastas. A. sergio pp. * <a 517 D. k. April. Anastasio et agapeto cons.>

CJ.5.27.6.1: Imperator Anastasius

Filios insuper vel filias iam per divinos adfatus a patribus suis in adrogationem susceptos vel susceptas huius providentissimae nostrae legis beneficio et iuvamine potiri censemus. <a 517 D. k. April. Anastasio et agapeto cons.>

CJ.5.27.7pr.: Imperator Justinus

Legem Anastasii divinae recordationis, quae super naturalibus filiis emissa est, in his valere tantum casibus concedimus, qui nunc usque subsecuti sunt pro eiusdem legis tenore in matrimoniis tunc Constantibus vel postea contractis, ita tamen, ut non aliunde progenitis subvenisse credatur quam non ex nefario nec incesto coniugio. * Iustinus A. marino pp. * <a 519 D. v id. Nov. Constantinopoli Iustino A. et eutherico cons.>

CJ.5.27.7.1: Imperator Justinus

Naturalibus insuper filiis seu filiabus ex cuiuslibet mulieris cupidine non incesta non nefaria procreatis et in paterna per adrogationem seu per adoptionem sacra susceptis ex divinis iussionibus, sive antequam eadem lex inreperit seu post eandem legem usque ad praesentem diem, non sine ratione duximus suffragandum, ut adoptio seu adrogatio firma permaneat, nullis prorsus improbanda quaestionibus, quasi quod impetrarunt lege quadam interdictum sit, quoniam, et si qua prius talis emergebat dubitatio, remittenda fuit movente misericordia, qua indigni non sunt qui alieno laborant vitio. <a 519 D. v id. Nov. Constantinopoli Iustino A. et eutherico cons.>

CJ.5.27.7.2: Imperator Justinus

Sint itaque post eandem adrogationem seu adoptionem sui et in potestate patrum successionesque tam ex testamento quam ab intestato capiant, prout in adoptatis seu et in adrogatis constitutum est. <a 519 D. v id. Nov. Constantinopoli Iustino A. et eutherico cons.>

CJ.5.27.7.3: Imperator Justinus

In posterum vero sciant omnes legitimis matrimoniis legitimam sibi posteritatem quaerendam, ac si praedicta constitutio lata non esset. iniusta namque libidinum desideria nulla de cetero venia defendet, nullum sublevabit novum adminiculum praeter anteriorum dispositionum ordinem, non ante lata sanctio, quam ex hoc die resecandam pia suggererit ratio, non adrogationum vel adoptionum praetextus, quae ulterius minime ferendae sunt, non astutiae sive divinis adfectandae litteris seu quibusdam illicitis ambiendae machinationibus, cum nimis indignum, nimis sit impium flagitiis praesidia quaerere, ut et petulantiae servire liceat et ius nomenque patris, quod eis denegatum est, id altero legis colore praesumant. <a 519 D. v id. Nov. Constantinopoli Iustino A. et eutherico cons.>

CJ.5.27.8pr.: Imperator Justinianus

Humanitatis intuitu naturalibus patribus hoc indulgemus, ut liceat eis nulla legitima subole vel matre subsistente naturalem vel naturales filios matremque eorum non tantum ex tribus unciis, quod praeteritae leges permittebant, sed etiam ex duplici portione, id est sex unciis, heredes scribere, ut, licet ab intestato nullam communionem ad patris naturalis successionem haberent, ex suprema tamen eius voluntate permittatur eis usque ad praedictas sex uncias (si hoc scilicet naturalis pater voluerit) hereditatem eius capere, ita tamen, ut memoratam sex unciarum quantitatem in omnibus naturalibus filiis et matre eorum minime testator excedat. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Ian. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.8.1: Imperator Justinianus

Quam et in legatis et fideicommissis eis relinquendis et dotibus et donationibus , tam aliis quam ante nuptias, usque ad aestimationem sex unciarum liberam similiter naturalibus eorum patribus damus potestatem. <a 528 D. k. Ian. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.8.2: Imperator Justinianus

Haec autem in futuris tantummodo testamentis vel ultimis voluntatibus vel dotibus vel donationibus locum habebunt. <a 528 D. k. Ian. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.9pr.: Imperator Justinianus

Communium rerum esse utilitatem recte iudicantes ludicis et omni ambiguitate segregatis legibus uti nostro subiectos imperio, ad praesentem sanctionem venimus, per quam omni dubitatione amputata, quae usque adhuc obtinebat, certissimum facimus, ut, quotiens naturales filii curiali fortunae patriae sui genitoris adsignantur, vel adhuc vivente patre vel post eius obitum pro dispositione testamenti ab eo conditi, et eo modo legitima iura in paterna successione adipiscuntur (quod recte fieri minime dubium est), licet illustrem dignitatem, ex qua curialis fortunae liberatio competere non potest, naturales filii antea meruerunt, ne permittatur eis contra substantiam ab eodem naturali patre descendendum vel adscendentium vel ex latere cognationis vel agnationis iure eidem patri coniunctorum, licet ipsi legitimi successores eidem naturali patri per memoratam fortunam efficiantur, aliquod ius sibi vindicare. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.9.1: Imperator Justinianus

Quod et in his locum habeat, qui iam a naturali patre curiali conditioni traditi adhuc superstites sunt, eodem scilicet modo nec illis contra substantiam eiusdem naturalis filii vel ex eo descendendum vel adscendentium vel ex latere coniunctorum aliquod sibi ius vindicare Valentibus. <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.9.2: Imperator Justinianus

Sed si quidem iste naturalis filius sive postquam legitimus successor patri factus sit sive in antecedenti tempore filios ex legitimo matrimonio vel alios descendentes liberos habeat, eos modis omnibus ad eius successionem sine testamento morientis vocari nec curiae locum esse, praeterquam si quarta portio bonorum eius eidem curiae debeatur eo, quod nullus forte ex mortui liberis curialia munera peragere cogitur: illo videlicet observando, ut ii, quos iste naturalis filius, posteaquam fortunae curiali datus est, procreaverit, decuriones sine dubio sint et curialia peragere munera compellantur. <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.9.3: Imperator Justinianus

(1) sin vero sine liberis cuiuscumque gradus intestatus decesserit, si quidem matre superstate, tertiam quidem partem bonorum eius matrem habere, duas vero alias partes curiam, cui a patre datus est. <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.9.4: Imperator Justinianus

Sin autem mater quidem defuncti non superesset, alii vero cognati ex materna linea descendentes

vel adscendentes vel ex latere venientes ad eius vocentur successionem, tunc ea quidem, quae a patre naturali ad eum pervenerunt, eidem curiae competere: si quid vero filio posteaque legitimo successori effecto vel a matre sua vel aliunde quocumque legitimo modo adquisitum sit, hoc ad proximos maternos eius cognatos pervenire. <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.9.5: Imperator Justinianus

Illo videlicet observando, ut, sive matre eius superstite sive ea ante filium mortua aliquis ex eius genere eiusdem curiae fortunam subire paratus sit, liceat ei se offerenti eidem curiae bona mortui, quae de substantia patris ad eum pervenerunt, capere muneraque peragere curialia, quo accedente mater defuncti, si adhuc supersit, non solum tertiam partem eorum, quae extra paternam substantiam filius eius aliunde adquisivit, sed omnia ea vel ipsa sola vel cum coheredibus suis capiet. <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.9.6: Imperator Justinianus

(2) ea vero, quae de successione naturalis filii post curialem condicionem morientis constituimus, non tantum in his locum habere debent, qui postea a patre suo naturali curiae dati fuerint, sed etiam in illis, qui iam dati sunt, si tamen adhuc supersunt. <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.9.7: Imperator Justinianus

Quod si ante praesentem sanctionem mortui sunt, minime ad eorum successionem eandem nostram sanctionem extendimus. <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.9.8: Imperator Justinianus

(3) et quoniam omnimodo favendum est curiis civitatum, illud etiam in hac parte addendum esse censemus, ut liceat patribus naturales filios curiae patriae suae tradere non solum nulla eis legitima subole existente, sed etiam si filios vel alios liberos ex legitimis matrimoniis procreatos habeant, et eo modo naturales quoque filios sibi legitimos successores efficere, ita tamen, ut minime eisdem patribus liceat per donationem vel ultimam voluntatem amplius eidem naturali filio dare vel relinquere, quam uni filio ex matrimonio legitimo procreato dederit vel reliquerit, cui minima portio data vel relicta sit. <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.5.27.10pr.: Imperator Justinianus

Cum quis a muliere libera et cuius matrimonium non est legibus interdictum cuiusque consuetudine gaudebat aliquos liberos habuerit, minime dotalibus instrumentis compositis, postea autem ex eadem adfectione etiam ad nuptialia pervenerit instrumenta et alios iterum ex eodem matrimonio liberos procreaverit, ne posteriores liberi, qui post dotem editi sunt, sibi omne paternum patrimonium vindicare audeant quasi iusti et in potestate effecti, fratres suos, qui ante dotem fuerant nati, ab hereditate paterna repellentes, huiusmodi iniquitatem non esse ferendam censemus. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.27.10.1: Imperator Justinianus

Cum enim adfectio prioris subolis et ad dotalia instrumenta efficienda et ad posteriorem filiorum edendam progeniem praestitit occasionem, quomodo non est iniquissimum ipsam stirpem secundae posteritatis quasi iniustam excludere, cum gratias agere fratribus suis posteriores debeant, quorum beneficio ipsi sunt iusti filii et nomen et ordinem subsequuti. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.27.10.2: Imperator Justinianus

Neque enim verisimile est eum, qui postea vel donationem vel dotem conscripsit, et ab initio talem adfectionem circa mulierem non habuisse, quae eam dignam esse uxoris nomine faciebat. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.27.10.3: Imperator Justinianus

Quapropter sancimus in huiusmodi casibus omnes liberos, sive ante dotalia instrumenta editi sunt sive postea, una eademque lance trutinari et omnes suos et in potestate suis existere genitoribus, ut nec prior nec iunior ullo habeatur discrimine, sed ii, qui ex isdem maioribus procreati sunt, et simili perfruantur fortuna. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.5.27.11pr.: Imperator Justinianus

Nuper legem conscripsimus, per quam iussimus, si quis mulierem in suo contubernio collocaverit non ab initio adfectione maritali, eam tamen, cum qua poterat habere conubium, et ex ea liberos sustulerit, postea vero adfectione procedente etiam nuptialia instrumenta cum ea fecerit filiosque vel filias habuerit, non solum secundos liberos qui post dotem editi sunt iustos et in potestate esse patribus, sed etiam anteriores, qui et his qui postea nati sunt occasionem legitimi nominis praestiterunt. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.5.27.11.1: Imperator Justinianus

Quam legem quidam putaverunt sic interpretari, ut sive non progeniti fuerint post dotem conscriptam liberi sive etiam ab hac luce subtracti, non anteriores filios iustos haberi, nisi in utroque tempore viventes et superstites liberi inveniantur. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.5.27.11.2: Imperator Justinianus

Quorum supervacuum subtilitatem penitus inhibendam censemus. sufficiat etenim talem adfectionem habuisse, ut post liberorum editionem et dotalia efficiant instrumenta et spem tollendae subolis habeant. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.5.27.11.3: Imperator Justinianus

Licet enim hoc quod speratum est ad effectum non pervenit, nihil anterioribus liberis fortuitus casus derogare concedatur: et multo magis, si quis mulierem, quam in contubernio suo habuerat, pregnantem fecerit, postea autem adhuc gravida muliere constituta dotalia fecerit instrumenta et puer vel puella editus vel edita sit, iusta patri suboles nascatur et in potestate efficiatur et heres ei existat morienti sive ab intestato sive ex testamento. satis enim absurdum est, si filii post dotem progeniti et anterioribus liberis adiutorium adferant, ipsum puerum vel puellam sibi opitulari non posse. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.5.27.11.4: Imperator Justinianus

Et generaliter definimus et, quod super huiusmodi casibus variabatur, definitione certa concludimus, ut semper in huiusmodi quaestionibus, in quibus de statu liberorum est dubitatio, non conceptionis, sed partus tempus inspiciatur: et hoc favore facimus liberorum. et editionis tempus statuimus esse inspectandum exceptis his tantummodo casibus, in quibus conceptionem magis approbari infantium condicionis utilitas expostulat. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.5.27.12pr.: Imperator Justinianus

Cuidam, qui iustum filium habebat, nepos accessit naturalis: si nepotis nomen huiusmodi suboli legibus accommodandum est, quaerebatur. volebat enim tali naturali nepoti ex suo legitimo filio iam defuncto progenito totam suam substantiam relinquere, quasi sacris constitutionibus tantummodo in filiis naturalibus prohibentibus totum patrimonium sive quantam partem voluerit eis relinquere et certo fini partes eorum concludentibus. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.27.12.1: Imperator Justinianus

Huiusmodi autem dubitatio et in alia specie ventilata est. quid enim, si ex naturali filio nepotem

habet avus legitimum patri suo vel naturalem? <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.27.12.2: Imperator Justinianus

In omnibus itaque talibus dubitationibus cum nulla legitima consequentia in huiusmodi personis custoditur, sed interventu subolis naturalis nihil ius legitimum subesse potest, ut necessitas relinquendi aliquid eis ex legibus immineat, liceat eis quantum voluerint suae substantiae in eos conferre, scilicet nulla legitima subole subsistente. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.27.12.3: Imperator Justinianus

Filiis enim naturalibus relinqui constitutiones quantum voluerint ideo prohibuerunt, quia vitium paternum frenandum esse existimaverunt. in nepotibus autem non eadem observatio in praefatis speciebus custodienda est, ubi legitima minime suboles facit impedimentum. ea enim subsistente veterum constitutionum tenorem in naturalibus filiis statutum et in nepotes extendimus. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.27.12.4: Imperator Justinianus

Sed haec in his tantummodo sancimus, in quibus voluntate aliquid consecuti sunt. iura etenim ab intestato in avi successionem nemini eorum penitus aperimus. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.27.12.5: Imperator Justinianus

Et haec non solum eis accedere censemus a substantia avi paterni naturalis, sed etiam proavi vel eius cognationis, si quid saltem huiusmodi vocabuli in tam degeneres homines extendere maluerint. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.28.0. De tutela testamentaria.

CJ.5.28.1: Imperatores Severus, Antoninus

Quem dicis tibi tutorem testamento patronae datum, si administrationi se non miscuit, nulla actione tibi tenetur: neque enim iure datus tutor fuit. quod si administravit sponte res tuas, experiri adversus eum actione negotiorum gestorum potes. * Sev. et Ant. AA. speratae. * <a 207 pp. xvii k. Aug. apro et maximo cons.>

CJ.5.28.2: Imperator Antoninus

Etsi a patre tuo testamento iure tutor tibi datus eo tempore, quo heres extitisti, in rebus humanis fuit, tamen codicillis alius tutor recte datus est et uterque propter voluntatem testatoris tutor erit, nisi testamento datum pater alium codicillis dando reprobaverit: tunc enim posterior solus tutor erit. * Ant. A. Sabiniano. * <a 212 pp. id. April. duobus aspris cons.>

CJ.5.28.3: Imperator Alexander Severus

Si tutores testamento vobis dati sunt, quamquam unus vestrum suae aetatis factus sit, id est pupillarem aetatem excesserit, tutela tamen vestra ad eum non pertinet. * Alex. A. gorgiae. * <a 223 pp. v k. Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.28.4: Imperator Alexander Severus

Mater testamento filiis tutores dare non potest, nisi eos heredes instituerit. quando autem eos heredes non instituerit, solet ex voluntate defunctae datus tutor a praesidibus confirmari. nullo vero ex his interveniente si res pupillares qui dati sunt administraverint, protutelae actione tenentur. * Alex. A. Feliciano. * <a 224 pp. vii k. Iun. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.28.5: Imperatores Valer., Gallien.

Si pupillorum pater alienum servum, de quo postulas, et tutorem esse voluit et liberum, ante tamen tutore alio pupillis dato, redimi et manumitti hunc apud praesidem et curatorem adiungi oportet. * Valer. et Gallien. AA. daphno. * <a 260 pp. iii k. Mart. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.5.28.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tibi pater avunculum testamento recte tutorem dedit nec is excusatus est, eum tutelae iudicio tam administratis quam neglectis, cum administrari deberent, apud competentem iudicem conveni secundum bonam fidem tibi satisfacere iussurum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.

Domnae. * <a 294 s. non. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.28.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tutela contra tutorem mota, quem testamento patris (si in eius fuisti potestate) datum proponis, reddi tibi si quid debetur competens iudex aditus iubebit. curatorem enim inutiliter in testamento dari non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. tryphaenae. * <a 294 D. xvii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.28.8: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Tutores etiam Graecis verbis licet in testamentis relinquere, ut ita tutores dari videantur, ac si legitimis verbis eos testator dedisset. * Theodos. et Valentin. AA. Florentino pp. * <a 439 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.5.29.0. De confirmando tutore.

CJ.5.29.1: Imperator Alexander Severus

Testamento matris tutores dati excusare necesse non habent, nisi decreto secundum voluntatem defunctae, et quidem inquisitione habita, dati fuerint. * Alex. A. Prisco. * <a 224 pp. iii non. Mart. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.29.2: Imperator Alexander Severus

Neque per epistulam neque ex imperfecto testamento tutorem recte dari indubitati iuris est. sed voluntas patris in constituendis tutoribus vel curatoribus in huiusmodi casibus a iudice, ad cuius officium haec res pertinet, servari solet. secundum quae vereri non debes, ne tempus, antequam confirmareris, cesserit. * Alex. A. Valerio. * <a 226 pp. viii id. Aug. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.5.29.3: Imperator Alexander Severus

Si, ut proponis, pupillo cuius meministi pater inutiliter testamento tutores dedit et, priusquam ii confirmarentur, alii ab eo cuius interest dati sunt, id quidem, quod iure gestum est, revocari non potest: an autem qui iudicium patris habent curatores eidem pupillo constitui debeant, aditus competens iudex perspectis utilitatibus eius aestimabit. * Alex. A. sosiano. * <a 228 pp. iii id. April. modesto et Probo cons.>

CJ.5.29.4: Imperator Justinianus

Naturalibus liberis providentes damus licentiam patribus eorum in his rebus, quas quocumque modo eis dederint vel dereliquerint, scilicet intra praefinitum nostris legibus modum, etiam tutorem eis relinquere, qui debet apud competentem iudicem se confirmare et ita res gerere pupillares. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oresta cons.>

CJ.5.29.5: Imperator Justinianus

In rebus dotalibus sive mobilibus sive immobilibus seu se moventibus, si tamen extant, sive aestimatae sive inaestimatae sint, mulierem in his vindicandis omnem habere post dissolutum matrimonium praerogativam et neminem creditorum mariti, qui anteriores sunt, sibi potiorum causam in his per hypothecam vindicare, cum eadem res et ab initio uxoris fuerant et naturaliter in eius permanserunt dominio. non enim quod legum subtilitate transitus earum in mariti patrimonium videtur fieri, ideo rei veritas deleta vel confusa est. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.5.30.0. De legitima tutela.

CJ.5.30.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad avunculos nec masculorum tutelae ex lege duodecim tabularum deferuntur, cum solum patruis, si non excusaverint, id ius tributum sit. * Diocl. et Maxim. AA. firminae. * <a 290 pp. viii k. Iun. ipsis AA. iiii et iii cons.>

CJ.5.30.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad agnatos pupilli iure legitimo sollicitudinem tutelae pertinere, nisi capitis deminutionem sustinuerunt, manifestissimum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Asclepiodoto. * <a 293 s. iii non. April. AA. cons.>

CJ.5.30.3: Imperator Leo

Constitutione divae memoriae Constantini lege claudia sublata, pro antiqui iuris auctoritate salvo manente agnationis iure tam consanguineus (id est frater) quam patruus ceterique legitimi ad pupillarum feminarum tutelam vocantur. * Leo A. Erythrio pp. * <a 472 D. k. Iul. Marciano cons.>

CJ.5.30.4: Imperator Anastasius

Frater emancipatus, qui in germani sui vel sororis successionem omnes inferiores seu prolixiores gradus non tantum cognatorum, sed etiam agnatorum antecedere a nobis pro nostra dispositione iussus est, etiam ad legitimam fratrum et sororum nec non liberorum fratrum tutelam, quasi minime patris potestate per ius emancipationis relaxatus, si non alia iuri cognita excusatione munitus sit, vocari nec sub praetextu capitis deminutionis alienum huiusmodi onere semet contendere sancimus. * Anastas. A. Polycarpo pp. * <a 498 D. k. April. Iohanne et Paulino cons.>

CJ.5.30.5pr.: Imperator Justinianus

Nemo neque frater neque alius legitimus in tutelam sive ingenui sive liberti vocetur, antequam quintum et vicesimum annum suae aetatis impleat. immineat enim ei pro sua tantummodo administratione periculum nec alieno onere alius praegravetur. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.5.30.5.1: Imperator Justinianus

Sic etenim et pupillus et adultis competens gubernatio inducitur et naturalis ordo per omnia conservabitur. cui enim ferendum est eundem esse tutorem et sub tutela constitui, et iterum eundem curatorem et sub cura agere? haec certe et nominum et rerum foeda confusio est. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.5.30.5.2: Imperator Justinianus

Discretis itaque omnibus vel dativi vel legitimi fiant tutores vel curatores ii, qui talis aetatis sunt, cui suarum rerum administratio committitur, quorumque res possunt plenissimo iure hypothecarum teneri. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.5.30.5.3: Imperator Justinianus

Omnibus, quae de successionibus tam ingenuorum quam libertorum prioribus legibus disposita sunt, in suo robore duraturis nec aliquam imminutionem ex praesentis legis sanctione accepturis maxime in libertorum successionibus ne videantur ex eo, quod ad tutelae gravamen non veniunt, successionis emolumentum amittere. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.5.31.0. Qui petant tutores vel curatores.

CJ.5.31.1: Imperator Antoninus

Admone adulescentem, adversus quem consistere vis, ut curatores sibi dari postulet, cum quibus secundum iuris formam consistas. qui si in petendis his cessabit, potes tu competentem iudicem

adire, ut in dandis curatoribus officio suo fungatur. * Ant. A. chrysanthae. * <a 214 pp. ii non. Febr. Messala et Sabino cons.>

CJ.5.31.2: Imperator Antoninus

Patroni tui filii si eius aetatis sunt, ut res eorum per tutores administrari debeant, cura adire praetorem et nomina edere, ex quibus tutores constituentur, ne, si cessaveris, obsequii deserti periculum subeas. * Ant. A. epaphrodito. * <a 214 pp. iii non. Iul. Messala et Sabino cons.>

CJ.5.31.3: Imperator Antoninus

In locum tutoris defuncti vel in perpetuum relegati alium dari tutorem filiis tuis idoneum ex eadem provincia ab iudice competente postula, qui secundum officium suum utilitatibus eorum providebit. * Ant. A. atalantae. * <a 215 pp. iii id. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.5.31.4: Imperator Antoninus

Si filiis debitoris tui non sunt necessarii, qui tutores petant, potes ipse curare, ut accipiant, per quos legitime defendantur. * Ant. A. domnino. * <a 215 pp. iii id. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.5.31.5: Imperator Alexander Severus

Amita tutores petere filiis fratris sui non prohibetur. * Alex. A. fuscianae. * <a 223 pp. v k. Iul. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.31.6: Imperator Alexander Severus

Matris pietas instruere te potest, quos tutores filio tuo petere debes, sed et observare, ne quid secus quam oportet in re filii pupilli agatur. petendi autem filiis curatores necessitas matribus imposita non est, cum puberes minores anno vicesimo quinto ipsi sibi curatores, si res eorum exigit, petere debeant. * Alex. A. otaciliae. * <a 224 pp. x k. Oct. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.31.7: Imperator Gordianus

Admone eam, quae quondam pupilla tua fuit, cum eam non tantum viri potentem, sed etiam nupsisse proponas, ut sibi petat curatorem. quod si ea petere neglexerit, quo maturius possis rationes reddere administrationis, adito eo cuius super ea re notio est petere curatorem non vetaris. * Gord. A. Dionysio. * <a 239 pp. vi id. Ian. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.31.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum a matribus sedulum petendi tutoris officium exigatur, non fortuiti casus impedimentis adscribantur, proponasque procuratorem, qui ad petendum pupillo tutorem a matre fuerat constitutus, a latronibus interfectum petitionem ex necessitate demoratam esse, ab hereditatis successione matrem repelli, cuius nullum vitium intercessisse adseris, perquam durum est. * Diocl. et Maxim. AA. musico. * <a 291 pp. v id. Mart. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.5.31.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum iure habenti tutorem tutor dari non possit, intellegis matrem non officium pietatis in petendo tutore deseruisse, sed iure munitam merito filio suo tutorem non postulare. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Asclepiodoto. * <a 293 s. iii non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.5.31.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nepotibus fratris tui, si eorum mater in petendis tutoribus debito non fungatur officio, petere tutores sollemniter potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Prisco. * <a 294 s. prid. k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.31.11: Imperator Zeno

Matres naturalibus etiam filiis ad similitudinem eorum, qui ex iustis ac legitimis nuptiis sunt procreati, petendorum tutorum necessitati subiaceant, nulla eis ignorantia iuris ad evitanda legibus vel sacris constitutionibus definita, si petitionem tutorum minus curaverint, profutura. * Zeno A. Dioscoro pp. * <a 479 D. k. Sept. Constantinopoli Zenone A. ii cons.>

CJ.5.32.0. Ubi petantur tutores vel curatores.

CJ.5.32.1: Imperator Antoninus

Magistratus eius civitatis, unde filii tui originem per condicionem patris ducunt vel ubi eorum sunt facultates, tutores vel curatores his quam primum secundum formam perpetuam dare curabunt. quod si filii tui neque possident quicquam in provincia, ubi morantur, neque inde originem ducunt, restituti apud patriam suam et ubi patrimonium habent morabuntur, ut ibi defensores legitimos sortiantur. * Ant. A. Aristobulae. * <a 215 pp. k. Oct. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.5.33.0. De tutoribus et curatoribus illustrium vel clarissimarum personarum.

CJ.5.33.1pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Illustris praefectus urbis adhibitis decem viris e numero senatus amplissimi et praetore clarissimo viro, qui tutelaribus cognitionibus praesidet, tutores curatoresve ex quolibet ordine idoneos faciat retentari. et sane id libero iudicio expertesque damni constituent iudicantes. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. proculo pu. * <a 389 D. iii k. Ian. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.5.33.1.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Et si regendis pupillaribus substantiis singuli creandorum pares esse non possunt, plures ad hoc secundum leges veteres conveniet advocari, ut, quem coetus ille administrandis negotiis pupillorum dignissimum iudicabit, sola sententia obtineat praefecturae, super cuius nomine, sollemnitate servata, postea per praetorem interponatur decretum. <a 389 D. iii k. Ian. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.5.33.1.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Itaque hoc modo remoti a metu qui consilio adfuerint permanebunt et parvulis adultisque clarissimis iusta defensio sub hac prudentium deliberatione perveniet. <a 389 D. iii k. Ian. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.5.33.1.3: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

(1) quod tamen circa eorum personas censuisse nos palam est, quibus neque testamentarii defensores neque legitimi vita aetate facultatibus suppetunt. nam ubi forte huiuscemodi homines offeruntur, si nihil ad defensionem suis privilegiis comparabunt, ut teneri possint, iure praescribimus. <a 389 D. iii k. Ian. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.5.33.1.4: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

(2) ceterum alia, quae in causis minorum antiquis legibus cauta sunt, manere intemerata decernimus. <a 389 D. iii k. Ian. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.5.33.1.5: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

(3) in provinciis autem curiales in nominandis tutoribus et curatoribus clarissimarum personarum exhibeant debitam cautionem, et discriminis sui memores cognoscant indemnitati minorum obnoxias etiam suas deinceps esse facultates. <a 389 D. iii k. Ian. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.5.33.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Generali lege prospectum est, ne quid ad illustrium senatorum tutelam curialibus occupati necessitatibus vocarentur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Aurelio pu. * <a 393 D. viii k. Aug. Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.5.34.0. Qui dare tutores vel curatores et qui dari possunt.

CJ.5.34.1: Imperator Alexander Severus

Cum tibi in ea aetate constituto, ut, si de statu constaret, per tutores sive curatores negotia tua administrari deberent, libertatis controversiam fieri adleges, non oportuit impediri, quo magis liberali causa ordinata, quia interim pro libero habebaris, curator tibi daretur, per quem defendi causa tua potest. * Alex. A. ambibulo. * <a 222 pp. k. Nov. Alexandro A. cons.>

CJ.5.34.2: Imperator Alexander Severus

Maritus etsi rebus uxoris suae debeat adfectionem, tamen curator ei creari non potest. * Alex. A. artemisiae. * <a 225 pp. k. Iul. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.5.34.3: Imperator Philippous

Luminibus captum curatorem habere falso tibi persuasum est. * Philippo. A. dolenti. * <a 244 pp. xiii k. Aug. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.5.34.4: Imperator Philippous

Armatae militiae muneribus occupatus neque si legitimus sit neque si ex testamento datus fuerit nec alio modo, etsi voluerit, tutor aut curator fieri potest: sed si errore ductus res administraverit, negotiorum gestorum actione convenitur. * Philippo. A. emerito mil. * <a 244 pp. x k. Aug. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.5.34.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neque a praeside alterius provinciae neque a magistratibus municipalibus tutorem ortum ex alia civitate nec domicilium ubi nominatur habentem iure dari posse ab eo, cuius iurisdictioni subiectus non est, certissimi iuris est: neque cessatio iniuncti perperam officii ad periculum eius pertinet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aeliana. * <a 293 s. xii k. Mai. AA. cons.>

CJ.5.34.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod dicis matrem filiis tutores nolle petere, super hac re adi praesidem provinciae, cum, si eam neglexisse perspexerit, etiam ipse magistratus dare tutores vel nomina mittere, ut ab ipso decreto tribui possint, iubere non prohibeatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Leontio. * <a 293 pp. prid. k. Mai. AA. cons.>

CJ.5.34.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In servili condicione constitutum tutorem vel curatorem a praeside dari non posse nullam habet iuris dubitationem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufo. * <a 293 s. prid. non. Iul. Philippopoli AA. cons.>

CJ.5.34.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Creditorum debitoribus tutorem datum non tantum petitionem non amittere, sed etiam ipsum sibi posse solvere non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. eulpisto. * <a 294 pp. v non. Ian. cc. cons.>

CJ.5.34.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si sororis tuae filiis, tutore legitimo patruo constituto nec ullo excusato privilegio, tutor datus es, cum habenti tutorem alium dari prohibeant iura, necessitatem administrationis ad eum pertinere nec te datione teneri non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Maximiano. * <a 294 s. iii k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.34.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Curatorem habenti neque adiungi nisi causa cognita nec in loco eius alium substitui non ante priore remoto ambigui iuris non est: teque a futurum damni, quod medio tempore negotiis pupillaribus contigit, esse succedaneum, cum actorem periculo tuo constituere debueris, nec iure magistratum in absentiam tuam alium creasse certum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Florentino. * <a 294 pp. iii k. April. cc. cons.>

CJ.5.34.11: Imperator Constantinus

In universis litibus placet non prius puberem iustam habere personam, nisi interposito decreto aut administrandi patrimonii gratia aut in litem fuerit curator datus, ut iuxta praecedentia nostrae pietatis statuta legitime initiatae litis agitata in iudiciis controversia finiatur. * Const. A. et const. c. ad Bassum pu. * <a 319 D. iii id. Oct. Aquileiae Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.5.34.12: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Curator adulescenti ordinatus post inchoatam litem non potest sub praetextu specialis curatoris a se nominati aut litem contestatam deserere aut ab administratione se subtrahere. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 381 D. iiii k. Oct. Constantinopoli eucher et Syagrio cons.>

CJ.5.34.13: Imperatores Honorius, Theodosius

Ne magistratum ulterius procedat licentia, plenius designamus, ne patrimonialem colonum sive alium, qui privilegio ab hac nuncupatione defenditur, tutelae muneris adstringat officium. *

Honor. et Theodos. AA. Monaxio pu. * <a 409 d..... Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.5.35.0. Quando mulier tutelae officio fungi potest.

CJ.5.35.1: Imperator Alexander Severus

Tutelam administrare virile munus est, et ultra sexum femineae infirmitatis tale officium est. *

Alex. A. otaciliae. * <a 224 pp. x k. Oct. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.35.2pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Matres, quae amissis viris tutelam administrandorum negotiorum in liberos postulant, priusquam confirmatio officii talis in eas iure veniat, fateantur actis sacramento praestito ad alias se nuptias non venire. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. * <a 390 D. xii k. Febr. Mediolano Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.5.35.2.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Sane in optione huiuscemodi nulla cogitur, sed libera in condiciones quas praestituimus voluntate descendat: nam si malunt alia optare matrimonia, tutelas filiorum administrare non debent. <a 390 D. xii k. Febr. Mediolano Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.5.35.2.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Sed ne sit facilis in eas post tutelam iure susceptam inruptio, bona eius primitus, qui tutelam gerentis adfectaverit nuptias, in obligationem venire et teneri abnoxia rationibus parvulorum praecipimus, ne quid incuria, ne quid fraude depereat. <a 390 D. xii k. Febr. Mediolano Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.5.35.2.3: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

His illud adiungimus, ut mulier, si aetate maior est, tunc demum petendae tutelae ius habeat, cum tutor testamentarius vel legitimus defuerit vel privilegio a tutela excusetur vel suspecti genere submoveatur vel ne suis quidem per animi aut corporis valetudinem administrandis facultatibus idoneus inveniatur. <a 390 D. xii k. Febr. Mediolano Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.5.35.2.4: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quod si feminae tutelas refugerint et praeoptaverint nuptias, tunc demum vir illustris praefectus urbis adscito praetore, qui impertiendis tutoribus praesidet, sive iudices, qui in provinciis iura restituunt, de alio ordine per inquisitionem dari minoribus defensores iubebunt. <a 390 D. xii k. Febr. Mediolano Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.5.35.3pr.: Imperator Justinianus

Si pater secundum nostram constitutionem naturalibus liberis in his rebus, quae ab eo in eos profectae sunt, tutorem non reliquerit, mater autem voluerit eorum, sive masculi sunt sive feminae, subire tutelam, ad exemplum legitimae subolis liceat ei hoc facere, quatenus actis sub competenti iudice intervenientibus iuramentum antea praestet, quod ad nuptias non perveniat, sed pudicitiam suam intactam conservet et renuntiet senatus consulti velleiani praesidio omnique alio legitimo auxilio suamque substantiam supponat. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.35.3.1: Imperator Justinianus

Et ita filiorum suorum vel filiarum naturalium tutricem eam existere sancimus: omnibus, quae

pro matribus et liberis earum ex legitimo matrimonio progenitis divalibus constitutionibus cauta sunt, in huiusmodi matribus observandis. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.35.3.2: Imperator Justinianus

Si enim in filiis iustis, in quibus et testamentariae et legitimae sunt tutelae, tamen matribus (his deficientibus) ad providentiam filiorum suorum venire conceditur, multo magis in huiusmodi casibus, ubi legitima tutela evanescit, saltem alias eis dari humanissimum est. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.36.0. In quibus causis tutorem habenti tutor vel curator dari potest.

CJ.5.36.1pr.: Imperator Antoninus

Si in locum eius tutoris ad tempus dati estis, qui rei publicae causa aberat, isque iam finito munere quod ei iniunctum est abesse desiit, quin ad eius officium curamque pertineant negotia pupillae, ambigere non debetis. * Ant. A. Tiberiano et Rufo. * <a 213 pp. viii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.36.1.1: Imperator Antoninus

Sed consultius feceritis, si praesidem provinciae virum clarissimum adieritis, ut is ad administrationem tutelae compellatur. <a 213 pp. viii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.36.2: Imperator Alexander Severus

Potuit quidem et debuit competens iudex in locum excusati curatoris, licet pupillus alios quoscumque haberet tutores, dare. quamvis autem curator cum aliis in locum eius substitutus sis, tamen periculo administrationis ultra pubertatis tempora non adstringeris. * Alex. A. Valentino. * <a 228 pp. v id. Iun. modesto et Probo cons.>

CJ.5.36.3: Imperator Alexander Severus

Propter late diffusum (id est in diversis locis constitutum) patrimonium, vel quod solus administrationi non sufficias, an tibi tutelam administranti adiungi aliquos curatores oporteat, praeses provinciae, si te non sufficientem deprehenderit, aestimabit. * Alex. A. hylae. * <a 231 pp. viii id. Dec. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.5.36.4: Imperatores Valer., Gallien.

Licet tutorem habenti tutor dari non potest, tamen certis ex causis alius idoneus substitui sententia competentis iudicis solet, id est in locum suspecti, qui convictus ac remotus est, et in locum excusati vel defuncti vel relegati tutoris. * Valer. et Gallien. AA. euploio. * <a 260 pp. id. Mart. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.5.36.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ob augmentum facultatum curatores adiungi solent, non prius tutores dati administratione eorum liberantur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Zenoni. * <a 294 D. iii k. April. cc. cons.>

CJ.5.36.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane si is qui administravit tempore finitae tutelae fuit solvendo, secuti temporis periculum ad te pertinere non potuisse manifestum est. <a 294 D. iii k. April. cc. cons.>

CJ.5.37.0. De administratione tutorum et curatorum et de pecunia pupillari feneranda vel deponenda.

CJ.5.37.1: Imperatores Severus, Antoninus

Frustra times administrare res adolescentis, cuius curator es, ne ex hoc aliquis existimet commune periculum prioris temporis te recepisse: sed ea, quae agenda putas, age et, quod magis interest omnium partium, insta, ut iudex inter te et tutores datus quam primum partibus suis fungatur. * Sev. et Ant. AA. modesto. * <a 206 pp. xii k. Oct. Albino et Aemiliano cons.>

CJ.5.37.2: Imperatores Severus, Antoninus

Adversus curatorem adulescentis, cui collegae dati estis, quamdiu administratio communis durat, exerceri iudicium non potest. * Sev. et Ant. AA. timoni et helpidophoro. * <a 207 pp. ii k. Mai. apro et maximo cons.>

CJ.5.37.3: Imperator Antoninus

Sumptus in pupillum tuum necessario et ex honestis iustisque causis iudici, qui super ea re cogniturus est, si probabuntur facti, accepto ferentur, etiamsi praetoris decretum de dandis eis non sit interpositum. nam quod a tutoribus sive curatoribus bona fide erogatur, potius iustitia quam aliena auctoritate firmatur. * Ant. A. eumuso. * <a 212 D. xiiii k. Sept. duobus aspris cons.>

CJ.5.37.4: Imperator Antoninus

Nisi eam pecuniam, quam constiterit libertum paternum tutorem filiae tuae rationi eius debere, vel deposuerit vel in praediorum comparationem converterit, remittetur ad praefectum urbis, secundum ea quae constituta sunt arbitrio eius puniendus. * Ant. A. proculae. * <a 213 pp. xii k. Oct. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.37.5: Imperator Antoninus

Frustra tutores quondam adulescentium, quorum curam administras, iudicatum facere detractant, cum exacta pecunia possit auctoritate praesidis in depositi causam haberi. * Ant. A. Rufino. * <a 215 pp. k. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.5.37.6: Imperator Alexander Severus

Non est ignotum tutores vel curatores, si nomine pupillorum vel adultorum scientes calumniosas instituunt actiones, eo nomine condemnari oportere, ne sub praetextu nominis eorum propter suas simultates secure lites suas exercere posse existiment. * Alex. A. paconio. * <a 223 pp. vi id. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.37.7: Imperator Alexander Severus

Tutelam pupillorum tuorum sic administrare debes, ne aedificium, quod his relictum est, contra formam alienandi testamento datam vendas. * Alex. A. Valerio. * <a 223 pp. vi id. Iul. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.37.8: Imperator Alexander Severus

Etsi scisses te curatorem datum nec administrasses, ceteris curatoribus et administrationem peragentibus et sufficientibus damno praestando contra te actio dari non potest. si autem nescisses curatorem datum, etiamsi solvendo ceteri non sint, damni periculum ad te non redundabit. * Alex. A. Aprili. * <a 229 pp. vi id. Dec. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.37.9: Imperator Alexander Severus

Si curatores habes hique dotare te bonis tuis cessant, adito praeside impetrabis, ut, quod moderatum est honestae personae, praestare cogantur. * Alex. A. melitiae. * <a 230 pp. xvii k. Mai. agricola et clemente cons.>

CJ.5.37.10: Imperator Alexander Severus

Si liberti eiusdemque curatoris culpa seu fraude ratio vestra laesa sit, sarciri damnum ab eo qui dedit praeses provinciae curabit, non dubitaturus etiam graviores exsecutionem adhibere, si quid tam aperta fraude commissum est, ut puniendum in liberto crimen deprehendatur. * Alex. A. rufinae. * <a 230 pp. xi k. Aug. agricola et clemente cons.>

CJ.5.37.11: Imperator Gordianus

Si bonam causam ea cuius tutor es habuit et adversus latam sententiam non appellasti seu post appellationem provocationis sollemniter implere cessaveris, tutelae iudicio indemnitate pupillae praestare debes. * Gord. A. Caecilio. * <a 239 pp. v id. Aug. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.37.12: Imperator Gordianus

De his, quae in fraudem administrationis a tutore gesta vel neglegenter acta a curatoribus eorum quibus successisti adlegas, agere debes, si modo annos legitimae aetatis implesti. neque enim ignoras non multum patrocinari fecunditatem liberorum feminis ad rerum suarum administrationem, si intra aetatem legitimam sunt constitutae. * Gord. A. octavianae. * <a 241 pp. iii non. Oct. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.5.37.13: Imperator Gordianus

Tutores debita pupillaria seu deposita reposcentes ad satisfactionem compelli non posse manifestum est. * Gord. A. Longino. * <a 243 pp. viii k. Mai. Arriano et Papo cons.>

CJ.5.37.14: Imperator Philippus

Rationes curae administratae ante impletum vicesimum et quintum annum durante officio posci iure non posse manifestum est. * Philippo. A. et Philippo. c. clementi. * <a 245 pp. prid. non. Aug. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.5.37.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si non subscripsisti quasi fideiussor, frustra vereris, ne ex ea intercessione, qua signasti ut curator, olim liberatus (ut adfirmas) sententia praesidis, ex officio curatoris conveniri possis. * Diocl. et Maxim. AA. Licinio. * <a 287 pp. prid. non. Mart. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.5.37.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non omni titulo rerum pupilli potestatem alienandi tutores habent, sed administrationis tantum causa distrahentes, quae venum eis dare licet, iustam causam possidendi comparantibus praestant. cum itaque donare nulla ratione res eorum quorum administrant negotia potestatem habent, vindicare dominium a possidentibus non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. proculo. * <a 293 s. x k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.5.37.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De successione sua tutores frustra timent, cum his qui tutelam administraverunt testamenti factio non denegetur. nec de bonis suis donare aliquid prohibentur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. martiali. * <a 293 s. xvi k. Nov. Sirmi AA. cons.>

CJ.5.37.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Debitoribus pupillae pro officii ratione, tutorem te constitutum adseverans ad te nominum periculo pertinente, parere solutioni denuntia. qui si satis non fecerint, in venditione pignorum uti communi iure potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sotericho. * <a 293 s. prid. k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.5.37.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tutor licet absens decreto datus, si sciens se sollemniter non excusaverit, administrationi constituitur obnoxius. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. vindiciano. * <a 294 s. iii id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.37.20: Imperator Constantinus

Pro officio administrationis tutoris vel curatoris bona, si debitores existant, tamquam pignoris titulo obligata minores sibimet vindicare minime prohibentur. idem est et si tutor vel curator quis constitutus res minorum non administravit. * Const. A. * <a 314 D. vii k. April. treviris Volusiano et Anniano cons.>

CJ.5.37.21: Imperator Constantinus

Pupillorum seu minorum defensores, si per eos donationum condicio neglecta est, rei amissae periculum praestent. * Constant. A. ad Maximum pp. * <a 316 D. iii non. Febr. Romae Sabino et Rufino cons.>

CJ.5.37.22pr.: Imperator Constantinus

Lex, quae tutores curatoresque necessitate adstrinxit, ut aurum argentum gemmas vestes ceteraque mobilia pretiosa, urbana etiam mancipia, domos balnea horrea atque omnia intra civitates venderent omniaque ad nummos redigerent praeter praedia et mancipia rustica, multum minorum utilitati adversa est. * Const. A. ad pop. * <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.1: Imperator Constantinus

Praecipimus itaque, ut haec omnia nulli tutorum curatorumve liceat vendere, nisi hac forte necessitate et lege, qua rusticum praedium atque mancipium vendere vel pignorare vel in dotem dare in praeteritum licebat, scilicet per inquisitionem iudicis, probationem causae, interpositionem decreti, ut fraudi locus non sit. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.2: Imperator Constantinus

Ante omnia igitur urbana mancipia, quia totius suppellectilis notitiam gerunt, semper in hereditate et in domo retineant: nam boni servi fraudem fieri prohibebunt, mali, si res exegerit, sub, quaestione positi poterunt prodere veritatem. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.2a: Imperator Constantinus

Atque ita omnia observabunt, ut nec inventaria minuere nec mutare vel subtrahere aliquid tutor valeat: quod in veste margaritis gemmis et in vasculis ceteraque suppellectili necessarium est. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.2b: Imperator Constantinus

Et tolerabilius est, si ita contigerit, servos mori suis dominis, quam servire extraneis. quorum fuga potius tutori adscribitur, sive neglegentia dissolutam patiatur esse disciplinam, sive duritia vel inedia atque verberibus eos adficiat. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.2c: Imperator Constantinus

Nec enim dominos execrantur, sed magis diligunt, ita ut haec lex per hoc quoque melior antiqua sit: tunc enim remota servorum custodia etiam vita minorum saepius prodebat. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.3: Imperator Constantinus

Nec vero domum vendere liceat, in qua defecit pater, minor crevit, in qua maiorum imagines aut videre fixas aut revulsas non videre satis est lugubre. ergo et domus et cetera omnia immobilia in patrimonio minorum permaneant, nullumque aedificii genus, quod integrum hereditas dabit, collapsum tutoris fraude deperat. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.3a: Imperator Constantinus

Sed et si parens vel cuiuscumque heres est minor reliquerit deformatum aedificium, tutor testificatione operis ipsius et multorum fide id reficere cogetur: ita enim annui reditus plus minoribus conferent quam per fraudes pretia deminuta. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.4: Imperator Constantinus

Servi etiam, qui aliqua sunt arte praediti, operas suas commodo minoris inferent et reliqui, qui in usum minoris domini esse non poterunt quibusque ars nulla est, partim labore suo partim alimoniatarum taxatione pascantur. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.5: Imperator Constantinus

Lex enim non solum contra tutores, sed etiam contra feminas immoderatas atque intemperantes prospexit minoribus, quae plerumque novis maritis non solum res filiorum, sed etiam vitam addicunt. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.5a: Imperator Constantinus

Huic accedit, quod ipsius pecuniae, in qua robur omne patrimoniorum veteres posuerunt, fenerandi usus vix diuturnus, vix continuus et stabilis est: quo facto saepe intercidente pecunia ad nihilum minorum patrimonia deducuntur. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.6: Imperator Constantinus

Iam ergo venditio tutoris nulla sit sine interpositione decreti, exceptis his dumtaxat vestibus, quae detritae usu aut corruptae servando servari non potuerint. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.22.7: Imperator Constantinus

Animalia quoque supervacua minorum quin veneant, non vetamus. <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.37.23: Imperator Constantinus

Si tutoris vel curatoris culpa vel dolo, eo quod vectigal praedio emphyteutico impositum minime dependere voluissent, minori fuerit amissum, damnum quod ei contigit ex substantia eorum resarciri necesse est. * Const. A. Felici. * <a 333 D. xiiii k. Mai. Constantinopoli Dalmatio et Zenophilo cons.>

CJ.5.37.24pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Tutores vel curatores, mox quam fuerint ordinati, sub praesentia publicarum personarum inventarium sollemniter rerum omnium et instrumentorum facere curabunt. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 396 D. vi k. Mart. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.5.37.24.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Aurum argentumque et quidquid vetustate temporis non mutatur, si in pupilli substantia reperiatur, in tutissima custodia collocent, ita tamen, ut ex mobilibus aut praedia idonea comparentur aut, si forte (ut adsolet) idonea non potuerint inveniri, iuxta antiqui iuris formam usurarum crescat accessio, quarum exactio ad periculum tutoris pertinet. <a 396 D. vi k. Mart. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.5.37.25pr.: Imperator Justinianus

Sancimus creatione tutorum et curatorum cum omni procedente cautela licere debitoribus pupillorum vel adultorum ad eos solutionem facere, ita tamen, ut prius sententia iudicialis sine omni damno celebrata hoc permiserit. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.25.1: Imperator Justinianus

Quo subsecuto, si et iudex pronuntiaverit et debitor persolverit, sequitur huiusmodi causam plenissima securitas, ut nemo in posterum inquietetur: non enim debet, quod rite et secundum leges ab initio actum est, ex alio eventu resuscitari. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.25.2: Imperator Justinianus

Non autem hanc legem extendimus etiam in his solutionibus, quae vel ex redditibus vel ex pensionibus vel aliis huiusmodi causis pupillo vel adulto accedunt: sed si extraneus debitor ex feneraticia forsitan cautione vel aliis similibus causis solutionem facere et se liberare desiderat: tunc enim eandem subtilitatem observari censemus. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post

consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.26pr.: Imperator Justinianus

Cum quaedam mulier testamento condito filium suum praeterisset, idem autem filius, qui praeteritus erat, vel fratris vel extranei esset tutor vel curator, qui scriptus a matre tutoris fuerat heres, in praesenti specie manifestissimum erat stare tutorem vel curatorem in praecipiti loco. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.26.1: Imperator Justinianus

Sive enim auctoritatem suam vel consensum ad adeundam hereditatem praestare pupillo vel adulto minime voluerit, ne ex hac causa sua iura aliquod patiantur praeiudicium, satis ei imminet periculum tutelae vel utilis negotiorum gestorum actionis, ne pupillus vel adultus utpote ex illius tarditate laesus litem ei ingerat: sive huiusmodi timore perterritus auctor fuerit pupillo vel adulto, aliud periculum emergebat: dum enim alii consentit, ipse sua iura perdit: videbatur etenim confirmare matris suae iudicium, quod oppugnandum esse existimabat. <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.26.2: Imperator Justinianus

Et multae aliae insuper species oriuntur, ex quibus verendum est tutori vel curatori circa suas res praeiudicium, puta in hypothecis et aliis variis casibus. <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.26.3: Imperator Justinianus

Invenimus autem generaliter definitum post officium depositum omnes actiones, quas tutor vel curator ex necessitate officii subierit, in quondam pupillum vel adultum transferri. <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.26.4: Imperator Justinianus

Quare tam optimo exemplo argumentati non et in aliis omnibus casibus, in quibus veretur tutor vel curator, ne praeiudicium aliquid ei fiat, timorem eius removemus? <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.26.5: Imperator Justinianus

Damus igitur eis cum summa fiducia res pupillorum vel adultorum gubernare, scituris, quod lex nostra eis sua iura immutilata reservat nihil ex huiusmodi auctoritate vel consensu praeiudicii subituris. <a 531 D. x k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.27: Imperator Justinianus

Constitutionem, quam nuper fecimus disponentes, quemadmodum debent solutiones in contractibus minorum causa fieri sive ex redditibus sive ex pensionibus sive ex aliis similibus causis, etiam in usuras extendimus, quae tamen non summatim neque ex multis annis collectae iam debentur, biennales metas et centum solidorum quantitatem minime excedentes. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.28pr.: Imperator Justinianus

Sancimus neminem tutorum vel curatorum pupilli vel adulti vel furiosi aliarumque personarum, quibus tam ex veteribus quam ex nostris constitutionibus curatores creantur, defensionem quam pro lite susceperunt recusare, sed ab initio litis modis omnibus memoratas personas defendere et litem praeparatam secundum leges instruere scientes, quod et hoc munus necessarium est tam tutelae quam curationi. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.28.1: Imperator Justinianus

Et si hoc recusaverint vel subire distulerint, non solum utpote suspecti amoveantur amissa eorum

existimatione, sed etiam ex substantia sua omne detrimentum, quod antelatae personae ex recusatione defensionis sustineant, resarcire cogantur. <a 531 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.28.1a: Imperator Justinianus

Sed et si quis ex quadam interpellatione admonitus propter litis instructionem consuetam cautelam exposuerit, vel post litem contestatam, quam per se et non per procuratorem suscepit, vel demens vel furiosus factus fuerit, sancimus continuo curatorem ei in competenti iudicio ordinari cura et provisione tam iudicis, sub quo lis vertitur, quam cognatorum et propinquorum et actoris, si voluerit, ut non ab eo instituta lis diutius protrahatur: necessitatem habente creando curatore defensionem subire et cetera litis adimplere. <a 531 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.28.2: Imperator Justinianus

Personis etiam, quae periculo proprio vel suae substantiae tutores vel curatores petierunt, sive matres forte fuerint vel quidam alii, compellendis eos, quos ordinaverint tutores vel curatores, praeparare talem subire defensionem. <a 531 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.28.2a: Imperator Justinianus

Vel si illi noluerint hoc facere et propter huiusmodi defensionis recusationem tutela vel curatione removeantur, sic necessitatem imponimus memoratis personis alios tutores vel curatores ordinare in ipsis gestis, in quibus tutores vel curatores creantur, ex sua confessione declarantes talem subire defensionem. <a 531 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.28.2b: Imperator Justinianus

Ne autem tales personae sine provisione debita relinquuntur vel contra eos agentium iura diutius protelentur, sancimus continuo, id est post recusationem defensionis, in casibus videlicet, in quibus (sicut dictum est) hoc fieri possit, creationem aliorum tutorum vel curatorum celebrari: cognatis aliisque propinquis vel adfinibus vel creditoribus vel aliis quorum interest adeuntibus vel admonentibus eos, qui secundum leges ius habent tutores vel curatores constituere. <a 531 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.28.3: Imperator Justinianus

Defensionem autem et nomen eius in hoc casu apertius declarantes, ne forte putaverint tutores vel curatores gravamen sibimet imponi, illam decernimus defensionem eos subire, quae non satisfactione pro eventu litis constituitur, sed ut tantummodo litem secundum legum ordinem pro pupillo vel adulto aliisque personis instruant, licentiam ex hac nostra auctoritate habentes sine decreto res quarum gubernationem gerunt pro cautela litis subsignare. <a 531 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.28.4: Imperator Justinianus

Omnem autem dubitationem pro defensione pupillorum et adultorum aliarumque personarum penitus amputantes sancimus omnes tutores vel curatores non alias creari, nisi prius cum aliis sollempnibus verbis, quae pro gubernatione rerum tam in gestis quam in cautionibus ab his conscribuntur, et hoc specialiter expresserint, quod omnimodo sine ulla dilatione defensionem pro pupillis et adultis aliisque supra memoratis personis subire eos necesse est. <a 531 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.37.28.5: Imperator Justinianus

Hisque adicimus nullam neque in hoc capitulo ambiguitatem relinquentes tutoribus et omnibus curatoribus licere fructus, sive qui ex redditibus praediorum colliguntur sive ex substantia

personarum quarum gubernationem habent inventi fuerint, id est vinum et oleum et frumentum vel cuiuscumque speciei sunt, sine decreto distrahere iusto pretio, quod in his locis, in quibus venditio celebratur, tunc temporis noscitur obtinere, et quae ex venditione eorundem fructuum colliguntur pecuniae, cum alia pupillorum vel adultorum aliarumque personarum substantia administrantur. <a 531 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.38.0. De periculo tutorum et curatorum.

CJ.5.38.1: Imperator Alexander Severus

Et qui notitiae causa liberti tutores dantur, quamvis soli administrandorum negotiorum pupillorum sive adultorum facultatem interdum non accipiant propter tenuitatem sui patrimonii, periculo tamen omnes sunt obligati, sive ea, quae scire deberent ex utilitate eorum, tutores sive curatores dissimulaverunt aut fraudem aliquam adhibuerunt vel cum aliis participaverunt aut, cum suspectos facere deberent, in officio muneris vel obsequio debito cessaverunt. * Alex. A. quinto. * <a 226 pp. viii k. Febr. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.5.38.2: Imperator Alexander Severus

Ad eos, qui in alia provincia tutelam administrant, periculum administrationis ex persona tutorum, qui in alia provincia res pupilli gerunt, non porrigitur. * Alex. A. saturo. * <a 226 pp. non. Iul. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.5.38.3: Imperator Philippous

Si res pupillares, quas horreo conditas habere aut etiam venundare debuisti, in hospitio tuo, ut adseveras, vi ignis absumptae sunt, culpam seu segnitiam tuam non ad tuum damnum, sed ad pupilli tui spectare dispendium minus probabili ratione deposcis. * Philippo. A. et Philippo. c. Gratiano. * <a 245 pp. iii k. April. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.5.38.4: Imperator Philippous

Tutoribus seu curatoribus fortuitos casus, adversus quos caveri non potuit, imputari non oportere saepe rescriptum est. * Philippo. A. et c. floro. * <a 245 pp. xii k. Sept. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.5.38.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tutor petitus vel testamento datus tutorem te constitutum esse non ex remissioris negligentiae vitio, sed iustae ignorationis ratione non didicisti idque liquidis probationibus ostenderis, periculo eius temporis, quod ignorante te transmissum est, non teneberis. * Diocl. et Maxim. AA. Severo. * <a 290 pp. iii id. Sept. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.5.38.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Temporis, quod insequitur post tutelae translationem, administrationis officio finito ad eos qui fuerunt tutores gerendae rei non pertinere periculum rationis est. * Diocl. et Maxim. AA. epicteto. * <a 294 s. v k. Dec. cc. cons.>

CJ.5.39.0. Quando ex facto tutoris vel curatoris minores agere vel conveniri possunt.

CJ.5.39.1: Imperator Antoninus

Iuliana, cuius tibi curatores condemnati sunt, si vicesimum quintum annum aetatis egressa est, actio iudicati utilis adversus ipsam bonaque eius exercenda est. nam tutores curatoresque finito officio non esse conveniendos ex administratione pupillorum adulescentiumque saepe decretum est. * Ant. A. septimo. * <a 213 pp. viii k. Iul. Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.39.2: Imperator Alexander Severus

Etsi tutores tui, cum pecuniam pupillarem crederent, ipsi stipulati sunt, utilis actio tibi datur. * Alex. A. sosandro. * <a pp. xv k. Sept. >

CJ.5.39.3: Imperator Gordianus

Si in rem minoris pecunia profecta sit, quae curatori vel tutori eius nomine mutuo data est, merito personalis in eundem minorem actio danda est. * Gord. A. prudentiano. * <a 239 pp. non. Sept. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.39.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si hi, qui te in pupillari aetate constituta fuerunt tutores, postea in administratione perseverantes vel curatores constituti tua praedia locaverunt, eos competenter conveni: sed ex eorum contractu utilis tibi quaeri potuit contra successores conductoris actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.

Maximianae. * <a 293 s. iii non. Mart. AA. cons.>

CJ.5.39.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Per tutorem pupillo actio nisi certis ex causis quaeri non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. onesimae. * <a 294 D. id. Dec. cc. cons.>

CJ.5.40.0. Si ex pluribus tutoribus vel curatoribus omnes vel unus agere pro minore vel conveniri possunt.

CJ.5.40.1: Imperator Antoninus

Ab uno ex tutoribus vel curatoribus posse causam minoris defendi, cum alii tutores vel curatores eum defendere noluerint, ignorare non debes. * Ant. A. miliadi. * <a 214 pp. non. Nov. Messala et Sabino cons.>

CJ.5.40.2: Imperator Constantinus

Si divisum administrationis periculum per provincias sit, his tantum omnibus insinuari convenit et ab ipsis inferri litem, qui in ea provincia tutelae vel curae officium sustinent, ne de aliis provinciis defensores minorum ad iudicia producantur. * Const. A. et licin. c. ad Symmachum. * <a 319 D. prid. non. Febr. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.5.41.0. Ne tutor vel curator vectigal conducatur.

CJ.5.41.1pr.: Imperator Antoninus

Competens iudex non ignorat non esse admittendos ad vectigalia conducenda eos, qui pupillorum vel adolescentium tutelam seu curam administrant vel eius administrationis rationem nondum reddiderunt. * Ant. A. sexto. * <a 213 pp. viii k. Aug. Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.41.1.1: Imperator Antoninus

Sed quamvis contra interdictum ad vectigale conducendum accesseris, tamen, quoniam ultro me adisti, si tam vectigali quam pupillis satisfeceris, falsi crimine carebis. <a 213 pp. viii k. Aug. Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.41.1.2: Imperator Antoninus

Cum autem fisco iam obstrictum postea tutorem esse dicas, periculo te excusare poteris. <a 213 pp. viii k. Aug. Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.42.0. De tutore vel curatore qui satis non dedit.

CJ.5.42.1: Imperatores Valer., Gallien.

Si nondum vobis aetas legitima completa est, satisfactionem ab his, quos minus idoneos curatores vobis ab adversario, cum magistratu fungeretur, datos dicitis, postulate. prohibentur enim ab administratione, nisi securitati vestrae satisfactione prospexerint. * Valer. et Gallien. AA. Titio et Flaviano. * <a 259 pp. non. Iul. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.5.42.2pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Et eum tutorem qui superest, si secundum praesidis praeceptum et iuris formam satis non dat, removeri a tutela (si inopia hoc faciat, sine infamia, si fraude, etiam cum nota) aditus provinciae rector iubebit: et in locum defunctorum alios idoneos substitui praecipiet, praesertim cum patrimonium pupilli nova hereditate auctum esse proponas. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c.

euploio. * <a 260 pp. id. Mai. Saeculare et Donato cons.>

CJ.5.42.2.1: Imperatores Valer., Gallien.

Tutores autem dati ab heredibus eorum, quos decessisse dicis, rationem tutelae reposcent. <a 260 pp. id. Mai. Saeculare et Donato cons.>

CJ.5.42.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In dubium non venit tutores, qui non testamento dati sunt, administrandi potestatem nisi satisfactione emissa salvam tutelam fore non habere. * Diocl. et Maxim. AA. Stratonicae. * <a 287 pp. xviii k. Ian. Nicomediae Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.5.42.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si igitur tutor, qui pro tutelari officio non caverat, iudicio expertus est, adversus eum lata sententia iuri tuo officere non potuit, nec ea quae ab eo gesta sunt ullam firmitatem obtinent. <a 287 pp. xviii k. Ian. Nicomediae Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.5.42.3.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Frustra igitur in integrum restitutionis auxilium desideras, quando ea quae ab eo gesta sunt ipso iure irrita sunt. <a 287 pp. xviii k. Ian. Nicomediae Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.5.42.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non omnium tutorum par similisque causa est. quapropter exemplo testamentarii confirmatum a praeside vel datum ex inquisitione non onerari satisfactione rem salvam fore pupillorum manifestum est, pluribus autem datis ex inquisitione tutoribus illum, qui satis secundum formam edicti rem pupilli salvam fore dedit, in administratione praeferrere iam dudum obtinuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. tertullo. * <a 294 s. id. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.5.42.5pr.: Imperatores Constantius, Maximianus

Tutor, qui satisfactionem, cum dare debuit, minime interposuit, nihil omnino ex bonis pupilli alienare potest. * Constantius et Maxim. AA. et sev. et Maximinus cc.* <a 305 D. xi k. Ian. Constantino v et Maximiano v AA. cons.>

CJ.5.42.5.1: Imperatores Constantius, Maximianus

Posteaquam autem ad tutelae administrationem electus est, et bonorum possessionem pupilli nomine agnoscere eum potuisse et cetera eius, quae tempore artarentur, persequi debuisse aperte claret. <a 305 D. xi k. Ian. Constantino v et Maximiano v AA. cons.>

CJ.5.43.0. De suspectis.

CJ.5.43.1: Imperator Antoninus

Libertum tuum et tutorem filii tui, si fraudulenter res eius administrare existimas, suspectum facere potes, modo si officium eius pubertate pupilli finitum non est. nam si eo iure tutor esse desiit, iudicio tutelae conveniendus est. * Ant. A. domitia. * <a 212 pp. id. Aug. Romae duobus aspris cons.>

CJ.5.43.2: Imperator Antoninus

Curatores quidem suo periculo, quanto tardius ad eos tutela transfertur, cessant. quod si id fraude factum existimas, suspectos eos postula: qui si submoveri meruerint, in locum eorum alios accipies. * Ant. A. Longino. * <a 215 pp. id. Ian. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.5.43.3: Imperator Alexander Severus

Praeses provinciae tutores filiorum tuorum strictioribus remediis adhibitis omnimodo administrationis officium compellet agnoscere. quod si in eadem contumacia perseveraverint, suspectos postulare, ut alii in locum eorum petantur, non prohiberis. * Alex. A. fortunatae. * <a 229 pp. id. Ian. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.43.4: Imperator Alexander Severus

Etiam testamento patris tutorem datum suspectum postulare potes, si fraudem tutoris argueris. *

Alex. A. thalidae. * <a 229 pp. v id. Sept. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.43.5: Imperator Alexander Severus

In postulandis suspectis tutoribus seu curatoribus non vires patrimoniorum principaliter, sed an nihil segniter, nihil fraudulenter geratur, perpendi oportet. * Alex. A. Asclepiadi. * <a 233 pp. viii k. Ian. Maximo ii et Paterno cons.>

CJ.5.43.6pr.: Imperator Gordianus

Pietatis fungeris munere, qui fratris tui filios, ut necessitudo sanguinis suadet, protegere conaris. * Gord. A. Felici. * <a 238 pp. v id. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.43.6.1: Imperator Gordianus

Si igitur tutores vel curatores eorum non recte administrant, suspectis eis postulatis atque ostensis, ut alii in loco eorum constituantur, facile impetrabis. <a 238 pp. v id. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.43.6.2: Imperator Gordianus

Quod si nihil in fraudem egerunt, verum ita egeni sunt, ut in eorum administratione fratris tui filiorum substantia periclitetur, an eis iniungendus sit curator, qui idoneis facultatibus sit, rector provinciae aestimabit. <a 238 pp. v id. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.43.6.3: Imperator Gordianus

Removendi autem licentia non solum parentibus utriusque sexus, sed etiam cognatis et extraneis et infamibus et ipsi cuius res administrantur, si non impubes sit, arbitrio cognatorum bonae opinionis constitutorum conceditur. <a 238 pp. v id. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.43.7: Imperator Gordianus

Eum, quem ut suspectum tutorem vel curatorem accusas, pendente causa cognitionis abstinere ab administratione rerum tuarum, donec causa finiatur, praeses provinciae iubebit. alius tamen interea in locum eius in administratione rerum ordinandus est. * Gord. A. gorgoniae. * <a 240 pp. vii k. Mart. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.5.43.8: Imperator Philippous

Si non suspectum contutorem tuum postulare ac remove ab administratione bonorum pupilli curaveris, admitti nequaquam potest ratio desiderii tui iam nunc postulantis tutelam tibi nomine eiusdem pupilli restitui. * Philippo. A. et Philippo. c. proculo. * <a 244 pp. xiii k. Nov. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.5.43.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Suspectos tutores ex dolo, non etiam eos, qui ob negligentiam remoti sunt, infames fieri manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ammiano. * <a 294 s. viii k. Mai. cc. cons.>

CJ.5.44.0. De in litem dando tutore vel curatore.

CJ.5.44.1: Imperator Antoninus

Si quas petitiones adversus pupillos tuos habes, dirigere eas potes, adsistentibus causamque defendentibus contutoribus tuis, cum et, si alios tutores non haberent, ad hoc genus litis defendendae curatores accipere deberent. * Ant. A. miltiadi. * <a 213 pp. xiii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.44.2pr.: Imperator Alexander Severus

An tibi partis fundi paterni vindicatio competat, is cuius de ea re notio est aestimabit. * Alex. A. euaristo. * <a 224 pp. xii k. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.44.2.1: Imperator Alexander Severus

Respicere autem debes officium, in quo te esse tutorem dicis, ne ob eiusmodi petitionem evictione secuta ultra pretii quantitatem auctoris heredem pupillum tuum oneres, qui laudatus per te defendi debeat, cum aut compensationis rationem habere aut contrario tutelae iudicio experiri

possis. <a 224 pp. xii k. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.44.2.2: Imperator Alexander Severus

Sed ne tuum ius, si quod habes, impediatur, ad eam rem defendendam, quae adversus te vindicantem agenda erit, curatores pupillo petuntur. <a 224 pp. xii k. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.44.3: Imperator Gallien.

Ad protegendam causam tutor sive curator datus conveniri non potest administrationis periculo, cum sola suscepti negotii tutela mandata est. si nihil igitur, ut adlegas, praeter negotium gessisti, frustra conveniris. * Gallien. A. Valerio. * <a 265 pp. k. April. Valeriano et Lucillo cons.>

CJ.5.44.4: Imperator Gallien.

Ad litem datus tutor si quid bona fide erogasti, a contutoribus more solito exigere potes. *

Gallien. A. irenaeo. * <a 267 pp. k. Nov. Paterno et arcesilao cons.>

CJ.5.44.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sive ex testamento sive iure legitimo fratris tui filiorum tutelae onus ad te pertineat, vereri non debes de his quaestionibus, quas adversus fratrem quondam tibi fuisse dicis, cum, si qua emerit lis, procuratore dato et illis curatore ad litem constituto et sollemnitati iuris, ubi tutor exigitur, et indemnitati utriusque prospici possit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. tigrani. * <a 294 s. iiii k. Mai. cc. cons.>

CJ.5.45.0. De eo qui pro tutore negotia gessit.

CJ.5.45.1: Imperatores Valer., Gallien.

Etiam mulieres, si res pupillares pro tutore administraverunt, ad praestandam rationem tenentur.

* Valer. et Gallien. AA. Marcello. * <a 259 pp. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.5.45.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non utiliter nominatus tutor pupillorum agendo nomine, licet ex eorum persona iniunctam impleat intentionem, exceptione " si tutor non est " submovetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. marco. * <a 294 D. non. Dec. cc. cons.>

CJ.5.46.0. Si mater indemnitem promiserit.

CJ.5.46.1: Imperator Alexander Severus

Suo potius periculo magistratus tutores quos petisti dederunt, quam tu contra sexus condicionem alicui ex ea obligatione obstricta es, quod tuo periculo tutores filiis tuis dari postulasti. * Alex.

A. bruttiae. * <a 234 pp. iii id. Mart. Maximo ii et Urbano cons.>

CJ.5.46.2: Imperator Philippous

Quaedam pupillorum vestrorum a matre itemque avo paterno administrata eorumque nomine indemnitem vobis promissam esse adseveratis. quae si ita sunt et idem pupilli legitimae aetatis effecti non adversus matrem suam itemque avum, sed contra vos congregari malunt, non immerito indemnitem ab his praestari desiderabitis, quos et administrationem suo periculo pridem suscepisse proponitis. * Philippo. A. et Philippo. c. Asclepiadi et menandro. * <a 246 pp. iiii id. Iul. Praesente et Albino cons.>

CJ.5.46.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ob tutorem non idoneum a matre petatum frustra vobis eam teneri contenditis, cum non, nisi specialiter eius periculo dari decreto fuisset comprehensum, ex ea obligatione obstricta est. *

Diocl. et Maxim. AA. et cc. gaiano. * <a 293 s. k. Dec. AA. cons.>

CJ.5.47.0. Si contra matris voluntatem tutor datus sit.

CJ.5.47.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si contra matris ultimam voluntatem fuscium filio communi tutorem datum probaveris, eum sine damno existimationis a tutela removendum praetor decernet. quae rescriptio, si in fraude

convictus fuerit, non suffragabitur. * Sev. et Ant. AA. tertio. * <a 197 pp. xiii k. Mart. Laterano et Rufino cons.>

CJ.5.48.0. Ut causae post pubertatem adsit tutor.

CJ.5.48.1pr.: Imperator Philippous

Tutores, qui necdum administrationis rationem ad curatores transtulerunt, defensionis causarum pupillarum adsistere oportere saepe rescriptum est. * Philippo. A. dextro. * <a 245 pp. xii k. Nov. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.5.48.1.1: Imperator Philippous

Et ideo, si (ut proponis) instrumenta, quibus adseri possunt causae provocationis, etiam nunc hi quorum meministi apud se detinent, aditus praeses provinciae periculi sui eos admoneri praecipiet. <a 245 pp. xii k. Nov. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.5.49.0. Ubi pupilli educentur.

CJ.5.49.1pr.: Imperator Alexander Severus

Educatio pupillorum tutorum nulli magis quam matri eorum, si non vitricum eis induxerit, committenda est. * Alex. A. dionysodoro. * <a 223 pp. vii id. Febr. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.49.1.1: Imperator Alexander Severus

Quando autem inter eam et cognatos et tutorem super hoc orta fuerit dubitatio, aditus praeses provinciae inspecta personarum et qualitate et coniunctione perpendet, ubi puer educari debeat. <a 223 pp. vii id. Febr. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.49.1.2: Imperator Alexander Severus

Sin autem aestimaverit, apud quem educari debeat, is necessitatem habebit hoc facere, quod praeses iusserit. <a 223 pp. vii id. Febr. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.49.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Utrum nepos tuus ex filia apud te an patruum suum morari debeat, ex singulorum adfectione et qui magis ad suspicionem ex spe successionis propior sit, aestimabitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. gratae. * <a 294 s. xviii k. Nov. Nicomediae cc. cons.>

CJ.5.50.0. De alimentis pupillo praestandis.

CJ.5.50.1pr.: Imperator Antoninus

Pupillus, si ei alimenta a tutore suo non praestantur, praesidem provinciae adeat, qui, ne in alimentorum praestatione mora fiat, partibus suis fungetur. * Ant. A. Faustino. * <a 215 pp. vi id. Iul. Romae Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.5.50.1.1: Imperator Antoninus

Idem est et si de statu pupilli seu adulti et de bonis eius controversia pendeat. <a 215 pp. vi id. Iul. Romae Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.5.50.2pr.: Imperator Alexander Severus

Quod plerumque postulatur, ut arbitrio praetoris alimenta pro modo facultatum pupillis vel iuvenibus constituentur, pro officio suo hi qui aliena negotia gerunt, ne apud iudicem controversiam habeant, faciunt. * Alex. A. aufidio. * <a 223 pp. non. Dec. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.50.2.1: Imperator Alexander Severus

Ceterum si bonus vir et innocens tutor arbitrio suo aluit pupillos (quod interdum etiam necesse est fieri, ne secreta patrimonii et suspectum aes alienum, quod melius est interim taceri quam, cum de modo bonorum quaeritur, ultro proferri et apud acta ius dicentis contra utilitatem pupillorum signari), non dubio accepto ferre debent ea, quae vir bonus arbitrabitur merito ad exhibitionem educationis ministeria studiaque erogata esse. <a 223 pp. non. Dec. Maximo ii et

Aeliano conss.>

CJ.5.50.2.2: Imperator Alexander Severus

Nec ferendus est iuuenis, qui, cum praesens esset studiisque eruditus atque alitus est, si ea per alium se consecutum non probet, sumptusque recuset, quasi vento vixerit aut nullo liberi hominis studio imbui meruerit. <a 223 pp. non. Dec. Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.5.51.0. Arbitrium tutelae.

CJ.5.51.1: Imperator Antoninus

Cum tutelae administratae ratio a te peti coeperit, neque veritati neque iustis probationibus officit, quod (ut dicis) testator modum patrimonii sui verbis testamenti ampliavit vel minuit. * Ant. A. leoni. * <a 212 pp. v k. Oct. Romae duobus aspris conss.>

CJ.5.51.2: Imperator Antoninus

Nomina paternorum debitorum si idonea fuerunt initio susceptae tutelae et per latam culpam tutorum minus idonea tempore tutelae esse coeperunt, iudex qui super ea re datus fuerit dispiciet: et si palam dolo tutoris vel manifesta neglegentia cessatur, tutelae iudicio damnum, quod ex cessatione accidisset, pupillo praestandum esse statuere curabit. * Ant. A. praesentino. * <a 213 pp. non. Iul. Antonino A. iiii et Balbino conss.>

CJ.5.51.3: Imperator Antoninus

Curator, qui post decretum praesidis, sublata pecunia, quae ad comparationem possessionis fuerat deposita, praedium sibi comparavit, elige, utrum malis in emptione tibi negotium eum gessisse, an, quia in usus suos conversae pecuniae sunt, legitimas usuras ab eo accipere: secundum quae iudex tutelae iudicio redditus partem religionis implebit. * Ant. A. vitalio. * <a 215 pp. iii k. Iul. Romae Laeto ii et Cereale conss.>

CJ.5.51.4pr.: Imperator Alexander Severus

Eum, qui bonis paternis secundum edicti formam abstentus est, hereditariis actionibus conveniri nulla ratio suadet. * Alex. A. aglao. * <a 222 pp. iii k. Mai. Alexandro A. cons.>

CJ.5.51.4.1: Imperator Alexander Severus

Nec ad rem facit, quod adversus curatores, si non consulte abstentus sit, actio competat: nihil quippe in ea quae ex officio gesta sunt vel geri debebunt veniet, sed culpa solum quantique interfuit eius non fuisse abstentum aestimatur. <a 222 pp. iii k. Mai. Alexandro A. cons.>

CJ.5.51.4.2: Imperator Alexander Severus

Cui consequens est, ut, si propter eam causam transegisti cum curatoribus, nulla adversus te creditoribus patris tui petitio competat. <a 222 pp. iii k. Mai. Alexandro A. cons.>

CJ.5.51.5: Imperator Gordianus

Omnes tutores seu heredes eorum, qui administraverunt tutelam, ad eundem iudicem ire debere iam pridem constitutum est. cum igitur patrem tuum cum alio tutelam administrasse adlegas, praeses provinciae eundem iudicem adversus te atque heredes contutorum patris tui dare debebit, quatenus quisque condemnari debeat, examinaturum. * Gord. A. Victorino. * <a 238 pp. x k. Aug. Pio et Pontiano conss.>

CJ.5.51.6pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum interdictae venditionis vitium etiam pretii fraude tutor vester cumulasse proponatur, non dubitabit praeses provinciae, quando venditionem confirmare voluistis, residuum pretium cum usuris venditae a tutore possessionis celeriter vobis restitui iubere. * Diocl. et Maxim. AA. septimo et cononi. * <a 290 pp. iiii k. Sept. ipsis iiii et iii AA. conss.>

CJ.5.51.6.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod autem petitis ab heredibus eius qui vendidit pretium vobis exsolvi, superfluo a nobis desideratis, quia nec praesidis experientiam possit latere, tutores qui gesserint sive heredes

eorum obeam negotia, quae per eos administrata sunt, principali loco conveniri debere, ceteris ob culpa rationem non servati detrimenti periculo substitutis, vel, si pariter administrasse doceantur, etiam adversus unum liberum experiundi arbitrium competere, ita ut actiones, quas adversus alios habetis, ad electum transferantur. <a 290 pp. iiii k. Sept. ipsis iiii et iii AA.

conss.>

CJ.5.51.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quidquid tutoris dolo vel lata culpa vel levi culpa sive curatoris minores amiserint vel, cum possent, non quaesierint, hoc etiam in tutelae sive negotiorum gestorum utile iudicium venire non est incerti iuris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 293 s. prid. id. April. AA.

conss.>

CJ.5.51.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tutores tutelae conveniri longi temporis praescriptio non prohibet. unde si his transactione vel novatione atque acceptilatione liberationem non praestitisti, apud rectorem provinciae quaecumque tibi debentur repetere non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dalmatio. * <a 293 s. xvi k. Mai. AA. conss.>

CJ.5.51.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tutorem quondam, ut tam rationem quam si quid reliquorum nomine debet reddat, apud praetorem convenire potes. quamvis enim matrem tuam susceptis bonis vestris indemnitate pro hac administratione tutori se praestituram promisisse proponatur, tamen adversus tutorem tibi tutelae, non adversus matris successores ex stipulatu competit actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iuliano. * <a 293 s. prid. k. Ian. AA. conss.>

CJ.5.51.10pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si defunctus tutelam vestram administraverit, non rerum eius dominium vindicare vel tenere potes, sed tutelae contra eius successores tibi competit actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Pomponio. * <a 294 s. xi k. Febr. Sirmi cc. conss.>

CJ.5.51.10.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Debitum autem aliis iudiciis probari oportet. nam quod neque ipse neque uxor eius quicquam ante administrationem habuerunt, non idoneum huius continet indicium: nec enim pauperibus industria vel augmentum patrimonii, quod laboribus ac multis casibus quaeritur, interdicendum est. <a 294 s. xi k. Febr. Sirmi cc. conss.>

CJ.5.51.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tutor post puberem aetatem puellae si in administratione conexa perseveraverit, tutelae actione totius temporis rationem praestare cogitur. sin autem post finitam administrationem in isdem rebus minime se immiscuerit, temporis quod insequitur periculum ad eum non pertinet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Chrysianae. * <a 294 s. v k. Dec. Anichalo cc. conss.>

CJ.5.51.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tutelae actio tam heredibus quam etiam contra successores competit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Quintillae. * <a 294 s. x k. Dec. Sirmi cc. conss.>

CJ.5.51.13pr.: Imperator Justinianus

Veteris iuris dubitationem decidentes sancimus, si quidem tutor vel curator pro substantia pupilli vel adulti aliquid ubicumque dixerit ad maiorem quantitatem eam reducens, sive pro utilitate pupilli vel adulti sive per solam simplicitatem sive per aliam quamcumque causam, nihil veritati praeiudicare, sed hoc obtinere, quod ipsius rei inducit natura et mensura pupillaris vel adulti ostendit substantiae. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.5.51.13.1: Imperator Justinianus

Sin autem inventario publice facto res pupillares vel adulti conscripserit et ipse per huiusmodi scripturam confessus fuerit amplio rem quantitatem substantiae, non esse aliud inspiciendum nisi hoc quod scripsit, et secundum vires eiusdem scripturae patrimonium pupilli vel adulti exigi: neque enim sic homo simplex, immo magis stultus invenitur, ut et in publico inventario contra se scribi aliquid patiat. <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.51.13.2: Imperator Justinianus

Illo procul dubio observando, ut non audeat tutor vel curator res pupillares vel adulti aliter attingere vel ullam sibi communionem ad eas vindicare, nisi prius inventario publice facto secundum morem solitum res eis tradantur: nisi testatores qui substantiam transmittunt specialiter inventarium conscribi vetaverint. <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.51.13.3: Imperator Justinianus

Scituris tutoribus et curatoribus, quod, si inventarium facere neglexerint, et quasi suspecti ab officio removeantur et poenis legitimis, quae contra eos interminatae sunt, subiacebunt et postea perpetua macula infamiae notabuntur, neque ab imperiali beneficio absolute huiusmodi notae frui. <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.52.0. De dividenda tutela et pro qua parte quisque tutorum conveniatur.

CJ.5.52.1: Imperator Gordianus

Si post finitum administrationis officium collegae tui indemnitati praestandae idonei fuerunt posteaque, dum non conveniuntur, minus idonei effecti sunt, vitium alienae cessationis ad dispendium tuum pertinere iuris ratio non patitur. * Gord. A. Optato. * <a 241 pp. vi id. Mai. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.5.52.2pr.: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Si divisio administrationis inter tutores sive curatores in eodem loco seu provincia constitutos necdum fuit, licentiam habet adulescens et unum eorum eligere et totum debitum exigere, cessione videlicet ab eo adversus ceteros tutores seu curatores actionum ei competentium facienda. * Carus Carinus et Numer. AAA. primigenio. * <a 284 pp. hemesae xv k. April. Carino ii et Numeriano AA. cons.>

CJ.5.52.2.1: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

In divisionem autem administratione deducta sive a praeside sive a testatoris voluntate unumquemque pro sua administratione convenire potest, periculum invicem tutoribus seu curatoribus non sustinentibus, nisi per dolum aut culpam suspectum non removerunt, cum alter eorum non solvendo effectus sit, vel suspicionis causam agendo sua sponte iura pupilli prodiderunt. <a 284 pp. hemesae xv k. April. Carino ii et Numeriano AA. cons.>

CJ.5.52.2.2: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Nec prodest eis dicentibus contutorem suum non administrasse pupillares res. <a 284 pp. hemesae xv k. April. Carino ii et Numeriano AA. cons.>

CJ.5.52.2.3: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Sin vero ipsi inter se res administrationis dividerunt, non prohibetur adulescens et unum ex his in solidum convenire, ita ut actiones, quas adversus alios habet, ad electum transferat. <a 284 pp. hemesae xv k. April. Carino ii et Numeriano AA. cons.>

CJ.5.52.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet tutorum conventionem mutuam periculum minime finiatur, tamen eum qui administravit, si solvendo sit, in primo loco eiusque successores conveniendos esse non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zotico. * <a 294 s. iiii k. Oct. cc. cons.>

CJ.5.53.0. De in litem iurando.

CJ.5.53.1: Imperatores Severus, Antoninus

Adversus heredem tutoris ad transferendam tutelam iudicem accipiens tempore litis ad puberem instrumenta pertinentia restitui desiderabis. quod si dolo non exhibeantur, in litem iurandi tibi facultas erit, modo si quondam pupillo debitam adfectionem ad vincula quoque religionis extendere volueris. * Sev. et Ant. AA. Asclepiodoto. * <a 205 pp. k. Aug. Geta ii cons.>

CJ.5.53.2pr.: Imperator Antoninus

Is, qui rationes tutelae seu curae reposit, invitus in litem iurare compelli non potest. sed volens ita demum audiendus est, si heres per longam successionem tutoris instrumenta pupillaria dolo circumveniendi pupilli gratia exhibere non vult. * Ant. A. Severo. * <a 212 pp. xi k. Oct. duobus aspris cons.>

CJ.5.53.2.1: Imperator Antoninus

Sin vero neque dolus neque lata culpa neque fraus heredis convincetur, omissa iurisiurandi facultate iudex de veritate cognoscet, quae etiam argumentis liquidis investigari potest. <a 212 pp. xi k. Oct. duobus aspris cons.>

CJ.5.53.3: Imperator Antoninus

Summa sententia comprehensa, quam cessantibus curatoribus quondam tuis iudex secutus iurisiurandi a te prolata religionem in condemnationem deduxit, minui pacto non potuit. * Ant. A. Prisciano mil. * <a 215 pp. k. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.5.53.4pr.: Imperator Gordianus

Alio iure est tutor, alio heres eius. tutor enim inventarium ceteraque instrumenta si non proferat, in litem iusiurandum adversus se potest admittere: at enim heres eius ita demum, si reperta in hereditate dolo malo non exhibeat. * Gord. A. Muciano. * <a 238 pp. vii k. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.53.4.1: Imperator Gordianus

Sed cum adversus ipsum tutorem litem contestatam esse dicatis, transferentibus in heredes eius actionem praeses provinciae partes suas exhibebit non ignorans, nisi exhibeantur instrumenta, quatenus iuxta formam constitutionum partes suas debeat moderari. <a 238 pp. vii k. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.53.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet adversus heredes ob non factum inventarium iusiurandum in actione tutelae praetermitti placuerit, iudicem tamen velut ex dolo tutoris aliis iudiciis instructum adversus eos ferre sententiam convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Artemidoro. * <a 294 s. viii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.5.54.0. De heredibus tutorum.

CJ.5.54.1: Imperatores Severus, Antoninus

Heredes tutoris ob negligentiam, quae non latae culpa comparari possit, condemnari non oportet, si non contra tutorem lis inchoata est neque ex damno pupilli lucrum captatum aut gratiae praestitum sit. * Sev. et Ant. AA. fusciano. * <a 197 pp. vi id. Mart. Laterano et Rufino cons.>

CJ.5.54.2pr.: Imperator Antoninus

Pater vester tutor vel curator datus si se non excusavit, non ideo vos minus heredes eius tutelae vel utili iudicio conveniri potestis, quod eum tutelam seu curam non administrasse dicitis: nam etiam cessationis ratio reddenda est. * Ant. A. Valentiniano et materno. * <a 213 pp. xi k. Mart. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.54.2.1: Imperator Antoninus

Prius tamen propter actum suum eos conveniendos esse qui administraverint saepe rescriptum

est. <a 213 pp. xi k. Mart. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.54.3: Imperator Antoninus

Adversus heredes quondam tutoris tui tutelae actione consiste. in iudicium autem veniet etiam id, quod tibi tutor ex causa fideiussionis debuit. * Ant. A. avitae. * <a 213 pp. iii non. Iul. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.54.4: Imperator Alexander Severus

Heredes eorum, qui tutelam vel curam administraverint, si quid ad eos ex re pupilli vel adulti perveniet, restituere coguntur: et in eo autem, quod tutor vel curator administrare debuit nec administravit, rationem reddere eos debere non est ambigendum. * Alex. A. frontino. * <a 229 pp. viii k. Nov. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.55.0. Si tutor non gesserit.

CJ.5.55.1pr.: Imperator Alexander Severus

Certum est non solum eos qui gesserunt, sed etiam qui gerere debuerunt tutelam teneri etiam in ea, quae a contutoribus servari non potuerunt, si modo, cum suspectos facere deberent, id officium omiserunt. * Alex. A. zotico. * <a 223 pp. prid. id. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.55.1.1: Imperator Alexander Severus

Tu autem, etsi contra patronum tuum famosam actionem instituere non potuisti, providere tamen, ne quid tutelae deesset, necessariis postulationibus apud eum, cuius de ea re iurisdictio fuit, potuisti. <a 223 pp. prid. id. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.55.2: Imperator Alexander Severus

Qui se non immiscuerunt tutelae vel curae, ex persona eorum, qui gesserunt et idonei sunt, non onerantur. si qua vero sunt, quae, cum geri debuerunt, omissa sunt, latae culpae ratio omnes aequaliter tenet. * Alex. A. .To. * <a 224 pp. viii k. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.56.0. De usuris pupillaribus.

CJ.5.56.1: Imperator Antoninus

Tutorem vel curatorem pecuniae, quam in usus suos convertit, legitimas usuras praestare debere olim placuit. * Ant. A. praesentino. * <a 213 pp. non. Iun. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.56.2: Imperator Alexander Severus

Eius, quod ex causa tutelae debetur, usuras praestari oportere dubium non est, quamvis aliis pro partecipe muneris necessitas solutionis inrogetur, quia id non alias contingit, quam si cessatio contutoris in suspecto faciendo imputari possit. * Alex. A. ampliatio. * <a 224 pp. xiii k. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.56.3: Imperator Alexander Severus

Si pecuniam pupillarem neque idoneis hominibus credere neque in emptionem possessionum convertere potuisti, non ignorabit iudex usuras eius a te exigi non oportere. * Alex. A. vitalio. * <a 228 pp. id. April. modesto et Probo cons.>

CJ.5.56.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pupillus agere vobiscum actione tutelae compelli non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio. * <a 294 pp. iii id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.56.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Verum adversus futuram calumniam et ut, si quid ei debetis, cursus eius inhibeat usurarum, denuntiationibus frequenter interpositis ad iudicium eum provocate ac, si rem dissimulatione proferat, actis apud praesidem provinciae factis voluntatis vestrae rationem declarate: quo facto tam vobis ipsis quam securitati filiorum vestrorum consulatis. <a 294 pp. iii id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.56.4.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod et in curatoribus locum habet. <a 294 pp. iii id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.57.0. De fideiussoribus tutorum seu curatorum.

CJ.5.57.1: Imperator Alexander Severus

Eligere debes, utrum cum ipsis tutoribus vel curatoribus heredibusve eorum an cum his, qui pro eis se obligaverunt, agere debeas vel, si ita malis, dividere actionem. nam in solidum et cum reo et cum fideiussoribus agi iure non potest. * Alex. A. Felici. * <a 224 pp. x k. Febr. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.57.2pr.: Imperator Alexander Severus

Non est ambigui iuris electo reo et solvente fideiussorem liberari. * Alex. A. Prisco. * <a 225 pp. viii k. Aug. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.5.57.2.1: Imperator Alexander Severus

Et ideo si simpliciter acceptus est fideiussor in id, quod tutor seu curator debiturus esset, cum proponas tutorem seu curatorem condemnatum solvisse, quid dubium est liberatum esse fideiussorem? <a 225 pp. viii k. Aug. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.5.57.2.2: Imperator Alexander Severus

Plane si stipulatio rem salvam fore interposita est vel cautum est in id, quod a tutore seu curatore servari non potest, manet fideiussor obligatus ad supplendam tibi indemnitate. <a 225 pp. viii k. Aug. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.5.58.0. De contrario iudicio.

CJ.5.58.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si pro iudicato contutore pecuniam solvistis, nullum iudicium tibi contra pupillum competit, ut delegetur tibi adversus liberatum actio. quod si nomen emisti, in rem suam procurator datus heredes eius iudicati poteris convenire. * Sev. et Ant. AA. Stratoni. * <a 201 pp. vii k. Mart. fabiano et Muciano cons.>

CJ.5.58.2: Imperator Antoninus

Si non ex propria culpa solus pupillae condemnatus es, sed absens et indefensus adquevisti, cum ex causa iudicati satisfacere coeperis, actionem adversus contutores tuos mandari tibi a pupilla desiderabis vel utili actione uteris. * Ant. A. primitivo. * <a 212 pp. prid. id. Oct. duobus aspris cons.>

CJ.5.58.3pr.: Imperator Antoninus

Si pater tuus, quem et privigni sui tutelam administrasse proponis, testamento recte facto, pupillo etiam quondam suo herede instituto decessit, quoniam non nisi pro portione hereditaria tutelae petitionem confusione constet extinguere, pro residua parte succedentem patri tutelae te convenit apud competentem iudicem reddere rationes. * Ant. AA. et cc. thesidi. * <a 294 s. xviii k. Ian. cc. cons.>

CJ.5.58.3.1: Imperator Antoninus

Qui secundum bonam fidem, eorum etiam, quae patrem tuum in re eius erogasse dicis, admissa compensatione, reliqui (si quid amplius debetur) faciet condemnationem. <a 294 s. xviii k. Ian. cc. cons.>

CJ.5.58.3.2: Imperator Antoninus

Quod si sciens amplius in rem suam erogatum agendum propterea tutelae non putaverit, eum contrario iudicio convenire potes. <a 294 s. xviii k. Ian. cc. cons.>

CJ.5.59.0. De auctoritate praestanda.

CJ.5.59.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neque tutoris neque curatoris absentia quicquam stipulationi pro pupillo habitae nocet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antoniano. * < sine die et cons.>

CJ.5.59.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec actiones sine tutoris auctoritate in aetate pupillari constituta remittendo quicquam amittere poteris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. serenae. * <a 294 s. xvii k. Mai. cc. cons.>

CJ.5.59.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum, qui a pupillo sine tutoris auctoritate distrahente comparavit, longi temporis spatium non defendit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. gaio. * <a 294 s. viii id. Dec. cc. cons.>

CJ.5.59.4: Imperator Justinianus

Clarum posteritati facientes sancimus omnimodo debere et agentibus et pulsatis in criminalibus causis minoribus viginti quinque annis adesse curatores vel tutores, in quibus casibus et pupillos leges accusari concedunt, cum cautius et melius est cum suasionem perfectissima et responsa facere minores et litem inferre, ne ex sua imperitia vel iuvenali calore aliquid vel dicant vel taceant, quod, si fuisset prolatum vel non expressum, prodesse eis poterat et a deteriore calculo eos eripere. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.59.5pr.: Imperator Justinianus

Veterem dubitationem amputantes, per quam testamentarii quidem vel per inquisitionem dati tutoris et unius auctoritas sufficiebat, licet plures fuerant, non tamen diversis regionibus destinati, legitimi autem vel simpliciter dati omnes consentire compellebantur, sancimus, si plures tutores fuerint ordinati, sive in testamento paterno sive ex lege vocati sive a iudice vel ex inquisitione vel simpliciter dati, et unius tutoris auctoritatem omnibus tutoribus sufficere, ubi non divisa est administratio vel pro regionibus vel pro substantiae partibus: ibi etenim necesse est singulis pro suis partibus vel regionibus auctoritatem pupillo praestare, quia in hoc casu non absimiles esse testamentariis et per inquisitionem datis legitimos et simpliciter datos iubemus eo, quod fideiussionis onere praegravantur et subsidiariae actionis adminiculum speratur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et orest is vv. cc.>

CJ.5.59.5.1: Imperator Justinianus

Sed haec omnia ita accipienda sunt, si non res quae agitur solutionem faciat ipsius tutelae, ut puta si pupillus in adrogationem se dare desiderat. etenim absurdum est solvi tutelam nec consentiente, sed forsitan et ignorante eo, qui tutor fuerat ordinatus. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.59.5.2: Imperator Justinianus

Tunc etenim, sive testamentarii sive per inquisitionem dati sive legitimi sive simpliciter creati sunt, necesse est omnes suam auctoritatem praestare, ut, quod omnes similiter tangit, ab omnibus comprobetur. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.59.5.3: Imperator Justinianus

Quae omnia simili modo et in curatoribus observari oportet. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.5.60.0. Quando curatores vel tutores esse desinant.

CJ.5.60.1: Imperator Antoninus

Si curatores tutoribus adiuncti sunt, pubertate pupilli tam tutorum quam curatorum adiunctorum officium finiri ideoque alios propter aetatis infirmitatem curatores esse dandos manifestissimum est. * Ant. A. Hermillae. * <a 213 pp. iiii k. Aug. Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.60.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tutoris officium ex sola voluntate pupilli non finiri certissimum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menippo. * <a 294 s. xiii k. Febr. cc. cons.>

CJ.5.60.3: Imperator Justinianus

Indecoram observationem in examinanda marum pubertate resecantes iubemus: quemadmodum feminae post impletos duodecim annos omnimodo pubescere iudicantur, ita et mares post excessum quattuordecim annorum puberes existimentur, indignatione corporis inhonesta cessante. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.5.61.0. De actore a tutore seu curatore dando.

CJ.5.61.1pr.: Imperator Alexander Severus

Neque tutores neque curatores ex sua persona in re pupilli vel adulescentis procuratorem facere possunt, sed actorem constituere debent. * Alex. A. Sebastiano. * <a 229 pp. prid. id. Mai. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.61.1.1: Imperator Alexander Severus

Pupillus autem vel pupilla vel adultus vel adulta tam ad agendum quam ad defendendum, tutore seu curatore interveniente, procuratorem ordinare possunt. <a 229 pp. prid. id. Mai. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.61.1.2: Imperator Alexander Severus

Ipsi etiam tutores et curatores post litis contestationem a se factam ad exemplum procuratorum, qui litem contestati sunt, dare procuratores non prohibentur. <a 229 pp. prid. id. Mai. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.61.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si sui iuris constituti filii tui matri successerunt, licet te tutorem eorum esse probetur, tamen non per procuratorem, sed actorem decreto constitutum a te res eorum te absente peti convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. alphocrati. * <a 294 s. non. Ian. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.62.0. De excusationibus et temporibus earum.

CJ.5.62.1: Imperatores Severus, Antoninus

Falsa suasionem credis te propterea, quod spado sis, immunitatem a tutelis habere. * Sev. et Ant. AA. Avioiae. * <a 204 pp. k. Mai. Cilone et Libone cons.>

CJ.5.62.2: Imperatores Severus, Antoninus

Si curatores dati estis generaliter nec decreto significatum est italicarum tantum rerum vobis munus adiunctum, adire debetis competentem iudicem, ut vos a provinciali administratione liberet. quod si factum fuerit, petent sibi in provincia curatores adulescentes. * Sev. et Ant. AA. aventiano et cosconio. * <a 204 pp. viii k. Sept. Cilone et Libone cons.>

CJ.5.62.3: Imperatores Severus, Antoninus

Excusationis quidem tuae, si ingenuus libertino tutor datus es, certa causa est. sed cum te praeses provinciae audiendum non putaverit propter praescriptionem, quasi tardius adires, nec a decreto provocaveris, intellegis parendum esse sententiae. * Sev. et Ant. AA. crispino. * <a 206 pp. id. Mart. Albino et Aemiliano cons.>

CJ.5.62.4pr.: Imperator Antoninus

Amplissimi ordinis consulto, qui pupillam suam uxorem ducit, nuptias contrahere non intellegitur et tamen infamis constituitur. * Ant. A. agathodaemoni. * <a 216 pp. xi k. Iul. Sabino et Anullino cons.>

CJ.5.62.4.1: Imperator Antoninus

Sed si tu demetriae, cum eam in matrimonio haberes, absens et ignorans curator constitutus es, potes esse securus, dum tamen alius substituatur. non enim debet ignorantia maritorum amplissimi ordinis consulto fraus quaeri. <a 216 pp. xi k. Iul. Sabino et Anullino cons.>

CJ.5.62.5: Imperator Alexander Severus

Libertos a tutela vel cura liberorum patroni seu patronae nullam excusationem impetrare amplissimus ordo auctore divo marco censuit. et ideo nec illud prodesse eis debet, quominus

curatores etiam inviti patroni seu patronae liberis dentur, quod eorundem tutelam administraverunt. * Alex. A. bassiae. * <>

CJ.5.62.6pr.: Imperator Alexander Severus

Quinquaginta dies, qui praefiniti sunt ad professionem excusationis his qui tutores seu curatores dati sunt, ex eo die cedere, ex quo decretum praetoris aut testamentum parentis notum factum erit ei qui ad munus vocatus fuerit, ipsa constitutio quae hoc induxit sanxit. * Alex. A. maximo. * <a 224 pp. iii non. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.62.6.1: Imperator Alexander Severus

Sed si quis in eius temporis computatione ab eo cuius de ea re notio fuit iniuriam passus non provocavit, adquiescere rebus iudicatis debet. <a 224 pp. iii non. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.62.7: Imperator Alexander Severus

Neque a tutela neque a cura ideo quis excusatur, quod creditor sive debitor eius est, cui tutor sive curator datus est, sed participem in munere habere debet, ut (si res exegerit) is qui alieno auxilio eget defendatur. * Alex. A. Antonino. * <a 224 pp. iii id. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.5.62.8: Imperator Alexander Severus

Coloni (id est conductores) praediorum ad fiscum pertinentium hoc nomine excusationem a muneribus civilibus non habent ideoque iniunctae tutelae munere fungi debent. * Alex. A. maximo. * <a 225 pp. iiii k. Febr. Fusco et Dextro cons.>

CJ.5.62.9: Imperator Alexander Severus

Frater tuus non ideo a tutela vel cura excusari debet, quod oculum amisit. proinde intellegis munus susceptum eum deserere non posse. * Alex. A. Romano. * <a 228 pp. k. Febr. modesto et Probo cons.>

CJ.5.62.10: Imperator Alexander Severus

Exactores tributorum tanto tempore, quanto rationem tributariam tractaverunt, non solum ab oneribus, sed etiam a tutelis vacationem habere dubitare non debuisti. * Alex. A. crispino. * <a 229 D. id. Aug. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.5.62.11pr.: Imperator Alexander Severus

Testamento tutor datus, ut a bonis his excuseris, quae pupilli tui in alia provincia quam unde es ubique moraris possident, intra quinquagesimum diem postulare debuisti. * Alex. A. hylae. * <a 231 pp. viii id. Dec. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.5.62.11.1: Imperator Alexander Severus

Quod si facere cessasti, excusatio quidem temporis praescriptione submovetur, sed propter late diffusum patrimonium an tibi adiungi aliquos curatores oporteat, praeses provinciae, si te insufficientem deprehenderit, aestimabit. <a 231 pp. viii id. Dec. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.5.62.12: Imperator Gordianus

Voluntaria tutelae munera privilegiis nihil derogant. * Gord. A. Valentino. * <a 238 pp. xi k. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.62.13: Imperator Gordianus

Nec senatorum quidem liberti, nedum ceterorum, propterea, quia patronorum negotia gerunt, a muneribus civilibus habent immunitatem. tantummodo etenim unus senatoris libertus, qui patroni negotia gerit, habet a tutela sive cura vacationem. * Gord. A. apollinari. * <a 239 pp. x k. Febr. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.62.14pr.: Imperator Gordianus

Severiter praeses provinciae exsequetur, si animadverterit avunculum tuum propterea nominari tutorem, ut metu eiusmodi creationis a magistratibus iniuriam redimat. * Gord. A. heraclidae. *

<a 239 pp. id. Sept. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.62.14.1: Imperator Gordianus

Quin etiam si aliqua ei excusatio competit et non alia causa nominatus est, quam ut lite fatigetur, quod in eam rem absumptum fuerit, is qui eum nominavit iuxta formam constitutionum ei reddere cogetur. <a 239 pp. id. Sept. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.62.15: Imperator Gordianus

Quamquam in tutela detentus eo, quod excusatio quam obiciebas non est admissa, provocationis auxilium flagitares et in medio tempore hi quorum meministi in adulta aetate agere coeperunt, tamen non eo minus causa interpositae provocationis propter periculum administrationis eius temporis iudiciorum more examinanda est. * Gord. A. tauro. * <a 243 pp. viii k. Nov. Arriano et Papo cons.>

CJ.5.62.16: Imperator Philippus

Si, ut adlegas, his tutor datus es, cum quibus disceptationem hereditatis tibi esse proponis, et tempora antiquitus excusationibus praestituta etiam nunc opitulatur, adire praesidem provinciae potes, formae super ea re statutorum principalium obtemperari pro sua gravitate iussurum. * Philippo. A. Theodoto. * <a 244 pp. x k. Aug. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.5.62.17: Imperatores Valer., Gallien.

Licet orationis sub divo Marco habitae verba deficient, is tamen, qui post contractas nuptias nurui suae curator datur, excusare se debet, ne manifestam sententiam eius offendat et labem pudoris contrahat. * Valer. et Gallien. AA. epagatho. * <a 265 D. vi id. Ian. Valeriano ii et Lucillo cons.>

CJ.5.62.18pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tutores nominatos appellationem interponere necesse non habere certissimi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sabino. * <a 294 D. non. April. cc. cons.>

CJ.5.62.18.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quapropter, licet non appellasti, si quam te excusationem habere confidis, intra tempus, quod divi Marci constitutione praescriptum est, hac apud praesidem provinciae uti non prohiberis. <a 294 D. non. April. cc. cons.>

CJ.5.62.18.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nam quod omnium bonorum patrem pupilli usum fructum reliquisse quondam uxori suae proponis, ad excusandos vos a tutela non est idoneum. <a 294 D. non. April. cc. cons.>

CJ.5.62.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Inusitatam rem desideras, de tutela filii te dimitti postulans, quod te posse contrario tutelae iudicio matrem eius convenire contendis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dionysio. * <a 294 sine die et cons.>

CJ.5.62.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Curator adultis nominatus, quorum tutor antea fueris, invitus in administratione teneri non potes. proinde si dies excusationibus praefinitus nondum excessit, uti competenti defensione potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Charitino. * <a 294 s. x k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.5.62.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod res cum uterinis fratribus tibi communes esse profitearis, ad excusationem tutelae non est idoneum, cum harum divisio curatore dato fieri possit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Paramono. * <a 294 s. xviii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.5.62.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tutor nominatus decreto praesidis habens excusationem absolutus es, ad te non pertinere periculum administrationis manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hermodoro. * <a 294

D. xiii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.5.62.23pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Humanitatis ac religionis ratio non permittit, ut adversus sororem vel filios sororis actionum necessitates tutelae occasione suscipias, cum ipsius etiam pupilli, cui tutor datus es, aliud exigere videatur utilitas, scilicet ut eum tutorem potius habeat, qui ad defensionem eius non inhibeat adfectu. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. neophyto. * <a 294 s. vi k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.62.23.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Iuxta formam igitur, quam consulti dedimus, praetorem adiri oportet, ut et iusto tuo desiderio et pupilli ipsius commodo consulatur. <a 294 s. vi k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.5.62.24: Imperatores Arcadius, Honorius

Excusationem navicularis tutelae sive curae hactenus ipsis tribuimus, ut in huiusmodi officiis minoribus sui tantum corporis obligentur. * Arcad. et Honor. AA. Flaviano pp. * <a 400 D. iii non. Mart. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.5.62.25: Imperator Anastasius

Viros clarissimos sacri nostri palatii silentarios circa latus nostrum militantes de tutelis et curationibus excusari sancimus. * Anastas. A. Antiocho praeposito sacri cubiculi. * <a 499 D. k. Ian. Iohanne cons.>

CJ.5.63.0. Si falsis adlegationibus excusatus sit.

CJ.5.63.1: Imperator Alexander Severus

Si absentibus necessariis personis vel his, qui sua sponte vos defendere volebant, non competentibus adlegationibus, qui vobis tutores aut curatores dati erant, liberati esse a munere visi sunt, ne eis circumvenisse iudicis religionem prosit, praeses provinciae audiet vos et, si iniustum decretum extorsisse eos apparuerit, exinde ad eos periculum administrationis pertinere pronuntiabit, ex quo dati sunt. * Alex. A. Iysimacho et diotimo. * <a 223 pp. xii k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.5.63.2: Imperator Philippous

Tutores, quos postea quam bona pupillorum administraverunt a praeside provinciae quasi re integra excusari se impetrasse adseveras, periculum administrationis evitare minime posse manifestum est. * Philippo. A. et Philippo. c. auluzano. * <a 245 pp. xiiii k. Iun. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.5.63.3: Imperator Philippous

Si, ut proponis, pars diversa administratione tutelae seu curae tuae itemque fratris tui ambitione potius quam iuris ratione se excusavit, periculo iniuncti muneris minime liberatus est. * Philippo. A. et c. otani. * < sine die et consule.>

CJ.5.64.0. Si tutor rei publicae causa aberit.

CJ.5.64.1pr.: Imperator Gordianus

Qui tutores vel curatores dati rei publicae causa afuturi sunt, ad tempus se excusare debent a tutela, ne etiam medii temporis periculo obstringantur. * Gord. A. guttio. * <a 239 pp. id. Mart. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.64.1.1: Imperator Gordianus

Quod quidem et tu si fecisti, eius intervalli quo afuisti periculum non debes pertimescere. quod si id praetermisisti, ut priore loco is conveniatur qui administravit, de iure postulabis. <a 239 pp. id. Mart. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.64.2: Imperator Gordianus

Certum est eos, qui rei publicae causa abesse desierunt, ab omni nova tutela anno vacare debere. * Gord. A. reginio. * <a 241 pp. v k. Mart. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.5.65.0. De excusatione veteranorum.

CJ.5.65.1: Imperator Antoninus

Qui causaria missione sacramento post viginti stipendia solvuntur, et integram famam retinent et ad publica privilegia veteranis concessa pertinent. * Ant. A. Saturnino. * <a 213 pp. vii id. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.65.2: Imperator Gordianus

Quod placuit veteranos tantummodo conveterani filiorum seu militum, et quidem unam tutelam seu curam eodem tempore administrare compelli, eo pertinet, ut, si aliis dati fuerint, intra sollemnia tempora causas excusationis apud competentem iudicem deferant. * Gord. A. celeri veterano. * <a 239 pp. iiii k. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.66.0. Qui numero liberorum se excusant.

CJ.5.66.1: Imperatores Severus, Antoninus

Qui ad tutelam vel curam vocantur, Romae quidem trium liberorum incolumium numero, quorum etiam status non ambigitur, in italia vero quattuor, in provinciis autem quinque habent excusationem. * Sev. et Ant. AA. Claudio herodiano. * <a 203 pp. non. April. Geta et Plautiano cons.>

CJ.5.66.2: Imperator Antoninus

Neque filia amissa in numero prodest ad declinanda municipalia munera neque nepotes numerantur, quorum pater superest, cum suo nomine patri prosunt. * Ant. A. Marcello. * <a 213 D. id. Iun. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.5.67.0. Qui aetate.

CJ.5.67.1: Imperator Philippous

Pater tuus si maior est annis septuaginta, ad tutelam seu curam devocatus excusare se sollemniter potest. * Philippo. A. et Philippo. c. Severo. * <a 246 pp. xiii k. April. Praesente et Albino cons.>

CJ.5.68.0. Qui morbo.

CJ.5.68.1: Imperatores Severus, Antoninus

Luminibus captus aut surdus aut mutus aut furiosus aut perpetua valitudine tentus tutelae seu curationis excusationem habent. * Sev. et Ant. AA. Sabino. * <a 204 pp. v id. Sept. Cilone et Libone cons.>

CJ.5.69.0. Qui numero tutelarum.

CJ.5.69.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Si tres tutelas vel curas eodem tempore non defunctorie susceptas administras, onere quartae tutelae vel curationis pupillorum seu adulescentium non gravaberis. * Sev. et Ant. AA.

Pompeiano. * <a 205 pp. iiii id. Oct. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.5.69.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Finito autem officio pubertate pupillorum vel aetate adulescentium aliae substitui possunt, licet nondum ratio tutelae sive curae administratae reddita sit. <a 205 pp. iiii id. Oct. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.5.69.1.2: Imperatores Severus, Antoninus

Sed imperfectae diversae species vacationis, licet permixtae, ad excusationem non proficiunt. scire igitur debes eum, qui duos filios habet et duas tutelas administrat, excusationem non mereri. <a 205 pp. iiii id. Oct. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.5.70.0. De curatore furiosi vel prodigi.

CJ.5.70.1: Imperator Antoninus

Curatores impleta legitima aetate prodigis vel furiosis solent tribui. * Ant. A. Marinianae. * <a

214 pp. iiii k. Aug. Messala et Sabino cons.>

CJ.5.70.2pr.: Imperator Gordianus

Orationis divi severi beneficium, quo possessiones rusticas sine decreto praesidis pupillorum seu adulescentium distrahi vel obligari prohibitum est, non iniuria etiam ad agnatum furiosi porrigitur. * Gord. A. anicio. * <a 238 pp. k. Ian. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.70.2.1: Imperator Gordianus

Si igitur citra decretum praesidis fundus mente capti etiam ab agnato eius tibi pignori nexus est, vinculum pignoris in eo non consistit, utilem tamen adversus eum personalem actionem, si ob eius utilitatem pecunia mutua accepta est, poteris habere. <a 238 pp. k. Ian. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.70.3: Imperator Gordianus

Si pater tuus mentis compos non est, pete ei curatores, per quos, si quid gestum est, quod revocari oporteat, possit causa cognita in pristinum statum restitui. * Gord. A. Aureliano. * <a 239 pp. vii id. April. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.5.70.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum repudiante furiosam sui iuris constitutam marito, qui solus repudiare potuit, quaedam matrem furiosae marito quondam eius instrumenta confecisse significas, intellegis nihil eam contra furiosam disponere potuisse, cum eius ad eam iure non pertinuerit defensio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Asclepiodoto. * <a 293 s. id. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.5.70.5: Imperator Anastasius

Ne lucrum quidem antea indebitae successionis emancipato vel emancipatis deputasse, nihil vero de oneribus tutelae prospexisse videamur, curatores nihilo minus eos pro duodecim tabularum lege furiosis fratribus et sororibus utpote legitimos existere hac legis sanctione decernimus. * Anastas. A. ad pop. * <>

CJ.5.70.6pr.: Imperator Justinianus

Cum aliis quidem hominibus continuum furoris infortunium accidit, alios autem morbus non sine laxamento ingreditur, sed in quibusdam temporibus quaedam eis intermissio pervenit, et in hoc ipso multa est differentia, ut quibusdam breves indutiae, aliis maiores ab huiusmodi vitio inducantur, antiquitas disputabat, utrumne in mediis furoris intervallis permanet eis curatoris intercessio, an cum furore quiescente finita iterum morbo adveniente redintegratur. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Sept. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.6.1: Imperator Justinianus

Nos itaque eius ambiguitatem decidentes sancimus, cum incertum est in huiusmodi furiosis hominibus, quando resipuerint, sive ex longo sive in propinquo spatio, et impossibile est et in confinio furoris et sanitatis eum saepius constitui et per longum tempus sub eadem esse varietate, ut quibusdam videatur etiam paene furor esse remotus, curatoris creationem non esse finiendam, sed manere quidem eum, donec talis furiosus vivit, quia non est paene tempus in quo huiusmodi morbus desperatur: sed per intervalla, quae perfectissima sunt, nihil curatorem agere, sed ipsum posse furiosum, dum sapit, et hereditatem adire et omnia alia facere, quae sanis hominibus competunt: sin autem furor stimulis suis iterum eum accenderit, curatorem in contractus vocari, ut nomen quidem curatoris in omne tempus habeat, effectum autem, quotiens morbus redierit, nec crebra vel quasi ludibriosa fiat curatoris creatio et frequenter tam nascatur quam desinere videatur. <a 530 D. k. Sept. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7pr.: Imperator Justinianus

Cum furiosus, quem morbus detinet perpetuus, in sacris parentis sui constitutus est, indubitate curatorem habere non potest, quia sufficit ei ad gubernationem rerum quae ex castrensi peculio

vel aliter ad eum pervenerint et vel ante furorem acquisitae sunt vel in furore obveniunt, vel in his, quorum proprietates ei tantummodo competunt, paterna verecundia. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.1: Imperator Justinianus

Quis enim talis adfectus extraneus inveniatur, ut vincat paternum? vel cui alii credendum est res liberorum gubernandas parentibus derelictis? <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.1a: Imperator Justinianus

Licet tertullianus iuris antiqui interpres libro singulari, quem de castrensi peculio condidit, tali tractatu proposito videatur obscure eandem attingere sententiam, tamen nos hoc apertissime introduximus. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.1b: Imperator Justinianus

Sin autem parentes ab hac luce decedere contigerit, nostra constitutio, quam promulgavimus de his quae in testamento furioso relinquenda sunt vel substitutione eorum, in suo robore maneat. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.2: Imperator Justinianus

Sin autem perpetuus furiosus sui iuris sit, tunc in paterna quidem hereditate, quae quasi debita ad posteritatem suam devolvitur, nulla est iuris veterum dubitatio, cum ilico apparet et suus heres suis extat parentibus. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.3: Imperator Justinianus

Sin autem ex alia quacumque causa hereditas ad eum vel successio perveniat, tunc magna et inextricabilis vetustissimo iuri dubitatio exorta est, sive adire hereditatem vel bonorum possessionem petere furiosus possit, sive non, et si curator eius ad bonorum possessionem petendam admitti debeat. et iuris auctores ex utroque latere magnum habuere certamen. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.3a: Imperator Justinianus

Nos itaque utramque aciem auctorum certo foedere compescentes sancimus furiosum quidem nullo modo posse vel hereditatem adire vel bonorum possessionem agnoscere : curatori autem eius licentiam damus, immo magis necessitatem imponimus, si utilem esse successionem existimaverit, eam bonorum possessionem agnoscere, quae antea ex decreto dabatur, et ad similitudinem bonorum possessionis habere, cum petitio bonorum possessionis Constantini lege sublata est et ab ea introducta observatio pro antiqua sufficit petitione. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli lamp adio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.4: Imperator Justinianus

Sed cum antiquitas in curatore furiosi multas ambages constituit, quemadmodum ab eo vel cautio vel satisfactio detur, vel pro quibus rebus vel quibus personis, et si omnis curator talem praestabat cautelam, necessarium nobis visum est, ut humano generi consulentes omnem quidem obscuritatem et inextricabilem circuitum tollamus, compendioso autem et dilucido remedio totum complectamur. et prius de creatione curatoris, qui furiosis utriusque sexus datur, sancientes tunc et aliis certum finem imponimus. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.5: Imperator Justinianus

Et si quidem parens curatorem furioso vel furiosae in ultimo elogio heredibus institutis vel exhereditatis dederit (ubi et fideiussionem cessare necesse est paterno testimonio pro satisfactione sufficiente), ipse qui datus est ad curationem perveniat, ita tamen, ut in hac florentissima civitate apud urbicariam praefecturam deducatur, in provincia autem apud praesidem eius, praesente ei

tam viro religiosissimo locorum antistite quam tribus primatibus, et actis intervenientibus tactis sacrosanctis scripturis edicat omnia se recte et cum utilitate furiosi gerere neque praetermittere ea, quae utilia furioso esse putaverit, neque admittere, quae inutilia existimaverit. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.5a: Imperator Justinianus

Et inventario cum omni subtilitate publice conscripto res suscipiat et eas secundum sui opinionem disponat sub hypotheca rerum ad eum pertinentium ad similitudinem tutorum et adulti curatorum. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.6: Imperator Justinianus

Sin autem testamentum quidem parens non confecerit, lex autem curatorem utpote agnatum vocaverit, vel eo cessante aut non idoneo forsitan existente ex iudiciali electione curatorem ei dare necesse fuerit, tunc secundum praefatam divisionem in hac quidem florentissima civitate apud gloriosissimam urbicariam praefecturam creatio procedat: sed si quidem nobilis sit furiosi persona, etiam florentissimo senatu convocando, ut ex inquisitione curator optimae atque integrae opinionis nominetur. sin vero non talis persona sit, etiam solo viro gloriosissimo praefecto urbis praesidente hoc procedat. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.6a: Imperator Justinianus

Et si quidem curator substantiam idoneam possidet et sufficientem ad fidem gubernationis, et sine aliqua satisfactione nominationem eius procedere: sin autem non talis eius census inveniatur, tunc et fideiussio in quantum possibile est ab eo exploretur. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.6b: Imperator Justinianus

Creatione quidem omnimodo sacris scripturis propositis in omni causa celebranda, ipso autem curatore, cuiuscumque vel substantiae vel dignitatis est, praefatum sacramentum pro utiliter rebus gerendis praestante et inventarium publice conscribente, quatenus possint undique res furiosi utiliter gubernari. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.6c: Imperator Justinianus

In provinciis vero his omnibus observandis, ut apud praesidem cuiuscumque provinciae et virum religiosissimum episcopum civitatis nec non tres primates memorata creatio procedat, eadem observatione et pro iureiurando et pro inventario et satisfactione et hypotheca rerum curatoris modis omnibus adhibenda. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.7: Imperator Justinianus

Tali itaque ordinatione in curatore furiosi disposita, si quid postea ad furiosum pervenerit sive ex hereditate vel successione vel legato vel fideicommisso vel alio quocumque modo, hoc furioso accedat et hoc cum alia eius substantia manibus curatoris tradatur, inventario etiam super his rebus scilicet faciendo: et sub eius cura constituatur, quatenus, si quidem resipuerit furiosus et acquisitionem admiserit, ipsi restituatur. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.5.70.7.8: Imperator Justinianus

Sin autem in furore diem suum obierit vel in suam sanitatem perveniens eam repudiaverit, si quidem successio est, ad eos referatur, volentes tamen, id est vel substitutum vel ab intestato heredes vel ad nostrum aerarium: eo scilicet observando, ut hi veniant ad successionem, qui mortis tempore furiosi propinquiore existant ei ad cuius bona vocabantur, si non in medio erat furiosus, omni satisfactione vel cautione, quam per inextricabilem circuitum veteris iuris auctores induxerunt, radicitus excisa: <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc.

conss.>

CJ.5.70.7.9: Imperator Justinianus

Legatis autem procul dubio vel fideicommissis ceterisque acquisitionibus furioso acquirendis et substantiae eius adgregandis: sin autem ipse resipuerit et noluerit ea admittere et aperte haec respuerit vel heres eius hoc fecerit, a substantia eius ilico separandis, quasi nec fuerant ab initio ad eum devoluta, et legitimum tramitem ambulantis, substantiam furiosi neque praegravantibus neque adiuvantibus. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.5.70.7.10: Imperator Justinianus

Sin autem curator furiosi secundum nostram legem nominatus decesserit, sub eodem modo eademque observatione alius creabitur: quemadmodum et, si suspectus reperiatur, alter subrogatur. quod etiam veteribus legibus placuit. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.5.70.7.11: Imperator Justinianus

Haec autem omnia, quae de creationibus curatorum cum per novam definitionem introducta sunt, futuris casibus imponantur et neque antea facti curatores removeantur neque aliquid novum eis accedat, sed antiquo ordine statuti in antiquos quantum ad creationem permaneant terminos: cautione videlicet vel satisfactione, quae antiquitus fuerat introducta, super postea venientibus ad furiosos successionebus minime praestanda. <a 530 d.K.Sept Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.5.71.0. De praediis vel aliis rebus minorum sine decreto non alienandis vel obligandis.

CJ.5.71.1pr.: Imperator Antoninus

Venditio quidem praedii, quod iure pignoris vel in causa iudicati captum et distractum est, ad senatus consultum, quod de alienandis praediis pupillorum vel adulescentium auctore praetore vel praeside provinciae factum est, non pertinet. * Ant. A. Muciano. * <a 212 pp.Xiii k.Dec. Duobus aspris conss.>

CJ.5.71.1.1: Imperator Antoninus

Sed si etiam nunc in ea aetate es, cui subveniri solet, aditus competens iudex, an te in integrum restituere debeat, praesente diversa parte causa cognita dispiciet. <a 212 pp.Xiii k.Dec. Duobus aspris conss.>

CJ.5.71.2pr.: Imperator Gordianus

Non est vobis necessaria in integrum restitutio, si tutores vel curatores vestri possessionem, licet pignori nexam, vendiderunt. * Gord. A. Clearcho et Aphrodisio. * <a 239 pp. iii k. Febr. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.5.71.2.1: Imperator Gordianus

Quod si creditores id fecerint, ita demum iuxta formam edicti beneficium tibi impertietur, si fraudulenter venditione, participante consilium emptore, damnum tibi inflictum esse doceatur. <a 239 pp. iii k. Febr. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.5.71.3: Imperatores Valer., Gallien.

Cum emancipatis vobis praedium acquisitum foret, alienari a patre eodemque curatore sine praesidis auctoritate non potuit, maxime si, tamquam suum esset, non tamquam pupillare vendiderit, illibataque vobis persecutio eius manet. * Valer. et Gallien. AA. Theodosiano et aliis. * <a 258 pp. iii non. Ian. Tusco et Basso conss.>

CJ.5.71.4pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Non solum per venditionem rustica praedia vel suburbana pupilli vel adulescentes alienare prohibentur, sed neque transactionis ratione neque permutatione et multo magis donatione nec

alio quoquo modo ea transferre e dominio suo possunt. * Valer. et Gallien. AA. mithridati. * <a 260 pp.Xv k. Mai. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.5.71.4.1: Imperatores Valer., Gallien.

Igitur et tu si fratribus tuis per transactionem fundum dedisti, vindicare eum potes. sed si quid invicem ab eis ex eodem pacto consecutus es, id mutuo restituere debebis. <a 260 pp.Xv k. Mai. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.5.71.5: Imperatores Valer., Gallien.

Etsi praeses decreverit alienandum vel obligandum pupilli suburbanum vel rusticum praedium, tamen actionem pupillo, si falsis adlegationibus circumventam religionem eius probare possit, senatus reservavit: quam exercere tu quoque non vetaris. * Valer. et Gallien. AA. sereno. * <a 260 pp. iii k. Mai. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.5.71.6: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Minorum possessionis venditio, per procuratorem delato ad praetorem vel praesidem provinciae libello, fieri non potuit, cum ea res confici recte aliter non potest, nisi apud acta causis probatis, quae venditioni necessitatem inferant, decretum sollemniter interponatur. * Carus Carinus et Numer. AAA. varo. * <a 283 pp. non. Mart. Caro et Carino AA.Conss.>

CJ.5.71.7: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Si ad resolvendam donationem, quam in emancipatum te pater contulerit, minor annis cautionem emisisti, cum huiusmodi scriptura contra senatus consulti auctoritatem data sit, non oberit iuri tuo. * Carus Carinus et Numer. AAA. Isidoro. * <a 283 pp. vi id. Sept. hemesae Caro et Carino AA. cons.>

CJ.5.71.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praedia rustica, quae contra senatus consultum donata esse ante nuptias sponsaliorum nomine precum tuarum confessio ostendit, cum proprietas ad te propter iuris interdictum transire non potuerit, in dominio mariti permansisse palam est. * Diocl. et Maxim. AA. Theodotae. * <a 285 pp. iii non. Nov. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.5.71.9pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Etsi is, quem praedium rusticum minoris distraxisse adfirmas, curatoris officio functus id fecit, venditio tamen contra divi severi orationem facta praesidis sententia non immerito rescissa est. * Diocl. et Maxim. AA. Muciano. * <a 285 pp. non. Nov. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.5.71.9.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pignora sane, quae ob evictionis periculum idem curator ex rebus propriis tibi obligavit, non prohiberis persequi. <a 285 pp. non. Nov. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.5.71.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praediorum, quae sine decreto alienata sunt, dominium tibi persequenti praeses opem feret. apud quem si illuxerit non universa pretia, quae curatori tuo data sunt, in patrimonium tuum processisse, pro ea dumtaxat pecuniae parte conveniri te permittit, quam in facultates tuas erogata esse constiterit. * Diocl. et Maxim. AA. grato. * <a 290 pp. v id. Aug. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.5.71.11pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quidem sine decreto minor annis patronus tuus rusticum praedium venundedit, supervacuum est de vili pretio tractare, cum senatus consulti auctoritas retento dominio alienandi viam obstruxerit. * Diocl. et Maxim. AA. trophimo. * <a 290 pp. xii k. Dec. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.5.71.11.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si vero iure interposito decreto venditionem vili pretio eius possessionis, cuius vires ignorabat, fecit, iuxta perpetui edicti auctoritatem in integrum restitutio causa cognita ei praebetur. <a 290

pp. xii k. Dec. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.5.71.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ob aes alienum tantum causa cognita praesidali decreto praedium rusticum minoris provinciae distrahi permittitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Leontio. * <a 293 s. prid. k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.5.71.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Etiam vectigale vel patrimoniale sive emphyteuticum praedium sine decreto praesidis distrahi non licet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Zenonillae. * <a 293 s. viii k. Sept. Sirmi AA. cons.>

CJ.5.71.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Utere viri prudentissimi papiniani responso ceterorumque, quorum precibus fecisti mentionem, sententiis ac doli mali exceptionem oppone, pretium ob eorum debitum solutum probans, si sortem cum usuris, quae fisco deberentur, pupilli non offerentes fundos provinciales citra decretum praesidis venumdatos cum fructibus petant. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. frontoni. * <a 293 s. xviii k. Dec. AA. cons.>

CJ.5.71.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si minor viginti quinque annis praedium rusticum, cum aliud deberes, sine decreto in solutum dedisti, dominium a te discedere non permisit senatus consulti auctoritas. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sabinae. * <a 293 s. viii k. Dec. AA. cons.>

CJ.5.71.16pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si praedium rusticum vel suburbanum, quod ab urbanis non loco, sed qualitate secernitur, in pupillari aetate constituta tutore auctore vel adulta sine decreto praesidis provinciae in qua situm est venumdedisti, secundum sententiam senatus consulti dominium eius sive ius a te discedere non potuit, sed vindicationem eius et fructuum, vel his non existentibus conditionem competere constitit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychieae. * <a 294 s. vi id. April. anchialo cc. cons.>

CJ.5.71.16.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emptor autem si probare potuerit ex ceteris facultatibus oboedire te muneribus sive Honoribus non potuisse, ad utilitates praeterea tuas cessisse pecuniam, quam pretii nomine sumpseras, doli exceptionis auxilio pretium cum usuris, quas praestatura esses, et sumptus meliorati praedii servare tantummodo potest. <a 294 s. vi id. April. anchialo cc. cons.>

CJ.5.71.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Inter omnes minores nec commune praedium sine decreto praesidis sententia senatus consulti distrahi patitur. nam ad divisionis causam provocante tantum maiore socio eius alienationem et sine decreto fieri iam pridem obtinuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Philippo. * <a 294 s. vii id. Dec. cc. cons.>

CJ.5.71.18: Imperator Constantinus

Si minores vel ex patris nomine vel ex suo, debitis dumtaxat fiscalibus ingruentibus, vel ex privatis contractibus reperiantur obnoxii, decreti interpositio a Constantiniano praetore celebranda est, probatis examussim causis, ut patefacta rerum fide firma venditio perseveret. * Const. A. et const. c.ad Severum. * <a 322 D. xv k. Ian. Serdicae Probiano et Iuliano cons.>

CJ.5.72.0. Quando decreto opus non est.

CJ.5.72.1: Imperator Antoninus

Si probare potes patrem pupilli, cuius tutorem convenisti, consensisse, ut reddito tibi praedio pretium reciperaret, id quod convenit servabitur. neque enim in ea re auctoritas praesidis necessaria est, ut tutorum sollicitudini consulatur, si voluntati defuncti pareant. * Ant. A. Valenti mil. * <a 205 pp. iiii k. Ian. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.5.72.2: Imperator aurel.

Illud requirendum est, an adito principe Saturninus vir clarissimus specialiter ius venditionis acceperit. ad instar enim praesidialis decreti concessio principalis accedit. * aurel. A. pulchro. * <pp. Byzantii id. Ian. sine cons.>

CJ.5.72.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praedium rusticum vel suburbanum a minore viginti quinque annis alienari sine decreto praesidis, nisi parentis voluntas seu testatoris, ex cuius bonis ad minorem pervenit, super alienando eo aliquid mandasse deprehendatur, nulla ratione potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Stratoniciano. * <a 295 pp. xv k. April. Nicomediae Tusco et Anullino cons.>

CJ.5.72.4: Imperator Constantinus

Et sine interpositione decreti tutores vel curatores quarumcumque personarum vestes detritas et supervacua animalia vendere permittimus. * Const. A. ad pop. * <a 326 D. id. Mart. Sirmi Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.5.73.0. Si quis ignorans rem minoris esse sine decreto comparavit.

CJ.5.73.1: Imperator Gordianus

Si ea, quae in iura tutoris hereditario titulo successit, possessionem tuam vendidit, si ut pupillarem distraxit, emptor, qui sciens a tutoris herede mercatus est, cum officium morte finiatur, alienam rem comparando de temporis intervallo nullam potuit acquirere defensionem: si vero ut suam distraxit ignoransque rem alienam emptor comparavit, neque statim per traditionem possessionis dominus effectus est, sed tantummodo adversus te statuti temporis, cum te legitimae aetatis esse non diffitearis, potest uti praescriptione. * Gord. A. Felici. * <a 238 pp. v id. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.73.2: Imperator Gordianus

Si contra amplissimi ordinis decretum possessiones tuae distractae sunt, conveni earum possessorem, ut, si ita probaveris gestum, et possessio retrahatur et fructus universi revocentur, si non bona fide emptorem fuisse qui emit constiterit. * Gord. A. crispinae. * <a 241 pp. xvi k. Ian. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.5.73.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Possessiones rusticae vel suburbanae sine causae cognitione et interpositione decreti contra senatus consultum alienatae nec a secundo emptore recte tenentur, nisi statutum temporis spatium intercesserit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. agathae. * <a 294 pp. id. Febr. Nicomediae cc. cons.>

CJ.5.73.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quoniam adversus emptorem, ad quem ex persona eius, cui contra senatus consultum donata res est, iusto titulo interveniente ea res de qua lis est transitum fecit, requirere oportebit, an praesente priore domino et maiore effecto sine controversia bonae fidei decennio vel absente viginti annis qui quaestionem patitur possessor fuisse monstretur. quod si apud gravitatem tuam manifeste constiterit, sine ulla cunctatione habita longi temporis praescriptione petitem oportebit excludi. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 303 D. vi id. Iun. dorostolo Diocletiano viii et Maximiano vii AA. cons.>

CJ.5.74.0. Si maior factus sine decreto factam alienationem ratam habuerit.

CJ.5.74.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum proponas curatorem patris tui non interposito praesidis decreto praedium rusticum heredi creditoris seu tutori eius destinasse venumdare eamque venditionem deceptum patrem tuum ratam habuisse, si minore pretio distractum praedium est et inconsulto errore lapsum patrem tuum perperam venditioni consensum dedisse constiterit, non ab re erit superfluum pretii in compensationem deduci: quod praesidis provisione fieri convenit, cuius sollertiae congruum est,

si diversa pars bonam fidem non amplectatur, in arbitrio eius ponere, an velit possessionem cum fructibus restituere, ita ut fenebris pecunia cum competentibus usuris restituatur. * Diocl. et Maxim. AA. liciniae. * <a 290 pp.Non.Oct. Ipsiis iiii et iii AA.Conss.>

CJ.5.74.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si sine decreto praesidis praedia tua a tutore tuo alienata sunt nec speciali confirmatione vel, si bona fide possessor fuisset, statuti temporis excursu id, quod perperam est actum, fuerat stabilitum, praeses provinciae possessionem in ius tuum retrahet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 293 d.K.Ian. Sirmi AA.Conss.>

CJ.5.74.3pr.: Imperator Justinianus

Si quando sine decreto minorum vel adhuc sub curatoribus constitutorum vel per veniam aetatis eorum curam excedentium res alienantur vel supponuntur, et ad perfectam aetatem idem minores proventi longo silentio querellam huiusmodi tradiderint, ut inutilis alienatio vel suppositio diuturno silentio roboretur, certum tempus ad talem confirmationem praefinitum esse censemus. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.5.74.3.1: Imperator Justinianus

Ideoque praecipimus, si per quinque continuos annos post impletam minorem aetatem (id est viginti quinque annos) connumerandos nihil conquestus est super tali alienatione vel suppositione is qui eam fecit vel heres eius, minime retractari eam occasione praetermissionis decreti, sed sic tenere, quasi ab initio legitimo decreto fuisset alienata res vel supposita. <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.5.74.3.2: Imperator Justinianus

Cum autem donationes a minoribus nec cum decreto celebrari possunt, si minor vel post veniam aetatis rem immobilem donationis titulo in alium (excepta propter nuptias donatione) transcripserit, non aliter hoc firmitatem habebit, nisi post viginti quinque annos impletos inter praesentes quidem decennium, inter absentes autem vicennium donatore adquiescente effluxerit: ut tamen in heredis persona illud tantummodo tempus accederet, quod post eiusdem heredis minoris aetatem silentio transactum sit. <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.5.75.0. De magistratibus conveniendis.

CJ.5.75.1pr.: Imperator Antoninus

Si magistratus a tutoribus seu curatoribus, quos tibi dederunt seu nominaverunt, stipulati sunt se eo nomine indemnes futuros inque eam rem fideiussores acceperunt extra rem salvam fore satisfactionem, actio, quam adversus tutores seu curatores tuos instituisti, alienam obligationem non resolvit. * Ant. A. Muciano. * <a 212 accepta non. Ian. duobis aspris conss.>

CJ.5.75.1.1: Imperator Antoninus

Sed adversus magistratus qui curatorem dederunt actio utilis ita demum competit, si universis bonis excussis revocatisque, quae eum in fraudem alienasse constiterit, indemnitati tuae in solidum satisfieri non potuit. <a 212 accepta non. Ian. duobis aspris conss.>

CJ.5.75.1.2: Imperator Antoninus

Quam si exercueris, mandatis tibi ab eis actionibus adversus fideiussores quos acceperunt consistere potes, licet utilem actionem sine cessione habeas. <a 212 accepta non. Ian. duobis aspris conss.>

CJ.5.75.2: Imperator Alexander Severus

In heredes magistratus, cuius non lata culpa idonee cautum pupillo non est, non solet actio dari. * Alex. A. Paterno. * <a 224 pp.Iii non.Iul.Iuliano et Crispino conss.>

CJ.5.75.3: Imperator Gordianus

Si tu et collega tuus, cum magistratu fungeremini, minus idoneum tutorem dedistis cautionemque idoneam non exegistis nec alias servari pupillo indemnitas potest et utrique solvendo estis, pro virili parte in vos actionem dari non iniuria postulabis. * Gord. A. aproniano. * <a 238 D. viii k.Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.5.75.4: Imperator Gordianus

Adversus nominatorem tutoris vel curatoris minus idonei non ante perveniri potest, quam si bonis nominati itemque fideiussoris eius nec non collegarum quoque, ad quorum periculum consortium administrationis spectat, excussis non sit indemnitati pupilli vel adulti satisfactum. * Gord. A. arruntiano. * <a 242 pp.Id.Mart.Attico et Praetextato cons.>

CJ.5.75.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In magistratus municipales tutorum nominatores, si administrationis finito tempore non fuerint solvendo nec ex cautione fideiussionis solidum exigi possit, pupillis quondam in subsidium indemnitas nomine actionem utilem competere ex senatus consulto, quod auctore divo traiano parente nostro factum est, constitit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. eugeniae. * <a 294 ? D. vii id. Dec. ipsis et cons.>

CJ.5.75.6pr.: Imperator Zeno

Cum sit adiecta praetoris sententia generalem curatori administrationem mandantis et, quod eam pro more sequitur, decretum pariter sit compositum, manifestum est non curatoris dationem fuisse invalidam, sed in aestimanda adultae substantia scribae vitium, qui, tamquam non amplius ducentis libris auri patrimonium valeret, fideiussorem acceperat, intercessisse. * Zeno A. Aeliano pp. * <a 480 D. v k.Ian. Basilio vc.Cons.>

CJ.5.75.6.1: Imperator Zeno

In quo casu non curatoris erit ratio reprehendenda, si qua laesio rebus minoris illata fuisse adversus legum ordinem comprobetur, sed super negligentia vel dolo scribae, qui veram substantiae taxationem passus est occultari, legibus erit agendum. <a 480 D. v k.Ian. Basilio vc.Cons.>

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI CODEX

Liber Sextus

CJ.6.1.0. De fugitivis servis et libertis mancipiisque civitatum artificibus et ad diversa opera deputatis et ad rem privatam vel dominicam pertinentibus.

CJ.6.2.0. De furtis et de servo corrupto.

CJ.6.3.0. De operis libertorum.

CJ.6.4.0. De bonis libertorum et de iure patronatus.

CJ.6.5.0. Si in fraudem patroni alienatio facta est.

CJ.6.6.0. De obsequiis patronis praestandis.

CJ.6.7.0. De libertis et eorum liberis.

CJ.6.8.0. De iure aureorum anulorum et de natalibus restituendis.

CJ.6.9.0. Qui admitti ad bonorum possessionem possunt et intra quod tempus.

CJ.6.10.0. Quando non petentium partes petentibus ad crescant.

CJ.6.11.0. De bonorum possessione secundum tabulas.

CJ.6.12.0. De bonorum possessione contra tabulas quam praetor liberis pollicetur.

CJ.6.13.0. De bonorum possessione contra tabulas liberti, quae patronis vel liberis eorum datur.

CJ.6.14.0. Unde liberi.

CJ.6.15.0. Unde legitimi et unde cognati.

CJ.6.16.0. De edicto successorio
CJ.6.17.0. De carboniano edicto.
CJ.6.18.0. Unde vir et uxor.
CJ.6.19.0. De repudianda bonorum possessione.
CJ.6.20.0. De collationibus.
CJ.6.21.0. De testamento militis.
CJ.6.22.0. Qui facere testamentum possunt vel non possunt.
CJ.6.23.0. De testamentis: quemadmodum testamenta ordinantur.
CJ.6.24.0. De heredibus instituendis et quae personae heredes institui non possunt.
CJ.6.25.0. De institutionibus seu substitutionibus sub condicione factis.
CJ.6.26.0. De impuberum et de aliis substitutionibus.
CJ.6.27.0. De necessariis et servis heredibus instituendis vel substituendis.
CJ.6.28.0. De liberis praeteritis vel exheredatis.
CJ.6.29.0. De postumis heredibus instituendis vel exheredandis vel praeteritis.
CJ.6.30.0. De iure deliberandi et de adeunda vel acquirenda hereditate.
CJ.6.31.0. De repudianda vel abstinenda hereditate.
CJ.6.32.0. Quemadmodum aperiantur testamenta et inspiciantur et describantur.
CJ.6.33.0. De edicto divi Hadriani tollendo et quemadmodum scriptus heres in possessionem mittatur.
CJ.6.34.0. Si quis aliquem testari prohibuerit vel coegerit.
CJ.6.35.0. De his quibus ut indignis auferuntur et ad senatus consultum silanianum.
CJ.6.36.0. De codicillis.
CJ.6.37.0. De legatis.
CJ.6.38.0. De verborum et rerum significatione.
CJ.6.39.0. Si omissa sit causa testamenti.
CJ.6.40.0. De indicta viduitate et de lege iulia miscella tollenda.
CJ.6.41.0. De his quae poenae nomine in testamento vel codicillis relinquuntur.
CJ.6.42.0. De fideicommissis.
CJ.6.43.0. Communia de legatis et fideicommissis et de in rem missione tollenda.
CJ.6.44.0. De falsa causa adiecta legato vel fideicommisso. CJ.6.45.0. De his quae sub modo legata vel fideicommissa relinquuntur.
CJ.6.46.0. De condicionibus insertis tam legatis quam fideicommissis et libertatibus.
CJ.6.47.0. De usuris et fructibus legatorum vel fideicommissorum.
CJ.6.49.0. Ad senatus consultum trebellianum.
CJ.6.50.0. Ad legem falcidiam.
CJ.6.51.0. De caducis tollendis.
CJ.6.52.0. De his qui ante apertas tabulas hereditates transmittunt.
CJ.6.53.0. Quando dies legati vel fideicommissi cedit.
CJ.6.54.0. Ut in possessionem legatorum vel fideicommissorum servandorum causa mittatur et quando satisfacere debet.
CJ.6.55.0. De suis et legitimis liberis et ex filia nepotibus ab intestato venientibus.
CJ.6.56.0. Ad senatus consultum tertullianum.
CJ.6.57.0. Ad senatus consultum orfitianum.
CJ.6.58.0. De legitimis heredibus.
CJ.6.59.0. Communia de successionibus.
CJ.6.60.0. De bonis maternis et materni generis.

CJ.6.61.0. De bonis, quae liberis in potestate constitutis ex matrimonio vel aliter adquiruntur, et eorum administratione.

CJ.6.62.0. De hereditatibus decurionum naviculariorum cohortalium militum et fabricensium.

CJ.6.1.0. De fugitivis servis et libertis mancipiisque civitatum artificibus et ad diversa opera deputatis et ad rem privatam vel dominicam pertinentibus.

CJ.6.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Servum fugitivum sui furtum facere et ideo non habere locum nec usucapionem nec longi temporis praescriptionem manifestum est, ne fuga servorum dominis suis ex quacumque causa fiat damnosa. * Diocl. et Maxim. AA. Aemiliae. * <a 286 pp.V id.Dec. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.6.1.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Requirendi fugitivos potestatem fieri dominis praesidialis officio est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Pompeiano. * <a 294 pp.Iii k.Mai. Cc.Conss.>

CJ.6.1.3: Imperator Constantinus

Si fugitivi servi deprehendantur ad barbaricum transeuntes, aut pede amputato debilitentur aut metallo dentur aut qualibet alia poena adficiantur. * Const. A. et licin. c. ad Probum. * <a 317 - 323 sine die et consule.>

CJ.6.1.4pr.: Imperator Constantinus

Quicumque fugitivum servum in domum vel in agrum inscio domino eius susceperit, eum cum pari alio vel viginti solidis reddat. * Const. A. ad Valerianum. * <a 317 D. v k.Iul.Thessalonicae Gallicano et Basso cons.>

CJ.6.1.4.1: Imperator Constantinus

Sin vero secundo vel tertio eum susceperit, praeter ipsum duos vel tres alios vel praedictam aestimationem pro unoquoque domino repraesentet: in minorum persona tutoribus vel curatoribus poena simili imminente. <a 317 D. v k.Iul.Thessalonicae Gallicano et Basso cons.>

CJ.6.1.4.2: Imperator Constantinus

Quod si ad praedictam poenam solvendam is qui susceperit minime sufficiat, aestimatione competentis iudicis castigatio in eum procedat. <a 317 D. v k.Iul.Thessalonicae Gallicano et Basso cons.>

CJ.6.1.4.3: Imperator Constantinus

Quod si servus ingenuum se esse mentitus sub mercede apud aliquem fuerit, nihil is qui eum habuit poterit incusari. <a 317 D. v k.Iul.Thessalonicae Gallicano et Basso cons.>

CJ.6.1.4.4: Imperator Constantinus

Sane mancipium torqueri oportet, ut manifestetur, utrum propter lucrum capiendum callide a domino ad domum vel agrum eius qui suscepit immissus est, an non. <a 317 D. v k.Iul.Thessalonicae Gallicano et Basso cons.>

CJ.6.1.4.5: Imperator Constantinus

Quod si maligne factum esse ex servi interrogatione patuerit, servo etiam suo eum qui hoc fecerit privari oportet et ad fiscum pertinere mancipium. <a 317 D. v k.Iul.Thessalonicae Gallicano et Basso cons.>

CJ.6.1.5: Imperator Constantinus

Mancipia diversis artibus praedita, quae ad rem publicam pertinent, in isdem civitatibus placet permanere, ita ut, si quis tale mancipium sollicitaverit vel avocandum crediderit, cum servo altero sollicitatum restituat, duodecim solidorum summa inferenda rei publicae illius civitatis, cuius mancipium abduxit: libertis quoque artificibus, si sollicitati fuerint, cum eadem forma civitati reddendis: ita ut pro fugitivo servo, si sollicitudine defensoris non fuerit requisitus et

revocatus, idem defensor duo vicaria mancipia exigatur, nec beneficio principali nec venditione in eius persona iam de cetero valituris. * Const. A. ad ia nuarium. * <a 319 D. xvi k. Mart. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.6.1.6pr.: Imperator Constantinus

Cum servum quispiam repetit fugitivum et alius vitandae legis gratia, quae in occultantes mancipia certam poenam statuit, proprietatem opponet, vel in vocem libertatis eum animaverit, ilico nequissimus verbero super quo ambigitur tormentis subiciatur, ut aperta veritate diceptationi terminus fiat. * Const. A. ad Tiberianum com. hispaniarum. * <a 332 D. xv k. Sept. Constantinopoli pacatiano et Hilariano cons.>

CJ.6.1.6.1: Imperator Constantinus

Quod non solum utrisque iurgantibus proderit, sed etiam servorum animos a fuga poterit detertere. <a 332 D. xv k. Sept. Constantinopoli pacatiano et Hilariano cons.>

CJ.6.1.7: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si quis servum fiscalem putaverit occultandum, non solum eum restituere, sed etiam duodecim libras argenti poenae nomine fisci viribus dependere compellatur. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad felicem consularem. * <a 371 D. ii id. April. Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.6.1.8: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si qui publicorum servorum fabricis seu aliis operibus deputati tamquam propriae condicionis immemores domibus se alienis et privatarum ancillarum consortiis adiunxerit, tam ipsi quam uxores eorum et liberi confestim conditioni pristinae laborique restituantur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Albino pu. Romae. * <a 389 D. viii k. Aug. Timasio et Promoto cons.>

CJ.6.2.0. De furtis et de servo corrupto.

CJ.6.2.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si pecunia tua mandantibus servis quidam praedia comparaverunt, eligere debes, utrum furti actionem et conditionem an mandati potius inferre debeas. Neque enim aequitas patitur, ut et criminis causam persequaris et bonae fidei contractum impleri postules. * Sev. et Ant. AA. theogeni. * <a 200 D. xi k. Mai. Severo A. ii et Victorino cons.>

CJ.6.2.2: Imperatores Severus, Antoninus

Incivilem rem desideratis, ut agnitas res furtivas non prius reddatis, quam pretium fuerit solutum a dominis, curate igitur cautius negotiari, ne non tantum in damna huiusmodi, sed etiam in criminis suspicionem incidatis. * Sev. et Ant. AA. negotiatoribus. * <a 204 pp. iii k. Dec. Cilone et Libone cons.>

CJ.6.2.3: Imperator Antoninus

Si nondum rem templo divino dedicatam vitricus tuus furto abstulit, habes adversus eum furti actionem. * Ant. A. Secundo. * <a 215 pp. vi ia. Sept. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.6.2.4: Imperator Alexander Severus

Adversus eum dumtaxat, quem servum tuum sollicitasse dicis, si eum deterioris animi fecit, servi corrupti agere potes. quod si sollicitatum occultavit, etiam furti cum eo agere potes. quas actiones etiam per procuratorem exercere minime prohiberis. * Alex. A. Aurelio herodi. * <a 222 pp. id. Sept. Alexandro A. cons.>

CJ.6.2.5: Imperator Alexander Severus

Civile est, quod a te adversarius tuus exigit, ut rei, quam apud te fuisse fatearis, exhibeas venditorem. nam a transeunte etiam ignoto emisse dicere non convenit volenti evitare alienam boni viri suspicionem. * Alex. A. cornelio. * <a 223 pp. iii k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.2.6: Imperator Alexander Severus

Alienum servum sine voluntate domini qui sciens vendidit seu donavit vel alio modo alienavit,

nihil domino diminuere potest: et si contractet vel apud se detinuerit, furtum facit. * Alex. A. pythodoro. * <a 223 pp. vi k. Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.2.7: Imperator Alexander Severus

Si is, cui te pecuniam ad matrem tuam perferendam dedisse proponis, parva quantitate numerata reliquam in usus suos convertit, furtum fecit. * Alex. A. dato. * <a 228 pp. prid. id. Iun. modesto et Probo cons.>

CJ.6.2.8: Imperator Alexander Severus

Etiam furti actione tributorum exactor tenetur, si non cessante te in tributoria exactione sciens, quod nihil deberetur, ancillam tui iuris abduxit aut vendidit. quae res facit, ut nec emptor usucaperet vindicatioque tibi ipsius competat. * Alex. A. Valenti. * <a 231 pp. x k. Mart. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.6.2.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Subtracto furto vel vi abrepto mancipio, quamvis hoc rebus humanis non oblatum fuerit exemptum, tam ad raptorem quam ad furem periculum redundabit et uterque eorum poena legitima coercebitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. aedesio. * <a 293 s. vii id. Febr. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.2.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si abducta mancipia furto vel plagio venundata praeses provincias perspexerit, cum nec ab emptore propter cohaerens vitium, antequam ad dominum possessio revertatur, usucapi possunt, et te ei cuius fuerunt successisse reppererit, restitui tibi providebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Valerio. * <a 293 sine die et cons.>

CJ.6.2.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De his, quae subtraxisse novercam pupilli tui precibus significas, rectorem adi provinciae, qui si eam, posteaquam dominus rerum is pro quo supplicas factus est, aliquid furatam cognoverit, non ignorat in quadruplum manifesti, nec manifesti vero dupli actione furti constituta condemnationem formare. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Demostheni. * <a 293 D. vii k. Sept. viminacio AA. cons.>

CJ.6.2.12pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ancillae subtractae partus apud furem editi, priusquam a domino possideantur, usucapi nequeunt: matris furem etiam eorum causa furti teneri convenit actione. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. quintillae. * <a 293 D. id. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.2.12.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quapropter furti actione et condictione vel adversus possidentem vindicatione de mancipiis uti non prohiberis, cum altera poenam continens alterius electione minime tolli possit. <a 293 D. id. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.2.12.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nam extra poenam rei persecutionem esse nulla iuris quaestio est, cum etiam hi qui aliena mancipia comparaverunt, si hanc causam non ignorant, furti actione tenentur. <a 293 D. id. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.2.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Post decisionem furti leges agi prohibent. quod si non transegisti, sed de sublatis partem tantum accepisti, residuam vindicare vel condicere et actione furti apud praesidem agere potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. domno. * <a 293 D. k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.2.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eos, qui a servo furtim ablata scientes susceperint, non tantum de susceptis convenire, sed etiam poenali furti actione potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dionysio. * <a 293 D. viii k. Ian. Sirmi

AA. conss.>

CJ.6.2.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Furti actione minime teneri successores ignorare non debueras. de instrumentis autem ablati in rem actione tenentem convenire potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Socratiae. * <a 293 D. iii k. Ian. Sirmi AA. conss.>

CJ.6.2.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si servum vestrum nutriendum qui susceperat venumdedit, furtum commisit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Artemidoro et aliis. * <a 294 D. k. Oct. viminacii cc. conss.>

CJ.6.2.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quamvis etiam hereditatis expilatae crimine promiscuus usus exemplo actionis furti ream uxorem fieri non patiatur, tamen heredes idemque filii super his, quae de patris bonis possidet, adversus eam in rem actione experiri non prohibentur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. cononi. * <a 294 D. id. Dec. cc. conss.>

CJ.6.2.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In eum, qui ex naufragio vel incendio cepisse vel in his rebus damni quid dedisse dicitur, infra annum utilem ei cui res abest quadrupli, post in simplum actionem proditam praeter poenam olim statutam edicti forma perpetui declarat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dionysodoro. * <a 294 s. iii k. Ian. Nicomediae cc. conss.>

CJ.6.2.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Falsus procurator depositum recipiendo vel aes alienum exigendo citra domini voluntatem furtum facit ac praeter rei restitutionem actione dupli furti nec manifesti convenitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. mnesitheo. * < sine die et consule.>

CJ.6.2.20pr.: Imperator Justinianus

Si quis servo alieno suaserit aliquam rem domini sui subripere et ad se deducere, servus autem hoc domino manifestaverit et domino concedente res eius ad iniquum huiusmodi suasionis auctorem pertulerit, et ipse inventus fuerit rem detinere, quali tenetur actione is qui res suscepit, utrumne pro occasione furti an pro servo, quia eum corrumpere voluit, ut non solum furti, sed etiam servi corrupti is obligetur, veteres dubitaverunt. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.6.2.20.1: Imperator Justinianus

Nobis itaque eorum altercationes decidentibus placuit non solum furti actionem, sed etiam servi corrupti contra eum dare. licet enim servus deterior minime factus est, tamen consilium corruptoris ad perniciem probitatis servi introductum est: et quemadmodum secundum iuris regulas furtum quidem non est commissum, quia is videtur furtum committere, qui contra domini voluntatem res eius contractat, ipse autem furti actione propter dolum suum tenetur, ita et servi corrupti contra eum actio propter suum vitium non ab re extendatur, ut sit ei poenalis actio imposita, tamquam re ipsa fuisset servus corruptus, ne ex huiusmodi impunitate et in alium servum, qui possit corrumpi, hoc facere pertemptet. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.6.2.21pr.: Imperator Justinianus

Apud antiquos quaerebatur, si servus, quem aliquis bona fide possidebat, furtum commiserit alienarum rerum vel ipsius apud quem constitutus est, si ipse qui bona fide eum detinet noxalem furti actionem adversus verum dominum habet, vel ipse ab eo qui furtum passus est praedicta convenitur actione. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.6.2.21.1: Imperator Justinianus

Cumque generalis regula ab antiqua prudentia exposita est huiusmodi hominis gratia, pro quo noxalem furti actionem suscipere aliquis compellitur, adversus alium furti actionem habere non concedens, quidam ita eam per coniecturam interpretati sunt, adversus bona fide quidem possessorem nullo modo furti actionem extendi, ipsi autem, si furtum fuerit passus, adversus verum dominum furti actionem noxalem recte decerni: tunc autem bona fide possessorem furti nomine, quod passus est, noxalem actionem contra dominum habere posse, quando servus sub domini sui fuerit constitutus possessione: et pro his rebus posse eum adversus dominum habere actionem, non solum quas servus subtraxerit iam apud eum constitutus, sed et pro his quas furatus est, quando fugit quidem a bona fide possessore, adhuc autem nondum sub domini sui manibus fuerit constitutus. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.2.21.2: Imperator Justinianus

Quam interpretationem prisca quidem iura per coniecturam introducebant: nos autem altius et verius ad eam respicientes generalem regulam sic ab initio esse prolatam accipimus. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.2.21.3: Imperator Justinianus

Cum igitur bona fide possessor domini cogitatione furem possidet, merito, donec apud eum constitutus est, et aliis tenetur noxali actione, si extranei furtum a servo fuerint passi, et ipse adversus verum dominum non habet actionem secundum regulam dicentem: qui habet adversus alium furti actionem, ipse ea teneri non potest. sin autem desinat in servi retentione et ille apud verum dominum fuerit inventus, tunc ipse quidem noxali furti actione minime potest teneri, adversus verum autem dominum habet ipse furti noxalem actionem, id est pro rebus, quas vel nunc furatus est, cum est apud verum dominum, vel antea, postquam bona fide possessoris retentionem excesserit necdum apud verum dominum factus. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.2.21.4: Imperator Justinianus

Et sic iterum regulae generali casus evenit consentaneus: qui enim habet tunc furti actionem adversus dominum, ipse aliis teneri furti actione non potest. sic ex tempore omnibus discretis vetustissima dubitatio nostro foedere conquiescat et bona fide possessor in parte certa temporis et habeat actionem et non teneatur, et ipse dominus in alio tempore non teneatur actione et in alio sub actione constituatur. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.2.21.5: Imperator Justinianus

De eo autem, qui liber constitutus ab alio bona fide tenetur, si furtum commiserit, recte et sine aliqua dubitatione dicitur posse eum, qui liber est cognitus, et ab ipso qui bona fide eum detinet pro furto conveniri, et bona fide possessorem, si ab extraneo furtum liber commiserit, non posse conveniri, sed ipsum pro suo furto respondere, quia generalis regula de servo prolata est, et pro eo, qui non servus, sed liber et suae potestatis est, noxalem moveri actionem impossibile nostrisque legibus incognitum est. <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.2.22pr.: Imperator Justinianus

Manifestissimi quidem iuris est furto perpetrato ei competere furti actionem, cuius interest, ne furtum committatur. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. Cc. Cons.>

CJ.6.2.22.1: Imperator Justinianus

Sed quaerebatur apud antiquos legum interpretes, si quis commodavit alii rem ad se pertinentem et ipsa res subtracta est, an furti actio adversus furem institui possit ab eo qui rem utendam accepit, idoneo scilicet constituto, quia et ipse commodati actione a domino pro ea re conveniri

potest. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.1a: Imperator Justinianus

Et hoc quidem paene iam fuerat concessum, ut habeat ipse actionem, nisi inopia noscitur laborare: tunc enim furti actionem domino competere dicebant. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.1b: Imperator Justinianus

Sed ea satis increbuit dubitatio, si tempore quo furtum committebatur idoneus erat is qui rem commodandam accepit, postea autem ad inopiam pervenit, antequam moveatur actio quae ei antea competebat, an debeat actio quae semel ei acquisita est firmiter apud eum manere vel ad dominum reverti, cum et hoc quaerebatur, an in hoc casu furti actio ambulatoria sit nec ne. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.1c: Imperator Justinianus

Sed omnem talem tractatum alia sequitur subdivisio, si ex parte solvendo sit is qui rem utendam accepit, ut possit non in totum, sed particularem solutionem ei facere, an habeat furti actionem vel non. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.1d: Imperator Justinianus

Tales itaque ambiguitates veterum, immo magis, quod melius dicendum est, ambages nobis decidentibus in tanta rerum difficultate simplicior sententia placuit, ut in domini sit voluntate, sive commodati actionem adversus res accipientem movere desiderat sive furti adversus eum qui rem subripuit, et alterutra earum electa dominum non posse ex paenitentia ad alteram venire. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.1e: Imperator Justinianus

Sed si quidem furem elegerit, illum qui rem utendam accepit penitus liberari: sin autem quasi commodator veniat adversus eum qui rem utendam accepit, ipsi quidem nullo modo competere posse adversus furem furti actionem, eum autem, qui pro re commodata convenitur, posse adversus furem furti habere actionem, ita tamen, si dominus sciens rem esse subreptam adversus eum qui eam accepit perveniat. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.2: Imperator Justinianus

Sin autem nescius et dubitans rem non esse apud eum commodati actionem instituit, postea autem re comperta voluit remittere quidem commodati actionem, ad furti autem pervenire, tunc licentia ei concedatur et adversus furem venire, nullo obstaculo ei opponendo, quoniam incertus constitutus movit adversus eum qui rem utendam accepit commodati actionem, (nisi domino ab eo satisfactum est: tunc etenim omnimodo furem a domino quidem furti actione liberari, suppositum autem esse ei, qui pro re sibi commodata domino satisfecit), cum manifestissimum est, etiam si ab initio dominus actionem instituit commodati ignarus rei subreptae, postea autem hoc ei cognito adversus furem transivit, omnimodo liberari eum qui rem commodatam suscepit, quemcumque causae exitum dominus adversus furem habuerit: eadem definitione obtinente, sive in partem sive in solidum solvendo sit is qui rem commodatam accepit. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.3: Imperator Justinianus

Sed cum in secunda dubitatione incidebat, quid statuendum sit, si quis rem commodatam habuerit, quam aliquis furto subtraxerat et lite pulsatus condemnationem passus fuerat non tantum in rem furtivam, sed etiam in poenam furti, et postea dominus rei venerit omnem condemnationem accipere desiderans utpote ex suae rei occasione ortam, alia dubitatio incidit veteribus, utrumne rem tantummodo suam vel eius aestimationem consequatur, an etiam summam poenalem. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.3a: Imperator Justinianus

Et licet ab antiquis variatum est et ab ipso papiniano in contrarias declinante sententias, tamen nobis haec decidentibus Papinianus, licet variavit, eligendus est, non in prima, sed in secunda eius definitione, in qua lucrum statuit minime ad dominum rei pervenire: ubi enim periculum, ibi et lucrum collocetur, nec sit damno tantummodo deditus qui rem commodatam accepit, sed liceat ei etiam lucrum sperare. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.4: Imperator Justinianus

Cum autem in confinio earum dubitationum tertia exorta est, quare non et eam decidimus? cum enim apertissimi iuris est non posse maritum constante matrimonio furti actionem contra suam uxorem habere, quia lex ita atrocem actionem dare in personas ita sibi coniunctas erubuit, huiusmodi incidit veterum sensibus quaestio. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.4a: Imperator Justinianus

Quidam etenim re sibi commodata huiusmodi rei furtum a sua muliere passus est: et dubitabatur, utrumne domino rei furti actio contra mulierem praestatur, an propter necessitatem causae et maritus eius utpote commodati actioni suppositus potest habere furti actionem. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.4b: Imperator Justinianus

Et auctores quidem iuris satis et in hac specie contra se iurgium exercuerunt: ex praesente autem lege et anterioribus nostris decisionibus, quae in ista positae sunt constitutione, potest et haec species apertius dirimi. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.2.22.4c: Imperator Justinianus

Si enim domino dedimus electionem ad quem voluit pervenire, sive ad eum qui rem commodatam accepit, sive contra eum qui furtum commisit, et in hac specie maritus quidem propter matrimonii pudorem non furti, sed rerum amotarum actionem habeat, si ipsum dominus elegerit, dominus autem omnem licentiam possideat sive adversus maritum commodati sive adversus mulierem furti actionem extendere: ita tamen ut, si ipse qui rem commodatam accepit solvendo sit, nullo modo adversus mulierem furti actio extendatur, ne ex huiusmodi occasione inter maritum et uxorem, qui non bene secum vivunt, aliqua machinatio oriatur, et forsitan marito volente uxor eius et trahatur et furti patiatu poenalem condemnationem. <a 530 D. xv k.Dec. Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.3.0. De operis libertorum.

CJ.6.3.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si tempore manumissionis operae tibi impositae sunt, scis te eas praestare debere. solet autem inter patronos et libertos convenire, ut pro operis aliquid praestetur, licet pretium non possit, nisi quando propter inopiam pro alimentis id extra ordinem peti necessitas suaserit, cum, etsi operae non erant impositae, defectis tamen facultatibus patroni alere eum cogebaris. * Sev. et Ant. AA. Romano. * <a 204 pp. iii k. Ian. Cilone et Libone conss.>

CJ.6.3.2: Imperatores Severus, Antoninus

Manumissionis causa traditus neque in servitute deduci a manumissore potest neque impositas operas praestare cogitur. * Sev. et Ant. AA. Eutycheti. * <a 205 pp. vi k. Mai. Geta ii cons.>

CJ.6.3.3: Imperatores Severus, Antoninus

Qui nummis acceptis ab extraneo servum suum manumisit et pro operis pecuniam ab eo accepit, sive fuerant operae impositae sive non fuerant, ut indebita soluta reddere cogitur. * Sev. et Ant. AA. quintiano. * <a 206 pp. k. Nov. Albino et Aemiliano conss.>

CJ.6.3.4: Imperator Antoninus

Si quam pecuniam tibi a liberto tuo ex venditione operarum deberi probaveris, restitui tibi a liberto tuo praeses iubebit (ex hoc enim liberam testamenti factionem libertus habet) , modo si non onerandae libertatis gratia emissam cautionem probabitur. * Ant. A. Valeriano. * <a 212 pp. xiiii k. Mai. duobus aspris cons.>

CJ.6.3.5: Imperator Antoninus

Mater tua ab eo, quem ex causa fideicommissi manumisit, operas impositas petere non potest, nisi eius tantummodo temporis, quo eum ante manumisit, quam dies fideicommissae libertatis existeret. sed nisi ei honorem patronis debitum exhibuerit, adeat competentem iudicem pro modo admissi vindicaturum. * Ant. A. terentio. * <a 212 pp. iii id. Mai. duobus aspris cons.>

CJ.6.3.6: Imperator Alexander Severus

Liberti libertaeque defunctorum operas neque extraneis heredibus patronorum debent neque maritis patronarum. * Alex. A. Caecilio. * <a 222 pp. k. Nov. Alexandro A. cons.>

CJ.6.3.7pr.: Imperator Alexander Severus

Nec patronis pro operis mercedem accipere licet, quamvis, si indictae operae praestitae non sint, ad pecuniae exactionem obsequii non praestiti aestimatio convertatur. * Alex. A. minicio. * <a 224 D. xii k. Iun. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.3.7.1: Imperator Alexander Severus

Qui autem duos filios in potestate vel diversis temporibus habuit, lege iulia de maritandis ordinibus obligatione operarum liberatur. <a 224 D. xii k. Iun. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.3.8: Imperator Alexander Severus

Si tuis nummis emptus es ab eo a quo manumissus es, nec operas ei debes neque puniri ab eo utpote ingratus potes: patronum tamen tuum esse negari non oportet. * Alex. A. augustino. * <a 224 D. iii id. Sept. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.3.9: Imperator Alexander Severus

Libertae tuae ducendo eam uxorem dignitatem auxisti, et ideo non est cogenda operas tibi praestare, cum possis legis beneficio contentus esse, quod invito te iuste non possit alii nubere. * Alex. A. Laetorio. * <a 225 D. x k. Mart. Fusco et Dextro cons.>

CJ.6.3.10: Imperator Alexander Severus

Titius si, cum testamentum faceret, servo suo libertatem cum condicione hac dedit: " gaium servum meum a die mortis meae annis tribus peractis manumitti volo, ita ut praestet heredibus meis, sicut me vivo praestabat", et cum idem servus testatori diurnum quiddam praestabat et post mortem eius usque ad diem praestandae libertatis etiam heredibus praestiterat, manifestum est, quod adeptus libertatem ad eandem praestationem compelli non possit. * Alex. A. Herculiano. * <a 225 D. vii id. Aug. Fusco et Dextro cons.>

CJ.6.3.11pr.: Imperator Gordianus

Quod ex liberta muliere nascitur, ingenuum est. * Gord. A. Africano. * <a 238 pp. Iii non. Aug. Pio et Pontiano cons.>

CJ.6.3.11.1: Imperator Gordianus

Is autem, qui libertate sua nubenti commodavit adsensum, quamvis operas ab ea exigere non possit, iura patronatus non amittit. <a 238 pp. Iii non. Aug. Pio et Pontiano cons.>

CJ.6.3.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui manumittuntur, liberum ubi voluerint commorandi arbitrium habent nec a patronorum filiis, quibus solam reverentiam debent, ad serviendi necessitatem redigi possunt, nisi ingrati probentur, cum neque cum patrono habitare liberos iura compellunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Veneriae. * <a 293 s. Viii k. Iun. Ipsi AA. Cons.>

CJ.6.3.13: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

In redhibitione operarum maneat poena eum, qui alienum libertum recipiendum esse duxerit. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 371 D. iii id. iul.Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.6.4.0. De bonis libertorum et de iure patronatus.

CJ.6.4.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Multum interest, utrum quis suis nummis emptus ac manumissus sit ab emptore, an a domino suo data pecunia mereatur libertatem. priore enim casu ad contra tabulas admitti patronum non placet, posteriore omnia iura patronatus retinet. * Sev. et Ant. AA. secundae. * <a 210 pp. v non. Iul. Faustino et Rufino cons.>

CJ.6.4.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Et ideo cum Sabiniani patroni filii, qui plenum ius habuit, ut hostis publici bona fisco vindicata sunt, secundum ea, quae divo pertinaci placuerunt et nos secuti sumus, in iura libertorum eius fiscus noster successit. <a 210 pp. v non. Iul. Faustino et Rufino cons.>

CJ.6.4.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Si liberti coniventibus patronis consortium cum ancillis colonisve nostris elegerint, sciant illi se deinceps commoda patronatus amissuros. * Valentin. et Valens AA. ad florianum com. rer. privat. * <a 367 D. iii id. Oct. Treveris lupicino et iovino vv. Cc. Cons.>

CJ.6.4.3pr.: Imperator Justinianus

Si quis patronum in posterum huiusmodi narrationem conceperit vel in libertatibus, quae inter vivos actitantur, vel in his, quae ex testamento vel codicillis scriptis vel sine scriptis habitis proficiscuntur, ut liberti eorum a iure patronatus liberentur, antiqua interpretatione semota non dubitet etiam patronatus ius ex sola tali verborum conceptione libertis esse remittendum nec successioneibus quae ab intestato descendunt, quas veteres et post huiusmodi actus servari in libertorum bonis decreverunt, a nobis patronis integris reservandis. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. Cons.>

CJ.6.4.3.1: Imperator Justinianus

Sed quemadmodum in natalium restitutione omne ius tollitur patronatus, ita et in huiusmodi verbis eandem esse vim observandam omnes non ignorent. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. Cons.>

CJ.6.4.3.2: Imperator Justinianus

Idem que iuris est, si inter vivos manumissione imposita in ultimis voluntatibus concessio data fuerit patronatus: ita tamen, ut in omnibus natalium restitutiones, ex quibus paene solis ingenuitas mera libertis competit, tam obtineant quam in nostra re publica polleant, cum nobis cordi est ingenuis magis hominibus quam libertis eam frequentari. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. Cons.>

CJ.6.4.3.3: Imperator Justinianus

Reverentia tamen, quae a libertis debetur, et iure, quod adversus ingratos libertos patronis competit, integris reservandis, et si per verborum conceptionem secundum a nobis inductum modum ius patronatus fuerit amissum, cum etiam haec ingenuitatis praemio tolluntur, quam paene sola natalium restitutio inducit. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. Cons.>

CJ.6.4.3.4: Imperator Justinianus

His videlicet casibus, per quos poenalibus modis ius patronatus quasi ab indignis patronis eripitur, in suo robore durantibus. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. Cons.>

^CJ.6.4.4:

Constitutio novam formam iuri patronatus data exposito prius iure patronatus, quod secundum XII tabulas praetorem Papiamque legem obtinebat, legislationem sic incipit.

^CJ.6.4.4.1:

Ac primum eos enumerat qui iuri patronatus subiecti non sunt. quod accidit, cum manumissor inter vivos vel in ultima voluntate pronuntiavit se liberto ius patronatus remittere: tum enim manifestum est neque ipsi patrono neque iis, qui ab eo descendunt, multo magis autem nec extraneis eius heredibus ius patronatus adversus eum competere. item cum dominus servum suum militare vel dignitatem adeptum esse videt nec contradicit, non solum ex hoc servus liber fit, sed etiam ab omni patronatus iure solvitur.

^CJ.6.4.4.2:

Item si quis ancillam suam ut corpore quaestum faciat prostituat, rursus et serva ipsa libera fit et dominus omni patronatus iure privatur: quemadmodum is, qui servum aegrotantem neglexerit, ut neque ipse eum curaret neque in xenonem eum mitteret neque victum solitum ei praeberet, omni iure in eius substantia privatur.

^CJ.6.4.4.3:

Item si quis amore erga ancillam suam adfectus non extante uxore legitima eam concubinam suam fecerit et usque ad mortem in eadem voluntate permanserit, nihil autem de eius condicione dixerit, non solum et ipsa libera fit et liberi quos ex domino concepit, sed hi etiam in ingenuitatem eripiuntur et insuper peculia sua lucrantur: nec videlicet ullum patronatus ius in eos heredes domini habent, sive liberi sunt, sive extranei.

^CJ.6.4.4.4:

Item si quis in libertatis iudicio a domino victus pretium pro servo aestimato solverit, liber fit servus, pro quo pretium solutum est domino, neque tamen ius patronatus in eum domino est, ut nec in eum, qui secundum veteres leges suis nummis emptus est: adversus hunc enim etiam veteres leges patronatus iura quae edicto praetoris continentur manumissori denegabant.

^CJ.6.4.4.5:

Item si pro operis pecuniam patronus a liberto vel liberta stipulatus erit vel iureiurando eos obstrinxerit, ne matrimonium ineant vel liberos procreent, etiam hic omnia iura patroni amittit, cum olim quoque ea patroni iura quae ex duodecim tabulis et praetoris edicto competebant amitteret.

^CJ.6.4.4.6:

Item si liberto ad ingenuitatem pro clamante patronus ex collusione eum ingenuum pronuntiari passus sit, probata collusione cum liberto facta hic quoque patronus omni patronatus iure cadit.

^CJ.6.4.4.7:

Item si quis fideicommissaria libertate honoratus contra bonos mores moram passus erit ab eo qui libertatem ei imponere debet, adito praeside abesse eum vel latitare probabit et ex senatus consultis in libertatem eripitur neque ullo iure patronatus tenetur.

^CJ.6.4.4.8:

Item si filius patroni vel capitalem accusationem adversus libertum paternum instituerit vel in servitutem eum trahere temptaverit, hic quoque libertus ab omni patronatus iure liberatur, cum olim quoque a iuribus patroni quae ex praetoris edicto competebant liberaretur.

^CJ.6.4.4.9:

Cum igitur hi omnes a patronatus iure immunes sint, sancit deinceps his exceptis, qualia patronorum iura adversus reliquos libertos esse velit.

^CJ.6.4.4.9a:

Atque si quidem libertus libertave minorem C aureorum substantiam habet, huius quantitatis rationem constitutio non habet, sed permittit eis testari, quemadmodum voluerint: quod si intestati et sine liberis decesserint ii qui minorem centum aureorum substantiam habent, patronis ab intestato successionem tribuit.

^CJ.6.4.4.10:

Si vero eorum, qui maiorem C aureorum substantiam relinquunt, liberi extant sive nepotes sive pronepotes sive abnepotes, masculi feminaeve, per masculini aut feminini sexus personas descendentes, quotcumque sunt, sive ante parentes manumissi sive una cum eis sive etiam post eos manumissi sive etiam post manumissionem nati, eos ad libertorum successionem vocat, quia et natura aequum est liberos in bona parentum succedere.

^CJ.6.4.4.10a:

Etenim lex XII tabularum cum liberos in potestate liberti invenit, patronis nihil praestitit, praetor autem extantibus liberis liberti sive potestati subiectis sive emancipatis patronum ad impugnandum testamentum non vocat.

^CJ.6.4.4.10b:

Hos igitur secuta etiam praesens constitutio, quando invenerit liberos liberti libertaevae, nullum ius patronis liberisve eorum ex iure ab intestato successionis praestat, sed liberos libertorum ad eorum successionem vocat, etsi in servitute nati cum ipsis manumissi sint.

^CJ.6.4.4.11:

Quin etiam non tum solum eos vocat, cum extant tantummodo ii, qui in servitute nati una cum patre vel etiam matre manumissi sunt, sed etiam si alios liberos habet libertus libertave, qui post manumissionem vel ex eodem vel ex alio matrimonio nati sunt, simul omnes vocat.

^CJ.6.4.4.11a:

Et quod mirabilius est, etiam ipsos liberos ad mutuam successionem vocari constitutio vult, indulget autem etiam liberto libertaevae liberorum suorum successionem, quemadmodum ingenuorum patres matresque ad liberorum hereditatem vocantur, et in his casibus ius patroni cessare vult, ut et libertis libertabusque liberi heredes existant, et ipsi liberi sibi invicem et liberis parentes, nec umquam patronorum successionem locus sit, si tales personae extant.

^CJ.6.4.4.12:

His de iis qui intestati moriuntur constitutis transit etiam ad libertos, qui testamentum fecerint, et iubet si liberos suos liberti libertaevae heredes scripserint, patronorum successionem omnino cessare.

^CJ.6.4.4.13:

Si vero liberos exheredaverint, si quidem iniuste, ut etiam testamentum per querellam rescindatur (nam hanc quoque constitutio quibuscumque liberis libertorum tribuit), rursus patronorum successionem cessare vult, quasi ab intestato libertus decesserit et liberi ab intestato ei succedant.

^CJ.6.4.4.14:

Sin iustam ob causam liberos suos liberti exheredaverint, vocentur patroni, quasi sine liberis decesserint.

^CJ.6.4.4.14a:

Cum autem libertorum cognati esse videantur ii qui eos manumittunt, ideo et ex legitima successione, quemadmodum in ingenuis gradu propiores vocantur, ita etiam in libertis vocantur.

^CJ.6.4.4.14b:

Quare si liberti liberos habent iique eis succedunt, patronum excludunt.

^CJ.6.4.4.14c:

Si vero liberis non extantibus vel exhereditatis patroni veniunt, secundum gradum vocentur ad

bona libertorum, quorum substantia C aureorum quantitatem excedit, ut primo loco ipsi patroni patronaeque vocentur, deinde post eos liberi eorum, et si liberi eorum non extant, eorum nepotes qui ex masculis feminisve descendunt.

^CJ.6.4.4.14d:

Hoc enim etiam de ingenuis dictum est omnes cognatos secundum gradum ad hereditatem vocari et primis deficientibus reliquos venire et heredes fieri.

^CJ.6.4.4.14e:

Quod si descendentes patronus patronave non habent, tum etiam cognatos eius ex latere venientes secundum gradum vocamus, ut propiores iis qui remotioris gradum sunt praeferantur.

^CJ.6.4.4.14f:

Usque ad quintum autem gradum et ex latere venientes cognati patroni et descendentes eius liberto succedant.

^CJ.6.4.4.15:

Haec omnia dicta sunt in eum casum, quo liberti liberos habent. si autem liberos habent. si autem liberos omnino non habent, sed testamento facto extraneos heredes scripserint, neque secundum XII tabulas ideo, quod testamentum factum sit, patronos omnino excludi dicimus neque secundum legem Papiam eos admittimus, ut etiam uno filio herede scripto dimidiam partem accipiant, vel duobus filiis heredibus scriptis tertiam partem accipiant, sed ita eos vocamus, ut supra tertiam partem hereditatis liberti accipere non possint, neque tamen omnes, qui ad ius hereditarium patroni vocantur, sed solos patronum patronam liberosque eorum et nepotes abnepotesque, id est eos solos qui a patronis usque ad quintum gradum descendunt.

^CJ.6.4.4.15a:

Ulteriores itaque eorum descendentes vel ex latere venientes non habent querellam testamenti extraneis heredibus scriptis, ut tertiam substantiae partem accipiant.

^CJ.6.4.4.16:

Ut enim in ingenuis tempore huius Codicis quadrans iis statutus erat, qui inofficiosi testamenti querellam movere poterant, ita si libertus defunctus patrono trientem purum liberumque a legatis et fideicommissis reliquerit, eum excludit.

^CJ.6.4.4.16a:

Etsi enim libertus liberis suis a patrono legatum reliquerit, non habet purum quadrantem. quemadmodum enim in querella requirimus, ut quadrans purus sit ab omni legato, ita et hic postulamus, ut purus ab omni legato triens patroni sit.

^CJ.6.4.4.16b:

Libertatibus autem subicitur etiam patroni triens: olim enim liberi quidem de inofficioso querella instituta praestabant libertates, patroni autem in semissem bonorum possessione contra tabulas liberti petita non agnoscebant libertates.

^CJ.6.4.4.16c:

Omnia autem legata, a quibus patronus liberatus est, praestant heredes liberti, ut videlicet antea ex bonis Falcidiam sibi relictis sibi retineant, neque amplius quadrantem sed sextantem tantummodo retineant.

^CJ.6.4.4.17:

Sive igitur patronus nihil omnino habet, accipit trientem, sive scriptus est heres in quantitatem triente minorem, repletur purus triens ab omni condicione et dilatione liber, id est ut, licet libertus eum heredem scripserit sub condicione, mentionem condicionis tollamus.

^CJ.6.4.4.17a:

Verum etiam si condicio ex illis est, quae omnino eventurae sunt, sed dilationem habet, veluti 'si

venerit kalendarum tempus', hanc quoque condicionem tollimus servantes iis trientem, sive unus sit sive plures.

^CJ.6.4.4.18:

Quod si heredes scripti ultra trientem et legatis onerati erunt, si ipsi soli heredes sunt, praestent legata et fideicommissa, salvo scilicet eorum triente: nam Falcidia in ipso triente inest.

^CJ.6.4.4.18a Si vero non in assem quidem attamen in plus quam trientem, forte in sex vel octo uncias heredes scripti et legatis onerati erunt, tum quod trientem excedit legatariis et fideicommissariis praestent, reliquum heredes solvant, ut sibi ex sua institutione Falcidiam retineant.

^CJ.6.4.4.19:

Quotcumque autem patroni fuerint, licet ex inaequalibus partibus domini servi fuerint, postquam patroni facti sunt, ex aequis partibus succedunt.

^CJ.6.4.4.19a:

Quod si patroni obierint, et alter quidem liberos habeat, alter nepotes, gradu propiores, id est liberi alterius patroni, excludent nepotes alterius patroni.

^CJ.6.4.4.19b:

Atque procedat vocatio non in stirpes, sed in capita, hoc est ut pro numero liberorum patroni portio dividatur. et si forte duo patroni decesserint liberis relictis, alter duobus alter quattuor, in sex partes hereditas dividitur, non in duas, quod duorum patronorum liberi sunt.

^CJ.6.4.4.19c:

Si vero unus ex [duobus] patronis suam partem repudiaverit, tum partem eius reliqui patroni capiant.

^CJ.6.4.4.20:

Sed et si praecedens gradus repudiaverit, tum sequens gradus vocetur: admittimus enim successiones cognatorum in libertinis, id est ut primo repudiante sequens gradus succedat.

^CJ.6.4.4.20a:

Hoc enim et in ingenuis obtinet, quoniam et antiquitus, cum in hereditate non erat, successio posteriorum, in tutela tamen observabatur, ut eo qui primus forte vocatus erat se excusante sequens vocaretur.

^CJ.6.4.4.21:

Vocentur autem non solum descendentes patronorum iam nati, sed et postumi eorum et in adoptionem ab eis dati. antiqua igitur simulatio et observatio, qua fingebamur patroni filiam esse filium patroni, sublata sit: hodie enim haec quoque ad hereditatem vocatur.

^CJ.6.4.4.21a:

Et vocentur non solum bonorum possessionem petentes, sed etiam ut legitimi heredes, et cum heredes scripti sunt, habeant sane bonorum possessionem secundum tabulas: ceterae autem bonorum possessiones quae patronis dabantur conquiescant.

^CJ.6.4.4.22:

Quod si adoptivos liberos habent manumissi aut patroni, hos, licet filii familias sint, non filiorum loco habemus, sed extraneorum. sed et si patroni decesserint extraneis heredibus relictis, hi non vocantur ad liberti hereditatem: cognationis enim iure succeditur libertis.

^CJ.6.4.4.23:

Quoniam vero vetus bonorum possessio tum quoque competebat, cum filius liberti post manumissionem natus sine testamento et cognatione decessisset, vocabaturque patris manumissorem et cognatos eius per virilem sexum, sive mansissent agnati sive status mutationem passi essent, statuebat autem, ut, si huius liberti patronus ipse libertus alius

cuiusquam esset, patroni quoque patronus eiusque cognatio vocaretur, sancit constitutio, ut, si liberti liberi post manumissionem nati moriantur intestati et nullum omnino cognatum habentes, soli patronus et patrona vocentur. competit igitur hoc ius in solis filiis et filiabus liberti patrono vel patronae superstitibus, ut non amplius videantur succedere liberto (quomodo enim libertus est natus post manumissionem?), sed lucrum ex hac ipsa lege habere.

...sine ulla cognatione mortuis patronum patronam eorumque filios filiasque vocari et hucusque successionem consistere, ut non ex iure quod in libertis obtinet, sed ex hac nostra constitutione vocentur.

^CJ.6.4.4.24:

Illud quoque legi addere pulchrum necessariumque duximus, si contigerit, ut manumissores liberos suos exheredes fecerint nihilque eis ex facultatibus suis reliquerint, neque probari possit temere iniuriam eis factam esse, ne his quidem contra libertorum testamenta patronorum iura competere. quod si liberti intestati et sine liberis decesserint, fortasse indignos tamen humanitatis gratia vocamus, cum praesertim totam legem nostram ad naturam accommodaverimus.

^CJ.6.4.4.25:

Praeterea ei quoque, qui emancipaverit eum eamve, quem quamve in potestate habet, patronatus ius, quod antea quoque habebat, servari praecipimus, ut, si emancipatus ab intestato et sine liberis decesserit vel extraneos heredes scripserit, aut in totum ab intestato aut in trientem contra testamentum manumissor vocetur, quasi emancipatio contracta fiducia videatur facta esse.

^CJ.6.4.4.26:

Haec autem in iis valere sancimus, qui libertatem imposuerint, quos etiam solos patroni denominatione uti permittimus. nam qui in veteribus libris subtilius patronis adnumerantur, etsi non manumiserint, velut qui collusionem liberti probavit, item qui re vera patronus non est, ex eo autem, quod falso iuravit, patronatus iura sibi vindicare conatus est, et si quis alius eiusmodi veteribus libris continetur, eum ab omni omnino lucro quod patronatus iure obvenit removemus, nisi quod reverentiam ei ab eiusmodi libertis observari permittimus, quoniam eos re vera patronos esse censemus, qui re vera libertatem imposuerunt.

^CJ.6.4.4.27:

Eadem iura et descendentibus et reliquae familiae eorum, qui in testamentis vel quibuscumque ultimis voluntatibus aliquos manumiserint, adversus libertos qui vocantur orcinos tribuimus, tamquam si ab his ipsis manumissi essent.

CJ.6.5.0. Si in fraudem patroni alienatio facta est.

CJ.6.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in fraudem patroni libertus aliquid alienaverit, quatenus legitima pars deminuta est, revocandi tributam convenit esse potestatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Claudio. * <a 294 s. xvi k. Nov. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.5.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Defuncto quidem liberto patronus intestato succedens per actionem calvisianam in eius fraudem alienata revocare potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. iuliae. * <a 294 s. viii k. Ian. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.5.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Verum cum patronum post liberti sui mortem ab eo fundi collatam donationem habuisse ratam adseveras, manumissoris factum infirmare successores eius minime possunt. <a 294 s. viii k. Ian. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.6.0. De obsequiis patronis praestandis.

CJ.6.6.1: Imperator Alexander Severus

Contra patronum tuum famosam actionem instituere non potes. * Alex. A. zotico. * <a 223 pp. prid. id. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.6.2: Imperator Alexander Severus

Libertae, quae voluntate patroni aut iure nuptae sunt, non coguntur officium patronis suis praestare. * Alex. A. leontogono. * <a 223 pp. xvii k. Aug. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.6.3: Imperator Alexander Severus

Etiam qui pactione data a dominis manumittuntur, mero iure omne obsequium patronis debent. * Alex. A. xantho. * <a 223 pp. k. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.6.4pr.: Imperator Alexander Severus

Si manumissori tuo vim et audaciam obiecisti ei, qui te beneficio suo ex servitute liberando, ut adversarium haberet, fecit, praeses provinciae, quatenus coercere eiusmodi temerariam licentiam debeat, aestimabit. * Alex. A. Victorino. * <a 224 pp. prid. k. Oct. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.6.4.1: Imperator Alexander Severus

Nam si qua tibi pecunia debebatur sive de rebus adversus patronum disceptatio fuerat, non protinus ad litigandum currere debueras: maxime autem si hoc facere auderes, sine atrocitate certe verborum aequitatem petitionis tuae commendare iudici potuisti, omni honore patrono debito reservato. <a 224 pp. prid. k. Oct. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.6.5: Imperator Gordianus

Etiam liberis damnatorum consuetum obsequium libertos paternos praestare debere in dubium non venit. proinde si non agnoscunt reverentiae debitae munus, non immerito videntur ipsi adversus se provocare severitatem. * Gord. A. sulphiciae. * <a 240 pp. iii non. Sept. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.6.6.6: Imperator Gordianus

Libertos sive libertas, maxime quibus impositae operae non sunt, consuetum potius obsequium quam servile ministerium manumissoribus exhibere debere neque vincula perpeti non est opinionis incertae. * Gord. A. cornelio. * <a 242 pp. iii k. April. Attico et Praetextato cons.>

CJ.6.6.7pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neque libertis novercae inferendae iniuriae privignis eius libera facultas esse debet: paternos etiam libertos, sicuti dicis, iniuriosos tibi fuisse ferendum non est. * Diocl. et Maxim. AA. Metrodoro. * <a 286 pp. v id. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.6.6.7.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praeses igitur provinciae vindictam tibi personarum condicioni congruentem impertiri non dubitabit. <a 286 pp. v id. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.6.6.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec patronae tuae obsequiis refragari te fas est. * Diocl. et Maxim. AA. Hermiae. * <a 287 pp. xii Febr. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.6.7.0. De libertis et eorum liberis.

CJ.6.7.1: Imperator Antoninus

Non est ignotum, quod ea, quae ex causa fideicommissi manumisit, ut ingratum libertum accusare non potest, cum id iudicium extra ordinem praebatur ei, qui voluntate servo suo libertatem gratuitam praestitit, non qui debitam restituit. * Ant. A. daphno. * <a 214 pp. v k. Mai. Messala et Sabino cons.>

CJ.6.7.2pr.: Imperator Constantinus

Si manumissus ingratus circa patronum suum extiterit et quadam iactantia vel contumacia cervices adversus eum erexerit aut levis offensae contraxerit culpam, a patronis rursus sub

imperia dicionemque mittatur, si in iudicio vel apud pedaneos iudices patroni querella exserta ingratum eum ostendat: filiis etiam qui postea nati fuerint servituris, quoniam illis delicta parentum non nocent, quos tunc ortos esse constiterit, dum libertate illi potirentur. * Const. A. ad Maximum pu. * <a 326 pp. id. April. Romae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.6.7.2.1: Imperator Constantinus

Sane si is, qui in nostro consilio vindicta liberatus est, post coercionem ex paenitentia dignum se praestiterit, ut ei civitas Romana reddatur, non prius fruatur beneficio libertatis, quam si hoc patronus eius oblati precibus impetraverit. <a 326 pp. id. April. Romae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.6.7.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Liberti non modo adversus patronos non audientur, verum etiam eandem quam patronis ipsis reverentiam praestent heredibus patronorum, quibus ingrati actio sicut ipsis manumissoribus deferetur, si illi datae sibi libertatis immemores nequitiam receperint servilis ingenii. * Honor. et Theodos. AA. ad senatum. * <a 423 D. viii id. Aug. Ravennae Mariniano et Asclepiodoto cons.>

CJ.6.7.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Libertinae condicionis homines vel eorum filii si militantes docebuntur ingrati, ad servitutis nexum procul dubio reducentur. * Theodos. et Valentin. AA. Basso pp. * <a 426 D. iii k. April. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.8.0. De iure aureorum anulorum et de natalibus restituendis.

CJ.6.8.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Natales antiquos et ius ingenuitatis non ordo praestare decurionum, sed a nobis peti potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. philadelpho. * <a 290 vel 293 D. xv k. April. Ravennae ipsis AA. cons.>

CJ.6.8.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Aureorum usus anulorum beneficio principali tributus libertinitatis quoad vivunt imaginem non statum ingenuitatis praestat, natalibus autem antiquis restituti liberti ingenui nostro beneficio constituuntur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. philadelpho. * <a 294 D. xiii k..... Sirmi cc. cons.>

CJ.6.9.0. Qui admitti ad bonorum possessionem possunt et intra quod tempus.

CJ.6.9.1: Imperatores Severus, Antoninus

Bonorum possessio filio familias delata cum ignorante quoque patre possit peti, emolumentum et patri adlatura, si ratam petitionem pater habuerit, amittitur transacto tempore. * Sev. et Ant. AA. macrinae. * < s. die et cons.>

CJ.6.9.2: Imperatores Severus, Antoninus

Si bonorum possessio dumtaxat tibi competit proximitatis nomine, habuisti spatium centum dierum utilium, ex quo eum defunctum scisti, ad bonorum possessionem amplectendam. * Sev. et Ant. AA. crispino. * <a 205 pp. Iii non. Nov. Geta ii cons.>

CJ.6.9.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Infantis nomine agnitam bonorum possessionem et antequam loqueretur diem functi recte competere nulla dubitatio est. * Diocl. et Maxim. AA. Crescentino. * <a 286 pp. V k. Ian. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.6.9.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emancipata si non agnovit intra annum unde liberi bonorum possessionem, nullam ad heredes vindicationem successionis transmittere potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marcello. * <a 294 D. xiiii k. Mai. Heracliae cc. Cons.>

CJ.6.9.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quamdiu per facti quaestionem incertum est, utrumne secundum tabulas an ab intestato, et ex quo capite possessio sit delata, ne tibi tempus agnoscendae bonorum possessionis praefinitum cedat, superstitiosam geris sollicitudinem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. maximo. * <a 294 >

CJ.6.9.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Iuris ignorantiam nec mulieribus prodesse in edicti perpetui cursum de agnoscenda bonorum possessione manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. frontinae. * <a 294 D. iii k.Mai Sirmi cc. cons.>

CJ.6.9.7pr.: Imperatores Constantius, Maximianus

Bonorum quidem possessionem pupilli nomine agnoscere tutorem potuisse aperte declaratur. * p. epist. Constantii et Maximiani AA. et severi et Maximini nobb. * <a 305 vi id. Sept. Constantio et Maximiano cons.>

CJ.6.9.7.1: Imperatores Constantius, Maximianus

Ipsae pupillus bonorum possessionem sine tutoris auctoritate amplecti non potest, nisi etiam impuberi sine tutoris auctoritate hoc postulanti sciens hoc competens iudex dedit bonorum possessionem: tunc enim emolumentum successionis videtur praetorio iure quaesitum esse. <a 305 vi id. Sept. Constantio et Maximiano cons.>

CJ.6.9.8: Imperator Constantinus

Quicumque res ex parentum vel proximorum successione iure sibi competere confidit, sciat sibi non obesse, si per rusticitatem vel ignorantiam facti vel absentiam vel quamcumque aliam rationem intra praefinitum tempus bonorum possessionem minime petisse noscatur, quoniam haec sanctio huiusmodi consuetudinis necessitatem mutavit. * Const. A. ad dionysium. * <a 320 vel 326 pp. prid. id.Mart.Heliopoli Constantino A. et const.C.Cons.>

CJ.6.9.9: Imperator Constantinus

Ut verborum inanium excludimus captiones, ita haec observari decernimus, ut apud quemlibet iudicem vel etiam apud duumviros qualiscumque testatio amplectendae hereditatis ostendatur, statutis Prisco iure temporibus coartanda, eo addito, ut, etiamsi intra alienam vicem, id est prioris gradus, properantius exseratur, nihilo minus tamen efficaciam parem, quasi suis sita curriculum, consequatur. * Const. A. ad pop. * <a 339 d.K.Febr.Laodiceae Constantio A. ii et Constante A. cons.>

CJ.6.10.0. Quando non petentium partes petentibus ad crescant.

CJ.6.10.1: Imperator Gordianus

Quotiens pluribus liberis cessante legitima successione bonorum possessio defertur, beneficium edicti perpetui quibusdam omittentibus his solis qui bonorum possessionem agnoverunt portionem non petentium ad crescere in dubium non venit. * Gord. A. Marcianae. * <a 244 D. id. ian. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.6.11.0. De bonorum possessione secundum tabulas.

CJ.6.11.1: Imperator Alexander Severus

Pendente appellatione a sententia, qua falsum testamentum pronuntiatum est, incerto adhuc, an defunctus intestatus decesserit, proximitatis nomine bonorum possessioni locus non est. * Alex. A. vitali. * <a 223 D. iii k.Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.11.2pr.: Imperator Gordianus

Bonorum quidem possessionem ex edicto praetoris non nisi secundum eas tabulas, quae septem testium signis signatae sunt, peti posse in dubium non venit. * Gord. A. cornelio. * <a 242 pp.Xii k.Mart. Attico et Praetextato cons.>

CJ.6.11.2.1: Imperator Gordianus

Verum si eundem numerum adfuisse sine scriptis testamento condito doceri potest, iure civili

testamentum factum videri ac secundum nuncupationem bonorum possessionem deferri explorati iuris est. <a 242 pp.Xii k.Mart. Attico et Praetextato cons.>

CJ.6.12.0. De bonorum possessione contra tabulas quam praetor liberis pollicetur.

CJ.6.12.1: Imperator Alexander Severus

Liberi contra tabulas parentium bonorum possessione admissa solis parentibus et liberis legata praestare debent secundum edictum. * Alex. A. Rufo. * <a 223 pp.Iiii id.Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.12.2: Imperator Alexander Severus

Postumo nato, qui neque heres institutus a patre neque nominatim exheredatus est, testamentum rumpitur: et si contra tabulas bonorum possessio infanti a tutore petita est, secundum tabulas possessio locum habere non potest. * Alex. A. hilarae. * <a 224 d.K.Mart.Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.13.0. De bonorum possessione contra tabulas liberti, quae patronis vel liberis eorum datur.

CJ.6.13.1: Imperator Gordianus

Licet ex causa fideicommissi manumissus sit, quem ex voluntate patris cum sorore te manumisisse proponis, tamen, si extraneos scripsit heredes, partis legitimae contra tabulas eius bonorum possessionem petendo, vel contra nuncupationem, si testamentum sine scriptis conditum est, intra tempora edicto praestituta eam partem poteris obtinere. * Gord. A. Herculiano. * <a 239 pp.Vi k.Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.6.13.2: Imperator Theodosius

Patronus liberti muneribus electis et operis contra tabulas bonorum possessione repellitur. * Theodos. A. Asclepiodoto pp. * <a 424 D. xiii k.Mart.Constantinopoli Victore cons.>

CJ.6.14.0. Unde liberi.

CJ.6.14.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si avus tuus relictis tribus emancipatis filiis decessit hique bonorum possessionem unde liberi acceperunt, pro portione heredes eos extitisse palam est. * Diocl. et Maxim. AA. sarpedoni. * <a 286 pp.Iiii non.Mart. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.6.14.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex testamento vel ab intestato existente filio vel nepote suo herede nemo potest intestato heres existere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zosimo. * <a 293 D. vii id. Mai. AA. cons.>

CJ.6.14.3: Imperator Constantius

Qui se patris post avum intestatum defuncti negat heredem, mortui avi paterni suscipere facultates non potest, maxime emancipatus, nisi per bonorum possessionem ad huiusmodi beneficium pervenerit. * Constantius A. ad leontinum com. orientis. * <a 349 D. viii id. April. limenio et catullino cons.>

CJ.6.15.0. Unde legitimi et unde cognati.

CJ.6.15.1: Imperator Alexander Severus

Consobrinorum tuorum intestatorum bona, si ad prioris necessitudinis neminem iure pertinuerunt, tuque eorum possessionem agnovisti, persequi non prohiberis. * Alex. A. ulpio. * <a 224 D. iiii id. ian. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.15.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum propiorem sobrinum, id est natum a consobrina, rebus humanis intestatum defunctum proponas, intellegis sine auxilio bonorum possessionis eius te successionem vindicare non posse. * Diocl. et Maxim. AA. sozioni. * <a 290 D. vii k.Iun. Laodiceae AA.Conss.>

CJ.6.15.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nepotibus avi materni pro virili portione etiam iure honorario successio defertur. * Diocl. et

Maxim. AA. et cc. felici. * <a 293 D. id.Oct. Sirmi aa cons.>

CJ.6.15.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non hoc, an tenuerit quis res hereditarias nec ne, sine voluntate acquirendae sibi hereditatis, quaerendum est, sed an admisit hereditatem vel bonorum possessionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. syriscae. * <a 293 D. xi k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.15.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Certum est quidem cognationis iure citra admissionem neminem posse succedere: defuncti vero cognati succedere nolentes petere bonorum possessionem non urgentur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. platonii. * <a 294 D. xii k. Mart. Sirmi cc.Conss.>

CJ.6.16.0. De edicto successorio

CJ.6.16.1: Imperator Alexander Severus

Si mater tua propter furorem suum patrum sui bonorum possessionem non accepit, tu filius eius ad eorundem bonorum patrum magni possessionem ex edicto, quo prioribus non petentibus sequentibus permittitur, admissus es. * Alex. A. Iulio. * <a 223 pp.Iiii id.Dec Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.16.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si aviae frater eorum, de quorum successione agitur, velut ex testamento adiit hereditatem, quos intestatos decessisse ac falsum testamentum prolatum contendis, et ab intestato non petita bonorum possessione vita functus est, ac tu licet quinto gradu constitutus ex successorio capite petisti bonorum possessionem vel necdum exclusus petas, eorum successionem potes vindicare. nam si is, quem quarto gradu constitutum non ambigitur, ex edicto petiit nec hoc te latuit, frustra nobis supplicasti. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Firmo. * <a 294 s. vi id. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.17.0. De carboniano edicto.

CJ.6.17.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tibi ac filio tuo status ab his contra quos supplicas movetur quaestio, perspicis praemature rerum, quas velut de patris successione filius tuus vindicat, restitutionem postulari, cum, si in pupillari permaneat aetate, secundum formam edicti carboniani data bonorum possessione satisfactione impleta tunc demum in possessionem eum constitui conveniat vel hac non oblata portionem ab omnibus quam vindicat possideri, servitutis vero quaestionem in tempus differri pubertatis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. florae. * <a 293 s. xii k. Nov. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.17.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Carbonianum edictum sub personis legitimis indubitato matrimonio, custodito partu et probata legitima successione defertur, scilicet ut in possessione novus heres constitutus usque ad pubertatis annos sine inquietudine rebus utatur interdum alienis. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad rufinum pp. * <a 393 D. iiii k. Oct. Constantinopoli Theodosio A. iiii et Abundantio cons.>

CJ.6.18.0. Unde vir et uxor.

CJ.6.18.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Maritus et uxor ab intestato invicem sibi in solidum pro antiquo iure succedant, quotiens deficit omnis parentum liberorum seu propinquorum legitima vel naturalis successio, fisco excluso. * Theodos. et Valentin. AA. Hierio pp. * <a 428 D. x k. Mart. Constantinopoli felice et Tauro cons.>

CJ.6.19.0. De repudianda bonorum possessione.

CJ.6.19.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emancipatus repudiata bonorum possessione absentiae patroni causae velamento rursum ad eandem redire quaestionem frustra conatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodotiano. * <a 294

sine die et cons.>

CJ.6.19.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filio delatam bonorum possessionem patri ad fraudem filii repudiare non licet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodoro. * <a 294 s. vi k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.6.20.0. De collationibus.

CJ.6.20.1: Imperator Alexander Severus

Emancipatos liberos testamento heredes scriptos et ex eo successionem obtinentes a patre donata fratri conferre non oportere, si pater, ut hoc fiat, supremis iudiciis non cavit, manifesti iuris est. * Alex. A. deuteriae. * <a 224 pp. iii id. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.20.2: Imperator Alexander Severus

Si pater intestato decessit relictis duobus filiis et filia, cuius nomine dotem promiserat, portiones hereditatis aequae sunt et dos nihilo minus ita conferenda est, ut pro portionibus fratres eius a necessitate praestandae eius liberentur. * Alex. A. Primo. * <a 224 pp. iiii id. Sept. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.20.3: Imperator Alexander Severus

Pactum dotali instrumento comprehensum, ut contenta dote quae in matrimonio collocabatur nullum ad bona paterna regressum haberet, iuris auctoritate improbat nec intestato patri succedere filia ea ratione prohibetur. dotem sane quam accepit fratribus qui in potestate manserunt conferre debet. * Alex. A. Alexandro. * <a 230 D. xiiii k. Iul. agricola et clemente cons.>

CJ.6.20.4: Imperator Gordianus

Filiae dotem in medium ita demum conferre coguntur, si vel ab intestato succedant vel contra tabulas petant: nec dubium est profecticiam seu adventiciam dotem a patre datam vel constitutam fratribus qui in potestate fuerunt conferendam esse. his etenim, qui in familia defuncti non sunt, profecticiam tantummodo dotem post varias prudentium opiniones conferri placuit. * Gord. A. marino. * <a 239 pp. iiii id. Mart. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.6.20.5: Imperator Gordianus

Dotis quidem petitio perseverante matrimonio tibi non competebat: quamvis enim eam intestato patre defuncto fratri conferre debueras, non tamen eo nomine adversus maritum tibi actio potuit esse, cum eo minus in partem tibi delatae successionis patris auferre potueris. * Gord. A. alexandrae. * <a 239 D. non. Sept. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.6.20.6: Imperator Gordianus

Ea demum ab emancipatis fratribus his qui manserunt in potestate conferri consueverunt, quae in bonis eorum fuerunt eo tempore, quo pater fati munus implevit, exceptis videlicet quae ab ipsis aliis debentur. * Gord. A. Claudio. * <a 244 D. vii k. Mai. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.6.20.7: Imperator Philippus

Filiam testamento patris institutam heredem fratribus isdemque coheredibus dotem conferre non oportere, nisi pater hoc ipsum specialiter designavit, explorati iuris est. * Philippo. A. tyranniae. * <a 246 pp. vi k. Mai. Praesente et Albino cons.>

CJ.6.20.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si soror tua in paternorum bonorum divisione te fefellit nec dotem, quam acceperat a patre vestro intestato diem functo, contulit, praeses provinciae examinatis partium adlegationibus cum bonis dotem confundi iubebit et, quod deducta ratione plus apud eam esse animadverterit, restitui tibi iubebit. idem est et si arbitro dato divisio celebrata est. * Diocl. et Maxim. AA. callippo. * <a 290 s. Vi id. Iul. Ipsi AA. cons.>

CJ.6.20.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si emancipati utrique fuistis a patre, collatio cessat. si autem frater tuus in potestate mortis tempore fuerat nec ullum testamentum relictum vel novissimum iudicium communis patris teque emancipatum probatum fuerit, ab intestato te ad successionem paternam venientem ad collationem forma edicti perpetui certo iure provocat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. onesimo. * <a 293 s.Vi k.Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.6.20.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

A patre verbis precariis in codicillis relictum extero iure capiens filia ad collationem dotis urgeri non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. irenaeae. * <a 293 s.Vi k.Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.20.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Postumo praeterito patris testamentum rumpenti atque intestato succedenti emancipatum petita bonorum possessione conferre debere bona sua perpetuo edicto cavetur, cum his etiam, qui sui futuri essent, si vivo patre nati fuissent, conferri manifeste significatur, et emancipatis, si legi datae collationi non pareatur, denegandas actiones non est ambigui iuris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. artemiae. * <a 293 pp.V k.Ian. Ipsi AA. cons.>

CJ.6.20.12pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filiae, licet maneat in sacris, si dotem non conferat, quam mortis tempore communis patris habuit, fratribus in eadem familia constitutis, actiones hereditarias negari non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nilanthiae. * <a 294 D. xi k.Febr.Sirmi cc.Conss.>

CJ.6.20.12.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unde consulte ac pro iuris ratione collationem fratribus tuis, quos in patris communis mortis tempore fuisse potestate proponis, offers. <a 294 D. xi k.Febr.Sirmi cc.Conss.>

CJ.6.20.12.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quin autem fratres tui durante in familia patris peculium, si hoc neque castrense neque relictum eis doceatur, praecipuum habere non possint, sed in divisione paternae veniat hereditatis, nec quicquam mutet, penes quem res ex hoc proficiscentes et in eadem causa durante constitutae reperiantur, absoluti manifestique iuris est. <a 294 D. xi k.Febr.Sirmi cc.Conss.>

CJ.6.20.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si donatione tibi post mortem patris quaesisti fundum, soror tua portionem eius vindicare non potest. nam si is filiae familias constitutae tibi a patre donatus est, cum sorore patri communi succedens eum praecipuum habere contra iura postulas. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. antistiae. * <a 294 D. vi id.Febr.Sirmi isdemque cc. conss.>

CJ.6.20.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si maritus quondam tuus ab intestato patri suo heres extitit et ei postumus editus successit, actionem hereditariam amitae filii vestri, quam habuit patris sui mortis tempore dotem non conferenti, denegare praeses non dubitabit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Stratonicae. * <a 295 pp. vii k. Mart. trimotii Tusco et Anullino conss.>

CJ.6.20.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec emancipati post mortem communis patris quaesita conferre coguntur, sed haec retinentes eius bona pro hereditaria dividunt portionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Philippo. * <a 294 D. id.Dec. Ipsi cc. conss.>

CJ.6.20.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filiam cum fratribus suis heredibus intestato patri succedentem ultra relictum codicillis non conferentem dotem iudicio familiae erciscundae nihil posse consequi summa cum ratione placuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Socrati. * <a 294 D. v k.Ian. Ipsi cc. conss.>

CJ.6.20.17: Imperator Leo

Ut liberis tam masculini quam feminini sexus, iuris sui vel in potestate constitutis, quocumque iure intestatae successionis, id est aut testamento penitus non condito vel, si factum fuerit, contra tabulas bonorum possessione petita vel inofficiosi querella mota rescisso, aequa lance parique modo prospici possit, hoc etiam aequitatis studio praesenti legi credidimus inserendum, ut in dividendis rebus ab intestato defunctorum parentum tam dos quam ante nuptias donatio conferatur, quam pater vel mater, avus vel avia, proavus proavia paternus vel maternus dederit vel promiserit pro filio vel filia, nepote vel nepte aut pronepote sive pronepte, nulla discretione intercedente, utrum in ipsas sponsas pro liberis suis memorati parentes donationem contulerint, an in ipsos sponso earum, ut per eos eadem in sponsas donatio celebretur: ut in dividendis rebus ab intestato parentis, cuius de hereditate agitur, eadem dos vel ante nuptias donatio ex substantia eius profecta conferatur: emancipatis videlicet liberis utriusque sexus pro tenore praecedentium legum, quae in ipsa emancipatione a parentibus suis (ut adsolet fieri) consequuntur vel post emancipationem ab isdem adquisierint, collaturis. * Leo A. Erythrio pp. * <a 472 D. v k.Mart.Marciano cons.>

CJ.6.20.18: Imperator Anastasius

Liberos, qui nostrae legis auctoritate per oblationem precum et imperiale rescriptum sui iuris effecti fuerint, ad similitudinem ceterorum, qui emancipati ex antiquo iure sunt, collationes facere iubemus compelli secundum ea, quae super ceteris emancipatis statuta sunt. * Anastas. A. Constantino pp. * <a 502 D. xii k.Aug. Constantinopoli probo et Avieno Iuniore conss.>

CJ.6.20.19pr.: Imperator Justinianus

Illam merito dubitationem amputare duximus, quae super collatione dotis vel ante nuptias donationis inter certas personas satis iam ventilata est. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.20.19.1: Imperator Justinianus

Nam si intestatus quis defunctus esset filio vel filiis vel filia vel filiabus relictis et ex mortua filia cuiuscumque sexus aut numeri nepotibus, vel si qua intestata defuncta esset filio quidem vel filiis similiter relictis, ex mortuo vero filio vel filia itidem nepotibus cuiuscumque sexus, de modo quidem successionis minime dubitabatur, sed palam erat, quod huiusmodi nepotes duas partes maternae vel paternae portionis tantummodo haberent, tertiam partem patris suis vel avunculis vel amitis vel materteris pro iam posita constitutione concedentes. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.20.19.2: Imperator Justinianus

De collatione vero dotis vel ante nuptias donationis, quam defuncta persona pro filio vel filia superstitibus et pro mortuo vel mortua filio vel filia dedisset, multa dubitatio orta est, superstitibus quidem filiis defunctae personae non debere se dotem et ante nuptias donationem pro se datam a suo patre vel matre conferre filiis mortui fratris sui vel mortuae sororis suae contententibus eo, quod nulla constitutio super huiusmodi collatione posita est, nepotibus vero mortuae personae non tantum huic resistentibus, sed etiam illud adserentibus, quod onus collationis constitutione Arcadii et Honorii divinae memoriae sibi impositum in personis tantummodo suorum avunculorum, non etiam patruorum vel amitarum vel materterarum locum habere potest. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustini ano A. pp. ii cons.>

CJ.6.20.19.3: Imperator Justinianus

Talem igitur subtilem dubitationem amputantes praecipimus tam filios vel filias defunctae personae dotem vel ante nuptias donationem a parentibus suis sibi datam conferre nepotibus vel neptibus mortuae personae, quam eosdem nepotes vel neptes patris suis aut avunculis, amitis etiam et materteris dotem et ante nuptias donationem patris sui vel matris, quam pro eo vel ea

mortua persona dedit, similiter conferre, ut commixtis huiusmodi collationibus cum bonis mortuae personae duas quidem partes nepotes vel neptes habeant illius portionis, quae patri vel matri eorum, si superesset, deferebatur, tertiam vero eiusdem portionis partem una cum sibi competentibus portionibus filii vel filiae defunctae personae, cuius de hereditate agitur, capiant. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.20.20pr.: Imperator Justinianus

Illud sine ratione a quibusdam in dubietatem deductum plana sanctione revelamus, ut omnia, quae in quarta portione ab intestato successionis computantur his, qui ad actionem de inofficioso testamento vocantur, etiam si intestatus is decesserit, ad cuius hereditatem veniunt, omnimodo coheredibus suis conferant. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id. Aug. Constantinopoli Decio vc. cons. >

CJ.6.20.20.1: Imperator Justinianus

Quod tam in aliis quam in his, quae occasione militiae uni heredum ex defuncti pecuniis acquisitae lucratur is qui militiam meruit, locum habebit, ut lucrum, quod tempore mortis defuncti ab eum pervenire poterat, non solum testamento condito quartae parti ab intestato successionis computetur, sed etiam ab intestato conferatur. <a 529 D. viii id. Aug.

Constantinopoli Decio vc. cons. >

CJ.6.20.20.2: Imperator Justinianus

Haec autem regula, ut omnia quae portioni quartae computantur etiam ab intestato conferantur, minime e contrario tenebit, ut possit quis dicere etiam illa quae conferuntur omnimodo in quartam partem his computari, qui ad de inofficioso querellam vocantur: ea enim tantummodo ex his quae conferuntur memoratae portioni computabuntur, pro quibus specialiter legibus, ut hoc fieret, expressum est. <a 529 D. viii id. Aug. Constantinopoli Decio vc. cons. >

CJ.6.20.20.3: Imperator Justinianus

Ad haec, cum ante nuptias donatio vel dos a patre data vel matre vel aliis parentibus pro filio vel filia, nepote vel nepte ceterisque descendentes conferatur, si unus quidem vel una liberorum ante nuptias tantummodo donationem vel dotem, non etiam simplicem donationem accepit vel acceperit, alter vero vel altera neque dotem neque donationem ante nuptias a parente suo suscepit vel suscepit, sed simplicem tantummodo donationem, ne ex eo iniustum aliquid oriatur, ea quidem persona, quae ante nuptias donationem vel dotem suscepit, conferre eam cogenda, illa vero, quae simplicem tantummodo donationem meruit, ad collationem eius minime coartanda: si quid huiusmodi accidit vel acciderit, iubemus ad similitudinem eius, qui ante nuptias donationem vel dotem conferre cogitur, etiam illam personam, quae nulla dote vel ante nuptias donatione data solam simplicem donationem a parentibus suis accepit, conferre eam nec recusare collationem eo, quod simplex donatio non aliter confertur, nisi huiusmodi legem donator tempore donationis suae indulgentiae imposuerit. <a 529 D. viii id. Aug. Constantinopoli Decio vc. cons. >

CJ.6.20.21pr.: Imperator Justinianus

Ut nemini super collatione de cetero dubietas oriatur, necessarium duximus constitutioni, quam iam favore liberorum fecimus, hoc addere, ut res, quas parentibus acquirendas esse prohibuimus, nec collationi post obitum eorum inter liberos subiaceant. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov. Lampadio et Oreste vv. Cc. Conss. Anno secundo.>

CJ.6.20.21.1: Imperator Justinianus

Ut enim castrense peculium in communi conferre in hereditate dividenda ex prisca iuris auctoritate minime cogebantur, ita et alias res, quae minime parentibus adquiruntur, proprias liberis manere censemus. <a 532 D. xv k. Nov. Lampadio et Oreste vv. Cc. Conss. Anno secundo.>

CJ.6.21.0. De testamento militis.

CJ.6.21.1: Imperator Antoninus

Frater tuus miles si te specialiter bonis quae in paganico habebat heredem fecit, bona quae in castris reliquit petere non potes, etiamsi is qui eorum heres institutus est adire ea noluerit: sed ab intestato succedentes veniunt, modo si in eius loco substitutus non est et liquido probatur fratrem tuum castrensia bona ad te pertinere noluisse. nam voluntas militis expeditione occupati pro iure servatur. * Ant. A. florio mil. * <a 212 accepta v id, Sept. Duobus aspris cons.>

CJ.6.21.2: Imperator Antoninus

Miles si castrensi tantummodo bonorum commilitonem suum instituit heredem, cetera bona eius ut intestati defuncti mater eius iure possedit. quod si extraneum scripsit heredem isque adiit hereditatem, bona eius in te transferri non iure desideras. * Ant. A. septimo mil. * <a 213 pp.Xi k.Mart.Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.21.3pr.: Imperator Antoninus

Quamquam militum testamenta iuris vinculis non subiciantur, cum propter simplicitatem militarem quomodo velint et quomodo possint ea facere his concedatur, tamen in Valeriani quondam centurionis testamento institutio etiam iure communi accepit auctoritatem. * Ant. A. vindiciano. * <a 213 pp.K.Nov. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.21.3.1: Imperator Antoninus

Nam cum pater familias filiam ex duabus unciiis, uxorem ex uncia heredem scripserit nec de residuis portionibus quicquam significaverit, in tres partes divisisse eum apparet hereditatem, ut duas habeat quae sextantem accepit, tertiam quae ex uncia est heres instituta. <a 213 pp.K.Nov. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.21.4pr.: Imperator Alexander Severus

Si rufinus vir clarissimus tribunus laticlavii maior annis lege definitis faciens testamentum te manumisit, iustam tibi libertatem competisse scire debes. * Alex. A. iunio. * <a 222 pp.Xvi k.Dec. Alexandro A.Cons.>

CJ.6.21.4.1: Imperator Alexander Severus

Quod si minor annis ex lege constitutis fuerit, cum faceret testamentum, lege impediente nullam libertatem adeptus es, quae in hac parte nec militibus remissa est. <a 222 pp.Xvi k.Dec. Alexandro A.Cons.>

CJ.6.21.4.2: Imperator Alexander Severus

Quod si idem testator causam manumittendi te habuit, quae probabilis vivo manumittente consilio futura esset, quia per fideicommissum data libertas a quolibet minore annis ei, cuius causa probari potuit, praestari debet, et ex testamento militis eiusmodi servis iustam libertatem competere consequens est. <a 222 pp.Xvi k.Dec. Alexandro A.Cons.>

CJ.6.21.5: Imperator Alexander Severus

Ex testamento militis, sive adhuc in militia sive intra annum missus honeste decessit, hereditas et legata omnibus quibus relicta sunt debentur, quia inter cetera, quae militibus concessa sunt, liberum arbitrium quibus velint relinquendi supremis suis concessum est, nisi lex specialiter eos prohibuerit. * Alex. A. sozomeno. * <a 224 pp. xvii k. Febr. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.21.6pr.: Imperator Alexander Severus

In testamento quidem eius, qui non miles fuit, si duobus heredibus institutis, altero, cui potuit usque ad tempus pubertatis parens facere testamentum, altero, cui posteaquam heres extitit substituere non potuit, invicem substitutio eisdem verbis facta esset, in eum solum casum eam locum habere et sententiis prudentium virorum et constitutionibus divorum parentum meorum placet, quo utrique pari ratione potuit substitui. * Alex. A. Valenti. * <a 225 pp. xii k. Mai.

Fusco et Dextro cons.>

CJ.6.21.6.1: Imperator Alexander Severus

Sed cum ex testamento militis controversiam esse proponas, defuncta parvula eius filia, posteaquam heres extitit patri, cum qua simul aequis partibus heres institutus eras substitutione invicem facta, et mater quidem intestatae filiae sibi successionem defendat, tu autem ex substitutione ad te pertinere contendas, iuris quidem ratio manifesta est licere militibus proprio privilegio etiam heredibus extraneis, posteaquam heredes extiterint, mortuis substituere. <a 225 pp. xii k. Mai. Fusco et Dextro cons.>

CJ.6.21.6.2: Imperator Alexander Severus

Sed tibi probandum est, an ita frater tuus senserit. <a 225 pp. xii k. Mai. Fusco et Dextro cons.>

CJ.6.21.7pr.: Imperator Alexander Severus

Ex his verbis: " Fortunato liberto meo do lego" vindicare tibi libertatem non potes, si pagani testamentum proponatur. * Alex. A. Fortunato. * <a 229 pp. xii k. Iul. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.6.21.7.1: Imperator Alexander Severus

At enim cum testatorem militem fuisse proponas, si non errore ductus libertum te credidit, sed dandae libertatis animum habuit, libertatem, et quidem directam, competere tibi, sed et legati vindicationem habere praerogativa militaris privilegii praestat. <a 229 pp. xii k. Iul. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.6.21.8: Imperator Gordianus

Certi iuris est militem ad tempus etiam heredem instituere posse. * Gord. A. aeternio mil. * <a 238 pp. iii k. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.6.21.9: Imperator Gordianus

Sicut certi iuris est militem, qui scit se filium habere aliosque scripsit heredes, tacite eum exheredare intellegi, ita si ignorans se filium habere alios scribat heredes, non esse filio ademptam hereditatem, sed minime valente testamento, si sit in potestate, eum ad successionem venire in dubiis non habetur. * Gord. A. Valerio. * <a 238 pp. v non. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.6.21.10pr.: Imperator Philippous

Si, cum vel in utero haberetur filia inscio patre milite, ab eo praeterita sit, vel cum in rebus humanis eam non esse falso rumore prolato pater putavit, nullam eius testamento fecit mentionem, silentium huiusmodi exheredationis notam nequaquam infligit. * Philippo. A. et Philippo. c. Iustino mil. * <a 246 pp. xii k. Iun. Praesente et Albino cons.>

CJ.6.21.10.1: Imperator Philippous

Is autem miles, qui testamento filiam appellavit eique legatum dedit, non instituendo eam heredem exheredavit. <a 246 pp. xii k. Iun. Praesente et Albino cons.>

CJ.6.21.11: Imperator Philippous

Captatorias institutiones et in militis testamento nullius esse momenti manifestum est. * Philippo. A. et c. Aemilio mil. * <a 246 pp. vii k. Iul. Praesente et Albino cons.>

CJ.6.21.12: Imperator Philippous

In testamento militis legem falcidiam et in legatis et in fideicommissis cessare explorati iuris est. sane si quid ultra vires patrimonii postulatur, competentem defensionem tueri te potes. * Philippo. A. et c. domitiae. * <a 246 pp. vi non. Iul. Praesente et Albino cons.>

CJ.6.21.13: Imperatores Valer., Gallien.

Et militibus nostris, centurionibus quoque ob flagitium militare damnatis non aliarum quam castrensium rerum testamenta facere permittitur et intestatis iure proprio succeditur a fisco. *

Valer. et Gallien. AA. claudiae. * <a 254 pp. non. Aug. Valeriano et Gallieno AA. cons.>

CJ.6.21.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si a fratre suo militante mater vestra scripta heres successionem eius sibi quaesiit, quamvis testamenti scriptura non continet iuris observationem, hanc hereditatem fratrem testatoris vel eius filios ab intestato evincere non potuisse iure constitit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. heredibus maximae. * <a 294 s. v non. Mai. aurris cc. cons.>

CJ.6.21.15pr.: Imperator Constantinus

Milites in expeditione degentes, si uxores aut filios aut amicos aut commilitones suos, postremo cuiuslibet generis homines amplecti voluerint supremae voluntatis adfectu, quomodo possint ac velint testentur, nec uxorum aut filiorum eorum, cum voluntatem patris reportaverunt, meritum aut libertas dignitasque quaeratur. * Constant. A. ad pop. * <a 334 D. iii id. Aug. Nicomediae Optato et Apulino cons.>

CJ.6.21.15.1: Imperator Constantinus

Proinde sicut iuris rationibus licuit ac semper licebit, si quid in vagina aut in clipeo litteris sanguine suo rutilantibus adnotaverint, aut in pulvere inscripserint gladio sub ipso tempore, quo in proelio vitae sortem derelinquunt, huiusmodi voluntatem stabilem esse oportet. <a 334 D. iii id. Aug. Nicomediae Optato et Apulino cons.>

CJ.6.21.16: Imperator Anastasius

Scriniarios vel apparitores, qui virorum magnificorum magistrorum militum iussionibus vel actibus obtemperant, etsi nomina eorum matriculis militaribus referri videantur, nullatenus in ultimis a se conficiendis voluntatibus iuris militaris habere facultatem decernimus. * Anastas. A. Hierio pp. * <a 496 D. id. Febr. Constantinopoli Paulo vc. cons.>

CJ.6.21.17: Imperator Justinianus

Ne quidam putarent in omni tempore licere militibus testamenta quomodo voluerint componere, sancimus his solis, qui in expeditionibus occupati sunt, memoratum indulgeri circa ultimas voluntates conficiendas beneficium. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. iii id. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.6.21.18: Imperator Justinianus

Licet antiquis legibus permittebatur pupillis, si tribunatum numeri mereantur, ultimum elogium conficere posse, attamen indignum nostris temporibus esse videtur eum, qui stabilem mentem nondum adeptus est, propter privilegia militum sapientium hominum iura pertractare et in tenera aetate ex tali licentia parentibus forte suis vel aliis propinquis nocere propriam substantiam extraneis relinquentem. ideoque hoc fieri nullo modo concedimus. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. Cc. Anno ii >

CJ.6.22.0. Qui facere testamentum possunt vel non possunt.

CJ.6.22.1pr.: Imperator Gordianus

Quamquam omnium bonorum socer tuus itemque frater eius socii fuerunt, tamen non eo minus idem frater eius, cum fati munus impleteret, testamento suo potuit sibi heredem instituere quem vellet. * Gord. A. petronio mil. * <a 243 pp. Xii k. Aug. Arriano et Papo cons.>

CJ.6.22.1.1: Imperator Gordianus

Item non idcirco minus is testamenti factionem habet, quod indivisam successionem cum sorore sua dicatur habuisse. <a 243 pp. Xii k. Aug. Arriano et Papo cons.>

CJ.6.22.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si is, qui tecum uxorem tuam heredem scripsit, quando testamentum ordinavit, sanae mentis fuerit nec postea alicuius sceleris conscientia obstrictus, sed aut impatiens doloris aut aliqua furoris rabie constrictus se praecipitem dedit, eiusque innocentia liquidis probationibus

commendari potest a te, adscitae mortis obtentu postremum eius iudicium convelli non debet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. viatori et pontiae. * <a 290 pp.K.Dec. Ipsiis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.22.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si futurae poenae metu voluntaria morte supplicium antevenit, ratam voluntatem eius conservari leges vetant. <a 290 pp.K.Dec. Ipsiis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.22.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Senium quidem aetatis vel aegritudinem corporis sinceritatem mentis tenentibus testamenti factionem certum est non auferre. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Licinio. * <a 294 s.Iiii non.April.Sirmi cc. cons.>

CJ.6.22.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filiam autem, quae in potestate eius est, testamentum facere non posse indubitati iuris est. <a 294 s.Iiii non.April.Sirmi cc. cons.>

CJ.6.22.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si frater patruelis tuus ante quartum decimum aetatis annum suae decessit, cum facere non potuit testamentum, nihil ex eius postremo recte postulatur iudicio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.

Rhodoni. * <a 294 s. iii id. Nov. pantichi cc. cons.>

CJ.6.22.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nam si hanc aetatem egressus, licet vigoris necdum emersissent vestigia, suum ordinavit sollemniter iudicium, hoc convellere frustra conaris. <a 294 s. iii id. Nov. pantichi cc. cons.>

CJ.6.22.5: Imperator Constantius

Eunuchis liceat facere testamentum, componere postremas exemplo omnium voluntates, conscribere codicillos salva testamentorum observantia. * Constantius A. ad rufinum pp. * <a 352 D. v k. Mart. Sirmi Constantio A. v et Constantio c. cons.>

CJ.6.22.6: Imperator Constantius

Si quis imperatorem forte heredem instituerit, habeat mutandi iudicii facultatem, et quemcumque voluerit secundum leges in testamento suo heredem scribendi. * Constantius A. ad volusianum pu. * <a 355 D. xii k. Mart. Mediolani arbitione et lolliano cons.>

CJ.6.22.7: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Cum heredes instituuntur imperator seu Augusta, ius commune cum ceteris habeant: quod et in codicillis vel fideicommissariis epistulis iure scriptis observandum erit. et sicuti priscis legibus cautum est, imperatori quoque vel Augustae testamentum facere liceat et mutare. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Maximum. * <a 371 D. vii id. Aug. contionaci Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.6.22.8pr.: Imperator Justinus

Hac consultissima lege sancimus, ut carentes oculis seu morbo vel ita nati per nuncupationem suae condant moderamina voluntatis, praesentibus septem testibus, quos aliis quoque testamentis interesse iuris est, tabulario etiam: ut cunctis ibidem collectis primum ad se convocatos omnes, ut sine scriptis testentur, edoceat, deinde exprimat nomina specialiter heredum et dignitates singulorum et indicia, ne sola nominum commemoratio quicquam ambiguitatis pariat, et ex quanta parte vel ex quotis unciis in successionem admitti debeant et quod unumquemque legatarium seu fideicommissarium adsequi velit: omnia denique palam edicat, quae ultimarum capit dispositionum series lege concessa. * Iustinus A. Demostheni p p. * <a 521 D. k. Iun. Constantinopoli Iustiniano et Valerio cons.>

CJ.6.22.8.1: Imperator Justinus

Quibus omnibus ex ordine peroratis uno eodemque loco et tempore, sed et tabularii manu conscriptis sub obtentu septem (ut dictum est) testium et eorundem testium manu subscriptis,

dehinc consignatis tam ab isdem testibus quam a tabulario , plenum obtinebit robur testantis arbitrium. <a 521 D. k. Iun. Constantinopoli Iustiniano et Valerio cons.>

CJ.6.22.8.1a: Imperator Justinus

Quae in eundem modum erunt observanda, quamvis non heredes instituere, sed legata solum vel fideicommissa et in summa quae codicillis habentur congrua duxerit ordinanda. <a 521 D. k. Iun. Constantinopoli Iustiniano et Valerio cons.>

CJ.6.22.8.1b: Imperator Justinus

(1) at cum humana fragilitas mortis praecipue cogitatione turbata minus memoria possit res plures consequi, patebit eis licentia voluntatem suam sive in testamenti vel in codicilli tenore compositam cui velint scribendam credere, ut in eodem postea collocatis testibus et tabulario, re etiam (ut dictum est) patefacta, cuius causa convocati sunt, et chartula prometur, quam susceptam testatori recitabit tabularius simul et testibus, ut, ubi tenor eorum cunctis innotuerit, elogium ipse suum profiteatur agnoscere et ex animi sui quae lecta sunt disposuisse sententia, et in fine subscriptio sequatur testium nec non omnium signacula tam testium (prout dictum est) quam tabularii. <a 521 D. k. Iun. Constantinopoli Iustiniano et Valerio cons.>

CJ.6.22.8.2: Imperator Justinus

Sed quia tabulariorum copia non in omnibus locis datur quaerentibus, iubemus, ubi tabularius reperiri non possit, octavum adhiberi testem, ut, quod tabulario pro supra dicto modo commisimus, id per octavum testem effectum capiat: libera potestate concedenda suas voluntates in praedictum modum ordinantibus chartulam ita subscriptam, ita denique consignatam, ut antelatae formae declarant, cui velint ex testibus custodiendam mandare. sic fieri namque confidimus, ut non recipiat se tantum in caecis testandi licentia, sed ne locum quidem ullum relinquat insidiis tot oculis spectata, tot insinuata sensibus, tot insuper in tuto locata manibus. <a 521 D. k. Iun. Constantinopoli Iustiniano et Valerio cons.>

CJ.6.22.9pr.: Imperator Justinianus

Furiosum in suis indutiis ultimum condere elogium posse, licet ab antiquis dubitabatur, tamen et retro principibus et nobis placuit: nunc autem hoc decidendum est, quod simili modo antiquos animos movit, si coepto testamento furor eum invasit. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.22.9.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque tale testamentum hominis, qui in ipso actu testamenti adversa valetudine tentus est, pro nihilo esse. sin vero voluerit in dilucidis intervallis aliquod condere testamentum vel ultimam voluntatem et hoc sana mente et inceperit facere et consummaverit nullo tali morbo interveniente, stare testamentum sive quamcumque ultimam voluntatem censemus, si et alia omnia accesserint, quae in huiusmodi actibus legitima observatio sequitur. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.22.10pr.: Imperator Justinianus

Discretis surdo et mutus, quia non semper huiusmodi vitia sibi concurrunt, sancimus, si quis utroque morbo simul laborat, id est ut neque audire neque loqui possit, et hoc ex ipsa natura habeat, neque testamentum facere neque codicillos neque fideicommissum relinquere neque mortis causa donationem celebrare concedatur nec libertatem sive vindicta sive alio modo imponere: eidem legi tam masculos quam feminas oboedire imperantes. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.22.10.1: Imperator Justinianus

Ubi autem et in huiusmodi vitiis non naturalis sive masculo sive feminae accedit calamitas, sed morbus postea superveniens et vocem abstulit et aures conclusit, si ponamus huiusmodi

personam litteras scientem, omnia, quae priori interdiximus, haec ei sua manu scribenti permittimus. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>
CJ.6.22.10.2: Imperator Justinianus

(1) sin autem infortunium discretum est, quod ita raro contingit, et surdis, licet naturaliter huiusmodi sensus variatus est, tamen omnia facere et in testamentis et in codicillis et in mortis causa donationibus et in libertatibus et in aliis omnibus permittimus. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.22.10.3: Imperator Justinianus

Si enim vox articulata ei a natura concessa est, nihil prohibet eum omnia quae voluit facere, quia scimus quosdam iuris peritos et hoc subtilius cogitasse et nullum esse exposuisse, qui penitus non exaudit, si quis supra cerebrum illius loquatur, secundum quod iuventio celso placuit. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.22.10.4: Imperator Justinianus

In eo autem, cui morbus superveniens auditum tantummodo abstulit, nec dubitari potest, quin possit omnia sine aliquo obstaculo facere. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.22.10.5: Imperator Justinianus

Sin vero aures quidem apertae sint et vocem recipientes, lingua autem penitus praepedita, licet a veteribus auctoribus saepius de hoc variatum est, attamen si et hunc peritum litterarum esse proponamus, nihil prohibet et eum scribentem omnia facere, sive naturaliter sive per interventum morbi huiusmodi infortunium ei accessit. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.22.10.6: Imperator Justinianus

Nulla discrimine neque in masculis neque in feminis in omni ista constitutione servando. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.22.11pr.: Imperator Justinianus

Nemo ex lege, quam nuper promulgavimus, in rebus, quae parentibus adquiri non possunt, existimet aliquid esse innovandum, et permissum fuisse filiis familias cuiuscumque gradus vel sexus testamenta facere, sive sine patris consensu bona possideant secundum nostrae legis distinctionem, sive cum eorum voluntate. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.22.11.1: Imperator Justinianus

Nulla etenim modo hoc eis permittimus, sed antiqua lex per omnia conservetur, quae filiis familias nisi in casibus certis testamenta facere nullo concedit modo, et in his personis, quae huiusmodi facultatem habere iam concessae sunt. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.22.12: Imperator Justinianus

Omnes omnino, quibus quasi castrensia peculia habere ex legibus concessum est, habeant licentiam in ea tantummodo ultimas voluntates condere secundum nostrae constitutionis tenorem, quae talibus testamentis de inofficiosi querella immunitatem praestavit. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.23.0. De testamentis: quemadmodum testamenta ordinantur.

CJ.6.23.1: Imperator Hadrianus

Testes servi an liberi fuerunt, non oportet in hac causa tractari, cum eo tempore, quo testamentum signabatur, omnium consensu liberorum loco habiti sunt nec quisquam eis usque adhuc status controversiam moverit. * Hadr. A. Catonio vero. * < sine die et cons.>

CJ.6.23.2: Imperator Alexander Severus

Publicati semel testamenti fides, quamvis ipsa materia, in qua primum a testatore scriptum relictum fuit, casu qui probatur intercidit, nihilo minus valet. * Alex. A. expedito. * <a 225 pp. k. Iun. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.6.23.3: Imperator Alexander Severus

Ex imperfecto testamento nec imperatorem hereditatem vindicare saepe constitutum est. licet enim lex imperii sollemnibus iuris imperatorem solverit, nihil tamen tam proprium imperii est, ut legibus vivere. * Alex. A. Antigono. * <a 232 pp. xi k. Ian. lupo et maximo cons.>

CJ.6.23.4: Imperator Gordianus

Si in nomine praenomine seu cognomine testator erravit nec tamen de quo senserit incertum sit, error huiusmodi nihil officit veritati. * Gord. A. Rufino. * <a 239 pp. xii k. Aug. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.6.23.5: Imperatores Valer., Gallien.

Neque professio neque adseveratio nuncupantium filios, qui non sunt, veritati praeiudicant: et quae ut filiis testamento relinquuntur, iuxta ea quae a principibus statuta sunt non deberi certi iuris est. * Valer. et Gallien. AA. Lucillo. * <a 254 accepta iiii non. Iul. Valeriano ii et Gallieno AA. cons.>

CJ.6.23.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Verba testamenti, quibus mater vestra decedens nihil se cuiquam donasse significavit, si res se aliter habet, fidem veri non perfringunt. * Diocl. et Maxim. AA. terentiae. * <a 285 pp. iii non. Nov. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.6.23.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Errore scribentis testamentum iuris sollemnitas mutilari nequaquam potest, quando minus scriptum, plus nuncupatum videtur. et ideo recte testamento facto, quamquam desit " heres esto", consequens est existente herede legata sive fideicommissa iuxta voluntatem testatoris oportere dari. * Diocl. et Maxim. AA. rufinae. * <a 290 pp. xvii k. Febr. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.23.8pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Casus maioris ac novi contingentis ratione adversus timorem contagionis, quae testes deterret, aliquid de iure laxatum est: non tamen prorsus reliqua etiam testamentorum sollemnitas perempta est. * Diocl. et Maxim. AA. Marcellino. * <a 290 s. k. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.23.8.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Testes enim huiusmodi morbo oppresso eo tempore iungi atque sociari remissum est, non etiam conveniendi numeri eorum observatio sublata. <a 290 s. k. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.23.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si non speciali privilegio patriae tuae iuris observatio relaxata est et testes non in conspectu testatoris testimoniorum officio functi sunt, nullo iure testamentum valet. * Diocl. et Maxim. AA. patrocliae. * <a 290 pp. k. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.23.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si testamentum iure factum sit et heres sit capax, auctoritate rescripti nostri rescindi non oportet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menophiliano. * <a 293 s. xv k.... AA. cons.>

CJ.6.23.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non idcirco minus iure factum testamentum suas obtinet vires, quod post mortem testatoris subtractum probatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zetho. * <a 293 s. prid non. Iul. AA. cons.>

CJ.6.23.12pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si unus de septem testibus defuerit vel coram testatore omnes eodem loco testes suo vel alieno anulo non signaverint, iure deficiat testamentum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. matroniae. * <a

293 s. prid. non. Iul. Philippopoli AA. cons.>

CJ.6.23.12.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De his autem, quae interleta sive supra scripta dicis, non ad iuris sollemnitatem, sed ad fidei pertinet quaestionem, ut appareat, utrum testatoris voluntate emendationem meruerunt, vel ab altero inconsulte deleta sunt, an ab aliquo falso haec fuerint commissa. <a 293 s. prid. non. Iul. Philippopoli AA. cons.>

CJ.6.23.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Testandi causa de pecunia sua legibus certis facultas, non iurisdictionis mutare formam vel iuri publico derogare cuiquam permissum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. euripidi. * <a 294 s. vi k. Dec. cc. cons.>

CJ.6.23.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non codicillum, sed testamentum aviam vestram facere voluisse institutio et exhereditatio facta probant evidenter. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Achilleo. * <a 294 s. id. Dec. cc. cons.>

CJ.6.23.15pr.: Imperator Constantinus

Quoniam indignum est ob inanem observationem irritas fieri tabulas et iudicia mortuorum, placuit ademptis his, quorum imaginarius usus est, institutioni heredis verborum non esse necessariam observantiam, utrum imperativis et directis verbis fiat an inflexa. * Const. A. ad pop. * <a 339 s. D. k. Febr. laodiceae Constantio A. ii et Constante A. cons.>

CJ.6.23.15.1: Imperator Constantinus

Nec enim interest, si dicatur " heredem facio" vel " instituo" vel " volo" vel " mando" vel " cupio" vel " esto" vel " erit", sed quibuslibet confecta sententiis, quolibet loquendi genere formata institutio valeat, si modo per eam liquebit voluntatis intentio, nec necessaria sint momenta verborum, quae forte seminecis et balbutiens lingua profudit. <a 339 s. D. k. Febr. laodiceae Constantio A. ii et Constante A. cons.>

CJ.6.23.15.2: Imperator Constantinus

Et in postremis ergo iudiciis ordinandis amota erit sollemnium sermonum necessitas, ut, qui facultates proprias cupiunt ordinare, in quacumque instrumenti materia conscribere et quibuscumque verbis uti liberam habeant facultatem. <a 339 s. D. k. Febr. laodiceae Constantio A. ii et Constante A. cons.>

CJ.6.23.16pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Non dubium nec incertum est, sicut imperatoribus, ita qualibet dignitate vel potestate decoratis viris tam hereditatem quam legatum seu fideicommissum relinqui posse. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 380 s. D. k. Iul. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.6.23.16.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Illud adiciendum est, ut, qui ex testamento vel ab intestato heres extiterit, etsi voluntas defuncti circa legata seu fideicommissa seu libertates legibus non sit subnixa, tamen, si sua sponte agnoverit, implendi eam necessitatem habeat. <a 380 s. D. k. Iul. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.6.23.17: Imperatores Arcadius, Honorius

Testamentum non ideo infirmari debet, quod diversis hoc deficiens nominibus appellavit, cum superflua non noceant. namque necessaria praetermissa imminuunt contractus et testatoris officium voluntati, non abundans cautela. * Arcad. et Honor. AA. aeternali procons. Asiae. * <a 396 D. xii k. April. Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.6.23.18: Imperatores Arcadius, Honorius

Testamenta omnia ceteraque, quae apud officium censuale publicari solent, in eodem reserventur

nec usquam permittatur fieri ulla translatio. mos namque retinendus est fidelissimae vetustatis, quem si quis in hac urbe voluerit immutare, irritam mortuorum videri faciet voluntatem. * Arcad. et Honor. AA. Africano pu. * <a 397 D. vi k. Oct. Constantinopoli Caesario et Attico cons.>

CJ.6.23.19pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Omnium testamentorum sollemnitate superare videatur, quod insertum mera fide precibus inter tot nobiles probatasque personas etiam conscientiam principis tenet. * Honor. et Theodos. AA. Iohanni pp. * <a 413 D. xii k. Mart. Ravennae post consulatum Honorii viii et Theodosii v AA.>

CJ.6.23.19.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Sicut igitur securus erit, qui actis cuiuscumque iudicis aut municipum aut auribus privatorum mentis suae postremum publicavit iudicium, ita nec de eius umquam successione tractabitur, qui nobis mediis et toto iure, quod nostris est scriniis constitutum, teste succedit. <a 413 D. xii k.

Mart. Ravennae post consulatum Honorii viii et Theodosii v AA.>

CJ.6.23.19.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Nec sane illud heredibus nocere permittimus, si rescripta nostra nihil de eadem voluntate responderit. voluntates etenim hominum audire volumus, non iubere, ne post sententiam nostram inhibatum videatur commutationis arbitrium, cum hoc ipsum, quod per supplicationem nostris auribus intimatur, ita demum firmum sit, si ultimum comprobatur nec contra iudicium suum defunctus postea venisse detegitur. <a 413 D. xii k. Mart. Ravennae post consulatum Honorii viii et Theodosii v AA.>

CJ.6.23.19.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Ne quid sane praetermississe credamur huiusmodi institutionis successoribus designatis, omnia quae scriptis heredibus competunt iubemus eos habere nec super bonorum possessionis petitione ullam controversiam nasci, cum pro herede agere cuncta sufficiat et ius omne ipsa complere aditio videatur. <a 413 D. xii k. Mart. Ravennae post consulatum Honorii viii et Theodosii v AA.>

CJ.6.23.19.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Omnibus etenim praestandum esse censemus, ut libero arbitrio, cui testandi facultas suppetit, successorem suum oblati possit precibus declarare et stabile sciat esse quod fecerit, nec institutus heres pertimescat, cum oblatas preces secundum voluntatem defuncti idoneis possit testibus approbare, si ei alia nocere non possunt. <a 413 D. xii k. Mart. Ravennae post consulatum Honorii viii et Theodosii v AA.>

CJ.6.23.20pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Nolumus convelli deficientium scriptas iure ac sollemniter voluntates, dum quoddam morientis supremum et non adscriptum processisse confirmatur arbitrium, tamquam patrimonium suum ad nos deficiens maluerit pertinere. * Honor. et Theodos. AA. edict. ad pop. urb. constantinopolit. * <a 416 D. iiiii id. Mart. Constantinopoli Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.6.23.20.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Omnibus enim privatis et militantibus interdiciamus, ut huiusmodi perhibeant testimonia, et falsi criminis reos teneri praecipimus, si, cum scriptae iure ac sollemniter deficientium extiterint voluntates, non scriptum aliquid sub nostrorum nominum mentione falso adstruere moliantur. <a 416 D. iiiii id. Mart. Constantinopoli Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.6.23.20.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Nemo itaque relictus heres vel legibus ad successionem vocatus nostrum vel potentium nomen horrescat: nemo ferre testimonia in hunc modum vel suscipere gestis huiusmodi voces audeat nostro vel etiam privatorum potentium nomine. <a 416 D. iiiii id. Mart. Constantinopoli

Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.6.23.21pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hac consultissima lege sancimus licere per scripturam conficiantibus testamentum, si nullum scire volunt quae in eo scripta sunt, signatam vel ligatam vel tantum clausulam involutamque proferre scripturam vel ipsius testatoris vel cuiuslibet alterius manu conscriptam, eamque rogatis testibus septem numero civibus Romanis puberibus omnibus simul offerre signandam et subscribendam, dum tamen testibus praesentibus testator suum esse testamentum dixerit quod offertur eique ipse coram testibus sua manu in reliqua parte testamenti subscripserit: quo facto et testibus uno eodemque die ac tempore subscribentibus et consignantibus valere testamentum nec ideo infirmari, quod testes nesciant quae in eo scripta sunt testamento. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.23.21.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si litteras testator ignoret vel subscribere nequeat, octavo subscriptore pro eo adhibito eadem servari decernimus. <a 439 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.23.21.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In omnibus autem testamentis, quae praesentibus vel absentibus testibus dictantur, superfluum est uno eodemque tempore exigere testatorem et testes adhibere et dictare suum arbitrium et finire testamentum. sed licet alio tempore dictatum scriptumve proferatur testamentum, sufficiet uno eodemque die nullo actu interveniente testes omnes, videlicet simul nec diversis temporibus, subscribere signareque testamentum. <a 439 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.23.21.2a: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Finem autem testamenti subscriptiones et signacula testium esse decernimus. non subscriptum namque a testibus ac signatum testamentum pro imperfecto haberi convenit. <a 439 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.23.21.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ex imperfecto autem testamento voluntatem tenere defuncti, nisi inter solos liberos a parentibus utriusque sexus habeatur, non volumus. <a 439 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.23.21.3a: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si vero in huiusmodi voluntate liberis alia sit extranea mixta persona, certum est eam voluntatem, quantum ad illam dumtaxat permixtam personam pro nullo haberi, sed liberis ad crescere. <a 439 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.23.21.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Per nuncupationem quoque, hoc est sine scriptura, testamenta non alias valere sancimus, nisi septem testes, ut supra dictum est, simul uno eodemque tempore collecti testatoris voluntatem ut testamentum sine scriptura facientis audierint. <a 439 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.23.21.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quis autem testamento iure perfecto postea ad aliud pervenerit testamentum, non alias quod ante factum est infirmari decernimus, quam id, quod secundum facere testator instituit, iure fuerit consummatum, nisi forte in priore testamento scriptis his, qui ab intestato ad testatoris hereditatem successionemve venire non poterant, in secunda voluntate testator eos scribere instituit, qui ab intestato ad eius hereditatem vocantur. eo enim casu, licet imperfecta videatur scriptura posterior, infirmato priore testamento secundam eius voluntatem non quasi testamentum, sed quasi voluntatem intestati valere sancimus. <a 439 D. prid. id. Sept.

Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.23.21.5a: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In qua voluntate quinque testium iuratorum depositiones sufficient: quo non facto valebit primum testamentum, licet in eo scripti videantur extranei. <a 439 D. prid. id. Sept.

Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.23.21.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Illud etiam huic legi perspeximus inserendum, ut etiam Graece omnibus liceat testari. <a 439 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.23.22: Imperator Zeno

Dictantibus testamenta vel aliam quamlibet ultimam voluntatem legatum vel fideicommissum vel quodcumque aliud quolibet legitimo titulo testatorem posse relinquere minime dubitandum est. testibus etiam ad efficiendam voluntatem adhibitis pro suo libitu quod voluerit testator relinquere non prohibetur. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 480 D. k. Mai. Constantinopoli Basilio Iuniore vc. cons.>

CJ.6.23.23: Imperator Justinus

Consulta divalia, quibus considerate prospectum est, ne voluntates ultimae deficientium in hac regia urbe confectae apud alium aperiri possint quam virum clarissimum pro tempore census magistrum, monumentis intervenientibus pro iuris ordine, neve in hereditate, cuius summa centum aureorum pretium non excedit, mercedis quicquam aut sumptuum censum administrantes aut censualis apparitio super intimandis isdem elogiis audeant adsequi, firma nunc quoque edicimus ac repetita promulgatione non solum iudices quorumlibet tribunalium, verum etiam defensores ecclesiarum, quos turpissimum intimationis genus inrepserat, praemonendos censemus, ne rem attingant, quae nemini prorsus omnium secundum constitutionum praecepta quam census magistro competit. absurdum est namque, si promiscuis actibus rerum turbentur officia et alii creditum alius subtrahat, ac praecipue clericis, quibus opprobrium est, si peritos se velint disceptationum esse forensium: poena etiam feriendis temeratoribus praesentis sanctionis quinquaginta librarum auri. nec enim concedendum est, ut suprema vota deficientium eversionis quicquam ex incongrua insinuatione contrahant, dum res ab incongruis usurpatur audacter. * Iustinus A. Archelao pp. * <a 524 D. xiii k. Dec. Constantinopoli Iustino A. ii et Opilione cons.>

CJ.6.23.24: Imperator Justinianus

Ambiguitates, quae vel imperitia vel desidia testamenta conscribentium oriuntur, reseandas esse censemus et, sive institutio heredum post legatorum dationes scripta sit vel alia praetermissa sit observatio non ex mente testatoris, sed vitio tabellionis vel alterius qui testamentum scribit, nulli licentiam concedimus per eam occasionem testatoris voluntatem subvertere vel minuere. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Ian. dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.23.25: Imperator Justinianus

Praeposteri reprehensionem, quam novella constitutio in dotalibus instrumentis sustulisse noscitur, in aliis quoque omnibus tam contractibus quam testamentis tollimus, ut tali exceptione cessante et stipulatio et alii contractus et testatoris voluntas indubitate valeat, exactione videlicet post condicionem vel diem competente. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 s. D. vii id. Dec. dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.23.26: Imperator Justinianus

In testamentis sine scriptis faciendis omnem formalem observationem penitus amputamus, ut, postquam septem testes convenerint, satis sit voluntatem testatoris vel testatricis simul omnibus manifestari significantis, ad quos substantiam suam pervenire vellet vel quibus legata vel

fideicommissa vel libertates diserneret, etiamsi non ante huiusmodi dispositionem praedixerit testator vel testatrix illa formalia verba: ideo eosdem testes convenisse, quod sine scriptis suam voluntatem vel testamentum componere censuit. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 s. D. iiii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.23.27pr.: Imperator Justinianus

Sancimus, si quis legitimo modo condidit testamentum et post eius confectionem decennium profluxit, si quidem nulla innovatio vel contraria voluntas testatoris apparuit, hoc esse firmum. quod enim non mutatur, quare stare prohibetur? quemadmodum enim, qui testamentum fecit et nihil voluit contrarium, intestatus efficitur? * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. April.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.27.1: Imperator Justinianus

Sin autem in medio tempore contraria voluntas ostenditur, si quidem perfectissima est secundi testamenti confectio, ipso iure prius tollitur testamentum. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.27.2: Imperator Justinianus

Sin autem testator tantummodo dixerit non voluisse prius stare testamentum, vel aliis verbis utendo contrariam aperuit voluntatem, et hoc vel per testes idoneos non minus tribus vel inter acta manifestaverit et decennium fiat emensum, tunc irritum esse testamentum tam ex contraria voluntate quam ex cursu temporali. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.27.3: Imperator Justinianus

Aliter etenim testamenta mortuorum per decennii transcursionem evanescere nullo patimur modo, prioribus constitutionibus, quae super huiusmodi testamentis vacuandis latae fuerant, penitus antiquandis. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.28pr.: Imperator Justinianus

Cum antiquitas testamenta fieri voluit nullo actu interveniente et huiusmodi verborum compositio non rite interpretata paene in perniciem et testantium et testamentorum procederet, sancimus in tempore, quo testamentum conditur vel codicillus nascitur vel ultima quaedam dispositio secundum pristinam celebratus observationem (nihil enim ex ea penitus immutandum esse censemus), ea quidem, quae minime necessaria sunt, nullo procedere modo, quippe causa subtilissima proposita ea quae superflua sunt minime debent intercedere. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.28.1: Imperator Justinianus

Si quid autem necessarium advenerit et in ipsum corpus laborantis respiciens contigerit, id est vel victus necessarii vel potionis oblatio vel medicaminis datio vel impositio, quibus relictis ipsa sanitas testatoris periclitatur, vel si quis necessarius naturae usus ad depositionem superflui ponderis immineat vel testatori vel testibus, non esse ex hac causa testamentum subvertendum licet morbus comitialis, quod et factum esse comperimus, uni ex testibus contigerit, sed eo quod urguet et imminet repleto vel deposito iterum solita per testamenti factionem adimpleri. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.28.2: Imperator Justinianus

Et si quidem a testatore aliquid fiat testibus Paulisper separatis, cum coram his facere aliquid naturale testator erubescat, iterum introductis testibus consequentiam factionis testamenti procedere. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.28.3: Imperator Justinianus

Si tamen in quendam vel quosdam testium aliquid tale contingat, si quidem ex brevi temporis

intervallo necessitas potest transire, iterum eorundem testium reversum expectari et sollemnia peragi. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.28.4: Imperator Justinianus

Sin autem longiore spatio refectio fortuiti casus indigeat, et maxime si salus testatoris periclitantis immineat, tunc illo vel illis testibus, circa quos aliquid tale eveniet, separatis alios subrogari et ab eo vel ab eis tam testatorem quam alios testes sciscitari, si ea, quae eorum praesentiam antecedunt, omnia coram eis processissent. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.28.5: Imperator Justinianus

Et si hoc fuerit undique manifestum, tunc eos vel eum una cum aliis testibus ea quae oportet facere, etsi in medio subscriptiones testium iam fuerant subsecutae. sic etenim et naturae medemur et mortuorum elogia in suo statu facimus permanere. <a 530 D. vi k. April.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.28.6: Imperator Justinianus

Cum autem constitutione, quae de testamentis ordinandis processit, cavetur, quatenus septem testium praesentia in testamentis requiratur et subscriptio a testatore fiat vel alio pro eo, et constitutio sic edixit: " octavo subscriptore adhibito", et quidam testamentum suum omne manu propria conscripsit et post eius litteras testes adhibiti suas subscriptiones supposuerunt aliaque omnia sollemniter in testamento peracta sunt et testamentum ex hoc, de quo dubitatur, irritum factum est, eandem constitutionem corrigentes sancimus, si quis sua manu totum testamentum vel codicillum conscripserit et hoc specialiter in scriptura reposu erit, quod sua manu hoc confecit, sufficiat ei totius testamenti scriptura et non alia subscriptio requiratur neque ab eo neque pro eo ab alio , sed sequantur huiusmodi scripturam et litterae testium et omnis quae expectatur observatio, et sit testamentum validum, et codicillus, si quinque testium litterae testatoris scripturae coadunentur, in sua firmitate remaneat, et nemo callidus machinator huiusmodi iniquitatis in posterum inveniatur. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.23.29pr.: Imperator Justinianus

Iubemus omnimodo testatorem, si vires ad scribendum habeat, nomen heredis vel heredum in sua subscriptione vel in quacumque parte testamenti ponere, ut sit manifestum secundum illius voluntatem hereditatem esse transmissam. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. k. Mart.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.23.29.1: Imperator Justinianus

Sin autem forsitan ex morbi acerbitate vel litterarum imperitia hoc facere minime poterit, testibus testamenti praesentibus nomen vel nomina heredis vel heredum ab eo nuncupari, ut omnimodo sciant testes, si non ipse subscribere potest, qui sunt scripti heredes, et ita certo heredis nomine successio procedat. <a 531 D. k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.23.29.2: Imperator Justinianus

Si enim talis est testator, qui neque scribere neque articulate loqui potest, mortuo similis est et falsitas in elogiis committitur, quam, ut exul fiat a re publica nostra, maxime in testamentorum confectione cupientes hanc edictalem legem in orbem terrarum ponimus. <a 531 D. k. Mart.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.23.29.3: Imperator Justinianus

Quod si non fuerit observatum et nomen heredis vel heredum non fuerit manu testatoris scriptum vel voce coram testibus nuncupatum, hoc testamentum stare minime patimur vel in totum, si tota

heredum nomina fuerint praetermissa, vel in eius heredis institutionem, cuius nomen neque lingua neque manus testatoris significavit. <a 531 D. k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.23.29.4: Imperator Justinianus

Sed ne aliqua forsitan oblivio testium animis incumbat pluribus interdum nominibus heredum expressis, ipsi testes in suis subscriptionibus, cum testator non haec scripserit, sed nuncupaverit, eorum nomina scribere non differant ad aeternam rei memoriam. <a 531 D. k. Mart.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.23.29.5: Imperator Justinianus

Sin vero ipse testator in qualicumque parte testamenti nomina heredum (sicut dictum est) scripserit, supervacuum est testes in sua subscriptione hoc exprimere , cum forsitan nescire eos testator suos heredes voluit et semel causa ex ipsius testatoris scriptura appareat. <a 531 D. k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.23.29.6: Imperator Justinianus

Oportet enim omnimodo vel ex litteris testatoris vel ex voce quidem testatoris, litteris autem testium, qui ad elogium conficiendum fuerint convocati, nomina manifestari heredum. quemadmodum enim in elogio, quod sine scriptura conficitur, necesse est testatorem voce exprimere nomen vel nomina heredum, ita oportet et in testamentis per scripturam conficiendis, cum ipse testator manu sua scribere heredes vel noluerit vel minime potuerit, voce tamen eius eos manifestari. <a 531 D. k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.23.29.7: Imperator Justinianus

Quae in posterum tantummodo observari censemus, ut, quae testamenta post hanc novellam nostri numinis legem conficiuntur, haec cum tali observatione procedant: quid enim antiquitas peccavit, quae praesentis legis inscia pristinam secuta est observationem? scituris et tabellionibus et his qui conficienda testamenta procurant, quod, si aliter facere ausi fuerint, poenam falsitatis non evitabunt, quasi dolose in tam necessaria causa versati. <a 531 D. k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.23.30: Imperator Justinianus

Nostram provisionem, maxime circa ultima elogia defunctorum, nunc etiam extendi properamus. unde cum invenimus quasdam controversias veteribus iuris interpretatoribus exortas propter testamentum, quod legitimo modo conditum est septemque testium signa habens, postea fortuito casu vel per ipsius testatoris operam lino toto vel plurima eius parte incisa in ambiguitatem inciderit, solitum ei praebemus remedium sancientes, si quidem testator linum vel signacula inciderit vel abstulerit utpote voluntate eius mutata, testamentum non valere: sin autem ex alia quacumque causa hoc contigerit, durante testamento scriptos ad hereditatem vocari, maxime cum nostra constitutio, quam super tuitione testamentorum promulgavimus, testatorem disposuit vel sua manu nomen heredis scribere vel, si imperitia litterarum vel adversa valitudine seu alio modo hoc facere non potest, testes ipsos audito nomine heredis sub praesentia ipsius testatoris nomen heredis suis subscriptionibus declarare. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.23.31pr.: Imperator Justinianus

Et ab antiquis legibus et a diversis retro principibus semper rusticitati consultum est et in multis legum subtilitatibus stricta observatio eis remissa est, quod ex ipsis rerum invenimus documentis. cum enim testamentorum ordinatio sub certa definitione legum instituta est, homines rustici et quibus non est litterarum peritia quomodo possunt tantam legum subtilitatem

custodire in ultimis suis voluntatibus? ideo ad dei humanitatem respicientes necessarium duximus per hanc legem eorum simplicitati subvenire. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 534 D. iii non. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.23.31.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque in omnibus quidem civitatibus et in castris orbis Romani, ubi et leges nostrae manifestae sunt et litterarum viget scientia, omnia, quae etiam libris nostrorum digestorum seu institutionum et imperialibus sanctionibus nostrisque dispositionibus in condendis testamentis cauta sunt, observari nullamque ex praesenti lege fieri innovationem. <a 534 D. iii non. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.23.31.2: Imperator Justinianus

In illis vero locis, in quibus raro inveniuntur homines litterati, per praesentem legem rusticanis concedimus antiquam eorum consuetudinem legis vicem obtinere, ita tamen, ut, ubi scientes litteras inventi fuerint, septem testes, quos ad testimonium vocari necesse est, adhibeantur et unusquisque pro sua persona subscribat: ubi autem non inveniuntur litterati, septem testes et sine scriptura testimonium adhibentes admitti. <a 534 D. iii non. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.23.31.3: Imperator Justinianus

Si autem in illo loco minime inventi fuerint septem testes, usque ad quinque modis omnibus testes adhiberi iubemus: minus autem nullo modo concedimus. <a 534 D. iii non. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.23.31.4: Imperator Justinianus

Si vero unus aut duo vel plures scierint litteras, liceat his pro ignorantibus litteras, praesentibus tamen, subscriptionem suam imponere, sic tamen, ut ipsi testes cognoscant testatoris voluntatem et maxime quem vel quos heredes sibi relinquere voluerit, et hoc post mortem testatoris iurati deponant. <a 534 D. iii non. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.23.31.5: Imperator Justinianus

Quod igitur quisque rusticorum, sicut praedictum est, pro suis rebus disposuerit, hoc omnimodo legum subtilitate remissa firmum validumque consistat. <a 534 D. iii non. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.24.0. De heredibus instituendis et quae personae heredes institui non possunt.

CJ.6.24.1: Imperator t. ael. ant.

Qui deportantur, si heredes scribantur, tamquam peregrini capere non possunt, sed hereditas in ea causa est, in qua esset, si scripti non fuissent. * T. Ael. Ant. A. antestiano. * < sine die et cons.>

CJ.6.24.2: Imperator Antoninus

Pater tuus si ex residua parte heres institutus est, quam alter heres scriptus capere non posset, isque ad nullam partem hereditatis propter condicionem suam admitti potuit, ex asse heres extitit: nam residui commemoratio etiam totum admittit. * Ant. A. Caecilio. * <a 212 pp. xv k. Iul. Romae duobus aspris cons.>

CJ.6.24.3pr.: Imperator Alexander Severus

Cum proponas alexandrum equitem testamento primo loco Iulianum ut libertum suum heredem instituisse eique substituisse his verbis: " quod si ex aliqua causa primus hereditatem meam adire noluerit vel non potuerit, tunc in locum secundum heredem substituo vitalem", post mortem autem testatoris Iulianum servum communem fuisse defuncti militis et zoili fratris eius apparuerit, an tu ex substitutione admittereris, voluntatis est quaestio. * Alex. A. vitali mil. * <a 223 pp. vi k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.24.3.1: Imperator Alexander Severus

Nam si credens eum proprium et suum libertum heredem instituit nec per eum ad alium quemquam hereditatem pertinere voluit, extitit condicio substitutionis tibi que delata hereditas est. <a 223 pp. vi k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.24.3.2: Imperator Alexander Severus

Quod si verba substitutionis subscriptae ad ius rettulit, ut si nec per semet ipsum alium fecisset heredem (potuit enim quamvis iubente domino nolle adire), ita demum substitutus vocaretur, si tamen paruit domino et adiit, substitutioni locus non est. <a 223 pp. vi k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.24.4: Imperator Gordianus

Si pater tuus eum quasi filium heredem instituit, quem falsa opinione ductus suum esse credebatur, non instituturus, si alienum nosset, isque postea subditicius esse ostensus est, auferendam ei successionem divi severi et Antonini placitis continetur. * Gord. A. ulpio. * <a 238 pp. prid. non. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.6.24.5: Imperator Gordianus

Non ideo minus uxor iure heres videtur instituta, quod non uxor, sed adfinis testamento nominata est. * Gord. A. cassiano. * <a 241 pp. v k. Oct. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.6.24.6: Imperator Philippus

Si compensandi debiti gratia uxor maritum fecit heredem, desiderio tuo praeter portionem hereditatis debitum quoque restitui postulantis non tantum iuris severitas, verum etiam defunctae voluntas refragatur. * Philippo. A. et Philippo. c. Antonio. * <a 246 pp. xii k. Mart. Praesente et Albino cons.>

CJ.6.24.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec apud peregrinos fratrem sibi quisquam per adoptionem facere poterat. cum igitur, quod patrem tuum voluisse facere dicis, irritum sit, portionem hereditatis, quam is adversus quem supplicas velut adoptatus frater heres institutus tenet, restitui tibi curae habebit praeses provinciae. * Diocl. et Maxim. AA. zizoni. * <a 285 pp. iii non. Dec. Diocletiano ii et Aristobulo cons.>

CJ.6.24.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Collegium, si nullo speciali privilegio subnixum sit, hereditatem capere non posse dubium non est. * Diocl. et Maxim. AA. Hadriano. * <a 290 pp. x k. Iun. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.24.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Extraneum etiam cum morietur heredem scribi placuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iuliae. * <a 293 pp. xvi k. Nov. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.24.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neque per se heredes institutos, quibus hoc concessum non est, neque per servos proprios hereditatem posse quaerere dictat iuris ratio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Asclepiadae. * <a 294 s. xvi k. Sept. Sirmii cc. cons.>

CJ.6.24.11: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Extraneum etiam penitus ignotum heredem quis instituere potest. * Theodos. et Valentin. AA. Hierio pp. * <a 428 D. x k. Mart. Constantinopoli felice et Tauro cons.>

CJ.6.24.12: Imperator Leo

Hereditatis vel legati seu fideicommissi aut donationis titulo domus aut annonae civiles aut quaelibet aedificia vel mancipia ad ius inclitae urbis vel alterius cuiuslibet civitatis pervenire possunt. * Leo A. Erythrio pp. * <a 469 D. v k. Mart. Marciano et Zenone cons.>

CJ.6.24.13: Imperator Justinianus

Quotiens certi quidem ex certa re scripti sunt heredes vel certis rebus pro sua institutione

contenti esse iussi sunt, quos legatariorum loco haberi certum est, alii vero ex certa parte vel sine parte, qui pro veterum legum tenore ad certam unciarum institutionem referuntur, eos tantummodo omnibus hereditariis actionibus uti vel conveniri decernimus, qui ex certa parte vel sine parte scripti fuerint, nec aliquam deminutionem earundem actionum occasione heredum ex certa re scriptorum fieri. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.6.24.14pr.: Imperator Justinianus

Cum in libris ulpiani, quos ad massurium sabinum scripsit, talis species relata est, hanc apertius expedire nobis visum est. * Iust. A. Iohanni pp. * <d. iii k. Aug. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.24.14.1: Imperator Justinianus

Quidam testamentum faciens ita instituit: " Sempronius plotii heres esto". veteres quidem existimabant errorem nominis esse et sic institutionem valere, quasi testator plotius nominaretur et Sempronium sibi scripsisset heredem. <d. iii k. Aug. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.24.14.2: Imperator Justinianus

Sed huiusmodi sententiam crassiorem esse existimamus: neque enim sic homo supinus, immo magis stultus invenitur, ut suum nomen ignoret. sed si quidem ipse testator plotio cuidam heres extitit, manifestissimum esse sibi Sempronium heredem instituisse, ut per mediam ipsius personam plotii heres efficiatur: et hoc argumentamur ex antiqua regula, quae voluit heredem heredis testatoris esse heredem. <d. iii k. Aug. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.24.14.3: Imperator Justinianus

Sin autem nihil tale factum est, supervacuum esse et inanem huiusmodi institutionem, nisi prius herede plotio sibi instituto sic adiecit: " Sempronius plotii heres esto". tunc etenim existimandum est eum dixisse, si non plotius heres sibi fuerit, tunc Sempronium in locum partemve plotii ex substitutione vocari, ut ita ex consequentia verborum plotius quidem institutus, Sempronius autem substitutus inveniatur. <d. iii k. Aug. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.24.14.4: Imperator Justinianus

Sin autem neque ipse testator plotio heres extitit neque plotium heredem antea scripsit et sic Sempronium plotio heredem voluit esse, nullius esse momenti talem institutionem, cum non est verisimile in suum nomen quendam errasse. <d. iii k. Aug. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.25.0. De institutionibus seu substitutionibus sub condicione factis.

CJ.6.25.1: Imperatores Severus, Antoninus

Cum avum maternum ea condicione filiam tuam heredem instituisse proponas, si anthylli filio nupsisset, non prius eam heredem existere, quam condicioni paruerit aut anthylli filio recusante matrimonium impeditum fuerit, manifestum est. * Sev. et Ant. AA. Alexandro. * <a 199 pp.K.Oct. Anullino et Frontone cons.>

CJ.6.25.2pr.: Imperator Antoninus

Condicioni, sub qua testamento matris tuae heres instituta es, si non paruisti, substitutio locum habet. nec enim videri potest sub specie turpium nuptiarum viduitatem tibi indixisse, cum te filio sororis suae consobrino tuo probabili consilio matrimonio iungere voluerit. * Ant. A. Cassiae. * <a 213 pp.Viii id.Mart.Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.25.2.1: Imperator Antoninus

Nec extraordinario auxilio indiges, cum ex his quae libello complexa es declaretur non per eum stetisse, quominus supremae voluntati matris tuae testatricis satisfieret. <a 213 pp.Viii

id.Mart.Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.25.3: Imperator Antoninus

Si mater vos sub condicione emancipationis heredes instituit et, priusquam voluntati defunctae pareretur, sententiam pater meruit vel aliter defunctus est, morte eius vel alio modo patria potestate liberati ius adeundae hereditatis cum sua causa quaesistis. * Ant. A. maxentio et aliis. * <a 216 s.Prid.K.Mai. Sabino et anullio cons.>

CJ.6.25.4pr.: Imperator Alexander Severus

Si pater filium quem in potestate habebat sub condicione, quae in ipsius potestate non erat, heredem scripsit nec in defectum eius exheredavit, iure testatus non videtur. * Alex. A. Aemilio. * <a 224 pp.Vi.K.April.Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.25.4.1: Imperator Alexander Severus

Cum autem trans mare et longe te agentem sub hac condicione heredem scriptum esse dicas, si in patriam, quae in provincia Mauritaniae erat, regressus fuisses, nec exheredatum te adleges, si in eum locum non redisses, manifestum est multis casibus non voluntariis sed fortuitis evenire potuisse, ut eam implere non posses: et ideo adire non prohiberis hereditatem. <a 224 pp.Vi.K.April.Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.25.5pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Reprehendenda tu magis es quam mater tua. illa enim si heredem te sibi esse vellet, id quod est inutile, matrimonium te dirimere cum viro non iuberet. * Valer. et Gallien. AA. maximae. * <a 257 pp.Xii k. Dec. Valeriano iiii et Gallieno iii AA.Cons.>

CJ.6.25.5.1: Imperatores Valer., Gallien.

Tu porro voluntatem eius divortio comprobasti: oportuerat autem, etsi condicio huiusmodi admitteretur, praeferre lucro concordiam maritalem. enimvero cum boni mores haec observari vetent, sine ullo damno coniunctionem retinere potuisti. <a 257 pp.Xii k. Dec. Valeriano iiii et Gallieno iii AA.Cons.>

CJ.6.25.5.2: Imperatores Valer., Gallien.

Redi igitur ad maritum sciens hereditatem matris, etiamsi redieris, retenturam, quippe quam retineres, licet prorsus ab eo non recessisses. <a 257 pp.Xii k. Dec. Valeriano iiii et Gallieno iii AA.Cons.>

CJ.6.25.7pr.: Imperator Justinianus

Generaliter sancimus, si quis ita verba sua composuerit, ut edicat: " si filius vel filia intestatus vel intestata" vel etiam " sine liberis" aut " sine nuptiis decesserit", et ipse vel ipsa vel liberos sustulerit vel nuptias contraxerit sive testamentum fecerit, firmiter res possideri et non esse locum substitutioni vel restitutioni: si enim nihil ex his fuerit subsecutum, tunc valere condicionem et res secundum verba testamenti restitui, ut incertus successionis morientis exitus videatur certo substitutionis vel restitutionis fine concludi. cui enim ferendus est intellectus, si forsitan testamentum quidem non fecerit, posteritatem autem habuerit, propter huiusmodi verborum angustias liberos eius omni paene fructu paterno defraudari? viam itaque impiam obstruentes, ut ne quis et alius deviaverit, huiusmodi facimus sanctionem et hanc legem in perpetuum valituram inducimus tam patribus quam liberis gratam: quo exemplo etiam aliis personis, licet extraneae sunt, de quibus huiusmodi aliquod scriptum fuerit, medemur. * Iust. A. ad senatum. * <a 530 D. xi k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.25.7.1: Imperator Justinianus

Cum autem invenimus excelsi ingenii Papinianum in huiusmodi casu, in quo pater filio suo substituit nulla liberorum ex his procreandorum adiectione habita, ex optimo intellectu disposuisse evanescere substitutionem, si is qui substitutione praegravatus est pater efficiatur et

liberos sustulerit, intellegentem non esse verisimile patrem, si de nepotibus cogitaverit, talem fecisse substitutionem: humanitatis intuitu hoc et latius et pinguius interpretandum esse credidimus. <a 530 D. xi k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.25.7.2: Imperator Justinianus

Et si quis naturales habuerit filios et partem eis reliquerit vel dederit usque ad modum, quem nos statuimus, et substitutioni eos subiugaverit nulla liberorum eorum mentione facta, et hic intellegi evanescere substitutionem, liberis eam excludentibus et intellectu optimo his qui ad substitutionem vocantur obsistente et non concedente ad eos eam partem venire, sed ad filios vel filias, nepotes vel neptes, pronepotes vel proneptes morientis transmittente, et non aliter substitutione locum accipiente, nisi ipsi liberi sine iusta subole decesserint: ut, quod inter iustos liberos sanctum est, hoc et in naturales filios extendatur. <a 530 D. xi k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.25.7.3: Imperator Justinianus

Quae omnia et in legatis vel fideicommissis specialibus locum habere sancimus. <a 530 D. xi k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.25.8pr.: Imperator Justinianus

Si quis heredem scripserit sub tali condicione: " si ille consul fuerit factus" vel " praetor", vel ita filiam suam heredem instituerit: " si nupta erit", vivo autem testatore vel ille consul processerit vel praetor fuerit factus vel filia eius nupta fuerit et adhuc vivo testatore consulatum quidem vel praeturam illi deposuerint, filia autem eius diverterit, omni dubitatione veterum explosa sancimus, quandocumque impleta fuerit condicio, sive vivo eo sive mortis tempore sive post mortem, condicionem videri esse completam. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. viii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.25.8.1: Imperator Justinianus

Quod et in legatis et in fideicommissis et in libertatibus obtinendum esse censemus, ne, dum nimia utimur circa huiusmodi sensus subtilitate, iudicia testantium defraudentur. <a 531 D. viii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.25.9pr.: Imperator Justinianus

Si testamentum ita scriptum inveniatur: " ille heres esto secundum condiciones infra scriptas", si quidem nihil est adiectum neque aliqua condicio in testamento posita est, supervacuum esse condicionum pollicitationem sancimus et testamentum puram habere institutionem. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. vi k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.25.9.1: Imperator Justinianus

Et argumento utimur, quod Papinianus respondit vicos rei publicae relictos, qui proprios fines habebant, non ideo ex fideicommisso minus deberi, quod testator fines eorum et certaminis formam, quam celebrari singulis annis voluit, alia scriptura se declaraturum promisit ac postea morte praeventus non fecit. <a 531 D. vi k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.25.9.2: Imperator Justinianus

Sin autem condiciones quasdam in quavis parte testamenti posuit, tum videri ab initio condicionalem esse institutionem et sic omnia compleri, tamquam si testator ipsas institutiones eisdem condicionibus copulasset, quae infra scriptae sunt. <a 531 D. vi k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.25.10pr.: Imperator Justinianus

Cum quidam praegnantem habens coniugem scripsit heredem ipsam quidem uxorem suam ex parte, ventrem vero ex alia parte, et adiecit, si non postumus natus fuerit, alium sibi esse

heredem, postumus autem natus impubes decessit, dubitabatur, quid iuris sit, tam ulpiano quam Papiniano viris disertissimis voluntatis esse quaestionem scribentibus, cum opinabatur Papinianus ideo testatorem voluisse postumo nato et impubere defuncto matrem magis ad eius venire successionem quam substitutum. si enim et suae substantiae partem uxori dereliquit, multo magis et luctuosam hereditatem ad matrem venire curavit. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. iii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.25.10.1: Imperator Justinianus

Nos itaque in hac specie Papiniani dubitationem resecantes substitutionem quidem in huiusmodi casu, ubi postumus natus adhuc impubes viva matre decesserit, respuendam esse censemus. tunc autem tantummodo substitutionem admittimus, cum postumus minime editus fuerit vel post eius partum mater prior decesserit. <a 531 D. iii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.26.0. De impuberum et de aliis substitutionibus.

CJ.6.26.1: Imperator t. ael. ant.

Cum heredes ex disparibus partibus instituti et invicem substituti sunt nec in substitutione facta est ullarum partium mentio, verum est non alias partes testatorem substitutioni tacite inseruisse, quam quae manifeste in institutione expressae sunt. * T. Ael. Ant. A. Secundo. * <a 146 D. Claro ii et Severo cons.>

Claro ii et Severo cons.>

CJ.6.26.2: Imperatores Severus, Antoninus

Hereditatem quidem intestati filii delatam tibi dubitari non oportet. substitutio enim testamento patris facta ad pubertatis tempora porrigi non potest, quia ipso et aliis non eiusdem condicionis heredibus institutis et invicem substitutis propter eorum personam, quibus in unum casum dumtaxat substitui potest, etiam in filio idem debere servari et ratio suadet et divus marcus pater constituit. * Sev. et Ant. AA. phronimae. * <a 204 pp. vi k. Aug. Cilone et Libone cons.>

CJ.6.26.3pr.: Imperator Alexander Severus

Heres instituta matris testamento si successionem ex testamento omisisti et ab intestato bonorum possessionis ius habere voluisti, substituto locum quin feceris, in dubium non venit. * Alex. A. achillae. * <a 223 pp. xi k. Sept. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.26.3.1: Imperator Alexander Severus

Proinde si substitutus hereditatem amplexus est, actionibus quae adversus matrem competebant ipsum convenire, non successionem ab intestato potes vindicare. <a 223 pp. xi k. Sept. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.26.4: Imperator Alexander Severus

Quamvis placuerat substitutionem impuberis, qui in potestate testatoris fuerit, a parente factam ita: " si heres non erit" porrigi ad eum casum, quo, posteaquam heres extitit, impubes decessit, si modo non contrariam defuncti voluntatem extitisse probetur: cum tamen proponas ita substitutionem factam esse: " si mihi firmianus filius et aelia uxor mea (quod abominor) heredes non erunt, in locum eorum publius firmianus heres esto", manifestum est in eum casum factam substitutionem, quo utrique heredum substitui potuit. * Alex. A. firmiano. * <a 225 pp. iiii k. Iul. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.6.26.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Post aditam hereditatem directae substitutiones non impuberibus filiis factae expirare solent. * Diocl. et Maxim. AA. Hadriano. * <a 290 pp. X k. Iun. ipsis iiii et AA. cons.>

CJ.6.26.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Testamento iure facto multis institutis heredibus et invicem substitutis, adeuntibus suam portionem coheredum etiam invitis repudiantium ad crescit portio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.

quintiano. * <a sine die et consule >

CJ.6.26.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si testamento facto intra pupillarem aetatem et in sua potestate constitutae filiae, si intra pubertatem decesserit, directis verbis pater substituit, heredem te factum ex testamento post eventum condicionis intestati successionem exclusisse constitit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Feliciano. * <a 293 s.K.Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.26.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Precibus tuis manifestius exprimere debueras, maritus quondam tuus miles defunctus, quem testamento facto heredem communem vestrum filium instituisse proponis et secundum heredem scripsisse, utrumne in primum casum an filio suo, quem habuit in potestate mortis tempore, si intra quartum decimum aetatis suae annum an postea decesserit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. petroniae. * <a 293 s.K.Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.26.8.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nam non est incerti iuris, quod, si quidem in patris militis positus potestate primo casu tantum habuit substitutum et patri heres extitit, eo defuncto ad te omnimodo eius pertineat successio. <a 293 s.K.Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.26.8.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si vero substitutio in secundum casum vel expressa vel compendio non usque ad certam aetatem facta reperiatur, si quidem infra pubertatem decessit, eos habeat heredes, quos pater ei constituit et adierunt hereditatem: si vero post pubertatem, te eius successionem obtinente velut ex causa fideicommissi bona, quae cum moreretur patris eius fuerunt, a te possunt petere. <a 293 s.K.Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.26.9pr.: Imperator Justinianus

Humanitatis intuitu parentibus indulgemus, ut, si filium vel nepotem vel pronepotem cuiuscumque sexus habeant nec alia proles descendentium eis sit, iste tamen filius vel filia vel nepos vel neptis vel pronepos vel proneptis mente captus vel mente capta perpetuo sit, vel si duo vel plures isti fuerint, nullus vero eorum saperet, liceat isdem parentibus legitima portione ei vel eis relicta quos voluerint his substituere, ut occasione huiusmodi substitutionis ad exemplum pupillaris nulla querella contra testamentum eorum oriatur, ita tamen, ut, si postea resipuerit vel resipuerint, talis substitutio cesset, vel si filii aut alii descendentes ex huiusmodi mente capta persona sapientes sint, non liceat parenti qui vel quae testatur alios quam ex eo descendentes unum vel certos vel omnes substituere. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. iii id.Dec.

Constantinopoli dn.Iustiano A. pp. ii cons.>

CJ.6.26.9.1: Imperator Justinianus

Sin vero etiam alii liberi testatori vel testatrici sint sapientes, ex his vero personis quae mente captae sunt nullus descendat, ad fratres eorum unum vel certos vel omnes eandem fieri substitutionem oportet. <a 528 D. iii id.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.26.10pr.: Imperator Justinianus

Cum quidam duobus impuberibus filiis suis heredibus institutis adiecit, si uterque impubes decesserit, illum sibi esse heredem, et dubitabatur apud antiquos legum auctores, utrumne tunc voluit substitutum admitti, cum uterque filius eius in prima aetate decesserit, an alterutro decedente ilico substitutus in eius partem succedat, placuit Sabino substitutionem tunc locum habere, cum uterque decesserit: cogitasse enim patrem primo decedente fratrem suum in eius portionem succedere. * Iust. A. Iohanni.Pp. * <a 531 D. vi k.Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.26.10.1: Imperator Justinianus

Nos eiusdem sabini veriorem sententiam existimantes non aliter substitutionem admittendam esse censemus, nisi uterque eorum in prima aetate decesserit. <a 531 D. vi k.Aug.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.26.11pr.: Imperator Justinianus

Si quis duobus heredibus institutis filio suo impuberi eos una cum alio tertio substituit et verba testamenti ita composuerit: " quisquis mihi heres erit, et titius filio meo heres esto", secundum quod apud ulpianum invenimus, mortuo impubere filio quaerebatur, quomodo ad substitutionem vocentur tres substituti: utrumne duo priores, qui et patri heredes fuerant scripti, in dimidiam vocantur et titius in reliquam dimidiam, an tres substituti unusquisque ex triente ad substitutionem vocantur? alia applicata dubitatione, si quis ita heredem scripserit: " titius una cum filiis suis et Sempronius heredes mihi sunt". et in Praesente etenim specie quaerebatur secundum ulpianum voluntas testantis: utrumne titium una cum suis filiis in dimidiam vocat et Sempronium in aliam dimidiam, an omnes in virilem portionem? * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.26.11.1: Imperator Justinianus

Nobis autem in prima quidem specie videtur tres substitutos unumquemque in trientem vocari, in secunda autem specie, cum et natura pater et filius eadem persona paene intelleguntur, dimidiam quidem partem Titio cum filiis, alteram autem partem Sempronio adsignari. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.0. De necessariis et servis heredibus instituendis vel substituendis.

CJ.6.27.1: Imperator pertinax

Is, qui solvendo non est, heredem necessarium etiam in fraudem creditorum relinquere potest. sed si pignori datus fuisti et in eadem causa permansisti, nec ab eo quidem debitore qui solvendo non fuit liber et heres necessarius existere potuisti. * pertinax A. lucretio. * <a 193 pp.Xi k.April.Falcone et claro cons.>

CJ.6.27.2: Imperator Antoninus

Cum vos servi constituti sub appellatione libertorum heredes scripti essetis, ea scriptura benigna interpretatione perinde habenda est, ac si liberi et heredes instituti fuissetis. quod in legato locum non habet. * Ant. A. aufidio. * <a 196 accepta vii k.Mart.Prisco et apollinari cons.>

CJ.6.27.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tutor ancillam tuam contubernio suo coniunxit ac post heredem instituit, neque dominium ex huiusmodi facto tibi auferri potuit et, ut eius aditione iussu tuo tibi per hanc successio quaeratur, iure concessam habes facultatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. felici. * <a 293 s.Xvi k.Ian. Sirmi AA.Cons.>

CJ.6.27.4pr.: Imperator Justinianus

Cum quidam suum pupillum heredem instituit et servo directis verbis libertatem reliquit et in secundo gradu, in quo pupillarem substitutionem faciebat, ipsum servum sine libertate pupillo suo substituit, quaerebatur inter prudentes, si ex huiusmodi substitutione heres necessarius pupillo existat. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k.Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Cons. >

CJ.6.27.4.1: Imperator Justinianus

Causa etenim altercationis ex vetere regula orta est, quia omnibus placuerat hunc servum necessarium heredem domino fieri, cui in eodem gradu et hereditas et libertas relinquebatur, in praesenti autem non in unum tam libertas quam substitutio congregata est, sed in alium et alium gradum. <a 530 D. xv k.Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Cons. >

CJ.6.27.4.2: Imperator Justinianus

Nobis itaque eandem altercationem decidentibus mirabile visum est, si quis putet ex huiusmodi scrupulositate impediri testatoris voluntatem, et maxime domini, et existimet non fieri servum heredem necessarium, sed ei licentiam praestet et libertatem consequi et hereditatem respuere et domini voluntati reclamare: qui si hoc differre temptaverit, etiam puniendus est. sit itaque et vivo pupillo liber, quia testator hoc voluit, et mortuo pupillo necessarius heres, quia et hoc testator voluit. <a 530 D. xv k.Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss. >

CJ.6.27.5pr.: Imperator Justinianus

Quidam, cum testamentum conderet, duobus heredibus scriptis unum quidem ex parte instituit, servum autem suum, cuius et nomen addidit, ex reliqua parte sine libertate scripsit heredem et postea eundem servum alii legavit, vel post institutionem heredis servum per legatum alii adsignavit et tunc heredem eum sine libertate instituit: et dubitabatur, si huiusmodi legatum vel institutio aliquas vires potest habere et cui acquiritur legatum vel institutio. * Iust. A. Iohanni pp.

* <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.5.1: Imperator Justinianus

Dubitationis autem materia erat, quod adhuc servum suum constitutum heredem sine libertate scripserat, et tanta inter veteres exorta est contentio, ut vix possibile sit videri eandem decidere.

<a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.5.1a: Imperator Justinianus

Sed antiquitatem quidem haec altercantem relinquendum est. nobis autem alius modus huiusmodi decisionis inventus est, quia semper vestigia voluntatis sequimur testatorum. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.5.1b: Imperator Justinianus

Cum igitur invenimus a nostro iure hoc esse inductum, ut, si quis servum suum tutorem filiis suis reliquerit sine libertate, ex ipsa tutelae datione praesumatur etiam libertatem ei favore pupillorum imposuisse, quare non hoc et in hereditate et humanius et favore libertatis inducimus, ut, si quis servum suum scripserit heredem sine libertate, omnimodo civis Romanus efficiatur? <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.5.1c: Imperator Justinianus

Quo inducto neque adquisitio neque tam effusus veterum atque inextricabilis tractatus locum habeat. neque enim ferendum est supponere quosdam ita esse supinos, ut eundem servum et heredem instituunt sine libertate et item alii per legatum eundem servum adsignent. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.5.1d: Imperator Justinianus

Sed cum veteres et aliam proposuerunt ambiguitatem dicentes, si quis servum suum in testamento quidem heredem ex parte sine libertate scripsisset, in codicillis autem libertatem ei reliquisset, si possit institutio valere et ille tam heres quam liber fieri, ne videatur per codicillos hereditas confirmari, in quibus hereditas dari secundum veterem regulam non potest: nos in tali dispositione, licet in codicillis fuerit scripta, et libertatem et hereditatem simul servis per nostram liberalitatem et benignam interpretationem indulgemus, ut gratulentur, cum non servi remaneant, sed et liberti et heredes efficiantur, cum tanta in eos nostri numinis benivolentia effusa est, ut, etsi libertas eis neque testamento neque codicillis data est, tamen hereditate servis relicta quasi iniunctam et libertatem esse videri. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.5.2: Imperator Justinianus

Illo videlicet observando, ut, si legatum vel fideicommissum eis sine libertate relinquatur, maneat in servitute. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis

vv. cc.>

CJ.6.27.5.2a: Imperator Justinianus

Non tamen ita impii heredes existant, ut liberalitatem testatoris servilis laboris debita remuneratione defraudare conentur et non derelictum, licet adhuc servis constitutis, donent. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.5.3: Imperator Justinianus

Quae iuris nostri definitio etiam ad aliam speciem dubitatam benigne extendatur. si quis etenim in principali testamento servum suum cuidam legaverit, in pupillari autem substitutione eundem servum filio suo sine libertate substituerit, quaerebatur, sive utilis esset talis substitutio et per servum legatum substitutio post mortem pupilli legatario acquiritur, sive inutilis est huiusmodi substitutio, quia sine libertate in servum proprium facta est. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.5.3a: Imperator Justinianus

Melius itaque nobis videtur legatario eum non statim acquiri sancire, sed expectandum esse substitutionis eventum. et si quidem pupillo mortuo locus fuerit substitutioni, et liber et heres efficiatur: sin autem substitutio minime locum habuerit, forsitan pupillo iam in pubertatem perveniente, tunc ad legatarii dominium transeat. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.5.3b: Imperator Justinianus

Quemadmodum enim veteres, si cum libertate substitutio fuisset, hoc inducebant quatenus in suspenso fiat libertas et statuliber intellegatur, ita et ex nostra interpretatione et sine adiectione libertatis in substitutione et liber et heres pupillo existat. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.27.6: Imperator Justinianus

Decisione nostra, quam fecimus sancientes eum, qui a domino suo sine libertate heres instituitur, videri libertatem accepisse, in propria firmitate durante, si quis servum suum pure quidem heredem instituit, libertatem autem sub condicione ei donavit, si quidem condicio talis sit, quae in potestate servi posita est: ille autem eam neglexerit minimeque compleverit, et libertate eum et hereditate sua culpa defraudari. sin autem casualis est condicio et ex fortunae insidiis defecerit, tunc humanitatis intuitu libertatem quidem ei omnimodo competere, hereditatem autem, si quidem solvendo sit, ad alios venire, quos leges vocabant, si non aliquis fuisset substitutus. sin autem solvendo non sit, ut necessarius he res constitutus simul et libertatem et hereditatem obtineat. tunc enim secundum definitionem tam veteris quam nostrae decisionis et liber et heres existat necessarius. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. ii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.28.0. De liberis praeteritis vel exheredatis.

CJ.6.28.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Cum post omnes heredum gradus exhereditatio scribatur, si adiciat testator ab omnibus se gradibus exheredare, non dubitatur iuri satisfactum. et ideo, etiamsi id non adiciatur, appareat tamen eum cum eo consilio scripsisse, ut ab omnibus exheredaret, recte factum testamentum videtur. * Sev. et Ant. AA. Fabio. * <a 204 pp. vi k. Iul. Cilone et Libone cons.>

CJ.6.28.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Proinde cum pater familias filiis institutis et invicem substitutis filiam exheredaverit, intellegendus est exheredationem ab utroque gradu fecisse. nam cum idem heredes instituti sunt, nulla ratio reddi potest, quare videatur in posteriore tantum casu exheredare voluisse. <a 204 pp. vi k. Iul. Cilone et Libone cons.>

CJ.6.28.2: Imperator Alexander Severus

Si avus tuus, qui patrem tuum et novercam aequis portionibus heredes instituit, cum te quoque haberet in potestate, testamento nominatim non exheredavit, mortuo patre tuo vivo avo sine impedimento legis vellaeae succedendo in patris tui locum rupisti avi testamentum et ad te hereditas eius tota pertinuit. * Alex. A. heraclidae. * <a 225 pp.Vi id.April.Fusco ii et Dextro cons.>

CJ.6.28.3: Imperator Justinianus

Si quis filium proprium ita exheredaverit: " ille filius meus alienus meae substantiae fiat", talis filius ab huiusmodi verborum conceptione non praeteritus, sed exheredatus intellegatur. cum enim manifestissimus est sensus testatoris, verborum interpretatio nusquam tantum valeat, ut melior sensu existat. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k.Mart.Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.28.4pr.: Imperator Justinianus

Maximum vitium antiquae subtilitatis praesenti lege corrigimus, quae putavit alia esse iura observanda in successione parentum, si ex testamento veniant, in masculis et in feminis, cum ab intestato simile ius utrique sexui servaverunt, et aliis verbis exheredari debere filium sanxerunt, aliis filiam, et inter nepotes exheredandos alia iura civilia, alia praetoris introduxerunt. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 d.K.Sept Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.28.4.1: Imperator Justinianus

Et si praeteritus fuerat filius, vel ipso iure testamentum evertibat vel contra tabulas bonorum possessionem in totum accipiebat, filia autem praeterita ius ad crescendi ex iure vetere accipiebat, ut eodem momento et testamentum patris quodammodo ex parte iure ad crescendi evertat et ipsa quasi scripta legis supponeretur, ex praetore autem habebat contra tabulas bonorum possessionem in totum, constitutio autem magni Antonini eam in tantum coartabat, in quantum ius ad crescendi competeat. qui enim tales differentias inducunt, quasi naturae accusatores existunt, cur non totos masculos generavit, ut, unde generentur, non fiant. <a 531 d.K.Sept Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.28.4.2: Imperator Justinianus

Nam haec corrigentes et maiorum nostrorum sequimur vestigia, qui eandem observationem colere manifestissimi sunt. scimus etenim antea simili modo et filium et alios omnes inter ceteros exheredatos scribere esse concessum, cum etiam centumviri aliam differentiam introduxerunt. <a 531 d.K.Sept Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.28.4.3: Imperator Justinianus

Et ex hac iniquitate vitium emersit, quale ex libris ulpiani, quos ad edictum fecit praetoris, inventum a triboniano viro gloriosissimo nostro quaestore ceterisque viris facundissimis compositoribus iuris enucleati ad nostras aures relatum est. <a 531 d.K.Sept Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.28.4.4: Imperator Justinianus

Nam cum ultimum adiutorium de inofficiosi querella positum est et nemo ex alio ortus praesidio ad hanc decurrere possit, inventa fuerat filia praeterita minus habens quam filia exheredata. cum enim per contra tabulas bonorum possessionem vel ius ad crescendi semissem substantiae filia praeterita accipiebat et omnibus legata praestare compellebatur, scilicet usque ad dodrantem suae portionis, remanebat ei rescuncia tantummodo in sua successione. <a 531 d.K.Sept Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.28.4.5: Imperator Justinianus

Quod si fuisset exheredata, quarta pars omnimodo totius substantiae ei relinqui debebat, et quam

iniuria dignam pater existimabat, amplius habebat ea, quam taciturnitate in institutione praeteriit: et si secundum nostrae constitutionis definitionem, quam de supplemento quadrantis posuimus, repletio fuerat introducta, simili modo exheredatae in quarta repletio accedebat et ita vitium permansit, ut nec ex nostra constitutione emendationem aliquam sentiret. <a 531 d.K.Sept Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.28.4.6: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, quemadmodum in successione parentum, quae ab intestato deferuntur, aequa lance et mares et feminae vocantur, ita et in scriptura testamentorum eas honorari et similibus verbis exheredationes nominatim procedere et contra tabulas possessionem talem habere, qualem filius suus vel emancipatus, ut et ipsa, si fuerit praeterita, ad instar filii emancipati vel sui vel testamentum ipso iure evertat vel per contra tabulas bonorum possessionem stare hoc non patiat. <a 531 d.K.Sept Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.28.4.7: Imperator Justinianus

Et hoc non solum in filiabus obtinere, sed etiam in nepotibus et in neptibus et deinceps observari censemus, si tamen ex masculis progeniti sunt. <a 531 d.K.Sept Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.28.4.8: Imperator Justinianus

Sed quia et aliud vitium fuerat sub obtentu differentiae introductum et alia iura exheredationis in postumis, alia in iam natis observabantur, cum necesse fuerat postumam inter ceteros exheredatam etiam legato honorari, filiam autem iam progenitam et sine datione, et hoc brevissimo incremento verborum ad plenissimam definitionem deduximus sancientes eadem iura obtinere et in postumis exheredandis, sive masculini sive feminini sexus sint, quae in filiis et filiabus iam statuimus, ut etiam ipsi vel ipsae nominatim exheredentur, id est postumi vel postumae facta mentione. <a 531 d.K.Sept Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.29.0. De postumis heredibus instituendis vel exheredandis vel praeteritis.

CJ.6.29.1: Imperator Antoninus

Si post testamentum factum, quo postumorum suorum nullam mentionem testator fecit, filiam suscepit, intestato vita functus est, cum agnatione postumae cuius non meminit testamentum ruptum sit: ex rupto autem testamento nihil deberi neque peti posse explorati iuris est. * Ant. A. brittiano. * <a 213 D. et pp. iiii k. Iul. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.29.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Uxor abortu testamentum mariti non solvi, postumo vero praeterito, quamvis natus ilico decesserit, non restitui ruptum iuris evidentissimi est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sotericho. * <a 294 s.Xii k.Mart. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.29.3pr.: Imperator Justinianus

Quod certatum est apud veteres, nos decidimus. cum igitur is qui in ventre portabatur praeteritus fuerat, qui, si ad lucem fuisset redactus, suus heres patri existeret, si non alius eum antecederet et nascendo ruptum testamentum faciebat, si postumus in hunc quidem orbem devolutus est, voce autem non emissa ab hac luce subtractus est, dubitabatur, si is postumus ruptum facere testamentum potest. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k.Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Cons.>

CJ.6.29.3.1: Imperator Justinianus

Veteres animi turbati sunt, quid de paterno elogio statuendum sit. cumque Sabiniani existimabant, si vivus natus est, etsi vocem non emisit, ruptum testamentum, apparet, quod, etsi

mutus fuerat, hoc ipsum faciebat, eorum etiam nos laudamus sententiam et sancimus, si vivus perfecte natus est, licet ilico postquam in terram cecidit vel in manibus obstetricis decessit, nihilo minus testamentum corrumpi, hoc tantummodo requirendo, si vivus ad orbem totus processit ad nullum declinans monstrum vel prodigium. <a 530 D. xv k.Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.29.4pr.: Imperator Justinianus

Quidam, cum testamentum faciebat, his verbis usus est: " si filius vel filia intra decem mensuum spatium post mortem meam fuerint editi, heredes sunt" vel ita dixit: " filius vel filia, qui intra decem menses proximos mortis meae nascentur, heredes sunt". iurgium antiquis interpretatoribus legum exortum est, an videantur non contineri testamento et hoc ruptum facere. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xii k.Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss. >

CJ.6.29.4.1: Imperator Justinianus

Nobis itaque eorum sententias decidentibus, cum frequentissimas leges posuimus testatorum voluntates adiuvantes, ex neutra huiusmodi verborum positione ruptum fieri testamentum videtur, sed sive vivo testatore sive post mortem eius intra decem menses a morte testatoris numerandos filius vel filia fuerint progeniti, maneat testatoris voluntas immutata, ne poenam patiatur praeteritionis, qui suos filios non praeteriit. <a 530 D. xii k.Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss. >

CJ.6.30.0. De iure deliberandi et de adeunda vel acquirenda hereditate.

CJ.6.30.1: Imperator Antoninus

Si a patre emancipata eo defuncto bonorum possessionem non agnovisti, frustra vereris, ne hereditati paternae sis obligata, quod servum eius nullo iure manumisisti resque et mancipia quaedam propter funeris impensas distraxisti. * Ant. A. titiae. * <a 214 pp. k. Iul. Messala et Sabino conss.>

CJ.6.30.2: Imperator Alexander Severus

Cum debitum paternum te exsolvisse adlegas pro portione hereditaria, agnovisse te hereditatem defuncti non ambigitur. * Alex. A. Florentino mil. * <a 223 pp. vi id. Febr. Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.6.30.3pr.: Imperator Gordianus

Si fratris tui filius mortis tempore in patris sui fuit potestate, sive ex asse heres institutus est, etiam clausis tabulis heres potuit existere, sive ex parte, nihilo minus statim suus heres ei extitit nec eapropter, quod intra paucos dies mortis patris sui concessit in fatum, tu ad eiusdem fratris tui potes accedere successionem. * Gord. A. Florentino mil. * <a 241 pp. xv k. Sept. Gordiano A. ii et Pompeiano conss.>

CJ.6.30.3.1: Imperator Gordianus

Quod si, cum sui iuris esset, ante aditam hereditatem decessit tuque fratri tuo legitimus heres extitisti seu intra tempora edicto praefinita bonorum possessionem agnovisti: quae facultatum sunt vel quae ab alio iniuria detinentur, praesidis diligentia tibi restituentur. <a 241 pp. xv k. Sept. Gordiano A. ii et Pompeiano conss.>

CJ.6.30.4: Imperator Dec.

Filio familias delata hereditate si pater pro herede voluntate filii gessit, sollemnitati iuris satisfactum videri saepe rescriptum est. * Dec. A. athenaidi. * <a 250 pp. x k. Mart. Decio A. et Grato conss.>

CJ.6.30.5: Imperatores Valer., Gallien.

Potuit pupillus pro herede tutore auctore gerendo consequi successionem, sed ipsius actus et voluntas fuit necessaria. nam si quid nesciente eo tutor egit, illi hereditatem non potuit acquirere.

* Valer. et Gallien. AA. Paulo. * <a 257 pp. xvi k. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.30.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si avia tua patrem tuum ex duabus unciis scripsit heredem, et sola animi destinatione pater tuus heres fieri poterat. igitur si testamento suo easdem uncias ad te petinere decrevit, apud rectorem provinciae duarum unciarum ius persequi poteris. * Diocl. et Maxim. AA. Philippoae. * <a 290 pp. xvi k. Aug. Sirmi ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.30.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quoniam sororem tuam prius defunctam esse proponis, quam cognosceret, an a fratre sibi aliquid hereditatis fuisset relictum, manifestum atque evidens est, antequam pro herede gereret vel bonorum possessionem admiserit, defunctam successionem eam non potuisse ad heredes suos transmittere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eusebio. * <a 293 pp. k. Mai. thiralli AA. cons.>

CJ.6.30.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet in continenti sui heredes se paternis non miscuerint bonis, tamen ignorantes delatam sibi esse hereditatem longi temporis praescriptione, quominus hanc recte vindicent, excludi non possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Claudio. * <a 293 s. xvii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.30.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si curatoris tui quondam testamento iure facto vel ab intestato legitima delata successio est, hoc casu ei qui non repudiavit hereditatem eam licet adire. rector igitur aditus provinciae, si hereditati necdum sunt obligati, eos an heredes sint interrogare debebit ac, si tempus ad deliberandum petierint, moderatum statuet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. platoni. * <a 293 s. xvi k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.30.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si te bonis paternis maior quinque et viginti annis miscuisti, neque inopia patris te excusat neque vis fratris portionem tuam vel testamentum eripientis arcere te exactione creditorum, qui iure civili pro hereditaria te portione conveniunt, potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sabinae. * <a 294 s. xvi k. Ian. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.30.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Renitente te pater tuus, in cuius fuisti potestate, neque spem delatae tibi legitimae quaerendae successionis absumere neque hereditarios manumittendo servos his praestare libertatem potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. philumena. * <a 294 s. vi id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.30.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Puberem agnoscentem bonorum possessionem, posteaquam ei fuit hereditas delata, pro herede gerere non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antonio. * <a 294 s. iii k. Dec. cc. cons.>

CJ.6.30.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Suum heredem omissa bonorum possessione paternam successionem obtinere potuisse certi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. archepolidi. * <a 294 s. iii id. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.6.30.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si sorori suae frater tuus civili vel honorario successit iure, licet res ex eius descendentes bonis non probetur tenuisse, heres tamen effectus contra possidentes experiri potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Flaviae. * <a 294 s. D. xviii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.6.30.15: Imperator Constantius

Non est dubium, si, priusquam filius iussu patris adierit hereditatem, propriae potestatis effectus est, arbitrio suo eundem hanc sibi potuisse quaerere. * Constantius A. ad leontium com. orientis. * <a 349 D. viii id. April. limenio et catulino cons.>

CJ.6.30.16: Imperatores Arcadius, Honorius

Nec emere nec donatum adsequi nec damnosam quisque hereditatem adire compellitur. * Arcad.

et Honor. AA. ennodio. * <a 395 D. vii k. Ian. Olybrio et Probino cons.>

CJ.6.30.17: Imperatores Arcadius, Honorius

Cretionum scrupulosam sollemnitatem hac lege penitus amputari decernimus. * Arcad. et Honor. AA. et Theodos. A. Anthemio pp. * <a 407 D. xvi k. April. Constantinopoli Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.6.30.18pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si infanti, id est minori septem annis, in potestate patris vel avi vel proavi constituto vel constitutae hereditas sit derelicta vel ab intestato delata a matre vel linea ex qua mater descendit vel aliis quibuscumque personis, licebit parentibus eius sub quorum potestate est adire eius nomine hereditatem vel bonorum possessionem petere. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum. * <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.30.18.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed si hoc parens neglexerit et in memorata aetate infans decesserit, tunc parentem quidem superstitem omnia ex quacumque successione ad eundem infantem devoluta iure patrio quasi iam infanti quaesita capere. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.30.18.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Parente vero non subsistente, si quidem post eius obitum tutor infanti sit vel datus fuerit, posse eum etiam adhuc infante pupillo constituto nomine eius adire hereditatem sive vivo parente sive post mortem eius ad eum devolutam vel bonorum possessionem petere et eo modo eidem infanti hereditatem quaerere. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.30.18.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sin vero vel non sit tutor vel, cum sit, ea facere neglexerit, tunc eodem infante in ea aetate defuncto omnes hereditates ad eum devolutas et non agnitas ita intellegi, quasi ab initio non essent ad eum delatae, et eo modo ad illas personas perveniant, quae vocabantur, si minime hereditas infanti fuisset delata. ea vero, quae de infante in potestate parentum constituto statuimus, locum habebunt et si quacumque causa sui iuris idem infans inveniatur. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.30.18.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sin autem septem annos aetatis pupillus excesserit et priore parente mortuo in pupillari aetate fati munus impleverit, ea obtinere praecipimus, quae veteribus legibus continentur, nulla dubietate relicta, quin pupillus post impletos septem annos suae aetatis ipse adire hereditatem vel possessionem bonorum petere consentiente parente, si sub eius potestate sit, vel cum tutoris auctoritate, si sui iuris sit, poterit vel, si non habeat tutorem, adire praetorem et eius decreto hoc ius consequi. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.30.19pr.: Imperator Justinianus

Cum antiquioribus legibus et praecipue in quaestionibus iulii Pauli invenimus filios familias paternam hereditatem deliberantes posse et in suam posteritatem hanc transmittere, et aliis quibusdam adiectis, quae in huiusmodi persona praecipua sunt: eam deliberationem et in omnes successores sive cognatos sive extraneos duximus esse protelandam. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.6.30.19.1: Imperator Justinianus

Ideoque sancimus: si quis vel ex testamento vel ab intestato vocatus deliberationem meruerit vel hoc quidem non fecerit, non tamen successioni renuntiaverit, ut ex hac causa deliberare videatur, sed nec aliquid gesserit, quod aditionem vel pro herede gestionem inducit, praedictum arbitrium

in successionem suam transmittat, ita tamen, ut unius anni spatii eadem transmissio fuerit conclusa. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.6.30.19.2: Imperator Justinianus

Et si quidem is, qui sciens hereditatem sibi esse vel ab intestato vel ex testamento delatam deliberatione minime petita intra annale tempus decesserit, hoc ius ad suam successionem intra annale tempus extendat. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.6.30.19.3: Imperator Justinianus

Si enim ipse, postquam testamentum fuerit insinuatum, vel ab intestato vel ex testamento vel aliter ei cognitum sit heredem eum vocatum fuisse, annali tempore translapso nihil fecerit, ex quo vel adeundam vel renuntiandam hereditatem manifestaverit, is cum successione sua ab huiusmodi beneficio excludatur. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.6.30.19.4: Imperator Justinianus

Sin autem instante annali tempore decesserit, reliquum tempus pro adeunda hereditate suis successoribus sine aliqua dubietate relinquat, quo completo nec heredibus eius alius regressus in hereditatem habendam servabitur. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.6.30.20pr.: Imperator Justinianus

Quidam elogio condito heredem scripsit in certas uncias et post certa verba testamenti eunem in alias uncias vel tantas vel quantascumque et tertio vel in aliam partem hereditatis vel quendam unciarum modum, ille autem unam institutionem vel duas admittens unam vel duas vel quantascumque respuendas esse censuit: quaerebatur apud veteres, si hoc ei facere permittitur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.30.20.1: Imperator Justinianus

Similique modo dubitabatur, si impuberem quis filium suum heredem ex parte instituit et quendam extraneum in aliam partem, quem pupillariter substituit, et postquam testator decessit, pupillus quidem patri heres extitit, extraneus autem hereditatem adiit, et postea adhuc in prima aetate pupillus constitutus ab hac luce subtractus est et pupillaris substitutio locum sibi vindicavit: cumque substitutus eandem partem admittere noluit, quaesitum est, si potest iam heres ex principali testamento factus pupillarem substitutionem repudiare. <a 531 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.30.20.2: Imperator Justinianus

Utamque igitur dubitationem simul decidendam esse censemus: placuit etenim nobis sive in institutionibus sive in pupillari substitutione, ut vel omnia admittantur vel omnia repudientur et necessitas imponatur heredi particulari facto vel aliam aut alias partes hereditatis admittere vel etiam substitutionem pupillarem. <a 531 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.30.21pr.: Imperator Justinianus

Cum aliquis scripsit heredem eum, qui de sua condicione ei qui dominium eius vindicabat in iudicio adversabatur, is autem qui dominum sese dicebat adire eum hereditatem imperabat, ut acquisitio hereditatis per eum celebretur, indignatus est quasi domino ei parere. dubitatio veteribus exorta est, si qua poena ei imponitur huiusmodi insolentiae. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.30.21.1: Imperator Justinianus

Veteres in multas retrahuntur sententias, sed nos eorum discordiam sic esse decidendam censemus, ut distinctio subtilis causae imponatur. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.30.21.2: Imperator Justinianus

Et si quidem ita scripta est institutio: " illum servum illius heredem instituo" , quia apertissimum est intuitu domini esse institutionem conscriptam, necesse est omnimodo per competentem iudicem eum compelli adire quidem hereditatem et eam acquirere, nulli autem ex postfacto subici gravamini, si liber pronuntietur, sed omne sive lucrum sive damnum ad eum redundare qui in servitutem eum trahebat et denegari ei et adversus eum omnes hereditarias actiones, nullo ex hoc ei praeiudicio generando. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.30.21.3: Imperator Justinianus

Sin autem quasi liber institutus est nulla domini vel servi mentione in institutione habita, tunc nullo compelli modo eum adire hereditatem nec denegari ei liberale iudicium, sed et hereditatem per suum ius decurrere et liberale iudicium suam expectare sententiam sive agente eo sive pulsato, ut, si quidem servus pronuntietur, tunc domino suo hereditatem acquirat, sin autem liber, eam adipiscatur, si adire maluerit. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.30.22pr.: Imperator Justinianus

Scimus iam duas esse promulgatas a nostra clementia constitutiones, unam quidem de his, qui deliberandum pro hereditate sibi delata existimaverunt, aliam autem de improvisis debitis et incertu exitu per diversas species eis imposito. sed etiam veterem constitutionem non ignoramus, quam divus Gordianus ad platonem scripsit de militibus, qui per ignorantiam hereditatem adierint, quatenus pro his tantummodo rebus conveniantur, quas in hereditate defuncti invenerint, ipsorum autem bona a creditoribus hereditariis non inquietentur: cuius sensus ad unam praefatarum constitutionum a nobis redactus est. arma etenim magis quam iura scire milites sacratissimus legislator existimavit. * Iust. A. ad senatum. * <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.1: Imperator Justinianus

Ex omnibus itaque istis unam legem colligere nobis apparuit esse humanum et non solum milites adiuvari huiusmodi beneficio, sed etiam ad omnes hoc extendere, non tantum si improvisum emerit debitum, sed etiam si onerosam quis inveniat esse quam adierit hereditatem. ita enim nec satis necessarium deliberationis erit auxilium, nisi hominibus formidolosis, qui et ea timent, quae nulla digna sunt suspitione. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.1a: Imperator Justinianus

Cum igitur hereditas ad quendam sive ex testamento sive ab intestato fuerit delata, sive ex asse sive ex parte, si quidem recta via adire maluerit hereditatem et spe certissima hoc fecerit vel sese immiscuerit, ut non postea eam repudiet, nullo indiget inventario, cum omnibus creditoribus suppositus est, utpote hereditate ei ex sua voluntate infixata. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.1b: Imperator Justinianus

Similique modo, si non titubante animo respuendam vel abstinendam esse crediderit hereditatem, ei apertissime intra trium mensuum spatium, ex quo ei cognitum fuerit scriptum se esse vel vocatum heredem, renuntiet nullo nec inventario faciendo nec alio circuitu expectando, et sit

alienus huiusmodi hereditate, sive onerosa sive lucrosa sit. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.2: Imperator Justinianus

Sin autem dubius est, utrumne admittenda sit nec ne defuncti hereditas, non putet sibi esse necessariam deliberationem, sed adeat hereditatem vel sese immisceat, omni tamen modo inventarium ab ipso conficiatur, ut intra triginta dies, post apertas tabulas vel postquam nota ei fuerit apertura tabularum vel delatam sibi ab intestato hereditatem cognoverit numerandos, exordium capiat inventarium super his rebus, quas defunctus mortis tempore habebat. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.2a: Imperator Justinianus

Et hoc inventarium intra alios sexaginta dies modis omnibus impleatur sub praesentia tabulariorum ceterorumque, qui ad huiusmodi confectionem necessarii sunt. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.2b: Imperator Justinianus

Subscriptionem tamen supponere heredem necesse est, significantem et quantitatem rerum et quod nulla malignitate circa eas ab eo facta vel facienda res apud eum remanent, vel si ignarus sit litterarum vel scribere praepeditur, speciali tabulario ad hoc solum adhibendo, ut pro eo litteras supponat, venerabili signo antea manu heredis praeposito, testibus videlicet adsumendis, qui heredem cognoscunt et iubenti ei tabularium pro se subscribere interfuerint. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.3: Imperator Justinianus

Sin autem locis, in quibus res hereditariae vel maxima pars earum posita est, heredes abesse contigerit, tunc eis unius anni spatium a morte testatoris numerandum damus ad huiusmodi inventarii consummationem: sufficit enim praefatum tempus, etsi longissimo spatio distant, tamen dare eis facultatem inventarii conscribendi vel per se vel per instructos procuratores in locis ubi res positae sunt mittendos. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.4: Imperator Justinianus

Et si praefatam observationem inventarii faciendi solidaverint, et hereditatem sine periculo habeant et legis falcidiae adversus legatarios utantur beneficio, ut in tantum hereditariis creditoribus teneantur, in quantum res substantiae ad eos devolutae valeant. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.4a: Imperator Justinianus

Et eis satisfaciant, qui primi veniant creditores, et, si nihil reliquum est, posteriores venientes repellantur et nihil ex sua substantia penitus heredes amittant, ne, dum lucrum facere sperant, in damnum incidant. sed si legatarii interea venerint, et eis satisfaciant ex hereditate defuncti vel ex ipsis rebus vel ex earum forsitan venditione. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.5: Imperator Justinianus

Sin vero creditores, qui ex post emensum patrimonium necdum completi sunt, superveniant, neque ipsum heredem inquietare concedantur neque eos qui ab eo comparaverunt res, quarum pretia in legata vel fideicommissa vel alios creditores processerunt: licentia creditoribus non deneganda adversus legatarios venire et vel hypothecis vel indebiti conditione uti et haec quae acceperint recuperare, cum satis absurdum est creditoribus quidem suum ius persequentibus legitimum auxilium denegari, legatariis vero, qui pro lucro certant, suas partes legem accomodare. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.6: Imperator Justinianus

Sin vero heredes res hereditarias creditoribus hereditariis pro debito dederint in solutum vel per dationem pecuniarum satis eis fecerint, liceat aliis creditoribus, qui ex anterioribus veniunt hypothecis, adversus eos venire et a posterioribus creditoribus secundum leges eas abstrahere vel per hypothecariam actionem vel per conditionem ex lege, nisi voluerint debitum eis offerre. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.7: Imperator Justinianus

Contra ipsum tamen heredem, secundum quod saepius dictum est, qui quantitatem rerum hereditarium expenderit, nulla actio extendatur. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.8: Imperator Justinianus

Sed nec adversus emptores rerum hereditiarum, quas ipse vendidit pro solvendis debitis vel legatis, venire alii concedatur, cum satis anterioribus creditoribus a nobis provisum est vel ad posteriores creditores vel ad legatarios pervenientibus et suum ius persequentibus. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.9: Imperator Justinianus

In computatione autem patrimonii damus ei excipere et retinere, quidquid in funus expendit vel in testamenti insinuationem vel inventarii confectionem vel in alias necessarias causas hereditatis approbaverit sese persolvisse. sin vero et ipse aliquas contra defunctum habebat actiones, non eae confundantur, sed similem aliis creditoribus per omnia habeat fortunam, temporum tamen praerogativa inter creditores servanda. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.10: Imperator Justinianus

Licentia danda creditoribus seu legatariis vel fideicommissariis, si maiorem putaverint esse substantiam a defuncto derelictam, quam heres in inventario scripsit, quibus voluerint legitimis modis quod superfluum est approbare, vel per tormenta forsitan servorum hereditariorum secundum anteriorem nostram legem, quae de quaestione servorum loquitur, vel per sacramentum illius, si aliae probationes defecerint, ut undique veritate exquisita neque lucrum neque damnum aliquod heres ex huiusmodi sentiat hereditate: illo videlicet observando, ut, si ex hereditate aliquid heredes subripuerint vel celaverint vel amovendum curaverint, postquam fuerint convicti, in duplum hoc restituere vel hereditatis quantitati computare compellantur. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.C c.>

CJ.6.30.22.11: Imperator Justinianus

Donec tamen inventarium conscribitur, vel si res praesto sint, intra tres menses, vel si afuerint, intra annale spatium secundum anteriorem distinctionem, nulla erit licentia neque creditoribus neque legatariis vel fideicommissariis eos inquietare vel ad iudicium vocare vel res hereditarias quasi ex hypothecarum auctoritate vindicare, sed sit hoc spatium ipso iure pro deliberatione heredibus concessum, nullo scilicet ex hoc intervallo creditoribus hereditariis circa temporalem praescriptionem praeiudicio generando. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.12: Imperator Justinianus

Sin vero, postquam adierint vel sese immiscuerint, praesentes vel absentes inventarium facere distulerint, et datum iam a nobis tempus ad inventarii confectionem effluxerit, tunc ex eo ipso, quod inventarium secundum formam praesentis constitutionis non fecerunt, et heredes esse omnimodo intellegantur et debitis hereditariis in solidum teneantur nec legis nostrae beneficio perfruantur, quam contemnendam esse censuerunt. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum

Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.13: Imperator Justinianus

Et haec quidem de his sancimus, qui deliberationem nullam petendam curaverint, quam putamus quidem penitus post hanc legem esse supervacuum et debere ei derogari: cum enim liceat et adire hereditatem et sine damno ab ea discedere ex praesentis legis auctoritate, quis locus deliberationi relinquatur? <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.13a: Imperator Justinianus

Sed quia quidam vel vana formidine vel callida machinatione pro deliberando nobis supplicandum esse necessarium existimant, quatenus eis liceat annale tempus tergiversari et hereditatem inspicere et alias contra eam machinationes excogitare et eandem deliberationem flebilibus adsertionibus repetita prece saepius accipere: ne quis nos putaverit antiquitatis penitus esse contemptores, indulgemus quidem eis petere deliberationem vel a nobis vel a nostris iudicibus, non tamen amplius ab imperiali quidem culmine uno anno, a nostris vero iudicibus novem mensibus, ut neque ex imperiali largitate aliud tempus eis indulgeatur, sed et, si fuerit datum, pro nihilo habeatur: semel enim et non saepius eam peti concedimus. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.14: Imperator Justinianus

Sin autem hoc aliquis fecerit et inventarium conscripserit (necesse enim est omnimodo deliberantes inventarium cum omni subtilitate facere), non liceat ei post tempus praestitutum, si non recusaverit hereditatem, sed adire maluerit, nostrae legis uti beneficio, sed in solidum secundum antiqua iura omnibus creditoribus teneatur. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.14a: Imperator Justinianus

Cum enim gemini tramites inventi sunt, unus quidem ex anterioribus, qui deliberationem dederunt, alter autem rudis et novus a nostro numine repertus, per quem et adeuntes sine damno conservantur, electionem ei damus vel nostram constitutionem eligere et beneficium eius sentire vel, si eam aspernamdam existimaverit et ad deliberationis auxilium convolaverit, eius effectum habere: et si non intra datum tempus recusaverit hereditatem, omnibus in solidum debitis hereditariis teneatur et non secundum modum parimonii, sed etsi exiguus sit census hereditatis, tamen quasi heredem eum in totum obligari, et sibi imputet, qui pro novo beneficio vetus elegit gravamen. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.14b: Imperator Justinianus

Et ideo et in ipsam deliberationis dationem et divinum rescriptum super hoc promulgandum hoc adici volumus, ut sciant omnes, quod omnimodo post petitam deliberationem, si adierint vel pro herede gesserint vel non recusaverint hereditatem, omnibus in solidum hereditariis oneribus teneantur. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.14c: Imperator Justinianus

Si quis autem temerario proposito deliberationem quidem petierit, inventarium autem minime conscripserit et vel adierit hereditatem vel minime eam repudiaverit, non solum creditoribus in solidum teneatur, sed etiam legis falcidiae beneficio minime utatur. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.14d: Imperator Justinianus

Quod si post deliberandum recusaverit inventario minime conscripto, tunc res hereditatis creditoribus vel his qui ad hereditatem vocantur legibus reddere compelletur, quantitate earum sacramento res accipientium manifestanda, cum taxatione tamen ab iudice statuenda. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.15: Imperator Justinianus

Notissimum autem est ex hac constitutione, quae omnes casus continet, nostris constitutionibus iam pro eisdem capitulis promulgatis esse derogatum, quarum alteri et Gordianae constitutionis sensus continebatur. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.30.22.16: Imperator Justinianus

Cum enim ampliore tractatu habito melior exitus inventus est et tribus constitutionibus in unum congregatis unus apparet et in milites et in alios omnes iuris probabilis articulus, quapropter ex anterioribus inquietari nostro subiectos imperio patimur? scilicet ut milites, etsi propter simplicitatem praesentis legis subtilitatem non observaverint, in tantum tamen teneantur, quantum in hereditate invenerint. quam patres conscripti, in huiusmodi casibus in posterum obtinere sancimus. <a 531 D. v k.Dec. Post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.31.0. De repudianda vel abstinenda hereditate.

CJ.6.31.1: Imperator Antoninus

Si paterna hereditate te abstinuisse constiterit et non ut heredem in domo, sed ut inquilinum vel custodem vel ex alia iusta ratione habitasse liquido fuerit probatum, ex persona patris conveniri te procurator meus prohibebit. * Ant. A. Muciano. * <a 214 pp.Id. iul.Messala et Sabino cons.>

CJ.6.31.2: Imperator Antoninus

Si paterna hereditate abstinuisti, non ideo, quod a creditoribus fundos comparasti, si modo id bona fide fecisti, a posterioribus, qui sub isdem obligationibus pecuniam crediderint, iure conveniris. * Ant. A. Severo. * <a 215 pp.V k.Iul.Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.6.31.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Suus heres exceptione pacti, qui testamentum iniustum adseverans postea nihil se de paterna successione petiturum non ex causa donationis, sed transigendi animo in iure professus est, cum respuere quaesitam nequiret hereditatem et transactio nullo dato vel retento seu promisso minime procedat, submoveri non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodotiano. * <a 294 sine die et cc. cons.>

CJ.6.31.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut maior quinque et viginti annis, antequam adeat, delatam repudians successionem post quaerere non potest, ita quaesitam renuntiando nihil agit, sed ius quod habuit retinet nec, quod confessos pro iudicatis habere placuit, ad vocem repudiantis hereditatem, sed ad certam quantitatem debere confitentem pertinet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. modestino mil. * <a 293 s.V k.Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.31.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pupillorum repudiatio delatae hereditatis sine tutore auctore facta nihil eis nocet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. claudianae. * <a 293 s.Prid.K.Ian. Sirmi AA.Conss.>

CJ.6.31.6pr.: Imperator Justinianus

Si quis suus recusaverit paternam hereditatem, deinde maluerit eam adire, cum fuerat indistincte ei permissum, donec res paternae in eodem statu manent, hoc facere et post multum tempus licebat ei ad eandem hereditatem redire, hoc corrigentes sancimus, si quidem res iam venundatae sint, ut nullus aditus ei ad hereditatem reservetur: quod et antiquitas observabat. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.31.6.1: Imperator Justinianus

Sin autem res alienatae non sint, si quidem maior annis constitutus est et tempora restitutionis nulla ei supersint, intra trium annorum spatium tantummodo huiusmodi ei detur licentia. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.31.6.2: Imperator Justinianus

Sin autem vel minor est vel in utili tempore constitutus, tunc post completum quadriennium, quod spatium pro utili anno qui restitutionibus dabatur praestitum est, aliud triennium ei indulgeri, intra quod potest rebus in suo statu manentibus adire hereditatem et suam abdicationem revocare. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.31.6.3: Imperator Justinianus

Quo tempore transacto nullus aditus penitus ad paternam hereditatem ei reservetur, nisi forte adhuc in minore aetate eo constituto res venditae sunt. tunc etenim per in integrum restitutionem non denegatur ei adire hereditatem et res recuperare et creditoribus paternis satisfacere. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.32.0. Quemadmodum aperiantur testamenta et inspiciantur et describantur.

CJ.6.32.1: Imperator Alexander Severus

Ut testamentum, quod dicis factum, proferatur et publice recitetur, competens iudex iubebit. * Alex. A. proculae. * <a 223 pp. ii k. April. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.32.2: Imperatores Valer., Gallien.

Testamenti tabulas ad hoc tibi a patre datas, ut in patria proferantur, adfirmans potes illic proferre, ut secundum leges moresque locorum insinuentur, ita scilicet, ut testibus non praesentibus adire prius vel pro tribunali vel per libellum rectorem provinciae procures ac permittente eo honestos viros adesse facias, quibus praesentibus aperiantur et ab his rursum obsignentur. * Valer. et Gallien. AA. Alexandro. * <a 256 pp. xii k. Ian. Maximo ii et Glabione cons.>

CJ.6.32.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eius, quod ad causam novissimi patris vestri iudicii pertinet, de calumnia tibi iuranti praeter partem, quam aperiri defunctus vetuit vel ad ignominiam alicuius pertinere dicitur, inspiciendi ac describendi praeter diem et consulem tibi rector provinciae facultatem fieri iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. aristoteli. * <a 294 D. vi k. Mai. cc. cons.>

CJ.6.32.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Codicillos seu scripturam quolibet tenore formatam ea oportebit observatione in publicum proferri, qua testamenta panduntur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hesperium pp. * <a 379 D. iii k. Aug. Mediolano Ausonio et Olybrio cons.>

CJ.6.33.0. De edicto divi Hadriani tollendo et quemadmodum scriptus heres in possessionem mittatur.

CJ.6.33.1: Imperatores Severus, Antoninus

Cum inter institutum et substitutum controversia moveatur, eum, qui primo loco institutus est, induci in possessionem oportet. * Sev. et Ant. AA. Lucillo. * <a 196 pp. xii k. Dec. dextro et Prisco cons.>

CJ.6.33.2: Imperator Alexander Severus

Quamvis quis se filium defuncti praeteritum esse adleget aut falsum vel inofficiosum testamentum seu alio vitio subiectum vel servus defunctus esse dicatur, tamen scriptus heres in possessionem mitti solet. * Alex. A. eutacto. * <a 223 pp. vi k. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.33.3pr.: Imperator Justinianus

Edicto divi Hadriani, quod sub occasione vicesimae hereditatum introductum est, cum multis ambagibus et difficultatibus et indiscretis narrationibus penitus quiescente, quia et vicesima hereditatis a nostra recessit re publica, antiquatis nihilo minus et aliis omnibus, quae circa

repletionem vel interpretationem eiusdem edicti promulgata sunt, sancimus, ut, si quis ex asse vel ex parte competenti iudici testamentum ostenderit non cancellatum neque abolitum neque ex quacumque suae formae parte vitiatum, sed quod prima figura sine omni vituperatione appareat et depositionibus testium legitimi numeri vallatum sit, mittatur quidem in possessionem earum rerum, quae testatoris mortis tempore fuerunt, non autem legitimo modo ab alio detinentur, et eam cum testificatione publicarum personarum accipiat. * Iust. A. Iuliano pp. * <a A. 531 D. xii k. April. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.33.3.1: Imperator Justinianus

Sin autem aliquis contradictor extiterit, tunc in iudicio competenti causae in possessionem missionis et subsecutae contradictionis ventilentur et ei possessio adquiratur, qui potiora ex legitimis modis iura ostenderit, sive qui missus est qui antea detinens contradicendum putavit. <a A. 531 D. xii k. April. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.33.3.2: Imperator Justinianus

Nullis angustiis temporum huiusmodi missione coartanda, sed sive tardius sive praemature aliquis missus est, legis tantummodo arbitrium requiratur et causa, unde vel missio vel contradictio exoritur. <a A. 531 D. xii k. April. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.33.3.3: Imperator Justinianus

Sive enim post annale tempus sive post maioris aevi curricula aliquis fuerit missus, si tantum ex legitime formato testamento missio procedat, nullum ei temporis obiciatur obstaculum, nisi tantum temporis effluxerit, quod possit vel possessori plenissime securitatem et super dominio praestare, vel ipsi qui missus est omnem intentionem excludere. <a A. 531 D. xii k. April. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.33.3.4: Imperator Justinianus

Si enim vel ex una parte vel ex utroque latere temporis prolixitas occurrit, manifestissimum est non solum missionem, sed etiam ipsam principalem causam esse sopitam. <a A. 531 D. xii k. April. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.34.0. Si quis aliquem testari prohibuerit vel coegerit.

CJ.6.34.1: Imperator Alexander Severus

Civili disceptationi crimen adiungitur, si testator non sua sponte testamentum fecit, sed compulsus ab eo qui heres est institutus, vel quoslibet alios quos noluerit scripserit. * Alex. A. severae. * <a 229 s.Xv k.Ian. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.6.34.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eos, qui, ne testamentum ordinetur, impedimento fuisse monstrantur, velut indignas personas a successionis compendio removeri celeberrimi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. nicagorae. * <a 285 pp.K.Ian. Diocletiano ii et Aristobulo cons.>

CJ.6.34.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Iudicium uxoris postremum in se provocare maritali sermone non est criminis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychedi. * <a 294 D. v k.Ian. Cc.Cons.>

CJ.6.35.0. De his quibus ut indignis auferuntur et ad senatus consultum silanianum.

CJ.6.35.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Heredes, quos necem testatoris inultam omisisse constitit, fructus integros cogantur reddere. neque enim bonae fidei possessores ante controversiam illatam videntur fuisse, qui debitum officium pietatis scientes omiserint. * Sev. et Ant. AA. celeri. * <a 204 D. xv k.April.Cilone et libone cons.>

CJ.6.35.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Ex hereditate autem rerum distractarum vel a debitoribus acceptae pecuniae post motam litem bonorum usuras inferant. <a 204 D. xv k.April.Cilone et libone cons.>

CJ.6.35.1.2: Imperatores Severus, Antoninus

Quod in fructibus quoque locum habere, quos in praediis hereditariis inventos aut exinde perceptos vendiderint, procul dubio est. <a 204 D. xv k.April.Cilone et libone cons.>

CJ.6.35.1.3: Imperatores Severus, Antoninus

Usuras autem semisses dependere satis est. <a 204 D. xv k.April.Cilone et libone cons.>

CJ.6.35.2pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Polla quidem liberam habuit administrandi patrimonii sui potestatem nec idcirco, quod pupillus illi heres extitit, ea quae ab ipsa finita sunt revocari in disceptationem oportet. * Sev. et Ant. AA. vero. * <a 208 pp.Vii k.Mai. Antonino A. iii et Geta iii cons.>

CJ.6.35.2.1: Imperatores Severus, Antoninus

Sed si pupilli nomine falsum dicere vis testamentum, de quo per pollam transactum est, potes experiri, dum memineris, si in causa non obtinueris, et portionem, quam ex eo testamento pupillus habet, te ei salvam facturum, quam adimi pupillo necesse erit secundum iuris formam, et de calumnia tua praesidem deliberaturum, quamvis pupilli nomine agere videaris, cum retractas ea quae finita sunt per coheredem. <a 208 pp.Vii k.Mai. Antonino A. iii et Geta iii cons.>

CJ.6.35.3: Imperator Alexander Severus

Si ea quaestio infertur filiis eius, quam consobrinam tuam dicis, quod tabulae testamenti patris eorum, qui a familia interfectus dicebatur, priusquam quaestio de servis haberetur, apertae et recitatae sunt, propter amplissimi ordinis consultum hereditas a fisco vindicatur et ideo agi causa apud procuratorem meum debet, quia non eo tempore pupilli fuerunt. * Alex. A. Antiochiano. * <a 222 pp.Ii non.April.Alexandro A. cons.>

CJ.6.35.4: Imperator Alexander Severus

Hereditas in testamento data per epistulam vel codicillos adimi non potuit. quia tamen testatrix voluntatem suam non mereri unum ex heredibus declaraverat, merito eius portio non iure ad alium translata fisco vindicata est. libertates autem in eadem epistula datae peti poterunt. * Alex. A. philomuso. * <a 223 pp.Ii k.Dec. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.35.5: Imperator Alexander Severus

Non oportet ut indignis heredibus successiones auferri praetextu, quod in sepultura supremis defunctorum obtemperatum non fuisset. * Alex. A. tyranno. * <a 224 pp. vii id. Mart. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.35.6pr.: Imperator Alexander Severus

Minoribus quinque et viginti annis heredibus non obesse crimen inultae mortis placuit. * Alex. A. venusto et clementino. * <a 229 pp.Xv k.Iul.Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.6.35.6.1: Imperator Alexander Severus

Cum autem vos etiam accusationem pertulisse et quosdam ex reis punitos proponatis, licet is qui mandasse caedem dicitur provocaverit, vereri non debetis, ne quam hereditatis paternae a fisco meo quaestionem patiamini. convenit enim pietati vestrae respondere causam appellationis reddenti. <a 229 pp.Xv k.Iul.Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.6.35.6.2: Imperator Alexander Severus

Quod si maioris aetatis fuissetis, etiam ex necessitate provocationis certamen implere deberetis, ut possitis adire hereditatem. <a 229 pp.Xv k.Iul.Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.6.35.7: Imperator Alexander Severus

Si ideo ultio necis testatoris non est desiderata, quia caedis auctores reperiri non potuerunt, obesse heredibus, in quo nulla eorum culpa detegitur, non oportet. * Alex. A. vitaliae. * <a 232

pp.Id.Mart.Lupo et maximo cons.>

CJ.6.35.8: Imperator Gordianus

Alia causa est eius, qui falsi instituta accusatione ad finem usque quod insimulabat perduxit et contrariam sententiam meruit, alia eius, qui inchoatam accusationem non pertulit, cum in illius quidem partem succedat fiscus, hic autem, qui contrariam iudicis sententiam non sustinuit, suae partis non perdat persecutionem. * Gord. A. tatiæ. * <a 239 pp.Xv k.Febr.Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.6.35.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum fratrem tuum veneno peremptum esse adseveras, ut effectus successionis eius tibi non auferatur, mortem eius ulcisci te necesse est. licet enim hereditatem eorum, qui clandestinis insidiis perimuntur, hi qui iure vocantur adire non vetantur, tamen, si interitum non fuerint ulti, successionem obtinere non possunt. * Diocl. et Maxim. AA. Aelianæ. * <a 291 pp. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.6.35.10pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sororem fratris necem iure licito vindicantem evincere ab uxore scripta recte successionem non convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. silvanæ. * <a 294 D. xii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.35.10.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Secundum quæ, si fiduciam innocentiae geris et neque dolo malo tuo maritum necatum neque alias indignam te successione posse probari confidis, adversus omnem calumniam maximam habes securitatem. <a 294 D. xii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.35.11pr.: Imperator Justinianus

Cum silanianum senatus consultum et a nobis tam laudandum quam corroborandum est nec non divi marci oratio, quæ circa id facta est, invenimus autem in ea nullam mentionem libertatis factam et veteres movit quaedam de libertatibus relictis in testamento necati testatoris quaestio, necessarium nobis visum est etiam hæc dirimere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.35.11.1: Imperator Justinianus

Ii enim, qui libertate fuerant in hoc testamento donati et si eam accepissent, lucrum, quod eis in medio accidit, poterant sibi adquirere, interea autem procrastinatione propter necis vindictam habita hoc minime ad eos pervenit et postea in libertatem deducti periclitabantur. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.35.11.2: Imperator Justinianus

Ne medium tempus fuerit eis damnosum, et maxime si ancillae in medio pepererint et postea hereditas adita sit, bellissimum nobis videtur divi marci prudentissimi principis orationem et in libertatibus producere, ne princeps philosophiae plenus aliquid videatur imperfectum sanxisse: sed ita in hereditatibus et in legatis et in fideicommissis et maxime in libertatibus, quas semper philosophia amplectitur, extendatur eius oratio, ut et lucrum quod in medio accidit eis post libertatem acceptam restituatur et partus liber et ingenuus esse intellegatur nullaque machinatione huiusmodi praepeditio damnum aliquod inrogare concedatur et libera eorum posteritas, si in medio fuerint ab hac luce subtracti, suorum genitorum commodum consequatur. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.35.11.3: Imperator Justinianus

Merito enim nobis sanctissimi marci per omnia constitutionem replere placuit: nihil etenim actum esse credimus, dum aliquid addendum superest. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.35.12pr.: Imperator Justinianus

Talis de antiquo iure dubietas nostrae serenitati suggesta est propter senatus consultum silanianum et servos, qui supplicio adficiuntur sub eodem tecto commorantes et non suum auxilium domino per insidias occiso praebentes. veteres enim certum non faciunt, qui intellectus de verbis " sub eodem tecto" significatur, sive in eodem cubiculo sive in triclinio vel porticu vel in aula haec appellatio accipi debeat, adicientes, si dominus in via vel in agro fuerit interfectus, eos servos puniri, qui praesto erant et non auxilium ad prohibendum periculum praebuerunt, nulla distinctione super qualitate praesentiae utentes. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.35.12.1: Imperator Justinianus

Nos igitur omnem eis occasionem ad declinanda supplicia super negligentia salutis domini sui amputantes sancimus omnes servos, ex quocumque loco sive in domo sive in via sive in agro possint clamorem exaudire vel insidias sentire et non auxilium tulerint, supplicio senatus consulti subiacere. oportet enim eos, ubicumque senserint dominum periclitantem, ad prohibendas insidias concurrere. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.36.0. De codicillis.

CJ.6.36.1pr.: Imperator Alexander Severus

Rupto quidem testamento postumi agnatione codicillos quoque ad testamentum pertinentes non valere in dubium non venit. * Alex. A. mocimo et aliis. * <a 233 pp. iii k. Iul. Maximo et Paterno cons.>

CJ.6.36.1.1: Imperator Alexander Severus

Sed cum post ruptum testamentum patrem pupillorum vestrorum litteras emisisse proponatis, quibus praecedens iudicium confirmavit, praetor nihil contra ius fecit, si novissimam eius voluntatem secutus relictum testamento rei publicae fideicommissum ut ex codicillis relictum praestandum esse pronuntiavit. <a 233 pp. iii k. Iul. Maximo et Paterno cons.>

CJ.6.36.2pr.: Imperator Philippous

Hereditatem quidem neque dari neque adimi codicillis posse manifestum est: verbis tamen precariis per huiusmodi etiam novissimi iudicii ordinationem iura non faciunt irritas voluntates. * Philippo. A. et Philippo. c. Asclepiodotae. * <a 244 pp. id. Oct. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.6.36.2.1: Imperator Philippous

Unde inefficaciter te codicillis rogatam esse, ut quibusdam rebus contenta portionem quam testamento fueras consecuta aliis restitueres, falso tibi persuasum est. <a 244 pp. id. Oct. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.6.36.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum proponatis pupillorum vestrorum matrem diversis temporibus ac dissonis voluntatibus duos codicillos ordinasse, in dubium non venit id, quod priori codicillo inscripserat, per eum in quem postea secreta voluntatis suae contulerat, si a prioris tenore discrepat et contrariam voluntatem continet, revocatum esse. * Diocl. et Maxim. AA. hyacintho et aliis. * <a 290 pp. vi id. Sept. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.36.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non idcirco minus, quod intestato te absente codicillos mater tua fecit, ii, quibus precariis verbis adscripta sunt, relicta capiunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Stratonico. * < sine die et consule.>

CJ.6.36.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec codicillos quidem furentem posse facere certissimi iuris est. si igitur scriptura velut codicillorum patris tui fuit prolata, ut aliquid ex hac peti possit, adseverationi tuae mentis eum

compotem fuisse negantis fidem adesse probari convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Flaviae.
* <a 294 D. vi k. Dec. divelli cc cons.>

CJ.6.36.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sive initio quae fuerat codicillis relicturus generaliter, sive novissime relicta servari mandaverit, confirmatione munitus nullam iustam gerere sollicitudinem potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Demostheni. * <a 294 D. iii id. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.6.36.7: Imperator Constantinus

Si idem codicilli quod testamenta possent, cur diversum his instrumentis vocabulum mandaretur, quae vis ac potestas una sociasset? igitur specialiter codicillis instituendi ac substituendi potestas iuris auctoritate data non est. * Constant. A. ad Maximum pp. * <a 332 D. iii... Iun. pacatiano et Hilario cons.>

CJ.6.36.8pr.: Imperator Theodosius

Si quis agere ex testamento quolibet modo sive scripto sive sine scriptura confecto de hereditate voluerit, ad fideicommissi persecutionem adspirare cupiens, minime permittatur. * Theodos. A. Asclepiodoto pp. * <a 424 D. x k. Mart. Constantinopoli Victore vc. cons.>

CJ.6.36.8.1: Imperator Theodosius

Tantum enim abest, ut aditum cuiquam pro suo migrandi desiderio concedamus, ut etiam illud sanciamus, ut, si testator faciens testamentum in eodem pro codicillis etiam id valere complexus sit, qui hereditatem petit, ab ipsis intentionis exordiis utrum velit eligendi habeat potestatem, sciens se unius electione alterius sibi aditum praeclusisse: ita ut, sive bonorum possessionem secundum tabulas aut secundum nuncupationem ceterasque similes postulaverit, aut certe mitti se ad possessionem ex more petierit, statim inter ipsa huius iuris auspicia propositum suae intentionis explanet. <a 424 D. x k. Mart. Constantinopoli Victore vc. cons.>

CJ.6.36.8.1a: Imperator Theodosius

Illud quoque pari ratione servandum est, ut testator, qui decreverit facere testamentum, si id implere nequiverit, intestatus videatur esse defunctus nec traducere liceat ad fideicommissi interpretationem velut ex codicillis ultimam voluntatem, nisi id ille complexus sit, ut vim etiam codicillorum scriptura debeat obtinere: illo iure electionis videlicet perdurante, ut, qui ex testamento agere voluerit, ad fideicommissum migrare non possit. <a 424 D. x k. Mart. Constantinopoli Victore vc. cons.>

CJ.6.36.8.2: Imperator Theodosius

Si quis vero ex parentibus utriusque sexus ac liberis usque ad gradum quartum agnationis vinculis adligatus vel cognationis nexu constrictus ad tertium scriptus heres fuerit vel nuncupatus, in eo videlicet testamento, quod testator vicem quoque codicillorum voluit obtinere, licebit ei, si de hereditate ex testamento secundum mortui voluntatem agens fuerit forte superatus vel certe ipse sponte voluerit, ad fideicommissi subsidium convolare. non enim par eademque ratio videtur amittere debita et lucra non capere. <a 424 D. x k. Mart. Constantinopoli Victore vc. cons.>

CJ.6.36.8.3: Imperator Theodosius

In omni autem ultima voluntate excepto testamento quinque testes vel rogati vel qui fortuito venerint in uno eodemque tempore debent adhiberi, sive in scriptis sive in sine scriptis voluntas conficiatur. testibus videlicet, quando scriptura voluntas componitur, subnotationem suam accommodantibus. <a 424 D. x k. Mart. Constantinopoli Victore vc. cons.>

CJ.6.37.0. De legatis.

CJ.6.37.1: Imperator Antoninus

Quamvis verbis his: " ut quoad cum Claudio iusto morati essetis", alimenta vobis et vestiarium

legatum sit, tamen hanc fuisse defuncti cogitationem interpretor, ut et post mortem iusti eadem vobis praestari voluerit. * Ant. A. Pius libertis sextiae basiliae.* <a sine die et consule >

CJ.6.37.2: Imperatores Severus, Antoninus

Quamvis heres institutus hereditatem vendiderit, tamen legata et fideicommissa ab eo peti possunt et quod eo nomine datum fuerit, venditor ab emptore vel fideiussoribus eius petere poterit. * Sev. et Ant. AA. Sabiniano. * <a 197 pp.X k.Sept. Laterano et Rufino cons.>

CJ.6.37.3: Imperatores Severus, Antoninus

Qui post testamentum factum praedia quae legavit pignori vel hypothecae dedit, mutasse voluntatem circa legatariorum personam non videtur: et ideo, etiam si in personam actio electa est, recte placuit ab herede praedia liberari. * Sev. et Ant. AA. Victorino. * <a 211 pp.Vi k.Mai. Gentiano et Basso cons.>

CJ.6.37.4: Imperator Antoninus

Servis testamento dominorum non data libertate legatum seu fideicommissum relictum non valet nec convalescere potest, licet post mortem testatoris libertatem aliqua ratione consecuti sunt. * Ant. A. sulphicio. * <a 213 pp.V k.Iul.Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.37.5: Imperator Antoninus

Non est dubium denegari actionem legatorum ei pro portione competenti in his rebus, quas subtraxisse eum de hereditate apparuerit. * Ant. A. donato. * <a 213 pp.V id.Sept. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.37.6: Imperator Antoninus

Si legata relicta primus legatarius agnovit, substitutio eorum in personam pontianae facta evanuit. * Ant. A. Iulio. * <a 215 pp.Viii k.Mai. Romae Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.6.37.7pr.: Imperator Antoninus

Si fortidianum fundum primo pater tuus fratribus per praeceptionem ac mox tibi legavit, concursu dominium eius tibi quoque quaeritur. * Ant. A. fausto. * <a 215 pp.V id. iul.Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.6.37.7.1: Imperator Antoninus

Error autem nominum in scriptura factus, si modo de mancipiis vel de possessionibus legatis non ambigitur, ius legati dati non minuit. <a 215 pp.V id. iul.Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.6.37.8: Imperator Antoninus

Ab administratione tutelae religio sacramenti Marcellum, quem vobis a patre tutorem datum testamento proponitis, eripit. quae res, quominus legatum consequatur, non impedit: nec enim iuste ab ea petitione repellitur, cum, etiam si vellet, tutelam administrare prohibeatur. * Ant. A. demetrio. * <a 216 pp.Viii id.Mart.Romae Sabino ii et Anullino cons.>

CJ.6.37.9: Imperator Alexander Severus

Si in fraudem eorum quae testamento relicta sunt admissus est accusator, qui testamentum falsum diceret, praeses provinciae secundum iurisdictionis formam solvi legata iubebit, interposita cautione, si evicta fuerit hereditas, ea restitutum, quamvis alias cautioni tunc locus sit, cum sine controversia legata solvantur. * Alex. A. Antiocho. * <a 223 pp.Vii id.Febr.Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.37.10: Imperator Alexander Severus

Cum alienam rem quis reliquerit, si quidem sciens, tam ex legato quam ex fideicommissum ab eo qui legatum seu fideicommissum meruit peti potest. quod si suam esse putavit, non aliter valet relictum, nisi proximae personae vel uxori vel alii tali personae datum sit, cui legaturus esset, et si scisset rem alienam esse. * Alex. A. ingenuae. * <a 227 pp.V k.Febr.Albino et maximo cons.>

CJ.6.37.11: Imperator Alexander Severus

Filia legatorum non habet actionem, si ea, quae ei testamento reliquit, pater vivus postea in dotem dedit. * Alex. A. albiniano. * <a 231 pp.V non.Mart.Pompeiano et peligno cons.>

CJ.6.37.12pr.: Imperator Alexander Severus

Cum responso viri prudentissimi Papiniani, quod precibus insertum est, praeceptionis legatum et omissa parte hereditatis vindicari posse declaratur, intellegis desiderio tuo iuxta iuris formam esse consultum. * Alex. A. Muciano. * <a 240 pp.Constitutio v id. iul.Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.6.37.12.1: Imperator Alexander Severus

Verba vero responsi haec sunt: filiae mater praedium ita legavit: " praecipito sumito extra partem hereditatis": cum hereditati matris filia renuntiasset, nihilo minus eam recte legatum vindicare visum est. <a 240 pp.Constitutio v id. iul.Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.6.37.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Proprias tuas res legari vel fideicommitti tibi non potuisse manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. severae. * <a 286 pp.Xv k.Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.6.37.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Monumenta quidem legari non posse manifestum est, ius autem mortuum inferendi legare nemo prohibetur. * Diocl. et Maxim. AA. Tatiano. * <a 286 pp.Ii k.Sept. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.6.37.15pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si universae facultates, quas pater vester reliquit, debito fiscali aut privato absumuntur, nihil ex his, quae testamento eius adscripta sunt, valere potest. * Diocl. et Maxim. AA. terentio. * <a 290 pp.Iii k.Oct. Ipsiis iiii et iii AA.Conss.>

CJ.6.37.15.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si deducto debito in relictis bonis superfluum est, libertates impediri iuris ratio non permittit, quando etiam legata nec non fideicommissa salva lege falcidia praestanda sunt. <a 290 pp.Iii k.Oct. Ipsiis iiii et iii AA.Conss.>

CJ.6.37.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Creditor, si a debitore suo rem, quam pignoris nomine susceperat, legatum sibi contendit, etiam debito ab heredibus eius oblato, quominus restituat, defendi potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. scyllae. * <a 294 s.Xviii k.Febr.Sirmi cc. cons.>

CJ.6.37.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Datum legatum adimi tam pure quam sub condicione, non libertis tantum, sed etiam ingenuis placuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychiano. * <a 294 d iii non.Mart.Cc. cons.>

CJ.6.37.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex legato nominis, actionibus ab his qui successerunt non mandatis, directas quidem actiones legatarius habere non potest, utilibus autem suo nomine experietur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iustino. * <a 294 D. vi id.Dec. Cc. cons.>

CJ.6.37.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non tantum duum mensuum, sed etiam minoris temporis maritus uxori testamento scriptus succedit, nec legata vel fideicommissa seu donationes temporis huius angustia capi prohibet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Niconi. * <a 294 D. v id. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.6.37.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Uxor patris tui si testata decesserit, res tuas tantum usum fructum earum habens legare non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychiano. * <a 294 D. vii k.Ian. Cc. cons.>

CJ.6.37.21: Imperator Constantinus

In legatis vel fideicommissis verborum necessaria non sit observantia, ita ut nihil prorsus intersit, quis talem voluntatem verborum casus exceperit aut quis loquendi usus effuderit. * Constant. A. ad pop. * <a 339 d.K.Febr.Constantio ii et Constante cons.>

CJ.6.37.22: Imperator Justinianus

In annalibus legatis vel fideicommissis, quae testator non solum certae personae, sed etiam eius heredibus praestari voluit, eorum exactionem omnibus heredibus et heredum heredibus conservari pro voluntate testatoris praecipimus. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.37.23pr.: Imperator Justinianus

Cum quaestio talis de significatione verborum animos veterum movit, si quis cuidam agrum puta Cornelianum vel alium quendam in solidum legaverit, deinde alii partem eius dimidiam, quantam portionem primus, quantam secundus legatarius consequitur (simili dubitatione et in hereditate et in fideicommissis habita), cumque computationes multae introducebantur et multis ratiocinatoribus dignae: nos huiusmodi computationes quasi superfluas et contrarias voluntati testatorum omnes esse sopiendas censemus. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.37.23.1: Imperator Justinianus

Cum enim manifestissimum est eum, qui ab initio duodecim uncias rei cuidam reliquit, alii autem postea sex, recessisse quidem a priore voluntate, voluisse autem minui eam sex unciis, cum alii eas obtulit, et praesens casus exitum apertissimum inveniet. <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.37.23.1a: Imperator Justinianus

Si quis itaque vel agrum vel hereditatem reliquerit, primo quidem in totum, secundo autem in partem dimidiam, utrumque in sex uncias esse vel dominum rei legatae vel heredem. <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.37.23.1b: Imperator Justinianus

Et si primo re tota relicta tertiam partem secundo reliquerit, secundum praedictum modum octo quidem uncias vel agri vel hereditatis apud primum remanere, tertiam autem partem vel quattuor uncias ad secundum migrare. <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.37.23.1c: Imperator Justinianus

Et sic in omnibus statuendum est, id est in hereditatibus vel legatis vel fideicommissis: vestigia enim voluntatis testatoris non aliter nisi per huiusmodi viam aestimanda sunt. <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.37.23.2: Imperator Justinianus

(1) sed et aliam disceptationem iuris antiqui non absimilem constitutam decidere nobis humanum esse apparuit. agitabatur enim, si quis agrum Cornelianum vel forte alium vel quandam rem cuidam legaverit et postea iterum vel saepius ei eandem rem per legatum vel fideicommissum dederit, post talia autem verba testamenti Sempronio eundem agrum vel aliam rem legaverit, ut saepius quidem titii fuisset mentio, semel autem Sempronii, quid statuendum est, et quid iuris sit, si coniunctim an separatim eis relinquatur, sive in legato hoc consistat sive in hereditate? <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.37.23.2a: Imperator Justinianus

Huiusmodi igitur decedentes antiquam controversiam sancimus, cuicumque fuerit vel hereditas vel ager in memoratis casibus sive coniunctim sive soli sive saepius eidem relictus, aequa lance et hereditatem et agrum et aliam quamcumque rem dividi et ad dimidiam partem unumquemque vocari, nisi specialiter expresserit et dixerit testator tantas quidem partes velle unum, tantas

autem alterum habere. in omnibus etenim testatoris voluntatem, quae legitima est, dominari censemus. <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.37.24pr.: Imperator Justinianus

Cum quidam suum filium familias impuberem exheredatum fecit aliis heredibus scriptis, eidem autem pupillo alium substitutum reliquit, maximam scilicet ostendens ad filium suum adfectionem, cui nihil quidem emolumenti reliquit, sed post exheredationis iniuriam etiam substitutionem ei addidit et a substituto legatum reliquit, quaerebatur, si huiusmodi legatum vel fideicommissum potest valere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.37.24.1: Imperator Justinianus

Sed et si legatum eidem exheredato filio pater reliquerit et substituerit ei exheredato facto aliquem extraneum, iterum certabatur, si saltem per eundem modum fideicommissum potest relinquere. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.37.24.2: Imperator Justinianus

Cum igitur antiquitas quidem haec diverse tractare maluit, nobis autem huiusmodi iurgia supervacua esse videntur, sancimus nullo legato nullo fideicommissum huiusmodi substitutum qui exheredato pupillo datus est praegravari, nec si ipsam rem quam pupillo legavit a substituto eius vel legare vel fideicommittere voluit. <a 531 D. ii k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.37.25pr.: Imperator Justinianus

Si legatarius celaverit testamentum et postea hoc in lucem emerit, an possit legatum sibi derelictum is qui celaverit ex eo testamento vindicare, dubitabatur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.37.25.1: Imperator Justinianus

Quod omnimodo inhibendum esse censemus, ut non accipiat fructum suae calliditatis, qui heredem voluit hereditate defraudare: sed huiusmodi legatum illi quidem auferatur, maneat autem quasi pro non scripto apud heredem, ut, qui alii nocendum esse existimavit, ipse suam sentiat iacturam, quemadmodum, si legatarius, cui propter tutelam gerendam aliquid derelictum sit, non subierit tutelam, ei quidem legatum aufertur, pupillo autem adsignatur, cui ille utilis esse noluit. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.37.26pr.: Imperator Justinianus

Illud, quod de legatis vel fideicommissis temporalibus utpote irritis a legum conditoribus definitum est, emendare prospeximus sancientes et talem legatorum vel fideicommissorum speciem valere et firmitatem habere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.37.26.1: Imperator Justinianus

Cum enim iam constitutum est fieri posse temporales donationes et contractus, consequens est etiam legata vel fideicommissa, quae ad tempus relicta sunt, ad eandem similitudinem confirmari: post completum videlicet tempus ad heredem isdem legatis vel fideicommissis remeantibus, necessitatem habente legatario vel fideicommissario cautionem in personam heredis exponere, ut post transactum tempus res non culpa eius deterior facta restituatur. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.38.0. De verborum et rerum significatione.

CJ.6.38.1pr.: Imperator Antoninus

Praediis instructis legatis, quamvis ex fructibus oleum et vinum in eodem fundo habuerit, tamen si id venale fuit, item ea, quae ad tempus propter incursionem latronum tutelae causa in praedium

translata sunt, legato non cedere iuris auctoribus placuit. * Ant. A. antipatrae. * <a 213 pp. vi id. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.38.1.1: Imperator Antoninus

Vinum vero, quod in apothecis fuit, si ideo illic habuit, ut, cum in praedium venisset mater familias, eo uteretur, legato cedere ignorare non debes. <a 213 pp. vi id. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.38.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Fundo " sicut instructus est" legato sive per fideicommissum relicto vilicum hominesque et omnia, quae vel, ut ipse pater familias, cum ibi ageret, vel fundus esset instructus, non temporis causa habuit in eo, relicta esse iuris auctoritate definitum est: ea etiam, quae tam fructuum colligendorum quam servandorum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufino. * <a 293 D. non. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.38.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Item pecora stercorandi vel pascendi causa ibi constituta, ut fructus de his capiantur vel ut fundus sit instructor, fideicommissum cedere certi iuris est. <a 293 D. non. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.38.3: Imperator Justinianus

Sancimus cautionis nomine vel asphaleias non esse fideiussoris dationem interpretandam, nisi hoc specialiter vel in Graecis vel in latinis verbis scriptum fuerit: nisi enim vel generaliter de satisdatione vel de fideiussione specialiter sit nominatum, cautione vel cautela vel asphaleia minime fideiussionem, sed nudam promissionem significari. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.38.4pr.: Imperator Justinianus

Cum quidam sic vel institutionem vel legatum vel fideicommissum vel libertatem vel tutelam scripsisset: " ille vel ille heres mihi esto" vel " illi aut illi do lego" vel " dari volo", vel " illum aut illum liberum" vel " tutorem esse volo" vel " iubeo", dubitabatur, utrumne inutilis sit huiusmodi institutio et legatum et fideicommissum et libertas et tutoris datio, an occupantis melior condicio sit, an ambo in huiusmodi lucra vel munia vocentur et an secundum aliquem ordinem admittantur, an uterque omnimodo, cum alii primum in institutionibus quasi institutum admitti, secundum quasi substitutum, alii in fideicommissis posteriorem solum accepturum fideicommissum existimaverunt, quasi recentiore voluntate testatoris utentem. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.38.4.1: Imperator Justinianus

Et si quis eorum altercationes singillatim exponere maluerit, nihil prohibet non leve libri volumen extendere, ut sic explicari possit tanta auctorum varietas, cum non solum iuris auctores, sed etiam ipsae principales constitutiones, quas ipsi auctores rettulerunt, inter se variasse videntur. <a 531 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.38.4.1a: Imperator Justinianus

Melius itaque nobis visum est omni huiusmodi verbositate explosa coniunctionem " aut" " pro" " et" accipi, ut videatur copulativo modo esse prolata et magis sit paradiazeuxis, ut et primam personam inducat et secundam non repellat. <a 531 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.38.4.1b: Imperator Justinianus

Quemadmodum enim verbi gratia in interdico quod vi aut clam " aut" coniunctio pro " et" apertissime posita est, ita et in omnibus huiusmodi casibus sive institutionum sive legatorum sive fideicommissorum vel libertatum seu tutelarum hoc esse intellegendum, et ambo veniant aequali lance ad hereditatem, ambo legata similiter accipiant, fideicommissum in utrumque dividatur,

libertas utrumque capiat , tutoris ambo fungantur officio. <a 531 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.38.4.1c: Imperator Justinianus

Sic nemo defraudetur a commodo testatoris, sic maior providentia pupillis inferatur, ne, dum dubitatur, apud quem debet esse tutela, in medio res pupillorum depereant. sed haec quidem sancimus, cum in personas huiusmodi proferatur scriptura. <a 531 D. prid. k. Mai.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.38.4.2: Imperator Justinianus

Sin autem una quidem est persona, res autem ita derelictae: " illam aut illam rem illi do lego", vel " per fideicommissum relinquo", tunc secundum veteres regulas et antiquas definitiones vetustatis iura maneant incorrupta, nulla innovatione eis ex hac constitutione introducenda. <a 531 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.38.4.3: Imperator Justinianus

Quod etiam in contractibus locum habere censemus. <a 531 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.38.5pr.: Imperator Justinianus

Suggestioni Illyricianae advocacionis respondentes decernimus familiae nomen talem habere vigorem: parentes et liberos omnesque propinquos et substantiam, libertos etiam et patronos nec non servos per hanc appellationem significari. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.38.5.1: Imperator Justinianus

Et si quis per suum elogium fideicommissum familiae suae reliquerit, nulla speciali adiectione super quibusdam certis personis facta, non solum propinquos, sed etiam his deficientibus generum et nurum. et hos enim nobis humanum esse videtur ad fideicommissum vocari, ita videlicet, si matrimonium morte filii vel filiae fuerit dissolutum. nullo etenim modo possint gener vel nurus filiis viventibus ad tale fideicommissum vocari, cum hi procul dubio eos antecedant: et hoc videlicet gradatim fieri, ut post eos liberti veniant. <a 532 D. xv k. Nov.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.38.5.2: Imperator Justinianus

Hoc eodem valente, et si quis rem immobilem cuidam legaverit vel fideicommissit eamque alienari prohibuerit adiciens, ut, si hoc fideicommissarius praeterierit, familiae suae res adquiratur. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.38.5.3: Imperator Justinianus

In aliis autem casibus nomen familiae pro substantia oportet intellegi, quia et servi et aliae res in patrimonio uniuscuiusque esse putantur. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.39.0. Si omissa sit causa testamenti.

CJ.6.39.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si in fraudem legatorum transmissam hereditatem ad substitutum probatura es, utilis actio adversus eum, cum quo fraudis consilium participatum est, competit. plane si pecunia accepta omisit aditionem, legata et fideicommissa praestare cogitur. * Sev. et Ant. AA. ianuariarum. * <a 196 accepta k. Oct. Dextro ii et Prisco cons.>

CJ.6.39.2pr.: Imperator Philippus

Eum, qui, cum testamento posset obtinere hereditatem, ab intestato ius successionis voluit amplecti, libertatibus eodem testamento datis obesse non posse iam pridem placuit. * Philippo.

A. et Philippo. c. Victoriae. * <a 245 pp. k. Ian. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.6.39.2.1: Imperator Philippous

Quod si, cum neque adiri ex testamento hereditas neque bonorum possessio peti possit, iudicium defuncti non usurpabitur, sed ad irritum iuris ratione vocatum est, petitio relictorum nullo iure procedit. <a 245 pp. k. Ian. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.6.39.2.2: Imperator Philippous

Sin vero iure facto testamento cessante herede scripto alter ab intestato adiit hereditatem, neque libertates neque legata ex testamento posse praestari manifestum est. <a 245 pp. k. Ian. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.6.39.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si proculina patri vestro, cuius estis heredes, testamento quid reliquit et scripti iure secundum eius iudicium vel omissa causa testamenti successerunt ab intestato, aditus competens iudex, quatenus legis falcidiae modus patitur, vobis relicta restitui iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. apro et piae. * <a 293 D. xv k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.40.0. De indicta viduitate et de lege iulia miscella tollenda.

CJ.6.40.1: Imperator Gordianus

Legatum alii sub condicione sic relictum, si uxor nuptui se post mortem mariti non collocaverit, contractis nuptiis condicione deficit ideoque peti legatum nequaquam potest. * Gord. A. bono. * <a 241 pp. xiii k. Aug. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.6.40.2pr.: Imperator Justinianus

Ambiguitates legis iuliae miscellae generali lege tollentes nullum concedimus fieri iuramentum secundum praedictam legem, sed penitus ea cum muciana cautione super hac causa quiescente licere mulieribus, etiam maritorum suorum interminatione sprete, quae viduitatem eis indicit, et non dato sacramento procreandae subolis gratia, tamen ad secundas migrare nuptias, poena huiusmodi cessante, sive habeat liberos, sive non, et percipere ea, quae maritus dereliquit (quorum omnium manifestissimum est dominium minime eas liberis existentibus habere usu fructu tantummodo apud eas manente et ad liberos prioris tori proprietate eorum deferenda secundum ea, quae de secundis nuptiis lucrisque ex his mulieribus statuta sunt), ne ex necessitate legis et sacramento colorato periurium committatur. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.40.2.1: Imperator Justinianus

Cum enim mulieres ad hoc natura progenuit, ut partus ederent, et maxima eis cupiditas in hoc constituta est, quare scientes prudentesque periurium committi patimur ? <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.40.2.2: Imperator Justinianus

Tale igitur iuramentum conquiescat et lex iulia miscella cedat cum muciana cautione super hoc introducta, a re publica separata. augeri etenim magis nostram rem publicam et multis hominibus progenitis frequentari quam impiis periuriis adfici volumus, cum satis esse inhumanum videtur per leges, quae periuria puniunt, viam periuriis aperiri. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.40.3pr.: Imperator Justinianus

Legem iuliam miscellam quemadmodum in feminis sustulimus, ita et in masculis esse sublatam pertinere quidem ad sensum nostrae legis, quam super hoc promulgavimus, non est incertum. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.40.3.1: Imperator Justinianus

Ne tamen quaedam ambiguitas simplices animos moveat, etiam expressim sancimus legem iuliam miscellam et senatus consulta, quae circa eam facta sunt, nec non mucianam cautionem, quae super talibus nuptiis introducta est, non solum in feminis, sed etiam in masculis cessare. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.40.3.2: Imperator Justinianus

Sed quia apud ulpianum in libris Sabinianis invenimus quaedam verba, quae effugiunt legis miscellae observationem, ne quis et ea sublata esse putaverit, sancimus, cum huiusmodi verbis mulieribus aliquid relinquatur: " si vidua erit" vel " cum vidua erit" vel " quotiens vidua erit", vel e contrario maribus: " si amiserint uxores" vel " quando ad caelibatum pervenerint", non vetari ea vindicare vel legitimo modo sumere, quae eis derelicta sunt. neque enim ut permaneant vel feminae in viduitate vel masculi in caelibatu relictum esse videtur, ut locum vel ante nostram legem habeat lex iulia miscella, quae iam perempta est: sed cum primum hoc evenerit, ilico competat talibus personis eius quod relictum est persecutio, quia sub condicione relictum esse videtur, sive semel sive in annos si ngulos haec liberalitas fuerit conscripta, quasi pro solacio suae tristitiae. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.41.0. De his quae poenae nomine in testamento vel codicillis relinquuntur.

CJ.6.41.1pr.: Imperator Justinianus

Supervacuum observationem veterum legum, per quam voluntates testatorum ad effectum duci impediabantur, amputamus praecipientes nullum valere, dicendo poenae nomine quaedam esse relicta vel adempta in supremis testantium voluntatibus, ea infirmare, sed licere testanti pro implenda sua voluntate vel pecunias dari praecipere vel aliam pecuniariam poenam inferre quibus voluerit, tam in adimendis hereditatibus vel legatis vel fideicommissis vel libertatibus, quam in praecipiendo ad alias personas ea transferri ab eo, cui relicta ab initio sunt, vel aliquid aliis ab eo dari, si minus dispositionibus suis heres vel legatarius vel libertate donatus paruerit. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Ian. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.41.1.1: Imperator Justinianus

Quod si aliquid facere vel legibus interdictum vel alias probrosum vel etiam impossibile iussus aliquis eorum fuerit, tunc sine ullo damno etiam neglecto testatoris praecepto servabitur. <a 528 D. k. Ian. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.42.0. De fideicommissis.

CJ.6.42.1: Imperator Antoninus

Si probaveris demetrium petisse de matre heredeque sua, ut tibi alimenta menstrua et vestiarium annuum praestaret, eamque secutam voluntatem filii sui per multum temporis, id est non minus in tali causa triennio, ea praestitisse: ut in futurum quoque ea praestentur et, si qua in praeteritum praestita non sunt, exsolvantur, impetrabis. * Ant. A. demetrio. * <a 212 pp.Xvii k.Sept. Duobus aspris cons.>

CJ.6.42.2: Imperator Antoninus

Etsi inutiliter fideicommissum relictum est, tamen si heredes comperta voluntate defuncti praedia ex causa fideicommissi avo tuo praestiterunt, frustra ab heredibus de ea re quaestio tibi movetur, cum non ex ea sola scriptura, sed ex conscientia relictum fideicommissi satis defuncti voluntati factum esse videatur. * Ant. A. eupatrio. * <a 215 pp.Vi k.Aug. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.6.42.3: Imperator Antoninus

Cum secundum voluntatem defunctae chrysidem puellam ab heredibus manumissam eamque, priusquam ei restitueretur hereditas, intestatam vita functam proponas, ad manumissores eius successio pertinet. qui si adierint eius hereditatem, confusis actionibus fideicommisso sunt liberati. * Ant. A. Rufino. * <a 215 pp.V id. Dec. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.6.42.4: Imperator Alexander Severus

Voluntas patris prohibentis liberos fundos extra familiam vendere vel pignori dare fratrem sorori donare prohibuisse non videtur. * Alex. A. Victorino. * <a 223 pp.V k.Iul.Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.42.5: Imperator Alexander Severus

Si frater tuus, posteaquam patri heres extitit, pubes iam sine liberis decessit, ex pupillari substitutione tibi hereditas eius delata non est. sed si verbis fideicommissi aliqua parte testamenti confirmata est, fideicommissum ab heredibus petere non prohiberis. * Alex. A. reginae. * <a 224 pp.Xv k.Febr.Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.42.6pr.: Imperator Alexander Severus

Praedia obligata per legatum vel fideicommissum relicta heres luere debet, maxime cum testator condicionem eorum non ignoravit aut, si scisset, legaturus tibi aliud, quod non minus esset, fuisset. * Alex. A. nilo. * <a 224 pp.Xvi k.Mart. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.42.6.1: Imperator Alexander Severus

Sin vero a creditore distracta sunt, pretium heres exsolvere cogetur, nisi contraria defuncti voluntas ab herede ostendatur. <a 224 pp.Xvi k.Mart. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.42.7: Imperator Alexander Severus

Voluntatis defuncti quaestio in aestimatione iudicis est. * Alex. A. septimo. * <a 225 pp.Xv k.Mart.Fusco ii et Dextro cons.>

CJ.6.42.8: Imperator Alexander Severus

Qui fideicommissariam libertatem meruit, legata seu fideicommissa a defuncto sibi data suo iure persequitur. * Alex. A. mascello. * <a 225 pp.Xv k.Iun. Fusco ii et Dextro cons.>

CJ.6.42.9: Imperator Gordianus

Ab eo, qui neque legatum neque fideicommissum neque hereditatem vel mortis causa donationem accepit, nihil per fideicommissum relinqui potest. * Gord. A. Paulinae. * <a 238 pp. xvii k. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.6.42.10: Imperator Gordianus

Verbum " volo" licet desit, tamen quia additum perfectum sensum facit, pro adiecto habendum est. * Gord. A. Firmo. * <a 239 pp. iii id. Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.6.42.11: Imperator Gordianus

Quotiens ab omnibus, qui alienatione facta ad fideicommissi petitionem adspirare possint, venditio celebratur aut quibusdam vendentibus alii consenserint, auctoritas contractus convelli nequaquam potest. * Gord. A. Papiniano. * <a 241 pp. ii k. Ian. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.6.42.12: Imperator Philippous

Post mortem suam rogatam restituere hereditatem defuncti iudicio et antequam fati munus impleat posse satisfacere (id est restituere hereditatem) quarta parte vel retenta vel omissa, si voluerit, explorati iuris est. * Philippo. A. et Philippo. c. Rufino. * <a 244 pp. id. Oct. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.6.42.13: Imperator Philippous

Quotiens principali loco heres institutus testatori succedit, legata seu fideicommissa a substituto data posci iure non possunt. * Philippo. A. et c. Sempronio. * <a 246 pp. viii k. Mart. Praesente et Albino cons.>

CJ.6.42.14pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Ea, quam frater tuus instituerat, sive quaesita sive non quaesita hereditate decesserit, cum tamen simpliciter, antequam duodecimum annum aetatis impleset, verbis precativis testamento facto

nonnullos ei voluerit substitutos, nihil prohibet fideicommissum peti vel ab ipsius heredibus, qui bona intestati tenent. * Valer. et Gallien. AA. Falconi. * <a 255 pp. xiiii k. Sept. Valeriano iii et Gallieno ii AA. c onss.>

CJ.6.42.14.1: Imperatores Valer., Gallien.

Tunc enim locum habet, quod regulariter traditur ea quae in testamento relinquuntur, si ex testamento non adeatur hereditas, non valere, cum verbis relicta directis adiri potuit hereditas, non cum illa ipsa sic data est, ut esset etiam ab intestato successoribus postulanda. <a 255 pp. xiiii k. Sept. Valeriano iii et Gallieno ii AA. c onss.>

CJ.6.42.14.2: Imperatores Valer., Gallien.

Quod rescripsimus sequentes adseverationem tuam, quasi scripta heres non fuerit iure adoptata. alioquin si in familia relicta heres facta decessit, et consequenter ipsius heredes petitioni fideicommissi respondere coguntur. <a 255 pp. xiiii k. Sept. Valeriano iii et Gallieno ii AA. c onss.>

CJ.6.42.15: Imperatores Valer., Gallien.

Quamvis simpliciter te ac fratrem tuum aliquis instituerit heredes eiusque hereditatis commodum pater ex tua fratrisque persona pro portionibus vestris potestatis ratione quaesierit, tamen quia inferioribus verbis testamenti vos sui iuris facere testator curavit, intellegi potest restituendi hereditatis commodi fideicommisso patrem obstrictum esse. * Valer. et Gallien. AA. philocrati. * <a 256 pp. vi id. Oct. Romae Maximo ii et Glabione cons.>

CJ.6.42.16pr.: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Cum virum prudentissimum Papinianum respondisse non ignoramus etiam legata huiusmodi fideicommisso contineri, id est ubi heres rogatus fuerat, quidquid ex hereditate pervenerit, post mortem restituere, animadvertis etiam praeceptionis compendium testatoris verbis comprehensum esse. * Carus Carinus et Numer. AAA. Isidorae. * <a 283 pp. prid. id. Nov. Caro et Carino AA. cons.>

CJ.6.42.16.1: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Sane quoniam in fideicommissis voluntas magis quam verba plerumque intuenda sunt, si quas pro rei veritate praeterea probationes habes ad commendandam hanc patris voluntatem, quam fuisse adseveras, apud praesidem experiri non vetaris. <a 283 pp. prid. id. Nov. Caro et Carino AA. cons.>

CJ.6.42.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si creditoris voluntas iure subnixta liberari te debito volentis doceri potest, et antequam sollemniter tibi liberatio a successore praestetur, exceptionem tibi ex voluntate descendantem competere manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. Fortunato. * <a 286 pp. xii k. Mai. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.6.42.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum necessitatem reddendae rationis defunctus remittendam tibi esse petierit, manifesti iuris est voluntatem defuncti immotam esse debere. * Diocl. et Maxim. AA. apolausto. * <a 290 pp. id. Mart. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.6.42.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Clari et aperti iuris est in fideicommissis posteriores voluntates esse firmiores. * Diocl. et Maxim. AA. ampliatio. * <a 290 pp. viii id. Sept. Iphis iiii et iii AA. Cons.>

CJ.6.42.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Etiam a pupillorum tutoribus velut ab ipsis relicta fideicommissa debentur. * Diocl. et Maxim. AA. Iuliano. * <a 290 pp. iiii non. Dec. Iphis iiii et iii AA. Cons.>

CJ.6.42.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in persona patris tui, cui te successisse proponis, fideicommissi dies utiliter cessit, licet tempore quo fuerat datum necdum te natum probetur, uxorem patrum, quem contendis patri tuo rogatum, si sine liberis decesserit, ab avo relicta restituere, si ei successit, de fideicommisso convenire debes. nam si patrum etiam hereditas tibi quaesita est, non de fideicommisso quaerendum, sed hereditas ab ea vindicanda est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Tiberio. * <a 293 D. vi id.Febr.AA. cons.>

CJ.6.42.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Et in epistula vel brevi libello vel sine scriptura, immo etiam nutu fideicommissum relinqui posse adhibitis testibus nulla dubitatio est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. planciano. * <a 293 D. id.April.Byzantii AA. cons.>

CJ.6.42.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si veritas vel sollemnitas iuris deest nec amplexus parentis voluntatem relicta dedisti vel transactionis causa stipulantibus promisisti negotiumque integrum est, ad solutionem urgeri non potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Stratonico. * <a 293 D. v k.Febr.AA.Cons.>

CJ.6.42.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Instrumenta praediorum per fideicommissum relictorum, quae ad probationem originis eorum pertinent, heredes praestare necesse non habent: tamen cautionem praestare debent, quod, si opus fuerit legatario seu fideicommissario, ipsa, si habent, proferant. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menestrato. * <a 293 d.K.Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.42.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Heredum etiam res proprias per fideicommissum relinqui posse non ambiguitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iulianae. * <a 294 D. ii.K.Mart.Cc.Cons.>

CJ.6.42.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex repudiatione fideicommissi doli mali exceptio iusta causa intercedente tunc opponitur, quando ipse, cui fideicommissum relictum est, repudiatione usus fuerit. unde cum hoc non te, sed patrem fecisse adseveras, qui tibi nocere non potuit, nihil tibi obesse potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. gaiano. * <a 294 D. ii id.April.Sirmi cc. cons.>

CJ.6.42.27: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Fideicommissum eius qui reliquerat paenitentia probata successores numquam praestare compelluntur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. olympiadi. * <a 294 D. v k.Oct. Viminacii cc. cons.>

CJ.6.42.28: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex fideicommisso sub condicione sine libertate servis propriis inutiliter dato libertas peti non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. gaio. * <a 294 D. xv k.Nov. Trans mare cc. cons.>

CJ.6.42.29: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex testamento, quod iure non valet, nec fideicommissum quidem, si non intestato quoque succedentes rogati probentur, peti potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Achilleo. * <a 294 D. viii id.Dec. Cc.Cons.>

CJ.6.42.30: Imperator Justinianus

Cum acutissimi ingenii vir et merito ante alios excellens Papinianus in suis statuit responsis, si quis filium suum heredem instituit et restitutionis post mortem oneri subegit, non aliter hoc videri disposuisse, nisi cum filius eius sine subole vitam reliquerit: nos huiusmodi sensum merito mirati plenissimum ei donamus eventum, ut, si quis haec disposuerit, non tantum filium heredem instituens, sed etiam filiam, vel ab initio nepotem vel neptem, pronepotem vel proneptem vel aliam deinceps posteritatem, et eam restitutionis post obitum gravamini subiugaverit, non aliter hoc sensisse videatur, nisi hi qui restitutione onerati sunt sine filiis vel filiabus vel nepotibus vel

pronepotibus fuerint defuncti, ne videatur testator alienas successiones propriis antepone. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani.D. iii k.Nov. Decio vc.Cons.>

CJ.6.42.31pr.: Imperator Justinianus

Quidam filium suum a sacris paternis remisit et postea testamento condito eum praeteriit nullo ei penitus relicto, aliis heredibus derelictis, ipsum autem, quem neque heredem neque exheredatum fecit, fideicommisso praegravavit. quaerebatur, si utile est huiusmodi fideicommissum. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. prid.K.Mart.Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.42.31.1: Imperator Justinianus

Tota igitur antiqua dubietate super hoc explosa nobis in hoc casu placuit, ut emancipatus utpote iniuria a patre adflictus non compellatur fideicommissum a sua persona relictum praestare. <a 531 D. prid.K.Mart.Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.42.31.2: Imperator Justinianus

Quod etiam in aliis personis, quas exheredari necesse est, locum habere censemus. <a 531 D. prid.K.Mart.Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.42.32pr.: Imperator Justinianus

Quaestionem ex facto emergentem resecantes et voluntati defunctorum prospicientes sancimus, si sine scriptura et praesentia testium fideicommisso derelicto fideicommissarius elegerit iuramentum heredis vel forsitan legatarii vel fideicommissarii, quotiens ab eo relictum est fideicommissum, sive universitatis sive speciale, necesse habere heredem vel legatarium vel fideicommissarium prius iureiurando de calumnia praestito vel sacramentum subire et omni inquietudine sese relaxare vel, si recusandum existimaverit sacramentum aut certam quantitatem manifestare fideicommissario derelictam noluerit, si forsitan maiorem fideicommissarius expetat, omnimodo exactioni fideicommissi subiaceret et eum ad satisfacti onem compelli, cum ipse sibi iudex et testis invenitur, cuius religio et fides a fideicommissario electa est, nullis testibus nullisque aliis adventiciis probationibus requisitis, sed sive quinque sint testes vel minores vel nemo, causam per illius sacramentum vel dandum vel recusandum suam habere tam firmitatem quam exactionem, sive pater sit, qui fideicommissum dederit, sive extraneus, ut aequitatis ratio communiter in omnes procedat. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. v k.Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis. vv.Cc.>

CJ.6.42.32.1: Imperator Justinianus

Cum enim res per testium sollemnitate ostenditur, tunc et numerus testium et nimia subtilitas requirenda est. lex etenim, ne quid falsitatis incurrat per duos forte testes compositum, maiorem numerum testium expostulat, ut per ampliores homines perfectissima veritas reveletur. <a 531 D. v k.Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis. vv.Cc.>

CJ.6.42.32.2: Imperator Justinianus

Cum autem is, qui quid ex voluntate defuncti lucratur, et maxime ipse heres, cui summa auctoritas totius causae commissa est, dicere compellitur veritatem per sacramenti religionem, qualis locus testibus relinquatur vel quemadmodum ad extraneam fidem decurratur, propria et indubitata relicta? cum et in leges respeximus, quae iustis dispositionibus testatorum omnimodo heredes oboedire compellunt et sic strictius causam exigunt, ut etiam amittere lucrum hereditatis sanciant eos, qui testatoribus suis minime paruerunt. <a 531 D. v k.Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis. vv.Cc.>

CJ.6.43.0. Communia de legatis et fideicommissis et de in rem missione tollenda.

CJ.6.43.1pr.: Imperator Justinianus

Cum ii, qui legatis vel fideicommissis honorati sunt, personalem plerumque actionem habere noscuntur, quis vel vindicationis vel sinendi modo aliorumque generum legatorum subtilitatem prono animo admittet, quam posteritas optimis rationibus usa nec facile suscepit nec inextricabiles circuitus laudavit? quis in rem missionis scrupulosis utatur ambagibus? * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv k.Oct. Chalcedone Decio vc.Cons.>

CJ.6.43.1.1: Imperator Justinianus

Rectius igitur esse censemus in rem quidem missionem penitus aboleri, omnibus vero tam legatariis quam fideicommissariis unam naturam imponere et non solum personalem actionem praestare, sed etiam in rem, quatenus eis liceat easdem res, vel per quodcumque genus legati vel per fideicommissum fuerint derelictae, vindicare in rem actione instituenda, et insuper utilem servianam (id est hypothecariam) super his quae fuerint derelicta in res mortui praestare. <a 529 D. xv k.Oct. Chalcedone Decio vc.Cons.>

CJ.6.43.1.2: Imperator Justinianus

Cum enim hoc iam iure nostro increbuit licere testatori hypothecam rerum suarum in testamento quibus voluerit dare, et iterum novellae constitutiones in multis casibus et tacitas hypothecas induxerunt, non ab re est etiam nos in praesenti casu hypothecariam donare, quae et nullo verbo praecedente possit ab ipsa lege induci. <a 529 D. xv k.Oct. Chalcedone Decio vc.Cons.>

CJ.6.43.1.3: Imperator Justinianus

Si enim testator ideo legata vel fideicommissa dereliquit, ut omnimodo personae ab eo honoratae ea percipiant, apparet ex eius voluntate etiam praefatas actiones contra res testatoris esse instituendas, ut omnibus modis voluntati eius satisfiat, et praecipue cum talia sint legata vel fideicommissa, quae piis actibus sunt deputata. <a 529 D. xv k.Oct. Chalcedone Decio vc.Cons.>

CJ.6.43.1.4: Imperator Justinianus

Et haec disponimus, non tantum si ab herede fuerit legatum derelictum vel fideicommissum, sed et si a legatario vel fideicommissario vel alia persona, quam gravare fideicommisso possumus, fideicommissum cuidam relinquatur. cum enim non aliter valeat, nisi aliquid lucri offerat ei a quo derelictum est, nihil est grave etiam adversus eum non tantum personalem, sed etiam in rem et hypothecariam extendere actionem in rebus, quas a testatore consecutus est. <a 529 D. xv k.Oct. Chalcedone Decio vc.Cons.>

CJ.6.43.1.5: Imperator Justinianus

In omnibus autem huiusmodi casibus in tantum et hypothecaria unumquemque conveniri volumus, in quantum personalis actio adversus eum competit, et hypothecam esse non ipsius heredis vel alterius personae quae gravata est fideicommisso rerum, sed tantummodo earum, quae a testatore ad eum pervenerint. <a 529 D. xv k.Oct. Chalcedone Decio vc.Cons.>

CJ.6.43.2pr.: Imperator Justinianus

Omne verbum significans testatoris legitimum sensum legare vel fideicommittere volentis utile atque validum est, sive directis verbis, quale est " iubeo" forte , sive precariis utetur testator, quale est " rogo" " volo" " mando" " fideicommitto", sive iuramentum posuerit, cum et hoc nobis audientibus ventilatum est, testatore quidem dicente " enorkw", partibus autem huiusmodi verbum huc atque illuc lacerantibus. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.2.1: Imperator Justinianus

Sit igitur secundum quod diximus ex omni parte verborum non inefficax voluntas secundum verba legantis vel fideicommittentis et omnia, quae naturaliter insunt legatis, ea et fideicommissis inhaerere intellegantur et e contrario, quidquid fideicommittitur, hoc intellegatur esse legatum, et si quid tale est, quod non habet natura legatorum, hoc ei ex fideicommissis

accommodetur, et sit omnibus perfectus eventus, ex omnibus nascentur in rem actiones, ex omnibus hypothecariae, ex omnibus personales. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.2.2: Imperator Justinianus

Ubi autem aliquid contrarium in legatis et fideicommissis eveniat, hoc fideicommisso quasi humaniori adgregetur et secundum eius dirimatur naturam. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.2.3: Imperator Justinianus

Et nemo moriens putet suam legitimam voluntatem reprobari, sed nostro semper utetur adiutorio, et quemadmodum viventibus providimus, ita et morientibus prospiciatur: et si specialiter legati tantummodo faciat testator mentionem, hoc et legatum et fideicommissum intellegatur, et si fidei heredis vel legatarii aliquid committatur, hoc et legatum esse videatur. nos enim non verbis, sed ipsis rebus leges imponimus. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.3pr.: Imperator Justinianus

Si duobus vel tribus hominibus vel pluribus forte optio servi vel alterius rei relicta fuerit, vel si uni quidem legatario optio servi vel alterius rei relicta est, ipse autem moriens plures sibi reliquerit heredes, dubitabatur inter veteres, si inter legatarios vel heredes legatarii fuerit certatum et alter alterum servum vel aliam rem eligere velit, quid sit statuendum. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.3.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque in omnibus huiusmodi casibus rei iudicem fortunam esse, sortem etenim inter altercantes adhibendam, ut, quem sors praetulerit, is quidem habeat potestatem eligendi, ceteris autem aestimationem praestet contingentium eis partium: id est in servis quidem et ancillis maioribus decem annis, si sine arte sint, viginti solidis aestimandis, minoribus videlicet decem annis non amplius quam decem solidis computandis: sin autem artifices sunt, usque ad triginta solidos aestimatione eorum procedente, sive masculi sive feminae sunt, exceptis notariis et medicis utriusque sexus, cum notarios quinquaginta solidis aestimari volumus, medicos autem et obstetrices sexaginta: eunuchis minoribus quidem decem annis usque ad triginta solidos Valentibus, maioribus vero usque ad quinquaginta, sin autem artifices sint, usque ad septuaginta. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.3.1a: Imperator Justinianus

Sed et si quis optionem servi vel alterius rei reliquerit non ipsi legatario, sed quem titius forte elegerit, titius autem vel noluerit eligere vel morte fuerit praeventus, et in hac specie dubitabatur apud veteres, quid statuendum sit, utrumne legatum expirat, an aliquid inducitur ei adiutorium, ut viri boni arbitratu procedat electio. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.3.1b: Imperator Justinianus

Censem itaque, si intra annale tempus ille qui eligere iussus est hoc facere supersederit vel minime potuerit vel quandocumque decesserit, ipsi legatario videri esse datam electionem, ita tamen, ut non optimum ex servis vel aliis rebus quicquam eligat, sed mediae aestimationis, ne dum legatarium satis esse fovendum existimamus, heredis commoda defraudentur. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.3.2: Imperator Justinianus

Sed quia nostra maiestas per multos casus legatariis et fideicommissariis prospexit et actiones tam personales quam in rem et hypothecarias dedimus et in rem missionis tenebrosissimus error

abolitus est, et ad hanc legem pervenimus. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.3.2a: Imperator Justinianus

Nemo itaque ea, quae per legatum vel pure vel sub certo die relicta sunt vel quae restitui aliis disposita sunt vel substitutione posita, secundum veterem dispositionem putet esse in posterum alienanda vel pignoris vel hypothecae titulo adsignanda vel mancipia manumittenda, sed sciat, quod hoc quod alienum est non ei liceat utpote sui patrimonii existens alieno iuri applicare, quia satis absurdum est et inrationabile rem, quam in suis bonis pure non possidet, eam ad alios posse transferre vel hypothecae pignorisve nomine obligare vel manumittere et alienam spem decipere. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.3.3: Imperator Justinianus

Sin autem sub condicione vel sub incerta die fuerit relictum legatum vel fideicommissum universitatis vel speciale vel substitutione vel restitutione, melius quidem faciat, et si in his casibus caveat ab omni venditione vel hypotheca, ne se gravioribus oneribus evictionis nomine supponat. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.3.3a: Imperator Justinianus

Sin autem avaritiae cupidine propter spem condicionis minime implendae ad venditionem vel hypothecam prosilierit, sciat, quod condicione impleta ab initio causa in irritum devocetur et sic intellegenda est, quasi nec scripta nec penitus fuerat celebrata, ut nec usucapio nec longi temporis praescriptio contra legatarium vel fideicommissarium procedat. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.3.3b: Imperator Justinianus

Quod similiter censemus in huiusmodi legatis, quae sive pure sive sub die certo sive sub condicione sive sub incerta die relicta sint: sed in his omnibus casibus legatario quidem vel fideicommissario omnis licentia pateat rem vindicare et sibi adsignare, nullo obstaculo ei a detentatoribus opponendo. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.43.3.4: Imperator Justinianus

Emptor autem sciens rei gravamen adversus venditorem actionem habeat tantummodo ad restitutionem pretii, neque dupli stipulatione neque melioratione locum habente, cum sufficiat ei saltem pro pretio, quod sciens dedit pro aliena re, sibi satisfieri: creditori nihilo minus pigneraticia contraria actione adversus debitorem competente, ut ex omni parte omnique studio id, quod semper properamus, ad effectum perducatur, ut ultima elogia defunctorum legitimum finem sortiantur: bonae fidei procul dubio emptoribus integra iura et nullo modo ex hac constitutione deminuta contra venditores habentibus. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.44.0. De falsa causa adiecta legato vel fideicommisso.

CJ.6.44.1: Imperator Antoninus

Verba testamenti, quae inseruisti, aut solutam pecuniam debitam testatori declarant aut voluntatem eius liberare volentis debitorem manifeste ostendunt. et ideo aut peti quod solutum est non potest aut ex causa fideicommissi, ut debitor liberaretur, agendum est, nisi liquido probari possit eum non liberari debitorem voluisse, sed errore lapsam solutam sibi pecuniam existimasse. * Ant. a Septimio. * <a 213 pp.Vii k.Mart.Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.6.44.2: Imperator Alexander Severus

Etiam si veritas debiti non subest, falsa demonstratio non perimit legatum et ex testamento eius quoque nomine competit actio. * Alex. A. Faustinae. * <a 222 pp.Vii id.Nov. Alexandro A.

cons.>

CJ.6.44.3pr.: Imperator Alexander Severus

Si non designata certa quantitate dotem tibi legavit maritus, sed quodcumque ad eum dotis nomine pervenisset perventurumve esset, et id ex testamento petis, necessaria probatio est numeratae pecuniae. * Alex. A. verinae. * <a 223 pp.Non.Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.44.3.1: Imperator Alexander Severus

Quod si quantitatem expressit, debetur et si in dotem datum non est, quasi aliud legatum, non eo iure, quo dos fungitur. <a 223 pp.Non.Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.44.4: Imperator Gordianus

Si dotem, ut proponis, defuncta in matrimonio uxore tua patri eius reddidisti, vel etiam ea non reddita testamenti verbis, ut adseveras, munitus es, quibus recepissee dotem universam quondam socer tuus significavit, ne hoc nomine conveniaris, sollicitate agere non debes, cum aut soluta dote nulla supersit actio aut non reddita adversus petentem iuxta defuncti voluntatem parata sit exceptio. * Gord. A. Alexandro. * <a 240 pp.Xv k.Iun. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.6.44.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Refert largiter, dotem reddi maritus tibi, an quae instrumento dotali conscripta sunt, legati seu precariis verbis statuit, quippe superiore quidem casu datum probanti repeti tantum, posteriore vero nihil nocente falsa demonstratione significatum instrumento postulari possit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. severae. * <a 294 s.Xiiii k.Dec. Cc.Cons.>

CJ.6.45.0. De his quae sub modo legata vel fideicommissa relinquuntur.

CJ.6.45.1: Imperator Antoninus

In legatis quidem et fideicommissis etiam modus adscriptus pro conditione observatur. sed si per te non stat, quominus voluntati testatoris pareas, sed per eum, cui nubere iussa es, quominus id quod tibi relictum est retineas, non oberit. * Ant. A. Saturninae. * <a 211 pp.V k.Ian. Gentiano et Basso cons.>

CJ.6.45.2pr.: Imperator Gordianus

Ex his verbis: " Titio decem millia vel insulam relinquo, ita ut quinque millia ex his vel eandem insulam mevio restituat", licet antea neque legati neque fideicommissi petitio nascebatur, tamen in libertate a divo Severo hoc admissum est. * Gord. A. ammonio. * <a 240 pp. vi id. Aug. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.6.45.2.1: Imperator Gordianus

Sed in pecuniariis causis voluntatis tuendae gratia non immerito recipiendum est, ut etiam ex huiusmodi verbis, sive ad condicionem sive ad modum respiciunt, sive ad dandum vel faciendum aliquid, fideicommissi actio omnifariam nascatur, videlicet in condicionibus post exitum earum. <a 240 pp. vi id. Aug. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.6.45.2.2: Imperator Gordianus

Sin vero legato aut fideicommissio relictio testator legatarium seu fideicommissarium prohibuerit heredem suum vel alium quendam debitum exigere, habet debitor adversus legatarium seu fideicommissarium agentem usque ad quantitatem relictio fideicommissi sive legati exceptionem. <a 240 pp. vi id. Aug. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.6.46.0. De condicionibus insertis tam legatis quam fideicommissis et libertatibus.

CJ.6.46.1: Imperatores Severus, Antoninus

Cum testatorem fideicommissum trallianis ab eo, quem pro parte heredem instituerat, ita reliquisse proponas, si sine liberis institutus diem obisset, isque nepotem, quem ex filia susceperat, heredem instituerat, condicionem adscriptam fideicommissio defecisse manifestum est, nisi alia defuncti voluntas evidenter probabitur. * Sev. et Ant. AA. claudiae. * <a 197 pp.

non. Dec. Laterano et Rufino cons.>

CJ.6.46.2pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Cum patrem familias fideicommissi nomine, quod in diem certam reliquit, ita cavere praecepisse proponas, si a marito non divertisset, iurisdictionis originem perinde servari aequum est, ac si nihil super ea re scriptum fuisset. * Sev. et Ant. AA. Gallicano. * <a 205 pp. Antiochiae xi k. Aug. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.6.46.2.1: Imperatores Severus, Antoninus

Nec exemplum legati vel hereditatis, in quibus condicio divortii nonnumquam remitti solet, huic rei comparandum est, cum absurdum sit ideo perpetui edicti negligi formam, quia patris sui voluntati non obtemperatur. <a 205 pp. Antiochiae xi k. Aug. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.6.46.3: Imperator Antoninus

Si ea condicione auluzanus legata testamento praestari voluit, si cum focaria sua matreque eius moraretur, et per eum stetit, quominus voluntati testatoris pareret, cum sponte scripturae testamenti non obtemperaverit, ad petitionem non admittitur. * Ant. A. Aurelio mil. * <a 215 pp. vi id. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.6.46.4: Imperator Alexander Severus

Legatum sive fideicommissum a patruo tuo relictum tibi sub condicione, si filio eius nupsisses, cum mortuo filio, priusquam matrimonium cum eo contraheres, condicio defecerit, nulla ratione tibi deberi existimas. * Alex. A. liciniae. * <a 226 pp. k. Dec. Alexandro A. et Marcello cons.>

CJ.6.46.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si uxorem tuam tempore nuptiarum in patria potestate fuisse monstretur, fideicommissi commodum ei relictum, cum nupserit, nullo alio diem eius cedere prohibente patri quaesitum non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Faustino. * <a 294 s. vi k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.46.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si a patre ante nuptias emancipata fuerit ac postea decesserit, superstite patre et marito ac liberis actionem fideicommissi sibi competentem ad heredes suos transmisit. <a 294 s. vi k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.46.6pr.: Imperator Justinianus

Cum quidam testamento condito libertatem suo servo dereliquit sub condicione, si suo heredi certum numerum solidorum praestet vel aliam quandam speciem vel vicarium servum, ille autem servus non in eodem loco constitutus, ubi etiam heres fuerat, herili testamento cognito properabat ad heredem cum ipso, quod iussus erat dare heredi, sed in medio latronum vel hostium incursione peremptum est quod portabat: quaerebatur inter antiquos, si praepeditur libertas, quia hoc dare servus non potest propter memoratum fortuitum casum. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.46.6.1: Imperator Justinianus

Itaque veterum dubietate quiescente nobis placuit, ut et libertas omnimodo competat et commodum, quod heredi vel extraneo relinquitur, non abstrahatur. <a 532 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.46.6.2: Imperator Justinianus

Ex quacumque igitur causa impediatur, sive per heredem sive per eum, cui dare aliquid iussus est, sive per fortuitos casus, in libertatem quidem ipse omnimodo perveniat, nisi ipse servus noluit adimplere condicionem: obnoxius tamen constituitur post libertatem heredi vel ei cui dare iussus est, nisi et ipse oblatas pecunias non suscepit (quod enim semel repudiatum est ab eo, redintegrari minime concedimus), quatenus hoc quod dare iussus est omnimodo adimplere

compellatur vel in ipso mancipio, si extat, vel in aestimatione eius non amplius quam in quindecim solidos imputanda, vel in alia re, si et ipsa appareat, vel si non existat, vera eius aestimatione praestanda. <a 532 D. prid. k. Mai. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.46.7pr.: Imperator Justinianus

Si plures personae unam condicionem implere fuerint iussae, apud ulpianum dubitabatur, utrumne omnes simul eandem facere debent, an singuli quasi soli implere eam compelluntur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. iii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.46.7.1: Imperator Justinianus

Videtur autem nobis unumquemque necessitatem habere condicionem implere et pro portione sibi contingente accipere, quidquid ex hoc commodum est, ut hi quidem, qui compleverint iussa, ad lucrum vocentur, qui autem neglexerint, sibi imputent, si ab huiusmodi commodo repellentur. <a 531 D. iii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.47.0. De usuris et fructibus legatorum vel fideicommissorum.

CJ.6.47.1: Imperatores Severus, Antoninus

Legatorum seu fideicommissorum usuras ex eo tempore, quo lis contestata est, exigi posse manifestum est. sed et fructus rerum et mercedes servorum, qui ex testamento debentur, similiter praestari solent. * Sev. et Ant. AA. Maximo. * <a 199 proposita prid. k. Aug. Anullino et Frontone cons.>

CJ.6.47.2pr.: Imperator Antoninus

Adversus eos, qui sub obtentu legis falcidiae legata morantur, notissimum est iuris auxilium. * Ant. A. libertis cassiani. * <a 212 pp. xvi k. Iun. duobus aspris cons.>

CJ.6.47.2.1: Imperator Antoninus

Si igitur proposita stipulatione cavere cum satisfactione potestis vos restitutos, quanto amplius quam per eam legem licet acceperitis, iudex qui fideicommissis ius dicit solida vobis legata praestari iubebit. <a 212 pp. xvi k. Iun. duobus aspris cons.>

CJ.6.47.2.2: Imperator Antoninus

Quod si satisfactionem implere non poteritis, arbitro dato diem vobis praefiniet, intra quem altera parte cessante partibus suis fungetur. et si constiterit legi falcidiae locum non esse, et usuras et fructus post litem contestatam percipietis. <a 212 pp. xvi k. Iun. duobus aspris cons.>

CJ.6.47.3: Imperator Alexander Severus

Si homines certi per fideicommissum tibi relictos fuerunt, post moram periculo debitoris fideicommissi fuerunt. * Alex. A. Paterno. * <a 224 proposita xii k. April. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.47.4: Imperator Gordianus

In legatis et fideicommissis fructus post litem contestationem, non ex die mortis sequuntur, sive in rem sive in personam agatur. * Gord. A. Dionysio. * <a 239 pp. non. Sept. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.6.48.0. De incertis personis

^CJ.6.48.1.1: Imp. Iustinianus

Recte quemlibet postumum qui vult heredem scribit: neque non et legatum et fideicommissum ei relinquit, nisi scilicet heres fieri prohibitus erat vel si in rerum natura erat.

^CJ.6.48.1.2:

Heredes incertos scribi constitutio vetat, nisi in utero est. in hoc enim nomen eius quod desideratur supplet venter qui eum gestat et pater.

^CJ.6.48.1.3:

Et de fideicommissis et legatis semel cognatis per universitatem relictis, si non utroque tempore (mortis forte) cognatus extet, sed tantum mortis tempore natus vel in utero sit.

^CJ.6.48.1.4:

Vel si iis, qui testamenti tempore conati sunt, reliquerit, deinde alii nascantur, de quibus in testando non cogitavit.

^CJ.6.48.1.5:

Et si testator omnibus cognatis suis reliquerit, non secundum gradum neque secundum ordinem cognatos vocari oportet, sed omnes.

^CJ.6.48.1.6:

Et si cognatis qui ab intestato vocantur dari iusserit, quinam vocentur.

^CJ.6.48.1.7:

Et si quis libertis suis legaverit, quinam legata capiant.

^CJ.6.48.1.8:

Et si generaliter omnibus libertis suis in testamento legaverit, deinde specialiter aliud quid legatum iis, qui in testamento suo manumissi fuerint, vel in codicillis vel sine scriptura reliquerit, quid fiat.

^CJ.6.48.1.9:

Et si familiae legatum relictum fuerit, cognatis genero nuruve non extantibus libertos vocari.

^CJ.6.48.1.10:

Si quis sacro senatui vel curiae civitatis vel officio, quod magnis potestatibus vel iis quae in provinciis sunt ministerium praebet, vel medicorum professorumve vel advocatorum corpori vel militibus vel eiusdem artis opificibus vel clericis vel uno verbo si cuicumque non illicito corpori quid reliquerit, valet relictum. et si quidem simpliciter collegii vel legionis mentionem fecerit, omnes, qui mortis tempore in eo numero sunt, petunt et secundum personarum numerum id dividunt, nisi testator unumquemque certum aliquid capere iusserit: neve quis secundum veterem constitutionem curet, certae administrationis persona fuerit nec ne.

^CJ.6.48.1.11:

Et si testator ante defuncto eo qui honoratus est liberis eius vel nepotibus vel pronepotibus vel etiam cognatis dari iusserit, quod relictum est.

^CJ.6.48.1.12:

Et si filiorum tantum mentionem fecerit, filiabus hoc nihil prodesse. et si generaliter testator ante defuncto eo progeniem eius accipere quod relictum est iusserit, tum et filios et filias et nepotes et neptes et pronepotes et proneptes vocari.

^CJ.6.48.1.13:

Et si specialiter adiecerit liberos eius et qui deinceps sequuntur accipere, quinam quod relictum est petere possint.

^CJ.6.48.1.14:

Idem et de cognatis. et haec quidem de iis quae semel relictas sunt.

^CJ.6.48.1.15:

Quod si annua vel in menses singulos vel in dies cognatis suis testator reliquerit, si quidem nihil amplius dixerit, iis solis, qui mortis tempore ei cognati sunt, dum vivunt quod relictum est dari, quemadmodum etiam, si non cognatis, sed iis, qui alicuius collegii vel legionis vel corporis sunt, haec annua vel menstrua vel diurna legata reliquisset: nam tum quoque soli ii qui mortis eius tempore extant vocantur et ex aequis partibus quod relictum est dividunt.

^CJ.6.48.1.16:

Si quis autem, quae cognatis annua vel menstrua vel diurna relinquit, ea his quoque qui ex ipsis nati erunt dari iniungit, si adiecerit in perpetuum, dationem perpetuam esse neque umquam cessare.

^CJ.6.48.1.17:

Idem etiam in advocatis optinet et professoribus et medicis.

^CJ.6.48.1.18:

Et si minime perpetuum dixerit, sed eis qui ex ipsis nati erunt dari voluerit.

^CJ.6.48.1.19:

Et quando usque ad tertiam successionem familia vel legio ad petitionem eius quod relictum est vocatur.

^CJ.6.48.1.20:

Et si libertis legaverit, sed non addiderit 'et qui ex his nati erunt' vel addiderit.

^CJ.6.48.1.21:

Et si in omnibus his casibus unus eorum mortuus fuerit, quid fiat.

^CJ.6.48.1.22:

Et si disposuerit, quid unusquisque accipere debeat, vel non, sed cunctis simul unam quantitatem reliquerit et perpetuo id quod relictum est praestari iusserit.

^CJ.6.48.1.23:

Et si non adiecerit perpetuo dari.

^CJ.6.48.1.24:

Et libertum liberti numquam ad huiusmodi legatum vocari, nisi specialiter testator hoc iusserit.

^CJ.6.48.1.25:

Et si singulis civibus certam summam distribui iusserit, quid fiat et quemadmodum dividatur.

^CJ.6.48.1.26:

Et de iis quae perpetuo petuntur relicta ecclesiis xenonibus vel ptochiis vel venerabilibus domibus vel universitati totius cleri vel ad redemptionem captivorum vel ipsis pauperibus vel captivis.

^CJ.6.48.1.27:

Et si quis dixerit heredem sibi eum fore, qui primus post mortem suam consul factus fuerit vel ad sepulchrum suum venerit vel qui filiam suam ipsius filio in matrimonium collocaverit vel ipsi gener factus fuerit vel aliud quid his simile, quomodo talis institutio ex omni parte nullius momenti sit ideo, quia proprium heredis nomen non habeat: verum ne legatum quidem eiusmodi personis relictum valet.

^CJ.6.48.1.28:

Et non posse tutorem incertis dari.

^CJ.6.48.1.29:

Et quod pauperibus relictum est non videri incertum esse.

CJ.6.49.0. Ad senatus consultum trebellianum.

CJ.6.49.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si ex senatus consulto partem quartam hereditatis retinueris et dodrantem fideicommissi restituisti, quod creditoribus hereditariis pro novem unciis praestiteris, a fideicommissario petere potes. * Sev. et Ant. AA. prob. * <a 197 pp. xv k. April. Laterano et Rufino cons.>

CJ.6.49.2: Imperator Philippus

Ad eum, cui ex trebelliano senatus consulto pars hereditatis restituitur, successionis onera seu legatorum praestationem pro competenti portione spectare indubitati iuris est. * Philippo. A. et Philippo. c. Iuliano. * <a 244 pp. xviii k. Nov. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.6.49.3: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Si per fideicommissum hereditas rei publicae relicta est, ex trebelliano senatus consulto, quod ab intestato quoque locum habet, quartae partis et fructus eius vobis restitutio competit. * Carus Carinus et Numer. AAA. zotico. * < sine die et consule.>

CJ.6.49.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non iustam te gerere sollicitudinem per fideicommissum relictæ portionis hereditatis perspicimus verentem, ne fructum amittas relictæ fideicommissi, quoniam avia testatoris ex parte scripta heres et tibi rogata restituere calliditate ac fraude repudiavit, ut ad alium nepotem eundemque coheredem devolvatur portio, a quo tibi nominatim non fuerat fideicommissum relictum, et coacta suspectam hereditatem adire, priusquam pro herede gereret, rebus sit humanis exempta: cum divo Antonino parenti nostro deberi etiam a substitutis fideicommissum contemplatione iudicii testatoris quasi tacite ab his repetitum iam dudum placuerit. neque enim quartae retentionem, quam illa quae repudiaverit hereditatem, adire coacta suspectam retinere non potuit, timere debes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. quint iano. * <a 293 s.Vi id. iul Philippopoli AA. cons. >

CJ.6.49.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Et sine scriptura per fideicommissum hereditas recte relinquitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ver. * <a 294 s.V k.Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.49.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Igitur si te uxor tua et privignum suum in discrimine mortis constituta designavit velle successionem obtinere, usque ad dodrantem eius voluntatem ratam servari convenit, cum intestato ei succedentes de restituendo fideicommissio conventos ultra quartam (aere alieno deducto), quam penes eos sententia senatus consulti relinqui praecepit, tantum obtinere posse praestiterit. <a 294 s.V k.Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.49.6pr.: Imperator Zeno

Iubemus, quotiens pater vel mater, filio seu filiis, filia seu filiabus ex aequis partibus vel inaequis heredibus institutis, invicem seu simpliciter quosdam ex his aut quendam rogaverit, qui prior sine liberis decesserit, portionem hereditatis suae superstiti seu superstitibus restituere, ut modis omnibus retenta quarta pro auctoritate trebelliano senatus consulti, non per imputationem reddituum, licet hoc testator rogaverit vel iusserit, sed in ipsis rebus hereditariis, dodrans restituatur. * Zeno A. Dioscure pp. * <a 489 pp.K.Sept. Constantinopoli Eusebio cons.>

CJ.6.49.6.1: Imperator Zeno

Idemque in retinenda legis flacidiae portione obtinere iubemus, et si pater vel mater filio seu filia institutis (sicut supra dictum est) heredibus rogaverit eos easve nepotibus vel neptibus, pronepotibus vel proneptibus suis ac deinceps restituere hereditatem. <a 489 pp.K.Sept. Constantinopoli Eusebio cons.>

CJ.6.49.6.1a: Imperator Zeno

In supra dictis autem casibus fideicommissorum servandorum satisfactionem cessare iubemus, si non specialiter eandem satisfactionem testator exigi disposuerit et cum pater vel mater secundis existimant nuptiis non abstinendum: in his etenim duobus casibus, id est cum testator specialiter satisfacere voluerit vel cum secundis se pater vel mater matrimoniis iunxerint, necesse est, ut eadem satisfactio pro legum ordine praebatur. <a 489 pp.K.Sept. Constantinopoli Eusebio cons.>

CJ.6.49.6.2: Imperator Zeno

Sin autem is, qui fideicommissaria restitutione gravatus est, uno filio superstite vel nepote ex filio seu ex filia nato, vel pronepote vel postumo relicto decesserit, non videtur extitisse condicio

et ideo deficit fideicommissi petitio. <a 489 pp.K.Sept. Constantinopoli Eusebio cons.>

CJ.6.49.6.3: Imperator Zeno

Illud etiam admonemus ea, quae de falcidiae portione non per redditus, sed per ipsas res hereditarias retinenda et de satisfactione fideicommissorum (sicut supra dictum est) concedenda diximus, non ulterius quam in his personis et casibus, quorum superius mentio facta est, oportere produci. <a 489 pp.K.Sept. Constantinopoli Eusebio cons.>

CJ.6.49.7pr.: Imperator Justinianus

Sancimus licentiam esse etiam soli tutori recte fieri fideicommissi nomine universitatis restitutionem, quod pupillo relictum est, et sine onere fideiussionis, ubi tamen pupillus dari non possit vel abesse noscitur, ne, dum nimia subtilitate circa res utimur pupillares, ipsa subtilitas ad perniciem eorum revertatur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 530 D. x k.Nov. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.49.7.1: Imperator Justinianus

Idemque iuris esse oportet, et si furioso fideicommissaria debeatur hereditas, ut restitutio curatorum eius soli, nomine scilicet furiosi, celebretur. quis enim sensus, quae vox certa furioso esse intellegitur, cum in utroque casu restituentes plenissimam consequantur ex nostra lege securitatem? <a 530 D. x k.Nov. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.49.7.1a: Imperator Justinianus

Hoc eodem observando, et si ipsi pupilli vel furiosi restitutione gravati sunt. <a 530 D. x k.Nov. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.49.7.1b: Imperator Justinianus

Cum autem aliquis hereditatem restituere iussus est et dolo malo vel post litem contestatam vel antea sese contumaciter celaverit, vel si suppositus fideicommissariae restitutioni, antequam restitueret hereditatem, ab hac luce subtractus est nullo herede vel successore existente, vel si fideicommissarius, cui restituta est ex trebelliano hereditas, alii per fideicommissum restituere iussus fuerit res hereditarias: quemadmodum actionum translatio celebretur in tribus istis casibus, apud veteres dubitabatur: et domitius ulpianus constituendum esse super his putavit. <a 530 D. x k.Nov. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.49.7.1c: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, ut, sive per contumaciam afuerit is, cui restitutio imposita est, sive morte praeventus nullo relicto successore fuerit, sive a primo fideicommissario in secundum translatio celebrari iussa est, ipso iure utiles actiones transferantur. <a 530 D. x k.Nov. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.49.8pr.: Imperator Justinianus

Quidam testamento condito iussit heredem omnem hereditatem quam ei dereliquit alii restituere, speciale autem fideicommissum alteri adscripsit. et quaerebatur, specialis fideicommissarius id quod ei derelictum est a quo consequi debeat, utrumne ab herede, ut post retentionem eius alias res universitatis fideicommissarius accipiat, an una cum aliis rebus oporteat et hoc generali fideicommissario adgregari, ut ipse speciali fideicommissario hoc tradat, sive in rebus sive in pecuniis sit fideicommissum. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k.Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.Anno secundo.>

CJ.6.49.8.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque totam quidem substantiam secundum senatus consulti trebelliani auctoritatem restitui generali fideicommissario, illum autem speciali fideicommissario id quod ei derelictum est dependere. <a 532 D. xv k.Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.Anno secundo.>

CJ.6.50.0. Ad legem falcidiam.

CJ.6.50.1: Imperatores Severus, Antoninus

Scire debes omissa falcidia, quo plenior fidem portionis restituendae exhiberes, non videri plus debito solutum esse. * Sev. et Ant. AA. Prisco. * <a 197 pp.Iii id.Mai. Laterano et Rufino cons.>

CJ.6.50.2: Imperatores Severus, Antoninus

Falcidiae rationem adversus omnes pro modo legatorum et fideicommissorum locum habere certi et explorati iuris est. * Sev. et Ant. aa sanctiano. * <a 197 pp.K.Iul.Laterano et Rufino cons.>

CJ.6.50.3: Imperator Alexander Severus

Etiamsi tacitum fideicommissum heredem administrasse apparuerit, legata tamen seu fideicommissa, quae testamento relicta sunt, praestanda esse ambigi non oportet, ad eum videlicet modum, quem lex falcidia patitur, cum quartam, quae aufertur heredi, qui contra legem fidem suam obtulit, legatariis proficere non placuit. * Alex. A. Hermagorae. * <a 222 pp.Id.Oct. Alexandro A. cons.>

CJ.6.50.4: Imperator Alexander Severus

Et in legatis principi datis legem falcidiam locum habere merito divo Hadriano placuit. * Alex. A. Philetiano. * <a 222 pp.V k.Ian. Alexandro A.Cons.>

CJ.6.50.5: Imperator Alexander Severus

Si mortis causa immodicas donationes in sororem tuam matrem contulisse probare potes, legis falcidiae ratione secundum constitutionem divi severi avi mei uti potes. * Alex. A. Samosatiae. * <a 223 pp.Xv k.Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.50.6pr.: Imperator Alexander Severus

In ponenda ratione legis falcidiae omne aes alienum deducitur, etiam quod ipsi heredi mortis tempore debitum fuerit, quamvis aditione hereditatis confusae sint actiones. * Alex. A. secundinae. * <a223 s.V k.Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.50.6.1: Imperator Alexander Severus

Omnia autem legata, quamvis in operibus publicis conficiendis statusque ponendis data sint, ad contributionem dodrantis pro rata suae cuiusque quantitatis revocantur. <a223 s.V k.Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.50.6.2: Imperator Alexander Severus

Nec si quid ultro solidum heres praestiterit aut perfecerit, legitimae computationi praeiudicatur. <a223 s.V k.Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.6.50.7: Imperator Alexander Severus

In testamento quidem militis ius legis falcidiae cessat. sed ea, quae ad vos pertinentia defunctus tenuit, bonorum eius videri minime possunt et ideo recte rationem eorum ut aeris alieni haberi desiderabitis. * Alex. A. pomponio. * <a 226 pp.K.Mai. Alexandro ii et Marcello cons.>

CJ.6.50.8pr.: Imperator Alexander Severus

Irritum quidem propterea testamentum fratris tui esse non potest, quod ex causa fideicommissi obligatus fuit, ut, si sine liberis prior decederet, paternam tibi hereditatem redderet. * Alex. A. Aurelio. * <a 223 pp.Id.Sept. Maximo ii et Paterno cons.>

CJ.6.50.8.1: Imperator Alexander Severus

Sed licet te heredem scripserit, in ponenda tamen legatorum ratione, quibus te oneratum esse suggeris, fideicommissum debitum aeris alieni loco deduci oportet insuperque in residuo legis falcidiae beneficium vindicabis. <a 223 pp.Id.Sept. Maximo ii et Paterno cons.>

CJ.6.50.9: Imperator Gordianus

Error facti quartae ex causa fideicommissi non retentae repetitionem non impedit. is autem, qui

sciens se posse retinere universum restituit, conditionem non habet: quin etiam, si ius ignoraverit, cessat repetitio. * Gord. A. mestriano. * <a 238 pp.Xv k.Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.6.50.10: Imperator Gordianus

Quamquam pater tuus fratrem tuum rogaverit, ut, si sine liberis diem suum fungeretur, portionem hereditatis tibi restitueret, tamen intestato eodem diem suum functo id, quod beneficio legis falcidiae habere potuit, ad successorem intestati pertinere ideoque non immerito sororem tuam, quae simul tecum ab intestato ei successit, emolumenti quod retineri potuit portionem sibi vindicare manifestum est. * Gord. A. diogenio. * <a 241 pp.V id.Nov. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.6.50.11: Imperator Gordianus

Si, ut adlegas, pater tuus eam portionem, ex qua te fecit heredem, fratribus tuis restituere iussit certisque speciebus pro falcidia praecepit esse contentam, auxilium legis falcidiae, quod imploras, apud suum iudicem non prohiberis flagitare. * Gord. A. maximae. * <a 243 pp.Vii k.Nov. Arriano et Papo cons.>

CJ.6.50.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In donationibus inter virum et uxorem factis legem falcidiam habere locum, quando fideicommissi partibus funguntur, nonnullis iuris placitis comprehensum est. * Diocl. et Maxim. AA. Iustino. * <a 290 pp.Xvi k.Iul.Ipsis AA. iiii et iii cons.>

CJ.6.50.13pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ea, cuius filium tuum servum significas, ex iudicio defuncti, quem dicis fideicommissariam libertatem ei reliquisse, aliquid consecuta est, ad restituendam fideicommissariam libertatem non immerito obnoxia constituta debet argueri. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zetho. * <a 293 s.V k.Mai. Heracliae AA.Conss.>

CJ.6.50.13.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nam fideicommissum ei relictum usque ad eum modum potest petere, quod deducto pretio servorum, quos fuerat rogata manumittere, relictorum substantia patitur. <a 293 s.V k.Mai. Heracliae AA.Conss.>

CJ.6.50.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet adieris patris hereditatem et confusione pro parte qua eidem successeris extingatur actio, quam tibi competere eo, quod ex administratione tutelae multa eum debuisse contendis, pro residuis tamen partibus coheredes convenire non prohiberis et fundum a te relictum eatenus, quod deducta quarta residui substantia patitur, praestare necesse habes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Faustinae. * <a 293 D. vi k.Oct. Viminacii AA.Conss.>

CJ.6.50.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si praediorum dotis apud te iure remanentis instrumenta verbis precariis vel testamento vel codicillis uxor tibi dari mandavit, eius iudicium successores implere compellentur, cum instrumentis praediorum domino relictis falcidiae nulla potest intervenire quaestio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pomponio. * <a 294 supposita xvi k.Febr.Sirmi cc.Conss.>

CJ.6.50.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Successores legata vel fideicommissa, si aes alienum hereditarium defuncti substantiae fines occupaverit, falcidiae legis iussio peti, item trebelliani senatus consulti praeceptum exigere non concedit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Diomedii. * <a 294 s.Xvi k.Febr.Sirmi cc.Conss.>

CJ.6.50.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

A coheredibus relicta legata, quatenus modus lege falcidia praestitutus patitur, posse petere certissimi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. gaio. * <a 294 supposita v k.Nov. Anchiali cc.

conss.>

CJ.6.50.18pr.: Imperator Justinianus

Si quis quadringentorum forte solidorum habens substantiam iusserit heredem non aliter adire hereditatem, nisi prius trecentos octuaginta solidos cuidam persolvat vel aliam quantitatem, quae diminuere falcidiae rationem potest, sancimus heredem, si adierit, legis falcidiae beneficio sustentatum repleti quidem quod ad falcidiam deest, et prius eo dato vel retento (sive una datio est, quae celebrari disposita fuerit, sive in multas dividitur personas) praefatae legis immutilatum habere beneficium. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 d.K.Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.50.18.1: Imperator Justinianus

Si enim, cum mortis causa donatio procedat et haec modum legis falcidiae excedat , heres post aditionem repetit eam pecuniam, quae ultra modum falcidiae corporaliter quidem data est, lege autem in patrimonio testatoris permansit, quare non in praesenti casu et viventibus et morientibus providemus, et eorum ultima elogia conservantes et commodum hereditarium non minuentes? <a 531 d.K.Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.6.50.19: Imperator Justinianus

Cum certum sit heredem, qui plenam fidem testatori exhibet, in solidum legata dependentem non posse postea rationem legis praetendentem falcidiae repetitione uti, quia videtur voluntatem testatoris sequi, iubemus hoc simili modo firmum haberi, et si cautionem super integra legatorum solutione fecerit: quod veteribus legibus in ambiguitatem deductum est. in utroque etenim casu, id est sive solverit sive super hoc cautionem fecerit, aequitatis ratio similia suadere videtur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k.Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.Anno secundo.>

CJ.6.51.0. De caducis tollendis.

CJ.6.51.1pr.: Imperator Justinianus

Et nomen et materiam caducorum ex bellis ortam et auctam civilibus, quae in se populus Romanus movebat, necessarium duximus, patres conscripti, in pacificis nostri imperii temporibus ab orbe Romano recludere, ut, quod belli calamitas introduxit, hoc pacis lenitas sopiret. * Iust. A. senatui urb. Constantinopolit. et urb. Romae. * <a 534 d.K.Iun.

Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.1: Imperator Justinianus

Et quemadmodum in multis capitulis lex papia ab anterioribus principibus emendata fuit et per desuetudinem abolita, ita et a nobis circa caducorum observationem invidiosum suum amittat vigorem, qui et ipsis prudentissimis viris displicuit , multas invenientibus vias, per quas caducum ne fieret. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.1a: Imperator Justinianus

Sed et ipsis testamentorum conditoribus sic gravissima caducorum observatio visa est, ut et substitutiones introducerent, ne fiant caduca et, si facta sint, apud certas personas recurrere disponerent, vias recludentes, quas lex papia posuit in caducis: quod et nos fieri concedimus. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.1b: Imperator Justinianus

Et cum lex papia ius antiquum, quod ante eam in omnibus simpliciter versabatur, suis machinationibus et angustiis circumcludens solis parentibus et liberis testatoris usque ad tertium gradum, si scripti fuerant heredes, suum imponere iugum erubuit antiquum intactum eis conservans, nos omnibus nostris subiectis sine differentia personarum concedimus. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.1c: Imperator Justinianus

Cum igitur materiam et exordium caducorum lex papia ab aditionibus, quae circa defunctorum hereditates procedebant, sumpsit et ideo non a morte testatoris, sed ab apertura tabularum dies cedere legatorum senatus consulta, quae circa legem papiam introducta sunt, concesserunt, ut, quod in medio deficiat, hoc caducum fiat, primum hoc corrigentes et antiquum statum revocantes sancimus omnes habere licentiam a morte testatoris adire hereditates similique modo legatorum vel fideicommissorum pure vel in diem relictorum diem a morte testatoris cedere. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.2: Imperator Justinianus

Et cum triplici modo ea, quae in ultimis elogiis relinquuntur, contingebat deficere, consentaneum est et tempora eorum et nomina manifeste exponere, ut, quod vel tollitur vel reformatur, non sit incognitum. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.2a: Imperator Justinianus

Ea enim vel his relinquebantur, qui in rerum natura tunc temporis, cum condebantur extrema elogia, non fuerant, forte hoc ignorantibus testatoribus, et ea pro non scripto esse leges existimabant: vel vivo testatore is, qui aliquid ex testamento habuit, post testamentum ab hac luce subtrahebatur, vel ipsum relictum expirabat, forte quadam condicione, sub qua relictum erat, deficiente, quod veteres appellabant in causa caduci: vel mortuo iam testatore hoc quod relictum est deficiebat, quod aperta voce caducum nuncupabatur. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.3: Imperator Justinianus

In primo itaque ordine, ubi pro non scriptis efficiebantur ea, quae personis iam ante testamentum mortuis testator donasset, statutum fuerat, ut ea omnia maneant apud eos, a quibus fuerant derelicta, nisi vacuatis vel substitutus suppositus vel coniunctus fuerat adgregatus: tunc enim non deficiebant, sed ad illos perveniebant: nullo gravamine nisi perraro in hoc pro non scripto superveniente. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.3a: Imperator Justinianus

Quod et nostra maiestas quasi antiquae benevolentiae consentaneum et naturali ratione subnixum intactum atque illibatum praecipit custodiri in omne aevum valiturum. <a 534 d.K.Iun.

Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.4: Imperator Justinianus

Pro secundo vero ordine, in quo ea vertuntur, quae in causa caduci fieri contingebat, vetus ius corrigentes sancimus ea, quae ita evenerint, simili quidem modo manere apud eos, a quibus sunt derelicta, heredes forte vel legatarios vel alios, qui fideicommisso gravari possunt, nisi et in hunc casum vel substitutus vel coniunctus eos antecedit: sed omnes personas, quibus lucrum per hunc ordinem defertur, eas etiam gravamen quod ab initio fuerat complexum omnimodo sentire, sive in dando sit constitutum sive in quibusdam faciendis vel in modo vel condicionis implendae gratia vel alia quacumque via excogitatum. neque enim ferendus est is, qui lucrum quidem amplectitur, onus autem ei adnexum contemnit. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.5: Imperator Justinianus

In novissimo autem articulo, ubi proprie caduca fiebant, secundum quod praediximus, et clausis tabulis tam existere heredes quam posse adire, sive ex parte sint sive ex asse instituti, censemus et dies legatorum et fideicommissorum secundum quod praediximus a morte defuncti cedere: hereditatem etenim, nisi fuerit adita, transmitti nec veteres concedebant nec nos patimur, exceptis videlicet liberorum personis, de quibus Theodosiana lex super huiusmodi causis inducta

loquitur: his nihilo minus, quae super his, qui deliberantes ab hac luce migrant, a nobis constituta sunt, in suo robore mansuris. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.6: Imperator Justinianus

Libertatibus procul dubio et post praesentem sanctionem propter sui naturam, quae aditionem heredis expectat, ab adita hereditate una cum aliis, quae servis in testamento manumissis vel aliis legatis relicta sunt, competentibus. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.6a: Imperator Justinianus

Excepto etiam usu fructu, qui sui natura ad heredes legatarii transmitti non patitur et neque a morte testatoris neque ab adita hereditate, quantum ad transmissionem, dies eius cedit. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.6b: Imperator Justinianus

Sed haec quidem omnia in his observari sancimus secundum praefatam dispositionem, quae pure vel in diem certum relicta fuerint. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.7: Imperator Justinianus

Sin autem aliquid sub condicione relinquatur vel casuali vel potestativa vel mixta, quarum eventus ex fortuna vel ex honoratae personae voluntate vel ex utroque pendeat, vel sub incerta die, expectare oportet condicionis eventum, sub qua fuerit derelictum, vel diem, ut tunc cedat, cum vel condicio impleatur vel dies incertus extiterit. quod si in medio is, qui ex testamento lucrum sortitus est, decedat vel eo superstite condicio defecerit, hoc, quod ideo non praevaluit, manere disponimus simili modo apud eos, a quibus relictum est, nisi et hic vel substitutus relictum accipiat vel coniunctus sive heres sive legatarius hoc sibi adquirat, cum certi iuris sit et in institutionibus et legatis et fideicommissis et mortis causa donationibus posse substitui. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.8: Imperator Justinianus

Sed ut manifestetur, pro qua parte manere oportet hoc, quod fuerit defectum, apud eos, ex quibus sit derelictum, sancimus, si quidem ad heredes lucrum perveniat, pro parte hereditaria fieri eius distributionem, cum et ab ipsis simili modo, si valuisset, praestaretur, nisi nominatim ab uno vel ex certis heredibus fuerat relictum: tunc enim, quemadmodum solus vel soli praestabant, ita et lucrum sentiant. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.8a: Imperator Justinianus

Sin autem legatarii vel fideicommissarii sint vel mortis causa donatione honorati vel alia forte persona, quae fideicommisso praegravari potest, et hoc evanescat, manere hoc apud enumeratas personas sancimus pro virili omnimodo portione, id est pro numero personarum. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.9: Imperator Justinianus

Ne autem hoc, quod non ineleganter summi ingenii vir ulpianus in hac parte cum omni subtilitate disposuit, praetereatur, nostra sanctione hoc apertius inducimus. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.9a: Imperator Justinianus

Cum enim iam statuimus haec cum suis oneribus ad eum qui lucretur pervenire, sancimus, si quidem condicio vel aliud gravamen in dando sit constitutum, hoc omnimodo lucrantes pro modo lucri agnoscere. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.9b: Imperator Justinianus

Sin autem in faciendo aliquid impositum est, si quidem hoc et per alium impleri possit, simili modo et a lucrante agnosci, puta si honorata persona iubeatur insulam vel monumentum vel aliud tale suis sumptibus facere vel heredi vel legatario vel alii forte, quem testator voluerit, vel rem ab herede testatoris emere vel locationem vel fideiussionem subire, et si quid huiusmodi facti simile sit: nihil etenim refert, sive per eum, de quo testator locutus est, sive per alium eiusdem lucri successorem adimpleatur. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.9c: Imperator Justinianus

Sin vero talis est verborum conceptio et facti natura, ut quod relictum est ab alio adimpleri non possit, tunc, etsi lucrum ad aliquem pervenerit, non tamen et gravamen sequi, quia hoc neque ipsa natura concedit neque testator voluerit. quid enim, si iusserit eum in locum certum abire vel liberalibus studiis imbui vel domum suis manibus extruere vel pingere vel uxorem ducere? quae omnia testatoris voluntas in ipsius solius persona intellegitur conclusisse, cui et suam munificentiam relinquebat. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.9d: Imperator Justinianus

In omnibus videlicet hoc obtinente, ut pro simili parte et lucrum sentiant et gravamen, ubi hoc possit procedere, subeant. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.9e: Imperator Justinianus

Et hoc locum habere omni quidem modo in his, quae in causa caduci vel caduca secundum quod supra dictum est fiebant: in pro non scriptis autem non omnibus, sed quibusdam, quia eorum quaedam, etsi talia sunt, tamen cum suo onere veniebant, quae et nos in novi iuris compositione specialiter enumerari iussimus, ne quis veteris iuris prolixitatem quasi rebus necessariam vel pro eorum revolvat scientia. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.10: Imperator Justinianus

His ita definitis, cum in superiore parte nostrae sanctionis in plurimis locis coniuncti fecimus mentionem, necessarium esse duximus omnem inspectionem huiusmodi articuli latius et cum subtiliore tractatu dirimere, ut sit omnibus et hoc apertissime constitutum. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.10a: Imperator Justinianus

Non enim tantum coniunctivo modo quaedam relinquuntur, sed etiam disiunctivo. in his itaque, si quidem coheredes sunt omnes coniunctim vel omnes disiunctim et vel instituti vel substituti, hoc, quod fuerit quoquo modo vacuatum, si in parte hereditatis vel partibus consistat, aliis coheredibus cum suo gravamine pro hereditaria parte, etiamsi iam defuncti sunt, adquiratur. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.10b: Imperator Justinianus

Et hoc et nolentibus ipso iure ad crescat, si suas portiones iam agnoverint, cum sit absurdum eiusdem hereditatis partem quidem agnoscere, partem vero respuere, secundum quod et in divinis nostri numinis decisionibus statutum est. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.10c: Imperator Justinianus

Sin vero quidam ex heredibus institutis vel substitutis permixti sunt et alii coniunctim alii disiunctim nuncupati sunt, si quidem ex coniunctis aliquis deficiat, hoc omnimodo ad solos

coniunctos cum suo veniat onere, id est pro parte hereditatis, quae ad eos pervenit. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.10d: Imperator Justinianus

Sin autem ex his, qui disiunctim scripti sunt, aliquis evanescat, hoc non ad solos disiunctos, sed ad omnes tam coniunctos quam disiunctos similiter cum suo onere pro portione hereditatis perveniat. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.10e: Imperator Justinianus

Haec ita tam varie, quia coniuncti quidem propter unitatem sermonis quasi in unum corpus redacti sunt et partem coniunctorum sibi heredum quasi suam praeoccupant, disiuncti vero ab ipso testatoris sermone apertissime sunt discreti et suum quidem habent, alienum autem non soli appetunt, sed cum oneribus suis coheredibus accipiunt. et haec in heredibus tantummodo statuenda sunt. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.11: Imperator Justinianus

Ubi autem legatarii vel fideicommissarii duo forte vel plures sunt, quibus aliquid relictum sit, si quidem coniunctim hoc relinquatur et omnes veniant ad legatum, pro sua portione quisque hoc habeat. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.11a: Imperator Justinianus

Sin vero pars quaedam ex his deficiat, eam omnibus, si habere maluerint, pro virili portione cum omni suo onere ad crescere vel, si omnes noluerint, tunc apud eos remanere, a quibus derelictum est: cum vero quidam voluerint, quidam noluerint, volentibus solummodo id totum accedere. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.11b: Imperator Justinianus

Sin autem disiunctim fuerit relictum, si quidem omnes hoc accipere et potuerint et maluerint, suam quisque partem pro virili portione accipiat et non sibi blandiantur, ut unus quidem rem, alii autem singuli solidam eius rei aestimationem accipere desiderent, cum huiusmodi legatariorum avaritiam antiquitas varia mente suscepit, in uno tantummodo genere legati eam accipiens, in aliis respuendam esse existimans, nos autem omnimodo repellimus, unam omnibus naturam legatis et fideicommissis imponentes et antiquam dissonantiam in unam trahentes concordiam. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.11c: Imperator Justinianus

Haec autem ita fieri sancimus, nisi testator apertissime et expressim disposuerit, ut uni quidem res solida, aliis autem aestimatio rei singulis in solidum praestetur. <a 534 d.K.Iun.

Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.11d: Imperator Justinianus

Sin vero non omnes legatarii, quibus separatim res relicta sit, in eius acquisitionem concurrant, sed unus forte eam accipiat, haec solida eius sit, quia sermo testatoris omnibus prima facie solidum adsignare videtur, aliis supervenientibus partem a priore abstrahentibus, ut ex aliorum quidem concursu prioris legatum minuat, sin vero nemo alius veniat vel venire potuerit, tunc non vacuatur pars quae defecit nec alii ad crescit, ut eius qui primus accepit legatum augere videatur, sed apud ipsum qui habet solida res maneat nullius concursu deminuta. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.11e: Imperator Justinianus

Et ideo si onus fuerit in personam eius, apud quem remanet legatum, adscriptum, hoc omnimodo adimpleat, ut voluntati testatoris pareatur. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.11f: Imperator Justinianus

Sin autem ad deficientis personam onus fuerit collatum, hoc non sentiat is, qui non alienum, sed suum legatum imminutum habet. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.11g: Imperator Justinianus

Et varietatis non in occulto sit ratio, cum ideo videtur testator disiunctim haec reliquisse, ut unusquisque suum onus, non alienum agnoscat. nam si contrarium volebat, nulla erat difficultas coniunctim ea disponere. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.12: Imperator Justinianus

Quae autem antiquis legibus dicta sunt de his quae ut indignis auferuntur, et nos simili modo intacta servamus, sive in nostrum fiscum sive in alias personas perveniant. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.13: Imperator Justinianus

Cum autem in superiore parte legis non aditam hereditatem minime quibusdam personis ad heredes transmitti disposuimus, necesse est, si quis solidam hereditatem non adierit, hanc, si quidem habeat substitutum, ad eum, si voluerit et potuerit, pervenire. quod si hoc non sit, vel ab intestato successores eam accipiant vel, si nulli sint vel accipere nolunt vel aliquo modo non capiant, tunc ad nostrum aerarium devolvatur. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.14: Imperator Justinianus

Haec autem omnia locum habere censemus tam in testamentis sive scriptis sive sine scriptis habitis quam in codicillis et omni ultimo elogio vel si quid ab intestato fuerit derelictum nec non in mortis causa donationibus. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.14a: Imperator Justinianus

Tantum etenim nobis superest clementiae, quod scientes etiam fiscum nostrum ultimum ad caducorum vindicationem vocari, tamen nec illi pepercimus nec augustum privilegium exercemus, sed quod communiter omnibus prodest, hoc rei privatae nostrae utilitati praefendum esse censemus, nostrum esse proprium subiectorum commodum imperialiter existimantes. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.15: Imperator Justinianus

Locum autem huic legi constituimus in his defunctorum elogiis, quae posthac composita fuerint: anteriores etenim casus suo Marte discurrere concedimus. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.51.1.16: Imperator Justinianus

Haec omnia ad vos, patres conscripti, duximus esse sancienda, ut nemini maneat incognitus nostrae benivolentiae labor, sed edictis ex sollemnitate a nostris magistratibus propositis omnibus innotescat. <a 534 d.K.Iun. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iiii et Paulino vc.Conss.>

CJ.6.52.0. De his qui ante apertas tabulas hereditates transmittunt.

CJ.6.52.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Per hanc iubemus sanctionem in posterum filios seu filias, nepotes aut neptes, pronepotes aut proneptes a patre vel a matre, avo vel avia, proavo vel proavia scriptos heredes, licet non sint invicem substituti, seu cum extraneis seu soli sint instituti et ante apertas tabulas defuncti, sive se noverint scriptos heredes sive ignoraverint, in liberos suos, cuiuscumque sint sexus vel gradus, derelictam sibi hereditariam portionem posse transmittere memoratasque personas, si tamen

hereditatem non recusant, nulla huiusmodi praescriptione obstante sibi tamquam debitam vindicare: quod scilicet etiam super legatis seu fideicommissis a patre vel matre, avo vel avia, proavo vel proavia derelictis locum habet: si quidem perindignum est fortuitas ob causas vel casus humanos nepotes aut neptes, pronepotes aut proneptes avita vel proavita successione fraudari aliosque adversus avitum vel proavitum desiderium vel institutum insperato legati commodo vel hereditatis gaudere. habeant vero solacium tristitiae suae, quibus est merito consulendum. * Theodos. et Valentin. AA. hormisdæ pp. * <a 450 D. iiii non. April. post consulatum Protogenis et asterii.>

CJ.6.53.0. Quando dies legati vel fideicommissi cedit.

CJ.6.53.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si competenti iudici annua legata vel fideicommissa tibi relicta probaveris, ab initio cuiusque anni exigendi ea habebis facultatem. * Sev. et Ant. AA. agrippæ. * <a 198 supposita iiii k. Iun. Saturnino et gallo cons.>

CJ.6.53.2: Imperatores Severus, Antoninus

Agrum pluribus relictum nominatim animadvertimus et cautum, ut ad eum qui supervixisset res pertineret. quicumque igitur is fuit, ad heredem suum dominium transmisit nec tali fideicommissio adstringitur. * Sev. et Ant. AA. Prisco. * <a 204 pp. xv k. Aug. Cilone et Libone cons.>

CJ.6.53.3: Imperatores Severus, Antoninus

Si pontianilla pervenit ad eam aetatem, cui legatum aut fideicommissum delatum erat, petitionem ad heredes transmisit, licet ante decesserit, quam consequeretur legatum vel fideicommissum. * Sev. et Ant. AA. aeliae. * <a 204 pp. v k. Aug. Cilone et Libone cons.>

CJ.6.53.4: Imperatores Severus, Antoninus

Cum uxori usus fructus fundi legatur et eius proprietas, cum liberos habuerit, nato filio statim proprietatis legati dies cedit nec quicquam obest, si is decedat. * Sev. et Ant. AA. ammiæ. * <a 208 pp. k. Aug. Antonino A. iiii et Geta item iiii cons. >

CJ.6.53.5pr.: Imperator Alexander Severus

Ex his verbis: " do lego aeliae severinae filiae et secundae decem, quae legata accipere debent, cum ad legitimum statum pervenerit", non condicio fideicommissio vel legato inserta, sed petitio in tempus legitimæ aetatis dilata videtur. * Alex. A. maximo. * <a 226 pp. xiii k. Ian. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.6.53.5.1: Imperator Alexander Severus

Et ideo si aelia severina filia testatoris, cui legatum relictum est die legati cedente vita functa est, ad heredem suum actionem transmisit, scilicet ut eo tempore solutio fiat, quo severina, si rebus humanis subtracta non fuisset, vicesimum quintum annum aetatis impleteret. <a 226 pp. xiii k. Ian. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.6.53.5.2: Imperator Alexander Severus

Non coeptum enim annum, sed impletum, si de emolumento relictæ fideicommissi tractetur, expectandum esse prudentibus placuit. <a 226 pp. xiii k. Ian. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.6.53.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si fideicommissum ab intestato fuerit sorori tuæ relictum codicillis et, posteaquam dies fideicommissi cessit, ignorans fideicommissum decessit, actionem huiusmodi adquiri potuisse dissimulare non potueris, salva scilicet ab intestato succedenti quarta portione. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eusebio. * <a 293 supposita k. Mai. Trallis AA. cons.>

CJ.6.54.0. Ut in possessionem legatorum vel fideicommissorum servandorum causa mittatur et quando satisfacere debet.

CJ.6.54.1: Imperator Pius

Quoniam nihil actor amplius postulat, quam ut fideicommissi nomine satisdetur, non debet is qui iuri dicendo praeest subtiliter cognoscere, debetur nec ne fideicommissum, sed tantum decernere, ut satisdetur. * divus Pius salvio. * < sine die et consule.>

CJ.6.54.2: Imperator marcus

Ipsis rerum experimentis cognovimus ad publicam utilitatem pertinere, ut satisfactiones, quae voluntatis defunctorum tuendae gratia in legatis, item fideicommissis inductae sunt, eorundem voluntate remitti possint. quocumque enim indicio voluntatis cautio legati seu fideicommissi remitti potest. * divus marcus Stratonicae. * < sine die et consule.>

CJ.6.54.3: Imperatores Severus, Antoninus

Si postquam servandi legati seu fideicommissi gratia in possessionem inductus es, pignoris obligatio aut venditio ab herede intervenit, praecedere causam tuam, quam iure praetorio velut pignus habuisti, manifestum est. * Sev. et Ant. AA. Symphoro. * <a 196 pp. Xi k. Dec. Dextro et Prisco cons.>

CJ.6.54.4pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Cum Artemidoram patri pupillorum tuorum heredem extitisse proponas, quamvis, ut fideicommissam hereditatem his cum moreretur restitueret, petita sit, nullam tamen adversus debitores hereditarios habent pupilli tui actionem. * Sev. et Ant. AA. protagorae. * <a 215 pp. Iii k. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.6.54.4.1: Imperatores Severus, Antoninus

Plane ut satis fideicommissorum Artemidora det, si modo testator id fieri non prohibuerit, apud suum iudicem conveni. <a 215 pp. Iii k. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.6.54.5: Imperator Alexander Severus

Qui legati sive fideicommissi causa in possessionem mittuntur, non proprietatem nanciscuntur, sed ius pignoris. ut autem et post acceptum pignus satisfiat defuncti voluntati, competens iudex te aduente providebit. * Alex. A. Paulinae. * <a 224 pp. iii id. Aug. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.6.54.6: Imperator Alexander Severus

Certa est forma iurisdictionis, qua fideicommissi servandi causa in possessionem rerum, quae in causa hereditaria sunt aut dolo malo esse desierint, is, cui legati vel fideicommissi nomine satis non datur, mittitur vel in proprias res heredis, si fideicommisso satis non fit post sex menses, quam peti coeperit, secundum divi Antonini patris mei constitutionem. * Alex. A. donato. * <a 225 pp. vi id. Ian. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.6.54.7: Imperator Alexander Severus

Scire debetis fideicommissi quidem et legati satisfactionem remitti posse divum marcum et divum commodum constituisse: ut autem boni viri arbitrato is, cui usus fructus relictus est, utatur fruatur, minime satisfactionem remitti testamento posse. * Alex. A. Proculiano. * <a 225 pp. x k. Mart. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.6.54.8: Imperator Alexander Severus

Contra eos sive successores eorum, qui rem publicam administrantes per officii necessitatem civitati sub condicione relictis fideicommissi satis accipere debuerunt, quanti rei publicae interest satis acceptum non esse, dirigendam certum est actionem. * Alex. AA. et cc. Iulio et Zenodoro. * <a 294 supposita vii k. Mart. cc. cons.>

CJ.6.55.0. De suis et legitimis liberis et ex filia nepotibus ab intestato venientibus.

CJ.6.55.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si fratri tuo legitima heres esse potes, centum dierum praefinitione non excluderis ad adquirendam hereditatem. * Sev. et Ant. AA. crispiniae. * <a 205 pp. iii non. Nov. Antonino A. ii

et Geta ii cons.>

CJ.6.55.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nepotes ex diversis filiis varii numeri avo succedentes ab intestato non virilibus portionibus, sed ex stirpibus succedunt. * Diocl. et Maxim. AA. aviae. * <a 290 s. iii k. Mart. Hadrianopoli ipsis AA. iiii et iii cons.>

CJ.6.55.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ut intestato defuncto filius ac nepos ex alio, qui mortis eius tempore in rebus humanis non invenitur, manentes in sacris pariter succedant, evidenter lege duodecim tabularum cavetur. quod et honorarii iuris observatio sequitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. frontoni. * <a 293 s. xv k. Iul. AA. cons.>

CJ.6.55.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Intestato defuncto postumum suum heredem quam sororem licet consanguineam haberi potioem ordo successionum lege duodecim tabularum factus nimis evidenter demonstrat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marcellae. * <a 293 s. vi id. Dec. AA. cons.>

CJ.6.55.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si te parens, in cuius fuisti potestate, sollemniter in adoptionem dedit, cum filiis naturalibus adoptivi patris ante vel post quaesitis defuncto intestato succedere potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. appiano. * <a 293 D. vi k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.55.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex libera conceptus et servo velut spurius habetur nec ut decurionis filius, quamvis pater eius naturalis manumissus et natalibus suis restitutus hunc fuit adeptus honorem, defendi potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. posidonio. * <a 294 supposita vi id. Febr. cc. cons.>

CJ.6.55.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filium habere suum libertus in potestate non prohibetur, cum ob praeteritum statum ex legitimis nuptiis ingenuorum exemplo filios habere liberto non sit interdictum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aemiliana. * <a 294 s. xvi k. Mart. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.55.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Apud hostes patre defuncto filia communis vobis, quo casu scientia mortis non postulatur, heres extitit sua et ad te transmisit successionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Catoniae. * <a A. 294 s. xii k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.6.55.9pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si defunctus cuiuscumque sexus aut numeri reliquerit filios et ex filia diem functa cuiuscumque sexus aut numeri nepotes, eius partis, quam defuncta filia superstes patri inter fratres suos fuisset habitura, duas partes consequantur nepotes ex eadem filia, tertia pars fratribus sororibusve eius quae defuncta est, id est filiis filiabusque eius, de cuius bonis agitur, avunculis scilicet sive materteris eorum, quorum commodo legem sancimus, ad crescat. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Constantino pp. Galliarum. * <a 389 D. v k. Mart. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.6.55.9.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Haec eadem, quae de avi materni bonis constituimus, de aviae maternae sive etiam paternae simili aequitate sancimus: nisi forte avi ad elogia inurenda impiis nepotibus iusta se motos ratione dixerint et hoc fuerit legibus approbatum. <a 389 D. v k. Mart. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.6.55.9.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Non solum autem si intestatus avus aviave defecerit, haec nepotibus quae sancimus iura servamus, sed et si avus vel avia, quibus huiusmodi nepotes erunt, testati obierint et praeterierint nepotes aut exheredaverint, easdem et de iniusto avorum testamento et si quae filiae poterant vel

de re vel de lite competere actiones nepotibus deferimus secundum iustum nostrae legis modum, quae de parentum inofficiosis testamentis competunt filiis. <a 389 D. v k.Mart.Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.6.55.10: Imperatores Honorius, Theodosius

Ubi aviarum successio morte interveniente discutitur, capitis deminutio materna quaerenda non est. tunc enim in huiusmodi hereditatibus filiorum status aut persona spectatur, quotiens de eius bonis, qui potestatem familiae potuit habere, tractatur. * Honor. et Theodos. AA. Maximo. pp. * <a 420 D. v k.Oct. Ravennae Theodosio A. viii et Constantio iii cons.>

CJ.6.55.11: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si matre superstite filius vel filia, qui moritur, filios dereliquerit, omnimodo patri suo matrive ipso iure succedant. quod sine dubio et de pronepotibus observandum esse censemus. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum urb. Romae. * <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.55.12: Imperator Justinianus

Quotiens aliquis vel aliqua intestatus vel intestata mortuus vel mortua fuerit nepotibus vel pronepotibus cuiuscumque sexus vel deinceps aliis descendentibus derelictis, quibus unde liberi bonorum possessio minime competit, et insuper ex latere quibuscumque agnatis, minime possint idem agnati quartam partem hereditatis mortuae personae sibi vindicare, sed soli descendentes ad mortui successionem vocentur. quod tantum in futuris, non etiam praeteritis negotiis servari decernimus. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.56.0. Ad senatus consultum tertullianum.

CJ.6.56.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet liberi matribus ab intestato ita demum per se heredes existant, si dari possint, tamen matres liberis, etiamsi infantes naturae concesserint, posse succedere nulla dubitatio est. * Diocl. et Maxim. AA. Vivianae. * <a 291 pp. x k. April. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.6.56.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In successionem filii vel filiae communis sine liberis et fratribus vel sororibus morientis pater manumissor, quia ei sit vetus ius servatum, matri praefertur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. rhesae. * <a 294 s. vi id. Dec. cc. cons.>

CJ.6.56.3: Imperator Constantinus

Matres, quae puberes amiserunt filios, licet impuberibus eis tutores non petierunt, praescriptione non petiti tutoris ad excludendam eorum successionem minime debere praescribi certum est. * Const. A. catullino procons. Africae. * <a 315 D. vi k. Aug. Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.6.56.4pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si qua mulier nequaquam religionem priori viro, ex quo filios seu filias non habet, nuptiarum festinatione praestiterit, ex iure quidem notissimo sit infamis, nisi huiusmodi maculam imperiale beneficium ei remittat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 380 pp. xv k. Ian. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.6.56.4.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sin autem ei filii erunt seu filiae et impetraverit indulgentiam, infamiae abolitionem permittimus et ceterarum poenarum antiquationem, si facultatum omnium, quae fuerint tempore nuptiarum, medietatem filio filiaeve, filiis seu filiabus donaverit, quos habebat ex viro priore susceptos, pure scilicet et omni donationis sollemnitate completa nec retento quidem usu fructu. <a 380 pp. xv k. Ian. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.6.56.4.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quem quidem semissem si duobus filiis seu filiabus pluribusve donaverit et sorte fatali unus vel una, seu alius vel alia ex isdem intestatus vel intestata obierit, semper ad superstites fratres vel sorores volumus pertinere. <a 380 pp. xv k. Ian. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.6.56.4.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sin autem universae vel universi intestati diem obierint durae fortunae ad matrem solacia ex integro revertantur, ita scilicet, ut hunc semissem, quem filiis seu filiabus donaverat, intestato diem filiis seu filiabus obeuntibus rursus ipsa separatim ab ultimi filii vel filiae hereditate praesumat. <a 380 pp. xv k. Ian. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.6.56.5pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Mater, quae defuncto filio filiave sine liberis ex testamento vel ab intestato succedit, si matrimonium secundum post mortem filii vel filiae non contraxerit, omnia filii morte delata pleno iure conquirit. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum urb. Romae. * <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.56.5.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sin vero alterius elegerit coniugium mariti, extrinsecus quidem quaesita filio filiaeve simili firmitate possideat, rerum vero paternarum defuncti solo usu fructu humanitatis contemplatione potiatur, proprietatem sorori et fratribus transmissura defuncti. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.56.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Omnem matri sive ab intestato sive iure substitutionis, si filius impubes moritur, denegandam volumus successionem, si ea legitima liberorum tutela suscepta ad secundas contra sacramentum praestitum adspiraverit nuptias, antequam ei tutorem alium fecerit ordinari eique quod debetur ex ratione tutelae gestae persolverit. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. vi id. Iul. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.56.7pr.: Imperator Justinianus

Si quis vel si qua matre superstite et fratre vel legitimo vel sola cognationis iura habente intestatus vel intestata decesserit, non excludi a filii successione matrem, sed una cum fratre mortui vel mortuae, si superstes vel filius vel privignus ipsius sit, ad eam pervenire ad similitudinem sororum mortui vel mortuae: ita tamen, ut, si quidem solae sorores agnae vel cognatae et mater defuncti vel defunctae supersint, pro veterum legum tenore dimidiam quidem mater, alteram vero dimidiam partem omnes sorores habeant: sin vero matre superstite et fratre vel fratribus solis vel etiam cum sororibus intestatus quis vel intestata moriatur, in capita distribuatur eius hereditas nec liceat matri occasione sororum mortui vel mortuae ampliorem partem sibi vindicare, quam rata portio capitum exigit: patruo scilicet mortui vel mortuae eius filio vel nepote nullum ius ad eius hereditatem matre herede existente habentibus nec ex veteribus legibus vel ex constitutionibus partem matris minui. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.56.7.1: Imperator Justinianus

Sin autem defuncta persona non solum matrem et fratres et sorores superstites habeat, sed etiam patrem, si quidem sui iuris decessit, quia patris persona interveniens matris iura superare videtur, omnibus pio animo providentes sancimus fratres quidem et sorores mortuae personae ad successionem proprietatis solos pro virili parte vocari, patri autem et matri usus fructus totius successionis bessem competere aequa lance inter patrem et matrem dividendum, reliqua parte usus fructus apud fratres et sorores remanente. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.56.7.2: Imperator Justinianus

Sin vero defuncta persona in sacris patris constituta decesserit, pater quidem usum fructum, quem et vivente filio habebat, detineat donec vivat incorruptum, mater autem, quia hunc usum fructum habere vivente patre non potest totum apud patrem constitutum, una cum fratribus defunctae personae ad proprietatem vocetur, scilicet cum sororibus sola in dimidiam, cum fratribus vel promiscui generis secundum supra scriptam distributionem in virilem portionem. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.56.7.3: Imperator Justinianus

Omnibus videlicet, quae de mulieribus ad secundas nuptias migrantibus sancita sunt, in suo statu durantibus. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.6.57.0. Ad senatus consultum orfitianum.

CJ.6.57.1: Imperator Alexander Severus

Si intestatae mulieris consanguinei existant et mater et filia, ad solam filiam ex senatus consulto orfitiano hereditas pertinet. * Alex. A. euangelo. * <a 225 pp.Xv k.Febr.Fusco ii et Dextro cons.>

CJ.6.57.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non pro numero superstitem mortis matris tempore, sed succedentium materna scinditur hereditas. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Metrodora. * <a 293 s.Vii k.April.Sirmi AA. cons.>

CJ.6.57.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quapropter si mater vestra te et uno fratre emancipatis, duobus autem aliis in patria positis potestate superstitem diem functa est et hi, qui in potestate patris fuerant, priusquam maternam hereditatem sibi quaerent, rebus humanis exempti sunt, inter duos tantum viriles non ambigitur factas portiones. <a 293 s.Vii k.April.Sirmi AA. cons.>

CJ.6.57.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Matri intestatae defunctae secundum orfitianum senatus consultum citra bonorum possessionem filia pro herede gerendo succedere non prohibetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iulianae. * <a 293 s.Xii k.Nov. AA. cons. >

CJ.6.57.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quotiens de emancipati filii filiaeve successione tractatur, filiis ex his genitis deferatur intacta pro solido successio neque ulla defunctae patri matrique concedatur intestatae successionis hereditas. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hilarianum pp. * <a 383 D. xi k. Mart. Mediolani Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.6.57.5pr.: Imperator Justinianus

Si qua illustris mulier filium ex iustis nuptiis procreaverit et alterum spurium habuerit, cui pater incertus sit, quemadmodum res maternae ad eos perveniant, sive tantummodo ad liberos iustos sive ad spurios, dubitabatur. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.6.57.5.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, ut neque ex testamento neque ab intestato neque a liberalitate inter vivos habita iustis liberis existentibus aliquid penitus ab illustribus matribus ad spurios perveniat, cum in mulieribus ingenuis et illustribus, quibus castitatis observatio praecipuum debitum est, et nominari spurios satis iniuriosum, satis acerbum et nostris temporibus indignum esse iudicamus et hanc legem ipsi pudicitiae, quam semper colendam censemus, merito dedicamus. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.6.57.5.2: Imperator Justinianus

Sin autem concubina liberae condicionis constituta filium vel filiam ex licita consuetudine ad

hominem liberum habita procreaverit, eos etiam cum legitimis liberis ad materna venire bona, quae ea iure legitimo et in suo patrimonio possidet, nulla invidia est. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.6.57.6pr.: Imperator Justinianus

Quidam ancillae suae per fideicommissum libertatem reliquit, eo autem, a quo libertas relicta est, moram in libertate praestanda faciente peperit ancilla. et esse quidem ingenuum puerum vel puellam, qui post moram nati sunt, omnes veteris iuris auctores consentiunt, dubitabatur autem inter eos, si matri morienti potest succedere. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 d.K.Oct.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.57.6.1: Imperator Justinianus

Huiusmodi itaque dubitationem eorum decidentes ulterius eam procedere non patimur, sed sancimus eandem matris progeniem heredem ab intestato posse ei existere, salvo iure legitimo ex auctoritate senatus consulti orfitiani proli servando et tam matre ex senatus consulto tertulliano quam prole ex orfitiano senatus consulto invicem ad suas hereditates venientibus. <a 530 d.K.Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv.Cc.Conss.>

CJ.6.58.0. De legitimis heredibus.

CJ.6.58.1: Imperator Alexander Severus

In successione titulo consanguinitatis vel in bonorum possessione, quae proximitatis nomine competit, tam fratres quam sorores pari iure esse, licet non eadem matre susceptae sunt, ius certum est. nec huic derogatur, quod amitas vestras ab avo vestro dotatas fuisse proponitis. * Alex. A. Cassio et Hermionae. * <a 223 pp.Non.Mai. Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.6.58.2: Imperator Alexander Severus

Si eius, quae vos heredes instituit, patri non quaesistis hereditatem posteaque mortuo patre ac repudiata eius hereditate defunctae successionem agnovistis, ea, quae bonorum sunt defunctae, ab his separari, quae patris vestri fuerunt, praeses provinciae non ignorabit. * Alex. A. Tatianae et aliis. * <a 239 pp.Vi id.April.Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.6.58.3pr.: Imperator Dec.

Consanguinitatis iure et feminas ad intestatorum successionem admitti posse explorati iuris est. * Dec. A. Asclepiodotae. * <a 250 pp. ii non. Dec. Decio A. et Grato conss.>

CJ.6.58.3.1: Imperator Dec.

Proinde cum fratris tui intestato mortui ad te consanguinitatis iure hereditas pertineat, nulla ratione alterius fratris tui filii ad eandem successionem adspirare desiderant: nam et cessante iure agnationis in persona omnium praetorii iuris beneficio ad te potius, quae secundum gradum obtines, hereditas pertinet quam ad fratris tui filios, qui tertio gradu constituti sunt. <a 250 pp. ii non. Dec. Decio A. et Grato conss.>

CJ.6.58.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si aut nullum testamentum nepos patris tui ordinavit aut intra quattuordecim annos constitutus fecit et agnationis iure successio eius tibi delata est, etiam citra bonorum possessionis subsidium legitimo iure subnixus es. * Diocl. et Maxim. AA. Caecilio. * <a 290 pp. id. Iul. ipsis AA. iiii et iii conss.>

CJ.6.58.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad intestati successionem agnationis iure quam proximitatis venientes haberi potiores certum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Cyrillae. * <a 293 supposita xvi k. Iul. Sirmi AA. conss.>

CJ.6.58.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Defuncto, suis extantibus heredibus et abstinentibus vel repudiantibus hereditatem, frater iure consanguinitatis succedere potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. claudiana. * <a 293 s. prid. k.

Ian. AA. cons.>

CJ.6.58.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Patruo ac materterae tertio constitutis gradu non pariter intestati successio defertur, sed patris frater agnationis iure sorori matris anteponitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ammiano. * <a 294 s. xvii k. Mart. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.58.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si his, de quorum successione agitur, apud hostes defunctis secundum legis corneliae beneficium iure agnationis adita hereditate vel petita bonorum possessione successisti, substantiam eorum vindicare non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. silano. * <a 293 s. non. Iul. Sirmi AA. cons.>

CJ.6.58.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In successione intestatae sororem quam avum maternum haberi potioem non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. damagorae. * <a 294 s. vi k. Iul. Nicomediae cc. cons.>

CJ.6.58.10: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sciant, qui ad successionem vocantur pupilli mortui, si defuncto eius patre tutorem ei secundum leges non petierint intra annum, omnem eis sive ab intestato sive iure substitutionis successionem eius, si impubes moritur, denegandam. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. vi id. Iul. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.58.11: Imperator Anastasius

Si ab eo, qui ex sacro rescripto secundum nostram constitutionem fieri postulaverit emancipationem liberorum, petitum sit, quatenus ei, qui emancipandus emancipandave est, minime legitima iura per emancipationem extinguantur, eadem iura tam emancipato vel emancipatae contra personas alias hoc modo sibi coniunctas quam aliis itidem contra eum vel eam in hereditatibus vel successione et tutelis nec non ceteris serventur intacta. * Anastas. A. Constantino pp. * <a 502 D. xv k. Aug. Constantinopoli probo et Avieno Iuniore cons.>

CJ.6.58.12pr.: Imperator Justinianus

Si maior quinquagenaria partum ediderit, si debet huiusmodi suboles suo patri sua constitui et hereditatem eius nancisci, a Caesariana advocacione interrogati sumus. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. iix k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.58.12.1: Imperator Justinianus

Et sancimus, licet mirabilis huiusmodi partus invenitur et raro contingit, nihil tamen eorum, quae probabiliter a natura noscuntur esse producta, respui, sed omne ius, quod ex quacumque lege liberis praestitum est, hoc merum atque immutilatum huiusmodi filiis vel filiabus servari in omnibus successione sive ex testamento sive ab intestato. <a 532 D. iix k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.58.12.2: Imperator Justinianus

Et summatim non absimiles aliis fiant, quos similes natura effecit, maxime cum et anteriore nostra lege huiusmodi nuptias permisimus, impares eas videri minime concedentes. <a 532 D. iix k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.6.58.13pr.: Imperator Justinianus

De emancipatis filiis, qui sacro rescripto patribus impertito hoc a suis genitoribus meruerunt, dubitatum est. cum enim Anastasiana lex iura fratribus legitima noscitur servare, si quis ex his sine testamento et liberis decesserit, utrumne ad fratrem vel sororem eius successio devolvatur an ad superstitem patrem, dubitabatur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.13.1: Imperator Justinianus

Huiusmodi dubitationem compendioso responso duximus esse finiendam ideoque sancimus ad similitudinem maternarum rerum aliarumque, de quibus a nobis iam lex posita est, et huiusmodi hereditatem iure quidem dominii ad fratres vel sorores pervenire in totum, usum fructum autem eius patri totum, sive torum priorem servaverit sive ad secundas migraverit nuptias, adquiri, sive per sacrum oraculum emancipatio procedat sive alio legitimo modo a sacris paternis fuerint absoluti. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.13.2: Imperator Justinianus

Cum enim et pater utitur usu fructu et votum eius est ad alios filios suas res pervenire, quapropter, cum ex lege Anastasiana in alium articulum fratribus prospectum est, non a nobis in hac specie plenius eis subvenitur, ut pater habeat usum fructum, fratres autem vel sorores dominium rerum relictarum? <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.13.3: Imperator Justinianus

Exceptis maternis rebus, in quibus, si ex eadem matre fratres vel sorores sunt, eos solos vocari oportet: sin autem non supersint, tunc ad similitudinem aliarum rerum in totam fraternitatem dominium earum cedere, ut sit apertissimus in omnibus tractatus et non per differentiam personarum vel rerum vacillare noscatur. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.14pr.: Imperator Justinianus

Lege duodecim tabularum bene Romano generi prospectum est, quae unam consonantiam tam in maribus quam in feminis legitimis et in eorum successione nec non libertis observandam esse existimavit, nullo discrimine in successione habito, cum natura utrumque corpus edidit, ut maneat suis vicibus immortale et alterum alterius auxilio egeat, ut uno semoto et alterum corrumpatur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. v k. Dec. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.14.1: Imperator Justinianus

Sed posteritas, dum nimia utitur subtilitate, non piam induxit differentiam, sicut iulius Paulus in ipso principio libri singularis, quem ad senatus consultum tertullianum fecit, apertissime docuit. <a 531 D. v k. Dec. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.14.2: Imperator Justinianus

Qui enim ferendum est ab intestato successione suas quidem filias ad similitudinem masculae subolis in parentis vocari successione et iterum germanas iure consanguinitatis eandem sibi vindicare praerogativam, deinceps autem legitimas feminarum personas, si iura consanguinitatis non possident, a successione legitima repelli, cum maribus eadem successio pateat? <a 531 D. v k. Dec. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.14.3: Imperator Justinianus

Quare enim patris soror non ad successione filii fratris sui una cum masculis vocatur, sed aliud ius in amita, aliud in patruis observatur? vel qua ratione fratris filius ad successione patris vocatur, germana autem eius ab eadem successione recluditur? <a 531 D. v k. Dec. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.14.4: Imperator Justinianus

Huiusmodi itaque legis antiquae reverentiam et nos anteponi novitati legis censemus et sancimus omnes legitimas personas, id est per virilem sexum descendentes, sive masculini sive feminini generis sint, simili modo ad iura successione legitima ad successione intestatorum vocari secundum gradus sui praerogativam non ideo excludendas, quia consanguinitatis iura secundum

germanae observationem non habent. <a 531 D. v k. Dec. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.14.5: Imperator Justinianus

Cum enim unius sanguinis iura remanent per virilem sexum incorrupta, quare naturae offendimus et legitimo iuri derogamus? cum et aliam maximam iniuriam res in se continet plerisque quasi vulnus intestinum incognitum. cum enim ad earum mulierum successionem masculi iure agnationis vocantur, quis patiatur earum quidem hereditatem ad eos legitimo iure deferri, ipsas vero neque invicem sibi neque masculis posse eodem iure succedere, sed propter hoc solum puniri, quod feminae natae sunt, et paterno vitio (si hoc vitium est) prolem innocentem gravari? <a 531 D. v k. Dec. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.14.6: Imperator Justinianus

(1) in his igitur casibus legem duodecim tabularum sequentes et novum ius novissimo iure corrigentes etiam unum gradum pietatis intuitu transferri ab iure cognationis in legitimam volumus successionem, ut non solum fratris filius et filia secundum quod iam definivimus ad successionem patrum sui vocentur, sed etiam germanae consanguineae vel sororis uterinae filius et filia soli et non deinceps personae una cum his ad iura avunculi sui perveniant, et mortuo eo, qui patruus quidem est fratris sui filius, avunculus autem sororis suae suboli, simili modo ab utroque latere succedatur, tamquam si omnes legitimo iure veniant, scilicet ubi frater et soror superstites non sunt. his etenim personis praecedentibus et hereditatem admittentibus ceteri gradus remanent penitus semoti. <a 531 D. v k. Dec. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.14.7: Imperator Justinianus

Illo procul dubio observando, ut successio non ad stirpes, sed in capita dividatur et is gradus in ordinem legitimum transferatur: ceteris omnibus successionebus secundum ius usque ad praesens tempus observatum in suo statu manentibus. <a 531 D. v k. Dec. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.14.8: Imperator Justinianus

Si qui autem casus iam evenerunt, secundum quod pristina iura volebant, eorum fiat distributio. <a 531 D. v k. Dec. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.58.15pr.: Imperator Justinianus

Meminimus antea divinam promulgasse constitutionem, per quam ad vestigia legis duodecim tabularum totam progeniem ex legitima subole descendente sive masculinam sive femininam legitimo iure hereditatem adipisci sanximus, ut, quemadmodum ipsis a legitimis succeditur, ita et ipsae legitimarum personarum amplectantur successionem. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 534 D. id. Oct. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.58.15.1: Imperator Justinianus

In qua constitutione unum gradum ex cognatis in ius legitimum reduximus, id est germanae filios et filias et sororis uterinae filios ac filias: quam constitutionem in suo robore permanere censemus, cum et in nostris institutionibus tenor eius a nobis relatus est. <a 534 D. id. Oct. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.58.15.1a: Imperator Justinianus

Sed subtiliore tractatu habito necessarium duximus, et si quid ex praetoria iurisdictione frugi inventum est, et hoc cum perfectissima definitione posito nostras leges ampliari. <a 534 D. id. Oct. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.58.15.1b: Imperator Justinianus

Cum igitur praetor filium emancipatum, licet subtili iure capite fuerat deminutus, attamen in

patris successione sine ulla deminutione vocare manifestissimus est, non eodem autem iure ad fratrum suorum successionem ab eo vocabatur, sed nec filii eius iure legitimo suis patris succedebant, necessarium duximus hoc primum corrigere et legem Anastasianam iusto incremento perfectam ostendere, ut emancipatus filius et filia non solum in paternis bonis ad suorum similitudinem succedant, sed etiam in fratrum vel sororum suarum successione, sive omnes emancipati sint sive permixti sui cum emancipatis, aequo iure invicem sibi succedant et non secundum legem Anastasianam parte aliqua deminuta. et haec quidem de filiis emancipatis sancire bellissimum nobis visum est. <a 534 D. id. Oct. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.58.15.2: Imperator Justinianus

Sed nec fratrem vel sororem uterinos concedimus in cognationis loco relinqui. cum enim tam proximo gradu sunt, merito eos sine ulla differentia, tamquam si consanguinei fuerant, cum legitimis fratribus et sororibus vocandos esse sancimus, ut secundo gradu constituti et legitima successione digni reperti aliis omnibus, qui sunt ulterioris gradus, licet legitimi sint, praecellant. et haec quidem de secundi gradus successione satis abundeque nobis cum summa utilitate disposita sunt. <a 534 D. id. Oct. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.58.15.3: Imperator Justinianus

Cum autem tertio gradui ex transversa linea fuerit locus, ubi patris et filii fratrum et sororum locum antiquitas dedicavit, una cum illis tam emancipati fratris quam emancipatae sororis filium tantummodo et filiam, sive emancipatos sive suos patribus constitutos, et neminem alium ulterius, nec non fratris uterini et sororis germanae vel uterinae filium et filiam tantummodo ex legitima linea invicem vocari censemus, sicut iam sanximus, ut omnes, qui vel ab antiquo iure vel a nostra liberalitate in legitimorum quidem positi sunt praerogativa, eodem autem tertio gradu sunt, simili iure vocentur. <a 534 D. id. Oct. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.58.15.3a: Imperator Justinianus

Successionis videlicet iure et in hac parte servando, ut, si qui ex secundo gradu vocati renuntiaverint hereditati et noluerint eam adire nullusque alius sit in secundo gradu, qui succedere et potest et vult, tunc hi, quos praesenti lege enumeravimus ex tertio gradu, in locum recusantium succedant. <a 534 D. id. Oct. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.58.15.3b: Imperator Justinianus

Illo etiam observando, ut successio non ad stirpes, sed in capita dividatur: ceteris omnibus successionebus secundum ius usque ad praesens tempus observatum procedentibus et nullo ex cognatis supra memoratos gradus ad iuris agnaticii formam redigendo, sed suum ordinem suamque proximitatem tenente incorruptam. <a 534 D. id. Oct. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.58.15.4: Imperator Justinianus

Quas autem personas ex iure cognationis in legitimas successiones transveximus, eas et tutelae gravamini vicissim supponimus, scilicet si et masculi sint et perfectae aetatis secundum nostrae constitutionis tenorem, ut non solum lucrum sentiant, sed etiam gravamini subiugentur. <a 534 D. id. Oct. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.58.15.5: Imperator Justinianus

Si qui autem casus iam evenerunt et per iudicalem sententiam vel amicabilem transactionem sopiti sunt, nullam sentiant ex hac lege retractationem. <a 534 D. id. Oct. Constantinopoli dn.

Iustiniano A. pp. iiii et Paulino vc. cons.>

CJ.6.59.0. Communia de successioneibus.

CJ.6.59.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Scire debuisti fratre emancipato potioem eam quae in familia mansit in alterius emancipati bonis non haberi, sed eos pariter, si sollemniter petierint bonorum possessionem, succedere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Varianae. * <a 294 s. xv k. Iun. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.59.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pater tuus propiori sobrino tuo agnato constituto et intestato defuncto iure civili adita hereditate, vel hoc ab initio non interveniente sive capitis deminutione perempto sollemniter bonorum possessione admissa successit ac tibi patris tui quaesita hereditas est, adire praesidem provinciae debes ac tutorem eius de tutela convenire. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. apollinario. * <a 293 D. xiiii k. Iun. veronae AA. cons.>

CJ.6.59.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Vitrico privigni successionem intestati civili vel honorario iure non deberi certissimum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ulpianae. * <a 294 s. xv k. Mart. Sirmi cc. cons.>

CJ.6.59.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Servus successores habere non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio asterio. * <a 294 D. non. April. cc. cons.>

CJ.6.59.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Amitae, cui successisse filios suos proponis, hereditatem tuo nomine non recte petis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iustinae. * <a 294 s. xii k. Mart. cc. cons.>

CJ.6.59.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sed quoniam hos etiam intestatos diem functos adseveras, si quidem hi, quos privignos eiusdem amitae dicis, eorum consanguinei fuerint fratres, tam agnationis quam cognationis iure secundo gradu constitutos tibi praeferrere non ambigitur. nam si amitini tui alio etiam patre nati numquam eorum matri privigni sunt, admisisse te bonorum possessionem probans eorum vindica successionem. <a 294 s. xii k. Mart. cc. cons.>

CJ.6.59.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Avunculo priori, qui est in tertio gradu, quam consobrino, qui sequentem occupat, deferri successionem intestati certi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. publiciano. * <a 294 suppos. k. Oct. cc. cons.>

CJ.6.59.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Adfinitatis iure nulla successio promittitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nicolao. * <a 294 D. prid. non. Oct. cc. cons.>

CJ.6.59.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Antequam scriptus cuiuscumque portionis capax repudiet hereditatem vel alia ratione quaerendae facultatem amittat, ei qui testamentum reliquit intestato nemo succedit. igitur perspicias, quod testamentariae successionis spe durante intestati bona defuncti non recte vindicentur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. .Tae. * <a 294 s. vi id. Mart. retiariae cc. cons.>

CJ.6.59.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ancillae dominus liberi hominis, cum quo contubernium haec habuit, per hanc commixtionem successionem vindicare non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sopatro. * <a 294 s. xv k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.6.59.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nutritoribus hoc nomine nec civili nec honorario iure defertur hereditas. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. danuvio. * <a 294 s. vi k. Ian. cc. cons.>

CJ.6.59.11pr.: Imperator Justinianus

Sancimus, quemadmodum de his rebus, quae liberis in sacris constitutis ex occasione maritali acquisitae sunt, certus ordo destinatus est, ut, si quis ex his ab hac luce fuerit subtractus, pars eius, quam lucratus est, ad eius liberos vel nepotes vel pronepotes concedat, quibus non extantibus ad fratres suos ex eodem matrimonio progenitos vel, si etiam non supersint, ad fratres ex aliis nuptiis procreatos, cumque nemo eorum fuerit relictus, tunc ad patrem perveniat: ita et de his, quae materna linea per quascumque occasiones vel inter vivos vel per ultimas dispositiones vel ab intestato descendunt, similis ordo servetur, primo in filii vel filiae successione posteritate eius vocanda eaque non inventa frater no consortio eiusdem vel alieni matrimonii secundum praedictum ordinem arcessito, tunc ad ultimum locum pater a legibus conclametur et sui filii non gratam hereditatem relictam, sed triste lucrum sibi lugeat acquisitum. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.6.59.11.1: Imperator Justinianus

In omnibus videlicet casibus, in superstitibus liberos et fratribus adhuc viventibus, qui ad hereditatem defuncti patrem antecedunt, usu fructu rerum, quarum dominium ad eos pervenit, apud parentes remansuro. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.6.60.0. De bonis maternis et materni generis.

CJ.6.60.1pr.: Imperator Constantinus

Res, quae ex matris successione fuerint ad filios devolutae, ita sint in parentum potestate, ut fructu dumtaxat habeant facultatem, dominio videlicet earum ad liberos pertinente. * Const. A. cons. praett. tribb. plebis senatui salutem. * <a 319 D. xv k. Aug. Aquileia. recitata apud vettium rufinum pu. in senatu non. Sept. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.6.60.1.1: Imperator Constantinus

Parentes autem, penes quos maternas rerum utendi fructuque tantum potestas est, omnem debent tuendae rei diligentiam adhibere et quod iure filiis debetur in examine per se vel per procuratorem poscere et sumptus ex fructibus impigre facere et litem inferentibus resistere atque ita omnia agere, tamquam solidum perfectumque dominium et personam gerant legitimam, ita ut, si quando rem alienare voluerint, emptor vel is cui res donatur observet, ne quam partem earum rerum, quas alienari prohibitum est, sciens accipiat vel ignorans. <a 319 D. xv k. Aug. Aquileia. recitata apud vettium rufinum pu. in senatu non. Sept. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.6.60.1.2: Imperator Constantinus

Docere enim pater debet proprii iuris eam rem esse, quam donat aut distrahit: et emptori, si velit, fideiussorem licebit accipere, quia nullam poterit praescriptionem opponere filiis quandoque rem suam vindicantibus. <a 319 D. xv k. Aug. Aquileia. recitata apud vettium rufinum pu. in senatu non. Sept. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.6.60.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Quidquid avus avia, proavus proavia ex materna linea venientes nepoti nepti pronepti pronepti testamento fideicommisso legato donatione vel alio quolibet titulo largitionis vel etiam intestati successione contulerint, pater filio filiaeve integra illibataque custodiat, ut vendere donare relinquere alteri obligare, sicut nec materna bona, non possit usu fructu dumtaxat ad eum pertinente, ita ut, quemadmodum ipse super his licentiam totius potestatis amittit, defuncto eo filio filiaeve praecipua computentur nec ab illis, qui ex patre sunt coheredes, vindicentur. * Arcad. et Honor. AA. Florentino pu. * <a 395 D. id. Oct. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.6.60.3pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si viva matre emancipati sunt filii et postea mater decesserit, quoniam omni commodo destituitur pater nec retinet usum fructum, viriles ei inter filios, sive unus seu plures sunt, usus fructus tribuimus portiones. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum urb. Romae. * <a 426 D. viii id.

Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.60.3.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si vero mulier moriens alios ex filiis emancipatos a patre, alios in patria potestate dimiserit, in casu dispari utitur maritus defunctae beneficio, quod casui utriusque praescripsimus, id est circa eorum quidem portionem, quos adhuc in sacris retinet, usum fructum ex legum auctoritate retinebit et praemium delatae, cum volet, emancipationis accipiet, in eorum vero parte, quos exisse de potestate viva matre constiterit, usum fructum virilis inter eos portionis secundum praescripta percipiet. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.60.3.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In nepotibus etiam vel neptibus hoc observandum esse censemus, ut maritus, qui uxore mortua, non extantibus filiis, cum solis nepotibus vel neptibus ex hac lege ad emolumentum vocandus est, si unus vel una pluresve nepotes ex filio uno vel pluribus, qui in potestate defecerunt, procreati sunt, hoc iure utatur, quod de filiis constitutum est. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.60.3.2a: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nam licet hoc novum praesens lex constituat in nepotes, non est tamen ab re, ut in hoc casu deteriores esse nepotibus filii non sinantur. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.60.3.2b: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Habeat igitur avus veniens cum nepotibus in potestate durantibus usum fructum bonorum omnium, quae ex defunctae aviae successione delatae sunt. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.60.3.2c: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cum vero his quoque libertatem emancipatione largitur, similiter et ab ipsis, sicut de filiis constitutum est, praemium manumissionis accipiat, vel si ex pluribus alteros manumittit alteros retinet, ex parte manumissorum legitimum praemium, ex parte vero in potestate manentium retineat usum fructum. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.60.3.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si nepotes sint neptesve aut ex emancipato filio aut ex filia procreati aut ab ipso avia vivente sacris dimissis idem avus virilis cum ipsis portiois habeat usum fructum. si vero ex nepotibus neptibusve tempore, quo in aviae successionem vocantur, alii in avi sunt potestate, id est mariti defunctae, alii sui iuris sint, circa personam quidem eorum, qui in potestate consistunt, et in usu fructu consequendo et in emancipationis praemio conquirendo ratio supra dicta servetur: in his vero, qui sui iuris sunt, facultas capiendi usus fructus virilis inter eos portiois habeatur. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.60.3.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Eadem autem et de pronepotibus sexus utriusque sancimus, manente definitione, quae de singulis sancita est, si filii sint pariter ac nepotes. <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.60.4pr.: Imperator Leo

Omnem ambiguitatis confusionem amputantes hac liquida et compendiosa lege sancimus circa usum fructum maternas rerum nullam esse differentiam, sive in priore matrimonio pater, ex quo filios habuit, permanere voluerit sive novercam filiis superduxerit: legibus, quae de maternis bonis latae sunt, suam habentibus firmitatem. * Leo A. Callicrati pp. per Illyricum. * <a 468 D.

k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.6.60.4.1: Imperator Leo

Patres igitur usum fructum maternas rerum, etiamsi ad secundas migraverint nuptias, sine dubio habere debent: nec ullam filiis vel quibuslibet ex persona eorum contra patres improbam vocem accusationemque posse competere. <a 468 D. k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.6.61.0. De bonis, quae liberis in potestate constitutis ex matrimonio vel aliter adquiruntur, et eorum administratione.

CJ.6.61.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cum venerandae leges vetuerint patribus iure potestatis adquiri, quidquid eorum filiis avus avia proavus proavia a linea materna venientes quocumque titulo contulissent, hoc quoque convenit observari, ut, quidquid vel uxor marito non emancipato vel maritus uxori in potestate positae quocumque titulo vel iure contulerit seu transmiserit, hoc patri nullatenus adquiratur: atque ideo in eius tantum, cui delatum est, iure durabit. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum. * <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.6.61.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Constitutionis novae capitulum clariore interpretatione sancimus, ut, quae per filios nepotes pronepotes itemque filias neptes proneptes, quamvis in potestate sint, minime adquiri decrevimus a marito vel uxore quocumque titulo collata sive ultima voluntate transmissa, nullus ad id quoque pertinere existimet, quod ab ipso parente datum vel ante nuptias donationis causa pro una ex memoratis personis praestitum fuerat, ut minime ad eum, si casus tulerit, revertatur (prospiciendum est enim, ne hac iniecta formidine parentum circa liberos munificentia retardetur) : sed ut his potestatis iure ad parentes reversis cetera, quae ex substantia speciali coniugis ad superstitem devenerunt, quamvis idem in sacris sit, fructu tamen solo atque usu parentibus deputato, dominium ei qui a coniuge vel quae meruit reservetur, parente pro emancipationis etiam beneficio, si voluerit, sicut in maternis rebus vel quae per eandem lineam veniunt, praemium habituro. * Theodos. et Valentin. AA. Hierio pp. * <a 428 D. x k. Mart. felice et Tauro cons.>

CJ.6.61.3pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod scitis prioribus continetur nec a filia quae in potestate est donationem ante nuptias patri nec a filio dotem adquiri, eo addito confirmamus, ut, defunctis his adhuc in potestate patris, si liberis extantibus moriantur, ad liberos eorum eadem res iure hereditatis, non ad patres iure peculii transmittantur nec per nepotes avo videlicet acquirendae. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. vii id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons. >

CJ.6.61.3.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sin autem idem nepos superstibus tam patre quam avo paterno diem suum sine liberis obierit, eorum dominium, quae ad ipsum ex matre vel ab eius linea pervenerunt, non ad avum, sed ad patrem eius perveniat: usu fructu videlicet et in huiusmodi casibus avo, dum supererit, servando. <a 439 D. vii id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons. >

CJ.6.61.4pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Quaecumque res ad filium vel filiam, nepotes sive pronepotes utriusque sexus in potestate constitutos ex priore vel secundo aut tertio seu coniugio numerosiore pervenerint ex dote vel quacumque donatione seu hereditate legato vel fideicommisso, earum usque in diem vitae suae pater vel avus vel proavus usum fructum habeant: easdem res quocumque modo alienandi vel pignoris seu hypothecae iure obligandi facultate eis penitus interdicta, dominio videlicet earum ad filios et nepotes sive pronepotes utriusque sexus permanente, etiamsi ex eodem matrimonio procreati non sint, ex quo eadem res ad parentes eorum, qui quaeve in potestate sunt, fuerint

devolutae. * Leo et Anthem. AA. Erythrio pp. * <a 472 D. v k. Mart. Marciano cons.>

CJ.6.61.4.1: Imperatores Leo, Anthemius

Eo videlicet observando, ut morientium fratrum sororumve portiones, qui quaeve ex eodem matrimonio progeneri vel progeneritae sunt, primo quidem ad liberos eorum, ut dictum est, si tamen fuerint, deinde his non extantibus ad superstites tantummodo fratres vel sorores eorum perveniant aut ad superstitem, si ex isdem fratribus sive sororibus unus unave remanserit. <a 472 D. v k. Mart. Marciano cons.>

CJ.6.61.4.2: Imperatores Leo, Anthemius

Omnibus autem, qui ex eodem coniugio fuerint procreati, defunctis tunc demum ad eos, qui ex alio matrimonio sunt editi, easdem res pro virili parte venire statuimus: nullo autem ex memoratis personis existente parentes eorum eas percipere. <a 472 D. v k. Mart. Marciano cons.>

CJ.6.61.4.3: Imperatores Leo, Anthemius

Parentibus vero, quorum sub potestate sunt, usum fructum dumtaxat habituris memoratas res iure potestatis alienandi vel obligandi licentiam denegamus, non prohibendis isdem liberis, quandoque sui iuris fuerint, nulla temporali praescriptione obsistente easdem res omnibus modis vindicare, nisi forte, postquam potestate parentum eos contigerit liberari, tantum temporis effluxerit, ut ex continua et inconcussa tenentis possessione eorum excludatur intentio. <a 472 D. v k. Mart. Marciano cons.>

CJ.6.61.5pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Non sine ratione de negotio, quod inter matrem familias, cuius vestra suggestio meminit, et Germanum eius vertitur, magnitudo tua diversis legibus ex utraque parte prolatis nostram credidit consulendam esse clementiam, cum mulier diversis iuris lectionibus idem intellegi maritum et sponsum niteretur probare, Germanus mariti nomen illi soli, qui nuptias contraxerit, recitatione constitutionis divorum retro principum Theodosii et Valentiniani, qua cavetur, quidquid maritus vel uxor in potestate constituti invicem sibi reliquerint, non patri acquiri, sed ad eorum ius pertinere, imponere. * Leo et Anthem. AA. nepoti mag. mil. Dalmatiae. * <a 473 d.K.Iun. Leone A. v.Cons.>

CJ.6.61.5.1: Imperatores Leo, Anthemius

Quamvis ergo significatione nominis maritus vel uxor post coeptum matrimonium intellegatur, ex quo videlicet inducta est dubietas, attamen, quia consequens est ambiguas atque legum diversis interpretationibus titubantes causas benigne atque naturalis iuris moderamine temperare, non piget nos in praesenti quoque negotio, de quo sublimitas tua suggestit, aequitati convenientem Iuliani tantae existimationis viri atque disertissimi iuris periti opinionem sequi. qui cum de dotali praedio tractatu proposito idem ius tam de uxore quam de sponsa observare arbitratus sit, licet lex iulia de uxore tantum loquatur: qua ratione tam sponsa alicuiam donationem quam hereditatem, quam memoratus sponsus suam sponsam lucrari voluit, non acquiri patri, sed ad eam pervenire benignum esse perspeximus. <a 473 d.K.Iun. Leone A. v.Cons.>

CJ.6.61.6pr.: Imperator Justinianus

Cum oportet similem providentiam tam patribus quam liberis deferri, invenimus autem in veteris iuris observatione multas esse res, quae extrinsecus ad filios familias veniunt et minime patribus acquiruntur, quemadmodum in maternis bonis vel quae ex maritali lucro ad eos perveniunt, ita et in his, quae ex aliis causis filiis familias acquiruntur, certam introducimus definitionem. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.6.1: Imperator Justinianus

Si quis itaque filius familias vel patris sui vel avi vel proavi in potestate constitutus aliquid sibi adquisierit non ex eius substantia, cuius in potestate sit, sed ab aliis quibuscumque causis, quae ex liberalitate fortunae vel laboribus suis ad eum perveniant, ea suis parentibus non in plenum, sicut antea erat sancitum, sed usque ad solum usum fructum adquirat, et eorum usus fructus quidem apud patrem vel avum vel proavum, quorum in sacris sit constitutus, permaneat, dominium autem filiis familias inhaereat ad exemplum tam maternas quam ex nuptialibus causis filiis familias adquisitionum rerum. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.6.1a: Imperator Justinianus

Sic etenim et parenti nihil derogabitur usum fructum rerum possidenti et filii non lugebunt, quae ex suis laboribus sibi possessa sunt, ad alios transferenda adspicientes vel extraneos vel ad fratres suos, quod etiam gravius multis esse videtur. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.6.1b: Imperator Justinianus

Exceptis castrensibus pecuniis, quorum nec usum fructum patrem vel avum vel proavum habere veteres leges concedunt: in his enim nihil novamus, sed vetera iura intacta servamus. eodem observando etiam in his pecuniis, quae quasi castrensia pecunia ad instar castrensium pecuniarum accesserunt. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.6.1c: Imperator Justinianus

Sub hac tamen definitione hunc legis articulum inducimus, ut in successione quidem earum rerum, quae extrinsecus filiis familias adquiruntur, iura eadem observentur, quae in matris et nuptialibus rebus statuta sunt. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.6.2: Imperator Justinianus

Non autem hypothecam filii familias adversus res patris viventis adhuc seu iam mortui sperare audeant nec ratiocinia eis super administratione inferre, sed tantummodo alienatione vel hypotheca suo nomine patribus denegata rerum, habeat pater plenissimam potestatem uti fruique his rebus, quae per filios familias secundum praedictum modum adquiruntur. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.6.2a: Imperator Justinianus

Et gubernatio earum sit penitus impunita et nullo modo audeat filius familias vel filia vel deinceps personae vetare eum, cuius in potestate sunt, easdem res tenere aut quomodo voluerit gubernare, vel si hoc fecerint, patria potestas in eos exercenda est: sed habeat pater vel aliae personae, quae superius enumeratae sunt, plenissimam potestatem uti frui gubernareque res praedicto modo adquisitas. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.6.2b: Imperator Justinianus

Et si quid ex usu earum pater avus vel proavus collegerit, habeat licentiam quemadmodum cupit hoc disponere et in alios heredes transmittere, vel si ex earum rerum fructibus res mobiles vel immobiles vel se moventes comparaverit, eas etiam quomodo voluerit habeat et transmittat et in alios transferat sive extraneos sive liberos suos seu quamlibet personam. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.6.2c: Imperator Justinianus

Sin autem res sibi memorato modo adquisitas parens noluerit tenere, sed apud filium vel filiam vel deinceps personas reliquerit, nullam post obitum eius licentiam habeant heredes alii patris avi

vel proavi eundem usum vel quod ex hoc ad filios familias pervenit utpote patri debitum sibi vindicare, sed quasi diurna donatione in filium celebranda, qui usum fructum detinuit, quem patrem habere oportuerat, ita causa intellegatur et eundem usum fructum post obitum patris ipse lucretur, parente ius exactionis quasi sibi debita a filio, qui usum fructum consensu eius possidebat, suae posteritati vel successioni minime transmittente, quatenus in omni pace inter se successio eius permaneat nec altercationis cuiusdam maxime inter fratres oriatur occasio. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >
CJ.6.61.6.3: Imperator Justinianus

Cum autem Constantiniana lege cautum erat, si filii familias ab his, qui eos in potestate habent, nexu paterno per emancipationem liberentur, debere patrem tertiam partem bonorum, quae acquiri non solent, quasi remunerationis gratia a filio accipere vel retinere, et ex hac causa iterum pars non minima substantiae liberorum adimebatur, sancimus huiusmodi casu interveniente et emancipatione liberis imposita non tertiam partem dominii rerum minime acquisitarum, sed dimidiam usus fructus apud maiores qui emancipationem donant residere: exceptis et in hoc casu castrensibus et quasi castrensibus tantummodo pecuniis, quibus nihil nec ex hac causa diminuitur. sic enim nec liberis cuiuscumque sexus aliquid dominii auferetur et patribus amplioris patrimonii usus fructus adsignabitur. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.6.3a: Imperator Justinianus

Hoc obtinente et si in emancipatione sibi parentes hoc minime servaverint: sed nisi specialiter vel in emancipatione huic praemio renuntiaverint vel donatione facta sese et ab huiusmodi beneficio alienaverint et in liberos hoc transtulerint, manere ad eos etiam tacentes ius et beneficium usus fructus retinendi, ut post obitum eorum et usus fructus in omnibus memoratis causis ad eos perveniat, quorum dominium est, scilicet secundum, quod iam diximus, in successione eorum omnibus servandis, quae de maternis et nuptialibus bonis consultissimis legibus definita sunt. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.6.4: Imperator Justinianus

Sed cum tacitas hypothecas tam veteres leges in quibusdam certis casibus introduxerunt quam nos in maternis ceterisque, quas servare necesse est, et dubitabatur, ex quo hypothecas competere oportet, utrumne ab initio an ex eo tempore, ex quo male aliquid gestum est, compendiosa narratione interpretamur initium gerendae vel deserendae administrationis vel observationis esse spectandum et non tempus, ex quo male aliquid fuerit gestum. <a 529 recitata septimo miliario in novo consistorio palatii dn.Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons. >

CJ.6.61.7pr.: Imperator Justinianus

Cum multa privilegia imperialibus donationibus iam praestita sunt, dignum incrementum et his offerre nostra dignata est clementia. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. proposit. xii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.61.7.1: Imperator Justinianus

Si quis igitur a serenissimo principe vel a piissima Augusta sive masculus sive femina donationem sit consecutus vel consecuta sive mobilium sive immobilium seu se moventium rerum, in filiis familias tamen constitutus vel constituta, habeat huiusmodi res omni acquisitione absolutas et nemini eas adquirat neque earum usum fructum pater vel avus vel proavus sibi vindicet, sed ad similitudinem castrensium pecuniarum omnem facultatem in eas filii vel filiae familias habeant. <a 530 D. proposit. xii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.61.7.2: Imperator Justinianus

Ut enim imperialis fortuna omnes supereminet alias, ita oportet et principales liberalitates culmen habere praecipuum. <a 530 D. proposit. xii k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.6.61.8pr.: Imperator Justinianus

Cum non solum in maternis rebus, quae filiis familias deferuntur, sed etiam de aliis omnibus, quae acquisitionem effugiunt, et maxime post novellam nostri numinis legem, quae omnia, quae extrinsecus ad filios familias perveniunt et non ex paterna substantia, non esse acquirenda patribus statuit nisi tantummodo ad usum fructum, variae altercationes exortae sunt et varios eventus variosque continent tractatus et semper in iudiciis versantur, necesse est utiliter et apertissime omnia dirimere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque in omnibus rebus, quae fugiunt quidem dominii acquisitionem, sed usus fructus tantummodo patri offertur vel aliis parentibus a filio familias cuiuscumque gradus vel sexus, sive pater adire filium familias integrae aetatis compellit et ille reclamandum existimat, sive filius familias adire cupit et pater in contrarium inclinatur, liberam habere licentiam et patrem ipsum sibi adire hereditatem recusante filio et omne sive damnum sive lucrum in suam habere fortunam, nullo ex hoc praeiudicio filio generando: sive e contrario patre recusante filius adire hereditatem voluerit, nullam acquisitionem nec usum fructum patri offerri, sed ipsum filium sibi imputare, si quid ex hoc contigerit: nulla actione neque contra patrem danda, ubi adversus eius voluntatem filius hereditatem vel legatum vel fideicommissum vel aliud quidquid ex quocumque titulo sive donat ionis sive contractus sibi acquirere maluerit, neque adversus filium simili modo actione extendenda, ubi recusante eo pater sua auctoritate haec sibi vindicet, huiusmodi aditionis tramite ex praesenti lege patri competente. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.1a: Imperator Justinianus

Sed habeat et pater omnem licentiam et actiones movere et ab aliis pulsari, ubi ad eum totum commodum pervenit, et filius simili modo in agendo et pulsando solus habeat et detrimentum et commodum, necessitate per officium patri imponenda tantummodo filio consentire vel agenti vel fugienti, ne iudicium sine patria voluntate videatur consistere. et haec quidem, si plenae aetatis filius est, qui paternam voluntatem sequi non patitur. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.1b: Imperator Justinianus

Sin autem in secunda aetate adhuc filius est et hereditate ei delata pater consentire adeunti hereditatem noluerit vel patre volente ipse reclamaverit, si quidem recusaverit filius, licentiam damus patri simili modo hereditatem adire et eam pleno iure habere, his omnibus quae superius diximus locum habentibus. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.1c: Imperator Justinianus

Sin autem patre recusante filius adire maluerit, damus quidem licentiam ei hoc facere, patre autem nolente res filii gubernare propter causae necessitatem habeat facultatem filius adire competentem iudicem et ex eo petere curatorem hereditati dari, per quem gubernatio rerum in eum delatarum procedat: in utroque casu in integrum restitutionis auxilio minime ei denegando. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.2: Imperator Justinianus

Similique modo et in milite filio familias, qui recusaverit aditionem hereditatis, quae ei ex

castrensibus occasionibus perveniat, patri danda licentia adire hereditatem, ut ad ipsum perveniat pleno iure tam per usum fructum quam per dominium eandem hereditatem possessurum, quasi ipse pater ab initio fuisset heres institutus: eo videlicet subiacente omnibus oneribus hereditariis et omnia commoda habituro et ad filium nullo periculo redundante, et haec quidem in his casibus observanda sunt, quibus discordia inter patrem et filium vertitur. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.3: Imperator Justinianus

Ubi autem in unum voluntas eorum concurrit, et pater usum fructum et filius habeat proprietatem, et in agentibus et in fugientibus pater quidem suscipiat actiones et moveat, cuiuscumque aetatis filius inveniatur, adhibeatur autem etiam filiorum consensus, nisi adhuc in prima sunt aetate constituti vel longe absunt, sumptibus videlicet a patre propter rerum incrementa faciendis. cum enim nuda proprietate apud filium invenitur, ex qua substantia possibile est eum sumptus litis dependere? <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.4: Imperator Justinianus

Sin autem aes alienum ex defuncti persona descendit, cum etiam apud veteres haec esse substantia intellegitur, quae post detractum aes alienum supersederit, habeat pater licentiam ex rebus hereditariis primum quidem mobilibus, sin autem non sufficiunt, et immobilibus sufficientem partem filii nomine venumdare, ut ilico reddatur aes alienum et non usurarum onere praegravetur. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.4a: Imperator Justinianus

Quod si pater hoc facere supersederit, ipse usuras vel ex redditibus vel ex sua substantia omnimodo dare compelletur. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.4b: Imperator Justinianus

Sin autem legata vel fideicommissa sive annalia sive semel relicta imminent huiusmodi personis, si quidem tales redditus sunt, qui sufficiunt ad annalia legata, pater ex huiusmodi redditibus haec dependere compelletur. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.4c: Imperator Justinianus

Sin autem non habet substantia sufficientem redditum ad legatorum vel fideicommissorum praestationem vel minime redditus vel alias accessiones contineat, sint tamen res mobiles vel immobiles, steriles quidem, non tamen inutiles, veluti domus in provinciis pretiosae vel ubicumque posita suburbana, ex quibus huiusmodi legata possunt explicari, licentia dabitur patri sufficientem partem eorum similiter filii nomine vendere et satisfacere legatis. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.4d: Imperator Justinianus

Hoc procul dubio observando, ut et mancipia ipse usufructuarius aleret et omnia circa usum fructum faceret, quae nullo modo proprietatem possint deteriorem facere, paterna reverentia eum excusante et a ratiociniis et a cautionibus et ab aliis omnibus, quae usufructuarii extranei a legibus exiguntur, secundum nostrae constitutionis tenorem, quam iam super huiusmodi casibus tulimus. ipsum autem filium vel filios vel filias et deinceps alere patri necesse est non propter hereditates, sed propter ipsam naturam et leges, quae et parentibus alendos esse liberos imperaverunt et ipsis liberis parentes, si inopia ex utraque parte vertitur. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.5: Imperator Justinianus

Sed pater quidem in praedictis tantummodo causis habeat licentiam recte res filiorum familias vendere filii nomine vel, si emptorem non invenerit, supponere, nullo modo licentia concedenda filiis easdem venditiones vel hypothecas retractare: non item licentia parentibus danda extra memoratas causas res, quarum dominium apud eorum posteritatem est, alienare vel pignori vel hypothecae titulo dare, sed si hoc fecerint, scituris, quod necesse est eos in legum laqueos incidere, quibus huiusmodi venditiones vel hypothecae sunt interdictae, exceptis videlicet rebus mobilibus vel immobilibus illis, quae onerosae hereditati sunt vel quocumque modo damnosae, quas sine periculo vendere patri cum paterna pietate licet, ut pretium earum vel in res et causas hereditarias procedat vel filio servetur. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.5a: Imperator Justinianus

Filiis autem familias in his dumtaxat casibus, in quibus usus fructus apud parentes constitutus est, donec parentes vivunt, nec testari de isdem rebus permittimus, nec citra voluntatem eorum, quorum in potestate sunt, ulla licentia concedenda dominium rei ad eos pertinentis alienare vel hypothecae titulo dare vel pignori adsignare. melius enim est coartare iuveniles calores, ne cupidini dediti tristem exitum sentiant, qui eos post dispersum expectat patrimonium. cum enim, sicut dictum est, parentes alere eos secundum leges compelluntur, quare ad venditionem rerum suarum prosilire desiderant? <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.6: Imperator Justinianus

Ubi autem puerilis aetas patri licentiam praestat etiam sine consensu filii hereditatem nomine eius adire, si hoc fecerit, damus quidem filio in integrum restitutionem, postquam patria fuerit potestate liberatus vel adoleverit, patrem autem oneribus hereditariis, licet nomine filii adiit, modis omnibus illigamus: quare enim talem hereditatem adiit, qualem nec ipse nunc nec filius idoneam sibi esse existimat? <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.6a: Imperator Justinianus

Non autem filio damus licentiam, si in integrum restitutionem petat respuendam esse credens hereditatem, adhuc minoribus curriculum instantibus iterum per aliam restitutionem adire praefatam hereditatem, ne ludibrio leges ei fiant saepius eandem et amplecti et respuere cupienti. si enim quod pater fecit ratum non habuit et propter hoc restitutus est, quomodo ferendus videatur iterum iudicium amplectens, quod et post patris voluntatem contraria adfectione aspernandum esse existimavit? <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.6b: Imperator Justinianus

Sin vero pater quidem hereditatem repudiaverit infante filio constituto, ipse autem filius postea vel adhuc in sacris constitutus vel patria potestate liberatus adeundam esse crediderit eandem hereditatem, licentiam damus ei vel, si sui iuris efficiatur, tutoribus vel curatoribus eius hereditatem adire, nullo praeiudicio ex recusatione paterna ei generando: simili modo et in hac parte nulla ei vel tutoribus eius vel curatoribus licentia concedenda contra priorem suam voluntatem in integrum restitutionem petere. <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.6c: Imperator Justinianus

Quae et in legatis et fideicommissis tam specialibus quam per universitatem relictis et in aliis causis, quas supra enumeravimus, similibusque eis observanda sunt. <a 531 D. iiii k. Aug.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.8.7: Imperator Justinianus

In servis autem, qui filiis familias donantur, sive in constante matrimonio sive ab extraneis sub ea condicione, ut statim eos in libertatem producant, nullum impedimentum paterna faciat auctoritas. qualis enim usus fructus potest ei adquiri, qui momentarius esse ostenditur? si enim in ipso momento necesse habet eum et possidere et libertate donare, in talem hominem qualis usus fructus patri potest adquiri? <a 531 D. iiii k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.6.61.9-11

CJ.6.62.0. De hereditatibus decurionum naviculariorum cohortalium militum et fabricensium.

CJ.6.62.1: Imperator Constantinus

Si quis navicularius sine testamento et liberis vel successoribus defunctus sit, hereditatem eius non ad fiscum, sed ad corpus naviculariorum, ex quo fatali sorte subtractus est, deferri praecipimus. * Const. A. mastichiano praef. annonae. * <a 326 pp. xv k..... lastronae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.6.62.2: Imperator Constantius

Universis tam legionibus quam vexillationibus comitatensibus seu cuneis insinuare debetis, ut cognoscant, cum aliquis fuerit rebus humanis exemptus atque intestatus sine legitimo herede decesserit, ad vexillationem, in qua militaverit, res eiusdem necessario pervenire. * Constantius A. bonoso mag. equitum. * <a 347 D. v id. Mai. hierapoli Rufino et Eusebio cons.>

CJ.6.62.3: Imperator Constantius

Si quis cohortali condicione gravatus sine testamento vel quolibet successore ultimum diem obierit, successionem eius non ad fiscum, sed ad ceteros cohortales eiusdem provinciae pertinere iubemus. * Constantius A. Rufino pp. * <a 349 D. v k. Ian. limenio et catulino cons.>

CJ.6.62.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Intestatorum curialium bona, si sine herede moriantur, ordinibus patriae eorum adipisci praecipimus. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 429 D. v id. Mart. Florentio et Dionysio cons.>

CJ.6.62.5pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quis fabricensis sine liberis vel legitimo herede decesserit non condito testamento, eius bona, cuiuscumque summae sint, ad eos pertinere, qui velut creatores decendentium attinentur, qui fisco pro intercepto respondere coguntur. * Theodos. et Valentin. AA. Aureliano com. rer. privat. * <a 439 D. prid. non. Nov. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.6.62.5.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hoc enim facto contingit, ut et rei publicae ratio salva permaneat et fabricenses collegarum suorum solaciis perfruantur, qui damnis ac detrimentis tenentur obnoxii <a 439 D. prid. non. Nov. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IustinianI CODEX

Liber Septimus

CJ.7.1.0. De vindicta libertate et apud consilium manumissione.

CJ.7.2.0. De testamentaria manumissione.

CJ.7.3.0. De lege fufia caninia tollenda.

CJ.7.4.0. De fideicommissariis libertatibus.

CJ.7.5.0. De dediticia libertate tollenda.

CJ.7.6.0. De latina libertate tollenda et per certos modos in civitatem Romanam transfusa.
CJ.7.7.0. De servo communi manumisso.
CJ.7.8.0. De servo pignori dato manumisso.
CJ.7.9.0. De servis rei publicae manumittendis.
CJ.7.10.0. De his qui a non domino manumissi sunt.
CJ.7.11.0. Qui manumittere non possunt et ne in fraudem creditorum manumittatur.
CJ.7.12.0. Qui non possunt ad libertatem pervenire.
CJ.7.13.0. Pro quibus causis servi praemium accipiunt libertatem.
CJ.7.14.0. De ingenuis manumissis.
CJ.7.15.0. Communia de manumissionibus.
CJ.7.16.0. De liberali causa.
CJ.7.17.0. De adsertione tollenda.
CJ.7.18.0. Quibus ad libertatem proclamare non licet et de rebus eorum, qui ad libertatem proclamare non prohibentur.
CJ.7.19.0. De ordine cognitionum.
CJ.7.20.0. De collusionem detegenda.
CJ.7.21.0. Ne de statu defunctorum post quinquennium quaeratur.
CJ.7.22.0. De longi temporis praescriptione, quae pro libertate et non adversus libertatem opponitur.
CJ.7.23.0. De peculio eius qui libertatem meruit.
CJ.7.24.0. De senatus consulto claudio tollendo.
CJ.7.25.0. De nudo ex iure quiritium tollendo.
CJ.7.26.0. De usucapione pro emptore vel transactione.
CJ.7.27.0. De usucapione pro donato.
CJ.7.28.0. De usucapione pro dote.
CJ.7.29.0. De usucapione pro herede.
CJ.7.30.0. Communia de usucapionibus.
CJ.7.31.0. De usucapione transformanda et de sublata differentia rerum Mancipi et nec Mancipi.
CJ.7.32.0. De acquirenda et retinenda possessione.
CJ.7.33.0. De praescriptione longi temporis decem vel viginti annorum.
CJ.7.34.0. In quibus causis cessat longi temporis praescriptio.
CJ.7.35.0. Quibus non obiciatur longi temporis praescriptio.
CJ.7.36.0. Adversus creditorem.
CJ.7.37.0. De quadriennii praescriptione.
CJ.7.38.0. Ne rei dominicae vel templorum vindicatio temporis exceptione submoveatur.
CJ.7.39.0. De praescriptione xxx vel xl annorum.
CJ.7.40.0. De annali exceptione Italici contractus tollenda et de diversis temporibus et exceptionibus et praescriptionibus et interruptionibus earum.
CJ.7.41.0. De adluvionibus et paludibus et de pascuis ad alium statum translatis.
CJ.7.42.0. De sententiis praefectorum Praetorio.
CJ.7.43.0. Quomodo et quando iudex sententiam proferre debet praesentibus partibus vel una absente.
CJ.7.44.0. De sententiis ex periculo recitandis.
CJ.7.45.0. De sententiis et interlocutionibus omnium iudicum.
CJ.7.46.0. De sententia, quae sine certa quantitate prolata est.
CJ.7.47.0. De sententiis, quae pro eo quod interest proferuntur.

CJ.7.48.0. Si non a competenti iudice iudicatum esse dicatur. CJ.7.49.0. De poena iudicis, qui male iudicavit, vel eius, qui iudicem vel adversarium corrumpere curavit.
CJ.7.50.0. Sententiam rescindi non posse.
CJ.7.51.0. De fructibus et litis expensis.
CJ.7.52.0. De re iudicata.
CJ.7.53.0. De exsecutione rei iudicatae.
CJ.7.54.0. De usuris rei iudicatae.
CJ.7.55.0. Si plures una sententia condemnati sunt.
CJ.7.56.0. Quibus res iudicata non nocet.
CJ.7.57.0. Comminationes epistulas programmata subscriptiones auctoritatem rei iudicatae non habere.
CJ.7.58.0. Si ex falsis instrumentis vel testimoniis iudicatum erit.
CJ.7.59.0. De confessis.
CJ.7.60.0. Inter alios acta vel iudicata aliis non nocere.
CJ.7.61.0. De relationibus.
CJ.7.62.0. De appellationibus et consultationibus.
CJ.7.63.0. De temporibus et reparationibus appellationum seu consultationum.
CJ.7.64.0. Quando provocare necesse non est.
CJ.7.65.0. Quorum appellationes non recipiantur.
CJ.7.66.0. Si pendente appellatione mors intervenerit.
CJ.7.67.0. De his qui per metum iudicis non appellaverunt.
CJ.7.68.0. Si unus ex pluribus appellaverit.
CJ.7.69.0. Si de momentaria possessione fuerit appellatum.
CJ.7.70.0. Ne liceat in una eademque causa tertio provocare vel post duas sententias iudicum, quas definitio praefectorum roboraverit, eas retractare.
CJ.7.71.0. Qui bonis cedere possunt.
CJ.7.72.0. De bonis auctoritate iudicis possidendis seu venundandis et de separationibus.
CJ.7.73.0. De privilegio fisci.
CJ.7.74.0. De privilegio dotis.
CJ.7.75.0. De revocandis his quae per fraudem alienata sunt.

CJ.7.1.0. De vindicta libertate et apud consilium manumissione.
CJ.7.1.1: Imperator Antoninus
Eorum, qui apud consilium manumittuntur, post causam ab iudicibus probatam et manumissionem secutam non solet status in dubium vocari, si dicantur falsa demonstratione liberati. * Ant. A. tertio. * <a 211 pp. non. Oct. gentiano et Basso cons.>
CJ.7.1.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus
Nihil civitati Romanae semel praestitae vel addere vel detrahare secundam manumissionem potuisse certissimum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sallustio. * <a 293 D. prid. k. mai AA. cons.>
CJ.7.1.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus
Nec mulierem per maritum nec alium per procuratorem vindicta manumittere posse non est ambigui iuris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. attiae. * <>
CJ.7.1.4: Imperator Constantinus
Apud consilium nostrum vel apud consules praetores praesides magistratusve earum civitatum, quibus huiusmodi ius est, adipisci potest patronorum iudicio sedula servitus libertatem. * Const. A. ad Maximum pu. * <a 319 - 323 >

CJ.7.2.0. De testamentaria manumissione.

CJ.7.2.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si codicillos maior viginti annis fecisset, confirmationis tempus libertati non nocere certum est: nec enim potestas iuris, sed iudicii consideratur. * Sev. et Ant. AA. Primo. * <aproposita.>

CJ.7.2.2: Imperatores Severus, Antoninus

Ex testamento defuncti libertates praestari non possunt hereditate non adita, vel si rei memoria propter crimen quod morte non intercidit damnata est. * Sev. et Ant. AA. phileto. * <>

CJ.7.2.3: Imperatores Severus, Antoninus

Libertas testamento data adita hereditate contingit, et si heres scriptus per in integrum restitutionem abstinuerit hereditate, nihil ea res libertati obest. * Sev. et Ant. AA. euphrosynae. * <a 207 s. xvii k. Mai. apro et maximo cons.>

CJ.7.2.4pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Cum testamento directam libertatem pater tuus sit consecutus, quamvis ei heres extiteris, frustra tamen, rationes quas tempore servitutis gessit ut reddas, compelleris, cum non ea condicione acceperit libertatem. * Sev. et Ant. AA. anchilao. * <a 215 proposita vii k. Dec. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.7.2.4.1: Imperatores Severus, Antoninus

Is autem, cui libertas sive fideicommissaria sive directa, si rationes reddidisset, relicta est, ante reliqua illata et ea, quae malo consilio amota sunt, ad libertatem non potest pervenire: sin autem non debitor ex rationibus fuerit repertus, post aditam hereditatem quasi puram libertatem consequitur. <a 215 proposita vii k. Dec. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.7.2.5: Imperator Alexander Severus

In fraudem creditorum testamento datae libertates, quamvis debitori heres qui solvendo est extiterit, per legem aeliam sentiam non valent. * Alex. A. quintiano. * <>

CJ.7.2.6: Imperator Gordianus

Si hereditas eius, a quo testamento dicis te esse manumissum, ob aes alienum spernitur ab heredibus, conservandae libertatis gratia non iniusta ratione creditoribus hereditariis satis offerens iudicium testatoris servari tibi postulabis, maxime cum id etiam a divo marco consultissimo principe sit constitutum: quod in extranea quoque persona observari oportet. * Gord. A. pisistrato. * <>

CJ.7.2.7: Imperator Gordianus

Contra voluntatem matris tuae libertatem in eum conferre, quem illa liberum fieri prohibuit, non debes, ne videaris iura pietatis violare. * Gord. A. .Tae. * <a 240 pp. x k. Febr. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.7.2.8: Imperator Philippous

Cum testator libertatem tempore nuptiarum filii sui vel filiae servo dari iussit, non tempus praestandae libertati praestituit, sed potius condicioni locum fecit, ut non insecutis nuptiis libertas iure posci non possit. * Philippo. A. et Philippo. c. gemello. * <>

CJ.7.2.9: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Servo tuo defunctus, licet te heredem scripsisse proponatur, tamen directam libertatem dare non potuit: iure enim directo libertatem servis alienis dare nemo potest. * Carus Carinus et Numer. AAA. Mauro. * <a 283 pp. vi id. Nov. Caro et Carino cons.>

CJ.7.2.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Directis verbis iure data libertate non sola impositione pilei, sed adita hereditate, si nulla iuris impediatur constitutio, liberti constituuntur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Germano. * <a 293>

CJ.7.2.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si iure non substitit testamentum, in hoc nec libertates (cum non fuisse additum, ut pro codicillis scriptum valeret, proponas) recte datas constabit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. laurinae. * <a 293 pp. sub die xvi k. April. Sirmi AA. cons.>

CJ.7.2.12pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si heredes iure facto testamento sollemniter adierint hereditatem, ex testamento tibi libertas quaesita post colludentibus tam scriptis heredibus quam ab intestato vindicantibus successionem adimi non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. rhizo. * <a 293 s. k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.7.2.12.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si sponte repudiaverunt sibi delatam successionem, omnia quae testamento fuerant scripta defecisse convenit. <a 293 s. k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.7.2.12.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si vero, ut vos fraudarent libertate, colluisse eos praeses animadverterit, secundum haec quae divus Pius Antoninus constituit libertatibus consuli providebit. <a 293 s. k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.7.2.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Statuliberis datam libertatem adimi ab herede non posse certum est: nec alienatio nec usucapio statulibero, quominus existente condicione libertatem consequatur, nocere potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. martiali. * <>

CJ.7.2.14: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Directas libertates Graecis verbis liceat in testamentis relinquere, ut ita libertates directae datae videantur, ac si legitimis verbis eas testator dari iussisset. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. prid. id. Sept. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.7.2.15pr.: Imperator Justinianus

Cum constitutio divi marci declarat, si quis testamento condito vel sine testamento moriens, ut locus fiat ab intestato successioni, libertates reliquerit, nemo autem adire vult defuncti hereditatem eo, quod suspecta esse videtur, et si fuerint libertates forsitan et sine scriptis fideicommissariae relictas, licere vel cuilibet extraneo vel uni ex servis, qui et ipse libertate donatus est et pro sua periclitatur condicione, adire hereditatem sub hac condicione et satisfatione, quod et creditoribus omnibus satisfaciat et libertates imponat his, quibus voluerit testator, variae dubitationes ex hac constitutione emerunt. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.1: Imperator Justinianus

Nam si res hereditariae herede minime invento venierint an et post venditionem earundem rerum possibile est vel servum vel quemlibet alium adire et recuperare quidem ab emptoribus res, satisfacere autem creditoribus et libertatibus, quaerebatur. <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.1a: Imperator Justinianus

Et licet divus severus semel rebus venditis hoc non admisit, nobis tamen ulpiani sententia admonente placuit maxime propter libertates, ne depereant, et post venditionem rerum annale remedium dare divi marci constitutioni, intra quod et creditoribus omnibus satisfiat et emptores nihil novi patiantur, qui annalem saepe sentiebant rescissionem, et licere servo, qui libertate donatus est, vel alii cuidam extraneo vel ante venditionem rerum vel post venditionem, intra annale tamen tempus, adire hereditatem et res recuperare, prius satisfatione danda, ut tam creditoribus quam libertatibus satisfaciat. <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.1b: Imperator Justinianus

(1) sin autem libertatibus quidem omnibus satisfacere quis polliceatur, creditoribus autem non in solidum, sed in partem solvere creditum, illi autem huiusmodi pactionem admiserint, sancimus et

in huiusmodi casu consultissimi principis locum habere constitutionem et eum modis omnibus admittendum censemus, maxime cum ex voluntate creditorum hoc interponitur: nolentibus etenim creditoribus admitti talem petitionem nullo concedimus modo. <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.2: Imperator Justinianus

Si vero quidam ex servis libertatem amplexi fuerint, alii autem censuerint esse respuendam, et in hunc casum extendenda est divi marci oratio et procul dubio et in hac specie audiendus est petitor hereditatis et maneat liberum arbitrium servorum, sive ad libertatem venire volunt sive in servitute remanere. <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.2a: Imperator Justinianus

Licet enim Romanam civitatem recusare nemini servorum licet, tamen in hoc casu, ne propter quorundam indevolutionem alii maneat in servitute, volentibus quidem omnibus servis licere in libertatem pervenire, nolentibus autem quibusdam vel recusantibus spontaneam servitute imminere oportet et, quem patronum habere noluerint, dominum suum, forsitan et acerbum, sentiant. <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.3: Imperator Justinianus

Sin vero non omnes libertates adimplere pollicitus fuerit, sed certum numerum servorum ex his, qui ad libertatem venire iussi sunt, melius est, si quidem res hereditariae sufficiunt ad implendos creditores, etiam omnibus servis dare libertatem, etsi hoc non pollicitus est. si autem deest in exsolvendis creditoribus, humanius est, ut saltem pauci veniant ad libertatem. <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.4: Imperator Justinianus

Sed hoc quidem antiquis dubitationibus remedium invenimus. bellissimam autem repletionem praefatae constitutioni donantes sancimus: si non unus veniat hereditatis petitor, sed plures, si quidem uno momento uterque vel ampliores, omnibus detur licentia communiter hereditatem adire, prius satisfactione ab omnibus danda, ut creditoribus et libertatibus satisfaciatur. <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.4a: Imperator Justinianus

Sin autem per intervalla temporum hoc fiat, qui primus veniat habeat praerogativam, si etiam satisfactionem praestare potest: illo enim cessante hoc facere alii gradatim secundum tempora petitionis succedant. et hoc intra annale tempus observetur. <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.5: Imperator Justinianus

Sin autem uno pollicente quosdam liberos facere, non autem totos, alius emerit satisfactionem paratus idoneam praestare, quod omnibus creditoribus et omnibus libertatibus satisfaciatur, aequissimum est eum admitti, ut omnes libertates indistincte celebrentur. quod privilegium damus non solum servo, qui libertate donatus est, sed etiam ei, cui nulla libertas relicta est, ut aliquid venustum eveniat, ut per eum, cui libertas relicta non est, aliis libertas imponatur. <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.6: Imperator Justinianus

Sed si quidem, antequam prior hereditarias res et libertatem accipiat, hoc eveniat, secundo petitori vel tertio vel deinceps ampliores libertates pollicentibus fieri locum censemus. <a 531 - 532>

CJ.7.2.15.7: Imperator Justinianus

Sin autem iam rebus servo, qui primus petiit hereditatem, datis et libertatibus ab eo quibusdam servis hereditariis impositis quidam alius servus hereditarius vel liber extraneus hoc facere maluerit, licebit quidem ei hoc impetrare et sub maioribus pollicitationibus et satisfactionibus hereditatem accipere: sed prior in libertate petitor maneat, licet res ab eo abstrahantur. his omnibus intra annum secundum quod dictum est celebrandis, ex quo prior petitor iudicem

adierit. <a 531 - 532>

CJ.7.3.0. De lege fufia caninia tollenda.

CJ.7.3.1: Imperator Justinianus

Servorum libertates in testamento relictas tam directas quam fideicommissarias ad exemplum inter vivos libertatum indistincte valere censemus, lege fufia caninia de cetero cessante nec impediendo testantium pro suis servis clementes dispositiones effectui mancipari. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.7.4.0. De fideicommissariis libertatibus.

CJ.7.4.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Cum proponas hereditatem eius aditam non esse, a quo tibi fideicommissariam libertatem relictam dicis, et ab intestato alium quam qui scriptus erat hereditatem possedisse, si non a legitimo quoque herede fideicommissaria libertas repetita est, nullo iure praestari eam ab eo qui rogatus non est desideras. * Sev. et Ant. AA. * <a 197 pp. xiii k. Mart. Laterano et Rufino cons.>

CJ.7.4.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Plane si pecunia accepta heredem institutum omisisse hereditatem docueris, libertatem tibi praestare cogetur. <a 197 pp. xiii k. Mart. Laterano et Rufino cons.>

CJ.7.4.2: Imperator Antoninus

Quamvis codicilli, quibus avunculo defunctae legatus esse videaris, falsi pronuntiati sunt, tamen si ante motam criminis quaestionem iustam libertatem es a legatario consecutus, posterior eventus non infirmat ita datam libertatem. plane secundum divi Hadriani constitutionem datur heredi viginti aureorum repetitio. * Ant. A. Valerio. * <a D. xviii k. Aug. eodem Antonio A..... cons.>

CJ.7.4.3: Imperator Alexander Severus

Cum libertatem mulieribus sub condicione datam proponas, quid dubium est eos, qui ex his ante impletam eam eduntur, servos nasci et pertinere ad heredes iure domini? his enim demum succursum est, qui post moram praestandae libertatis progeniti sunt, ut liberi et ingenui viderentur. * Alex. A. Lucio. * <a 222? >

CJ.7.4.4: Imperator Alexander Severus

Si voluntate domini in libertate morata est, cui fideicommissaria libertas debita fuerit, secundum senatus consultum et constitutiones ad id pertinentes civis Romana facta ingenuos peperit. sed si numquam ab ea libertas petita est, sibimet imputare debet, cum interea ex ea progeniti servi sint. * Alex. A. Arriano. * <a 222? >

CJ.7.4.5: Imperator Alexander Severus

Minor annis lege definitis nec per fideicommissum libertatem supremis suis relinquere potest nisi his, quorum causam probare potest. * Alex. A. Dionysio. * <a 222? >

CJ.7.4.6: Imperator Alexander Severus

Deberi etiam alienae ancillae fideicommissariam libertatem placuit: nec deficit hoc debitum, si interim domina, si modo nihil ex iudicio eius, qui quaeve reliquit libertatem, percepit, noluit vendere, quia possit tempore procedente, ubicumque occasio redimendae ancillae fuerit, praestari libertas. * Alex. A. maximo. * <>

CJ.7.4.7: Imperator Alexander Severus

Hi, quibus per fideicommissum libertas supremis iudiciis relinquitur, eorum liberti efficiuntur, a quibus manumittuntur. * Alex.A. nicomedi. * <a 225 pp. k. April. Fusco et Dextro cons.>

CJ.7.4.8: Imperator Alexander Severus

Cum proponas fideicommissariam libertatem ita tibi datam, si uxori testatoris placuisset, licet

non adeunte hereditatem ad filium solida hereditas pertinere coepit, non refragante tamen uxore testatoris potes petere libertatem. * Alex. A. Eutycheti. * <a 225 pp. xv k. Sept. Fusco et Dextro cons.>

CJ.7.4.9: Imperator Alexander Severus

Fideicommissaria quidem libertas ita tibi relicta, cum testatoris filius ad annum vigesimum quintum pervenisset, non intercidit, licet heredem intra praestitutam aetatem decessisse proponas: tempore quippe, quo, si viveret, praefinitam aetatem impleturus foret, spem libertatis non intercidere vetus placitum est. * Alex. A. Mercuriali. * <a 231 pp. k. April. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.7.4.10pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Etsi non adscripta libertate testator servum suum tutorem filiis suis dederit, receptum est et libertatis et pupillorum favore, ut per fideicommissum manumisisset eum videatur. * Valer. et Gallien. AA. daphno. * <a 260 pp. iii k. Mart. Saeculare et Donato cons.>

CJ.7.4.10.1: Imperatores Valer., Gallien.

Et si non suum proprium, sed alienum servum condicionem eius sciens tutorem adscripserit, aequae fideicommissariam libertatem datam, nisi aliud evidenter defunctum sensisset appareat, prudentibus placuit. <a 260 pp. iii k. Mart. Saeculare et Donato cons.>

CJ.7.4.11pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si servus fuisti ac tibi per fideicommissum libertas relicta fuerit, pervides sine manumissione te ad libertatem pervenire non potuisse. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Flaviano. * < sine die et cons.>

CJ.7.4.11.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quapropter si verbis precariis constitutus servus libertatem accepisti, adiri praeses provinciae oportet, ut causa cognita, si tibi deberi libertatem perspexerit, ad manumittendum eum qui debet urgeat vel, si latitet, contra latitantem interposito decreto tibi prospiciat. < sine die et cons.>

CJ.7.4.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex verbo " commendo" testamento vel codicillis non videri fideicommissariam libertatem relictam auctoritate iuris declaratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. irenaeo. * <a 294 s. xvii k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.7.4.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si te, donatam ante matrimonium uxori suae, post ei legato relicto manumitti testamento seu codicillis verbis precariis a successoribus voluit, tam hos ad redemptionem et manumissionem quam eam, quae in capiendis relictis defuncti consensit iudicio, teneri tibi fideicommissariam debere libertatem non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pythagoridae. * <a 294 s. vii id. Dec. cc. cons.>

CJ.7.4.14pr.: Imperator Justinianus

Cum inter veteres dubitabatur, si fideicommissariam libertatem possibile esset relinqui servo, qui adhuc in ventre portaretur et homo fieri speraretur, nos vetus iurgium decedentes libertatis favore censemus et fideicommissariam nec non directam libertatem suam firmitatem habere sive in masculo sive in femina, quae adhuc in ventre vehatur materno, ut cum libertate solem respiciat, etsi mater sua adhuc in servitute Constans eum vel eam ediderit. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.4.14.1: Imperator Justinianus

Sin autem plures creati vel creatae sint, sive unius fecit mentionem sive pluraliter nuncupavit, nihilo minus omnes ad libertatem ad prima veniant cunabula, cum in ambiguis sensibus melius est, et maxime in libertate, favore eius humaniorem amplecti sententiam. <a 530 D. k. Oct.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.7.4.15: Imperator Justinianus

Ancillam seu servum, cum fideicommissaria libertas eis relicta sit, sancimus, si mora a debitore libertatis facta fuerit, sententia praesidis eripi ad libertatem et nullo facto aut voluntate ab herede expectanda, sed talem habere eos libertatem, quasi ab ipso testatore directis verbis fuerint libertatem consecuti, cum satis impium atque absurdum est heredes testatoris differre voluntates, maxime cum ad libertatem respiciant. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Oct. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.7.4.16pr.: Imperator Justinianus

Si quis in suo testamento rogaverit suum heredem ex liberis ancillae suae quam nominaverit unum quem elegerit ad libertatem perducere et, cum ancilla unum vel plures enixa est, heres neque dum superest in libertatem aliquem adduxerit vel, cum deliberat, quis ad libertatem producendus est, ab hac luce fuerit subtractus : dubitabatur ab antiquis, utrumne omnes an quidam aut nemo ex his ad libertatem perveniant. sed veteris quidem iuris altercatio multa sibi super huiusmodi casibus resonavit. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.7.4.16.1: Imperator Justinianus

Nos autem heredis malignitatem coercentes, si non voluntatem testatoris adimpleverit et mox, cum potuerit, non elegerit unum ex liberis ancillae et eum libertate donaverit, sancimus compelli non solum eum, sed etiam heredes vel successores eius omnes ancillae liberos in libertatem producere. <a 530 D. xv k. Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.7.4.16.2: Imperator Justinianus

Neque enim hoc contrarium est sententiae testatoris: cum enim omnimodo quendam ex his liberum esse disposuit et non ad certum corpus, sed ad omnes respexit, si non paretur eius voluntati, sine dubio ex sententia testatoris omnes ad libertatem perveniunt. <a 530 D. xv k. Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.7.4.16.3: Imperator Justinianus

Similemque esse definitionem censemus, et si non ab herede, sed a legatario vel fideicommissario testator rogaverit libertatem imponi. <a 530 D. xv k. Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.7.4.16.4: Imperator Justinianus

Sic etenim iusto timore heredes vel legatarii vel fideicommissarii perterriti et voluntatem testatoris adimplere procurent et sibi non ex omnium libertate quendam adferri patiantur iacturam. quod si reclamaverint, sibi tale dispendium imputent, non ex nostra lege, sed ex sua lugentes instantia. <a 530 D. xv k. Dec. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.7.4.17pr.: Imperator Justinianus

Cum quidam servum suum ita legavit, ut legatarius libertatem ei imponat, et heres ad huiusmodi legatum improbe versatus servum dare legatario designatus est, ut etiam lite pulsetur, et iudex non in ipsum servum, sed in aestimationem litis condemnationem proferat: veteris iuris interpretes dubitabant, ne quid obstaculum libertati ex hac causa procedat et, si placuerit eandem deberi libertatem, a quo danda est utrumne ab herede an a legatario, et si heres imponat libertatem, an legatarius, quod ex pecuniaria condemnatione accepit, firmiter detinet sive totum sive ex parte sive etiam nihil. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. Constantinopoli xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. Cons. >

CJ.7.4.17.1: Imperator Justinianus

Talem itaque altercationem resecantes miramur, quare iudex, qui praepositus est in praedicta

causa, non omnimodo condemnationem in servum, sed in aestimationem eius fecerat, cum ipsius vitium etiam huiusmodi altercationi praebeuit occasionem. <a 530 D. Constantinopoli xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc.Conss.>

CJ.7.4.17.2: Imperator Justinianus

Unde si talis quaestio emerit, nullum quidem iudicem ita esse stultum putamus, ut huiusmodi proferat condemnationem, sed si legatarius imminet, quatenus ei servus restituatur, et post litem contestatam duorum mensum spatium effluxerit, censemus ilico ad libertatem eripi servum, et illum quidem liberum esse, heredem autem pro sua indevotione omnes expensas, quas legatarius in litem fecit, in quadruplum ei condemnari, iure patronatus integro legatario servando. <a 530 D. Constantinopoli xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc.Conss.>

CJ.7.5.0. De dediticia libertate tollenda.

CJ.7.5.1: Imperator Justinianus

Dediticia condicio nullo modo in posterum nostram rem publicam molestare concedatur, sed sit penitus delata, quia nec in usu esse reperimus, sed vanum nomen huiusmodi libertatis circumducitur. nos enim, qui veritatem colimus, ea tantummodo volumus in nostris esse legibus, quae re ipsa obtinent. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 d..... Lampadio et Oreste conss.>

CJ.7.6.0. De latina libertate tollenda et per certos modos in civitatem Romanam transfusa.

CJ.7.6.1pr.: Imperator Justinianus

Cum dediticii liberti iam sublatis sunt, quapropter imperfecta latinorum libertas incertis vestigiis titubans et quasi per saturam inducta adhuc remanet et non inutilis quidem pars eius deminuitur, quod autem ex ipsa rationabile est, hoc in ius perfectum deducitur? * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.1: Imperator Justinianus

Cum enim latini liberti ad similitudinem antiquae latinitatis, quae in coloniis missa est, videntur esse introducti, ex qua nihil aliud rei publicae nisi bellum accessit civile, satis absurdum est ipsa origine rei sublata imaginem eius derelinqui. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.1a: Imperator Justinianus

Cum igitur multis modis et paene innumerabilibus latinorum introducta est condicio et leges diversae et senatus consulta introducta sunt et ex his difficultates maximae emergebant tam ex lege iunia quam ex largiano senatus consulto nec non ex edicto divi Traiani, quorum plenae quidem fuerant nostrae leges, non autem in rebus fuerat eorum experimentum: studiosissimum nobis visum est haec quidem omnia et latinam libertatem rescare, certos autem modus eligere, ex quibus antea quidem latina competebat libertas, in praesenti autem Romana defertur condicio, ut his praesenti lege enumeratis et cives Romanos nascentibus ceteri omnes modi, per quos latinorum nomen inducebatur, penitus conquiescant et non latinos pariant, sed ut pro nullis habeantur. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.1b: Imperator Justinianus

Quis enim patitur talem esse libertatem, ex qua in ipso tempore mortis in eandem personam simul et libertas et servitium concurrunt et, qui quasi liber moratus est, eripitur non tantum in mortem, sed etiam in servitium? <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.1c: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, si quis per epistulam servum suum in libertatem producere maluerit, licere ei hoc facere quinque testibus adhibitis, qui post eius litteras sive in subscriptione positas sive per totum textum effusas suas litteras supponentes fidem perpetuam possint chartulae praebere. et si

hoc fecerit, sive per scribendo sive per tabularium, libertas servo competat quasi ex imitatione codicilli delata, ita tamen, ut et ipso patrono vivente et libertatem et civitatem habeat Romanam. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.2: Imperator Justinianus

Sed et si quis inter amicos libertatem dare suo servo maluerit, licebit ei quinque similiter testibus adhibitis suam explanare voluntatem et quod liberum eum esse voluit dicere: et hoc sive inter acta fuerit testificatus sive testium voces attestationem sunt amplexae et litteras tam publicarum personarum quam testium habeant, simili modo servi ad civitatem producantur Romanam quasi ex codicillis similiter libertatem adipiscentes. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.3: Imperator Justinianus

Sed scimus etiam hoc esse in antiqua latinitate ex edicto divi claudii introductum, quod, si quis servum suum aegritudine periclitantem sua domo publice eiecerit neque ipse eum procurans neque alii eum commendans, cum erat ei libera facultas, si non ipse ad eius curam sufficeret, in xenonem eum mittere vel quo poterat modo eum adjuvare, huiusmodi servus in libertate latina antea morabatur et, quem ille moriendum dereliquit, eius bona iterum, cum moreretur, accipiebat. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.3a: Imperator Justinianus

Talis itaque servus libertate necessaria a domino et nolente re ipsa donatus fiat ilico civis Romanus nec aditus in iura patronatus quondam domino reservetur. quem enim a sua domo suaeque familia publice reppulit neque ipse eum procurans neque alii commendans neque in venerabilem xenonem eum mittens neque consueta ei praebens salaria, maneat ab eo eiusque substantia undique segregatus tam in omni tempore vitae liberti quam cum moriatur nec non postquam iam fuerit in fata sua concessus. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.4: Imperator Justinianus

Similique modo si quis ancillam suam sub hac condicione alienaverit, ne prostituatur, novus autem dominus impia mercatione eam prostituendam esse temptaverit, vel si pristinus dominus manus iniunctionem in tali alienatione sibi servaverit et, cum ad eum fuerit reversa, ipse ancillam prostituerit, ilico in libertatem Romanam eripiatur et, qui eam prostituerit, ab omni patronatus iure repellatur. qui enim ita degener et impius constitutus est, ut talem exerceret mercationem, quomodo dignus est vel ancillam vel libertam eam habere? <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.5: Imperator Justinianus

Sed et qui domini funus pileati antecedunt vel in ipso lectulo stantes cadaver ventilare videntur, si hoc ex voluntate fiat vel testatoris vel heredis, fiant ilico cives Romani. et ne quis vana liberalitate iactare se concedatur, ut populus quidem eum quasi humanum respiciat multos pileatos in funus procedentes adspiciens, omnibus autem deceptis maneant illi in pristina servitute publico testimonio defraudati: fiant itaque et hi cives Romani, iure tamen patronatus patronis integro servando. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.6: Imperator Justinianus

Illo procul dubio observando, ut, si quis sive in testamento sive vindicta quendam manumiserit, licet hoc dixerit vel scripserit, quod voluerit esse latinum, supervacua adiectio latinitatis aboleatur et fiat civis Romanus, ne modi, qui ab antiqua observatione in civitatem Romanam homines producebant, per privatorum voluntates deminui videantur. <a 531 D. k. Nov.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.7: Imperator Justinianus

Sed et si sub condicione quidam libertatem suo servo reliquerit et a huc pendente condicione extraneus heres libertatem ei imposuerit, non ut antea latinus, sed civis fiat Romanus. et si quidem condicio defecerit, ipsius heredis, qui libertatem imposuit, maneat libertus. sin autem fuerit adimpleta, ne eripiatur forsitan liberis et cognatis ius patronatus, orcinus libertus videatur et ad eum iura patronatus perveniant, cui leges concedunt. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.8: Imperator Justinianus

Illud etiam satis acerbum nobis visum est, quod putabat antiquitas, si in liberali iudicio superatus fuerat servus a domino, deinde servi pretium ab aliquo ei solutum est, in latinitate eum remorari. quemadmodum enim rationabile est et pretio eum perfrui et mortis liberti tempore denuo eum in servitutem deducere, cum non sint ambo casus sibi consentanei? et in praesenti igitur casu libertas Romana ei accedat iure patronatus minime subnixa, quia ipse quodammodo sibi libertus invenitur. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.9: Imperator Justinianus

Sed et si quis homini libero suam ancillam in matrimonio collocaverit et dotem pro ea conscripserit, quod solitum est in liberis personis solis procedere, ancilla non latina, sed civis efficiatur Romana. si enim hoc, quod frequentissime in cives Romanas et maxime in nobiles personas fieri solet, id est dotalis instrumenti conscriptio, et in hac persona adhibita est, necessarium est consentaneum effectum huiusmodi scripturae observari. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.10: Imperator Justinianus

Similique modo si dominus inter acta quendam servum filium suum nominaverit, voci eius quantum ad liberam condicionem credendum est. si enim ipse tali adfectione fuerat accensus, ut etiam filium servum suum nominare non indignetur, et hoc non secreto neque inter solos amicos, sed etiam actis intervenientibus et quasi in iudicii figura nominaverit, quomodo potest eum servum iterum saltem morientem habere? sed producat et ipse in civitatem Romanam, vera liberalitate et non falso sermone domini sui sustentatus. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.11: Imperator Justinianus

Ille etiam novissimus antiquae latinitatis modus in civitatem Romanam translatus eligendus est, si quis instrumenta, ex quibus servus ostendebatur, vel dederit servo vel corruerit. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.11a: Imperator Justinianus

Sed ne furandi occasio servis forsitan detur et sua malignitate in libertatem perveniant, talis modus certa et indubitata probatione manifestetur, ut testibus praesentibus non minus quinque dominus instrumenta vel det famulo suo vel debeat aut alio modo corrumpat. et ex eo igitur modo civitatem Romanam ei competere censemus, salvo iure patronatus tam in hac specie quam in ceteris, nisi ubi specialiter hoc patronis denegavimus. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.12: Imperator Justinianus

His tantummodo casibus ex omni iure antiquae latinitatis electis ceteri omnes, qui in libris prudentium vel constitutionibus enumerati sunt, penitus conquiescant nec latini ab eis procedant, sed maneant, ut dictum est, servi in sua condicione nec tali remedio abuti concedantur. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.12a: Imperator Justinianus

Et ne in posterum aliquod ius latinae libertatis nostris legibus incurrat, lex iunia taceat largiano senatus consulto cessante, sileat edictum divi Traiani, quod ea sequebatur, et si qua alia lex vel senatus consultum vel etiam constitutio loquitur de latinis, ea inefficax quantum in eam partem remaneat et triplex antea via libertatis, quae multiplices introducebat ambages, uno directo tramite discat ambulare. quod si aliqua lex vel constitutio libertatis faciet mentionem, non autem latinitatis, ea pro civitate Romana loqui intellegatur. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.6.1.13: Imperator Justinianus

Sed si quidem liberti iam mortui sunt, et bona eorum quasi latinorum his quorum intereat adgregata sunt, vel adhuc vivunt, nihil ex hac lege innovetur, sed maneant apud eos iure antiquo firmiter detenta et vindicanda. in futuris autem libertis praesens constitutio locum sibi vindicet. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.7.0. De servo communi manumisso.

CJ.7.7.1pr.: Imperator Justinianus

In communes servos eorumque libertatem et quando cuidam domino pars libertatem imponentis adcrecit nec ne, et maxime inter milites, qui huiusmodi imponunt libertatem, multa ambiguitas exorta est apud veteres iuris auctores. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.1: Imperator Justinianus

Et inventa est constitutio apud Marcianum in institutionibus divi severi, per quam idem imperator disposuit necessitatem imponi heredi militis comparare partem socii et servum libertate donare. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.1a: Imperator Justinianus

Sed et alia constitutio severi et Antonini principum reperta est, ex qua generaliter necessitas imponebatur socio partem suam socio vendere, quatenus libertas servo imponatur, licet nihil lucri ex substantia socii morientis alii socio accedat, pretio videlicet arbitrio praetoris constituendo, secundum ea, quae et ulpianus libro sexto fideicommissorum et Paulus libro tertio fideicommissorum refert, ubi et hoc relatam est, quod sextus Caecilius iuris antiqui conditor definivit socium per praetorem compelli suam partem vendere, quatenus liber servus efficiatur: quod et Marcellus apud Iulianum in eius digestis notat: hocque et Marcellum, cum Iulianum notaret, rettulisse palam est. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.1b: Imperator Justinianus

His itaque apud veteres iuris auctores inventis decidentibus tales altercationes generaliter sancimus, ut nulla inducatur differentia militis seu privati in servis communibus, sed in omnibus communibus famulis, sive inter vivos sive in ultima dispositione libertatem quis legitimam imponere communi servo voluerit, hoc faciat, necessitatem habente socio vendere partem suam, quantam in servo possidet, sive dimidiam sive tertiam sive quantamcunque, et si plures sint socii, uno ex his libertatem imponere cupiente alios omnes necessitatem habere partes suas, quas in servo possident, vendere ipsi, qui libertatem servo imponere desiderat, vel heredi eius (licet ipse communis servus institutus sit), si hoc moriturus dixerit, ita tamen, ut omnimodo ipse qui partes alias comparavit vel heredes ei us libertatem imponant. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.2: Imperator Justinianus

Sin autem socius vel socii recuserint pretium accipere, licentiam ei damus offerre hoc per publicas personas et sigillo impresso in aedem sacram deponere et sic habere facultatem servum

libertate donare et eum habere plenissimam libertatem et civitate Romana perfrui et nullum timere ex sociis. sibi etenim imputent, si, cum liceret lucrari pretium, hoc accipere differunt. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.3: Imperator Justinianus

Sed ne circa peculium servi aliqua fuerit dubitatio, peculium eius in omnes socios pertinere iubemus ex partibus, pro quibus quisque et dominium servi possidet : licentia concedenda ei, qui libertatem moriens imponit, etiam eius peculium quod ei attingit liberto concedere. iura autem patronatus procul dubio pro suo ordine ad eum venire qui libertatem donavit. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.4: Imperator Justinianus

Sin autem servus ratiociniis suppositus sit, ne ratiocinia pereant vel libertas impediatur, praesidem provinciae vel competentem iudicem tempus statuere, intra quod debet ratiociniis ante factis et debitis, quae ex his apparuerit, redditis ita ad libertatem venire. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.5: Imperator Justinianus

Ne autem quantitas servilis pretii sit incerta, sed manifesta, sancimus servi pretium sive ancillae, si nulla arte sunt imbuti, viginti solidis taxari, his videlicet, qui usque ad decimum annum suae venerunt aetatis, in decem tantummodo solidis ponendis: sin autem aliqua arte praediti sunt exceptis notariis et medicis, usque ad triginta solidos pretium eorum redigi sive in masculis sive in feminis. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.5a: Imperator Justinianus

Sin autem notarius sit vel medicus sive masculus sive femina, notarius quidem usque ad quinquaginta, medicus autem usque ad sexaginta taxetur. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.5b: Imperator Justinianus

Sin vero eunuchi sint servi communes maiores decem annis, si quidem sine arte sint, in quinquaginta solidos computentur, sin autem artifices, usque ad septuaginta: minores etenim decem annis eunuchos non amplius triginta solidis aestimari volumus. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.5c: Imperator Justinianus

Et eorum partem competentem socii accipientes libertatem eis per competentes iudices imponere compellentur. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.6: Imperator Justinianus

Sin autem, uno ex sociis libertatem sive imponere sive relinquere servo cupiente et pretium dante alter vel alteri ex his ipsi velle dixerint libertatem imponere et pretium dare, melior quidem causa erit eius, qui primus ad hanc rationem pietatis perveniet. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.6a: Imperator Justinianus

Si tamen sub obtentu libertatis et ipsi ad haec prosilierint, tunc iudicem competentem omnes compellere sine pretio ei libertatem imponere: peculio quidem in omnes secundum partem domini distribuendo, iura autem patronatus secundum sui naturam omnibus qui libertatem imposuerunt aequaliter habentibus. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.1.7: Imperator Justinianus

Ius enim ad crescendi, quod antiqua iura in communibus servis manumittendis introducebant, nullius esse momenti nec in posterum frequentari penitus concedimus. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.2pr.: Imperator Justinianus

Cum apud omnes iuris peritos hoc placitum est, ut servus communis apud unumquemque dominum partim sit proprius partim alienus, ut ex hac causa possit et ipse legato honorari et ipse legari, huiusmodi incidit quaestio. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. Constantinopoli xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.2.1: Imperator Justinianus

Duo vel plures domini communem servum habebant, sed unus ex his ipsi servo suam partem quam in eo habebat legavit. et semel accepta dubitationis occasione hoc vetustas in magnum extollit certamen. <a 530 D. Constantinopoli xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.2.2: Imperator Justinianus

Cum igitur nos sensum huiusmodi legati crebra indagatione adgredientes duplicem esse eum opinamur: aut enim putavit testator liberum fieri posse ex parte servum, qui huiusmodi legatum ei reliquit, aut, si hoc minime cogitavit, adfectu socii fecit, ut ei adquiratur, heredes autem suos eundem servum possidere minime voluit, ut sit manifestum a suo patrimonio penitus esse eum alienatum: in tali itaque comparatione nos, qui fautores libertatis sumus, sic ambiguam testatoris interpretamur voluntatem, tamquam si voluit eum libertate in suam partem donare. <a 530 D. Constantinopoli xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.7.2.3: Imperator Justinianus

Et cum iam de communibus servis manumittendis statuimus, quid in huiusmodi casibus fieri oportet, ex illius sanctionis tenore et huiusmodi species sit definita. fiat itaque liber, ex parte quidem testatoris secundum eius voluntatem, ex altera autem parte ex nostra definitione, pretio secundum praedictae constitutionis tenorem vel sociis ab herede praestando vel, si accipere noluerint, tam offerendo quam signando et periculo eorum deponendo, cum sat abundeque imperiale est humaniorem sententiam pro durioribus sequi. <a 530 D. Constantinopoli xv k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.8.0. De servo pignori dato manumisso.

CJ.7.8.1: Imperatores Severus, Antoninus

Licet dotale mancipium vir qui solvendo est possit manumittere, tamen si te pignori quoque datum mulieri apparuerit, invita ea non posse libertatem adsequi non ambigitur. * Sev. et Ant. AA. proculo. * <a 205 pp. xii k. Mai. Antonino a ii et Geta ii cons.>

CJ.7.8.2: Imperatores Severus, Antoninus

Libertas a debitore fisci servo data, qui pignori non est ex conventionem speciali, sed tantum privilegio fisci obligatus, non aliter infirmatur, quam si hoc fraudis consilio effectum detegatur. * Sev. et Ant. AA. abascanto. * <>

CJ.7.8.3: Imperatores Severus, Antoninus

Ab eo, qui bona sua pignori obligavit, quae habet quaeque habiturus esset, posse servis libertatem dari certum est. non idem iuris est in his servis, qui pignoris iure specialiter traditi vel obligati sunt. * Sev. et Ant. AA. Antonio. * <a 209 pp. iii k. Ian. Pompeiano et Avito cons.>

CJ.7.8.4: Imperator Alexander Severus

Si, ut proponis, consentiente creditore, cui pignoris iure cum aliis mancipiis obligatus fuisti, a debitore manumissus es, potuisti ad libertatem pervenire. * Alex. A. Sabiniano. * <a 222 pp. vi id. Mai. Alexandro A. cons.>

CJ.7.8.5: Imperator Alexander Severus

Si creditoribus satisfactum fuerit, ancillae, quae pignori obligatae a debitore manumissae erant, liberae fiunt. nam ipse manumissor si fraudem se fecisse creditoribus, ut revocet libertates, audeat dicere, audiri non debet nec heredes eius. * Alex. A. extricatiano. * <a 223 pp. iii k. Iun.

Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.7.8.6: Imperator Alexander Severus

Si tutor tuus de pecunia tua servos emptos manumisit, quoniam huiusmodi servi sicut ceterae res pupillaribus pecuniis emptae iure pignoris ex constitutione divorum parentum meorum obligati sunt favore pupillorum, liberi facti non sunt. * Alex. A. auctori. * <>

CJ.7.8.7: Imperator Gordianus

Sive cum nupsisses mancipia in dotem dedisti, sive post datam dotem de pecunia dotis maritus tuus quaedam comparavit, iuris rationibus dominia eorum ad eum pervenerunt. ideoque frustra quaestionem super statu manumissorum conaris inferre, qui eius facti, qui comparavit vel in dotem accepit, ab eo iure potuerunt manumitti. * Gord. A. Iulianae. * <>

CJ.7.9.0. De servis rei publicae manumittendis.

CJ.7.9.1: Imperator Gordianus

Si ita, ut lege municipali constitutionibusque principum comprehenditur, cum servus publicus esses, ab ordine consentiente etiam praeside provinciae manumissus es, non ex eo, quod is quem dederas vicarium in fugam se convertit, iugo servitutis, quod manumissione evasisti, iterato cogaris succedere. * Gord. A. epigono. * <>

CJ.7.9.2: Imperator Gordianus

Si decretum ordinis auctoritas rectoris provinciae comprobavit, quo is libertatem acceperat, cui postea fueras, ut proponis, matrimonio copulata, natam ex huiusmodi matrimonio et civem Romanam esse et in patris potestate non est incertae opinionis. * Gord. A. Hadrianae. * <>

CJ.7.9.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Titulo non praecedente, quibus dominia servorum quaeri solent, municipium libertus servus non efficitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. philadelpho. * <a 290 vel 293 D. xv k. April. Ravennae AA. cons. >

CJ.7.9.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si itaque secundum legem vetiti libici, cuius potestatem senatus consulto iuventio celso iterum et neratio Marcello consulibus facto ad provincias porrectam constitit, manumissus civitatem Romanam consecutus es, post vero ut libertus tabularium administrando libertatem quam fueras consecutus non amisisti, nec actus tuus filio ex liberis ingenuo suscepto, quominus decurio esse possit, obfuit. <a 290 vel 293 D. xv k. April. Ravennae AA. cons. >

CJ.7.10.0. De his qui a non domino manumissi sunt.

CJ.7.10.1: Imperator Antoninus

Eum, qui servos alienos ac si suos manumittit, ut pretium eorum dominis, si hoc elegerint, dependat, quanti sua interest, saepe rescriptum est. * Ant. A. Corneliano. * <a 213 pp. k. Mart. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.7.10.2: Imperator Alexander Severus

Felicissima, quam mandante te servos emisse dicis, si dominium servi quem manumisit nondum ad te transtulerat, frustra petis, ut denegata libertate eius quem manumissum dicis possessio tibi tradatur. * Alex. A. Mercuriali. * <>

CJ.7.10.3: Imperator Alexander Severus

Qui tibi hereditatem vendidit, antequam res hereditarias traderet, dominus earum perseveravit et ideo manumittendo libertatem servo hereditario praestitit. * Alex. A. Pompeo mil. * <a 230 pp. vi k. Aug. agricola et clemente cons.>

CJ.7.10.4: Imperatores Valer., Gallien.

Si non proprietatem donaveras, sed ministerium ancillae dederas, libertatem mancipio dando ea, quae precarium usum haberet, dominio tuo nihil praeiudicavit. nemo enim alienum servum,

quamvis ut proprium manumittat, ad libertatem producere potest. * Valer. et Gallien. AA. Zoilo.
* <a 260 pp. x k. Aug. Saeculare et Donato cons.>

CJ.7.10.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tradita sunt ex donatione mancipia, ius manumittendi donatrix non habuit. * Diocl. et Maxim.
AA. Marcellinae. * <a 286 pp. v k. Mai. Maximo et Aquilino cons.>

CJ.7.10.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pater servum vestrum, licet vobis minoribus viginti annis consentientibus, manumisit, ei
libertatem praestare non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. mido. * <a 294
s.Non.Mart.Cc.Cons.>

CJ.7.10.7pr.: Imperator Constantinus

Si non a dominis libertas detur mancipio alieno, si quidem ab his iudicibus impetrabitur, quibus
dandi ius est, sine ulla trepidatione poenae facilis dissolutio est. * Const. A. ad Bassum. * <a 319
pp. id. Iul. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.7.10.7.1: Imperator Constantinus

Si vero iubentibus nobis quicquam lege actum esse doceatur et non dominus, ut alienum
mancipium manumitteretur, petisse probetur, tunc eodem, qui in conspectu nostro libertatem
monstrabitur consecutus, ei protinus ad cuius proprietatem pertinet restituto is, qui mancipium
alienum fallendo principis conscientiam manumisit, mancipia duo cogatur domino eius dare,
cuiusmodi sexus aetatis atque artis constiterit esse manumissum, et alia tria fisco eadem ratione
similia. <a 319 pp. id. Iul. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.7.10.7.2: Imperator Constantinus

Quae multa non semper imponitur, sed potius conquiescit, si forte manumissus inferentem sibi
quaestionem status obiecta legitima praescriptione potuerit excludere, cum sibi amissi mancipii
damna debeat imputare, qui in perniciem suam gesta taciturnitate firmaverit. <a 319 pp. id. Iul.
Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.7.11.0. Qui manumittere non possunt et ne in fraudem creditorum manumittatur.

CJ.7.11.1: Imperator Alexander Severus

Certum ius est non alias directas libertates per legem aeliam sentiam, quae sunt in fraudem
creditorum manumissorum, revocari, nisi et consilium fraudis hoc animo manumittentis et
eventus damni suum recipere volentium sequatur. inter creditores autem etiam eos numerandos
esse, quibus fideicommissum debetur, olim placuit. * Alex. A. Antiocho. * <a 223 pp. iii id.
Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.7.11.2: Imperator Alexander Severus

Servos meos nec per interpositam personam ad libertatem producere homines peculii sui posse
mandatis comprehenditur. * Alex. A. nataliano. * <>

CJ.7.11.3: Imperator Alexander Severus

Divo marco auctore amplissimus ordo censuit, ne quis spectaculo, quod edatur, actorem suum
alienumve servum manumitteret et, si factum esset, pro infecto haberetur. * Alex. A. Iustinae. *
<>

CJ.7.11.4: Imperator Alexander Severus

Si minor annis viginti ad libertatem praestandam homines tradidisti, senatus consulto quod
gestum est irritum constituitur. * Alex. A. felic. * <a 224 pp. iii id. Mai. Iuliano et Crispino
cons.>

CJ.7.11.5: Imperator Alexander Severus

Si in fraudem eorum quae fisco debebantur probari potest libertas data, non valet. sed si
pecuniam is, quem patrem tuum appellas, emptori dederit et ab eo redemptus ad libertatem

productus est, nihil videtur bonis defuisse eius, qui fisci debitor dicitur. * Alex. A. Prisco. * <a xxx >

CJ.7.11.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec fideicommissariam libertatem a pupilla sua servis debitam tutorem posse praestare certi iuris est. unde si hos, quos tu rogata manumittere fueras certo aetatis tuae tempore, ad libertatem non produxisti, sed tutor manumisit, remanserunt in servitute. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. olympio. * <a xxx >

CJ.7.11.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si debitor ex administratione curae dominus tuus non solvendo constitutus fideicommissariam tibi reliquit libertatem, cum in fideicommissariis libertatibus eventum inspici tantum obtinuerit, nihil eius voluntas tibi prodesse potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zotico. * <a xxx >

CJ.7.12.0. Qui non possunt ad libertatem pervenire.

CJ.7.12.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Cum divus pater meus constituerit a praesidibus provinciarum vel qui coercendorum malefactorum potestatem habent in perpetua vincula damnatos ad libertatem produci non posse, hi, qui intra tempora poenae liberi et heredes esse iussi sunt aut legatum fideicommissumve acceperunt, neque libertatem adipisci nec quicquam eorum quae his data sunt capere possunt. * Sev. et Ant. AA. torquato. * <a 161? D. xvi k. Iul. ipsis Antonino et vero AA. cons.>

CJ.7.12.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Quod si poenae tempus compleverint, iam omni vinculo exsoluti et quasi ad pristinam vel simplicem servitutis condicionem redacti et libertatem et si qua testamentis dominorum illo tempore defunctorum acceperunt, sine ulla quaestione praeteritae poenae consequantur. <a 161? D. xvi k. Iul. ipsis Antonino et vero AA. cons.>

CJ.7.12.2pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Is quidem, qui testamento vetitus est manumitti, ad libertatem non potest pervenire. * Valer. et Gallien. AA. Theodoro. * <>

CJ.7.12.2.1: Imperatores Valer., Gallien.

Sed in proposito interest, utrumne eos, quos cum filio educatos esse testator expresserit, propter familiare ministerium et usum filiorum necessarium et venire et manumitti noluerit, an quasi male meritis poenam inrogaverit. <>

CJ.7.12.2.2: Imperatores Valer., Gallien.

Nam priore casu, morte eius cui consulebatur obsequi necessitate finita, libertas potest pervenire, posteriore id, quod poenae causa in servos statutum est, necesse est vires suas obtinere, quando divis parentibus meis placuerit eiusmodi testamentorum leges perpetuam servitutem male meritis servis inrogare, ut nec per suppositum emptorem ad libertatem produci possint. <>

CJ.7.13.0. Pro quibus causis servi praemium accipiunt libertatem.

CJ.7.13.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quoniam religiosa sollicitudo ad augendam provocandamque fidei observationem iuris praemio adfici debet, si ad ulciscendam caedem domini incorruptis probationibus ac strenuo nisu constiteris, libertatem, quam his qui dominorum caedem vindicant iam pridem senatus consulto et statutis principum praestari sancitum est, etiam tu pro tam ingentibus meritis non ex ipso facto, sed aditione et sententia praesidis reportabis. * Diocl. et Maxim. AA. firmino. * <a 290 pp. vii id. Dec. Diocletiano iiii et Maximiano iii AA. cons.>

CJ.7.13.2: Imperator Constantinus

Servi, qui monetarios adulterinam monetam clandestinis sceleribus exercentes detulerint, civitate Romana donantur, ut eorum domini pretium a fisco percipiant. * Const. A. ad ianuarium. * <a

321 D. xii k. Dec. Romae Crispo et Constantino cc. ii cons.>

CJ.7.13.3: Imperator Constantinus

Si quis servus raptus virginis facinus dissimulatione praeteritum aut pactione transmissum detulerit in publicum, libertate donetur. * Const. A. ad pop. * <a 320 D. prid. k. April. Aquileia Constantino c. cons.>

CJ.7.13.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si desertorem servus prodiderit, libertate donetur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad syagrium pp. * <a 380 pp. id. Iul. Romae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.7.14.0. De ingenuis manumissis.

CJ.7.14.1: Imperator Alexander Severus

Si ingenuum te et testamento manumissum esse dicas, apud suos iudices causam agere debes, si tamen iustum contradictorem habes, id est eum, qui se patronum tuum esse dicit, memor senatum censuisse, ut, qui post manumissionem originem repetierint, ea quae de domo manumissoris habent ibi relinquunt. in qua causa etiam legata ut liberto data esse iuris prudentibus placuit. * Alex. A. phileto. * <>

CJ.7.14.2: Imperator Gordianus

Ingenuam natam neque nutrimentorum sumptus neque servitutis obsequium faciunt ancillam neque manumissio libertinam. * Gord. A. Pompeiae. * <a 240 pp. v id. Mai. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.7.14.3: Imperator Philippus

Si aviam tuam manumissam postea ingenuam sollemniter constitit statumque eius iustae sententiae tuetur auctoritas, filios eius quamvis ante sententiam susceptos ingenuam libertatem non immerito flagitare, si cum peritioribus tractatum habuisses, facile cognosceres. * Philippo. A. felic. * <>

CJ.7.14.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum cognatum tuum ingenuum, factum palmyrene factionis dominatione velut captivum, distractum esse dicas, praeses provinciae ingenuitatis suae reddi eum efficiet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. agrippae. * <a 293 s. iiii id. Ian. AA. cons.>

CJ.7.14.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Defamari statum ingenuorum seu errore seu malignitate quorundam periniquum est, praesertim cum adfirmes diu praesidem unum atque alterum interpellatum a te vocitasse diversam partem, ut contradictionem faceret, si defensionibus suis confideret. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. crescenti. * <a 293 D. prid. non. April. AA. cons.>

CJ.7.14.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unde constat merito rectorem provinciae commotum adlegationibus tuis sententiam dedisse, ne de cetero inquietudinem sustineres. <a 293 D. prid. non. April. AA. cons.>

CJ.7.14.5.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si igitur adhuc diversa pars perseverat in eadem obstinatione, aditus praeses provinciae ab iniuria temperari praecipiet. <a 293 D. prid. non. April. AA. cons.>

CJ.7.14.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Scientis condicionem liberum non posse fieri servum evidentissimi iuris est. cum igitur proponas patrem pupillorum, quorum precibus fecisti mentionem, velut liberum te penes se habuisse, ministerium, licet in actu longi temporis, non praecedente vero titulo, quibus dominia quaeri solent, mutare tuam condicionem minime potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dionysio. * <a 293 s. vii k. Mai. AA. cons.>

CJ.7.14.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si te ac filios tuos ingenuos esse constat, natalium veritas vos tuetur. nam qui servitutis moverat quaestionem, apud acta causae renuntiando ad ingenuitatis probationem nec nocere quicquam nec prodesse potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. matronae. * <a 293 s. xv k. Iul. AA. cons.>

CJ.7.14.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ingenui nascuntur, libertini manumissione tantum constituuntur: pactum autem nec servis nec libertinis ingenuitatem adsignat nec his, qui transactioni non consenserunt, quicquam praeiudicare potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. callimorpho. * <a 293 s. iiii k. Ian. AA. cons.>

CJ.7.14.9pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Libertina matre procreata ingenuis nasci natalibus evidentis ac manifesti iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. potamoni. * <>

CJ.7.14.9.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum igitur te matre libertina editam, dehinc ab hostibus captam postliminio reversam proponas et nunc tibi servitutis moveri quaestionem, consequens est adiri praesidem provinciae, qui de causa liberali cognoscet iure laturus sententiam, sciens neque huiusmodi matris condicionem neque captivitatem reversis de statu pristino quicquam posse detrahere. <>

CJ.7.14.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad recognoscendos singulos nomina comparata publico consensu, ob celandos natales ingenuis si mutantur, minime nocet, natosque, licet in ministerio servitutis, liberae condicionis non servos possessio, sed status ingenuos edi perficit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. athenodora. * <>

CJ.7.14.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si vestram possessionem nullus praecessit titulus, sed ingenui constituti operas mercede placita locastis, nec statui quicquam vestro derogatum est nec ad conventionis implendam fidem sollemniter agere prohibemini. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. maximae. * <a 294 s. non Mart. cc. cons.>

CJ.7.14.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad mutandum liberae statum commissum plagii nihil promovet, sed abductam natales, quibus nata est, post hunc etiam casum obtinere convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. quietae. * <a 294 s. iii k. Dec. cc. cons.>

CJ.7.14.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ingenuum se contendendo nec probando non amittit libertinitatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menandro. * <a 294 s. vii id. Dec. cc. cons.>

CJ.7.14.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Status ingenuae ex eo solo, quod velut ancilla sponsaliorum nomine data proponitur, praeiudicari nulla ratione potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. aristoteli. * <a 294 s. vii k. Ian. cc. cons.>

CJ.7.15.0. Communia de manumissionibus.

CJ.7.15.1pr.: Imperator Justinianus

Sancimus, si proprietarius servo, cuius usus fructus ad alium pertinebat, libertatem imposuit, non secundum antiquam observationem et libertatem cadere et eum sine domino intellegi esse, sed nec inveniri personam, cui res ad se venientes adquirat: sed si tam proprietarius quam usufructuarius libertatem ei consentientes imposuerant, pleno iure liberum eum effici et, si quid postea sibi adquisierit, hoc in bonis suis habere. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug.

Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.15.1.1: Imperator Justinianus

Sin autem proprietarius solus libertatem imposuerit usufructuario minime consentiente, sit quidem ille, qui libertatem a proprietario accepit, inter libertos proprietarii connumeratus et, si

quid in medio possedit, hoc sibi adquirat, sibi habeat, suae posteritati relinquat, salvo patronatus iure per omnia custodiendo, nisi et hoc ei legibus fuerit remissum. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.15.1.1a: Imperator Justinianus

Ipse tamen libertus quasi servus apud usufructuarium permaneat, donec usufructuarius vivit vel usus fructus non legitimo modo peremptus est. etenim si finem usus fructus quocumque modo accipiat, tunc facultas ei tribuitur quo maluerit degere modo. si vero adhuc superstite usufructuario ab hac luce fuerit libertus exemptus, hereditas eius legitimum tramitem sequatur. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.15.1.2: Imperator Justinianus

Sin autem usufructuarius tantummodo libertatem imposuerit, si quidem hoc modo, ut cedat usu fructu proprietario, plenissimum ius habeat in servo propriarius et omnia ei servus adquirat secundum ea, quae generaliter in servos et dominos constituta sunt. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.15.1.2a: Imperator Justinianus

Sin vero gratias agendo usufructuarius eum ab usu fructu liberaverit et libertate donaverit, tunc maneat quidem servus proprietario suo adnexus, sed non necessitas ei imponatur, donec vivit usufructuarius vel usus fructus constare potest, observare propriarium et quaedam ministeria ei adimplere, sed iudices nostri eum in quiete tueantur. post usufructuarii autem mortem vel usus fructus quocumque modo interemptionem tunc serviat quidem domino et omnia, quae in medio ad eum perveniant, haec suo domino adquirat. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.15.1.2b: Imperator Justinianus

Et sit ex nostra constitutione haec separatio inter servos et liberos et non secundum ius antiquum idem servus remaneat et nullum respiciat dominum. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.15.1.3: Imperator Justinianus

Illud quoque huic legi adicimus, ut explosa antiqua personarum differentia liceat parentibus tam feminis quam masculis filiis filiabus sive in sacris constitutis sive emancipatis cuiuscumque gradus mandatum imponere, quatenus servos in libertatem producant sive apud iudicem sive in sacris ecclesiis sive secundum alium quem mandator voluerit legitimum modum. cum enim et in successione et in aliis paene omnibus nulla est inter liberos discretio, oportet hoc observari et in praesenti casu maxime pro libertate, quam et fovere et tueri Romanis legibus et praecipue nostro numini peculiare est. <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.15.2: Imperator Justinianus

Si quis servo suo libertatem imponat sive in ecclesia sive ad quaecumque tribunal vel apud eum, qui libertatem imponere legibus habet licentiam, sive in testamento vel alio ultimo elogio directam vel fideicommissariam, nullo coartetur modo eorum qui ad libertatem veniunt aetatem requirere. neque enim eum tantummodo civitatem Romanam adipisci volumus, qui maior triginta annis extitit, sed quemadmodum in ecclesiasticis libertatibus non est huiusmodi aetatis differentia, ita in omnibus libertatibus, quae a dominis imponuntur sive in extremis dispositionibus sive per iudices vel alio legitimo modo, hoc observari sancimus, ut sint omnes cives Romani constituti: ampliandam enim magis civitatem nostram quam minuendam esse censemus. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug. Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.15.3pr.: Imperator Justinianus

Si quis sine uxore constitutus ancillam suam nomine habeat concubinae et in eadem usque ad

mortem consuetudine permanserit et forsitan liberos ex ea sustulerit , sancimus omnimodo non concedi heredibus defuncti eandem vel liberos eius, si etiam liberos habuerit, in servitatem deducere, sed post mortem domini sub certo modo eripatur in libertatem una cum subole sua, si etiam eam forsitan habuerit. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.15.3.1: Imperator Justinianus

Ipse etenim domino, dum superest, damus licentiam quomodo voluerit uti tam ancilla sua quam etiam ex ea progenita subole et in suo ultimo elogio quidquid voluerit contra eos disponere, id est sive quasi servos eos aliis legare sive in servitute heredum nominatim relinquere. sin autem taciturnitate eos praeterierit, tunc post mortem eius ad libertatem eripiantur, ut sit domini mors libertatis eorum exordium. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.15.3.2: Imperator Justinianus

Omnibus etenim uxores habentibus concubinas vel liberas vel ancillas habere nec antiqua iure nec nostra concedunt. <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.16.0. De liberali causa.

CJ.7.16.1: Imperator Antoninus

Rem quidem illicitam et inhonestam admisisse confiteris, quia proponis filios ingenuos a te venundatos. sed quia factum tuum filiis obesse non debet, adi competentem iudicem, si vis, ut causa agatur secundum ordinem iuris. * Ant. A. Saturninae. * <pp. v id. Febr. >

CJ.7.16.2: Imperator Antoninus

Si hi, quos servos tuos esse dicis, liberi esse a diversa parte dicuntur, de statu eorum more solito quaeri oportet: nec enim res iudicata, qua de proprietate eorum pronuntiatum est, opponi causae liberali potest. * Ant. A. vereniano. * <a 214 D. non. Febr. Romae Messala et Sabino cons.>

CJ.7.16.3: Imperator Alexander Severus

Si liber homo alienae ancillae contubernium sequatur, licet ei fuerit denuntiatum, ut se abstineret, servus domini mulieris non fit. * Alex. A. quirino. * <a 225 pp. non. Febr. Fusco et Dextro cons. >

CJ.7.16.4: Imperator Alexander Severus

Si is, quem in servitatem petebas, liber quamvis absente te causa cognita pronuntiatum est, secunda in servitatem petitio eius dari tibi non debet. sed si, posteaquam cognovisti de sententia iudicis, appellasti, an iure lata sit, in auditorio quaeretur. * Alex. A. iucundo. * <>

CJ.7.16.5pr.: Imperator Alexander Severus

Non ideo minus in libertatem proclamare potest ea, quam ancillam tuam esse dicis , quia eam vendente fisco comparasti. * Alex. A. Sabino. * <>

CJ.7.16.5.1: Imperator Alexander Severus

Sed nec hoc ad praescriptionem operatur, quod venditionis tempore maior viginti annis fuit, cum aetatis adlegatio non alias possit praescriptionem adversus civem Romanum accommodare, quam si participandi pretii gratia consensum servituti dedisse probetur. <>

CJ.7.16.5.2: Imperator Alexander Severus

Probationis sane onus, cum ex servitute in libertatem adseritur, ad se recipit. qui si adfirmationem suam non impleat, inconcussam possessionis ius obtinebis. <>

CJ.7.16.6: Imperatores Valer., Gallien.

Nec si volens scripsisses servum te esse, non liberum, praeiudicium iuri tuo aliquid comparasses: quanto nunc magis, cum eam scripturam dare compulsus te esse testaris? * Valer. et Gallien.

AA. et Valer. nobil. c. vausumetio.* <>

CJ.7.16.7: Imperator aurel.

Si ab eo cuius servus fuisti manumissus es, frustra libertatis controversiam sustines, maxime ab herede eius qui manumisit, cum, etsi iure libertas non processit, respectu tamen aditae hereditatis voluntatem defuncti suo consensu firmare debuit. * aurel. A. Secundo. * <>

CJ.7.16.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum adfirmes placuisse quondam domino tuo, ut pro te et filia tua dato nummo certae quantitatis vos manumitteret, et te tantummodo liberaverit, aditus rector provinciae hortabitur eum salva reverentia, quam patrono liberti solent exhibere, placito suo stare. * Diocl. et Maxim. AA.

Veneriae. * <a 286 pp. prid.... Sept. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.7.16.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum precum tuarum conceptio, licet eum contra quem supplicas ex ancilla natum esse expresserit, tamen nomini cognomen, quo liberi dumtaxat nuncupantur, addiderit et non servum esse, sed servili macula adpersum comprehenderit, contra eum qui servus non est supplicasse te intellegitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. proculo. * <a 293 >

CJ.7.16.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Liberos privatis pactis vel actus quacumque administrati ratione non posse mutata condicione servos fieri certi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. stratio. * <a 293 D. iiii non.>

CJ.7.16.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Liberos priva non mutant servi statum, si ad civiles honores illicite atque improbe adspiraverint. unde si status moveatur quaestio, intellegere vobis licet nonil prodesse posse, quod pater vester honores civiles gessit. sollemnibus itaque ordinatis apud praesidem provinciae de statu vestro cognoscetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Faustino. * <a 293 D. iiii non.>

CJ.7.16.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si liberum te natum aliquis comparavit, statum retines, quem antea habuisti. si vero ex ancilla editum naturalis pater idemque dominus distraxit ac post emptori pretium solvisti, non idcirco libertatem consecutus es. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. secundo. * <a 293 pp. xviii k. Mart. AA. cons.>

CJ.7.16.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Principaliter destatu defuncti agi non potest. si vero ex peculio quondam eius, quem tibi bona reliquisse commemoras, res vindicentur vel eius filiis moveatur status quaestio, haec omnia sollemniter praesidali notione decidi debent. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. antistiae. * <a 293 D. v k. Mai. AA. cons.>

CJ.7.16.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Lite ordinata in possessione libertatis is, de cuius libertate quaeritur, constituitur et interim pro libero habetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. quintianae. * <a 293 D. iiii k. Mai. Heracleae AA. cons.>

CJ.7.16.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec omissa professio probationem generis excludit nec falsa simulata veritatem minuit. cum itaque ad examinationem veri omnis iure prodita debeat admitti probatio, aditus praeses provinciae sollemnibus ordinatis, prout iuris ratio patitur, causam liberalem inter vos decidi providebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Palladio. * <a 293 >

CJ.7.16.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ministerium quasi libera exhibuisti ac te nesciente quasi ancilla in dotem data conscriptum instrumentum est, nihil haec libertati tuae nocere potuerunt, maxime cum te minorem aetate fuisse commemores et placuerit minores viginti annis nulla ratione mutare statum ac pro liberis

servos fieri, ne ante libertatem inconsulte amittant, quam aliis propter aetatis rationem sine consilio praestare non possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. diogeniae. * <a 293 pp. vi id. Mai. Hadrianopoli AA. cons.>

CJ.7.16.17pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Multis rationibus natalibus ingenuis fratribus natis, post delictis vel casibus intervenientibus singulorum causae status separantur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. regio. * <a 293 s. x k. Iun. AA. cons.>

CJ.7.16.17.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nihil itaque prohibet eundem et tibi non movere quaestionem et eos, quos fratres tuos adseveras, in servitutem vindicare sive retinere. <a 293 s. x k. Iun. AA. cons.>

CJ.7.16.17.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Igitur ad demonstrandam fratrum tuorum libertatem aliae sunt probationes necessariae: nam quod tibi non movetur quaestio libertatis, eorum non idoneam constat habere probationem. <a 293 s. x k. Iun. AA. cons.>

CJ.7.16.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad probationem ingenuitatis ab eo, contra cuius successores postulas, facta tibi locatio non sufficit, nec tamen hoc solum ad servitutis vinculum argumentum est idoneum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zotico. * <a 293 s. id. Iul. Philippopoli AA. cons.>

CJ.7.16.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Principaliter causam eius de quo supplicas esse quam tuam perspicimus. nam cum te eum ad libertatem produxisse profitearis, illius interest magis sollemniter suum tueri statum et consequenter tua etiam agetur causa: nam si ab eo, contra quem fundis preces, servus dicatur eique libertas ex manumissione tua vindicetur, probatio servitutis originis et beneficium manumissionis libertatem illi adsignans tuum etiam ius patronatus tuetur. si vero consentiat servituti, tunc iure concesso adito praeside provinciae eum invitum etiam defendere poteris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Paulo. * <a 293 >

CJ.7.16.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut semel praestitam libertatem revocari non licet, sic per ea, quae non manumittendi causa domini cum servis propriis agunt, nihil sibi detrahunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. aeternali. * <a 293 s. vi k. Sept. AA. cons.>

CJ.7.16.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eam, quae in possessione libertatis non sine dolo malo reperitur, in servitutem constitutae simile habere praeiudicium edicto perpetuo " si controversia erit, utrum ex servitute in libertatem petatur an ex libertate in servitutem" sui conceptione manifeste probatur, nec quicquam ancillae dolus proprii iuris dominis aufert. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. thallusae. * <a 293 s. non. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.7.16.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Parentes natales, non confessio adsignat. quapropter si ex ancilla nata post ad libertatem manumissa pervenisti, te velut ex altera natam ancilla servam professa quaesitam manumissione libertatem huiusmodi simulatione vel errore amittere minime potuisti, cum servi nascantur ratione certa, non confessione constituentur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pardaleae. * <a 293 D. v k. Dec. AA. cons.>

CJ.7.16.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tibi testamento directa libertas a domino relicta est et ex eo successerunt scriptae filiae, non idcirco, quod secundum eius voluntatem vel contra de filiis uni praestas obsequium, ceterae filiae tuam rescindere possunt libertatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. musciae. * <a 293 >

CJ.7.16.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Interrogatam et professam apud acta se esse ancillam huiusmodi factum defensionem libertatis non excludit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sebastiano. * <a 293 s. iiii k. Ian. AA. cons.>

CJ.7.16.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut praetermissa instrumenta manumissionis recte factae nullum adferunt praestitae libertati vitium, ita si servum ad libertatem produxisti, instrumentorum amissio nihil ei nocere potest. *

Diocl. et Maxim. AA. et cc. licentiano. * <a 294 s. v id. Febr. cc. cons.>

CJ.7.16.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut datam libertatem manumissis adimere patronus non potest, ita manumissionis instrumentum praestare cogitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. molento. * <a 294 s. vii id. Mart. cc. cons.>

CJ.7.16.27pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Arrianus si mota quaestione a leonide liber fuit pronuntiatus, in servitutem a victo iterum non recte petitus est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio asterio. * <a 294 D. iii k. April. Sirmio cc. Cons.>

CJ.7.16.27.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Coheres etiam tibi ab Arriano datus colludens cum eo sive heredibus ipsius, qui status moverat quaestionem, nihil tibi obfuit, nec quae in confessionem inter eos venerunt, statum veritatis vel nomen substantiae defuncti mutare potuerunt. <a 294 D. iii k. April. Sirmio cc. Cons.>

CJ.7.16.28: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Avi paterni magistratu functi dignitas ad libertatis probationem nihil nepoti prodest, si quidem in liberali causa matris, non patris inspiciatur condicio. sed nec materni avi sola sufficit, cum, licet avia quoque libera probari possit, multis tamen ex causis status mutari consueverit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. eurymedonti. * <a 294 Sirmi iiii id. April. AA. cons.>

CJ.7.16.29: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De ancilla matre natam et ab eo redemptam, in cuius fuit contubernio, si non manumittitur, in servitute permanere non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. troilae. * <a 294 >

CJ.7.16.30: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Solo obsequii non praestiti velamento data libertas rescindi non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychio. * <a 294 >

CJ.7.16.31: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tibi servitutis improbe moveatur quaestio, sollempnibus ordinatis de calumnia vel iniuria, prout vindictae viam elegeris, habita contestatione, posteaquam servus non esse fueris pronuntiatus, adversus eam sententiam postulare potes, tunc demum de his etiam quae directa probaveris restitutionem, cum pro libertate fuerit pronuntiatum, petiturus. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. corsianae. * <a 294 >

CJ.7.16.32: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Subscriptio filii domini manumittentis nec addere secuta nec omissa detrudere libertati quicquam potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. athenaidi. * <a 294 D. non. Nov. cc. cons.>

CJ.7.16.33: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet accepta pecunia dominus te manumisit, tamen tributa libertas rescindi non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. melitanae. * <a 294 s. iiii id. Nov. cc. cons.>

CJ.7.16.34: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Libera concubinatus ratione non constituitur ancilla. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hermionae. * <a 294 D. id. Nov. cc. cons.>

CJ.7.16.35: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non idcirco minus, quod pupilli res velut tutor administrasse dicitur, ex eius persona servitutis pati quaestionem potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. atellio. * <a 294 Sirmi non. Dec. cc. cons.>

CJ.7.16.36: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Post certi temporis ministerium ancillae liberam eam esse cum ea paciscendo conventionis obtemperandi legi domina nullam habet necessitatem utque hoc verum est, ita e contrario si filios suos constituta cum his libera in ministerium tibi tradere promississe probetur, parere placitis non compellitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodora. * <a 294 >

CJ.7.16.37: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si filium tuum liberum genero vendidisti, qui tam proxima necessitudine coniunctus condicionis ignorantiam simulare non potest, utrisque sociis criminis accusator deest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. olympio. * <a 294 >

CJ.7.16.38: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non idcirco minus, quod te limenarcha creato nemo contradixit, rei publicae nomine moveri tibi status quaestio potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. philoserapi. * <a 294 D. xvi k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.7.16.39: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Liberos velut servos profitentes statum eorum mutare non posse constat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychio. * <a 294 s. vii k. Ian. Sirmi cc. cons.>

CJ.7.16.40: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Iuxta edicti nostri continentiam in liberalibus quoque negotiis, sive de libertinitate sive de ingenuitate moventur, absente nihilo minus una parte causam discuti et pro iustitiae ratione sententiam proferri nihil prohibet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. litt. ad verinum. * <>

CJ.7.16.41: Imperatores Constantinus, licin.

Iubemus omnes epistulas actricis, quas ad aelium tamquam principalem fecerat, inanes et vacuas esse atque in irritum devocari ac de ingenuitate eiusdem aelii requiri nec mulieri id obesse, quod ad eum tamquam decurionem ac principalem scripserit, vel id, quod idem se finxerit decurionem vel principalem, maxime cum non solum testium professione et cognationis eius, quae iugum servile agnoscit, verum etiam voce propria eiusdem aelii apud aliud iudicium patuerat, quod condicionis servilis videretur. * Const. et licin. AA. ad Titianum praes. cappadociae. * <>

CJ.7.16.42: Imperator Constantinus

Placuit eos qui nascuntur matrum condicionibus uti, quarum mox visceribus exponuntur. ante litem vero nati suo omnes nomine in quaestionem vocentur, quoniam hos solos, qui in lite nati erunt, omnem fortunam matrum complecti oportet et aut iustis tradi dominis aut libertate cum lucis auctoribus frui. * Const. A. ad Maximum pu. * <a 322 D. prid. id. Iun. Sirmi Probiano et Iuliano cons.>

CJ.7.17.0. De adsertione tollenda.

CJ.7.17.1pr.: Imperator Justinianus

Lites super servili condicione movendas ad clementiorem tam examinationem quam terminum transferimus iubentes, si quis vel adhuc serviens liberum se esse dixerit vel in libertate commorans ad servitutem vocatus fuerit, adsertoris difficultatem in utroque casu cessare ipsumque per se ad intentiones eius qui dominum sese adserit respondere et, si ex possessione libertatis ad servitutem ducitur, etiam procuratorem dare minime prohiberi, quod his, qui ex servitute ad libertatem prosilierint, penitus interdiciamus: illis legibus, quae dudum et secunda et tertia vice adsertorias lites examinari praecipiebant, in posterum conquiescentibus, cum sit iustum primam definitionem in suis manere viribus, cum provocatio nulla oblata fuerit: qua

porrecta, ad similitudinem aliorum negotiorum iudex, ad quem res ex provocatione ducitur, eam examinabit, cuius et ipsius iudicium ad secundam exquisitionem minime deducetur occasione legum, quae super adsertoriis litibus positae sunt. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. iii id. Dec. dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.7.17.1.1: Imperator Justinianus

Super peculio etiam eorum vel aliis rebus aut causis veterem defensoris observationem tollimus, praecipientes illorum tantummodo peculia, qui ex possessione servitutis super libera condicione litigant, aliasque res quae vindicantur in tuto pro dispositione iudicis collocari. <a 528 D. iii id. Dec. dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.7.17.1.2: Imperator Justinianus

Omnes vero, qui pro libertate periclitantur, si quidem possint fideiussorem dare, eum exigi: sin vero re vera datio eius impossibilis eis sit hocque iudici manifeste ostendatur, iuratoriae cautioni committi: scientes quod, si post huiusmodi expositionem afuerint et edictis citati in absentia nihilo minus per unum annum duraverint, omnimodo servituti obnoxii erunt et eius dominio, qui litem eis intulit, sine ulla dubitatione assignabuntur. <a 528 D. iii id. Dec. dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.7.17.1.3: Imperator Justinianus

Scire vero eos volumus, qui aliquem ad servitutem vocant, quod, si post primam accusationem in quocumque iudicio vel ex divali iussione factam et admonitionem ei oblatam, qui servus esse dicitur, in alio iudicio eum accusaverint (praeterquam si eius occasionem ipse qui servus esse dicitur praestiterit), etsi domini sint, suo iure privabuntur. <a 528 D. iii id. Dec. dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.7.17.2pr.: Imperator Justinianus

Expeditam antea quaestionem, in praesenti autem ex nostra lege, quam de adsertione tollenda posuimus, in quandam difficultatem incidere periclitantem, compendioso remedio fulciendam esse censemus. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. >

CJ.7.17.2.1: Imperator Justinianus

Cum enim per adsertores super libertate iudicium agitabatur, si in medio adsertore litem agente adsertus ab hac luce fuerit subtractus, necessitas imponebatur nihilo minus adsertori litem implere, ut emptor, si victus erat et pro libertate fuerat pronuntiatum, habeat regressum adversus venditorem, ut ei quasi liberae personae venditor reddat id, quod emptionali instrumento continebatur vel natura contractus exigebat. <a 531 D. k. Sept. >

CJ.7.17.2.2: Imperator Justinianus

In praesenti autem, quia adsertorum vana nomina reiecta sunt, si persona pro cuius condicione lis agitur, mortua fuerit, quemadmodum iudicium potest adimpleri una tantummodo persona in iudicium veniente? <a 531 D. k. Sept. >

CJ.7.17.2.3: Imperator Justinianus

Sancimus itaque in praesenti casu licentiam esse emptori adversus suum auctorem venire, quatenus vel ostendat venditor servum se vendidisse vel, si non potuerit, quasi libera persona vendita evictionis periculum ad eum revertatur. <a 531 D. k. Sept. >

CJ.7.18.0. Quibus ad libertatem proclamare non licet et de rebus eorum, qui ad libertatem proclamare non prohibentur.

CJ.7.18.1pr.: Imperator Gordianus

Dispar causa est eius, qui dissimulata condicione sua distrahi se passus est, et eius qui pretium participatus est. nam superiori quidem non denegatur libertatis defensio, posteriori autem, et si civis Romanus sit et participatus est pretia, libertas denegatur. * Gord. A. proculo. * <a 239 pp.

k. Mai. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.7.18.1.1: Imperator Gordianus

Eandemque et in eo distinctionem adhibendam, cui fideicommissaria libertas debetur, meritissimo iuris auctores responderunt. <a 239 pp. k. Mai. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.7.18.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De latronum familia descendentibus ex largitione principali vel auctoritate fiscali servis factis retro principes libertatem denegari decreverunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. melanae. * <

CJ.7.18.3pr.: Imperator Constantinus

Si quis in libertatem proclamaverit, id, quod apud se esse eius qui se dominum dicit profitebitur, quoniam de eo non dubitatur, reddi ac referri iudex protinus pronuntiabit. * Const. A. ad Maximum pu. * <a 323 D. xv k. Iun. Thessalonica Severo et Rufino conss.>

CJ.7.18.3.1: Imperator Constantinus

Quod vero petitur, si fuerit negatione dubium, per cautionem conservabitur ac petitio differetur, ut, si fuerit approbata libertas, (quoniam et ipsis, qui his rem commiserunt, medendum est) gestarum rerum ab eodem ratio atque omne quod debebitur reposcatur, ut servitute depulsa qui pro domino quondam fuerat habeat, quod ut servo domini iure largitus est et quae ex earum rerum quaestu ac fructibus conciliata sunt et quae de furtivis compendiis obscure capta ac parata sunt, cum liberum esse non oporteat, quod apud servum dominus peculii nomine collocaverat. <a 323 D. xv k. Iun. Thessalonica Severo et Rufino conss.>

CJ.7.18.3.2: Imperator Constantinus

Ea vero, quae testamento vel donatione quaesita sunt aut quae ex earum rerum emolumentis empta confectaque sunt, eidem ingenuo deputentur. quae tamen universa exacto libertatis iudicio, quae a supra dictis rebus discernantur, in sequestro esse oportet, ut his ab utroque deductis atque in medio iure collocatis ad eorum proprietatem uterque contendat. <a 323 D. xv k. Iun. Thessalonica Severo et Rufino conss.>

CJ.7.19.0. De ordine cognitionum.

CJ.7.19.1: Imperator Alexander Severus

Cum et ipse confessus es status controversiam pati, qua ratione postulas, priusquam de conditione constaret tua, accusandi tibi tribui potestatem contra eum, qui te servum esse contendit? cum igitur, sicut adlegas, statu generis fretus es, iuxta ius ordinarium praesidem pete, qui cognita prius liberali causa ex eventu iudicii, quid de crimine statuere debeat, non dubitabit. * Alex. A. vitalio. * <a 223 pp. v id. m... Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.7.19.2: Imperator Alexander Severus

Si de hereditate et libertate controversia est, prius agi causa libertatis debet. sed si de hereditate agetur, ordinanda quidem est causa libertatis, sed sufficit ei, qui libertate utitur, ad victoriam de hereditate secundum se pronuntiatum. * Alex. A. Galliae. * <a 223 pp. v id. Aug. Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.7.19.3: Imperator Alexander Severus

Si crimen aliquod inferatur ei, quam ingenuam esse dicis, ante liberalis causa suo ordine agi debet, cognitionem suam praeside praebente, quoniam necesse est ante sciri, si delictum probatum fuerit, ut in liberam et ingenuam an ut in ancillam constitui oportet. * Alex. A. Valeriano. * <a 223 pp. vi k. Dec. Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.7.19.4pr.: Imperator Gordianus

Si status controversiam pateris, lite prius liberali terminata, si pro te fuerit pronuntiatum, agere etiam adversus eum, qui se dominum tuum esse contendit, non prohiberis. * Gord. A. menedemo. * <a 239 D. x k. Dec. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.7.19.4.1: Imperator Gordianus

Quod si ideo te ab accusatione elidet, quasi servum non proprium sed alienum, liberale quidem iudicium cessat, causae autem examinatio apud eum qui iudicat ostendet, utrumne accusatio induci debeat propter statum personae, an evanescat. <a 239 D. x k. Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.7.19.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum status quaestionem tibi moveri et te debita velle petere commemoras, ordinarium est prius sollemnibus interpositis, si hoc iuris admiserit ratio, causam liberalem apud praesidem provinciae decidi, ut, si liber fueris vel servus non esse pronuntiat, tunc tibi iure debita restitui iubeat, cum hoc incerto, utrumne tibi libero constituto an domino tuo, si servum te sententia declaraverit, debeatur, ad solutionem debitorem tuum urgere non oporteat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. alpheo. * <a 293 s. prid. k. Mai. beraci AA. cons.>

CJ.7.19.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si res tuas raptas vel amotas esse dicis ab his, quos servos tuos esse contendis, hique in libertatem proclamaverunt, causa liberalis prius adversus eos et tunc damni dati rerumque amotarum lis apud praesidem provinciae contestanda est, ut, si quidem liberi vel servi non esse pronuntientur, tunc demum damni dati et amotarum rerum procedere possit adhibita probatione condemnatio, si vero secus, quaestio rerum amotarum evanescat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandriae. * <a 293 D. iii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.7.19.7pr.: Imperator Constantinus

Si quando negotium status fuerit exortum, si ab eius parte qui dicitur servus aliquid dicatur dominus abripuisse, prius considerari placet, utrum de possessione servitutis in libertatem reclamandum putet an vero ex possessione libertatis in servitutem vocatur. * Const. A. ad Bassum. * <a 317 - 319? >

CJ.7.19.7.1: Imperator Constantinus

Ac si eum de obsequiis servilibus libertatem constiterit flagitare, ante decidi status convenit causam atque ita praebere direptorum negotiorum, si res exegerit, audientiam. <a 317 - 319? >

CJ.7.19.7.2: Imperator Constantinus

Quod si ei qui ad servitutem vocatur quicquam direptum esse memoretur, universa quae constiterit ablata ita demum reddi convenit ei, qui servus esse contenditur, si modo salvam rem futuram per idoneos fideiussores promiserit. <a 317 - 319? >

CJ.7.19.7.3: Imperator Constantinus

Nam si tales non potuerit dare, tunc ea convenit, de quibus in iudicio tractabitur, sequestrari in eum diem, in quo controversia sopietur, ita ut ex isdem, si alia facultas esse non poterit, tantum litis sumptibus et alimoniae hominis subministretur, quantum moderato iudicis arbitrio fuerit aestimatum. <a 317 - 319? >

CJ.7.19.7.4: Imperator Constantinus

(1) cum autem necdum lite de statu mota res ab aliquo direptae sint et sententia de restituenda possessione rerum lata ille, ne sententiae satisfaceret, de statu controversiam movit, necessitatem habebit et sine satisfactione easdem res reddere et tunc causam liberalem secundum iuris ordinem exercere. <a 317 - 319? >

CJ.7.20.0. De collusione detegenda.

CJ.7.20.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum servum matris tuae et stupro violasse dominam suam et turpis coniunctionis maculam excogitandae ingenuitatis collusionem ac falsae captivitatis velamento apud competentem iudicem obtegere voluisse proponas nec libertatem ei matrem tuam dedisse, sed in solam ingenuitatem

eum nudaе voluntatis mendacio producere enisam adseveres, servum esse palam est, quando etiam divi pii rescriptum super captivitate emissum, quam non intercessisse significas, ingenuum fecisse non videatur, nec adseveratio consensus tui ingenuitatis ius tribuere potuit. * Diocl. et Maxim. AA. Theodoraе. * <a 290 pp. xiiii k. Iul. Diocletiano iiii et Maximiano iii AA. cons.>

CJ.7.20.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Libertinae condicionis constitutis privatis pactis mutare statum non licere ninniano senatus consulto contra collusorem poena statuta praemioque detegenti promisso manifeste declaratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Milesio. * <a 294 D. v k. Dec. cc. cons.>

CJ.7.21.0. Ne de statu defunctorum post quinquennium quaeratur.

CJ.7.21.1: Imperatores Severus, Antoninus

Aditus competens iudex causam praescriptionis examinabit et, si domitiae patronum, qui civis Romanus in diem mortis vixit, ante quinque annos, quam lis bonorum mulieris inchoaretur, vita decessisse constiterit, libertae status ex persona manumissoris non retractabitur. * Sev. et Ant. AA. Niconi. * <>

CJ.7.21.2: Imperatores Severus, Antoninus

Si is, qui te heredem fecit, propter matris condicionem servus dicitur et mater ante quinque annos litis motae vita decessit, praescriptioni locus erit, cum quaeri de statu non possit, nisi de condicione matris retractaretur. haec ita, si, quamdiu vixit, sine interpellatione ut civis Romana egit. * Sev. et Ant. AA. Maximo. * <a 205 pp. id. Sept. Antonino A. ii et Geta c. ii cons.>

CJ.7.21.3: Imperator Alexander Severus

Quamvis defunctus sit maritus quondam tuus, cui status quaestio inferebatur, causa tamen etiam post obitum eius propter emolumentum successionis durat eamque apud eum, qui de hereditate vel de singulis rebus iudicaturus est, decidi oportet. * Alex. A. olympiadi. * <>

CJ.7.21.4pr.: Imperator Alexander Severus

Si is, quem servum tuum fuisse et a fratre tuo manumissum atque heredem scriptum proponis, ut civis Romanus vixit nec intra quinquennium post mortem eius status quaestionem movere coepisti, intellegis neque heredibus ab eo scriptis neque his, quos liberos esse voluit, controversiam te contra formam senatus consulti facere posse. * Alex. A. Marciano. * <a 228 pp. v id. Iun. modesto et Probo cons.>

CJ.7.21.4.1: Imperator Alexander Severus

Quod si prius, quam id spatium temporis excederet, agere coepisti, et peculium eius more iudiciorum persequi et cum manumissis ordinata lite secundum formam edicti experiri non prohiberis. <a 228 pp. v id. Iun. modesto et Probo cons.>

CJ.7.21.5: Imperator Gordianus

Quod est constitutum post quinquennium de statu defunctorum quaestionem incipere non posse, ad speciem emancipationis, iure nec ne perfecta sit, minime pertinet. * Gord. A. Severo. * <>

CJ.7.21.6pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Si mater tua quasi ingenua communi opinione vixit et quinquennium a die mortis eius excessit, potes rem publicam et pupillos, si tibi status quaestionem movere temptaverint, nota praescriptione repellere. * Valer. et Gallien. AA. Pollae. * <a 260 pp. vi id. Iun. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.7.21.6.1: Imperatores Valer., Gallien.

An autem pro ingenua in diem mortis egerit, in iudicio requiretur. quod si varietas interveniat, posteriora tempora spectari convenit. <a 260 pp. vi id. Iun. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.7.21.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pater tuus veluti ingenuus vixit nec status controversiam, quasi fisci servus esset, apud

praesidem provinciae, qui super huiusmodi quaestionibus iudicare solet, sed apud curatorem rei publicae non competentem iudicem passus est, postque mortem eius quinquennium fluxit, status tuus ex praescriptione, quae ex senatus consulto emanat, protectus est. * Diocl. et Maxim. AA. Heliodoro. * <

CJ.7.21.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Repetitio peculii rerum servi tui, si nullo iusto titulo intercedente corpora ab aliquo possideantur, nulla temporis praescriptione mutilabitur. nec enim senatus consultum, quo super non retractandis defunctorum statibus sancitum est, intervenit, si defunctus in fuga conversatus atque latitans decessit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodoro. * <a 299? D. x k. Dec. mel.

Diocletiano et Maximiano AA. cons.>

CJ.7.22.0. De longi temporis praescriptione, quae pro libertate et non adversus libertatem opponitur.

CJ.7.22.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Mala fide morato in libertate diu prodesse non potest temporis praescriptio. unde cum confitearis fuga te ab eo cuius meministi recessisse, intellegis ex hoc solo sine dolo malo in possessione te libertatis non esse. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Muciano. * <a A. 293 D. x k. Sept. AA.

cons.>

CJ.7.22.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praestat firmam defensionem libertatis ex iusto initio longo tempore obtenta possessio. favor enim libertatibus debitus et salubris iam pridem ratio suasit, ut his, qui bona fide in possessione libertatis per viginti annorum spatium sine interpellatione morati essent, praescriptio adversus inquietudinem status eorum prodesse deberet, ut et liberi et cives fiant Romani. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. carterio. * <a 300 D. vii k. Iul. Antiochiae Constantio iii et Maximiano iii cc. cons.>

CJ.7.22.3: Imperatores Constantinus, licin.

Solam temporis longinquitatem, etiamsi sexaginta annorum curricula excesserunt, libertatis iura minime mutilare oportere congruit aequitati. * Constant. et licin. AA. litt. ad dionysium vice praef. * <a 314 D. iii k. Mai. Volusiano et Anniano cons.>

CJ.7.23.0. De peculio eius qui libertatem meruit.

CJ.7.23.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Longe diversam causam eorum, qui a superstitibus manumittuntur, item illorum, quibus testamento libertas relinquitur, esse dissimulare non debueras, cum superiore quidem casu concessum tacite peculium, si non adimatur, posteriore vero, nisi specialiter fuerit datum, penes successorem remanere sit iuris evidentis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufino. * <a 294 s. v

non. Oct. cc. cons.>

CJ.7.24.0. De senatus consulto claudiano tollendo.

CJ.7.24.1pr.: Imperator Justinianus

Cum in nostris temporibus, in quibus multos labores pro libertate subiectorum sustinimus, satis esse impium credimus quasdam mulieres libertate sua fraudari et, quod ab hostium ferocitate contra naturalem libertatem inductum est, hoc a libidine nequissimorum hominum inferri, claudianum senatus consultum et omnem eius observationem circa denuntiationes et iudicium sententias conquiescere in posterum volumus, ne, quae libera constituta est, vel semel decepta vel infelici cupidine capta vel alio quocumque modo contra natalium suorum ingenuitatem deducatur in servitum et sit pessimum dedecus cognationis suae fulgori, ut, quae forsitan decoratos dignitatibus habeat cognatos, haec in alienum cadat dominium et dominum pertimescat forsitan cognatis suis inferiorem. quod et in libertis observari oportet: semel etenim libertate

potitam per tale dedecus in servitutem reduci religio temporum meorum nullo patitur modo. * Iust. A. Hermogeni mag. off. * <a 531-534 >

CJ.7.24.1.1: Imperator Justinianus

Sed ne servi vel adscripticii putent sibi impunitum esse tale conamen, quod maxime in adscripticios verendum est, ne liberarum mulierum nuptiis ab his excogitatis Paulatim huiusmodi hominum condicio decrescat, sancimus, si quid tale fuerit vel a servo vel adscripticio perpetratum, liberam habere potestatem dominium eius sive per se sive per praesidem provinciae talem servum vel adscripticium castigatione competenti corrigere et abstrahere a tali muliere. quod si neglexerit, sciat in suum damnum huiusmodi desidiam reversuram. <a 531-534 >

CJ.7.25.0. De nudo ex iure quiritium tollendo.

CJ.7.25.1: Imperator Justinianus

Antiquae subtilitatis ludibrium per hanc decisionem expellentes nullam esse differentiam patimur inter dominos, apud quos vel nudum ex iure quiritium vel tantummodo in bonis reperitur, quia nec huiusmodi esse volumus distinctionem nec ex iure quiritium nomen, quod nihil aenigmate discrepat nec umquam videtur neque in rebus apparet, sed est vacuum et superfluum verbum, per quod animi iuvenum, qui ad primam veniunt legum audientiam, perterriti ex primis eorum cunabulis inutiles legis antiquae dispositiones accipiunt. sed sit plenissimus et legitimus quisque dominus sive servi sui sive aliarum rerum ad se pertinentium. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530-531 >

CJ.7.26.0. De usucapione pro emptore vel transactione.

CJ.7.26.1: Imperator Antoninus

Mancipia tua si ab eis distracta sunt, qui ius vendendi non habuerunt, vindicare ea potes. nec enim usucapi ab emptoribus potuerunt, cum illicita venditione furtum contractum sit. * Ant. A. Flaviano. * <a 213 pp. id. Aug. Anonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.7.26.2: Imperator Alexander Severus

Si contra defuncti voluntatem servos, quos propter perfectae artis peritiam heredibus suis defunctus servari testamento praecepit, tutores vendiderunt, usucapi non potuerunt. * Alex. A. Marcellino. * <a 224 D. v non. Mart. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.7.26.3: Imperator Alexander Severus

Si matrem eius, cuius nomine quaestionem pati dicis, bona fide emptam possidere coepisti, etiamsi ipsa in causam furtivam incidit, tamen postea conceptum apud te partum usucapere potuisti. * Alex. A. Nepotillae. * <>

CJ.7.26.4: Imperator Alexander Severus

Venditioni ancillae consensum dedisse diversam partem si probaveris, retractando contractum, quem ipsa ratum habuit, non audietur. sed et hac probatione cessante si bona fide emptam ancillam venditore bona fide distrahente temporis spatio usuceperis, intentio proprietatem vindicantis tenere non potest. * Alex. A. Achilleo. * <pp. iiii id. April.>

CJ.7.26.5pr.: Imperator Gordianus

Si partem possessionis mala fide possessor venumdedit, id quidem, quod ab ipso tenetur, omnimodo cum fructibus recipi potest, portio autem, quae distracta est, ita demum recte petitur a possidente, si sciens alienam comparavit vel bona fide emptor nondum complevit usucapionem. * Gord. A. marino. * <a 238 pp. xii k. April. Pio et Pontiano cons.>

CJ.7.26.5.1: Imperator Gordianus

Violenter autem possessione amissa, priusquam in domini potestatem perveniat, usucapio emptori, etsi bona fide mercatus est, non competit. <a 238 pp. xii k. April. Pio et Pontiano cons.>

CJ.7.26.6: Imperator Philippous

Cum sit probatum rem pignori fuisse obligatam et postea a debitore distractam, palam est non potuisse eam quasi furtivam usucapi. * Philippo. A. cum consilio collocutus dixit: * < s. die et consule.>

CJ.7.26.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sciens servum alienum citra domini voluntatem venundans furtum committit. quod rei vitium, priusquam ad dominum eius revertatur possessio, non permittit usucapionem fieri, licet bona fide possideatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pecudi. * <a 294 D. v id. Febr. cc. cons.>

CJ.7.26.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex causa transactionis habentes iustam causam possessionis usucapere possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Severo. * <a 294 >

CJ.7.26.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum, qui a pupillo sine tutoris auctoritate distrahente comparavit, nullum temporis spatium defendit. sed si locupletior factus emptoris pecunia post pubertatem occasionem iuris ad iniquum trahat compendium, doli mali submovebitur exceptione. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. gaio. * <a 294 s. viii id. Dec. cc. cons.>

CJ.7.27.0. De usucapione pro donato.

CJ.7.27.1: Imperator Alexander Severus

Sive fuit dominus, qui tibi loca de quibus supplicasti donavit, sive a non domino bona fide donata suscepisti eaque usucepisti, auferri tibi quod iure quaesitum est non potest. * Alex. A. macedonio. * <pp. v id. Mart. >

CJ.7.27.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Donantem ancillam alienam nihil domino deminuere non est ambigui iuris: furtum etiam contrahere citra voluntatem domini contractantem, ut eius rei nec usucapio possit procedere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. captoni. * <a 293 s. v id. April. AA. cons.>

CJ.7.27.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Irritam facere donationem perfectam nemini licet. utque hoc verum est, sic error falsae causae ratione fidei bonae non defenditur. quod et in dominio pro usucapione quaerendo servatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. rhodano. * <>

CJ.7.28.0. De usucapione pro dote.

CJ.7.28.1: Imperator Alexander Severus

Res mobiles in dotem datae, quamvis alienae, si sine vitio tamen fuerunt, a bona fide accipiente pro dote usucapiuntur. * Alex. A. Taurino. * <>

CJ.7.29.0. De usucapione pro herede.

CJ.7.29.1: Imperator Antoninus

Cum pro herede usucapio locum non habeat, intellegis neque matrem tuam, cui heres extitisti, neque te usu mancipia ex ea causa capere posse. * Ant. A. Zoilo. * <a 215 pp. vii k. Iul. Romae Laeto et Cereale cons.>

CJ.7.29.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nihil pro herede posse usucapi suis existentibus heredibus obtinuit. * Diocl. et Maxim. AA. et CC. Marinae. * <a 293 pp. v k. Febr. AA. cons.>

CJ.7.29.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Opinione falsa mortis pro herede possessio rerum absentis procedere non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Diocletiano. * <>

CJ.7.29.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Usucapio non praecedente vero titulo procedere non potest nec prodesse neque tenenti neque

heredi eius potest, nec obtentu velut ex hereditate, quod alienum fuit, domini intentio ullo longi temporis spatio absumitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. serapioni. * <a 294 D. vii k. Ian. cc. cons.>

CJ.7.30.0. Communia de usucapionibus.

CJ.7.30.1: Imperator Alexander Severus

Qui ex conducto possidet, quamvis corporaliter teneat, non tamen sibi, sed domino rei creditur possidere. neque enim colono vel conductori praediorum longae possessionis praescriptio quaeritur. * Alex. A. Sabino. * <a 226 pp. vii k. April. Alexandro A. ii et Marcello cons.>

CJ.7.30.2: Imperator Alexander Severus

Iam pridem quidem mancipium, de quo supplicas, comparasse te dicis: sed si cogitaveris fisci mei rem usucapi non posse, respondere te actionibus fisci mei intellegis nec alias posse proprietatem obtinere, quam si non ex ancilla fiscali natum fuisse constiterit. * Alex. A. onesimae. * <a 231 pp. non. Mart. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.7.30.3: Imperator Alexander Severus

Si mala fide servum tuum sciens Antiochus tenuit, intentionem tuam contra successorem eius, licet bona fide possidet, propter initii vitium usucapio non absumpsit. * Alex. A. pantherio. * <

CJ.7.31.0. De usucapione transformanda et de sublata differentia rerum mancipi et nec mancipi.

CJ.7.31.1pr.: Imperator Justinianus

Cum nostri animi vigilantia ex iure quirorum nomen et substantiam sustulerit et communes exceptiones in omni loco valeant, id est decem vel viginti vel triginta annorum vel si quae sunt aliae maioris aevi continentes prolixitatem, satis inutile est usucapionem in italicis quidem solis rebus admittere, in provincialibus autem recludere. sed et si quis res alienas, italicas tamen, bona fide possidebat per biennium, miseri rerum domini excluderentur et nullus eis ad eas reservabatur regressus. quae et nescientibus dominis procedebant: quo nihil inhumanius erat, si homo absens et nesciens tam angusto tempore suis cadebat possessionibus. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.31.1.1: Imperator Justinianus

Ideo per praesentem legem et in italicis solis rebus, quae immobiles sunt vel esse intelleguntur, sicut annalem exceptionem, ita et usucapionem transformandam esse censemus, ut tantummodo et hic decem vel viginti annorum vel triginta et aliarum exceptionum tempora currant, huiusmodi angustiis penitus semotis. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.31.1.2: Imperator Justinianus

Cum autem antiqui et in rebus mobilibus vel se moventibus, quae fuerant alienatae vel quocumque modo, bona fide tamen, detentae, usucapionem extendebant, non in italico solo nexu, sed in omnem orbem terrarum, et hanc annali tempore concludebant, et eam duximus esse corrigendam, ut, si quis alienam rem mobilem seu se moventem in quacumque terra sive italica sive provinciali bona fide per continuum triennium detinuerit, is firmo iure eam possideat, quasi per usucapionem ei adquisitam. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.31.1.3: Imperator Justinianus

Hoc tantummodo observando, ut in his omnibus casibus ab initio bona fide eam capiat, secundum quod exigit longi temporis praescriptio, et ut continetur ei possessio etiam anterioris iusti possessoris et connumeretur in decennium vel viginti annorum spatium vel triennium, quod in rebus mobilibus observandum esse censemus, ut in omnibus iusto titulo possessionis antecessoris iusta detentio, quam in re habuit, non interrumpatur ex posteriore forsitan alienae rei

scientia, licet ex titulo lucrativo ea coepta est. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.31.1.4: Imperator Justinianus

Ita etenim ampliatur quidem longi temporis materia, quae ei subdita est, minuitur autem usucapionum compendiosa dominis iactura et eius iura nocentia. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.31.1.5: Imperator Justinianus

Cum etiam res dividi mancipi et nec mancipi sane antiquum est et merito antiquari oportet, sit et rebus et locis omnibus similis ordo, inutilibus ambiguitatibus et differentiis sublatis. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.32.0. De acquirenda et retinenda possessione.

CJ.7.32.1: Imperatores Severus, Antoninus

Per liberam personam ignoranti quoque adquiri possessionem et, postquam scientia intervenerit, usucapionis condicionem inchoari posse tam ratione utilitatis quam iuris pridem receptum est. * Sev. et Ant. AA. Attico. * <a 196 pp. vi k. Dec. Dextro ii et Prisco cons.>

CJ.7.32.2: Imperator Alexander Severus

Minus instructus est, qui te sollicitum reddidit, quasi in vacuum possessionem eius, quod per procuratorem emisti, non sis inductus, cum ipse proponas diu te in possessione fuisse omniaque ut dominum gessisse. licet enim instrumento non sit comprehensum, quod tibi tradita sit possessio, ipsa tamen rei veritate id consecutus es, si sciente venditore in possessione fuisti. * Alex. A. Gauro. * <>

CJ.7.32.3: Imperator Dec.

Donatarum rerum a quacumque persona infanti vacua possessio tradita corpore quaeritur. quamvis enim sint auctorum sententiae dissentientes, tamen consultius videtur interim, licet animi plenus non fuisset adfectus, possessionem per traditionem esse quaesitam: alioquin, sicuti viri consultissimi Papiniani responso continetur, ne quidem per tutorem possessio infanti poterit adquiri. * Dec. A. Rufo. * <a 250 pp. v k. April. Decio A. ii et Grato cons.>

CJ.7.32.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet possessio nudo animo adquiri non possit, tamen solo animo retineri potest. si igitur desertam praediorum possessionem non derelinquendi adfectione transacto tempore non coluisti, sed ex metus necessitate culturam eorum distulisti, praeiudicium tibi ex transmissi temporis iniuria generari non potest. * Diocl. et Maxim. AA. Nepotianae. * <a 290 pp. k. Aug. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.7.32.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum nemo causam sibi possessionis mutare possit proponasque colonum nulla extrinsecus accedente causa ex colendi occasione ad iniquae venditionis vitium esse prolapsam, praeses provinciae inquisita fide veri domini tui ius convelli non sinet. * Diocl. et Maxim. AA. Mennoni. * <>

CJ.7.32.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si nulla iusta ex causa ingressum agrum sive vineas eum cuius meministi praeses reppererit nec ulla praescriptione vestra interpellatur petitio, restituere te possessioni cum omni causa non dubitabit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Valerio. * <a 293 s. id. April. AA. cons.>

CJ.7.32.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Improba possessio firmum titulum possidendi nullum praestare potest. unde ingredientem in vacuum possessionem alieni fundi non consentiente domino vel actore, qui eius rei concedendi potestatem habuit, causam iustam possessionis adipisci non potuisse certum est. * Diocl. et

Maxim. AA. et CC. Asyncrito. * <a 293 pp. v id. Dec. AA. cons.>

CJ.7.32.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Per procuratorem utilitatis causa possessionem et, si proprietas ab hac separari non possit, dominium etiam quaeri placuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Cyrillo. * <a 294 pp. xviii k. Mart. Sirmi cc. cons.>

CJ.7.32.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec ex vera venditione possessionem, quam non fuerat emptor adeptus, improbe retinere potest: ac multo minus is, qui adseveratione falsa velut emptor, cum sine obligatione pignoris pecuniam mutuo dedisset, fundum inrumpens alienum retinendi iustam habet causam. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sergio. * <a 294 pp. iii non. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.7.32.10: Imperator Constantinus

Nemo ambigit possessionis duplicem esse rationem, aliam quae iure consistit, aliam quae corpore, utramque autem ita demum esse legitimam, cum omnium adversariorum silentio ac taciturnitate firmetur: interpellatione vero et controversia progressa non posse eum intellegi possessorem, qui, licet corpore teneat, tamen ex interposita contestatione et causa in iudicium deducta super iure possessionis vacillet ac dubitet. * Const. A. ad maternum. * <a 314 p. xi k. Febr. triveris Volusiano et Anniano cons.>

CJ.7.32.11: Imperatores Arcadius, Honorius

Vitia possessionum a maioribus contracta perdurant et successorem auctoris sui culpa comitatur. * Arcad. et Honor. AA. petronio vic. hispaniarum. * <a 397 D. xv k. Ian. Mediolano Caesario et Attico cons.>

CJ.7.32.12pr.: Imperator Justinianus

Ex libris Sabinianis quaestionem in divinas nostri numinis aures relatam tollentes definimus, ut sive servus sive procurator vel colonus vel inquilinus vel quispiam alius, per quem licentia est nobis possidere, corporaliter nactam possessionem cuiuscumque rei eam derelinquerit vel alii prodiderit, desidia forte vel dolo, ut locus aperiatur alii eandem possessionem detinere, nihil penitus domino praeiudicium generetur, ne ex aliena malignitate alienum damnum emergat, sed et ipse, si liberae condicionis est, competentibus actionibus subiugetur, omni iactura ab eo restituenda domino rei vel ei, circa quem negligenter vel dolose versatus est. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 - 532 >

CJ.7.32.12.1: Imperator Justinianus

Sin autem necdum sub manibus procuratoris vel coloni vel inquilini vel servi possessio facta est, sed eam accipere desidia vel dolo supersedit, tunc ipse qui eum transmisit ex mala sua electione praeiudicium circa possessionem patiat, ex memoratarum personarum vel machinatione vel negligentia accedens. <a 531 - 532 >

CJ.7.32.12.2: Imperator Justinianus

Hoc etenim tantummodo sancimus, ut dominus nullo modo aliquod discrimen sustineat ab his quos transmiserit, non ut etiam lucrum sibi per eos adquirat, cum et antiqua regula, quae definivit deteriorem condicionem per servum domini nullo fieri modo, tunc locum habet, cum de damno dominus periclitetur, non cum sibi lucrum per servum adquiri desiderat: salva videlicet et in hoc casu domino rei vel ei, qui ad eam detinendam praefatas transmiserit personas, adversus eas omni actione, si qua ex legibus ei competit servata. <a 531 - 532 >

CJ.7.33.0. De praescriptione longi temporis decem vel viginti annorum.

CJ.7.33.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Cum post motam et omissam quaestionem res ad nova dominia bona fide transierint et exinde novi viginti anni intercesserint sine interpellatione, non est inquietanda quae nunc possidet

persona, quae sicut accessione prioris domini non utitur, qui est inquietatus, ita nec impedienda est, quod ei mota controversia sit. * Sev. et Ant. AA. Iuliano pp. * <d. iii et Antonino AA. cons.>

CJ.7.33.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Quod si prior possessor inquietatus est, etsi postea per longum tempus sine aliqua interpellatione in possessione remansit, tamen non potest uti longi temporis praescriptione. <d. iii et Antonino AA. cons.>

CJ.7.33.1.2: Imperatores Severus, Antoninus

Quod etiam in re publica servari oportet. <d. iii et Antonino AA. cons.>

CJ.7.33.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Longi temporis praescriptio his, qui bona fide coeptam possessionem continuatam nec interruptam inquietudine litis tenuerunt, solet patrocinari. * Diocl. et Maxim. AA. * <a 286 pp. v k. Dec. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.7.33.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si vineae, quas mater tua vitrico in dotem dedit, tuae proprietatis sunt nec ulla praescriptio ex transacti temporis prolixitate adolevit, praeses provinciae restitui tibi eas efficiet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antonio. * <a 293 >

CJ.7.33.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Diutina possessio iure tantum successionis sine iusto titulo obtenta prodesse ad praescriptionem hac sola ratione non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hermo. * <a 293 pp. iiii id. April. AA. cons.>

CJ.7.33.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec petentem dominium ab eo, cui petentis solus error causam possessionis sine vero titulo praestitit, silentii longi praescriptione depelli iuris evidentissimi est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. sotericho. * <a 293 s. Sirmi xi k. Mai. AA. cons.>

CJ.7.33.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si fraude et dolo, licet inter maiores annis, facta venditio est, hanc confirmare non potuit consequens tempus, cum longi temporis praescriptio in malae fidei contractibus locum non habeat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pars epist. Ad primosum praes. syriae. * <a 293 accepta.>

CJ.7.33.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Longi temporis praescriptione munitis instrumentorum amissio nihil iuris aufert nec diuturnitate possessionis partem securitatem maleficium alterius turbare potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. antheae. * <a 293 D. prid. k. Ian. AA. cons.>

CJ.7.33.8pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si is contra quem supplicas matris tuae quondam mancipia quasi filius ex causa tantum adoptionis defendit, adfectio destinatae illicitae adoptionis ad horum dominium ei quaerendum sola non sufficit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. celso. * <a 294 >

CJ.7.33.8.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quapropter mancipia petere non prohiberis nullam timens temporis praescriptionem, si hoc tantum initio procedente is contra quem supplicas horum possessionem adeptus est. <a 294 >

CJ.7.33.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emptor bona fide contra praesentem decennii praescriptione, cuius initio contestationem haberi sufficit, posteaquam suam impleverit intentionem petitor, adhibita probatione iustae possessionis defensio absolvi recte postulat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Demostheni. * <a 294>

CJ.7.33.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec bona fide possessionem adeptis longi temporis praescriptio post moram litis contestatae

completa proficit, cum post motam controversiam in praeteritum aestimetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. regino.* <a 294 pp. v id. Dec. cc. cons.>

CJ.7.33.11: Imperator Justinianus

Super longi temporis praescriptione, quae ex decem vel viginti annis introducitur, perspicuo iure sancimus, ut, sive ex donatione sive ex alia lucrativa causa bona fide quis per decem vel viginti annos rem detinuisse probetur, adiecto scilicet etiam tempore prioris possessoris, memorata longi temporis exceptio sine dubio ei competat nec occasione lucrativae causae repellatur. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.7.33.12pr.: Imperator Justinianus

Cum in longi temporis praescriptione tres emergebant veteribus ambiguitates, prima propter res, ubi positae sunt, secunda propter personas, sive utriusque sive alterutrius praesentiam exigimus, et tertiae, si in eadem provincia vel si in eadem civitate debent esse personae tam petentis quam possidentis et res, pro quibus certatur: omnes praesentis legis amplectimur definitione, ut nihil citra eam relinquatur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. v k.Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc. >

CJ.7.33.12.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque debere in huiusmodi specie utriusque personae tam petentis quam possidentis spectari domicilium, ut tam is qui domini vel hypothecae quaestionem inducit quam is qui res possidet domicilium in uno habeant loco, id est in una provincia. hoc etenim nobis magis eligendum videtur, ut non civitate concludatur domicilium, sed magis provincia, et si uterque domicilium in eadem habet provincia, causam inter praesentes esse videri et decennio agentem excludi. <a 531 D. v k.Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc. >

CJ.7.33.12.2: Imperator Justinianus

De rebus autem, de quibus dubitatio est, nulla erit differentia, sive in eadem provincia sint sive in vicina vel trans mare positae et longo spatio separatae. <a 531 D. v k.Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc. >

CJ.7.33.12.3: Imperator Justinianus

Sin autem non in eadem provincia uterque domicilium habeat, sed alter in alia, alius in altera, tunc ut inter absentes causam disceptari et locum esse viginti annorum exceptioni. nihil enim prohibet, sive in eadem provincia res constitutae sint sive in alia, super his controversiam in iudicio provinciali moveri et multo magis in hac florentissima civitate. <a 531 D. v k.Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc. >

CJ.7.33.12.3a: Imperator Justinianus

Quid enim prodest in ipsa provincia esse possessionem an in alia, cum ius vindicationis incorporale est et, ubicumque res positae sunt, et dominium earum et vinculum ad dominum vel creditorem possit reverti? ideo enim nostri maiores subtilissimo animo et divino quodam motu ad actiones et earum iura pervenerunt, ut incorporales constitutae possint ubicumque ius suum et effectum corporalem extendere. <a 531 D. v k.Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc. >

CJ.7.33.12.3b: Imperator Justinianus

Sit igitur secundum hanc definitionem causa perfectissime composita et nemo posthac dubitet, neque inter praesentes neque inter absentes quid statuendum sit, ut bono initio et possessione tenentis et utriusque partis domicilio requisito sit expedita quaestio pro rebus ubicumque positis, nulla scientia vel ignorantia expectanda, ne altera dubitationis inextricabilis oriatur occasio. <a 531 D. v k.Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc. >

CJ.7.33.12.4: Imperator Justinianus

Eodem observando et si res non soli sint, sed incorporales, quae in iure consistunt, veluti usus fructus et ceterae servitutes. <a 531 D. v k.Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc. >

CJ.7.34.0. In quibus causis cessat longi temporis praescriptio.

CJ.7.34.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si is, cui colendum fundum dedisti, post instrumenta, quibus dominium ad te pertinere probari posset, per novercam tuam subtraxit, hoc solo praescriptione temporis defendi non potest. *

Diocl. et Maxim. AA. Marcellinae. * <a xxx >

CJ.7.34.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In servorum proprietatis negotio cum usucapio locum habeat, ad quaestionem longi temporis praescriptionis superfluo pervenitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dionysio. * <a xxx >

CJ.7.34.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unus individuum commune pro solido possidens intervallo temporis, quominus socius portionem vindicare vel eum communi dividendo iudicio provocare possit, non defenditur, cum neque familiae erciscundae iudicium neque communi dividendo actio excluditur longi temporis praescriptione. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. apollinario. * <a 294 iii k.April.Sirmi cc. cons.>

CJ.7.34.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Hereditatem quidem petentibus longi temporis praescriptio nocere non potest. verum his, qui nec pro herede nec pro possessore, sed pro emptore vel donato seu alio titulo res quae hereditariae sunt vel fuerunt possident, cum ab his successio vindicari non possit, nihil haec iuris definitio noceat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. liviae. * <a xx iii id. Sept. >

CJ.7.34.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si puerum non pro derelicto habitum, sed ab hostibus vulneratum sumptibus tuis, sicut adseveras, liberum existimans curasti longi temporis praescriptione, quominus dominus eius offerens erogata recte vindicet, defendi non potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zosimo. * <a xxx >

CJ.7.35.0. Quibus non obiciatur longi temporis praescriptio.

CJ.7.35.1: Imperator Alexander Severus

Tempus expeditionis adversus petitiones, si quae competisse iuste probari possunt, praescriptionem non parit. * Alex. A. venuleio veterano. * <a 224 pp.Vi non.Iul.Iuliano et Crispino cons.>

CJ.7.35.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum per absentiam tuam eos, de quibus quereris, in res iuris tui intruisse adseveres teque ob medendi curam comitatu nostro discedere non posse palam sit, praefectus praetorio nostro accitis his quos causa contingit inter vos cognoscat. * Diocl. et Maxim. AA. Aurelio archiatro. * <a 286 pp.Xii k.Mart.Nicomediae Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.7.35.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non necessario autem petis ex longi temporis diurnitate praescriptionem tibi non opponi, quando iustae absentiae ratio et necessitatis publicae obsequium ab huiusmodi praeiudicio te defendat. <a 286 pp.Xii k.Mart.Nicomediae Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.7.35.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non est incognitum id temporis, quod in minore aetate transmissum est, in longi temporis praescriptione non computari. ea enim tunc currere incipit, quando ad maiorem aetatem dominus rei pervenerit. * Diocl. et Maxim. AA. numidio correctori italiae. * <a 290 pp.Iii id. Sept. Ipsi iii et iii AA. cons.>

CJ.7.35.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si possessio inconcussa sine controversia perseveraverit, firmitatem suam teneat obiecta praescriptio: quam contra absentes vel rei publicae causa vel maxime fortuito casu nequaquam valere decernimus. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. crispino. * <a 292 pp. Iiii k. Mart. hannibaliano et Asclepiodoto cons.>

CJ.7.35.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neque mutui neque commodati aut depositi seu legati vel fideicommissi vel tutelae seu alii cuilibet personali actioni longi temporis praescriptionem obici posse certi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ianuario. * <a 293 s. k. Febr. AA. cons.>

CJ.7.35.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ab hostibus captus ac postliminio reversus actione in rem directa vel qualibet alia dominium vindicando temporis adversarii possessionem frustra times, cum adversos eos, qui restitutionis auxilio quacumque ratione iuvantur, huiusmodi factum non opituletur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. doleo. * <a 294 vi id. Nov. Heraclaeae cc. cons.>

CJ.7.35.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praescriptione bona fide possidentes adversus praesentem annorum decem, absentem autem viginti muniuntur. quod tempus, si ex alicuius persona de petitorum parte restitutionis praetendatur auxilium, deducto eo, quo, si quid fuerit gestum, succurri solet, residuum computari rationis est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. cassandro. * <

CJ.7.35.8: Imperator Justinianus

Sancimus his solis militibus, qui expeditionibus occupati sunt, ea tantummodo tempora, quae in eadem expeditione percurrunt, in exceptionibus declinandis opitulari: illis temporibus, per quae citra expeditionum necessitatem in aliis locis vel in suis aedibus degunt, minime eos ad vindicandum hoc privilegium adiuvantibus. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. k. April.

Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.7.36.0. Adversus creditorem.

CJ.7.36.1: Imperator Gordianus

Diuturnum silentium longi temporis praescriptione corroboratum creditoribus pignus persequentibus inefficacem actionem constituit, praeterquam si debitores vel qui in iura eorum successerunt obligatae rei possessioni incumbant. ubi autem creditori a possessore longi temporis praescriptio obicitur, personalis actio adversus debitorem salva ei competit. * Gord. A. Veneriae. * <

CJ.7.36.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si debitori heres non extitisti, sed iusta viginti annorum possessione collata in te donatio roborata est, neque personali actione, quia debitori non successisti, conveniri te iuris ratio permittit nec data pignori praedia post intervallum longi temporis tibi auferenda sunt, quando etiam praesentibus creditoribus decem annorum praescriptionem opponi posse tam rescriptis nostris quam priorum principum statutis probatum sit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marcellae. * <

CJ.7.37.0. De quadriennii praescriptione.

CJ.7.37.1: Imperator Constantinus

Notum est a fisco quaestionem post quadriennium continuum super bonis vacantibus inchoandam non esse. additum etiam est et eos, qui nostra largitate nituntur, nulla inquietudine lacescendos nec his a fisco nostro controversiam commovendam, qui quoquo modo aut titulo easdem res possederint. * Const. A. ad orfitum. * <

CJ.7.37.2pr.: Imperator Zeno

Omnes, qui quascumque res mobiles vel immobiles seu se moventes vel in actionibus aut quocumque iure constitutas a sacratissimo aulario comparaverint, eos quin etiam, quibus

quaecumque res mobiles seu immobiles seu se moventes aut in actionibus vel quocumque iure constitutae munificentiae principalis nomine datae fuerint, omnibus pariter privilegiis, quae ex divinis sanctionibus inclitae recordationis leonis et nostrae pietatis super certis patrimoniis antea emptores consecuti sunt, perpotiri et ita cunctos huiusmodi beneficiis seu privilegiis perfrui, tamquam si super singulis substantiis seu patrimoniis etiam nunc vel postea data fuisset huiusmodi dispositio: nec posse contra emptores praedictarum rerum factos iam vel futuros, vel contra eos, quibus super huiusmodi rebus largitas nostra delata est vel fuerit, aliquas actiones in rem domini vel hypothecae gratia vel in personam, civiles seu praetorias, vel ex legibus aut sacratissimis constitutionibus descendentes vel quaslibet alias, licet nominatim praesenti sanctione non sint comprehensae, moveri: data volentibus licentia intra quadriennium contra sacratissimum aerarium, si quas sibi competere actiones existimant, exercere, ita tamen, ut post elapsum quadriennium nec sacratissimum fiscum lice re sibi quibuslibet actionibus pulsare cognoscant. * Zeno A. aeneae com. rer. privat. * <>

CJ.7.37.2.1: Imperator Zeno

Ad haec fiscalium rerum emptoribus cum ratione iustitiae consulentes iubemus, quotiens competens scrinium gestis intervenientibus distractarum rerum pretia sese deposuerit suscepisse, minime post huiusmodi solutae pecuniae depositionem emptores quasi non numeratis pecuniis molestari vel necessitatem isdem emptoribus imponi, licet non sollemnem consecuti fuerint securitatem, soluta fuisse pretia probare. sed cum sit in arbitrio pretia suscipientis minime deponere sese quod non accepit suscepisse, ita convenit nec emptores plenissimam ex huiusmodi depositione super pretii solutione securitatem consecutos ullum (sicut dictum est) ulterius probatione gravamen penitus formidare. <>

CJ.7.37.3pr.: Imperator Justinianus

Bene a Zenone divae memoriae fiscalibus alienationibus prospectum est, ne homines, qui ex nostro aerario donationis vel emptionis vel cuiuslibet alienationis titulo quicquam accipiunt, si quid circa contractum contrarium emerit vel evictionis vel alterius inquietudinis gratia ad dominium vel hypothecam respiciens , aliquid sustineant detrimentum: sed adversus emptores quidem vel donationem accipientes vel per alios titulos alienationis quicquam detinentes minime quaecumque actiones moveantur, sed tantummodo contra aerarium usque ad quadriennium tantum, quo translapso neque adversus fiscum remaneat aliqua actio. * Iust. A. floro com. rer. privat. et curat. dominic. domus et petro viro ill. curat. divin. domus sereniss. Augustae et macedonio viro ill. curat. et ipsi dominicae domus.* <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. c c.>

CJ.7.37.3.1: Imperator Justinianus

Sed scimus hoc quidem in fiscalibus alienationibus naviter observari, sed non simili modo rem fuisse observatam circa eas res, quae a sacratissimis imperatoribus non a fiscalibus rebus, sed ex privata eorum substantia procedunt. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.37.3.1a: Imperator Justinianus

Quod satis inrationabile est. quae enim differentia introducit, cum omnia principis esse intellegantur, sive a sua substantia sive ex fiscali fuerit aliquid alienatum? eodemque modo et si a serenissima Augusta aliquid alienetur, quare non eadem utatur praerogativa? sed curatores nostri, per quos solemus substantiam nostram gubernare, necesse habeant in venditionibus rerum et evictionem et alia quae sunt privatae utilitatis pacta emptionalibus instrumentis addere vel quasdam tales obligationes in alienationum instrumentis agnoscere vel in permutationibus vel in transactionibus, si et hoc fuerit celebratum? <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum

Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.37.3.1b: Imperator Justinianus

Hoc enim est eorum, qui nec maiestatem imperialem agnoscunt et quantum inter privatam fortunam et regale culmen medium est, et nostros curatores, per quos res divinarum domuum aguntur, aliquibus iniuriis vel damnis adficere conantur. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.37.3.1c: Imperator Justinianus

Quae omnia resecantes per hanc generalem et in perpetuum valituram legem sancimus omnes alienationes de aula procedentes, sive a nostra clementia sive a serenissima Augusta coniuge nostra sive ab his, qui postea digni fuerint nomine imperiali, sive iam alienatum quid est sive postea fuerit, sine omni inquietudine permanere, sive res eis per nosmet ipsos sive procuratores, ex epistalmate tamen nostro, fuerint adsignatae. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.37.3.1d: Imperator Justinianus

Et nemo audeat eos, qui res accipiunt per quemcumque titulum alienationis sive mobiles sive immobiles seu se moventes vel iura incorporalia vel panes civiles, iudiciis adficere vel sperare aliquam contra eos esse sibi viam apertam sed omnis aditus excludatur, omnis motus et spes huiusmodi petulantiae. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.37.3.2: Imperator Justinianus

Sed adversus domos nostras habeant, intra quadriennium tamen, secundum imitationem fisci, quas existimant posse sibi competere actiones in rem vel hypothecariam, ut ex nostra iussione causa moveatur et competentem mereatur effectum. quod si quadriennium fuerit emensum, nec adversus nostram domum habeat quis quamcumque actionem. <a 531 D. v k. Dec.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.37.3.3: Imperator Justinianus

Quia igitur multa scimus tam nosmet ipsos quam serenissimam Augustam coniugem nostram variis personis iam donasse et vendidisse et per alios titulos adsignasse, et maxime sacrosanctis ecclesiis et xenonibus et ptochotrophis et episcopis et monachis et aliis innumerabilibus personis, et eandem liberalitatem ex nostra substantia sive serenissimae coniugis nostrae esse confectam, sancimus etiam eos firmo iure habere quod consecuti sunt, ita ut contra illos quidem nulla moveatur actio, intra quadriennium autem ex praesenti die numerandum pateat omnibus aditus contra nostras divinas domos suas actiones super isdem rebus movere, scituris, quod praefato quadriennio finito neque adversus nostras domos aliquis eis reservetur regressus. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.37.3.4: Imperator Justinianus

Cum enim multa privilegia Augusta fortuna meruit et in donationibus sine insinuatione gestorum omnem firmitatem habentibus et super rebus, quas pro tempore serenissimus princeps divinae Augustae constante matrimonio donaverit vel ipse a serenissima Augusta per donationis titulum consequatur, ut maneat ilico donatio plena, nullo alio adfirmationis tempore expectando, ita et hoc videatur imperiale esse privilegium. qui enim suis consiliis suisque laboribus pro toto orbe terrarum die noctuque laborant, quare non habeant dignam sua praerogativam fortuna? <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.37.3.5: Imperator Justinianus

Quae igitur pro Augusto honore et cautela res accipientium nostra statuit aeternitas, haec tam sublimitas tua quam ceteri omnes iudices nostri observare festinent, ex eo tempore valitura, ex

quo nutu divino imperiales suscepimus infulas. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.38.0. Ne rei dominicae vel templorum vindicatio temporis exceptione submoveatur.

CJ.7.38.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Saepenumero praeceptum est, ut servi atque liberti, colonique praeterea rei nostrae nec non etiam eorum suboles ac nepotes, quicumque de nostris possessionibus recessissent ac se ad diversa militiae genera contulissent, cingulo, in quo obrepserant fraudulenter, exuti, si ad aliquas fortasse transcenderint dignitates, omni temporis definitione submota nostro patrimonio redderentur. *

Valentin. et Valens AA. ad Probum pp. Galliarum. *

CJ.7.38.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Universas terras, quae a colonis dominicis iuris rei publicae vel iuris templorum in qualibet provincia venditae vel ullo alio pacto alienatae sunt, ab his qui perperam atque contra leges eas detinent, nulla longi temporis praescriptione officiente iubemus restitui, ita ut nec pretium quidem iniquis comparatoribus reposcere liceat. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. dextro com. rer. privat.* <a 387 D. v non. Iul. Constantinopoli Valentiniano A. iiii et Eutropio cons.>

CJ.7.38.3pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Si qua usquam loca ad sacrum dominium pertinentia cuiuslibet temeritas occupavit, secundum veteris census fidem in sua iura retrahentur. * Arcad. et Honor. AA. ad Paulum com. domorum. * <a 396 D. v k. April. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.7.38.3.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Rescripta igitur obreptionibus impetrata cum praescriptione longi temporis et novi census praeiudicio submovebit auctoritas tua, atque ita omnia suo corpori quae sunt avulsa restituet. neque enim incubatio diuturna aut novella professio proprietatis nostrae privilegium abolere poterit. <a 396 D. v k. April. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.7.39.0. De praescriptione xxx vel xl annorum.

CJ.7.39.1pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum adseveras te absente eos, qui oculos praediis tuis imposuerant, operam dedisse, ut annonariae collationis praetextu vili pretio ab officio praesidali praedia tua distraherentur, si legitimi temporis spatium ex venditionis die fluxit, qui provinciam regit inter vos cognoscet et, quod publico iure praescriptum est, statuet. * Diocl. et Maxim. AA. Arrianae. * <>

CJ.7.39.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si autem nondum ex die publicae venditionis legitimum tempus transmissum sit, iudex examinatis adlegationibus tuis quod rei qualitas dictaverit sequetur, non ignarus, si iniustam esse emptionem perspexerit, pretium, quod pro vitioso contractu datum est, secundum principalium statutorum tenorem mala fide emptoribus restitui non oportere. <>

CJ.7.39.2pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Male agitur cum dominis praediorum, si tanta precario possidentibus praerogativa defertur, ut eos post quadraginta annorum spatia qualibet ratione decursa inquietare non liceat, cum lex Constantiniana iubeat ab his possessionis initium non requiri, qui sibi potius quam alteri possederunt, eos autem possessores non convenit appellari, qui ita tenent, ut ob hoc ipsum solitam debeant praestare mercedem. * Valentin. et Valens AA. ad volusianum pu. * <a 365 D. viiii k. Aug. Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.7.39.2.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Nemo igitur, qui ad possessionem conductor accedit, diu alienas res tenendo ius sibi proprietatis usurpet, ne cogantur domini aut amittere quod locaverunt aut conductores utiles sibi fortassis excludere aut annis omnibus super dominio suo publice protestari. <a 365 D. viiii k. Aug.

Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.7.39.3pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Sicut in rem speciales, ita de universitate ac personales actiones ultra triginta annorum spatium minime protendantur. sed si qua res vel ius aliquod postuletur vel persona qualicumque actione vel persecutione pulsetur, nihilo minus erit agenti triginta annorum praescriptio metuenda: eodem etiam in eius valente persona, qui pignus vel vel hypothecam non a suo debitore, sed ab alio per longum tempus possidente nititur vindicare. * Honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. * <a 424 D. xviii k. Dec. Constantinopoli Victore cons.>

CJ.7.39.3.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Quae ergo ante non motae sunt actiones, triginta annorum iugi silentio, ex quo competere iure coeperunt, vivendi ulterius non habeant facultatem. nec sufficiat precibus oblatis speciale quoddam, licet per adnotationem, promeruisse responsum, vel etiam iudiciis adlegasse, nisi adlegato sacro rescripto aut in iudicio postulatione deposita fuerit subsecuta per executorem conventio. <a 424 D. xviii k. Dec. Constantinopoli Victore cons.>

CJ.7.39.3.1a: Imperatores Honorius, Theodosius

Non sexus fragilitate, non absentia, non militia contra hanc legem defendenda, sed pupillari aetate dumtaxat, quamvis sub tutoris defensione consistit, huic eximenda sanctioni nam cum ad eos annos pervenerit, qui ad sollicitudinem pertinent curatoris, necessario eis similiter ut aliis annorum triginta intervalla servanda sunt. <a 424 D. xviii k. Dec. Constantinopoli Victore cons.>

CJ.7.39.3.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Hae autem actiones annis triginta continuis extinguantur, quae perpetuae videbantur, non illae, quae antiquitus temporibus limitantur. <a 424 D. xviii k. Dec. Constantinopoli Victore cons.>

CJ.7.39.3.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Post hanc vero temporis definitionem nulli movendi ulterius facultatem patere censemus, etiamsi se legis ignorantia excusare temptaverit. <a 424 D. xviii k. Dec. Constantinopoli Victore cons.>

CJ.7.39.4pr.: Imperator Anastasius

Omnes nocendi quibuslibet modis artes omnibus amputantes cunctas quidem temporales exceptiones, quae ex vetere iure vel principalibus decretis descendunt, tamquam si per hanc legem specialiter ac nominatim fuissent enumeratae, cum suo robore durare et suum cunctis, quibus competunt vel in posterum competere valuerint, pro suo videlicet tenore praesidium in perpetuum deferre decernimus. * Anastas. A. matroniano pp. * <a 491 D. iiii k. Aug.

Constantinopoli Olybrio cons.>

CJ.7.39.4.1: Imperator Anastasius

Quidquid autem praeteritarum praescriptionum vel verbis vel sensibus minus continetur, implentes per hanc in perpetuum valituram legem sancimus, ut, si quis contractus, si qua actio, quae, cum non esset expressim saepe dictis temporalibus praescriptionibus concepta, quorundam tamen vel fortuita vel excogitata interpretatione saepe dictarum exceptionum laqueos evadere posse videatur, huic saluberrimae nostrae sanctioni succumbat et quadraginta curriculum annorum procul dubio sopiatur, nullumque ius privatum vel publicum in quacumque causa in quacumque persona, quod praedictorum quadraginta annorum extinctum est iugi silentio, moveatur. <a 491 D. iiii k. Aug. Constantinopoli Olybrio cons.>

CJ.7.39.4.2: Imperator Anastasius

Sed quicumque super quolibet iure, quod per memoratum tempus inconcussum et sine ulla re ipsa illata iudiciaria conventionem possedit, superque sua conditione, qua per idem tempus absque ulla iudiciali sententia simili munitione potitus est, sit liber et praesentis saluberrimae legis plenissima munitione securus. <a 491 D. iiii k. Aug. Constantinopoli Olybrio cons.>

CJ.7.39.5: Imperator Anastasius

Praescriptionem quadraginta annorum ab his, qui ad curialem condicionem vocantur, opponi non patimur, sed genitalem statum semper eos agnoscere compelli sancimus. sacra etenim nostrae pietatis lex de aliis loquitur condicionibus nec anterioribus constitutionibus per eandem novellam legem derogatur, quae manifestissime curiales et liberos eorum explosis temporalibus praescriptionibus patriis suis reddi praecipunt. * Anastas. A. ad thomam pp. per Illyricum. * <>

CJ.7.39.6pr.: Imperator Anastasius

Comperit nostra serenitas quosdam sacratissimam nostrae pietatis constitutionem, quae de annorum quadraginta loquitur praescriptione, ad praeiudicium etiam publicorum functionum solutionis trahere conari et, si quid per tanti vel amplioris temporis lapsum minime vel minus quam oportuerat tributorum nomine solutum est, non posse requiri seu profligari contendere, cum huiusmodi conamen manifestissime sensui propositoque nostrae legis obviare noscatur. *

Anastas. A. Leontio pp. * <>

CJ.7.39.6.1: Imperator Anastasius

Ideoquae iubemus eos, qui rem aliquam per continuum annorum quadraginta curriculum sine quadam legitima interpellatione possederunt, de possessione quidem rei seu dominio nequaquam removeri, functiones autem seu civilem canonem vel aliam quandam publicam collationem impositam ei dependere compelli nec huic parti cuiuscumque temporis praescriptionem oppositam admitti. <>

CJ.7.39.7pr.: Imperator Justinus

Cum notissimi iuris sit actionem hypothecariam in extraneos quidem suppositae rei detentores annorum triginta finiri spatiis, si non interruptum erit silentium, ut lege cautum est, id est etiam per solam conventionem, aut si aetas impubes excipienda monstretur, in ipsos vero debitores aut heredes eorum primos vel posteriores nullis expirare lustrorum cursibus: nostrae provisionis esse perspeximus hoc quoque emendare, ne possessores eiusmodi prope immortalis timore teneantur. * Iustinus A. Archelao pp. * <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.1: Imperator Justinus

Quamobrem iubemus hypothecarum persecutionem, quae rerum movetur gratia vel apud debitores consistentium vel apud debitorum heredes, non ultra quadraginta annos, ex quo competere coepit, prorogari, nisi conventio aut aetas, sicut dictum est, intercesserit, ut diversitas utriusque rerum persecutionis, quae in debitorem aut heredes eius quaeque movetur in extraneos, in solo sit annorum numero, verum in aliis omnibus ambo similes sint: in actione scilicet personali his custodiendis, quae prisca constitutionum sanxit iustitia. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.2: Imperator Justinus

Sed cum illud etiam in forensibus controversiis ventilabatur, an creditor anteriora iura praetendens potest posteriorem creditorem hypothecam tenentem et ultra triginta annos inquietare utpote imaginem debitoris obtinentem eique possidentem, necessarium duximus et hoc dirimere. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.2a: Imperator Justinus

Et sancimus, donec communis debitor vivit, non posse creditori anteriori triginta annorum exceptionem opponi, sed locum esse quadraginta annorum praescriptioni, quia, dum ille vivit, merito anterior creditor confidit, utpote apud debitorem eius possessione per posteriorem creditorem constituta. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.2b: Imperator Justinus

Ex quo autem in fata sua debitor decesserit, ex eo quasi suo nomine possidentem posteriorem

creditorum merito posse triginta annorum opponere praescriptionem. et secundum hanc distinctionem computationem temporum adhibendam, ut ex persona quidem sua posterior creditor triginta annos, quos ipse post mortem debitoris possedit, opponat: sin autem coniungere voluerit suae possessioni quam post mortem debitoris habuit, etiam tempus, quo vivente debitore vel ipse creditor vel communis debitor detinuit, tunc quadraginta annorum exceptionis iura tractari et, quantum deest ad quadraginta annorum possessionem, per quam et ipse debitor creditorem repellere potuerat hoc se possedis ostendat. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.3: Imperator Justinus

Eodem iure pro temporum computatione observando et si posterior creditor anteriori creditori offerre debitum paratus est et is creditor longaequam possessionis praescriptionem ei opponere conatur. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.4: Imperator Justinus

Illud autem plus quam manifestum est, quod in omnibus contractibus, in quibus sub aliqua condicione vel sub die certa vel incerta stipulationes et promissiones vel pacta ponuntur, post condicionis exitum vel post institutae diei certae vel incertae lapsum praescriptiones triginta aut quadraginta annorum, quae personalibus vel hypothecariis actionibus opponuntur, initium accipiunt. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.4a: Imperator Justinus

Unde evenit, ut in matrimoniis, in quibus redhibitio dotis vel ante nuptias donationis in diem incertam mortis vel repudii differri adsolet, post coniugii dissolutionem earundem curricula praescriptionum personalibus itidem actionibus vel hypothecariis opponendarum incipiunt. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.5: Imperator Justinus

Immo et illud procul dubio est, quod si quis eorum, quibus aliquid debetur, res sibi suppositas sine violentia tenuerit, per hanc detentionem interruptio fit praeteriti temporis, si minus effluxit triginta vel quadraginta annis, et multo magis, quam si esset interruptio per conventionem introducta, cum litis contestationem imitatur ea detentio. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.5a: Imperator Justinus

Sed et si quis debitorum ad agnoscendum suum debitum secundam cautionem in creditorem exposuerit, tempora memoratarum praescriptionum interrupta esse videbuntur, quantum ad priorem cautionem pertinet, quae scilicet innovata permansit, tam in personalibus quam in hypothecariis actionibus. namque improbum est debitorem contradicere, qui, ne sub accusatione creditoris fiat, secundam in eum super eo debito cautionem exposuit. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.6: Imperator Justinus

In his etiam promissionibus vel legatis vel aliis obligationibus, quae dationem per singulos annos vel menses aut aliquod singulare tempus continent, tempora memoratarum praescriptionum non ab exordio talis obligationis, sed ab initio cuiusque anni vel mensis vel alterius singularis temporis computari manifestum est. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.7.7: Imperator Justinus

Nulla scilicet danda licentia vel ei, qui iure emphyteutico rem aliquam per quadraginta vel quoscumque alios annos detinuerit, dicendi ex transacto tempore dominium sibi in isdem rebus quaesitum esse, cum in eodem statu semper manere datas iure emphyteutico res oporteat, vel

conductoru seu procuratoru reru alienarum dicendi ex quocumque temporu curriculo non debere se domino volenti post completa conductionis tempora possessionem recipere eam reddere. <a 525 D. k. Dec. Constantinopoli Philoxeno et Probo cons.>

CJ.7.39.8pr.: Imperator Justinianus

Si quis emptionis vel donationis vel alterius cuiuscumque contractus titulo rem aliquam bona fide per decem vel viginti annos possederit et longi temporis exceptionem contra dominos eius vel creditores hypothecam eius praetendentes sibi adquisierit posteaque fortuito casu possessionem eius rei perdidit, posse eum etiam actionem ad vindicandam eandem rem habere sancimus. hoc enim et veteres leges, si quis eas recte inspexerit, sanciebant. * Iust. A. Menae pp. ii. * <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.7.39.8.1: Imperator Justinianus

Quod si quis eam rem desierit possidere, cuius dominus vel is qui suppositam eam habebat exceptione triginta vel quadraginta annorum expulsus est, praedictum auxilium non indiscrete, sed cum moderata divisione ei praestare censemus, ut, si quidem bona fide ab initio eam rem tenuit, simili possit uti praesidio, sin vero mala fide eam adeptus est, indignus eo videatur, ita tamen, ut novus possessor, si quidem ipse rei dominus ab initio fuit vel suppositam eam habebat et memoratae exceptionis necessitate expulsus est, commodum detentionis sibi adquirat. <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.7.39.8.1a: Imperator Justinianus

Sin vero nullum ius in eadem re quocumque tempore habuit, tunc licentia sit priori domino vel creditori, qui nomine hypothecae rem obligatam habuit, et heredibus eorum ab iniusto detentore eam vindicare, non obsistente ei, quod prior possessor triginta vel quadraginta annorum exceptione eum removerat, nisi ipse iniustus possessor triginta vel quadraginta annorum ex eo tempore computandorum, ex quo prior possessor, qui et vicit, ea possessione cecidit, exceptione munitus sit. <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.7.39.8.2: Imperator Justinianus

Sed haec super illis detentoribus censemus, qui sine violentia eandem rem nacti sunt. nam si quis violenter eam abstulit, omnimodo licebit priori possessori sine ulla distinctione eam vindicare. <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.7.39.8.3: Imperator Justinianus

Sed et si quis non per vim, sed sententia iudicis eam detinuit, ea tamen occasione, quod absens prior possessor et ad litem vocatus minime respondit, licebit ei ad similitudinem ceterorum, qui rei dominium habent, intra annum se offerenti cautionemque suscipiendae litis danti eandem rem recipere superque ea cognitionalia subire certamina. <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.7.39.8.4: Imperator Justinianus

Exceptionem etiam triginta vel quadraginta annorum in illis contractibus, in quibus usurae promissae sunt, ex illo tempore initium capere sancimus, ex quo debitor usuras minime persolvit. <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.7.39.9pr.: Imperator Justinianus

Saepe quidam suos obnoxios in iudicium vocantes et iudiciariis certaminibus ventilatis non ad certum finem lites producebant, sed taciturnitate in medio tempore adhibita, propter potentiam forte fugientium vel suam imbecillitatem vel alios quoscumque casus (cum sortis humanae multa sunt, quae nec dici nec enumerari possint), deinde iure suo lapsi esse videbantur eo, quod post cognitionem novissimam triginta annorum spatium effluxerit, et huiusmodi exceptione opposita suas fortunas ad alios translatas videntes merito quidem, sine remedio autem lugebant.

* Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 >

CJ.7.39.9.1: Imperator Justinianus

Quod nos corrigentes eandem exceptionem, quae ex triginta annis oritur, in huiusmodi casu opponi minime patimur, sed licet personalis actio ab initio fuerit instituta, tamen eam in quadragimum annum extendimus, cum non sit similis, qui penitus ab initio tacuit, ei, qui et postulationem deposuit et in iudicium venit et subiit certamina, litem autem implere per quosdam casus praepeditus est. <a 529 >

CJ.7.39.9.2: Imperator Justinianus

Sed licet ipse actor defecerit, suae posteritati huiusmodi causae cursum eum relinquere posse definimus, ut eius heredibus vel successoribus liceat eam adimplere, nullo modo triginta annorum exceptione sublatam. <a 529 >

CJ.7.39.9.3: Imperator Justinianus

Quod tempus, id est quadraginta annorum spatium, ex eo numerari decernimus, ex quo novissima processit cognitio, post quam utraque pars cessavit. <a 529 >

CJ.7.40.0. De annali exceptione italici contractus tollenda et de diversis temporibus et exceptionibus et praescriptionibus et interruptionibus earum.

CJ.7.40.1pr.: Imperator Justinianus

Super annali exceptione, quae ex italicis contractibus oritur, tantae moles altercationum in omnibus iudiciis exortae sunt, quantas et enumerari difficile et explanari impossibile est. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.40.1.1: Imperator Justinianus

Primum etenim naturae eius observatio cum omni scrupulositate et difficultate composita est, cum multa concurrere debent, ut ea nascatur. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.40.1.1a: Imperator Justinianus

Deinde illud spatium annale alii quidem ita effuse interpretabantur, ut possit usque ad decennium extendi, alii iudicantes usque ad quinquennium standum esse putaverunt. et in nostris temporibus saepius super huiusmodi calculo a iudicibus variatum est, unde nec facile suum effectum in litigiis ostendere huiusmodi exceptio valuit. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.40.1.1b: Imperator Justinianus

Cum itaque nobis aliae temporales exceptiones vel praescriptiones sufficiant, huiusmodi difficultatibus illigari nostro subiectos imperio minime patimur. ideoque memorata annali exceptione penitus quiescente aliae omnes legitimae exceptiones vel praescriptiones in iudiciis suum vigorem ostendant, sive quae super decennio vel viginti vel triginta vel quadraginta annis introductae sunt, sive quae minoribus spatiis concluduntur. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.40.1.1c: Imperator Justinianus

Ad haec cum nihil prohibet etiam ea, quae aliquam dubitationem acceperunt, clarioribus et compendiosis sanctionibus renovare, iubemus omnes personales actiones, quas verbosa quorundam interpretatio iactare extra metas triginta annorum conabatur, triginta annorum spatiis concludi, nisi legitimus modus, qui et veteribus et nostris legibus enumeratus est, interruptionem temporis introduxerit: sola hypothecaria actione quadraginta annorum utente curriculis. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.40.1.1d: Imperator Justinianus

Nemo itaque audeat neque actionis familiae eriscundae neque communi dividundo neque

finium regundorum neque pro socio neque furti neque vi bonorum raptorum neque alterius cuiuscumque personalis actionis vitam longiorem esse triginta annis interpretari: sed ex quo ab initio competit et semel nata est, et non iteratis fabulis saepe recreata, quemadmodum in furti dicebatur, post memoratum tempus finiri. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.40.1.1e: Imperator Justinianus

Exceptis omnibus actionibus, licet personales sint, quae in iudicium deductae sunt et cognitionalia acceperunt certamina et postea silentio traditae sunt, in quibus non triginta, sed quadraginta annos esse expectandos, ex quo novissimum litigatores tacuerunt, nostra lex antea promulgavit. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.40.1.2: Imperator Justinianus

Ne autem imperfecta sanctio videatur, cum in maternis quidem rebus filiis familias tempore exceptionum currere dispositum erat, ex quo sacris paternis absoluti sunt, in aliis autem, quae minime adquiri possunt, hoc non fuerat specialiter constitutum, apertissima definitione sancimus filiis familias omnibus in his casibus, in quibus habent res minime patribus suis adquisitas, nullam temporalem exceptionem opponi, nisi ex quo actionem movere potuerint, id est postquam manu paterna vel eius in cuius potestate erant constituti fuerint liberati. quis enim incusare eos poterit, si hoc non fecerint, quod et si maluerint, minime adimplere lege obviantem valebant? <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.40.2pr.: Imperator Justinianus

Ut perfectius omnibus consulamus et nemini absentia vel potentia vel infantia penitus adversarii sui noceat, sed sit aliqua inter desides et vigilantes differentia, sancimus: si quando afuerit is, qui res alienas vel creditori obnoxias detinet, et desiderat dominus rei vel creditor suam intentionem proponere et non ei licentia sit, absente suo adversario qui rem detinet, vel infantia vel furore laborante et neminem tutorem vel curatorem habente, vel in magna potestate constituto, licentia ei detur adire praesidem vel libellum ei porrigere et hoc in querimoniam deducere intra constituta tempora et interruptionem temporis facere: et sufficere hoc ad plenissimam interruptionem. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.40.2.1: Imperator Justinianus

Sin autem nullo poterit modo praesidem adire, saltem ad episcopum locorum eat vel defensorem civitatis et suam manifestare voluntatem in scriptis deproperet. sin autem afuerit vel praeses vel episcopus vel defensor, liceat ei et proponere publice, ubi domicilium habet possessor, seu cum tabulariorum subscriptione vel , si civitas tabularios non habeat, cum trium testium subscriptione: et hoc sufficere ad omnem temporalem interruptionem sive triennii sive longi temporis sive triginta vel quadraginta annorum sit. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.40.2.2: Imperator Justinianus

Omnibus aliis, quae de longi temporis praescriptione vel triginta vel quadraginta annorum curriculis constituta sunt sive ab antiquis legum conditoribus sive a nostra maiestate, in suo robore duraturis. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.40.3pr.: Imperator Justinianus

Si ex multis causis quendam obnoxium habens, et maxime ex similibus quantitibus, in unius quidem causae summam libellum conventionis composuerit, causam tamen non expresserit, apud veteres agitabatur, an videatur omnes causas in iudicium deduxisse aut vetustissimam earum aut

nihil fecisse, cum eius sensus incertus esse apparebat. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.40.3.1: Imperator Justinianus

Sed et in iudiciis in multis casibus tales altercationes ventilatas invenimus, et maxime propter longi temporis interruptionem. si enim personalis forte fuerat mota actio, hypothecariae autem actionis nulla mentio procedebat, quidam putabant personalem quidem esse temporis interruptione perpetuatam, hypothecariam autem evanescere taciturnitate sopitam. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.40.3.2: Imperator Justinianus

Et si quis generaliter dixerat obnoxium sibi aliquem constitutum, aliae dubitationes emergebant, si omnes ei competentes actiones huiusmodi narratione contineri credantur, an vero quasi silentio circa eas habito tempore expirare, nullo ex incerta libelli confectione adminiculo eis adquisito. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.40.3.3: Imperator Justinianus

Sancimus itaque nullam in iudiciis in posterum locum habere talem confusionem, sed qui obnoxium suum in iudicium clamaverit et libellum conventionis ei transmiserit, licet generaliter nullius causae mentionem habentem vel unius quidem specialiter, tantummodo autem personales actiones vel hypothecarias continentem, nihilo minus videri ius suum omne eum in iudicium deduxisse et esse interrupta temporum curricula, cum contra desides homines et sui iuris contemptores odiosae exceptiones oppositae sunt. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.41.0. De adluvionibus et paludibus et de pascuis ad alium statum translatis.

CJ.7.41.1: Imperator Gordianus

Quamvis fluminis naturalem cursum opere manu facto alio non liceat avertere, tamen ripam suam adversus rapidi amnis impetum munire prohibitum non est. et cum fluvius priore alveo derelicto alium sibi facit, ager quem circumivit prioris domini manet. quod si Paulatim ita auferat aliique parti applicet, id adluvionis iure ei quaeritur, cuius fundus crescit. * Gord. A. marco. * <a 239 pp. iii k. Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.7.41.2: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Hi, quos inundatio nili fluminis reddidit ditiores, pro terris quas possident tributorum praestationem agnoscant. et qui suum deplorant patrimonium imminutum, alieno saltem functionis onere liberentur et nostrae serenitatis largitate defensi, locorum etiam possessione contenti, pro agitandi census examine respondeant devotioni. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Caesario pp. * <a 403 D. iii id. Iun. Theodosio A. et Rumorido cons.>

CJ.7.41.3pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ea, quae per adluvionem sive in Aegypto per nilum sive in aliis provinciis per diversa flumina possessoribus adquiruntur, neque ab aerario vendi neque a quolibet peti nec separatim censi vel functiones exigi hac perpetuo lege valitura sancimus, ne vel adluvionum ignorare vitia vel rem noxiam possessoribus videamur indicere. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 440 D. xi k. Oct. Constantinopoli Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.41.3.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Similiter ne ea quidem, quae paludibus antea vel pascuis videbantur adscripta, si sumptibus possessorum nunc ad frugum fertilitatem translata sunt, vel vendi vel peti vel quasi fertilia separatim censi vel functiones exigi concedimus, ne doleant diligentes operam suam agri dedisse culturae nec diligentiam suam damnosam intellegant. <a 440 D. xi k. Oct. Constantinopoli Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.41.3.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cuius legis temeratores quinquaginta librarum auri condemnatione coerceri decernimus: inter quos habendum est officium quoque tuae sedis excelsae, si aliquid eiusmodi suggesserit disponendum vel si preces instruxerit petitoris. <a 440 D. xi k. Oct. Constantinopoli Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.42.0. De sentiis praefectorum praetorio.

CJ.7.42.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Litigantibus in amplissimo praetorianae praefecturae iudicio, si contra ius se laesos adfirment, non provocandi, sed supplicandi licentiam ministramus, licet pro curia vel qualibet publica utilitate seu alia causa dicatur prolata sententia (nec enim publice prodest singulis legum adminicula denegari) : ita videlicet, ut intra biennium tantum nostro numini contra cognitionales sedis praetorianae praefecturae sententias, post successionem iudicis numerandum, supplicandi eis tribuatur facultas. * Theodos. et Valentin. AA. thalassio pp. Illyrici. * <a 439 D. iii id. Aug. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.7.43.0. Quomodo et quando iudex sententiam proferre debet praesentibus partibus vel una absente.

CJ.7.43.1: Imperator t. ael. ant.

Non semper compelleris, ut adversus absentem pronunties, propter subscriptionem patris mei, qua significavit etiam contra absentes sententiam dari solere. id enim eo pertinet, ut absentem damnare possis, non ut omnimodo necesse habeas. * T. Ael. Ant. Publicio. * < sine die et cons.>

CJ.7.43.2: Imperator Gordianus

Cessante quoque causa peremptorii edicti adversus eos, qui admoniti iudicio adesse noluerunt, sententiam ab iudice posse ferri certum est. * Gord. A. Severo. * <a 238 s. iiii k. Aug. Pio et Pontiano cons.>

CJ.7.43.3: Imperator Gordianus

Ab eo iudicato recedi non potest, quod vobis absentibus et ignorantibus atque indefensis dicitis esse prolatum, si ubi primum cognovistis, non ilico de statutis querellam detulistis. ita enim firmitatem sententia, quae ita prolata est, non habebit, si ei non sit commodatus adsensus. * Gord. A. Antistio. * <a 239 pp. iiii id. Iun. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.7.43.4: Imperator Philippous

Si, ut proponis, pars diversa die feriato absente et ignorante te ab iudice dato sententiam pro partibus suis, quasi contumaciter deesses, impetravit, non immerito praeses denuo negotium alterius iudicis notioni terminandum commisit. * Philippo. A. Domitio. * <a 244 pp. v id. Oct. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.7.43.5: Imperator Philippous

Si, ut proponis, praeses provinciae, cum certum locum causae cognoscendae dedisset, alibi per obreptionem aditus sententiam adversus te absentem protulit, quod ita gestum est, ad effectum iuris spectare minime oportet. * Philippo. A. et Philippo. c. Longino. * <>

CJ.7.43.6: Imperatores Valer., Gallien.

Si praeses quasi desertam ab adultis tuis causam appellationis, quae ab adiutore suo facta fuerat, circumduxit eo tempore, quo adulti curatores non habebant, repetitus notionem suam exhibebit. neque enim debet adultis nocere, quidquid eo tempore statutum est, quo defensione iusta et curatoris auxilio fuerant destituti. * Valer. et Gallien. AA. Domitio. * <>

CJ.7.43.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ea, quae statuuntur adversus absentes non per contumaciam, scilicet denuntiationibus

nequaquam ex more conventos, iudicatae rei firmitatem non obtinere certum est. * Diocl. et Maxim. AA. marino. * <a 290 pp. iii k. April. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.7.43.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Consentaneum iuri fuit temporibus ad praesentiam partis adversae praescriptis praesidem provinciae impleta iuris sollemnitate et adversario tuo trinis litteris vel uno pro omnibus peremptorio edicto, ut praesentiam sui faceret, commonefacto, si in eadem contumacia perseveravit, praesentis adlegationes audire. quod vel successor eius facere curabit. a quo ter citatus si contumaciter praesentiam sui facere neglexerit, non abs re erit vel ad cogendum eum, ut se repraesentaret, possessionem bonorum cui incumbit ad te transferre et adversarium petiorem constituere, vel auditis defensionibus tuis id quod iuris ratio exegerit iudicare. * Diocl. et Maxim. AA. claudiae. * <a 290 pp. iii k. Oct. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.7.43.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tres denuntiationes ad peremptorii edicti vicem adversus contumaces convalescere salubriter statutum est. * Diocl. et Maxim. AA. Leontio. * <a 290 pp. xi k. Nov. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.7.43.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum non voluntatis tuae arbitrio, sed necessitate profectus sis, quidquid contra absentem statutum fuerit, quando absentiae necessaria causa sit, officere tibi iuris ratio non permittit. * Diocl. et Maxim. AA. blaesio. * <a 291 pp. iii id. Mai. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.7.43.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum praesentibus partibus litem inchoatam proponas, si, posteaquam contra te licet absentem pronuntiatum est, intra praefinitum diem non appellasti, latam sententiam rescindi postulanti multae sacrae constitutiones refragantur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Valerio. * <

CJ.7.44.0. De sententiis ex periculo recitandis.

CJ.7.44.1: Imperatores Valer., Gallien.

Arbitri nulla sententia est, quam scriptam edidit litigatoribus, non ipse recitavit. si igitur nihil fallis, omnia provocationis mora ex integro iudicari impetrabis a rectore provinciae. * Valer. et Gallien. AA. quinto. * <

CJ.7.44.2pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Hac lege perpetua credimus ordinandum, ut iudices, quos cognoscendi et pronuntiandi necessitas teneret, non subitas, sed deliberatione habita post negotium sententias ponderatas sibi ante formarent et emendatas statim in libellum secuta fidelitate conferrent scriptasque ex libello partibus legerent, sed ne sit eis posthac copia corrigendi vel mutandi. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 371 D. xii k. Febr. Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.7.44.2.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Exceptis tam viris eminentissimis praefectis praetorio quam aliis illustrem administrationem gerentibus ceterisque illustribus iudicibus, quibus licentia conceditur etiam per officium suum et eos, qui ministerium suum eis accommodant, sententias definitivas recitare. <a 371 D. xii k. Febr. Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.7.44.3pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Statutis generalibus iussimus, ut universi iudices, quibus reddendi iuris in provinciis permisimus facultatem, cognitis causis ultimas definitiones de scripti recitatione proferant. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 374 D. iii non. Dec. triveris Gratiano A. iii et Equitio cons.>

CJ.7.44.3.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Huic adicimus sanctioni, ut sententia, quae dicta fuerit, cum scripta non esset, nec nomen quidem sententiae habere mereatur nec ad rescissionem perperam decretorum appellationis sollemnitas

requiratur. <a 374 D. iii non. Dec. triveris Gratiano A. iii et Equitio cons.>

CJ.7.45.0. De sententiis et interlocutionibus omnium iudicum.

CJ.7.45.1: Imperatores Severus, Antoninus

Non videtur nobis rationem habere sententia decessoris tui, qui cum cognovisset inter petitem et procuratorem, non procuratorem, sed ipsam dominam litis condemnavit, cuius persona in iudicio non fuit. potes igitur ut re integra de causa cognoscere. * Sev. et Ant. AA. quintiliano. * <a 208 D. iiii k. Iun. Antonino A. iii et Geta cons.>

CJ.7.45.2: Imperator Antoninus

Si arbiter datus a magistratibus, cum sententiam dixit, in libertate morabatur, quamvis postea in servitutem depulsus sit, sententia ab eo dicta habet rei iudicatae auctoritatem. * Ant. A. sextilio. * <>

CJ.7.45.3: Imperator Alexander Severus

Praeses provinciae non ignorat definitivam sententiam, quae condemnationem vel absolutionem non continet, pro iusta non haberi. * Alex. A. vettio. * <a 223 pp. k. Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.7.45.4: Imperator Alexander Severus

Prolatam a praeside sententiam contra solitum iudiciorum ordinem auctoritatem rei non obtinere certum est. * Alex. A. severae. * <a 229 pp. xv k. Ian. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.7.45.5: Imperator Philippous

Cum eorum, qui principaliter fisco tenebantur, bona ea lege fideiussoribus procurator tradi iusserit, ut ipsi indemnitate fisco praestarent, nec a sententia eius intercesserit provocatio, consequens est datae formae obtemperari. * Philippo. A. et Philippo. c. montano. * <>

CJ.7.45.6: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Cum sententiam praesidis irritam esse dicis, quod non publice, sed in secreto loco officio eius non praesente sententiam suam dixit, nullum tibi ex his quae ab eo decreta sunt praeiudicium generandum esse constat. * Carus Carinus et Numer. AAA. Zoilo. * <a 283 pp. v k. Dec. Caro et Carino cons.>

CJ.7.45.7pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex stipulatione parta actione pacisci proximis personis suadendo praeses provinciae verborum obligationem, quam certo iure tolli tantum licet, extinguere non potest, nec vox omnis iudicis iudicati continet auctoritatem, cum potestatem sententiae certis finibus concludi saepe sit constitutum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Isidora. * <>

CJ.7.45.7.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quapropter si nihil causa cognita secundum iuris rationem pronuntiatum est, vox pacisci suadentis praesidis actionem tuam perimere, si quam habuisti, minime potuit. <>

CJ.7.45.8pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Libera quidem Theodota, quam ex emptionis causa vel in solutum creditori traditam proponis, pronuntiata citra provocationis auxilium sententia rescindi non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Licinio. * <>

CJ.7.45.8.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Verum si mota quaestione, praemissa denuntiatione ei, qui auctor huius mulieris fuit, iudicatum processit, quanti tua interest, empti, si emisti, vel ob debitum reddendum, si in solutum data est, repetere non prohiberis. <>

CJ.7.45.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Post sententiam, quae finibus certis concluditur, ab eo qui pronuntiaverat vel eius successore de quaestione, quae iam decisa est, statuta rei iudicatae non obtinent auctoritatem: nam nec de

possessione pronuntiata proprietati ullum praeiudicium adferunt nec interlocutiones ullam causam plerumque perimunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. domno. * <a 294 s. iiii non April. cc. cons.>

CJ.7.45.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nulli, qui statuendi non habet facultatem, interdicere patriae cuiquam permittitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menodoro. * <>

CJ.7.45.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum iudex in definitiva sententia iusiurandum solummodo praestari praecipiat, non tamen addat, quid ex recusatione vel praestatione sacramenti fieri oportet, huiusmodi sententiam nullam vim obtinere palam est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Titiano. * <>

CJ.7.45.12: Imperatores Arcadius, Honorius

Iudices tam latina quam Graeca lingua sententias proferre possunt. * Arcad. et Honor. AA. Iuliano procons. Africae. * <a 397 D. v id. Ian. Mediolani Caesario et Attico cons.>

CJ.7.45.13: Imperator Justinianus

Nemo iudex vel arbiter existimet neque consultationes, quas non rite iudicatas esse putaverit, sequendum, et multo magis sententias eminentissimorum praefectorum vel aliorum procerum (non enim, si quid non bene dirimatur, hoc et in aliorum iudicum vitium extendi oportet, cum non exemplis, sed legibus iudicandum est), nec si cognitionales sint amplissimae praefecturae vel alicuius maximi magistratus prolatae sententiae: sed omnes iudices nostros veritatem et legum et iustitiae sequi vestigia sancimus. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. iiii k. Nov. >

CJ.7.45.14: Imperator Justinianus

Cum Papinianus summi ingenii vir in quaestionibus suis rite disposuit non solum iudicem de absolute rei iudicare, sed ipsum actorem, si e contrario obnoxius fuerit inventus, condemnare, huiusmodi sententiam non solum roborandam, sed etiam augendam esse sancimus, ut liceat iudici vel contra actorem ferre sententiam et aliquid eum daturum vel facturum pronuntiare, nulla ei opponenda exceptione, quod non competens iudex agentis esse cognoscitur. cuius enim in agendo observavit arbitrium, eum habere et contra se iudicem in eodem negotio non dedignetur.

* Iust. A. Demostheni pp. * <>

^CJ.7.45.15: Idem A. Iuliano pp.

Constitutio iubet, si litis multa capita sint, iudicem de quibusdam sententiam definitivam proferre posse ac deinde rursus de reliquis quaerere et rursus sententiam quae ei placuerit proferre, nec cogi unam simul de omnibus capitibus sententiam pronuntiare.

CJ.7.45.16: Imperator Justinianus

Cum solitum est in sententiis iudicum sic interlocutionem proferri, ut non liceat partibus ante definitivam sententiam ad appellationis vel recusationis venire auxilium, quidam putabant non licere ante litem contestatam nec iudicem recusare, quemadmodum nec ab eo appellare. cum enim simul utrumque vocabulum ponitur tam appellationis quam recusationis, provocatio autem ante litem contestatam non potest porrigi, putabant, quod nec recusare quidem iudicem cuidam conceditur ante litem contestatam. quod minime vetitum est. caveant itaque iudices huiusmodi sermonem simul et sine certa distinctione proferre. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. Dec. Lampadio et Oresta vv. cc. cons.>

CJ.7.46.0. De sententia, quae sine certa quantitate prolata est.

CJ.7.46.1: Imperatores Severus, Antoninus

Cum iudicem, quoad pecunia condemnationis soluta fuisset, pendendis usuris legem dixisse profiteris, non contra iuris formam sententiam datam palam est. * Sev. et Ant. AA. Aeliana. *

<a xxx >

CJ.7.46.2: Imperator Alexander Severus

Quamquam pecuniae quantitas sententia curatoris rei publicae non continetur, sententia tamen eius rata est, quoniam indemnitate rei publicae praestari iussit. * Alex. A. Marcellino. * <>

CJ.7.46.3: Imperator Gordianus

Haec sententia: " omnem debiti quantitatem cum usuris competentibus solve" iudicati actionem parare non potest, cum apud iudices ita demum sine certa quantitate facta condemnatio auctoritate rei iudicatae censeatur, si parte aliqua actorum certa sit quantitas comprehensa. *

Gord. A. Aemilio. * <a xxx >

-----: CJ. c.7.46.4: Imperator Gordianus

Haec sententia: " quae bona fide accepisti, solve , cum incertum esset quid accepisset quantumque ab eo peteretur, praesertim cum ipse qui extra ordinem iudicabat interlocutus sit dotem datam quae repeteretur non liquidam esse, iudicati auctoritate non nititur. cum igitur is qui postea iudicabat contra te certam sententiam protulit neque ab statutis provocaveris, ipsa tuo facto confirmasti iudicatum. * Gord. A. Saturninae. * <a xxx >

CJ.7.47.0. De sententiis, quae pro eo quod interest proferuntur.

CJ.7.47.1pr.: Imperator Justinianus

Cum pro eo quod interest dubitationes antiquae in infinitum productae sunt, melius nobis visum est huiusmodi prolixitatem prout possibile est in angustum coartare. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.7.47.1.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque in omnibus casibus, qui certam habent quantitatem vel naturam, veluti in venditionibus et locationibus et omnibus contractibus, quod hoc interest dupli quantitatem minime excedere: in aliis autem casibus, qui incerti esse videntur, iudices, qui causas dirimendas suscipiunt, per suam subtilitatem requirere, ut, quod re vera inducitur damnum, hoc reddatur et non ex quibusdam machinationibus et immodicis perversionibus in circuitus inextricabiles redigatur, ne, dum in infinitum computatio reducitur, pro sua impossibilitate cadat, cum scimus esse naturae congruum eas tantummodo poenas exigi, quae cum competenti moderatione proferuntur vel a legibus certo fine conclusae statuuntur. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.7.47.1.2: Imperator Justinianus

Et hoc non solum in damno, sed etiam in lucro nostra amplectitur constitutio, quia et ex eo veteres quod interest statuerunt: et sit omnibus, secundum quod dictum est, finis antiquae prolixitatis huius constitutionis recitatio. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestae vv. cc.>

CJ.7.48.0. Si non a competenti iudice iudicatum esse dicatur.

CJ.7.48.1: Imperator Alexander Severus

Iudex ad certam rem datus, si de aliis pronuntiavit, quam quod ad eam speciem pertinet, nihil egit. * Alex. A. Sabiniano. * <a 223 iii non. Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.7.48.2: Imperator Gordianus

Si militaris iudex super ea causa, de qua civilibus actionibus disceptandum fuit , non datus, a quo dari poterat, cognovit, etiam remota appellatione id quod ab eo statutum est firmitatem non habet iudicati. * Gord. A. liciniae. * <a xxx >

CJ.7.48.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si de proprietate datus iudex adversus te nihil super hac statuit, rector aditus provinciae causam hanc cognoscere suaque decidere sententia curabit, cum et, si quid de possessione pronuntiatum

probetur, hoc causae proprietatis minime noceat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. philetiae. * <a 294 s. non. Nov. Heraclae cc. cons.>

CJ.7.48.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Et in privatorum causis huiusmodi forma servetur, ne quemquam litigatorum sententia non a suo iudice dicta constringat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad potitum vic. * <a 379 D. x k. Oct. Romae Ausonio et Olybrio cons.>

CJ.7.49.0. De poena iudicis, qui male iudicavit, vel eius, qui iudicem vel adversarium corrumpere curavit.

CJ.7.49.1: Imperator Antoninus

Constitit in quacumque causa sive privata sive publica sive fiscali, ut, cuicumque data fuerit pecunia, vel iudici vel adversario, amittat actionem is, qui diffidentia iustae sententiae in pecuniae corruptela spem negotii reposuerit. * Ant. A. ad gaudium. * <a 212 D. xiiii k. Ian. duobus aspris cons.>

CJ.7.49.2: Imperator Constantinus

De eo, qui pretio depravatus aut gratia perperam iudicaverit, ei vindicata quem laeserit non solum existimationis dispendiis, sed etiam litis discrimine praebetur. * Const. A. ad felicem praes. corsicae. * <a 319 D. viii k. Nov. Sirmi Constantino A. v et Licinio c. Cons.>

CJ.7.50.0. Sententiam rescindi non posse.

CJ.7.50.1: Imperator Gordianus

Neque suam neque decessoris sui sententiam quemquam posse revocare in dubium non venit: nec necesse esse ab eiusmodi decreto interponere provocationem explorati iuris est. * Gord. A. Secundo. * < pp. k. Mart. >

CJ.7.50.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Peremptorias exceptiones omissas initio, antequam sententia feratur, opponi posse perpetuum edictum manifeste declarat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. alexandreae. * <a 294 vii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.7.50.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si aliter actum fuerit, in integrum restitutio permittitur. nam iudicatum contra maiores annis viginti quinque non oppositae praescriptionis velamento citra remedium appellationis rescindi non potest. <a 294 vii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.7.50.3: Imperator Constantinus

Impetrata rescripta non placet admitti, si decisae semel causae fuerint iudiciali sententia, quam provocatio nulla suspendit: sed eos, qui tale rescriptum meruerint, etiam limine iudiciorum expelli. * Const. A. ad Proculum. * <a 319 D. vi k. Ian. Constantino A. v et Licinio cons.>

CJ.7.51.0. De fructibus et litis expensis.

CJ.7.51.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Hoc fructuum nomine continetur, quod iustis sumptibus deductis superest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. actae. * <a 294 iii non. April cc. cons.>

CJ.7.51.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Litigator victus, qui post conventionem rei incubarit alienae, non in sola rei redhibitione teneatur nec tantum fructuum praestationem aut eorum quos ipse percepit agnoscat, sed eos, quos percipi oportuisse, non quos eum redegissee constabit, exsolvat ex eo, ex quo re in iudicium deducta scientiam malae possessionis accepit. heredis quoque succedentis in vitium par habenda fortuna est. * Valentin. et Valens AA. Olybrio pu. * <a 369 D. vii k. Mart. treviris Valentiniano np. et Victore cons.>

CJ.7.51.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Terminato transactoque negotio posthac nulli actio neque ex rescripto super sumptuum repetitione praestetur, nisi iudex, qui de principali negotio sententiam promulgavit, cominus partibus constitutis iuridica pronuntiatione signaverit victori causae restitui debere expensas aut super his querellam iure competere. post absolutum enim dimissumque iudicium nefas est litem alteram consurgere ex litis primae materia. * Honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. * <a 423 D. iii k.April.Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.7.51.4: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Non ignoret is, cuius ex interpellatione aliquis secundum datam formam in longinqua fuerit protractus examina, quod, si culpa sui fuerit dilata cognitio vel minime actioni suae adfuerit vel delata probaverit, pro calumnia quidem poenam luat legibus constitutam, pro vero pecuniaria causa post dispendia, post sumptus considerata quantitate postulatorum vel medii itineris intervallo condemnationem pro aestimatione iudicis sustinebit. * edictum Valentiniani et Marciani AA. ad pop. * <a 450 D. v id.Oct. Constantinopoli Valentiniano A. vii et Avieno cons.>

^CJ.7.51.5:

Constitutio sancit, ut unusquisque iudex in sententia sua victum omnes sumptus in litem erogatos praestare iubeat, data licentia iudici sumptus etiam excedere usque ad decimam eorum quae erogata sunt partem, quotiens victi impudentia eum ad hoc commoverit, ut quae sumptus excedant ad publicas rationes pertineant, nisi forte iudex morae reparandae gratia, quam victrix pars passa est, ei aliquam partem ex his attribuerit.

^CJ.7.51.5.1:

Ac non tum solum actor et reus condemnetur, cum in utrumque iudex iudicandi potestatem habet, sed etiam cum in actorem eam non habet, is autem ex contraria actione victus fuerit, quoniam illum iudicem recusare non potest, sive praesides sive sacri iudices iudicaverint: nam et his apparitores exsecutoresque praesto sunt.

^CJ.7.51.5.2:

Quod si iudex hoc non faciet, ipse parti victrici hoc damnum sarcire cogitur.

^CJ.7.51.5.3:

Sin autem reus aliquis fidem solvendo praestabit aut actor lite desistet aut iudex eum perspiciet re vera calumniatorem non esse, sed in ancipiti causa condemnatum, is condemnationem in sumptus faciendam evitat.

^CJ.7.51.5.4:

Consentaneum autem est in pedaneis iudicibus ad magistratus officium pertinere, ut apparitorem qui haec exsequatur eis attribuat.

CJ.7.51.6: Imperator Anastasius

Cum quidam per leges sacrasque constitutiones, alii per speciales largitates sibi praestituta privilegia praetendunt tam super sportulis pro conventionibus usque ad certam quantitatem praebendis quam super expensis litium vel minuendis vel penitus non agnoscendis, per hanc legem decernimus, ut, quicumque huiusmodi privilegio munitus est vel postea talem praerogativam quolibet modo meruerit, sciat, et si quos ipse utpote obnoxius sibi pro quacumque criminali vel civili causa constitutos in accusationem deduxerit, hos nihilo minus isdem privilegiis potituros, quoniam non est ferendum eos, qui praefatas praerogativas, ut ante latum est, praetendunt, aliquid plus ab adversariis suis quaerere concedi, quam ipsi ab aliis pulsati facere patiantur: ita scilicet, ut haec forma modis omnibus observetur super privilegiis per liberalitates vel generaliter quibusdam officiis aut scholis seu dignitatibus vel specialiter certis personis praestitis vel postea praebendis, sive hoc ipsum expressim principalibus

dispositionibus vel adfatibus insertum sive praetermissum sit vel fuerit. * Anastas. A. stephano mag. mil. * <a xxx >

CJ.7.52.0. De re iudicata.

CJ.7.52.1: Imperator Antoninus

Rebus quidem iudicatis standum est. sed si probare poteris eum cui condemnatus es id quod furto amisisse videbatur recepisse, adversus iudicati agentem doli exceptione opposita tueri te poteris.

* Ant. A. Stellatori. * <a 213 xii k. Mart. Antonino A. iiii et Balbino cons. >

CJ.7.52.2: Imperator Antoninus

Res iudicatae si sub praetextu computationis instaurentur, nullus erit litium finis. * Ant. A. Pacationo. * <a 215 pp. Prid. Non... Romae Laeto et Cereale cons. >

CJ.7.52.3: Imperator Antoninus

Si pecuniam, quam mala ratione interceptisse vos apparuit, iussi sitis inferre cum poena et comperto praecepto praesidis non provocaveritis, universam quantitatem debetis inferre. * Ant. A. demetrio. * <a xxx >

CJ.7.52.4: Imperator Gordianus

Sub specie novorum instrumentorum postea repertorum res iudicatas restaurari exemplo grave est. * Gord. A. Antonino. * <a xxx D. vii id. Mart. >

CJ.7.52.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad solutionem dilationem petentem adquevisse sententiae manifeste probatur, sicut eum, qui quolibet modo sententiae adqueverit. nec enim instaurari finita rerum iudicatarum patitur auctoritas. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Valentino. * <a 294 s. prid. id. Febr. Sirmi cc. cons. >

CJ.7.52.6: Imperatores Honorius, Theodosius

Gesta, quae sunt translata in publica monumenta, habere volumus perpetuam firmitatem. neque enim morte cognitoris perire debet publica fides. * Honor. et Theodos. AA. Iuliano procons. Africae. * <a 414 D. iii k. Sept. Romae Constantio et Constante cons. >

CJ.7.53.0. De executione rei iudicatae.

CJ.7.53.1: Imperatores Severus, Antoninus

Nimis propere iudex pignora Marcellae capi ac distrahi iussit ante rem iudicatam. prius est ergo, ut servato ordine actionem adversus eam dirigas et causa cognita sententiam accipias. * Sev. et Ant. AA. Iustino. * <a 206 pp. iii k. Febr. Albino et Aemiliano cons. >

CJ.7.53.2: Imperator Antoninus

Si causam iudicati non novasti, rem iudicatam praeses provinciae etiam pignoribus captis ac distractis ad emolumentum perduci iubebit. quod si novata causa est, ex stipulatu tibi actio competit et iudice accepto secundum iuris formam experire. * Ant. A. maximo. * <a xxx >

CJ.7.53.3: Imperator Antoninus

Ordo rei gestae et mora solutionis, quae intercessit, Constantius desiderat remedium. si itaque praesidem provinciae, qui rem iudicatam exsequi debet, adieris et adlegaveris res soli, quae pignori datae sunt, diu subhastatas ex compacto sive ambitione diversae partis emptorem non invenire, in possessionem earum te mittet, ut vel hoc remedio res tam diu tracta ad effectum perducatur. * Ant. A. agrippae. * <a 214 D. xi k. Iul. Messala et Sabino cons. >

CJ.7.53.4: Imperator Antoninus

Stipendia retineri propterea, quod condemnatus es, non patietur praeses provinciae, cum rem iudicatam possit aliis rationibus exsequi. * Ant. A. Marcello mil. * <a 216 pp. iii non. Iun. Sabino ii et Anullino cons. >

CJ.7.53.5: Imperator Gordianus

Etiam nomen debitoris in causa iudicati capi posse ignotum non est. * Gord. A. amando. * <a

242 pp. iii id. Oct. Attico et Praetextato conss.>

CJ.7.53.6: Imperator Philippous

Si, ut proponis, rerum iudicatarum exsecutor datus partes sibi iudicis vindicavit et contra ea, quae pridem pro partibus tuis fuerunt statuta, aliquid pronuntiandum putavit, sententia ab eo dicta vim rei iudicatae obtinere nequaquam potest. * Philippo. A. et Philippo. c. Titiano. * <a xxx >

CJ.7.53.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si longis apertisque frustrationibus partis adversae restitutio remorata est, etiam servis rebus humanis exemptis a frustratore aestimatio eorum restituenda est. animalia quoque cum fetibus tibi intercessu praesidis repraesentabuntur. * Diocl. et Maximianus AA. Theodoro. * <a xxx >

CJ.7.53.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Exsecutorem eum solum esse manifestum sit, qui post sententiam, inter partes audita omni et discussa lite, prolatam iudicatae rei vigorem ad effectum videtur adducere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. * <a sine die et consule.>

CJ.7.53.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eos, quos debitores tuos esse contendis, apud rectorem conveni provinciae, qui, sive confessi debitum sive negantes et convicti fuerint condemnati nec intra statutum spatium solutioni satisfecerint, cum latae sententiae pignoribus etiam captis ac distractis secundum ea quae saepe constituta sunt meruerunt executionem, iuris formam tibi custodiet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. glyconi. * <a 294 s. non. Nov. cc. conss.>

CJ.7.54.0. De usuris rei iudicatae.

CJ.7.54.1: Imperator Antoninus

Fiscus, qui bona secundum se dicta sententia persequitur, eas quoque rationes habiturus est, ut, qui post legitimum tempus placitis non obtemperavit, usuram centesimam temporis quod postea fluxerit solvat. * Ant. A. procuratoribus hereditatum. * <a xxx >

CJ.7.54.2: Imperator Justinianus

Eos, qui condemnati solutionem pecuniarum, quas dependere iussi sunt, ultra quattuor menses a die condemnationis vel, si provocatio fuerit oblata, a die confirmationis sententiae connumerandos distulerint, centesimas usuras exigi praecipimus: nec priscis legibus, quae duas centesimas eis inferebant, nec nostra sanctione, quae dimidiam centesimae statuit, locum in eorum personam habentibus. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. vii id. April. Constantinopoli Decio cons. >

CJ.7.54.3pr.: Imperator Justinianus

Sancimus, ut si quis condemnatus fuerit, post datas a nobis quadrimenstres indutias centesimas quidem usuras secundum naturam iudicati eum compelli solvere, sed tantummodo sortis et non usurarum, quae ex pristino contractu in condemnationem deductae sunt. cum enim iam constituimus usurarum usuras penitus esse delendas, nullum casum relinquimus, ex quo huiusmodi machinatio possit induci. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.54.3.1: Imperator Justinianus

Si enim sine emendatione relinquatur, aliquid absurdum atque inelegans necesse est evenire, cum utiliter ex contractibus descendentes plerumque minores centesimae ex nostra lege factae sunt et necesse est minoribus usuris graviores supponi. si enim ex iudicati actione centesimae omnimodo currunt usurae, ex contractibus autem hoc raro contingit in capitulis lege nostra tantummodo exceptis, huiusmodi iniquitatem ipsa necessitas rerum introducebat. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.54.3.2: Imperator Justinianus

Et ideo pio remedio causam corrigentes sancimus sortis tantummodo usuras usque ad centesimam currentes ex iudicati actione profligari, non autem usurarum quantascumque usuras. si enim novatur iudicati actione prior contractus, necesse est usurarum quidem, quae anterioris contractus sunt, cursum post sententias inhiberi, alias autem usuras ex iudicati actione tantummodo sortis procedere, et non ideo, quod forsitan consummata est quantitas sortis et usurarum, totius summae usuras postea colligi, sed sortis tantummodo. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.54.3.3: Imperator Justinianus

Et cum antiquitas pessimo exemplo reis quidem condemnatis laxamentum duorum mensum praestabat, fideiussores autem eorum eodem uti beneficio non concedebat, ut liceret victoribus relictis propter legem condemnatis personis a fideiussoribus eorum vel mandatoribus statim pecunias vel res in condemnatione positas exigere, huiusmodi acerbitatem resecantes sancimus quadrimestres indutias, quas dedimus condemnatis, etiam ad fideiussores eorum et mandatores extendi, ne legi fiat derogatum. cum enim interventor solvere compellatur et ipse reum coerceat ad invitam solutionem, nullum condemnatus habebat nostrae sensum humanitatis, quia per medium fideiussorem statim pecunias persolvere compellebatur. <a 531 D. v k. de c.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.55.0. Si plures una sententia condemnati sunt.

CJ.7.55.1: Imperator Alexander Severus

Si non singuli in solidum, sed generaliter tu et collega tuus una et certa quantitate condemnati estis nec additum, ut, quod ab altero servari non possit, alter suppleret, effectus sententiae virilibus portionibus discretus est. ideoque parens pro tua portione sententiae ob cessationem alterius ex causa iudicati conveniri non potes. * Alex. A. Victori. * <a 229 pp.K.Iul.Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.7.55.2: Imperator Gordianus

Quotiens a tutoribus singulis procuratoribus datis insequitur in omnium persona condemnatio, periculum sententiae videri esse divisum. ideoque quod ab uno servari non potuerit, a ceteris exigi non posse explorati iuris est. * Gord. A. Anniano. * <a 242 pp.Xv k.April.Attico et Praetextato cons.>

CJ.7.56.0. Quibus res iudicata non nocet.

CJ.7.56.1: Imperator Alexander Severus

Si neque mandasti fratri tuo defensionem rei tuae neque quod gestum est ratum habuisti, praescriptio rei iudicatae tibi non oberit. et ideo non prohiberis causam tuam agere sine praeiudicio rerum iudicarum. * Alex. A. masculino. * <a 222 pp. non.Mai. Alexandro A. cons.>

CJ.7.56.2: Imperator Gordianus

Res inter alios iudicatae neque emolumentum adferre his, qui iudicio non interfuerunt, neque praeiudicium solent inrogare. ideoque nepti tuae praeiudicare non potest, quod adversus coheredem eius iudicatum est, si nihil adversus ipsam statutum est. * Gord. A. athenio. * <a 239 pp.V id. iul.Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.7.56.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Iuris manifestissimi est et in accusationibus his, qui congressi iudicio non sunt, officere non posse, si quid forte praeiudicii videatur oblatum. * Diocl. et Maxim. AA. Honorato. * <a 289 pp.Xiiii k.Sept. Basso et quintiliano cons.>

CJ.7.56.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec in simili negotio res inter alios actas absenti praeiudicare saepe constitutum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. soteriano. * <a 294 s.Iii k.Dec. Cc. cons.>

CJ.7.57.0. Comminationes epistulas programmata subscriptiones auctoritatem rei iudicatae non habere.

CJ.7.57.1: Imperator Antoninus

Nec vim stipulationis obtinere potest comminatio iudicis, qui certas usuras praestatueros eos dixit, qui intra certum diem debitum non exsolvisent. * Ant. A. rogatiano. * <a 213 pp.Prid. id. ian. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.7.57.2: Imperator Alexander Severus

Rei iudicatae effectum non habet, quod per epistulam rector provinciae solvere vos pecuniam rei publicae iussit. * Alex. A. Maximiano. * <a 223 pp.Iiii id.Mart.Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.7.57.3: Imperator Alexander Severus

Ea, quae causa cognita statuuntur, subscriptionibus revocari non posse saepe rescriptum est. * Alex. A. zotico. * <a 227 pp.Vi id.Sept. Albino et maximo cons.>

CJ.7.57.4: Imperator Gordianus

Interlocutio praesidis apud acta signata: " nisi solutioni debiti is qui convenitur obsequium praestitisset, duplum seu quadruplum inferat" voluntas potius comminantis quam sententia iudicantis est, cum placitum eiusmodi ne rei iudicatae auctoritatem obtineat, iuris ratio declaret. * Gord. A. Asclepiadi. * <a 239 pp.Iii id.Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.7.57.5: Imperator Gordianus

Iudex, qui disceptationi locum dederat, partium adlegationes audire et examinare debuit. nam subscriptionem ad libellum datam talem, quae diversam partem in possessionem fundi mitteret, vicem rei iudicatae non obtinere non ambigitur. * Gord. A. iucundo. * <a 241 pp.Xii k.Febr.Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.7.57.6: Imperator Philippous

Programma, si quod a praeside propositum est, vim rei iudicatae nequaquam potest obtinere. nec comminationem vim rei iudicatae continere manifestum est. * Philippo. A. et Philippo. c. cassiano. * <a xxx pp.X k.April. ... cons.>

CJ.7.57.7: Imperator Constantinus

Quod magno conflictu sententia decerni solet, id paucis litteris temere adscriptis definiri fas non est. * Const. A. ad Bassum pp. * <a 320 D. xv k.April.Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.7.58.0. Si ex falsis instrumentis vel testimoniis iudicatum erit.

CJ.7.58.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si tabulas testamenti, quas secutus proconsul vir clarissimus sententiam dixit, falsas dicere vis, praebebit notionem suam non obstante praescriptione rei iudicatae, quia nondum de falso quaesitum est. * Sev. et Ant. AA. vipsaniae. * <a xxx pp.V... cons.>

CJ.7.58.2: Imperator Alexander Severus

Et qui non provocaverunt, si instrumentis falsis se victos esse probare possunt, cum de crimine docuerint, ex integro de causa audiuntur. * Alex. A. Optato. * <a 224 pp.Xvi k.Oct. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.7.58.3: Imperator Alexander Severus

Falsam quidem testationem, qua diversa pars in iudicio adversus te usa est, ut proponis, solito more arguere non prohiberis. sed causa iudicati in irritum non devocatur, nisi si probare poteris eum qui iudicaverat secutum eius instrumenti fidem, quod falsum esse constiterit, adversus te pronuntiasse. * Alex. A. clementi. * <a xxx pp.Vii k. Sept. >

CJ.7.58.4: Imperator Gordianus

Iudicati exsecutio solet suspendi et soluti dari repetitio, si falsis instrumentis circumventam esse religionem iudicantis crimine postea falsi illato manifestis probationibus fuerit ostensum. *

Gord. A. herennio. * <a xxx pp.V id.Sept. >

CJ.7.59.0. De confessis.

CJ.7.59.1: Imperator Antoninus

Confessos in iure pro iudicatis haberi placet. quare sine causa desideras recedi a confessione tua, cum et solvere cogaris. * Ant. A. Iuliano. * <a 211 accepta prid.K.Oct. Gentiano et Basso cons.>

CJ.7.60.0. Inter alios acta vel iudicata aliis non nocere.

CJ.7.60.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Inter alios res gestas aliis non posse facere praeiudicium saepe constitutum est. unde licet quosdam de heredibus eius, quem debitorem tuum fuisse significas, solvisse commemoras, tamen ceteri non alias ad solutionem urgentur, nisi debitum fuerit probatum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. epagatho. * <a 293 v k.April.Byzantio AA. cons.>

CJ.7.60.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Inter alios factam transactionem absenti non posse facere praeiudicium notissimi iuris est. quapropter adito praeside provinciae aviam tuam mancipium tibi donasse proba ac, si hoc iure ad te pertinere perspexerit, restitui tibi providebit. neque enim, si te absente divisionem eius fecerint, aliquid iuri tuo derogari poterit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. severae. * <a 293 s.Id.April.Byzantio AA. cons.>

CJ.7.60.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si cum fratre tuo matri successisti, frater pro portione tua cum debitoribus hereditariis paciscendo vel agendo, non ex tua voluntate, pro hereditaria parte tibi quaesitam obligationem extinguere non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. fortunatae. * <a 294 v id.Oct. Retiariae cc. cons.>

CJ.7.61.0. De relationibus.

CJ.7.61.1pr.: Imperator Constantinus

Si quis iudicium duxerit esse referendum, nihil inter partes pronuntiet, sed magis super quo haesitandum putaverit, nostram consulat scientiam aut, si tulerit sententiam, minime postea, ne a se provocetur, relatione promissa terreat litigantes, sciens, quod, si hoc fecerit, nihilo minus iure appellationum res agitabitur. * Const. A. profuturo praef. annonae. * <a 319 D. iiii id.Febr.Sirmio Constantino A. et Licinio c. cons.>

CJ.7.61.1.1: Imperator Constantinus

Sed nec ad nos mittatur aliquid, quod plena instructionem indigeat. <a 319 D. iiii id.Febr.Sirmio Constantino A. et Licinio c. cons.>

CJ.7.61.1.2: Imperator Constantinus

Quotiens autem ad nostram scientiam iudex se polliceatur relaturum, consultationis exemplum litigatoribus ilico edi apud acta iubeat, ut, si cui forte relatio minus plena vel contraria videatur, is refutatorias preces similiter apud acta sine aliqua frustratoria dilatione offerat. <a 319 D. iiii id.Febr.Sirmio Constantino A. et Licinio c. cons.>

CJ.7.61.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Super delictis provincialium numquam rectores provinciarum ad scientiam principum putent esse referendum, nisi ediderint prius consultationis exemplum. quippe tunc demum relationibus plena maturitas est, cum vel adlegationibus refelluntur vel probantur adsensu. * Valentin. et Valens AA. ad viventium pp. * <a 368 D. iiii k.Ian. Treviris Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.7.61.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quando ratio aut necessitas est in negotiis nostra iudicia requirendi expectandique responsa, omnem omnino causam relationis series comprehendat, ut recitata consultatione, quae ita est dirigenda, propemodum actorum recensione non opus sit: actis etiam necessario sociandis. * Valentin. et Valens AA. ad apodemium. * <a 369 D. vi id.Mai. Trevisis Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.7.62.0. De appellationibus et consultationibus.

CJ.7.62.1: Imperator Severus

Prius de possessione pronuntiare et ita crimen violentiae excutere praeses provinciae debuit. quod cum non fecerit, iuste provocatum est. * sev. A. sent. D. in pers. marci prisci id. Ian. Pompeiano et avtio cons. severus A. dixit.* <a 209 >

CJ.7.62.2: Imperator Alexander Severus

Novum quod postulas non est, quod, etsi rescripti mei auctoritas intercesserit, provocandi tamen facultas tibi non denegetur. * Alex. A. plariano. * <a xxx >

CJ.7.62.3: Imperator Gordianus

Appellatione interposita, licet ab iudice repudiata sit, in praeiudicium deliberationis nihil fieri debere et in eo statu omnia esse, quo tempore pronuntiationis fuerint, saepissime constitutum est. * Gord. A. Victori. * <a xxx pp.Iiii >

CJ.7.62.4: Imperator Philippous

Si ad scribatum nominatus non provocasti, convelli statuta non possunt. * Philippo. A. et Philippo. c. probo. * <a xxx >

CJ.7.62.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praeses provinciae, ad quem appellasti, si non vitio neglegentiae vestrae tempus, quod ad reddendos apostolos praescriptum est, exemptum esse animadverterit, sed ex fatalis casus necessitate, diem functo eo qui eos perferebat, id accidisse cognoverit, iuxta perpetui iuris formam desiderio vestro medebitur. * Diocl. et Maxim. AA. Valerio. * <>

CJ.7.62.6pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eos, qui de appellationibus cognoscent ac iudicabunt, ita iudicium suum praebere convenient, ut intellegant, quod, cum appellatio post decisam per sententiam litem interposita fuerit, non ex occasione aliqua remittere negotium ad iudicem suum fas sit, sed omnem causam propria sententia determinare conveniat, cum salubritas legis constitutae ad id spectare videatur, ut post sententiam ab eo qui de appellatione cognoscit recursus fieri non possit ad iudicem, a quo fuerit provocatum. quapropter remittendi litigatores ad provincias remotam occasionem atque exclusam penitus intellegant, cum super omni causa interpositam provocationem vel iniustam tantum liceat pronuntiare vel iustam. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Dicunt: * < s. die et consule.>

CJ.7.62.6.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quid autem in agendo negotio minus se adlegasse litigator crediderit, quod in iudicio acto fuerit omissum, apud eum qui de appellatione cognoscit persequatur, cum votum gerentibus nobis aliud nihil in iudiciis quam iustitiam locum habere debere necessaria res forte transmissa non excludenda videatur. < s. die et consule.>

CJ.7.62.6.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quis autem post interpositam appellationem necessarias sibi putaverit esse poscendas personas, quo apud iudicem qui super appellatione cognoscet veritatem possit ostendere, quam existimabit occultam, hocque iudex fieri prospexerit, sumptus isdem ad faciendi itineris expeditionem praebere debebit, cum id iustitia ipsa persuadeat ab eo haec recognosci, qui evocandi personas sua interesse crediderit. < s. die et consule.>

CJ.7.62.6.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Super his vero, qui in capitalibus causis constituti appellaverint (quos tamen et ipsos vel qui pro his provocabunt non nisi audita omni causa atque discussa post sententiam dictam appellare conveniet), id observandum esse sancimus, ut inopia idonei fideiussoris retentis in custodia reis opiniones suas iudices exemplo appellatoribus edito ac refutatorios eorum ad scrinia quorum interest transmittant, quibus gestarum rerum fides manifesta relatione pandatur, ut meritis eorum consideratis pro fortuna singulorum sententia proferatur. < s. die et consule.>

CJ.7.62.6.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ne temere autem ac passim provocandi omnibus facultas praeberetur, arbitramur eum, qui malam litem fuerit persecutus, mediocriter poenam a competenti iudice sustinere. < s. die et consule.>

CJ.7.62.6.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sin autem in iudicio propriam causam quis fuerit persecutus atque superatus voluerit provocare, eodem die vel altero libellos appellatorios offerre debet. is vero, qui negotium tuetur alienum, supra dicta condicione etiam tertio die provocabit. < s. die et consule.>

CJ.7.62.6.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Apostolos post interpositam provocationem etiam non petente appellatore sine aliqua dilatione iudicem dare oportet, cautione videlicet de exercenda provocatione in posterum minime praebenda. < s. die et consule.>

CJ.7.62.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui ad civilia munera vel decurionatum vel honores devocantur, licet vacationem a principibus acceperint, si appellationis auxilio non utantur, consensu suo nominationem confirmant. cum igitur ad munus vocatus appellaveris a praeside provinciae, iuste te appellasse ostende. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. neoni. * <a xxx >

CJ.7.62.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si contra maiorem quinque et viginti annis sententia lata provocationis secutae tempore praefinito causas non esse repraesentatas nec appellatione pendente transactione finitum negotium rector animadverterit, res iudicatas exsequi curabit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. oppiano. * <a xxx >

CJ.7.62.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dominus litis causam appellationis, quam procurator suus litigando interposuit, etiam absente procuratore exsequi potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. have heraclida carissime nobis. * <a xxx >

CJ.7.62.10pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si actor a curatore ordinatus deteriorem calculum reportaverit, tam ipse quam curator ad provocationis auxilium possunt pervenire, curator vero solus provocationis litem exercebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Titiano. * <a 294 s. prid. k. Oct. viminacii cc. cons.>

CJ.7.62.10.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sin autem interim adulescens veniam aetatis impetraverit vel ad legitimam aetatem pervenerit, potest suo nomine appellationem exercere. <a 294 s. prid. k. Oct. viminacii cc. cons.>

CJ.7.62.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cives et incolae, manifestas etiam excusationes habentes, si sub iusta nominatione non appellaverint, ad probationem earum non admittuntur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio. * <a xvii k. Ian. >

CJ.7.62.12: Imperator Constantinus

Minime fas est, ut in civili negotio libellis appellatoriis oblatis aut carceris cruciatus aut

cuiuslibet iniuriae genus seu tormenta vel etiam contumelias perferat appellator, absque his criminalibus causis, in quibus, etiamsi possunt provocare, eum tamen statum debent obtinere, ut post provocationem in custodia, si fideiussoris idonei copiam non habeant, perseverent. * Const. A. ad catullinum. * <a 314 D. iii non. Nov. treviris. acc. xv k. Mai. Hadrumeto Volusiano et Anniano cons.>

CJ.7.62.13: Imperator Constantinus

Ex illo tempore, quo in civilibus causis, quae inter privatos moventur, consultaturum vel relaturum te esse promiseris vel appellationis a te interpositae sollemnia completa fuerint, nihil posthac tibi quodlibet speciale ac requisitum vel quibuscumque modis favoris gratiam praeferens audiendum est, sed observandum, ut iuxta priora statuta sollemnitatis more expleto gesta ad comitatum omnia dirigantur. * Const. A. petronio Probiano suo salutem. * <a 316 D. id. Aug. arelato. pp. id. Oct. theveste Sabino et Rufino cons.>

CJ.7.62.14: Imperator Constantinus

Litigatoribus copia est etiam non conscriptis libellis ilico appellare voce, cum res poposcerit iudicata, tam in civilibus quam in criminalibus causis. * Const. A. ad Bassum pu. * <a 317 D. viii id. Iun. Sirmio Gallicano et Basso cons.>

CJ.7.62.15: Imperator Constantinus

Ne causas, quae in nostram venerint scientiam, rursus transferri ad iudicia necesse sit, instructiones necessarias plene actis inseri praecipimus. nam cogimur a proferenda sententia temperare, quoniam verendum est, ne lis incognito negotio dirimatur, adempta copia conquerendi. quare perennibus inuretur iudex notis, si cuncta, quae litigatores instructionis probationisque causa recitaverint, indita actis vel subiecta non potuerint inveniri. * Const. A. ad Severum vic. * <a 319 D. x k. Iul. Aquileiae Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.7.62.16: Imperator Constantinus

Etiam eos, qui imaginem principalis disceptationis accipiunt, appellationum adminicula necesse est accipere. * Const. A. ad Maximum. * <a 321 D. prid. id. Ian. Sirmio crispio ii et Constantino ii cc. cons. >

CJ.7.62.17: Imperator Constantinus

Si apud utrumque praetorem, dum quaestio ventilatur, ab aliqua parte auxilium provocationis fuerit obiectum, praefecturae urbis iudicium sacrum appellator observet. * Const. A. ad Iulianum pu. * <a xxx >

CJ.7.62.18: Imperator Constantinus

Quoniam nonnulli fisci debitores, cum iussi fuerint debitam summam exsolvere, interposito provocationis auxilio vim executionis eludunt nec iam opinionis exemplum nec refutatorias preces curant petere vel offerre, placuit, ut, si intra dies sollemnitatibus praestitutos ad facienda haec appellatoris cura defuerit, deserta ab eo provocatio aestimetur moxque debitum exigatur. * Constant. A. Victori rationali urb. Romae. * <a 327 D. prid. k. Aug. Constantino et maximo cons.>

CJ.7.62.19pr.: Imperator Constantinus

A proconsulibus et comitibus et his qui vice praefectorum cognoscunt, sive ex appellatione sive ex delegato sive ex ordine iudicaverint, provocari permittimus, ita ut appellanti iudex praebat opinionis exemplum et acta cum refutatoriis partium suisque litteris ad nos dirigat. a praefectis autem praetorio provocare non sinimus. * Const. A. ad universos provinciales. * <a 331 D. k. Aug. pp. k. Sept. Constantinopoli Basso et Ablabio cons.>

CJ.7.62.19.1: Imperator Constantinus

Quod si victus oblatam nec receptam ab iudice appellationem adfirmet, praefectos adeat, ut apud

eos de integro litiget tamquam appellatione suscepta. superatus enim si iniuste appellare videbitur, lite perdita notatus abscedet: aut si vicerit, contra eum iudicem, qui appellationem non receperit, ad nos referre necesse est, ut digno supplicio puniatur. <a 331 D. k. Aug. pp. k. Sept. Constantinopoli Basso et Ablabio cons.>

CJ.7.62.20: Imperator Constantius

Et in maioribus et in minoribus negotiis appellandi facultas est. nec enim iudicem oportet iniuriam sibi fieri existimare eo, quod litigator ad provocationis auxilium convolvit. *

Constantius A. Albino. * <a 341 D. vii id. April. Marcellino et Probino cons.>

CJ.7.62.21: Imperator Constantius

Quoniam iudices ordinarii provocationes aestimant respuendas, placet, ut, si quis appellationem suscipere recusaverit, quae non contra executionem, sed adversus sententiam iurgium terminantem fuerit interposita, triginta auri pondo cogatur largitionibus nostris inferre: triginta alia officio eius itidem soluturo, nisi ei pertinaciter restiterit atque actis contradixerit et, quid iure sit constitutum, ostenderit. * Constantius A. ad lollianum pp. * <a 355 D. viii k. Aug. messadensi. pp. capuae arbitione et lolliano cons.>

CJ.7.62.22: Imperator Constantius

Lata sententia, quae pertinet ad bona vacantia et ad ea, quae indignis legibus cogentibus auferuntur, si quis putaverit provocandum, vox eius debet admitti. * Constantius A. ad volusianum pp. * <a 355 D. iii k. Aug. arbitione et lolliano cons.>

CJ.7.62.23: Imperator Constantius

Cum appellatio interposita fuerit per bithyniam paphlagoniam lydiam hellespontum, insulas etiam ac phrygiam salutarem, europam ac rhodopam et haemimontum, praefecturae urbis iudicium sacrum appellator observet. * Constantius A. ad senatum. * <a 361 D. v non Mai. tauro et Florentio cons.>

CJ.7.62.24: Imperatores Valentinianus, Valens

Iudicibus non solum appellationis suspiciendae necessitas videtur imposita, verum etiam triginta dierum spatia ex die sententiae definita sunt, intra quae gesta una cum relatione litigatoribus convenit praestari: iudice et officio eius, si statuta fuerint aliqua parte mutilata, multae subiacentibus. * Valentin. et Valens AA. s. D. ord. civitatis Carthaginensium.* <a 364 D. prid. non. Febr. Mediolani divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.7.62.25: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Et in multis ab iudicibus inferendis appellationes iubemus admitti. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad syagrium pp. * <a 380 D. xiiii k. Iul. Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.7.62.26: Imperatores Gratianus, Valentinianus

Cum post sententiam discussoris vel rationalis fuerit provocatum, ad sinceritatem tuam negotium transferatur, ut, si mediocritas negotii aut longinquitas regionis ad iudicium tuum litigatores venire non patitur, iudicio rectoris provinciae, quem ipse probaveris, negotium deleges. * Grat. Valentin. AAA. et Arcad. A. ad pelagium com. rer. * <a 385 D. xv k. Mart. Mediolano Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.7.62.27: Imperatores Arcadius, Honorius

Nominationes libellis vel edictis factae citra consilium publicum non valent: de quibus nec appellare necesse est, si sollemnitas deest. * Arcad. et Honor. AA. ennodio procons. Africae. * <a 395 D. xvii k. Iun. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.7.62.28: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis libellos appellatorios ingesserit, sciat se habere licentiam arbitrium commutandi et suos libellos recuperandi, ne iustae paenitudinis humanitas amputetur. * Arcad. et Honor. AA.

nebridio procons. Asiae. * <a 396 D. xi k. Aug. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.7.62.29pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Addictos supplicio et pro criminum immanitate damnatos nulli clericorum vel monachorum, eorum etiam quos synoditas vocant, per vim atque usurpationem vindicare liceat ac tenere. * Arcad. et Honor. AA. ad Eutyichianum pp. * <a 398 D. vi k. Aug. Mnizo Honorio A. iiii et Eutyichiano cons.>

CJ.7.62.29.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Quibus in causa criminali humanitatis consideratione, si tempora suffragantur, interponendae provocationis copiam non negamus, ut ibi diligentius examinetur, ubi contra hominis salutem per errorem vel gratia cognitoris oppressa putatur esse iustitia: ea condicione, ut, si proconsules vel omnes orientis, Augustalis, vicarii fuerint cognitores, non tam ad clementiam nostram quam ad amplissimas potestates sciant esse referendum. eorum enim de his plenum volumus esse iudicium, qui, si ita res est et crimen exegerit, rectius possint punire damnatos. <a 398 D. vi k. Aug. Mnizo Honorio A. iiii et Eutyichiano cons.>

CJ.7.62.30: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis provocatione interposita suspecti iudicis velit prolatam evitare sententiam, in hac voce liberam habeat potestatem nec timeat contumeliam iudiciorum, cum et ab ipsa iniuria possit facile provocare, maxime cum a solo tantum praefecto praetorio non sine dispendio causae provocare permissum sit. sciant igitur cuncti sibi ab iniuriis et suspectis iudicibus et in capitali supplicio ac fortunarum dispendio provocationem esse concessam. * Arcad. et Honor. AA. Theodoro pp. * <a 399 D. vii id. Iun. Mediolani Theodoro cons.>

CJ.7.62.31pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Si appellationem oblatam, in qua vel tuae amplitudinis vel urbanae praefecturae sacrum auditorium postulatur, iudex non susceperit vel suscepta appellatione apostulorum copiam denegaverit, ad deponendam super hac iniquitate querimoniam nec non etiam conveniendum adversarium ex sententia prolata iuxta antiquuum ius anni metas habeat litigator: vel si huiusmodi appellatio suscepta non fuerit, in qua inferiorum iudicum sacra desideratur auditio, ad haec eadem facienda sex menses habeat litigator. * Honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. * <a 423 D. iii k. April. Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.7.62.31.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Si vero arbiter appellationem suscipere aut relationem dare contempserit, quattuor mensum tempora observentur: ut his quae statuimus actitatis pareat appellator temporibus, quae de appellationibus definita noscuntur. <a 423 D. iii k. April. Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.7.62.32pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Praecipimus ex appellationibus spectabilium iudicum, quae per consultationes nostri numinis disceptationem implorant, non nostram ulterius audientiam expectari, ne nostris occupationibus, quibus pro utilitate mundi a singulorum nonnumquam negotiis avocamur, aliena fraudari commoda videantur. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <>

CJ.7.62.32.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed si a proconsulibus vel Augustali vel comite orientis vel vicariis fuerit appellatum, virum illustrem praefectum praetorio, qui in nostro est comitatu, virum etiam illustrem quaestorem nostri palatii sacris iudiciis praesidentes disceptationem iubemus adripere eo ordine, ea observatione, isdem temporibus, quibus ceterae quoque lites fatali die post appellationem in sacris auditoriis terminantur. et hoc, licet quidam praedictorum spectabilium iudicum iure

concesso ut sacri iudices appellationes acceperint. < >

CJ.7.62.32.1a: Imperatores Theodosius, Valentinianus

(1) quod si a duce fuerit appellatum, si idem et praeses sit, praefectura necessario tantum iure ordinario in sacro auditorio iudicabit. < >

CJ.7.62.32.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In his autem omnibus iudiciis, quae consultationum introduximus loco, vel apostolos vel ea quae apud eum gesta sunt, contra cuius sententiam dicitur appellatum, suscipere ab appellatoribus et cognitiones inducere apud viros illustres praedictos iudices et ea quae geruntur excipere scribere scriptaque litigatoribus edere nostros epistolares praecipimus: officiis videlicet eorum, cum quibus vir illustris quaestor iudicat, exsequentibus iudicata. < >

CJ.7.62.32.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Haec, si appellatio fuerit oblata iudici, qui non ex delegatione cognoscit. eorum enim sententiis appellatione suspensis, qui ex delegatione cognoscunt, necesse est eos aestimare, iuste nec ne fuerit appellatum, qui causas delegaverint iudicandas. < >

CJ.7.62.32.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Huic saluberrimae legi illud etiam consultissimae credidimus inserendum, ut, si privato, non illustri, uni pluribusve, ut adsolet, nostra serenitas adita delegaverit causam et eius eorumve definitio fuerit appellatione suspensa, vir quidem magnificus praefectus praetorio, qui in nostro est comitatu, cum viro illustri quaestore temporali iudicet die. < >

CJ.7.62.32.4a: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nostri vero libellenses quae apud arbitros gesta sunt suscipiant, cognitiones inducant et ea quae geruntur excipiant scribant scriptaque litigatoribus edant: qui etiam apud arbitros, licet illustres sint, ex delegatione nostra cognoscentes excipiunt, si in sacratissimo nostri numinis comitatu causae dicantur. < >

CJ.7.62.32.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sane si illustrium ac magnificorum iudicum sententiae fuerint appellatione suspensae, eorum videlicet, quorum sententias licet appellatione suspendi, per consultationem nostram volumus audientiam expectari, licet antea privato homini, id est non illustri, lite a nobis delegata is postea tempore definitionis illustri decoratus dignitate reperitur: eodem observando et si alter ei coniunctus sit arbiter, qui non illustrem meruit dignitatem. < >

CJ.7.62.32.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quidquid autem hac lege specialiter non videtur expressum, id veterum legum constitutionumque regulis omnes relictum intellegant. < >

CJ.7.62.33: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Eo casu, quo apparitor magistreriae potestatis a curia vel officio cohortali de statu in provincia patiatur controversiam vel ut tributa vel functiones debens in provincia detinetur, si sententia rectoris provinciae fuerit appellatione suspensa, cum tua sublimitate viro quoque magnifico magistro militum cognoscente causae iubemus merita ponerari, licet magister militum rectori provinciae causam delegaverit perorandam. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 441 D. prid. non. Mart. Constantinopoli Cyro vc. cons.>

CJ.7.62.34pr.: Imperator Justinus

Iubemus, si qua suggestio maioris vel minoris iudicis ad nostram referatur clementiam de negotio, quod iudicandum ei tradidimus vel de quo pro sua iurisdictione iudicaverit, petentis a nostro numine finem eidem imponi negotio, quod ab eo disceptatum est, sive additum sit eidem suggestioni, quid referenti placeat (dum id partibus per sententiae recitationem manifestum non fecit) sive nihil huiusmodi adiectum sit, sed simpliciter nostri numinis responsum expectat, non

prius eam discerni, quam per sacram pragmaticam nostri numinis iussionem duo magnifici viri vel patricii vel consulares vel praefectorii, quos pro tempore nos elegerimus, iubeantur adiungi viro illustri pro tempore quaestori nostri palatii et una cum eo in scriptis relationem discernere (sive praesentibus partibus, si hoc prospexerint, sive absentibus) et responsum relationi dandum sua sententia manifestare: ut tamen dispositio huiusmodi excellentissimorum iudicum omnimodo rata sit, nulli danda licentia provocationem contra eorum offerre sententiam vel aliam quamcumque dubitationem introducere. * Iustinus A. Demostheni pp. * <a 520 - 524 >

CJ.7.62.34.1: Imperator Justinus

Quam observationem non solum, si unus iudex suggestionem vel relatione usus fuerit, tenere censemus, sed etiam si duobus vel amplioribus datis iudicibus in unam sententiam minime omnes convenerint, sed diversas suas sententias unusquisque nostrae mansuetudini rettulerit vel omnes nos consuluerint, quid decernendum sit. <a 520 - 524 >

^CJ.7.62.35:

Cum iam tricesima secunda constitutio dicat in omnibus magistratibus illustribus, a quibus appellare licet, principem de appellatione cognoscere, haec constitutio invento iure manifesto, quod adversus sententiam praefectorum appellatio non admittitur sed retractatio, et quia probabile est, si alius praefectus sit, eum sententiam ab alio datam rescissurum, si vero idem rursus praefectus factus sit qui antea pronuntiavit et adversus cuius sententiam supplicationes oblatae sunt, eum priore sententia sua staturum praesumitur, iubet constitutio quaestorem simul cum eo cognoscere, qui iterum vel tertium praefectus factus erit et sententias in priore magistratu suo latas examinabit, hoc addito, ut nulla adversus eiusmodi sententias retractatio sit.

^CJ.7.62.36:

Tota lite finita appellationem interponere oportet (neque enim damno aliquis afficitur, si interim interlocutio facta est, qua ei ius competens abiudicatur, id est vel testium productio vel instrumenti recitatio: potest enim in appellatione omnia persequi), ne interposita adversus interlocutionem appellatione dilationes extendantur, dum saepe in eadem causa appellatio interponitur et examinatur, deinde alio capite tractato rursus adversus hoc appellatio porrigitur.

^CJ.7.62.36.1:

Quod si arbiter interlocutione eis ius aliquod abiudicaverit, iubet in scriptis ei contradicere, ut sibi in appellatione eius rei defensionem a praeiudicio liberam tueantur. si vero adversus ea factum fuerit, neque appellationem iudex recipito et appellator ipse procommisso quinquaginta argenti libras solvito.

CJ.7.62.37pr.: Imperator Justinianus

In offerendis provocationibus, ex quibus consultationum more negotium in nostrum sacrum palatium introduci solebat, hoc addendum esse censemus, ut, si quidem non excedat litis aestimatio decem librarum auri quantitatem, ex ipsa scilicet sententia iudicis discernenda, non duobus, sicut antea, magnificis iudicibus, sed uni tantummodo disceptatio negotii deputetur. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.7.62.37.1: Imperator Justinianus

Sin vero memoratam excedens quantitatem viginti libris auri terminetur, duobus tradatur magnificis iudicibus, viris scilicet devotis epistularibus cognitionalia certamina excipientibus, ita tamen ut, si dissentirent, virum illustrem pro tempore quaestorem adhibeant, ut eo dubietatem dirimente finiatur negotium: <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.7.62.37.2: Imperator Justinianus

His videlicet litibus, quarum aestimatio viginti librarum auri quantitatem excedit, in commune auditorium florentissimorum sacri nostri palatii procerum introducendis: <a 529 D. viii id. April.

Constantinopoli Decio cons.>

CJ.7.62.37.3: Imperator Justinianus

Ut tamen secundum iam statuta liceat quidem non solum victo, sed etiam victori consultationem ad unum vel duos iudices mittendam intra bienni tempus ei vel eis intimare: post excessum enim memorati temporis huiusmodi licentiam amputamus. <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.7.62.37.4: Imperator Justinianus

Quae vero fuerint ab eo vel eis decreta, nulla provocatione suspendatur. <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.7.62.37.5: Imperator Justinianus

Novas etiam adsertiones a partibus apud eundem vel eosdem iudices addi ad exemplum consultationis ad sacrum nostrum palatium introducendae permittimus. <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.7.62.38: Imperator Justinianus

Si quando duciano iudicio appellatio fuerit oblata, sive ab ipsa qualitate iudicis sive ex divina delegatione viro spectabili duci destinata, sive inter spectabiles idem dux connummeretur sive illustri dignitate decoratur sive etiam maiore, cum etiam magisteriae potestatis homines nec non consulares saepe utilitate publica poscente ad huiusmodi curam perveniunt, nullo discrimine habito non dignitatem, sed ducatus magistratum spectari et appellationem ex quocumque duce venientem non ut antea erat dispositum, sed apud virum sublimissimum magistrum officiorum nec non virum excellentissimum nostri palatii quaestorem communi audientia praeposita in sacro auditorio more consultationem, viris devotis epistularibus excipientibus, ventilari: nulla veteris legis in hac causa observatione custodienda, sed apud eosdem tantummodo excellentissimos iudices causa trutinanda. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 >

CJ.7.62.39pr.: Imperator Justinianus

Ampliolem providentiam subiectis conferentes, quam forsitan ipsi vigilantes non inveniunt, antiquam observationem emendamus, cum in appellationum auditoriis in solus post sententiam iudicis emendationem meruerat, qui ad provocationis convolasset auxilium, altera parte, quae hoc non fecisset, sententiam sequi, qualiscumque fuisset, compellenda. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.62.39.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, si appellator semel in iudicium venerit et causas appellationis suae proposuerit, habere licentiam et adversarium eius, si quid iudicatis opponere maluerit, si praesto fuerit, hoc facere et iudiciale mereri praesidium: sin autem absens fuerit, nihilo minus iudicem per suum vigorem eius partes adimplere. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.62.39.1a: Imperator Justinianus

(1) in refutatoriis autem libellis, qui solent maxime in sacro auditorio prudentissimorum nostrorum procerum recitari, caveant tam litigatores quam libellorum dictatores verbosis uti adsertionibus et ea quae iam perorata sunt iterum resuscitare, sed haec sola eis inscribere, quae compendiosa narratione causas provocationis possunt explanare vel aliquid novi continent vel addere quod derelictum est: scituri, quod si hoc fuerit praetermissum, non deerit adversus libellorum conditores amplissimi iudicii competens indignatio, quod sufficiant gestorum volumina introducta et virorum spectabilium magistrorum scriniorum breves omnia apertissime ostendere. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.62.39.2: Imperator Justinianus

Sed cum scimus legem nostram esse promulgatam, per quam more consultationum in causis quidem, quae usque ad decem libras auri extenduntur, unum iudicem sanximus superponi, viginti autem duos sublimissimos iudices, sed cum prima quidem facie lis videbatur non tantam summam excedere, in definitiva autem sententia apparebat iudici vel iudicibus etiam maiorem quantitatem debere imponere, non erat eis possibile formam qua erant conclusi excedere. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.62.39.2a: Imperator Justinianus

Sed nos definimus et omnem eis damus facultatem, si hoc ita fuerit subsecutum, licere eis et amplio rem summam praefata quantitate in qua dati sunt iudices excedere, et non ad modum suae rationis, sed ad veritatis indaginem ferre sententiam, ne tanti iudices quasi vinculis praepediti non possint legum veritati et iudiciali vigori per omnia satisfacere. <a 530 D. vi k. April.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.7.63.0. De temporibus et reparationibus appellationum seu consultationum.

CJ.7.63.1: Imperator Constantinus

Si quis per absentiam nominatus vel ad duumviratus aliorumque honorum infulas vel munus aliquod evocatus ad provocationis auxilium cucurrerit, ex eo die interponendae appellationis duorum mensum tempora ei computanda sunt, ex quo contra se celebratam nominationem didicisse monstraverit. nam praesenti, qui factam nominationem cognovit et appellare voluerit, statim debet duorum mensum spatium computari. * Const. A. ad crispinum. * <a 320 D. viii id. Iul. Constantino A. vi et Constantio c. cons.>

CJ.7.63.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Tempora fatalium dierum pro saeculi nostri beatitudine credidimus emendanda ubique dilationum materias amputantes. et primi quidem fatalis diei tempora post appellationem, sive a viro clarissimo rectore provinciae sive a spectabili iudice fuerit appellatum, sex mensuum esse iubemus. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 440 D. xii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.63.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si primo fatali die lapsus est appellator, tricesimum primum diem alterum volumus esse fatalem. quod si eo quoque appellator exciderit, tertium similiter totidem diebus intermissis fatalem observari decernimus. quod si tertius quoque lapsus fuerit temporalis, quartum etiam fatalem post tricesimum primum diem similiter observari decernimus. <a 440 D. xii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.63.2.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si ita contigerit, ut quattuor fatalibus diebus qui appellavit exciderit, tunc intra trium alium mensuum spatium a nostro numine reparationem peti praecipimus: qua petita nec adversarium decernimus admoneri nec temporalem diem a petitione reparationis numerari, sed trium mensum spatio ex quarto, fatali numerando causam induci praecipimus, licet ante unum diem reparatio fuerit impetrata, licet adlegata in iudicio virorum illustrium praefectorum non fuerit. <a 440 D. xii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.63.2.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nec hoc parti nocebit adversae, cum non dubius, sed notus omnibus dies fatalis appareat. haec, si adversus viri clarissimi rectoris provinciae vel spectabilium iudicum sententias fuerit appellatum. <a 440 D. xii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.63.2.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

(1) quod si arbitro in provincia ex delegatione sacra disceptante appellatio subsequatur, post priorem fatalem lapsum tres alii tantum fatales dies similiter ut supra dictum est servabuntur,

nulla reparatione a nostro numine postulanda, ita ut nonaginta tribus diebus elapsis iudicata congruae executioni mandentur. <a 440 D. xii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.63.2.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sin autem ex sententia praetorianae praefecturae vel magistri officiorum vel alio illustri dignitate decorato arbiter in hac sacratissima civitate fuerit delegatus et appellatio contra definitionem vel sententiam eius subsecuta fuerit, primus quidem fatalis dies duorum mesum, alii vero tres ad similitudinem supra dictorum fatalium numerentur. <a 440 D. xii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.63.2.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Qui vero delegatum vel a spectabili iudice seu praeside provinciae arbitrum appellaverit, primum quidem fatalem diem duorum mensum, tres vero alios ad similitudinem praedictorum fatalium dierum habeat. <a 440 D. xii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.63.2.7: Imperatores Theodosius, Valentinianus

(2) illud etiam circa observationem fatalium dierum custodiri decernimus, ut, si forte temporales in feriatos quoquo modo inciderint, praecedentes eos dies ut temporales a litigantibus observentur. quod si quis secus, ac iura praecipiant, lapsus die fuerit temporali et hoc primo loco vel a praesente adversario vel etiam a iudice, si solus litigat, appellatori fuerit oppositum probatumque, pro eo habebitur appellator, ac si sententiam quoquo modo non coactus susceperit. <a 440 D. xii k. Iun. Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.7.63.3: Imperator Justinus

Nemo arbitretur in posterum licentiam futuram consultationibus ultra statuti temporis vivendi spatia neque per oblationem precum neque per sacrum rescriptum super reparatione temporum indulgendum neque sub praetextu quodam altero: sed omnibus incumbendum esse vigilantia diligentia, quo provocationes eorum intra statutum tempus introducantur, ita ut etiam gesta in iudicio, contra quod provocatum est, non prope finem temporis tradantur scrinio sacrarum epistularum, ne praepediatur per astutias fatalis rei terminus, sed aut statim, postquam appellatum sit, aut non minus quam ante dimidiam partem temporis praebeantur scrinio, ne, quod per angustias contingit temporum, tardus appellationis fautor suo dispendio refutetur. * Iustinus A. apioni pp. * <a 518 D. k. Dec. Constantinopoli magno cons.>

CJ.7.63.4pr.: Imperator Justinus

Per hanc divinam sanctionem decernimus, ut licentia quidem pateat in exercendis consultationibus tam appellatori quam adversae parti novis etiam adsertionibus utendi vel exceptionibus, quae non ad novum capitulum pertinent, sed ex illis oriuntur et illis coniunctae sunt, quae apud anteriorem iudicem noscuntur propositae. * Iustinus A. Tatiano mag. off. * <a 520 D. v k. Iun. Constantinopoli Rusticio cons.>

CJ.7.63.4.1: Imperator Justinus

Sed et si qua dicta quidem adlegatio monstrabitur vel instrumentum prolatum aliquod, probationes tamen illo quidem defuerunt tempore, verum apud sacros cognitores sine procrastinatione praeberi poterunt, id quoque eos admittere, quo exercitatis iam negotiis pleniore subveniatur veritatis lumine. <a 520 D. v k. Iun. Constantinopoli Rusticio cons.>

CJ.7.63.5pr.: Imperator Justinianus

Cum anterioribus legibus ex omni provincia ad hunc nostrum sacratissimum comitatum similis cursus ad appellationes exercendas impertitus est, necessarium nobis visum est huiusmodi spatii iustum imponere libramentum. * Iust. A. triboniano quaest. sacri palatii. * <a 529 D. xv k. Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.63.5.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, si quidem ab Aegyptiaco vel libyco limite vel orientali tractu usque ad utrasque cilicias numerando vel Armeniis et gentibus et omni illyrico causa fuerit more appellationum transmissa, primum semestre spatium in antiqua definitione permanere et a nihil penitus neque deminui neque ad crescere. <a 529 D. xv k.Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.63.5.1a: Imperator Justinianus

Sin autem ex aliis nostri imperii partibus sive Asianae sive ponticae sive Thraciae dioeceseos lis provocatione suspensa in hanc regiam urbem perveniat, pro semestri spatio trium tantummodo mensum spatium eis indulgeri: aliis trium mensum spatiis, id est nonaginta tribus diebus simili modo sequentibus sive semestre tempus sive tres priores menses secundum locorum definitionem, quam designavimus. <a 529 D. xv k.Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.63.5.1b: Imperator Justinianus

Sed et aliis tribus mensibus, qui ex reparatione ab aula concedi solent, in suo robore duraturis et prioribus accedentibus, ut partim annale numeretur, partim novem mensum spatium consequatur. <a 529 D. xv k.Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.63.5.1c: Imperator Justinianus

(1) et cum antea in fine cuiusque temporis unus fatalis dies ex antiquis legibus constitutus est et saepe eveniebat (cum multae sunt occasiones mortales appellationum) vel aegritudine vel spatii prolixitate vel per alias causas, quas nec dici nec enumerari facile sit, eundem diem fatalem non observari et lites expirare et huiusmodi luctuosos infelicitatibus patrimonia hominum titubare: propter hoc fortunae relevantes insidias sancimus non in unum diem fatalem standum esse in posterum, sed sive ante quartum diem fatalis luminis et ipsum fatalem sive post quinque dies, ex quo ortus fatalis effluerit, appellator venerit et litem instituendam curaverit et eam in competens iudicium deduxerit, legi videri satisfactum, ne ingemiscat mortuae causae dispendium, sed nostro gaudeat beneficio, cum nobis cognitum sit etiam ex errore calculi dierum quem officium habuit saepe esse causas periclitatas: quod in posterum non fieri ex remedio legis praesentis sperandum est. <a 529 D. xv k.Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.63.5.1d: Imperator Justinianus

Eodem beneficio et in aliis omnibus fatalibus qui vel a pedaneis iudicibus vel ab aliis, quos leges suis sanctionibus enumeraverunt, custodiendo seu observando , ut decem fatales pro uno ubique instituantur. <a 529 D. xv k.Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.63.5.2: Imperator Justinianus

In his autem casibus, in quibus biennium constitutum est, quatenus more consultationum in regia urbe sub communi audientia florentissimorum nostri palatii procerum ventilentur, biennii metas unius anni terminis coartamus, ut intra eum et gesta colligere et ea viris devotis epistularibus tradere et refutatorios libellos, si voluerint, offerre et litem in sacrum nostrum consistorium introducere cogantur: nulli licentia deneganda victrici parti, si voluerit, secundum quod iam constitutum est, et praemature causam inducere neque annali spatio expectato. <a 529 D. xv k.Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.63.5.3: Imperator Justinianus

Si tamen in sacro nostro consistorio lis exordium ceperit, etsi non fuerit in eodem die completa, tamen perpetuari eam concedimus, cum iniquum sit propter occupationes florentissimi ordinis, quas circa nostrae pietatis ministeria habere noscitur, causas hominum deperire. <a 529 D. xv k.Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.63.5.4: Imperator Justinianus

Illud etiam merito addendum huic legi censemus, ut si qui fatali die apud appellationis iudicem introductus, sive ex una parte sive cognitionaliter causae appellationis imponat exordium, deinde

relicta ea discedat et in desidia reliquum tempus permaneat et annale tempus post inchoatam litem praeterierit, victore neque sententiam ad effectum perducere valente propter litem iam inchoatam neque iam terminum accipere inveniente, cum appellatoris absentia eam finiri non facile concedit, huiusmodi iniquitatem amputantes (cum adversarius potest et minime praesente appellatore litem exercere, quia hoc speciale privilegium eius est, qui appellationi examinandae praesidet, posse ex una parte causam dirimere) iubemus eundem appellatorem, nisi observaverit iudicium et causam usque ad finem perregerit, sed per eum steterit, quominus omnia litis certamina impleantur, appellatione defraudari et sententiam contra eum latam in suo robore durare et ad effectum perducere, tamquam si ab initio minime fuerit provocatum: nisi ipse appellator evidentissime probationibus possit ostendere se quidem summa ope visum voluisse litem exercere, per iudicem autem stetisse vel aliam inexorabilem causam subsecutam, propter quam hoc facere minime valuit. tunc etenim aliud ei annale tempus indulgemus, quo effluente et lite minime finem accipiente cadere eum de appellatorio iuvamine disponimus, cum sit ei apertissima facultas et nostram adire maiestatem et tarditatem iudicis in querellam deducere et nostro beneficio perpotiri. <a 529 D. xv k.Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.63.5.5: Imperator Justinianus

Cui consentaneum est, ut et in sententiis omnium amplissimorum praefectorum praetorio ex divino oraculo retractandis eadem observatio, quae supra dicta est, post ingressum unius vel utriusque partis tam propter absentiam personarum quam propter statuta tempora teneat. <a 529 D. xv k.Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.63.5.6: Imperator Justinianus

Sin autem partes inter se scriptura interveniente paciscendum esse crediderint nemini parti licere ad provocationis auxilium pervenire vel ullum fatalem observare, eorum pactionem firmam esse censemus. legum etenim austeritatem in hoc casu volumus pactis litigantium mitigari. <a 529 D. xv k.Dec. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.7.64.0. Quando provocare necesse non est.

CJ.7.64.1: Imperator Alexander Severus

Datam sententiam dicitis, quam ideo vires non habere contenditis, quod contra res prius iudicatas, a quibus provocatum non est, lata sit. cuius rei probationem si promptam habetis, et citra provocationis adminiculum quod ita pronuntiatum est sententiae auctoritatem non obtinebit. * Alex. A. apollinario et aliis. * <a 222 pp. viii k. April. Alexandro A. cons.>

CJ.7.64.2pr.: Imperator Alexander Severus

Si, cum inter te et aviam defuncti quaestio de successione esset, iudex datus a praeside provinciae pronuntiavit potuisse defunctum et minorem quattuordecim annis testamentum facere ac per hoc aviam potiore esse, sententiam eius contra tam manifesti iuris formam datam nullas habere vires palam est et ideo in hac specie nec provocationis auxilium necessarium fuit. * Alex. A. capitoni. * <>

CJ.7.64.2.1: Imperator Alexander Severus

Quod si, cum de aetate quaereretur, implese defunctum quartum decimum annum ac per hoc iure factum testamentum pronuntiavit, nec provocasti aut post appellationem impletam causa destitisti, rem iudicatam retractare non debes. <>

CJ.7.64.3: Imperator Gordianus

Si, ut proponis, suspensa apud amplissimos iudices cognitione provocationis, quam te ob id interposuisse dicis, quod decurio nominatus esses, ad duumviratum vocatus es, manifestum est praeiudicium futurae notioni memoratorum iudicum fieri non potuisse. * Gord. A. ingenuo. * <>

CJ.7.64.4: Imperatores Valer., Gallien.

Cum magistratus datos iudices et unum ex his pronuntiasset proponas, non videtur appellandi necessitas fuisse, cum sententia iure non teneat. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. nob. c. Iuliano.
* <>

CJ.7.64.5: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Certa ratione et fine multare praesides possunt. quod si aliter et contra legis statutum modum provinciae praeses multam vobis inrogaverit, dubium non est id, quod contra ius gestum videtur, firmitatem non tenere et sine appellatione posse rescindi. * Carus Carinus et Numer. AAA. Domitiano. * <a 283 pp. id. Ian. Caro et Carino cons.>

CJ.7.64.6: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Cum non eo die, quo praeses provinciae praecepit, iudex ab eodem datus pronuntiaverit, sed ductis diebus alieniore tempore sententiam dedisse proponatur, ne ambages frustra interpositae provocationis ulterius negotium protrahant, praeses provinciae superstitiosa appellatione submota ex integro inter vos cognoscat. * Carus Carinus et Numer. AAA. Germano. * <>

CJ.7.64.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Venales sententias, quae in mercedem a corruptis iudicibus proferuntur, et citra interpositae provocationis auxilium iam pridem a divis principibus infirmas esse decretum est. * Diocl. et Maxim. AA. nicagorae. * <a 285 pp. k. Ian. Diocletiano A. et Aristobulo cons.>

CJ.7.64.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pater tuus, cum decurio creareris, non consensit et quindecim annos aetatis agis, aditus praeses provinciae, si inhabilem te ad obeundum decurionatus honorem esse perspexerit, quando huiusmodi aetati etiam praetermissa appellatione subveniatur, iniquam nominationem removebit. * Diocl. et Maxim. AA. Constantio. * <a xxx >

CJ.7.64.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Veteranis, qui in legione vel vexillatione militantes post vicesima stipendia honestam vel causariam missionem consecuti sunt, onerum et munerum personalium vacationem concessimus. huius autem indulgentiae nostrae tenore remunerantes fidam devotionem militum nostrorum etiam provocandi necessitatem remisimus. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufino. * <a xxx >

CJ.7.64.10pr.: Imperator Justinianus

Omnem honorem salvum iudicibus reservantes, si quando una pars quasi laesa per definitivam eorum sententiam provocatione usa fuerit, interdicimus alteri parti quae vicit pro hoc tantummodo, quod nihil capere pro sumptibus litis et detrimentis vel minus quam oportuerat iussa est, provocationem offerre, cum ipsam decisionem litis recte factam esse confiteatur: iudicibus scilicet sive florentissimis proceribus sacri nostri palatii sive his, quibus pro minore litium aestimatione consultationes delegantur, si perspexerint adiuvandum esse victorem sumptuum perceptione, etiam sine provocatione eius hoc statuentibus et iustam eorundem sumptuum quantitatem definientibus. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.7.64.10.1: Imperator Justinianus

Sed nec occasione consultationis introducendae victori provocare concedimus, cum et priscis legibus liceat ei et sine provocationis auxilio eandem consultationem differente suo adversario introducere et nos ei nihilo minus hoc permittimus, iniuriam ex supervacua provocatione iudicibus fieri prohibentes. <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.7.65.0. Quorum appellationes non recipiantur.

CJ.7.65.1: Imperator Antoninus

Eius, qui per contumaciam absens, cum ad agendam causam vocatus esset, condemnatus est negotio prius summatim perscrutato, appellatio recipi non potest. * Ant. A. Sabino. * <a 213 pp.

non. Iul. Antonino A. iiii et Balbino conss.>

CJ.7.65.2pr.: Imperator Constantius

Observare curabis, ne quis homicidarum veneficorum maleficorum adulterorum itemque eorum, qui manifestam violentiam commiserunt, argumentis convictus, testibus superatus, voce etiam propria vitium scelusque confessus audiatur appellans. * Constantius A. ad hieroclem. * <a 344 D. v id. Dec. Leontio et Sallustio conss.>

CJ.7.65.2.1: Imperator Constantius

Sicut enim haec ita observari disposuimus, ita aequum est testibus productis, instrumentis prolatis aliisque argumentis praestitis, si sententia contra eum lata sit et ipse, qui condemnatus est aut minime voce sua confessus sit aut formidine tormentorum tentus contra se aliquid dixerit, provocandi licentiam ei non denegari. <a 344 D. v id. Dec. Leontio et Sallustio conss.>

CJ.7.65.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Nulli officialium a sententia proprii iudicis provocatio tribuatur nisi in eo tantum negotio, quod ratione civili, super patrimonio forte, apud proprium iudicem inchoarit, scilicet ut in eo tantum negotio a sententia eius, cui paret iudici, quisquis velit officialis appellet, quod per procuratorem persequi iure tribuitur. * Valentin. et Valens AA. ad modestum pp. * <a 373 D. iiii id. Iun. cyzico Valentiniano et Valente AA. conss.>

CJ.7.65.4: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Abstinendum prorsus appellatione sancimus, quotiens fiscalis calculi satisfactio postulatur aut tributariae functionis sollemne munus exposcitur aut publici vel etiam privati, dummodo evidentis atque convicti redhibitio debiti flagitatur, ut necessario in contumacem vigor iudiciarius excitetur. * Valentin. et Valens et Grat. AAA. ad Olybrium pu. * <a 368 pp. Romae xv k. sept Valentiniano et Valente ii AA. conss.>

CJ.7.65.4a: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si clericus ante definitivam sententiam frustratoriae dilationis causa ad appellationis auxilium convolaverit, multam quinquaginta librarum argenti, quam contra huiusmodi appellatores sanctio generalis imponit, cogatur expendere. hoc autem non fisco nostro volumus accedere, sed pauperibus fideliter erogari. * Valentin. et Valens et Grat. AAA. ad claudium pu. * <a 369 D. viii id. Iul. Valentiniano np. et Victore conss.>

CJ.7.65.5pr.: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Ab executione appellari non posse satis et iure et constitutionibus cautum est, nisi forte exsecutor sententiae modum iudicationis excedat. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad Thalassium procons. Africae.* <a 378 D. iii k. Febr. treviris Valente vi et Valentiniano ii AA. conss.>

CJ.7.65.5.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

A quo si fuerit appellatum, executione suspensa decernendum putamus, ut, si res mobilis est, ad quam restituendam exsecutoris opera fuerit indulta, appellatione suscepta possessori res eadem detrahatur et idoneo collocetur reddenda ei parti, pro qua sacer cognitor iudicaverit. <a 378 D. iii k. Febr. treviris Valente vi et Valentiniano ii AA. conss.>

CJ.7.65.5.2: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Quod si de possessione vel de fundis executio concessa erit et eam suspenderit provocatio, fructus omnes, qui tempore interpositae provocationis capti vel postea nati erunt, in deposito collocentur, iure fundi penes eum qui appellaverit constituto. <a 378 D. iii k. Febr. treviris Valente vi et Valentiniano ii AA. conss.>

CJ.7.65.5.3: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Sciant autem se provocatores vel ab executione appellantes vel ab articulo, si eos perperam

intentionem cognitoris suspendisse claruerit, quinquaginta librarum argenti animadversione multandos. <a 378 D. iiii k. Febr. treviris Valente vi et Valentiniano ii AA. conss.>

CJ.7.65.6: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quisquis, ne voluntas diem functi testamento scripta reseretur, vel ne hi, quos scriptos patuerit heredes, in possessionem mittantur, ausus fuerit provocare interpositamque appellationem is cuius de ea re notio erit recipiendam esse crediderit, viginti librarum argenti multa et litigatorem, qui tam importune appellaverit, et iudicem, qui tam ignave coniventiam adhibuerit, involvat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hypatium pu. * <a 379 D. non. April. triveris Ausonio et Olybrio conss.>

CJ.7.65.7: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Arcadius

Ante sententiae tempus et ordinem eventus nec a discussore nec a rationali appellare liceat. * Grat. Valentin. et Arcad. AAA. ad pelagium com. rer. pri * <a 385 D. xv k. Mart. Mediolani Arcadio A. et Bautone conss.>

CJ.7.65.8: Imperatores Arcadius, Honorius

Et publicarum necessitatum et privati aerarii deposcit utilitas, ne commoda, quae domui nostrae debentur, callidis debitorum artibus differantur. quamobrem eorum appellatione reiecta, qui aperte manifesteque convicti sunt, hoc observari praecepti huius auctoritate censemus, ut ei, quem constiterit esse publicum debitorem, appellationis beneficium denegetur. * Arcad. et Honor. AA. apollodoro com. rer. privat. * <a 396 D. iiii id. Aug. Mediolani Arcadio iiii et Honorio iii AA. conss.>

CJ.7.66.0. Si pendente appellatione mors intervenerit.

CJ.7.66.1: Imperator Alexander Severus

Etiam post mortem eius qui appellavit necesse est heredibus eius vel reddi causas provocationis vel statutis adquiescere. * Alex. A. Iuliano. * <a 222 pp. vi k. Nov. Alexandro A. cons.>

CJ.7.66.2: Imperator Alexander Severus

Eius, qui requirendus adnotatus appellaverat et ante actam causam mortuus est, bona ad successorem pertinere parentibus meis placuit. * Alex. A. Marcellinae. * <a 222 pp. iiii non. Dec. Alexandro cons.>

CJ.7.66.3: Imperator Alexander Severus

Si is, qui adeptis bonis in exilium datus appellaverit ac pendente provocatione defunctus est, quamvis crimen in persona eius evanuerit, tamen causam bonorum agi oportet. nam multum interest, utrum capitalis poena inrogata bona quoque rei adimat, quo casu morte eius extincto crimine nulla quaestio superesse potest, an vero non ex damnatione capitis, sed speciali praesidis sententia bona auferantur: tunc enim subducto reo sola capitis causa perimitur bonorum remanente quaestione. * Alex. A. ulpio. * <a 228 pp. v id. Mart. modesto et Probo conss.>

CJ.7.66.4: Imperator Gordianus

Si pater tuus ad decurionatum devocatus appellationem interposuit eaque pendente concessit in fatum, Honoris eius quaestio morte finita est. * Gord. A. Alexandro. * <a 238 pp. prid. non. Oct. Pio et Pontiano conss.>

CJ.7.66.5: Imperator Gordianus

Quamvis ancilla, de cuius dominio disceptabatur et a rectore provinciae contra te iudicatum fuerat, in fatum concesserit, tamen cum appellationem super ea interpositam fuisse et in numero cognitionum pendere proponas, ea provocatio suo ordine propter peculium ancillae audiri debet. * Gord. A. Felici. * <a 238 pp. vii k. Dec. Pio et Pontiano conss.>

CJ.7.66.6: Imperator Constantinus

Si unus ex litigatoribus adhuc pendente appellatione defunctus sit, non residuum tantum

temporis heredes eius habent, sed etiam alios quattuor menses. sin autem ad deliberationem hereditatis certum tempus indulgetur, post elapsum eius idem tempus quattuor mensum numerabitur, ne ignorantes negotium vel etiam super adeunda hereditate dubitantes, priusquam aliquod commodum sentiant, damnis adfici compellantur. * Const. A. ad Bassum pu. * <a 321 D. xiii k. Iun. Sirmi Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.7.67.0. De his qui per metum iudicis non appellaverunt.

CJ.7.67.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si contra te iure pronuntiatum est nec appellationis imploratum auxilium, intellegis adquiescere te statutis oportere. in sacro enim comitatu nostro timere nihil potuisti. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. diophani. * <a 293 s. xv k. Iul. Philippopoli AA. cons.>

CJ.7.67.2pr.: Imperator Julianus

His, qui tempore competenti non appellant, redintegrandae audientiae facultas denegetur. omnes igitur, qui contra praefectos urbi, magistros officiorum, magistros militum seu proconsules seu comites orientis seu vicarios seu praefectos Augustales vel alium iudicem sub specie formidinis provocationem non arbitrantur interponendam, a revocanda lite pellantur. * Iul. A. Germaniano pp. * <a 362 emissa xv k. Iul. Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.7.67.2.1: Imperator Julianus

Qui vero vim sustinuerunt contestatione publice proposita, intra dies videlicet legitimos, quibus appellare licet, causas appellationis evidenti adfirmatione distinguant, ut hoc facto tamquam interposita appellatione isdem aequitatis adminicula tribuantur. <a 362 emissa xv k. Iul. Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.7.68.0. Si unus ex pluribus appellaverit.

CJ.7.68.1: Imperator Alexander Severus

Si iudici probatum fuerit unam eandemque condemnationem eorum quoque, quorum appellatio iusta pronuntiata est, fuisse nec diversitate factorum separationem accipere, emolumentum victoriae secundum ea quae constituta sunt ad te quoque pertinere non ignorabit. * Alex. A. Licinio. * <a 223 pp. xiii k. Sept. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.7.68.2: Imperator Alexander Severus

Si in una eademque causa unus appellaverit eiusque iusta appellatio pronuntiata est, ei quoque prodest qui non appellaverit. quod si aetatis auxilio unus contra sententiam restitutionem impetravit, maiori, qui suo iure non appellaverit, hoc rescriptum non prodest. * Alex. A. sereno. * <a 224 s. iii id. Sept. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.7.69.0. Si de momentaria possessione fuerit appellatum.

CJ.7.69.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Cum de possessione et eius momento causa dicatur, etsi appellatio interposita fuerit, tamen lata sententia sortiatur effectum. ita tamen possessionis reformationem fieri oportet, ut integra omnis proprietatis causa servetur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad Eusignium pp. * <a 386 D. xiiii k. Dec. Mediolano Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.7.70.0. Ne liceat in una eademque causa tertio provocare vel post duas sententias iudicum, quas definitio praefectorum roboraverit, eas retractare.

CJ.7.70.1: Imperator Justinianus

Si quis in quacumque lite iterum provocaverit, non licebit ei tertio in eadem lite super isdem capitulis provocatione uti vel sententias excellentissimorum praefectorum praetorio retractare: licentia danda litigatoribus arbitro dato ipsius audientiam qui eum dedit ante litis contestationem invocare et huiusmodi petitione minime provocationis vim obtinente. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iul. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.7.71.0. Qui bonis cedere possunt.

CJ.7.71.1: Imperator Alexander Severus

Qui bonis cesserint, nisi solidum creditor receperit, non sint liberati. in eo enim tantum hoc beneficium eis prodest, ne iudicati detrahantur in carcerem. * Alex. A. irenaeo. * <a 223 pp. x k. Dec. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.7.71.2: Imperator Philippous

Si quantitatem, quam (licet rei publicae) condemnatus debebas, inferre paratus es, frustra vereris, ne verbum bonorum cessionis temere a te prolatum privare te necdum distractis facultatibus iuris rationibus possit. * Philippo. A. et Philippo. c. abascanto. * <a 245 pp. xvi k. Febr. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.7.71.3: Imperatores Valer., Gallien.

Si pater tuus bonis cessit propter onera civilia, ipsius facultates oportet inquiri, non patrimonium, quod tibi emancipatae quaesitum dicis, inquietari. quod ut fiat, implorare aequitatem praesidis debes. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. nobilissimus c. lenillae. * <a 259 pp. xiii k. Dec. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.7.71.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Legis iuliae de bonis cedendis beneficium constitutionibus divorum nostrorum parentium ad provincias porrectum esse, ut cessio bonorum admittatur, notum est: non tamen creditoribus sua auctoritate dividere haec bona et iure domini tenere, sed venditionis remedio, quatenus substantia patitur, indemnitati suae consulere permissum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. chiloni. * < >

CJ.7.71.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum itaque contra iuris rationem res iure domini teneas eius qui bonis cessit creditorem te dicens, longi temporis praescriptione petitorum submoveri non posse manifestum est. quod si non bonis eum cecisset, sed res suas in solutum tibi dedisse monstretur, praeses provinciae poterit de proprietate tibi accommodare notionem. < >

CJ.7.71.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Propter honorem municipalem vel munus bonis cedentium invidiosam admitti cessionem minime convenit, sed his obnoxios pro modo substantiae fungi. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. myroni. * < >

CJ.7.71.6: Imperator Theodosius

In omni cessione bonorum ex qualibet causa facienda scrupulositate priorum legum explosa professio sola quaerenda est. idem dixit: * in omni cessione sufficit voluntatis sola professio. * Theodos. A. apud acta: dixit: * <a 386 d.K.Mai. Honorio np.Et Euodio cons.>

CJ.7.71.7: Imperator Justinianus

Cum et filii familias possint habere substantias, quae patribus adquiri vetitae sunt, nec non peculium vel castrense vel quod patre volente possident, quare cessio bonorum eis deneganda sit? cum, etsi nihil in suo censu hi qui in potestate sunt parentum habeant, tamen, ne patiantur iniuriam, debet bonorum cessio admitti. si enim et pater familias admittendus est propter iniuriarum timorem ad cessionis flebile veniens adiutorium, quare filiis familias utriusque sexus hoc ius denegamus? cum apertissimi iuris est et inter patres familias et alieno iuri subiectos, si quid postea eis pinguius accesserit, hoc iterum usque ad modum debiti posse a creditoribus legitimo modo avelli. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.7.71.8pr.: Imperator Justinianus

Cum solito more a nostra maiestate petitur, ut ad miserabilis cessionis bonorum homines veniant

auxilium et electio detur creditoribus vel quinquennale spatium eis indulgere vel bonorum accipere cessionem, salva eorum videlicet existimatione et omni corporali cruciatu semoto: quotidie dubitabatur, si quidam ex creditoribus voluerint quinquennales dare indutias, alii autem iam nunc cessionem accipere velint, qui audiendi sunt. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 - 532>

CJ.7.71.8.1: Imperator Justinianus

In tali itaque dubitatione minime putamus esse ambiguum, quod sentimus et quod humaniorem sententiam pro duriore elegimus. et sancimus, ut vel ex cumulo debiti vel ex numero creditorum causa iudicetur. <a 531 - 532>

CJ.7.71.8.2: Imperator Justinianus

Et si quidem unus creditor aliis omnibus gravior in summa debiti inveniatur, ut omnibus in unum coadunatis et debitis eorum computatis ipse alios antecellat, ipsius sententia obtineat, sive indulgere tempus sive cessionem accipere desiderat. <a 531 - 532>

CJ.7.71.8.3: Imperator Justinianus

Si vero plures quidem sint creditores, ex diversis autem quantitibus, et nunc amplior debiti cumulus minori summae praeferantur, sive par sive discrepans numerus est creditorum, cum non ex frequentissimo ordine feneratorum, sed ex quantitate debiti causa trutinatur. <a 531 - 532>

CJ.7.71.8.4: Imperator Justinianus

Pari autem quantitate debiti invenienda, dispari vero creditorum numero, tunc amplior pars creditorum obtineat, ut, quod pluribus placeat, hoc statueretur. <a 531 - 532>

CJ.7.71.8.5: Imperator Justinianus

Sin vero undique aequalitas emergat tam debiti quam numeri creditorum, tunc eos anteponi, qui ad humaniorem declinant sententiam non cessionem exigentes, sed indutias. <a 531 - 532>

CJ.7.71.8.6: Imperator Justinianus

Nulla quidem differentia inter hypothecarios et alios creditores quantum ad hanc electionem observanda: in rebus autem officio iudicis partiendis suam vim singulis creditoribus habentibus, quam eis legum praestabit regula. <a 531 - 532>

CJ.7.71.8.7: Imperator Justinianus

Nulla praescriptio creditorum cuidam ex quinquennii dilatione circa temporalem praescriptionem generando. <a 531 - 532>

CJ.7.72.0. De bonis auctoritate iudicis possidendis seu venumdandis et de separationibus.

CJ.7.72.1: Imperator Antoninus

In bonis mortui potiore esse causam legatariorum, qui eum utpote heredem convenire potuerunt, quam eorum, quibus ipse legavit, manifestum est, cum prius legatum quasi aes alienum exigitur, legatum autem a mortuo relictum post debiti detraktionem inducitur. * Ant. A. Atticae. * <a xxx >

CJ.7.72.2: Imperator Gordianus

Est iurisdictionis tenor promptissimus indemnitasque remedium edicto praetoris creditoribus hereditariis demonstratum, ut, quotiens separationem bonorum postulant, causa cognita impetrent. praeoptabis igitur convenientem desiderii tui fructum, si te non heredum fidem secutum, sed ex necessitate ad iudicium eos provocare demonstraveris. * Gord. A. aristonii. * <a xxx >

CJ.7.72.3: Imperator Gordianus

Ex contractu, qui cessionem rerum antecessit, debitorem contra iuris rationem conveniens, cum eum aequitas auxilio exceptionis muniat ac tunc demum iteratam possis desiderare conventionem, cum tantum postea quaesiit, quod praesidem ad eius rei licentiam debeat promovere. * Gord. A. claudiana. * <a xxx >

CJ.7.72.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Incivile est, quod postulas, ut unus ex chirographariis creditoribus debitoris bona compellatur suscipere, satis ceteris eius creditoribus facturus. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. clearchianae. * <a 293 >

CJ.7.72.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si bona debitoris tui vacare constet et haec a fisco non agnoscantur, in possessionem eorum mitti te a competenti iudice recte postulabis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. abydonio. * <a 293 xvii k. Ian. AA. cons.>

CJ.7.72.6pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pro debito creditores addici sibi bona debitoris non iure postulant. unde si quidem debitoris tui ceteri creditores pignori res acceperunt, potiores eos quam te chirographarium creditorem haberi non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Agathemero. * <>

CJ.7.72.6.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si specialiter vel generaliter nemini probentur obligatae ac sine successore communis debitor vel heres eius decessit, non dominii rerum vindicatione, sed possessione bonorum itemque venditione aequali portione pro rata debiti quantitate omnibus creditoribus consuli potest. <>

CJ.7.72.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si uxor tua pro triente patruo suo heres extitit nec ab eo quicquam exigere prohibita est, debitum a coheredibus pro besse petere non prohibetur, cum ultra eam portionem qua successit actio non confundatur. sin autem coheredes solvendo non sint, separatio postulata nullum ei damnum fieri patiatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. domno. * <a 294 D. k. Dec. cc. cons.>

CJ.7.72.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In possessionem rei servandae uxor defuncti vel alii creditores missi dominium ex hac causa tenentes adipisci minime possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. aelidae. * <a 294 sub die vi k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.7.72.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum proponas eum contra quem supplicas ex administratione tibi negotiorum obligatum, hunc secundum iuris rationem adito rectore provinciae potes convenire. nam si ad circumscriptionem tui iuris latitat nec defendatur et eum tuum esse debitorem constat, ad exemplum edicti bonorum eius possessionem poteris impetrare: tempore autem transacto etiam venditionem eorum a competenti iudice postulare non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio gerontio. * <a 299 D. xiiii k. Sept. Diocletiano vii et Maximiano vi AA. cons.>

CJ.7.72.10pr.: Imperator Justinianus

Cum apud veteres quaestionem ortam invenimus super pecuniis debitis, pro quibus hypothecae non sunt constitutae, propter res ad debitorem pertinentes, dum is severiores creditores formidans sese celaverit, et illi de rebus ad eum pertinentibus competentia ingrediantur iudicia postulentque in possessionem rerum sese transmitti, si etiam alii creditores, quibus obnoxius esse videtur, possint quandam habere communionem in rerum possessione: huiusmodi dubitationem amputantes censemus per praesentem generalem divinam constitutionem, ut, si non omnes huiusmodi debita praetendentes, sed ex his certi ab iudiciali sententia in possessionem rerum mittantur, non solum hi, sed etiam alii omnes talia debita praetendentes eadem commoditate potiantur et possint cum prioribus rerum detentatoribus communionem habere in rebus, de quibus (sicut superius declaratur) prolata fuit sententia. quid enim iustius est, quam omnes, qui ad res debitoris mitti debent, esse participes huiusmodi commoditatis? * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno

secundo.>

CJ.7.72.10.1: Imperator Justinianus

Ut autem non in perpetuum aliorum negligentia illi, qui pro suis debitis alacriores creditoribus aliis ostenduntur fuisse, praegraventur, rectum nobis esse videtur tunc communionem habere in possessionem rerum alios creditores, qui non hoc peregissee noscuntur, cum praesentes quidem in una eademque degentes provincia, in qua et possessores rerum commorantur, intra duorum annorum spatia, absentes autem intra quadriennium creditoribus possessionem antelato modo detinentibus suum debitum certum faciant et expensas secundum quantitatem debitorum persolvant eis, qui sententias consecuti sunt, per sacramentum manifestandas eorum, qui eas adipiscendae gratia possessionis rerum sustinuerunt, quia et secundum debita satis eis fieri explorati iuris est. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.7.72.10.1a: Imperator Justinianus

Post completum autem memoratum tempus nullam eis esse licentiam eos qui possessionem adepti sunt molestare vel quibusdam damnis adficere: actiones autem, quas ex legibus sibi competere putaverint, contra suos exercere debitorum. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.7.72.10.2: Imperator Justinianus

Sin autem hi qui detinent possessiones vel ex sententia iudicis res vendiderint vel alio quocumque legitimo modo omne ius, quod in isdem rebus habere noscuntur, in alias personas post definitum a nobis tempus transtulerint et certas pecunias acceperint, quidquid superfluum inventum fuerit vel amplius quam eis debetur, hoc modis omnibus necesse est eos praesentibus tabulariis signare et in cimeliarchio sanctae ecclesiae illius civitatis, in qua huiusmodi contractus celebratur, deponere: attestazione videlicet prius per memoratos tabularios conscribenda, Praesente etiam eo qui res vendiderit vel in alias personas transtulerit, ut per eam manifestetur tam quantitas pecuniarum, quae pro venditione rerum vel translatione praestitae sunt, quam earum, quae superfluae post dissolutum debitum inveniuntur, ut, si quis postea creditor apparuerit et debiti cautionem ostenderit, possit ex his satis sibi facere, prius scilicet rectore provinciae sine aliquo damno causae faciente examinationem et non concedente nec viros reverentissimos oeconomos vel cimeliarcham sanctae ecclesiae, in qua pecuniae deponuntur, aliquod detrimentum vel dispendium sustinere, per suam autem interlocutionem creditorem praecipiente secundum modum debiti ex depositis pecuniis suum accipere debitum. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.7.72.10.3: Imperator Justinianus

Ut autem non liceat creditori in venditione vel translatione rerum dolum vel aliquam machinationem vel circumscriptionem facere, iubemus attestazione super hoc celebranda apud defensorem locorum gestis intervenientibus insinuari, sive tantum ex pretio, quantum debetur, sive plus sive minus colligitur, et praesentibus non tantum, sicut dictum est, tabulariis, sed etiam viro reverentissimo cimeliarcha, apud quem, si ita contigerit, superfluae pecuniae signatae deponendae sunt, iusiurandum sacrosanctis evangeliiis propositis venditorem vel translatores rerum praestare, quod neque per gratiam emptoris vel eius, ad quem res iure cessionis transferuntur, nec dolo aliquo interveniente minorem iusto rerum pretio quantitatem acceperit, sed eam, quam re vera cum omni studio potuerit invenire. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.7.73.0. De privilegio fisci.

CJ.7.73.1: Imperator Antoninus

Bona mariti tui si ob reliqua administrationis primipili a fisco occupata sunt, res, quas tuas esse liquido probaveris, ab aliis separatae tibi restituuntur. * Ant. A. eutropiae. * <a xxx >

CJ.7.73.2: Imperator Antoninus

Quamvis ex causa dotis vir quondam tuus tibi sit condemnatus, tamen si prius, quam res eius tibi obligarentur, cum fisco contraxit, ius fisci causam tuam praevenit. quod si post bonorum eius obligationem rationibus meis coepit esse obligatus, in eius bona cessat privilegium fisci. * Ant. A. Valerianae. * <a 213 pp. xiiii k. Nov. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.7.73.3: Imperator Antoninus

Si, cum pecuniam pro marito solveres, neque ius fisci in te transferri impetrasti neque pignoris causa domum vel aliud quid ab eo accepisti, habes personalem actionem nec potes praeferrere fisci rationibus, a quo dicis ei vectigal denuo locatum esse, cum eo pacto universa, quae habet habitusve eo tempore, quo ad conductionem accessit, pignoris iure fisco teneantur. salva igitur indemnitate fisci debitorem tuum pro pecunia, quam pro eo fisco solvisti, more solito convenire non prohiberis. * Ant. A. Iulianae. * <a 213 pp. iii k. Ian. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.7.73.4: Imperator Antoninus

Si debitor, cuius fundum fuisse et ipse confiteris, prius eum distraxit, quam fisco aliquid debuit, inquietandum te non esse procurator meus cognoscet. nam etsi postea debitor extitit, non ideo tamen ea, quae de dominio eius excesserunt, pignoris iure fisco potuerunt obligari. * Ant. A. quinto. * <a 215 pp. iii k. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.7.73.5: Imperator Alexander Severus

Pecunia, quam creditor a debitore suo recepit, si postea ex iusta causa fisco restituenda erit, sine usuris debetur, quia non fenus contractum, sed suum recuperatum extraordinario iure aufertur. * Alex. A. magnae. * <a 225 pp. xv k. Iun. Fusco et Dextro cons.>

CJ.7.73.6: Imperator Gordianus

Cum patrem tuum fisci debitorem fuisse demonstrares eumque nubenti tibi possessionem dedisse adleges, procuratorem ius fisci exsequentem eam iure pignoris revocare potuisse intellegis. * Gord. A. severianae. * <a 240 pp. non. Iul. Sabino et Venusto cons.>

CJ.7.73.7: Imperatores Valer., Gallien.

Si in te ius fisci, cum reliqua debitoris, pro quo satisfaciebas, tibi competens iudex adscripsit et transtulit, ab his creditoribus, quibus fiscus potior habetur, res quas eo nomine tenes non possunt inquietari. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. Diodoro. * <a 259 pp. xv k. Iun. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.7.74.0. De privilegio dotis.

CJ.7.74.1: Imperatores Severus, Antoninus

Scire debes privilegium dotis, quo mulieres utuntur in actione de dote, ad heredes non transire. * Sev. et Ant. AA. Firmo. * <a 209 pp. k. Mai. Pompeiano et Avito cons.>

CJ.7.75.0. De revocandis his quae per fraudem alienata sunt.

CJ.7.75.1: Imperator Antoninus

Si heres post aditam hereditatem ad eum cui cessit corpora hereditaria transtulit, creditoribus permansit obligatus. si igitur in fraudem tuam id fecit, bonis eius excussis usitatis actionibus, si tibi negotium fuerit gestum, ea quae in fraudem alienata probabuntur revocabis. * Ant. A. Caesiae. * <a 213 pp. ii id. Oct. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.7.75.2: Imperator Alexander Severus

Si successione patris abstenta fuisti, ob ea quae in dotem data sunt convenire te creditores nequeunt, quibus pignerata in dotem data non docentur, nisi bonis defuncti non sufficientibus in fraudem creditorum dotem constitutam probabitur. * Alex. A. Symphorianae. * <a 232? pp. x k.

Iul. probo et maximo cons.>

CJ.7.75.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si paterna hereditate abstinuisti nec quicquam in fraudem creditorum ex bonis eius in te donationis iure transscriptum est, a privatis creditoribus praeses provinciae conveniri te non patietur. * Diocl. et Maxim. AA. Acyndino. * <a 290 pp. x k. Iul. ipsis iiii et iii AAA. cons.>

CJ.7.75.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filios debitoris ei succedentes velut in creditorum fraudem alienatorum facultatem revocandi non habere notissimi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. epagatho. * <a 293 subscripta x k. Mai. AA. cons.>

CJ.7.75.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ignoti iuris non est adversus eum, qui sententia condemnatus intra statutum tempus satis non fecit nec defenditur, bonis possessis itemque distractis per actionem in factum contra emptorem, qui sciens fraudem comparavit, et eum, qui ex lucrativo titulo possidet, scientiae mentione detracta creditoribus esse consultum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Crescentino. * <a 293 s. x k. Nov. AA. cons.>

CJ.7.75.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si actu sollemni praecedentem obligationem peremisti, perspicis adversus fraudatorem intra annum in quantum facere potest vel dolo malo fecit, quo minus possit, edicto perpetuo tantum actionem permitti. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Menandrae. * <a xxx >

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI CODEX

Liber Octavus

CJ.8.1.0. De interdictis.

CJ.8.2.0. Quorum bonorum.

CJ.8.3.0. Quod legatorum.

CJ.8.4.0. Unde vi.

CJ.8.5.0. Si per vim vel alio modo absentis perturbata sit possessio.

CJ.8.6.0. Uti possidetis.

CJ.8.7.0. De tabulis exhibendis.

CJ.8.8.0. De liberis exhibendis seu de ducendis et de homine libero exhibendo.

CJ.8.9.0. De precario et de salviano interdicto.

CJ.8.10.0. De aedificiis privatis.

CJ.8.11.0. De operibus publicis.

CJ.8.12.0. De ratiociniis operum publicorum et de patribus civitatum.

CJ.8.13.0. De pignoribus.

CJ.8.14.0. In quibus causis pignus tacite contrahitur.

CJ.8.15.0. Si aliena res pignori data sit.

CJ.8.16.0. Quae res pignori obligari possunt vel non et qualiter pignus contrahatur.

CJ.8.17.0. Qui potiores in pignore habeantur.

CJ.8.18.0. De his qui in priorum creditorum locum succedunt.

CJ.8.19.0. Si antiquior creditor pignus vendiderit.

CJ.8.20.0. Si communis res pignorata sit.

CJ.8.21.0. De praetorio pignore et ut in actionibus etiam debitorum missio praetorii pignoris procedat.

CJ.8.22.0. Si in in causa iudicati pignus captum sit.

CJ.8.23.0. Si pignus pignori datum sit.

CJ.8.24.0. De partu pignoris et omni causa.

CJ.8.25.0. De remissione pignoris.
CJ.8.26.0. Etiam ob chirographariam pecuniam pignus teneri.
CJ.8.27.0. De distractione pignorum.
CJ.8.28.0. Debitorem venditionem pignorum impedire non posse.
CJ.8.29.0. Si vendito pignore agatur.
CJ.8.30.0. De luitione pignoris. CJ.8.31.0. Si unus ex pluribus heredibus creditoris vel debitoris partem suam debiti solverit vel acceperit.
CJ.8.32.0. Si pignoris conventionem numeratio secuta non sit.
CJ.8.33.0. De iure domini impetrando.
CJ.8.34.0. De pactis pignorum et de commissoria lege in pignoribus rescindenda.
CJ.8.35.0. De exceptionibus sive praescriptionibus.
CJ.8.36.0. De litigiis.
CJ.8.37.0. De contrahenda et committenda stipulatione.
CJ.8.38.0. De inutilibus stipulationibus.
CJ.8.39.0. De duobus reis stipulandi et duobus reis promittendi.
CJ.8.40.0. De fideiussoribus et mandatoribus.
CJ.8.41.0. De novationibus et delegationibus.
CJ.8.42.0. De solutionibus et liberationibus.
CJ.8.43.0. De acceptilationibus.
CJ.8.44.0. De evictionibus.
CJ.8.45.0. Creditorem evictionem non debere.
CJ.8.46.0. De patria potestate.
CJ.8.47.0. De adoptionibus.
CJ.8.48.0. De emancipationibus liberorum.
CJ.8.49.0. De ingratilibus liberis.
CJ.8.50.0. De postliminio et de redemptis ab hostibus.
CJ.8.51.0. De infantibus expositis liberis et servis et de his qui sanguinolentos emptos vel nutriendos acceperunt.
CJ.8.52.0. Quae sit longa consuetudo.
CJ.8.53.0. De donationibus.
CJ.8.54.0. De donationibus quae sub modo vel condicione vel ex certo tempore conficiuntur.
CJ.8.55.0. De revocandis donationibus.
CJ.8.56.0. De mortis causa donationibus.
CJ.8.57.0. De infirmandis poenis caelibatus et orbitatis et decimariis sublatis.
CJ.8.58.0. De iure liberorum.

CJ.8.1.0. De interdictis.

CJ.8.1.1: Imperator Alexander Severus

Cum proponas radicibus arborum in vicina agathangeli area positis crescentibus fundamentis domus tuae periculum adferri, praeses ad exemplum interdictorum, quae in albo proposita habet: " si arbor in alienas aedes impendebit", item: " si arbor in alienum agrum impendebit", quibus ostenditur ne per arboris quidem occasionem vicino nocere oportere, rem ad suam aequitatem rediget. * Alex. A. apro evocato. * <a 224 pp. vii k. April. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.8.1.2: Imperatores Valer., Gallien.

Praeses provinciae in eum, qui eiusdem provinciae non est, nec ex interdicto potest cognoscere.

* Valer. et Gallien. AA. messiae. * <a 260 pp. vii k. Mai. Saeculare et Donato cons.>

CJ.8.1.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Incerti iuris non est orta proprietatis et possessionis lite prius possessionis decidi oportere quaestionem competentibus actionibus, ut ex hoc ordine facto de domini disceptatione probationes ab eo qui de possessione victus est exigantur. interdicta autem licet in extraordinariis iudiciis proprie locum non habent, tamen ad exemplum eorum res agitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Pompeiano. * <a 293 subscripta v k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.8.1.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis quodlibet interdictum efflagitet, ruptis veteribus ambagibus inter ipsa cognitionum auspicia rationem exprimere ac suas adlegationes iubeatur proponere. * Arcad. et Honor. AA. Aemiliano pu. * <a 406 D. xiii k. Aug. Constantinopoli Arcadio A. vi et Probo cons.>

CJ.8.2.0. Quorum bonorum.

CJ.8.2.1: Imperatores Severus, Antoninus

Hereditatem eius, quem patrem tuum fuisse dicis, petiturus iudicibus qui super ea re cognituri erunt de fide intentionis adlega. quamvis enim bonorum possessionem ut praeteritus agnovisti, tamen interdicto quorum bonorum non aliter possessor constitui poteris, quam si te defuncti filium esse et ad hereditatem vel bonorum possessionem admissum probaveris. * Sev. et Ant. AA. .To. * <a 197 pp. viii k. Ian. Laterano et Rufino cons.>

CJ.8.2.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ex edicto sororis patruelis intestato sine liberis defunctae recte petita bonorum possessione quaesisti successionem ac negotium integrum est, quae cum moreretur eius fuerunt, secundum edicti quorum bonorum tenorem ab his, qui pro herede vel pro possessore possident dolove malo fecerint, quo magis desierint possidere, tibi rector provinciae restitui efficiet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. marco. * <a 294 s. vi k. April. cc. cons.>

CJ.8.2.3pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Constat virum a bonis intestate uxoris superstitionibus consanguineis esse extraneum, cum prudentium omnium responsa et lex ipsa naturae successores eos faciat. * Arcad. et Honor. AA. petronio vic. * <a 395 D. vi k. Aug. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.8.2.3.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Ergo iubemus, ut omnibus frustrationibus amputatis per interdictum quorum bonorum in petitorem corpora transferantur, secundaria actione proprietatis non exclusa. <a 395 D. vi k. Aug. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.8.3.0. Quod legatorum.

CJ.8.3.1pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Hereditate scripto satis idonec lege falcidia, si exhausta legatis successio probetur, per quartae retentionem prospectum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. latinae. * <a 293 D. xvi k. Ian. AA. cons.>

CJ.8.3.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unde si legatarius vel fideicommissarius non consentiente patre tuo, quem adseveras testatori successisse et bonorum possessionem accepisse, relicta sibi legata vel fideicommissa detinuit, secundum sententiam interdicti, quod adversus legatarios scriptis heredibus propositum est, oblata satisfactione, quam praestari oportet, in possessione constitui, ut ita retentione competenti utaris, experiri potes. <a 293 D. xvi k. Ian. AA. cons.>

CJ.8.4.0. Unde vi.

CJ.8.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Recte possidenti ad defendendam possessionem, quam sine vitio tenebat, inculpatae tutelae moderatione illatam vim propulsare licet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodoro. * <a 290 pp. xv k. Dec. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.4.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Vi pulsos restituendos esse interdicti exemplo, si necdum annus excessit, certissimi iuris est, et heredes teneri in tantum, quantum ad eos pervenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 293 s. AA. cons.>

CJ.8.4.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Auctoritatem vobis rescripti nostri tenendae possessionis, quam vos per violentiam adeptas profiteremini, commodari nimis improbe postulatis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ulpiae et proclinae. * <a 294 s. viii id. April. cc. cons.>

CJ.8.4.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si de possessione vi deiectus es, eum et legis iuliae vis privatae reum postulare et ad instar interdicti unde vi convenire potes, quo reum causam omnem praestare, in qua fructus etiam, quos vetus possessor percipere potuit, non quos praedo percepit, venire non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. hygino. * <a 294 s. iiii id. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.4.5: Imperator Constantinus

Invasor locorum poena teneatur legitima, si tamen vi loca eundem invasisse constiterit. nam si per errorem aut incuriam domini loca ab aliis possessa sunt, sine poena possessio restitui debet. * Constant. A. ad tertullianum. * <a 330 D. vi k. Mart. Gallicano et Symmacho cons.>

CJ.8.4.6pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Meminerint cuncti, sive vulgato rescripto mansuetudinis nostrae sive sententia cuiuslibet iudicis utantur in causis, conveniendos dominos locorum esse aut, si forte defuerint, actores eorum ad insinuandas sententias procuratoresque quaerendos, ne inde iniuriarum nascatur occasio, unde iura nascuntur. quod si praecepta nostra implere neglexerint, omni negotio, de quo iurgare coeperant, privabuntur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Pancratio pu. * <a 382 D. prid. non. April. Antonio et Syagrio cons.>

CJ.8.4.6.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sin autem habito plerumque colludio curatores vel tutores minorum his rem debitam ea occasione pervadant, ut pupillis vel adultis iurgandi copia et fructus adimatur, his eatenus subvenimus, ut eosdem non atterat damno culpa temeritatis alienae, sed ilico quidem possessio ei a quo est ablata reddatur, curatores autem vel tutores aeterna deportatione punitos bonorum quoque publicatio persequatur. <a 382 D. prid. non. April. Antonio et Syagrio cons.>

CJ.8.4.7: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si quis in tantam furoris pervenit audaciam, ut possessionem rerum apud fiscum vel apud homines quoslibet constitutarum ante eventum iudicialis arbitrii violenter invaserit, dominus quidem constitutus possessionem quam abstulit restituat possessori et dominium eiusdem rei amittat: sin vero alienarum rerum possessionem invasit, non solum eam possidentibus reddat, verum etiam aestimationem earundem rerum restituere compellatur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad messianum com. rer. privat.* <a 389 D. xvii k. Iul. treviris Timasio et Promoto cons.>

CJ.8.4.8: Imperatores Arcadius, Honorius

Momentariae possessionis interdictum, quod non semper ad vim publicam pertinet vel privatam, mox audiri, interdum etiam sine inscriptione, meretur. * Arcad. et Honor. AA. pasiphilo. * <a 395 D. viii k. Ian. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.8.4.9: Imperator Zeno

Si quando vis iudicio fuerit patefacta, dein super rebus abreptis vel invasis vel damno tempore impetus quaestio proponatur, si non potuerit qui vim sustinuit quae perdidit singula comprobare, taxatione ab iudice facta pro personarum atque negotii qualitate, sacramento aestimationem

rerum quas perdidit manifestet nec ei liceat ultra taxationem ab iudice factam iurare: et quod huiusmodi iureiurando dato fuerit declaratum, iudicem condemnare oportet. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 477 D. id. Dec. Constantinopoli post consulatum armati vc.>

CJ.8.4.10pr.: Imperator Zeno

Non ab re est, quemadmodum possessionis alienae invasores tam vetus quam praesens sacra constitutio censuit puniendos, nec conductoribus et possessionis alienae detentoribus impune procedere, si locatoribus forte vel possessionem rerum suarum, quam apud alios precario modo esse concesserant, recuperare secundum leges volentibus, cum nulla sibimet cognita legibus adlegatio competeret, duxerint resistendum, et non protinus, id est non expectato iudiciorum ordine, alienam possessionem recte eam recuperantibus cedere patiantur. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 484 D. v k. April. Constantinopoli Theodorico cons.>

CJ.8.4.10.1: Imperator Zeno

Eos namque iubemus pro tanta suae iniquitatis impudentia, si cognitionis iudiciariae eventu fuerint condemnati, rei, cuius possessionem sponte restituere usque ad definitivam sententiam minime passi sunt, aestimationem victrici parti una cum ipsa re praebere compelli. <a 484 D. v k. April. Constantinopoli Theodorico cons.>

CJ.8.4.11pr.: Imperator Justinianus

Cum quaerebatur inter Illyricianam advocationem, quid fieri oporteret propter eos, qui vacuum possessionem absentium sine iudiciali sententia detinuerunt, quia veteres leges nec unde vi interdictum nec quod vi aut clam vel aliam quandam actionem ad recipiendam talem possessionem definiebant, violentia in ablatam possessionem minime praecedente, nisi domino tantummodo in rem actionem exercere permittentes: nos non concedentes aliquem alienas res vel possessiones per suam auctoritatem usurpare sancimus talem possessorem ut praedonem intellegi et generali iurisdictione ea teneri, quae pro restituenda possessione contra huiusmodi personas veteribus declarata est legibus. ridiculum etenim est dicere vel audire, quod per ignorantiam alienam rem aliquis quasi propriam occupaverit. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.4.11.1: Imperator Justinianus

Omnes autem scire debent, quod non suum est, hoc ad alios modis omnibus pertinere, cum talis dispositio in furti actione iam dudum veteribus legibus definita est dicentibus: si quis alienam rem adversus domini voluntatem attigerit, furti actione tenetur. <a 532 D. xv k. Nov.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.4.11.2: Imperator Justinianus

His videlicet, quae super recipienda possessione a nobis disposita sunt, locum habentibus, si non ex die, ex quo possessio detenta est, triginta annorum excesserunt curricula. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.5.0. Si per vim vel alio modo absentis perturbata sit possessio.

CJ.8.5.1pr.: Imperator Constantinus

Iudices absentium, qui cuiuslibet rei possessione privati sunt, suscipiant in iure personam et auctoritatis suae formidabile ministerium obiciant atque ita tueantur absentes, ut id solum diligenter inquirant, an eius, qui quolibet modo peregrinatur, possessio ablata est, quam propinquus vel parens vel proximus vel amicus vel colonus vel libertus seu servus quolibet titulo retinebat, nec eos, qui deiecti sunt absentium nomine possidentes, quia minime ipsis dictio causae mandata sit, ab experiunda re secludant, nec, si servi sint, eorum reiciant in iure personas, quia huiusmodi condicionis hominibus causas orare fas non sit: sed post elapsa quoque spatia recuperandae possessionis legibus praestituta litigium eis inferentibus largiri convenit, ut eos

momentariae perinde possessioni sine ulla cunctatione restituant, ac si reversus dominus litigasset. * Const. A. Severo. * <a 326 D. x k. Nov. Mediolani Constantino A. vii et Constantio c. con ss.>

CJ.8.5.1.1: Imperator Constantinus

Cui tamen quolibet tempore reverso actionem recuperandae possessionis indulgemus , quia fieri potest, ut restitutio propter servulos infideles vel neglegentes propinquos vel parentes vel proximos vel amicos et colonos vel libertos interea differatur. absentibus enim officere non debet tempus emensum, quod recuperandae possessioni legibus praestitutum est, sed reformato statu, qui per iniuriam sublatus est, omnia quae supererunt ad disceptationem litigii immutilata permaneant: iudicio servato iustis legitimisque personis, cum valde sufficiat possessionem tenentibus absentium nomine contra praesentium violentiam subveniri. <a 326 D. x k. Nov. Mediolani Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.8.5.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Nec imperiale responsum, quod supplicatio litigatoris obtinuit, nec interlocutio cognitoris ex quacumque parte innovare possessionis statum eo qui rem tenet absente permittitur, quia negotiorum merita partium adsertione panduntur. * Arcad. et Honor. AA. petronio vic. hispaniarum. * <a 397 D. xv k. Ian. Mediolano Caesario et Attico cons.>

CJ.8.6.0. Uti possidetis.

CJ.8.6.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Uti possidetis fundum de quo agitur, cum ab altero nec vi nec clam nec precario possidetis, rector provinciae vim fieri prohibebit ac satisfactionis vel transferendae possessionis edicti perpetui forma servata de proprietate cognoscet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Cyrillo. * <a 294 subscripta iii id. Oct. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.7.0. De tabulis exhibendis.

CJ.8.7.1: Imperatores Valer., Gallien.

Si in potestate patris fuerunt impuberes filii et vos eis estis substituti atque ita ad vos intra pubertatem illis decedentibus coepit hereditas pertinere, de exhibendis testamenti tabulis interdicto uti potestis. * Valer. et Gallien. AA. Germano. * <a 260 pp. vii k. Mai. saeculari et Donato cons.>

CJ.8.8.0. De liberis exhibendis seu de ducendis et de homine libero exhibendo.

CJ.8.8.1: Imperator Antoninus

Si, ut proponis, cum tua e potestatis esses, super rebus matris obtinuisti, potes eos qui tibi condemnati sunt convenire. quod si extitit, qui te filium et in sua potestate esse contendit, interdicto in eam rem proposito de fide intentionis eius quaeretur. * Ant. A. Iustino. * <a 212 pp. vi id. April. duobus aspris cons.>

CJ.8.8.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Adi praesidem provinciae ac postula filios tuos exhiberi. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Cyrillae. * <a 293 subscripta v id. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.8.8.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ad instar interdicti de exhibenda filia Philippi eum conveniendum putaveris, rector aditus provinciae suam vobis accomodabit notionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. euodiae. * <a 293 s. xii k. Dec. Nicomediae AA. cons.>

CJ.8.9.0. De precario et de salviano interdicto.

CJ.8.9.1: Imperator Gordianus

Si te non remittente pignus debitor tuus ea quae tibi obnoxia sunt venumdedit, integrum tibi ius est ea persequi, non interdicto salviano (id enim tantummodo adversus conductorem

debitoremve competit), sed serviana actione vel quae ad exemplum eius instituitur utilis adversus emptorem exercenda. * Gord. A. arisoni. * <a 238 pp. vi id. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.9.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Habitantis precario heredes ad restituendum habitaculum teneri contra eos interdicto proposito manifeste declaratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. fabricio. * <a 293 s. k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.8.10.0. De aedificiis privatis.

CJ.8.10.1: Imperatores Antoninus, verus

Et balneum, ut desideras, instruere et aedificium ei superponere potes, observata tamen forma, qua ceteri super balnea aedificare permittuntur, id est ut concamaratis superinstruas et ipsa concameres nec modum usitatum altitudinis excedas. * Ant. et Verus AA. tauro. * <a xxx pp. sine die et consule.>

CJ.8.10.2: Imperator Alexander Severus

Negotiandi causa aedificia demoliri et marmora detrahare edicto divi vespasiani et senatus consulto vetitum est. ceterum de alia domo in aliam transferre quaedam licere exceptum est: sed nec dominis ita transferre licet, ut integris aedificiis depositis publicus deformetur adspectus. * Alex. A. diogeni. * <a 222 pp. xi k. Ian. Alexandro A. cons.>

CJ.8.10.3: Imperator Alexander Severus

An in totum ex ruina domus licuerit non eandem faciem in civitate restituere, sed in hortum convertere, et an hoc consensu tunc magistratum non prohibentium, item vicinorum factum sit, praeses, probatis his quae in oppido frequenter in eodem genere controversiarum servata sunt, causa cognita statuet. * Alex. A. apro evocato. * <a 224 pp. vii k. April. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.8.10.4: Imperator Philippous

Si, ut proponis, socius aedificii ad refectionem eius sumptus conferre detractat, non necessarie extra ordinem tibi subveniri desideras. etenim si solus aedificaveris nec intra quattuor mensuum tempora cum centesimis nummus pro portione socii erogatus restitutus fuerit vel, quominus id fieret, per socium id stetisse constiterit, ius domini pro solido vindicare vel obtinere iuxta placitum antiquitus poteris. * Philippo. A. et Philippo. c. Victori. * <a 245 pp. iiii k. April. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.8.10.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si is, contra quem precem fundis, sciens prudensque soli partem ad te petinere, non quasi socius vel collega communis operis sollicitudine solidam balneorum extructionem ea mente, ut sumptus pro portione tua reciperet, adgressus est, sed totius loci dominium usurpare et collapsum balneum refabricare enisus est, cum aedificia quae alieno loco imponuntur solo cedant nec impensae his qui improbe id fecerint restitui debeant, antiquato divi Hadriani edicto praeses provinciae memor iuris publici in dirimenda disceptatione legum placita custodiet. * Diocl. et Maxim. AA. Octavio. * <a 290 pp. vi non. Oct. ipsis iiii etiii AA. cons.>

CJ.8.10.6pr.: Imperator Constantinus

Si quis post hanc legem civitate spoliata ornatum, hoc est marmora vel columnas, ad rura transtulerit, privetur ea possessione, quam ita ornaverit. * Const. A. helpidio agenti vicem pp. * <a 321 D. vi k. Iun. viminacii Crispo ii et Constantino ii cons.>

CJ.8.10.6.1: Imperator Constantinus

Si quis autem ex alia in aliam civitatem labentium parietum marmora vel columnas de propriis domibus in proprias transferre voluerit, quoniam utrobique(!) haec esse publicum decus est, licenter hoc faciat: data similiter facultate etiam de possessione ornatum huiusmodi ad

possessionem aliam transferendi, quamvis per muros vel etiam per mediam civitatem ea transferri necesse sit, ita ut ea solummodo quae illata fuerint civitatibus exportentur. <a 321 D. vi k. Iun. viminacii Crispo ii et Constantino ii cons.>

CJ.8.10.7: Imperator Julianus

Nemini columnas vel statuas cuiuscumque materiae ex alia eademque provincia vel auferre liceat vel movere. * Iul. A. ad avitianum vic. Africae. * <a 362. 363 D. vi k. Nov. Iuliano A. iiii et Sallustio cons.>

CJ.8.10.8pr.: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Singularum urbium curiales etiam inviti vel reparare intra civitates quas olim habuerint domus vel ex novo aedificare cogantur, illic semper muniis inservituri et auctori propriarum frequentiam civitatum. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad modestum pp. * <a 377 D. xiii k. Nov. Gratiano A. iiii et Merobaude cons.>

CJ.8.10.8.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Possessores vero, qui non erunt curiales, in urbibus, in quibus domus possident, easdem domos dirutas neglectasque reparent, iudicaria ad conservandum hoc praeceptum auctoritate retinendi. <a 377 D. xiii k. Nov. Gratiano A. iiii et Merobaude cons.>

CJ.8.10.9: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Si cui loci proprietas aedificandi iuxta publicas aedes animum dederit, quindecim pedum spatio interiecto inter publica ac privata aedificia ita sibi noverit fabricandum, ut tali intervallo et publicae aedes a periculo vindicentur et privatus aedificator velut perperam fabricato loco destructionis futurae quandoque non timeat detrimentum. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Aemiliano pu. * <a 406 D. xi k. Nov. Constantinopoli Arcadio vi et Probo cons.>

CJ.8.10.10: Imperatores Honorius, Theodosius

Per provincias Mesopotamiam osroenam euphratensem syriam secundam phoenicem libanensem ciliciam secundam utramque Armeniam utramque cappadociam pontum polemoniacum atque hellenopontum, ubi magis hoc desideratur, ceterasque provincias cunctis volentibus permittatur murali ambitu fundos proprios seu loca sui domini constituta vallare. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 420 D. iii non. Mai. Constantinopoli Theodosio A. viiii et Constantio iii cons.>

CJ.8.10.11pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Maeniana, quae Graece ezwstas appellant, sive olim constructa sive in posterum in provinciis construenda, nisi spatium inter se per decem pedes liberi aeris habuerint, modis omnibus detruncantur. * Honor. et Theodos. AA. Severino pp. * <a 423 D. iii non. Mai. Constantinopoli Theodosio A. viiii et Constantio iii cons.>

CJ.8.10.11.1: Imperatores Honorius, Theodosius

In his vero locis, in quibus aedificia privatorum horreis publicis videntur obiecta, obstructione maenianorum quindecim pedum intervalla servantur. <a 423 D. iii non. Mai. Constantinopoli Theodosio A. viiii et Constantio iii cons.>

CJ.8.10.11.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Quem intercapedinis modum aedificaturis quoque proponimus, ita ut, si quis intra definitum spatium, id est decem pedum mensuram, aedificare vel intra quindecim pedum maenianum possidere temptaverit, sciat non solum fabricam demoliendam, sed etiam ipsam domum fisco nostro adscribendam. <a 423 D. iii non. Mai. Constantinopoli Theodosio A. viiii et Constantio iii cons.>^CJ.8.10.12: Imp. Caesar Zeno pius victor triumphator semper maximus semper venerandus Augustus Adamantio pu.

Et litium pace frui et ab externis bellis liberari subditos cupientes praemonere eos semper in

animo habemus. quapropter et praesentem ferimus legem, quae satis docet, quomodo et tua magnificentia iuste suggesserit et nos prudenter definiamus ea quae solvunt difficultatem.

^CJ.8.10.12.1:

Et aliquantum recedentes ab usitatoribus in regenda re publica verbis utemur iis, quae vulgo notiora sunt, ut quicumque in legem inciderit, alio interprete ad usum suum non indigeat.

^CJ.8.10.12.1a:

Cognovimus igitur ex iis, quae a magnificentia tua ad nos relata sunt, divinam legem immortalis memoriae patris nostri Leonis, quam posuit de iis, qui in hac incluta urbe aedificare vellent, ambiguum esse videri in nonnullis partibus propter male interpretantium commenta, cum praecipiat, ut qui aedes suas renovant nequaquam veterem formam excedant, ne aedificantes lumina vel prospectum vicinorum contra priorem statum auferant, nec tamen addiderit, quid debeat obtinere, si aedificator ius habeat competens ipsi ex pacto vel stipulatione, quo antiquam formam si velit, mutare permittatur.

^CJ.8.10.12.1b:

Quamobrem sancimus, si pactum vel stipulatio aedificantem iuvet, licere ei secundum pacti vel stipulationis vim aedificare, etiamsi vicinos, quibus adversatur pactum inde laedere videatur.

^CJ.8.10.12.2:

Cum vero mea (eadem?) constitutio dicat eum qui aedificet inter suam et vicini domum etiam duodecim pedum spatium relinquere debere, et 'plus minusve' addat, quod summam sane obscuritatem inducit (ambiguum enim non est idoneum ad tollendam dubietatem), perspicue iubemus inter utramque domum intermedios esse duodecim pedes, qui incipiant a solo aedificii et pertineant usque ad summam altitudinem. eique, qui hoc in posterum observat, licere domum in quamcumque velit altitudinem tollere et fenestras aperire tam prospectivas quas dicunt quam luciferas secundum sacram legislationem, sive novam domum aedificare velit sive veterem renovare sive igne consumptam extruere.

^CJ.8.10.12.2a:

Neque tamen licere ex hoc spatio auferre vicini in mare prospectum directum nec impeditum ex quacumque aedium parte, quam vicinus habet stans intus in suis aedibus vel etiam sedens, non se detorquens, ut in obliquum despiciat et invito corpore in mare prospiciat.

^CJ.8.10.12.2b:

De hortis enim et arboribus neque in priore legislatione aliquid comprehensum est nec in praesente addetur: haud enim convenit eiusmodi servitutem locum habere.

^CJ.8.10.12.3:

Nemini autem qui domum aedificat, interiacente angiportu vel platea latiore duodecim pedibus, ea de causa liceat partem plateae vel angiporti occupare suoque aedificio attribuere. non enim ut ea quae rei publicae sunt laedantur et aedificantibus adsignentur, duodecim pedum spatium inter domos esse definivimus, sed ut ne sint angustiora inter domos spatia, et sicubi sit spatium quod statutum modum excedat, id servantes neque angustius fieri permittentes, ut civitati sua iura conserventur.

^CJ.8.10.12.3a:

Si vero vetus aedificium ex antiqua forma tale erat, ut duodecim pedibus angustius sit inter utrasque aedes spatium, non liceat praeter veterem formam vel extollere aedificium vel fenestras facere, nisi decem pedes in medio sint: tunc enim prospectivas quidem aedificator facere non poterit, quae antea non fuerint, ut dictum est, luciferas autem faciet sex pedibus altiores a solo, neque vero audeat falsum solum quod vocant in aedibus suis facere lucifera fenestra ad dictam sex pedum altitudinem aperta, et legem circumvenire.

^CJ.8.10.12.3b:

Hoc enim si liceat, rursum luciferae propter falsum solum prospectivarum vice fungentur et vicinum laedent. quod fieri prohibemus, nullo tamen modo auxilium, quod ex pactis vel stipulationibus competit, si quod eiusmodi omnino competat, auferentes.

^CJ.8.10.12.4:

Praeterea cum prior lex sanciat, ut liceat centum pedes in altum extollere domos igne antea consumptas, etiamsi circa maris prospectum alter laedatur, hanc quoque tollentes ambiguitatem iubemus hoc ipsum valere tam in combustis aedibus quam in iis quae reficiuntur et quae antea quidem non fuerunt, nunc autem extruuntur, nec non in iis, quae ab igne quidem nihil damni passae per vetustatem vel aliam causam ruinam traxerunt, ut in omni domo extruenda, [si] centum pedum sit intervallum a circumiacentibus locis, sine prohibitione aedificium fiat, quamvis ad alium pertinentis domus prospectus in mare corrumpatur.

^CJ.8.10.12.4a:

Cum vero e culinis solis prospicitur aut ex latrinis quae vocantur aut secessibus aut scalis aut meatibus ad transeundum solummodo utilibus aut ex iis, quae vulgo basternia vocant, liceat in mare prospectui officere, etiamsi intra centum pedes quis velit aedificare, dummodo duodecim pedes intermedii sint.

^CJ.8.10.12.4b:

Sancimus autem haec observari, quando nullum pactum intervenit, quod aedificare permittit: tunc enim et non observato intervallo iuxta pactum permittimus extollere aedificia, licet ii, qui contraxerunt vel in horum domos successerunt, circa maris prospectum laedantur, quandoquidem iura, quae ex pactis competunt, per generales leges tolli non convenit.

^CJ.8.10.12.5:

Item sancimus, ut solaria quae dicuntur post praesentem legem non ex solis lignis et asseribus fiant, sed romanensium quae vocantur specie aedificentur, decem autem pedum intervallum sit inter duo solaria invicem sibi opposita.

^CJ.8.10.12.5a:

Quod si propter loci angustiam fieri non possit, alterne solaria struantur.

^CJ.8.10.12.5b:

Si vero ipse angiportus non latior decem pedibus sit, ex neutra parte solaria sive maeniana facere praesumant.

^CJ.8.10.12.5c:

Et ea, quae secundum dictum modum facta sunt, iubemus quindecim pedum spatio a solo in altum distare et nullo pacto ad perpendicularum eorum columnas lapideas vel ligneas in solo poni vel muros substrui, ne aer sub solariis in altitudine ut dictum est positus obstruatur neve inde angustior fiat angiportus et publica via.

^CJ.8.10.12.5d:

Prohibemus etiam scalas fieri, quae a solo angiportus incipiant et ad solaria ducant, ut et ex firmiore structura et ex eo, quod solaria non adeo propinqua sibi sunt, leviora rarioraque accidant (quae numquam evenire contingat) faciliusque finiantur pericula, quae et urbi et domorum dominis ex incendiis imminet.

^CJ.8.10.12.5e:

Sin autem adversus legem nostram solarium fiat vel scala, non solum quod factum est excindetur, verum etiam aedium dominus decem librarum auri multam sustinebit et architectus aut ergolabus qui opus instituit alias decem libras auri dependet, et si opifex qui fabricavit ob paupertatem multari nequeat, verberibus caesus ex urbe expelletur.

^CJ.8.10.12.6:

Ad haec iubemus nemini licere plures deinceps columnas in publicis porticibus inde a Milio quod vocatur usque ad Capitolium occludere domibus ex asseribus solum constructis aliove modo inter medias columnas constitutis.

^CJ.8.10.12.6a:

Sed eiusmodi domus non excedere latitudinem sex pedum cum parietibus versus plateam, altitudinem veropedum septem: omnimodo autem per quattuor collumnas liberum aditum a porticibus ad plateam relinqui.

^CJ.8.10.12.6b:

Exornari etiam eiusmodi aedificia sive tabernas marmoribus extrinsecus, ut et decori sint urbi et oblectamento praetereuntibus.

^CJ.8.10.12.6c:

Quae vero in aliis urbis partibus inter columnas tabernae constituuntur, quemadmodum urbi conducere iudicaverit tua magnificentia quoad mensuram et modum, extrui sancimus: aequalitate videlicet omnibus servata, ne, quod aliis vicinis permittitur, aliis denegetur.

^CJ.8.10.12.7:

Illud etiam lege complectimur, ne probi homines calumniatorum fraudibus laedantur. multi enim invidia lites nulla iniuria accepta aedificare volentibus struentes morae ipsis auctores fiunt, ita ut, qui coeperat aedificare, deinde prohibitus opusque imperfectum relinquere coactus et in iudicium protractus pecuniam, ex qua extruere domum sperabat, in litem consumat, quodque omnium absurdissimum est, sententia victrix obtenta velut indissolubilibus vinculis irretiatur, dum is qui prohibuit opus obtentu appellationis fatales dies expectat et se impedimento operi fuisse cum vicini calamitate gaudet.

^CJ.8.10.12.7a:

Constituimus itaque, ut, si in huiusmodi causis appellatio adversus decreta cognitoris interposita sit, simulatque relatio sive forma scripta a iudice data fuerit, nec observato fatali liceat victori et victo una cum adversario vel soli in magnificentiae tuae tribunal ingredi et adversario solito more vocato, si absit, iudicis sententiam manifestam facere, ut omni dilatione praecisa legitimus finis causae imponatur neque, si hiems forte adsit vel appropinquet, dum longa expectant fatalium tempora, is, qui aedificare voluit et contra ius prohibitus est, intolerabilia damna sustineat.

^CJ.8.10.12.7b:

Simili modo, si quis in tali controversia provocare voluerit incusans ea, quae a tua magnificentia decreta sunt, confestim consultatio quae vocatur fiat, et tam ipsi quam victori more solito sententiam in sacro nostro palatio examinare liceat omni dilatione cessante.

^CJ.8.10.12.7c:

Noverint autem omnes, qui prohibere aedificantes praesumunt, victos se omnia quae obvenerint damna illis restitutos nec non materiarum pretium, quae intra litis tempora corruptae aut deteriores factae esse videbuntur: ii quoque, qui contra ius aedificare praesumpserint, si victi fuerint, damna resarcient ei, qui aedificare prohibuit et litem ea de re instituere coactus est.

^CJ.8.10.12.8:

Omnem vero huiusmodi litem solius iudicii tuae magnitudinis sententia diiudicari praecipimus, et neque alium quempiam magistratum illustrium talem causam audire neque aliquos eorum, qui de eiusmodi causa certant, militiae aut fori praescriptione uti, quo evitent iudicium aut non refundant damna, quae per sententiam gloriosissimi praefecti urbi vel dati ab eo iudicis praestare iussi fuerint: sed victum exactionem sustinere per officium tuae magnificentiae, nemine in hac re

fori praescriptione utente.

^CJ.8.10.12.9:

Provideat autem magnificentia tua, ne qui ergolaborum vel artificum opere inchoato imperfectum hoc relinquant, sed eum qui opus inchoaverit accepta mercede cogat opus perficere aut praestare damnum, quod inde aedificatori eveniat, et omnem noxam ex opere non perfecto oriundam: quod si pauper forte sit qui id deliquit, verberibus caedatur et urbe eiciatur.

^CJ.8.10.12.9a:

Nec vero alius eiusdem artis quod ab alio coeptum est perficere prohibeatur, quod contra aedificatores ausos fuisse ergolabos [vel] artifices cognovimus, cum neque ipsi finem imponerent eis quae fabricari coeperant neque ab aliis eadem opera consummari sinerent, sed intolerabile inde damnum iis inferre conarentur, qui domos extruere parant.

^CJ.8.10.12.9b:

Qui autem ab alio coeptum opus ideo absolvere recusat, quod alius inchoaverit et ipse simile cum illo qui opus dereliquit iudicium subeat.

CJ.8.10.13: Imperator Justinianus

Cum dubitabatur, utrum constitutio Zenonis divae memoriae ad adamantium praefectum urbis scripta, quae de servitutibus loquitur, localis est et huic florentissimae urbi dedicata et debent illius quidem iura in hac observari, antiqua vero, quae contraria sunt, locum habere in provinciis: indignum esse nostro tempore putantes aliud ius in hac regia civitate de huiusmodi observari, aliud apud nostros esse provinciales, sancimus eandem constitutionem in omnibus urbibus Romani imperii obtinere et secundum eius definitionem omnia procedere et, si quid ius ex ea lege innovatum est a vetere dispositione, et hoc in provinciis a praesidibus earum observari: ceteris videlicet omnibus, quae non per Zenonianam legem innovata sunt, sed veteribus legibus comprehensa, in sua firmitate in omni loco manentibus. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.10.14pr.: Imperator Justinianus

De operis novi nuntiatione quandam antiquis ortam fuisse dubitationem nostra cognovit tranquillitas, dicentibus, si quis denuntiationem ad inhibendum opus miserit, non posse eum post annum elapsam, ex quo denuntiatio missa est, iterum aedificationem prohibere. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.10.14.1: Imperator Justinianus

Quod dupliciter iniquum nobis esse videtur. sive etenim non recte opus prohibuerit, decet non per totum annum hoc impediri, sive recte denuntiationem emisit, etiam post annum licentiam habere aedificationem prohibere. <a 532 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.10.14.2: Imperator Justinianus

Talem igitur iniquitatem inhibentes sancimus, si quis denuntiationem emisit, in hac quidem regia urbe praefectum urbi festinare, in provincia vero rectorem eius, intra trium mensum spatium causam dirimere: sin vero aliquid fuerit quocumque modo ad decisionem ambiguitatis impedimentum, licentiam habere eum, qui aedificationem deproperat, opus de quo agitur efficere, prius fideiussore ab eo dato officio urbicariae praefecturae vel provinciali. ut, si non recte aedificaverit, omne opus, quod post denuntiationem fecerit, suis sumptibus destruet. sic enim et opera non per inanes denuntiationes prohibebuntur et recte denuntiantibus consuletur. <a 532 D. xii k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.11.0. De operibus publicis.

CJ.8.11.1: Imperatores Constantinus, Constans

Plurimi immunitates operum publicorum concessione iudicum adepti sunt: et ideo iubemus in posterum illicitas immunitates nullius esse momenti. * Constant. et Constans AA. ad Catullinum. * <a 338 D. vi k. Aug. Sirmi urso et Polemio cons.>

CJ.8.11.2: Imperatores Constantinus, Constans

Quae operibus publicis impensa constiterit, accepto ferri oportere cognoscas. * Const. et Constans AA. ad Marcellinum com. orientis. * <a 349 D. v non. Oct. Constantinopoli Limenio et Catullino cons.>

CJ.8.11.4: Imperator Julianus

Praetoria iudicum et domos publicas oportet publico iuri atque usui semper vindicari. * Iul. A. edicto praef. Aegypti. * <a 362 pp. iiii non. Dec. Antiochiae Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.8.11.5pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Intra urbem Romam veterem et novam nullus iudicum novum opus informet, quotiens serenitatis nostrae arbitria cessabunt, nisi ex suis pecuniis huiusmodi opus construere voluerit. * Valentin. et Valens AA. ad Symmachum pu. * <a 364 D. viii k. Iun. Philippo divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.8.11.5.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Ea tamen instaurandi, quae iam deformibus ruinis intercuisse dicuntur, universis licentiam damus. <a 364 D. viii k. Iun. Philippo divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.8.11.6: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Praescriptio temporis iuri publico non debet obsistere, sed nec rescripta quidem. atque ideo diruenda sunt omnia, quae per diversas urbes vel in foro vel in quocumque publico loco contra ornatum et commodum ac decoram faciem civitatis extracta noscuntur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Proculum. * <a 383 D. iii id. Iun. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.8.11.7: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ad portus et aquae ductus et murorum instauracionem sive extruccionem omnes certatim facta operarum collatione instare debent neque aliquis ab huiusmodi consortio dignitatis privilegiis excusari. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 384 D. xv k. Febr. Constantinopoli Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.8.11.8: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Omnes, quibus vel cura mandata fuerit operum publicorum vel pecunia ad extruccionem solito more credita, usque ad annos quindecim ab opere perfecto cum suis heredibus teneantur obnoxii, ita ut, si quid vitii in aedificatione intra praestitutum tempus provenerit, de eorum patrimonio (exceptis tamen his casibus, qui sunt fortuiti) reformetur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. et Arcad. A. Cynegio pp. * <a 385 D. iii non. Febr. Constantinopoli Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.8.11.9pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Si quando concessa a nobis licentia fuerit extruendi, id sublimis magnificentia tua sciat esse servandum, ut nulla domus inchoandae publicae fabricae gratia diruatur, nisi usque ad quinquaginta libras argenti pretii aestimatione taxabitur. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Aureliano pu. * <a 393 D. iii k. Mart. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.8.11.9.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

De aedificiis vero maioris pretii ad nostram scientiam referatur, ut, ubi amplior poscitur quantitas, imperialis extet auctoritas. <a 393 D. iii k. Mart. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.8.11.10: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Si qui iudices perfecto publicis pecuniis operi suum nomen sine nostri numinis mentione scripserint, maiestatis teneantur obnoxii. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 394 D. iii non. Iul. Constantinopoli Arcadio iii et Honorio ii AA. cons.>

CJ.8.11.11: Imperatores Arcadius, Honorius

Ne splendidissimae urbes vel oppida vetustate labantur, de reditibus fundorum iuris rei publicae tertiam partem reparationi publicorum moenium et thermarum subustioni deputamus. * Arcad. et Honor. AA. Eusebio com. sacrum larg. * <a 395 D. xi k. Iul. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.8.11.12: Imperatores Arcadius, Honorius

Omnes provinciarum rectores litteris moneantur, ut sciant ordines atque incolas urbium singularum muros vel novos debere facere vel veteres firmius renovare: scilicet hoc pacto impendiis ordinandis, ut adscriptio currat pro viribus singulorum, deinde adscribantur pro aestimatione futuri operis territoria civium, ne plus poscatur aliquid, quam necessitas imperaverit, neve minus, ne instans impediatur effectus: oportet namque per singula non sterilia iuga certa quaeque distribui, ut par cunctis praebendorum sumptuum necessitas imponatur: nemini excusatione vel alia praesumptione ab huiusmodi immunitate praebenda. * Arcad. et Honor. AA. Caesario pp. * <a 396 D. viii k. April. Arcadio iii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.8.11.13pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Nemo iudicum in id temeritatis erumpat, ut inconsulta pietate nostra novi aliquid operis existimet inchoandum, vel ex diversis operibus ornamenta aut marmora vel quamlibet speciem, quae fuisse in usu vel ornatu probabitur civitatis, eripere vel alio transferre sine iussu tuae sublimitatis audeat. etenim si quis contra fecerit, sex libris auri multabitur. * Arcad. et Honor. AA. Theodoro pp. * <a 398 D. k. Ian. Mediolani Honorio A. iii et Eutyachiano cons.>

CJ.8.11.13.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Similis etiam condemnatio ordines civitatum manebit, nisi ornamentum genitalis patriae decreti huius auctoritate defenderint. <a 398 D. k. Ian. Mediolani Honorio A. iii et Eutyachiano cons.>

CJ.8.11.13.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Horreorum autem vel stabulorum fabricas arbitrato proprio provinciarum iudices studio laudandae devotionis adripiant. <a 398 D. k. Ian. Mediolani Honorio A. iii et Eutyachiano cons.>

CJ.8.11.14: Imperatores Arcadius, Honorius

Aedificia, quae vulgo parapessia nuncupantur, vel si qua alia opera moenibus vel publicis operibus sociata cohaerent, ut ex his incendium vel insidias vicinitas reformidet aut angustentur spatia platearum vel minuatur porticibus latitudo, dirui ac prosterni praecipimus. * Arcad. et Honor. AA. Severo pu. * <a 398 D. v id. Oct. Constantinopoli Honorio A. iii et Eutyachiano cons.>

CJ.8.11.15: Imperatores Arcadius, Honorius

Si aliquando homines emergant, qui a nostra clementia opus publicum sibi praeberi postulaverint, non nisi diruta penitusque destructa et quae parum sunt in usu civitatum percipiant: intimandis huiusmodi rescriptis iudicio amplissimae tuae sedis. * Arcad. et Honor. AA. Eutyachiano pp. * <a 398 D. id. Dec. Honorio A. iii et Eutyachiano cons.>

CJ.8.11.16: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quando usus exegerit vel porticus vel quaslibet aedes aetatis senio seu fortuitis concussas casibus reparari, liceat etiam inconsulta clementia nostra cum reverentia sui imaginem deponere vel nostram vel retro principum, reportatamque post relecta aedificia loco proprio denuo collocare. * Arcad. et Honor. AA. et teodos. A. Aemiliano pu. * <a 406 D. v k. Iul.

Constantinopoli Arcadio A. vi et Probo cons.>

CJ.8.11.17: Imperatores Honorius, Theodosius

Quicumque locus in palatio huius urbis privatis aedificiis incommode occupatus est, is quam primum subrutis omnibus quae in eo sunt aedificiis palatio reformetur, quod privatorum non est parietibus coartandum (nam imperio magna ab universis secreta debentur), ut hi tantum locum habeant habitandi, quos legitimus maiestatis nostrae usus et rei publicae disciplina delegit: in futurum etiam universis ab huiusmodi usurpatione prohibendis. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pu. * <a 409 D. viii k. Mart. Constantinopoli Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.8.11.18pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Turres novi muri, qui ad munitionem splendidissimae urbis extractus est, completo opere praecipimus eorum usui deputari, per quorum terras idem murus studio ac provisione tuae magnitudinis ex nostrae serenitatis arbitrio celebratur. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 413 D. prid. non. April. Lucio vc. cons.>

CJ.8.11.18.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Eadem lege in perpetuum et condicione servanda, ut annis singulis hi vel ad quorum iura terrulae demigraverint, proprio sumptu eorum instaurationem sibimet intellegant procurandam, eorumque usu publico beneficio potientes curam reparationis ac sollicitudinem ad se non ambigant pertinere. <a 413 D. prid. non. April. Lucio vc. cons.>

CJ.8.11.18.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Ita enim et splendor operis et civitatis munitio cum privatorum usu et utilitate servabitur. <a 413 D. prid. non. April. Lucio vc. cons.>

CJ.8.11.19: Imperator Theodosius

Quia plurimae domus cum officinis suis in porticibus zeuxippi esse memorantur, reditus memoratorum locorum pro quantitate, quae placuit, ad praebenda luminaria et aedificia ac tecta reparanda regiae huius urbis lavacro sine aliqua iubemus excusatione conferri. * Theodos. A. Severino pu. * <a 424 D. v id. Ian. Victore vc. cons.>

CJ.8.11.20: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Qui sine auctoritate divini rescripti ad iudicium tuae celsitudinis destinandi angiportus integros vel partes suis domibus incluserint seu porticus usurparint, procul dubio iura pristina sacratissimae reddere civitati iubemus: multa auri quinquaginta librarum non defutura, si quis posthac in similem audaciam prodire temptaverit. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pu. * <a 439 D. k. Nov. Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.8.11.21pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Basilicam inauratam et marmoribus decoratam liberam in perpetuum manere neque alicuius imaginis pictarum cuiuslibet Honoris tabularum adumbratione fuscari iubemus, neque in aliqua parte eiusdem basilicae tabulato quicquam opere stationes ergasteriave constitui sancimus. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pu. * <a 440 D. xi k. Febr. Constantinopoli Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.8.11.21.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Illud quoque decernimus, ne in eam equos liceat intromitti vel nuptias celebrari. <a 440 D. xi k. Febr. Constantinopoli Valentiniano A. v et Anatolio cons.>

CJ.8.11.22: Imperator Leo

Nemini iudicium liceat in hac inclita urbe vel in provinciis nova opera inchoare, priusquam ea, quae coepta invenerit a decessore vel praedecessoribus suis, vetustate diruta aut desidia derelicta diligenti studio instantiaque compleverit, cum ex hoc plurimum laudis adquirat, si ea culta et

perfecta reddiderit, quae vetusta sunt et instaurationem requirunt quaeque ab aliis initiata et imperfecta resederant. * Leo A. Erythrio pp. * <a 472 D. ii k. Mart. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.8.11.23

<>

CJ.8.12.0. De ratiociniis operum publicorum et de patribus civitatum.

CJ.8.12.1pr.: Imperator Zeno

Iubemus provinciarum quidem rectores et singulae dioeceseos viros spectabiles iudices, id est praefectum Augustalem et comitem orientis et utrosque proconsules et vicarios una cum suis apparitoribus pro tenore generalium magnificae tuae sedis dispositionum discutiendis publicis operibus vel aquae ductibus, qui ex civilibus redditibus vel a quolibet spontanea munificentia facti sunt vel fuerint, modis omnibus abstinere, nec aliquid quolibet modo quolibet tempore in discutiendo civiles redditus vel facta opera vel quae fieri adsolent, unam siliquam sibi ex singulis erogandis solidis vindicando aut quodcumque lucrum captando, cum huiusmodi rebus habere commune, utpote patribus civitatum et curae eorum deputatis. * Zeno A. Arcadio pp. * <a 485-486?>

CJ.8.12.1.1: Imperator Zeno

Qui vero opus aliquod pro sua liberalitate se facturos promiserint, licet certum sit eos ex sola pollicitatione ad implendum suae munificentiae opus necessitate iuris teneri, nullam tamen eos vel heredes eorum super facto opere ratiocinium vel discussionem aut aliquam (utpote non in integrum promissa quantitate in id opus erogata vel inutiliter facto opere, aut alia qua ratione) quocumque modo quocumque tempore inquietudinem sustinere concedimus. <a 485-486?>

CJ.8.12.1.2: Imperator Zeno

Quod si vir clarissimus provinciae moderator vel eius officium redditus publicos vel opera publica contra vetitum discutiendo vel unam siliquam aut quodlibet ex isdem redditibus vel operibus vindicando sacratissimae nostrae legis praecepta transierint, quinque quidem officii primates exilio damnati perpetuo bona sua civitati quam laeserint non dubitent vindicanda, rector vero provinciae quinquaginta librarum auri ferietur dispendio: hac eadem poena spectabilibus quoque iudicibus, licet illustri dignitate fuerint decorati, et eorum officiis, sicut superius distinctum est, imminenda. <a 485-486?>

CJ.8.13.0. De pignoribus.

CJ.8.13.1: Imperatores Severus, Antoninus

Debitor, qui pignoribus profitetur se creditoribus cedere, nihilo magis liberabitur. * Sev. et Ant. AA. Timotheo. * <a 194 pp. v k. Mart. Severo A. ii et Albino cons.>

CJ.8.13.2pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Quamvis constet specialiter quaedam et universa bona generaliter adversarium tuum pignori accepisse et aequale ius in omnibus habere, iurisdictio tamen temperanda est. * Sev. et Ant. AA. Lucio. * <a 204 pp. ii k. Iun. Cilone et Libone cons.>

CJ.8.13.2.1: Imperatores Severus, Antoninus

Ideoque si certum est posse eum ex his, quae nominatim ei pignori obligata sunt, universum redigere debitum, ea, quae postea ex isdem bonis pignori accepisti, interim non auferri praeses iubebit. <a 204 pp. ii k. Iun. Cilone et Libone cons.>

CJ.8.13.3: Imperatores Severus, Antoninus

Creditores, qui non reddita sibi pecunia conventionis legem ingressi possessionem adipisci debent. * Sev. et Ant. AA. Maximo. * <a 205 pp. k. mai Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.8.13.4: Imperatores Severus, Antoninus

Cum te pecuniam accepisse et agros tuos obligasse fateris, non habet rationem, quod quereris vi te coactum pignori dare. si igitur recipere vis rem tuam, solve creditori pecuniam debitam. * Sev. et Ant. AA. bellio. * <a 208 D. iii k. Iun. Antonino A. iii et Geta iii cons.>

CJ.8.13.5: Imperator Antoninus

Praeses provinciae vir clarissimus ius pignoris tui exsequentem te audiet. nec tibi oberit sententia adversus debitorem tuum dicta, si eum colluisse cum adversario suo aut, ut dicis, non causa cognita, sed praescriptione superatum esse constiterit. * Ant. A. Domitio. * <a 212 pp. id. Mai. Romae duobus aspris cons.>

CJ.8.13.6: Imperator Antoninus

In summa debiti computabitur etiam id, quod propter possessiones pignori datas ad collationem viarum muniendarum vel quod aliud necessarium obsequium praestitisse creditorem constiterit. * Ant. A. quinto. * <a 213 pp. iii k. Aug. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.8.13.7: Imperator Gordianus

Usucapio pignoris conventionem non extinguit. * Gord. A. Marciano. * <a 238 pp. non. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.13.8: Imperator Gordianus

Quamvis personali actione expertus adversus reum vel fideiussores seu mandatores eius feceris condemnationem, pignoris tamen adhuc habes persecutionem. * Gord. A. festo. * <a 239 pp. id. Mart. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.13.9: Imperator Gordianus

Si dominium eius possessionis, quae cum pignori data esset, a debitrice donatu ad te translatum est, eamque postea creditor vel eius heredes detinere coeperunt, vindica eam, praeside provinciae curante, ut, fructuum deducta ratione residuoque a te oblato si fuerit satisfactum, ea possessio tibi reddatur. * Gord. A. Attico. * <a 239 pp. iii k. Oct. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.13.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Debitorum praesentes prius denuntiationibus conveniendi sunt. igitur si conventi debito satis non fecerint, persequenti tibi pignora seu hypothecas, quas instrumento specialiter comprehensas esse dicis, competentibus actionibus rector provinciae auctoritatis suae auxilium impertire non dubitabit. * Diocl. et Maxim. AA. Alexandro. * <a 290 D. xviii k. Febr. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.13.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nominatori pignori capere sine praesidis auctoritate res nominati non licet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. euphrosyno. * <a 293 s. iii k. Mart. AA. cons.>

CJ.8.13.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si uxor tua pro pecunia quam accepit mutuo res proprias obligavit pignori eique tu successisti, licet in instrumentum eius facti testimonium collatum non sit, soluto debito creditorem de his tibi reddendis sollemni iure conveni. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eusebio. * <a 293 s. v k. April. AA. cons.>

CJ.8.13.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum dominam non minorem viginti et quinque annis ea quae obligaverat tibi iure domini possidere permisisset et in solutum dedisset precibus significes, dominae contractus et voluntas ad firmitatem tibi sufficit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. matronae. * <a 293 s. iii k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.8.13.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Distractis a debitore pignoribus creditores in potestate habere, utrumne personali obligatos sibi, an pignora possidentes in rem actione convenire velint, non est incerti iuris. * Diocl. et Maxim.

AA. et cc. appiano. * <a 293 s. k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.8.13.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Debitorem neque vendentem neque donatem neque legantem vel per fideicommissum relinquentem posse deteriorem facere creditoris condicionem certissimum est. unde si tibi obligatam rem probare posse confidis, pignora persequi debes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Basilidae. * <a 293 s. v non. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.8.13.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Etsi frater tuus non suam, sed ad te pertinentem pecuniam mutuam suo nomine dedit ac pignus accepit, tamen tibi pignoris obligationem quaerere non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. heraidi. * <a 293 s. iiii id. mai Hadrianopoli AA. cons.>

CJ.8.13.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quamvis ea pecunia, quam a te mutuo frater tuus accepit, comparavit praedium, tamen nisi specialiter vel generaliter hoc obligavit, tuae pecuniae numeratio in causam pignoris non deduxit. sane personali actione debitum apud praesidem petere non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pontiae. * <a 293 s. xv k. Iun. AA. cons.>

CJ.8.13.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pignoris vel hypothecae persecutio in rem est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Euodio. * <a 293 s. k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.8.13.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut vim maiorem pignorum creditor praestare necesse non habet, ita dolum et culpam, sed et custodiam exhibere cogitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. maximo. * <a 293 s. xvii k. Ian. AA. cons.>

CJ.8.13.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Creditor ad petitionem urgeri iure minime potest. quapropter eo, quod vos heredibus euodiani debere confiditis, oblato et, si nolint accipere, consignato atque deposito de reddendo pignore hos praesidali notione convenite. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandro. * <a 294 pp. xviii k. Febr. cc. cons.>

CJ.8.13.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Res obligatas exteris debito soluto liberando datum petere, non earum dominium adipisci potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. vito. * <a 294 s. iii k. Nov. retiariae cc. cons.>

CJ.8.13.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Secundus creditor offerendo priori debitum confirmat sibi pignus et a debitore sortem eiusque tantum usuras, quae fuissent praestandae, non etiam usurarum usuras accipit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antiochiano. * <a 294 s. iii id. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.13.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Maior annis viginti quinque pignoris conventionem remissa, cum hoc solum pactum vel iurisdictio secundum ipsius voluntatem tueatur, persequi non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. macedonio. * <a 294 s. xvii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.13.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Persecutione pignoris omissa debitores actione personali convenire creditor urgeri non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. marco. * <a 294 s. xv k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.13.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Servo, qui fuerat pignori obligatus, defuncto debiti permanet integra petitio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dracontio. * <a 294 s. vii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.13.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tibi notarium pignoris titulo debitor tuus obligavit, eum, a quo mancipium abreptum proponis,

apud rectorem provinciae conveni. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Mauricio. * <a 294 s. vi k. Ian. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.13.27pr.: Imperator Justinianus

Super hypothecis, quas argenti distractores vel metaxarii vel alii quarumcumque specierum negotiatores pecunias sibi credentibus dare solent, hoc specialiter super amputanda omni machinatione sancimus, ut, si post huiusmodi contractum liberis suis vel alio modo cognatis quamcumque militiam idem negotiatores adquisierint, ea tamen vendi vel ad heredes sub certa definitione transmitti potest, liceat creditoribus eorum, etiam non probantibus ex pecuniis eorundem negotiatorum liberos eorum vel cognatos militasse (dum tamen contrarium non probetur alios e suo patrimonio dedisse pecunias), creditum ab his qui militarunt exigere vel tantum eos efflagitare, quanti vendi eadem militia possit. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.8.13.27.1: Imperator Justinianus

Quod ita obtinere sancimus, et si extraneis quibusdam idem negotiatores de suis pecuniis huiusmodi militiam adquisisse probentur, ut, quod generaliter in ipsis debitoribus militantibus talem militiam, quae vendi vel ad heredes transmitti potest, permissum est, ut liceat creditoribus et adhuc viventium debitorum iure hypothecae vindicare militias, nisi satis sibi fiat, et post mortem eorum exigere, quod pro isdem militiis pro tenore communis militantium placiti vel divinae sanctionis tale praestantis beneficium dari solet, hoc in negotiatorum personis, licet ipsi militantes minime debito obnoxii sint, integrum creditoribus eorum servetur. <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.8.13.27.2: Imperator Justinianus

Quod scilicet in futuris militiis, non etiam in his, quas liberi vel cognati eorundem negotiatorum vel extranei pecuniis eorum meruerunt, tenere sancimus. <a 528 D. k. Iun. dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.8.14.0. In quibus causis pignus tacite contrahitur.

CJ.8.14.1: Imperator Antoninus

Universa bona eorum qui censentur vice pignorum tributis obligata sunt. * Ant. A. sperato. * <a 213 pp. k. Iun. Antonino A. iiiii et Balbino cons.>

CJ.8.14.2: Imperator Antoninus

Certum est eius qui cum fisco contrahit bona veluti pignoris titulo obligari, quamvis specialiter id non exprimitur. * Ant. A. proculo. * <a 214 D. vi k. Mart. Messala et Sabino cons.>

CJ.8.14.3: Imperator Alexander Severus

Quamvis fructus pignori datorum praediorum, etsi id aperte non sit expressum, et ipsi pignori credantur tacita pactione esse, praedia tamen, quae emuntur ex fructuum pretio, ad eandem causam venire nulli prudentium placuit. * Alex. A. pars ex rescripto.* <a 223 pp. id. Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.14.4: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Satis notum est et idem constitutum bona earum in dotem data, quae nuptae sunt his qui primipili sarcinam subeunt, obnoxia necessitati ei teneri: verum certo ordine, ut scilicet tunc demum ad hoc mulieris patrimonium periculum respiciat, si universis viri ac nominatorum facultatibus exhaustis nihil residuum inveniatur. * Carus Carinus et Numer. AAA. * <a 283 D. v id. Aug. Caro et Carino AA. cons.>

CJ.8.14.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si non in inductis et illatis in fundum, quae pignoris teneri causa placuerat, mancipia fuissent nec haec specialiter obligata monstrentur, rector provinciae ea restitui iubebit. nec enim praetextu

debiti pensionum restitutionem horum morari potest, cum, si quid sibi deberi domina fundi ex pensionibus vel quacumque ratione probare possit, huius solutionem sollemniter fieri conveniat.

* Diocl. et Maxim. AA. et cc. corinthiae. * <a 294 subscr. xii k. Febr. cc. cons.>

CJ.8.14.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si mater legitima liberorum tutela suscepta ad secundas contra sacramentum praestitum adspiraverit nuptias, antequam ei tutorem alium fecerit ordinari eique quod debetur ex ratione tutelae gestae persolverit, mariti quoque eius praeteritae tutelae ratiociniis bona iure pignoris tenebuntur obnoxia. * Theodos. et Valentin. AA. ad florentium pp. * <a 439 D. vi id. Iul.

Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.8.14.7: Imperator Justinianus

Sancimus de invecitis a conductore rebus et illatis, quae domino pro pensionibus tacite obligantur, non solum in utraque Roma et territorio earum hoc ius locum habere, sed etiam in nostris provinciis. tali enim iusta praesumptione etiam omnes nostros provinciales perpotiri desideramus. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.15.0. Si aliena res pignori data sit.

CJ.8.15.1: Imperatores Severus, Antoninus

Procurator citra domini voluntatem domum pignori frustra dedit. si tamen pecuniam creditoris in rem domini versam constabit, non inutilis erit exceptio dumtaxat quod numeratum est exsolvi desideranti. * Sev. et Ant. AA. carpo. * <a 194 pp. xi k. Nov. Severo A. ii et Albino cons.>

CJ.8.15.2: Imperatores Severus, Antoninus

Si probaveris praesidi hortos de quibus agebatur tuos esse, intellegis obligari eos creditori ab alio non potuisse, si non sciens hoc agi in fraudem creditoris ignorantis dissimulasti. * Sev. et Ant. AA. latinae. * <a 205 pp. prid. id. Oct. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.8.15.3: Imperator Antoninus

Curator adulti vel tutor pupilli propriam rem mobilem eius, cuius negotia tuetur, pignoris iure obligare non potest, nisi in rem eius pecuniam mutuam accipiat. * Ant. A. Marciae. * <a 212 pp. vi k. Febr. duobus aspris cons.>

CJ.8.15.4: Imperator Alexander Severus

Nec si maior annis viginti quinque fuisset filius tuus, qui in potestate tua erat, te invito rem tuam obligare potuit. * Alex. A. Secundo. * <a 223 pp. v k. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.15.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum res, quae necdum in bonis debitoris est, pignori data ab eo postea in bonis eius esse incipiat, ordinariam quidem actionem super pignore non competere manifestum est, sed tamen aequitatem facere, ut facile utilis persecutio exemplo pignoratitiae daretur. * Diocl. et Maxim. AA. Eutycho. * <a 286 pp. xiii k. Iun. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.8.15.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quae praedium in filios a se titulo donationis translatum creditori suo dat pignori, se magis contrario pignoratitio obligavit iudicio, quam quicquam dominis nocet, cum serviana etiam actio declarat evidenter iure pignoris teneri non posse, nisi quae obligantis in bonis fuerint, et per aliam alienam rem invito domino pignori obligari non posse certissimum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zosimo. * <a 293 s. v id. Iul. Philippopoli AA. cons.>

CJ.8.15.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in rem suam accepta pecunia mutua tutor mancipium tuum pignori dedit nec huic post perfectam aetatem consensum accommodasti, pignori res obligari non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. corneliae. * <a 293 s. vi k. Ian. AA. cons.>

CJ.8.15.8: Imperatores Honorius, Theodosius

Nexum non facit praediorum nisi persona, quae iure potuit obligare. per servum aut procuratorem colonum vel actorem seu conductorem praeiudicium possessioni invito vel inscio domino imponi non posse et iure et legum auctoritatibus decantatur. * Honor. et Theodos. AA. Iohanni pp. * <a 422 D. id. Iul. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.8.16.0. Quae res pignori obligari possunt vel non et qualiter pignus contrahatur.

CJ.8.16.1: Imperatores Severus, Antoninus

Alumnos tuos et ceteras res, quas neminem credibile est pignori specialiter daturum fuisse, generali pacti conventionem, quae de bonis tuis facta est, in causam pignoris non fuisse rationis est. * Sev. et Ant. AA. Optato. * <a 197 pp. xii k. April. Laterano et Rufino cons.>

CJ.8.16.2: Imperatores Severus, Antoninus

Cum constet pignus consensu contrahi, non dubitamus eum, qui emptiones agrorum suorum pignori posuit, de ipsis agris obligandis cogitasse. * Sev. et Ant. AA. rogato. * <a 207 pp. v k. Iul. apro et maximo cons.>

CJ.8.16.3: Imperator Antoninus

Si monumento corpus filiae tuae intulisti, religiosum id fecisti: quo facto obligari a quoquam prohibente iuris religione non posse in dubium non venit. * Ant. A. restituto. * <a 215 pp. iii k. April. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.8.16.4: Imperator Alexander Severus

Nomen quoque debitoris pignerari et generaliter et specialiter posse pridem placuit. quare si debitor is satis non facit, cui tu credidisti, ille, cuius nomen tibi pignori datum est, nisi ei cui debuit solvit nondum certior a te de obligatione tua factus, utilibus actionibus satis tibi facere usque ad id, quod tibi deberi a creditore eius probaveris, compelletur, quatenus tamen ipse debet. * Alex. A. evocato.* <a 225 pp. prid. k. Mart. Fusco et Dextro cons.>

CJ.8.16.5: Imperator Alexander Severus

Spem eorum praemiorum, quae pro coronis athleticis pensanda sunt, privata pactione pignerare minime admittendum est: et ideo nec si generale pactum de omnibus bonis pignori obligandis intervenerit, tenet. * Alex. A. Septimio. * <a 233 pp. iii k. Mai. Maximo ii et Paterno cons.>

CJ.8.16.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui filios vestros vel liberos homines pro pecunia quam vobis credebatur pignoris titulo accepit, dissimulatione iuris se circumvenit, cum sit manifestum obligationem pignoris non consistere nisi in his, quae quis de bonis suis facit obnoxia. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufo. * <a 293 s. k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.8.16.7pr.: Imperator Constantinus

Executores a quocumque iudice dati ad exigenda debita ea, quae civiliter poscuntur, servos aratores aut boves aratorios aut instrumentum aratorium pignoris causa de possessionibus abstrahunt, ex quo tributorum illatio retardatur. * Const. A. ad universos provinciales. * <a 315 D. iii non. Iun. Sirmi Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.8.16.7.1: Imperator Constantinus

Si quis igitur intercessor aut creditor vel praefectus pagi vel vici vel decurio in hac re fuerit detectus, aestimando a iudice supplicio subiugetur. <a 315 D. iii non. Iun. Sirmi Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.8.16.8: Imperatores Honorius, Theodosius

Pignorum gratia aliquid quod ad culturam agri pertinet auferri non convenit. * Honor. et Theodos. AA. probo com. sacr. larg. * <a 414 D. iii id. Iun. constante et Constantio cons.>

CJ.8.16.9pr.: Imperator Justinianus

Si quis in cuiuscumque contractus instrumento ea verba posuerit: " fide et periculo rerum ad me pertinentium" vel " per earum exactionem satisfieri tibi permitto", sufficere ea verba ad rerum tam earum quas in praesenti debitor habet quam futurarum hypothecam, nec ex prioribus sanctionibus minus habere speciali hypothecae memoria videri, cum sit iustum voluntates contrahentium magis quam verborum conceptionem inspicere. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.8.16.9.1: Imperator Justinianus

Super qua generali hypotheca illud quoque ad conservandam contrahentium voluntatem sancimus, ut et, si " res suas" supponere debitor dixerit, non adiecto" tam praesentes quam futuras", ius tamen generalis hypothecae etiam ad futuras res producat. <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.8.17.0. Qui potiores in pignore habeantur.

CJ.8.17.1: Imperatores Severus, Antoninus

Qui pignus secundo loco accepit, ita ius suum confirmare potest, si priori creditori debitam pecuniam solverit aut, cum obtulisset isque accipere nolisset, eam obsignavit et deposuit nec in usus suos convertit. * Sev. et Ant. AA. Secundo. * <a 197 pp. k. Febr. Laterano et Rufino cons.>

CJ.8.17.2: Imperator Antoninus

Si decreto praetoris, qui de fideicommisso ius dixit, in possessionem fundi hereditarii fideicommissi condicionalis servandi gratia prius inducti estis, quam adversarius vester in causa iudicati eiusdem fundi pignus occupavit iussu eius, qui iure sententiam exsequebatur, tempore potiores estis. nam cum de pignore utraque pars contendat, praevalet iure, qui praevenit tempore. * Ant. A. chresto. * <a 212 pp. v id. Mai. duobus aspris cons.>

CJ.8.17.3: Imperator Antoninus

Si fundum pignori accepisti, antequam rei publicae obligaretur, sicut prior es tempore, ita potior iure. * Ant. A. varo. * <a 213 pp. v id. Oct. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.8.17.4: Imperator Antoninus

Cum rem publicam heliopolitanorum propter emolumentum sententiae in rerum tam heredis quam hereditiarum possessionem missam esse proponas, intellegis, quamvis pater tuus cum sossiano contraxerit, tamen, si personali actione eum habuit obligatum, praeponi rem publicam iure pignoris, quae ex auctoritate eius qui iubere potuit servandi iudicati causa occupavit. * Ant. A. Silvano. * <a 215 pp. v id. Dec. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.8.17.5: Imperator Alexander Severus

Prior quidem creditor compelli non potest tibi, qui posteriore loco pignus accepisti, debitum offerre: sed si tu ei omne quod debetur solveris, pignoris tui causa firmabitur. * Alex. A. Septimio. * <a 233 pp. iii k. Mai. Maximo ii et Paterno cons.>

CJ.8.17.6: Imperatores Valer., Gallien.

Si generaliter bona sint obligata et postea res alii specialiter pignori dentur, quoniam ex generali obligatione potior habetur creditor qui ante contraxit, si ab illo tu comparasti, non oportet te ab eo qui postea credidit inquietari. * Valer. et Gallien. AA. Philoxeno. * <a 260 pp. prid. id. Mai. Saeculare ii et Donato cons.>

CJ.8.17.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet isdem pignoribus multis creditoribus diversis temporibus datis priores habeantur potiores, tamen eum, cuius pecunia praedium comparatum probatur, quod ei pignori esse specialiter statim convenit, omnibus anteferri iuris auctoritate declaratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iuliano. * <a 293 subscripta xvii k. Febr. AA. cons.>

CJ.8.17.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Diversis temporibus eadem re duobus iure pignoris obligata eum, qui prior data mutua pecunia pignus accepit, potioem haberi certi ac manifesti iuris est, nec alias secundum distrahendi potestatem huius pignoris consequi, nisi superiori creditori debita fuerit soluta quantitas. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. fabricio. * <a 293 s. prid. k. mai Heracliae AA. cons.>

CJ.8.17.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eos qui acceperunt pignora, cum in rem habeant actionem, privilegiis omnibus, quae personalibus actionibus competunt, praeferrere constitit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Asclepiodoto. * <a 294 s. iiii non. Dec. cc. cons.>

CJ.8.17.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum tibi pro dote quam acceperat res maritus obligavit, eo mortuo hi, quibus easdem pignori dederat, non offerentes debitum nulla possunt persequi ratione. nam chirographarios creditores nec in rem nec in personam eos, qui debitori non probantur successisse, ulla ratione convenire posse manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. polydeuca. * <a 294 pp. non. Dec. cc. cons.>

CJ.8.17.11pr.: Imperator Leo

Scripturas, quae saepe adsolent a quibusdam secrete fieri, intervenientibus amicis nec ne, transigendi vel paciscendi seu fenerandi vel societatis coeundae gratia seu de aliis quibuscumque causis vel contractibus conficiuntur, quae idiochira Graece appellantur, sive tota series eorum manu contrahentium vel notarii aut alterius cuiuslibet scripta fuerit, ipsorum tamen habeant subscriptiones, sive testibus adhibitis sive non, licet condicionales sint, quos vulgo tabularios appellant, sive non, quasi publice scriptas, si personalis actio exerceatur, s uum robur habere decernimus. * Leo A. Erythrio pp. * <a 472 D. k. Iul. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.8.17.11.1: Imperator Leo

Sin autem ius pignoris vel hypothecae ex huiusmodi instrumentis vindicare quis sibi contenderit, eum qui instrumentis publice confectis nititur praeponi, etiamsi posterior dies his contineatur, nisi forte probatae atque integrae opinionis trium vel amplius virorum subscriptiones isdem idiochiris contineantur: tunc enim quasi publice confecta accipiuntur. <a 472 D. k. Iul.

Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.8.17.12pr.: Imperator Justinianus

Adsidiis aditionibus mulierum inquietati sumus, per quas suas dotes deperditas esse lugebant et ab anterioribus creditoribus substantias maritorum detentas. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. >

CJ.8.17.12.1: Imperator Justinianus

Nos itaque ad antiquas leges perspeximus in personalibus actionibus rei uxoriae actioni, quam in praesenti sustulimus, magnam praerogativam praestantes, ut contra omnes paene personales actiones habeat privilegia et creditores alios antecedit, licet fuerant anteriores. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. >

CJ.8.17.12.2: Imperator Justinianus

Et haec cum in personalibus statuerant actionibus, si hypothecam respiciebant, ilico iustitiae vigorem relaxabant et senioribus hypothecis novas mulieris hypothecas, si habebat actiones, expellebant, nec ad fragilitatem muliebrem respicientes nec quod et corpore et substantia et omni vita sua marito fungitur, cum paene mulieribus tota substantia in dote constituta est. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. >

CJ.8.17.12.3: Imperator Justinianus

Oportebat enim disponi maritos creditoribus suis ex sua substantia satisfacere, non dote muliebri,

quam ad suos victus suasque alimonias mulier possidet, vel a semet ipsa data vel pro ea ab alio. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. >

CJ.8.17.12.4: Imperator Justinianus

(1) ad haec omnia respicientes et reminiscentes, quod et alias duas constitutiones fecimus pro dotibus mulieribus subvenientes, et omnia in unum colligentes sancimus ex stipulatu actionem, quam mulieribus iam pro dote instituendam dedimus cuique etiam tacitam donavimus inesse hypothecam, potiora iura contra omnes habere mariti creditores. licet anterioris sint temporis privilegio vallati. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. >

CJ.8.17.12.5: Imperator Justinianus

Cum enim in personalibus actionibus secundum quod diximus tali privilegio utebatur res uxoria, quapropter non et in hypothecam hoc mulieri et nunc indulgemus beneficium, licet res dotales vel ex his aliae comparatae non extent, sed quocumque modo vel dissipatae vel consumptae sunt, si tamen re ipsa fuerint parti mariti datae? quis enim eas non miseretur propter obsequia, quae maritis praestant, propter partus periculum et ipsam liberorum creationem, pro qua multa nostris legibus inventa sunt privilegia? <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. >

CJ.8.17.12.6: Imperator Justinianus

Ideo quod antiquitas quidem dare incepit, ad effectum autem non pertulit, nos pleno legis articulo consumavimus et, sive liberos habet mulier sive ab initio non habuit sive progenitos amisit, hoc ei privilegium indulgemus. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. >

CJ.8.17.12.7: Imperator Justinianus

Exceptis videlicet contra novercas anterioris matrimonii filiis, quibus pro dote matris suae iam quidem dedimus hypothecas contra paternas res vel eius creditores, in praesenti autem similem praerogativam servamus, ne, quod posteriori datum est uxori, hoc anteriori denegetur, sed sic maneat eis ius incorruptum, quasi adhuc vivente matre eorum: duabus enim dotibus ab eadem substantia debitae es tempore praerogativam manere volumus. <a 531 D. v k. Dec.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. >

CJ.8.17.12.8: Imperator Justinianus

(2) haec autem tantum ad dotem sancimus, non ad ante nuptias donationem, quam suo tempore servire disponimus et habere inter creditores sui temporis ordinem. non enim pro lucro fovemus mulieres, sed ne damnum patiantur suisque rebus defraudentur curamus. <a 531 D. v k. Dec.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. >

CJ.8.17.12.9: Imperator Justinianus

(3) quam legem ex praesenti tempore locum habere sancimus et non retrorsus referimus. <a 531 D. v k. Dec. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. >

CJ.8.18.0. De his qui in priorum creditorum locum succedunt.

CJ.8.18.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Non omnimodo succedunt in locum hypothecarii creditoris hi, quorum pecunia ad creditorem transit. hoc enim tunc observatur, cum is, qui pecuniam postea dat, sub hoc pacto credat, ut idem pignus ei obligetur et in locum eius succedat. * Sev. et Ant. AA. Marcellinae. * <a 209 pp. id. Iul. Pompeiano et Avito cons.>

CJ.8.18.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Quod cum in tua persona factum non sit (iudicatum est enim te pignora non accepisse), frustra putas tibi auxilio opus esse constitutionis nostrae ad eam rem pertinentis. <a 209 pp. id. Iul.

Pompeiano et Avito conss.>

CJ.8.18.2pr.: Imperator Antoninus

Cum pro parte, in cuius potestate non eras, pecuniam fisco intuleris, et iure privilegio eius successisti et eius locum cui pecuniam numerasti consecutus es, nec hi creditores patris tui, qui personalem habuerunt actionem vel cum eo postea sub pignoribus contraxerunt, pignora tua te ignorante distrahendo iuri tuo aliquid derogaverunt. * Ant. A. Felici. * <a 216 pp. k. Oct. Romae Sabino ii et Anullino conss.>

CJ.8.18.2.1: Imperator Antoninus

Unde intellegis, si quid tuo nomine te absente ab actoribus tuis solutum est, ut indebitum numeratum restitui pignoraque tibi nexa persequi te posse. <a 216 pp. k. Oct. Romae Sabino ii et Anullino conss.>

CJ.8.18.3: Imperator Alexander Severus

Si potiores creditores pecunia tua dimissi sunt, quibus obligata fuit possessio, quam emisse te dicis, ita ut pretium perveniret ad eosdem priores creditores, in ius eorum successisti et contra eos, qui infirmiores illis fuerunt, iusta defensione te tueri potes. * Alex. A. Valenti. * <a 224 pp. k. Febr. Iuliano et Crispino conss.>

CJ.8.18.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si prior res publica contraxit fundusque ei est obligatus, tibi secundo creditori offerendi pecuniam potestas est, ut succedas etiam in ius rei publicae. * Diocl. et Maxim. AA. carphophoro. * <a 286 pp. xv k. Iun. Maximo ii et Aquilino conss.>

CJ.8.19.0. Si antiquior creditor pignus vendiderit.

CJ.8.19.1pr.: Imperator Alexander Severus

Si vendidit is qui ante pignus accepit, persecutio tibi hypothecaria superesse non potest. * Alex. A. athenioni. * <a 230 pp. v id. Mai. agricola et clemente conss.>

CJ.8.19.1.1: Imperator Alexander Severus

Cum autem debitor ipsi priori creditori eadem pignora in solutum dederit vel vendiderit, non magis tibi persecutio adempta est, quam si aliis easdem res debitor venumdedisset: sed ita persequens res obligatas audieris, si, quod eidem possessori propter praecedentis contractus auctoritatem debitum est, obtuleris. <a 230 pp. v id. Mai. agricola et clemente conss.>

CJ.8.19.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Obligata pignoris iure creditore recte distrahente post debitor emptori pretium offerens vel creditori quod debuit evincere non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. endemiae. * <a 293 s. xvi k. Ian. AA. conss.>

CJ.8.19.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quominus creditor, qui ante pignus accepit, distrahat, non offerendo secundus priori debitum interpellare non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. theophilo. * <a 294 D. vi k. April. cc. conss.>

CJ.8.20.0. Si communis res pignorata sit.

CJ.8.20.1: Imperator Antoninus

Frater tuus, sicut vobis invitis portionem vobis competentem obligare non potuit, ita suam dando obligationem creditori quaesiit. unde intellegis nullum praeiudicium dominio vestro contractum eius facere potuisse. * Ant. A. venusto. * <a 214 accepta xiiii k. Dec. messalla et Sabino conss.>

CJ.8.21.0. De praetorio pignore et ut in actionibus etiam debitorum missio praetorii pignoris procedat.

CJ.8.21.1: Imperator Justinianus

Si praetorium pignus quicumque iudices dandum alicui perspexerint, non solum super rebus

mobilibus et immobilibus et se moventibus, sed etiam super actionibus quae debitori competunt praecipimus hoc eis licere decernere. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. k. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.8.21.2pr.: Imperator Justinianus

Veteris iuris dubitationem decidentis ad duplum genus hypothecarum respeximus, unum quidem, quod ex conventionibus et pactis hominum nascitur, aliud, quod a iudicibus datur et praetorium nuncupatur. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.21.2.1: Imperator Justinianus

Et cum invenimus in conventionalibus pignoribus vel hypothecis non solum tenentem creditorem adiuvari, sed etiam si ab eo cadat, sive sua culpa sive non sive fortuito casu, humanius esse perspeximus et in praetorio pignore dare recuperationem creditori, quocumque modo possessionem amittat, sive culpa sua sive non sive fortuito casu. <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.21.2.2: Imperator Justinianus

Licet enim debuerat incumbere suo pignori, ne aliquam patiatur iacturam, tamen, ne quid amarum in creditoribus consequatur, benignius causam interpretamur et ei recuperationem donamus. <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.22.0. Si in in causa iudicati pignus captum sit.

CJ.8.22.1: Imperator Antoninus

Res ob causam iudicati eius iussu, cui ius iubendi fuit, pignoris iure teneri ac distrahi posse saepe rescriptum est. nam in vicem iustae obligationis succedit ex causa contractus auctoritas iubentis. * Ant. A. gabinio. * <a 213 pp. v k. Aug. Romae Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.8.22.2pr.: Imperator Alexander Severus

Cum in causa iudicati aliqua res pignori capitur, per officium eius qui ita decrevit venundari solet, non per eum, qui iudicatum fieri postulavit. * Alex. A. Valeriano. * <a 223 pp. vi k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.22.2.1: Imperator Alexander Severus

Et si alio emptore non existente, vel existente quidem, sed non dignum pretium offerente is cui iudicatus satis non fecit ad licitationem secundum constituta fuerit admissus, cuiuslibet alterius vice ex officio emere debet. <a 223 pp. vi k. Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.22.3: Imperator Gordianus

In causa iudicati pignora ex auctoritate praesidis capta potius distrahi quam iure domini possideri consuerunt. si tamen per calliditatem condemnati emptor inveniri non potest, tunc auctoritate principis dominium creditori addici solet. * Gord. A. Antigono. * <a 239 pp. id. Aug. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.23.0. Si pignus pignori datum sit.

CJ.8.23.1pr.: Imperator Gordianus

Etiam id quod pignori obligatum est a creditore pignori obstringi posse iam dudum placuit, scilicet ut sequenti creditori utilis actio detur tamdiuque eum is qui ius repraesentat tueatur, quamdiu in causa pignoris manet eius qui dedit. * Gord. A. lamponi. * <a 238 pp. id. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.23.1.1: Imperator Gordianus

Sed si vos usum fructum possessionis tantummodo pignori dedistis, isque qui accepit alii eam possessionem, cuius usum fructum nexum habebat, sine vestra voluntate pigneravit, creditor eius in id, quo pignoris vinculum non constitit, distrahens dominio vos privare nequivit. <a 238 pp.

id. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.23.1.2: Imperator Gordianus

Quod si non fuit vestro creditori usus fructus, sed ipsa possessio pignerata, et ante exsolutam a domino pecuniam creditor secundus pignus acceptum vendidit, non posse venditionem post soluta pecunia rescindi divorum principum placitis continetur. <a 238 pp. id. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.23.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si creditor possessionem, quae a parentibus tuis pignoris iure fuerat obligata, non vendidit, sed alii creditori pignori dedit, examinata fide veri poteris eam soluto eo, quod ex hac causa creditori debetur, intercessu praesidis provinciae recuperare. * Diocl. et Maxim. AA. gemello. * <a 290 pp. xiii k. Ian. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.24.0. De partu pignoris et omni causa.

CJ.8.24.1: Imperator Alexander Severus

Partus pigneratae ancillae in pari causa qua mater esse olim placuit. * Alex. A. mestriano. * <a 230 pp. id. Mai. agricola et clemente cons.>

CJ.8.24.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum pignoris titulo mancipia vos obligasse pro mutua quam accepistis pecunia proponatis, horum mancipiorum operis, quas creditor accepit vel quas percipere potuit, in usuras computatis et post in sortem, extenuato debito residuum offerentibus vel, si non accipiat, consignatum deponentibus mancipia vobis praeses provinciae restitui iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nonnoso et Antonino. * <a 293 s. v k. Ian. AA. cons.>

CJ.8.25.0. De remissione pignoris.

CJ.8.25.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si te manumissum et in libertate moratum sciente ea, cui pignoris nomine obligatus diceris, praesidi probaveris, ex consensu creditricis remissam pignoris obligationem apparebit, et per hoc iure te manumissum nec ab herede debitoris in servitutem peti posse certum est. * Sev. et Ant. AA. proculo. * <a 205 pp. xii k. Mai. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.8.25.2: Imperator Antoninus

Si probaveris te fundum mercatum possessionemque eius tibi traditam sciente et consentiente ea, quae sibi eum a venditore obligatum dicit, eam exceptione removebis. nam obligatio pignoris consensu et contrahitur et dissolvitur. * Ant. A. materno. * <a 208 pp. ii id. Febr. Antonino A. iiii et Geta iii cons.>

CJ.8.25.3: Imperator Alexander Severus

Si ignorante vel invito te debitor tuus, qui universa bona sua ob pecuniam debitam tibi obligaverat, etsi cum re publica, postea contraxit, ius tuum non laesit. * Alex. A. tauro. * <a 227 pp. iii id. April. Albino et maximo cons.>

CJ.8.25.4: Imperator Gordianus

Cum te a debitore mercatum proponas eam rem, quae alii pignerata erat, si sciente eo ac pignus suum remittente eam mercatus es, cum eius consensu nexus pignoris evanuerit, si non nova voluntas intercessit, quae denuo obligationem pignoris constitueret, ea res veluti obstricta non potest vindicari. * Gord. A. Aquilino. * <a 239 pp. xi k. Mai. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.25.5: Imperator Gordianus

Debitum, cuius meministi, quod per pacti conventionem inutiliter factam remisisti, etiam nunc petere non vetaris et usitato more pignora vindicare. * Gord. A. Asclepiadi. * <a 241 pp. vi id. Sept. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.8.25.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si eo tempore, quo praedium distrahebatur, programmata admoniti creditores, cum praesentes essent, ius suum exsecuti non sunt, possunt videri obligationem pignoris amisisse. * Diocl. et Maxim. AA. argio. * <a 286 pp. iii id. Febr. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.8.25.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Creditricem patrum tui sub obligatione fundi, qui per chirographum nexus pignori fuerat, iubentem eandem cautionem reddi pignoris etiam ius remisisse videri manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. Paulo. * <a 287 pp. v id. Sept. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.8.25.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si hypothecas fisco distrahente creditores silentio tradiderunt negotium, palam est actionem suam amisisse eos, quam in rem habebant. nam fiscalis hastae fides facile convelli non debet. * Diocl. et Maxim. AA. Apollonio. * <a 290 pp. xiii k. Sept. ipsis iii et iii AA. cons.>

CJ.8.25.9pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ex causa mandati pro socero tuo te fenebrem pecuniam exsolvisse proponas, curabit praeses provinciae in restituenda pecunia, quam pro eo exsolvistis, nec non etiam usuris eius indemnitati tuae prospicere. * Diocl. et Maxim. AA. Hermiano. * <a 290 pp. x k. Oct. ipsis iii et iii AA. cons.>

CJ.8.25.9.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nam si recepta a creditore mancipia, quae pignori fuerant data, hac mente socero tuo tradidisti, ut pignoris vinculum dissolvatur, obligatio semel extincta instaurari non potest. <a 290 pp. x k. Oct. ipsis iii et iii AA. cons.>

CJ.8.25.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Res pignoris hypothecae iure creditoribus obnoxias citra consensum eorum debitores alienantes praecedentem non dissolvunt obligationem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. quintillae. * <a 293 D. k. Dec. AA. cons.>

CJ.8.25.11pr.: Imperator Justinianus

Solita providentia utimur etiam de pignoribus vel hypothecis rerum, quae quibusdam creditoribus suppositae postea a debitoribus venduntur vel alio modo transferuntur creditore suum consensum contractui praebente et quodam legitimo postea modo ad priorem dominum revertuntur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.25.11.1: Imperator Justinianus

In hoc etenim casu diversae sententiae legum prudentibus habitae sunt, quibusdam dicentibus ius pignoris creditori renovari propter verbum " futurarum rerum", quod in generalibus hypothecis poni solitum est, aliis penitus extingui. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.25.11.2: Imperator Justinianus

Nobis autem visum est eum, qui semel consensit alienationi hypothecae et hoc modo suum ius respuit, indignum esse eandem rem utpote ab initio ei suppositam vindicare vel tenentem inquietare. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.26.0. Etiam ob chirographariam pecuniam pignus teneri.

CJ.8.26.1pr.: Imperator Gordianus

Pignus intercidit, si novatione facta in alium ius obligationis transtulisti nec , ut ea res pignoris nomine teneretur, cautum est. * Gord. A. festo. * <a 239 pp. id. Mart. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.26.1.1: Imperator Gordianus

Quod si pactum inter te eumque, qui postea dominus fundi constitutus novam obligationem suscepit, intercessit, ut idem fundus tibi pignoris nomine teneatur, quamvis personali actione expertus feceris condemnationem, pignoris tamen habes persecutionem. <a 239 pp. id. Mart. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.26.1.2: Imperator Gordianus

Ac si in possessione fueris constitutus, nisi ea quoque pecunia tibi a debitore reddatur vel offeratur, quae sine pignore debetur, eam restituere propter exceptionem doli mali non cogeris. iure enim contendis debitores eam solam pecuniam, cuius nomine pignora obligaverunt, offerentes audiri non oportere, nisi pro illa etiam satisfecerint, quam mutuam simpliciter acceperint. <a 239 pp. id. Mart. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.26.1.3: Imperator Gordianus

Quod in secundo creditore locum non habet: nec enim necessitas ei imponitur chirographarium etiam debitum priori creditori offerre. <a 239 pp. id. Mart. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.27.0. De distractione pignorum.

CJ.8.27.1: Imperator Alexander Severus

Fundum pignori obligatum, si creditor ex fructibus debitum persecutus est, cum ipso iure pignus obligatione liberatum sit, distrahere minime potest. * Alex. A. pacatae. * <a 223 pp. id. Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.27.2: Imperator Alexander Severus

Creditor, qui hypothecae seu pignori rem sibi nexam vendiderit, rem litigiosam non videtur vendere, quia precario debitor possidet. * Alex. A. maximo. * <a 223 pp. xii k. Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.27.3: Imperator Alexander Severus

Hypothecis vel pignoribus a creditore venundatis in id quod deest adversus reum vel fideiussorem actio competit. * Alex. A. Luciano. * <a 223 pp. iii non. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.27.4: Imperator Alexander Severus

Creditor hypothecas sive pignus cum proscibit, notum debitori facere, si bona fide rem gerit, et quando licet testato dicere debet. si quid itaque per fraudem in pignore villae venditae commissum probare potes, ut inferatur actio, quae eo nomine competit, adi eum cuius de ea re notio est. * Alex. A. crescenti. * <a 225 pp. k. Iun. Fusco et Dextro cons.>

CJ.8.27.5: Imperator Alexander Severus

Si residuum debiti paratus es solvere, praeses provinciae dabit arbitrum, apud quem, quantum sit quod superest ex debito, examinabitur: et sive ad iudicem venire diversa pars cessaverit sive oblato superfluo ad venditionem prosiluerit, improba alienatio proprietatis tuae ius non auferet. * Alex. A. sossiano. * <a 231 pp. xii k. Aug. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.8.27.6: Imperator Gordianus

Quamdiu non est integra pecunia creditori numerata, etiamsi pro parte maiore eam consecutus sit, distrahendi rem obligatam non amittit facultatem. * Gord. A. rogato. * <a 238 pp. xiii k. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.27.7: Imperator Gordianus

Si cessante solutione creditor non reluctantem lege contractus ea quae pignori sibi nexa erant distraxit, revocari venditionem iniquum est, cum, si quid in ea re fraudulenter fecerit, non emptor a te, sed creditor conveniendus sit. * Gord. A. caro. * <a 238 pp. v k. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.27.8: Imperator Gordianus

Si prius, quam distraheretur pignorata possessio, pecuniam creditori obtulisti, eoque non accipiente contestatione facta eam deposuisti et hodieque in eadem causa permanet, pignoris distractio non valet. quod si prius, quam offerres, legem venditionis exercuit, quod iure subsistit revocari non debet. * Gord. A. maximo. * <a 239 pp. iii non. April. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.27.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quae specialiter vobis obligata sunt, debitoribus detractantibus solutionem bona fide debetis et sollemniter vendere: ita enim parebit, an ex pretio pignoris debito satisfieri potest. quod si quid deerit, non prohibemini etiam cetera bona iure conventionis consequi. * Diocl. et Maxim. AA. Cyrillo. * <a 287 pp. xiii k. Iun. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.8.27.10pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Et qui sub imagine alterius personae, quam supposuerat, iugiter tenet, cum sibi negotium gerat, alienasse non videtur. iure enim pignoris obligatum praedium neque si per subiectam personam creditor comparaverit neque si sibi addixerit, debitori adfert praeiudicium, sed in eadem causa permanet, in qua fuit ante huiusmodi collusionem. * Diocl. et Maxim. AA. Rufino. * <a 290 pp. iii non. Oct. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.27.10.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane si debitore distrahente comparaverit, consensu emptionem perfectam, si neque dolus adversarii neque metus causa gesta arguentur, revocari exemplo grave est. <a 290 pp. iii non. Oct. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.27.10.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si igitur poteris evidentibus probationibus monstrare creditorem per suppositam imaginarii emptoris personam semper possessionem tenuisse nec vendita bona fide praedia postea sinceriter comparasse, potes oblata pecunia cum usuris ad restitutionem creditorem compellere. <a 290 pp. iii non. Oct. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.27.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Mulier licet res specialiter pignori dederit pro alio, creditor eas distrahendi non habet facultatem, nisi dissimulatione, marito obligante velut proprias, creditoris ignorantiam circumscripserit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. rufinae. * <a 293 pp. v k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.8.27.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si debitor rem tibi iure pignoris obligatam te non consentiente distraxit, dominium cum sua causa transtulit ad emptorem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zotico. * <a 293 s. prid. k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.8.27.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui praedium obligatum a creditore comparavit, si in vacuam possessionem inductus non est, nullam in rem actionem habet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodotae. * <a 293 >

CJ.8.27.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in hoc quod iure debetur tibi satisfactum non fuit, et debitoribus res obligatas tenentibus aditus praeses provinciae tibi distrahendi iubebit fieri facultatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. modesto. * <a 293 pp. xvi k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.8.27.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Obligatis pignori mancipiis a creditore distractis ac traditis si post debitor quondam haec sollicitaverit, non venditori, sed emptori contra possidentem in rem competit actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. avianae. * <a 294 D. k. Mart. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.27.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unus ex multis debitoris qui pignora tradiderat heredibus, quod ab eo personali actione peti

potuit, solvendo res obligatas distrahendi creditori facultatem non ademit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. silviano. * <a 294 s. iii non. April. cc. cons.>

CJ.8.27.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Rei creditor obligatae generali sive speciali conventionione per creditorem alium, cui non fuerat nexa, venumdatae non amittit persecutionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. agapae. * <a 294 D. prid. non. April. cc. cons.>

CJ.8.27.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui a creditore pignori obligatum iure emit, de proprietate vinci non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Gaiano. * <a 294 subscripta vi k. Mai. cc. cons.>

CJ.8.27.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si maritus tuus mutuam, licet tuam, dedit pecuniam, eorum, quae pignoris titulo accepit, si ei non successisti, distrahendi nomine tuo nullam habes facultatem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. liviae. * <a 294 s. vi id. Nov. Heracliae cc. cons.>

CJ.8.27.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Secundum placiti fidem, si nihil convenit specialiter, pignoribus a creditore maiore quam ei debebatur pretio distractis, licet ex eo fundus comparatus sit, non super hoc in rem, sed in personam, id est pigneraticia, de superfluo competit actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sabino. * <a 294 s. iiii id. Nov. byzantio cc. cons.>

CJ.8.28.0. Debitorem venditionem pignorum impedire non posse.

CJ.8.28.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si sunt, qui emere praedia tibi obligata velint, non impediuntur scriptura testamenti, qua complexus est debitor nulla a se praedia venundari et poenam addidit, ut fisci fierent. nec enim potuisse eum huiusmodi lege ius creditoris facere deterius manifestum est. * Sev. et Ant. AA. Marcello. * <a 207 D. vi k. Mai. apro et maximo cons.>

CJ.8.28.2pr.: Imperator Gordianus

Debitoris denuntiatio, qui creditori suo, ne sibi rem pignori obligatam distrahat, vel his qui ab eo volunt comparare denuntiat, ita demum efficax est, si universum tam sortis quam usurarum offerat debitum creditori eoque non accipiente idonea fide probationis ita ut oportet depositum ostendat. * Gord. A. nepoti. * <a 239 pp. iii non. Aug. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.28.2.1: Imperator Gordianus

Nam si vel modicum de sorte vel usuris in debito perseveret, distractio rei obligatae non potest impediri, neque ea ratione emptor, tametsi sciat interpositam a debitore creditori denuntiationem, mala fide fit possessor. <a 239 pp. iii non. Aug. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.29.0. Si vendito pignore agatur.

CJ.8.29.1pr.: Imperator Alexander Severus

Praeses provinciae aditus, si probatum fuerit tuum creditorem, cui ius distrahendi pignora fuit, dolo malo fundum vendidisse, quanti tua interest restituere tibi eundem creditorem iubebit. * Alex. A. agrippae. * <a 222 pp. k. Sept. Alexandro A. cons.>

CJ.8.29.1.1: Imperator Alexander Severus

Quod si de bonis creditoris condemnati solvi pecunia non potuerit et probatum fuerit emptorem mala fide emisse, offerenti pecuniam cum usuris, quanti fundus venit, restituere tibi fundum cum fructibus malae fidei emptorem iubebit. <a 222 pp. k. Sept. Alexandro A. cons.>

CJ.8.29.2: Imperator Alexander Severus

Servos, quos nullo iure a creditore venisse dicis, pater tuus vel tu, si hereditas eius ad te pertinet, a possessoribus petere potes. quod si usucapti sunt, petat pater tuus pretium eorum a creditore, qui non iure eos servos vendidit. * Alex. A. Aemilio. * <a 222 pp. iii k. Ian. Alexandro A. cons.>

CJ.8.29.3: Imperator Alexander Severus

Si uxor tua praesidi probaverit, cum aureos triginta deberet, servos suos amplioris pretii per gratiam aureis viginti creditorem venumdedisse eumque solvendo non fuisse, iubebit emptores recepto pretio restituere servos. * Alex. A. Claudio. * <a 223 pp. xvi k. Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.29.4: Imperator Gordianus

Cum contra bonam fidem venditionem obligatae possessionis a creditore factam adleges, non observatis, quae in distrahendis pignoribus celebrari consueverunt, adito praeside provinciae experire actione competenti non tantum adversus creditorem, verum etiam adversus possessorem, si fraudem eum participasse cum creditore potueris docere, ut revocatis, quae mala fide gesta constiterit, et fructuum ratio et damni quod inrogatum apparuerit haberi possit. * Gord. A. eudemo. * <a 240 pp. k. April. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.8.29.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si creditore pignus priusquam ei satisfaceret distrahente non per collusionem emptor comparavit, successor eius de superfluo, non emptoris heres, qui rem possidet, conveniendus est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nonnae. * <a 294 s. xvi k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.30.0. De luitione pignoris.

CJ.8.30.1: Imperatores Severus, Antoninus

Qui pro parte heres extitit, nisi totum debitum exsolvat, suam portionem ex pignoribus recipere non potest. * Sev. et Ant. AA. Antiochiae. * <a 206 pp. iii k. aril. Albino et Aemiliano cons.>

CJ.8.30.2: Imperator Gordianus

Intellegere debes vincula pignoris durare personali actione submota. * Gord. A. Domitio. * <a 240 pp. xii k. Iun. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.8.30.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si reddita debita quantitate vel rebus in solutum datis sive distractis compensato pretio satis ei contra quem supplicas factum adito praeside probaveris, vel si quod residuum debetur obtuleris ac, si non acceperit, deposueris consignatum, restitui tibi res pacto pignoris obligatas providebit, cum etiam edicto perpetuo, actione proposita pecunia soluta creditori vel si per eum factum sit, quominus solveretur, ad reddenda quae pignoris acceperat iure eum satis evidentem argueri manifestum sit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. floro. * <a 293 s. vi id. Oct. AA. cons.>

CJ.8.31.0. Si unus ex pluribus heredibus creditoris vel debitoris partem suam debiti solverit vel acceperit.

CJ.8.31.1: Imperatores Valer., Gallien.

Manifesti et indubitati iuris est defuncto creditore multis relictis heredibus actionem quidem personalem inter eos ex lege duodecim tabularum dividi, pignus vero in solidum unicuique teneri. * Valer. et Gallien. AA. tauro. * <a 257 D. xv k. Mai. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.31.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Actio quidem personalis inter heredes pro singulis portionibus quaesita scinditur, pignoris autem iure multis obligatis rebus, quas diversi possident, cum eius vindicatio non personam obliget, sed rem sequitur, qui possident tenentes non pro modo singularum substantiae conveniuntur, sed in solidum, ut vel totum debitum reddant vel eo quod detinent cedant. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. claudiae. * <a 294 s. v k. Nov. anchiali cc. cons.>

CJ.8.32.0. Si pignoris conventionem numeratio secuta non sit.

CJ.8.32.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si pecuniam tibi non esse numeratam atque ideo frustra cautionem emissam et pignus datum probaturus es, in rem experiri potes: nam intentio dati pignoris neque redditae pecuniae non

aliter tenebit, quam si de fide debiti constiterit. eademque ratione veritas servetur, si te possidente pignus adversarius tuus agere coeperit. * Sev. et Ant. AA. hilaro. * <a 197 pp.K. Sept. Laterano et Rufino cons.>

CJ.8.32.2: Imperator Alexander Severus

Si, ut nunc adseveras, nihil creditor numeravit uxori tuae quae pignus dedit, sed inanem extorsit cautionem, mendaci scriptura contra fidem veritatis obligari eius res non potest. * Alex. A. Peregrino. * <a xxx s. sine die et cons.>

CJ.8.33.0. De iure domini impetrando.

CJ.8.33.1: Imperator Alexander Severus

Domini iure pignora possidere desiderans nomina debitorum, quos in solutione cessare dicis, exprimere et, an sollemnia peregristi, significare debuisti, dummodo scias omnia bona debitoris, qui pignori dedit, ut universa dominio tuo generaliter addicantur, impetrare te non posse. * Alex. A. Nicolaae. * <a 229 pp. xiii k. Dec. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.8.33.2: Imperator Gordianus

Si creditor pignus iure domini a nostra serenitate possidere petiit et post formam praescripti alio anno usuras a vobis accepit, a beneficio impetrato recessisse videtur. * Gord. A. .Tae. * <a 238 pp. prid. non. Dec. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.33.3pr.: Imperator Justinianus

Vetustissimam observationem, quae nullatenus in ipsis rerum claruit documentis, penitus esse duximus amputandam, immo magis clarioribus remediis corrigendam. igitur in pignoribus, quae iure domini possidere aliquis cupiebat, proscriptio publica et annus luitionis antiquus introducti sunt, pignus autem publice proscriptum neque vidimus neque nisi tantummodo ex librorum recitatione audivimus. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, si quis rem creditori suo pigneraverit, si quidem in pactione cautum est, quemadmodum debet pignus distrahi, sive in tempore sive in aliis conventionibus ea observari, pro quibus inter creditorem et debitorem conventum est. sin autem nulla pactio intercesserit, licentia dabitur feneratori ex denuntiatione vel ex sententia iudiciali post biennium, ex quo attestatio missa est vel sententia prolata est, numerandum eam vendere. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.2: Imperator Justinianus

Sin vero nemo est, qui comparare eam maluerit, ut necessarium fiat creditori saltem sibi eam iure domini possidere, in huiusmodi casibus causam esse observandam censemus, ut, sive praesens sit debitor, denuntiatio ei scilicet post biennium mittatur, sive afuerit, provinciale tribunale creditor petat et iudicem certiorare festinet, quatenus ille eum requisierit, certo tempore super hoc ab eo statuendo, ut fiat debitori manifestum per apparationem iudicis, quod a creditore petitum est, et certum tempus statuatur, intra quod et, si fuerit inventus, debet qui pecunias creditas accepit debitum offerre et pignus recuperare. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.3: Imperator Justinianus

Sin autem nullatenus fuerit inventus, iudex certum tempus definiat, intra quod licentia ei dabitur sese manifestare et offerre pecunias et pignus ab oppigneratione liberare. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.3a: Imperator Justinianus

Sin autem in tempore statuto vel minime fuerit inventus vel creditam pecuniam totam offerre

noluerit, tunc creditor adeat culmen principale et precibus porrectis iure dominii habere eandem rem expetat habeatque ex divino oraculo eam in suo dominio. <a 530 D. xv k. April.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.3b: Imperator Justinianus

Et postquam hoc fuerit subsecutum, pietatis intuitu habeat debitor intra biennii tempus in suam rem humanum reversum ex die sacri oraculi numerandum, et liceat ei, creditori qui iam dominus factus est offerre debitum cum usuris et damnis vitio eius creditori illatis, quorum quantitatem debitor debet suo iuramento manifestare, et suum pignus recuperare. <a 530 D. xv k. April.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.3c: Imperator Justinianus

Sin autem biennium fuerit elapsum, plenissime habeat rem debitor idemque dominus iam inrevocabilem factam. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.4: Imperator Justinianus

Sed si quidem minus in pignore, plus in debito inveniatur, in hoc, quod noscitur abundare, sit creditori omnis ratio integra. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.4a: Imperator Justinianus

Sin autem ex utraque parte quantitas aequa inveniatur, sine omni dubitatione totam rem antea pigneratam retineat. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.4b: Imperator Justinianus

Sin autem minus quidem in debito, amplius autem in pignore fiat, tunc in hoc quod debitum excedit debitori omnia iura integra lege nostra servabuntur, creditoribus quidem feneratoris non suppositum, aliis autem debitoris creditoribus vel ipsi debitori servatum. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.4c: Imperator Justinianus

Et ne ex communicatione fiat aliqua difficultas, licentia dabitur creditori seu domino aestimationem superflui debitori vel creditori debitoris cum competenti cautela in eum exponenda offerre. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.5: Imperator Justinianus

Sin vero debitor, postquam iure dominii hoc possideat, vendere hoc maluerit, liceat quidem ei hoc facere, si quid autem superfluum sit, debitori servare. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.5a: Imperator Justinianus

Sin autem dubitatio exorta fuerit pro venditione utpote viliori pretio facta, sacramenti religionem debitor praestare compellatur, quod nulla machinatione vel circumscriptione usus est, sed tanti vendidit rem, quanti potuerit venire: et hoc tantummodo reddi, quod ex iuramento superfluum fuerit visum. sin autem ex iureiurando etiam minus habuisse debitor inveniatur, in residuo habeat integram actionem. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.33.3.6: Imperator Justinianus

Aestimationem autem pignoris, donec apud creditorem eundemque dominum permaneat, sive amplioris sive minoris quantum ad debitum quantitatis est, iudicialis esse volumus disceptationis, ut, quod iudex super hoc statuerit, hoc in aestimatione pignoris obtineat. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.34.0. De pactis pignorum et de commissoria lege in pignoribus rescindenda.

CJ.8.34.1: Imperator Alexander Severus

Qui pactus est, nisi intra certum tempus pecuniam quam mutuam accepit solveret, cessurum creditoribus, hypothecae venditionem non contraxit, sed id comprehendit, quod iure suo creditor in adipiscendo pignore habiturus erat. communi itaque iure creditor hypothecam vendere debet. *

Alex. A. Victorino. * <a 222 pp. id. Oct. Alexandro A. cons.>

CJ.8.34.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si fundi nomine, quem vendideras, emptori ab alio mota proprietatis quaestione alterum fundum pro eius evictione pignoris hypothecaeve titulo emptionis instrumentis ea lege dedisti, ut, quem secundo tradideras, si is quem vendideras evictus non fuerit, obtineas, de hoc contra eum qui moverat quaestionem lata sententia emptori parata securitate, circa eum quem obligaveras restituendum conventionis fidem impleri, si negotium integrum est, praeses iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Dionysio. * <a 293 s. k. Dec. Sirmi AA. cons.>

CJ.8.34.3pr.: Imperator Constantinus

Quoniam inter alias captiones praecipue commissoriae pignorum legis crescit asperitas, placet infirmari eam et in posterum omnem eius memoriam aboleri. * Const. A. ad pop. * <a 326 D. ii k. Febr. Serdicae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.8.34.3.1: Imperator Constantinus

Si quis igitur tali contractu laborat, hac sanctione respiret, quae cum praeteritis praesentia quoque depellit et futura prohibet. creditores enim re amissa iubemus recuperare quod dederunt. <a 326 D. ii k. Febr. Serdicae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.8.35.0. De exceptionibus sive praescriptionibus.

CJ.8.35.1: Imperator Antoninus

Debitores quidem hereditarii unicuique heredum pro portione hereditaria antiqua lege obligati sunt. sed si eis heredibus omnem pecuniam exsolvisti, quibus nomen patris tui testator in divisione adscripserat, doli mali exceptione adversus alios agentes tueri te potes. * Ant. A. Claudio. * <a 212 pp. xv k. Aug. duobus aspris cons.>

CJ.8.35.2: Imperator Antoninus

Pro portione tua, qua domum ad te pertinere dicis, si iudicatum non est, actiones dirigere potes. nam exceptio rei iudicatae ei demum obstat vel successoribus eius, inter quos cognitum super ea re et pronuntiatum est. * Ant. A. Iulio. * <a 213 pp. xv k. Mart. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.8.35.3: Imperator Antoninus

Adversus fratrem tuum quondam tutorem legitimum tutelae iudicio si expertus non es, proposita actione consiste. nec timueris exceptionem pacti, si in eo fraudem dolumque admissum probare potes: nam replicatio doli opposita bonae fidei iudicium facit et commentum fraudis repellit. * Ant. A. vitali. * <a xxx >

CJ.8.35.4: Imperator Alexander Severus

Cum nondum finitam sententia causam, sed dilatam adlegetis, non est dubium omnes integras defensiones vobis esse. * Alex. A. iunio et aliis. * <a 223 pp. ii non. Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.35.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet unde vi interdictum intra annum locum habet, tamen exceptione perpetua ei succurri, qui per vim expulsus post retinuit possessionem, auctoritate manifestatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Basilio. * <a 293 s. k. Mai. Trallis AA. cons.>

CJ.8.35.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pactum intercessit, in exceptione sine temporis praefinitione de dolo replicari potest. * Diocl.

et Maxim. AA. et cc. Helenae. * <a 293 s. k. Sept. viminacii AA. cons.>

CJ.8.35.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ex maiore debiti quantitate minor tibi soluta est nec liberationem debitori tuo praestitisti, petere quod non probatur redditum, contra exceptionem pacti replicatione tuam adiuvans intentionem, minime prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Menandrae. * <a 294 s. ii k. Mart. cc. cons.>

CJ.8.35.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praescriptionem peremptoriam, quam ante contestari sufficit, vel omissam, priusquam sententia feratur, obicere quandoque licet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio. * <a 294 s. xv k. Nov. cc. cons.>

CJ.8.35.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quidem intentionem actoris probatione deficere confidis, nulla tibi defensio necessaria est. si vero de hac confitendo exceptione te munitum adseveres, de hac tantum agi convenit. nam si etiam de intentione dubitas, habita de exceptione contestatione tunc demum, cum intentionem secundum adseverationem suam petitor probaverit, huic esse locum monstrari convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Muciano. * <a 294 s. iii non. Nov. Burtudizi cc. cons.>

CJ.8.35.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non exceptionibus actores, quibus reis auxilium tribuitur certis ex causis, sed replicationibus suam intentionem, si quam habent, muniunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. aquilinae. * <a 294 s. k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.35.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Defensiones sive exceptiones ad intercessores extendi, quibus reus principalis integro manente statu munitus est, constat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. neoni. * <a xxx sub die xv k. Ian. >

CJ.8.35.12: Imperator Julianus

Si quis advocatus inter exordia litis praetermissam dilatoriam praescriptionem postea voluerit exercere et ab huiusmodi opitulatione submotus nihilo minus perseveret atque praeposteras defensioni institerit, unius librae auri condemnatione multetur. * Iul. A. ad Iulianum com. orientis. * <a 363 D. vii id. Mart. Antiochiae Iuliano A. iiii et Salustio cons.>

CJ.8.35.13: Imperatores Honorius, Theodosius

Praescriptiones fori in principio a litigatoribus opponendas esse legum decrevit auctoritas. * Honor. et Theodos. AA. Symmacho procons. Africae. * <a 415 D. v k. Sept. Ravennae Honorio x et Theodosio vi AA. cons.>

CJ.8.36.0. De litigiosis.

CJ.8.36.1: Imperatores Severus, Antoninus

Cum creditor pignus vendit, non potest videri litigiosae rei emptio contrahi, etsi debitor interdicat, ne venditio perficiatur. * Sev. et Ant. AA. Paulinae. * <a 207 pp. k. Mai. apro et maximo cons.>

CJ.8.36.2: Imperator Constantinus

Lite pendente actiones, quae in iudicium deductae sunt, vel res, pro quibus actor a reo detentis intendit, in coniunctam personam vel extraneam donationibus vel emptionibus vel quibuslibet aliis contractibus minime transferri ab eodem actore liceat, tamquam si nihil factum sit, lite nihilo minus peragenda. * Const. A. ad provinciales. * <a 331 D. k. Aug. Basso et Ablabio cons.>

CJ.8.36.3pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quicumque rem litigiosam vel ambiguum chirographum, quodlibet denique mobile vel immobile fisco nostro vel potentiore seu aliis personis in testamento sive codicillo legaverit fidei

commiserit aut per hereditatem reliquerit, nullam fiscus noster vel alia persona licentiam habeat iurgiorum, nec iudicium subeat, sed aestimatio eius litis ineatur praestanda his, quibus actiones vel res litigiosae relictae sunt. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Tatiano pp. * <a 380 D. xv k. Iul. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.8.36.3.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Eandem litem ipsi heredes peragant, suarum actionum periculo ea quae litigiosa relictata fuerant vindicantes. <a 380 D. xv k. Iul. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.8.36.3.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quod et de chirographis placet, ut heredes relictorum fisco vel aliis personis praesentem pecuniam numerent et iudicio eos, quos obnoxios existimant, persequantur. <a 380 D. xv k. Iul. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.8.36.4

* * <a 501 xiii k. Ian. Constantinopoli Pompeio et Avieno cons.>

CJ.8.36.5pr.: Imperator Justinianus

Censemus, ut, si quis lite pendente vel actiones vel res quas possidet ad alium quendam transtulerit sive scientem sive ignorantem, vitio litigiosi contractus subiaccere: distinctione quadam inter contrahentes observanda, ut, si quis sciens vel ad venditiones vel donationes seu ad alios contractus accesserit, cognoscat se compellendum non tantum rem redhibere, sed etiam pretio eius privari, non ut lucro cedat ei qui rem alienavit, sed ut etiam alia tanta quantitas ab eo fisci viribus inferatur: * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.36.5.1: Imperator Justinianus

Sin autem ignorans rem litigiosam emerit vel per aliam speciem contractus eam acceperit, tunc irrita rei alienatione facta pretium cum alia tertia parte recipiat. iustum est etenim propter dolosam mentem et absconditam machinationem, cum non emptori manifestaverit rem in iudicium deductam fuisse, tertia parte pretii, sicut iam disposuimus, eum puniri. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.36.5.2: Imperator Justinianus

Tali videlicet poena non solum in aliis contractibus, verum etiam in donationibus porrigenda, ut vera aestimatione facta, cum pretii datio non est, rem ad alium transferens multetur: omnibus instrumentis, quae super hoc constituuntur, nullam vim obtinentibus. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.36.5.3: Imperator Justinianus

Exceptis videlicet huius sanctionis dispositione his, qui vel dotis nomine vel ante nuptias donationis vel transactionis aut divisionis rerum hereditariarum factae vel per legati vel fideicommissi causam tales res vel actiones dederint vel acceperint. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.37.0. De contrahenda et committenda stipulatione.

CJ.8.37.1: Imperatores Severus, Antoninus

Licet epistulae, quam libello inseruisti, additum non sit stipulatum esse eum cui cavebatur, tamen si res inter praesentes gesta est, credendum est praecedente stipulatione vocem spondentis secutam. * Sev. et Ant. AA. Secundo. * <a 200 accepta xvii k. Mai. Severo iii et Victorino cons.>

CJ.8.37.2: Imperatores Severus, Antoninus

Si filiae tuae, quam in potestate habebas, pecuniam dari stipulatus es, paratam obligationem exercere non prohiberis. * Sev. et Ant. AA. diocleti. * <a 210 pp. prid. non. Nov. Faustino et

Rufino conss.>

CJ.8.37.3pr.: Imperator Antoninus

Si, cum tuam pecuniam crederes accommodato nomine Iuliani, stipulatio in personam eius absentis directa est, cum nihil sit actum ea verborum conceptione, intellegis superfuisse tibi rei contractae obligationem. * Ant. A. Hadriano. * <a 217 pp. vi k. Mart. Praesente et extricato conss.>

CJ.8.37.3.1: Imperator Antoninus

Ac propterea si pecuniam a debitore tuo Iulianus exegit eamque solutionem ratam habuisti, habes adversus eum negotiorum gestorum actionem. <a 217 pp. vi k. Mart. Praesente et extricato conss.>

CJ.8.37.4: Imperator Alexander Severus

Secundum responsum domitii ulpiani praefecti annonae iuris consulti amici mei ea, quae stipulata est, cum moreretur, partem dimidiam dotis cui velit relinquere, reddi sibi, cum moreretur, eam partem dotis stipulata videtur. * Alex. A. Sabinae. * <a 222 pp. ii k. April. Alexandro A. cons.>

CJ.8.37.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nuda pollicitatione secundum ea, quae saepe constituta sunt, ad praestanda quae promiserat urgeri quemquam non semper iura permittunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Isidorae. * <a 293 s. v k. Dec. AA. conss.>

CJ.8.37.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Verum quoniam praeterea, si contra pactum fecerit, quanti ea res est, tibi dari stipulanti adversarium tuum promississe proponas, huius etiam obligationis post motam litem extitisse condicionem et eius summae, quae in hac quoque stipulatione continetur, petitioni locum factum convenit. <a 293 s. v k. Dec. AA. conss.>

CJ.8.37.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Scire debuisti, quae sub transactione dari placita sunt, certi vel incerti stipulatione subsecuta peti posse. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. erotio. * <a 293 s. xvi k. Ian. Sirmi AA. conss.>

CJ.8.37.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Neque tutoris neque curatoris absentia quicquam stipulationi nocet, cum et feminam minorem viginti quinque annis absente curatore stipulari posse non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antonino. * <a 294 s. xvii k. Febr. cc conss.>

CJ.8.37.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non moriturum praestari servum impossibilis promissio est. post mortem autem eius stipulatus recte solutionem postulat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. posidonio. * <a 294 s. xii k. Mart. cc. conss.>

CJ.8.37.9pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quidem Zenoni stipulanti mortis vel cruciatus corporis territus timore spondesti, adversus experientem exceptione proposita defendi potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. capitoni. * <a 294 s. iii id. Oct. Varianae cc. conss.>

CJ.8.37.9.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si vero nihil tale probetur, accusationis institutae vel futurae praetextu non ob turpem, sed probabilem causam habita stipulatione promissio non infirmatur. <a 294 s. iii id. Oct. Varianae cc. conss.>

CJ.8.37.9.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sin autem ob non instituendam accusationem criminis pecunia promissa sit, cum de huiusmodi causis pacisci non liceat, petitio negatur. <a 294 s. iii id. Oct. Varianae cc. conss.>

CJ.8.37.10: Imperator Leo

Omnes stipulationes, etiamsi non sollemnibus vel directis, sed quibuscumque verbis pro consensu contrahentium compositae sint, legibus cognitae suam habeant firmitatem. * Leo A. Erythrio pp. * <a 472 D. k. Ian. Constantinopoli Marciano cons.>

CJ.8.37.11: Imperator Justinianus

Scrupulosam inquisitionem, utrum post mortem an cum morietur vel pridie quam morietur stipulatus sit aliquis vel in testamento legati vel fideicommissi nomine aliquid dereliquerit, penitus amputantes omnia, quae vel in quocumque contractu stipulati vel pacti sunt contrahentes, vel testator in suo testamento disposuit, etiamsi post mortem vel pridie quam morietur scripta esse noscuntur, nihilo minus pro tenore contractus vel testamenti valere praecipimus. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. iii id. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. ii cons.>

CJ.8.37.12: Imperator Justinianus

Magnam legum veterum obscuritatem, quae protrahendarum litium maximam occasionem usque adhuc praebebat, amputantes sancimus, ut, si quis certo tempore facturum se aliquid vel datum se stipuletur vel quae stipulator voluit promiserit et addiderit, quod, si statuto tempore minime haec perfecta fuerint, certam poenam dabit, sciat minime posse ad evitandam poenam adicere, quod nullus eum admonuit: sed etiam citra ullam admonitionem eidem poenae pro tenore stipulationis fiet obnoxius, cum ea quae promisit ipse in memoria sua servare, non ab aliis sibi manifestari poscere debeat. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viiii id. April. Constantinopoli Decio vc. cons.>

CJ.8.37.13pr.: Imperator Justinianus

Veteris iuris altercationes decidentis generaliter sancimus omnem stipulationem, sive in dando sive in faciendo sive mixta ex dando et faciendo inveniatur, et ad heredes et contra heredes transmitti, sive specialis heredum fiat mentio sive non: cur enim, quod in principalibus personis iustum est, non ad heredes et adversus eos transmittatur? * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.37.13.1: Imperator Justinianus

Et sic existimentur huiusmodi stipulationes, quasi tantummodo in dandum fuerant conceptae, cum nihilo minus et heredes factum possint adimplere: illa subtili et supervacua scrupulositate explosa, per quam putabant non esse possibile factum ab alio compleri, quod alii impositum est. <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.37.13.2: Imperator Justinianus

Et quare, cum paene similis omnium natura est, non et facta omnes vel plus vel Paulo minus adimplere possint, ne ex huiusmodi subtilitate cadant hominum voluntates? <a 530 D. k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.37.14pr.: Imperator Justinianus

Optimam quaestionem et frequenter in iudiciis versatam satis humanum est saltem in praesenti dirimere, ne diutius nostram rem publicam molestare concedatur. in multis etenim contractibus et maxime in feneraticiiis cautionibus solitum est adscribi, stipulationes per certos servos celebrari. sed quidam indevotione tenti ex hoc materiam altercationis acceperunt: et alii quidem non esse servum adhibitum contendebant, alii vero non eius esse servum, ad quem pertinere scriptura protestabatur: et si non per servum, sed inter praesentes celebratam esse rem fuerit scriptum, et hoc iterum dubitabatur, debere ostendi partes esse praesentes. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.37.14.1: Imperator Justinianus

Cum itaque satis utile est in contractibus et servos adhiberi et praesentes esse personas adscribi,

forte propter personas dignitate excelsas vel mulieres, quas naturalis pudor non omnibus perperam sese manifestare concedit, sancimus tales scripturas omnifariam esse credendas et, sive adscriptus fuerit servus et ad quamdam personam dicitur pertinere, credi omnimodo et servum adesse et fecisse stipulationem et eam esse scripto domino adquisitam et non dubitari, si servus ipse praesto fuerit vel eius domini fuit is, pro quo scriptus est fecisse stipulationem: <a 531 D. k. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.37.14.2: Imperator Justinianus

Et si inter praesentes partes res acta esse dicitur, et hoc esse credendum, si tamen in eadem civitate utraque persona in eo die commanet, in quo huiusmodi instrumentum scriptum est, nisi is, qui dicit sese vel adversarium abesse, liquidis ac manifestissimis probationibus et melius quidem, si per scripturam, sed saltem per testes undique idoneos et omni exceptione maiores ostenderit sese vel adversarium suum eo die civitate afuisse: sed huiusmodi scripturas propter utilitatem contrahentium esse credendas. <a 531 D. k. Nov. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.37.15pr.: Imperator Justinianus

Si quis sponderat insulam, cum moriebatur, aedificare stipulatori, impossibilis veteribus videbatur huiusmodi stipulatio. sed nobis sensum contrahentium discutientibus veri simile esse videtur hoc inter eos actum, ut incipiat quidem contra morientem obligatio, immineat autem heredibus eius, donec ad effectum perducatur. nemo enim ita stultus invenitur, ut tali animo faceret stipulationem, ut putaret posse tantum aedificium in uno momento horae extollere, vel eum qui moritur talem habere sensum, quod ipse sufficere ad huiusmodi operis completionem. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.37.15.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, si quid tale evenierit, heredes teneri, ut factum, quod mortis tempore facere promisit, hoc heredes eius adimpleant quasi speciali heredis mentione habita, licet hoc minime fuerit expressum. quemadmodum enim, si in dando fuerit stipulatio, et contra heredes transmittatur, ita et si in faciendo est, licet in mortis tempus colligatur, attamen ad similitudinem in dando conceptae stipulationis et heredes obligari, ut non discrepet factum a datione, sed sit lex nostra per omnia sibi consentanea. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.37.15.2: Imperator Justinianus

Quod et in legatis simili modo relictis observari censemus. <a 532 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.8.38.0. De inutilibus stipulationibus.

CJ.8.38.1: Imperator Antoninus

Ex stipulatione, in qua impubes sine tutore auctore spondesti, non es obligatus. * Ant. A. Paulino. * <a 215 pp. k. Iul. Romae Laeto ii et cerale cons.>

CJ.8.38.2: Imperator Alexander Severus

Libera matrimonia esse antiquitus placuit. ideoque pacta, ne liceret divertere, non valere et stipulationes, quibus poenae inrogarentur ei qui divortium fecisset, ratas non haberi constat. * Alex. A. menophilo. * <a 223 pp. iii non. Febr. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.38.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ut inter absentes verborum obligatio contrahi non potest, ita alteri, cuius iuri subiectus non est, aliquid dari vel restitui, nisi sua intersit, nemo stipulari potest. * Diocl. et Maxim. AA. Isidoro. * <a 290 pp. id. Dec. ipsius iii et iii AA. cons.>

CJ.8.38.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum igitur, defuncta in matrimonio filia tua, superstitis filii nomine partem dimidiam dotis a marito detineri, alteram vero partem nepoti tuo vel, si is in rebus humanis non esset, Iuliano restitui per pactum convenisse proponas, praeventoque morte nepote etiam stipulationem ad Iulianum factam ob absentiam eius non valuisse significes, ac propterea ex persona ac stipulatione tua, qua restitui cuncta iuxta pactorum tenorem provideras, reddi tibi desideres: super stipulatu tuo adi praesidem provinciae, ut examinatis partium adlegationibus, quantum constituerit interesse tua, iuxta placiti fidem dotis portionem Iuliano restitutam fuisse, ob incertae actionis effectum concludat condemnationem taxatae quantitate. <a 290 pp. id. Dec. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.38.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex eo instrumento nullam vos habere actionem, quia contra bonos mores de successione futura interposita fuit stipulatio, manifestum est, cum omnia, quae contra bonos mores vel in pacto vel in stipulatione deducuntur, nullius momenti sint. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Domnae. * <a 293 pp. iii k. Mai. AA. cons.>

CJ.8.38.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dolo vel metu adhibito actio quidem nascitur, si subdita stipulatio sit, per doli tamen vel metus exceptionem submoveri petitio debet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. aquilinae. * <a 293 s. xiii k. Oct. AA. cons.>

CJ.8.38.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si avia vestra sibi et eustolio, quam mutuam dederat pecuniam, dari fuit stipulata, nihil ei, cuius subiecta iuri non fuerit, quaerere potuit. sane si ipse quod ei solvi placuerat in stipulatione suo nomine deduxit, obligationem in eius etiam personam constituisse non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Septimio et eustolio. * <a 294 s. v k. Oct. cc. cons.>

CJ.8.39.0. De duobus reis stipulandi et duobus reis promittendi.

CJ.8.39.1pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Creditor prohiberi non potest exigere debitum, cum sint duo rei promittendi eiusdem pecuniae, a quo velit. * Diocl. et Maxim. AA. diogeni. * <a 287 pp. v k. Mart. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.8.39.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Et ideo, si probaveris te conventum in solidum exsolvisse, rector provinciae iuvare te adversus eum, cum quo communiter mutuam pecuniam accepisti, non cunctabitur. <a 287 pp. v k. Mart. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.8.39.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Exprimere debueras tuis precibus, utrumne in partem an in solidum singuli vos obligaveritis ac duo rei promittendi extiteritis, cum, si quidem ab initio unusquisque pro parte sit obligatus, egredi contractus fidem non possit, si vero in solidum, electio rescripto adimi non debeat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. fabricio. * <a 293 s. id. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.8.39.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Propter mutuam uni datam pecuniam aliis reis promittendi factis, ob non numeratam sibi pecuniam obligationem remitti desiderio postulantium iura refragantur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. andronico. * <a 294 s. v id. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.39.4pr.: Imperator Justinianus

Cum quidam rei stipulandi certos habebant reos promittendi, vel unus forte creditor duos vel plures debitores habebat, vel contrario multi creditores unum debitorem, et alii ex reis promittendi ad certos creditores debitum agnoverint vel per solutionem vel per alios modos, quos

in anterioribus sanctionibus interruptionibus et invenimus positos et nos ampliavimus, vel forte ad unum creditorem quidam ex debitoribus devotionem suam ostenderunt, vel cum plures essent creditores, debitor qui solus existeret ad unum ex his vel quosdam debitum agnovit, et quaerebatur, si eis vel ei datur licentia adversus alios indevotionem suam exercere et quasi tempore emenso exactionem recusare, vel quibusdam ex debitoribus debitum agnoscentibus vel in iudicio pulsatis debent et alii ab omni contradictione repelli: * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.39.4.1: Imperator Justinianus

Nobis pietate suggerente videtur esse humanum semel in uno eodemque contractu qualicumque interruptione vel agnitione adhibita omnes simul compelli ad debitum persolvendum, sive plures sint rei sive unus, sive plures creditores vel non amplius quam unus. <a 531 D. k. Sept.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.39.4.2: Imperator Justinianus

Sancimus in omnibus casibus, quos noster sermo complexus est, aliorum devotionem vel agnitionem vel ex libello admonitionem aliis debitoribus praeiudicare et aliis prodesse creditoribus. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.39.4.3: Imperator Justinianus

Si itaque generalis devotio et nemini liceat alienam indevotionem sequi, cum ex una stirpe unoque fonte unus effluxit contractus vel debiti causa ex eadem actione apparuit. <a 531 D. k. Sept. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.40.0. De fideiussoribus et mandatoribus.

CJ.8.40.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si lysias adempta parte bonorum exulare iussus est, non nisi pro parte quam retinuerit creditoribus obligatus est. verum qui pro eo fidem suam adstrinxerint, iure pristino conveniri possunt. * severus et ant. AA. lysiae. * <a 200 pp. id. Oct. Severo A. iii et Victorino cons.>

CJ.8.40.2pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Creditori, qui pro eodem debito et pignora et fideiussorem accepit, licet, si malit, fideiussorem convenire in eam pecuniam, in qua se obligaverit. quod cum facit, debet ius pignorum in eum transferre. * Sev. et Ant. AA. plotio. * <a 207 D. v k. Febr. apro et maximo cons.>

CJ.8.40.2.1: Imperatores Severus, Antoninus

Sed cum in alia quoque causa eadem pignora vel hypothecas habet obligatas, non prius compellendus est transferre pignora, quam omne debitum exsolvatur. <a 207 D. v k. Febr. apro et maximo cons.>

CJ.8.40.3pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Non recte procuratores nostri, si adlegationi tuae fides adesset, audire te noluerunt ex bonis fideiussoris quae ad fiscum pervenerunt pecuniam repetentem, sed reum principalem convenire iusserunt, cum electionis potestas permittatur creditori. * Sev. et Ant. AA. Maximo. * <a 208 pp. xvii k. Sept. Antonino A. iii et Geta iii cons.>

CJ.8.40.3.1: Imperatores Severus, Antoninus

Sed cum tu duos fideiussores accepisse te proponas, si et alter idoneus est, intellegis te divisa quantitate partem competentem a procuratore petere debere et adversus alium fideiussorem experiri. <a 208 pp. xvii k. Sept. Antonino A. iii et Geta iii cons.>

CJ.8.40.3.2: Imperatores Severus, Antoninus

Nam licet significes adiectum in obligatione, ut singuli in solidum tenerentur, tamen nihil haec res mutat condicionem iuris et constitutionem. nam et cum hoc non adiciatur, singuli tamen in solidum tenentur: sed ubi sunt omnes idonei, in portionem obligatio dividitur. <a 208 pp. xvii k.

Sept. Antonino A. iii et Geta iii cons.>

CJ.8.40.4: Imperator Antoninus

Novatione legitime perfecta debiti in alium translati prioris contractus fideiussores vel mandatores liberatos non ambigitur, si modo in sequenti se non obligaverunt. * Ant. A. rufae. * <a 213 pp. xv k. Oct. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.8.40.5: Imperator Antoninus

Iure nostro est potestas creditori relicto reo eligendi fideiussores, nisi inter contrahentes aliud placitum doceatur. * Ant. A. potamoni. * <a 214 pp. vi non. mai Messala et Sabino cons.>

CJ.8.40.6: Imperator Antoninus

Si pater tuus pro cornelio, cum pecuniam mutuam acciperet, se non obligavit, frustra ex eo, quod tabulas obligationis ut testis adsignavit, conveniris. * Ant. A. Pollae. * <a 214 pp. xi k. Iul. Messala et Sabino cons.>

CJ.8.40.7: Imperator Antoninus

Si creditor condicioni mandato adscriptae, cum pecuniam mutuam daret, in accipiendis hypothecis non paruit, frustra te iudicio mandati convenit, quando non alias te obligasse intellegaris, quam si pignoribus contraheretur obligatio. * Ant. A. eroti. * <a 215 pp. k. Iul. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.8.40.8: Imperator Alexander Severus

Filius familias, qui pro patre, quamvis in venditione fundi, fideiussit, tenetur. * Alex. A. longo. * <a 223 pp. ii id. Oct. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.40.9: Imperator Alexander Severus

Etiamsi de iure obligationis pignorum actum fuerit, fideiussoribus liberatio non contingit. * Alex. A. aristocrati. * <a 223 pp. v k. Dec. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.40.10pr.: Imperator Alexander Severus

Fideiussor seu mandator si in usuras quoque obligatus est, iustam causam recusandi solvere eas non habet. * Alex. A. vitali. * <a xxx pp.>

CJ.8.40.10.1: Imperator Alexander Severus

Ut autem is, qui cum altero fideiussit, non solus conveniatur, sed dividatur actio inter eos qui solvendo sunt, ante condemnationem ex ordine postulari solet. <a xxx pp.>

CJ.8.40.11pr.: Imperator Alexander Severus

Cum alter ex fideiussoribus in solidum debito satisfaciatur, actio ei adversus eum qui una fideiussit non competit. * Alex. A. Sallustio. * <a 229 pp. vii k. Nov. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.8.40.11.1: Imperator Alexander Severus

Potuisti sane, cum fisco solveres, desiderare, ut ius pignoris quod fiscus habuit in te transferretur, et si hoc ita factum est, cessis actionibus uti poteris. quod et in privatis debitis observandum est. <a 229 pp. vii k. Nov. Alexandro A. iii et Dione cons.>

CJ.8.40.12: Imperator Alexander Severus

Blanditus tibi est, qui non teneri te persuasit, quod, cum pro alio intervenires, egguwmai dixisti, cum et his verbis obligationem verborum contrahi pridem receptum est. * Alex. A. Theodoto. * <a 230 pp. Vi k. Sept. agricola et clemente cons.>

CJ.8.40.13: Imperator Gordianus

Si barsagoram latronem lysanias decurio inventurum se spondidisset, aut exhibere compellendus est aut transmittendus ad praefectum praetorio vel ad praesidem provinciae. * Gord. A. pars ex epistula. * <a xxx >

CJ.8.40.14pr.: Imperator Gordianus

Mandati actio personalis est. quae si nomine fideiussoris vel adversus debitorem seu heredes eius

competit, praeses provinciae quae deberi compererit reddi iubebit. * Gord. A. salvio. * <a 239 pp. iii non. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.40.14.1: Imperator Gordianus

Pignora etenim, quae reo stipulandi nexa fuerunt, ita demum ad vos transeunt, si facta nominis redemptione solutio celebrata est vobisque mandatae sunt actiones. <a 239 pp. iii non. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.40.14.2: Imperator Gordianus

Quod si factum est, ea quoque vobis persequentibus adversus possessores extraordinariam iurisdictionem idem vir clarissimus impertiet. <a 239 pp. iii non. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.40.15pr.: Imperator Gordianus

Si indebitam pecuniam quasi ex causa fideiussionis obstructus in cautionem per errorem deduxisti, tam doli mali exceptione uti quam condicere, ut obligatio tibi accepto feratur, potes. * Gord. A. claudio. * <a 239 pp. v k. Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.40.15.1: Imperator Gordianus

Non est autem dubium fideiussorem, rei promittendi bonis ad fiscum devolutis si idem fiscus ob debitum restituendum fuerit conventus et solverit, liberari. <a 239 pp. v k. Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.40.16: Imperator Gordianus

Fuit liberum, antequam adversus omnes fideiussores lis contestaretur, unum eorum eligere creditori, si modo ceteros minus idoneos existimaret. at nunc post litis contestationem petitionem divisam redintegrari iuris ratio non patitur. * Gord. A. maximo. * <a 241 pp. ii id. Iun. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.8.40.17: Imperator Gordianus

Omissis quoque pignoribus fideiussorem a creditoribus utiliter conveniri, nisi in id quod ex his refici non potuerit acceptus sit, explorati iuris est. * Gord. A. brasidae. pars ex epistula. * <a 242 pp. vi id. Mart. Attico et Praetextato cons.>

CJ.8.40.18: Imperator Philippus

Si, ut proponis, fundum ob debitum obligatum non iusto pretio vendidisti, residuam quantitatem, quam ex pretio eiusdem servare potuisses, refundi tibi a fideiussore non iure poscis. * Philippo. A. et Philippo. c. smyrnae. * <a 244 pp. v k. Aug. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.8.40.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si alienam reo principaliter constituto obligationem suscepisti vel fideiussorio sive mandatorio vel quocumque alieno nomine pro debitore intercessisti, non posse urgeri creditorem, eum qui mutuam accepit pecuniam quam te convenire, scire debueras, cum, si hoc in initio contractus specialiter non placuit, habeat liberam electionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Sabiniano. * <a 293 s. ii k. Mai. AA. cons.>

CJ.8.40.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sententia bonorum omnium ademptionem continente rei damnati principalis intercessores eligendi creditori potestas non adimitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio. * <a 293 >

CJ.8.40.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut eligendi fideiussores creditor habet potestatem, ita intercessorem postulantem cedi sibi hypothecae sive pignori obligata iure non prius ad solutionem, nisi mandata super hac re fuerit persecutio, convenit urgeri. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iuliano. * <a 293 s. xi k. Nov. AA. cons.>

CJ.8.40.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ultra hoc, quod accepit ea, pro qua te mandatorio nomine intercessisse commemoras, daturum te scripsisti, praeses provinciae ex hoc, quod ultra mandatum tuum numeratum est, a te nihil exigi patietur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hermiano. * <a 294 s. xii k. Mai. cc. cons.>

CJ.8.40.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Reos principales vel mandatores simpliciter acceptos eligere vel pro parte convenire vel, satis non faciente contra quem egeras primo, post ad alium reverti, cum nullus de his electione liberetur, licet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. antipatro. * <a 294 s. non. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.40.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Fideiussoris quidem heres exemplo rei principalis tenetur. sed si idem utrisque succedat, intercessionis obligatione finita velut principalis tantum debitoris heres conveniri potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pergamio. * <a 294 s. xi k. Ian. cc. cons.>

CJ.8.40.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pignoribus datis a reo principali distractis nec post longi temporis intervallum residuum a fideiussore creditor petere prohibetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Philippo. * <a 294 s. vi k. Ian. cc. cons.>

CJ.8.40.26pr.: Imperator Justinianus

Sancimus, si quis pro alio sponderit, quatenus eum intra certum tempus tradat vel certam quantitatem pecuniarum pro eo inferat, et tempore statuto iam effluente non poterit eum repraesentare, non statim pecunias pro eo stipulatas inferre, sed competere quidem post temporis lapsum omnimodo poenalem actionem, non autem statim summam, pro qua fideiussor admissus est, profligari. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.40.26.1: Imperator Justinianus

Sed si quidem usque ad sex mensuum spatium tempus statutum sit, aliud tantum ei indulgeri, intra quod si possit personam exhibere et eam tradere, poena sit liberatus. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.40.26.2: Imperator Justinianus

Sin autem amplius quam sex mensuum tempus ab initio constitutum est, tunc, quanticumque temporis curricula data sunt, tamen post lapsum eorum semenstres tantum habere eum indutias, intra quas sit ei licentia personam et non pecunias reddere. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.40.26.3: Imperator Justinianus

Sin autem et secunda adiectio temporis excedat, tunc omnimodo poenam pecuniariam persolvat. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.40.26.4: Imperator Justinianus

Sed si quidem post statutum ab initio tempus completum maluerit reum pro quo convenitur defendere, licere ei hoc facere, nisi pacti tenor ad hoc reclamaverit, si forsitan sine defensione facienda pro eo fideiussit: sed si defensionem subierit, eam usque ad finem adimplere, nulla ei licentia concedenda in medio personam tradere et pecuniarium dationem effugere. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.40.26.5: Imperator Justinianus

Sin autem et secundum tempus effluxerit, nullo modo ei licentia concedatur nec ad defensionis venire praesidium, sed omnimodo poenam conferat, nisi intra primum tempus quod statutum est reus principalis ab hac luce fuerit subtractus: tunc enim penitus ab exactione poenae liberum eum custodiri oportet. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.40.26.6: Imperator Justinianus

Quod si secundo tempore instante mortuus fuerit, nihilo minus poena iam commissa a fideiussore exigatur. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.40.26.7: Imperator Justinianus

Omnibus, quae in fideiussores, quando tali poenae fuerint illigati, statuimus, et in heredes pro utilitate eorum obtinentibus. <a 530 D. vi k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.40.27pr.: Imperator Justinianus

Si fideiussor nullam quidem cautionem faciat ostendens se fideiussorem extitisse, praesentibus autem tabulariis hoc confessus est, quod in fide sua eum suscepit, dubitabatur a Palaestina advocacione, utrumne post duos menses liberatur quasi sine scriptis fideiussione facta, secundum generalia edicta sublimissimae praetorianae sedis, an utpote scriptura interveniente teneatur: et divisio alia introducebatur, si id iuris esse debet tam in publicis causis quam in privatis. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.40.27.1: Imperator Justinianus

Sancimus itaque, nisi confessio litteris exposita fuerit a fideiussoribus ex repraesentatione personarum, licet attestatio super hoc praecesserit, attamen adhuc sine scriptis esse fideiussionem, videlicet in causis privatis, existimari et duobus mensibus effluentibus ab huiusmodi nexu fideiussores liberari, nisi in tempus certum data est fideiussio: tunc enim in tantum eam extendi, in quantum etiam attestatio fuerit expressa. <a 531 D. x k. Mart.

Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.40.27.2: Imperator Justinianus

Sin autem publica causa interveniat, tunc omnimodo attestationem pro scriptura haberi. multis etenim privilegiis propter publicas necessitates publico iuri praestitis non ab re est et nos huiusmodi praerogativam ei condonare. <a 531 D. x k. Mart. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.40.28pr.: Imperator Justinianus

Generaliter sancimus, quemadmodum in mandatoribus statutum est, ut contestatione contra unum ex his facta alter non liberetur, ita et in fideiussoribus observari. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.40.28.1: Imperator Justinianus

Invenimus enim et in fideiussorum cautionibus plerumque ex pacto huiusmodi causae esse prospectum, et ideo generali lege sancimus nullo modo electione unius ex fideiussoribus vel ipsius rei alterum liberari, vel ipsum reum fideiussoribus vel uno ex his electo liberationem mereri, nisi satisfiat creditori, sed manere ius integrum, donec in solidum ei pecuniae persolvantur vel alio modo satis ei fiat. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.40.28.2: Imperator Justinianus

Idemque in duobus reis promittendi constituimus, ex unius rei electione praeiudicium creditori adversus alium fieri non concedentes, sed remanere et ipsi creditori actiones integras et personales et hypothecarias, donec per omnia ei satisfiat. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.40.28.3: Imperator Justinianus

Si enim pactis conventis hoc fieri conceditur et in usu quotidiano semper hoc versari adspicimus, quare non ipsa legis auctoritate hoc permittatur, ut nec simplicitas suscipientium contractus ex quacumque parte possit ius creditoris mutilare? <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post

consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

^CJ.8.40.29:

Si quis pro usuris fideiusserit, non in biennium solum tenetur, sed in tantum tempus, in quantum pactus est. quantum igitur vult tempus constituat, dum ne in eo supra duplum colligatur.

CJ.8.41.0. De novationibus et delegationibus.

CJ.8.41.1: Imperator Alexander Severus

Delegatio debiti nisi consentiente et stipulanti promittente debitore iure perfici non potest: nominis autem venditio et ignorante vel invito eo, adversus quem actiones mandantur, contrahi solet. * Alex. A. quintiano et Timotheo. * <a 223 pp. v id. Febr. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.41.2: Imperator Gordianus

Ex contractu pecuniae creditae actio inefficax dirigitur, si delegatione personae rite facta iure novationis vetustior contractus evanuit. * Gord. A. firmino. * <a 238 pp. k. Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.41.3pr.: Imperator Gordianus

Si delegatio non est interposita debitoris tui ac propterea actiones apud te remanserunt, quamvis creditori tuo adversus eum solutionis causa mandaveris actiones, tamen, antequam lis contestetur vel aliquid ex debito accipiat vel debitori tuo denunciaverit, exigere a debitore tuo debitam quantitatem non vetaris et eo modo tui creditoris exactionem contra eum inhibere. * Gord. A. Muciano. * <a 239 pp. v id. Iun. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.41.3.1: Imperator Gordianus

Quod si delegatione facta iure novationis tu liberatus es, frustra vereris, ne eo, quod quasi a cliente suo non faciat exactionem, ad te periculum redundet, cum per verborum obligationem voluntate novationis interposita debito liberatus sis. <a 239 pp. v id. Iun. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.41.4: Imperator Gordianus

Non abstulit tibi procurator tuus actionem, si, cum ei mandasses exactionem pecuniae, quam hi tibi debebant, contra quos supplicas, parte accepta de reliquo eos liberavit, cum neque contra voluntatem tuam novationem facere neque in eo quod non solvebatur eos liberare potuerit. * Gord. A. Stratonico. * <a 239 pp. id. Nov. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.41.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pater tuus, cui te successisse proponis, creditori pro Alexandro suscepto nomine certam pecuniam stipulanti spondit, licet per improbitatem alexander ei satis non fecit, tamen summae repromissae nimis improbe solutio negatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Septimiae. * <a 294 s. ii id. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.41.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec creditoris creditori quisquam invitus delegari potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ziparo. * <a 294 s. xii k. Nov. dorostolo cc. cons.>

CJ.8.41.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si solvere tibi pecuniam delegatus eucarpus dare spondit vel debitum constituit, suo nomine conveniri potest. alioquin adversus eum experiri pro chirographario debitore tuo frustra conaris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Zoilo. * <a 294 s. xvii k. Ian. cc. cons.>

CJ.8.41.8pr.: Imperator Justinianus

Novationum nocentia corrigentes volumina et veteris iuris ambiguitates resecantes sancimus, si quis vel aliam personam adhibuerit vel mutaverit vel pignus acceperit vel quantitatem augendam vel minuendam esse crediderit vel condicionem seu tempus addiderit vel detraxerit vel cautionem Iunioem acceperit vel aliquid fecerit, ex quo veteris iuris conditores introducebant

novationes, nihil penitus priori cautela innovari, sed anteriora stare et posteriora incrementum illis accedere, nisi ipsi specialiter remiserint quidem priorem obligationem et hoc expresserint, quod secundam magis pro anterioribus elegerint. * Iust. A. ad sena tum. * <a 530 D. xi k. Aug. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.41.8.1: Imperator Justinianus

Et generaliter definimus voluntate solum esse, non lege novandum, etsi non verbis exprimatur, ut sine novatione, quod solito vocabulo anobateutws dicunt, causa procedat: hoc enim naturalibus inesse rebus volumus et non verbis extrinsecus supervenire. <a 530 D. xi k. Aug.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.42.0. De solutionibus et liberationibus.

CJ.8.42.1: Imperator Antoninus

In potestate eius est, qui ex pluribus contractibus pecuniam debet, tempore solutionis exprimere, in quam causam reddat. quod si debitor id non fecit, convertitur electio ad eum qui accepit. si neuter voluntatem suam expressit, prius in usuras id quod solvitur, deinde in sortem accepto feretur. * Ant. A. Aristaenetae. * <a 212 pp. prid. non. Iun. duobus aspris cons.>

CJ.8.42.2: Imperator Alexander Severus

Liberari fideiussores, quotiens fiscus tam creditori quam debitori, licet diversis stationibus, succedit, ius certum est. quod et in tua persona procuratores mei custodient. * Alex. A. bassae. * <a 232 s. k. Iun. lupo et maximo cons.>

CJ.8.42.3: Imperator Gordianus

Si, cum servus liberam peculii administrationem haberet, mutuam pecuniam ab eo accepisti, eique ante ademptum peculium vel priusquam ademptum cognosceres eam exsolvesti, ea solutione liberatus es. * Gord. A. Apollonio. * <a 238 pp. v k. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.42.4: Imperator Gordianus

Nihil interest, utrum creditori pecuniam mutuam solveris, an ex eius voluntate servo numeraveris. nec enim ex eo, quod creditor in fatum concessit, priusquam instrumenta redderet, evacuatae obligationis vires reparari queunt. * Gord. A. rufinae. * <a 238 pp. prid. id. Oct. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.42.5: Imperator Gordianus

Nulla tibi adversus creditorem alienum actio superest eo, quod debitam ei quantitatem offerens ius obligationis in te transferri desideras, cum ab eo te nomen comparasse non suggeras, licet solutione ab alio facta nomine debitoris evanescere soleat obligatio. * Gord. A. celso. * <a 238 pp. vii k. Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.8.42.6: Imperator Gordianus

Si inter patrem tuum eosque, quos debitores esse dicebas, non de dubia lite transactio facta est, sed parte tantummodo recuperata universum se recepisse cavit nec de superfluo eos qui verbis obligati erant per acceptilationem liberavit nec donationis causa id factum est, exuberantis debiti integra ei repetitio competit. * Gord. A. Alexandro. * <a 239 pp. iii id. Febr. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.42.7: Imperator Philippous

Eius quantitatis, cuius petitionem ratio compensationis excludit, usuram non posse reposci manifestum est. * Philippo. A. et Philippo. c. Antiocho. * <a 244 pp. vi k. Aug. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.8.42.8: Imperator Philippous

Usuras, quae quotannis in urbe numerandae sunt, promittere alio loco dependi nisi ex iusta causa exempli ratio minime sinit. * Philippo. A. et c. Rufo. * <a 245 pp. v id. Mai. Philippo A. et

Titiano conss.>

CJ.8.42.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Obsignatione totius debitae pecuniae sollemniter facta liberationem contingere manifestum est. sed ita demum oblatio debiti liberationem parit, si eo loco, quo debetur solutio, fuerit celebrata. * Diocl. et Maxim. AA. Cassio. * <a 286 pp. v id. Mai. Maximo ii et Aquilino conss.>

CJ.8.42.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Successores eius, qui maior quinque et viginti annis in solutum pro debito iure mancipia dedit, haec revocare non posse constat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ambrosio. * <a 293 s. v id. April. Byzantii AA. conss.>

CJ.8.42.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum maritum tuum a debitoribus tuis minoris viginti et quinque annis constitutae velut ex causa tibi debiti aliquas accepisse quantitates nec tamen te consensum commodasse significes, nullum tibi potuit praeiudicium fieri, nisi factam solutionem post maiorem aetatem ratam feceris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. capitolinae. * <a 293 s. v k. Mai. Heracliae AA. conss.>

CJ.8.42.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Invito vel ignorante creditore qui solvit alii, non se liberat obligatione. quod si hoc vel mandante vel ratum habente eo fecerit, non minus liberationem consequitur, quam si eidem creditori solvisset. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutycho. * <a 293 s. iii id. Mai. AA. conss.>

CJ.8.42.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si obligatum ex causa mandati non per stipulationem facta novatione, post acceptilatione liberasti, sed tantum receptam ex eadem causa debitam quantitatem falso scripsisti, figmento veritatis extingui non potuit obligatio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Philotimo. * <a 293 s. vii k. Iun. AA. conss.>

CJ.8.42.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pecuniae solutae professio collata instrumento maiorem gestae rei probationem continet, quam si chirographum acceptae mutuae pecuniae fuisset redditum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Cutae. * <a 293 s. v id. Iul. AA. conss.>

CJ.8.42.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod debitori tuo chirographum redditum contra voluntatem tuam adseveres, nihil de iure tuo deminutum est. quibuscumque itaque argumentis iure proditis hanc obligationem tibi probanti eum per huiusmodi factum liberationem minime consecutum iudex ad solutionem iure debiti compellet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Quartioni. * <a 293 s. v k. Sept. AA. conss.>

CJ.8.42.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum, a quo mutuam sumpsisti pecuniam, in solutum nolentem suscipere nomen debitoris tui compelli iuris ratio non permittit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. charidemo. * <a 293 s. xv k. Nov. AA. conss.>

CJ.8.42.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Manifesti iuris est tam alio pro debitore solvente quam rebus pro numerata pecunia consentiente creditore datis tolli comparatam obligationem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Cassio. * <a 293 s. k. Dec. Sirmi AA. conss.>

CJ.8.42.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Inquisitio veritatis tolli non potuit, quod chirographa, quae fecerat procurator tuus, recepta tibi restituta ab ipsius herede proponas cum subscriptione procuratoris significante, quod nihil creditoribus debeatur, cum nihil prohibeat et creditoribus satisfactum et non vestrae pecuniae, sed ipsius, cui negotium gerendum mandaveras, processisse solutionem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Domitio Aphobio. * <a 294 s. id. Febr. cc. conss.>

CJ.8.42.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si, actore tam mutuis pecuniis dandis quam debitis recipiendis praeposito, in hoc quod susceperas eius dominae per ipsum fecisti satis, instrumentum inane solutione celebrata nihil tibi nocere potest. aliter enim solventes servo de actione domini liberare se minime possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. diogeni. * <a 294 s. v id. Oct. cc. cons.>

CJ.8.42.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si operas certi servi pecunia sumpta creditorem sibi in debitum compensare placuit, his secundum conventionis fidem praestitis de mancipio restituendo pacti tenor servari debet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. eucratidi. * <a 294 s. v k. Nov. Hadrianopoli cc. cons.>

CJ.8.42.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Interest multum, utrumne spe futurae numerationis suscepisse te quod instrumento continetur scripsisti, an accepta minore quantitate tantum quantum lectio probat in scriptura conferri placuit. nam superiori quidem casu residui petitio debiti manet integra, posteriori vero consensu transactionis finitis stare convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufo. * <a 294 s. iii non. Dec. cc. cons.>

CJ.8.42.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Inductum (id est cancellatum) nec ne sit chirographum, vestrum solutionem semel debiti factam ei, qui exigendi potestatem habuit, probantium nihil interest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. grato. * <a 294 s. v id. Dec. cc. cons.>

CJ.8.42.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si litterarum auxanonis contemplatione, quas ad aristonem de numeranda tibi pecunia dederat, recepisse scripsisti debitum ab aristone, mandato non impleto, cum petitio debiti manet integra, nihil legitimam exactionem impedire potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. vatio. * <a 294 s. xv k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.42.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum pro pecunia quam acceperas secundum placitum euandro te fundum dedisse profiteris, eius industriam vel eventum meliorem tibi, non ipsi prodesse, contrarium non postulaturus, si minoris distraxisset, non iusta petis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufino. * <a 294 s. vii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.42.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Solutionem adseveranti probationis onus incumbit: quo facto chirographum condicere potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. antelliano. * <a 294 s. iii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.43.0. De acceptilationibus.

CJ.8.43.1: Imperator Antoninus

Iam tibi rescripsi posse apud iudicem quaeri, an sollemnibus verbis tutoris auctoritate interveniente soror tua acceptilatione debitorem suum liberaverit. quare si in repetenda pecunia, quam exsolvit, diversa pars perseveraverit, uteris defensionibus competentibus. * Ant. A. apronio. * <a 212 pp. iii id. Febr. duobus aspris cons.>

CJ.8.43.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si donationis gratia novatione facta per acceptilationem praestiteris liberationem, omnis agendi via perempta est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. claro. * <a 293 s. vi k. Ian. AA. cons.>

CJ.8.43.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Per aquilianam stipulationem pacto subditam obligatione praecedente sublata et acceptilatione, quae fuerit inducta, perempta ei, qui ex nulla causa restitui potest, omnis agendi via praecluditur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. demetriae. * <a 294 s. v k. Dec. cc. cons.>

CJ.8.44.0. De evictionibus.

CJ.8.44.1: Imperatores Severus, Antoninus

Emptor hereditatis rem a possessoribus sumptu ac periculo suo persequi debet. evictio quoque non praestatur in singulis, cum hereditatem iure venisse constet, nisi aliud nominatim inter contrahentes convenit. * Sev. et Ant. AA. munatio. * <a 200 pp. vi k. Mart. Severo ii et Victorino cons.>

CJ.8.44.2: Imperatores Severus, Antoninus

Quoniam avus tuus, cum praedia tibi donaret, de evictione eorum cavit, potes adversus coheredes tuos ex causa stipulationis consistere ob evictionem praediorum, pro portione scilicet hereditaria. nudo autem pacto interveniente minime donatorem hac actione teneri certum est. * Sev. et Ant. AA. quartae. * <a 205 pp. ii k. Mart. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.8.44.3: Imperatores Severus, Antoninus

Qui rem emit et possidet, quamdiu evicta non est, auctorem suum propterea, quod aliena vel obligata res dicatur, convenire non potest. * Sev. et Ant. AA. Aureliano. * <a 210 pp. viii k. Aug. Faustino et Rufino cons.>

CJ.8.44.4: Imperator Antoninus

Si praedium tibi pro soluto datum aliis creditoribus fuerat obligatum, causa pignoris mutata non est. igitur si hoc iure fuerit evictum, utilis tibi actio contra debitorem competit. nam eiusmodi contractus vicem venditionis obtinet. * Ant. A. georgio. * <a 212 pp. xi k. Aug. duobus aspris cons.>

CJ.8.44.5: Imperator Antoninus

Ex praediis, quae mercata es, si aliqua a venditore obligata et necdum tibi tradita sunt, ex empto actione consequeris, ut ea a creditrice liberentur: id enim fiet, si adversus venditorem ex vendito actione pretium petentem doli exceptionem opposueris. * Ant. A. patroinae. * <a 212 pp. xv k. Oct. duobus aspris cons.>

CJ.8.44.6: Imperator Alexander Severus

Non dubitatur, etsi specialiter venditor evictionem non promiserit, re evicta ex empto competere actionem. * Alex. A. Octavio. * <a 222 pp. viii id. Mart. Alexandro A. cons.>

CJ.8.44.7: Imperator Alexander Severus

Auctore laudato si evicta res est, fideiussorem, etiamsi agi causam ignoraverit, conveniri evictionis nomine posse non ambigitur. * Alex. A. Hilariano. * <a 222 pp. iii non. April. Alexandro A. cons.>

CJ.8.44.8: Imperator Alexander Severus

Emptor fundi, nisi auctori aut heredi eius denuntiaverit, evicto praedio neque ex stipulatu neque ex dupla neque ex empto actionem contra venditorem vel fideiussores eius habet. sed et si iudicio emptor non adfuit aut praesens per iniuriam iudicis victus est absente auctore vel fideiussore, regressum adversus eum non habet. * Alex. A. clementio. * <a 222 pp. viii id. Dec. Alexandro A. cons.>

CJ.8.44.9: Imperator Alexander Severus

Si controversia tibi possessionis, quam bona fide te emisse adlegas, ab aliquo movetur, auctori heredive eius denuntia. et si quidem obtinueris, habebis quod emisti. sin autem evictum erit, a venditrice successoribus eius consequeris, quanti tua interest: in quo continetur etiam eorum persecutio, quae in rem emptam a te, ut melior fieret, erogata sunt. * Alex. A. terentio. * <a 222 pp. xi k. Ian. Alexandro A. cons.>

CJ.8.44.10: Imperator Alexander Severus

Si fines agri venditor demonstravit et legem dixit intra eos neminem ingressurum, si quid inde evincatur, periculo fit auctoris. quod si finibus suis quos demonstravit agrum vendidit, lis finalis

ad venditorem non pertinet. * Alex. A. largo. * <a 223 pp. vii k. Dec. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.44.11: Imperator Alexander Severus

Exceptione doli recte eum submovebis, quem ab auctore tuo fideiussorem accepisti, si eius nomine controversiam refert, quasi per uxorem suam, antequam tu emeris, comparaverit, qui vendenti adeo consensum dedit, ut se etiam pro evictione obligaverit. * Alex. A. clementi. * <a 231 pp. non. Febr. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.8.44.12: Imperator Gordianus

Sive in libertatem evictus est servus quem mercatus es, sive cum comparares convenit, si qua quaestio eius nomine relata esset, etsi necdum evictus esset, ut pretium recuperares, praeses provinciae, quod tibi praestandum animadverterit, restitui iubebit. * Gord. A. Philippo. * <a 239 pp. vii id. Mart. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.44.13: Imperator Gordianus

Si ob causam iudicati pignora capta sunt ex eius auctoritate, cui praecipienda ius fuit, ea de quibus complecteris, eaque tu mercatus es, frustra ab ea quae condemnata est vel quae in eius locum successit eorum refertur quaestio, quandoquidem, etsi evictio eorum ab alio subsequuta fuisset, adversus eos debuisse dari actionem, quibus pretii solutio proficit, meritissime rescriptum est. * Gord. A. Zoilo. * <a 239 pp. xvi k. Iun. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.44.14: Imperator Gordianus

Sive possessio venditoris fuit, filius eiusdemque patris heres frustra quaestionem movet, sive non patris, sed filii eius possessio fuit, de qua iure hereditario auctor laudari potest, controversiam movere non potest. * Gord. A. secundino. * <a 239 pp. xiiii k. Aug. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.44.15: Imperator Philippus

Si non iniuria iudicantis, sed iuris ratione superatus es, pignus ob evictionem acceptum sollemniter persequi potes. * Philippo. A. et Philippo. c. menandro. * <a 245 pp. k. Aug. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.8.44.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Super empti agri quaestione disceptabit praeses provinciae et, si portionem diversae partis esse cognoverit, impensas, quas ad meliorandam rem vos erogasse constiterit, habita fructuum ratione restitui vobis iubebit. nam super pretio evictae portionis non eum qui dominium evicerit, sed auctricem conveniri consequens est. * Diocl. et Maxim. AA. Alexandro et diogeni. * <a 290 pp. x k. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.44.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si, cum quaestio tibi super eo quem comparaveras commoveretur, auctorem tuum certum fecisti nec citra iudicis disceptationem eum quem emeris tradidisti, praeses provinciae in damnis, quae te tolerasse meministi, medelam iuris adhibebit. * Diocl. et Maxim. AA. Muciano. * <a 290 pp. v id. Nov. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.44.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si status super homine tibi venumdato mota quaestio est, sollemnibus, quae iuris admitti ratio, interpositis si secundum libertatem fuerit lata sententia, poteris de evictione, si nesciens condicionem eius comparasti, sine aliqua dubitatione auctorem vel eius fideiussores heredesve eorum convenire. quod si fuisse servum sententia declaraverit, intellegis ad venditorem te reverti non posse. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychio. * <a 293 >

CJ.8.44.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si obligata praedia venumdedisti et longi temporis praescriptione solita emptores se tueri

possunt, evictionis periculum timere non potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodoro. * <a 293 s. ii k. Mai. AA. cons.>

CJ.8.44.20pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si parentes vestri mancipia venundederunt quaestioque dominii mota est, emptoribus adesse ac defendere causam non prohibemini. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. solido et aliis. * <a 293 s. vi k. Iul. AA. cons.>

CJ.8.44.20.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quod si eis haec iam evicta sunt, instauratio litis ex persona vestra, si appellationem non interposuistis, contra ius desideratur. <a 293 s. vi k. Iul. AA. cons.>

CJ.8.44.20.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Empti sane iudicio pro evictione si conveniri coeperitis, nec vobis, ut defendatis, negotium denuntiatum probetur, intellegitis, quatenus vosmet ipsos tueri debeatis. <a 293 s. vi k. Iul. AA. cons.>

CJ.8.44.21pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Empti actio longi temporis praescriptione non submovetur, licet post multa spatia rem evictam emptori fuerit comprobatum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Heliodoro. * <a 293 s. xi k. Iul. Serdicae AA. cons.>

CJ.8.44.21.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si itaque is, quem te comparasse commemoras, nunc in libertatem proclamet, interpellare venditorem sive successores eius debes, ut tibi adsistant causamque instruant. <a 293 s. xi k. Iul. Serdicae AA. cons.>

CJ.8.44.21.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quem si liberum esse vel servum non esse fuerit pronuntiatum, nec te conventionem remisisse periculum evictionis fuerit comprobatum, praeses provinciae, si res integra est, quanti tua interest restitui tibi providebit. <a 293 s. xi k. Iul. Serdicae AA. cons.>

CJ.8.44.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum tibi liberum venundatum fundum ab auctore proponas, si ex antecedente obligatione quod debebatur iure solvisti, stipulationem, quam subiectam emptioni de indemnitate proponis, ipsius conceptio commissam manifeste declarat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iulio. * <a 293 s. vii k. Sept. viminacii AA. cons.>

CJ.8.44.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum successores etiam venditoris pro evictione teneri possint, si velut obligata sibi res publica thessalonicensium pignoris instituat iure persequi quae comparasti, auctoris heredibus quocumque gradu constitutis adsistere negotio denuntia. quod sive praesentibus his fundus quem emisti fuerit evictus sive absentibus, postea quanti tua interest rem evictam non esse teneri, non quantum pretii nomine dedisti, si aliud non placuit, publice notum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. eustochiae. * <a 293 s. ii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.8.44.24pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si post perfectam venditionem ante pretium numeratum rei venundatae mota fuerit quaestio vel mancipia venundata proclament in libertatem, cum in ipso limine contractus immineat evictio, emptorem, si satis ei non offeratur, ad totius vel residui pretii solutionem non compelli iuris auctoritate monstratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychio. * <a 294 s. vi k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.44.24.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unde cum parte pretii numerata, domus quam emisti tibi velut pignoris iure obligatae ne ad emptionem accederes, denuntiatum ab aliquo proponas, iudex tibi quae ex emptione veniunt

praestari providebit. <a 294 s. vi k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.44.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tibi liberam Saturninus condicionem eius ignorans distraxit ac nunc eam defendit in libertatem, hac libera pronuntiata venditorem vel ex stipulatione duplae, quantum in hanc deductum est, vel empti actione quanti tua interest convenire potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Saturninae. * <a 294 s. id. Febr. cc. cons.>

CJ.8.44.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quis tibi servum vendidit, postquam is rebus humanis exemptus est, cum evictionis periculum finitum sit, a te conveniri non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. neoni. * <a 294 s. ii k. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.44.27: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si fundum sciens alienum vel obligatum comparavit athenocles nec quicquam de evictione convenit, quod eo nomine dedit, contra iuris poscit rationem. nam si ignorans, desiderio tuo iuris forma negantis hoc reddi refragatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. theophilo. * <a 294 s. xvii k. Oct. cc. cons.>

CJ.8.44.28: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Emptori etiam venditoris iura prodesse non ambigitur. si igitur vobis propter rei proprietatem mota fuerit quaestio, tam propriis quam venditoris defensionibus uti poteritis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Maximiano. * <a 294 s. iii non. Oct. scuppis cc. cons.>

CJ.8.44.29: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si permutationis gratia praedia curatoribus quondam fratris tui mater tua dedit, his, quae in eorum vicem accepit, posteaquam ad defensionem fuerit denuntiatum, vel cum eorum non haberet facultatem, evictis quanti interest eos conveniri posse rationis est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. rheso. * <a 294 s. vii id. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.44.30: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non ex eo, quod duplam qui a matre tua mancipium comparavit evictionis nomine stipulatus est, alienae rei scientia convincitur, nec opinio eius ex hoc laeditur, ut malae fidei emptor existimetur. aliis itaque hoc indicium, si vis, probare debes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. hastio. * <a 294 s. id. Dec. cc. cons.>

CJ.8.44.31: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Heredem fideiussoris rerum, pro quibus defunctus apud emptorem intercesserat pro venditore, factum eius cui successit ex sua persona dominium vindicare non impedit, scilicet evictionis causa durante actione. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. agatho. * <a 294 s. xviii k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.8.45.0. Creditorem evictionem non debere.

CJ.8.45.1pr.: Imperator Alexander Severus

Cum iure creditoris propter fisci debita praedium obligatum procurator meus vendidit, evictio non debetur, quia et privatus creditor eodem iure utitur, nisi nominatim hoc repromissum a privato fuerit. * Alex. A. Publicio. * <a 223 pp. xv k. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.45.1.1: Imperator Alexander Severus

Si tamen fiscus in ius alterius creditoris successit, emptori non iusta fisci nomine movetur controversia, sive quia potior fuerat, quando vendebat, sive quia infirmior, quoniam hoc utique praestare debet, qui pignoris iure vendat, potiosem se ceteris esse creditoribus. <a 223 pp. xv k. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.8.45.2: Imperator Gordianus

Si a creditrice iure pignoris fundos pater tuus comparaverit, evictis praediis ita demum

petitionem adversus creditricem habere iure potes, si, cum vendiderit, de evictione rei promisit vel etiam dolo malo, cum sciret prudensque esset rem sine vitio non esse, eam patri tuo, cui successisti, venumdedit. nam sicut genus eiusmodi contractus inscium creditorem vinculo evictionis non adstringit, ita eum, qui fraudem admisit vel deceptit, non excusat. * Gord. A. Sabino. * <a 240 pp. viii id. April. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.8.46.0. De patria potestate.

CJ.8.46.1: Imperatores Antoninus, verus

Si filium tuum in potestate tua dicis esse, praeses provinciae aestimabit, an audire te debeat, cum diu passus sis ut patris familias rem eius agi per eos, qui testamento matris tutores nominati fuerunt. * Ant. et Verus AA. Titio. * <a xxx pp. sine die et cons.>

CJ.8.46.2: Imperator Antoninus

Eius, quod in potestate patris agens habuisti, dominium ad patrem tuum pertinuit extra ea, quae non adquiruntur. * Ant. A. maroniae. * <a 215 pp. xiii k. Mart. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.8.46.3: Imperator Alexander Severus

Si filius tuus in potestate tua est, res adquisitas tibi alienare non potuit: quem, si pietatem patri debitam non agnoscit, castigare iure patriae potestatis non prohiberis, artiore remedio usus, si in pari contumacia perseveraverit, eumque praesidi provinciae oblaturus dicturo sententiam, quam tu quoque dici volueris. * Alex. A. Artemidoro. * <a 227 pp. v id. Dec. Albino et maximo cons.>

CJ.8.46.4pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Congruentius quidem videtur intra domum, inter te ac filios tuos si quae controversiae oriuntur, terminari. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. gallae. * <a 259 pp. xvi k. Iun. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.8.46.4.1: Imperatores Valer., Gallien.

Sed si ita res fuit, ut iniuriis eorum et ad ius experiendum et ad vindictam processeris, aditus praeses provinciae super disceptationibus quidem pecuniariis consuetum exerceri iubebit ordinem iuris: reverentiam autem debitam exhibere matri filios coget et, si propectam ad inclementiores iniurias improbitatem deprehenderit, laesam pietatem severius vindicabit. <a 259 pp. xvi k. Iun. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.8.46.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filia tua non solum reverentiam, sed et subsidium vitae ut exhibeat tibi, rectoris provinciae auctoritate compelletur. * Diocl. et Maxim. AA. donatio. * <a 287 pp. k. Mart. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.8.46.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Abdicatio, quae Graeco more ad alienandos liberos usurpabatur et apoceryxis dicebatur, Romanis legibus non comprobatur. * Diocl. et Maxim. AA. Hermogeni. * <a 288 pp. xvii k. Dec. Maximiano A. ii et ianuario cons.>

CJ.8.46.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si maritus tuus, licet militans, in patria potestate constitutus filium legitimis suscepit nuptiis, eum in potestate avi perseverasse non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. duplianae. * <a 294 s. prid. non. April. cc. cons.>

CJ.8.46.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Libertos exemplo ingenuorum filios suos post libertatem ex legitimis nuptiis natos in potestate habere non est prohibitum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aemilianae. * <a 294 s. xvi k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.46.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec filium negare cuiquam esse liberum senatus consulta de partu agnoscendo ac denunciata poena, item praeiudicium edicto perpetuo propositum et remedium alimentorum apud praesidem maiori trimo petenti monstratum iure manifesto declarant. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nicagorae. * <a 294 s. v k. Mai. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.46.10: Imperator Constantinus

Libertati a maioribus tantum impensum est, ut patribus, quibus ius vitae in liberos necisque potestas olim erat permissa, eripere libertatem non liceret. * Const. A. ad Maximum pu. * <a 323 D. xv k. Iun. Thessalonicae Severo et Rufino cons.>

CJ.8.47.0. De adoptionibus.

CJ.8.47.1: Imperator Gordianus

Hi, qui in aliena sunt potestate, iuxta ius civile non nisi apud eum, apud quem plena legis actio est, adoptari possunt. * Gord. A. Marciae. * <a 239 pp. k. Iun. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.8.47.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Impuberem, quem ad vicem naturalis subolis adrogare desideras, si hi, qui sanguinis necessitudine iunguntur, id ei expedire apud praesidem provinciae confirmaverint, filium habebis, ita ut bonorum tuorum quarta pars tam in postremo iudicio tuo, quam si a te emancipatus fuerit, ei praebetur et super patrimonio eius idoneis fideiussoribus datis servo publico caveatur, ne sub copulandae adoptionis obtentu in facultates eius, quae ei diligenti provisione servandae sunt, inruas. * Diocl. et Maxim. AA. Timotheo. * <a 286 pp. v id. Mart. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.8.47.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Adrogatio etenim ex indulgentia principali facta proinde valet apud praetorem vel praesidem intimata, ac si per populum iure antiquo facta esset. <a 286 pp. v id. Mart. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.8.47.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum eum, quem adrogare vis, libertum tuum esse profitearis nec ullam idoneam causam precibus indideris, id est quod non liberos habes, intellegis iuris auctoritatem desiderio tuo refragari. * Diocl. et Maxim. AA. Marciano. * <a 286 pp. xvi k. Iul. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.8.47.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Adoptio non tabulis, licet per tabellionem conficiendis, sed sollemni iuris ordine apud praesidem solet copulari. * Diocl. et Maxim. AA. Proculiano. * <a 290 pp. k. Sept. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.47.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

A muliere quidem, quae nec suos filios habet in potestate, adrogari non posse certum est. verum quoniam in solacium amissorum tuorum filiorum privignum tuum cupis in vicem legitimae subolis obtinere, adnuimus votis tuis secundum ea, quae adnotavimus, et eum proinde atque ex te progenitum ad fidem naturalis legitimique filii habere permittimus. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. syrae. * <a 291 s. prid. non. Dec. Triballis Tiberiano et Dione cons.>

CJ.8.47.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Adrogationes eorum, qui sui iuris sunt, nec in regia urbe nec in provinciis nisi ex rescripto principali fieri possunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Melitoni. * <a 293 s. iiii non. April. Byzantii AA. cons.>

CJ.8.47.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In adoptionem quidem alienae civitatis civi recte dato additur, non mutatur patria, ac propterea ius originis in honorum ac munerum obsequio per adoptionem non minui perspicias. * Diocl. et

Maxim. AA. et cc. Attico. * <a 294 s. xi k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.47.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In adoptionem patre, in cuius est potestate, libertae filiam dante, matris patronus adoptare non prohibetur. nam sui iuris adrogatio feminae nisi ex nostro rescripto numquam procedit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. isioni. * <a 294 s. v id. Febr. cc. cons.>

CJ.8.47.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Adoptatum, licet ex beneficio nostro, emancipatione sollemni separare familia sua pater adoptivus minime prohibetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marciano. * <a 294 v k. Nov. anchiali cc. cons.>

CJ.8.47.10pr.: Imperator Justinianus

Cum in adoptivis filiis, qui filii familias constituti a patribus naturalibus aliis dantur, antiquae sapientiae incidit quaedam dubitatio, si oportet talem filium, si praeteritus a naturali patre fuerat, habere contra eius testamentum de inofficioso actionem (quam Papinianus quidem negat, Paulus autem sine effectu derelinquit, Marcianus vero distinguit, ne ex hac causa utriusque patris perderet successionem, naturalis quidem voluntate eius circumventus, adoptivi propter egestatem, quam forte habebat), et iterum aliud vitium erat exortum: si enim post patris naturalis obitum pater adoptivus per emancipationis modum iura adoptionis dissolvisset, nulla spes ei remanebat neque contra patris naturalis voluntatem, quia mortis eius tempore in aliena fuerat familia constitutus, neque contra adoptivum patrem, quia per emancipationem eius familia exemptus est: ideo talem dubitationem et tale vitium corrigentes sancimus per adoptionem quidem ad extraneam personam factam iura naturalis patris minime dissolvi, sed ita eum permanere, quasi non fuisset in alienam familiam translatus. cum enim tanta fragilitas est adoptionis, ut possit in ipso die et filius fieri et extraneus per emancipationem inveniri, quis patitur iura patris naturalis nexu divino copulata ludibrio defraudari, cum in hoc casu et contradicendi filio ex iure vetere datur licentia et invitus transire ad aliam familiam non cogitur? * Iust. A. Iohanni pp. * <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.1: Imperator Justinianus

Omnia igitur, secundum quod iam disposuimus, cum ad extraneum patrem filius per adoptionem transfertur, maneat integra iura sive ad de inofficiosi querellam sive ad alias omnes successiones sive ab intestato sive ex testamento, quae liberis deferuntur, ut et ipse possit prodesse patri naturali et ab eo naturalia debita percipere. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.1a: Imperator Justinianus

Si vero pater naturalis avo materno filii sui vel, si ipse fuerit emancipatus, etiam paterno, vel proavo simili modo paterno vel materno filium suum dederit in adoptionem, in hoc casu, quia in unam personam concurrunt et naturalia et adoptiva iura, maneat stabile ius patris adoptivi et naturali vinculo copulatum et legitimo adoptionis modo constrictum: et ad eum solum respiciat filius, cui eum et natura adgregavit et lex per adoptionem adsignavit, et Papiniani sententia in hac specie procedat, et ad eum tantummodo filius adoptivus spes totas extendat et non patris naturalis successionem molestare concedatur, sed avita et proavita tantummodo reverentia protegetur, eique adquirat quae possunt adquiri et prodesse, et is ei solus pater intellegatur, quem lex fecit et natura non dereliquit. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.1b: Imperator Justinianus

Neque enim Marciani distinctioni locum esse in hoc casu invenimus, ubi nullius circumventionis suspicio potest aliquam sibi vindicare licentiam, avita et proavita adfectione haec omnia

resecante. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.1c: Imperator Justinianus

Sed haec manere integra, nisi avus et proavus emancipatum fecerint filium adoptivum: tunc etenim necesse est iterum ad patrem naturalem eum reverti, cum emancipationis interventu adoptio in quamcumque personam facta dissolvitur. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.1d: Imperator Justinianus

(1) sed ne articulum adoptionis et in extraneam personam factae sine lege relinquamus, licentiam damus tali adoptivo patri, id est extraneo, si voluerit, nihil ei testamento suo relinquere, sed quidquid ei reliquerit, hoc libertatis sit, non legitimo vinculo adstrictum: cum enim per omnia naturae suae filium adgregavimus, manifestissimum est, quod et acquisitiones omnium rerum, quae ad filium familias pervenerint, secundum leges nostras non adoptivo extraneo patri, sed naturali usque ad modum usus fructus perveniunt, et remaneat in sacris patris naturalis, quasi imaginaria quadam et nova adfectione ei acquisita, non pristinae cognationis deminutione introducta. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.1e: Imperator Justinianus

Sed si quidem remaneat in tali adoptione nulla interveniente emancipatione, in hoc tantummodo prodesse ei volumus adoptionem, ut non successione ab intestato patris extranei adoptivi defraudetur, sed habeat accessionem fortunae ex patris naturalis sibi voluntate acquisitam. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.1f: Imperator Justinianus

Neque enim ex vetere iure cognationis nexus naturalis patris per adoptionem filio dissolvebatur, sed accedebant iura adoptiva certis reliquiis ex iure naturali remanentibus, et qui legitimus erat familiae adoptivae, is naturalis fuerat cognatus. quis enim materna iura possit abolere, cum videbatur et antiquo iure patrem quidem habere adoptivum, matrem autem eam, quam natura cognoscit? <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.1g: Imperator Justinianus

Et ideo sancimus, etsi habet huiusmodi filius iura integra naturae, tamen, si intestatus pater extraneus adoptivus decesserit, habere eum etiam sui heredis ius ad eius tantummodo successione, ut non etiam legitima iura ad familiam extranei patris adoptivi habeat, nec ipsa ad eum communionem aliquam habeat, sed quasi extraneus ita ad illam familiam inveniatur. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.2: Imperator Justinianus

Sin autem per emancipationem iura adoptiva fuerint dissoluta, tunc nullus ei penitus regressus ad adoptivum extraneum patrem, etsi moriatur intestatus, relinquatur, sed maneat tantummodo patrem naturalem cognoscens, tamquam non fuisset ab initio in adoptionem translatus. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.3: Imperator Justinianus

Quae autem de aliis adoptivis diximus, haec sancimus etiam de his, qui ex afiniano senatus consulto ex tribus maribus fuerant ab extraneo adoptati, nulla penitus differentia inter alios adoptivos et eos introducenda. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.4: Imperator Justinianus

Quae in filio diximus in adoptionem a patre dato, haec et in filia et in nepote et in nepte et deinceps personis utriusque sexus in sacris constitutis extendimus, si tamen tempore mortis avi sui parentes eos vel eas non antecedant. si enim patres eos antecedant (ubi nec imponitur

necessitas avo aliquid nepoti vel nepti relinquere), maneat omnia iura adoptiva ei intacta. haec enim omnis sanctio de filio et filia et nepote et nepte et deinceps personis in sacris constitutis introducta est, ubi dubitabatur, quid statuendum est, quasi duobus patribus ei, uno ex natura, altero ex lege positus. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.10.5: Imperator Justinianus

Ubi autem homo sui iuris constitutus per adrogationem ex Augusta liberalitate sese dederit in adoptionem, tunc omnia iura patris adoptivi habeat intacta. cum enim nullum inter patres inducitur discrimen, sit suus heres adoptivus patri adrogatori et familiae eius adgregetur, et omnia, quae ad filium adrogatum veteres legum latores induxerunt, intacta illibataque in eorum personis reserventur. <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.47.11: Imperator Justinianus

Veteres circuitus in adoptionibus, quae per tres emancipationes et duas manumissiones in filio aut per unam emancipationem in ceteris liberis fieri solebant, corrigentes sive tollentes censemus licere parenti, qui liberos in potestate sua constitutos in adoptionem dare desiderat, sine vetere observatione emancipationum et manumissionum hoc ipsum actis intervenientibus apud competentem iudicem manifestare, Praesente et eo qui adoptatur et non contradicente, nec non eo qui eum adoptat. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 530 D. v k. Nov. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.48.0. De emancipationibus liberorum.

CJ.8.48.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si lex municipii, in quo te pater emancipavit, potestatem duumviris dedit, ut etiam alienigenae liberos suos emancipare possint, id quod a patre factum est suam obtinet firmitatem. * Diocl. et Maxim. AA. herennio. * <a 290 pp. iii non. Dec. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.48.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In emancipationibus liberorum nec non donationibus non tam scriptura quam veritas considerari solet. * Diocl. et Maxim. AA. gennadiae. * <a 291 pp. v id. Mart. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.8.48.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non nudo consensu patria liberi potestate, sed actu sollemni vel casu liberantur, nec causae, quibus metus pater emancipavit filium, sed actus sollemnitas quaeritur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Heliodoro. * <a 293 s. xv k. Oct. Sirmi AA. cons.>

CJ.8.48.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec avus neptem suam liberare potestate cogitur nec in cuiusquam iniuriam beneficia tribuere moris est nostri. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. coloniae. * <a xxx D. id. Oct. >

CJ.8.48.5: Imperator anast.

Iubemus licere parentibus, id est patri avo paterno seu proavo ceterisque ulterius per masculini sexus personas continua generis serie coniunctis, si liberos, quos habent in potestate propria, id est filium filiam, nepotem seu neptem ex filio, pronepotem seu proneptem ceterosque itidem per masculini sexus personas continua generis linea sibi coniunctos, per emancipationem vel absentes et peregre degentes vel in isdem locis seu regionibus et civitatibus commorantes, in iudicio vero non praesentes, iuris sui constituere maluerint, supplicationibus porrectis mereri super hoc divinum oraculum hocque apud competentem iudicem, ad cuius iurisdictionem actus emancipationis pertinet, insinuare superque precibus a semet oblatis apud eum deponere, ut hoc subsecuto et auctoritate praecedente principali plenissimum robur emancipatio sortiatur, et personae, in quas talis liberalitas collata sit, de aliena potestate quasi a parentibus ex emancipatione manumissae liberentur: si tamen ipsae nihilo minus sub gestorum testificatione vel apud eundem iudicem vel apud alium quemlibet proposito parentum suam etiam voluntatem

consonare vel ante preces oblatas et sacros apices promulgatos vel postea deposuerint, nisi infantes sint, qui et sine consensu etiam hoc modo sui iuris efficiuntur. * Anastas. A. Constantino pp. * <a 502 D. xi k. Aug. Constantinopoli probo et Avieno Iuniore cons.>

CJ.8.48.6: Imperator Justinianus

Cum inspeximus in emancipationibus vanam observationem custodiri et venditiones in liberas personas figuratas et circumductiones inextricabiles et iniuriosa rhapsimata, quorum nullus rationabilis invenitur exitus, iubemus huiusmodi circuitu in posterum quiescente licentiam esse ei, qui emancipare vult, vel ex lege Anastasiana hoc facere vel sine sacro rescripto intrare competentis iudicis tribunal vel eos adire magistratus, quibus hoc facere vel legibus vel ex longa consuetudine permissum est, et filios suos vel filias, nepotes vel neptes vel deinceps progeniem in potestate sua constitutam a sua manu dimittere et legitima iura omnimodo habere, etsi non specialiter haec sibi servaverit, et peculium donare vel alias res liberalitatis titulo in eos transferre, et eas res, quae acquiri indignantur, per usum fructum secundum nostrae constitutionis modum detinere et omnia facere, vana tantummodo secundum quod dictum est observatione sublata. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.49.0. De ingratis liberis.

CJ.8.49.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Filios et filias ceterosque liberos contumaces, qui parentes vel acerbitate convicii vel cuiuscumque atrocis iniuriae dolore pulsassent, leges emancipatione rescissa damno libertatis immeritae multare voluerunt. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Praetextatum pu. * <a 367 D. xv k. Sept. ambianis lupicinio et iovino cons.>

CJ.8.50.0. De postliminio et de redemptis ab hostibus.

CJ.8.50.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Ex duobus captivis sarmatia nata patris originem ita secuta videtur, si ambo parentes in civitatem nostram redissent. quamquam enim iure proprio postliminium habere non possit quae capta non est, tamen parentum restitutio reddet patri filiam. * Sev. et Ant. AA. ovinio. * <a xxx pp. sine die et consule.>

CJ.8.50.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Qui cum ab hostibus interemptus sit, matris dumtaxat condicionem, quae secum filiam duxit, videtur necessario secuta. nam fictio legis corneliae, quae legitimos apud hostes defuncto constituit heredes, ad eam quae illic suscepta est non pertinet, cum eo tempore quo captus est diem suum pater obisse existimetur. <a xxx pp. sine die et consule.>

CJ.8.50.2pr.: Imperator Gordianus

Ab hostibus redempti, quoad exsolvatur pretium, in causam pignoris constituti quam in servilem condicionem videntur esse detrusi: et ideo si nummi eo nomine expensi donatio intercedat, pristinae condicioni eos reddi manifestum est. * Gord. A. publiciano. * <a 241 pp. ii id. Iun. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.8.50.2.1: Imperator Gordianus

Proinde si ab hostibus redemptam post dissolutum veluti naturalis pignoris vinculum in matrimonio habere coepisti, nihil est, quod de statu eius seu liberorum communium debeas pertimescere. <a 241 pp. ii id. Iun. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.8.50.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum cognatos tuos nondum postliminio regressos adfirmes, sed adhuc in rebus esse humanis, et bona eorum fraudibus diversae partis dissipari, interpellatus rector provinciae providebit eum sub observatione constituere, qui stipulante servo publico satis idonee dederit. * Diocl. et Maxim.

AA. varo. * <a 287 pp. v k. Sept. Diocletiano iii et Maximiano cons.>

CJ.8.50.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec nos praeteriit hereditatem eius, quam incognitum erat ab hostibus interfecta an capta esset, a filio adiri non potuisse (quando eorum bona, qui in hostium potestatem rediguntur, eo demum tempore successionis iure adquiri possunt, cum captos apud hostes mortuos esse cognoscitur) , nec super facultatibus eius, cuius incerta vita ac fortuna fuit, transigi vel iudicari potuit. * Diocl. et Maxim. AA. Hermogeni. * <a 290 pp. v k. Iun. ipsis AA. iiii et iii cons.>

CJ.8.50.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unde posteaquam apud hostes materteram vestram fati munus implisse innotuit, tunc vobis licentia permittitur agnoscendae per bonorum possessionem successionis: non officientibus enim, quae perperam gesta sunt, si priorem gradum obtinetis, successionis compendium ad vos pertinet. <a 290 pp. v k. Iun. ipsis AA. iiii et iii cons.>

CJ.8.50.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum non redemptum ab hostibus filium tuum, sed sine ullo contracto traditum a barbaris praefecto legionis dicas, postliminii ius locum habuit et ilico ingenuitati suae reddi eum praeses provinciae iubebit. * Diocl. et Maxim. AA. ursae. * <a 290 pp. xvi k. Iun. ipsis AA. iiii et iii cons.>

CJ.8.50.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum et postliminii ius et communis utilitatis ratio exigit, ut, si qui captos ab hostibus redemerint, accepto pretio redemptos suae ingenuitati restituant, proponasque redemptorem noluisse oblatum pretium a te vel ab alio recipere, praeses provinciae efficaci instantia compellet eum legibus obtemperare et recepto eo quod pretii nomine dependitur status securitatem non inquietare. * Diocl. et Maxim. AA. .To. * <a 291 pp. k. Febr. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.8.50.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Foedissimae mulieris nequitia permovemur. cum igitur filiam tuam captam ac prostitutam ab ea quae eam redemerat ob retinendae pudicitiae cultum ac servandam natalium honestatem ad te confugisse proponas, praeses provinciae, si filiae tuae supra dictam iniuriam ab ea, quae sciebat ingenuam esse, inflictam cognoverit, cum huiusmodi persona indigna sit pretium recipere propter odium detestabilis quaestus, etiamsi pretium compensatum non est ex necessitate miserabili, custodita ingenuitate natae tuae adversus flagitiosae mulieris turpitudinem tutam eam defensamque praestabit. * Diocl. et Maxim. AA. Claudio. * <a 291 pp. iii non. Febr. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.8.50.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praeses provinciae, ne ulterius in servitutis iugo detinearis, curae habebit: qui pro sollertia tua parum ignorat magis filiorum tuorum statum tueri, quos, posteaquam redempta es, enixam te esse significas, cum eos, qui post redemptionem nascuntur, ne pignoris quidem vinculo ob pretium, quod pro his datum non est, teneri nullis auctoribus visum est. * Diocl. et Maxim. AA. matronae. * <a 291 pp. v id. Febr. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.8.50.9pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Captum ab hostibus filium, patre mortuo medio tempore, lex cornelia reversum, si in potestate patris tempore quo capiebatur fuit, suum facit heredem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Gregorio. * <a 293 pp. v id. April. AA. cons.>

CJ.8.50.9.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unde si ex testamento ad te sive intestato successionem patris tui pertinere apud praesidem provinciae probaveris, restitui tibi res hereditarias iubebit, si non tantum postquam reversus es tempus effluxit, quantum intentionem tuam temporis prolixitate conquiescere facit. <a 293 pp. v

id. April. AA. cons.>

CJ.8.50.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut liberis captis ab hostibus ac postliminio reversis status pristinus restituitur, sic servi domino. unde si haec, cuius meministi, ancilla patris tui fuit nec commercio redempta est, reversa dominum vel eius successorem sequitur, qui per captivitatem hanc amiserat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. apollodora. * <a 293 s. iii k. Mai. Hadrianopoli AA.Conss.>

CJ.8.50.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si liberum captum te ab hostibus commercio redemit sabinus et eum vinculum pignoris superstitem remisisse tibi probetur, non libertus effectus, sed ingenuitati quam amiseras restitutus nullum filiis eius obsequium debes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Eutychio. * <a 293 s. xv k. Ian. AA. conss.>

CJ.8.50.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ab hostibus capti et non commercio redempti, sed virtute militum nostrorum liberati ilico statum, quem captivitatis casu amiserant, recipiunt: servi autem dominis suis restituentur: receptos enim eos, non captos iudicare debemus, et militem nostrum defensorem eorum decet esse, non dominum. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. quintianae. * <a 293 s. v k. Ian. AA. conss.>

CJ.8.50.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si is, qui te ab hostibus ingenuam captam commercio redemit, sibi matrimonio coniunxit, dignitate nuptiarum et voto futurae iustae subolis vinculo pignoris tibi remisso redditos natales pristinos rationis est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. * <a 294 s. v id. Mart. cc. conss.>

CJ.8.50.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ius postliminii filiam rebus humanis exempta matre, dum in servitutis ipsa necessitate per captivitatis causam fuit, eventu purgato vigore ad eius legitimam invitat hereditatem, nec tibi medii temporis fortuna, quominus res maternas successione quaesitas persequi possis, iniuriam fieri patimur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. severae. * <a 294 s. xvi k. April. cc. conss.>

CJ.8.50.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Is, qui liber constitutus captus ab hostibus commercio redimitur, et antequam restituatur pro eo data pecunia, successionis iura sibi vindicare favore ingenuitatis potest, ut ex ea possit pretium pro se datum exsolvere. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Mucatraulo. * <a 294 >

CJ.8.50.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Commercio redemptae filios, licet ex servo medio susceptos tempore, origini ingenuitatis matris iuxta ea quae benigne placuerunt reddi convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. basilinae. * <a 293 s. v k. Sept. viminacii AA. conss.>

CJ.8.50.17pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Liber captus ab hostibus et commercio redemptus tunc demum cum pretium solverit vel hoc ei qualicumque remittatur indicio, statum pristinum recipit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. diogeniae. * <a 294 s. iii k. Nov. develto cc. conss.>

CJ.8.50.17.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quo genere matre filium redimente, cum huiusmodi contractus non de mercede, sed de tristitia repudianda cogitatur, voti recipiendi filium cogitatio cum optabili condicione filium ilico matri restituit, ita ut et civilium obsequio munerum propter casum praeteritum non excusetur. <a 294 s. iii k. Nov. develto cc. conss.>

CJ.8.50.17.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Pro pietatis itaque ratione ab hostibus redempto filio facti te paenitere ac de pretio quicquam tractare non convenit: dotem tamen ab eo debitam iure concessio reddi postulas. <a 294 s. iii k. Nov. develto cc. conss.>

CJ.8.50.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ab hostibus captis ac postliminio reversis pro huiusmodi casu amissa, quae in eadem causa quidem durant, omnimodo directa, quae vero per usucapionem vel liberationem ex bonis subtracta vel non utendo finita esse videntur, intra annum utilem experientibus actione rescissoria restituuntur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Tryphoniano. * <a 294 pp. xii k. Dec. cc. cons.>

CJ.8.50.19pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si quos forte necessitas captivitatis abduxit, sciant, si non transierunt, sed hostilis inruptionis necessitate transducti sunt, ad proprias terras festinare debere, recepturos iure postliminii ea, quae in agris vel mancipiis seu aliis rebus ante tenuerunt, etsi a fisco nostro possideantur. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad severianum ducem. * <a 366 D. v k. Iul. remis Gratiano A. et dagalaifo cons.>

CJ.8.50.19.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Nec timeat quisquam alicuius contradictionis moram, cum hoc solum requirendum sit, utrum aliquis cum barbaris voluntate fuerit an coactus. <a 366 D. v k. Iul. remis Gratiano A. et dagalaifo cons.>

CJ.8.50.20pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Diversarum homines provinciarum cuiuslibet sexus condicionis aetatis, quos barbarica feritas captiva necessitate transvexerat, invitos nemo retineat, sed ad propria redire cupientibus libera sit facultas. * Honor. et Theodos. AA. Theodoro pp. * <a 409 D. iii id. Dec. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.8.50.20.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Quibus si quicquam in usum vestium vel alimoniae impensum est, humanitati sit praestitum nec maneat victualis sumptus repetitio: exceptis his, quos barbaris vendentibus emptos esse docebitur, a quibus status sui pretium propter utilitatem publicam emptoribus aequum est redhiberi. <a 409 D. iii id. Dec. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.8.50.20.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Ne quando enim damni consideratio in tali necessitate positus negari faciat emptionem, decet redemptos aut datum pro se pretium emptoribus restituere aut laboris obsequio vel opere quinquennii vicem referre beneficii, habituros incolumem, si in ea nati sunt, libertatem. <a 409 D. iii id. Dec. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.8.50.20.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Reddantur igitur sedibus propriis sub moderatione qua iussimus, quibus iure postliminii etiam veterum responsis incolumia cuncta servanda sunt. <a 409 D. iii id. Dec. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.8.50.20.4: Imperatores Honorius, Theodosius

(1) si quis itaque huic praecepto fuerit conatus obsistere actor conductor procuratorque, dari se metallis cum poena deportationis non ambiget: si vero possessionis dominus, rem suam fisco noverit vindicandam seque deportandum. <a 409 D. iii id. Dec. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.8.50.20.5: Imperatores Honorius, Theodosius

Et ut facilis exsecutio proveniat, Christianos proximorum locorum volumus huius rei sollicitudinem gerere: curiales quoque proximarum civitatum placuit admoneri, ut emergentibus talibus causis sciant legis nostrae auxilium deferendum: ita ut noverint rectores universi decem libras auri a se et tantundem a suis apparitoribus exigendum, si praeceptum neglexerint. <a 409 D. iii id. Dec. Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.8.51.0. De infantibus expositis liberis et servis et de his qui sanguinolentos emptos vel nutriendos acceperunt.

CJ.8.51.1: Imperator Alexander Severus

Si invito vel ignorante te partus ancillae vel adscripticiae tuae expositus est, repetere eum non prohiberis. sed restitutio eius, si non a fure vindicaveris, ita fiet, ut, si qua in alendo eo vel forte ad discendum artificium iuste consumpta fuerint, restitueris. * Alex. A. Claudio. * <a 224 pp. iii k. Iun. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.8.51.2pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Unusquisque subolem suam nutriat. quod si exponendam putaverit, animadversioni quae constituta est subiacebit. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 374 D. iii non. Mart. Gratiano A. iii et Equitio cons.>

CJ.8.51.2.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Sed nec dominis vel patronis repetendi aditum relinquimus, si ab ipsis expositos quodammodo ad mortem voluntas misericordiae amica collegerit: nec enim dicere suum poterit, quem pereuntem contempsit. <a 374 D. iii non. Mart. Gratiano A. iii et Equitio cons.>

CJ.8.51.3pr.: Imperator Justinianus

Sancimus nemini licere, sive ab ingenuis genitoribus puer parvulus procreatus sive a libertina progenie sive servili condicione maculatus expositus sit, eum puerum in suum dominium vindicare sive nomine domini sive adscripticiae sive colonariae condicionis: sed neque his, qui eos nutriendos sustulerunt, licentiam concedi penitus (cum quadam distinctione) eos tollere et educationem eorum procurare, sive masculi sint sive feminae, ut eos vel loco libertorum vel loco servorum aut colonorum aut adscripticiorum habeant. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.8.51.3.1: Imperator Justinianus

Sed nullo discrimine habito hi, qui ab huiusmodi hominibus educati sunt, liberi et ingenui appareant et sibi adquirant et in posteritatem suam vel extraneos heredes omnia quae habuerint, quomodo voluerint, transmittant, nulla macula vel servitutis vel adscripticiae aut colonariae condicionis imbuti: nec quasi patronatus iura in rebus eorum his qui eos susceperunt vel susceperint praetendere concedi, sed in omnem terram, quae Romanae ditioni supposita est, haec obtinere. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.8.51.3.2: Imperator Justinianus

Neque enim oportet eos, qui ab initio infantes abegerunt et mortis forte spem circa eos habuerunt, incertos constitutos, si qui eos susceperunt, hos iterum ad se revocare conari et servili necessitati subiugare: neque hi, qui eos pietatis ratione suadente sustulerunt, ferendi sunt denuo suam mutantes sententiam et in servitutem eos retrahentes, licet ab initio huiusmodi cogitationem habentes ad hoc prosiluerint, ne videantur quasi mercimonio contracto ita pietatis officium gerere. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.8.51.3.3: Imperator Justinianus

Haec conservantibus tam viris clarissimis praesidibus provinciarum quam viris religiosissimis episcopis nec non officiis praesidalibus et patribus et defensoribus civitatum et omni civili auxilio. <a 529 D. xv k. Oct. Chalcedone Decio vc. cons.>

CJ.8.52.0. Quae sit longa consuetudo.

CJ.8.52.1: Imperator Alexander Severus

Praeses provinciae probatis his, quae in oppido frequenter in eodem genere controversiarum servata sunt, causa cognita statuet. nam et consuetudo praecedens et ratio quae consuetudinem suasit custodienda est, et ne quid contra longam consuetudinem fiat, ad sollicitudinem suam

revocabit praeses provinciae. * Alex. A. apro evocato. * <a 224 pp. vi k. April. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.8.52.2: Imperator Constantinus

Consuetudinis usque longaevi non vilis auctoritas est, verum non usque adeo sui valitura momento, ut aut rationem vincat aut legem. * Const. A. ad Proculum. * <a 319 D. viii k. Mai. Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.8.52.3: Imperatores Leo, Anthemius

Leges quoque ipsas antiquitus probata et servata tenaciter consuetudo imitatur et retinet: et quod officiis curiis civitatibus principiis vel collegiis praestitum fuisse cognoscitur, perpetuae legis vicem obtinere statuimus. * Leo et Anthem. AA. Alexandro. * <a 469 D. vii id. Sept. Zenone cons.>

CJ.8.53.0. De donationibus.

CJ.8.53.1: Imperatores Severus, Antoninus

Emptionum mancipiorum instrumentis donatis et tarditis et ipsorum mancipiorum traditionem factam intellegis: et ideo potes adversus donatorem in rem actionem exercere. * Sev. et Ant. AA. Lucio. * <a 210 pp. v k. Iul. Faustino et Rufino cons.>

CJ.8.53.2: Imperator Gordianus

Si nominis persecutionem in te emancipatam pater tuus titulo donationis transtulit, frustra praetendit, qui debitori tuo heres extitit, consensum fuisse debitoris necessarium, cum satis fuerit actiones eo nomine tibi mandatas fuisse. * Gord. A. leonidi. * <a 241 pp. ii id. Mart. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.8.53.3: Imperator Dec.

Spem futurae actionis plena intercedente donatoris voluntate posse transferri non immerito placuit. * Dec. A. Marcellino. * <a 250 pp. non Mart. Decio A. ii et Grato cons.>

CJ.8.53.4: Imperator probus

Si functiones per eum, cui donata res non erat, vel ab actoribus ipsius nomine celebratae sunt, tibi obesse non potest. * Probus A. massiciae. * <a 280 pp. v k. Ian. Messala et Grato cons.>

CJ.8.53.5: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Si donatio per epistulam facta non paret, verba tamen testamenti, quibus liberalitas testatricis confirmata est, fideicommissum continere non ambigitur. * Carus Carinus et Numer. AAA. Falconillae. * <a 284 pp. vi k. Febr. Romae Carino ii et Numeriano AA. cons.>

CJ.8.53.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec ambigi oportet donationes etiam inter absentes, maxime si ex voluntate donantium possessionem ii quibus donatum est nanciscantur, validas esse. * Diocl. et Maxim. AA. Calpurniae Aristaenetae. * <a 286 pp. iiiii id. Febr. Mediolani Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.8.53.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Censualis quidem professio domino praeiudicare non solet. sed si in censum velut sua mancipia deferenti privigno tuo consensisti, donationem in eum contulisse videris. * Diocl. et Maxim. AA. Iulio. * <a 290 pp. id. Iul. ipsis AA. iiiii et iii cons.>

CJ.8.53.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si praeses provinciae non donandi voluntate filiorum tuorum nomine praedia in censum detulisse te manifestis probationibus cognoverit, quod fides veri suggererit, statuet. * Diocl. et Maxim. AA. floriae. * <a 290 pp. viii id. Sept. ipsis AA. iiiii et iii cons.>

CJ.8.53.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Legem, quam rebus tuis donando dixisti, sive stipulatione tibi prospexisti, ex stipulatu, sive non, incerto iudicio (id est praescriptis verbis) apud praesidem provinciae debes agere, ut hanc

impleri provideat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. augustinae. * <a 293 pp. xvi k. Mai. AA. cons.>

CJ.8.53.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec ignorans nec invitus quisque donat. unde si de hoc fundo non cogitasti, cuius velut donationi consensisse continetur instrumento, maiores veritate rei quam scriptura vires obtinente intellegis, de quo non cogitasti nec specialiter subscripsisti, nihil te perdidisse. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hermionae. * <a 293 s. v k. Mai. AA. cons.>

CJ.8.53.11pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum de bonis tuis partem quidem penes te retinuisse, partem vero in eum quem in potestate habes donationis titulo contulisse commemores, non est incerti iuris in eum, qui in sacris familiae tuae remanet, destinationem magis paternae voluntatis factam, quam perfectam donationem pervenisse. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Septimio Sabiniano. * <a 293 s. prid. k. Mai. Heraclea AA. cons.>

CJ.8.53.11.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Delegationes autem nominum in emancipatum collatae perfectam donationem efficiunt. <a 293 s. prid. k. Mai. Heraclea AA. cons.>

CJ.8.53.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Portionem propriam rebus necdum divisis nemo prohibetur titulo donationis in alium transferre. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio. * <a 293 D. xvii k. Iun. AA. cons.>

CJ.8.53.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si aliquid per epistulam donatum tibi probetur, brevitatis chartulae donationi, si haec recte facta probetur, nihil quicquam derogat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. uraniae. * <a 293 D. xv k. Iun. Sirmi AA. cons.>

CJ.8.53.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si filius tuus res ad te pertinentes sponsae suae te non consentiente donavit, ad eam quod non habuit transferre non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. idaeae. * <a 293 s. xv k. Oct. AA. cons.>

CJ.8.53.15pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Aeris alieni, quod ex hereditaria causa venit, non eius, qui donationis titulo possidet, sed totius iuris successoris onus est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. severae. * <a 293 s. xv k. Dec. AA. cons.>

CJ.8.53.15.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si itaque nemini obligata praedia pro donatione consecuta es, supervacuum geris sollicitudinem, ne vel heredes donatricis vel eius creditores te iure possint convenire. <a 293 s. xv k. Dec. AA. cons.>

CJ.8.53.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Senectus ad donationem faciendam sola non est impedimento. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Theodoro. * <a 293 D. v k. Dec. AA. cons.>

CJ.8.53.17pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sive emancipatis filiis res donasti sive in potestate constitutis et sui iuris effectis ac tenentibus non ademisti, blandiri tibi non debes, velut res donatas ex paenitentia liceat auferre. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Hermiae. * <a 293 s. vi k. Ian. AA. cons.>

CJ.8.53.17.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane si ea, quae in tua positis potestate donaveras, post emancipationem contra tuam tenuerunt voluntatem, horum penes te dominium remansit, si quidem nec tempore quo voluisti propter vinculum potestatis sibi quicquam quaerere, nec post invito te de rebus tuis potuerunt. <a 293 s.

vi k. Ian. AA. cons.>

CJ.8.53.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si donationis causa furti actio tibi remissa probetur, supervacuum geris sollicitudinem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. audiano. * <a 293 s. v k. Ian. AA. cons.>

CJ.8.53.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si avia vestra proprias res quacumque ratione factas titulo liberalitatis in eum contra quem preces funditis contulit, quominus haec rata maneant, quod ex origine patris vel avi vestri descendunt, nihil prodest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Alexandriae. * <a 294 s. xvi k. Febr. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.53.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Vice donatricis alio voluntate eius subscribente iure facta donatio non habebitur irrita. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. helvio. * <a 294 s. vii k. Febr. cc. cons.>

CJ.8.53.21: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Constante matrimonio dotem penes maritum suum constitutam avia tua donare tibi non potuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Antoniae. * <a 294 s. v id. Mart. cc. cons.>

CJ.8.53.22pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum res filio emancipato ea condicione, ut creditoribus tuis solveret, te donasse proponas, si stipulatione vel in continenti habito pacto huic rei prospexisti, creditoribus quidem non contra eum ex placito vestro, sed adversus te competit actio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. diomedii. * <a 294 s. vii k. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.53.22.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum autem, cui certa lege praedia donasti, incerta civili actione ad placitorum obsequium urgeri secundum legem donationibus dictam convenit. <a 294 s. vii k. April. Sirmi cc. cons.>

CJ.8.53.23: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ea quae donaveras posteriori placito qui acceperat donum tibi reddidit, donationis antecedens instrumentum actis sequentibus nihil obesse potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. olympiadi. * <a 294 s. v k. Oct. cc. cons.>

CJ.8.53.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si patri tuo heres non exitisti, ex facta ab eo liberalitate titulo donationis non posse iura tua laedi manifestissimi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. macario. * <a 299 pp. non. Febr.

Antiochiae Diocletiano vii et Maximiano vi AA. cons.>

CJ.8.53.25pr.: Imperator Constantinus

Donatio, sive directa sit sive mortis causa instituta, sive condicionibus faciendi ac non faciendi suspensa sive ex aliquo notato tempore promissa, sive animo dantium accipientiumve sententiis quantum ius sinit cognominata, sub hac fieri debet observatione, ut quas leges indulgent actiones condiciones pactionesque contineat, hisque penitus cognitae vel recipiantur, si complacitae sunt, vel reiciantur, si sunt molestae. * Constant. A. ad Maximum pu. * <a 316 D. iii non. Febr.

Romae Sabino et Rufino cons.>

CJ.8.53.25.1: Imperator Constantinus

In conscribendis autem donationibus nomen donatoris, ius ac rem notari oportet, neque id occulte aut privatim, sed ut tabulae aut quodcumque aliud materiae tempus dabit vel ab ipso vel ab eo quem sors ministraverit perscribatur: actis etiam adnectendis, quae apud iudicem vel magistratus conficienda sunt, ubi hoc leges expostulant. <a 316 D. iii non. Febr. Romae Sabino et Rufino cons.>

CJ.8.53.26pr.: Imperator Constantinus

Si quis in emancipatum minorem, priusquam fari possit aut habere rei quae sibi donatur

adfectum, fundum crediderit conferendum, omne ius compleat instrumentis ante praemissis. *
Constant. A. aconio catullino procons. Africae. * <a 316 D. xii k. Mai. Serdicae Sabino et
Rufino cons.>

CJ.8.53.26.1: Imperator Constantinus

Quod per eum servum, quem idoneum esse constiterit, transigi placuit, ut per eum infanti
adquiratur. <a 316 D. xii k. Mai. Serdicae Sabino et Rufino cons.>

CJ.8.53.27pr.: Imperator Constantinus

Data iam pridem lege statuimus, ut donationes interveniente actorum testificatione conficiantur.
quod vel maxime inter necessarias coniunctissimasque personas convenit custodiri, si quidem
clandestinis ac domesticis fraudibus facile quidvis pro negotii opportunitate configi potest, vel id
quod vere gestum est aboleri. * Const. A. ad Severum com. hispaniarum. * <a 333 D. iiii non.
Mai. Constantinopoli Dalmatio et Zenophilo cons.>

CJ.8.53.27.1: Imperator Constantinus

Cum igitur ne liberos quidem ac parentes lex nostra ab actorum confectione secernat, id, quod
necessario super donationibus apud acta conficiendis iam pridem statuimus, universos teneat. <a
333 D. iiii non. Mai. Constantinopoli Dalmatio et Zenophilo cons.>

CJ.8.53.27.2: Imperator Constantinus

Gesta autem confici super rebus etiam alibi collocatis ubicumque sufficit. <a 333 D. iiii non.
Mai. Constantinopoli Dalmatio et Zenophilo cons.>

CJ.8.53.28: Imperatores Honorius, Theodosius

Quisquis rem aliquam donando vel in dotem dando vel vendendo usum fructum eius retinuerit,
etiamsi stipulatus non fuerit, eam continuo tradidisse credatur, ne quid amplius requiratur, quo
magis videatur facta traditio, sed omnimodo idem sit in his causis usum fructum retinere, quod
tradere. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 417 D. prid id. Mart. Constantinopoli
Honorio A. xi et Constantio ii cons.>

CJ.8.53.29: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In extraneos et saepe ignotos donationem collatam valere receptum est: et si sine scripto
donatum quod fuerit, adhibitis aliis idoneis documentis hoc quod geritur comprobetur. *
Theodos. et Valentin. AA. Hierio pp. * <a 428 D. xi k. Mai. felice et Tauro cons.>

CJ.8.53.30pr.: Imperator Leo

In hac sacratissima urbe conscriptae donationes ubicumque positarum rerum apud magistrum
census insinuentur. * Leo A. Constantino pp. * <a 459 D. v non. Mart. Constantinopoli patricio
cons.>

CJ.8.53.30.1: Imperator Leo

In aliis vero civitatibus, sive absens sive praesens rector provinciae sit, sive eadem civitas habeat
magistratus sive non habeat et defensor tantummodo sit, donator habeat liberam facultatem
donationes rerum suarum ubicumque positarum sive apud moderatorem cuiuslibet provinciae
sive apud magistratus sive apud defensorem cuiuscumque civitatis prout maluerit publicare:
atque ut ipsa donatio sita est in voluntate donantis, ita ei liceat donationem suam apud
quemcumque ex memoratis voluerit intimare. <a 459 D. v non. Mart. Constantinopoli patricio
cons.>

CJ.8.53.30.2: Imperator Leo

Et hae donationes, quae in diversis provinciis et civitatibus apud quemlibet ex praedictis fuerint
publicatae, obtineant inconcussam ac perpetuam firmitatem. <a 459 D. v non. Mart.
Constantinopoli patricio cons.>

CJ.8.53.31pr.: Imperator Zeno

In donationibus, quae actis insinuantur, non esse necessarium iudicamus vicinos vel alios testes adhibere: nam superfluum est privatum testimonium, cum publica monumenta sufficiant. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a 478 D. k. Mart. Constantinopoli ello vc. cons.>

CJ.8.53.31.1: Imperator Zeno

Verum et alias donationes, quas gestis non est necessarium adlegari, si forte per tabellionem vel alium scribantur, et sine testium subnotatione valere praecipimus, ita tamen, si ipse donator vel alius voluntate eius secundum solitam observationem subscripserit: donationibus, quae sine scriptis conficiuntur, suam firmitatem habentibus secundum constitutionem Theodosii et Valentiniani ad hierium praefectum praetorio promulgatam. <a 478 D. k. Mart. Constantinopoli ello vc. cons.>

CJ.8.53.32: Imperator Anastasius

Secundum divi leonis constitutionem donationes apud virum clarissimum magistrum census tantummodo insinuari praecipimus, huiusmodi forma in illis instrumentis observanda, quae in hac regia urbe confecta seu celebrata fuerint: nec concedi quemquam vel apud defensores seu magistratus aliarum civitatum vel in aliis quibuslibet locis praeter memoratum iudicium insinuare: scientibus tam his qui ad huiusmodi insinuationem pervenerint quam his qui eam susceperint nec non tabellionibus, quicumque testimonium suum non in competenti (ut dictum est) loco vel iudicio praebuerint, vicenarum librarum auri multa et alia gravissima indignatione se feriendos. * Anastas. A. euphemio pp. * <a 496 D. prid. k. Mai. Paulo vc. cons.>

CJ.8.53.33pr.: Imperator Justinianus

Illam subtilem observationem amputamus, per quam donationis titulo cessiones actionum accipientes non aliter eas suis transmittere heredibus poterant, nisi litem ex his contestati essent vel ius contestationis divino rescripto meruissent. nam sicut venditionis titulo cessas actiones etiam ante litis contestationem ad heredes transmitti permittitur, simili modo et donatas ad eos transferri volumus, licet nulla contestatio vel facta vel petita sit. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.8.53.33.1: Imperator Justinianus

Quod et in procuratore constituendo ad movendas easdem cessas actiones similiter observandum erit, ut minime quis impediatur procuratorem cessarum sibi per donationem actionum dare, licet nulla litis contestatio facta vel petita sit. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.8.53.33.2: Imperator Justinianus

Quae in his tantum personis locum habere censemus, quae susceptis per donationem cessionibus adhuc superesse noscuntur: nam iam mortuis huiusmodi personis vetera iura super hisdem cessionibus posita servari concedimus. <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. pp. ii cons.>

CJ.8.53.34pr.: Imperator Justinianus

Sancimus omnem donationem sive communem sive ante nuptias factam usque ad trecentos solidos cumulatam non indigere monumentis, sed communem fortunam habere, ut non usque ad ducentorum solidorum summam teneat, sed in huiusmodi observatione similes sint tam communes quam ante nuptias donationes. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.1: Imperator Justinianus

Si quid autem supra legitimam definitionem fuerit donatum, hoc quod superfluum est tantummodo non valere reliquam vero quantitatem quae intra legis terminos constituta est in suo robore perdurare, quasi nullo penitus alio adiecto, sed hoc pro non scripto vel intellecto esse

credatur. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.1a: Imperator Justinianus

Exceptis donationibus tam imperialibus quam his, quae in causas piissimas procedunt: quarum imperiales quidem donationes merito indignari sub observatione monumentorum fieri tam a retro principibus quam a nobis sancitum est, sed firmam habere propriam maiestatem: alias vero, quae ad pietatem respiciunt, usque ad quingentorum summam et sine monumentis esse validas censemus. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.1b: Imperator Justinianus

His insuper ante nuptias donationibus, quae in adultas minores sui iuris constitutas cuiuscumque summae procedunt, secundum veterum legum scita, et nisi actis intervenientibus corroboratae sunt, suam retinentibus firmitatem. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.1c: Imperator Justinianus

(1) sin autem non in auro res donationis fuerint datae, sed per res mobiles vel immobiles vel se moventes, quantitatum earum aestimari et, si quidem usque ad legitimam solidorum summam erigatur, validam eam et sine monumentis conservari: sin autem amplioris summae inveniatur et minime actis comprobata est, superfluum tantum vacuari. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.2: Imperator Justinianus

Ne autem communiione inducta donatori et qui liberalitatem suscepit aliqua oriatur contentio, electionem damus ei, qui ampliores summam in re donata habuerit, reliquae aestimationis quantitatem offerre ei, qui minorem causam habuit, et totum possidere. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.2a: Imperator Justinianus

Sin autem hoc minime facere maluerit, tunc omnimodo res dividi secundum quantitatem utriusque parti competentem, si res dividi sine suo periculo possibilis est. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.2b: Imperator Justinianus

Sin autem huiusmodi casibus, in quibus partitio utiliter celebrari minime potest, amplioris summae dominus noluerit aestimationem offerre, tunc licebit etiam ei, qui minoris summae habet potestatem, offerre pretium et totum sibi vindicare. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.3: Imperator Justinianus

Si quis autem per diversa tempora in eandem personam multas faciat liberalitates, quarum singulae quidem legitimam quantitatem non excedunt, in unum autem compositae et praedicto modo exaggeratae redundare videntur et maioris esse quantitatis, non videatur eas oportere in unum coadunare et introducere modos, per quos non convaleant et in irritum devocentur, sed e contrario et plures intellegantur et singulae secundum sui naturam obtineant et monumentorum observatione non indigeant. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.3a: Imperator Justinianus

Cum enim a veteribus super hac re variatum est, aliis multas aliis unam eas definientibus, nobis causa placuit humanior, ut et multae intellegantur et omnes validae, et hi qui liberalitates accipiunt sciant veros non falsos suos esse donatores. <a 529 recitata septimo in novo consistorio

palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.4: Imperator Justinianus

Si quis autem talem receperit donationem, in qua stipulatus fuerit annuam cuidam praestare quantitatem tantae summae, quae non excedit legitimum donationis modum, variabatur, utrum eum ex particulari donatione multas fecisse donationes existimandum est et eas actis non indigere, an ex totius stipulationis fundamento et fonte eius, ex quo annuae donationes profluxerunt, et unam esse eam donationem putandam et procul dubio monumentorum observatione vallandam. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.4a: Imperator Justinianus

Quod veteres quidem sat abundeque variaverunt, nos autem certa divisione concludimus, ut, si huiusmodi quidem fuerit donatio, ut intra vitam personarum stetur vel dantis vel accipientis, multae intellegantur donationes et liberae monumentorum observatione. incertus etenim fortunae exitus hoc nobis suggestit, ut possibile sit unius anni tantummodo vel brevioris vel etiam amplioris temporis metas supervivere vel donatorem vel eum qui donationem accepit, et ex hoc inveniri totam summam donationis non excedere legitimam quantitatem. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.34.4b: Imperator Justinianus

Sin autem etiam heredum ex utraque parte fuerit mentio, vel adiciatur tempus vitae vel donatoris vel qui donationem accipiet, tunc, quasi perpetuata donatione et continuatione eius magnam et opulentiorum eam efficiente, et una intellegatur et quasi densioribus donationibus cumulata excedere legitimum modum et omnimodo acta repossidere et aliter minime convalere. <a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani. D. iii k. Nov. Decio vc. cons.>

CJ.8.53.35pr.: Imperator Justinianus

Si quis argentum donaverit certumque pondus nominaverit, non autem vasa vel generaliter vel specialiter expresserit, necessitatem ei imponi omnimodo praefatum pondus argenti dare, sive in vasis quibus voluerit, non tamen peioribus aestimatione massae, sive in ipsa aestimatione, quae pro massa rudi in illis locis frequentata est. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. April.

Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.53.35.1: Imperator Justinianus

Si vero redditum certum ex possessionibus donaverit, non tamen nomina possessionum edixerit, necesse habere de sua substantia fundos tradere tantum redditum inferre valentes, quantum in donatione posuerit, in talibus tamen agris, qui nec omnibus quos habet in possessione anteponuntur nec deteriores omnibus sunt, sed status mediocris inveniuntur. <a 530 D. xv k.

April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.53.35.2: Imperator Justinianus

Similique modo, si quis certum numerum servorum donaverit, non tamen et is nominatim servos inscripserit, et hic mediocris figurae servos tradere et neque tales, quos non habere magis quam habere prodest, nec iterum eos, qui omnem servorum familiam donatoris antecellunt: sed et hic mediocritas spectetur. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.53.35.3: Imperator Justinianus

Sin autem donator neque argentum neque servos habens vel non tantum quantum donavit fecerit eorum donationem, aestimationem in his celebrari pro eo quod deest, ita tamen, ut argenti quidem secundum quod praediximus aestimatio detur, in servis autem non amplius nec minus quindecim solidis quantitas pro singulis reddetur, in redditibus autem in quindecim annos aestimationem praestet. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc.

conss.>

CJ.8.53.35.3a: Imperator Justinianus

Sed in his omnibus, si quidem intra legitimam summam donatio fiat, nulla monumenta requirantur: sin autem amplioris summae, tunc ad acta publica decurratur, ita ut in his, quae amplioris sunt aestimationis, secundum nostram legem non totum, sed solum superfluum evanescat. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.8.53.35.4: Imperator Justinianus

Sed et si quis universitatis faciat donationem, sive bessis sive dimidiae partis suae substantiae sive tertiae sive quartae sive quantaecumque vel etiam totius, si non de inofficiosis donationibus ratio ad hoc reclamaverit, coartari donatorem legis nostrae auctoritate tantum quantum donavit praestare: observatione et hic monumentorum secundum quod iam sanximus omnimodo requirenda. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.8.53.35.5: Imperator Justinianus

Sed si quidem in omnibus supra dictis casibus usus fructus fuerit a donatore retentus, et traditionem iure intellegi fieri. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.8.53.35.5a: Imperator Justinianus

Sin autem hoc minime donator expresserit, si quidem stipulatio donationi inserta sit, ex eius auctoritate traditionem compelli fieri. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.8.53.35.5b: Imperator Justinianus

Sin vero et hoc praetermissum sit et usum fructum minime detinuerit, nihilo minus ex lege nostra necessitatem ei imponi etiam tradere hoc quod donare existimavit, ut non ex hoc inutilis sit donatio, quod res non traditae sunt, nec confirmetur ex traditione donatio, sed liberalitatem plenam et secundum legem nostram perfectissimam constitutam necessarius traditionis effectus sequatur, et necessitatem habeat donator omnimodo res vel partem substantiae quam nominaverit vel totam substantiam tradere. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.8.53.35.5c: Imperator Justinianus

Cum enim in arbitrio cuiuscumque sit hoc facere quod instituit, oportet eum vel minime ad hoc prosilire vel, cum ad hoc venire properavit, non quibusdam excogitatis artibus suum propositum defraudare tantamque indevotionem quibusdam quasi legitimis velamentis protegere. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.8.53.35.5d: Imperator Justinianus

Tantoque magis haec firma esse, si piis actibus vel religiosis personis donatio deputata sit (monumentorum observatione in his modis secundum quod specialiter a nobis in huiusmodi casibus praedictum est observanda), ne in praefatis causis ex quibusdam machinationibus non solum indevotus, sed etiam impius donator intellegatur poenasque non solum legitimas, sed etiam caelestes expectet. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.8.53.35.5e: Imperator Justinianus

Resque donatas in omnibus supra dictis casibus non solum eos, dum supersunt, sed etiam eorum successores reddere compelli, non tantum his, in quos donatio facta est, sed etiam eorum heredibus. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. conss.>

CJ.8.53.36pr.: Imperator Justinianus

Si quis pro redemptione captivorum pecunias dederit sive per cautionem dare promiserit

cuiuscumque quantitatis, cognoscat se neque repetitionem habere neque exactionem cautionis posse declinare, utpote gestis sicut in donationibus non subsecutis super insinuatione eiusdem quantitatis: eo videlicet, qui pecunias accepit vel prima vice vel post cautionem, necessitatem habente piissimam administrationem adimplere, nulla ei molestia vel inquietudine inferenda vel ab eo qui pecunias praebuit vel ab aliis ex legum auctoritate permissis hoc requirere, sed tantummodo sacramentum praestare, quod re vera omnem quantitatem sine dolo vel aliqua deminutione ad redemptionem dederit captivorum. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.53.36.1: Imperator Justinianus

Simili etiam modo gestorum absolvimus ordinatione donationes rerum mobilium vel sese moventium, quas viri gloriosissimi magistri militum fortissimis praestant militibus tam ex sua substantia quam ex spoliis hostium, sive in ipsa bellorum occupatione sive in quibuscumque locis degere noscuntur. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.53.36.2: Imperator Justinianus

Eandem liberalitatem nostrae legis indulgemus etiam his, quorum incendio vel ruina domus corruptae sunt, quibusdam forte pecunias cuiuscumque quantitatis praebentibus vel cautionem conficientibus, ut et ipsi nec repetitionem timeant, verum etiam exactionem pecuniarum confessioni insertarum facere possint, licet non gesta fuerint subsecuta: nulla eis licentia danda pecunias ad alias causas nisi ad refectionem domorum erogare. quod si aliqua dubitatio orta fuerit, utrum tota quantitas an pars eius in aedificiis expensa est, hoc domini domus sacramento dirimetur. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.53.36.3: Imperator Justinianus

Ceteris etiam donationibus, quae gestis intervenientibus minime sunt insinuatae, sine aliqua distinctione quingentos usque ad solidos valituris. hoc etenim tantummodo ad augendas huiusmodi donationes addendum esse ex praesenti lege decernimus: anteriore tempore nostra lege praecedente moderando, qua usque trecentos solidos factae donationes et sine insinuatione firmitatem obtinere iussae sunt. <a 531 D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.8.53.37: Imperator Justinianus

Verba superflua, quae in donationibus poni solebant, id est sestertii nummi unius assium quattuor, penitus esse reicienda censemus. quid enim verbis opus est, quae rerum effectus nullus sequitur? sancimus itaque nullo modo eorum mentionem vel in imperialibus donationibus vel in aliis omnibus de cetero fieri, sed et si quisquam per verbositatem aliquid tale inscripserit sive remiserit, nulla differentia sit. * Iust. A. Iohanni pp. * <a xxx >

CJ.8.54.0. De donationibus quae sub modo vel condicione vel ex certo tempore conficiuntur.

CJ.8.54.1pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Si doceas, ut adfirmas, nepti tuae ea lege a te esse donatum, ut certa tibi alimenta praeberet, vindicationem etiam hoc casu utilem eo. quod legi illa obtemperare noluerit, impetrare potes, id est actionem, qua dominium pristinum restituatur tibi. * Valer. et Gallien. AA. gamicae. * <a 258 pp.Vi k.Dec. Tusco et Basso cons.>

CJ.8.54.1.1: Imperatores Valer., Gallien.

Nam conditio quidem hoc casu (id est in personam actio) iure procedit: verum vindicationem quoque divi principes in hoc casu dandam esse sanxerunt. <a 258 pp.Vi k.Dec. Tusco et Basso cons.>

CJ.8.54.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si praediorum proprietatem dono dedisti ita, ut post mortem eius qui accepit ad te rediret, donatio valet, cum etiam ad tempus certum vel incertum ea fieri potest, lege scilicet quae ei imposita est conservanda. * Diocl. et Maxim. AA. Aurelio Zenoni. * <a 286 pp.V id.Mart. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.8.54.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quotiens donatio ita conficitur, ut post tempus id quod donatum est alii restituatur, veteris iuris auctoritate rescriptum est, si is in quem liberalitatis compendium conferebatur stipulatus non sit, placiti fide non impleta, ei qui liberalitatis auctor fuit vel heredibus eius condictionis actionis persecutionem competere. * Diocl. et Maxim. AA. Iuliae Marcellae. * <a 290 pp.Sirmi xi k.Oct. Iphis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.54.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sed cum postea benigna iuris interpretatione divi principes ei qui stipulatus non sit utilem actionem iuxta donatoris voluntatem competere admiserint, actio, quae sorori tuae, si in rebus humanis ageret, competeat, tibi accommodabitur. <a 290 pp.Sirmi xi k.Oct. Iphis iiii et iii AA. cons.>

CJ.8.54.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Perfecta donatio condiciones postea non capit. quare si pater tuus donatione facta quasdam post aliquantum temporis fecisse condiciones videtur, officere hoc nepotibus eius fratris tui filiis minime posse non dubium est. * Diocl. et Maxim. AA. * <a 291 d.K.Oct. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.8.54.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quid mater filiae suae in potestate patris constitutae sub hac condicione, si fuerit intra biennium emancipata, donavit, licet hoc matris voluntate sui iuris effecta non tenuit, tamen prius marito defuncto sui iuris quocumque modo effecta ad similitudinem legati ita relictum rem donatam firmiter habere vel vindicare potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dexippo. * <a 294 s id.Dec. Nicomediae cc.Cons.>

CJ.8.55.0. De revocandis donationibus.

CJ.8.55.1pr.: Imperator Philippus

Etsi perfectis donationibus in possessionem inductus libertus quantolibet tempore ea quae sibi donata sunt pleno iure ut dominus possederit, tamen, si ingratus sit, omnis donatio mutata patronorum voluntate revocanda sit. * Philippo. A. agilio cosmiano. * <a 249 d xv k.Iul.Aemiliano et Aquilino cons.>

CJ.8.55.1.1: Imperator Philippus

Quod observabitur et circa ea, quae libertorum nomine, pecunia tamen patronorum et beneficio comparata sunt. <a 249 d xv k.Iul.Aemiliano et Aquilino cons.>

CJ.8.55.1.2: Imperator Philippus

Nam qui obsequiis suis liberalitatem patronorum provocaverunt, non sunt digni, qui eam retineant, cum coeperint obsequia neglegere, cum magis in eos collata liberalitas ad obsequium inclinare debet quam ad insolentiam erigere. <a 249 d xv k.Iul.Aemiliano et Aquilino cons.>

CJ.8.55.1.3: Imperator Philippus

Hoc tamen ius stabit intra ipsos tantum, qui liberalitatem dederunt. ceterum neque filii eorum neque successores ad hoc beneficium pertinebunt: neque enim fas est ullo modo inquietari donationes, quas is qui donaverat in diem vitae suae non retractavit. <a 249 d xv k.Iul.Aemiliano et Aquilino cons.>

CJ.8.55.2: Imperator probus

Si apud provinciae praesidem aviam filiae tuae quasi paenitentia ductam subtracta instrumenta

donationum igni exussisse constiterit, vereri te non oportet, ne id, quod iure vires acceperat, ex post facto possit in dubium revocari. * Probus A. Felici. * <a 277 pp. iii non. Mai. Sirmi Probo A. et Paulino cons.>

CJ.8.55.3: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Possessionem, quam in vos emancipatos per donationem mater contulit, ex paenitentia sola alienare non potuit. * Carus Carinus et Numer. AAA. ianuario et felici. * <a 284 pp. ii id. Ian. Carino ii et Numeriano AA. cons.>

CJ.8.55.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Confiteri in fraudem te alterius donasse professionem inhonestam continere intellegas. itaque si donationem perfecisti, eam revocare non potes ex memorata adlegatione sub obtentu paenitentiae. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. proculae. * <a 293 pp. k. April. Heracliae AA. cons.>

CJ.8.55.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si donationem rite fecisti, hanc auctoritate rescripti nostri rescindi non oportet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. epagatho. * <a 293 s. v k. Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.8.55.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Velles nec ne filio tuo praedia itemque mancipia donare, fuit initio tibi liberum. desine itaque postulare, ut donatio quam perfeceras revocetur sub praetextu mariti ac liberorum absentiae, cum huius firmitas ipsorum praesentia non indigeret. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. herenniae. * <a 294 s.V k.Oct. viminacii cc. cons.>

CJ.8.55.7pr.: Imperatores Constantius, Constans

His solis matribus, quae non in secundi matrimonii foedus nupserint, sed unius tantum matrimonii sunt, revocandarum donationum quas in filios fecerint ita decernimus facultatem, si in eos ingratos circa se esse ostenderint. * Constantius et Constans AA. ad Philippoum pp. * <a 349 D. xii k. Oct. limenio et catullino cons.>

CJ.8.55.7.1: Imperatores Constantius, Constans

Quidquid igitur is qui a matre impietatis arguitur ex titulo donationis tenet eo die, quo controversiae quaecumque principium iussu iudicantis datur, matri cogatur reddere. <a 349 D. xii k. Oct. limenio et catullino cons.>

CJ.8.55.7.2: Imperatores Constantius, Constans

Ceterum quae ante adhuc matre pacifica iure perfecta sunt et ante inchoatum coeptumque iurgium vendita donata mutata in dotem data ceterisque causis legitime alienata, minime revocamus. <a 349 D. xii k. Oct. limenio et catullino cons.>

CJ.8.55.7.3: Imperatores Constantius, Constans

Actionem vero matris ita personalem esse volumus, ut vindicationis tantum habeat effectum nec in heredem detur nec tribuatur heredi. <a 349 D. xii k. Oct. limenio et catullino cons.>

CJ.8.55.7.4: Imperatores Constantius, Constans

De ceteris autem, quae portentuosae vilitatis abiectaeque pudicitiae sunt, satis etiam tacite cautum putamus. quis est enim, qui his aliquid arbitretur tribuendum esse, cum etiam illis, quae iure, secundas tamen contraxerunt nuptias, nihil ex his privilegiis tributum esse vellemus? <a 349 D. xii k. Oct. limenio et catullino cons.>

CJ.8.55.8: Imperatores Constantius, Constans

Si umquam libertis patronus filios non habens bona omnia vel partem aliquam facultatum fuerit donatione largitus et postea susceperit liberos, totum quidquid largitus fuerit revertatur in eiusdem donatoris arbitrio ac ditione mansurum. * Constantius et Constans AA. ad orfitum pu. * <a 355 D. v k. April. Arbitione et lolliano cons.>

CJ.8.55.9: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Donationes circa filium filiamve, nepotem neptemve, pronepotem proneptemve emancipatos celebratas pater seu avus vel proavus revocare non poterit nisi edoctis manifestissimis causis, quibus eam personam in quam collata donatio est contra ipsam venire pietatem et ex causis quae legibus continentur fuisse constabit ingratis. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum. * <a 426 D. viii id. Nov. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA.Conss.>

CJ.8.55.10pr.: Imperator Justinianus

Generaliter sancimus omnes donationes lege confectas firmas illibatasque manere, si non donationis acceptor ingratus circa donatorem inveniatur, ita ut iniurias atroces in eum effundat vel manus impias inferat vel iacturae molem ex insidiis suis ingerat, quae non levem sensum substantiae donatoris imponit vel vitae periculum aliquid ei intulerit vel quasdam conventiones sive in scriptis donationi impositas sive sine scriptis habitas, quas donationis acceptor spondit, minime implere voluerit. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.55.10.1: Imperator Justinianus

Ex his enim tantummodo causis, si fuerint in iudicio dilucidis argumentis cognitionaliter adprobatae, etiam donationes in eos factas everti concedimus, ne sit cuidam licentia et alienas res capere et fragilitatem ridere donatoris et iterum ipsum donatorem suasque res perdere et praefatis malis ab ingrato donationis acceptore adfici. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.55.10.2: Imperator Justinianus

Haec tamen usque ad primas personas tantummodo stare censemus, nulla licentia concedenda donatoris successoribus huiusmodi querimoniarum primordium instituere. etenim si ipse qui haec passus est tacuit, silentium eius maneat semper et non a posteritate eius suscitari concedatur vel adversus ipsum qui ingratus esse dicitur vel adversus eius successionem. <a 530 D. xv k. April. Constantinopoli Lampadio et Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.56.0. De mortis causa donationibus.

CJ.8.56.1: Imperator Alexander Severus

Si donationi contineatur, ut altero defuncto ad alterum portio eorum quae donabantur pertineret, existente condicione, si mortis causa donatio perficiebatur, fideicommissi actio competit. * Alex. A. daphenae. * <a 223 pp. Iiii k. Oct. Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.8.56.2pr.: Imperator Gordianus

Intestata mortua quondam nuru tua neptis tua, quae ex ea filio tuo quaesita est, quandoque potest ad eius venire successionem. * Gord. A. Zoilo. * <a 239 pp. X k. Febr. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.8.56.2.1: Imperator Gordianus

Nec tamen ea post mortem filii tui, ex quo quaesierat filiam, alii nuptui se collocando dotem dans prohibebatur quam vellet condicionem eidem doti dicere. <a 239 pp. X k. Febr. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.8.56.2.2: Imperator Gordianus

Sed si mortis causa donationem in fratrem suum conferens in casum mortis suae eam dotem eundem fratrem suum stipulari passa est, cum divi severi constitutione etiam in mortis causa donationibus, si de cetero patrimonio quantum falcidia iubet heres non habet, provisum sit, is qui nurui tuae heres extiterit eius constitutionis beneficium non prohibebitur postulare. <a 239 pp. X k. Febr. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.8.56.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec fratris sui mortis causa recte factam donationem sorori rescindere licet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. heredi. * <a 293 s. iii k. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.8.56.4: Imperator Justinianus

Cum de mortis causa donatione dubitabatur et alii quidem inter ultimas voluntates eam posuerunt et legatis adgregandam esse censuerunt, alii autem inter donationes quae inter vivos consistunt eam posuerunt, dubietate eorum explosa sancimus omnes mortis causa donationes, sive iuxta mortem facientis fuerint celebratae sive longiore cogitatione mortis subsequatae sunt, actis minime indigere neque exspectare publicarum personarum praesentiam et ea quae super huiusmodi monumentis solent adhiberi. sed ita res procedat, ut, si quinque testibus praesentibus vel in scriptis vel sine litterarum suppositione aliquis voluerit mortis causa donationem facere, et sine monumentorum accessione res gesta maneat firmitate v allata et nullam calumniam accipiat neque propter hoc, quod gesta ei non accesserunt, inefficax esse atque inutilis videatur et omnes effectus sortiatur, quos ultimae habent liberalitates, nec ex quacumque parte absimiles esse intellegantur. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 530 D. k. Sept. Constantinopoli Lampadio Oreste vv. cc. cons.>

CJ.8.57.0. De infirmandis poenis caelibatus et orbitatis et decimariis sublatis.

CJ.8.57.1pr.: Imperator Constantinus

Qui iure veteri caelibes habebantur, imminentibus legum terroribus liberentur atque ita vivant, ac si numero maritorum matrimonii foedere fulcirentur, sitque omnibus aequa condicio capessendi quod quisque mereatur. nec vero quisquam orbis habeatur: proposita huic nomini damna non noceant. * Const. A. ad pop. * <a 320 pp. k. April. Romae Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.8.57.1.1: Imperator Constantinus

Quam rem et circa feminas aestimamus earumque cervicibus imposita iuris imperia velut quaedam iuga solvimus promiscue omnibus. <a 320 pp. k. April. Romae Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.8.57.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Inter virum et uxorem rationem cessare ex lege papia decimarum et, quamvis non interveniant liberi, ex suis quoque eos solidum capere testamentis, nisi forte lex alia minuerit derelicta, decernimus. tantum igitur post haec maritus vel uxor sibi invicem derelinquant, quantum superstes amor exegerit. * Honor. et Theodos. AA. Isidoro pu. * <a 410 D. prid. non. Sept. Varane cons.>

CJ.8.58.0. De iure liberorum.

CJ.8.58.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Nemo post haec a nobis ius liberorum petat, quod simul hac lege omnibus concedimus. * Honor. et Theodos. AA. Isidoro pu. * <a 410 D. prid. non. Sept. Varane cons.>

CJ.8.58.2: Imperator Justinianus

Illam iniuriam, quae contra matrem defuncti vel defunctae prateritis fiebat temporibus, pro iustitiae ratione amputamus et legitima iura, quae ex tertulliano senatus consulto ei praestantur, omnimodo eam habere sancimus, licet tres liberos ingenua vel libertina quattuor minime pepererit. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli ipso A. ii cons.>

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI CODEX

Liber Nonus

CJ.9.1.0. Qui accusare non possunt.

CJ.9.2.0. De accusationibus et inscriptionibus.

CJ.9.3.0. De exhibendis vel transmittendis reis.

CJ.9.4.0. De custodia reorum.
CJ.9.5.0. De privatis carceribus inhibendis.
CJ.9.6.0. Si reus vel accusator mortuus fuerit.
CJ.9.7.0. Si quis imperatori maledixerit.
CJ.9.8.0. Ad legem iuliam maiestatis.
CJ.9.9.0. Ad legem iuliam de adulteriis et de stupro.
CJ.9.10.0. Si quis eam cuius tutor fuerit corruperit.
CJ.9.11.0. De mulieribus quae servis propriis se iunxerunt.
CJ.9.12.0. Ad legem iuliam de vi publica seu privata.
CJ.9.13.0. De raptu virginum seu viduarum nec non sanctimonialium.
CJ.9.14.0. De emendatione servorum.
CJ.9.15.0. De emendatione propinquorum.
CJ.9.16.0. Ad legem corneliam de sicariis.
CJ.9.17.0. De his qui parentes vel liberos occiderunt.
CJ.9.18.0. De maleficiis et mathematicis et ceteris similibus.
CJ.9.19.0. De sepulchro violato.
CJ.9.20.0. Ad legem fabiam.
CJ.9.21.0. Ad legem viselliam.
CJ.9.22.0. Ad legem corneliam de falsis.
CJ.9.23.0. De his qui sibi adscribunt in testamento.
CJ.9.24.0. De falsa moneta.
CJ.9.25.0. De mutatione nominis.
CJ.9.26.0. Ad legem iuliam de ambitu.
CJ.9.27.0. Ad legem iuliam repetundarum.
CJ.9.28.0. De crimine peculatus.
CJ.9.29.0. De crimine sacrilegii.
CJ.9.30.0. De seditiosis et his qui plebem audent contra publicam quietem colligere.
CJ.9.31.0. Quando civilis actio criminali praeiudicet et an utraque ab eodem exerceri potest.
CJ.9.32.0. De crimine expilatae hereditatis. CJ.9.33.0. Vi bonorum raptorum.
CJ.9.34.0. De crimine stellionatus.
CJ.9.35.0. De iniuriis.
CJ.9.36.0. De famosis libellis.
CJ.9.37.0. De abigeis.
CJ.9.38.0. De nili aggeribus non rumpendis.
CJ.9.39.0. De his qui latrones vel in aliis criminibus reos occultaverint.
CJ.9.40.0. De requirendis.
CJ.9.41.0. De quaestionibus.
CJ.9.42.0. De abolitionibus.
CJ.9.43.0. De generali abolitione.
CJ.9.44.0. Ut intra certum tempus criminalis quaestio terminetur.
CJ.9.45.0. Ad senatus consultum turpillianum.
CJ.9.46.0. De calumniatoribus.
CJ.9.47.0. De poenis.
CJ.9.48.0. Ne sine iussu principis certis iudicibus liceat confiscare.
CJ.9.49.0. De bonis conscriptorum seu damnatorum.
CJ.9.50.0. De bonis mortem sibi consciscientium.

CJ.9.51.0. De sententiam passis et restitutis.

CJ.9.1.0. Qui accusare non possunt.

CJ.9.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Prius est, ut criminibus, quae tibi ut graviora ab adversario tuo obiciuntur, caedis atque vulnerum respondeas, et tunc ex eventu causae iudex aestimabit, an tibi permittendum sit eundem accusare, tametsi prior inscriptionem deposuisti. * Sev. et Ant. AA. Silvano. * <a 195 pp. v id. Mart. tertullo et clemente cons.>

CJ.9.1.2pr.: Imperator Antoninus

Si cautiones, quibus secundinus solutam ingenuo pecuniam probare se dicit, tutores vel curatores tui suspectas ut falsas habent, proprio nomine, cum non liceat alieno, non prohibentur in crimine falsi subscribere. * Ant. A. ingenuo. * <a 205 pp. xii k. Oct. Antonino et Geta cons.>

CJ.9.1.2.1: Imperator Antoninus

Nec enim facile tutores vel curatores, qui officio et periculo suo res pupillorum vel adulescentium administrant, sententia notantur, nisi evidens eorum calumnia iudicanti apparebit. <a 205 pp. xii k. Oct. Antonino et Geta cons.>

CJ.9.1.3pr.: Imperator Alexander Severus

Qui crimen publicum instituere properant, non aliter ad hoc admittantur, nisi prius inscriptionum pagina processerit et fideiussor de exercenda lite adhibitus fuerit. * Alex. A. Rufo. * <a 222 pp. iii non. Febr. Alexandro A. cons.>

CJ.9.1.3.1: Imperator Alexander Severus

Sin vero post satisfactionem praesentes non fuerint, edicto admonendi sunt, ut veniant ad causam agendam, et si non adfuerint, non solum extra ordinem puniendi sunt, sed etiam sumptus, quos in eam rem et circa ipsum iter ad litem vocati fecerunt, dependere cogentur. <a 222 pp. iii non. Febr. Alexandro A. cons.>

CJ.9.1.4: Imperator Alexander Severus

Uxor tua, si consobrini sui necem vindicandam existimat, adeat praesidem provinciae. * Alex. A. Dionysio. * <a 222 pp. xvi k. Iul. Alexandro A. cons.>

CJ.9.1.5: Imperator Alexander Severus

Senatus consulto permissum non est mulieri legis corneliae crimine reum facere, nisi res ad eam pertineat. cum igitur filii tui tutores et curatores habent, ipsi deliberare debent, an instrumenta, ex quibus adversarium filiorum tuorum obtinuisse dicis, falsa esse accusare debeant. * Alex. A. Marcellinae. * <a 222 pp. k. Oct. Alexandro A. cons.>

CJ.9.1.6: Imperator Alexander Severus

Accusationem, a qua discedere te professus es, repetere non debes. * Alex. A. probo. * <a 224 pp. v non. Mai. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.9.1.7: Imperator Alexander Severus

Si ea quae crimen intendit cognitionem moratur, certa perferendae accusationi tempora iudex competens praestet, intra quae si agere supersederit, renuntiasse causae intellegitur. * Alex. A. Felici. * <a 230 pp. xv k. Sept. agricola et clemente cons.>

CJ.9.1.8: Imperator Gordianus

Non prohibentur milites actiones quae iudicii publici instar obtineant intendere, si suas suorumque iniurias exsequantur. ideoque consobrini tui necem defendere tibi permittimus. * Gord. A. gaio mil. * <a 238 pp. xvii k. Aug. Pio et Pontiano cons.>

CJ.9.1.9: Imperator Gordianus

Non ignorat competens iudex eam, quae ultionem et mortem filii persequi adlegat, non temere ad accusationem esse admittendam, nisi prius matrem se esse probaverit. * Gord. A. severiano. * <a

239 pp. vi non. Mart. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.9.1.10: Imperator Gordianus

Si crimen ad tuam tuorumque iniuriam pertinens exsequeris, sollemnibus te inscriptionibus adstringe, ut praesidem provinciae habere iudicem possis. * Gord. A. Mucatraulo mil. * <a 239 pp. k. Aug. Gordiano A. et Aviola conss.>

CJ.9.1.11: Imperator Philippous

Data opera partis adversae res vestras incendio exarsas esse adseverantes crimen corneliae de sicariis exsequi potestis. * Philippo. A. et Philippo. c. Saturnino. * <a 244 pp. xiii k. Iul. Peregrino et Aemiliano conss.>

CJ.9.1.12pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De crimine quod publicorum fuerit iudiciorum mulieri accusare non permittitur nisi certis ex causis, id est si suam suorumque iniuriam persequatur, secundum antiquitus statuta tantum de quibus specialiter eis concessum est non exacta subscriptione. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. corinthiae. * <a 293 s. v k. Mai. AA. conss.>

CJ.9.1.12.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unde aditus praeses provinciae in primis examinabit, an tale sit crimen, cuius accusationem mulier subire non prohibetur. <a 293 s. v k. Mai. AA. conss.>

CJ.9.1.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si magnum et capitale crimen ac non leve frater contra fratrem suum instituerit, non solum audiendus non est, sed etiam exilii poena plectendus. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ad Asclepium. * <a 294 D. x k. Febr. cc. conss.>

CJ.9.1.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Propter insidias, quas tuae vitae paratas contendis, accusationem apud praesidem provinciae contra filium tuum, si pietas et ratio naturalis animi tui non revocat intentionem, instituere potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. aeliae. * <a 294 s. xvi k. Mart. cc. conss.>

CJ.9.1.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Criminis accusationem instituere cum periculo calumniae, si tibi existimatio integra est, minime prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. lupioni. * <a 294 s. iii k. Mart. cc. conss.>

CJ.9.1.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum rationibus iuris congruit desiderium tuum postulantis accusationem tertiam ei qui tuos reos delatos habet non permitti contra legis praescripta, nisi suas suorumque iniurias quis persequatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. callitycho. * <a 294 s. xii k. Dec. Nicomediae cc. conss.>

CJ.9.1.17: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Iniquum et longe a beatitudine saeculi nostri esse credidimus, ut thaumastus accusandi eius haberet facultatem, in cuius domo eum, licet ingenuum, a prima tamen aetate fuisse constabit. quare ex nomine thaumasti mentio super conflictu criminali Symmacho conquiescat. si quam sane civilem petitionem idem thaumastus sibi competere confidit, iudicio praesidiali poterit experiri. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pars sent. D. v id. ian. Diocl. vii. et Maxim. vi. AA. conss.* <a 299 >

CJ.9.1.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si sororem tuam leviorum commissorum ream facis, accusationem non prohiberis exercere in iudicio praesidiali, quo temerarie commissa congrua ultione plectantur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iuliano. * <a 304 D. iii k. Mart. Diocletiano viiii et Maximiano viii AA. conss.>

CJ.9.1.19: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Neganda est accusatis, qui non suas suorumque iniurias exsequantur, licentia criminandi in pari vel minori crimine, priusquam se crimine quo premuntur exuerint, secundum scita veterum iuris

conditorum, ita tamen, ut et ipsi inscriptiones contra eos etiam pendente accusatione deponere possint. * Valentin. Valens et Grat. AAA. laodicio praes. sardiniae. * <a 374 D. prid. id. Aug. carnunti Gratiano A. iii et Equitio cons.>

CJ.9.1.20: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis ex familiaribus vel ex servis cuiuslibet domus cuiuscumque criminis delator atque accusator emerit, eius existimationem caput atque fortunas petiturus, cuius familiaritati vel dominio inhaeserit, ante exhibitionem testium, ante examinationem iudicii, in ipsa expositione criminum atque accusationis exordio ultore gladio feriat. vocem enim funestam intercidi oportet potius quam audiri. maiestatis autem crimen excipimus. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 397 D. vi id. Nov. Constantinopoli Caesario et Attico cons.>

CJ.9.1.21: Imperatores Honorius, Theodosius

Liberti si accusatores manumissorum heredumve esse praesumpserint, eodem quo servi supplicio tenebuntur, luituri poenas ante prohibita delationis exordium. * Honor. et Theodos. AA. cons. praetoribus tribunis plebi senatui s.D.* <a 423 D. viii id. Aug. Ravennae Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.9.2.0. De accusationibus et inscriptionibus.

CJ.9.2.1: Imperator Alexander Severus

Eos qui terminos effoderunt extraordinaria animadversione coerceri debere praeses provinciae non ignorabit. * Alex. A. Marciano. * <a 222 pp.Iii k.Aug. Alexandro A. cons.>

CJ.9.2.2pr.: Imperator Alexander Severus

Si cuiusdam criminis obnoxius servus postulatur, dominus eum defendere potest et in iudicio sistere accusatoris intentionibus responsurum. * Alex. A. syro. * <a 222 pp.Xi k.Dec. Alexandro A. cons.>

CJ.9.2.2.1: Imperator Alexander Severus

Post probationes autem criminis non ipse dominus, sed servus pro suo delicto condemnationem sustineat. ideo enim servum suum domino defendere permissum est, ut pro eo possit competentes adlegationes offerre. <a 222 pp.Xi k.Dec. Alexandro A. cons.>

CJ.9.2.3: Imperator Alexander Severus

Reos capitalium criminum absentes etiam per procuratorem defendi leges publicorum iudiciorum permittunt. * Alex. A. stephanidi. * <a 223 pp.Iiii non.Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.9.2.4: Imperator Gordianus

Si accusatoribus absentibus et non per contumaciam adesse iudicio cessantibus ex una postulatione aditus praeses provinciae non causa cognita sententiam dixit, qua eum de quo querimoniam detulisti liberandum existimavit, criminatione etiam nunc perseverante, quae contumacia vel cessatione accusatorum non interveniente auferri non potuit, causa intentati criminis apud eundem vel successorem eius more iudiciorum tractabitur. * Gord. A. Archelao. * <a 241 pp.Non.Mart.Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.9.2.5: Imperator Gordianus

Non ideo minus crimine seu atrociorum iniuriarum iudicio tenetur is qui in istam accusationem incidit, quod dicat alium se huius facti mandatorem habuisse. namque hoc casu praeter principalem reum mandatorem quoque ex sua persona conveniri posse ignotum non est. * Gord. A. Paulino. * <a 241 pp.Iii id.Sept. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.9.2.6pr.: Imperator Gordianus

Absentem capitali crimine accusari non posse, sed requirendum tantummodo adnotari solere, si desit, vetus ius est. * Gord. A. avidiano. * <a 243 pp.Iiii non. April.Arriano et Papo cons.>

CJ.9.2.6.1: Imperator Gordianus

Et ideo cum absentem te et ignorantem, cui numquam ullum crimen denuntiatur esset, per iniuriam a praeside provinciae in metallum datum dicas, quo magis in praesenti te agente, ut adseveras, iam nunc fides veri possit illuminari, praefectos praetorio adire cura, qui, quidquid novo more et contra formam constitutionum gestum deprehenderit, pro sua iustitia reformabunt. <a 243 pp. l. iii non. April. Arriano et Papo cons. >

CJ.9.2.7: Imperator Gordianus

Ea quidem, quae per officium praesidibus nuntiantur, et citra sollemnia accusationum posse perpendi incognitum non est. verum falsis nec ne notoriis insimulatus sit, perpenso iudicio dispici debet. * Gord. A. proculo. * <a 244 pp. l. viii id. ian. Peregrino et Aemiliano cons. >

CJ.9.2.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quis se iniuriam ab aliquo passum putaverit et querellam deferre voluerit, non ad stationarios decurrat, sed praesidalem, adeat potestatem aut libellos offerens aut querellas suas apud acta deponens. * Diocl. et Maxim. AA. exempl. sacr. litt. * <a xxx pp. sine die et consule. >

CJ.9.2.9pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui de crimine publico in accusationem deductus est, ab alio super eodem crimine deferri non potest. * Diocl. et Maxim. AA. Honorato. * <a 289 pp. l. xiiii k. Sept. Basso et Quintiano cons. >

CJ.9.2.9.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tamen ex eodem facto plurima crimina nascuntur et de uno crimine in accusationem fuerit deductus, de altero non prohibetur ab alio deferri. <a 289 pp. l. xiiii k. Sept. Basso et Quintiano cons. >

CJ.9.2.9.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Iudex autem super utroque crimine audientiam accommodabit: nec enim licebit ei separatim de uno crimine sententiam proferre, priusquam plenissima examinatio super altero quoque crimine fiet. <a 289 pp. l. xiiii k. Sept. Basso et Quintiano cons. >

CJ.9.2.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui explicandi negotii spem, cuius finis in iudicis potestate ac motu situs est, pollicetur, non minus ob illicitam sponsonem crimen contrahit, quam qui ad huiusmodi promissionis commercium contra disciplinam publicam adspirat. * Diocl. et Maxim. AA. ursae. * <a 290 pp. l. iii k. Nov. Ipsi iiii et iii AA. cons. >

CJ.9.2.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quis homicidii crimen existimat persequendum, secundum iuris publici formam debet eum, qui in primordio homicidii postulaverat reum neque probaverat ideoque reus absolutus est, praevaricationis arguere: id enim salubriter statutis principum parentum nostrorum iurisque forma praescriptum est: vel si id non putaverit agendum, ad sequens crimen, id est pastorum latronumve, descendere eum coges atque id exsequi iudicio tuo, cum, si quidem id ab incusato appareat esse commissum, ob ultionem publicam obnoxius legibus fiat. * Diocl. et Maxim. AA. have crispine cariss. nobis. * <a 292 D. l. iii id. April. Hannibaliano et Asclepiodoto cons. >

CJ.9.2.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Factum sponte se praecipitantis innocenti criminis periculum adferre non potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio. * <a 293 s. l. xiiii k. Iun. Sirmi AA. cons. >

CJ.9.2.13: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis servos crediderit accusandos, non prius ad corporum tormenta veniatur, quam se vinculo subscriptionis adstrinxerit. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Mariniano vic. hispaniae. * <a 383 D. l. vi k. Iun. Patavi Merobaude iterum et Saturnino cons. >

CJ.9.2.14: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Singuli universique iudices cognoscant in publicis criminibus non oportere emendicatis

suffragiis decretorum aut relationibus a publicis personis destinandis credere, sed rei veritatem requirere. * Grat. Valentin. et Theodos. et Arcad. A. Cynegio pp. * <a 385 D. prid.K.Mai. Constantinopoli Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.9.2.15: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Tunc convenit potentiores viros adesse iudiciis, cum eorum praesentiam in criminibus publicis per inscriptionem causa deposcat, licet in pecuniariis causis per procuratores lites sustineant. * Grat. Valentin. Theodos. et Arcad. AAAA. Tatiano pp. * <a 390 D. xv k.Mart.Mediolani Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.9.2.16pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

In causis criminalibus dignum est, ut inscriptiones proponantur, quae magnitudinem videlicet criminis tempusque designant, ut alterutram partem digna legum tenere possit auctoritas. * Arcad. et Honor. AA. pasiphilo. * <a 395 D. viii k.Ian. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.9.2.16.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Quod statutum si fuerit forte contemptum, hi qui ex officio ingrediuntur secretarium quinque librarum auri condemnatione ferientur. <a 395 D. viii k.Ian. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.9.2.17pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

In causis criminalibus dignum est, ut inscriptiones proponantur, quae magnitudinem videlicet criminis tempusque designant, ut alterutram partem digna legum tenere possit auctoritas. * Honor. et Theodos. AA. cons. praetoribus tribunis plebis senatui s.D.* <a 423 D. viii id. Aug. Ravennae Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.9.2.17.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Nemo tamen sibi blandiatur obiectu cuiuslibet criminis de se in quaestione confessus, veniam sperans propter flagitia adiuncti, vel communione criminis consortium personae superioris optans, aut inimici supplicio in ipsa supremorum suorum sorte sociandus, aut eripi se posse confidens aut studio aut privilegio nominati, cum veteris iuris auctoritas de se confessos ne interrogari quidem de aliorum conscientia sinat. nemo igitur de proprio crimine confitentem super conscientia scrutetur aliena. <a 423 D. viii id. Aug. Ravennae Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.9.3.0. De exhibendis vel transmittendis reis.

CJ.9.3.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Si miles in provincia repertus crimen publicum commiserit, eum rector provinciae sub custodia constituat atque ita vel causae meritum vel personae qualitatem ad magistrum militum referat. * Valentin. et Valens AA. Valentino consulari piceni. * <a 365 D. xi k. Febr. Mediolani Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.9.3.2pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nullus in carcerem prius quam vincatur omnino vincatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 380 D. iii k. Ian. Constantinopoli Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.9.3.2.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ex longinquo si quis est acciendus, non prius insimulanti accommodetur adsensus, quam sollemni lege se vinxerit. <a 380 D. iii k. Ian. Constantinopoli Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.9.3.2.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Eique qui deducendus erit ad disponendas res suas componendosque maestos penates spatium coram loci iudice aut etiam magistratibus sufficientium dierum, non minus tamen triginta tribuatur, nulla remanente apud eum qui ad exhibendum missus est copia nundinandi. <a 380 D.

iii k. Ian. Constantinopoli Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.9.3.2.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Qui posteaquam ad iudicem venerit, adhibita advocacione ius debet explorare quaesitum ac tamdiu pari cum accusatore fortuna retineri, donec reppererit cognitio celebrata discrimen. <a 380 D. iii k. Ian. Constantinopoli Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.9.3.3: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Neminem iudicio exhibendum esse praecipimus, nisi de cuius exhibitione iudex pronuntiaverit. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. drepanio procons. Africae. * <a 390 D. prid. non. Febr. Mediolani Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.9.4.0. De custodia reorum.

CJ.9.4.1pr.: Imperator Constantinus

In quacumque causa reo exhibito, sive accusator existat sive eum publicae sollicitudinis cura produxerit, statim debet quaestio fieri, ut noxius puniatur, innocens absolvatur. * Const. A. ad florentium rationalem. * <a 320 D. prid. k. Iul. Serdicae Constantino A. vi et Constantino c.Cons.>

CJ.9.4.1.1: Imperator Constantinus

Quod si accusator aberit ad tempus aut sociorum praesentia necessaria videatur, id quidem debet quam celerrime procurari. <a 320 D. prid. k. Iul. Serdicae Constantino A. vi et Constantino c.Cons.>

CJ.9.4.1.2: Imperator Constantinus

Interea vero exhibito non ferreas manicas et inhaerentes ossibus mitti oportet, sed prolixiores catenas, si criminis qualitas etiam catenarum acerbiter postulat, ut et cruciatio desit et permaneat fida custodia. <a 320 D. prid. k. Iul. Serdicae Constantino A. vi et Constantino c.Cons.>

CJ.9.4.1.3: Imperator Constantinus

Nec vero sedis intimae tenebras pati debet inclusus, sed usurpata luce vegetari et, ubi nox geminaverit custodiam, vestibulis carcerum et salubribus locis recipi ac revertente iterum die ad primum solis ortum ilico ad publicum lumen educi, ne poenis carceris perimatur, quod innocentibus miserum, noxiis non satis severum esse dignoscitur. <a 320 D. prid. k. Iul. Serdicae Constantino A. vi et Constantino c.Cons.>

CJ.9.4.1.4: Imperator Constantinus

Illud etiam observabitur, ut neque his qui stratorum funguntur officio neque ministris eorum liceat crudelitatem suam accusatoribus vendere et innocentes intra carcerum saepa leto dare aut subtractos audientiae longa tabe consumere. <a 320 D. prid. k. Iul. Serdicae Constantino A. vi et Constantino c.Cons.>

CJ.9.4.1.5: Imperator Constantinus

Non enim existimationis tantum, sed etiam periculi metus iudici imminet, si aliquem ultra debitum tempus inedia aut quocumque modo aliquis stratorum exhausit, et non statim eum penes quem officium custodiae est atque eius ministros capitali poena subiecerit. <a 320 D. prid. k. Iul. Serdicae Constantino A. vi et Constantino c.Cons.>

CJ.9.4.2pr.: Imperator Constantinus

Si quis in ea culpa vel crimine fuerit deprehensus, quod dignum claustris carceris et custodiae squalore videtur, auditus apud acta, cum de admissis constiterit, poenam carceris sustineat atque ita postmodum eductus apud acta audiatur. * Const. A. ad Euagrim. * <a 326 D. iii non. Febr. Heracleae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.4.2.1: Imperator Constantinus

Ita enim quasi sub publico testimonio commemoratio admissi criminis fiet, ut iudicibus immodice saevientibus freni quidam ac temperies adhibita videatur. <a 326 D. iii non. Febr. Heracleae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.4.3: Imperator Constantinus

Quoniam unum carceris conclave permixtos secum criminosos includit, hac lege sancimus, ut, etiamsi ponae qualitas permixtione iungenda est, sexum tamen disparem diversa claustrorum habere tutamina iubeatur. * Constant. A. acindyno pp. * <a 340 D. non. April. acindyno et proculo cons.>

CJ.9.4.4pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Ad commentariensem receptarum personarum custodia observatioque pertineat, nec putet hominem abiectum atque vilem obiciendum esse iudici, si reus modo aliquo fuerit elapsus. nam ipsum volumus eiusmodi poena consumi, cui obnoxius docebitur fuisse qui fugerit. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 371 D. iii k. Iul. contionaci Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.9.4.4.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si vero commentariensis necessitate aliqua procul ab officio egerit, adiutorem eius pari iubemus invigilare cura et eadem statuimus legis severitate constringi. <a 371 D. iii k. Iul. contionaci Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.9.4.5pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

De his quos tenet carcer id aperta definitione sancimus, ut aut convictum velox poena subducat aut liberandum custodia diuturna non maceret. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 380 D. iii k. Ian. Constantinopoli Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.9.4.5.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Iubemus autem, ut intra tricesimum diem semper commentariensis ingesserit numerum personarum, varietatem delictorum, clausorum ordinem aetatemque vincitorum. officium viginti libras auri aerario nostro iubemus inferre, iudicem desidem ac resupina cervice tantum titulum gerentem extorrem impetrata fortuna decem libras auri multandum esse censemus. <a 380 D. iii k. Ian. Constantinopoli Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

^C.J.9.4.6: Imp. Iustinianus A. Menae pp.

Neminem in custodiam conici volumus iniussu illustrium vel spectabilium vel clarissimorum huius almae urbis provinciarumque magistratuum vel defensorum civitatum.

^C.J.9.4.6.1:

Eos autem qui inclusi sunt vel includentur religiosissimi locorum episcopi una cuiusque hebdomadis die quarta vel sexta explorent et diligenter causas detentionis eorum inquirent et servi an liberi sint, utrum propter aes alienum an propter alias accusationes an ob homicidium inclusi sint.

^C.J.9.4.6.2:

Et si servi sunt, intra XX dies propellantur aut castigati aut dominis redditi aut, si domini non apparent, dimittantur.

^C.J.9.4.6.3:

Si liber homo propter pecuniariam causam in carcerem coniectus fuerit, fideiussoribus praestitis liberetur: si fideiussores non habet, intra XXX dies causa decidatur et ipse liberetur. sin autem ampliore tempore opus sit, tunc iuratoriae cautioni committatur usque ad litis exitum: qui si iuramento praestito ante litem decisam afuerit, bonis suis excidat.

^C.J.9.4.6.4:

Si liber homo criminis accusatus in custodiam coniectus sit, fideiussoribus praestitis liberetur:

si fideiussores non habet, usque ad sex tantummodo menses in custodia maneat, intra quos causa decidatur, nisi capitalis criminis reus factus est.

^C.J.9.4.6.5:

Talis enim nec fideiussoribus committitur, si a publicis personis accusatus est: sed rursus intra sex menses iudicium ad finem perducendum est. quod si non a publicis personis sed a privato accusatore conventus fuerit, admittitur fideiussio. si vero fideiussores dare non potest, per unum annum tantummodo in custodia teneatur, intra quem omnimodo causam decidi oportet.

^C.J.9.4.6.6:

Cum autem praesumptio extiterit eos obnoxios esse, in custodia remaneant, donec causa terminetur.

^C.J.9.4.6.7:

Sententia deinde adversus inclusos lata exsequatur, sive corporalis est sive pecuniaria: ut in pecuniaria bonis cedere eis liceat.

^C.J.9.4.6.8:

Episcopis admonentibus magistratus haud ignaros se ipsos et officia sua decem libras illaturos.

^C.J.9.4.6.9:

Licentia data religiosissimis pro tempore episcopis, si quid praetermitti viderint, ab illustribus clarissimis spectabilibus pro tempore magistratibus vel ab officiis quae eis parent, hoc denuntiandi, ut congruens motus in neglegentes dirigatur.

CJ.9.5.0. De privatis carceribus inhihendis.

CJ.9.5.1pr.: Imperator Zeno

Iubemus nemini penitus licere per alexandrinam splendidissimam civitatem vel Aegyptiacam dioecesein aut quibuslibet imperii nostri provinciis vel in agris suis aut ubicumque domi privati carceris exercere custodiam, viro spectabili pro tempore praefecto Augustali, et viris clarissimis omnium provinciarum rectoribus daturis operam semperque futuris in speculis, ut saepe dicta nefandissimorum hominum adrogantia modis omnibus opprimatur. * Zeno A. Basilio pp. * <a 486 d.K.Iul.Constantinopoli Longino vc.Cons.>

CJ.9.5.1.1: Imperator Zeno

Nam post hanc saluberrimam constitutionem et vir spectabilis pro tempore Augustalis et quicumque provinciae moderator maiestatis crimen procul dubio incursum est, qui cognito huiusmodi scelere laesam non vindicaverit maiestatem: primatibus insuper officiorum eiusdem criminis laqueis constringendis, qui, simulatque noverint memoratum interdictum facinus in quocumque loco committi, proprios iudices de opprimendo nefandissimo scelere non protinus curaverint, instruendos. <a 486 d.K.Iul.Constantinopoli Longino vc.Cons.>

CJ.9.5.1.2: Imperator Zeno

Nam illud perspicuum est eos qui hoc criminum genus commiserint pro veterum etiam legum et constitutionum tenore tamquam ipsius maiestatis violatores ultimo subiugandos esse supplicio. <a 486 d.K.Iul.Constantinopoli Longino vc.Cons.>

^C.J.9.5.2: Imp. Iustinianus A. Menae pp.

Privatos carceres omnino in civitatibus vel in vicis constituere vetamus.– Constitutio iubet privatos carceres non constitui, eos autem qui hoc faciunt et poenae subiacere et in publico carcere tot dies peragere, quot in carcere ab ipsis constituto aliquis inclusus fuerit, cuiuscumque condicionis vel dignitatis sint, litem etiam eos perdere quae eis contra inclusos competat, cura episcopi et magistratus. quod si magistratus hoc negleget, periculum tam bonorum quam salutis subit.

CJ.9.6.0.

Si reus vel accusator mortuus fuerit.

^C.J.9.6.1:

Desertionis crimen solvitur morte militis qui desertionem commisit.

CJ.9.6.2: Imperator Antoninus

Etsi Marcellus qui crimine falsi postulabatur vita functus est ac per hoc crimen in persona eius sit extinctum, accusatio tamen non est abolita, cum tam uxorem eius quam te eodem crimine postulat proponas. * Ant. A. Eutyichiano. * <a 215 pp.Vii.K.Oct. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.9.6.3: Imperator Antoninus

Si is, quem homicidii seu cuiusvis criminis postulasti reum, vita functus est, frustra ob poenam desertae accusationis conveniris, cum morte eius crimen cum poena eius sit extinctum ac per hoc tibi adempta est necessitas accusationis. * Ant. A. proculo. * <a 216 pp.Iiii k.Oct. Romae Sabino et Anullino cons.>

CJ.9.6.4pr.: Imperator Alexander Severus

Si, ut proponis, causa pecuniaria ad emolumentum tuum spectat, licet Annianus, cui falsi crimen auctor tuus intendebat, vita functus sit, non prohiberis, si quis adversus te instrumento quod in dubium vocatur uti coeperit, accusationem instituere. * Alex. A. veroniciano. * <a 227 pp.Vi k.Ian. Albino et Aemiliano cons.>

CJ.9.6.4.1: Imperator Alexander Severus

Quamvis enim in persona principalis rei morte subducti iam subsistere non possit, tamen si quis illo uti voluerit, intellegit se periculo criminis esse subiectum. <a 227 pp.Vi k.Ian. Albino et Aemiliano cons.>

CJ.9.6.5: Imperator Gordianus

Defunctis reis publicorum criminum, sive ipsi per se ea commiserunt sive aliis mandaverunt, pendente accusatione, praeterquam si sibi mortem consciverint, bona successoribus eorum non denegari notissimi iuris est. * Gord. A. Rufo. * <a 238 pp.Vii k.Nov. Pio et Pontiano cons.>

CJ.9.6.6pr.: Imperator Gordianus

Si quis, cum capitali poena vel deportatione damnatus esset, appellatione interposita et in suspenso constituta fati diem functus est, crimen morte finitum est. * Gord. A. Iuliano. * <a 239 pp.Vi k.Aug. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.9.6.6.1: Imperator Gordianus

Idem observatur et si accusator pendente appellationis tempore ultimum diem obisset. <a 239 pp.Vi k.Aug. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.9.6.6.2: Imperator Gordianus

Sin autem relegationis poenam sustinuit et in parte bonorum damnatus appellatione usus est, etiam post mortem eius nihilo minus appellationis ratio examinabitur, cum desideretur, utrum valeat nec ne particularis publicatio. <a 239 pp.Vi k.Aug. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.9.7.0. Si quis imperatori maledixerit.

CJ.9.7.1pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Si quis modestiae nescius et pudoris ignarus improbo petulantique maledicto nomina nostra crediderit lacescenda ac temulentia turbulentus obtrectator temporum fuerit, eum poenae nolumus subiugari neque durum aliquid nec asperum sustinere, quoniam, si id ex levitate processit, contemnendum est, si ex insania, miseratione dignissimum, si ab iniuria, remittendum. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 393 D. v id.Aug. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.9.7.1.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Unde integris omnibus ad nostram scientiam referatur, ut ex personis hominum dicta pensemus

et, utrum praetermitti an exsequi rite debeat, censeamus, <a 393 D. v id.Aug. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.9.8.0. Ad legem iuliam maiestatis.

CJ.9.8.1: Imperator Alexander Severus

Etiam ex aliis causis maiestatis crimina cessant meo saeculo, nedum etiam admittam te paratum accusare iudicem propterea crimine maiestatis, quod contra constitutionem eius dicis pronuntiasse. * Alex. A. Paulino. * <a 223 pp.Iii id.April. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.9.8.2: Imperator Alexander Severus

Alienam sectae meae sollicitudinem concepisti, quasi crimen maiestatis sustineres, etsi servo tuo iratus esse non perseveres, quod semper te facturum inconsultius iuraveris. * Alex. A.

Faustiniano. * <a 224 pp.Iii non Febr. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.9.8.3pr.: Imperator Constantinus

Si quis alicui maiestatis crimen intenderit, cum in huiuscemodi re convictus minime quisquam privilegio dignitatis alicuius a strictiore inquisitione defendatur, sciat se quoque tormentis esse subdendum, si aliis manifestis indiciis accusationem suam non potuerit comprobare. * Const. A. ad Maximum pu. * <a 314 pp.K.Ian. Volusiano et Anniano cons.>

CJ.9.8.3.1: Imperator Constantinus

Cum eo, qui huius esse temeritatis deprehenditur, illum quoque tormentis subdi oportet, cuius consilio atque instinctu ad accusationem accessisse videbatur, ut ab omnibus commissi consciis statuta vindicta possit reportari. <a 314 pp.K.Ian. Volusiano et Anniano cons.>

CJ.9.8.4: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Nullus omnino, cui inconsultis ac nescientibus nobis fideiularum tormenta offerentur, militiae vel generis aut dignitatis defensione uti prohibeatur, excepta tamen maiestatis causa, in qua sola omnibus aequa condicio est. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Olybrium pu. * <a 369 D. viii id. Iul. Valentiniano np. et Victore cons.>

CJ.9.8.5pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Quisquis cum militibus vel privatis, barbaris etiam scelestam inierit factionem aut factionis ipsius susceperit sacramenta vel dederit, de nece etiam virorum illustrium qui consiliis et consistorio nostro intersunt, senatorum etiam (nam et ipsi pars corporis nostri sunt), cuiuslibet postremo qui nobis militat cogitarit (eadem enim severitate voluntatem sceleris qua effectum puniri iura voluerunt), ipse quidem utpote maiestatis reus gladio feriat, bonis eius omnibus fisco nostro addictis: * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 397 D. prid. non. Sept. ancyrae Caesario et Attico cons.>

CJ.9.8.5.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Filii vero eius, quibus vitam imperatoria specialiter lenitate concedimus (paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hereditarii, criminis exempla metuentur), a materna vel avita, omnium etiam proximorum hereditate ac successione habeantur alieni, testamentis extraneorum nihil capiant, sint perpetuo egestes et pauperes, infamia eos paterna semper comitetur, ad nullos umquam honores, nulla prorsus sacramenta perveniant, sint postremo tales, ut his perpetua egestate sordentibus sit et mors solacio et vita supplicio. <a 397 D. prid. non. Sept. ancyrae Caesario et Attico cons.>

CJ.9.8.5.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Denique iubemus etiam eos notabiles esse sine venia, qui pro talibus umquam apud nos intervenire temptaverint. <a 397 D. prid. non. Sept. ancyrae Caesario et Attico cons.>

CJ.9.8.5.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Ad filias sane eorum, quolibet numero fuerint, falcidiam tantum ex bonis matris, sive testata sive

intestata defecerit, volumus pervenire, ut habeant mediocrem potius filiae alimoniam quam integrum emolumentum ac nomen heredis. mitior enim circa eas debet esse sententia, quas pro infirmitate sexus minus ausuras esse confidimus. <a 397 D. prid. non. Sept. ancyrae Caesario et Attico cons.>

CJ.9.8.5.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Emancipatio, quae a praedictis sive in filios, post legem dumtaxat latam, sive in filias fuerit collata, non valeat. dotes donationes, quarumlibet postremo rerum alienationes, quas ex eo tempore qualibet fraude vel iure factas esse constiterit, quo primum memorati de ineunda factione ac societate cogitaverint, nullius statuimus esse momenti. <a 397 D. prid. non. Sept. ancyrae Caesario et Attico cons.>

CJ.9.8.5.5: Imperatores Arcadius, Honorius

Uxores sane praedictorum recuperatas dotes, si in ea condicione fuerint, ut, quae a viris titulo donationis acceperunt, filiis debeant reservare, tempore quo usus fructus absumitur omnia ea fisco nostro se relicturas esse cognoscant, quae iuxta legem filiis debebantur: falcidia etiam ex his rebus filiabus tantum, non etiam filiis deputata. <a 397 D. prid. non. Sept. ancyrae Caesario et Attico cons.>

CJ.9.8.5.6: Imperatores Arcadius, Honorius

Id, quod de praedictis eorumque filiis cavimus, etiam de satellitibus consciis ac ministris filiisque eorum simili severitate censemus. <a 397 D. prid. non. Sept. ancyrae Caesario et Attico cons.>

CJ.9.8.5.7: Imperatores Arcadius, Honorius

Sane si quis ex his in exordio initae factionis, studio verae laudis accensus, ipse prodiderit factionem, et praemio a nobis et honore donabitur. is vero, qui usus fuerit factione, si vel sero, tamen incognita adhuc consiliorum arcana patefecerit, absolute tantum ac venia dignus habebitur. <a 397 D. prid. non. Sept. ancyrae Caesario et Attico cons.>

CJ.9.8.6pr.

Paulus de publicis iudiciis. meminisse oportebit, si quid contra maiestatem imperatoris commissum dicatur, etiam post mortem rei id crimen instaurari solere, posteaquam divus marcus depitiani utpote senatoris, qui cassiani furoris socius fuerat, bona post mortem fisco vindicari iussit et nostro tempore multis heredibus ablata sunt. * Paulus de publicis iudiciis.* <a xxx D. iii non. Mart. >

CJ.9.8.6.1

In hoc item crimine, quod ad laesam maiestatem imperatoris pertinet, etiam in caput domini servos torqueri. * Marcianus libro primo de publicis iudiciis titulo ad legem iuliam maiestatis.* <a xxx D. iii non. Mart. >

CJ.9.8.6.2

Post divi marci constitutionem hoc iure uti coepimus, ut etiam post mortem nocentium hoc crimen inchoari possit, ut convicto mortuo memoria eius damnetur et bona eius successoribus eripiantur: nam ex quo sceleratissimum quis consilium cepit, exinde quodammodo sua mente punitus est. <a xxx D. iii non. Mart. >

CJ.9.8.6.3

Sic et divus severus et Antoninus constituerunt, ex quo quis tale crimen contraxit, neque alienare neque manumittere eum posse: nec ei solvere iure debitorem magnus Antoninus rescripsit. <a xxx D. iii non. Mart. >

CJ.9.8.6.4

In hac causa in caput domini servi torquentur, id est propter causam maiestatis. et si decesserit

quis, propter incertam personam successoris bona observantur, si in causa maiestatis fuisse mortuus arguatur, ut severus et Antoninus litteris ad rationales missis rescripserunt. . . <a xxx D. iii non. Mart. >

CJ.9.9.0. Ad legem iuliam de adulteriis et de stupro.

CJ.9.9.1: Imperatores Severus, Antoninus

Publico iudicio non habere mulieres adulterii accusationem, quamvis de matrimonio suo violato queri velint, lex iulia declarat, quae, cum masculis iure mariti facultatem accusandi detulisset, non idem feminis privilegium detulit. * Sev. et Ant. AA. Cassiae. * <a 197 pp. xiii k. Aug. Laterano et Rufino cons.>

CJ.9.9.2: Imperatores Severus, Antoninus

Crimen lenocinii contrahunt, qui deprehensam in adulterio uxorem in matrimonio detinuerunt, non qui suspectam adulteram habuerunt. * Sev. et Ant. AA. Cyro. * <a 199 pp. K. Iul. Anullino et Frontone cons.>

CJ.9.9.3: Imperator Antoninus

Verba legis iuliae de adulteriis coercendis, sed etiam sententia per quaestionem quoque servorum sive ancillarum crimen admissum probari volentis ad earum tantum personarum servos ei rei exhibendos pertinet, de quibus specialiter comprehendit, id est mulieris et patris eius, non naturalis, sed iusti dumtaxat, quos intra sexagesimum diem ex dissolutione matrimonii numerandum manumitti vel distrahi prohibet et quorum dominis cavere praecipit, si defuncti fuerint in quaestione vel facti deteriores, secuta absolutione. * Ant. A. Iuliano. * <a 213 pp. Xv k. Aug. Antonino a iiii et Balbino cons.>

CJ.9.9.4pr.: Imperator Alexander Severus

Gracchus, quem numerius in adulterio noctu deprehensum interfecerit, si eius condicionis fuit, ut per legem iuliam impune occidi potuerit, quod legitime factum est, nullam poenam meretur: idemque filiis eius qui patri paruerunt praestandum est. * Alex. A. Iuliano procons. narbonensis. * <a xxx pp. sine die et consule.>

CJ.9.9.4.1: Imperator Alexander Severus

Sed si legis auctoritate cessante inconsulto dolore adulterum interemit, quamvis homicidium perpetratum sit, tamen quia et nox et dolor iustus factum eius relevat, potest in exilium dari. <a xxx pp. sine die et consule.>

CJ.9.9.5: Imperator Alexander Severus

Adulter post quinquennium, quam commissum adulterium dicitur, quod continuum numeratur, accusari non potest: easque praescriptiones legibus reis datas auferri non oportet. * Alex. A. vadanti. * <a 223 pp. Id. iun. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.9.9.6pr.: Imperator Alexander Severus

Iure mariti adulterii accusare volenti sexaginta dies utiles computantur, quibus in publico eius facultas fuerit, apud quem reus vel rea postulari potest. et cum praeterierint dies isti utiles, maritus quoque iure extranei agere potest. * Alex. A. Sebastiano. * <a 223 pp. Ii id. Aug. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.9.9.6.1: Imperator Alexander Severus

Et qui confidit accusationi, calumniae notam timere non debet: nam ad probationem sceleris divi parentes mei quaestionem de mancipiis eodem modo haberi permiserunt, quo si iure mariti ageretur. <a 223 pp. Ii id. Aug. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.9.9.7pr.: Imperator Alexander Severus

Propter violatam virginem adultam qui postea maritus esse coepit accusator iustus non est et ideo iure mariti crimen exercere non potest, nisi puella violata sponsa eius fuerit. * Alex. A.

herculano. * <a 223 pp.Xii k.Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.9.9.7.1: Imperator Alexander Severus

Sed si ipsa iniurias suas adsistentibus curatoribus, per quos etiam negotia eius gerenda sunt, persequatur, praeses provinciae pro debita tanto delicto, si probetur, severitate examinabit. <a 223 pp.Xii k.Ian. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.9.9.8: Imperator Alexander Severus

Reos adulterii duos simul marem et feminam ex eadem causa fieri lex iulia de pudicitia vetat: sed ordine peragi utrosque licet. * Alex. A. Domnae. * <a 224 pp.Id. ian. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.9.9.9: Imperator Alexander Severus

Castitati temporum meorum convenit lege iulia de pudicitia damnatam in poenis legitimis perseverare. qui autem adulterii damnatam, si quocumque modo poenam capitalem evaserit, sciens duxit uxorem vel reduxit, eadem lege ex causa lenocinii punietur. * Alex. A. proculo. * <a 224 pp.Vii k.Febr.Iuliano et Crispino cons.>

CJ.9.9.10: Imperator Alexander Severus

De crimine adulterii pacisci non licet et par delictum accusatoris praevaricatoris et refugientis veritatis inquisitionem est. qui autem pretium pro comperto stupro accepit, poena legis iuliae de adulteriis tenetur. * Alex. A. demetriano. * <a 225 pp.V non.Mai. Fusco et Dextro cons.>

CJ.9.9.11: Imperator Alexander Severus

Crimen adulterii maritum retenta in matrimonio uxore inferre non posse nemini dubium est. * Alex. A. norbano. * <a 226 pp.K.Sept. Alexandro ii et Marcello cons.>

CJ.9.9.12: Imperator Gordianus

Si, dum in tuo matrimonio uxor tua esset, se adulterio polluit, in ea provincia in qua id factum est adulterium more solito persequi debes nec enim ab ea quae iam nupta est adulterium passa exordium accusationis sumi potest, si denuntiatio criminis nuptias non praecessit. * Gord. A. aquilae. * <a 239 pp.Non.Dec. Gordiano a et Aviola cons.>

CJ.9.9.13: Imperator Gordianus

Etsi crimine adulterii damnatus restitutus non esset, ut proponis, si tamen soror tua, cum qua adulterium commissum dicebatur, non est accusata, nec poenae nec infamiae subici potuit, et multo magis, cum et accusatorem vita esse functum proponas. * Gord. A. Basso. * <a 240 pp.K.Iun. Sabino ii et Venusto cons.>

CJ.9.9.14: Imperator Gordianus

Adulteram, si postea quam crimen contra eam inchoatum est provincia excessit, etiam absentem inter reos recipi posse explorati iuris est. * Gord. A. Silvano. * <a 242 pp.Non.Mart.Attico et Praetextato cons.>

CJ.9.9.15pr.: Imperator Gordianus

Si quondam uxor tua, antequam crimine adulterii peteretur, provincia excessit, neque absens accusari potest neque in eam provinciam in qua stipendium facis transmitti iure deposcitur. * Gord. A. Hilariano mil. * <a 242 pp. iiii id. Mart. Attico et Praetextato cons.>

CJ.9.9.15.1: Imperator Gordianus

Sane cum per occupationes militares licuerit, accusare eam sollemniter poteris: nec enim tempus, quo muneribus militaribus occuparis, vindictam tibi, quam maritali dolore percussus reposcis, debet auferre. <a 242 pp. iiii id. Mart. Attico et Praetextato cons.>

CJ.9.9.16pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Abolitionem adulterii criminis postulans praesidem in cuius officio accusatio fuerit instituta adire debes. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. arcesilao. * <a 256 pp. xv k. Iun. Maximo et Glabione cons.>

CJ.9.9.16.1: Imperatores Valer., Gallien.

Ceterum erras tu marite existimans, etiam si simpliciter, id est sine abolitione, destitisses, senatus consulto in persona tua futurum locum non fuisse: diversum enim divi principes saepe sanxerunt. <a 256 pp. xv k. Iun. Maximo et Glabione cons.>

CJ.9.9.16.2: Imperatores Valer., Gallien.

Quin hoc amplius scias nullam fuisse tibi ulterius potestatem instituendae huiusmodi accusationis, quia et decreto patrum et lege petronia ei, qui iure viri delatum adulterium non peregit, numquam postea id crimen deferre permittitur. <a 256 pp. xv k. Iun. Maximo et Glabione cons.>

CJ.9.9.17pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Sine metu legis iuliae de adulteriis coercendis revocare uxorem in matrimonium potes, cum nihil amplius quam libellos accusationis obtulisti, quia postea comperisse te adfirmas, quod vana indignatione ad accusationem incitatus fueris. * Valer. et Gallien. AA. et c. Victorino. * <a 257 pp. vi k. Aug. ipsis AA. iiii et iii cons.>

CJ.9.9.17.1: Imperatores Valer., Gallien.

Is enim committit in poenam, quam lex certo capite denuntiat, qui vel publice adulterio damnatam habet vel adulteram sciens, ut ignorationem simulare non possit, retinet uxorem. <a 257 pp. vi k. Aug. ipsis AA. iiii et iii cons.>

CJ.9.9.18pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Eum qui duas simul habuit uxores sine dubitatione comitatur infamia. in ea namque re non iuris effectus, quo cives nostri matrimonia contrahere plura prohibentur, sed animi destinatio cogitur. * Valer. et Gallien. AA. et c. Theod. * <a 258 accepta id. Mai. Antiochiae Tusco et Basso cons.>

CJ.9.9.18.1: Imperatores Valer., Gallien.

Verumtamen ei, qui te ficto caelibatu, cum aliam matrem familias in provincia reliquisset, sollicitavit ad nuptias, crimen etiam stupri, a quo tu remota es, quod uxorem te esse credebas, ab accusatore legitimo sollemniter inferetur. <a 258 accepta id. Mai. Antiochiae Tusco et Basso cons.>

CJ.9.9.18.2: Imperatores Valer., Gallien.

Certe res tuas omnes, quas ab eo interceptas matrimonii simulatione deploras, restitui tibi omni exactionis instantia impetrabis a rectore provinciae: nam ea quidem, quae se tibi ut sponsae daturum promisit, quomodo repetere cum effectu potes quasi sponsa? <a 258 accepta id. Mai. Antiochiae Tusco et Basso cons.>

CJ.9.9.19: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quamvis indubitati iuris sit, quotiens adulterii crimen intenditur, praesentiam accusatoris procedere oportere, tamen quoniam ex litteris tuis cognovimus materiam praepositi viatoris uxorem habitis quaestionibus cum Iuliano quondam adulterium commisisse detectam sub ipsa prolatione sententiae viatoris ipsius praesentiam postulasse, non putavimus confecto paene in iudicio facinore et iam agitata quaestione convicto praepositum ab excubiis limitis revocandum. * Diocl. et Maxim. AA. ad Pompeianum. * <a 287 D. s. non. Dec. AA. cons.>

CJ.9.9.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Foedissimam earum nequitiam, quae pudorem suum alienis libidinibus prosternunt, non etiam earum, quae per vim stupro comprehensae sunt, inreprehensam voluntatem leges ulciscuntur, quando etiam inviolatae existimationis esse nec nuptiis earum aliis interdicti merito placuit. * Diocl. et Maxim. AA. didymo. * <a 290 pp. iii non. Oct. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.9.21pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ob commissa adulteria atque accusandas uxores certa tempora, quae utiliter computari solent, praescripta sunt. * Diocl. et Maxim. AA. silano. * <a 290 pp. xiiii k. Nov. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.9.21.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si igitur per occupationes publicas accusationem instituere non potuisti nec ante creditum tibi munus praescripta tempora transacta sunt, post depositam sollicitudinem qua detineris integram accusandi potestatem habebis. <a 290 pp. xiiii k. Nov. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.9.21.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ad quam, cum vacare coeperis, properare debebis, ne effrenata licentia ad terrendam adversariam futurae accusationis speciem praetendas. <a 290 pp. xiiii k. Nov. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.9.22: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ea quae tibi stupro cognita est passim venalem formam exhibuit ac prostituta meretricio more vulgo se praebeat, adulterii crimen in ea cessat. * Diocl. et Maxim. AA. obrimo. * <a 290 pp. xii k. Nov. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.9.23pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Servi ob violatum contubernium adulterii accusare non possunt. * Diocl. et Maxim. AA. proculo. * <a 290 pp. k. Nov. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.9.23.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Is autem, qui post dissociatum matrimonium uxorem licito iure duxerit obque intentatae accusationis ac potentis patrocini metum ei qui accusationem instituerat aurum et argentum dedit, ad recipiendum id ulciscendamque turpis lucri cupiditatem adire praesidem potest, qui examinatis partium adlegationibus et inquisita fide veri, si quid ab eo qui innocens est ob illati criminis timorem datum esse cognoverit, quemadmodum sententiam formare debeat, evidentibus iuris placitis instruetur. <a 290 pp. k. Nov. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.9.23.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sin vero constiterit corrupti matrimonii velut mercedem ad captandam impunitatem solutam esse, eum, qui etiam adversus senatus consulti censuram cum foedissimo flagitio accepit, puniri iubebit. <a 290 pp. k. Nov. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.9.24: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Etsi libidine intemperatae cupiditatis ex actorum lectione exarsisse te cognitum est, tamen cum ancillam comprehendisse et non liberam stuprasse detectum sit, ex huiusmodi sententia gravatam potius opinionem tuam quam infamia adflictam esse manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. sossiano. * <a 291 pp. v id. Mart. Tiberiano et Dione cons.>

CJ.9.9.25: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quoniam alexandrum, qui in crimen vocatur, etiam praescriptionem esse pollicitum eo nomine, quod accusator uxorem post comprehensum adulterium penes se habuisse videatur, et de statu suo agere nunc velle perspeximus, ita ordo quaestionis dirimendus videtur, ut in primis quidem de statu alexandri quaeratur, ita ut, si eum liberum esse adhibita audientia deprehenderit, praescriptionis ei obiciendae facias potestatem: sin vero eundem servum esse cognoveris, remotis praescriptionis impedimentis in adulterium crimen protinus debebis inquirere ac, si eum detectum in eo flagitio esse perspexeris, poenam decernere, quam in adulterii crimen legum sanctio statuit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. crispino. * <a 293 D. v k. Sept. AA. cons.>

CJ.9.9.26: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Commissum ante adulterium cum eo, cui se postea nuptiis sociavit, velamento matrimonii non extinguitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. phoebo. * <a 294 pp. xviii k. Ian. cc. cons.>

CJ.9.9.27: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ita nobis pudor cordi est, ut removeamus prisci iuris ambages et constituamus in adulterii quaestione abolitis de medio ceteris praescriptionibus praeter quinquennii temporis et lenocinii quod marito obicitur exceptionem, illam etiam, quae post solutum prius matrimonium ante denuntiationem nuptiae competit, fidem criminis nosci. indignum est enim, ut ultionem pudoris praestigiae versuti iuris excludant. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. concordio praes. numidiae. * <a 295 pp. k. Iun. Tusco et Anullino cons.>

CJ.9.9.28: Imperator Constantinus

Quae adulterium commisit, utrum domina cauponae an ministra fuerit, requiri debet, et ita obsequio famulata servili, ut plerumque ipsa intemperantiae vina praebuerit: ut, si domina tabernae fuerit, non sit a vinculis iuris excepta, si vero potantibus ministerium praebuit, pro vilitate eius quae in reatum deducitur accusatione exclusa liberi qui accusantur abscedant, cum ab his feminis pudicitiae ratio requiratur, quae iuris nexibus detinentur et matris familias nomen obtinent, hae autem immunes ab iudiciaria severitate praestentur, quas vilitas vitae dignas legum observatione non credidit. * Const. A. Africano. * <a 326 D. iii non.Febr.Heracleae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.9.29pr.: Imperator Constantinus

Quamvis adulterii crimen inter publica referatur, quorum delatio in commune omnibus sine aliqua legis interpretatione conceditur, tamen ne volentibus temere liceat foedare conubia, proximis necessariisque personis solummodo placet deferri copiam accusandi, hoc est patri fratri nec non patruo et avunculo, quos verus dolor ad accusationem impellit. * Const. A. ad Euagrim. * <a 326 pp. Nicomediae vii k. Mai. Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.9.29.1: Imperator Constantinus

Sed et his personis legem imponimus, ut crimen abolitione, si voluerint, compescant. <a 326 pp. Nicomediae vii k. Mai. Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.9.29.2: Imperator Constantinus

In primis maritum genialis tori vindicem esse oportet, cui quidem ex suspitione ream coniugem facere licet, vel eam, si tantum suspiciatur, penes se detinere non prohibetur: nec inscriptionis vinculo contineri, cum iure mariti accusaret, veteres retro principes adnuerunt. <a 326 pp. Nicomediae vii k. Mai. Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.9.29.3: Imperator Constantinus

Extraneos autem procul arceri ab accusatione censemus: nam etsi omne genus accusationis necessitas inscriptionis adstringat, nonnulli tamen proterve id faciunt et falsis contumeliis matrimonia deformant. <a 326 pp. Nicomediae vii k. Mai. Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.9.29.4: Imperator Constantinus

Sacrilegos autem nuptiarum gladio puniri oportet. <a 326 pp. Nicomediae vii k. Mai. Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.9.30: Imperatores Constantius, Constans

Cum vir nubit in feminam, femina viros proiectione quid cupiat? ubi sexus perdidit locum, ubi scelus est id quod non proficit scire, ubi venus mutatur in alteram formam, ubi amor quaeritur nec videtur: iubemus insurgere leges, armari iura gladio ultore, ut exquisitis poenis subdantur infames, qui sunt vel qui futuri sunt rei. * Constantius et Constans AA. ad pop. * <a 342 pp. Romae xvii k. Ian. Constantio iii et Constante ii AA. cons.>

CJ.9.9.31: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

In adulterii quaestione ab omni familia non solum mariti, sed etiam uxoris, quae tamen tunc

temporis domi fuerit, quo adulterium dicatur admissum, quaerendum est sine defensione cuiusquam. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 385 D. iii id. Dec. Constantinopoli Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.9.9.32: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Adulterii accusatione proposita praescriptiones civiles, quibus aut dos repeti fingitur aut ex ratione aliqua debitum flagitatur, quae occurrere atque perstrepere examini consuerunt, iussimus sequestrari nec earum obice aliquid negotio tarditatis adferri: sed accusatione fundata, hoc est cum constiterit, quo iure (id est mariti vel extranei) quove tempore actio fuerit intromissa, discutiatur crimen, facti qualitas publicetur, cum et iurgia quae magnitudine superant praeponantur et civilis actio criminali iure postponatur, idem tamen, cum competere coeperit, habitura momenti, dummodo non obsit examini. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 392 D. vii id. Dec. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.9.9.33pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Si qui adulterii fuerint accusati et obtentu proximitatis intentata depulerint, per commemorationem necessitudinis fidem crimini derogando, dum existimatur non debere credi quod adlegatur, non potuisse committi, hi si postmodum in nuptias suas consortiumque convenerint, facinus illud, in quo fuerint accusati, manifesta fide atque indiciis evidentibus publicabunt. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 393 D. prid. non. Dec. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.9.9.33.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Unde si qui eiusmodi reperti fuerint, iussimus in eosdem severissime vindicari et veluti convictum facinus confessumque puniri. <a 393 D. prid. non. Dec. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.9.9.34: Imperatores Honorius, Theodosius

Si mulier repudii oblatione sine ulla legitima causa a se dati discesserit, ne viduitatem stupri procacitate commaculet, accusationem repudiato marito iure deferimus. * Honor. et Theodos. AA. Palladio pp. * <a 421 D. vi id. Mart. Ravennae Eustathio et agricola cons.>

CJ.9.9.35pr.: Imperator Justinianus

Libertatem servorum, qui ad dominium pertinent uxoris vel mariti vel parentium eorum, repudio misso propter suspicionem criminis adulterii, legum conditores intra duorum mensum spatium post missionem repudii numerandum suspendi definiunt propter tormentorum quaestionem, si opus exegerit, eis imponendam. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 532 D. v k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.9.9.35.1: Imperator Justinianus

Sin vero uxor matrimonio sub praefato modo dissoluto rebus humanis exempta fuerit, nihil de tempore, quousque servos eos propter memoratam causam permanere deceat, adiciunt. <a 532 D. v k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.9.9.35.2: Imperator Justinianus

Nobis vero necessarium esse videtur certum tempus etiam in hoc casu statuere propter dotis quaestionem, utrum in lucrum marito cedat an heredibus mulieris restitatur. <a 532 D. v k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.9.9.35.3: Imperator Justinianus

Sancimus itaque duos etiam menses post mortem mulieris servari, ut intra eos ante dicti servi permaneant et facultatem maritus habeat probationes adulterii per eos praestare: transacto vero memorato tempore licentiam habere heredem mulieris libertatem eis imponere, nisi per culpam eius maritus prohibitus fuerit causam adulterii, ipse videlicet imminens, exercere. <a 532 D. v k.

Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.>

CJ.9.10.0. Si quis eam cuius tutor fuerit corruperit.

CJ.9.10.1: Imperator Constantinus

Si tutor pupillam quondam suam violata castitate stupraverit, deportatione subiugetur atque universae eius facultates fisci viribus vindicentur, quamvis eam poenam debuerit sustinere, quam raptori leges imponunt. * Const. A. ad Bassum vic. italiae. * <a 326 D. prid. non. April.

Aquileiae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.11.0. De mulieribus quae servis propriis se iunxerunt.

CJ.9.11.1pr.: Imperator Constantinus

Si qua cum servo suo occulte rem habere detegitur, capitali sententia subiugetur, tradendo ignibus verberone. * Const. A. ad pop. * <a 326 D. iiii k.Iun. Serdicae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.11.1.1: Imperator Constantinus

Sitque omnibus facultas crimen publicum arguendi, sit officio copia nuntiandi, sit etiam servo licentia deferendi, cui probato crimine libertas dabitur. <a 326 D. iiii k.Iun. Serdicae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.11.1.2: Imperator Constantinus

Filii etiam, quos ex hac coniunctione habuit, exuti omnibus dignitatis insignibus in nuda maneant libertate, neque per se neque per interpositam personam quolibet titulo voluntatis accepturi aliquid ex facultatibus mulieris. <a 326 D. iiii k.Iun. Serdicae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.11.1.3: Imperator Constantinus

Successio autem mulieris ab intestato vel filiis, si erunt legitimi, vel proximis cognatisque deferatur vel ei, quem ratio iuris admittit: ita ut et quod ille qui quondam amatus est et quod ex eo suscepti filii quolibet casu in sua videantur habuisse substantia, mulieris dominio sociatum a memoratis successoribus vindicetur. <a 326 D. iiii k.Iun. Serdicae Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.12.0. Ad legem iuliam de vi publica seu privata.

CJ.9.12.1: Imperatores Severus, Antoninus

Ob debitum viri vel civile munus res uxoris qui pignori capiunt, vim contrahere videntur. * Sev. et Ant. AA. peliae. * <a 205 d.K.Iul.Romae Antonino A. ii et gaeta ii cons.>

CJ.9.12.2: Imperator Antoninus

Tutoris tui lege iulia de vi privata damnati si tertia pars bonorum fisco vindicata est, tutelae actionem pro ea portione adversus fiscum dirige, modo si nulla praescriptio locum habeat. nam successio oneribus portionis suae respondet. * Ant. A. vero. * <a 213 pp.Xv k.Mart.Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.9.12.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si confidis sponsam filii tui raptam esse vel filium tuum inclusum, instituere sollemni more legis iuliae de vi accusationem apud praesidem provinciae non prohiberis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. bianori. * <a 293 pp.Viii k.Mai. Veronae AA. cons.>

CJ.9.12.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si criminis accusationem propter res a servo raptas intentandam putaveris, non contra dominum, sed contra eum quem facinus commisisse proponis hanc instituere debes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. liberatio. * <a 293 s.Xvii k.Iul.Sirmi AA. cons.>

CJ.9.12.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sed quoniam a fuscinillo etiam te verberibus adflicto adseveras, si hominibus coactis hoc fecit,

de hoc etiam, si legis iuliae de vi privata reum deferendum putaveris, apud praesidem provinciae age non ignarum, quemadmodum criminibus probatis res vindicari debeat. <a 293 s.Xvii k.Iul.Sirmi AA. cons.>

CJ.9.12.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In possessionem fundi licet creditor per vim ingrediatur, iuliae legis vis privatae reus deferri potest. * Diocl. et Maxim. aa et cc. oploni. * <a 294 s.Vi id.Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.9.12.6: Imperator Constantinus

Quoniam multa facinora sub uno violentiae nomine continentur, cum aliis vim inferre certantibus, aliis cum indignatione resistantibus verbera caedesque crebro deteguntur admissae, placuit, si forte quis vel ex possidentis parte vel eius qui possessionem temerare temptaverit interemptus sit, in eum supplicium exerceri, qui vim facere temptavit et alterutri parti causam malorum praebuit: et non iam relegatione aut deportatione insulae plectetur, sed supplicium capitale excipiat nec interposita provocatione sententiam quae in eum fuerit dicta suspendat. * Constant. A. ad catullinum procons. Africae. * <a 317 D. xv k.Mai. Aquileiae Gallicano et Basso cons.>

CJ.9.12.7pr.: Imperator Constantinus

Si quis ad se fundum vel quodcumque aliud adserit pertinere ac restitutionem sibi competere possessionis putat, civiliter super possidendo agat aut impleta sollemnitate iuris crimen violentiae opponat, non ignarus eam se sententiam subiturum, si crimen obiectum non potuerit comprobare, quam reus debet excipere. * Const. A. ad Bassum pu. * <a 319 pp.Prid.Non.Oct. Romae Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.9.12.7.1: Imperator Constantinus

Quod si omissa interpellatione vim possidenti intulerit, ante omnia violentiae causam examinari praecipimus et in ea requiri, quis ad quem venerit possidentem, ut ei quem constiterit expulsum amissae possessionis iura reparentur, eademque protinus restituta, si criminalis quaestio agitur, violentus poenae non immerito destinatus in totius litis terminum differatur, ut agitato negotio principali, si contra eum fuerit iudicatum, in insulam deportetur bonis omnibus abrogatis. <a 319 pp.Prid.Non.Oct. Romae Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.9.12.8pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Servos, qui fecisse violentiam confessionibus testium aut propriis docebuntur, si id inscio domino commiserint, postremo supplicio deditos luere perpetrata censemus. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad albinum pu. * <a 390 D. prid. non. Mart. Mediolani Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.9.12.8.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quod si illi metu atque exhortatione dominorum violentiam admiserint, palam est secundum legem iuliam dominum infamem pronuntiatum loci aut originis propriae dignitate non uti, servos vero, quos furoribus talium paruisse constiterit, metallis post sententiam dedi. <a 390 D. prid. non. Mart. Mediolani Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.9.12.8.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Viles autem infamesque personae et hi, qui bis aut saepius violentiam perpetrasse convincentur, constitutionum divalium poena teneantur. <a 390 D. prid. non. Mart. Mediolani Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.9.12.8.3: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Iudicem vero nosse oportet, quod gravi infamia sit notandus, si violentiae crimen apud se probatum distulerit omiserit vel impunitate donaverit aut molliorem quam praestituimus poenam protulerit. <a 390 D. prid. non. Mart. Mediolani Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.9.12.9: Imperatores Honorius, Theodosius

Crimen non dissimile est rapere et ei qui rapuerit rapta scientem delictum servare. * Honor. et Theodos. AA. Aureliano pp. * <a 415 D. iii non. Mart. Constantinopoli Honorio x et Theodosio vi AA. cons.>

CJ.9.12.10pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Omnibus per civitates et agros habendi bucellarios vel isauros armatosque servos licentiam volumus esse praeclusam. * Leo et Anthem. AA. Nicostrato pp. * <a 468 D. v k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.9.12.10.1: Imperatores Leo, Anthemius

Quod si quis praeter haec, quae nostra mansuetudo salubriter ordinavit, armata mancipia seu bucellarios aut isauros in suis praediis aut iuxta se habere temptaverit, post exactam centum librarum auri condemnationem vindictam in eos severissimam proferri sancimus. <a 468 D. v k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.9.12.10.2: Imperatores Leo, Anthemius

Viri quoque clarissimi provinciarum rectores in speculis esse debebunt, ne quis audeat statuta nostrae mansuetudinis in aliquo violare, scientes, quod ex dissimulatione dignitatis et administrationis cingulo privabuntur et post centum librarum auri multam salutis vitaeque suae periculum sustinebunt: primatibus videlicet apparitionis suae personis praeter amissionem fortunarum suarum capitali quoque supplicio feriendis. <a 468 D. v k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.9.13.0. De raptu virginum seu viduarum nec non sanctimonialium.

CJ.9.13.1pr.: Imperator Justinianus

Raptores virginum honestarum vel ingenuarum, sive iam desponsatae fuerint sive non, vel quarumlibet viduarum feminarum, licet libertinae vel servae alienae sint, pessima criminum peccantes capitis supplicio plectendos decernimus, et maxime si deo fuerint virgines vel viduae dedicatae (quod non solum ad iniuriam hominum, sed ad ipsius omnipotentis dei irreverentiam committitur, maxime cum virginitas vel castitas corrupta restitui non potest): et merito mortis damnantur supplicio, cum nec ab homicidii crimine huiusmodi raptores sint vacui. * Iust. A. Hermogeni mag. off. * <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.1: Imperator Justinianus

Ne igitur sine vindicta talis crescat insania, sancimus per hanc generalem constitutionem, ut hi, qui huiusmodi crimen commiserint et qui eis auxilium tempore invasionis praebuerint, ubi inventi fuerint in ipsa rapina et adhuc flagrante crimine comprehensi a parentibus virginum vel viduarum vel ingenuarum vel quarumlibet feminarum aut earum consanguineis aut tutoribus vel curatoribus vel patronis vel dominis, convicti interficiantur. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.1a: Imperator Justinianus

Quae multo magis contra eos obtinere sancimus, qui nuptas mulieres ausi sunt rapere, quia duplici crimine tenentur tam adulterii quam rapinae et oportet acerbius adulterii crimen ex hac adiectione puniri. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.1b: Imperator Justinianus

Quibus connumerabimus etiam eum, qui saltem sponsam suam per vim rapere ausus fuerit. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.1c: Imperator Justinianus

Sin autem post commissum tam detestabile crimen aut potentatu raptor se defendere aut fuga evadere potuerit, in hac quidem regia urbe tam viri excelsi praefecti praetorio quam vir

gloriosissimus praefectus urbis, in provinciis autem tam viri eminentissimi praefecti praetorio per Illyricum et Africam quam magistri militum per diversas nostri orbis regiones nec non viri spectabiles praefectus Aegypti vel comes orientis et vicarii et proconsules et nihilo minus omnes viri spectabiles duces et viri clarissimi rectores provinciarum nec non alii cuiuslibet ordinis iudices, qui in locis inventi fuerint, simile studium cum magna sollicitudine adhibeant, ut eos possint comprehendere et comprehensos in tali crimine post legitimas et iuri cognitatas probationes sine fori praescriptione durissimis poenis adficiant et mortis condemnent supplicio. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.1d: Imperator Justinianus

Quibus et, si appellare voluerint, nullam damus licentiam secundum antiquae Constantinianae legis definitionem. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.1e: Imperator Justinianus

Et si quidem ancillae vel libertinae sint quae rapinam passae sunt, raptores tantummodo supra dicta poena plectentur, substantiis eorum nullam deminutionem passuris. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.1f: Imperator Justinianus

Sin autem in ingenuam personam tale facinus perpetretur, etiam omnes res mobiles seu immobiles et se moventes tam raptorum quam etiam eorum, qui eis auxilium praebuerint, ad dominium raptarum mulierum liberarum transferantur providentia iudicum et cura parentum earum vel maritorum vel tutorum seu curatorum. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.1g: Imperator Justinianus

Et si non nuptae mulieres alii cuilibet praeter raptorem legitime coniungentur, in dotem liberarum mulierum easdem res vel quantas ex his voluerint procedere, sive maritum nolentes accipere in sua pudicitia remanere voluerint, pleno dominio eis sancimus applicari, nemine iudice vel alia quacumque persona haec audente contemnere. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.2: Imperator Justinianus

Nec sit facultas raptae virgini vel viduae vel cuilibet mulieri raptorem suum sibi maritum exposcere, sed cui parentes voluerint excepto raptore, eam legitimo copulent matrimonio, quoniam nullo modo nullo tempore datur a nostra serenitate licentia eis consentire, qui hostili more in nostra re publica matrimonium student sibi coniungere. oportet etenim, ut, quicumque uxorem ducere voluerit sive ingenuam sive libertinam, secundum nostras leges et antiquam consuetudinem parentes vel alios quos decet petat et cum eorum voluntate fiat legitimum coniugium. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.3: Imperator Justinianus

Poenas autem quas praediximus, id est mortis et bonorum amissionis, non tantum adversus raptores, sed etiam contra eos qui hos comitati in ipsa invasione et rapina fuerint constituimus. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.3a: Imperator Justinianus

Ceteros autem omnes, qui conscii et ministri huiusmodi criminis reperti et convicti fuerint vel eos susceperint vel quacumque opem eis intulerint, sive masculi sive feminae sunt, cuiuscumque condicionis vel gradus vel dignitatis, poenae tantummodo capitali subicimus, ut huic poenae omnes subiaceant, sive volentibus sive nolentibus virginibus seu aliis mulieribus tale facinus fuerit perpetratum. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.3b: Imperator Justinianus

Si enim ipsi raptores metu atrocitatis poenae ab huiusmodi facinore temptaverint se, nulli mulieri sive volenti sive nolenti peccandi locus relinquetur, quia hoc ipsum velle mulieri ab insidiis nequissimi hominis qui meditatur rapinam inducitur. nisi etenim eam sollicitaverit, nisi odiosis artibus circumvenerit, non facit eam velle in tantum dedecus sese prodere. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.3c: Imperator Justinianus

Parentibus, quorum maxime vindicta intererat, si patientiam praebuerint ac dolorem remiserint, deportatione plectendis. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.4: Imperator Justinianus

Et si quis inter haec ministeria servilis condicionis fuerit deprehensus, citra sexus discretionem eum concremari iubemus, cum hoc etiam Constantiana lege recte fuerat prospectum. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.5: Imperator Justinianus

Omnibus legis iuliae capitulis, quae de raptu virginum vel viduarum seu sanctimonialium sive antiquis legum libris sive in sacris constitutionibus posita sunt, de cetero abolitis, ut haec tantummodo lex in hoc capite pro omnibus sufficiat. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.13.1.6: Imperator Justinianus

Quae de sanctimonialibus etiam virginibus et viduis locum habere sancimus. <a 533 D. xv k.Dec. Constantinopoli dn.Iustiniano pp.A. iii cons.>

CJ.9.14.0. De emendatione servorum.

CJ.9.14.1pr.: Imperator Constantinus

Si virgis aut loris servum dominus adflixerit aut custodiae causa in vincula coniecerit, dierum distinctione sive interpretatione depulsa nullum criminis metum mortuo servo sustineat. * Const. A. ad Bassum. * <a 319 D. v id.Mai. Romae Constantino A. v et Licinio cons.>

CJ.9.14.1.1: Imperator Constantinus

Nec vero immoderate suo iure utatur, sed tunc reus homicidii sit, si voluntate eum ictu fustis aut lapidis occiderit vel certe telo usus letale vulnus inflixerit aut suspendi laqueo praeceperit vel iussione taetra praecipitandum esse mandaverit aut veneni virus infuderit vel dilaniaverit poenis publicis corpus, ferarum unguibus latera persecando vel exurendo oblatis ignibus membra, aut tabescentes artus atro sanguine permixta sanie defluentes prope in ipsis adegerit cruciatibus vitam relinquere saevitia immanium barbarorum. <a 319 D. v id.Mai. Romae Constantino A. v et Licinio cons.>

CJ.9.15.0. De emendatione propinquorum.

CJ.9.15.1pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

In corrigendis minoribus pro qualitate delicti senioribus propinquis tribuimus potestatem, ut, quos ad vitae decora domesticae laudis exempla non provocant, saltem correctionis medicina compellat. * Valentin. et Valens AA. ad senatum. * <a 365 D. prid.K.Dec. Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.9.15.1.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Neque nos in puniendis morum vitiis potestatem in immensum extendi volumus, sed iure patrio auctoritas corrigat propinqui iuvenis erratum et privata animadversio compescat. <a 365 D. prid.K.Dec. Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.9.15.1.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Quod si atrocitas facti ius domesticae emendationis excedit, placet enormis delicti reos dedi iudicum notioni. <a 365 D. prid.K.Dec. Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.9.16.0. Ad legem corneliam de sicariis.

CJ.9.16.1pr.: Imperator Antoninus

Frater vester rectius fecerit, si se praesidi provinciae obtulerit: qui si probaverit non occidendi animo iustum a se percussum esse, remissa homicidii poena secundum disciplinam militarem sententiam proferet. * Ant. A. Aurelio Herculiano et aliis mil. * <a 215 pp.Prid.K.Febr.Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.9.16.1.1: Imperator Antoninus

Crimen enim contrahitur, si et voluntas nocendi intercedat. ceterum ea, quae ex improvise casu potius quam fraude accidunt, fato plerumque, non noxae imputantur. <a 215 pp.Prid.K.Febr.Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.9.16.2: Imperator Gordianus

Is, qui adgressorem vel quemcunque alium in dubio vitae discrimine constitutus occiderit, nullam ob id factum calumniam metuere debet. * Gord. A. quintiano. * <a 243 pp.Iii non.April.Arriano et Papo cons.>

CJ.9.16.3: Imperator Gallien.

Si, ut adlegas, latrocinantem peremisti, dubium non est eum, qui inferendae caedis voluntate praecesserat, iure caesum videri. * Gallien. A. munatio. * <a 265 pp.Xiii k.Febr.Valeriano et Lucillo cons.>

CJ.9.16.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum, qui adseverat homicidium se non voluntate, sed casu fortuito fecisse, cum calcis ictu mortis occasio praebita videatur, si hoc ita est neque super hoc ambigi poterit, omni metu ac suspicione, quam ex admissae rei discrimine sustinet, secundum id quod adnotatione nostra comprehensum est volumus liberari. * Diocl. et Maxim. AA. exempl. sacr. litt. agathonii.* <a 290 D. prid.K.Dec. Sirmi ipsis AA. iiii et iii cons.>

CJ.9.16.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quis te reum corneliae legis de sicariis fecerit, innocentia purgari crimen, non adulta aetate defendi convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. agotio. * <a 294 s.Vi k.Nov. Romae cc. cons.>

CJ.9.16.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Is, qui cum telo ambulaverit hominis necandi causa, sicut is, qui hominem occiderit vel cuius dolo malo factum erit commissum, legis corneliae de sicariis poena coercetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. philisco. * <a 294 s.Vii k.Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.9.16.7: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si quis necandi infantis piaculum adgressus adgressave sit, sciat se capitali supplicio esse puniendum. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 374 pp.Vii id.Febr.Romae Gratiano A. iii et Equitio cons.>

CJ.9.16.8: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si forte mulier marito mortis parasse insidias vel quolibet alio genere voluntatem occidendi habuisse inveniatur, vel forte maritus eo modo insectetur uxorem, in eadem quaestione ab omni familia non solum mariti, sed etiam uxoris, quae tamen tunc temporis domi fuerit, quaerendum est sine cuiusquam defensione. * Grat. Valentin. Theodos. et Arcad. AAAA. Cynegio pp. * <a 385 D. iii id.Dec. Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.9.17.0. De his qui parentes vel liberos occiderunt.

CJ.9.17.1: Imperator Constantinus

Si quis in parentis aut filii aut omnino adfectionis eius quae nuncupatione parricidii continetur fata properaverit, sive clam sive palam id fuerit enisus, poena parricidii punietur neque gladio neque ignibus neque ulla alia sollemnium poena subiugetur, sed insutus culleo et inter eius ferales

angustias comprehensus serpentium contuberniis misceatur et, ut regionis qualitas tulerit, vel in vicinum mare vel in amnem proiciatur, ut omni elementorum usu vivus carere incipiat, ut ei caelum superstiti, terra mortuo auferatur. * Const. A. ad verinum vic. Africae. * <a 318-319 D. xvi k.Dec. Licinio v et Crispo c. cons. accepta prid. id.Mart Carthagine Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.9.18.0. De maleficiis et mathematicis et ceteris similibus.

CJ.9.18.1: Imperator Antoninus

Plus est hominem veneno extinguere quam occidere gladio. * Ant. A. * <a xxx pp. sine die et consule.>

CJ.9.18.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Artem geometriae discere atque exerceri publice intersit. ars autem mathematica damnabilis interdicta est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Tiberio. * <a 294 s.Xiii k.Sept. Sirmi cc. cons.>

CJ.9.18.3pr.: Imperator Constantinus

Nullus haruspex, nullus sacerdos, nullus eorum, qui huic ritui adsolent ministrare, limen alterius accedat nec ob alteram causam, sed huiusmodi hominum amicitia quamvis vetus repellatur: concremando illo haruspice, qui ad domum alienam accesserit, et illo in insulam detrudendo post ademptionem bonorum, qui eum evocaverit suasionibus vel praemiis. * Const. A. ad Maximum. * <a 319 pp.K.Febr.Romae Constantino A. v et Licinio c.Conss.>

CJ.9.18.3.1: Imperator Constantinus

Accusatorem autem huius criminis non delatorem esse, sed dignum magis praemio arbitramur. <a 319 pp.K.Febr.Romae Constantino A. v et Licinio c.Conss.>

CJ.9.18.4pr.: Imperator Constantinus

Eorum est scientia punienda et severissimis merito legibus vindicanda, qui magicis adincti artibus aut contra salutem hominum moliti aut pudicos animos ad libidinem deflexisse deteguntur. * Const. A. et c. ad Bassum pp. * <a 321 D. x k.Iun. Aquileiae Crispo et Constantino cc. cons.>

CJ.9.18.4.1: Imperator Constantinus

Nullis vero criminationibus implicanda sunt remedia humanis quaesita corporibus aut in agrestibus locis innocenter adhibita suffragia, ne maturis vindemiis metuerentur imbres aut ruentis grandinis lapidatione quaterentur, quibus non cuiusque salus aut aestimatio laederetur, sed quorum proficerent actus, ne divina munera et labores hominum sternerentur. <a 321 D. x k.Iun. Aquileiae Crispo et Constantino cc. cons.>

CJ.9.18.5: Imperator Constantius

Nemo haruspicem consulat aut mathematicum, nemo hariolum. augurum et vatum prava confessio conticescat. chaldaei ac magi et ceteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. sileat omnibus perpetuo divinandi curiositas. etenim supplicium capitis feret gladio ultore prostratus, quicumque iussis obsequium denegaverit. * Constantius A. ad pop. * <a 357 D. viii k.Febr.Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.9.18.6: Imperator Constantius

Multi magicis artibus usi elementa turbare, vitas insontium labefactare non dubitant et manibus accitis audent ventilare, ut quisque suos conficiat malis artibus inimicos. hos, quoniam naturae peregrini sunt, feralis pestis absumat. * Constantius A. et c. ad pop. * <a 357 D. prid.Non.Dec. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c. cons.>

CJ.9.18.7pr.: Imperator Constantius

Etsi excepta tormentis sunt corpora Honoribus praedictorum (praeter illa videlicet crimina, quae

legibus demonstrantur), etsi homines magi, in quacumque sint parte terrarum, humani generis inimici credendi sunt, tamen quoniam qui in comitatu nostro sunt ipsam pulsant propemodum maiestatem, si quis magus vel magicis contaminibus adsuetus, qui maleficus vulgi consuetudine nuncupatur, aut haruspex aut hariolus aut certe augur vel etiam mathematicus aut narrandis somniis occultans artem aliquam divinandi aut certe aliquid horum simile exercens in comitatu meo vel Caesaris fuerit deprehensus, praesidio dignitatis cruciatus et tormenta non fugiat. * Constantius A. et c. ad Taurum pp. * <a 358 D. iii non.Iul.Arimini Datiano et Cereale cons.>

CJ.9.18.7.1: Imperator Constantius

Si convictus ad proprium facinus detegentibus repugnaverit pernegando, sit eculo deditus unguisque sulcantibus latera perferat poenas proprio dignas facinore. <a 358 D. iii non.Iul.Arimini Datiano et Cereale cons.>

CJ.9.18.8: Imperatores Valentinianus, Valens

Culpa similis est prohibita discere quam docere. * Valentin. et Valens AA. ad modestum pp. * <a 365 D. prid. id.Dec. Constantinopoli Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.9.18.9pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quicumque maleficiorum labe pollutum audierit deprehenderit occupaverit, ilico ad publicum protrahat et iudiciorum oculis communis hostem salutis ostendat. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Albino pu. * <a 389 D. xvii k.Sept. Romae Timasio et Promoto cons.>

CJ.9.18.9.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quod si quisquam ex agitatoribus (id est aurigis) seu ex quolibet alio genere hominum contra hoc interdictum venire temptaverit aut clandestinis suppliciis etiam manifestum reum maleficae artis oppresserit, ultimum supplicium non evadat geminae suspicionis obnoxius, quod aut publicum reum, ne facinoris socios publicaret, severitati legum et debitae subtraxerit quaestioni aut proprium fortassis inimicum sub huiusmodi vindictae nomine consilio atrocior confecerit. <a 389 D. xvii k.Sept. Romae Timasio et Promoto cons.>

CJ.9.19.0. De sepulchro violato.

CJ.9.19.1: Imperator Gordianus

Res religioni destinatas, quin immo religionis effectas, scientes qui contigerint et emere et distrahere non dubitaverint, tametsi iure venditio non subsistat, laesae tamen religionis in crimen inciderunt. * Gord. A. Zenoni. * <a 240 pp.Iii k.Mart.Sabino ii et Venusto cons.. >

CJ.9.19.2: Imperator Constantius

Si servus in demoliendis sepulchris fuerit apprehensus, si id sine domini scientia faciat, metallo addicetur, si vero domini auctoritate vel iussione urguetur, relegatione plectetur. et si forte detractum aliquid de sepulchris ad domum eius villamque provectum reperietur, villa sive domus aut aedificium quodcumque erit fisci viribus vindicetur. * Constantius A. ad Titianum pu. * <a 340 D. vii k.Iul.Mediolani Acyndino et proculo cons.>

CJ.9.19.3: Imperator Constantius

Si quis sepulchrum laesurus attigerit, locorum iudices si hoc vindicare neglexerint, non minus nota quam viginti librarum auri in sepulchrorum violatores statuta poena grassetur, ut eam largitionibus nostris inferre cogantur. * Constantius A. ad limenium pp. * <a 349 D. v k.April.Limenio et catullino cons.>

CJ.9.19.4pr.: Imperator Constantius

Qui sepulchra violant, domus ut ita dixerim defunctorum, geminum videntur facinus perpetrare: nam et sepultos spoliant destruendo et vivos polluunt fabricando. * Constantius A. ad pop. * <a 357 D. id. iun. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c.Ii cons. >

CJ.9.19.4.1: Imperator Constantius

Si quis igitur de sepulchro abstulerit saxa vel marmora vel columnas aliamve quamcumque materiam, fabricandi gratia sive id fecerit venditurus, decem pondo auri cogatur fisco inferre, sive quis propria sepulchra defendens hanc in iudicium querellam detulerit sive quicumque alius accusaverit vel officium nuntiaverit. <a 357 D. id. iun. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c.Ii cons. >

CJ.9.19.4.2: Imperator Constantius

Quae poena priscae severitati accedit: nihil enim derogatum est illi supplicio, quod sepulchra violentibus videtur impositum. <a 357 D. id. iun. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c.Ii cons. >

CJ.9.19.4.3: Imperator Constantius

Huic autem poenae subiacebunt et qui corpora sepulta aut reliquias contrectaverint. <a 357 D. id. iun. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c.Ii cons. >

CJ.9.19.5pr.: Imperator Iulianus

Pergit audacia ad busta diem functorum et aggeres consecratos, cum et lapidem hinc movere et terram sollicitare et cespitem vellere proximum sacrilegio maiores semper habuerunt: sed et ornamenta quaedam tricliniis aut porticibus auferri de sepulchris. * Iul. A. ad pop. * <a 363 D. prid. id.Febr.Antiochiae Iuliano A. iiiii et Sallustio cons. >

CJ.9.19.5.1: Imperator Iulianus

Quibus primis consulentes, ne in piaculum incidant contaminata religione bustorum, hoc fieri prohibemus poena sacrilegii cohibentes. <a 363 D. prid. id.Febr.Antiochiae Iuliano A. iiiii et Sallustio cons. >

CJ.9.19.6: Imperator Iustinus

Cum sit iniustum et nostris alienum temporibus iniuriam fieri reliquiis defunctorum ab his, qui debitorem sibi esse mortuum dicendo debitumque exigendo sepulturam eius impediunt, ne in posterum eadem iniuria procederet cogendis his ad quos funus mortui pertinet sua iura perdere, ea quidem, quae mortuo posito ante sepulturam eius facta fuerint vel exigendo quod debitum esse dicitur vel confessiones aliquas aut fideiussorem aut pignora capiendo, penitus amputari praecipimus: redditis vero pignoribus vel pecuniis quae solutae sunt vel absolutis fideiussoribus et generaliter omnibus sine ulla innovatione in pristinum statum reducendis principale negotium ex integro disceptari: eum vero, qui in huiusmodi deprehensus fuerit flagitio, quinquaginta libras auri dependere vel, si minus idoneus sit ad persolvendum, suo corpore sub competenti iudice poenas luere. * Iustinus A. Theodoto pu. * <a 526 d.K.Dec. Constantinopoli Olybrio vc.Cons.>

CJ.9.20.0. Ad legem fabiam.

CJ.9.20.1: Imperator Antoninus

Pater tuus adversus eum, a quo sollicitatam ancillam, plagio quoque facto exportatam queritur, apud suum iudicem civiliter in rem actione instituta consistat. si in causa tenuerit, etiam legis fabiae crimen persequi poterit. quod si per violentiam mancipium abreptum est, accusationem vis non prohibetur intendere. * Ant. A. placido. * <a 213 pp.Xii k.April. Antonino A. iiiii et Balbino cons.>

CJ.9.20.2: Imperator Antoninus

Si ab Aeliano servum tuum susceptum et aliquamdiu occultatum moxque eo suadente fugae datum probare potes, legis fabiae crimen per te vel actionem ad eam rem propositam, id est servi corrupti, per procuratorem tuum persequi potes. * Ant. A. Aurelio. * <a 213 pp.Vii k.Aug. Antonino A. iiiii et Balbino cons.>

CJ.9.20.3: Imperator Alexander Severus

Ut legis fabiae poena debeatur, in crimen subscriptio et accusatio et sententia necessaria est. *

Alex. A. cornelio. * <a 224 pp.Viii k.Iul.Iuliano et Crispino cons.>

CJ.9.20.4: Imperator Gordianus

Non valet procuratoris sententia, si vicem praesidis non tueatur, qui legi fabiae locum esse pronuntiavit, cum eius legis disceptatio ad praesidis provinciae pertineat notionem. * Gord. A. Paulinae. * <a 239 pp.Iii.Non.Dec. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.9.20.5: Imperatores Valer., Gallien.

Si fratrem tuum adversarius supprimit, legis eum fabiae, adito praeside provinciae reum debes postulare. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c.Iulianae. * <a 259 pp.Non.Mai Aemiliano et Basso cons.>

CJ.9.20.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In fuga servum constitutum neque vendere neque donare licet. unde intellegis te in legem incidisse, quae super huiusmodi delictis certam poenam fisco inferendam statuit, exceptis coheredibus et sociis, quibus in divisione communium rerum licitationem de fugitivo servo invicem facere permissum est. ita vero liceat fugitivum vendere, ut tunc venditio valeat, quando ab emptore requisitus fuerit deprehensus. * Diocl. et Maxim. AA. Marcianae. * <a 287 pp.Iii id.Mart.Diocletiano et Maximiano AA. cons.>

CJ.9.20.7pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quoniam servos a plagiariis alienari ex urbe significas atque ita interdum ingenuos homines eorum scelere asportari solere perscribis, horum delictorum licentiae maiore severitate occurrendum esse decernimus. * Diocl. et Maxim. AA. Maximo pu. * <a 287 D. vi id.Dec. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.9.20.7.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ac propterea si quem in huiusmodi facinore deprehenderit, capite eum plecti non dubitabis, ut poenae genere deterreri ceteri possint, quominus istiusmodi audacia vel servos vel liberos ab urbe abstrahere atque alienare audeant. <a 287 D. vi id.Dec. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.9.20.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praeses provinciae discreto prius iure domini intellegat, audiendum sit plagii crimen nec ne. nam si proprietatis tuae mancipium esse constiterit, expirasse criminis intentionem emersa domini luce manifestabit: si vero servum alienum esse constiterit, post disceptatam proprietatis quaestionem et criminis causam audiet. * Diocl. et Maxim. AA. constant. * <a 290 pp.Viii k.Sept. Ispis AA. iiii et iii cons.>

CJ.9.20.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum, qui mancipium alienum celat, fabiae legis crimine teneri non est incerti iuris. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. eugenio. * <a 293 s.Id.Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.9.20.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Comparantem ab eo, qui abduxit plagio mancipia, si delicti socius non probetur, nullo crimine teneri convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Dizae. * <a 293 s.Non.Nov. Lucione AA.Cons.>

CJ.9.20.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Abducti plagio facta venditio statum non mutat: liberae enim personae sollicitatione crimen committitur, non condicioni praeiudicatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ampliatae. * <a 293 s.Non.Nov. Lucionae AA. cons.>

CJ.9.20.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quis servum fugitivum sciens cum rebus furtivis suscipit, cum horum nomine furti actione teneatur, haec tibi rector provinciae cum solita poena restitui efficiet. sed et si criminis plagii accusationem institueris, tibi audientiam praebere non dubitabit. * Diocl. et Maxim. AA. et

cc.Muciano. * <a 294 s.Prid. id.Sept. Singiduni cc.Conss.>

CJ.9.20.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Plagii criminis accusatio publici sit iudicii. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Severino. * <a 294 s.V k.Dec. Cc.Conss.>

CJ.9.20.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Plagii criminis accusatio cessat, si vos servos vel liberos adseverent qui suppressisse dicuntur, non commissi velandi, sed ad hanc opinionem iusta ducti ratione. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Callistheni. * <a 294 s.Prid.Non Dec. Nicomediae cc.Conss.>

CJ.9.20.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Liberum sciens condicionem eius invitum venumdando plagii criminis poena tenetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. pomponio. * <a 294 D. xiii k.Ian Nicomediae cc. conss.>

CJ.9.20.16pr.: Imperator Constantinus

Plagiarii, qui viventium filiorum miserandas infligunt parentibus orbitates, metalli poena cum ceteris ante cognitis suppliciis tenebantur. * Const. A. ad domitium celsum vic. Africae. * <a 315 d.K.Aug. Constantino A. iiii et Licinio iiii conss.>

CJ.9.20.16.1: Imperator Constantinus

Si quis tamen eiusmodi reus fuerit oblatu, posteaquam super crimine patuerit, servus quidem vel libertate donatus bestiis obiciatur, ingenuus autem gladio consumatur. <a 315 d.K.Aug.

Constantino A. iiii et Licinio iiii conss.>

CJ.9.21.0. Ad legem viselliam.

CJ.9.21.1pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Lex visellia libertinae condicionis homines persequitur, si ea quae ingenuorum sunt circa honores et dignitates ausi fuerint attemptare vel decurionatum adripere, nisi iure aureorum anulorum impetrato a principe sustentantur. tunc enim quoad vivunt imaginem, non statum ingenuitatis obtinent et sine periculo ingenuorum etiam officia peragunt publica. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Baccho. * <a 300 ? pp.Ii id.Febr.Antiochiae cc.Conss.>

CJ.9.21.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui autem libertinus se dicit ingenuum, tam de operis civiliter quam etiam lege visellia criminaliter poterit perurgueri: in curiam autem se immiscens damno quidem cum infamia adficitur: muneribus vero personalibus in patria patroni, quae congruunt huiusmodi hominibus, singulos pro viribus adstrictos esse non dubium est. <a 300? pp.Ii id.Febr.Antiochiae cc.Conss.>

CJ.9.22.0. Ad legem corneliam de falsis.

CJ.9.22.1: Imperator Antoninus

Si partus subiecti crimen diversae parti obicitis, causa capitalis in tempus pubertatis pueri differri non debuit, sicut iam pridem mihi et divo Severo patri meo placuit. neque enim verisimile est eam quae arguitur non ex fide causam suam defensuram, cum periculum capitis subeat. * Ant. A. Severino. * <a 212 pp.Non.Mart.Duobus aspris conss.>

CJ.9.22.2: Imperator Alexander Severus

Satis aperte divorum parentum meorum rescriptis declaratum est, cum morandae solutionis gratia a debitore falsi crimen obicitur, nihilo minus salva executione criminis debitorem ad solutionem compelli oportere. * Alex. A. Valerio. * <a 223 pp.Iii non.Mai. Maximo ii et Aeliano conss.>

CJ.9.22.3: Imperator Alexander Severus

Maiorem severitatem exigit, ut merita eorum qui falsis rescriptionibus utuntur digna poena coerceantur. sed qui deceptus est per alium, si suam innocentiam probat et eum a quo accepit exhibet, se liberat. * Alex. A. maximo. * <a 227 pp.Iiii k.Ian. Albino et maximo conss.>

CJ.9.22.4: Imperator Alexander Severus

Licet ex tabulis, quas sub nomine patris tui uxorem eius, id est novercam tuam, subrepto vero testamento falsas protulisse adlegas, cum crimen admissum ignores, legatum adscriptum tibi consecutus sis, tamen non impedieris accusationem contra eam impletis sollempnibus instituere. * Alex. A. Cassio. * <a 227 pp. Xi k. Ian. Albino et maximo cons.>

CJ.9.22.5: Imperator Alexander Severus

Falsi quidem crimen vel aliud capitale movere vos matri vestrae secta mea non patitur. sed ea res pecuniarium compendium non aufert. si enim de fide scripturae, unde eadem mater vestra fideicommissum sibi vindicat, dubitatio est, inquiri fides veritatis etiam sine metu criminis potest. * Alex. A. petronio. * <a 230 pp. iii k. Sept. agricola et clemente cons.>

CJ.9.22.6: Imperator Philippus

Qui falsas tabulas dixerit nec tenuerit, ad defuncti iudicium adspirare non potest. * Philippo. A. et Philippo. c. ulpio. * <a 245 pp. xv k. April. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.9.22.7: Imperatores Valer., Gallien.

Ipse significas, cum primo adversarii instrumenta protulerunt, fidem eorum te habuisse suspectam. facta igitur transactione difficile est, ut is qui provinciam regit velut falsum, cui semel adquevisti, tibi accusare permittat. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. Heliodoro. * <a 258 pp. iii k. Iul. Tusco et Basso cons.>

CJ.9.22.8: Imperatores Valer., Gallien.

Si falsos codicillos ab his contra quos supplicas factos esse contendis, non ideo accusationem evadere possunt, quod se illis negent uti. nam illis prodest instrumenti usu abstinere, qui non ipsi machinatores falsi esse dicuntur et quos periculo solus usus adstrinxerit. qui autem compositis per scelus codicillis in severitatem legis corneliae inciderunt, non possunt defensiones eius recusando crimen evitare. * Valer. et Gallien. AA. et c. marino. * <a 259 pp. iii k. Iul. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.9.22.9pr.: Imperatores carinus, numer.

Si docueris apud praesidem provinciae ab intestato te heredem eius extitisse, qui codicillos scripserat, ordinarium est, ut in hereditatis possessione constitutus fideicommissa praebeas, quae iure relicta sunt, nisi consilium est codicillos falsos arguere. * Carinus et Numer. AA. messio. * <a 284 pp. iii k. April. Carino ii et Numeriano AA. cons.>

CJ.9.22.9.1: Imperatores carinus, numer.

Quod si criminaliter coeptum interventu indulgentiae sopitum est, habes tamen residuam indignationem, potest de fide scripturae civiliter quaeri. <a 284 pp. iii k. April. Carino ii et Numeriano AA. cons.>

CJ.9.22.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum suppositi partus crimen patris tui uxori moveas, apud rectorem provinciae instituta accusatione id proba. * Diocl. et Maxim. AA. legitimo. * <a 285 pp. xi k. Oct. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.9.22.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si lis pecuniaria apud pedaneos iudices remissa est, etiam de fide instrumenti civiliter apud eos iuxta responsum viri prudentissimi Pauli requiretur. * Diocl. et Maxim. AA. Isidoro. * <a 287 pp. X k. Iul. Diocletiano iii et Maximiano AA. cons.>

CJ.9.22.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Querella falsi temporalibus praescriptionibus non excluditur nisi viginti annorum exceptione, sicut cetera quoque fere crimina. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Primo. * <a 293 s. Vi id. Aug. Viminacio AA. cons.>

CJ.9.22.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui veluti praesentem scripsisse res recepisse suas, cum absens esset, conscripsit, non ignoranti quicquam aufert, sed se criminis obligat periculo. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. marco. * <a 293 pp.Vi k.Ian. Sirmi AA.Conss.>

CJ.9.22.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Eum, qui celavit vel amovit testamentum, committere crimen falsi publice notum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. gentianae. * <a 293 s.Iii k.Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.9.22.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si creditor colludens cum debitore suo tibi praedium venumdedit, falsum commisit et tibi nihil officit, sed se magis criminis accusationi fecit obnoxium. * Diocl. et Maxim. AA. et.Cc Rufo. * <a 294 s.Xiii k.Febr.Cc.Conss.>

CJ.9.22.16: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De fide testamenti querenti duplex via litigandi tributa est. quamvis itaque per procuratorem accusationem persequi non potes, disceptatione privata tamen de eius fide queri non prohiberis, cum reus ita conventus non tantum ab alio iuste, sed etiam eo qui civiliter egit sollemniter accusari possit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Fortunato. * <a 294 s.Viii id.Febr.Sirmi cc.Conss.>

CJ.9.22.17pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut falsi testamenti vel codicillorum scriptura temporis intervallo firmari non potest, ita vera quae iure subsistit non evanescit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. menelao. * <a 294 s.Iii id.Febr.Sirmi cc.Conss.>

CJ.9.22.17.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si itaque de fide delicti vel per accusationem vel per privatum iudicium quereris, rector provinciae tunc demum eos exhiberi de quibus interrogatio fieri potest iubebit, si prius ceteris indiciis fuerit commotus. <a 294 s.Iii id.Febr.Sirmi cc.Conss.>

CJ.9.22.18: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ex initio falsi commissi iusta possessio non paratur. unde contra eos, quos de dominio fundi tecum contendere proponis, accusationem instituere potes. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. maximo. * <a 294 s.Iii non.Mart.Cc.Conss.>

CJ.9.22.19pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Etsi ad te negotium pertinuit, etiam atque etiam tecum deliberare debueras, ne improbam institueres accusationem, hoc instrumentum falsum in quo subscripseras arguere contendens. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. cosmiae. * <a 294 s.Viii id.Mart.Cc.Conss.>

CJ.9.22.19.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

At cum mulieribus in aliena causa falsi non sit concessum accusare, tu autem haec eadem praedia te prius alii donasse proponas, fieri tibi facultatem accusandi contra iuris postulas formam. <a 294 s.Viii id.Mart.Cc.Conss.>

CJ.9.22.20: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec exemplum precum editionis aliter per errorem scriptum, cum non nisi dolo falsum committentes crimini subiugentur, cognitionem dati iudicis moratur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Rufino. * <a 294 s.Xi k.Nov. Dorostoli cc.Conss.>

CJ.9.22.21pr.: Imperator Constantinus

Si quis decurio testamentum vel codicillos aut aliquam deficientis scripserit voluntatem vel conscribendis publicis privatisque instrumentis praebuerit officium, si falsi quaestio moveatur, decurionatus honore seposito quaestioni, si ita poposcerit causa, subdatur. * Const. A. maecilio Hilario correctori Lucaniae et Brittiorum. * <a 316 D. iii k.Febr.Sabino et Rufino cons.>

CJ.9.22.21.1: Imperator Constantinus

Sed non statim desinit esse decurio, qui in huiusmodi facto fuerit : quantum enim ad municipales pertinet necessitates, decurio permanet: quantum ad rem gestam et veritatem reserandam uti decurionatus honore non poterit. <a 316 D. iii k.Febr.Sabino et Rufino cons.>

CJ.9.22.21.2: Imperator Constantinus

Nec vero is, qui ante fuerit tabellio, ad eludendam quaestionem super his quae ante conscripsit factus decurio defendi hac poterit dignitate, quoniam scripturae veritas, si res poposcerit, per ipsum debet probari auctorem. <a 316 D. iii k.Febr.Sabino et Rufino cons.>

CJ.9.22.22pr.: Imperator Constantinus

Ubi falsi examen inciderit, tunc acerrima fiat indago argumentis testibus scripturarum collatione aliisque vestigiis veritatis. * Const. A. ad Maximum pu. * <a 320 pp.Viii k.April.In foro Traiani Constantino A. vi et Constantino c.Conss.>

CJ.9.22.22.1: Imperator Constantinus

Ne accusatori tantum quaestio incumbat nec probationis ei tota necessitas indicatur, sed inter utramque personam sit iudex medius nec ulla interlocutione divulget quae sentiat, sed tamquam ad imitationem relationis, quae solum audiendi mandat officium, praebeat notionem, postrema sententia quid sibi liqueat proditurus. <a 320 pp.Viii k.April.In foro Traiani Constantino A. vi et Constantino c.Conss.>

CJ.9.22.22.2: Imperator Constantinus

Ultimum autem finem strepitus criminalis compendioso spatio limitamus, quem litigantem disceptantemque fas non sit excedere, cuius exordium nascetur auspicio testatae actionis apud iudicem competentem: capitali post probationem supplicio, si id exigat magnitudo commissi, vel deportatione ei qui falsum commiserit imminente. <a 320 pp.Viii k.April.In foro Traiani Constantino A. vi et Constantino c.Conss.>

CJ.9.22.23pr.: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Damus licentiam litigantibus, si apud iudicem proferatur scriptura, de qua oritur aliqua disputatio, utrum de falso criminaliter statuatur, qui dubitet de instrumenti fide, experiri an civiliter. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad Maximinum pp. * <a 376 pp.Xvi k.Mai. Romae valente v et Valentiniano AA. conss.>

CJ.9.22.23.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Quod si expetens vindictam falsi crimen intenderit, tunc quaestione civili per sententiam terminata criminis fiat indago, ut, si quis tabulas testamenti chirographa testationesque nec non etiam rationes privatas vel publicas, pacta et epistulas vel ultimas voluntates, donationes venditiones, vel si quid prolatum aliud instituere conabitur, habeat accusandi facultatem. <a 376 pp.Xvi k.Mai. Romae valente v et Valentiniano AA. conss.>

CJ.9.22.23.2: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Civilis autem inquisitionis inter utrasque partes confligentium lenior examinatio procedat, cum iudex, qui praeerit quaestioni, intentiones actoris falsas et convicta crimina reorum ex legibus poenis competentibus possit ulcisci. <a 376 pp.Xvi k.Mai. Romae valente v et Valentiniano AA. conss.>

CJ.9.22.24: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Praebemus licentiam, ut civiliter sive criminaliter, ut actor elegerit, super prolatis codicillis vel aliis instrumentis requiratur et incumbat probatio fidei instrumenti ei primitus, qui scripturam obtulerit, deinde ei, qui stricta instantia falsum arguere paratus est. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. proculo pu. * <a 389 d.Mediolani x.K.Febr.Timasio et Promoto conss.>

CJ.9.23.0. De his qui sibi adscribunt in testamento.

CJ.9.23.1: Imperator Antoninus

Quamquam ita interpretentur iuris periti, ut contra legem corneliam videatur se scribere heredem filius emancipatus patre dictante, tamen cum et, si testamentum non esset scriptum, iustus successor futurus esset accepta bonorum possessione filius patri, perinde habebitur, atque si sua manu pater tuus te heredem scripsisset functus dulci officio. * Ant. A. vallatio. * <a 212

pp.Non.Sept. Duobus aspris cons.>

CJ.9.23.2pr.: Imperator Antoninus

Si testator codicillis quos scripsisti legatum quoque seu fideicommissum reliquisse tibi sua manu adscripsit, non videris in poenam senatus consulti incidisse. * Ant. A. atticio. * <a 213 pp. id.

Dec. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.9.23.2.1: Imperator Antoninus

Quod si testamentum dictasse codicillis significavit, legato quidem vel fideicommisso abstinere debes, poena vero falsi tibi principali beneficio remittitur. <a 213 pp. id. Dec. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.9.23.3: Imperator Alexander Severus

Senatus consulto et edicto divi claudii prohibitum est eos, qui ad scribenda testamenta adhibentur, quamvis dictante testatore aliquid emolumentum ipsis futurum scribere, et poena legis corneliae facienti inrogata est: cuius veniam deprecantibus ob ignorantiam et profitentibus a relicto discedere raro amplissimus ordo vel divi principes veniam dederunt. * Alex. A. martiali. * <a 223 pp. xvii k. April. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.9.23.4: Imperator Alexander Severus

Quae in testamento uxoris maritus sua manu legata sibi adscripserit, pro non scriptis habentur, et legis corneliae poena, si venia impetrata non est, locum habet. * Alex. A. crescenti. * <a 225 pp. iii non. Febr. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.9.23.5: Imperator Alexander Severus

Quod adhibitus ad testamentum commilitonis scribendum iussu eius servum tibi adscripsisti, pro non scripto habetur et ideo id legatum petere non potes. sed secutus tenorem indulgentiae meae poenam legis corneliae tibi remitto, in quam credo te magis errore quam malitia incidisse. * Alex. A. Gallicano mil. * <a 225 pp. xvii k. Iul. fusco ii et Dextro cons.>

CJ.9.23.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si libertatem tibi manu tua imperante domino adscripsisti, cum proponas dominium non subscripsisse et suis litteris tuam libertatem expressim agnovisse, ad impetrandam libertatem senatus consulti auctoritas tibi obest. poena tamen falsi tibi remittitur, quoniam non potueras contra domini voluntatem venire. * Diocl. et Maxim. AA. aufidio. * <a 290 pp. vi id. Dec. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.24.0. De falsa moneta.

CJ.9.24.1pr.: Imperator Constantinus

Quoniam nonnulli monetarii adulterinam monetam clandestinis sceleribus exercent, cuncti cognoscant necessitatem sibi incumbere huiusmodi homines inquirendi, ut investigati tradantur iudiciis, facti conscios per tormenta ilico prodituri ac sic dignis suppliciis addicendi. * Const. A. ad ianuarium. * <a 321 D. xii k. Dec. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.24.1.1: Imperator Constantinus

Accusatoribus etiam eorum immunitatem permittimus, cuius modus, quoniam dispar patrimonium est, a nobis per singulos statuatur. <a 321 D. xii k. Dec. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.24.1.2: Imperator Constantinus

Si quis autem militum huiusmodi personam susceptam de custodia exire fecerit, capite puniatur

<a 321 D. xii k. Dec. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.24.1.3: Imperator Constantinus

Appellandi etiam privato licentia denegetur: si vero miles aut promotus in gradu huiusmodi crimen incurrerit, super eius nomine et gradu ad competentes iudices referatur. <a 321 D. xii k. Dec. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.24.1.4: Imperator Constantinus

Domus vero vel fundus, in quo haec perpetrata sunt, si dominus in proximo constitutus sit, cuius incuria vel neglegentia punienda est, etsi ignoret, fisco vindicetur, nisi dominus, ante ignorans, ut primum repperit, scelus prodiderit perpetratum: tunc enim possessio vel domus ipsius proscriptionis iniuriae minime subiacebit. <a 321 D. xii k. Dec. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.24.1.5: Imperator Constantinus

Sin vero longissime ab ea domo vel possessione afuerit, nullum sustineat detrimentum: actore videlicet fundi vel servis vel incolis vel colonis, qui hoc ministerium praebuerunt, cum eo qui fecit supplicio capitali plectendis. <a 321 D. xii k. Dec. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.24.1.6: Imperator Constantinus

Viduas autem ac pupillos speciali dignos indulgentia credidimus, ut viduae nec in proximo constitutae domo sua vel possessione careant, si nulla apud ipsas tam gravis conscientiae noxa resideat, impuberes vero, etiamsi conscii fuerint, nullum sustineant detrimentum, quia aetas eorum quid videat ignorat. <a 321 D. xii k. Dec. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.24.1.7: Imperator Constantinus

Tutores tamen eorum, si in proximo sint, quoniam ignorare eos, quid in re pupilli geritur, non oportet, haec poena expectabit, ut de rebus eorum, si idonei fuerint, tantum fisco inferatur, quantum a pupillo fuerat inferendum. <a 321 D. xii k. Dec. Romae Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.24.2: Imperator Constantinus

Si quis nummum falsa fusione formaverit, universas eius facultates fisco nostro addici praecipimus: in monetis etenim tantum nostris cudendae pecuniae studium frequentari volumus. cuius obnoxii maiestatis crimen committunt, et praemio accusatoribus proposito, quicumque solidorum adulter poterit reperiri vel a quoquam fuerit publicatus, ilico omni dilatione submota flammaram exustionibus mancipetur. * Const. A. ad tertullianum procons. Africae. * <a 326 D. prid. non. Iul. Mediolani Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.9.24.3: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si quis super cudendo aere vel rescripto aliquo vel etiam adnotatione nostra sibi eripuerit facultatem, non solum fructum propriae petitionis amittat, verum etiam poenam quam meretur excipiat. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Rufino pp. * <a 393 D. iiii id. Iul.

Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.9.25.0. De mutatione nominis.

CJ.9.25.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sicut initio nominis cognominis praenominis recognoscendi singulos imposito privatim libera est, ita horum mutatio innocentibus periculosa non est. Mutare itaque nomen sive praenomen sine aliqua fraude licito iure, si liber es, secundum ea quae saepe statuta sunt minime prohiberis, nulli ex hoc praeiudicio futuro. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iuliano. * <a 293 s. Xv k. Ian. AA. cons.>

CJ.9.26.0. Ad legem iuliam de ambitu.

CJ.9.26.1pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Nullus omnino principatum vel numeratum seu commentariensis gradum vel cetera officia repetere audeat, cum publicae disciplinae semel gesta sufficiant. * Arcad. et Honor. AA.

Pompeiano procons. Africae. * <a 400 D. prid.K.Iun. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.9.26.1.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Ac si quispiam Promotorum denuo ad munus etiam per sacras litteras inreperit, quod ante docebitur gessisse, cassatis quae hoc modo sunt impetrata, ad solutionem debiti primitus artetur, et qui contra fecerint poenam deportationis ad instar legis iuliae ambitus excipiant. <a 400 D. prid.K.Iun. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.9.27.0. Ad legem iuliam repetundarum.

CJ.9.27.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ut unius poena metus possit esse multorum, duces qui male egit ad provinciam quam nudaverat cum custodia competenti ire praecipimus, ut non solum, quod eius non dicam domesticus, sed manipularius et minister accepit, verum etiam quod ipse a provincialibus nostris rapuit aut sustulit, in quadruplum invitus exsolvat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. matroniano duci et praes. Isauriae.* <a 382 D. prid. id. iun. Constantinopoli Antonio et Syagrio cons.>

CJ.9.27.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sciant iudices super admissis propriis aut a se aut ab heredibus suis poenam esse repetendam. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Floro pp. * <a 382 D. x k.Sept. Antonio et Syagrio cons.>

CJ.9.27.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Omnes cognitores et iudices a pecuniis atque patrimoniis manus abstineant neque alienum iurgium putent suam praedam. etenim privatarum quoque litium cognitor idemque mercator statutam legibus cogetur subire iacturam. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Marcellino. * <a 383 D. prid.Non.April.Mediolani Merobaude ii et Saturnino cons. >

CJ.9.27.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Iubemus hortamur, ut, si quis forte Honoratorum decurionum possessorum, postremo etiam colonorum aut cuiuslibet ordinis a iudice fuerit aliqua ratione concussus, si quis scit venalem de iure fuisse sententiam, si quis poenam vel pretio remissam vel vitio cupiditatis ingestam, si quis postremo quacumque de causa improbum iudicem potuerit approbare, is vel administrante eo vel post administrationem depositam in publicum prodeat, crimen deferat, delatum approbet, cum probaverit, et victoriam reportaturus et gloriam. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. et Arcad. A. edictum ad p * <a 386 D. x k.Iul.Constantinopoli Honorio np.Et Euodio cons.>

CJ.9.27.5pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Unusquisque procurator, praepositus gynaeci, tabularius susceptor colonus vel quicumque se a comite domorum meminerit esse concussum, cum ipse cui pecuniam numeraverit administratione decesserit, intra anni spatia ad iudicium spectabilitatis tuae quidquid dederit repetiturus occurrat, ut prosit pensionibus, quidquid ille reddiderit. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Severino com. rer. privat * <a 390 D. prid. non. Iun. Mediolani Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.9.27.5.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Sin vero ex tempore depositae administrationis praestituti temporis curricula transfluxerint, nulla vox advocacionis emergat, sed ipsos procuratores praepositos colonos tabularios susceptores obnoxios ad solutionem volumus artari. <a 390 D. prid. non. Iun. Mediolani Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.9.27.6pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sancimus eiusmodi viros ad provincias regendas accedere, qui Honoris insignia non ambitione

vel pretio, sed probatae vitae et amplitudinis tuae solent testimonio promoveri, ita sane ut, quibus hi honores per sedis tuae vel nostram fuerint electionem commissi, iurati inter gesta depromant se pro administrationibus sortiendis neque dedisse quippiam neque daturos umquam postmodum fore, sive per se sive per interpositam in fraudem legis sacramentique personam, aut donationis venditionisve titulo aut alio velamento cuiuscumque contractus, et ob hoc exceptis salariis nihil penitus tam in administratione positos quam post depositum officium pro aliquo praestito beneficio tempore administrationis, quam gratuito meruerint, accepturos. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. vi k. Dec. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>
CJ.9.27.6.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Et licet neminem divini timoris contemnendo iureiurando arbitramur immemorem, ut salutis propriae ullum commodum anteponat, tamen, ut ad salutis timorem et necessitas periculi subiungatur, tunc si quis ausus fuerit praebita sacramenta neglegere, non modo adversus accipientem, sed etiam adversus dantem accusandi cunctis tamquam crimen publicum concedimus facultatem, quadrupli poena eo qui convictus fuerit modis omnibus feriendo. <a 439 D. vi k. Dec. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo cons.>

CJ.9.28.0. De crimine peculatus.

CJ.9.28.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Iudices, qui tempore administrationis publicas pecunias subtraxerunt, lege iulia peculatus obnoxii sunt et capitali animadversioni eos subdi iubemus: his nihilo minus, qui ministerium eis ad hoc adhibuerunt vel qui subtracta ab his scientes susceperunt, eadem poena percellendis. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 415 D. iii non. Mart. Constantinopoli Honorio x et Theodosio vi AA. cons.>

CJ.9.29.0. De crimine sacrilegii.

CJ.9.29.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Qui divinae legis sanctitatem aut nesciendo confundunt aut neglegendo violant et offendunt, sacrilegium committunt. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. * <a 380 D. iii k. Mart. Thessalonicae Gratiano A. v et Theodosio A. cons.>

CJ.9.29.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Disputari de principali iudicio non oportet: sacrilegii enim instar est dubitare, an is dignus sit, quem elegerit imperator. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Symmachum pu. * <a 384 D. v k. Ian. Mediolani Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.9.29.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ne quis sine sacrilegii crimine desiderandum intellegat gerendae ac suscipiendae administrationis officium intra eam provinciam, in qua provincialis et civis habetur, nisi hoc cuidam ultronea liberalitate per divinos adfatus imperator indulgeat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. et Arcad. A. Eutropio pp. * <a 385 D. xvi k. Aug. Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.9.30.0. De seditiosis et his qui plebem audent contra publicam quietem colligere.

CJ.9.30.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis contra evidentissimam iussionem suscipere plebem et adversus publicam disciplinam defendere fortasse temptaverit, multam gravissimam sustinebunt. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Florentio praef. Augusta * <a 384 D. xiii k. Ian. Constantinopoli Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.9.30.2: Imperator Leo

In nullis locis aut civitatibus tumultuosis clamoribus cuiusquam interpellatio contumeliosa procedat nec ad solam cuiusquam invidiam petulantia verba iactentur: scituris his, qui

huiusmodi voces emiserint moverintque tumultus, se quidem fructum ex his quae postulant nullatenus habituros, subdendos autem poenis his, quas de seditionum et tumultus auctoribus vetustissima decreta sanxerunt. * Leo A. Erythrio pp. * <a 466 D. ii non. Mart. Constantinopoli Leone A. iii cons.>

CJ.9.31.0. Quando civilis actio criminali praeiudicet et an utraque ab eodem exerceri potest.

CJ.9.31.1pr.: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

A plerisque prudentium generaliter definitum est, quotiens de re familiari et civilis et criminalis competit actio, utraque licere experiri, sive prius criminalis sive civilis actio moveatur, nec si civiliter fuerit actum, criminalem posse consumi, et similiter e contrario. * Valens Grat. et Valentin. AAA. Antonio pp. * <a 378 D. prid. id. Ian. treviris Valente vi et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.9.31.1.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Sic denique et per vim possessione deiectus, si de ea recuperanda interdicto unde vi erit usus, non prohibetur tamen etiam lege iulia de vi publico iudicio instituere accusationem: et suppresso testamento cum ex interdicto de tabulis exhibendis fuerit actum, nihilo minus ex lege cornelia testamentaria poterit crimen inferri: et cum libertus se dicit ingenuum, tam de operis civiliter quam etiam lege viselli criminaliter poterit perurgueri. <a 378 D. prid. id. Ian. treviris Valente vi et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.9.31.1.2: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Quo in genere habetur furti actio et legis fabiae constitutum, et plurima alia sunt, quae enumerari non possunt, ut, cum altera prius actio intentata sit, per alteram quae supererit iudicatum liceat retractari. <a 378 D. prid. id. Ian. treviris Valente vi et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.9.31.1.3: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Qua iuris definitione non ambigitur etiam falsi crimen, de quo civiliter iam actum est, criminaliter esse repetendum. <a 378 D. prid. id. Ian. treviris Valente vi et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.9.32.0. De crimine expilatae hereditatis.

CJ.9.32.1: Imperatores Severus, Antoninus

Expilatae quidem hereditatis crimen intentare non potes, quando communis arcae rebus inspectis claves traditas coheredi profiteris. sed cum de his exhibendis apud iudicem quaeretur, rationem compensationis induci non oportuit. exhibitis enim quae desiderantur suis iudicibus directa quaestio derelinquenda est. * Sev. et Ant. AA. euphratae. * <a 205 pp. xii k. Mai. Antonino A. ii et Geta ii cons.>

CJ.9.32.2: Imperator Antoninus

Expilatae hereditatis crimen adversus vitricum adito praeside provinciae persequi non prohiberis. * Ant. A. Primo. * <a 215 pp. vii k. Mart. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.9.32.3: Imperator Antoninus

Si avi tui hereditatem adisti, expilatae hereditatis crimine adversus novercam quondam tuam experiri non prohiberis. * Ant. A. Helenae. * <a 216 pp. iii non. Ian. Sabino et Anullino cons.>

CJ.9.32.4pr.: Imperator Gordianus

Adversus uxorem, quae socia rei humanae atque divinae domus suscipitur, mariti diem suum functi successores expilatae hereditatis crimen intendere non possunt. * Gord. A. Basso. * <a 242 pp. vi k. Mart. Attico et Praetextato cons.>

CJ.9.32.4.1: Imperator Gordianus

Et ideo res, quas per eandem abesse quereris, competenti in rem actione vel, si dolo malo fecerit, quo minus res mobiles possideret, ad exhibendum persequere. <a 242 pp. vi k. Mart. Attico et

Praetextato cons.>

CJ.9.32.4.2: Imperator Gordianus

Fructus autem rerum quas mala fide tenuit, licet expilatae hereditatis non teneatur crimine, suos non facit, sed extantes quidem vindicari, absumptos vero condici posse procul dubio est. <a 242 pp. vi k. Mart. Attico et Praetextato cons.>

CJ.9.32.5: Imperator Philippous

Obtentu expilatae hereditatis emolumentum legatorum, maxime suspensa cognitione, legatariis isdemque libertis defuncti auferri non oportet. * Philippo. A. et Philippo. c. sulpicio. * <a 245 pp. xv k. Febr. Philippo A. et Titiano cons.>

CJ.9.32.6: Imperator Philippous

Expilatae hereditatis crimen loco deficientis actionis intendi consuevisse non est iuris ambigui. * Philippo. A. et c.Basiliae. * <a 249 pp. x k. Mart. Aemiliano et Aquilino cons.>

CJ.9.33.0. Vi bonorum raptorum.

CJ.9.33.1: Imperator Gordianus

Vi bonorum raptorum actionem, quae cum poena sua retrahit ablata, potius ad mobilia moventiaque quam ad fundos per iniuriam occupatos spectare explorati iuris est. * Gord. A. Valerio. * <a 242 pp. k. Mart. Attico et Praetextato cons.>

CJ.9.33.2: Imperatores Valer., Gallien.

Si res mobiles, quarum in te fuerat dominium perfecta donatione translatum, violenter heres donatricis abripuit, vi bonorum raptorum actionem intra annum quidem, quo experiundi potestas fuit, in quadruplum, post annum in simplum intendere non vetaris. * Valer. et Gallien. AA. Longino. * <a 260 pp. vii k. Mai. Saeculare et Donato cons.>

CJ.9.33.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Res obligatas sibi creditorem vi rapientem non rem licitam facere, sed crimen committere convenit, eumque etiam vi bonorum raptorum infra annum utilem in quadruplum, post simpli actione conveniri posse non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. euelpisto. * <a 293 s. vii id. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.9.33.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De his, quae servum alienum nesciente domino vi rapuisse dicis, infra annum in quadruplum vi bonorum raptorum et post in simplum dominus eius noxali actione apud competentem iudicem conveniri potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. attalo. * <a 293 s. vii id. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.9.33.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sive negotiorum gestorum contra novercam tuam sive actione vi bonorum raptorum, quae in quadruplum intra annum utilem ac post in simplum constituta est, putaveris agendum, notione praesidali poteris experiri. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. dominae. * <a 293 s. vii id. Ian. Sirmi AA. cons.>

CJ.9.34.0. De crimine stellionatus.

CJ.9.34.1: Imperator Alexander Severus

Improbum quidem et criminosum fateris easdem res pluribus pignorasce, dissimulato in posteriore obligatione, quod eadem aliis pignori tenentur. verum securitati tuae consules, si oblato omnibus debito criminis instituendi causam peremeris. * Alex. A. Alexandro. * <a 231 pp. v id. Febr. Pompeiano et peligno cons.>

CJ.9.34.2: Imperator Gordianus

Si pater tuus in te donationem contulit et, cum emancipatus esses, traditionibus dominium corporum in te transtulit posteaque creditorem sortitus quasdam earum rerum sine tua voluntate velut proprias suas obstrinxit, ius tuum non laesit. nec tamen iniuria stellionatus crimine petetur,

cum sciens alienam rem te non consentiente velut propriam suo nexuit creditori. * Gord. A. Valenti. * <a 239 pp. ii k. Ian. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.9.34.3: Imperator Gordianus

Stellionatus accusatio inter crimina publica non habetur. * Gord. A. Hadriano. * <a 242 pp. id. April. Attico et Praetextato cons.>

CJ.9.34.4pr.: Imperator Philippous

Ignorantia creditoris, cui res pridem apud alios obligatae pignoris seu hypothecae iure obligantur, non sine periculo capi consuevit. etenim eiusmodi fraudes ad extraordinariam criminis executionem spectare ac stellionatus commissum severissime esse vindicandum saepe rescriptum est. * Philippo. A. euprepeti. * <a 244 pp. vi id. Mai. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.9.34.4.1: Imperator Philippous

Proinde sive ignorantiam tuam debitor circumvenire temptaverit, seu obligatione rite perfecta participato fraudis consilio per subiectam quasi anteriorem personam dispendium tuum ad occultum compendium suum pertemptat, adire suum iudicem potes congruentem iuri ac debitae religioni sententiam relaturum. <a 244 pp. vi id. Mai. Peregrino et Aemiliano cons.>

CJ.9.35.0. De iniuriis.

CJ.9.35.1: Imperator Alexander Severus

Nec servis quidem alienis licet facere iniuriam. * Alex. A. syro. * <a 222 pp. xi k. Dec. Alexandro A. cons.>

CJ.9.35.2: Imperator Alexander Severus

Iniuriarum actio tibi duplici ex causa competit, cum et maritus in uxoris pudore et pater in existimatione filiorum propriam iniuriam pati intelleguntur. * Alex. A. davo. * <a 230 pp. prid. idus maias agricola et clemente cons.>

CJ.9.35.3: Imperator Gordianus

Si non es nuntiator, vereri non debes, ne eapropter, quod iniuriae faciendae gratia quidam te veluti delatorem esse dixerunt, opinio tua maculata sit. quin immo adversus eos, quos minuendae opinionis tuae causa aliquid confecisse comperietur, more solito iniuriarum iudicio experiri potes. * Gord. A. donato. * <a 239 pp. ii id. Iul. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.9.35.4: Imperatores Valer., Gallien.

Atroce sine dubio iniuriam esse factam manifestum est, si tibi illata est, cum esses in sacerdotio et dignitatis habitum et ornamenta proferres: et ideo vindictam potes eo nomine exsequi. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. vindi. * <a 259 pp. ii... Aemiliano et Basso cons.>

CJ.9.35.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si non convicii consilio te aliquid iniuriosum dixisse probare potes, fides veri a calumnia te defendit. si in rixa inconsulto calore prolapsus homicidii convicium obiecisti et ex eo die annus excessit, cum iniuriarum actio annuo tempore praescripta sit, ob iniuriae admissum conveniri non potes. * Diocl. et Maxim. AA. Victorino. * <a 290 pp. vi id. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.35.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum nec patronos iniuriam facere libertis iuris aequitas permittat, proponasque patronae heredes eum, qui libertatem a defuncta acceperat, iniuriis adficere, curabit praeses provinciae contumeliam heredum compescere. * Diocl. et Maxim. AA. Flaviano. * <a 290 pp. id. Iul. ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.35.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Iniuriarum causa non publici iudicii, sed privati continet querellam. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. paenentiano. * <a 293 s. id. Febr. Sirmi AA. cons.>

CJ.9.35.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dominum pro atroci iniuria, quam servus eius passus est, edicti perpetui actione proposita, qua damni etiam haberi rationem verbis evidenter exprimitur, agere posse convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marciano. * <a 294 s. xv k. Nov. cc. cons.>

CJ.9.35.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui liberos infamandi gratia dixerunt servos, iniuriarum conveniri posse non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. nonnae. * <a 294 s. vi k. Dec. Nicomediae cc. cons.>

CJ.9.35.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si quidem aviam tuam ancillam infamandi causa rei publicae civitatis comanensium dixit Zenodorus ac recessit, iniuriarum actione statim conveniri potest. nam si perseveret in causa facultatem habens agendi, super hac deferri querellam ac tunc demum, si non esse serva fuerit pronuntiata, postulari convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Paulo. * <a 294 s. xv k. Ian. Nicomediae cc. cons.>

CJ.9.35.11: Imperator Zeno

Si quando iniuriarum actio, quam inter privata delicta veteris iuris auctores connumerant, a quibuslibet illustribus viris, militantibus seu sine cingulo constitutis, vel uxoribus eorum vel liberis masculini sexus vel filiabus, superstitibus videlicet patribus aut maritis illustribus, vel si adversus aliquam huiusmodi personam criminaliter forte movetur, ipsos quidem, qui super iniuria queruntur, inscribere aliaque omnia, quae in huiusmodi causis de more procedunt, sollemniter observare decernimus: licere autem illustri accusatori vel reo, uxori vel liberis masculini sexus seu filiae itidem illustris superstitis causam iniuriarum in quocumque iudicio competenti per procuratorem criminaliter suscipere vel movere, sententiam iudice contra eum qui procuratorem dederit, etsi ipse non adesset iudiciis nec causam per procuratorem diceret, legibus prolaturo: ita tamen, ut nullus alius idem sibi audeat vindicare vel a nostro numine postulare: sed in ceteris mos iudiciorum qui hactenus obtinuit et in posterum servetur intactus. * Zeno A. Alexandro viro illustri. * <a 478 D. v non. Constantinopoli illo vc. cons.>

CJ.9.36.0. De famosis libellis.

CJ.9.36.2pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quis famosum libellum sive domi sive in publico vel quocumque loco ignarus reppererit, aut corrumpat priusquam alter inveniat, aut nulli confiteatur inventum. * Valentin. et Valens AA. edictum. * <a 365 D. xiiii k. Mart. Constantinopoli Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.9.36.2.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Sin vero non statim easdem chartulas vel corruerit vel igni consumpserit, sed vim earum manifestaverit, sciat se quasi auctorem huiusmodi delicti capitali sententia subiugandum. <a 365 D. xiiii k. Mart. Constantinopoli Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.9.36.2.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Sane si quis devotionis suae ac salutis publicae custodiam gerit, nomen suum profiteatur et ea, quae per famosum persequenda putavit, ore proprio edicat, ita ut absque ulla trepidatione accedat, sciens, quod si adsertionibus veri fides fuerit opitulata, laudem maximam ac praemium a nostra clementia consequetur. <a 365 D. xiiii k. Mart. Constantinopoli Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.9.36.2.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Sin vero minime haec vera ostenderit, capitali poena plectetur. huiusmodi autem libellus alterius opinionem non laedat. <a 365 D. xiiii k. Mart. Constantinopoli Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.9.37.0. De abigeis.

CJ.9.37.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Abacti animalis accusatio non solum cum inscriptionibus, sed etiam sine ea observatione proponitur. * Arcad. et Honor. AA. pasiphilo. * <a 395 D. viii k.Ian. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.9.38.0. De nili aggeribus non rumpendis.

CJ.9.38.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis posthac per Aegyptum intra duodecimum cubitum fluminis nili ulla fluenta de propriis ac vetustis usibus praeter fas praeterque morem antiquitatis usurpaverit, flammis eo loco consumatur, in quo vetustatis reverentiam et propemodum ipsius imperii appetierit securitatem: consciis et consortibus eius deportatione constringendis, ita ut numquam supplicandi eis vel recipiendi civitatem vel dignitatem vel substantiam licentia tribuatur. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 409 D. x k.Oct. Constantinopoli Honorio viii et Theodosio iii AA.Cons. >

CJ.9.39.0. De his qui latrones vel in aliis criminibus reos occultaverint.

CJ.9.39.1pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Eos, qui se cum alieni criminis reo occultando eum sociarunt, par ipsos et reos poena expectet. * Valentin. Valens et Grat. AAA. simplicio vic. * <a 374 pp.Romae x k.April.Gratiano A. iii et Equitio cons.>

CJ.9.39.1.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Et latrones quisquis sciens susceperit vel offerre iudiciis supersederit, supplicio corporali aut dispendio facultatum pro qualitate personae et iudicis aestimatione plectatur. <a 374 pp.Romae x k.April.Gratiano A. iii et Equitio cons.>

CJ.9.39.2pr.: Imperator Marcianus

Si qui latrones seu aliis criminibus obnoxii in possessione degunt seu latitant, dominus possessionis, si praesto est, aut procuratores, si dominus abest, seu primates possessionis ultro eos offerant aut, si scientes hoc sponte non fecerint, conveniantur a civili officio, ut tradant provinciali iudicio eos qui requiruntur, prout iuris est sub examine iudicis arguendos et poenas post documenta congruas subituros. si vero exhibere eos domini vel procuratores aut primates possessionis distulerint, tunc ad detinendos eos a rectore provinciae omnia civilia dirigantur auxilia. * Marcian. A. Palladio pp. * <a 451 D. xii k.Ian. Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.9.39.2.1: Imperator Marcianus

Si autem propter multitudinem forte eorum, qui in praedio sunt, civile adminiculum sufficere non posse constiterit et memorati audaces exsecutoribus obiecerint manus vel alias parere distulerint, tunc iudex provinciae memor periculi sui a viro devoto tribuno seu primatibus militum qui in locis sunt auxilium postulet, ut per militarem manum correpti accusati sine damno atque laesione cuiuslibet legibus offerantur et convicti poenas subeant competentes: non ignaro iudice, quod, si adversus innocentes vel ob aliam causam praeter latronum vel aliorum nocentium investigationem militare auxilium postulaverit aut dispendiis adfici provinciales concesserit, commotione severissima, prout tua celsitudo iudicaverit, ferietur. <a 451 D. xii k.Ian.

Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.9.39.2.1a: Imperator Marcianus

Tribuni etiam seu primates numerorum, qui in locis sunt, admoniti per litteras iudicis si adminiculum militare praebere noluerint, aut si ab ipsis militibus damna provincialibus inflicta fuerint, et damna et laesiones restituent et acerrima condemnatione pro arbitrio virorum illustrium magistrorum militum ferientur. <a 451 D. xii k.Ian. Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.9.39.2.2: Imperator Marcianus

Domini etiam praediorum seu procuratores vel primates possessionum impunes non manebunt, si

praesentes et scientes ultro non obtulerint nocentes vel admoniti eos exhibere distulerint: nam dominus quidem possessionis dominio privabitur, procurator vero seu primates perpetuo exilio subiacebunt. ipsi quoque procuratori vel domino vel primatibus possessionis, si se ad comprimendam multitudinem rusticorum sufficere non posse firmaverint et id provinciali iudicio palam fecerint, militare auxilium rector provinciae a tribuno vel primatibus numeri faciet dari, si civilia sufficere non posse perspexerit. <a 451 D. xii k.Ian. Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.9.39.2.3: Imperator Marcianus

Si vero post exhibitionem eorum qui accusantur innocentes eos esse et nihil criminis admisisse patuerit, accusatores poenam quae in calumniatores exercenda est subire cogantur. exemplo autem grave est sic latronem requirere, ut innocentibus periculum fiat. <a 451 D. xii k.Ian.

Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.9.40.0. De requirendis.

CJ.9.40.1pr.: Imperator Antoninus

Cum absenti reo gravia crimina intentantur, sententia festinari non solet, sed adnotari, ut requiratur, non utique ad poenam, sed ut potestas ei sit purgandi se, si potuerit. * Ant. A. Rustico. * <a 211 d.Gentiano et Basso cons.>

CJ.9.40.1.1: Imperator Antoninus

Postquam vero requirendus factus intra annum redierit, si se crimine purgaverit, res arbitrio iudicis signatas recipiat: sin vero intra id tempus reversus post intimationem suam fuerit defunctus, etsi necdum se purgaverit, ad heredes proprios res transmittit. <a 211 d.Gentiano et Basso cons.>

CJ.9.40.2: Imperator Constantinus

Quicumque ex eo die, quo reus fuerit in iudicio petitus, intra anni spatium noluerit adesse iudicio, res eius fisco vindicentur, et si postea repertus nocens fuerit deprehensus, saeviori sententiae subiugetur. sed et si argumentis evidentibus et probatione dilucida innocentiam suam purgare suffecerit, nihilo minus facultates eius penes fiscum remaneant. * Const. A. ad ianuarium. * <a 319 D. id. ian. Acc.V k.Aug. Corintho Constantino A. v et Licinio c.Cons.>

CJ.9.40.3: Imperatores Honorius, Theodosius

In pecuniariis causis edictum contra latentem propositum existimationem eius non laedit. criminalis vero programmatis tenor hanc tantum ferat de iure censuram, ut inter reos adnotati non iam patrimonium debeat transferre, sed famae existimationem laedere. * Honor. et Theodos. AA. Palladio pp. * <a 421 D. viii id. iul.Ravennae Eustathio et agricola cons.>

CJ.9.41.0. De quaestionibus.

CJ.9.41.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Quaestionem de servis contra dominos haberi non oportet, exceptis adulterii criminibus, item fraudati census accusationibus et crimine maiestatis, quod ad salutem principis pertinet. * Sev. et Ant. AA. Spicio Antigono. * <a 196 pp.K.Ian. Dextro et Prisco cons.>

CJ.9.41.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

In ceteris autem, quamquam ea, quae servus contra dominum dixit, iudicaturi sententiam formare non debeant, tamen si aliis quoque probationibus fides veritatis investigetur, praescriptionis invidia evanescit. <a 196 pp.K.Ian. Dextro et Prisco cons.>

CJ.9.41.1.2: Imperatores Severus, Antoninus

In pecuniariis vero causis nec inopia probationum servos contra dominum interrogari posse manifestum est. <a 196 pp.K.Ian. Dextro et Prisco cons.>

CJ.9.41.2: Imperatores Severus, Antoninus

Insolitum est et grave exemplo audiri servos adversus tutores vel matrem dominorum suorum, nisi tutelae agatur. * Sev. et Ant. AA. Catulo. * <a 204 pp.Iii id.Sept. Cilone et libone cons.>

CJ.9.41.3: Imperator Antoninus

Primum servi alieni interrogabuntur. si praestita fuerint ex tanto scelere argumenta, ut videantur accedere ad verisimilia causae crimina, ipsa quoque mulier torquebitur: neque enim aegre feret, si torqueatur, quae venenis viscera hominis extinxit. * Ant. A. cum cognitionaliter audisset, dixit: * <a 216 pp.Vii k.April.Sabino et Anullino cons.>

CJ.9.41.4: Imperator Antoninus

Sicuti convictis confessisque ad societatem scelerum vocantibus eos, a quibus apprehensi custoditive sunt, facile credi non oportet, ita, si evidentibus rationibus post commissum communiter facinus ad evitandam de se sententiam id fecisse fuerint probati, publicae vindictae non sunt subtrahendi. * Ant. A. pars ex rescripto * <a 216 pp.V k.April.Sabino et Anullino cons.>

CJ.9.41.5: Imperator Alexander Severus

Nec si mors testatoris vindicanda est, quaestioni indiscrete subiciuntur hi, qui libertatem supremo iudicio acceperunt. * Alex. A. respecto. * <a 224 pp.Vi id.Mart.Iuliano et Crispino cons.>

CJ.9.41.6: Imperator Gordianus

Pridem placuit domestica servorum seu libertorum propriorum vel maternorum interrogatione in causis ad dominos vel patronos pertinentibus abstinendum esse, ut neque pro his neque adversus eos in capitalibus vel pecuniariis quaestionibus veritatis vim obtinere possit, quod in confessionem ab eis fuerit deductum. * Gord. A. herodiano. * <a 240 pp.Vii id.Mai. Sabino et Venusto cons.>

CJ.9.41.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Servos, qui proprii indubitate iuris tui probabuntur, ad interrogationem nec offerente te produci sineremus: tantum abest, ut et invita te contra dominam vocem rumpere cogantur. * Diocl. et Maxim. AA. Urbanae. * <a 286 pp.K.Nov. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.9.41.8pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Milites neque tormentis neque plebeiorum poenis in causis criminum subiungi concedimus, etiamsi non emeritis stipendiis videantur esse dimissi, exceptis scilicet his, qui ignominiose sunt soluti. quod et in filiis militum et veteranorum servabitur. * Diocl. et Maxim. AA. ad Sallustianum praes. * < pp. s. die et consule.>

CJ.9.41.8.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Oportet autem iudices nec in his criminibus, quae publicorum iudiciorum sunt, in investigatione veritatis a tormentis initium sumere, sed argumentis primum verisimilibus probabilibusque uti. < pp. s. die et consule.>

CJ.9.41.8.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Et si his veluti certis indiciis ducti investigandae veritatis gratia ad tormenta putaverint esse veniendum, tunc id demum facere debebunt, si personarum condicio pateretur. hac enim ratione etiam universi provinciales nostri fructum ingenitae nobis benevolentiae consequentur. < pp. s. die et consule.>

CJ.9.41.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Super statu ingenuitatis per omnia interrogationum et quaestionum vestigia decurrendum est, ne alieni forte sordidae stirpis splendidis et ingenuis natalibus audeant subrogari, vel propria ac debita per compositam quaestionem quibus competit successio denegetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. ad charisium praes. syriae. * <a 290 D. vi id.Mai. Hemesa ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.41.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum testamentum falsum esse proponas, ad illuminandam veritatem servos hereditarios, etsi libertas eis ab eo qui se heredem esse adfirmat praestita est, etiam per tormenta interrogari constitutionibus principum est permissum. * Diocl. et Maxim. AA. ptolemaeo. * <a 290 pp.Vi k.Sept. Ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.9.41.11pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Divo marco placuit eminentissimorum quidem necnon etiam perfectissimorum virorum usque ad pronepotes liberos plebeiorum poenis vel quaestionibus non subici, si tamen propioris gradus liberos, per quos id privilegium ad ulteriorem gradum transgreditur, nulla violati pudoris macula adspersit. * Diocl. et Maxim. AA. boetho. * <a 290 pp.V k.Dec. Ipsis iiii et iii AA.Cons.>

CJ.9.41.11.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In decurionibus autem et filiis eorum hoc observari vir prudentissimus domitius ulpianus in publicarum disputationum libris ad perennem scientiae memoriam refert. <a 290 pp.V k.Dec. Ipsis iiii et iii AA.Cons.>

CJ.9.41.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quotiens de dominio mancipiorum tractatur, si aliis probationibus veritas illuminari non possit, de se ipsa esse cum tormentis interroganda iuris auctores probant. * Diocl. et Maxim. AA. aspro. * <a 291 pp.Iii id.Mai. Sirmi Tiberiano et Dione cons.>

CJ.9.41.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Hoc, quod placet, si de hereditate quaeratur, hereditarios servos interrogari, tibi opitulari non potest. ibi enim, dum de dominio incertum est, ad quem ex hereditate pertineat, merito per interrogationem hereditarii servi ad veritatis indaginem perveniatur. tu autem adseverando servum communem esse non dubitas portionem ad eum pertinere, contra quem interrogari eum cupis: quae res quaestionem ab eo haberi non permittit, cum nec communis servus adversus dominum, qui non occidisse socium suum dicatur, interrogari possit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Philippoae. * <a 293 s.Iii k.Mai. Heracliae AA. cons.>

CJ.9.41.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Servos non solum pro dominis, sub quorum dominio sunt constituti, sed nec pro his quorum antea fuerunt interrogari posse constat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Constantio. * <a 294 s.Viii id.April.Cc. cons.>

CJ.9.41.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Interrogari servos de facto suo non solum in criminali causa, sed etiam in pecuniaria (veluti quando per eum depositi vel commodati nomine vel in aliis causis legibus cognitae res aliis praestitae sunt) posse non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Maximo. * <a 294 s.V id.April.Cc.Cons.>

CJ.9.41.16pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Decuriones sive ob alienum sive ob suum debitum exsortes omnino earum volumus esse poenarum, quas fidiculae et tormenta constituunt. quod quidem capitale iudici erit, si in contumeliam ordinis exitiumque temptetur. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Antonium pp.Galliarum. * <a 376 D. xv k.Oct. Treviris valente v et Valentiniano AA. cons.>

CJ.9.41.16.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Maiestatis tantummodo reos et quae nefanda dictu sunt conscios aut molientes ex ordine municipali maneat tam cruenta condicio. <a 376 D. xv k.Oct. Treviris valente v et Valentiniano AA. cons.>

CJ.9.41.17pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Nihil sibi deflectens a iustitia indignatio cognitorum, nihil venalis exigentium terror in eas, quae aut innocentia securae aut principalis sunt honore munitae, intellegat licere personas ad

inferendas iniurias corporales. habeat hanc mercedem laboris multorum munerum testimoniis commendata devotio. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. xii k.Sept. Theodoro cons.>

CJ.9.41.17.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Idem est et si munia decurionatus quis deposuit: nam et ipse propter pristinam dignitatem quaestionem non patitur. <a 399 D. xii k.Sept. Theodoro cons.>

CJ.9.41.18: Imperator Justinianus

De tormentis hereditariorum servorum sancimus, nullo discrimine secundum anteriores leges et constitutiones interposito, sive de iure hereditatis aliqua moveatur inter heredes quaestio sive de corporibus tantum hereditariis sive de utroque eorum, servos de corporibus tantum hereditariis interrogari: et licere servos eos tantummodo, qui res regendas detinent, sive in servitute relictus sunt sive libertatem adipisci per ultimam testatoris voluntatem praecepti sunt, in quaestionem rerum hereditariorum deduci et ex his ea quae occultata sunt revelari: prius sacramento super his a nobis statuto praestando. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 D. xv k.Oct. Chalcedone Decio vc.Cons.>

CJ.9.42.0. De abolitionibus.

CJ.9.42.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praeses provinciae si perspexerit abolitionem ad omnia crimina quae mota sunt pertinentem a se impetratam, ne semel finita instaurentur, intercessione auctoritatis suae prospiciet. supplicatione vero porrecta nutui principali praefata abolitione sopitum crimen ab eadem persona renovari potest. * Diocl. et Maxim. AA. paternae. * <a 287 pp.Xv k.Dec. Diocletiano iii et Maximiano AA.Conss.>

CJ.9.42.2pr.: Imperator Constantinus

Abolitio praesentibus partibus causa cognita non a principe, sed a competenti iudice postulari debet, id est si per errorem seu temeritatem seu calorem ad accusationem prosilierit: hoc enim accusator explanans abolitioni locum faciet. * Const. A. ad ianuarinum pu. * <a 319 D. vi k.Dec. Serdicae Constantino A. v et Licinio c.Conss.>

CJ.9.42.2.1: Imperator Constantinus

Sin autem per depectionem vel pecuniis a reo corruptus ad postulandam abolitionem venit, redemptae miserationis vox minime admittatur, sed adversus nocentem reum inquisitione facta poena competens exseratur. <a 319 D. vi k.Dec. Serdicae Constantino A. v et Licinio c.Conss.>

CJ.9.42.2.2: Imperator Constantinus

Hi autem, qui suas suorumque iniurias defendunt et qui cognatos suos in accusationem deduxerunt, omnimodo abolitionem petere non prohibentur. <a 319 D. vi k.Dec. Serdicae Constantino A. v et Licinio c.Conss.>

CJ.9.42.3pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Fallaciter incusantibus accusationis abolitio non dabitur. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 369 d prid. id.Oct. Treviris Valentiniano np.Et Victore conss.>

CJ.9.42.3.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Sin autem sincera mente accusationem instituerit et reus aliquid iniuriae inscriptionis illatae toleraverit, id est si vel carcerem sustinuerit vel tormenta vel verbera vel catenas, abolitio non petetur, nisi forte ille qui haec passus est suum consensum ad petendam abolitionem accommodavit. <a 369 d prid. id.Oct. Treviris Valentiniano np.Et Victore conss.>

CJ.9.42.3.2: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Quando autem reus nihil tale passus est, postquam fuerit officii custodiae traditus, intra dies triginta accusatori petenti, etiam invito reo, dari permittitur. post hoc vero tempus, nisi reus

consentiat, censemus non esse tribuendam. <a 369 d prid. id.Oct. Treviris Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.9.42.3.3: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Quod si ingenuorum, licet plebeiorum, qui conscii vel participes criminum non erant, testimonii gratia corpora fuerint lacessita verberibus tormentisque vexata, abolitionem etiam duarum partium consensu petitam iubemus vigore iudicis denegari et crimen propositum, cuius examen tormentis iam coeperat, agitari. <a 369 d prid. id.Oct. Treviris Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.9.42.3.4: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Sin autem testibus tormenta minime sunt illata, et sic abolitio non dabitur in illis criminibus, ut in violata maiestate aut patria oppugnata vel prodita aut peculatus admissio aut sacramentis desertis, omniaque quae iuri veteri continentur: in quibus iudex non minus accusatorem ad docenda quae detulit, quam reum purganda quae negat debet urguere. <a 369 d prid. id.Oct. Treviris Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.9.43.0. De generali abolitione.

CJ.9.43.1: Imperator Antoninus

Qui potentatus et vis aliorumque criminum reum fecit, si post abolitionem ex forma solita reorum factam et edicta proposita intra diem statutum repetere supersederit, persequi crimina volens non est audiendus. * Ant. A. rutiliano consulari lyciae. * <a 215 pp.Viii k.Mai. Laeto ii et Cereale cons.>

CJ.9.43.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum eo tempore, quo indulgentia nostra crimina extinxit, accusatio a te instituta non fuerit, publicae abolitionis praescriptio cessat. * Diocl. et Maxim. AA. Paulino. * <a 286 pp.Vi id.Febr. Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.9.43.3: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Indulgentia, patres conscripti, quos liberat notat nec infamiam criminis tollit, sed poenae gratiam facit. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad senatum. * <a 371 D. xiiii k.Iun. Treviris Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.9.44.0. Ut intra certum tempus criminalis quaestio terminetur.

CJ.9.44.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quisquis accusator reum in iudicium sub inscriptione detulerit, si intra certum tempus accusationem coeptam persequi supersederit vel, quod est contumacius, ultimo die adesse neglexerit, quarta bonorum omnium parte multatus aculeos consultissimae legis incurrat, scilicet manente infamia, quam veteres iusserant sanctiones. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. desiderio vic. * <a 385 D. iiii id. iul.Treviris Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.9.44.2pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Noverint iudices cuilibet culmini Honorive praesidentes, necessariis utrique parti, si petantur, dilationibus non negatis praecedentibus scilicet inscriptionibus, intra certum tempus criminales causas limitandas: quo emenso subeat accusator, quia destitit, poenam legibus constitutam, et si persona vilior fuerit, cui damnum famae non sit iniuria, poenam patiat exilii, nisi forte intra statuti temporis metas consensus partium abolitionem poposcerit. * Honor. et Theodos. AA. Caeciliano pp. * <a 409 D. xii k.Febr.Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.9.44.2.1: Imperatores Honorius, Theodosius

In iudicium autem debet esse diligentia, ut, si nulla rationabilis a reo vel accusatore dilatio postuletur, urgeant talium causarum notionem non expectatis moris. <a 409 D. xii k.Febr.Ravennae Honorio viii et Theodosio iii AA. cons.>

CJ.9.44.3: Imperator Justinianus

Criminales causas omnimodo intra duos annos a contestatione litis connumerandos finiri censemus nec ulla occasione ad ampliora produci tempora, sed post bienii excessum minime ulterius lite durante accusatum absolvi, scientibus iudicibus eorumque officiis, quod, si litigatoribus admonentibus ipsis litis introductionem vel examinationem distulerint, poena vicenarum librarum auri ferientur. * Iust. A. menae. pp. * <a 529 d.K.April.Decio vc.Cons.>

CJ.9.45.0. Ad senatus consultum turpillianum.

CJ.9.45.1: Imperator Antoninus

Is demum in senatus consultum incidisse videtur, qui crimen publici iudicii detulit et causa ordinata, id est inscriptionibus depositis et fideiussore de exercenda lite praestito eoque qui accusatur sub custodia officii facto, non impetrata abolitione ab executione criminis destitit. * Ant. A. Anniano. * <a xxx . >

CJ.9.45.2: Imperator Gordianus

Si pro eo, qui in crimen subscripsit, fidem tuam adstrinxisti isque destitit et commissa stipulatio est, non ultra quantitatem quam spondisti obligatus es: eo qui destitit infamia nihilo minus notando et extra ordinem secundum iudicalem motum puniendo. * Gord. A. appio. * <a 239 pp.Vi id. iun. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.9.45.3: Imperatores Valer., Gallien.

Quamvis eum ordinem scriptura contineat, ut primo abolitio criminis posceretur, tunc de omnibus placitis obtemperaretur, non observantibus tamen adversariis pactorum fidem instaurare accusationem minime potes, a qua ipse destitisti. * Valer. et Gallien. AA. Arcadio. * <a 258 pp.Prid non.Iul.Tusco et Basso cons.>

CJ.9.45.4: Imperatores Valer., Gallien.

Si is, de quo supplicas, contra parentes vestros desertam, ut dicis, accusationem coeperit persequi, praescriptio illi in iudicio praesidis destitutae rei poterit opponi. * Valer. et Gallien. AA. Patrophilo. * <a 260 pp.Prid.Non.Mai. Saeculare et Donato cons.>

CJ.9.45.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si femina suam suorumque iniuriam exsequatur, cum ipsa pacto contra vetitum destitisse profiteatur, in senatus consulti turpilliani poenam eam incidisse certi iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Matronae. * <a 294 s.Vi non.April.Pisi cc.Cons.>

CJ.9.45.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In executionibus criminum obtinuisse videtur illos destitisse, qui animum accusationis implendae prorsus deseruerunt. cum igitur aliis ex causis vel simplicitatis ratione necdum te ad finem vindictae pervenisse preces tuae testentur, poteris postposita formidine impedimenti super aliquantulo silentio institutam accusationem secundum leges perferens quam probabis tibi debitam vindictam reportare. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Luciliano. * <a xxx pp.Iii k.Iul. Diocletiano vi et Maximiano AA.Cons.>

CJ.9.46.0. De calumniatoribus.

CJ.9.46.1: Imperator Alexander Severus

Calumnia eo tempore coerceri solet, quo de causa praesente accusatore iudicatur. ideoque posteaquam de causa iudicatum est, contra consuetudinem calumniam accusatoris puniri desideras. * Alex. A. Sabino. * <a xxx >

CJ.9.46.2pr.: Imperator Alexander Severus

Mater inter eas personas est, quae sine calumniae timore necem filii sui vindicare possunt: idque beneficium senatus consulti et in aliis publicis iudiciis servatum est. * Alex. A. Apolloniae. * <a 224 pp.Vi k.Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.9.46.2.1: Imperator Alexander Severus

Sed et extraneus heres, qui suspicionem, quam de morte sua habuisse defunctus cavit, exsequitur, hoc nomine a calumnia excusatus est, cum inter voluntariam accusationem et officii necessitatem heredis multum intersit. <a 224 pp.Vi k.Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.9.46.3: Imperator Alexander Severus

Qui non probasse crimen quod intendit pronuntiatur, si calumniae non damnetur, detrimentum existimationis non patitur. non enim, si reus absolutus est, ex eo solo etiam accusator, qui potest iustam habuisse veniendi ad crimen rationem, calumniator credendus est. * Alex. A. Eumeliano. * <a xxx >

CJ.9.46.4: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Calumniae poena in paternae mortis accusatione cessat. * Carus Carinus et Numer. AAA. Archelao. * <a 283 pp.Xi k.Dec. Caro et Carino AA. cons.>

CJ.9.46.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui calumniatores pronuntiantur, in publicorum dumtaxat iudiciorum quaestionibus, non etiam in liberalibus causis, quae privatas disceptationes continent, periclitari solent. * Diocl. et Maxim. AA. Caesio. * <a xxx pp. >

CJ.9.46.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Dominis servorum per accusatoris calumniam tortorum adversus eum poena dupli lege iulia providetur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Domitio. * <a 290 vel 293 s.Xvi k.Sept. Iphis AA. cons.>

CJ.9.46.7: Imperatores Valentinianus, Valens

Non prius quemquam sinceritas tua ad tuae sedis examen iubebit adduci, quam sollemnibus satisfecerit, qui nititur fidem doloris adserere, cum iuxta formam iuris antiqui ei qui coeperit arguere aut vindicta proposita sit, si vera detulerit, aut supplicium, si fefellerit. * Valentin. et Valens AA. ad Valerianum. * <a 366 D. vii k.Dec. Remis Gratiano np.Et dagalaifo cons.>

CJ.9.46.8pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nostris et parentum nostrorum constitutionibus comprehensum est eos, qui accusationem alienis nominibus praesumpsissent, delatorum numero esse ducendos. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. menandro vic. Asiae. * <a 385 D. viii id.Mai. Constantinopoli Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.9.46.8.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Atque ideo calumniosissimum caput et personam iudicio irritae delationis infamem supplicium sequatur, quo posthac singuli universique cognoscant non licere in eo quod non possit ostendi iudicium animos commovere. <a 385 D. viii id.Mai. Constantinopoli Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.9.46.9: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Fallaciter incusantibus, maxime post exhibitionem accusati, nullius iuris color velut derivata accusatione proficiat: non publica abolitio, non privata talibus prospiciat subveniatque personis: non specialis indulgentia, ne beneficium quidem eos generale subducat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Floro pp. * <a 382 d xv k.Iun. Constantinopoli Antonio et Syagrius cons.>

CJ.9.46.10: Imperatores Honorius, Theodosius

Quisquis crimen intendit, non impunitam fore noverit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicii. * Honor. et Theodos. AA. cons. praett. tribb. plebis senatui s.D. * <a 423 D. viii id.Aug. Ravennae Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.9.47.0. De poenis.

CJ.9.47.1: Imperator t. ael. ant.

Etiam in opus perpetuum damnati non dissimilis condicionis sunt ab his qui deportantur in insulam. * titus ael. ant. A. * < pp. sine die et cons.>

CJ.9.47.2: Imperator Antoninus

Procurator meus, qui vice praesidis non fungebatur, exilii poenam tibi non potuit inrogare, ac propterea frustra vereris sententiam, quae nulla iuris ratione subnixa est. * Ant. A. Valerio. * <a 212 pp.Vi k.Iul.Duobus aspris cons.>

CJ.9.47.3: Imperator Antoninus

Decurionem in opus publicum dari non oportere manifestum est. * Ant. A. geminio. * <a xxx >

CJ.9.47.4: Imperator Antoninus

Si ante conceptus est puer, de quo libellos dedisti, quam mater eius in metallum daretur, natus condicionis eius est, cuius ante condemnationem mater eius fuit. * Ant. A. marinae. * <>

CJ.9.47.5: Imperator Antoninus

Honor veteranis etiam in eo habitus est, ut liberi eorum usque ad primum dumtaxat gradum poena metalli vel operis publici non adficiantur, sed in insulam relegentur. * Ant. A. senecioni. * <a xxx >

CJ.9.47.6: Imperator Antoninus

Incredibile est, quod adlegas liberum hominem, ut vinculis perpetuis contineretur, esse damnatum: hoc enim vix in sola servili condicione procedere potest. * Ant. A. apioni. * <a 214 pp.Iii id.Febr.Messala et Sabino cons.>

CJ.9.47.7: Imperator Alexander Severus

Impunitas delictis propter aetatem non datur, si modo in ea quis sit, in quam crimen quod intenditur cadere potest. * Alex. A. Isidoro. * <a xxx >

CJ.9.47.8: Imperator Alexander Severus

Deportatorum in insulam ab eo, cui id faciendi ius erat, bona fisco vindicantur, relegatorum autem non nisi sententia specialiter adempta fuerint. * Alex. A. Victorino. * <a xxx >

CJ.9.47.9: Imperator Alexander Severus

Si matrem tuam decurionis filiam fuisse probatum fuerit, apparebit eam non oportuisse in ministerium metallicorum nec in opus metalli dari. * Alex. A. demetriano. * <a xxx >

CJ.9.47.10: Imperator Alexander Severus

Servus sub poena vinculorum sine temporis praefinitione domino reddi iussus sententia praesidis provinciae perpetuo vinctus esse debet. * Alex. A. catulino. * <a 224 pp.Viii k.Sept. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.9.47.11: Imperator Gordianus

Metalli supplicium tam ad personas liberas quam etiam ad serviles pertinet condiciones. * Gord. A. attiano. * <a xxx >

CJ.9.47.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Decurionum filii non debent bestiis subici. nec enim vocibus eorum credi oportet, quando aut obnoxium crimine absolvi aut innocentem condemnari desideraverint. * Diocl. et Maxim. AA. in consistorio dixerunt: * < s. die et consule>

CJ.9.47.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Servo ex sententia damnato si quoquo modo ex sententia proprietatis ius amputatum non sit, domino suo obsequi eum par est. * Diocl. et Maxim. AA. ursiano. * <a xxx >

CJ.9.47.14: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si operis publici temporalis poenae sententia praefinitus necdum excessit dies, hunc expectari convenit, cum non remitti poenam facile publice intersit, ne ad maleficia temere quisquam prosiliat. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Vitali. * <a xxx >

CJ.9.47.15: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Poenam sua dictam sententia praesidi provinciae revocare non licet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Agathemero. * <>

CJ.9.47.16: Imperator Constantinus

Qui sententiam laturus est, temperamentum hoc teneat, ut non prius capitalem in quempiam promat severamque sententiam, quam in adulterii vel homicidii vel maleficii crimen aut sua confessione aut certe omnium, qui tormentis vel interrogationibus fuerint dediti, in unum conspirantem concordantemque rei finem convictus sit et sic in obiecto flagitio deprehensus, ut vix etiam ipse ea quae commiserit negare sufficiat. * Const. A. ad Catullinum. * <a 314 D. iii non. Nov. Trevis accepta xv k. Mai. Hadrumeti Volusiano et Anniano cons.>

CJ.9.47.17: Imperator Constantinus

Si quis in metallum fuerit pro criminum deprehensorum qualitate damnatus, minime in eius facie scribatur, cum et in manibus et in suris possit poena damnationis una descriptione comprehendi, quo facies, quae ad similitudinem pulchritudinis caelestis est figurata, minime maculetur. * Const. A. Eumelio. * <a 315 D. xii k. April. Cabilluno Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.9.47.18pr.: Imperator Constantius

Dum reis manifesta probatione convictis spatium ante sententiam temporis datur, facultas supplicandi vel quibusdam malignis artibus tam praesidum quam officiorum poenas evitandi criminosis patet, cum in homicidii crimine et in aliis detectis gravioribus causis ultio differenda non sit. * Constantius A. Theodoro praesidi Arabiae. * <a 346 D. id. Oct. Constantio A. iiii et Constante c. Cons.>

CJ.9.47.18.1: Imperator Constantius

Igitur de cetero iuxta criminis qualitatem legem oportet servari et in scelerosos et in noxios proferri iuris sententiam. <a 346 D. id. Oct. Constantio A. iiii et Constante c. Cons.>

CJ.9.47.19: Imperatores Gratianus, Valentinianus

Ne quis pro coercitione delicti vel pistoribus vel cuicumque alteri corpori, cum alterius sit corporis, addicatur: sed unusquisque pro crimine, in quo fuerit deprehensus, motum congruae severitatis excipiat. * Grat. et Valentin. AA. Olybrio pu. * <a 365 <d iii id. April. Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.9.47.20pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si vindicari in aliquos severius contra nostram consuetudinem pro causae intuitu iusserimus, nolumus statim eos aut subire poenam aut excipere sententiam: sed per dies triginta super statu eorum sors et fortuna suspensa sit. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Flaviano pp. Illyrici. * <a 382 D. xv k. Sept. Veronae Antonio et Syagrio cons.>

CJ.9.47.20.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Reos sane accipiat vinciatque custodia et excubiis sollertibus vigilanter observet. <a 382 D. xv k. Sept. Veronae Antonio et Syagrio cons.>

CJ.9.47.21: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ne diu apparitorum prava admodum venalisque perfidia in publica impune commoda desaeviret, censem etiam in absentes eos pro competenti ultione debere consurgere. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. et Arcadio A. ad principium pp. * <a 385 d. K. Iun. Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.9.47.22pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Sancimus ibi esse poenam, ubi et noxa est. * Arcad. et Honor. AA. Eutylichiano pp. * <a 399 D. viii k. Aug. Constantinopoli Theodoro vc. Cons.>

CJ.9.47.22.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Propinquos notos familiares procul a calumnia submovemus, quos reos sceleris societas non

facit: nec enim adfinitas vel amicitia nefarium crimen admittunt. <a 399 D. viii k.Aug. Constantinopoli Theodoro vc.Cons.>

CJ.9.47.22.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Peccata igitur suos teneant auctores nec ulterius progrediatur metus, quam reperietur delictum. <a 399 D. viii k.Aug. Constantinopoli Theodoro vc.Cons.>

CJ.9.47.22.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Hoc singulis quibusque iudicibus intimetur. <a 399 D. viii k.Aug. Constantinopoli Theodoro vc.Cons.>

CJ.9.47.23pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Omnes, quos damnationis condicio diversis exiliis destinatos metas temporis praestituti in carceris implere custodia deprehendit, solutos poena vinculisque laxatos custodia liberari praecipimus nec formidare miserias ullas exilii. * Honor. et Theodos. AA. ad Anthemium pp. * <a 414 D. xiiii k.Mai. Constantio et Constante cons.>

CJ.9.47.23.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Sit satis immensorum cruciatuum semel luisse supplicia, ne, qui diu privati sunt aurae communis haustu et lucis adspectu non intra breve spatium catenarum ponderibus praegravati, etiam exilii poenam sustinere iterum compellantur. <a 414 D. xiiii k.Mai. Constantio et Constante cons.>

CJ.9.47.24: Imperatores Honorius, Theodosius

Rectores provinciarum conveniri praecipimus, ut hi, quo pro suo crimine poenam exilii sub certo temporis spatio subire decreti sunt, exacto praefinito tempore nec claustris carceralibus nec in locis quibus exules versati sunt teneantur. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 416 D. iii k.Sept. Eudoxiopolis Theodosio A. vii et Palladio vc.Cons.>

CJ.9.47.25: Imperatores Honorius, Theodosius

His, qui conficiendi naves incognitam ante peritiam barbaris tradiderunt, capitale supplicium proponi decernimus. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 419 D. viii k.Oct. Constantinopoli Monaxio et plinta cons.>

Constantinopoli Monaxio et plinta cons.>

^C.J.9.47.26: Imp. Iustinianus A. Menae pp.

Constitutio vetat in exilium missos in custodia locorum in quos missi sunt degere vel quemquam in Gypsi castellum vel in alia praesidia relegari.

^C.J.9.47.26.1:

Sed si crimen morte dignum sit, huic poenae subiacere, si exilio vel perpetuo vel temporali, tum in exilium mitti, ut non iubeantur in custodia locorum in quos mittuntur degere, sed mitti in provinciam, quam iudex definierit, praeter provincias urbesque infra exceptas, ut liceat eis in tota provincia in quam missi sunt versari, non tamen exire e provincia possint vel remanentes in ipsa provincia turbulenter se gerant.

^C.J.9.47.26.2:

Quod si quis vel provincia egressus erit vel remanens in provincia turbulenter se gesserit, ultimo supplicio subiciatur puniendus vel a provinciae praeside vel a praeside eorum locorum in quos confugit.

^C.J.9.47.26.3:

Et qui in hac regia urbe in carcerem coniecti sunt, non supra tempus in superiore titulo iam de custodiendis definitum remaneant.

^C.J.9.47.26.4:

Similiter etiam in provinciis inquisitio criminum breviori conficiatur: et si quis exilio dignus videbitur, non in carcerem, sed in provinciam relegatur praeter eas quae exceptae sunt, ut rursus ultimo supplicio subiaceant, si vel provincia egressi fuerint vel ibi degentes turbulenter se

gesserint.

^C.J.9.47.26.5:

Praesidibus Alexandriae et Thebaidis solis permittit in Gypsum vel Oasin eos relegare vel in sex menses vel ad summum in annum.

^C.J.9.47.26.6:

Si vero perpetuum exilium est, neque in Gypsum neque in Oasin neque in custodiam alius provinciae mittantur, sed ut dictum est in integram provinciam, ut si quid deliquerint vel iussiones praesidum qui eos relegaverunt non observaverint, ultimum supplicium subeant.

^C.J.9.47.26.7:

Iubet officiales uniuscuiusque iudicii huius legis praesides commonefacere neque quemquam ultra tempus exilii sui retineri, sed statim eum sine damno et mora dimitti, eum autem, qui aliquid accipere ausus fuerit, quadruplum reddere.

^C.J.9.47.26.8:

Prohibentur autem praesides in provincias urbesque constitutioni subiectas relegare.

^C.J.9.47.26.9:

Episcopi locorum curae habeant, ut in iis qui in perpetuum vel in certum tempus relegati sunt ea quae constituta sunt observentur.

CJ.9.48.0. Ne sine iussu principis certis iudicibus liceat confiscare.

CJ.9.48.1: Imperator Theodosius

Nulli iudicium liceat, exceptis his, qui in summa administrationis sunt positi potestate, proscriptionis tempestate totius substantiae aliquem percellere, nisi ad nostras aures hoc ipsum referatur. * Theodos. A. et Valentin. c. Ad hierium pp. * <a 425 D. x k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. Xi et Valentiniano c. cons. >

CJ.9.49.0. De bonis conscriptorum seu damnatorum.

CJ.9.49.1pr.: Imperator Antoninus

Servorum capitis crimine damnatorum peculia dominis non auferri notum est, sed quod servum dominus habuisse probaverit, recipiet pretiumque rerum, si quae ex eo distractae sunt. * Ant. A. Marcello. * <a 213 pp. Iii k. Aug. Antonino A. et Balbino cons. >

CJ.9.49.1.1: Imperator Antoninus

Ipsius quoque praesentiae potestas ei dabitur, quoad rationes per eum administratae reddantur ac dispungantur. sed meminisse dominum oportebit instare, ut id velocius fiat, ut poenae suae reddi possit. <a 213 pp. Iii k. Aug. Antonino A. et Balbino cons. >

CJ.9.49.2: Imperator Alexander Severus

Deportati nec earum quidem rerum, quas post poenam inrogatam habuerint, heredem habere possunt, sed hae publicantur. * Alex. A. frontoni. * <a xxx pp. non. Febr. >

CJ.9.49.3: Imperator Alexander Severus

Si filius tuus, cum esset in tua potestate, in insulam deportari meruit, peculium eius nec quod in castris adquisivit vel quod ei militaturo donasti auferri tibi debet. * Alex. A. Iuliano. * <a 226 pp. Iiii id. Sept. Alexandro ii et Marcello cons. >

CJ.9.49.4: Imperator Gordianus

In metallum damnatus poenae servus efficitur et ideo eiusmodi sententiam passi bona vindicantur rationibus fisci. quare si quid rerum habuit is, quem postea indulgentia liberatum esse proponis, ad ius fisci potius quam ad ipsius dominium pertinet. * Gord. A. callimorpho. * <a xxx pp. X k. Nov. >

CJ.9.49.5: Imperator Philippous

Si, ut proponis, bona eius, qui tutelam tuam administravit, sententiam passi ad fiscum sunt

devoluta, procuratorem nostrum adire cura, qui, si quid iure posci animadverterit, non negabit. * Philippo. A. et Philippo. c. arruntiano. * <a xxx >

CJ.9.49.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De bonis matris deportatae filiis nihil deberi iuris absolutissimi est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Gaudentio. * <a xxx s.Xiii.>

CJ.9.49.7pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si quis intra provinciam pro qualitate delicti stilum proscriptionis incurrerit, per ordinarii officii sollicitudinem bonorum eius indago diligentissime celebretur, ne quid rei privatae commodis per gratiam atque colludium furto subducatur. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 369 D. iii non.Mai. Trevis Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.9.49.7.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Et plena descriptio comprehendat, quod spatium et quod sit ruris ingenium, quid aut cultum sit aut colatur, quid in vineis olivis aratoriis pascuis silvis fuerit inventum, quae etiam gratia et quae amoenitas sit locorum, quis aedificiis ac possessionibus ornatus, quotve mancipia in praediis occupatis vel urbana vel rustica vel quarum artium generibus imbuta teneantur, quot sint casarii vel coloni, quot boum exercitiis terrarum atque vomeribus instruenium, quot pecorum et armentorum greges et in qua diversitate numerati sint, quantum auri et argenti, vestium ac monilium vel in specie vel in pondere et in quibus speciebus, quidve in enthecis sit repertum. <a 369 D. iii non.Mai. Trevis Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.9.49.7.2: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Tum demum omnia ea, quae velle nos perspicis, inquisitione constricta rationalis rei privatae tradantur officio aut palatinis super hac causa missis nostro nectenda patrimonio. <a 369 D. iii non.Mai. Trevis Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.9.49.7.3: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Mox vero ad nos sub litteris publicis iudicis singillatim de omnibus nominatimque referatur, procul dubio neglegentia multanda. <a 369 D. iii non.Mai. Trevis Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.9.49.7.4: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Nam si quid post factam a praedicto officio investigationem rationalis rei privatae, cui inquisitio secunda mandata est, amplius fortassis invenenerit, officium fraudulentum ea condemnatione ferietur, ut aliud tantum quantum fuerat subtractum ex propriis facultatibus inferat. <a 369 D. iii non.Mai. Trevis Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.9.49.8pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si deportatus suos et emancipatos filios habuerit, pars, quae ex bonis eius liberis concessa est, ad eos tantum qui in potestate erant transferatur, si emancipati ea, quae consecuti erant emancipationis tempore, damnose existimant conferenda. * Grat. Valentin. et Theodos. aaa Eutropio pp. * <a 380 D. xv k.Iul.Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons. >

CJ.9.49.8.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sin autem confusionem bonorum et donationis elegerint, omnia ea, quae fiscus liberis damnati concedit, aequae divisionis partibus sortiantur. <a 380 D. xv k.Iul.Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons. >

CJ.9.49.8.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quae regula etiam in dote filiae vel neptis ex filio deportati conferenda custodienda erit. <a 380 D. xv k.Iul.Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons. >

CJ.9.49.9pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis posthac stilum, quod absit, proscriptionis exceperit, uxor res proprias ex quocumque

titulo sibi quaesitas veluti manu iniecta mox vindicet aut certe quoquo modo occupatas statim recipiat. dos etiam, non quae aliquotiens inaniter dotalium instrumentorum tenore conscribitur, sed quam se corporaliter tradidisse docuerit, repraesentetur. ea etiam, quae ab innoxio adhuc ante nuptias titulo donationis acceperit, vel durante matrimonio largitione viri ad eam ante proscriptionem pervenerint, apud eam firmiter permaneant. * Arcad. et Honor. AA. Caesario pp. * <a 396 D. iii non.Aug. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA.Conss.>

CJ.9.49.9.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quid etiam in emancipatos liberos ante tempus criminis ac reatus patrem contulisse claruerit, integrum isdem citra inquietudinem reservetur. quod vero nec uxor nec emancipati liberi potuerint vindicare, captum a publicis personis ita ad me referri specialiter censeo, ut illud quoque addatur, utrum filios habeat qui damnatus est, simulque adiciatur, utrum idem apud se ex causa donationis aliquid vindicaverint. <a 396 D. iii non.Aug. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA.Conss.>

CJ.9.49.9.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Sed in his, qui fiscalibus actibus nexi sunt et pro ratiociniis proscribuntur et condemnantur, placuit, si quid proprium uxor habuit vel a marito datum ante initium actum, ex quo origo fraudis ac vitii in iudicium deducta est, si quid deinde in emancipatos filios donatione collatum est, antequam crimen oriatur, intemeratum apud accipientium iura persistere: nec quicquam fisco in qualibet causa teneatur obnoxium, nisi quod in dominio proprio cum obligari ortus est habuit vel quod agens tam suo quam uxoris vel filiorum vel cuiuscumque praeterea nomine comparavit. <a 396 D. iii non.Aug. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA.Conss.>

CJ.9.49.9.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Exceptis dumtaxat Caesarianis, id est catholicianis, qui ab omni iuris beneficio excluduntur, nisi probata a me purgataque ratiocinia fuerint, ut, quod innoxie habuerint, transmittendi copiam habeant. <a 396 D. iii non.Aug. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA.Conss.>

CJ.9.49.10pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quando quis quolibet crimine damnatus capitalem poenam vel deportationem sustineat, si quidem sine liberis mortuus sit, bona eius ad fiscum perveniant: si vero filii vel nepotes ex defunctis filiis relictis erunt, dimidia parte aereo vindicata alia eis reservetur. idem est et si postumos dereliquerit. * Theodos. et Valentin. AA. Hierio pp. * <a 426 D. x k.Febr.Constantinopoli Theodosio xii et Valentiniano ii AA. conss.>

CJ.9.49.10.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Decurioni vero, qui hoc incurrerit, si liberos non habeat, succedat curia bonaque universa detineat aut ipsa per se aut suo ordinatura periculo munera subiturum. <a 426 D. x k.Febr.Constantinopoli Theodosio xii et Valentiniano ii AA. conss.>

CJ.9.49.10.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sin autem erit suboles curiali, etsi ea necdum procreata est, integris patris fortunae fulciatur. <a 426 D. x k.Febr.Constantinopoli Theodosio xii et Valentiniano ii AA. conss.>

CJ.9.49.10.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si filia vel filiae fuerint, pars dimidia ad eas deveniat facultatum, pars ad curiam. <a 426 D. x k.Febr.Constantinopoli Theodosio xii et Valentiniano ii AA. conss.>

CJ.9.49.10.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sin mares curiales fuerint intermixti, dimidia pars eis curiae nomine deferatur, et aliam, quam in commune omnibus tribuit indulgentia principalis, pro virili dividant portione. <a 426 D. x k.Febr.Constantinopoli Theodosio xii et Valentiniano ii AA. conss.>

CJ.9.49.10.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Excepta sola maiestatis quaestione: quam si quis sacrilego animo adsumpserit, iuste poenam ad suos etiam posteros mittit. <a 426 D. x k.Febr.Constantinopoli Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.9.50.0. De bonis mortem sibi consciscientium.

CJ.9.50.1pr.: Imperator Antoninus

Eorum demum bona fisco vindicantur, qui conscientia delati admissique criminis metuque futurae sententiae manus sibi intulerint. * Ant. A. aquilae. * <a 212 pp.Xii k.Ian. Duobus aspris cons.>

CJ.9.50.1.1: Imperator Antoninus

Eapropter fratrem vel patrem tuum si nullo delato crimine, dolore aliquo corporis aut taedio vitae aut furore aut insania aut aliquo casu suspendio vitam finisse constiterit, bona eorum tam ex testamento quam ab intestato ad successores pertinebunt. <a 212 pp.Xii k.Ian. Duobus aspris cons.>

CJ.9.50.2: Imperator Alexander Severus

Eorum, qui in reatu diem suum functi sunt, si non perduellionis causam sustinuerunt nec ob metum criminis mortem sibi consciverunt, bona ad successores transmittuntur. * Alex. A.

Rustico. * <a 226 D. id.Mai. Alexandro A.Iterum et Marcello cons.>

CJ.9.51.0. De sententiam passis et restitutis.

CJ.9.51.1: Imperator Antoninus

Restituo te in integrum provinciae tuae. ut autem scias, quid sit in integrum: Honoribus et ordini tuo et omnibus ceteris. * Ant. A. cum salutatus ab oclatinio advento et opellio macrino pp. pp. clariss. viris, item amicis et principal. officiorum et utr. ord. viris et processisset, oblatus est ei Iulianus licinianus ab a <xx >

CJ.9.51.2: Imperator Antoninus

Cum patrem tuum in metallum damnatum fuisse proponas eiusque bona merito a fisco occupata sunt, non ideo, quod ex indulgentia mea poena tantummodo metalli liberatus esset, etiam bonorum restitutionem impetravit, nisi speciale beneficium super hoc fuerit impetratum. * Ant. A. Quiet. * <a xxx >

CJ.9.51.3pr.: Imperator Alexander Severus

Si debitor poenam sententiae passus est, quam bonorum ademptio secuta est, quamvis postea civitati Romanae restitutus non totam substantiam, sed aliquid ex indulgentia principis ut haberet impetravit, aeris tamen alieni ex praecedente tempore poena liberatus est. * Alex. A.

Stratoniciano. * <a xxx >

CJ.9.51.3.1: Imperator Alexander Severus

Sin vero partem bonorum accepit, pro rata portione eius tenetur. quod si ob pecuniam debitam fisco bona eius occupata sunt, mansit una cum fideiussoribus propriis creditoribus obligatus. <a xxx >

CJ.9.51.4: Imperator Alexander Severus

Tutor filiorum, quorum te bonorum possessionem accepisse dicis, in metallum damnatus et postea ex indulgentia generali regressus, quamquam locupletior sit, actione tutelae administratae tibi non tenetur, si non gratia sententiae facta specialiter statum pristinum cum bonis recuperaverit. * Alex. A. Valentinae. * <a xxx >

CJ.9.51.5: Imperator Alexander Severus

Si ademptis bonis in insulam datus sis, quamvis ex indulgentia communi redisti, actiones tamen, quas cumque habuisti, remanent in causa bonorum publicatorum, nec ex ordine est quod petis, ut contra heredes tutorum actiones tibi praestentur. * Alex. A. Iuliano. * <a xxx >

CJ.9.51.6: Imperator Gordianus

In insulam filio deportato hacque ratione vinculo paternae potestatis exempto, si postea ex indulgentia divi alexandri, ut proponis, reditus in patrium solum praecedensque dignitas restituta sit, potestas tamen patria repetita non videtur. * Gord. A. fabiano. * <a xxx >

CJ.9.51.7: Imperator Philippous

Generalis indulgentia nostra reditum exsulibus seu deportatis tribuit, non etiam loca militiae pridem adempta concessit neque integram atque illibatam existimationem reservavit. * Philippo. A. et Philippo. c. Cassio. * <a xxx >

CJ.9.51.8: Imperatores Valer., Gallien.

Frustra adhuc servum esse tui iuris existimas, qui in metallum datus poena eius postea liberatus est. per huiusmodi enim indulgentiae occasionem integrari dominium prius non placuit. verum idcirco tamen impune tibi eum praeses provinciae iniuriosum esse non patietur. quod si quid rerum tuarum tenet, procurator vobis iudex erit: fisci enim coepit esse mancipium. * Valer. et Gallien. AA. seleuco. * <a xxx >

CJ.9.51.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si pater vester in insulam deportatus generali indulgentia restitutus est nec, ut liberos in potestatem reciperet, specialiter impetravit, in dubium non venit hereditatis commodum per vos ei adquiri, quos sententia contra eum prolata patres familias effecit, nequaquam potuisse. * Diocl. et Maxim. AA. restitutae et aliis. * <a xxx >

CJ.9.51.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum indulgentia nostra interveniente sis reversus ad lares tuos, frustra vereris, ne ex adnotatione praesidis quae iam abolita est calumniam patiaris. * Diocl. et Maxim. AA. demetrio. * <a xxx >

CJ.9.51.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Causa eius, qui fundi moverat quaestionem, et ex benignitate nostra facta cum bonis restitutio statum pristinum causae non immutavit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Philippo. * <a xxx >

CJ.9.51.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si deportationis sententiae veniam indulgentia nostra consecuta recepit substantiam, se protegere sceleris poena contra creditores, quo minus iure debitum solvat, improbe conatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Tryphoni. * <a xxx >

CJ.9.51.13pr.: Imperator Constantinus

In quaestione testamenti, quod deportati filius remeante patre fecisset, remotis ulpiani atque Pauli notis Papiniani placet valere sententiam, ut in patris sit filius potestate, cui dignitas ac bona restituta sunt. * Const. A. ad Maximum pu. * <a 321 D. xviii k. Oct. Sirmi Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.51.13.1: Imperator Constantinus

Ita tamen, ut gesta per filium, cuius consilia legitima aetas firmaverat, rata sint eodem in potestate patria redeunte, ne eorum rescissio efficiat, quod est maxime absurdum, eodem tempore nec in patris nec in sua quemquam fuisse potestate. <a 321 D. xviii k. Oct. Sirmi Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.51.13.2: Imperator Constantinus

Minores enim aetate iure quicquam agere prohibentur. quibus si damnato patre tutor datus est, necesse est, ut ab officio suo recedat regresso eo, quem non solum nomine redire, sed etiam officium suum nulla pravitate corruptum liberis praebere oportet, ut eorum bona tueatur et augeat. <a 321 D. xviii k. Oct. Sirmi Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.51.13.2a: Imperator Constantinus

Nam si patria potestate ad corrumpendi atque effundendi patrimonii licentiam abutetur, ut

furioso ac dementi, item prodigo, libidinum omnium vitiorumque servo non est eorum pecunia committenda. <a 321 D. xviii k. Oct. Sirmi Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.51.13.2b: Imperator Constantinus

Ab administratione fugiat neque tutor esse desinat omniaque minoris dispendia suis ipse damnis praestet. <a 321 D. xviii k. Oct. Sirmi Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.51.13.2c: Imperator Constantinus

Sententia vero deportationis nullo patrem praeiudicio deminuat. quem si comperta integritas ut natura, ita officio liberis restituerit, ei gubernacula rerum tradenda sunt, cuius ad imitationem publici iuris provisa custodia est. quae nisi bonis patribus detur, luctuosior erit reditus quam discessus. <a 321 D. xviii k. Oct. Sirmi Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

CJ.9.51.13.3: Imperator Constantinus

Ideoque tantum ad restitutionem indulgentia valeat, quantum ad correctionem sententia valuit, utque deportationis ipsum per se nomen rerum omnium spoliatio est, ita indulgentiae restitutio bonorum ac dignitatis uno nomine amissorum omnium sit recuperatio. et filii emancipationem a patribus officiis petant, ut libertatem non damnationis, sed lenitatis paternae testem habeant. <a 321 D. xviii k. Oct. Sirmi Crispo ii et Constantino ii cc. cons.>

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI CODEX

Liber Decimus

CJ.10.1.0. De iure fisci.

CJ.10.2.0. De conveniendis fisci debitoribus. CJ.10.3.0. De fide et iure hastae fiscalis et de adiectionibus.

CJ.10.4.0. De venditione rerum fiscalium cum privatis communium.

CJ.10.5.0. Ne fiscus rem quam vendidit evincat.

CJ.10.6.0. De his qui ex publicis rationibus mutuam pecuniam acceperunt.

CJ.10.7.0. Poenis fiscalibus creditores praeferrari.

CJ.10.8.0. De fiscalibus usuris.

CJ.10.9.0. De sententiis adversus fiscum latis retractandis.

CJ.10.10.0. De bonis vacantibus et de incorporatione.

CJ.10.11.0. De delatoribus.

CJ.10.12.0. De petitionibus bonorum sublatis.

CJ.10.13.0. De his qui se deferunt.

CJ.10.14.0. Si liberalitatis imperialis socius sine herede defecerit.

CJ.10.15.0. De thesauris.

CJ.10.16.0. De annona et tributis.

CJ.10.17.0. De indictionibus.

CJ.10.18.0. De superindicto.

CJ.10.19.0. De exactionibus tributorum.

CJ.10.20.0. De superexactionibus.

CJ.10.21.0. De capiendis et distrahendis pignoribus tributorum causa.

CJ.10.22.0. De apochis publicis et descriptionibus curialium.

CJ.10.23.0. De canone largitionalium titularum.

CJ.10.24.0. Ne operae a collatoribus exigantur.

CJ.10.25.0. De immunitate nemini concedenda.

CJ.10.26.0. De conditis in publicis horreis.

CJ.10.27.0. Ut nemini liceat in coemptione specierum se excusare et de munere sitoniae.

CJ.10.28.0. De collatione donatorum vel relevatorum aut translatorum seu adaeratorum.

CJ.10.29.0. De collatione aeris.
CJ.10.30.0. De discussoribus.
CJ.10.32.0. De decurionibus et filiis eorum et qui decuriones habentur quibus modis a fortuna curiae liberentur.
CJ.10.33.0. Si libertus aut servus ad decurionatum adspiraverit.
CJ.10.34.0. De praediis curialium sine decreto non alienandis.
CJ.10.35.0. Quando et quibus debetur quarta pars ex bonis decurionum et de modo distributionis eorum.
CJ.10.36.0. De imponenda lucrativis descriptione.
CJ.10.37.0. De praebendo salario.
CJ.10.38.0. Si curialis relicta civitate rus habitare maluerit.
CJ.10.39.0. De municipibus et originariis.
CJ.10.40.0. De incolis et ubi quis domicilium habere videtur et de his qui studiorum causa in alia civitate degunt.
CJ.10.41.0. De Honoribus et muneribus non continuandis inter patrem et filium et de intervallis.
CJ.10.42.0. De muneribus patrimoniorum.
CJ.10.43.0. Quemadmodum civilia munera indicuntur.
CJ.10.44.0. De his qui sponte munera susceperunt.
CJ.10.45.0. De his qui a principe vacationem acceperunt.
CJ.10.46.0. De vacatione muneris.
CJ.10.47.0. De decretis decurionum super immunitate quibusdam concedenda.
CJ.10.48.0. De excusationibus munerum.
CJ.10.49.0. De quibus muneribus vel praestationibus nemini liceat se excusare.
CJ.10.50.0. Qui aetate se excusant.
CJ.10.51.0. Qui morbo.
CJ.10.52.0. De his qui numero liberorum vel paupertate excusationem meruerunt.
CJ.10.53.0. De professoribus et medicis.
CJ.10.54.0. De athleticis.
CJ.10.55.0. De his qui non impletis stipendiis sacramento soluti sunt.
CJ.10.56.0. Quibus muneribus excusantur ii, qui post impletam militiam vel advocatorem per provincias suis commodis vacantes commorantur et de privilegiis eorum.
CJ.10.57.0. De conductoribus vectigalium fisci. CJ.10.58.0. De libertinis.
CJ.10.59.0. De infamibus.
CJ.10.60.0. De reis postulatis.
CJ.10.61.0. De his qui in exilium dati vel ordine moti sunt.
CJ.10.62.0. De filiis familias et quemadmodum pater pro his teneatur.
CJ.10.63.0. De peculo successorum parentis.
CJ.10.64.0. De mulieribus in quo loco munera sexui congruentia et honores agnoscant.
CJ.10.65.0. De legationibus.
CJ.10.66.0. De excusationibus artificum.
CJ.10.67.0. De potioribus ad munera nominandis.
CJ.10.68.0. Si propter inimicitias creatio facta sit.
CJ.10.69.0. De sumptuum recuperatione.
CJ.10.70.0. Si post creationem quis decesserit.
CJ.10.71.0. De tabulariis scribis logographis et censualibus.
CJ.10.72.0. De susceptoribus praepositis et arcariis.

CJ.10.73.0. De ponderatoribus et auri illatione.

CJ.10.74.0. De auri publici prosecutoribus.

CJ.10.75.0. De his quae ex publica collatione illata sunt non usurpandis.

CJ.10.76.0. De auro coronario.

CJ.10.77.0. De irenarchis.

CJ.10.78.0. De argenti pretio quod thesauris infertur.

CJ.10.1.0. De iure fisci.

CJ.10.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si prius, quam fisci rationibus pater vester obligaretur, perfectam praediorum donationem fecisse fuerit probatus, quod citra fraudem creditorum gestum est, non rescinditur. * Sev. et Ant. AA.

Attico et Severo. * <a xxx >

CJ.10.1.2: Imperator Gordianus

Instar obtinere minime potest rei iudicatae computatio a tabulariis facta, nisi sententia procuratoris fuerit comprobata. * Gord. A. sereno. * <a xxx >

CJ.10.1.3: Imperator Gordianus

Si minori pretio, quam res est, aperta fraude emptoris vel gratia quae obligata sunt a fisco venierunt, aditus procurator meus debitam quantitatem inferenti restitui ea praedia iubebit. *

Gord. A. Atticae. * <a xxx >

CJ.10.1.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Certa forma super metoecis data est, qui iussu principis in aliam civitatem translati sunt. nam praedia eorum, quae antequam demigrarent habuerint, si ab his distracta non essent, fisci rationibus vindicari iam pridem decretum est, nisi aliud speciali praecepto Augusta maiestas decreverit. * Diocl. et Maxim. AA. Mucatraulo. * <a xxx >

CJ.10.1.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ut igitur a principibus salubriter statutum est, ita salvis his, quae utiliter placuerunt, parentibus heredes eos exsistere minime oportere nulla legis sanctione statutum est. <a xxx >

CJ.10.1.5pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Prohibitum est cuiuscumque bona, qui fisco locum fecisse existimabitur capi prius, quam a nobis forma fuerit data. * Diocl. et Maxim. AA. exempl. sacr. litt. ad Flaccum.* <x >

CJ.10.1.5.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Et ut omni improvisationis genere occursum sit Caesarianis, sancimus licere universis quorum interest obicere manus his, qui ad capienda bona alicuius venerint, qui succubuerit legibus, ut, etiamsi officiales ausi fuerint a tenore datae legis desistere, ipsis privatis resistentibus a facienda iniuria arceantur. <x >

CJ.10.1.5.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tunc enim is, cuius interest bona alicuius non interpellari, officialibus volentibus ea capere debet adquiescere, cum litteris nostris cognoverit non ex arbitrio suo Caesarianos ad capiendas easdem venisse facultates, sed iustitiae vigorem id fieri statuisse. <x >

CJ.10.1.6: Imperator Constantinus

Iustas etiam et quae locum habent fisci actiones praecipimus concremari ob hoc solum, quod suis temporibus prolatae non sunt. iam calumniae privatorum eo saltem arceantur exemplo, quo iustas fisci lites silere praecipimus. * Constant. A. ad provinciales. * <a 319 D. iii k.Iun. Constantino A. v et Licinio c.Conss.>

CJ.10.1.7pr.: Imperator Constantinus

Defensionis facultas danda est his, quibus aliquam inquietudinem fiscus infert, cum facultates eorundem adhuc controversia pendente inquietari describique fas non sit. * Const. A. * <a 326

D. prid.K.Ian. Sirmio Constantino A. vii et Constantio c.Conss>

CJ.10.1.7.1: Imperator Constantinus

Ubi ergo controversia extiterit fisco alicuius patrimonium vindicante, apud eum omnibus facultatibus constitutis cognitio ventiletur, ut, cum rei exitus debere eas vindicari probaverit, tum demum res persequi liceat et super modo facultatum ac rerum interrogationem haberi, quae per condicionales servos investiganda est, ut, si quid subtractum fuerit, exigatur et extrinsecus tantum aliud multae nomine, quantum fuerat per fraudem ablatum. <a 326 D. prid.K.Ian. Sirmio Constantino A. vii et Constantio c.Conss>

CJ.10.1.7.2: Imperator Constantinus

Sane in huiusmodi quaestione si Caesariani nomen inciderit, ad usurpationem constitutionis istius non debet accedere, si quidem consuetudo fraudium, quibus praedicti omnia temerare consueverunt, exceptionem eorundem meruerit. <a 326 D. prid.K.Ian. Sirmio Constantino A. vii et Constantio c.Conss>

CJ.10.1.8: Imperatores Valentinianus, Valens

Qui in contractibus scaelestis ac fisco perniciosis interversorum maculosis se fraudibus implicuerunt, in quadrupli redhibitionem teneantur. * Valentin. et Valens AA. ad Dracontium vic. Africae. * <a 365 D. xv k.Dec. Hadrumeto Valentiniano et Valente AA.Conss.>

CJ.10.1.9: Imperatores Honorius, Theodosius

Super creandis susceptoribus periculo procuratorum rei dominiciae dispositionem tuae sublimitatis firmam esse praecipimus, ita ut, omni ambitione cessante, quae statuta sunt quaeque antiqua consuetudine commendantur, in pabulis vel sumptu familiae ministrando intemerata permaneant: super irenarcho et optione omni antiqua consuetudine observanda. * Honor. et Theodos. AA. patricio com. rer. privat. * <a 420 D. iii k.Ian. Constantinopoli Theodosio A. viiii et Constantio iii cons.>

CJ.10.1.10: Imperatores Honorius, Theodosius

Eorum patrimonia mortuorum, qui vitae suae tempore diversis conscientiam suam dicuntur polluisse criminibus, fisci rationibus nequaquam competere vel ab eo alienari censemur, nisi post publicam accusationem eos constiterit fuisse convictos. * Honor. et Theodos. AA. Palladio pp. * <a 421 D. viiii id Iul.Ravennae Eustathio et agricola cons.>

CJ.10.2.0. De conveniendis fisci debitoribus.

CJ.10.2.1: Imperator Gordianus

Non iniusta ratione desideratis repromissa fisco indemnitate eos principali loco conveniri, qui reliqua contraxerunt, mox ad vos perveniri, qui ab his quaedam mercati estis. * Gord. A. Saturnino et aliis. * <a xxx >

CJ.10.2.2: Imperatores Valer., Gallien.

Fisco quidem contra te manet actio, quod argentum, quod inferre debebas, rationibus fuit relatam, si cautioni, quae tibi super eo exposita est, tabularius non subnotavit. aequum est tamen, ut prius de bonis eius qui exactor fuit, si solvendo est et conveniendi eius facultas datur, indemnitati fisci satisfiat, tunc a te, si servari hic modus non possit, reposcatur. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c.Patrophilo. * <a xxx >

CJ.10.2.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quoniam augurio ac filio eius ad exigenda reliqua consortes vos atque sociatos esse dicatis eisque certorum dumtaxat nominum exactionem mandatam nec inter eum et ceteros, qui exactores fuerant nominati, confusae exactionis mutuuum periculum constitutum, sed separato muneris obsequio discretam sollicitudinis rationem fuisse adseveratis, a iure non discrepat, ut prius ex bonis exactorum, qui principali loco ad exactionem fuerant destinati, indemnitati fiscali

satisfiat, postque eos, si solidum debitum exsolutum non sit, nominatores conveniri. * Diocl. et Maxim. AA. ianuario. * <a xxx >

CJ.10.2.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Rationalis igitur noster iuris ordinem sequetur, excussisque exactorum facultatibus nec non etiam nominatorum, si fiscus in universi debiti quantitate securitatem indemnitate consecutus non fuerit, etiam vos ad restituenda fiscalia debita adstringet. <a xxx >

CJ.10.2.4: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Hi, qui fisco nostrae mansuetudinis obnoxii sunt, omnia frustratione teneantur, ut, quod suis nominibus debent, de suis facultatibus cogantur exsolvere, servatis, cum compleverint, adlegationibus propriis, si quas adversus quoscumque ex suis contractibus debitores competere sibi ex iure crediderint, ita ut adversus eos, quos sibi obnoxios adseverant, legibus et iudiciis experiendum esse cognoscant. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Archelaum com. orientis. * <a 369 D. iiii non.Iul.Novioduno Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.10.2.5pr.: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Inter chartulas confiscati brevis quidam adseveratur inventus, qui nomina continebat debitorum seu contractorum. * Valens Grat. et Valentin. AAA. fortunatiano com. rer. privat.* <a 377 D. prid.Non.Iul.Hierapoli Gratiano A. iiii et Merobaude cons. >

CJ.10.2.5.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Cum tamen neque testibus credita pecunia probaretur neque cautionibus ea quae brevi inserta sunt ostendantur, iniquum esse perspeximus, ut sub propriae adnotationis manu unusquisque faciat debitorem. <a 377 D. prid.Non.Iul.Hierapoli Gratiano A. iiii et Merobaude cons. >

CJ.10.2.5.2: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Occasionis igitur huius calumniam praesenti volumus iussione cohiberi, ut brevis vanitate reiecta nullus ad redhibitionem de his, quorum nomina conscripta sunt, urgeatur. <a 377 D. prid.Non.Iul.Hierapoli Gratiano A. iiii et Merobaude cons. >

CJ.10.2.5.3: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Quod et in aliis similibus causis observandum esse censemus. <a 377 D. prid.Non.Iul.Hierapoli Gratiano A. iiii et Merobaude cons. >

CJ.10.3.0. De fide et iure hastae fiscalis et de adiectionibus.

CJ.10.3.1: Imperator Antoninus

Quod in libellum contulisti, procuratori meo, ad cuius officium desiderium tuum pertinet, adlega. cui si probaveris non auctore procuratore vel eo, cui vendendi fuit facultas, neque habitis hastis nec omni ordine peracto venditas res esse, et id quod ex causa iudicati debes exsolveris, rescissa venditione mala fide facta easdem res recipies cum fructibus, quos ad emptorem mala fide pervenisse vel pervenire debere constiterit. * Ant. A. agortiae. * <a 213 pp.Non.Ian. Antonino A. iiii et Balbino cons.>

CJ.10.3.2: Imperator Gordianus

Duplex ratio desiderium tuum iuvat, et quod praetermissa hastarum sollemnitate possessiones tuas ex officio distractas suggeris, et quod pretii vilitate ob exiguum debitum gratiosam emptionem in fraudem tuam utilitatemque rationum mearum adversarium commentum fuisse dicis. quapropter illicita ista redargue, tam indemnitate fisci consulturus quam tuae securitati opem laturus. * Gord. A. heracleoni. * <a 239 pp.V k... Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.10.3.3: Imperator Gordianus

Etsi instrumenta emptionis non extent, quibuscumque tamen probationibus uxor tua ostenderit ad se eam domum pertinere, quam a fisco eius nomine dicis comparatam, pretiumque ab ea exsolutum et in eam dominium translatum, frustra fiscum ex persona matris eius referre

quaestionem procurator meus non sinet. * Gord. A. Crispo. * <a 239 pp.V k.Nov. Gordiano A. et Aviola cons.>

CJ.10.3.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si tempora, quae in fiscalibus hastis statuta sunt, patiuntur, cum etiam augmentum te facturam esse profitearis, adi rationalem nostrum, ut iuxta ius pretii uberioris oblationem admittat. * Diocl. et Maxim. AA. Marcellinae. * <a 290 pp.Iii id. ian. Sirmi ipsis iiii et iii AA. cons.>

CJ.10.3.5pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Quaecumque pro reliquis prodigorum in annonario titulo ceterisque fiscalibus debitis in quibuscumque corporibus sub auctore licitanda sunt, fisco auctore vendantur, ut perpetuo penes eos sint iure domini, quibus res huiusmodi sub hastae sollempnis arbitrio fisco addixerit. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad viventium pp.Galliarum. * <a 369 D. iii id.Nov. Trevis Valentiniano np. et Victore cons.>

CJ.10.3.5.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Et si quid umquam, ut a fisco facta venditio possit infringi, auctoritate rescripti fuerit impetratum, nullus obtemperet, cum etiam minoribus, si quando aliquid ex rebus eorum pro fiscalibus debitis adiudicatur emptoribus, repetitionis facultas in omnem intercipiatur aetatem. <a 369 D. iii id.Nov. Trevis Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.10.3.6: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si qui proscribente ac distrahente fisco debitorum fiscalium emerint facultates, pro earum rerum tantum pretio obnoxii sint, quas eos patuerit decursis hastis et proscriptione habita comparasse. nam ita eos munimus, ut nullius conventioni reliquorum fiscalium nomine patiamur extrinsecus subiacere. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad felicem com. sacr. lar * <a 370 D. vii id.Mart.Marcianopoli Valentiniano et Valente AA.Conss. >

CJ.10.4.0. De venditione rerum fiscalium cum privatis communium.

CJ.10.4.1pr.: Imperator Alexander Severus

Forma est, quotiens ad fiscum vel minima portio rei pertineat, ut universa a procuratoribus meis distrahantur, sed pretium partis tantum in fiscum redigatur, reliquum dominis partium restituatur. * Alex. A. Victorio. * <a 225 pp.Vii k.Oct. Fusco et Dextro cons.>

CJ.10.4.1.1: Imperator Alexander Severus

Emptorem igitur praediorum, de quibus libellum dedisti, apud suum iudicem conveni usurum defensionibus, si quae sibi competunt. <a 225 pp.Vii k.Oct. Fusco et Dextro cons.>

CJ.10.5.0. Ne fisco rem quam vendidit evincat.

CJ.10.5.1pr.: Imperator Alexander Severus

Gravissimum verecundia mea duxit, ut, cuius rei pretium, cum bona fide esset addicta, semel fisco acceperit, eius controversiam referat. * Alex. A. ad rationales. * <a 228 D. xv k.Mai. Modesto et Probo cons.>

CJ.10.5.1.1: Imperator Alexander Severus

Non solum ergo emptorem ab eadem statione, sed ne ab alia quidem quaestionem pati debere aequum est, cum et in his venditionibus emptore non inquietato officia inter se possint experiri. <a 228 D. xv k.Mai. Modesto et Probo cons.>

CJ.10.5.2: Imperator Marcianus

Retractare fisco, quod semel vendidit, aequitatis honestatisque ratio non patitur. * MarcIan. A. Palladio pp. orientis. * <a 451 D. v k.Ian. Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.10.6.0. De his qui ex publicis rationibus mutuam pecuniam acceperunt.

CJ.10.6.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quis ab exactoribus tabulariis arcariis officiisque rationum fenebrem pecuniam sumpserit,

detectus in eodem ad quadrupli poenam ex hac auctoritate teneatur. * Valentin. et Valens AA. ad Probum pp. * <a 368 vel 370 D. iiii id.Mart.Treviris Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.10.6.2pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sciant omnes accipiendi mutuo ex largitionibus sacris auri non patere cuiquam facultatem. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Palladio com. sacr. larg. * <a 381 D. xii k.Aug. Heracleae Eucherio et Syagrio cons.>

CJ.10.6.2.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quod si quis aurum ex nostro aerario privatis commodis profuturum occulte aut cautionis aut sponsionis fide ut debitor redditurus sine nostra auctoritate acceperit, ablati bonis omnibus perpetuae deportationis subdetur exilio. <a 381 D. xii k.Aug. Heracleae Eucherio et Syagrio cons.>

CJ.10.6.2.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Is etiam, qui ex memoratis thesauris sub specie publici creditoris aurum cuiquam commodarit ac dederit, capitali sententia subiugetur. <a 381 D. xii k.Aug. Heracleae Eucherio et Syagrio cons.>

CJ.10.7.0. Poenis fiscalibus creditores praeferrunt.

CJ.10.7.1: Imperator Alexander Severus

Rem suam persequentibus poenae exactio postponitur. sicut itaque in sortis quantitate fisci persecutio potior est, ita in triplo quod poenae nomine adiectum est propria forma ferenda est. * Alex. A. Marcello. * <a 224 pp.K.Iul.Iuliano et Crispino cons.>

CJ.10.8.0. De fiscalibus usuris.

CJ.10.8.1: Imperator Antoninus

Eius summae, quam tibi poenae nomine inflictam probaturus es, usurae non exigentur: nec enim multam tibi procurator meus inrogavit ultra quam placitum est, sed poenam te iussit inferre. * Ant. A. Antiocho. * <a 216 pp.Xv k.Dec. Sabino et Anullino cons.>

CJ.10.8.2: Imperator Alexander Severus

Si sub pignore creditum fuit, etiam fiscum, qui successit in locum debitoris, usuras praestare oportet, si eas dependi saltem pacto placuit. * Alex. A. Victorino. * <a 224 pp.Iii non.Sept Iuliano et Crispino cons.>

CJ.10.8.3: Imperator Justinianus

Fiscum etiam nostrum parere sanctioni nostri numinis iubemus, per quam usque ad dimidiam centesimae usuras stipulari creditoribus exceptis certis personis permisimus, ut ipse etiam fiscus ultra dimidiam centesimae partem a debitoribus suis minime exigat, sive principaliter ei promiserunt sive a prioribus suis creditoribus actiones ad eum quocumque modo devolutae sunt. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id.April.Constantinopoli Decio vc.Cons.>

CJ.10.9.0. De sententiis adversus fiscum latis retractandis.

CJ.10.9.1: Imperator Antoninus

Causas, in quibus contra fiscum iudicatum est, intra triennium retractari posse, et post id tempus, si praevericatio arguatur vel manifesta fraus probetur, notum est. * Ant. A. aristaeo. * <a 212 pp.Non.Iul. duobus aspris cons.>

CJ.10.10.0. De bonis vacantibus et de incorporatione.

CJ.10.10.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Scire debet gravitas tua intestatorum res, qui sine legitimo herede decesserint, fisci nostri rationibus vindicandas nec civitates audiendas, quae sibi earum vindicandarum ius veluti ex permissu vindicare nituntur: et deinceps quaecumque intestatorum bona a civitatibus obtentu privilegiorum suorum occupata esse compereris, ad officium nostrum eadem revocare non

dubites. * Diocl. et Maxim. AA. scyrioni rationali. * <a 292 D. prid. id.April.Hannibaliano et Asclepiodoto cons.>

CJ.10.10.2: Imperator Constantinus

Si quando adnotationes nostrae contineant possessionem sive domum, quam donaverimus, " integro statu" donatam, hoc verbo ea vis continebitur, quam ante scribebamus " cum adiacentibus et mancipiis et pecoribus et fructibus et omni iure suo ": ut ea, quae ad instructum possessionis vel domus pertinent, tradenda sint. * Const. A. ad Aemilium rationalem. * <a 313 D. vi id.Mart.Mediolani Constantino A. iii et Licinio cons.>

CJ.10.10.3pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si quando aut alicuius publicatione aut ratione iuris aliquid rei nostrae addendum est, rite atque sollempniter per comitem rerum privatarum, deinde rationales in singulis quibusque provinciis commorantes incorporatio impleatur et diligens stilus singillatim omnia adscribat. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad florianum com. rer. privat.* <a 369 D. iiii k.April.Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.10.10.3.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Tituli vero, quorum adiectione praedia nostris sunt consecranda substantiis, non nisi publica testificatione ponantur: gravissimis statim subdendis suppliciis, qui huiusmodi aliquid propria usurpatione temptaverint. <a 369 D. iiii k.April.Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.10.10.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Vacantia mortuorum bona tunc ad fiscum iubemus transferri, si nullum ex qualibet sanguinis linea vel iuris titulo legitimum reliquerit intestatus heredem. * Honor. et Theodos. AA. Palladio pp. * <a 421 D. viii id. iul.Ravennae Eustathio et agricola cons.>

CJ.10.10.5pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si vacantia vel alio modo bona delata legibus ad aerarium perhibeantur, certi palatini electi et iureiurando obstricti mittantur, ut eorum instantia praeses provinciae praesente fisci patrono diligenter inquirat, cuius vacans cadensque fuerit patrimonium, quantumque vel quale videatur. * Theodos. et Valentin. AA. Hermocrati com. rer. privat. * <a 435 D. vii id.Oct. Constantinopoli Theodosio xv et Valentiniano iiii AA.Conss.>

CJ.10.10.5.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Et cum data reclamandi copia nullum id iure possidere vel vindicare constiterit locumque aerario factum esse tam ipsius relatione quam publicorum monumentorum fide constiterit, rerum nobis notitia intimetur, ut iussu nostro vacantia vel aliae res nomine occupentur aerarii. <a 435 D. vii id.Oct. Constantinopoli Theodosio xv et Valentiniano iiii AA.Conss.>

CJ.10.10.5.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quae forma etiam in parte bonorum vel in una alterave re seu actione una vel etiam pluribus servetur. nam si quid per fraudem in dispendium aerarii fuerit admissum, missi quidem exsecutores non evitant indignationem, praeses autem facultatum parte dimidia multabitur, fisci vero patronus detrimentum quod vitio eius fisco ingeritur resarcire urgebitur. <a 435 D. vii id.Oct. Constantinopoli Theodosio xv et Valentiniano iiii AA.Conss.>

CJ.10.11.0. De delatoribus.

CJ.10.11.1: Imperator Alexander Severus

Si ei qui capere potest tacitum fideicommissum relictum est, cessat delatio. his enim prohibetur tacite relinqui, qui palam relictum capere non possunt. * Alex. A. Basso. * <a 223 pp.Xiii k.Mai. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.10.11.2pr.: Imperator Gordianus

Monente officii sollicitudine, quin immo iussu procuratoris, ut causam ab alio delatam

convenienti diligentia instrueres, non ipsum voluntarium delationis munus suscepisse te actorum lectio, quae precibus intexta sunt, manifeste declarat. * Gord. A. Eutychemo. * <a 238 pp.Viii id.Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.10.11.2.1: Imperator Gordianus

Eapropter ne quid in persona tua quod est sectae temporum meorum alienum attemptetur, praeses provinciae vir clarissimus ad sollicitudinem suam revocabit. <a 238 pp.Viii id.Sept. Pio et Pontiano cons.>

CJ.10.11.3: Imperator Gordianus

Nulla macula vel crimine delatoris adspargitur is, qui, cum ab officialibus fundum seu domum fisci possidere contenderetur, non se sed alium eius rei possessorem esse monstravit. * Gord. A. Caecilio. * <a 241 pp.Prid.K.Iul. Gordiano A. ii et Pompeiano cons.>

CJ.10.11.4: Imperatores carinus, numer.

Ex varia statutorum diversitate ad id decursum est, ut hi, qui rei publicae causas defendunt, delatorum criminibus non teneantur, cum omnibus notissimum est eos solos execrabiles nuntiatores esse, qui fisco deferunt. * Carinus et Numer. AA. Candido. * <a 284 pp.Iii k.Sept. Carino et Numeriano AA.Cons.>

CJ.10.11.5pr.: Imperator Constantinus

Omnes iudices invigilare praecipimus delatores sine fisci advocato denuntiantes poenis adficere. apertissimi enim iuris est, ut, quod ex cuiuscumque patrimonio ceciderit in casum, et legibus et retro iuris ordine fisci advocatis agentibus vindicetur. * Const. A. ad provinciales. * <a 335 D. xi k.April.Constantinopoli Constantio et Albino cons.>

CJ.10.11.5.1: Imperator Constantinus

Sed quia nonnulli praecipites secundum ius possessa patrimonia deferre non cessant, damus omnibus qui se laesos existimant contra delatores severitatem iudicum implorare ferro dstrictam. <a 335 D. xi k.April.Constantinopoli Constantio et Albino cons.>

CJ.10.11.6: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Servum domini delatorem iubemus in exemplum omnium proditorum severissimae sententiae subiugari, etiamsi obiecta probaverit, excepto crimine maiestatis. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. panhellenio consulari lydiae.* <a 382 D. vii k.Nov. Constantinopoli Antonio et Syagrio cons.>

^CJ.10.11.7:

Neque servo neque libero homini deferre liceat, unde neque mortem neque bonorum amissionem quisquam pertimescat. quod si quis vel alia quavis ratione quem deferat vel quod thesaurum invenerit denuntiet, servus quidem statim igni tradatur, praesertim si dominum deferat, liber autem homo et bonis ademptis et civitate amissa extra fines Romani imperii abeat.

^CJ.10.11.8:

Ne liceat fisci advocatis dicere relatum sibi esse detinere aliquem bona fiscalia et propter occultam eiusmodi accusationem insidias aliis struere: sed adsit delator eiusque qualitas spectetur.

^CJ.10.11.8.1:

Et neque filius patrem vel matrem aut libertus patronum ex causa bonorum publicandorum denuntiet, neque exilium passus aut calumniae damnatus aut fustibus a magistratu caesus aut alius quis lege prohibitus audiatur.

^CJ.10.11.8.2:

Servus autem sive de publico crimine sive de alia qualibet causa dominum accusans in ipso actu accusationem enuntiandi occidatur, etiamsi vera contra dominum deferat.

^CJ.10.11.8.3:

Schola vero palatinorum si quem detulerit (haec enim sola et potest deferre et debet) vel etiam alius cui id lege conceditur, delatoris memor sit fisci patronus.

^CJ.10.11.8.4:

Et si quidem in regia urbe est is qui delatus est, ex decreto comitis rerum privatarum conveniatur neque amplius quattuor nummis toti palatinorum scholae et pro tempore primicerio et fisci advocatis solvat tam pro conventionem quam pro constituendo procuratore.

^CJ.10.11.8.4a:

In singulis autem cognitionibus sumptus dicto iudicio lege constitutos praebeat tam pro ipsa cognitione quam pro actis excipiendis.

^CJ.10.11.8.4b:

Ac si obnoxius non est, a crimine absolvatur: sin obnoxium eum esse apparuerit, non solum ipsas res tradat quas habere noscitur aut debito quod debet satisfaciat, sed etiam sumptus in duplo reddat, qui fisco inde obvenerunt, quod ille temere litigavit.

^CJ.10.11.8.5:

Si vero hoc tantummodo defertur res ad fiscum pertinere, incertum autem est, quis eas possideat, si in regia urbe vel in eius territorio res sunt, immobilibus schola palatinorum titulos ne imponat neve eas occupet, sed comes rerum privatarum imperatoris in conspicuis regiae urbis locis et illic ubi res sitae sunt edicta proponat, quibus iubeat omnes qui de his rebus controversiam facere velint intra XXX dies ipsius iudicium adire et de iure suo sub praedictis sumptibus contendere, sive ipse qui res possidet defensionem suscipere velit sive amicus eius vel servus vel libertus, cum verus earum possessor afuerit, ut in hoc quoque ea omnia observentur, quae de possessionis custode constituta sunt.

^CJ.10.11.8.5a:

Si vero neque ipse qui controversiam faciat neque procurator eius possidens neque custos possessionis intra XXX dies apparuerit idque in actis manifestum factum fuerit, in possessionem rerum fisco eat, ut tamen nullum praeiudicium domino rerum fiat circa allegationes quae ei de his competunt.

^CJ.10.11.8.5b:

Quod si res delatae vel mobiles vel se moventes sunt, ne has quidem temere quis occupet, sed possessor earum investigetur et conventus litem sub sumptibus et condicionibus praedictis agat.

^CJ.10.11.8.5c:

Per omnes autem legitimos modos et probationes scriptas sive non scriptas quaestio de rebus fiat, per testes etiam, qui veritatem scire poterunt: non ignaro eo qui convenitur, si victus fuerit, non solum sumptus in litem factos ab eo exactum iri, sed etiam ipsas res apud eum inventas et eorum aestimationem.

^CJ.10.11.8.6:

His generaliter de rebus publicis definitis constitutio specialem legem de iis quae propter perduellionem publicata sunt subicit dicens eum qui de his detulerit delatorem non appellari, sed libenter recipi et, si qui detulerint calumniati fuerint, perinde atque alios delatores eos puniri, si quae delata sunt probaverint, non solum poena liberos esse, sed etiam octavam rerum delatarum partem eis cessuram.

^CJ.10.11.8.7:

Denuntiatos autem, si res ab eis possessae vel universa substantia minor sit quinquaginta auri libris, secundum aestimationem earum fideiussores dare: sin autem excedat quinquaginta libras, usque ad quinquaginta libras etiam eos fideiussores dare, de reliqua autem quantitate iuriurando

committi, ut adiciant in iuratoria cautione se iudicio adfuturos vel procuratores suos nec iudicium sacrarum rerum privatarum principis deserturos.

^CJ.10.11.8.7a:

Quod si post iuratoriam cautionem absentes ter vocati fuerint, denis diebus inter singulas citationes interiectis, et tria adversus eos edicta proposita fuerint, et ne sic quidem vel ipsi procuratores eorum vel defensores apparuerint, bona sacratissimum aerarium occupet, servata tamen absentibus defensione.

^CJ.10.11.8.8:

Si vero res delatae in provincia constitutae sunt, et praeses provinciae sive sponte sive ex iussione comitis rerum privatarum principis in causam inquirat, nihil turbide, nihil violenter fiat, sed sumptus litis e tertia parte eorum qui in regia urbe praestandi sunt solvantur,

^CJ.10.11.8.9:

quisquis autem defert vel comiti rerum privatarum principis vel scholae palatinorum vel clarissimis fisci advocatis vel clarissimis provinciarum praesidibus, noverit se, sive in lite perseverans calumniator probatus fuerit, sive ab accusatione destiterit et latitaverit, si propter exiguas facultates poenam pecuniariam contemnat, gravissimis verberibus subiectum et perpetuo relegatum iri: si vero militiam vel honestam professionem vel idoneas facultates habeat, et militiam et facultates amittet et tam in regia urbe quam in provincia habitare vetabitur.

^CJ.10.11.8.10:

Hanc legem observent et comes privatarum principis et schola quae ei obsequitur: et ab eo qui eam violat in singula delicta L librarum auri multa exigetur.

^CJ.10.11.8.11:

Quod si in provincia horum aliquid neglectum fuerit, in singulos casus XXX auri librae tam a praesidibus provinciarum quam ab officiis quae eis obsecundant exigentur.

^CJ.10.11.8.12:

Ne quis vero eam multam effugiat, ipsis etiam iniuria adfectis licet deferre eos qui legem violaverint et impune denunciare sacratissimo imperatori vel gloriosissimo magistro, ut ab eo edoctus imperator ipsi magistro multarum exactionem committat.

CJ.10.12.0. De petitionibus bonorum sublatis.

CJ.10.12.1pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quisquis in crimine maiestatis deprehensus fuerit et punitus bonaque eius, sicut plectendi consuetudo criminis habet, fiscus invaserit, nullus eadem sub spe munificentiae principalis audeat proprio iure poscere. qui contra legem id ausus fuerit sperare, quod non licet, reus violatae legis habeatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 380 D. xvi k.Dec. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA.Conss. >

CJ.10.12.1.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sed quoniam plerumque ita in nonnullis inverecunda petentium inhiatione constringimur, ut etiam non concedenda tribuamus, nec rescripto quidem nostro adversus formam latae legis loci aliquid relinquatur. <a 380 D. xvi k.Dec. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA.Conss. >

CJ.10.12.1.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quid autem ex bonis talibus nostro iudicio, nullo tamen desiderante atque poscente, concedi cuiquam voluerimus, huiusmodi tantum valeat liberalitas. <a 380 D. xvi k.Dec. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA.Conss. >

CJ.10.12.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Omne semen alienas appetendi fortunas stirpitus eruere cupientes nulli deinceps volumus petitionis rerum esse licentiam, etsi intestatus quisquam quaeve ac nullis e numero

propinquorum extantibus vel uxore vel marito fati munus impleverit et cuiuscumque sit condicionis aut sectae, seu quolibet titulo res fuerit fiscalis. * Theodos. et Valentin. AA. Zoilo pp. * <a 444 D. x k.Mai. Constantinopoli Theodosio A.Xviii et Albino cons. >

CJ.10.12.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nemo audeat ad petitionem rerum defuncti defunctaeve, cuiuscumque fortunae aut sectae sit, etsi fisco nostro locus pateat, adspirare, cum nec illis quidem, quorum actu atque officio petitionem procedebat effectus, impune liceat nostris sanctionibus adversari. <a 444 D. x k.Mai.

Constantinopoli Theodosio A.Xviii et Albino cons. >

CJ.10.12.2.1a: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed vir illustris quidem cuiuscumque temporis quaestor, si oblatae petitioni subscripserit vel etiam responsum dederit, virque illustris comes rerum privatarum, si vel instrui permiserit vel petitionem, si qua insinuatur, admiserit, indignationem nostri numinis sustinebunt, ceterisque fiet vindictae temeritatis exemplum. <a 444 D. x k.Mai. Constantinopoli Theodosio A.Xviii et Albino cons. >

CJ.10.12.2.1b: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Memoriales vero, qui excipienda eiusmodi rescripta vel implenda ciraverint, et palatinos, qui instruxerint vel gesta admissae petitionis ediderint, bonorum proscriptione puniri decernimus. <a 444 D. x k.Mai. Constantinopoli Theodosio A.Xviii et Albino cons. >

CJ.10.12.2.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Pari forma res etiam civiles et ad ius publicum pertinentes ab omni petitione muniendas esse censemus, scilicet nec pragmatica iussione vel sacra adnotatione vel quolibet oraculo divino seu mandatis, si qua contra hanc sanctionem nostram fuerint impetrata, quodcumque roboris habere valituris. <a 444 D. x k.Mai. Constantinopoli Theodosio A.Xviii et Albino cons. >

CJ.10.13.0. De his qui se deferunt.

CJ.10.13.1pr.: Imperator Constantinus

Is, cuius tacite fidei commissa fuerit hereditas, statim officio gravitatis tuae nuntiet et gesta prodat et continuo quod actum fuerit renuntiet, et post hanc fidem tertiam ab omnibus defuncti bonis percipiat portionem. * Const. A. rationalibus hispaniarum. * <a 317 D. id.Mart.Gallicano et Basso cons.>

CJ.10.13.1.1: Imperator Constantinus

Quod si ab uxore defuncti istud officio devotionis tuae fuerit revelatum, ipsa etiam, quam defunctus esse voluit heredem, si gesta aperuit, tali praemio mancipetur, ut ex omni patrimonio medium consequatur et cum fisco nostro celebret divisionem, id etiam habitura privilegium, ut prior eligat portionem: et tunc occultator ille gestorum, fisci et mulieris pariter inimicus, exutus omni patrimonio suo ac fisco vindicato in insulam deportetur. <a 317 D. id.Mart.Gallicano et Basso cons.>

CJ.10.14.0. Si liberalitatis imperialis socius sine herede defecerit.

CJ.10.14.1: Imperator Constantius

Iubemus, ut, si quis forte ex his, quibus communiter a nobis aliquid donatum sit, nullo herede relicto decesserit, ad consortem potius solacium quam ad personam aliam pars perveniat decedentis. * Constantius A. Orioni com. rer. privat. * <a 348 D. xv k.Iul.Mediolani Philippo et Salia cons.>

CJ.10.15.0. De thesauris.

CJ.10.15.1pr.: Imperatores Leo, Zeno

Nemo in posterum super requirendo in suo vel alieno loco thesauro vel super invento ab alio vel a se effusis precibus pietatis nostrae benignas aures audeat molestare. * Leo et Zeno AA. Epinico

consulari. * <a 474 D. vi id.Oct. Leone Iuniore A.Cons.>

CJ.10.15.1.1: Imperatores Leo, Zeno

Nam in suis quidem locis unicuique, dummodo sine sceleratis ac puniendis sacrificiis aut alia qualibet arte legibus odiosa, thesaurum (id est condita ab ignotis dominis tempore vetustiore mobilia) quaerere et invento uti liberam tribuimus facultatem, ne ulterius dei beneficium invidiosa calumnia persequatur, ut superfluum sit hoc precibus postulare, quod iam lege permissum est, et imperatoriae magnanimitatis videatur praevenire liberalitas postulanda. <a 474 D. vi id.Oct. Leone Iuniore A.Cons.>

CJ.10.15.1.2: Imperatores Leo, Zeno

In alienis vero terrulis nemo audeat invitis, immo nec volentibus vel ignorantibus dominis opes abditas suo nomine perscrutari. <a 474 D. vi id.Oct. Leone Iuniore A.Cons.>

CJ.10.15.1.3: Imperatores Leo, Zeno

Quod si nobis super hoc aliquis crediderit supplicandum aut praeter huius legis tenorem in alieno loco thesaurum scrutatus invenerit, totum hoc locorum domino cedere compellatur et velut temerator legis saluberrimae puniatur. <a 474 D. vi id.Oct. Leone Iuniore A.Cons.>

CJ.10.15.1.4: Imperatores Leo, Zeno

Quod si forte vel arando vel alias terram alienam colendo vel quocumque casu, non studio perscrutandi, in alienis locis thesaurum invenerit, id quod repertum fuerit dimidia retenta altera data cum locorum domino patiat. ita enim eveniet, ut unusquisque suis fruatur et non inhiat alienis. <a 474 D. vi id.Oct. Leone Iuniore A.Cons.>

CJ.10.16.0. De annona et tributis.

^CJ.10.16.1:

Vacantes annonae et capiti deinceps publico vindicentur neque a praesidibus in alios distribuantur vel in opera publica sine sacra forma, quae et dationem et modum erogationis definit. sed neque ex publico canone in privatum vel publicum opus materiae transferantur vel in emendas materias pecuniae dentur sine sacra forma. qui id negleget, de suo publico restituet, et scrinium competens gravissimis poenis subicietur.

CJ.10.16.2: Imperatores Valer., Gallien.

Aes quidem alienum pro portionibus, ex qua quisque defuncto heres extitit, praestare oportet, annonas autem is solvere debet, qui possessiones tenet et fructus percipit. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. Antiocho. * <a 260 pp... Saeculare et Donato cons.>

CJ.10.16.3: Imperator Dec.

Indictiones non personis, sed rebus indici solent: et ideo, ne ultra modum earundem possessionum quas possides conveniaris, praeses provinciae prospiciet. * Dec. A. citicio. * <a 249 pp. xvii k. Nov. Aemiliano et Aquilino cons.>

CJ.10.16.4: Imperator Constantinus

Omnes pensitare debebunt, quae manus nostrae delegationibus adscribuntur, nihil amplius exigendi. nam si quis vicarius aut rector provinciae aliquid iam cuiquam crediderit remittendum, quod aliis remisit, de propriis dare facultatibus compelletur. * Const. A. ad Proclianum. * <a 315 D. xv k. Iul. Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.10.16.5: Imperator Constantius

Omnes omnino ad oblationem functionum publicarum oportet urgeri. lege enim nostra signatum est nec esse extraordinaria nec vocari, quae sollemniter a provincialibus devotissimis conferenda sunt. * Constantius A. ad uranium. * <a 339 D. iii non. Febr. Constantio A. ii et Constante cons.>

CJ.10.16.6: Imperatores Valentinianus, Valens

Pro locis ac proximitate possessionum annonam ad limitem transvehi praecipimus. * Valentin. et Valens AA. ad Dracontium vic. Africae. * <a 365 D. xv k. Iul. Mediolani Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.10.16.7: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

In fraudem annonariae rei ac devotionis publicae elicitedum damnabili subreptione rescriptum manifestum est vires non posse sortiri circa omnes igitur par atque aequalis illationis forma teneat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad principium pp. * <a 385 D. viii k. Oct. Aquileia Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.10.16.8: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Nemo possessorum ad instruendas mansiones vel conferendas species longius delegetur, sed omnis itineris ac necessitatis habita ratione delegentur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 385 D. x k. Ian. Constantinopoli Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.10.16.9: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Mediterraneae civitates antea maritimis et maritimae mediterraneis onerabantur expensis, ut plus haberet dispendii translatio quam devotionis illatio. hoc non solum in praesens, verum etiam in posterum prohibemus ea lege, ut se ultimo noverint supplicio puniendos, qui ista commiserint. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 386 D. iii non. Sept. Valentiae Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.10.16.10: Imperatores Arcadius, Honorius

Obsistere commodis publicis et statutis necessitatibus non possunt privilegia dignitatum. unde ut quisque praedii emolumenta consequitur, si non is evoluto anni spatio intra sex menses omnem cui esse constrictus dicitur reliquorum intulerit cumulum, ad ipsos qui sunt domini praedii exactionem volumus pertinere. * Arcad. et Honor. AA. minervio com. rer. privat. * <a 398 pp. Romae Honorio A. iiii et Eutyichiano cons.>

CJ.10.16.11: Imperatores Arcadius, Honorius

Iudices, quos circa profliganda aerarii nostri compendia neglegentes ac desides fuisse constiterit, omnia quae in administratione positi perceperunt emolumenta reddere compellantur. * Arcad. et Honor. AA. Hadriano pp. * <a 401 D. iii k. Mart. Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.10.16.12pr.: Imperator Theodosius

Id ab unaquaque provincia censuimus expetendum, quod ab isdem nuper esse promissum tua sublimitas indicavit. * Theodos. A. Isidoro pp. Illyrici. * <a 424 D. vi id. Oct. Constantinopoli Victore vc. cons.>

CJ.10.16.12.1: Imperator Theodosius

Ut nullus vero de cetero ad possessiones eorum (quod maxime formidant) inspector accedat, macedonum reliqui exemplum secuti mediae quantitatis, ut obtulisse noscuntur, tributa sucipiant(!). <a 424 D. vi id. Oct. Constantinopoli Victore vc. cons.>

CJ.10.16.12.2: Imperator Theodosius

Sed achivi, qui protestati sunt nihil a se ultra tertiam partem posse conferri, illud exsolvant, ad quod se indubitanter fore idoneos pollicentur. <a 424 D. vi id. Oct. Constantinopoli Victore vc. cons.>

CJ.10.16.12.3: Imperator Theodosius

Quae dispositio in perpetuum observabitur: sacrosancta thessalonicensis ecclesia civitatis excepta, ita tamen, ut aperta sciat propriae tantummodo capitationis modum beneficio mei numinis sublevandum, nec externorum gravamine tributorum rem publicam ecclesiastici nominis abusione laedendam. <a 424 D. vi id. Oct. Constantinopoli Victore vc. cons.>

^CJ.10.16.13: Imp. Anastasius A. Anthemio pp.

Si provincia vel civitas relevationem animalis functionis petierit vel inspectorem aut peraequatorem mitti, petitio ad principem referatur atque ex eius electione idoneus ad eam rem mittatur iureiurando prius praestito. qui si quid rettulerit ad praefectos, nulla forma ad eius relationem detur, nisi ipsi praefecti omnia quae ab eo didicerunt et quaesiverunt, principem edocuerint atque ita sacra forma modis omnibus observanda proferatur. singuli homines super eiusmodi rebus preces non offerant: neque relevatio vel deminutio perpetua sive temporalis neque inspectio neque peraequatio sine scripta principis iussione fiat.

^CJ.10.16.13.1:

Sed neque delegationes praefecti faciant pro temporibus quae suum magistratum antecesserunt, neque annonas ullis applicent aliove quo modo pecunias, quae aut ab initio praestitae non sunt aut praestitae quidem, sed vacant propter corporum defectum quibus competebant vel eo, quod causa cessavit ob quam olim praestabantur: verum haec omnia ex sola principis auctoritate secundum sacram formam in scriptis datam fiant. qui hoc non observaverint, et quod datum erit ex propriis restituant et omnia alia damna, quae fisco inde eveniant.

^CJ.10.16.13.2:

Ac ne prorogationes quidem vel dilationes in his quae fisco debentur quisquam praebet vel eas quae legibus definitae sunt, nisi divina iussione in scriptis intercedente. qui autem sua auctoritate id fecerit, de suo debita fisco exsolvat.

^CJ.10.16.13.3:

Sed nec pecunias civiles, quaecumque vel fisco inferuntur vel civitatibus attributae sunt, in alios usus transferat vel quibusdam personis attribuat sine sacra iussione.

^CJ.10.16.13.4:

Officium autem praefectorum, nisi omnia quae hac constitutione comprehensa sunt observaverit et praefectos instruxerit, item praesides provinciarum et subdita eis officia et ceterae personae publicae, nisi his iussionibus paruerint, ex propriis damnum fisco allatum praestent et tamquam legis contemptores L auri libris multentur.

^CJ.10.16.13.5:

Tripertite autem omnia fiscalia inferantur tam alia quam quae Armeniaca vocantur, scilicet kalendis Ianuariis et kalendis maiis et ad finem indictionis, in tres partes aequales fiscalibus divisas, ut nulla in medio innovatio collatoribus fiat.

^CJ.10.16.13.6:

Sed quoniam Armeniaca tributa duabus pensionibus solvi solebant, liceat collatoribus, si velint, veterem consuetudinem praeferre et duabus pensionibus aequalibus solvere et alterum dimidium mense Septembri futurae indictionis.

^CJ.10.16.13.7:

Quod si Armeniaca tributa tripertite solvere malunt, habeant ad dilationem sibi concessum mensem Septembrem futurae indictionis.

^CJ.10.16.13.8:

Praedestinatum autem ut solet initio uniuscuiusque indictionis inferatur, eum hoc ipsa eius denominatio indicet.

CJ.10.17.0. De indictionibus.

CJ.10.17.1pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Omnes omnino quocumque titulo possidentes, quod delegatio superindicti nomine videtur amplexa, velut canonem cogantur inferre: et ne qua sit dubietas, hac aperta definitione decernimus, ut id potius canonis vocabulo postuletur. * Honor. et Theodos. AA. Palladio pp. * <a 416 D. vii id. Ian. Ravennae Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.10.17.1.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Nulla igitur domus vel sacri patrimonii vel emphyteutici iuris vel hominum privatorum, etiamsi privilegium aliquod habere doceantur, ab hac necessitate seiuncta sit, quae iam non extraordinarium, ut hactenus, sed ipsis facientibus canonicum nomen accepit. <a 416 D. vii id. Ian. Ravennae Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.10.17.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Particulari delegationum notitia ante indictionis exordium singulis transmissa provinciis, collationis modum a possessoribus multo ante prospectum devotionis solitae, non subitis calumniis, tua sublimitas faciat imputari, ut et provincialibus subeundi dispendii necessitas auferatur et officiis ingerendi damna licentia denegetur. * Theodos. et Valentin. AA. dario pp. * <a 436 D. v k. Sept. apameae Isidoro et Senatore cons.>

CJ.10.18.0. De superindicto.

CJ.10.18.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nihil superindictorum nomine ad solas praefecturae litteras quisquam provincialis exsolvat, neque ullius omnino indictionis titulus etiam sollemnis immineat, nisi eum nostro confirmata iudicio et imperialibus nexa praeceptis sedis amplissimae deposcat indictio et cogat exactio. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad proconsules vics omn. rectorres. * <a 382 D. vii k. Iun. Mediolani Antonio et Syagrio cons.>

CJ.10.19.0. De exactionibus tributorum.

CJ.10.19.1: Imperator Constantinus

Ducenarii et centenarii sive sexagenarii non prius debent aliquem ex debitoribus convenire, quam a tabulario civitatis nominatim breves accipiant debitorum. quam quidem exactionem sine omni fieri concussione oportet. * Const. A. ad Aelianum procons. Africae. * <a 315 D. k. Nov. treviris Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.10.19.2pr.: Imperator Constantinus

Nemo carcerem plumbatarumque verbera aut pondera aliaque ab insolentia iudicium reperta supplicia in debitorum solutionibus vel a perversis vel ab iratis iudicibus expavescat. carcer poenalius, carcer hominum noxiorum est: officialium et cum denotatione eorum iudicum, quorum de officio coercitiores esse debebunt, qui contra hanc legem admiserint. * Const. A. ad pop. * <a 320 D. k. Febr. Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.10.19.2.1: Imperator Constantinus

Securi iuxta praesidem transeant solutores: vel certe, si quis tam alienus ab humano sensu est, ut hac indulgentia ad contumaciam abutatur, contineatur aperta et libera et in usum hominum instituta custodia militari. <a 320 D. k. Febr. Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.10.19.2.2: Imperator Constantinus

Si in obdurata nequitia permanebit, ad res eius omnemque substantiam eius exactor accedat solutionis obsequio cum substantiae proprietate suscepto. qua facultate praebita omnes fore credimus proniores ad solvenda ea, quae ad nostri usus exercitus pro communi salute poscuntur. <a 320 D. k. Febr. Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.10.19.3: Imperator Constantius

Quotiens quis et privati debitor invenitur et fisci, et abreptus ab uno officio teneatur, ad universi debiti solutionem qui eum abstulit coartetur ac totius summae exactionem in se suscipiat, qui eundem avellendum subtrahendumque crediderit. * Constantius A. nemesiano com. larg. * <a 345 D. iiii id. Mai. nizibi amantio et Albino cons.>

CJ.10.19.4: Imperator Constantius

Actores ceterique rei privatae nostrae ad solutionem specierum sollemnum debiti vigoris

auctoritate cogantur, ne provinciales rei privatae nostrae fatiget immunitas. * Constantius A. Eustathium pp. * <a 349 D. viii id. Mart. pp. Romae limenio et catullino cons.>

CJ.10.19.5: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Apparitores, quicumque in collatione auri praecepti fuerint officii sui adhibere servitium, titulorum debita et collationum summas relationis suae fide et adnotatione praescribant, sitque ex officialis instructione officium consciunt, quid exactum quidve perlatum esse videatur, ne longinqui itineris diversitate susceptor abductus et curiae suae desit et rei familiaris detrimenta sustineat. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 393 D. prid. id. April. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.10.19.6: Imperatores Arcadius, Honorius

In fiscalibus debitis, hoc est annonariis ceterisque titulis, qui ad arcam eminentissimae pertinent praefecturae, nec non in iis debitis, quae rationalis usurpat officium, rectores provinciarum constringantur et eos necessitas maneat exigendi, a quibus expectatur auctoritas. * Arcad. et Honor. AA. Theodoro pp. * <a 398 D. viii k. Iun. Mediolani Honorio A. iiii et Eutychno cons.>

CJ.10.19.7pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Missi opinatores cum delegatoriis iudicibus eorumque officiis insistant, ut intra anni metas id quod debetur accipiant: nihil his sit cum possessore commune, cui non militem, sed exactorem, si sit obnoxius, convenit imminere. * Arcad. et Honor. AA. Hadriano pp. * <a 401 D. iii id. Iul. Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.10.19.7.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Iudices itaque, qui provinciales passi fuerint opinatoribus delegari, eiusdem quantitatis duplex poena retinebit: et apparitores ex quodlibet officio sententiam deportationis excipient, si per semet exigendos voluerint delegare militibus: et curiales temporale manebit exilium, si eos quos sollemniter exigere consuerunt opinatoribus putaverint esse tradendos, cum iudicem oporteat inquirere debitores, tabularios fideliter providere nomina debitorum, apparitores sive curiales consuetudine servata regionum convictis debitoribus imminere: ut perceptis congruis emolumentis opinatores impleto anno ad proprios numeros valeant remeare. <a 401 D. iii id. Iul. Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.10.19.7.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Qui si ultra annum protracti fuerint, iudices et officia absque ulla mora de proprio cogantur exsolvere militibus quod debetur, ipsis adversus obnoxios repetitione servata. <a 401 D. iii id. Iul. Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.10.19.7.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Quod si ad nos aliqua de retentis opinatoribus querella pervenerit, in duplum ab his protinus exigetur, ut partem debitam miles, reliquum fiscus accipiat. <a 401 D. iii id. Iul. Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.10.19.7.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Iudicibus quoque eorumque officiis eatenus subvenimus, ut in contumaces debitores cuiuslibet dignitatis auctoritatem suam exserant ac, si impudenter solutio differatur, actores procuratores eorumque praedia persequantur, de eorum quoque nominibus ad nostram scientiam relaturi. <a 401 D. iii id. Iul. Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.10.19.8: Imperatores Leo, Anthemius

Si divina domus aut quilibet cuiuscumque dignitatis atque fortunae re vera fundos extra metrocomias non patrocini gratia, sed emptionis iure vel quolibet alio titulo legitimo possederit et non impositas rei publicae functiones agnoverit, quemadmodum prior dominus dependebat,

omnibus modis possessiones eorum publico vindicentur et curiae eiusdem civitatis sub qua vici siti sunt adsignentur, ut publicis commoditatibus circa tributarias functiones undique nostra provisione videatur esse consultum. * Leo et Anthem. AA. Nicostrato pp. * <a 468 D. k. Sept. Anthemio A. ii cons.>

^CJ.10.19.9: Imp. Anastasius A. Anthemio pp.

Ne multitudo eorum qui tributa exigunt tam collatores quam fiscum damno afficiat, unus tantum canonicarius in singulas provincias ex competenti scrinio mittatur, qui instare debeat solutioni titulorum qui scrinio suo debiti sunt.

^CJ.10.19.9.1:

Compulsor vero non ante mittatur, quam dies praestitutus et insuper mensis elapsus erit: quo tempore elapso compulsor mittatur, multato tam praeside quam officio et canonicario secundum cumulum summae non exactae et ad negligentiae modum, ut idem compulsor et tributa quae reliqua sunt et multam exigat.

^CJ.10.19.9.2:

Soli autem praesidi et officio et canonicario compulsor instet et solacium accipiat conveniens et provinciae quae debet et longinquitati. hoc solacium autem incumbat praesidi et officio et canonicario, cum ipsi causae fuerint, ut compulsor mitteretur.

^CJ.10.19.9.3:

Alter vero compulsor nequaquam mittatur neque alius quis post compulsorem. quod si praefecti putaverint opus esse, ut alter adhuc post compulsorem mittatur, in hoc quoque eadem valeant et solacium ei deputatum is qui causam dederit ut mitteretur solvat, scilicet praeses provinciae et officium eius et canonicarius et compulsor.

^CJ.10.19.9.4:

Solacium enim canonicario deputatum omnibus qui post eum mittuntur exactoribus sufficit, nec amplius quicquam vel a corporibus civitatum vel a collatoribus exigatur, etiamsi plures ad exactionem emissi fuerint, ut omnes qui missi sint nec tributa expediverint singulatim multentur.

^CJ.10.19.9.5:

Quaecumque autem delegationes fiunt, canonicario mittendae sunt, ut per eum et hae expediantur neve ex eo solacium ei deputatum crescat.

^CJ.10.19.9.6:

Endomatica quae vocantur nemo accipiat, sed nomen ipsum penitus aboleatur.

^CJ.10.19.9.7:

Quod si ex aliqua parte ea quae constituta sunt neglegentur, L librarum auri poena esto tam contra officium praefectorum quam contra praesides provinciarum et eorum officia et contra ceteras publicas personas.

^CJ.10.19.10: Idem A.

Sancimus . . . Constitutio loquitur de cohortalibus et officialibus qui in fuga sunt, quemadmodum ad eis publica tributa exigenda sint, et vetat collationes eis inferri, nisi cum vice publicarum personarum fungentur. nullam enim eis qui in fuga sunt aliove modo latitant a collatoribus solutionem fieri vult.

CJ.10.20.0. De superexactionibus.

CJ.10.20.1pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Quidquid ultra debitum elicatum fuerit a curialibus vel cohortalibus vel aliis exactoribus, in duplum eruatur, quod provincialibus restitui protinus oportebit. * Arcad. et Honor. AA. apollodoro procons. Africae. * <a 400 D. prid. id. Mart. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.10.20.1.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis autem exactorum in superexactionis crimen fuerit confutatus, capitali periculo cupiditas eius amovenda atque prohibenda est, si in isdem sceleribus perseveret. <a 400 D. prid. id. Mart. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.10.21.0. De capiendis et distrahendis pignoribus tributorum causa.

CJ.10.21.1: Imperator Constantinus

Res eorum, qui fiscalibus debitis per contumaciam satisfacere differunt, distrahantur: comparatoribus data firmitate perpetua possidendi. * Const. A. ad Afros. * <a 327 D. xv k. Iun. Serdicae Constantio et maximo cons.>

CJ.10.21.2: Imperator Constantinus

Satis sit debitorem annonarum ad solvendi necessitatem capione pignorum conveniri. * Const. A. restituto praes. sardiniae. * <a xxxx D. viii id. Dec. Thessalonicae Constantio vi et Constante iii AA. cons.>

CJ.10.22.0. De apochis publicis et descriptionibus curialium.

CJ.10.22.1pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Ad inferiorem curialium relevandas fortunas et impressionem potentium itidem curialium cohibendam placuit, ut descriptiones, si quae per singulos ordines cogentibus diversis negotiis agitantur, non sumant ante principium, quam apud acta provinciarum rectoribus intimentur et ex eorum fuerint receptae sententiis. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 410 D. vii k. Sept. Constantinopoli Varane cons.>

CJ.10.22.1.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Sed et aurum, quod ex huiusmodi contributione redigitur, ita debet susceptori aurario consignari, ut securitatibus nomen inferentis, dies consul mensis causa et summa comprehendatur, quo et descriptionis aequitas illustretur et descriptus documentis evidentibus fulciatur. <a 410 D. vii k. Sept. Constantinopoli Varane cons.>

CJ.10.22.1.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Hoc etiam observando, ut in quadrimenstruis quoque brevibus, qui ad excellentiae tuae officium sollemniter diriguntur, celebratae descriptionis disunctio societur, ut omnes vestrae potestatis scientiam formidantes nihil ad relevationem locupletum atque inopum perniciem audeant pertemptare. <a 410 D. vii k. Sept. Constantinopoli Varane cons.>

CJ.10.22.1.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Quod et tunc optimum est custodiri, cum lucrativae facultates ex bonis curialium curiae obvenerint, ut et inopes et locupletes fructu provisionis simillimae potiantur. <a 410 D. vii k. Sept. Constantinopoli Varane cons.>

CJ.10.22.1.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Quam dispositionem si quis iudicum numerariorum vel curialium mutilandam esse crediderit, interminationi quam vestra sedes statuerit subiacebit. <a 410 D. vii k. Sept. Constantinopoli Varane cons.>

CJ.10.22.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Semel securitatem de refusione munerum emissam ab alio iudice non liceat refricari. Et ideo spectabilitas tua saluberrimae ac iustissimae praeceptionis formam secuta prohibebit in posterum eos ad discussionem transacti muneris constringi, quos claruit accepta securitatis prosperitate laetari. * Theodos. et Valentin. AA. celeri procons. Africae. * <a 429 D. v k. Mai. Ravennae post consulatum felicis et Tauri vv. cc.>

CJ.10.22.3: Imperator Marcianus

Quicumque de provincialibus et collatoribus decurso posthac quantolibet annorum numero, cum

probatio aliqua ab eo tributariae solutionis exposcitur, trium cohaerentium sibi annorum apochas securitatesque protulerit, superiorum temporum apochas non cogatur ostendere, neque de praeterito ad illationem functionis tributariae coartetur, nisi forte aut curialis aut quicumque apparitor vel optio vel actuarius vel quilibet publici debiti exactor sive compulsor possessorum vel collatorum habuerit cautionem, aut id quod deposcit deberi sibi manifesta gestorum adsertione patefecerit. * Marcian. A. Constantino pp. * <a 456 D. xv k. Aug. Varane et Iohanne cons.>

CJ.10.22.5: Imperator Justinianus

Securitatibus, quae publicarum functionum gratia sive in solidum sive ex parte solutae esse conscribuntur, nullam exceptionem non numeratae pecuniae penitus opponi concedimus. * Iust. A. Menae pp. * <a 528 D. k. Iun. Constantinopoli dn. Iustiniano A. ii cons.>

CJ.10.23.0. De canone largitionum titulorum.

CJ.10.23.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Omnem summam auri vel argenti reliquarumque specierum, quae sacris largitionibus ex more penduntur, statim ut exactio fuerit celebrata, ad thesauros uniuscuiusque provinciae vel ad proximos referri sub obsignatione tabularii ceterorumque, quos sollicitos esse debere praecedentia iussa decreverant, et thesaurorum praepositis consignari praecipimus, ut exinde ad sacrum comitatum integer omnium titulorum numerus dirigatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Iuliano. * <a 383 D. xii k. Aug. Merobaudes ii et Saturnino cons.>

CJ.10.23.2pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Neque sacrarum privatarum vel largitionum palatina officia ex quacumque causa ex quocumque titulo fiscalis debiti, cum ad provinciam mittuntur, possessores per se audeant convenire, sive id ex praeterito reliquum trahatur seu praesentis temporis tributo solvi conveniat: sed rectores provinciarum frequenter adeundo commoneant eorumque officii incumbant. * Honor. et Theodos. AA. ad Anthemium pp. * <a 408 D. vii id. Dec. Constantinopoli Basso et Philippo cons.>

CJ.10.23.2.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Quod si rector provinciae imminentem sibi memoratorum declinare molestiam quaerens vel qualibet alia ratione isdem propria auctoritate publicae exactionis permiserit curam, tam ipse quam officium eius vicena auri pondo fisco dependent. <a 408 D. vii id. Dec. Constantinopoli Basso et Philippo cons.>

CJ.10.23.3pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Praecipit nostra serenitas neque veloci cursui neque alii praeter veterem consuetudinem gravamini subiacere chartularios, qui de cohortalibus officii uniuscuiusque provinciae largitionales titulos retractare constituuntur, cum et isdem amplissima praefectura disposuisse perhibeatur, ut his necessitatibus liberati fideliter largitionales titulos valeant retractare. * Leo et Anthem. AA. Heliodoro com. sacr. larg. * <a 468 D. viii k. Aug. Constantinopoli Anthemio A. ii cons.>

CJ.10.23.3.1: Imperatores Leo, Anthemius

Quod si aliquo tempore nostra iussio temerario ausu ex aliqua parte fuerit violata, tam rector provinciae quam apparitio eius triginta librarum auri condemnatione plectentur. <a 468 D. viii k. Aug. Constantinopoli Anthemio A. ii cons.>

CJ.10.23.3.2: Imperatores Leo, Anthemius

Insuper virum spectabilem orientis comitem eiusque officium licentiam habere conatus nefarios inhibendi tam moderatorum quam cohortalis officii, cum de hac re admoniti fuerint a palatinis et eandem poenam formidantibus, si non omnibus modis pietatis nostrae decreta congruum

mereantur effectum. <a 468 D. viii k. Aug. Constantinopoli Anthemio A. ii cons.>

CJ.10.23.3.3: Imperatores Leo, Anthemius

Illud etiam generali forma sancimus, ut in omnibus provinciis tam nominatio specialium susceptorum largitionalium titularum quam defensio tractatorum non tantum per viros clarissimos moderatores provinciarum, sed etiam per viros spectabiles proconsules et praefectum Augustalem ac laudabiles vicarios una cum eorum officiis, admonentibus semper nec non imminentibus palatinis procuretur providentibus, ut post nominationem etiam specialium susceptorum largitionalium titularum nulla minuendae exactionis ad sacrum pertinentis aerarium aut transferendi ad arcarios aut quoslibet alios extraneos titulos rectoribus provinciarum aut eorum officiis, sed etiam curialibus licentia permittatur: quadrimestris brevibus per idoneum tractatorem eorundem titularum super commendandis rationibus publicis periculo rectorum provinciarum ad sacratissimam urbem transmittendis. <a 468 D. viii k. Aug. Constantinopoli Anthemio A. ii cons.>

CJ.10.23.3.4: Imperatores Leo, Anthemius

Nam quacumque ex parte, quam iussit nostra tranquillitas, si minus fuerit procuratum, poena superius designata tam ipsi iudices quam eorum officia se noverint esse plectendos. <a 468 D. viii k. Aug. Constantinopoli Anthemio A. ii cons.>

CJ.10.23.4: Imperatores Leo, Anthemius

Praecipimus, ut, si forte delegatio, quae ab amplissima praefectura in diversas provincias ex more quotannis emittitur, minus contineat omnes largitionales titulos aut quo modo exactio eorum debet procedere, nihilo minus competentem a viris spectabilibus tam proconsulibus quam vicariis et viro spectabili comite orientis et praefecto Augustali nec non rectoribus provinciarum eorumque officiis et curialibus omnium largitionalium titularum exactionem procurari: vicenarum librarum auri condemnationem prae oculis habentibus, si quid minus exactum vel illatum sacro fuerit aerario, quam prisca et inveterata consuetudo sacris largitionibus inferri constituit. * Leo et Anthem. AA. Heliodoro com. sacr. larg. * <a 468 D. k. Iul. Constantinopoli Anthemio A. ii cons.>

CJ.10.24.0. Ne operae a collatoribus exigantur.

CJ.10.24.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Operarum praebitionem, quae illicite a provincialibus hactenus expetita est, sinceritas tua cessare praecipiat. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad viventium pp. * <a 369 D. x k. Mart. treveris Valentiniano np. et Victore cons.>

CJ.10.25.0. De immunitate nemini concedenda.

CJ.10.25.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

His nostrae serenitatis edictis civitatum tabulariis erit flamma supplicium, si cuiusquam fraude ambitu potestate iniusta cuiuspiam profiteretur immunitas, ac non secundum praecedentem definitionem omnes omnino abolita specialium immunitatum gratia necessitas tributariae functionis firmata censitorum peraequatorum provincialium iudicium peraequatione constrinxerit. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad pop. * <a 383 D. iii non. Mart. Mediolani Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.10.25.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Per bithyniam ceterasque provincias possessores et reparationi publici aggeris et ceteris eiusmodi muneribus pro iugorum numero vel capitum, quae possidere noscuntur, adstringi cogantur. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 412 D. vii k. Nov. Constantinopoli Honorio viiii et Theodosio v AA. cons.>

CJ.10.26.0. De conditis in publicis horreis.

CJ.10.26.1pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Omnia quae in horreis habentur expendi volumus, ita ut non prius ad frumentum tendatur expansio, quod sub praefectura tua urbis horreis infertur, quam vetera condita fuerint erogata. * Valentin. et Valens AA. ad volusianum pu. * <a 364 D. vi id. April. divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.10.26.1.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Et si forte vetustate species ita corrupta est, ut per semet erogari sine querella non possit, eidem ex nova portione misceatur, cuius adiectione corruptio velata damnum fisco non faciat. <a 364 D. vi id. April. divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.10.26.1.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Ad istud autem negotium arbitrato ac iudicio tuo nobilis prudens fidelis optime sibi conscius pro integritatis meritis adponatur custos ac mensor, qui vel frumenta modio metiatur vel iustis aestimationibus colligat, quanta habeantur in condito. <a 364 D. vi id. April. divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.10.26.2pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Cum ad quamlibet urbem mansionemve accesseris, protinus horrea inspicere te volumus, ut devotissimis militibus effloratae et incorruptae species praebeantur. * Valentin. et Valens AA. artemio praesidi. * <a 364 D. viii k. Sept. arelate divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.10.26.2.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Nam si per incuriam officii gravitatis tuae sartorum tectorum neglecta procuratione aliqua pluviis infecta perierint, iam ad damnum tuum referentur. <a 364 D. viii k. Sept. arelate divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.10.26.3pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Nulli posthac horreaticas species contingendi copia praebeatur. * Arcad. et Honor. AA. Anatolio pp. per Illyricum. * <a 397 D. vii id. Iul. Constantinopoli Caesario et Attico cons.>

CJ.10.26.3.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Sin vero quisquam temerator horreorum extiterit, qui sibi ex praedictis aliquid audeat usurpare, hanc poenam sciat nostro arbitrio definitam, ut deportationis poenae subiectus totius substantiae cogatur subire iacturam. <a 397 D. vii id. Iul. Constantinopoli Caesario et Attico cons.>

CJ.10.27.0. Ut nemini liceat in coemptione specierum se excusare et de munere sitoniae.

CJ.10.27.1pr.: Imperator Anastasius

Quotiens urgente necessitate comparationes frumenti vel hordei aliarumque specierum quibuslibet provinciis indicentur, nulli penitus possidentium sese sub cuiuscumque privilegii occasione excusandi tribui facultatem censemus, omnique, cuicumque possidentium quocumque modo quocumque tempore per sacros apices vel etiam pragmaticam sanctionem aut iudicalem forte dispositionem huiusmodi excusatio data est vel postea data fuerit, licentia minime umquam contra tenorem nostrae legis saluberrimae valitura. * Anastas. A. matroniano pp. * <a 491 D. iii k. Aug. Constantinopoli Olybrio vc. cons.>

CJ.10.27.1.1: Imperator Anastasius

Adeo namque huiusmodi onera cunctis, pro qua singulos portione contingit, volumus inrogari, ut ab isdem comparationibus nec sacratissimam nostrae pietatis nec serenissimae nostrae coniugis domum pateremur subtrahere. <a 491 D. iii k. Aug. Constantinopoli Olybrio vc. cons.>

^CJ.10.27.2:

Incolae civitatum vel ii qui in eis possessiones habent non cogantur in aliam civitatem vel metropolim species conferre.

^CJ.10.27.2.1:

Sed et si inevitabilis causa id fieri cogat, vendant iustis pretiis, quae in ea civitate obtinent, ex qua species praestantur, asportent autem species ii quibus his opus est.

^CJ.10.27.2.2:

Venditoribus autem pretia specierum imputentur in aurariam collationem, quam ipsi publico inferre debent. non enim iustum est nunc specierum collationem ab aliquo posci, post tempus vero ei pretia constitui abundante annonae copia.

^CJ.10.27.2.3:

Suo periculo clarissimus uniuscuiusque provinciae praeses curabit, ut pretia specierum aestimentur et temporibus quae de eis constituta sunt emittantur.

^CJ.10.27.2.4:

Nemo autem cogatur copiam suam totam vendere, sed solas superfluas species: impium enim est suis aliquem privari et aliis ea suppeditare: C auri librarum poenam subibit et de dignitate et cingulo suo periclitabitur, qui legem violarit aut violari permiserit.

^CJ.10.27.2.5:

Nemo umquam possessoribus praeter magnam necessitatem coemptionem imponat, et quando fiet, id nisi ex sacra iussione non procedat, ut aurum pro coemptione debitum ex aurea collatione a possessoribus inferenda retineatur, dum propriae collationis summa ad coemptionem sufficiat.

^CJ.10.27.2.6:

Quod si publica tributa non debent ii quibus coemptio imposita est vel partem debent, in nummis probis prius aurum accipiant et sic species ab eis exigantur, neve quis audeat vel improbos nummos dare vel ex parte tantummodo summam solvere aliove quo modo subditos damno afficere, sed etiam quadruplum interpondii et damni et eius quod tardius solverit praestabit.

^CJ.10.27.2.7:

Si quis vero coemptionem indicere ausus fuerit vel indictam praeter legem exegerit, L auri libris puniatur et militia dignitateque cadat graviore praeterea poenae obnoxius.

^CJ.10.27.2.8:

Cum autem ex sacra iussione coemptionis indictio facta erit, singuli possessores ad modum iugerum vel capitum coemptioni subiciantur, neve quis ea excipiantur.

^CJ.10.27.2.9:

Qui autem supra hunc modum aliquid coemptionis nomine a collatoribus exigit, et damnum L auri librarum subeat et cingulo militiaeque cadat et maiorem animadversionem expectet.

^CJ.10.27.2.10:

Sed haec Thracica dioecesi excepta sancita sunt. nam cum in Thracia non in solidum tributa inferantur, quia propter barbarorum incursus colonorum numerus deminutus est nec specierum collatio militibus ibi constitutis sufficit et prae omnibus ad alendos militum legiones sane perpetuo necesse est coemptionem facere, quoniam specierum collatio militibus ibi constitutis non sufficit: in illa igitur dioecesi maneat quae hucusque obtinuit consuetudo, cui et negotiatores subiecti sunt, ut tamen prius et collatoribus et negotiatoribus aurum pro coemptione in probis putis nummis solvatur et sic ab eis specierum collatio sine refragatione et sine damno exigatur: is autem qui haec violaverit isdem poenis subiaceat.

^CJ.10.27.2.11:

Melius enim est pro privata negotiatione etiam negotiatores necessaria alimonia militibus suppeditare.

^CJ.10.27.2.12:

Quandocumque autem per civitates quae neque annonarias facultates habent neque alia in re locupletes sunt coemptionem fieri necesse est, liceat praesidibus eam facere, sed in solo territorio

urbis quae annona caret et intra fines eius et secundum pretia quae pro tempore illic obtinebunt. hoc observent etiam patres civitatum et reliqui omnes qui coemptioni provident.

^CJ.10.27.2.13:

Cum vero publicam ideo fieri necesse est, quia in regia urbe annona deficit, in hac quoque nisi ex sacra iussione non procedat, ut prius aurum sine mora et damno secundum pretia quae in foro eorum locorum obtinent solvatur, vectura quoque e publico praestetur, ut collator vendat tantum species quae exiguntur et indigentibus annona subministretur.

^CJ.10.27.2.14:

Minime autem ex hac constitutione innoventur ea quae de coemptione in magna Alexandrinorum urbe facienda definita sunt, sed obtineat etiam sacra forma quae annonam militum evocatorum definivit.

^CJ.10.27.2.15:

Poenae autem L auri librarum subiaceant et cinguli dignitatisque periculum expectent tam summum officium illustrium praefectorum quam defensores in locis constituti et aliae publicae personae, quae legem violant aut violari permittunt aut non statim et secundum veritatem denuntiant eos qui eam violarint.

^CJ.10.27.3: Idem A.

Si quando in urbe aliqua opus erit sitona, arbitrato et electione episcopi uniuscuiusque civitatis et eorum qui inter possessores antecellunt eius creatio procedat, non ut libuerit eis qui creant, neque quas velint personas, sed ut tantum officiales eius loci qui militant aut militia abscesserunt per supra dictas personas ad sitoniam promoveantur, quoniam facilius hi qui in publicis negotiis ex longo tempore versati sunt onere sitoniae funguntur.

^CJ.10.27.3.1:

Ab omni autem damno liberi sint qui sitoniam exercent et dicta necessitate impleta ex aequo discutiantur: neque enim iustum est eos pro tantis laboribus etiam damno affici. frumentum secundum pretia quae in foro obtinent praestent nec ultra aliquid.

^CJ.10.27.3.2:

Qui legem violat aut violari permittit, XXX auri librarum poenam solvito.

^CJ.10.27.4:

Cura episcopi officiales eius loci sitonia fungantur.

CJ.10.28.0. De collatione donatorum vel relevatorum aut translatorum seu adaeratorum.

CJ.10.28.1pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Dispositionem amplissimae recordationis Antiochi, quae certam quantitatem ante se relevatis possessionibus nomine canonis indixit, non imminui decernimus: id enim, quoniam in canonem cecidit et anniversaria debet pensatione persolvi, nec in praeteritum nec in posterum patimur esse concessum. * Theodos. et Valentin. AA. Hermocrati pp. * <a 444 D. xii k. Dec.

Constantinopoli Theodosio A. xviii et Albino cons.>

CJ.10.28.1.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Indulgentiam vero memoratae descriptionis et in anteaetum et in posterum tempus non solum in relevatis, verum etiam in donatis adaeratis translatisque, seu quodlibet aliud nomen novae descriptionis excogitatum est, volumus observari nullamque super his umquam exactionis molestiam formidari, quibus non tantum reliqua praeteriti temporis relaxamus, sed nec in posterum quicquam innovationis aut oneris adiciendum esse censemus, nullique licere deinceps contra divalia statuta relevare suas possessiones. <a 444 D. xii k. Dec. Constantinopoli Theodosio A. xviii et Albino cons.>

CJ.10.28.1.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Noverit tamen amplissimae tuae sedis officium, quod si aliquando nobis suggestio huic nostrae sanctioni contraria porrigatur, vel si sacris mandatis (si qua forte citra suggestionem his piis dispositionibus adversa manaverint) obsequatur et aliquos tamquam debitores ex huiusmodi titulo crediderit exponendos, ducentarum librarum auri se condemnatione multandum. <a 444 D. xii k. Dec. Constantinopoli Theodosio A. xviii et Albino cons.>

CJ.10.29.0. De collatione aeris.

CJ.10.29.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Aeris pretia, quae a provincialibus postulantur, ita exigi volumus, ut pro viginti libris aeris solidus a possessore reddatur. * Arcad. et Honor. AA. Hilario. * <a 396 D. v k. Ian. Mediolani Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.10.30.0. De discussoribus.

CJ.10.30.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Quotiens in discrepatione constiterit inique discussionem fuisse confectam et fidem facti non poterit approbare discussor, ipse in eodem titulo et in eodem modo ad solvendum protinus urgeatur, in quo alterum perperam fecerit debitorem. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad arthemium vic. hispaniarum.* <a 369 D. prid. id. Mai. Valentiniano np. et Victore cons.>

CJ.10.30.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Ne casu amissa securitate publica quaedam praeda nascatur collatoribus, decernimus, ut, quando securitates a discussoribus seu apparitoribus expositae ratiociniis publicis continentur, rursus per iniuriam non petantur. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 400 D. v k. Dec. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.10.30.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Per singulas provincias vel civitates honoratis usque ad comitivam consistorianam nec non etiam militantibus et suis obsequiis non adhaerentibus, advocatis quin etiam fori provincialis mandari discussionis iugorum sollicitudinem decernimus. * Theodos. et Valentin. AA. Apollonio pp. * <a 442 D. v k. Ian. Eudoxio et Dioscoro cons.>

^CJ.10.30.4: Imp. Iustinianus A. Iuliano pp.

Nemo discussor fiat nisi iussu principali, qui specialiter discussoris appellatione utatur: neque iussu praefectorum vel dispositione alius cuiuslibet iudicii in provinciis discussor fiat vel operum publicorum vel pecuniarum ad sitoniam vel portus pertinentium vel earum quae in aquaeductus publicos civitatum vel in muros aedificandos vias sternendas pontes aggeresque extruendos expenduntur, ne in eas quidem quae ad balnea aliove quo modo ad publicam curam pertinent, nisi principalis iussus intercedat.

^CJ.10.30.4.1:

Nam ipse imperator, sive ex publico pecunias ad muros extruendos vel ad aliud quodlibet opus miserit sive ab alio pecunias civitatibus seu semel seu perpetua pensione relictas invenerit, quandocumque ei videbitur, discussorem mittet, quem et opus metiri et exactas rationes conficere et ad eius celsitudinem referre oportet, ut ab hac recte factis depensis sacra securitas eis qui impenderit praebetur neque ipsi vel heredes eorum vel successores alteram disquisitionem subeant.

^CJ.10.30.4.2:

Si vero ipse discussor qui mittitur eis qui pecunias recte dependerit securitatem facere iussus erit et rationibus examinatis earum securitatem recte depensis praestiterit, haec quoque valeat, ut neque sacra insuper iussione neque alia cautione ei qui impenderit vel heredibus eius vel successoribus opus sit, sed discussoris cautio sufficiat.

^CJ.10.30.4.3:

Etiam sumptus discussoribus constitutio pollicetur, ut sine damno discussionem conficiant.

^CJ.10.30.4.4:

Qui autem ex propriis facultatibus vel in opera civitatis vel in aliam publicam utilitatem impendit, neque ipse neque heres vel successor eius discussioni ulli subiectus sit neque publicarum rationum examini velut de lucris vel iis quae agogica vel parapompica vocantur vel de sumptibus in publicos mulos vel muliones factis vel prosecutionum nomine vel de reliquis quae generali denominatione sollemnia vocantur.

^CJ.10.30.4.5:

Nullus praesidum discussorem mittito, sed referto ad imperatorem, ut ab hoc discussor earum rerum mittatur, quem ne unum quidem obolum lucrari, sed et publicae rationi et collatoribus ius servare oportet.

^CJ.10.30.4.6:

Si igitur discussor pecunias publicas, quas apud aliquem invenit, publico ornamento intulerit, licet ei in libras singulas sex solidos pro ministerio retinere.

^CJ.10.30.4.7:

Quod si ab eis qui in provincia sunt sive sponte sive ab invitis vel unum obolum accipiat, ipse quidem quod acceperit reddat et quadruplum fisco inferre debet et poenam ab imperatore imponendam experiatur, quod fisco prodiderit et collatores iniuria affecerit: ab eo autem qui dederit, quasi hoc ipso confesso se fisco obnoxium esse, ea quae publicis rationibus inferri oportet et de quibus inquisitionem subiit iterum exigantur.

^CJ.10.30.4.8:

Atque de hac sollemnium disquisitione imperator, postquam certior factus est discussionem confectam esse, sacram securitatem praebet eis qui discussionem instituerunt, ut alteram discussionem non vereantur, mandans ipsi discussori, ut eis qui discussionem subierunt securitatem praestet, quo qui eam acceperunt alteram discussionem non expectent.

^CJ.10.30.4.9:

Non autem pro praestita securitate discussor omnino quicquam accipiat, sed si quid accipere ausus erit, possessoribus et civibus liceat eius executionem repellere et preces pro tempore imperatori offerre, ut in eam regionem mittatur qui poenam exigat ab eo qui aliquid poscere ausus sit.

^CJ.10.30.4.10:

Sed si quis praeses adversus hanc legem sine sacra iussione in scriptis ad eum missa discussorem ad quodcumque eorum quae dicta sunt emittat, adhuc ipse praeses XX auri librarum multam subibit et officium eius XV.

^CJ.10.30.4.11:

Non autem praetextu cloacarum purgandarum vel aedificiorum quae muris adposita sunt eorumque demolitionis vel eorum nomine, quae in publicis porticibus facta sunt et produlia vocantur, vel ruinarum vel eorum quae in intercolumniis civitatum extracta sunt, ut demoliantur, vel propter imagines vel omnino huiusmodi commenta vel publicas quaestiones ulla praecepta faciat.

^CJ.10.30.4.12:

Quae si faciet, liceat eis qui in civitatibus sunt executionem eorum repellere et minime eiusmodi exactionibus respondere, et praeterea tam rectores provinciarum, si ubi hoc factum fuerit silentio id praeterierint, quam omnis civilis et publica apparitio isdem poenis subiacebunt: licentia data ei qui voluerit preces imperatori porrigere et in eis quae facta sunt patefacere, ut ex imperatoria indignatione correctio intercedat: praeterea praesides, qui tale aliquid fieri iusserint, XX auri

libris multentur et maiorem indignationem imperatoris expectent, officia autem quae eis subsunt praeter poenam XV auri librarum etiam corporalem castigationem subeant.

^CJ.10.30.4.13:

Nam imperatori soli licet etiam propter has causas inspectionem viro integro mandare, qui fideliter et ad utilitatem civitatum talia perquirat nec tamen pro ea re quicquam accipiat.

^CJ.10.30.4.14:

Curent autem patres civitatum et possessores bonae opinionis, ne quis locus publicus sive civitatis vel prope muros vel in publicis porticibus vel plateis vel ubiubi situs a quoquam iniuria teneatur, neve locus publicus sine sacra forma elocetur. quae enim ab eis minus recte elocata sunt, revocantur et conductores damno afficiuntur.

^CJ.10.30.4.15:

Idem prospiciant, ne qui ex sacra forma in aquae possessione sunt, invicem se fraudentur et alius plus alius minus accipiat.

^CJ.10.30.4.16:

Curae autem sit magnifico comiti rerum privatarum principis et palatinis ei apparentibus haec perquirere et deferre et competentium poenarum executionem instituere vel si neglexerit, XX auri libris ipse, officium eius XV multetur.

CJ.10.32.0. De decurionibus et filiis eorum et qui decuriones habentur quibus modis a fortuna curiae liberentur.

CJ.10.32.1: Imperatores Valer., Gallien.

Si, cum te pater decurionem esse voluisset, illo in rebus humanis agente honor tibi iste delatus est, tenetur quidem etiam heredes eius rei publicae (nam in hac parte vice fideiussoris pater accipitur), sed non ante nisi tuis rebus excussis. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. caesoni. * <a 259 pp. v k. Dec. Aemiliano et Basso cons.>

CJ.10.32.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Observare magistratus oportebit, ut decurionibus sollempniter in curiam convocatis nominationem ad certa munera faciant eamque statim in notitiam eius qui fuerit nominatus per officialem publicum perferre curent, habituro appellandi, si voluerit, atque agendi facultatem apud praesidem causam suam iure consueto: quem si constiterit nominari minime debuisse, sumptus litis eidem a nominatore restitui oportebit. * Diocl. et Maxim. AA. exempl. sacr. litt.* <a xxx sine die et consule.>

CJ.10.32.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum decurionatus honorem sponte susceperis, albo eximi, licet annosum te esse dicis, non potes. * Diocl. et Maxim. AA. Iulio.* <a 285 pp. id. Nov. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.10.32.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum adoptivum filium ex adoptantis dignitate decurionis filium effici nulla dubitatio est, pro atrocibus iniuriis eum, quem ad vicem naturalis pignoris tibi adscribebas, a praeside provinciae illicitis corporis cruciatibus adfici non oportuit hocque congruenti poena coercebitur. * Diocl. et Maxim. AA. cassiano.* <a 285 pp. xii k. Dec. Diocletiano A. ii et Aristobulo cons.>

CJ.10.32.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Filios in potestate patris positos ad munera seu honores non posse devocari falso tibi persuasum est. sane si ad nominationem filii consensum non accommodaveris, ob administrationem ipsius minime conveniri poteris. * Diocl. et Maxim. AA. Alexandro.* <a 286 pp. vi id.... Maximo ii et Aquilino cons.>

CJ.10.32.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Expertes litterarum decurionis munera peragere non prohibent iura. * Diocl. et Maxim. AA. et

cc. Leontio.* <a 293 D. viii k. Mai. AA. cons.>

CJ.10.32.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Licet indivisa bona fratres habent, nihilo minus tamen singuli suo nomine civilibus tenentur muneribus. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. diogeniano.* <a 293 pp. iiii id. Mai. Paulino ipsis AA. cons.>

CJ.10.32.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Infamia, quae tibi abominanda est, non etiam amissionis oculorum casus quaesitum adimit honorem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. platoniano.* <a 294 D. xvi k. Febr. Nicomediae cc. cons.>

CJ.10.32.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

In albo decurionum perscriptis patrem non habenti filios anteferri constitit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio.* <a 294 >

CJ.10.32.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ultra septuagesimum annum aetatis patrem tuum esse praeses provinciae perspexerit, eum personalium munerum vacatione perfrui providebit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio.* <a 294 >

CJ.10.32.11: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Uxorem pro marito decurione conveniri non posse procul dubio est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. maximo.* <a 294 >

CJ.10.32.12: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec infames immunitatem habere, cum hoc privilegii, non notae sit, convenit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. zotico.* <a 293 D. v k. Dec. AA. cons.>

CJ.10.32.13: Imperatores Diocletianus, Maximianus

A muneribus decurionatus nec sententia praesidis in perpetuum nec anni quinquaginta nec podagrae validudo praestat excusationem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. proto.* <a xxxx >

CJ.10.32.14: Imperator Constantinus

Nemo iudex aliquem suo arbitrio de curia liberet. nam si quis fuerit eiusmodi infortunio depravatus, ut debeat sublevari, de eius nomine ad nostram scientiam referri oportet, ut certo temporis spatio civilium munerum ei vacatio porrigatur. * Const. A. ad Euagrim. * <a 313 pp. id. Mart. Constantino A. iii et Licinio iii cons.>

CJ.10.32.15: Imperator Constantinus

Universos decuriones volumus a tabellionum officiis temperare. * Const. A. Hilariano correctori Lucaniae et Brittiorum. * <a 316 D. iii k. Febr. Sabino et Rufino cons.>

CJ.10.32.16: Imperator Constantinus

Si quis decurio vel propriae rei causa vel rei publicae cogatur nostrum adire comitatum, is non ante discedat, quam insinuato iudici desiderio profiscendi licentiam consequatur. quod si pro sua audacia parvi aliquis hanc fecerit iussionem, indignationem competentem sortiatur. * Const. A. ad Hilarianum procons. Africae. * <a 324 pp. vii id. Iul. Carthagine Crispo iii et Constantino iii cons.>

CJ.10.32.17: Imperator Constantinus

Qui derelicta curia militaverit, revocetur ad curiam. * Const. A. ad Euagrim pp. * <a 326 D. xvi k. Iun. Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.10.32.18pr.: Imperator Constantinus

Si ad magistratum nominati aufugerint, requirantur et, si pertinaci animo latere potuerint, his ipsorum bona permittantur, qui praesenti tempore in locum eorum ad duumviratus munera vocabuntur, ita ut, si postea reperti fuerint, biennio integro onera duumviratus cogantur

agnoscere. * Const. A. * <a 329 D. iii k. Oct. Serdicae Constantino A. viii et Constantio iiiii cons.>

CJ.10.32.18.1: Imperator Constantinus

Omnes enim, qui obsequia publicorum munerum declinare temptaverint, simili condicione teneri oportet. <a 329 D. iii k. Oct. Serdicae Constantino A. viii et Constantio iiiii cons.>

CJ.10.32.19: Imperator Constantinus

Vacuatis rescriptis, per quae munerum civilium nonnullis est vacatio praestita, omnes civilibus necessitatibus adgregentur, ita ut nec consensu civium vel curiae praestita cuiquam immunitas valeat, sed omnes ad munerum societatem conveniantur. * Const. A. ad lucretium paternum. * <a 329 D. viii k. Nov. Heracleae Constantino A. viii et Constantio iiiii cons.>

CJ.10.32.20: Imperatores Constantius, Constans

Magistratus desertores ad eam gravitas tua faciat necessitatem condicionis urgeri, ut, quascumque pro his expensas civitas prorogavit, refundere protinus ac repraesentare cogantur. * Constantius et Constans AA. ordini civitatis Constantiae cirtensium. * <a 340 D. xiiii k. Febr. Naisso acindyno et proculo cons.>

CJ.10.32.21: Imperatores Constantius, Constans

Curiales omnium civitatum nullam pro re privata nostra debent inquietudinem sustinere nec huiusmodi oneribus velut extraordinariis occupari, quoniam satis est, si civitatum munera per eos congrue compleantur. * Constantius et Constans AA. nemesiano com. * <a 340 D. prid. id. Aug. bessae acindyno et proculo cons.>

CJ.10.32.22: Imperator Julianus

Eos indulerunt veteres principes ex materno genere curialibus Antiochensis adscribi, quos patris condicio nullius vindicaret iuri civitatis. * Iul. A. Iuliano com. orientis. * <a 362 D. v k. Sept. Antiochiae Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.10.32.23: Imperator Julianus

Providendum est eorum novitati decurionum, qui nuper nomen curiis addiderunt, ne praeteritis debitis susceptorum onerentur: sed conventis propter haec debita, qui ea praecedentibus delegationibus contraxerunt, nullam eos molestiam pro sarcina nominationis alienae sustinere patiaris. * Iul. A. Iuliano com. orientis. * <a 362 pp. Beryto k. Nov. Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.10.32.24: Imperator Julianus

Si quis decurio pater sit tredecim liberorum, honoratissimae munerum quieti donetur. * Iul. A. Leontio consulari Palaestinae. * <a olo d. K. Mart. Antiochiae Iuliano A. iiiii et Sallustio cons.>

CJ.10.32.25: Imperatores Valentinianus, Valens

Curiales ultra terminos propriae civitatis non iubeantur a moderatoribus provinciarum sui exhibere praesentiam, nisi publica necessitas exegerit. * Valentin. et Valens AA. ad byzacenos. * <a 364 D. prid. id. Sept. Aquileiae divo Ioviano et Varroniano cons. >

CJ.10.32.26pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Quidam ignaviae sectatores desertis civitatum muneribus captant solitudines ac secreta et specie religionis cum coetibus monazonton congregantur. * Valentin. et Valens AA. ad modestum pp. * <a 373 pp. Beryto k. Ian. Valentiniano et Valente AA. Cons.>

CJ.10.32.26.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Hos igitur atque huiusmodi deprehensos erui latebris consulta praeceptione mandamus atque ad munia patriarum subeunda revocari, aut pro tenore nostrae sanctionis familiarum rerum carcere illecebris, quas per eos censuimus vindicandas, qui publicarum essent subituri munera functionum. <a 373 pp. Beryto k. Ian. Valentiniano et Valente AA. Cons.>

CJ.10.32.27: Imperatores Valentinianus, Valens

Privilegio militiae paternae se non vindicet, quem avitus curiae nexus adstringit. quod si militari avo et patre decurione nascetur, paternae erit succedaneus functioni. * Valentin. et Valens AA. Mauris sitifensibus. * <a 368 vel 370 D. viiii k.Ami.Treviris Valentiniano et Valente AA.Conss.>

CJ.10.32.28: Imperatores Valentinianus, Valens

Nullus qualibet praerogativa fultus a debitis muneribus habeatur immunis. * Valentin. et Valens AA. ad volusianum pu. * <a 365 D. iiii k.Iul.Mediolani Valentiniano et Valente AA.Conss.>

CJ.10.32.29: Imperatores Valentinianus, Valens

Nati ex inquilinarum nostrae domus matrimonio et patre decurione non patrum suorum, verum matrum condicionem sequantur. * Valentin. et Valens AA. Germaniano pp. Galliarum. * <a 365 D. iii id.Oct. Valentiniano et Valente AA.Conss.>

CJ.10.32.30: Imperatores Valentinianus, Valens

Procuratores rei publicae actionibus publicis debere uti non venit in dubium. * Valentin. et Valens AA. ad modestum pp. * <a 370-371 >

CJ.10.32.31: Imperatores Valentinianus, Valens

Ex omnibus domibus producti, qui origine sunt curiali, ad subeundam publicorum munerum functionem protrahantur, quippe cum occultatoribus talium praeter iacturam existimationis etiam rerum discrimen incumbat, si ulterius progressi utilitatem publicam privatis studiis et patrociniis postponant. * Valentin. et Valens AA. et Grat. A. ad modestum pp. * <a 371 D. iii id. iul.Ancyrae Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.10.32.32: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Fabricenses ordinibus restituantur, qui originem curialem et propriae munera declinaverint civitatis: reliqui ne levi quidem inquietudine pulsantur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Neoterium pp. * <a 380 d xvi k.April.Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA.Conss.>

CJ.10.32.33pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Omnes iudices provinciarumque rectores a consuetudine temerariae usurpationis absterneant sciantque neminem omnino principalium aut decurionum sub qualibet culpa aut erroris offensa cruciatibus esse subdendum. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 381 D. xii k.Aug. Heracleae Eucherio et Syagrio conss.>

CJ.10.32.33.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quod si quis forte iudicium in hac pertinaciam illiciti furoris eruperit, quod audeat principalem ac decurionem et suae, si sic dici oportet, curiae senatorem tormentis subdere, viginti librarum auri illatione multatus et perpetua infamia inustus nec speciali quidem rescripto notam eluere mereatur: et officium quinquaginta librarum auri multam fisco nostro cogetur inferre, quoniam, ut pertinaciae iudicis sui resistat, liberam eidem contradicendi permittimus facultatem. <a 381 D. xii k.Aug. Heracleae Eucherio et Syagrio conss.>

CJ.10.32.34pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis procuracionem facultatum suarum curiali crediderit esse mandatam, totius dignitatis exceptione depulsa gravissima poena plectetur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Floro pp. * <a 382 D. x k.Nov. Constantinopoli Antonio et Syagrio conss.>

CJ.10.32.34.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ille vero, qui immemor libertatis et generis infamissimam suscipiens vilitatem existimationem suam servili obsecundatione damnaverit, tradatur exsilio. <a 382 D. x k.Nov. Constantinopoli Antonio et Syagrio conss.>

CJ.10.32.35pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

In filiis decurionum retinendis priorum praeceptorum decreta sublimitas tua custodiat. * Grat.

Valentin. et Theodos. AAA. postumiano pp. * <a 383 D. viii id. April. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.10.32.35.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Eos quoque, qui advocacionis obtentu curialia onera declinant, agere universa compellat, quae et si necessitas non exigit, tamen patria non remittit. <a 383 D. viii id. April. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.10.32.35.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ipsos quin etiam filios magistrorum, qui ex curiali stirpe descendunt, simili modo obnoxios esse decernat. <a 383 D. viii id. April. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.10.32.36: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Exemplo senatorii ordinis patris originem unusquisque sequatur, nec valeant specialiter delata rescripta, si quis se matris origine defendens a maiore curia ad minorem transferri fortasse promeruerit: neque ulla pro more provinciae referri sinatur exceptio. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad basilium com. sacr. larg. * <a 383 D. xvi k. Iul. Romae Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.10.32.37: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quotiescumque se ex rescriptis nostris aliquid impetrasse contendent ii, quos obnoxios curiae vel origo fecerit vel latum inter partes iudicium designaverit, nullam prorsus spem curias declinandi ex colore sacrae iussionis accipiant. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. postumiano pp. * <a 383 D. xiiii k. Aug. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.10.32.38pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ne quis officialium poenae specie atque aestimatione curiae dedatur, nisi si quis forte curiam diffugiens ob hoc coeperit militare, ne ingenitis fungatur officiis. * Grat. et Valentin. et Theodos. AAA. ad cynegium pp. * <a 384 D. viii id. Nov. Constantinopoli Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.10.32.38.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Omnes itaque omnino iudices tuae censurae subditos admonebis, ne quis eorum aestimet curiae loco supplici quemquam deputandum, cum utique unumque criminosum non dignitas debeat, sed poena comitari. <a 384 D. viii id. Nov. Constantinopoli Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.10.32.39: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Curiales, qui sese privilegio domus nostrae defendi posse crediderint, ad curiam retrahantur et propriis functionibus mancipientur et publica damna sarciant. * Grat. et Valentin. et Theodos. AAA. et Arcad. A. ad Eusignium pp. * <a 386 D. viii k. Ian. Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.10.32.40: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quilibet principalium vel decurionum vel decoctor pecuniae publicae vel fraudulentus in adscriptionibus illicitis vel immoderatus in exactione fuerit inventus, iuxta pristinam consuetudinem non solum a vobis, quibus propter loci dignitatem rerum summa commissa est, verum a iudicibus ordinariis plumbatarum ictibus subiciatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 387 D. die k. April. Constantinopoli Valentiniano A. iii et Eutropio cons.>

CJ.10.32.41: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Decurio fortunam quam nascendo meruit suffragiis atque ambitione non mutet: et si vacare per senectutem potuerit, propter ordinationem, quae per plurimum cito definiri solet, curiam non relinquat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. cyneaio pp. * <a 387 D. prid. non. Iul. Constantinopoli Valentiniano A. iii et Eutropio cons.>

CJ.10.32.42pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Militaribus viris nihil sit commune cum curiis: nihil sibi licitum sciant, quod suae non subiectum est potestati: nullum iniuria, nullum verbere, nullum gravi pulsatione tribunus, dux ille an comes

sit, curialem principalemve contingat. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Abundantio com. et mag. utr. mil.* <a 392 D. prid. k. Aug. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.10.32.42.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Si quis posthac temerario et inconsiderato ausu ullum ex principalibus viris usurpata attrectaverit iniuria, sciat se decem auri libris esse multandum. <a 392 D. prid. k. Aug. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.10.32.43: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Omnes, qui curiali obstricti sanguine diversis se officiorum privilegiis et actuum praeiudiciis adgregarunt, reddendos muniis esse non ambiges. sed nec rescripta aut adnotationes ad munerum fugam prodesse permittimus. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 393 D. prid. id. April. Constantinopoli Theodosio A. iii at Abundantio cons.>

CJ.10.32.44: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Nullus solius materni sanguinis vinculis illigetur, quia mulierum infirmitas numquam huiusmodi functionibus reddit obnoxios, a quibus ipsa habetur immunis. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 393 D. v id. Aug. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.10.32.45: Imperatores Arcadius, Honorius

Nominationum forma vacillare non debet, si omnes qui albo curiae detinentur adesse non possunt, ne paucorum absentia sive necessaria sive fortuita debilitet, quod a maiore parte ordinis salubriter fuerit constitutum, cum duae partes ordinis in urbe positae totius curiae instar exhibeant. * Arcad. et Honor. AA. ennodio procons. Africae. * <a 395 D. xvii k.Iun. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.10.32.46: Imperatores Arcadius, Honorius

Ad subeunda patriae munera dignissimi et meritis et facultatibus curiales eligantur, ne tales forte nominentur, qui functiones publicas implere non possint. * Arcad. et Honor. AA. Theodoro pp. * <a 395 D. iiii k.Oct. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.10.32.47pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Curiales, qui honorariam adepti sunt comitivam, formidare debent eos, quorum sunt moderationi commissi, nec se existimare ideo meruisse dignitatem, ut iudicum praecepta despiciant. * Arcad. et Honor. AA. Caesario pp. * <a 395 D. iiii k.Ian. Constantinopoli Olybrio et Probino cons.>

CJ.10.32.47.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Quod si in eadem culpa perseverent, quinque librarum auri multae obnoxius subiugetur, honore quoque quem prodidit spoliandus. <a 395 D. iiii k.Ian. Constantinopoli Olybrio et Probino cons.>

CJ.10.32.48: Imperatores Arcadius, Honorius

In successione curialium decernimus, ut, etiam si patres decesserint, teneatur agnatio. * Arcad. et Honor. AA. Florentino pu. * <a 397 D. xii k.Ian. Mediolani Caesario et Attico cons.>

CJ.10.32.49: Imperatores Arcadius, Honorius

Omnes, qui quolibet curiae iure debentur, cuiuscumque superstitionis sint, ad implenda munia teneantur. * Arcad. et Honor. AA. Theodoro pp. * <a 398 D. id.Febr.Mediolani Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.10.32.50: Imperatores Arcadius, Honorius

Omnes omnino curiales in originalibus ac debitis perpetuo curiis perseverent, et qui ex his ad provinciarum regimen atque administrationem qualibet fraude atque ambitione pervenerint, sciant se non solum in sua curia remansuros, sed etiam cunctis rursus ab exordio muneribus servituros. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 398 D. viii k.Nov. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.10.32.51pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Quamvis provisum fuerat congruae emendationis occursu, quemadmodum curiales militiae nomine et honore suspenso officiis redderentur, tamen quia hoc callido consilio reppererent, ut evitatis provinciae suae finibus, tamquam his eorum tantum interdictis fuisset accessus, peregrinos expeterent commeatus, ne diutius in perniciem curiarum latitandi spes et solacium eos impunitatis exacuat, horum cupiditatibus obviamus, ut ex eorum bonis, qui se vel prosecutioni vel muniis civitatum interdictae dudum ambitione militiae vel qualibet fraude subtrahere conati fuerint, curiis quas deseruerant consulatur. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. xvii k.Sept. Theodoro vc.Cons.>

CJ.10.32.51.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Itaque si vocati edictis intra anni metas (ii tamen, qui manifestis curiae nexibus illigantur) latere potius quam redire maluerint, sciant post emensum annum interpellatis provinciarum moderatoribus ex facultatibus suis curiis quas destituerunt consulendum. neque enim de immaturo praeiudicio temporis possunt brevitatem causari. <a 399 D. xvii k.Sept. Theodoro vc.Cons.>

CJ.10.32.52: Imperatores Arcadius, Honorius

Quis tam inveniri iniquus arbiter rerum potest, qui in urbibus magnifico statu praeditis ac votiva curialium numerositate locupletibus ad iterationem quempiam transacti oneris compellat, ut, cum alii necdum paene initiati curiae sacris fuerint, alios continuatio et repetitae saepe functiones adficient? * Arcad. et Honor. AA. Probino procons. Africae. * <a 397 D. xvi k.April.Mediolani Caesario et Attico cons.>

CJ.10.32.53: Imperatores Honorius, Theodosius

Duumvirum impune non liceat extollere potestatem fascinum extra metas territorii propriae civitatis. * Honor. et Theodos. AA. eucharis procons. Africae. * <a 412 D. vi id.Mart.Ravennae Honorio viii et Theodosio v AA.Cons.>

CJ.10.32.54: Imperatores Honorius, Theodosius

Generali lege sancimus, ut, si quis tuum decurionem curiae vindicare maluerit, si praesidis desit copia, eundem manus iniectioe concessa sciat ad examen cognitoris resultantem esse deducendum, ita ut moderator provinciae, si quaestio fortasse fiducis defensionis ulla generatur, nisi intra tres menses causam originis competenti disceptatione cognoverit atque convictum cum poena restituerit debitis muneribus vel liberum ab inquietudine pronuntiaverit, decem librarum auri multam cogatur exsolvere, eius etiam officium pari damni inrogatione teneatur. * Honor. et Theodos. AA. apolladio pp. * <a 416 D. v non.Mai. Ravennae Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.10.32.55: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quis decurio aut subiectus curiae ausus fuerit ullam adfectare militiam, nulla praescriptione temporis muniatur, sed ad condicionem propriam retrahatur, ne ipse vel eius liberi post talem ipsius statum procreati quod patriae debetur valeant declinare. * Theodos. et Valentin. AA. Isidoro pp. * <a 436 D. iii non.April.Constantinopoli Isidoro et Senatore cons. >

CJ.10.32.56pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Alexandrinis principalibus, etsi advocatione fungantur, nihilo minus peregrinationi incumbat, nec cura publica nisi in sua tantum civitate committatur. * Theodos. et Valentin. AA. Isidoro pp. * <a 436 D. prid.Non.Iun. Constantinopoli Isidoro et Senatore cons. >

CJ.10.32.56.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Et primus curiae, cum muneribus universis expletis ad summum pervenerit gradum, comitivae primi ordinis fruatur post biennium dignitate praestita, in curialibus tamen permaneat. <a 436 D.

prid.Non.Iun. Constantinopoli Isidoro et Senatore cons. >

CJ.10.32.57: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quinque summates ordinis alexandrini corporalibus iniuriis immunes esse censemus, ut voce libera commoditates patriae defendant, cum possint, si quid egerint criminoſe, pecuniariis coerceri dispendiis. aestimabuntur autem praesente curia viri spectabilis Augustalis iudicio. * Theodos. et Valentin. AA. Isidoro pp. * <a 436 D. prid.Non.Iun. Constantinopoli Isidoro et Senatore cons. >

CJ.10.32.58: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Eum, qui triginta annos in alexandrina civitate civilibus inhaeserit muneribus, corporalibus muniis, non pecuniariis excusari convenit: habita consideratione videlicet meritorum, ut hoc bene cogniti privilegium consequantur nec eo passim fruantur indigni. * Theodos. et Valentin. AA. Isidoro pp. * <a 436 D. prid.Non.Iun. Constantinopoli Isidoro et Senatore cons. >

CJ.10.32.59pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quos spontaneos hypomnematographi munificos suis exhortationibus ad publicas nominaverint functiones, iubemus non expectandum esse consensum pro tempore viri spectabilis Augustalis, qui fit plerumque venalis, sed utriusque partis sufficere voluntatem, ut incipiat functio, quam nullus incusat: tunc ad memoratum iudicem tam nominati quam etiam creatores consona relatione currente. * Theodos. et Valentin. AA. Isidoro pp. * <a 436 D. prid.Non.Aug. Constantinopoli Isidoro et Senatore cons. >

CJ.10.32.59.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quam si suscipere vel confirmare distulerit, sciat se viginti quinque auri librarum condemnatione plectendum. <a 436 D. prid.Non.Aug. Constantinopoli Isidoro et Senatore cons. >

CJ.10.32.60pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nullus, qui nexu generis curiae tenetur obnoxius, per substitutam quamcumque personam curiales impleat functiones, sed ipse per se debitum patriae munus exsolvat, etsi spectabili dignitate decoratus sit, nisi hoc ei speciali beneficio sit concessum. * Theodos. et Valentin. AA. Thomae pp. * <a 442 D. v k.Mart.Constantinopoli Eudoxio et Dioscoro cons.>

CJ.10.32.60.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ii vero, qui honorario titulo illustrem dignitatem consecuti sunt, per substitutos periculo suarum facultatum curiae muneribus satisfacere non vetentur. <a 442 D. v k.Mart.Constantinopoli Eudoxio et Dioscoro cons.>

CJ.10.32.61pr.: Imperator Leo

Neque dorotheum virum illustrem et totam eius substantiam neque irenaeum virum spectabilem tribunum et notarium, etsi ante paternas illustres dignitates natus est, ullam inquietudinem pro curiali genere et condicione sustinere decernimus: liberos quoque eorum, vel qui iam sunt vel futuri, eorumque posteros, quotienscumque continuata temporum et successionum perpetuitate nascentur, a curiali condicione et functione esse liberos: lege divae memoriae Iuliani, quae de materno curialium Antiochenae civitatis genere promulgata est, nihil in persona viri illustris dorothei vel viri spectabilis irenaei vel adversus facultates eorum vel adversus liberos eorundem, qui iam vel nati sunt vel postmodum quoquo tempore nascentur, vel adversus substantias eorum roboris habitura, * Leo A. Viviano pp. * <a 457-465 >

CJ.10.32.61.1: Imperator Leo

Circa alias sane universas personas de materno genere ad memoratae Antiochenae civitatis tantummodo curiam pertinentes eandem legem praecipimus obtinere propriam firmitatem. <a 457-465 >

CJ.10.32.62pr.: Imperator Leo

Si ille, qui ex filia decurionis Antiochenae splendidissimae civitatis et patre, qui nullius alterius civitatis muniis debeatur, procreatus est, sub examine provincialis iudicis vel sponte confessus vel certe convictus fuerit, quod ex filia sit curialis progenitus et albo decurionum adscriptus fuerit, nullam sibi superesse facultatem negandae vel evitandae condicionis existimet et curialem non adspernari fortunam avi materni sui pertemptet nec dubitet se muniis curialibus subiacere. * Leo A. Constantino pp. * <a 457-465 >

CJ.10.32.62.1: Imperator Leo

Quod si quem curia, de qua praesens sanctio loquitur, natum ex filia curialis minime secundum praestitutam ordinationem sibi sociandum curaverit, prolem eius pulsare nullo modo penitus poterit: nec enim patimur conventionem eiusmodi praetermisso filio, quem filia curialis ediderat, a nepote vel pronepote vel ulterius incipere. <a 457-465 >

CJ.10.32.63: Imperator Leo

Docticii viri clarissimi iuvenis fortuna super curiali condicione nullo modo inquietanda nec facultatibus eius, sed eo, qui huiusmodi conamen inierit, sacrilegii poenam luituro omnes, qui post peractam illustrem administrationem vel adhuc in ea posito patri suo gignantur, a curialium intentione defendantur una cum paternis sine dubio substantiis, quas cum persona patris a curiali nexu liberatas esse nemo dissimulet. * Leo A. ad senatum. * <a xxx >

CJ.10.32.64pr.: Imperator Zeno

Neminem ex his, qui obnoxii curiae constituti ab initio felicissimi nostrae pietatis imperii comitum privatarum nostrae vel Augustae partis, seu comitis largitionum vel comitis domesticorum, quaestoris vel magistri officiorum ad actum administrationis gerendum proveci sunt vel in posterum provehentur, ob hoc curialium munerum laqueos volumus evitare: sed obligatos cum liberis suis quaecumque progenitis et facultatibus suis post administrationem depositam curiae commoditatibus inservire, nisi forte aliis privilegiis super hoc legibus cognitis muniantur. nam alia universa legitima vel ex constitutionibus data privilegia integra volumus illibataque observari. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a xxx >

CJ.10.32.64.1: Imperator Zeno

Ne tamen indulti Honoris inane nomen retinere videantur, dignitatum titulis potiantur, per substitutos suarum periculo facultatum curialibus muneribus respondententes habeant integra illibataque privilegia dignitatis. <a xxx >

CJ.10.32.64.2: Imperator Zeno

Eos vero, qui vel praefatas dignitates ante initium nostri imperii consecuti sunt, cum facultatibus suis et post eam dignitatem progenitis filiis a curialibus nexibus vel onere decernimus liberari. <a xxx >

CJ.10.32.64.3: Imperator Zeno

Hos autem, qui quocumque tempore patricii vel consules aut consulares facti sunt aut in posterum fuerint, aut magistri militum vel praefecti praetorio orientis vel Illyrici vel urbis administrationem in actu positi quandoque gesserunt aut postea gesserint, omnimodo cum facultatibus suis et post eam dignitatem progenitis filiis a curiarum nexibus vel onere decernimus liberari. <a xxx >

CJ.10.32.66pr.: Imperator Anastasius

Divae memoriae Zenonis sacratissimam constitutionem, quae de curialibus post certas excelsas administrationes seu dignitates condicionis nexu liberandis lata est, in hac tantummodo parte duximus corrigendam, qua cavetur eos etiam, qui ante eandem constitutionem, ab initio tamen eiusdem divae recordationis Zenonis imperii, comitis privatarum nostrae vel piissimae Augustae partis, seu comitis largitionum vel comitis domesticorum, quaestoris aut magistri officiorum licet

ad actum administrationis gerendum proveci sunt, minime curialium munerum laqueos ob hoc evitare, sed obligatos cum liberis suis quandocumque progenitis et facu ltatibus suis post administrationem depositam curiae commoditatibus inservire, nisi forte aliis privilegiis super hoc legibus cognitis muniantur. * Anastas. A. Polycarpo pp. * <a 497-499 >

CJ.10.32.66.1: Imperator Anastasius

His etenim, qui memoratas administrationes vel unam ex his peregerunt, nec non liberis et rebus eorum beneficium, quod ante per illustrem administrationem peractam eis acquisitum est, intactum illibatumque iubemus servari, ut relaxatione condicionis et munerum curialium per anteriores principales dispositiones sibi concessa tam ipsi quam liberi eorum post huiusmodi administrationem adeptam procreati una cum propriis substantiis potiantur, etsi contigit eos post divae memoriae Zenonis constitutionem sive per se sive per substitutos suos curiae competentia munera subisse: eadem videlicet constitutione divae memoriae Zenonis ex die quo promulgata est suas vires obtinente, cum conveniat leges futuris regulas imponere, non praeteritis calumnias excitare. <a 497-499 >

CJ.10.32.67pr.: Imperator Justinianus

Curialibus consortiis consulentes censemus, ut nemo sibi blandiatur et non certis modis sese liberum esse existimet, sed pro nostra forma tantummodo sciat posse libertatem sibi curialis competere condicionis: omnibus anterioribus modis, quos non comprehendit praesens sanctio, ex praesenti die antiquandis. * Iust. A. Demostheni pp. * <a 529 >

CJ.10.32.67.1: Imperator Justinianus

Si quis igitur vel summum patriciatus honorem fuerit consecutus, sive infulis consultatus honorarii aut ordinarii fuerit ampliatus, ut vel consul vel consularis efficiatur, seu praefectorum praetorio infulas susceperit gubernandas, vel urbicariam (in ipso tamen actu) meruerit praefecturam, nec non magistri militum officium gerendum susceperit, is gaudeat se huiusmodi condicionis esse exsortem et liberum cum suis facultatibus suaque posteritate, quam postquam meruit dignitatem vel actum gessit ediderit, anterioribus filiis in condicione pristina remansuris. <a 529 >

CJ.10.32.67.2: Imperator Justinianus

Tam praefecturae quaestoris quam viri eloquentissimi fisci patroni tam praefecturae, quae orientalibus et Illyricianis praesidet sedibus, quam urbicariae nexibus curiae liberantur, cum ad fisci patronatum pervenerint, una cum substantiis et liberis suis, quos vel ante habuerint vel postquam ad eundem gradum proveci sunt. <a 529 >

CJ.10.32.67.3: Imperator Justinianus

Viri etiam clarissimi principes argentum in rebus curiae libertatem ex antiquis legibus consecuti sunt, et viri spectabiles proximi sacri scrinii memoriae et sacrarum epistularum nec non sacri scrinii libellorum sacrarumque cognitionum et dispositionum cum substantiis suis et liberis, quos post emensa stipendia susceperant. <a 529 >

CJ.10.32.67.4: Imperator Justinianus

Hoc etiam nos corroborantes intuitu laborum, quos multos longo prolixoque tempore pertulerunt, intactum illibatumque conservamus, ut ii omnes fortuna curiali liberentur cum sua substantia suaque subole secundum ea quae praediximus. <a 529 >

CJ.10.32.67.5: Imperator Justinianus

Ex aevo autem sequente progenitos antea nullius futuri fisci patroni liberos concedimus liberandos, ut ne, quod summis apicibus dignitatum non est concessum, hoc alii sibi audeant vindicare: sed progeniti filii ante, quam ad fisci patronatum pervenerint, in condicione pristina remaneant. <a 529 >

CJ.10.32.67.6: Imperator Justinianus

Aliis autem modis, quam his, quos singillatim enumeravimus, sive legibus antiquis comprehensi sunt (qualis erat is, quem ex tribus maribus concessum ante fuerat patri maximo senatui sociare) sive comprehensi anterioribus scitis non fuerant, liberationem competere cuidam curialis fortunae nullo patitur modo: sed sive pragmatica sanctio super hoc processit sive sententia eminentissimae praefecturae, sive alius quicumque modus excogitatus est, omnia ea penitus vacuari et pro infectis haberi, et curialia corpora suis reddi civitatibus et substantias eorum subiaccere nulla excusatione eis penitus competente. <a 529 >

CJ.10.33.0. Si libertus aut servus ad decurionatum adspiraverit.

CJ.10.33.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si libertus vel ius aureorum anulorum adeptus non est vel natalibus suis non restitutus, praeses provinciae non tantum curiae participare non permittet, sed iuxta legis severitatem congruenti poena ulciscetur. * Diocl. et Maxim. AA. Saturnino. * <a xxx >

CJ.10.33.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Praeses provinciae, si eum qui aedilitate fungitur servum tuum esse cognoverit, si quidem non ignarum condicionis suae ad aedilitatem adspirasse perspexerit, ob violatam servili macula curiae dignitatem congruenti poena adficiet: si vero, cum opinione publica mater eius pro libera haberetur, ex decurione procreatus ad capessendum honorem errore lapsus processit, dominio tuo eum subiugabit. * Diocl. et Maxim. AA. orcinae. * <a xxx >

CJ.10.34.0. De praediis curialium sine decreto non alienandis.

CJ.10.34.1pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si quis decurionum vel rustica praedia vel urbana venditor necessitate coactus addicit, interpellat iudicem competentem omnesque causas singillatim quibus strangulatur exponat et ita demum distrahendae possessionis facultatem accipiat, si alienationis necessitatem probaverit. infirma enim erit vindictio, si haec fuerit forma neglecta. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 386 D. viii k.Dec. Constantinopoli Honorio np.Et Euodio cons.>

CJ.10.34.1.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Ita enim fiet, ut nec immoderatus venditor nec emptor, cuiuscumque sit condicionis, inveniatur iniustus. denique nihil erit postmodum, quo venditor vel circumventum se insidiis vel oppressum potentia comparatoris queri debeat, quandoquidem sub fide actorum et de necessitate distrahentis et de voluntate patuerit comparantis. <a 386 D. viii k.Dec. Constantinopoli Honorio np.Et Euodio cons.>

CJ.10.34.1.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quod si quis contra vetitum occultis molitionibus per suppositas fraude personas cuiuslibet loci, quem tamen decurio distrahat, comparator extiterit, sciat se pretio quod dedit esse privandum et locum quem comparavit cum fructibus esse restituendum. <a 386 D. viii k.Dec. Constantinopoli Honorio np.Et Euodio cons.>

CJ.10.34.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nec venditio rei hereditariae curiae adquisitae aut debitoris hereditarii qui solverit liberatio aliter admittenda est, nisi apud acta totius vel maioris partis ordinis intercedente decreto ineundi contractus vel dissolvendae obligationis causa probetur. * Theodos. et Valentin. AA. Florentino pp. * <a 428 D. v id. iun. Constantinopoli felice et Tauro cons.>

CJ.10.34.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ita enim id quod ex ea redigitur ad praediorum iubemus comparisonem expendi, quorum reditus omnes, sicut dictum est, eiusdem curiae publicis muneribus, quae solacio egere constiterit, iustissime servabuntur: ex consensu omnium et maxime ditiorum, vel idonea fideiussione oblata

conductoribus eligendis. <a 428 D. v id. iun. Constantinopoli felice et Tauro cons.>

CJ.10.34.3pr.: Imperator Zeno

Curiales vendere quidem res immobiles vel mancipia rustica prohibemus sine interpositione decreti: donationes vero vel permutationes vel quoslibet alios etiam sine decreto permittimus celebrare contractus, quoniam et sacrae constitutiones, quae super hoc a retro principibus latae sunt, in plurimis suis partibus de pretio non redhibendo locutae sunt, ut ex hoc apertissime detur intellegi solum emptionis decurionibus sine decreto interdictum fuisse contractum. * Zeno A. Sebastiano pp. * <>

CJ.10.34.3.1: Imperator Zeno

Cum tamen venditione intercedente, ut dictum est, decretum agitur, nihil eos vel qui ab his comparant dispendium, cuiuscumque personae vel causae vel theatralis liberalitatis nomine, quod frequenter fieri dicitur, sustinere decernimus, ne ex tabella decretum recitari, sed curialium vel maioris partis curiae relatione currente sine ulla malignitate referentium vel damno contrahentium ad confrimandam emptionem competentis iudicis proferri sententiam. <>

CJ.10.35.0. Quando et quibus debetur quarta pars ex bonis decurionum et de modo distributionis eorum.

CJ.10.35.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si decurionum consortio sit alienus qui curiali successit, competentis eidem iuris (sive ex asse sive ex parte heres sit bonorumve possessor) partem quartam iure optimo a curia peti decernimus. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 428 D. v id. iun. Constantinopoli felice et Tauro cons.>

CJ.10.35.2pr.: Imperator Zeno

Meminimus nuper emissa lege divali portionem quartam de facultatibus curialium fati munus implentium, ex qualibet novissima voluntate vel ab intestato etiam ad quemcumque praeterquam si ad filios curiales deferantur, curiarum deputasse corporibus. sed multi tamquam corrumpendi totius patrimonii occasione captata uniuscuiusque rei sibi particulam vindicando adeo totas dilacerant facultates, ut, dum participibus relictarum opum nocere cupiant, sua quoque iura praecipitent. * Zeno A. Apollonio pp. * <a 443 D. viii id. Mart. Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv. Cc.>

CJ.10.35.2.1: Imperator Zeno

Quorum nimiam licentiam provida dispositione frenantes ipsis quidem curialibus occupandi sua auctoritate res mortui copiam denegamus: heres autem, ad quem ab intestato vel ex postrema voluntate directis vel fideicommissariis verbis decurrit hereditas, omne patrimonium quod relictum est in partes quattuor dividi procuret, ut, rebus totis in sortitum casumque deductis vel curiae quadrantis vel heredi vel fideicommissario per universitatem dodrantis electio ex sortis felicitate contingat. <a 443 D. viii id. Mart. Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv. Cc.>

CJ.10.35.2.1a: Imperator Zeno

Ita scilicet et praefati successores et curia promiscui rerum dominii liberabuntur incommodo. naturale quippe vitium est negligi, quod communiter possidetur, utque se nihil habere, qui non totum habeat, arbitretur, denique suam quoque partem corrumpi patiat, dum invidet alienae. <a 443 D. viii id. Mart. Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv. Cc.>

CJ.10.35.2.2: Imperator Zeno

Sed ubi quarta pars bonorum mortui curiae debet offerri, immobiles quidem res, quae nec latere facile possunt nec quicquam si divulgentur officiant, sub adspectu etiam curialium aestimari dividique concedimus: mobiles autem res vel se moventes vel instrumenta, vel si quid etiam in

huiusmodi iure consistat, in medium proferri divulgarique non patimur, sed iuratis successoribus, cum apud se diligenter aestimaverint, quae quantique sint pretii facultates, credi oportere decernimus. quid enim tam durum tamque inhumanum est, quam publicatione pompaque rerum familiarium et paupertatis detegi vilitatem et invidiae patere divitias? <a 443 D. viii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.35.2.3: Imperator Zeno

In exigendis vero debitis, si pretium, quod pro quarta parte actionum curiae competit, successores praestare noluerint, cautionibus iurata fide prolatis in medium unusquisque a debitoribus convenientem sibi exigit portionem: eque diverso aes alienum, si cui defunctus fuerat obligatus, tam idem successores quam curia pro sua sorte restituere compellentur. <a 443 D. viii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.35.2.4: Imperator Zeno

Quod si saepe dicti successores sacramentum sibi crediderint excusandum, tum vero ad similitudinem rerum immobilium diligentior curialibus omnium rerum indago praebebitur, scilicet ut universis mortui facultatibus in aperto propositis vel aestimatio rerum vel divisio sub praesentia curialium celebretur. <a 443 D. viii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.35.2.5: Imperator Zeno

In omnibus autem casibus, ubi quarta pars curiae competit, transactiones interpositas firmas illibatasque manere decernimus. <a 443 D. viii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.35.2.6: Imperator Zeno

Ad filiorum vero curialium vel nepotum ac pronepotum, scilicet decurionum, similitudinem, ad quos integras opes pervenire censuimus, filiam quin etiam neptem proneptemve principali eiusdem civitatis, unde pater avus vel proavus oritur, nuptam rerum vel ab intestato vel ex dispositione ultimae voluntatis quaesitarum integrum nullaque parte minutum dominium habere sancimus. <a 443 D. viii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.35.2.7: Imperator Zeno

Quod si post parentum obitum inveniantur inuptae vel viduae, in impuberibus quidem post transactam pubertatem, in aliis vero, quae pubertatem excesserint, vel etiam in viduis post mortem parentis triennium dumtaxat volumus expectari, ut interim quarta portio suspensa aut apud eam, si in matrimonio curialis eiusdem civitatis fuerit collocata, perpetuo iure permaneat vel, si intra id temporis alienum eadem curia sortiatur maritum penitusve nupta non fuerit, memorata pars totius substantiae curiae cum triennii tam urbanorum quam rusticorum praediorum dumtaxat fructibus addicatur: ita tamen, ut sacramenti tam de quantitate quam de aestimatione rerum mobilium deque actionibus inferendis excipiendisve, sicut in extraneis personis dictum est, ratio conservetur. <a 443 D. viii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.35.2.8: Imperator Zeno

Sed et si mater mortui vel avia tempore, quo filius neposve moritur, in coniugio eiusdem civitatis curialis inventa fuerit, ne ipsas quidem patimur quartae portionis subire iacturam. <a 443 D. viii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.35.2.9: Imperator Zeno

Extraneum quin etiam heredem propinquitatis quidem iure discretum, curiae tamen eiusdem civitatis obnoxium supra dictae portionis dispendio liberamus. <a 443 D. viii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.35.3pr.: Imperator Justinianus

Si quis curialibus muniis obnoxius, uno forte vel pluribus filiis vel filiabus derelictis, filio quidem vel filiis suae substantiae partem minimam dereliquerit, eam tamen, quae excludere eos de inofficiosi querella potest, aliis autem suam substantiam dereliquit, ut ex hac patrimonii distributione ad filium quidem vel filios curiales minima pars substantiae remaneat, totum autem curiale munus masculis immineat, sive filii sive nepotes sint vel pronepotes, curiali tamen conditioni obnoxii: sancimus huiusmodi iniquitatem resecari et non minus quarta portione in masculos posse testatorem transmitti, sive unus est filius sive plures, nulla deminutione ex permixtione sororum eis facienda, ut non solum corporibus, sed etiam substantiis laborantes possint curiales habere consortium. * iu st. A. Menae pp. * <a 528 d.K.Iun. Constantinopoli Iustiniano A. ii cons.>

CJ.10.35.3.1: Imperator Justinianus

Ad hoc sancimus, si quis curialis filiabus pluribus derelictis ab hac luce fuerit subtractus, quarum una curiali eiusdem nupserit civitatis, aliis filiabus, quae ad huiusmodi vota non migraverint, vel extraneis in reliquam partem heredibus derelictis, non videri curiae ex sententia legis Theodosianae ad Apollonium scriptae satisfieri: sed omnino quartam partem patrimonii curia consequatur, sive uni filiae, quae curialibus nuptiis copulata sit, deputanda sive ex aliis heredibus colligenda, filia procul dubio que curiali nupsit immuni ab huiusmodi quartae datione servanda, cum per maritum eius quantum ad ipsius personam curiae sit satisfactum: et hoc observari non solum si ultimo elogio condito testator curialis decesserit, sed etiam si intestato diem suum obierit. <a 528 d.K.Iun. Constantinopoli Iustiniano A. ii cons.>

CJ.10.35.3.2: Imperator Justinianus

Sed si quid minus fuerit vel minime derelictum, hoc modis omnibus filio curiali vel filiae, quae nupta est eiusdem civitatis decurioni, ex substantia patris curialis vel deputari vel adimpleri: nullo obstaculo curiae opponendo, si secundum praedictam legem filius nepos pronepos pater avus proavus curiali morienti fuerint derelicti, qui nexibus curialibus ex quacumque vel dignitate vel occasione fuerint absoluti: in hoc etenim Theodosianae legi apertissime volumus esse derogatum. <a 528 d.K.Iun. Constantinopoli Iustiniano A. ii cons.>

CJ.10.35.3.3: Imperator Justinianus

Et generaliter definimus ex omni causa neque masculos liberos neque filias copulatas matrimonio curialis minus quarta parentis substantiae habere, vel non extantibus filiis vel filiabus, sed aliis heredibus ipsam curiam secundum anteriores leges quartae curialis morientis habere solacium. <a 528 d.K.Iun. Constantinopoli Iustiniano A. ii cons.>

CJ.10.36.0. De imponenda lucrativis descriptione.

CJ.10.36.1pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Descriptionis onere siliquarum quattuor, quas ex lucrativis iugationibus tantum, non humanis vel animalium censibus neque mobilibus rebus iubemus indici, etsi curiales non sit, maiores ac posteros liberamus, ut, si pater avus vel proavus filio nepoti pronepotive vel filiae nepti proneptive (nec interest, nuptae sint curialibus nec ne) postrema voluntate vel inter vivos etiam donatione quicquam de suis opibus largiatur, memoratae descriptionis cesset indictio: eque diverso ut, si posteriores ad maiores praedicta sibi consanguinitate devinctos praefatis titulis suas conferant facultates, nullius accessione gravaminis huiusmodi liberalitas oneretur: ita enim necessariis sibi coniunctisque personis sub liberalitatis appellatione debitum naturale persolvitur. * Theodos. et Valentin. AA. Apollonio pp. * <a 442 D. vii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.36.1.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cuius auctoritatem iuris pariter valere sancimus, et si ab intestato succedant praefiniti sibi generis ordine sociati: ex his enim successionebus maxime debiti potius solutio quam muneris oblatio comprobatur, quae non largientibus etiam dominis ipsa propinquitatis serie deferuntur. <a 442 D. vii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.36.1.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ceteri vero, licet quadam inter se cognatione iungantur, numquam tamen curiale praedium sine praedicto onere lucrabuntur, nisi is forte, cui lucro res cesserit, eiusdem civitatis ordini sit obstrictus, qui, licet inter extraneos numeretur, vacuum tamen ea functione quod datum est consequatur: nam cum personae condicio non mutetur, nec rei quidem statum convenit immutari. <a 442 D. vii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.36.1.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

(1) lucravit vero res eas tantum volumus appellari atque praedictae descriptionis gravamen excipere, quae hereditatis legati fideicommissi iure mortis causa donatione vel cuiuslibet postremae voluntatis arbitrio ad quempiam delabuntur. <a 442 D. vii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.36.1.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Inter vivos etiam donatio simplici liberalitate confecta lucrativae merebitur et nomen et sarcinam. si vero vel socer futurus filii nepotis vel pronepotis sponsae adfinitatis coeundae causa donaverit, vel parens etiam filiam neptem vel proneptem curiali seu extraneo nubentem dotaverit, licet casus eventu res eius cui data est vertatur ad lucrum, nec inter lucrativas numerabitur nec descriptionis oneri subiacebit. nec enim iuris optimi est matrimonium, cum tot tantisque suis difficultatibus opprimatur, adventiciis etiam cumulare ponderibus. <a 442 D. vii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.36.1.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Res vero, quae memoratis causis lucrativae semel nomen exordiumque sortita est, licet ab eo qui susceperit ad alterum emptionis vel cuiuscumque contractus iure migraverit, cum praedicto descriptionis gravamine procul dubio transferetur, ut vel sciens sibi imputet, qui accepit oneratam, vel, si ignoraverit, quod interest consequatur: contraque si cuiuslibet contractus exordio lucrativae nomen evaserit, etsi postea lucri titulo in dominatum alicuius ceciderit, sarcinam memoratae descriptionis effugiet. <a 442 D. vii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.36.1.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nulla enim in huiusmodi causis confusionis intercedit occasio, si ad primordium tituli posterior quoque formetur eventus, nisi forte res decurionis, quae ad eum cuiuslibet mercimonii iure pervenerit, ad alterum fuerit postrema eius voluntate vel ab intestato vel inter vivos donatione translata: tunc enim, quia semel in personam cecidit principalis, veterum titulorum nequaquam ratione perspecta condicionem et onus merebitur lucrativae. <a 442 D. vii id.Mart.Constantinopoli post consulatum Dioscuri et Eudoxii vv.Cc.>

CJ.10.37.0. De praebendo salario.

CJ.10.37.1: Imperator Constantius

Nulli salarium tribuatur ex viribus rei publica nisi ei, qui iubentibus nobis specialiter fuerit consecutus. * Constantius A. ad Marcellinum com. orientis. * <a 349 D. v non. Oct.

Constantinopoli limenio et catullino cons.>

CJ.10.38.0. Si curialis relicta civitate rus habitare maluerit.

CJ.10.38.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Curiales omnes iubemus interminatione moneri, ne civitates fugiant aut deserant rus habitandi

causa, fundum, quem civitati praetulerint, scientes fisco esse sociandum eoque rure esse carituros, cuius causa impios se patriam vitando demonstraverint. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 396 D. xviii k. Ian. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.10.39.0. De municipibus et originariis.

CJ.10.39.1: Imperator Antoninus

Cum te byblium origine, incolam autem apud Berytios esse proponis, merito apud utrasque civitates muneribus fungi compelleris. * Ant. A. Silvano. * <a xxx >

CJ.10.39.2: Imperator Gordianus

Si, ut proponis, ea, quae ex causa fideicommissi te manumisit, ab ea libertatem iustam fuerit consecuta, quae originem ex provincia aquitania ducebat, tu quoque eius condicionis eiusque civitatis ius obtines, unde quae te manumisit fuit. eorum enim condicionem sequi ex causa fideicommissi manumissos pridem placuit, qui libertatem praestiterunt, non qui rogaverunt. *

Gord. A. frontoni. * <a xxx >

CJ.10.39.3: Imperator Philippus

Filios apud originem patris, non in materna civitate, etsi ibi nati sunt, si modo non domiciliis retineantur, ad honores seu munera posse compelli explorati iuris est. * Philippo. A. patroclo. *

<a xxx >

CJ.10.39.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Origine propria neminem posse voluntate sua eximi manifestum est. * Diocl. et Maxim. AA. Secundo. * <a xxx >

CJ.10.39.5: Imperator Constantinus

Si quis vel ex maiore vel ex minore civitate originem ducit, si eandem evitare studens ad alienam se civitatem incolatus occasione contulerit et super hoc vel preces dare temptaverit vel qualibet fraude niti, ut originem propriae civitatis eludat, duarum civitatum decurionatus onera sustineat, in una voluntatis, in una originis gratia. * Constant. A. ad Maximum vic. orientis. * <a 325 pp. viii k. Ian. Paulino et Iuliano cons.>

CJ.10.40.0. De incolis et ubi quis domicilium habere videtur et de his qui studiorum causa in alia civitate degunt.

CJ.10.40.1: Imperator Antoninus

Non tibi obest, si, cum incola esses, aliquod munus suscepisti, modo si ante, quam ad alios honores vocareris, domicilium transtulisti. * Ant. A. Paulino. * <a xxx >

CJ.10.40.2pr.: Imperator Alexander Severus

Nec ipsi, qui studiorum causa aliquo loci morantur, domicilium ibi habere creduntur, nisi decem annis transactis eo loci sedes sibi constituerunt, secundum epistulam divi Hadriani, nec pater, qui propter filium studentem frequentius ad eum comitat. * Alex. A. Crispo. * <a xxx >

CJ.10.40.2.1: Imperator Alexander Severus

Sed si aliis rationibus domicilium in splendidissima civitate laodiceorum habere probatus fueris, mendacium, quo minus muneribus fungaris, non proderit. <a xxx >

CJ.10.40.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Est verum eos, qui in territorio alicuius civitatis commorantur, velut incolas ad subeunda munera vel capiendos honores non adstringi. * Diocl. et Maxim. AA. Alexandro. * <a xxx >

CJ.10.40.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum neque originales neque incolas vos esse memoratis, ob solam domus sive possessionis, licet ex substantia decurionis acquisita sit, causam publici iuris auctoritas muneribus subiugari vos non sinet. * Diocl. et Maxim. AA. Alexandro. * <a xxx >

CJ.10.40.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si in patria uxoris tuae vel in qualibet alia domicilium defixisti, incolatus iure ultro te eiusdem civitatis muneribus obligasti. * Diocl. et Maxim. AA. Maximo. * <a xxx >

CJ.10.40.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Privilegio speciali civitatis non interveniente tantum originis ratione ac domicilii voluntate ad munera civilia quemque vocari certissimum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marcello. * <a xxx >

CJ.10.40.7pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cives quidem origo manumissio adlectio adoptio, incolas vero, sicut et divus Hadrianus edicto suo manifestissime declaravit, domicilium facit. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Aurelio. * <a xxx >

CJ.10.40.7.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Et in eodem loco singulos habere domicilium non ambigitur, ubi quis larem rerumque ac fortunarum suarum summam constituit, unde rursus non sit discessurus, si nihil avocet, unde cum profectus est, peregrinari videtur, quo si rediit, peregrinari iam destitit. <a xxx >

CJ.10.40.8: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Senatores in sacratissima urbe domicilium dignitatis habere videntur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. . . . praef. Augustali.* <a 390 D. k. Mart. Valentiniano A. et Neoterio cons.>

CJ.10.40.9pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Mulieres honore maritorum erigimus et genere nobilitamus et forum ex eorum persona statuimus et domicilia mutamus. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. martiniano com. orientis. * <a 392 D. iiii id. Nov. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.10.40.9.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Sin autem minoris ordinis virum postea sortitae fuerint, priore dignitate privatae posterioris mariti sequantur condicionem. <a 392 D. iiii id. Nov. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.10.41.0. De Honoribus et muneribus non continuandis inter patrem et filium et de intervallis.

CJ.10.41.1pr.: Imperatores Severus, Antoninus

Sicut honores et munera, cum pater et filius decuriones sunt, in eadem domo continuari non oportet, ita vacationum concessa tempora non aliis prodesse possunt, quam qui ad eosdem vel alios honores eademque vel alia munera denuo vocantur. * Sev. et Ant. AA. Septimio Zenoni. * <a xxx >

CJ.10.41.1.1: Imperatores Severus, Antoninus

Pro infante vero filio, quem decurionem esse voluisti, quamquam fidem tuam in posterum adstrinxeris, tamen onera sustinere non cogeris, cum ad ea quae mandari possunt voluntatem dedisse videaris. <a xxx >

CJ.10.41.2: Imperator Gordianus

Ab Honoribus ad eosdem honores quonquennii datur vacatio, triennii vero ad alios. legatione autem perfunctis biennii vacatio concessa est. * Gord. A. Cyrillo. * <a xxx >

CJ.10.41.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Intervalla temporum, quae in unius persona locum habent, fratribus, licet communia possideant bona, minime prodesse frequenter constitutum est. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Niciae. * <a xxx >

CJ.10.41.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane his missis, qui necdum functi muneribus ad haec idonei constituti vocari debent, vos, si ad obsequium civilium munerum reppererit paruisse, ne iterum interpellemini, praeses provinciae providebit. <a xxx >

CJ.10.42.0. De muneribus patrimoniorum.

CJ.10.42.1: Imperator Antoninus

Civilia munera per ordinem pro modo fortunarum sustinenda sunt. * Ant. A. philogyrio. * <a xxx >

CJ.10.42.2: Imperator Antoninus

Munera, quae patrimonii publicae utilitatis gratia indicuntur, ab omnibus subeunda sunt. * Ant. A. materno. * <a xxx >

CJ.10.42.3: Imperator Alexander Severus

Qui immunitatem munerum publicorum consecuti sunt, onera patrimoniorum sustinere debent. in quibus causis et hospites recipiendi sunt. * Alex. A. atilio. * <a xxx >

CJ.10.42.4: Imperatores Valer., Gallien.

Non videtur abhorrere ratione sententia, qua praeses provinciae equos curules alere non personarum, sed patrimonii esse decrevit. et tamen si iniqua esset, omisso a te appellationis auxilio necessario permanet. * Valer. et Gallien. AA. neroni. * <a xxx >

CJ.10.42.5: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Neque tempore aetatis neque numero liberorum a muneribus quae patrimoniorum sunt excusationem quis habere potest. * Carus Carinus et Numer. AAA. antepisto. * <a xxx >

CJ.10.42.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Professio et desiderium tuum inter se discrepant. nam cum philosophum te esse proponas, vinceris avaritiae caecitate et onera quae patrimonio tuo iniunguntur solus recusare conaris. quod frustra te facere ceterorum exemplo poteris edoceri. * Diocl. et Maxim. AA. polymnestro. * <>

CJ.10.42.7: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Etiam minores aetate patrimoniorum muneribus subiugari solent. unde intellegis te frustra plenam immunitatem desiderare, cum munera quae impensas exigunt subire te necesse sit. * Diocl. et Maxim. AA. Alexandro. * <>

CJ.10.42.8: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec protostasiae vel sacerdotii vel decaprotiae munera corporalia sunt, sed tantum patrimonii esse non ambigitur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Longino. * <a xxx >

CJ.10.42.9: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Patrimoniorum munera mulieres etiam sustinere debent. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marciae. * <>

CJ.10.42.10: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Quantum ad extraordinarias indictiones pertinet, praesidibus significamus, ut omnes possessores ceterosque sciant conveniri debere, quandoquidem ea patrimonii munera esse constet meritoque ab omnibus agnosci debeant, quo facilius obsequiis publicis pareatur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. exempl. sacr. litt. ad praefectos. * <x>

CJ.10.43.0. Quemadmodum civilia munera indicuntur.

CJ.10.43.1: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Cum te curatorem ad cogendas angarias creatum appellationem interposuisse proponas, praeses provinciae, si alterius curiae te esse animadverterit, ad alieni corporis munera vocari non sinet, quia eius partis oneribus respondere debes, cui te attributum esse commemoras. * Carus Carinus et Numer. AAA. Feliciano. * <a xxx >

CJ.10.43.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Maioribus Honoribus functos ad minores devocari non oportere rationis est. * Diocl. et Maxim. AA. Dionysio. * <>

CJ.10.43.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum te omnibus muneribus functum esse adseveras, ad eadem munera, si aliorum civium copia est, qui obsequiis civilibus fungi possunt, praeses provinciae devocari te non permittet. * Diocl. et Maxim. AA. Eutychiano. * <>

CJ.10.43.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ultra modum sumptuum te muneribus civilibus gravari levatis aliis praeses provinciae non patietur, sed aequalitatem tam iuris quam censurae memor circa ordinem custodiet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.Regino. * <>

CJ.10.44.0. De his qui sponte munera susceperunt.

CJ.10.44.1: Imperator Alexander Severus

Veterani, qui, cum possent se tueri immunitate his concessa, decuriones se fieri in patria sua maluerunt, redire ad excusationem quam reliquerunt non possunt, nisi certa lege et pacto servandae immunitatis vel partem eius oneris agnoverunt. * Alex. A. Feliciano. * <>

CJ.10.44.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Qui publici muneris vacationem habet, si aliquem honorem excepto decurionatu sponte susceperit, ob id, quod patriae suae utilitatibus cesserit vel gloriae cupiditate Paulisper ius publicum relaxaverit, competens privilegium non amittit. * Diocl. et Maxim. AA. Valerio. * <>

CJ.10.44.3pr.: Imperator Leo

Qui condicioni non obnoxius curiali quemlibet honorem vel munus voluntate propria in quacumque gesserit civitate, nullum praeiudicium circa fortunam suam statumque sustineat: sed tam ipse quam liberi eius et qui ex his in posterum procreandi sunt ab omni huiusmodi nexu cum suis facultatibus liberi alienique permaneant, ita tamen ut, si aliqua functio volentibus eis fuerit iniuncta, ex qua necesse sit aliquid eos accipere, quod ex data sibi pecunia in reliquis apud eos mansisse constiterit, solventes sine ulla molestia vel condicionis suae formidine discedant. * Leo A. Pusaeo pp. * <a 465 D. v id.Nov. Constantinopoli Basilisco et Herminerico cons.>

CJ.10.44.3.1: Imperator Leo

Si quis vero ex his omnia decurionum munera vel functiones vel honores nulla imminente necessitate, sed sua sponte peregerit, eum pro sua liberalitate patrem civitatis, in qua voluntarius municeps apparebit, si hoc ei libuerit, fieri constituique hac lege decernimus. <a 465 D. v id.Nov. Constantinopoli Basilisco et Herminerico cons.>

CJ.10.44.4pr.: Imperator Justinianus

Eos, qui liberi fortuna curiali constituti postea se curiae cuiuscumque civitatis obtulerunt, confidere volumus, quod posteritas eorum non solum iam procreata, sed etiam post talem deditionem procreanda huiusmodi fortuna libera manebit, sive specialiter sub hac lege curiae se obtulerint, ut ab his descendentes tali fortuna liberi maneant, sive nullam huiusmodi fecerint mentionem, nullo audente dicere, quod nati vel concepti post talem deditionem sequi paternam condicionem debeant: hoc enim speciali beneficio alacriores omnes ad conferendam civitatibus huiusmodi opitulationem constituere properavimus: ita tamen, ut nec occasione quartae portionis bonorum huiusmodi decurionis quicumque successores eius aliquam inquietudinem patiantur, utpote libera eius substantia omni curiali gravamine conservanda. * Iust. A. Menae pp. * <>

CJ.10.44.4.1: Imperator Justinianus

Et si quid defunctus vel ex administratione curialium munerum vel ex quarta portione ad eandem curiam semel vel saepius devoluta vel ex alia quacumque causa eidem curiae debuisset probetur, hoc idem successores curialibus reddere minime dubitent. <>

CJ.10.44.4.2: Imperator Justinianus

Illis scilicet, quae super naturalibus filiis, quos naturalis pater sub hac lege curiae dedit vel postea dederit, ut legitimos tam ex testamento quam ab intestato successores habeat, non solum

veteribus legibus, sed etiam nostris sanctionibus disposita sunt, praesenti lege excipiendis, ut non ipsi tantum filii naturales, sed etiam ex his procreandi mares paternam sequantur fortunam, vel maribus liberis minime subsistentibus pars quarta substantiae mortui curiae deputetur. <>

CJ.10.45.0. De his qui a principe vacationem acceperunt.

CJ.10.45.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Nullus vacationem temporariam curialis accipiat, nisi id forte veris ac probatis causis adnotatio nostra concesserit. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 393 D. prid.Non.Iun. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.10.46.0. De vacatione muneris.

CJ.10.46.1: Imperator Gordianus

Muneris publici vacationem ea continere, quae lege, non senatus consulto, non constitutionibus principum iniunguntur, merito responsum est. ad quam formam iuris pertinens si coeperis ad munera extraordinaria a magistratibus devocari, appellatione interposita poteris apud praesidem iuris rationibus protegi. * Gord. A. ianuario. * <a xxx >

CJ.10.47.0. De decretis decurionum super immunitate quibusdam concedenda.

CJ.10.47.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Exceptis qui liberalium studiorum antistites sunt et qui medendi cura funguntur, decreto decurionum immunitas nemini tribui potest. * Diocl. et Maxim. AA. Ursino. * <a xxx >

CJ.10.47.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ordinis ambitiosa decreta sacris constitutionibus reprobantur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Cassio. * <a xxx >

CJ.10.48.0. De excusationibus munerum.

CJ.10.48.1: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Etiam ii, qui nostra procurasse monstrantur, muneribus civilibus quae dignitati eorum congruunt fungi debent. * Carus Carinus et Numer. AAA. demetrio. * <a xxx >

CJ.10.48.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Certis dignitatibus data a nobis indulgentia est munerum civilium et personalium, id est his, qui aut ex protectoribus sunt aut ex praepositis. ii ergo ad munera personalia aut civilia non vocabuntur. * Diocl. et Maxim. AA. pars id. Febr. . ind. firmino et apollinario et cet. principal. Antiochensium adstantibus sabinus dixit:... Diocl.:* <a xxx >

CJ.10.48.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Tutelae sollicitudo a muneribus civilibus non excusat, utpote nec tres simul iniunctae diversarum domuum eiusmodi beneficium praestent. * Diocl. et Maxim. AA. marino. * <a xxx >

CJ.10.48.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Hydraulae munerum civilium immunitatem sibi iure concessam probare minime possunt. * Diocl. et Maxim. AA. attalo. * <a xxx >

CJ.10.48.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Procuratores absentium rei publicae causa munerum civilium vacationem non habent. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marcellino. * <a xxx >

CJ.10.48.6: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Veneratoribus immunitas ab hac professionem solam nullo iure concessa probari potest. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. gaio. * <a xxx >

CJ.10.48.7: Imperator Constantius

Negotiantes vestiarios linteones purpurarios et parthicarios, qui devotioni nostrae deserviunt, visum est secundum veterem consuetudinem ab omni munere immunes esse. * Constantius A. ad catulinum vic. * <a xxx >

CJ.10.48.8pr.: Imperator Constantius

Placet nullum omnino iudicem de cetero provincialibus inferendum aliquid indicere, ut ea tantum sedulo cunctorum studio pensitentur, quae canonis instituti forma complectitur vel nostra clementia decernit inferenda vel delegatione sollemniter sanciente vel epistulis praecedentibus. * Constantius A. ad Taurum pp. * <a 357 D. k. April. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.10.48.8.1: Imperator Constantius

Sed si quid urguere forsitan coeperit, referri ad celsitudinem tuam statuimus et auctore te fieri et eo persoluto referri ad scientiam nostram, ut nobis iubentibus roboretur. <a 357 D. k. April. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.10.48.8.2: Imperator Constantius

Si quis autem usurpatoria temeritate amplius aliquid fuerit conatus exigere, obnoxius quadrupli repetitione teneatur. <a 357 D. k. April. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.10.48.8.3: Imperator Constantius

Quae severitas iussionis ad ordinariorum iudicum officiorumque terrorem debet excurrere, ut, si eorum vel gratiosa coniventia vel ignobili dissimulatione temeritas admiserit curialis, eos quoque damni simplicis poena castiget. <a 357 D. k. April. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.10.48.9: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Illud convenit praecaveri, ne quis hanc, quae personalis est functio, pretio putet esse taxandam. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad claudium procons. Africae = * <a 368 vel 370 D. k. Dec. triveris Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.10.48.10: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Privatae rei nostrae privilegiis permanentibus nihil extra ordinem praedia iure perpetuo consignata sustineant, neque adiectis saepius ac praeter primum delegationis canonem postulatis adficiantur impendiis, quandoquidem neque aurario canoni sub privilegiis aestimato aliquid ex ea iubentibus nobis praebitionum diversitate decutitur, et pari cum ceteris aestimari sorte non convenit, quos praeter annonarias functiones aestimata perpetuo pensitationum praerogativa nexuerint. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hypatium pp. * <a 382 pp. Karthagine id. April. post consulatum Syagrii et Eucherii.>

CJ.10.48.11pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Eos, qui cum honore comitum nomine magistrorum memoriae praefuerint vel epistulis vel libellis, item eos, qui ibidem peragendis signandisque responsis nostrae mansuetudini obsecundant, omnium civilium munerum fieri iubemus exsortes. * Grat. et Valentin. et Theodos. AAA. ad syagrium pp. * <a 382 lecta iii k. Sept. capuae Antonio et Syagrio cons.>

CJ.10.48.11.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Igitur qui ex eo gradu palatio nostro abscesserint, adesse sibi competentia privilegia glorientur: qui vero superioribus dignitatibus creverint, nihilo minus huius loci privilegia praesto sibi fuisse laetentur. <a 382 lecta iii k. Sept. capuae Antonio et Syagrio cons.>

CJ.10.48.12pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Maximarum culmina dignitatum, consistoriani quoque comites, notarii etiam nostri et cubicularii omnes atque ex cubiculariis ab omnibus sordidis muneribus vindicentur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hypatium pp. * <a 382 D. v id. Dec. Antonio et Syagrio cons.>

CJ.10.48.12.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ceteros autem, palatina vel militari intra palatium praerogativa munitos ita demum privilegium simile contineat, si prioribus statutis se ad eiusmodi exceptionem docuerint pertinere, ut non

singulis indulta personis, sed in commune dignitati vel corpori huiusmodi beneficia doceantur fuisse concessa: circa rhetores atque grammaticos eruditionis utriusque vetusto more durante. <a 382 D. v id. Dec. Antonio et Syagrio cons.>

CJ.10.48.12.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sordidorum vero munerum talis exceptio sit, ut patrimoniis dignitatum superius digestarum nec conficiendi pollinis cura mandetur aut panis excoctio aut obsequium pistrini, nec paraveredorum huiusmodi viris aut parangariarum praebitio mandetur, exceptis his, quibus ex more raeticus limes includitur, vel expeditionis illyricae pro necessitate vel tempore utilitas adiuvatur. <a 382 D. v id. Dec. Antonio et Syagrio cons.>

CJ.10.48.12.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Operarum atque artificum diversorum, excoquendae etiam calcis obsequia nulla de talibus adiumenta poscantur: materiam lignorum atque tabulata exceptorum virorum patrimonia non praebeant: carbonis quoque nisi eum, quem moneta sollemniter vel fabricatio secundum veterem morem poscit armorum, ab huiusmodi viris praebitio desistat: publicis vel sacris aedibus construendis atque reparandis, capituli atque temonis necessitas nulla mandetur: legatis atque adlectis sumptus possessio huiusmodi privilegiis munita non conferat. <a 382 D. v id. Dec. Antonio et Syagrio cons.>

CJ.10.48.12.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Hoc tamen his patrimoniis prosit, quae dignitatem proprio videntur nomine possidere. <a 382 D. v id. Dec. Antonio et Syagrio cons.>

CJ.10.48.12.5: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Etiam eos, qui simili honore functi sunt, generali praerogativa a praebitione sordidorum munerum vindicamus. <a 382 D. v id. Dec. Antonio et Syagrio cons.>

CJ.10.48.13: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sordidorum munerum excusatio delata personis ad heredem successoremve transire non potest. neque enim potest esse perpetuum, quod non rebus, sed personis contemplatione dignitatis atque militiae indulsisse nos constat. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. et Arcad. A. ad Neoterium pp.* <a 385 D. xviii k. Mai. Mediolani Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.10.48.14: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Eam legem, quam de extraordinariis sordidisque muneribus expressis vocabulis functionum et insignibus dignitatum sine ulla ambage praescripsimus, ita circa eos, in quos nostra munera redundarunt, servandam esse praecipimus, ut isdem beneficiis non quamdiu militaverint, sed quamdiu vixerint perfruantur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. * <a 391 D. xi k. April. Mediolani Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.10.48.15pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Evidenter atque absolute iubemus, ne fundi ad patrimonium nostrum pertinentes, seu conductionis titulo seu perpetuo iure teneantur, aliquid praeter ordinem superindicti vel pretii petiti nomine vel de sordidis quibuscumque muneribus agnoscant. nam hoc et a divis principibus impetratum est et a nostra serenitate reparatum. * Arcad. et Honor. AA. ad messianum com. rer. privat. * <a 395 D. xvii k. Iul. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.10.48.15.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Quisquis igitur iudicum contra fecerit, quinque pondo auri de facultatibus, alia de officiis suis, totidem et de facultatibus, alia de officiis suis, totidem et de curialibus, qui exsequi male iussa festinant, noverit eruenda. <a 395 D. xvii k. Iul. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.10.48.16: Imperatores Arcadius, Honorius

Ab illustribus personis sordida munera et extraordinariae necessitatis damna removemus. *

Arcad. et Honor. AA. et Theodos. A. Melitio pp. * <a 412 D. xv k. Mart. Ravennae Honorio viii et Theodosio v AA. cons.>

CJ.10.49.0. De quibus muneribus vel praestationibus nemini liceat se excusare.

CJ.10.49.1pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Comparationi transvectionique specierum universi sine ullo privilegio coartentur ad necessitates Illyricianas: nam in his dumtaxat titulis nullum sub quodam cessare privilegii velamento censemus. * Honor. et Theodos. AA. herculio pp. * <a 408 D. iii id. April. Constantinopoli Basso et Philippo cons.>

CJ.10.49.1.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Sed sub hac condicione, cum tempus exegerit, huiusmodi collationi succumbant, ut non tantum requiratur idoneus, verum universi pro portione suae possessionis iugationisque ad haec munia coartentur, et a summis sarcina ad infimos usque decurrat. <a 408 D. iii id. April.

Constantinopoli Basso et Philippo cons.>

CJ.10.49.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cum ad felicissimam expeditionem numinis nostri omnium provincialium per loca, qua iter adipimus, debeant nobis ministeria exhiberi, neminem ab angariis vel parangariis vel plaustris vel quolibet munere penitus excusari praecipimus, sed omnes, sive ad divinam nostram domum sive ad venerabilis Augustae vel ad sacrosanctas ecclesias vel quaslibet illustres domos pertinent, nec lege pragmatica nec divina adnotatione sacrove oraculo excusatos indictionibus magnificae tuae sedis tempore nostrae expeditionis oboedire decernimus. * Theodos. et Valentin. AA. ad Taurum pp. * <a 445 D. xiii k. Mart. Constantinopoli Valentiniano A. vi et Nomo cons.>

CJ.10.49.3: Imperator Leo

Hac providentissima lege statuimus omni excusatione cessante nullaque persona vel dignitate penitus excepta, in quibuscumque locis administrationi sublimitatis tuae commissis opus exegerit, murorum constructionem seu comparisonem frumenti aliarumque specierum sine ullo impedimento, prout commodum atque necessarium magnitudo tua perspexerit, fieri. * Leo A. Dioscoro pp. * <a 472 ? >

CJ.10.50.0. Qui aetate se excusant.

CJ.10.50.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum vos adfirmetis liberalibus studiis operam dare, maxime circa professionem iuris, consistendo in civitate Berytorum provinciae Phoenices, providendum utilitati publicae et spei vestrae decernimus, ut singuli usque ad vicesimum quintum annum aetatis suae studiis non avocentur. * Diocl. et Maxim. AA. Severino et ceteris scholasticis arabiis. * <a xxx >

CJ.10.50.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum filios tuos patria potestate liberatos adhuc minores legitima aetate esse dicas, merito postulas, ut liberalibus studiis non avocentur. et ideo muneribus personalibus quae ad patrimonium non pertinent non adstringentur, si civium non est inopia. * Diocl. et Maxim. AA. Theodoro. * <a xxx >

CJ.10.50.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Manifesti iuris est maiores quinquaginta quinque annis invitos ad munera personalia vocari non posse. * Diocl. et Maxim. AA. protelao. * <a xxx >

CJ.10.50.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum itaque septuagenario maiorem te esse profitearis, si nominatione facta appellationis auxilium interposuisti, tueri te notione praesidis provinciae potes iure concesso. <a xxx >

CJ.10.51.0. Qui morbo.

CJ.10.51.1: Imperator Gordianus

Si ea caecitate pater tuus oppressus est, ut utriusque oculi aciem prorsus amiserit, levamentum personalium munerum sentiet. * Gord. A. cassiano. * <a xxx >

CJ.10.51.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum articulari morbo debilitatum te esse dicas, iuxta iuris publici auctoritatem a personalibus muneribus vacationem habebis. * Diocl. et Maxim. AA. Iuliano. * <a xxx >

CJ.10.51.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Podagrae quidem valitudo nec personalium munerum prodest ad excusationem: verum cum ita te valitudine pedum adflictum dicas, ut rebus propriis intercessum commodare non possis, adi rectorem provinciae, qui si adlegationibus tuis fidem adesse perspexerit, ad corporalia munera vocari te non patietur. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. celeri. * <a xxx >

CJ.10.51.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Casus patris corporis munerum personalium filio iure non praestat excusationem. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. regino. * <a xxx >

CJ.10.52.0. De his qui numero liberorum vel paupertate excusationem meruerunt.

CJ.10.52.1: Imperator Alexander Severus

Numerus liberorum ab Honoribus non excusat. * Alex. A. verecundo. * <a xxx >

CJ.10.52.2: Imperator Philippous

Filium ab hostibus captum ac necdum reversum ad excusationem munerum personalium patri proficere non posse magis placuit. * Philippo. A. et Philippo. c. Severino. * <a xxx >

CJ.10.52.3pr.: Imperator Philippous

Nepotes in locum parentum succedentes vice eorum prodesse consueverunt. * Philippo. A. et c. nonno. * <a xxx >

CJ.10.52.3.1: Imperator Philippous

Et ideo si quinque numerus liberorum ex amissorum filiorum nepotibus suppletur, a muneribus personalibus is, quem patrem tuum esse dicis, iuxta constituta excusatur. <a xxx >

CJ.10.52.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum facultates tuas in filium tuum contulisse te nec quicquam habere proponas, respectu eius patrimonii quod tuum esse desiit muneribus civilibus non adstringeris. * Diocl. et Maxim. AA. domno. * <a xxx >

CJ.10.52.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

De personalibus muneribus, quae feminis pro sexus condicione indicuntur, exemplo marium quinque superstitem numero liberorum eas excusari divi parentes nostri constituerunt. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Marciae. * <a xxx >

CJ.10.52.6pr.: Imperator Constantinus

Eos qui cuiuscumque sexus liberos quinque habeant, impetrata semel vacatione potiri convenit, ita ut, si in hoc numero filius legitimae aetatis inveniatur, obeundis statim pro suo patre muneribus applicetur, patribus, qui filios vel filias quinque habuerint, promissa legibus immunitate servanda. * Const. A. Dalmatio. * <a xxx D. xiiii k. Febr. Sirmio Crispo iii et Constantino ii cons.>

CJ.10.52.6.1: Imperator Constantinus

Quod si quis propter censum tenuiorem vacationem meruerit atque hoc probaverit, beneficio potiatur, si propter rerum angustias ad personalia vocatur obsequia. <a xxx D. xiiii k. Febr. Sirmio Crispo iii et Constantino ii cons.>

CJ.10.53.0. De professoribus et medicis.

CJ.10.53.1: Imperator Antoninus

Cum te medicum legionis secundae adiutricis esse dicas, munera civilia, quamdiu rei publicae

causa afueris, suscipere non cogaris: cum autem abesse desieris, post finitam eo iure vacationem, si in eorum numero eris, qui ad beneficia medicis concessa pertinent, ea immunitate uteris. *

Ant. A. numisio. * <a xxx >

CJ.10.53.2: Imperator Gordianus

Grammaticos seu oratores decreto ordinis probatos, si non se utiles studentibus praebeant, denuo ab eodem ordine reprobari posse incognitum non est. * Gord. A. Heracliano. * <a xxx >

CJ.10.53.3: Imperator Philippus

Poetae nulla immunitatis praerogativa iuantur. * Philippo. A. et Philippo. c. ulpiano. * <a xxx >

CJ.10.53.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Oratione divi pii liberalium studiorum professores, non etiam calculatores continentur. * Diocl. et Maxim. AA. malcho. * <a xxx >

CJ.10.53.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Nec intra numerum praestitutum ordine invito medicos immunitatem habere saepe constitutum est, cum oportet eis decreto decurionum immunitatem tribui. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. concedemoni. * <a xxx >

CJ.10.53.6pr.: Imperator Constantinus

Medicos et maxime archiatros vel ex archiatis, grammaticos et professores alios litterarum una cum uxoribus et filiis nec non etiam rebus, quas in civitatibus suis possident, ab omni functione et ab omnibus muneribus civilibus vel publicis immunes esse praecipimus neque in provinciis hospites recipere nec ullo fungi munere nec ad iudicium deduci vel exhiberi vel iniuriam pati, ut, si quis eos vexaverit, poena arbitrario iudicis plectetur. * Const. A. ad pop. * <a 333 pp. v k. Oct. Constantinopoli Dalmatio et Zenophilo cons.>

CJ.10.53.6.1: Imperator Constantinus

Mercedes etiam eorum et salaria reddi iubemus, quo facilius liberalibus studiis et memoratis artibus multos instituant. <a 333 pp. v k. Oct. Constantinopoli Dalmatio et Zenophilo cons.>

CJ.10.53.7pr.: Imperator Julianus

Magistros studiorum doctoresque excellere oportet moribus primum, deinde facundia. * Iul. A. * <a 362 D. xv k. Iul. acc. iiii k. Aug. spoletio Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.10.53.7.1: Imperator Julianus

Sed quia singulis civitatibus adesse ipse non possum, iubeo, quisquis docere vult, non repente nec temere prosiliat ad hoc munus, sed iudicio ordinis probatus decretum curialium mereatur, optimorum conspirante consensu. <a 362 D. xv k. Iul. acc. iiii k. Aug. spoletio Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.10.53.8: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Reddatur unusquisque patriae suae, qui habitum philosophiae indebite et insolenter usurpare cognoscitur, exceptis his, qui a probatissimis approbati ab hac debent colluvione secerni. turpe enim est, ut patriae functiones ferre non possit, qui etiam fortunae vim se ferre profitetur. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 369 D. xiiii k. Febr. Sirmio Valentiniano np. et Victore cons.>

CJ.10.53.9pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Archiatri scientes annonaria sibi commoda a populi commodis ministrari honeste obsequi tenuioribus malint quam turpiter servire divitibus. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Praetextatum pu. * <a 370 D. iii k. Febr. triveris Valentiniano et Valente iii AA. cons.>

CJ.10.53.9.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Quos etiam ea patimur accipere, quae sani offerunt pro obsequiis, non ea, quae periclitantes pro salute promittunt. <a 370 D. iii k. Febr. triveris Valentiniano et Valente iii AA. cons.>

CJ.10.53.10: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si quis in archiatri defuncti est locum promotionis meritis adgregandus, non ante eorum particeps fiat, quam primis qui in ordine reperientur septem vel eo amplius iudicantibus idoneus approbetur: ita tamen ut, quicumque fuerit admissus, non in priorem numerum statim veniat, sed eum ordinem consequatur, qui ceteris ad priora subvectis ultimus poterit inveniri. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Olybrium pu. * <a 370 D. vi id. Mart. Valentiniano et Valente iii AA. cons.>

CJ.10.53.11pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Grammaticos oratores atque philosophiae praeceptores nec non etiam medicos praeter haec, quae retro latarum sanctionum auctoritate consecuti sunt privilegia immunitatesque, frui hac praerogativa praecipimus, ut universi, qui in sacro palatio inter archiatros militarunt, cum comitivam primi ordinis vel secundi adepti fuerint aut maioris gradum dignitatis adscenderint, nulla municipali, nulla curialium conventionem vexentur, seu indepta administratione seu accepta testimoniali meruerint missionem: sint ab omni functione omnibusque muneribus publicis immunes, nec eorum domus ubicumque positae militem seu iudicem suscipiant hospitandum. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 414 D. prid. k. Dec. Constantinopoli Constantio et Constante cons.>

CJ.10.53.11.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Quae omnia filiis etiam eorum et coniugibus illibata praecipimus custodiri. <a 414 D. prid. k. Dec. Constantinopoli Constantio et Constante cons.>

CJ.10.53.11.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Haec autem et professoribus memoratis eorumque liberis deferenda mandamus. <a 414 D. prid. k. Dec. Constantinopoli Constantio et Constante cons.>

CJ.10.54.0. De athleticis.

CJ.10.54.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Athletis ita demum, si per omnem aetatem certasse, coronis quoque non minus tribus certaminis sacri, in quibus vel semel Romae seu antiquae graetiae, merito coronati non aemulis corruptis ac redemptis probentur, civilium munerum tribui solet vacatio. * Diocl. et Maxim. AA. et cc.

Hermogeni. * <a xxx >

CJ.10.55.0. De his qui non impletis stipendiis sacramento soluti sunt.

CJ.10.55.1: Imperator Antoninus

Ignominiae causa sacramento liberati Honoribus abstinere debent, a muneribus autem civilibus excusati non sunt. * Ant. A. Verino. * <a xxx >

CJ.10.55.2pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ob provectae aetatis senium sis dimissus, honestam missionem consecutum te esse ambigi non potest. * Diocl. et Maxim. AA. caro veterano. * <a xxx >

CJ.10.55.2.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Habebis itaque a civilibus muneribus nec non etiam Honoribus vacationem: non tamen ea privilegia, quae his competunt qui pleno stipendiorum numero funguntur, usurpare te ius permittit, quando non perfecto statuto militiae tempore nec omnibus stipendiis decursis sacramento solutum te esse etiam ipse confitearis. <a xxx >

CJ.10.55.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Veteranis ita demum honorum et munerum personalium vacatio iure conceditur, si post vicesimum annum militiae, quam in legione vel vexillatione militaverunt, honestam vel causariam missionem consecuti esse ostendantur. * Diocl. et Maxim. AA. philopatori. * <a xxx >

>

CJ.10.55.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Unde cum te in cohorte militasse commemoras, intellegis supervacuo vacationem tibi velle flagitare. <a xxx >

CJ.10.56.0. Quibus muneribus excusantur ii, qui post impletam militiam vel advocationem per provincias suis commodis vacantes commorantur et de privilegiis eorum.

^CJ.10.56.1:

Qui militiam vel advocationem impleverint, praeter privilegia quae eis iam competunt neque frumenti vel olei comparationem vel operum inspectionem vel ratiocinium vel defensionem vel munus patris civitatis curatorisve vel annonae curam suscipiant.

^CJ.10.56.1.1:

Sed ubicumque habitare voluerint nec praesidibus ultra portas obviam ire cogantur neque ad comitia inviti vocentur neque nominentur vel nomen neque descriptiones nomine consuetudinum vel spectaculorum praestent.

^CJ.10.56.1.2:

Praeterea unam domum liberam habeant ab hospitandis militibus qui transeunt vel ibi constituti sunt, iis videlicet qui dignitatem nacti sunt propriam immunitatem obtinentibus: nam haec constitutio anteriora beneficia auget, non restringit.

^CJ.10.56.1.3:

Publica autem tributa praestent et honorem tribuant praesidibus et ab eis recipiant.

^CJ.10.56.1.4:

Qui autem aliquid eorum quae hac constitutione continentur violarit aut violari permiserit, L auri libris multabitur.

CJ.10.57.0. De conductoribus vectigalium fisci.

CJ.10.57.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non alios a muneribus et Honoribus vacationem habere, quam qui mancipatum suo nomine vectigal a fisco conducunt, certum est. quare eos, qui ab his quaedam exercenda accipiunt, nullis privilegiis esse munitos haud dubii iuris est. * Diocl. et Maxim. AA. punico. * < s >

CJ.10.58.0. De libertinis.

CJ.10.58.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Conditio libertinitatis de muneribus civilibus tribuere non potest excusationem nec in ea quidem civitate, ubi domicilium libertinus habet. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Lucillo. * < >

CJ.10.59.0. De infamibus.

CJ.10.59.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Infames personae, licet nullis Honoribus, qui integrae dignitatis hominibus deferri solent, uti possunt, curialium tamen vel civilium munerum vacationem non habent: sed et sollemnibus indictionibus ob tutelam publicam eos satisfacere necesse est. * Diocl. et Maxim. AA. charitoni.

* < >

CJ.10.60.0. De reis postulatis.

CJ.10.60.1: Imperator Alexander Severus

Reos criminis postulatos novos honores appetere non debere, antequam purgarent innocentiam suam, et a divis parentibus nostris et a me saepe rescriptum est. * Alex. A. Niciae. * <a xxx >

CJ.10.61.0. De his qui in exsilium dati vel ordine moti sunt.

CJ.10.61.1: Imperator Antoninus

Quibus posthac ordine suo vel advocationibus ad tempus interdicetur, post impletum temporis spatium non prorogabitur infamia. * Ant. A. pars ed. prop. Romae v.Id. iul. duobus aspris cons. * <a 212 >

CJ.10.61.2: Imperator Gordianus

Ad tempus exulare decurio iussus et impleto tempore regressus pristinam quidem dignitatem recipit, ad novos vero honores non admittitur, nisi tanto tempore his abstinerit quanto per fugam afuit. * Gord. A. ulpio. * <a xxx >

CJ.10.62.0. De filiis familias et quemadmodum pater pro his teneatur.

CJ.10.62.1: Imperatores Severus, Antoninus

Patrem emancipato filio consentientem ad decurionatum non teneri dubii iuris non est: tunc enim consentiendo pater ad decurionatum obligatur, si filium in potestate habeat. consentire autem etiam is videtur, qui non testificatur dissentire nominationi. * Sev. et Ant. AA. Eutycho. * <a xxx >

CJ.10.62.2: Imperator aurel.

Cum appellasse te dicas, ostendis causam ad te pertinere: potueras enim nominato filio tantum contestari et non consentire Honori ei delato. * aurel. A. aspasio. * < >

CJ.10.62.3pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si ii, qui cum patre ad protostasiae munus vocati sunt, etiam nunc in patria potestate constituti sunt, ab huiusmodi necessitatibus liberentur, cum ex eadem familia ac domo duos ad ista obsequia destinari periniquum videatur. * Diocl. et Maxim. AA. crispino. * < >

CJ.10.62.3.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane eos, quos emancipatos esse atque ex familia exisse manifestum est, sine cunctatione retinere debebis. < >

CJ.10.62.4pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sine periculo tuo magistratus filium tuum curatorem constituit nec appellandi tibi necessitas incumbat. * Diocl. et Maxim. AA. Alexandro. * < >

CJ.10.62.4.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Sane nominator, qui filium in potestate positum non consentiente patre ad munus devocavit, si tamen ex voluntate tua antea filius decurio factus non erat, detrimento muneris obligabitur. < >

CJ.10.63.0. De peculo successorum parentis.

CJ.10.63.1: Imperator Alexander Severus

Si de proprio suo patrimonio muneris editionem tuo nomine pater tuus repromisit ideoque etiam sacerdotem te creari impetravit, onus erogationis commune omnium heredum eius esse praeses provinciae non ignorabit. * Alex. A. claudio. * < >

CJ.10.64.0. De mulieribus in quo loco munera sexui congruentia et honores agnoscant.

CJ.10.64.1: Imperator Philippous

Malchaeam, quae aliunde oriunda alibi nupta est, si non in urbe Roma maritus eius consistat, non apud originem suam, sed apud incolatum mariti ad honores seu munera, quae personis cohaerent quorumque is sexus capax esse potest, compelli posse saepe rescriptum est. patrimonii vero munera necesse est mulieres in his locis in quibus possident sustinere. * Philippo. A. Claudio. * < >

CJ. c.10.65.0. De legationibus.

CJ.10.65.1: Imperatores Valer., Gallien.

Pater trium incolumium liberorum legationibus publicis liberatur. * Valer. et Gallien. AA. achillino. * < >

CJ.10.65.2pr.: Imperatores Valer., Gallien.

Cum vos proprio nomine sumptus ob defensionem publicam susceperitis, id, quod ad proprias erogationes collega vester acceperat, non vobis reddere heredes eius, sed si in ea causa est, ut

restitui omnino oporteat, rei publicae debent potius inferre. * Valer. et Gallien. AA. et Valer. c. marco. * < >

CJ.10.65.2.1: Imperatores Valer., Gallien.

Sane si honorariis advocatorum erat ea quantitas destinata, restitui illud vobis, qui haec praestaturi estis, non iniuria postulatis. < >

CJ.10.65.2.2: Imperatores Valer., Gallien.

Eum autem collegam vestrum, quem defensione patriae destituisse dicitis, apud provinciae praesidem desertae adlegationis arguere potestis. < >

CJ.10.65.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Transmarina legatione apud nos perfunctos constitutum est biennii vacationem munerum civilium et honorum habere, non eos, qui de proximo obsequium rei publicae videntur exhibuisse. * Diocl. et Maxim. AA. Muciano. * < >

CJ.10.65.4pr.: Imperator Constantius

Universi omnino ex comitibus vel ex praesidibus, qui suffragio perceperint dignitates, civilibus oneribus muneribusque teneantur adstricti, ne commoda publica cum umbratili suffragiorum pactione lacerentur. * Constantius A. ad Titianum. * <a 343 D. prid. k. Iul. triveris placido et Romulo cons.>

CJ.10.65.4.1: Imperator Constantius

Eos tamen a praedictis oneribus excipi oportebit, qui in legationibus publicis versati sunt. <a 343 D. prid. k. Iul. triveris placido et Romulo cons.>

CJ.10.65.5pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Si quod extraordinarium concilium postulatur, cum vel ad nos est mittenda legatio vel vestrae sedi aliquid intimandum, id, quod inter omnes communi consilio tractatuque convenerit, minime in examen cognitoris ordinarii referatur. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. apodemio pp. Illyrici. * <a 392 D. v k. Aug. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.10.65.5.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Provincialium enim desideria, quibus necessaria saepe fortuitis remedia deposcuntur, vobis agnoscere atque explorare permittimus, ut sit examinis tui, quae ex his auxilio tuo protinus implenda sunt, et quae clementiae nostrae auribus intimanda videantur. <a 392 D. v k. Aug. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.10.65.5.2: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

In loco autem publico de communi utilitate provincialium sententia proferatur, atque id, quod maioris partis probaverit adsensus, sollemnis firmet auctoritas. <a 392 D. v k. Aug. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.10.65.6: Imperatores Honorius, Theodosius

Quotiens ab alexandrina civitate legatio destinatur, universos curiales praecipimus, qui intra urbem consistunt, si non aegritudine vel alia inexcusabili necessitate impediuntur, in locum curiae convenire et decreta sua propria subscriptione firmata viro spectabili praefecto Augustali insinuare, ut eius relatione comitati tuis virtutibus suas petitiones intiment et sub examine tuo perpensa legatione res ordinetur. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 416 D. iii non. Oct. Constantinopoli Theodosio A. vii et Palladio vc. cons.>

CJ.10.66.0. De excusationibus artificum.

CJ.10.66.1: Imperator Constantinus

Artifices artium brevi subdito comprehensarum per singulas civitates morantes ab universis muneribus vacare praecipimus, si quidem ediscendis artibus otium sit accommodandum, quo magis cupiant et ipsi peritiores fieri et suos filios erudire. et est notitia ista: architecti medici

mulomedici pictores statuarii marmorarii lectarii seu laccarii clavicarii quadrigarii quadratarii (quos Graeco vocabulo livovyktas appellant) structores (id est aedificatores) sculptores ligni musarii deauratores albini (quos Graeci ckoniatac appellant) argentarii barbaricarii diatretarii aerarii fusores signarii fabri braccarii aquae libratores figuli (qui Graece kerameis dicuntur) aurifices vitrearii plumarii specula rii eborarii pelliones fullones carpentarii sculptores dealbatores cusores linarii tignarii blattearii (id est petalourgoi). * Constant. A. ad Maximum pp. * <a 337 D. iiii non. Aug. Feliciano et Titiano cons.>

CJ.10.66.2: Imperatores Constantius, Constans

Mechanicos et geometras et architectos, qui divisiones partium omnium incisionesque servant mensurisque et institutis operam fabricationibus stringunt, et eos, qui aquarum inventos ductus et modos docili libratione ostendunt, in par studium docendi atque discendi nostro sermone compellimus. itaque immunitatibus gaudeant et suscipiant docendos, qui docere sufficiunt. * Constantius et Constans AA. ad leontinum pp. * <a 344 D. prid.Non.Iul.Leontino et Sallustio cons.>

CJ.10.67.0. De potioribus ad munera nominandis.

CJ.10.67.1: Imperator Antoninus

Si ipse vocatus ad munera civilia potioem alium nominandum putaveris, age causam tuam. *

Ant. A. Basilidae. * <a xxx >

CJ.10.68.0. Si propter inimicitias creatio facta sit.

CJ.10.68.1: Imperator Alexander Severus

Si propter inimicitias ad munera civilia creatus es, hanc tibi nominationem non nocere praesidis aequitas faciet, cum et publicae utilitatis intersit non ex inimicitia creationes fieri debere, sed existimatione vera et commodo rei publicae. * Alex. A. Aniceto. * <a xxx >

CJ.10.69.0. De sumptuum recuperatione.

CJ.10.69.1: Imperator Gordianus

Muneribus civilibus non fugeris, quae personis mandantur, si quinque filios incolumes habeas. at si contra id privilegium ad munus fatigandi tui causa quidam te devocaverint tuque appellatione interposita securitatem reportaveris, a nominatoribus sumptus quos in litem feceris recuperabis. *

Gord. A. Dionysio. * <a xxx >

CJ.10.70.0. Si post creationem quis decesserit.

CJ.10.70.1: Imperator Gordianus

Si ante diem subeundi Honoris atque muneris pater tuus defunctus est, conveniri eo nomine heredes eius non oportere praeses provinciae minime ambigit. * Gord. A. Asiatico. * <a xxx >

CJ.10.71.0. De tabulariis scribis logographis et censualibus.

CJ.10.71.1: Imperator Constantius

Nullus omnino ex tabulariis vel scribis vel logographis eorumque filiis in quocumque officio militet, sed ex omnibus officiis, nec non et si intra nostrum palatium militant, necdum impleto quinquennio reperti et retracti protinus officiis municipalibus reddantur. * Constantius A. ad catullinum pp. * <a 341 D. viii k.Iul.Lauriaco Marcellino et Probino cons.>

CJ.10.71.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quicumque decurionum sponte se casuali ministerio manciparit, condicionem habeat, quam ipse delegit, depositurus sui ordinis penitus dignitatem, si eum necessitas quaestioni subdendum invenerit. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. * <a 384 D. xv k.Oct. Constantinopoli Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.10.71.3pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Generali lege sancimus, ut, sive solidis provinciis sive singulis civitatibus necessarii fuerint

tabularii, liberi homines ordinentur neque ulli deinceps ad hoc officium patescat aditus, qui sit obnoxius servituti. * Arcad. et Honor. AA. Hadriano pp. * <a 401 D. viii k.April.Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.10.71.3.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Sed et si quis dominorum servum suum sive colonum chartas publicas agere permiserit (consensus enim, non ignorantiam volumus obligari), ipsum quidem, in quantum interfuerit publicae utilitati, pro ratociniis, quae servo sive colono agente tractata sunt, obnoxium attineri, servum autem competentibus adfectum verberibus fisco addici. dominorum enim interfuit ab initio providere, ne publicis actibus privata servitia immiscerentur. <a 401 D. viii k.April.Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.10.71.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Boethos logistarum demogrammateos logographos diastoleos, quae vocabula publicis dicuntur subiacere necessitatibus, sive quolibet alio nomine nuncupentur, non honore aut alicuius privilegii colore subnixos pro definitione legum inexorabilium suam fortunam subire compelli, quatenus nec publicis quicquam noceatur aut minuatur utilitatibus, et suis corporibus illi reddantur, quos vel patris vel maiorum obligatio vel sua constringit. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 440-441 >

CJ.10.72.0. De susceptoribus praepositis et arcariis.

CJ.10.72.1pr.: Imperator Constantinus

Susceptores publicos absque omni mora aurum suscipere censemus, ne quis per hanc occasionem sumptus facere compellatur. * Const. A. ad euphrasium rationalem trium provinciarum. * <a 325 D. xiiii k.Aug. Paulino et Iuliano cons.>

CJ.10.72.1.1: Imperator Constantinus

Nam si solvere volens a suscipiente fuerit contemptus, testibus adhibitis contestationem debet proponere, ut hoc probato et ipse securitatem debitam commissi nexu liberatus cum emolumentis accipiat et, qui suscipere neglexerit, eius ponderis quod debebatur in duplum fisci rationibus per vigorem officii praesidis inferre cogatur. <a 325 D. xiiii k.Aug. Paulino et Iuliano cons.>

CJ.10.72.1.2: Imperator Constantinus

Quod autem susceptores iudice cuius interest neglegente violaverint, ex ipsius iudicis facultatibus sarcietur. <a 325 D. xiiii k.Aug. Paulino et Iuliano cons.>

CJ.10.72.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Iuxta inveteratas leges nominatores susceptorum et eorum, qui ad praeposituram horreorum et pagorum creantur, teneantur obnoxii, si minus idonei sint, qui ab isdem fuerint nominati, nec quicquam ex eorum substantia celebrata per interpositam personam emptione mercentur. * Valentin. et Valens AA. ad secundum pp. * <a 365 D. iii k.Aug. Constantinopoli Valentiniano et Valente AA.Conss.>

CJ.10.72.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Susceptores novi non modo praesentis anni debita, verum etiam species, quas ex reliquis inferunt, quia novae sunt ac recentes, suscipiant. * Valentin. et Valens AA. ad Mamertinum pp. * <a 365 D. prid.K.Nov. Romae Valentiniano et Valente AA.Conss.>

CJ.10.72.4pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Neminem susceptionis munere functum ad idem munus adstringi, nisi prius se vinculo sollicitudinis superioris absolverit. nam neque eos qui placuerint gravare iusti est, neque illos qui displicuerint tenere prudentis. * Valentin. et Valens AA. ad florentium com. sacr. larg. * <a 366 D. xv k.Oct. Mantebri Gratiano nob. puero et dagaiafo cons. >

CJ.10.72.4.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Integro igitur singuli anniversario anno transcurso cogantur exponere, quibus titulis suscepta disperserint, ut facilius, si quis in furto fuerit deprehensus, recentem queat redintegrare iacturam. <a 366 D. xv k.Oct. Mantebri Gratiano nob. puero et dagalaifo cons. >

CJ.10.72.4.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Non perpetui autem exactores teneantur in continuata vexandorum provincialium potestate, veluti concussionum dominatione, sed per annos singulos iudicaria sedulitate mutantur, nisi aut consuetudo civitatis aut raritas ordinis eos per biennium esse compellat. <a 366 D. xv k.Oct. Mantebri Gratiano nob. puero et dagalaifo cons. >

CJ.10.72.5: Imperatores Valentinianus, Valens

Quotienscumque certa summa solidorum pro tituli qualitate debetur et auri massa transmittitur, in septuaginta duos solidos libra feratur accepta. * Valentin. et Valens AA. ad geramnianum cometem sacr. larg. * <a 367 D. vi id. ian. Romae lupicino et iovino cons.>

CJ.10.72.6: Imperatores Valentinianus, Valens

Frumenta, quae horreis inferuntur, pro illationis modo ilico apocharum cautionibus adnotentur. non autem oportet in horreis fiscalibus nisi fiscalia frumenta constitui. * Valentin. et Valens AA. ad chilonem. * <a 375 D. v id. April. Treviris post consulatum Gratiani A. iii et Equitii vc.>

CJ.10.72.7: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Minime diu penes ipsos susceptores maneant facta collatio, sed statim quodcumque a provincialibus fuerit exsolutum sacris thesauris inferatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. have Hypati carissime nobis.* <a 383 D. iii k.Mai Constantinopoli post consulatum Antonii et syargrii.>

CJ.10.72.8: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Exactores vel susceptores in celeberrimo coetu curiae consensu et iudicio omnium sub actorum testificatione firmentur, provinciarumque rectoribus eorum nomina, qui ad publici munus officii editi atque obligati fuerint, innotescant. et animadvertant, quicumque nominaverint, ad discrimen suum universa quae illi gesserint redundare. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 386 D. vi k.Nov. Constantinopoli Honorio np.Et Euodio cons.>

CJ.10.72.9pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Modios aeneos atque lapideos cum sextariis atque ponderibus per mansiones singulasque civitates iussimus collocari, ut unusquisque tributarius sub oculis constitutis rerum omnium modis sciat, quid debeat susceptoribus dare : ita ut, si quis susceptorum conditorum modiorum sexagintorumque vel ponderum normam putaverit excedendam, poenam se sciat competentem esse subiturum. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 386 D. iii k.Dec. Constantinopoli Honorio np.Et Euodio vc.Cons. >

CJ.10.72.9.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Et submotis, quae contra utilitatem populorum omnium hactenus gesta sunt, frumenti quinquagesimas, hordei quadragesimas, vini et laridi vicesimas susceptoribus dari praecipimus. <a 386 D. iii k.Dec. Constantinopoli Honorio np.Et Euodio vc.Cons. >

CJ.10.72.9.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Humanitatis autem necessitate commoti in Armeniae susceptionibus longinquitatis causa frumenti et hordei quadragesimas, vini et laridi quintas decimas dari praecipimus. <a 386 D. iii k.Dec. Constantinopoli Honorio np.Et Euodio vc.Cons. >

CJ.10.72.10: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Susceptores praesentibus defensoribus et modum iugationis possessorum et species singulas vel earum numerum quantitatemque perscribant. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 389 D. iii k.Dec. Constantinopoli Timasio et Promoto cons.>

CJ.10.72.11: Imperatores Arcadius, Honorius

Securitates semel publicatas et gestis lectas vini susceptoribus imputari et coeptam arcae discussionem volumus in apertum quaesita ratione deduci et omnes publicas securitates quae gestis tenentur a susceptoribus accepto ferri. * Arcad. et Honor. AA. benigno vic. urb. Romae. * <a 400 D. vi id. iun. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.10.72.12: Imperatores Arcadius, Honorius

Si aliquid a susceptore vel tabulario fraudis admissum esse possessor deprehendat, nemo eorum semel in intervensione convictus id rursus officium gerat, in quo ante decoxit, etsi rescriptum nostrum elicium clandestina supplicatione tulerit. * Arcad. et Honor. AA. Pompeiano suo salutem. * <a 400 D. prid.K.Ian. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.10.72.13pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Duos tabularios seu numerarios et susceptores totidem per universas provincias oportere constitui clementia nostra praecepit. * Arcad. et Honor. AA. Lucio com. sacr. larg. * <a 408 D. vi k.Febr.Basso et Philippo cons.>

CJ.10.72.13.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Scire autem volumus praetorianam amplissimam praefecturam eos, qui aurum largitionale susceperunt, nihil cum arcae ratociniis habere commune, iudices autem provinciarum quinque libris auri multandos et primates officiorum capitali poena plectendos, si hoc non fuerit custoditum. <a 408 D. vi k.Febr.Basso et Philippo cons.>

CJ.10.72.14pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Humilioribus officiis aut extraordinariis oneribus occupari curiales non patimur, ne publica vacillet utilitas. * Honor. et Theodos. AA. eucharisio suo salutem. * <a 412 D. prid.K.Mart.Ravennae Honorio viii et Theodosio v AA.Cons. >

CJ.10.72.14.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Susceptionem itaque vestium aequius est ab officio proconsulari vel ab his qui in eodem meruerunt sollempniter procurari. horum namque interest huiusmodi explorare rationem et quaerere qualitatem eorum, quorum ad contuendum cura commodior est. neque enim aequum est, ut ad officium lucra, ad curialem susceptionis tantum damna pertineant. <a 412 D. prid.K.Mart.Ravennae Honorio viii et Theodosio v AA.Cons. >

CJ.10.72.14.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Hanc igitur ab ordinibus iniuriam submovemus, exceptis his, si qui curialium in officio memorato aut militasse aut militare fuerit deprehensus. <a 412 D. prid.K.Mart.Ravennae Honorio viii et Theodosio v AA.Cons. >

CJ.10.72.15pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Aurum sive argentum quodcumque a possessore confertur, arcarius vel susceptor accipiat, ita ut provinciae moderator eiusque officium ad crimen suum noverit pertinere, si possessoribus ullum fuerit ex aliqua ponderum iniquitate illatum dispendium. * Theodos. et Valentin. AA. Volusiano pp. * <a 429 D. iii k.Mart.Ravennae post consulatum felicis et Tauri vv.Cc.>

CJ.10.72.15.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Et quidquid ex provinciis ad nostrum dirigitur aerarium, id ad illustres viros aerarii nostri comites relatione deferatur. <a 429 D. iii k.Mart.Ravennae post consulatum felicis et Tauri vv.Cc.>

CJ.10.73.0. De ponderatoribus et auri illatione.

CJ.10.73.1: Imperator Constantinus

Aurum, quod infertur a collatoribus, si quis vel solidos voluerit vel materiam appendere, aequa lance et libramentis paribus suscipiatur. * Const. A. ad euphrasium rationalem trium

provinciarum. * <a 325 pp.Xiiii k.Aug. Paulino et Iuliano cons.>

CJ.10.73.2: Imperator Julianus

Quotiens de qualitate solidorum orta fuerit dubitatio, placet quem sermo Graecus appellat per singulas civitates constitutum zygostaten, qui pro sua fide atque industria neque fallat neque fallatur, contentionem dirimere. * Iul. A. ad mamaertinum pp. * <a 363 D. viiii k.Mai. Salonae Iuliano A. iiii et Sallustio cons.>

CJ.10.74.0. De auri publici prosecutoribus.

CJ.10.74.1pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Auri prosecutors partim nulla praemissa, ut adsolet, prosecutoria aurum praesumunt, partim diutius retentant, quod statim fuerat adsignandum. * Honor. et Theodos. AA. antehmio pp. * <a 409 D. xiii k.Aug. Honorio viii et Theodosio iii AA.Conss.>

CJ.10.74.1.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Ideoque censemus, ne quis absque praecepto viri illustris comitis sacrarum largitionum vel coquendum aurum sumat vel capiat deinceps retinendum. <a 409 D. xiii k.Aug. Honorio viii et Theodosio iii AA.Conss.>

CJ.10.75.0. De his quae ex publica collatione illata sunt non usurpandis.

CJ.10.75.1: Imperator Constantinus

Nullus iudicum id, quod a re publica ex collatione susceperit, mutui interventione opposita vel invadat vel conetur invadere. * Const. A. * <a 325 D. prid.Non.Mart.Treviris Paulino et Iuliano cons.>

CJ.10.75.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nullus penitus ex eo, quod refertur in conditis vel in arca continetur, ad quemlibet titulum usurpet, nisi forte praesumendi facultatem sublimium potestatum iussione perceperit. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Palladio. * <a 382 D. iii id.April.Constantinopoli Antonio et Syagrio cons.>

CJ.10.75.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Sciant iudices nihil sibi ex privatae rei canone vel ex eo, quod ex isdem titulis exegerint, ad necessitates alias transferre licere, nisi malint gravissima severitate suam licentiam coerceri. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. xvi k.Iun. Mediolani Theodoro cons.>

CJ.10.76.0. De auro coronario.

CJ.10.76.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ad collationem auri coronarii placuit neminem absque consuetudine esse cogendum. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 384 D. xv k.Febr.Constantinopoli Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.10.77.0. De irenarchis.

CJ.10.77.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Irenarchae, qui ad provinciarum tutelam quietis ac pacis per singula territoria faciunt stare concordiam, a decurionibus iudicio praesidum provinciarum idonei nominentur. * Honor. et Theodos. AA. antehmio pp. * <a 409 D. viii k.Ian. Constantinopoli Honorio viii et Theodosio iii AA.Conss.>

CJ.10.78.0. De argenti pretio quod thesauris inferitur.

CJ.10.78.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Iubemus, ut pro argenti summa, quam quis thesauris fuerat illaturus, inferendi auri accipiat facultatem, ita ut pro singulis libris argenti quinos solidos inferat. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 397 D. xi k.Mart.Constantinopoli Caesario et Attico cons.>

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI CODEX

Liber undecimus

- CJ.11.1.0. De tollenda lustralis auri collatione.
- CJ.11.2.0. De naviculariis seu naucleris publicas species transportantibus.
- CJ.11.3.0. De praediis naviculariorum.
- CJ.11.4.0. De navibus non excusandis.
- CJ.11.5.0. Ne quid oneri publico imponatur.
- CJ.11.6.0. De naufragiis.
- CJ.11.7.0. De metallariis et metallis et procuratoribus metallorum.
- CJ.11.8.0. De murilegulis et gynaeciariis et procuratoribus gynaecii et de monetariis et bastagariis.
- CJ.11.9.0. De vestibus holoveris et auratis et de intinctione sacri muricis.
- CJ.11.10.0. De fabricensibus.
- CJ.11.11.0. De veteris numismatis potestate.
- CJ.11.12.0. Nulli licere in frenis et equestribus sellis et in balteis margaritas et smaragdos et hyacinthos aptare et de artificibus palatinis.
- CJ.11.13.0. De classicis.
- CJ.11.14.0. De decuriis urbis romae.
- CJ.11.15.0. De privilegiis corporatorum urbis romae.
- CJ.11.16.0. De pistoribus.
- CJ.11.17.0. De suariis et susceptoribus vini et ceteris corporatis.
- CJ.11.18.0. De collegiatis et chartopratis et nummulariis.
- CJ.11.19.0. De studiis liberalibus urbis romae et Constantinopolitanae.
- CJ.11.20.0. De Honoratorum vehiculis.
- CJ.11.21.0. De privilegiis urbis Constantinopolitanae.
- CJ.11.22.0. De metropoli Beryto.
- CJ.11.23.0. De canone frumentario urbis romae.
- CJ.11.24.0. De frumento urbis Constantinopolitanae.
- CJ.11.25.0. De annonis civilibus.
- CJ.11.26.0. De mendicantibus validis.
- CJ.11.27.0. De nautis tiberinis.
- CJ.11.28.0. De frumento alexandrino.
- CJ.11.29.0. De Alexandriae primatibus.
- CJ.11.30.0. De iure rei publicae.
- CJ.11.31.0. De administratione rerum publicarum.
- CJ.11.32.0. De vendendis rebus civitatis.
- CJ.11.33.0. De debitoribus civitatum.
- CJ.11.34.0. De periculo nominatorum.
- CJ.11.35.0. De periculo eorum qui pro magistratibus intervenerunt.
- CJ.11.36.0. Quo quisque ordine conveniatur.
- CJ.11.37.0. Ne quis liber invitatus actum rei publicae gerere cogatur.
- CJ.11.38.0. Iniuncti muneris sumptus ad omnes collegas pertinere.
- CJ.11.39.0. De his qui ex officio quod administraverunt conveniuntur.
- CJ.11.40.0. De solutionibus et liberationibus debitorum civitatis.
- CJ.11.41.0. De spectaculis et scaenicis et lenonibus.
- CJ.11.42.0. De expensis publicorum ludorum.
- CJ.11.43.0. De aquaeductu.

CJ.11.44.0. De gladiatoribus penitus tollendis.

CJ.11.45.0. De venatione ferarum.

CJ.11.46.0. De maiuma.

CJ.11.47.0. Ut armorum usus inscio principe interdictus sit.

CJ.11.48.0. De agricolis censitis vel colonis.

CJ.11.49.0. De capitatione civium censibus eximenda.

CJ.11.50.0. In quibus causis coloni censiti dominos accusare possunt.

CJ.11.51.0. De colonis palaestinis.

CJ.11.52.0. De colonis thracensibus.

CJ.11.53.0. De colonis Illyricianis.

CJ.11.54.0. Ut nemo ad suum patrociniū suscipiat vicos vel rusticanos eorum.

CJ.11.55.0. Ut rusticani ad nullum obsequium devocentur.

CJ.11.56.0. Non licere metrocomiae habitatoribus loca sua ad extraneum transferre.

CJ.11.57.0. Ut nullus ex vicinis pro alienis debitis vicinorum teneatur.

CJ.11.58.0. De censibus et censoribus et peraequatoribus et inspectoribus.

CJ.11.59.0. De omni agro deserto et quando steriles fertilibus imponuntur.

CJ.11.60.0. De fundis limitotrophis et terris et paludibus et pascuis limitaneis vel castellorum.

CJ.11.61.0. De pascuis publicis vel privatis.

CJ.11.62.0. De fundis patrimonialibus et saltuensibus et emphyteuticis et eorum conductoribus.

CJ.11.63.0. De mancipiis et colonis patrimonialium et saltuensium et emphyteuticariorum fundorum.

CJ.11.64.0. De fugitivis colonis patrimonialibus et emphyteuticis et saltuensibus.

CJ.11.65.0. De collatione fundorum patrimonialium et emphyteuticorum.

CJ.11.66.0. De fundis rei privatae et saltibus divinae domus.

CJ.11.67.0. De fundis et saltibus rei dominicae.

CJ.11.68.0. De agricolis et mancipiis dominicis vel fiscalibus sive rei privatae.

CJ.11.69.0. De praediis tamiacis et de his qui ex colonis dominicis aliisque liberare condicionis procreantur.

CJ.11.70.0. De diversis praediis urbanis et rusticis templorum et civitatum et omni reditu civili.

CJ.11.71.0. De locatione praediorum civilium vel fiscalium sive templorum sive rei privatae vel dominicae.

CJ.11.72.0. De conductoribus et procuratoribus sive actoribus praediorum fiscalium et domus Augustae.

CJ.11.73.0. Quibus ad conductionem praediorum fiscalium accedere non licet.

CJ.11.74.0. De collatione fundorum fiscalium vel rei privatae vel dominicae vel civitatum vel templorum.

CJ.11.75.0. De privilegiis domus Augustae vel rei privatae et quarum collationum excusationem habent.

CJ.11.76.0. De grege dominico.

CJ.11.77.0. De palatiis et domibus dominicis.

CJ.11.78.0. De cupressis ex luco daphnensi vel perseis per Aegyptum non excidendis vel vendendis.

CJ.11.1.0. De tollenda lustralis auri collatione.

^CJ.11.1.1:

Remittit omnibus penitus auri et argenti collationem, exceptis civitatibus et vicis, qui aliquid ex ultima voluntate ad ea conferenda accipiunt, vel si quid e publico huius collationis gratia datur.

^CJ.11.1.1.1:

Qui autem hoc tributum praestant, eis liceat vel Constantinopoli vel in provincia id solvere et aut pro quarta parte in singulos annos aut quadriennio elapso sine damno et dispendio.

^CJ.11.1.1.2:

Quod si quid supersit ex eo tributo, in necessarios sumptus civitatis expendatur, velut in opera aut annonum aut lumina similiave.

^CJ.11.1.1.3:

Centum librarum multam statuit scholae palatinorum et praesidi et civibus, si haec violata fuerint.

^CJ.11.1.2:

Nemo describatur in spectacula vel quaevis alia ideo, quod collatio auri et argenti remissa est:
nam poena supra dicta imminebit.

CJ.11.2.0. De naviculariis seu naucleris publicas species transportantibus.

CJ.11.2.1: Imperator Constantius

Nullam vim oportet navicularios sustinere delegatas species annonarias transferentes nec concussionem perpeti nec aliquod genus incommodi, sed venientes ac remeantes omni securitate potiri: decem auri librarum multa proponenda his, qui eos inquietare temptaverint. * Constantius A. et Iul. c. Olybrio pu. * <a 357 d. K. Iun. Romae constantio viii et Iuliano c. Ii cons.>

CJ.11.2.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Comperimus naucleros susceptas species in negotiationis emolumenta convertere. ideoque decernimus, ut intra annum quas susceperint inferant species et securitates reportent, quae etiam diem illationis edoceant, ut intra alterum annum eis reddantur, a quibus species praestitae sunt. * Arcad. et Honor. AA. Eusebio pp. * <a 396 D. x k. Ian. Mediolani Arcadio iii et Honorio iii AA. Cons.>

CJ.11.2.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Ab his, qui in naucleros praedas egerunt, volumus eorum commodis satisfieri. et ideo ne crescat in posterum eorum audacia, sancimus, ut, quicumque in rapinis fuerit deprehensus, poena quadrupli teneatur. * Arcad. et Honor. AA. Flaviano pu. * <a 400 pp. Romae in foro aproniani viii k. Febr. Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.11.2.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Cum nauarchorum coetus circiter provincias orientis inopia navium tribuaret et investigandae classis obtentu insularum secessus obiret et navigandi opportunitate transacta iudiciorum indignatio sine transvectionis expectaretur effectu, merito celsitudo tua praefecto Augustali et insularum praeside conventis alexandrinae et carpathiae classis summates et nonnullos alios naucleros eo professionis adduxit, ut onus frumentarii commeatus, qui per orientales nauarchos ex alexandrinae civitatis conditis consueverat ad sacratissimam urbem transferri, in suam fidem susceptum ad eadem augustissimae urbis horrea comportarent, solaciis pro mercedula praestitis ex tributariae pensationis immunitate vel ex eo, quod vocatur ééphilikonéé, nec non etiam aliis, quae tuae cognitionis limavit examen. * honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 409 D. xiiii k. Febr. Honorio viii et Theodosio iii AA. Cons.>

CJ.11.2.5: Imperatores Honorius, Theodosius

Qui fiscales species suscepit deportandas, si recta navigatione contempta litora devia sectatus eas avertendo distraxerit, capitali poena plectetur. * honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 409 D. xiiii k. Aug. Constantinopoli Honorio viii et Theodosio iii AA. Cons.>

CJ.11.2.6pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Iudices, qui in portibus dioeceseos suae onusta navigia, cum prosperior flatus invitat, sub

praetextu hiemis immorari permiserint, una cum municipibus et corporatis eiusdem loci fortunarum propriarum feriantur dispendiis. * honor. et Theodos. AA. Faustino pp. * <a 410 D. xviii k.Sept. Ravennae Varane vc.Cons.>

CJ.11.2.6.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Naucleri praeterea poenam deportationis excipiant, si aliquid fraudis eos admisisse fuerit revelatum. <a 410 D. xviii k.Sept. Ravennae Varane vc.Cons.>

CJ.11.3.0. De praediis naviculariorum.

CJ.11.3.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Domum etiam mansuetudinis nostrae in his, quae naviculario nomine obnoxia sunt, agnoscere praecipimus debitam functionem. * Valentin. et Valens AA. Aureliano praef. annonae. * <a 367 D. iii k.Oct. Lupicino et iovino cons.>

CJ.11.3.2pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

In his, quae navicularii vendunt, quoniam intercipere contractum emendi vendendique fas prohibet, emptor navicularii functionem pro modo portiois comparatae subeat: res enim oneri addicta est, non persona mercatoris. * Valentin. et Valens et Grat. AAA. chiloni procons. Africae. * <a 375 D. iii non.Aug. Post consulatum gratiani A. iii et Equitii vc. >

CJ.11.3.2.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Neque navicularium iubemus fieri eum, qui aliquid comparavit, sed eam partem quae empta est pro suo modo ac ratione esse munificam: nec enim totum patrimonium ad functionem naviculariam occupandum erit, quod habuerit qui rei exiguae mercator accessit, sed illa portio, quae ab initio navicularii fuit, ad pensionem huiusmodi functionis sola tenenda est, residuo patrimonio, quod ab hoc vinculo liberum est, otioso et immuni servando. <a 375 D. iii non.Aug. Post consulatum gratiani A. iii et Equitii vc. >

CJ.11.3.2.2: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Domus vero, quarum cultu decus urbium potius quam fructus acquiritur, ubi a naviculariis veneunt, pro tanto modo ad hanc pensionem obligari placet, quantum habebant emolumentum, cum pecunia mutuarentur. <a 375 D. iii non.Aug. Post consulatum gratiani A. iii et Equitii vc. >

CJ.11.3.2.3: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Ubi vero spatia loci et exiguitas nullam habuit pensionem aut extractio, cuius est ardua difficilisque molitio, aut decus sumptuosum, aut, ut est plerumque liberale institutum, habitationem quis suam ornamento urbis adiecit, nolumus munificentiam quae postea addita est improbam licitationem aestimationis excipere: sed vetusta potius loci species et pensio cogitetur quam cultus hodiernus, qui per industriam hominis animosi accessit. <a 375 D. iii non.Aug. Post consulatum gratiani A. iii et Equitii vc. >

CJ.11.3.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Hi, qui fundos naviculariae functioni adscriptos a naviculariis acceperunt quodlibet ad se titulo transeuntes, secundum agri opinionem, quae antiquitus habetur adscripta, naviculariam functionem suscipere cogantur neque eas condiciones sibi aestiment profuturas, quas venditor minus idoneus in se recipit impositas ementis arbitrio: hac tamen ratione servata, ut, si ad minus idoneum fuerit translata possessio, etiam auctores transscripti praedii teneantur obnoxii, sitque hoc in promptu, ut damnis fiscalibus primitus ab idoneis consulatur. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. xiiii k.Mart.Mediolani Theodoro pvc.Cons.>

CJ.11.4.0. De navibus non excusandis.

CJ.11.4.1pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Multi naves suas diversorum nominibus et titulis tuentur. cui fraudi obviantes praecipimus, ut, si quis ad evitationem publicae necessitatis titulum crediderit apponendum, sciat navem esse fisco

sociandam. * Arcad. et Honor. AA. longiniano pp. * <a 406 D. iii id. ian. Ravennae Arcadio A. vi et Probo cons.>

CJ.11.4.1.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Nam ut privatos quoque non prohibemus habere navigia, ita fraudi locum esse non sinimus, cum omnes in commune, si necessitas exegerit, conveniat utilitatibus publicis oboedire et subvectionem sine dignitatis privilegio celebrare. <a 406 D. iii id. ian. Ravennae Arcadio A. vi et Probo cons.>

CJ.11.4.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Iubemus nullam navem ultra duorum milium modiorum capacem ante felicem embolam vel publicarum specierum transvectionem aut privilegio dignitatis aut religionis intuitu aut praerogativa personae publicis utilitatibus excusari posse subtractam: nec si caeleste contra proferatur oraculum, sive adnotatio sit sive divina pragmatica, providentissimae legis regulas oppugnare debet. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 439 D. vii id. April. Constantinopoli Theodosio A. XVII et Festo cons.>

CJ.11.4.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod etiam in omnibus causis huiusmodi contra ius vel utilitatem publicam in quolibet negotio proferatur, non valeat. quidquid enim in fraudem istius legis quolibet modo fuerit attemptatum, id navigii quod excusatur publicatione corrigimus. <a 439 D. vii id. April. Constantinopoli Theodosio A. XVII et Festo cons.>

CJ.11.5.0. Ne quid oneri publico imponatur.

CJ.11.5.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Oneri publico sarcinam privatam ne quis imponat nec audeat portitores frumenti ad suscipiendum onus aliqua necessitate compellere. hoc enim facto atque commisso non in dispendium solum atque naufragii damnum tenebitur obligatus, verum etiam publicae coercitionis experietur vigorem. * Arcad. et Honor. AA. Rufino pp. * <a 395 D. v id. ian. Constantinopoli Olybrio et Probino cons.>

CJ.11.6.0. De naufragiis.

CJ.11.6.1: Imperator Antoninus

Si quando naufragio navis expulsa fuerit ad litus vel si quando reliquam terram attigerit, ad dominos pertineat: fiscus meus sese non interponat. quod enim ius habet fiscus in aliena calamitate, ut de re tam luctuosa compendium sectetur? * Ant. A. maximo. * <

CJ.11.6.2: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si quis navicularius naufragium sustinuisse adfirmat, provinciae iudicem, eius videlicet, in qua res agitur, adire festinet ac probet apud eum testibus eventum, relatioque ad sublimissimam referatur praefecturam, ita ut intra anni spatium veritate revelata competens dispositio procedat. quod si per negligentiam praefinitum anni spatium fortasse claudatur, supervacuas serasque interpellationes emenso anno placuit non admitti. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad modestum pp. * <a 372 D. pp. Bersti non. Iun. Modesto et Arintheo cons.>

CJ.11.6.3pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quotiens obruta vel submersa fluctibus navi examen adhibetur competentis iudicis, duorum vel trium nautarum quaestione habita ceteri ab huiusmodi nexu liberentur. quid est enim, quod non abunde intra praefinitum numerum sollers quaesitor inveniat? * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. naviculariis afris salutem. * <a 380. D. viii id. Febr. Triveris gratiano v et Theodosio AA. Cons.>

CJ.11.6.3.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Circa magistros navium, quibus est scientia plenior, immoretur: qui si fatali sorte defuerint, in

alios inquisitio transferatur.<a 380. D. viii id.Febr.Triveris gratiano v et Theodosio AA.Conss.>

CJ.11.6.3.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sane si universos violentia tempestatis obruerit, ne veritas lateat, a liberis nautarum sive magistrorum intra iudicia constitutis super eorum quaeratur interitu, quos navicularius naufragio perisse contendit.<a 380. D. viii id.Febr.Triveris gratiano v et Theodosio AA.Conss.>

CJ.11.6.3.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Susceptionis autem necessitas ex kalendis Aprilibus in diem kalendarum octobrium mansura servabitur.<a 380. D. viii id.Febr.Triveris gratiano v et Theodosio AA.Conss.>

CJ.11.6.4: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Pro his, quae semel a collatoribus illata naufragiis perierunt, nolumus nobis aliquam cum possessoribus, sive senatores sive privati sint, esse communionem vel aliquid periculi ad eos redundare. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. *<a 391 D. xv k.Aug.

Constantinopoli Tatiano et Symmacho conss.>

CJ.11.6.5pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

De submersis navibus decernimus, ut levato velo istae causae cognoscantur. et si quisquam de talibus negotiis aliquid accepisse detegitur, iudex, apud quem constiterit, his conquerentibus qui nudantur pro qualitatibus personarum multandi removendi proscribendi habeat potestatem. * honor. et Theodos. AA. naviculariis per Africam. *<a 412 D. xvi k.April.Ravennae Honorio viiii et Theodosio v AA.Conss. >

CJ.11.6.5.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Si vero causarum talium cognitores, libelli datione vel planaria interpellatione commoniti intra biennium has causas audire neglexerint, et hoc fuerit tempus elapsum, praeiudicium noceat eatenus cognitori, ut naviculario propter vitium iudicis absoluto mediam oneris eius partem, propter cuius probandam amissionem legitimo dumtaxat tempore cognitio petebatur, iudex cogatur inferre, residuam vero officium eius exsolvat.<a 412 D. xvi k.April.Ravennae Honorio viiii et Theodosio v AA.Conss. >

CJ.11.6.6: Imperatores Honorius, Theodosius

Super naufragiorum quae contigerint casibus usitato more habita quaestione si quis calculus modiationis dicatur tempestate maris deperisse, sub tuae sedis auditione nequaquam feratur acceptus, sed haec dispendii iactura in omne naviculariorum concilium, pro rata scilicet contingentis muneris, deferatur. * honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. *<a 409 D. xiiii k. Febr. Honorio viiii et Theodosio iii AA. conss.>

CJ.11.7.0. De metallariis et metallis et procuratoribus metallorum.

CJ.11.7.1pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Perpensa deliberatione duximus sancendum, ut, quicumque exercitium metallorum vellet adfluere, is labore proprio et sibi et rei publicae commoda compararet. * Valentin. et Valens AA. ad cresconium com. metallorum. *<a 365 D. iiiii id. Dec. parisiis Valentiniano et Valente AA. conss.>

CJ.11.7.1.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Itaque si qui sponte confluerint, eos laudabilitas, tua octonos scripulos in balluca, quae Graece éé krusammos éé appellatur, cogat exsolvere.<a 365 D. iiiii id. Dec. parisiis Valentiniano et Valente AA. conss.>

CJ.11.7.1.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Quidquid autem amplius colligere potuerint, fisco potissimum distragant, a quo competentia ex largitionibus nostris pretia suscipiant.<a 365 D. iiiii id. Dec. parisiis Valentiniano et Valente AA. conss.>

CJ.11.7.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Ob metallicum canonem, in quo propria consuetudo retinenda est, quattuordecim unicas ballucae pro singulis libris constat inferri. * Valentin. et Valens AA. ad Germanianum com. sacr. larg. * <a 367 D. vi id. Ian. romae lupicino et iovino cons.>

CJ.11.7.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Cuncti, qui per privatorum loca saxorum venam laboriosis effossionibus persequuntur, decimas fisco, decimas etiam domino repraesentent, cetero modo suis desideriis vindicando. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Floro pp. * <a 382 D. iii k. Sept. Constantinopoli Antonio et Syagrio cons.>

CJ.11.7.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Cum procuratores metallorum intra Macedoniam Daciam mediterraneam moesiam seu dardaniam soliti ex curialibus ordinari, per quos sollempnis profligatur exactio, simulato hostili metu huic se necessitati subtraxerint, ad implendum munus retrahantur, et nulli deinceps licentia laxetur prius indebitas expetere dignitates, quam subeundam procuracionem fideli sollertique exactione compleverint. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. eusignio pp. * <a 386 D. iiii k. Aug. Mediolani Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.11.7.5: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Per annos singulos septeni per hominem scripuli largitionibus inferantur ab aurilegulis, non solum in pontica dioecesi, verum etiam in Asiana. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. romulo com. sacr. larg. * <a 392 D. xi k. Mart. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.11.7.6: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quosdam operta humo esse saxa dicentes id agere cognovimus, ut defossis in altum cuniculis alienarum aedium fundamenta labefactent. qua de re, si quando huiusmodi marmora sub aedificiis latere dicantur, perquirendi eadem copia denegetur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Paterno. * <a 393 D. xvii k. April. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.11.7.7: Imperator Theodosius

Metallarii sive metallariae, qui quaeve ea regione deserta, ex qua videntur oriundi vel oriundae, ad externa migraverint, indubitanter sine ulla temporis praescriptione ad propriae originis stirpem laremque una cum sua subole revocentur, et quos domus nostrae secreta retineant. sciant autem nullum exinde praeiudicium fisco esse generandum, etiamsi is, quem metallicum esse constiterit, privatis censibus suum nomen indiderit. * Theodos. A. Maximino com. sacr. larg. * <a 424 D. v id. Iul. Constantinopoli Victore vc. cons.>

CJ.11.8.0. De murilegulis et gynaeciariis et procuratoribus gynaecii et de monetariis et bastagariis.

CJ.11.8.1: Imperator Constantinus

Monetarios in sua semper durare condicione oportet nec dignitatis cuiuscumque privilegio ab huiusmodi condicione liberari. * Constant. A. ad Bithynos. * <a 317 D. xii k. Aug. Gallicano et Basso cons.>

CJ.11.8.2: Imperator Constantinus

Procuratores rei privatae baphii et gynaecii, per quos et privata nostra substantia tenuatur et species in gynaeciis confectae corrumpuntur, in baphyis etiam admixta temeratio naevum adducit inquinatae adlucionis, suffragiis abstineant, per quae memoratas administrationes adipiscuntur, vel, si contra hoc fecerint, gladio feriantur. * Const. A. ad felicem. * <a 333 d.... k. Nov. aquil. Dalmatio et Zenophilo cons.>

CJ.11.8.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Ingenuae mulieres, quae se gynaeciariis sociaverint, si conventae denuntiatione sollempni

splendorem generis contuberniorum vilitati praeferre noluerint, suorum maritorum condicione teneantur. * Valentin. et Valens AA. ad Germanum consularem. * <a 365 D. iiii k. Iul. Mediolani Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.11.8.4: Imperatores Valentinianus, Valens

Quod ad praesens remedium pertinet, quintum animal bastagariis pro reparatione praebeatur. * Valentin. et Valens AA. ad Auxonium pp. * <a 368 D. id. Dec. Marcianopoli Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.11.8.5: Imperatores Valentinianus, Valens

Qui aliquem ex familiis gynaecii in latebris habere comperti sunt, quinque librarum auri damno subicientur. * Valentin. et Valens AA. et Grat. A. ad philematium com. sacr. larg. * <a 372 D. xii k. Sept. ciliciae modesto et Arintheo cons.>

CJ.11.8.6: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Qui textrini nostri mancipia occultatione celaverit, ternis libris auri pro singulorum hominum suppressione plectetur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad eucherium. * <a 380 pp. Karthagine iii k. Mart. post consulatum Ausonii et Olybrii.>

CJ.11.8.7pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Edicimus, ne qua mulier splendidioris gradus monetarii adhaerens consortio decus nativae libertatis amittat. quod si quam ab hac praeceptione statutum nostrae perennitatis abduxerit, ea vel legitima admonita conventionem discedat vel, si complexui monetarii putaverit inhaerendum, non ambigat se et liberis praeiudicaturam et eius condicione esse nectendam. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hesperium pp. * <a 380 D. prid. id. Mart. Aquileiae post consulatum Ausonii et Olybrii.>

CJ.11.8.7.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si qua vero originaria seu colonaria possessionis alienae ignaro domino seu sciente monetario adsociabitur, ii conventi mox iuri agrorum debitas personas retrahere festinent vel de cetero sciant repetendi facultatem silentii sui coniventia perdidisse. <a 380 D. prid. id. Mart. Aquileiae post consulatum Ausonii et Olybrii.>

CJ.11.8.7.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sed ut monetario nullam extraneam nece volumus, ita et monetario patre susceptas prohibemus extraneis copulari. <a 380 D. prid. id. Mart. Aquileiae post consulatum Ausonii et Olybrii.>

CJ.11.8.8: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Aeternam fiximus legem, ne umquam bastagariis militiam vel suam deserere liceat vel aliam, antequam eam impleverint, subreptiva impetratione temptare. >* Grat. Valentin. et Theodos. AAA. trifolio com. sacr. larg. * <a 384 D. viii k. Aug. Heracleae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.11.8.9: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si quis naviculam functioni muricis et legendis conchyllis deputatam ausus fuerit usurpare, duarum librarum auri illatione teneatur. * Grat. Valentin. Theodos. et Arcad. AAAA. ad principium pp. * <a 385 D. vi k. Oct. Aquileiae Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.11.8.10: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Lotas in posterum sericoblattae et metaxae huiusmodi species inferri praecipimus : viginti librarum auri condemnatione proposita his, qui scrinium canonum tractant, prioribus etiam cuiuscumque officii, si statuta caelestia a quodam passi fuerint temerari. * Arcad. honor. et Theodos. AAA. philometori com. sacr. larg. * <a 406 D. v k. Iul. Constantinopoli Arcadio A. vi et Probo cons.>

CJ.11.8.11pr.: Imperator Theodosius

Murileguli, qui relicto atque despecto propriae condicione officio vetitis se infulis dignitatum et

cingulis penitus denegatis munisse dicuntur, ad propriae artis et originis vincula revocentur. * Theodos. A. et Valentin. c. Maximino com. sacr. larg. * <a 424 D. xvii k. Nov. Constantinopoli vobis cons.>

CJ.11.8.11.1: Imperator Theodosius

Ab illis autem, qui rebus eorum videntur inhiasse, quos in sua origine permanere et sollemnibus ministeriis inservire manifestum est, omnia quaecumque constiterit ex quocumque titulo possessa antiquis possessoribus restituantur. <a 424 D. xvii k. Nov. Constantinopoli vobis cons.>

CJ.11.8.11.2: Imperator Theodosius

Quod si alienigenae detentatores oneribus condicionis externae maluerint subiacere quam restituere facultates, et futura deinceps agnoscant munia sibi esse subeunda et de praeterito, si qua ipsis possidentibus reliqua colliguntur, a semet ipsis sciant sine aliqua excusatione solvenda. <a 424 D. xvii k. Nov. Constantinopoli vobis cons.>

CJ.11.8.12: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ii, qui ex filiabus murilegularum et alienae originis patribus sunt vel fuerint procreati, iura matris condicionis agnoscant. * Theodos. A. et Valentin. c. Maximino com. sacr. larg. * <a 425 D. viii k. Jun. Theodosio A. Xi et Valentiniano c. Cons.>

CJ.11.8.13: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quis ex corpore gynaeciariorum vel linteiariorum vel linyphariorum monetariorumve aut murilegularum vel aliorum similium ad divinas largitiones nexu sanguinis pertinentium voluerit posthac de suo collegio liberari, non quoscumque nec facile in locum proprium, freti dextrae triumphalis absolute, substituatur, sed eos, quos omnibus idoneis modis sub ipsis quodammodo amplissimae tuae sedis obtutibus approbaverint: ita tamen, ut is, qui ab huiusmodi condicione iuxta formam caelitus datam beneficio principali fuerit absolutus, universi generis sui prosapiam in functione memorati corporis permanentem cum omnibus eius qui absolvitur rebus obnoxiam largitionibus sacris futuram esse non dubitet. * Theodos. et Valentin. AA. acacio com. sacr. larg. * <a 426 D. vii k. Mart. Constantinopoli theodosio xii et Valentiniano ii AA. Cons.>

CJ.11.8.14: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Privatae vel linteae vestis magistri, thesaurorum praepositi vel baphiorum ac textrinorum procuratores ceterique, quibus huiusmodi sollicitudo committitur, non ante ad rem sacri aerarii procurandam permittantur accedere, quam satisfactionibus dignis eorum administratio roboretur: scituri nec prosecutorias quidem sacras posthac sibimet postulandas. * Theodos. et Valentin. AA. acacio com. sacr. larg. * <a 426 >

CJ.11.8.15: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Qui aut patre conchyliolegulo geniti probabuntur aut matre, memoratae adscriptioni obnoxios se esse non ambigant. * Theodos. et Valentin. AA. Valerio com. sacr. larg. * <a 427 D. x k. April. Constantinopoli Hierio et Ardaburo cons.>

^CJ.11.8.16:

Nemo, ut factum est, publicis corporibus adscribatur, nisi urgens causa sit et ipse talis originis sit et tam aetate quam arte idoneus: qua de re gesta fiant apud praesidem provinciae et a corpore eum idoneum esse deponatur: eaque gesta ad nos mittantur, ut nos sacris litteris quae probatarum vice erunt ea confirmemus.

^CJ.11.8.16.1:

Si quis haec violaverit, neque solacia quae inde competunt accipiet neque corpori sociabitur, sed verberatus in perpetuum ex provincia relegabitur: et quisquis eis opem tulerit, isdem poenis subiacebit, imprimis praepositus.

CJ.11.9.0. De vestibus holoveris et auratis et de intinctione sacri muricis.

CJ.11.9.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Auratas ac sericas paragaudas auro intextas viriles privatis usibus contexere conficereque prohibemus et a gynaeiaciariis tantum nostris fieri praecipimus. * Valentin. Valens et Grat. AAA. Archelao com. sacr. larg. * <a 369 D. v non.Iul.Nebiodumi acc.Xv k.Aug. Marcianopoli Valentiniano np.Et Victore cons.>

CJ.11.9.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nemo vir auratas habeat aut in tunicis aut in lineis paragaudas, nisi ii tantummodo, quibus hoc propter imperiale ministerium concessum est. non enim levi animadversione plectetur, quisquis vetito se et indebito non abdicaverit indumento. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Floro pp. * <a 382 D. iii k.April.Constantinopoli Antonio et Suagrio cons.>

CJ.11.9.3: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Vellera adulterino colore fucata in speciem sacri muricis tingere non sinimus nec tinctum cum rhodino prius sericum alio postea colore fucari, cum de albo omnium colorum tingendi copia non negetur: nam capitalem poenam illicita temptantes suscipient. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. * <a xxx >

CJ.11.9.4pr.: Imperator Theodosius

Temperent universi, cuiuscumque sint sexus dignitatis artis professionis et generis, ab huiusmodi speciei possessione, quae soli principi eiusque domui dedicatur. * Theodos. A. Maxinino com. sacr. larg. * <a 424 D. xvii k.Febr.Constantinopoli Victore vc.Cons.>

CJ.11.9.4.1: Imperator Theodosius

Nec pallia tunicasque domi quis sericas contexat aut faciat, quae tincta conchylio nullius alterius permixtione subtexta sunt. <a 424 D. xvii k.Febr.Constantinopoli Victore vc.Cons.>

CJ.11.9.4.2: Imperator Theodosius

Proferantur ex aedibus tradanturque tunicae et pallia ex omni parte texturae cruore infecta conchylii. nulla stamina subtextantur tincta conchylio, nec eiusdem infectionis arguto pectine solidanda fila decurrant. reddenda aerario holovera vestimenta virilia protinus offerantur. <a 424 D. xvii k.Febr.Constantinopoli Victore vc.Cons.>

CJ.11.9.4.3: Imperator Theodosius

Nec est, ut quisquam de abiurato pretio conqueratur, quia sufficit calcatae legis impunitas. <a 424 D. xvii k.Febr.Constantinopoli Victore vc.Cons.>

CJ.11.9.4.4: Imperator Theodosius

Ne quis vero nunc huiusmodi suppressione in laqueos novae constitutionis incurrat: alioquin ad similitudinem laesae maiestatis periculum sustinebit. <a 424 D. xvii k.Febr.Constantinopoli Victore vc.Cons.>

CJ.11.9.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Purpurae nundinas, licet innumeris sint constitutionibus prohibita, recenti quoque interminatione vetamus. et ideo septimum de scrinio exceptorum, sextum de scrinio canonum, quintum de scrinio tabulariorum ad baphia Phoenices per certum tempus mitti praecipimus, ut fraus omnis eorum prohibeatur sollertia timentium, ne quaesitis longo sudore stipendiis careant: etiam viginti librarum auri condemnatione proposita. * Theodos. et Valentin. AA. Apollonio com. sacr. larg. * <a 436 D. viii id.Mart.Constantinopoli Isidoro et Senatore cons.>

CJ.11.10.0. De fabricensibus.

CJ.11.10.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Omnibus fabricis non pecunias pro speciebus, sed ipsas species sine dilatione inferri praecipimus, ut venae nobilis et quae facile deducatur ignibus seu liquescat ferri materies

praebetur, quo promptius adempta fraudibus facultate commodo publico consulatur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. * <a 388 d xv k.Nov. Theodosio A. ii et Cynegio coss.>

CJ.11.10.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Primicerium fabricae post biennium non solum vacatione, verum etiam honore donari praecipimus, ita ut inter protectores eiusdem fabricae per biennium adoraturus aeternitatem nostram suo quisque tempore dirigatur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Rufino mag. off. * <a 390 D. viii id.Mart.Mediolani Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.11.10.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Stigmata, hoc est nota publica fabricensium brachiis ad imitationem tironum infligatur, ut hoc modo saltem possint latitantes agnosci (his, qui eos susceperint vel eorum liberos, sine dubio fabricae vindicandis) et qui subreptione quadam declinandi operis ad publicae cuiuslibet sacramenta militiae transierunt. * Arcad. et Honor. AA. osio mag. off. * <a 398 D. xviii k.Ian. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.11.10.4pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis consortium fabricensium crediderit eligendum, in ea urbe, qua natus est vel in qua domicilium collocavit, his quorum interest convocatis primitus acta conficiat, sese doceat non avo non patre curiali progenitum, nihil ordini civitatis debere, nulli se civico muneri obnoxium, atque ita demum gestis confectis vel apud moderatorem provinciae vel si is absit apud defensorem civitatis, ad militiam quam optaverit suscipiatur. * honor. et Theodos. AA. antehmio pp. * <a 412 D. xv k.Iun. Constantinopoli Honorio viiii et Theodosio v AA.Conss.>

CJ.11.10.4.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Quod si absque hac cautione quispiam ad fabricensium consortium obrepserit, sciat se ad ordinis cui debetur patriaque suae munera esse reducendum, ita ut nulla eum nec temporis nec stipendiorum praerogativa defendat. <a 412 D. xv k.Iun. Constantinopoli Honorio viiii et Theodosio v AA.Conss.>

CJ.11.10.5pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Iure provisum est fabricenses artibus propriis inservire, ut exhaustis laboribus immorentur cum subole professioni, cui nati sunt. * Theodos. et Valentin. AA. Aureliano com. rer. privat. * <a 439 D. prid. non. Nov. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo conss.>

CJ.11.10.5.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Denique quod ab uno committitur, totius delinquitur periculo numeri, ut constricti nominationibus suis sociorum actibus quandam speculam gerant, et unius damnum ad omnium transit dispendium. <a 439 D. prid. non. Nov. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo conss.>

CJ.11.10.5.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Universi itaque, velut in corpore unius formae, unius decoctionis, si ita res tulerit, respondere cogentur. <a 439 D. prid. non. Nov. Constantinopoli Theodosio A. xvii et Festo conss.>

CJ.11.10.6: Imperatores Leo, Anthemius

Eos, qui inter fabricenses sacrae fabricae sociati sunt, vel eorum uxores aut filios, qui itidem inter fabricenses militare dicuntur, non alibi pulsare volentibus respondere praecipimus, nisi in iudicio tuae sublimitatis, ad cuius iurisdictionem potestatemque pertinent: nec eos post stipendiorum finem militiae super civilibus vel curialibus muneribus, quibus nullo modo subiacere monstrantur, a viris clarissimis rectoribus provinciarum vel eorum officiis praeter licitum inquietari. * Leo et Anthem. AA. euphemio mag. off. * <a xxx >

CJ.11.10.7pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Nullus fabricensium conductioni vel administrationi vel agriculturae alienarum rerum se posthac immiscere conetur: dominis quidem, si qui contra haec statuta meae pietatis venire ausi fuerint,

res vel praedia, quae scientes quod fabricenses sunt isdem fabricensibus ministranda commiserint, amissuris, fabricensibus vero gravissime coercitis post facultatum suarum amissionem perpetua exilii poena et animadversione retinendis. * Leo et Anthem. AA. euphemio mag. off. * <a xxx >

CJ.11.10.7.1: Imperatores Leo, Anthemius

Quotiens sane in translatione armorum angariae necessariae fuerint, sublimitas tua litteras ad eminentissimam iubeat dirigi praefecturam et numerum ei armorum et ex quo loco transferenda sunt indicare, ut continuo super praebendis angariis pro numero eorum quae transferuntur armorum praeceptione sua viros clarissimos provinciae moderatores conveniat, ut secundum missam a sublimitate tua notitiam naves vel angariae confestim de publico praebeantur. <a xxx >

CJ.11.10.7.2: Imperatores Leo, Anthemius

Quod si aliqua tarditas vel neglegentia post datas a sublimitate tua ad eminentissimam praefecturam litteras in destinandis auctoritatibus amplissimae sedis intercesserit et ex hoc armorum transvectio fuerit impedita, quinquaginta libris auri tam numerarium pro tempore officii eiusdem amplissimae sedis quam alios quorum interest condemnari praecipimus eamque auri quantitatem protinus exactam fisci viribus adgregari: multa praeterea triginta librarum auri proposita tam viris clarissimis qui provincias regunt quam eorum apparitionibus, si coniventibus his armorum subvectio tarditate aliqua fuerit praepedita. <a xxx >

CJ.11.11.0. De veteris numismatis potestate.

CJ.11.11.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Solidos veterum principum veneratione formatos ita tradi ac suscipi ab eminentibus et distrahentibus iubemus, ut nihil omnino refragationis oriatur, modo ut debiti ponderis sint et speciei probae: scituris universis, qui aliter fecerint, haud leviter in se vindicandum. * Valentin. et Valens AA. Germano pp. * <a xxx >

CJ.11.11.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Pro imminutione, quae in aestimatione solidi forte tractatur, omnium quoque specierum pretia decrescere oportet. * Valentin. et Valens AA. et Grat. A. ad Iulianum pp. * <a xxx >

CJ.11.11.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Universos auctoritas tua proposito edicto commoneat obryziacorum omnium solidorum uniforme pretium postulare, scilicet capitali supplicio puniendo, qui vel iussa nostrae maiestatis avaritiae caecitate contempserit, vel aeternales vultus, dum fraudibus studet, duxerit viliores. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Arintheo pp. * <a xxx >

CJ.11.12.0. Nulli licere in frenis et equestribus sellis et in balteis margaritas et smaragdos et hyacinthos aptare et de artificibus palatinis.

CJ.11.12.1pr.: Imperator Leo

Nulli prorsus liceat in frenis et equestribus sellis vel in balteis suis margaritas et smaragdos et hyacinthos aptare posthac vel inserere. aliis autem gemmis frena et equestres sellas et balteos suos privatos exornare permittimus. de curcumis vero omnem prorsus qualiumcumque gemmarum habitum praecipimus submoveri. fibulis quoque in chlamydis his utantur, quae solo auro et arte pretiosae sunt. si quis autem contra interdictum pietatis meae fecerit, sciat se continuo quinquaginta libris auri esse multandum. * Leo A. leontico. * <a xxx >

CJ.11.12.1.1: Imperator Leo

Nulli praeterea privatorum liceat (exceptis scilicet ornamentis matronalibus et tam muliebrum quam virilium anulorum habitu) aliquid ex auro et gemmis quod ad cultum et ornatum imperatorium pertinet facere neque illud sub hoc colore et praetextu praeparare, quod velit clementiae principali velut aliquod munus offerre: pietas enim mea huiusmodi dona non expetit

neque regium sibi offerri a privatis cultum requirit.<a xxx >

CJ.11.12.1.2: Imperator Leo

Sane si quis posthac aliquid contra vetitum huiusmodi sanctionis effecerit et offerenda clementiae meae ornamenta, quae usibus regiis deputata sunt, gemmis auroque decorata ausus fuerit praeparare, centum librarum auri condemnatione sciat se esse feriendum, capitali quoque subdendum esse supplicio: ornamenta enim regia intra aulam meam fieri a palatinis artificibus debent, non passim in privatis domibus vel officiis parari.<a xxx >

CJ.11.12.1.3: Imperator Leo

Unde summa severitate sancimus, ut quod in cultu ornatuque nostro sacrum et adoptabile est, id facere temeritas privata non audeat.<a xxx >

CJ.11.12.1.4: Imperator Leo

Si quis sane contra vetitum tranquillitatis meae aliquid fecerit, definitam superius multam ab his per officia palatinorum exigi et sacris largitionibus nostris iubemus inferri.<a xxx >

CJ.11.13.0. De classicis.

CJ.11.13.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Classem seleucenam aliasque universas ad officium, quod magnitudini tuae obsequitur, volumus pertinere, ut classicorum numerus ex incensitis vel ad crescentibus compleatur et seleucena ad auxilium purgandi orontis aliasque necessitates orientis comiti deputetur. * Valentin. et Valens AA. Auxonio pp. *<a 369 data indictione xii>

CJ.11.14.0. De decuriis urbis romae.

CJ.11.14.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si quis decuriam de auferendis privilegiis putaverit lite pulsandum, intellegat se decuriae interpellare debere iudicem. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad trifolium pp. *<a 389 D. xiiii k. Febr. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.11.14.2pr.: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Leges tam a superioribus principibus quam a divo parente nostro conditas nostra auctoritate firmamus. * Arcad. honor. et Theodos. AAA. exsuperantio Iulio et ceteris decurialib.*<a 404 D. viii id. iul.Romae Honorio A. vi et Aristaeneto cons.>

CJ.11.14.2.1: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Singulos itaque iudices scire volumus, ne quis huic collegio iniuriis corporalibus temptet notam atterere neque ab his commodis, quae rationibus approbantur, audeat sperare. huic enim collegio volumus antiquam privilegiorum praerogativam servari.<a 404 D. viii id. iul.Romae Honorio A. vi et Aristaeneto cons.>

CJ.11.15.0. De privilegiis corporatorum urbis romae.

CJ.11.15.1pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Nulli sit liberum, nulli permissum, ut novum aliquid urbis incolae in urbe sustineant, sed in honorem aeternae urbis coproratis indulta suffragia valere praecipimus. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad alypium pu. *<a 391 D. prid. id. iul.Aquileiae Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.11.15.1.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Cura autem rectorum provinciarum corporati urbis romae, qui in peregrina transgressi sunt, redire cogantur, ut servire possint functionibus, quas imposuit antiqua sollemnitas.<a 391 D. prid. id. iul.Aquileiae Tatiano et Symmacho cons.>

CJ.11.16.0. De pistoribus.

CJ.11.16.1pr.: Imperator Leo

Quicumque ex mancipibus comitis horreorum dignitatem et officium vel ambitione vel gratia vel pecunia seu quolibet alio modo posthac fuerit adsecutus, exutus dignitate, quam contra

interdictum nostrae serenitatis adeptus est, multatus etiam viginti libris auri ad mancipium denuo consortium collegiumque revocetur. * Leo A. Viviano pp. * <a 457-465 >

CJ.11.16.1.1: Imperator Leo

Omne etiam speciale beneficium, quocumque modo contra hanc sanctionem fuerit impetratum, penitus conquiescat. <a 457-465 >

CJ.11.17.0. De suariis et susceptoribus vini et ceteris corporatis.

CJ.11.17.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Porcinarii urbis aeternae cum pervilegem laborem populi romani commodis exhibeant, sordidis semper muneribus liberentur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad albinum pu. * <a 389 D. viii k.Sept. Romae Timasio et Promoto cons.>

CJ.11.17.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Quicumque ex corporibus suariorum sive excipiendae necessitate litis adstrictus seu inferendae voluntate spontanea provocatus iudicium voluerit experiri, fori urbani auditorium praestoletur. * Arcad. et Honor. AA. Florentino pu. * <a 395-397 >

CJ.11.18.0. De collegiatis et chartopratis et nummulariis.

CJ.11.18.1pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Qui sub praetextu decanorum seu collegiatorum, cum id munus non impleant, aliis se muneribus conantur subtrahere, eorum fraudibus credidimus obviandum, ne quis sub specie muneris, quod minus exsequitur, alterius muneris oneribus relevetur, ne argentariorum vel nummulariorum munera declinentur ab his, qui dici tantum collegiati vel decani festinant. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pu. * <a 439 D. x k.April.Theodosio xvii et Festo cons.>

CJ.11.18.1.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ideoque si quis eorum sub nudae appellationis velamine collegiatum se seu decanum appellat, sciat pro se alium subrogandum, qui praedicto muneri sufficiens approbatur, subrogatione videlicet memoratorum vel eorum qui moriuntur primatum eius qui subrogatur admissio iudicio. <a 439 D. x k.April.Theodosio xvii et Festo cons.>

CJ.11.18.1.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod autem supra numerum, qui incautis brevibus continetur, nemo se quolibet patrocínio vel cuiuslibet adsumpta potentia debeat excusare, hoc nostrae est serenitatis censere, tuae sublimitatis tuique officii cautius observare. <a 439 D. x k.April.Theodosio xvii et Festo cons.>

CJ.11.18.1.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hoc inter omnes aequa lance servari praecipimus, nullo divinae domus patrocínio, nullo sacrosanctarum ecclesiarum reverentia, nullo qualibet vel cuiuslibet se potentia excusante. <a 439 D. x k.April.Theodosio xvii et Festo cons.>

CJ.11.18.1.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed ne tantum circa munera relevanda supplicibus consuluisse noscamur, illud etiam dicendum observandumque esse censemus, ut chartae venditio, quae de provinciis ad corporatos supplicum per innovationem translata est, primae constitutionis terminis concludatur, hoc est, quod initio dispositionis constitutum est, id in posterum nulla addita novatione servetur. <a 439 D. x k.April.Theodosio xvii et Festo cons.>

CJ.11.19.0. De studiis liberalibus urbis romae et Constantinopolitanae.

CJ.11.19.1pr.: Imperator Theodosius

Universos, qui usurpantes sibi nomina magistrorum in publicis magistrationibus cellulisque collectos undecumque discipulos circumferre consuerunt, ab ostentatione vulgari praecipimus amoveri, ita ut, si qui eorum post emissos divinae sanctionis adfatus quae prohibemus atque damnamus iterum forte temptaverit, non solum eius quam meretur infamiae notam subeat, verum

etiam pellendum se ex ipsa ubi versatur illicite urbe cognoscat. * Theodos. A. et Valentin. c. constantio pu. * <a 425 D. iii j. Mart. Constantinopoli Theodosio A. Xi et Valentiniano cons. >
CJ.11.19.1.1: Imperator Theodosius

Illos vero, qui intra plurimorum domus eadem exercere privatim studia consueverunt, si ipsis tantummodo discipulis vacare maluerint, quos intra parietes domesticos docent, nulla huiusmodi interminatione prohibemus: sin autem ex eorum numero fuerint, qui videntur intra capitoli auditorium constituti, ii omnibus modis privatarum aedium studia sibi interdicta esse cognoscant, scituri, quod, si adversus caelestia statuta facientes fuerint deprehensi, nihil penitus ex illis privilegiis consequantur, quae his, qui in capitolio tantum docere praecepti sunt, merito deferuntur. <a 425 D. iii j. Mart. Constantinopoli Theodosio A. Xi et Valentiniano cons. >

CJ.11.19.1.2: Imperator Theodosius

Habeat igitur auditorium specialiter nostrum in his primum, quos romanae eloquentiae doctrina commendat, oratores quidem tres numero, decem vero grammaticos: in his etiam, qui facundia Graecitatis pollere noscuntur, quinque numero sint sophistae et grammatici aequae decem. <a 425 D. iii j. Mart. Constantinopoli Theodosio A. Xi et Valentiniano cons. >

CJ.11.19.1.3: Imperator Theodosius

Et quoniam non his artibus tantum adulescentiam gloriosam optamus institui, profundioris quoque scientiae atque doctrinae memoratis magistris sociamus auctores. <a 425 D. iii j. Mart. Constantinopoli Theodosio A. Xi et Valentiniano cons. >

CJ.11.19.1.4: Imperator Theodosius

Unum igitur adiungi ceteris volumus, qui philosophiae arcana rimetur, duo quoque, qui iuris ac legum voluntates pandant, ita ut unicuique loca specialiter deputata adsignari faciat tua sublimitas, ne discipuli sibi invicem possint obstrepere vel magistri, neve linguarum confusio permixta vel vocum aures quorundam aut mentes a studio litterarum avertat. <a 425 D. iii j. Mart. Constantinopoli Theodosio A. Xi et Valentiniano cons. >

CJ.11.20.0. De Honoratorum vehiculis.

CJ.11.20.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Omnes honorati seu civilium seu militarium vehiculis dignitatis suae, id est carrucis, intra urbem sacratissimi nominis semper utantur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. nebridio pu. * <a 386 D. iii k. Febr. Constantinopoli Honorio np. Et Euodio cons. >

CJ.11.21.0. De privilegiis urbis Constantinopolitanae.

CJ.11.21.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Urbs Constantinopolitana non solum iuris italici, sed etiam ipsius romae veteris praerogativa laetetur. * honor. et Theodos. AA. Philippo pp. Illyrici. * <a 421 D. prid. id. iul. Eustathio et agricola cons. >

CJ.11.22.0. De metropoli Beryto.

CJ.11.22.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Propter multas iustasque causas metropolitano nomine ac dignitate Berytum decernimus exornandum iam suis virtutibus coronatam. igitur haec quoque metropolitanam habeat dignitatem. tyro nihil de iure suo derogatur. sit illa mater provinciae maiorum nostrorum beneficio, haec nostro, et utraque dignitate simili perfruatur. * Theodos. et Valentin. AA. hormisdae pp. * <a 448-450 >

CJ.11.23.0. De canone frumentario urbis romae.

CJ.11.23.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Nautici apud praesidum vel magistratum acta confiteantur incorruptas species suscepisse, eorumque, apud quos deponitur ista testatio, praesens adspectus probet nihil in his esse vitii.

quod eo tempore, quo ad sacrae urbis portum pervenit, praefecturam iugiter observare praeceptum est. * Valentin. et Valens AA. ad Iulianum praef. annonae. * <a 366 D. xviii k. Iul. Remis gratiano A. et dagalaifo cons. >

CJ.11.23.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quid frumenti vel olei urbicarii canonis remissione indultum est speciali beneficio, contra commodum publicum elicitum non valeant. * Arcad. et Honor. AA. ad senatum et pop. * <a 397 D. xvii k. Mai. Mediolani Caesario et Attico cons. >

CJ.11.23.3pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Neminem patimur in mutando canone urbis romae nostrae clementiae beneficium postulare: sed etiam ea rescripta, quae quoquo modo potuerint impetrari, suscipi non sinimus. eos vero, qui contra haec fecerint, in duplum retinendos esse decernimus. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. prid. Non. Sept. Altino Theodoro vc. Cons. >

CJ.11.23.3.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Vicarios quin etiam ceterosque iudices, nisi deinceps ab usurpatione urbicarii canonis abstineant, deportationis poena detineri, primates officiorum capitali supplicio subiugari perpetua auctoritate sancimus. <a 399 D. prid. Non. Sept. Altino Theodoro vc. Cons. >

CJ.11.24.0. De frumento urbis Constantinopolitanae.

CJ.11.24.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Nulli, ne divinae quidem domui nostrae frumentum de horreis publicis pro annona penitus praebatur, sed integer canon mancipibus consignetur, annona in pane cocto domibus exhibenda. ita enim debet canon ab inclitae memoriae constantino praestitus nec non a divo pietatis meae avo Theodosio auctus expendi, quoniam crescit inopia, si frumenta, quae pro annona tribuuntur, ad usus alios deputata cogentur sibi de publico emere, quae aliis vendere potuissent. * honor. et Theodos. AA. urso pu. * <a 416 D. x k. Aug. Constantinopoli Theodosio A. vii et Palladio cons. >

CJ.11.24.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Auri statuta quantitas ad coemptionem frumentariam sit perpetuo dedicata, nec liceat cuiquam postea administratione urbicariae potestatis percepta aliquid ex eadem summa minuere vel ad quoscumque alios usus convertere: sed sub gestorum testificatione certum fiat, et quod mancipibus mutui nomine datum est et quod ab isdem sit excepta omni concussionem solvendum. * Theodos. et Valentin. AA. Leontio pu. * <a 434 D. v k. Dec. Constantinopoli areobindo et aspare cons. >

CJ.11.24.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Eum autem, qui hanc formam ausus fuerit inquinare, quantitatem, in qua suam calliditatem exercuerit, in duplum redhibere iubemus, et quidquid ex praedicta ratione adcreverit, ad cumulum eiusdem auri quantitatis et frumentarii tituli fomitem redundare, legisque huius tenorem aeneis tabulis incidi. <a 434 D. v k. Dec. Constantinopoli areobindo et aspare cons. >

CJ.11.25.0. De annis civilibus.

CJ.11.25.1pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Annonas publicas non tam titulis dignitatum quam singulorum virorum meritis attributas divi constantini liberalitate sat claruit. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. proculo pu. * <a 392 D. vii k. Iul. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons. >

CJ.11.25.1.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Ideoque nihil ex his scholarum nomine vindicetur, sed pro uniuscuiusque merito quae sunt concessa servantur, ut, quicumque perceptarum annonarum emolumenta vel in heredes proprios iure sanguinis transfuderunt vel in extraneos distractionis titulo transcripserunt, maneat, quod

gestum est vel hereditatis merito vel alienationis arbitrio.<a 392 D. vii k. Iul. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.11.25.2pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Centum viginti quinque modios frumenti praeter solitum canonem per singulos dies de praesenti sexta indictione ex die kalendarum ianuariarum nomine parapeteumatis de horreis publicis huius almae urbis insita nostrae pietatis liberalitate tribuimus, datis sacris apicibus ad sublimissimam quoque per orientem praefecturam, quibus possit et modum nostrae donationis agnoscere et incunctanter praebere quae iussimus. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Tatiano pp. *<a 392 >

CJ.11.25.2.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Quam modiationem iugiter et in perpetuum civibus nostris debere conferri valitura in aevum hac lege sancimus.<a 392 >

CJ.11.26.0. De mendicantibus validis.

CJ.11.26.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Cunctis adfatim, quos in publicum quaestum incerta mendicitas vocabit, inspectis exploretur in singulis et integritas corporum et robor annorum, atque inertibus et absque ulla debilitate miserandis necessitas inferatur, ut eorum quidem, quos tenet condicio servilis, proditor studiosus et diligens dominium consequatur, eorum vero, quos natalium sola libertas prosequatur, colonatu perpetuo fulciatur, quisquis huiusmodi lenitudinem prodiderit ac probaverit: salva dominis actione in eos, qui vel latebram forte fugitivis vel mendicitatis subeundae consilium praestiterunt. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA.ad Severum pu. *<a 382 D. xii k. Iul. patavi Antonio et Syagrio cons.>

CJ.11.27.0. De nautis tiberinis.

CJ.11.27.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Qui navem tiberinam habere fuerit ostensus, onus rei publicae necessarium agnoscat. quaecumque igitur navigia in alveo tiberis inveniuntur, competentibus et solitis obsequiis mancipientur, ita ut nullius dignitas aut privilegium ab hoc officio vindicetur. * Valentin. et Valens AA. ad Symmachum pu. *<a 364 D. viii id. Oct. altino divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.11.28.0. De frumento alexandrino.

CJ.11.28.1pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

In aestimatione frumenti, quod ad civitatem alexandrinam convehitur, quidquid de crithologia et zygostasio munere et pro naucleriarum tuenda substantia eminentia tua disposuit, roboramus. * honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. *<a 412 D. v k. Febr. Constantinopoli Honorio viiii et Theodosio v AA. cons.>

CJ.11.28.1.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Atque ut curialibus praedae auferatur occasio, iubemus eos ad huiusmodi sollicitudinem adfectandam numquam accedere, sed designata officia tuis provisionibus examinata sollicitudinem praedictam implere.<a 412 D. v k. Febr. Constantinopoli Honorio viiii et Theodosio v AA. cons.>

CJ.11.28.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Diurnos centum et decem modios alimoniis alexandrinae civitatis addi decernimus, ut nemo privetur eo, quod nunc usque percepit, et perissochoregiae nomen penitus amputetur et tesserae designentur et nostrae pietatis nomine censeantur. * Theodos. et Valentin. AA. Isidoro pp. *<a 436 D. prid. non. Iun. Constantinopoli Isidoro et Senatore cons.>

CJ.11.29.0. De Alexandriae primatibus.

CJ.11.29.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Corporatos civitatis alexandrinae repurgandi fluminis onere liberamus et pro tenore et
dispositione tua quadringentos solidos ex dinummio vectigali memoratae civitatis
praecommodari decernimus, ita ut ex titulo navium omnibus modis repensetur. * Theodos. et
Valentin. AA. Isidoro pp. * <a 436 D. prid. non. Iun. Constantinopoli Isidoro et Senatore cons.>

CJ.11.30.0. De iure rei publicae.

CJ.11.30.1: Imperator Antoninus

Si quid adversus rem publicam indefensam in ea specie, in qua neque defensores creati fuerint
neque ut crearentur placuerit, statutum est, actionibus eius nihil est praeiudicatum. * Ant. A.
Dionysio. * < >

CJ.11.30.2: Imperator Antoninus

An res publica, in cuius locum vos successistis eo, quod satisfacisse debito proponitis, ius
pignoris in eo fundo habeat, apud suum iudicem quaeritur. si enim neque beneficio sibi concesso
id ius nacta est neque specialiter in obligatione pignoris sibi prospexit, causa eius non separatur a
ceteris creditoribus, qui habent personalem actionem. * Ant. A. Aphrodisio. * < >

CJ.11.30.3: Imperator Alexander Severus

Rem publicam ut pupillam extra ordinem iuvari moris est. * Alex. A. Saturnino. * < >

CJ.11.30.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si secundum legem civitatis res publica, cuius meministi, ruina collapsis aedificiis tuis distraxit
aream, nihil contra huius legis tenorem rector provinciae fieri patietur. * Diocl. et Maxim. AA.
Urbano. * < x >

CJ.11.31.0. De administratione rerum publicarum.

CJ.11.31.1: Imperator Philippous

Fundum vectigalem, si suis quibusque temporibus debitae quantitates inferantur, invito
possessore auferri non posse manifestum est. * Philippo. A. crescentiae. * <a xx >

CJ.11.31.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Contra eos, qui rem publicam administrantes per officii necessitatem sub condicione relictis
fideicommissi satis accipere debuerunt, quanti rei publicae interest satis non esse acceptum,
dirigendam actionem perspiciatis. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Iulio et Zenodoro. * <a 294 pp.
vii k. Dec. cc. cons.>

CJ.11.32.0. De vendendis rebus civitatis.

CJ.11.32.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si sine ulla condicione praedia vendente re publica comparasti, perfecta venditione nulla ratione
vereris, ne adiectione facta auferri tibi dominium possit. tempora enim adiectionibus praestituta
ad causas fisci pertinent, nisi si qua civitas propriam legem habeat. * Sev. et Ant. AA.

Herculiano. * <a xx >

CJ.11.32.2: Imperator Antoninus

Quamvis incrementum conductioni factae publici praedii videtur offerri, non tamen additamenti
specie oportet fidem locationis infringi, praesertim cum tantum iam temporis ex contractu
decessisse proponas. * Ant. A. * <a xx >

CJ.11.32.3pr.: Imperator Leo

Si qua hereditatis vel legati seu fideicommissi aut donationis titulo domus aut annonae civiles aut
quaelibet aedificia vel mancipia ad ius inclitae urbis vel alterius cuiuslibet civitatis pervenerunt
sive pervenerint, super his licebit civitatibus venditionis pro suo commodo inire contractum, ut
summa pretii exinde collecta ad renovanda sive restauranda publica moenia dispensata proficiat.

* Leo A. Erythrio pp. * <a 469 D. v k. Mart. Marciano et Zenone cons.>

CJ.11.32.3.1: Imperator Leo

Indefessa vero cura prospicientes, ne quis adversus commoda civitatum quicquam moliri possit incommodum, sed sine ulla fraude seu nundinatione vel colludio seu coniventia huiusmodi venditiones procedant, hoc in posterum observandum esse censemus, ut, si quidem ad hanc inclitam urbem domum vel civiles annonas aut alia quaelibet aedificia aut mancipia pertinentia contigerit venundari, non aliter nisi imperiali auctoritate vendantur.<a 469 D. v k. Mart. Marciano et Zenone cons.>

CJ.11.32.3.2: Imperator Leo

In provinciis vero praesentibus omnibus seu plurima parte tam curialium quam Honoratorum et possessorum civitatis, ad quam res pertinent praedictae, propositis sacrosanctis scripturis singillatim unumquemque eorum qui convenerint iubemus sententiam quam putent utilem patriae suae designare, ut ita demum decreti recitatione in provinciali iudicio interveniente emptor competentem possit habere cautelam.<a 469 D. v k. Mart. Marciano et Zenone cons.>

CJ.11.32.3.3: Imperator Leo

Hos autem venditionum contractus, sive iam completi fuerunt seu postea ineundi fuerint, stabiles esse censemus.<a 469 D. v k. Mart. Marciano et Zenone cons.>

CJ.11.33.0. De debitoribus civitatum.

CJ.11.33.1: Imperator Antoninus

Non prius debitorem rei publicae honorem in re publica subire quam id quod debere constiterit conventus exsolverit, tam meis quam divorum principum constitutionibus declaratur. * Ant. A. Diodoto. *<>

CJ.11.33.2pr.: Imperator Constantinus

Apud eos, quos superstites integris facultatibus esse pervideris vel quorum heredes incolumbia retinent patrimonia, sortes rei publicae perseverare debebunt, ita tamen, ut annuas usuras suis quibusque temporibus exsolvant, cum simul et rei publicae utile sit retinere idoneos debitores et ipsis commodum cumulum debiti minime nutriri. * Constant. A. Verino suo salutem. *<a 314 pp.Iii k.Febr.Volusiano et Anniano cons.>

CJ.11.33.2.1: Imperator Constantinus

Et quia nefas est obnoxiiis corporibus alienatis circumscribi civitates, placuit, si qui debitor rei publicae civitatis quippiam ex eo patrimonio, quod habuit, cum pecuniam rei publicae sumeret, donaverit vel distraxerit vel qualibet in alium ratione contulerit, qualitate rei alienatae perspecta atque omnibus debitoris facultatibus consideratis, quas habuit, cum ei pecunia crederetur, pro rata ab eo, qui ex debitoris facultatibus aliquid detinet, ex sorte atque usuris postulari.<a 314 pp.Iii k.Febr.Volusiano et Anniano cons.>

CJ.11.33.2.1a: Imperator Constantinus

Itaque quotiens minus idoneum deprehenditur eius patrimonium, cuius nomen civitati alicui invenitur obnoxium, iudex omni diligentiae sollicitudine debebit inquirere, ad quos ex qualibet condicione transierint debitoris facultates, ut singuli aequa aestimatione habita pro rata rerum quas possident conveniantur, personalem actionem contra eum habituri debitorem, qui ipsis solventibus liberatur.<a 314 pp.Iii k.Febr.Volusiano et Anniano cons.>

CJ.11.33.2.1b: Imperator Constantinus

Ab eo autem, a quo constat fortunarum suarum partem maximam recessisse, etiam reliquam portionem quae apud eum resederit transferri ad idoneum oportebit.<a 314 pp.Iii k.Febr.Volusiano et Anniano cons.>

CJ.11.33.2.2: Imperator Constantinus

Quod si quispiam debitor rei publicae civitatis fisco nostro locum fecerit, emptores, qui ex fisco nostro comparaverint, manifestum est secundum ius vetus et rescripta divorum constitutionesque

nostras nullam debere molestiam sustinere.<a 314 pp.Iii k.Febr.Volusiano et Anniano cons.>

CJ.11.33.2.3: Imperator Constantinus

Quod si quis debitor non comparaverit vel certe ita omnia sua consumpserit, ut nemo aliquam rem ex eius bonis possideat, id debitum convenit ad dispendium rei publicae pertinere. ideoque cura patris civitatis apud idoneos vel dominos rusticorum praediorum pecunia collocanda est.<a 314 pp.Iii k.Febr.Volusiano et Anniano cons.>

CJ.11.34.0. De periculo nominatorum.

CJ.11.34.1: Imperator Gordianus

Hi, qui a te collegaue tuo magistratus creati sunt, etiamsi maxime fideiussores non exegistis, tamen si per id temporis quo magistratus honor deponeretur solvendo fuerunt, periculo vos creationis non fecerunt obnoxios ex eo, quod casu aliquo patrimonium eorum mutilatum sit, cum cessationi suae id debeant imputare damnaue rei publicae, si qua ob culpam eorum passa est, sarcire, qui, cum nomine publico eos convenire potuissent, id facere supersederunt. * Gord. A. Severino. *<a xxx >

CJ.11.34.2: Imperator Gordianus

Si successoris tui successor non idoneum loco suo magistratum denominavit, administrationis eius periculum ad personam tuam spectare nequaquam potest. etenim nominati successoris dumtaxat quisque periculum suscipere compellitur nec ad nominatoris nominatorem manus iure porrigi possunt. * Gord. A. Rufino. *<a xxx >

CJ.11.35.0. De periculo eorum qui pro magistratibus intervenerunt.

CJ.11.35.1: Imperator Antoninus

Fideiussorem magistratum in his quae ad rei publicae administrationem pertinent teneri, non in his quae ob culpam vel delictum eis poenae nomine inrogentur, tam mihi quam divo Severo patri meo placuit. * Ant. A. Augustali. *<>

CJ.11.36.0. Quo quisque ordine conveniatur.

CJ.11.36.1pr.: Imperator Antoninus

Etsi duobus simul cura pecuniae civitatis, non tamen separatis portionibus mandetur, singuli non pro virili portione, sed in solidum rei publicae obligantur. * Ant. A. Luciano. *<a xxx >

CJ.11.36.1.1: Imperator Antoninus

Cum autem de indemnitate eius quaeritur, prius eius bona qui administravit ac mox, si satisfieri non potuerit, collegae conveniuntur.<a xxx >

CJ.11.36.1.2: Imperator Antoninus

Vos tamen, qui heredes unius ex curatoribus extitistis, damnum si quod post mortem eius dolo vel culpa collegarum accessit, onerari non est rationis.<a xxx >

CJ.11.36.2pr.: Imperator Gordianus

Quotiens duobus non separatim, sed pro indiviso munus iniungitur, et ita, ut unusquisque eorum periculo soliditatis videatur obstrictus, manus ad nominatorem, priusquam utrique qui id munus administraverunt sollemniter fuerint excussi, nulla ratione possunt porrigi. * Gord. A. Valenti.

*<a xxx >

CJ.11.36.2.1: Imperator Gordianus

Si vero separatis portionibus ad munus nominati sunt, prius pro portione conveniantur qui administraverint, item fideiussores eorum: si nec ab his quidem indemnitas fuerit servata, tunc demum creatorem ac, si nec is quidem sufficiat, novissime participem muneris conveniri debere praeses non ignoret.<a xxx >

CJ.11.36.3: Imperatores Carus, Carinus, Numer.

Si ita duumviri creati estis, ut mutuo periculo teneamini, in dubium non venit vicariis damnis vos

esse obstrictos, cum in magistratibus prius nominatores conveniendos esse (hoc quod in persona vestra custodiri considerastis) constitutum est. * Carus Carinus et Numer. AAA. Theodosio. * <a xxx >

CJ.11.36.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum te et collegam tuum magistratus vestri tempore publicum fenus collocasse proponas nec potuisse debitum a quibusdam rei publicae restitui, cum paratus sis pro te id quod solus gessisti satis rei publicae facere, consequens est rem publicam, si separati actus vestri fuerint, contra successores collegae tui vel rerum eius possessores prius ob personam eius progredi et, si solida indemnitas rei publicae servata non fuerit, nominatores eius interpellare ac postremo loco, si quid ex nomine collegae tui defuerit, ob culpae nexum te interpellare. priores nominatores enim veluti fideiussores placuit obstringi. * Diocl. et Maxim. AA. Dioni. * <a xxx >

CJ.11.37.0. Ne quis liber invitus actum rei publicae gerere cogatur.

CJ.11.37.1: Imperator Alexander Severus

Si, ut proponis, decreto ordinis ad libertatem ductus es, non debere te invitum actum rei publicae administrare curator rei publicae non ignorat, praesertim cum servi eiusmodi officia administrare debeant. * Alex. A. Urbico. * <a xxx >

CJ.11.37.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Si, cum ingenuus esses, ad actum gerendum a re publica compelleris, auxilium praesidis et iuris praesidia prout usus exigebat implorare potuisti. * Diocl. et Maxim. AA. Tiberio. * <a xxx >

CJ.11.38.0. Iniuncti muneris sumptus ad omnes collegas pertinere.

CJ.11.38.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ad munus exhibendarum angariarum cum aliis creatus a consortibus muneris sollicitudine deserta solum te functum esse proponas, sumptuum detrimenta, si qua acciderunt, collatione eorum, quos munus oportuit participare, provisione praesidis dividuntur. qui si etiam a te obsequium derelictum esse cognoverit, quid censurae publicae congruit, non ignoret. * Diocl. et Maxim. AA. Diodoro. * <a xxx >

CJ.11.39.0. De his qui ex officio quod administraverunt conveniuntur.

CJ.11.39.1: Imperator Alexander Severus

Fenoris rei publicae, quod non tua culpa perditum esse apparuerit, sufficit sortis damnum, non etiam usurarum sustinere. * Alex. A. Octavio. * <a xxx >

CJ.11.40.0. De solutionibus et liberationibus debitorum civitatis.

CJ.11.40.1pr.: Imperator Alexander Severus

Cautiones servorum publicorum ita demum firmam securitatem debitoribus praestant, si curatorum adsignantium vel eorum quibus exigendi ius est auctoritate subnixae sunt. * Alex. A. quattuorviris et decurionibus fabraternorum. * <a xxx >

CJ.11.40.1.1: Imperator Alexander Severus

Cum autem is qui exsolvisse dicitur solam scripturam actoris suscipientis pecuniam promit, ea tantum defensio consuevit admitti, si quod exsolutum est rationi rei publicae profecisse doceatur. <a xxx >

CJ.11.40.1.2: Imperator Alexander Severus

Sane curator vester, si fraude servi constiterit effectum, ut interciperentur a curatore illatae a debitoribus quantitates, de peculio eius quod eo modo deest restituet. <a xxx >

CJ.11.41.0. De spectaculis et scaenicis et lenonibus.

CJ.11.41.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Non invidemus, sed potius cohortamur amplectenda felicitis populi studia, gymnici ut agonis spectacula reformatur. verumtamen cum primates viri populi studiis ac voluptatibus grati esse

cupiant, promptius permittimus, ut integra sit voluptas, quae volentium celebretur impensis. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad Hesperium procons. Africae. * <a 376 D. vi id. Mart. Triveris valente v et Valentiniano AA. Conss. >

CJ.11.41.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quisquis equos, quos vel serenitas nostra vel ordinarii consules tribuunt voluptatibus, ad commodum compendiumque privatum abduxerit, unius librae auri condemnatione multetur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Valerianum pu. * <a 381 D. viii k. Mai. Triveris Eucherio et Syagrio cons. >

CJ.11.41.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Eos qui agitandi munus exercent illustris auctoritas tua nullis praeter circense certamen adfici noverit oportere supplicii. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Valerianum pu. * <a 381 D. viii id. Mai. Eucherio et Syagrio cons. >

CJ.11.41.4pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Si qua in publicis porticibus vel in his civitatum locis, in quibus nostrae solent imagines consecrari, pictura pantomimum veste humili et rugosis sinibus agitatore aut vilem offerat histrionem, ilico revellatur neque umquam posthac liceat in loco honesto inhonestas adnotare personas. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 394 D. iii k. Jul. Heracleae Arcadio A. iii et Honorio A. ii cons. >

CJ.11.41.4.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

In aditu vero circi vel in theatri proscaeniis ut collocentur, non vetamus. <a 394 D. iii k. Jul. Heracleae Arcadio A. iii et Honorio A. ii cons. >

CJ.11.41.5: Imperatores Honorius, Theodosius

Nemo iudicum ex quamcumque civitate in aliud oppidum vel ex provinciae solo equos curules aurigas bestias histriones cives temptet traducere, ne, dum popularibus plausibus intemperanter serviunt, et publicarum rerum statum fatigent et festivitatem impediunt in cunctis oppidis celebrandam: ita ut, si quis hanc violaverit iussionem, poena teneatur ea, quae legum violatores persequitur. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 409 D. viii id. Aug. Constantinopoli Honorio viii et Theodosio iii AA. Conss. >

CJ.11.41.6pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Lenones patres et dominos, qui suis filiabus vel ancillis peccandi necessitatem imponunt, nec iure frui domini nec tanti criminis patimur libertate gaudere. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a 428 D. xi k. Mai. Felice et Tauro cons. >

CJ.11.41.6.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Igitur tali placet eos indignatione subduci, ne potestatis iure frui valeant neve quid eis ita possit adquiri. sed ancillis filiabusque, si velint, conductisve pro paupertate personis, quas sors damnavit humilior, episcoporum liceat, iudicum etiam defensorumque implorato suffragio omni miseriarum necessitate absolvi, ita ut, si insistendum eis lenones esse crediderint vel peccandi ingerant necessitatem invitis, non amittant solum eam quam habuerant potestatem, sed proscripti poenae mancipentur exilii metallis addicendi publicis: quae minor poena est, quam si praecepto lenonis cogatur quispiam coitionis sordes ferre, quas nolit. <a 428 D. xi k. Mai. Felice et Tauro cons. >

^CJ.11.41.7:

Nemo in posterum lenocinium exerceat neve vectigal inde largitionibus inferatur. ne quis ergo servam vel liberam prostituat; nam si humilis ille est qui hoc fecerit, praeter coercionem etiam in metallum datur vel extra limites relegatur, si militiam vel honestam professionem habet, eam cum facultatibus amittit. similiter etiam thymelici his abstineant. si vero mancipium prostitutum

erit, a quolibet gratis id vindicari licet, sive vir sive mulier sive clericus vel monachus vindicare velit. haec observent magistratus maiores et minores et officia eorum, poena tam corporali quam XX librarum imminente.

CJ.11.42.0. De expensis publicorum ludorum.

CJ.11.42.1pr.: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum praesidem provinciae impensas, quae in certaminis editione erogabantur, ad refectionem murorum transtulisse dicas, et quod salubriter derivatum est non revocabitur et sollemne certaminis spectaculum post restitutam murorum fabricam iuxta veteris consuetudinis legem celebrabitur. * Diocl. et Maxim. AA. Marcello. *<>

CJ.11.42.1.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ita enim et tutelae civitatis instructae murorum praesidio providebitur et instaurandi agonis voluptas, confirmatis his quae ad securitatis cautionem spectant, insecuti temporis circuitione repraesentabitur.<>

CJ.11.43.0. De aquaeductu.

CJ.11.43.1pr.: Imperator Constantinus

Possessores, per quorum fines formarum meatus transeunt, ab extraordinariis oneribus volumus esse immunes, ut eorum opera aquarum ductus sordibus oppleti mudentur, nec ad aliud superindictae rei onus isdem possessoribus attinendis, ne circa res alias occupati repurgium formarum facere non occurrant. * Const. A. ad maximilianum consularem aquarum. *<a 330 D. xv k.Iun. Gallicano et Symmacho cons.>

CJ.11.43.1.1: Imperator Constantinus

Quod si neglexerint, amissione possessionum multabuntur: nam fiscus eius praedium obtinebit, cuius neglegentia perniciem formae congesserit.<a 330 D. xv k.Iun. Gallicano et Symmacho cons.>

CJ.11.43.1.2: Imperator Constantinus

Praeterea scire eos oportet, per quorum praedia aquaeductus com meat, ut dextra laevaue de ipsis formis quindecim pedibus intermissis arbores habeant: observante officio iudicis, ut, si quo tempore pullulaverint, excidantur, ne earum radices fabricam formae corrumpant.<a 330 D. xv k.Iun. Gallicano et Symmacho cons.>

CJ.11.43.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si quis de cetero vetiti furoris audacia florentissimae urbis commoda voluerit mutilare aquam ad suum fundum ex aquaeductu publico derivando, sciat eundem fundum fiscalis tituli proscriptione signatum privatis rebus nostris adgregandum. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Pancratio pu. *<a 389 D. viii. . . Constantinopoli Timasio et Promoto cons.>

CJ.11.43.3pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Eos, qui aquae copiam vel olim vel nunc per nostra indulta meruerunt, usum aut ex castellis aut ex ipsis formis iubemus elicere neque earum fistularum quas matrices vocant cursum ac soliditatem attemptare vel ab ipso aquaeductu trahere. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Albino pu. Romae. *<a 389 D. v k.Sept. Romae. Timasio et Promoto cons.>

CJ.11.43.3.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quod si quis aliter fecerit, non solum id quod prius iure beneficii fuerat consecutus amittat, verum pro condicione quoque personae severissima poena plectetur.<a 389 D. v k.Sept. Romae. Timasio et Promoto cons.>

CJ.11.43.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Usus aquae veterem longoque dominio constitutum singulis civibus manere censemus nec ulla novatione turbari, ita tamen, ut quantitatem singuli, quam veteri licentia percipiunt, more usque

in praesentem diem perdurante percipiant: mansura poena in eos, qui ad inrigationes agrorum vel hortorum delicias furtivis aquarum meatibus abutuntur. * Arcad. et Honor. AA. asterio com. orientis. * <a 397 d.K.Nov. Caesario et Attico cons.>

CJ.11.43.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quis per divinam liberalitatem meruerit ius aquae, non viris clarissimis rectoribus provinciarum, sed tuae praecellentissimae sedi caelestes apices intimare debet: condemnatione contra illum qui preces moderatoribus insinuare conatur quinquaginta librarum auri et contra universos administratores qui rescriptum per subreptionem elicited suscipere moliuntur proponenda, apparitoribus nihilo minus eorundem virorum clarissimorum provinciae moderatorum animadversionibus pro vigore tui culminis subiugandis: et amplissima tua sede dispositura, quid in publicis thermis, quid in nymphaeis pro abundantia civium convenit deputari, quid his personis, quibus nostra perennitas indulset, ex aqua superflua debeat impertiri. *

Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 440-441 >

CJ.11.43.6pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Omnis servitus aquarum aquaeductus Hadriani sive domorum sive possessionum sive suburbanorum sive balneorum vel per divinos adfatus intimatos in quolibet iudicio vel per usurpationem impertitos penitus exprobetur: maluimus etenim praedictum aquaeductum nostri palatii publicarum thermarum ac nymphaeorum commoditatibus inservire. et decernimus hanc dispositionem modis omnibus in posterum servari, nemini licentia tribuenda ab eodem aquaeductu precibus oblatis usum aquae petere vel eum audere perforare: scientibus his, qui qualibet ratione putaverint ad huiusmodi molimen accedere, vel officio, si ausum fuerit instruere vel minus instructis precibus parere, centena pondo auri multae nomine fiscalibus rationibus se esse illaturos. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 440?>

CJ.11.43.6.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Super his sancimus sulcum publicum aquarum nullis intra decem pedes arboribus coartari, sed ex utroque latere decempedale spatium integrum illibatamque servari. <a 440?>

CJ.11.43.6.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Praeterea de plumbeis fistulis ducentibus ad thermas, quae achillis nuncupantur, quas providentia tuae magnificentiae factas esse cognovimus, eandem formam servari censemus. <a 440?>

CJ.11.43.6.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Etenim memoratas fistulas thermis tantum et nymphaeis, quibus eminentia tua deputaverit, volumus inservire: facultate praebenda tuae sublimitatis apparitoribus circumeundi sine formidine domus suburbana balnea ad requirendum, ne qua deceptio vel suppressio vel insidiae contra publicam utilitatem a quoquam penitus attemptetur. <a 440?>

CJ.11.43.7: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ad reparationem aquaeductus huius almae urbis omnia vectigalia, quae colligi possunt ex universis scalis huius inclitae urbis et ex operariis qui cyziceni dicuntur, ad refectionem eiusdem aquaeductus procedere: illo videlicet observando, ut nemo eorum qui ius aquae possident quamcumque descriptionem sustineat: nam execrabile videtur domos huius almae urbis aquam habere venalem. * Theodos. et Valentin. AA. Eutyichiano pp. * <a xxx >

CJ.11.43.8pr.: Imperator Zeno

Hac lege sancimus, ut si quis amplissimam praefecturam gubernans aurum aquaeductui deputatum ad alterum quodlibet opus non aquaeductibus vel aquae publicae competens extruendum vel curandum putaverit convertendum, de suis facultatibus eandem summam aquaeductus titulo repensare cogatur. * Zeno A. adamantio pu. * <a xxx >

CJ.11.43.8.1: Imperator Zeno

Separatus vero arcarius aurum aquaeductus suscipiat gloriosissimorum consulum liberalitate vel ex aliis titulis ad aquas publicas pertinentibus collectum vel postea colligendum.<a xxx >

CJ.11.43.9: Imperator Zeno

Diligenter investigari decernimus, qui publici ab initio fontes vel, cum essent ab initio privati, postquam publice usum praebuerunt, ad privatorum usum conversi sunt, sive sacris apicibus per subreptionem impetratis, ac multo amplius si auctoritate illicita nec appetito colore sacri oraculi huiusmodi aliquid pertemptatum fuisse dignoscitur, ut ius suum regiae civitati restituatur et, quod publicum fuerit aliquando, minime sit privatum, sed ad communes usus recurrat: sacris oraculis vel pragmaticis sanctionibus adversus commoditatem urbis quibusdam impertitis iure cassandis nec longi temporis praescriptione ad circumscribenda civitatis iura profutura. * Zeno A. Sporacio. *<a xxx >

CJ.11.43.10pr.: Imperator Zeno

Decernimus, ne quid a quacumque persona qualibet dignitate praedita contra munuscularios aquaeductus vel fontes publicos qui ad aquaeductus confluent pertemptetur. * Zeno A. spontio. *<a xxx >

CJ.11.43.10.1: Imperator Zeno

Sed et si quis clam vel palam auctoritate confisus de isdem paragogiis vel fontibus aquam transduxerit vel clandestinis insidiis forte subripuerit, publicis aquaeductibus eam restituere compellatur.<a xxx >

CJ.11.43.10.2: Imperator Zeno

Hoc etiam praecipimus, ne in posterum a quolibet iuxta eosdem aquaeductus plantari qualescumque arbores possint, ne ex stirpibus labefactentur parietes aquaeductuum, quod antiquis etiam constitutionibus interdictum esse dignoscitur.<a xxx >

CJ.11.43.10.3: Imperator Zeno

Scientibus universis, quod in posterum super huiusmodi commissis suburbanum vel praedium vel balneum vel aquae mola vel hortus, ad cuius usum aqua publica fuerit derivata, vel si quid ex his iuxta aquaeductum positum ad eum pertinet, qui plantavit arbores aquaeductibus noxias, ad quemcumque pertineat locum vel hominem vel domum, proscriptionis titulo subiacebit et fisci viribus vindicabitur: nulli super huiusmodi poena nec per sacros apices venia tribuenda.<a xxx >

CJ.11.43.10.4: Imperator Zeno

Universos autem aquarios vel aquarum custodes, quos hydrophylacas nominant, qui omnium aquaeductuum huius regiae urbis custodiae deputati sunt, singulis manibus eorum felici nomine nostrae pietatis impresso signari decernimus, ut huiusmodi adnotatione manifesti sint omnibus nec a procuratoribus domorum vel quolibet alio ad usus alios avellantur vel angariarum vel operarum nomine teneantur.<a xxx >

CJ.11.43.10.5: Imperator Zeno

Quod si quem ex isdem aquariis mori contigerit, eum nihilo minus qui in locum defuncti subrogatur signo eodem notari praecipimus, ut militiae quodammodo sociati excubiis aquae custodiendae incessanter inhaereant nec muneribus aliis occupentur.<a xxx >

CJ.11.43.11: Imperator Anastasius

Divinam dispositionem ab inclitae recordationis principe Theodosio super his, qui aquam sibi de publicis aquaeductibus seu fontibus praeberi desiderant, promulgatam hac etiam lege in sua firmitate durare sancimus, quatenus nemo vel in hac sacratissima civitate vel in provinciis sine divinis apicibus de sacro epistularum scrinio more solito edendis et iudicio tuae celsitudinis vel aliis quorum interest intimatis vel intimandis aquam de publico aquaeductu seu fonte trahere permittatur: his, quicumque nostra iussa violaverint seu violari concesserint, denarum librarum

auri condemnatione aliaque gravissima indignatione feriendis. * Anastas. A. sergio pp. * <a xxx >

CJ.11.44.0. De gladiatoribus penitus tollendis.

CJ.11.44.1: Imperator Constantinus

Cruenta spectacula in otio civili et domestica quiete non placent. quapropter omnino gladiatores esse prohibemus. * Constant. A. maximo pp. * <a 325 pp. Beryto k. Oct. Paulino et Iuliano cons.>

CJ.11.45.0. De venatione ferarum.

CJ.11.45.1pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Occidentorum leonum cunctis facimus potestatem neque aliquam sinimus quemquam calumniam formidare. * honor. et Theodos. AA. Mauriano com. domesticorum et vices agenti mag. mil. * <a 414 D. xiii k. Iun. constantio et Constante vv. cc. cons.>

CJ.11.45.1.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Bestias autem, quae ad comitatum ab omnibus limitum ducibus transmittuntur, non plus quam septem diebus intra singulas civitates retineri praecipimus: violatoribus eorum quinas libras auri fisci viribus illaturis. <a 414 D. xiii k. Iun. constantio et Constante vv. cc. cons.>

CJ.11.46.0. De maiuma.

CJ.11.46.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Clementiae nostrae placuit, ut maiumae provincialibus laetitia reddatur, ita tamen ut servetur honestas et verecundia castis moribus perseveret. * Arcad. et Honor. AA. Caesario pp. * <a 396 D. vii k. Mai. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.11.47.0. Ut armorum usus inscio principe interdictus sit.

CJ.11.47.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Nulli prorsus nobis insciis atque inconsultis quorumlibet armorum movendorum copia tribuatur. * Valentin. et Valens AA. ad bulephorum consularem campaniae. * <a 364 D. iii non. Oct. altino divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.11.48.0. De agricolis censitis vel colonis.

CJ.11.48.1: Imperator Constantinus

Numquam rationibus vel colligendis frugibus insistens agricola ad extraordinaria onera trahatur, cum providentiae sit opportuno tempore his necessitatibus satisfacere. * Const. A. ad Aemilianum pp. * <a 328 lecta vii id. Mai. romae ianuarino et iusto cons.>

CJ.11.48.2pr.: Imperator Constantius

Si quis praedium vendere voluerit vel donare, retinere sibi transferendos ad alia loca colonos privata pactione non possit. * Constantius A. ad dulcitium consularem Aemiliae. * <a 357 D. iii k. Mai. Mediolani constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.11.48.2.1: Imperator Constantius

Qui enim colonos utiles credunt, aut cum praediis eos tenere debent aut profuturos aliis derelinquere, si ipsi sibi praedium prodesse desperant. <a 357 D. iii k. Mai. Mediolani constantio A. viiii et Iuliano c. ii cons.>

CJ.11.48.3pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Quisquis ex desertis agris veluti vagos servos liberalitate nostra fuerit consecutus, pro fiscalibus pensationibus ad integram terrae professionem, ex qua videlicet servi manere videntur, habeatur obnoxius. * Valentin. et Valens AA. ad faventium vic. italiae. * <a 365 D. prid. k. Aug. Mediolani Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.11.48.3.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Id etiam circa eos observari volumus, qui ex huiusmodi fundis servos ad possessiones suas

transire permiserint.<a 365 D. prid. k. Aug. Mediolani Valentiniano et Valente AA. cons.>
CJ.11.48.4pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Ii, penes quos fundorum dominia sunt, pro his colonis originalibus, quos in locis isdem censitos esse constabit, vel per se vel per actores proprios recepta compulsione sollicitudine implenda munia functionis agnoscant. * Valentin. et Valens AA. ad modestum pp. *<a 366 D. k. Mai. Constantinopoli gratiano A. et dagalaifo cons.>

CJ.11.48.4.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Sane quibus terrarum erit quantulacumque possessio, qui in suis conscripti locis proprio nomine libris censualibus detinentur, ab huius praecepti communione discernimus: eos enim convenit propriae commissos mediocritati annonarias functiones sub solito exactore cognoscere.<a 366 D. k. Mai. Constantinopoli gratiano A. et dagalaifo cons.>

CJ.11.48.5: Imperatores Valentinianus, Valens

Domini praediorum id quod terra praestat accipiant, pecuniam non requirant, quam rustici optare non audent, nisi consuetudo praedii hoc exigat. * Valentin. et Valens AA. ad oricum praes. Tripolit. *<a 366 >

CJ.11.48.6: Imperatores Valentinianus, Valens

Omnes omnino fugitivos adscripticios colonos vel inquilinos sine ullo sexus muneris condicionisque discrimine ad antiquos penates, ubi censiti atque educati natique sunt, provinciis praesidentes redire compellant. * Valentin. et Valens AA. ad Germanicum pp. Galliarum. *<a 366 >

CJ.11.48.7pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Quemadmodum originarios absque terra, ita rusticos censitosque servos vendi omnifariam non licet. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Maximum pp. *<a xxx >

CJ.11.48.7.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Neque vero commento fraudis id usurpet legis illusio, quod in originariis saepe actitatum est, ut parva portione terrae emptori tradita omnis integri fundi cultura adimatur.<a xxx >

CJ.11.48.7.2: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Sed cum soliditas fundorum vel certa portio ad unumquemque perveniat, tanti quoque servi et originarii transeant, quanti apud superiores dominos et possessores vel in soliditate vel in parte manserunt: et emptor pretium quod dederit amissum existimet, nihilo minus venditori ad repetendos servos cum agnatione eorum vindicatione concessa.<a xxx >

CJ.11.48.7.3: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Et si aliqua denique ex causa dissimulaverit legis usurpare beneficium atque iste sub hac taciturnitate decesserit, et heredibus eius et contra heredes emptoris vindicationem damus longi temporis praescriptione submota: mala fide namque possessorem esse nullus ambiget, qui aliquid contra legum interdicta mercatur.<a xxx >

CJ.11.48.8pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Omnes profugi in alieno latebras collocantes cum emolumentis tributariis, salva tamen moderatione, revocentur, scilicet ut si, apud quos homines reperiuntur, alienos esse noverant fugitivos et profugis in lucrum suum usi sunt, hoc est sive excoluerunt agros fructibus dominis profuturos sive aliqua ab isdem sibi iniuncta novaverunt nec mercedem laboris debitam consecuti sunt, ab illis tributa quae publicis perierunt functionibus exigantur. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. *<a xxx >

CJ.11.48.8.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Ceterum si occultato eo profugi, quod alieni esse videntur, quasi sui arbitrii ac liberi apud aliquem se collocaverunt aut excolentes terras partem fructuum pro solo debitam dominis

praestiterunt cetera proprio peculio reservantes, vel quibuscumque operis impensis mercedem placitam consecuti sunt, ab ipsis profugis quaecumque debentur exigantur: nam manifestum est privatum iam esse contractum.<a xxx >

CJ.11.48.8.2: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si qui vero inter agricolas, ut solet, ex quibuscumque commerciis huiusmodi hominibus inveniuntur esse debitores, coram partibus constitutis iudex ab obnoxiiis quod debetur exposcat.<a xxx >

CJ.11.48.9: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Immunitates specialiter datae et iugatio et capitatio libris publicis et civitatum ac provinciarum encautariis sine aliqua probatione factae penes fruenter ereptae in functionem pristinam redeant.

* Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad pop. *<a 383 D. iii non.Mart.Mediolani Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.11.48.10pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Cum antea per singulos viros, per binas vero mulieres capitis norma sit censa, nunc binis ac ternis viris, mulieribus autem quaternis unius pendendi capitis attributum est. * Grat. Valentin. Theodos. et Arcad. AAAA. Cynegio pp. *<a 386 D. vi k.April.Constantinopoli Honorio et Euodio cons.>

CJ.11.48.10.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quocirca sublimitas tua huiusmodi census per comanensium et ariarathensium Armeniae secundae, amasenorum helenoponti et diocaesarensium cappadociae secundae urbes salubris et temperatae per aequationis modum monumentis publicis iubebit adnecti.<a 386 D. vi k.April.Constantinopoli Honorio et Euodio cons.>

CJ.11.48.11: Imperatores Arcadius, Honorius

Originarios colonos nullis privilegiis, nulla dignitate, nulla census auctoritate excusari praecipimus, sed amputatis omnibus, quae aliquotiens per gratiam sunt elicita, domino vel fundo esse reddendos. * Arcad. et Honor. AA. ad pop. *<a xxx >

CJ.11.48.12pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Servos vel tributarios vel inquilinos apud dominos volumus remanere. nam cum metu damni deterritus unusquisque eum quem incognitum habuerit coeperit propulsare, voluntas fugiendi servis non erit: nemo enim dominum suum deserit sciens nusquam sibi latendi locum esse derelictum. * Arcad. et Honor. AA. Florentio. *<a xxx >

CJ.11.48.12.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Sed aut cognitum sibi ingenuum unusquisque suscipiet, aut eum qui se liberum esse simulaverit a se submovebit metuens his quae statuta sunt obnoxius fieri.<a xxx >

CJ.11.48.12.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis igitur ex memoratis fugitivis apud quemlibet fuerit repertus, duodecim libras argenti fisco nostro inferat detentator, ipsi autem cuius fuit praeter eundem fugitivum alterum etiam eiusdem aestimationis inferre decernimus.<a xxx >

CJ.11.48.13pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Definimus, ut inter inquilinos colonosve, quorum quantum ad originem pertinet vindicandam indiscreta eademque paene videtur esse condicio, licet sit discrimen in nomine, suscepti liberi vel utroque vel neutro parente censito statum paternae condicionis agnoscant. * Arcad. et Honor. AA. Vincentio pp. Galliarum.*<a 400 D. iii id. iul.Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.11.48.13.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Illud etiam servandum est, ut, si quando utriusque fundi idem dominus de possessione referta cultoribus ad eam colonos quae laborabat tenuitate transtulerit, idemque fundi ad diversorum

iura dominorum qualibet sorte transierint, maneat quidem facta translatio, sed ita, ut praedii eius dominus, a quo coloni probantur fuisse transducti, translatorum agnationem restituat.<a 400 D. iiii id. iul.Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.11.48.14: Imperatores Arcadius, Honorius

Si coloni, quos bona fide quisque possedit, ad alios fugae vitio transeuntes necessitatem condicionis propriae declinare temptaverint, bonae fidei possessori primum oportet celeri reformatione succurri, tunc causam originis et proprietatis agitari. * Arcad. et Honor. AA. Vincentio pp. Galliarum.*<a 400 D. iiii id. iul.Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.11.48.15: Imperatores Honorius, Theodosius

Colonos numquam fiscalium nomine debitorum ullius exactoris pulset intentio: quos ita glebis inhaerere praecipimus, ut ne puncto quidem temporis debeant amoveri. * honor. et Theodos. AA. probo. *<a xxx >

CJ.11.48.16: Imperatores Honorius, Theodosius

Mulier, quae fuisse originaria docebitur, si cuiuscumque liberi hominis secuta consortium in urbibus vel in quibuscumque locis victura constitit, eius omnem subolem secundum vetera constituta conveniet revocari. * honor. et Theodos. AA. Palladio pp. *<a 419 D. vi k.Iul.

Ravennae Monaxio et plinta cons.>

CJ.11.48.17: Imperatores Honorius, Theodosius

Per colonum praeiudicium possessioni invito vel inscio domino imponi non posse et iure et legum auctoritatibus decantatur. * honor. et Theodos. AA. Iohanni pp. *<a 422 D. id.

iul.Ravennae Honorio xiii et Theodosio x.AA.Cons.>

CJ.11.48.18: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Colonos nulla ratione ad ullum quamvis humilioris militiae locum sinimus admitti : sed nec apparitores magisteriae potestatis censibus adscriptos probari concedimus, quia in hac parte et dominorum iuri et publicae consulimus honestati. * Theodos. et Valentin. AA. Basso pp. *<a 426 >

^CJ.11.48.19: Imp. Anastasius A. Agricoliarum

alii adscripticii sunt, quorum peculia ad dominos pertinent, alii triginta annorum tempore coloni fiunt, liberi tamen cum rebus suis manent: etenim hi quoque et terram colere et tributum solvere coguntur. hoc autem tam domino quam agricolis expedit.

CJ.11.48.20pr.: Imperator Justinianus

Litibus imponentes celeritatem sancimus, si quando coloni cuiuscumque condicionis contra dominos terrae declamaverint super hoc ipso dubitantes, utrum is terrae dominus est nec ne (eos tamen dicimus, qui non ex longo prolixoque tempore vel longinqua et inveterata redituum susceptione sufficientem habent cautelam, in quibus casibus ne contradicendi quidem licentia colonis relinquatur, longi temporis praescriptione vel redituum frequentissima consequentia colonorum impetus excludente): talem esse super redituum vel publicarum functionum praestatione formam censemus, ut, si tales coloni, quales supra diximus, idoneum fideiussorem totius summae quae ab his dependitur praestiterint, quod omnes reditus sine ulla procrastinatione, si melior causa dominorum iudicetur, eis restituent, et talis fideiussor per triennium accipiatur eoque impleto iterum renovetur, coloni in medio nullo modo super reditibus a dominis inquietentur. * Iust. A. Demostheni pp. *<a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani.D.Decio vc.Cons. >

CJ.11.48.20.1: Imperator Justinianus

Sin autem hoc coloni minime facere voluerint vel potuerint, tunc idem reditus per officium iudicis annui exigantur per solita tempora, in quae etiam dominis dependebantur, et deponantur

in aede sacra, id est in cimeliarchio civitatis, sub qua possessio sita est, vel si localis ecclesia ad susceptionem pecuniarum idonea non sit, in metropolitana ecclesia, ut remaneant cum omni cautela et post plenissimam definitionem vel dominis dentur vel colonis restituantur.<a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani.D.Decio vc.Cons. >

CJ.11.48.20.2: Imperator Justinianus

Sin autem reditus non in auro, sed in speciebus inferuntur, vel in totum vel ex parte, interim per officium iudicis fructus vendantur et pretia eorum secundum praedictum modum deponantur.<a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani.D.Decio vc.Cons. >

CJ.11.48.20.3: Imperator Justinianus

Haec de rebus definentes ad publicas transeamus functiones. et si quidem coloni more solito eas dependant, ipsi maneant in pristina consuetudine, nullo praeiudicio dominis generando, qui et quiescentibus colonis et non contradicentibus ad publicum tributarias functiones minime inferebant.<a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani.D.Decio vc.Cons. >

CJ.11.48.20.3a: Imperator Justinianus

Sin autem moris erat dominos totam summam accipere et ex ea partem quidem in publicas veteres functiones, partem autem in suos reditus habere, tunc, si quidem fideiussor a colonis detur, eundem fideiussorem dominis sine praeiudicio litis tantam summam inferre, quantam tributa publica faciunt, ut a dominis publicis rationibus persolvatur: nullo ex hoc colonis praeiudicio generando. super rebus enim domini fideiussore fiant contenti.<a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani.D.Decio vc.Cons. >

CJ.11.48.20.4: Imperator Justinianus

Sin autem fideiussione cessante ad sequestrationem res veniat et pecuniae deponantur, ex earum summa tantam iudices separare, quanta ad publicas sufficiat functiones, et eam disponere dominum accipere, quatenus ipse eam persolvens publicas accipiat securitates: reliqua quantitate, quae in rebus puris remanet, in tuto collocanda et litis terminum expectante:<a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani.D.Decio vc.Cons. >

CJ.11.48.20.5: Imperator Justinianus

Nulla praeiudicio sive colonis sive dominis ex huiusmodi fideiussione vel sequestratione vel publicarum functionum solutione generando: sed omni causa in suspenso manente, donec iudicialis sententia, quae de toto negotio procedit, omnem rem aperiat et ostendat, quis dominus terrae constitutus est et ad quem publicarum functionum securitas debet in posterum fieri, seu reditus vel pervenire vel permanere.<a 529 recitata septimo in novo consistorio palatii Iustiniani.D.Decio vc.Cons. >

CJ.11.48.21pr.: Imperator Justinianus

Ne diutius dubitetur, si quis ex adscripticia et servo vel adscripticio et ancilla fuisset editus, cuius status sit, vel quae peior fortuna sit, utrumne adscripticia an servilis, sancimus ea quidem, quae in anterioribus legibus cauta sunt pro tali progenie, quae ex mulieribus adscripticiis et viris liberis progenita sit, in suo statu relinqui, et sit adscripticia proles ex tali copulatione procreata. * Iust. A. ad senatum. *<a 530 >

CJ.11.48.21.1: Imperator Justinianus

Si quis autem vel ex servo et adscripticia, vel ancilla et adscripticio fuerit editus, matris suae ventrem sequatur et talis sit condicionis, qualis et genetrix fuit, sive ancilla sive adscripticia: quod hactenus in liberis tantum et servis observabatur. quae etenim differentia inter servos et adscripticios intelletur, cum uterque in domini sui positus est potestate, et possit servum cum peculio manumittere et adscripticium cum terra suo dominio expellere?<a 530 >

CJ.11.48.22pr.: Imperator Justinianus

Cum scimus nostro iure nullum praeiudicium generari cuidam circa condicionem neque ex confessionibus neque ex scriptura, nisi etiam ex aliis argumentis aliquid accesserit incrementum, sancimus solam conductionem vel aliam quamcumque scripturam ad hoc minime sufficere nec adscripticiam condicionem cuidam inferre, sed debere huiusmodi scripturae aliquid advenire adiutorium, quatenus vel ex publico census adscriptione vel ex aliis legitimis modis talis scriptura adiuvetur. * Iust. A. Iuliano pp. * <a 531 D. x k...Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.11.48.22.1: Imperator Justinianus

Melius etenim est in huiusmodi difficultatibus ex pluribus capitulis condiciones ostendi et non solis confessionibus neque scripturis homines forte liberos ad deteriorem detrahi fortunam.<a 531 D. x k...Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.11.48.22.2: Imperator Justinianus

Sin autem et scriptura et post scripturam confessio seu depositio, sine vi et necessitate tamen, intervenerit (quid enim, si etiam conductionale instrumentum vel alium chartulam, in qua subscripsit, intimavit et inter acta deposuit sese colonum fuisse adscripticium?), tunc ex utroque genere obligationis, id est tam scripturae quam confessionis vel depositionis, talem eum esse credendum, qualem et scripsit et inter acta deposuit.<a 531 D. x k...Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.11.48.22.3: Imperator Justinianus

Illud quoque non ineleganter dubitabatur, si coloni filius per triginta annorum curricula vel forsitan quadraginta seu ampliora, adhuc vivente patre et agriculturam peragente, ipse in libera conversatione morabatur, et dominus terrae, quia per patrem ei satisfiebat, non etiam eius praesentiam exiebat, an post obitum patris, vel postquam inutilis is forte existat et ruri non idoneus, potest excusari filius, longinqua libertate abutendo et quod per multos annos neque agrum coluit neque aliquid colonarii operis celebravit, cum non possit dominus incusari propter suam desidiam, cui per patrem eius omne quod voluerat accedebat.<a 531 D. x k...Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.11.48.22.4: Imperator Justinianus

In omnibus itaque huiuscemodi speciebus satis acerbum nobis videtur domino praeiudicari colonorum absentia eorum, qui in rure nati et postea absentes per suos vel patres vel fratres vel cognatos agriculturam peragebant. cum enim pars quodammodo corporis eius per cognationem in fundo remanebat, non videtur neque peregrinari neque in libertate morari.<a 531 D. x k...Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.11.48.22.5: Imperator Justinianus

Maneat itaque domino ius inconcussum, et donec eius vel antiquitas vel posteritas vel cognatio in agrum remanet, ipse videatur ibi resedisse.<a 531 D. x k...Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv.Cc.>

CJ.11.48.23pr.: Imperator Justinianus

Cum satis inhumanum est terram quae ab initio adscripticios habebat suis quodammodo membris defraudari et colonos in aliis terris demorantes dominos terrae maximis damnis adficere, censemus, quemadmodum in curialium condicione nemo ex temporali cursu liberatur, ita nec adscripticiae condicione suppositus ex annalibus curculis, quantacumque emanaverint, vel quacumque proluxa negotiatione aliquis sibi vindicet libertatem: sed remaneat adscripticius et inhaereat terrae. et si se celaverit vel separare conatus fuerit, secundum exemplum servi fugitivi sese diutinis insidiis furari intellegatur et sit suppositus una cum subole sua, etsi in alia terra eam fecerit, huiusmodi fortunae et capitali illationi, nulla liberatione ei penitus competente. *

Iust. A. Iohanni pp. * <a 531-534 >

CJ.11.48.23.1: Imperator Justinianus

Cum autem Anastasiana lex homines qui per triginta annos colonaria detenti sunt condicione voluit liberos quidem permanere, non autem habere facultatem terra derelicta in alia loca migrare, et ex hoc quaerebatur, si etiam liberi eorum cuiuscumque sexus, licet non triginta annos fecerint in fundis vel vicis, deberent colonariae esse condicionis an tantummodo genitor eorum, qui per triginta annos huiusmodi condicioni illigatus est: sancimus liberos colonorum esse quidem in perpetuum secundum praefatam legem liberos et nulla deteriore condicione praegravari, non autem habere licentiam relicto suo rure in aliud migrare, sed semper terrae inhaereant, quam semel colendam patres eorum susceperunt. <a 531-534 >

CJ.11.48.23.2: Imperator Justinianus

Caveant autem possessionum domini, in quibus tales coloni constituti sunt, aliquam innovationem vel violentiam eis inferre. si enim hoc approbatum fuerit et per iudicem pronuntiatum, ipse provinciae moderator, in qua aliquid tale fuerit perpetratum, omnimodo provideat et laesionem, si qua subsecuta est, eis resarcire et veterem consuetudinem in re ditibus praestandis eis observare: nulla nec tunc licentia concedenda colonis fundum ubi commorantur relinquere. <a 531-534 >

CJ.11.48.23.3: Imperator Justinianus

Et hoc tam in ipsis colonis quam in subole eorum qualiscumque sexus vel aetatis sancimus, ut et ipsa semel in fundo nata remaneat in possessione sub isdem modis isdemque condicionibus, sub quibus etiam genitores eius manere in alienis fundis definivimus. <a 531-534 >

CJ.11.48.23.4: Imperator Justinianus

Nemini autem liceat vel adscripticium vel colonum alienum scienti prudentique in suum ius suscipere. <a 531-534 >

CJ.11.48.23.5: Imperator Justinianus

Sed et si bona fide eum susceperit, postea autem repperit eum alienum esse constitutum, admonente domino vel ipsius adscripticii vel terrae et hoc faciente per se vel per procuratorem suum hunc restituere cum omni peculio et subole sua: et si hoc facere supersederit, omnis quidem temporis, quo apud eum remoratus est, publicas functiones sive terrenas sive animales pro eo inferre compelletur cura et provisione tam eminentissimae praefecturae quam praesidis provinciae: coartetur autem et sic ad restitutionem eius secundum veteres constitutiones et poenas eis insertas. <a 531-534 >

CJ.11.48.24pr.: Imperator Justinianus

Si qui adscripticiae condicionis constituti mulieres liberas quacumque mente aut quacumque machinatione sive scientibus dominis sive ignorantibus sibi uxores coniunxerunt vel postea coniunxerint, in sua libertate permanere tam eas quam prolem quae ex eis cognoscitur procreata sancimus: illo procul dubio observando, ut, si ex libero marito et adscripticia uxore partus fuerit editus, is maternae condicionis maculam, non paternam sequatur libertatem. * Iust. A.

Hermogeni mag. off. * <a xxx >

CJ.11.48.24.1: Imperator Justinianus

Sed ne adscripticii putent sibi impunitum esse tale conamen, quod maxime verendum est, ne liberarum mulierum nuptiis ab his excogitatis Paulatim huiusmodi hominum condicio decrescat, sancimus, si quid tale fuerit ab adscripticio perpetratum, liberam habere potestatem dominum eius sive per se sive per praesidem provinciae talem hominem castigatione moderata corrigere et abstrahere a tali muliere. quod si neglexerit, sciat in suum damnum huiusmodi desidiam reversuram. <a xxx >

CJ.11.49.0. De capitatione civium censibus eximenda.

CJ.11.49.1: Imperator Constantinus

Plebs urbana, sicut in orientalibus quoque provinciis observatur, minime in censibus pro
capitatione sua conveniatur, sed iuxta hanc iussionem nostram immunis habeatur. * Constant. A.
ad eusebium virum perfectissimum praes. lyciae et Pamphyliae.*<a 313 d.K.Iun. Constantino A.
iii et Licinio iii cons.>

CJ.11.50.0. In quibus causis coloni censiti dominos accusare possunt.

CJ.11.50.1: Imperator Constantinus

Quisquis colonus plus a domino exigitur, quam ante consueverat et quam in anterioribus
temporibus exactus est, adeat iudicem, cuius primum poterit habere praesentiam, et facinus
comprobet, ut ille, qui convincitur amplius postulare, quam accipere consueverat, hoc facere in
posterum prohibeatur, prius reddito quod superexactione perpetrata noscitur extorsisse. * Const.
A. ad Maximum vic. orientis. *<a xxx pp.Id. >

CJ.11.50.2pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Coloni censibus dumtaxat adscripti, sicuti ab his liberi sunt, quibus eos tributa subiectos non
faciunt, ita his, quibus annuis functionibus et debito condicionis obnoxii sunt, paene est ut
quadam servitute dediti videantur. * Arcad. et Honor. AA. nebridio com. Asiae. *<a xxx >

CJ.11.50.2.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Quo minus est ferendum, ut eos audeant lite pulsare, a quibus ipsos utpote a dominis una cum
possessionibus distrahi posse dubium non est.<a xxx >

CJ.11.50.2.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Quam de cetero licentiam submovemus, ne quis audeat domini in iudicio nomen lacessere, et
cuius ipsi sunt, eiusdem omnia sua esse cognoscant.<a xxx >

CJ.11.50.2.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Cum enim saepissime decretum sit, ne quid de peculio suo cuiquam colonorum ignorante
domino praedii aut vendere aut alio modo alienare liceret, quemadmodum contra eius personam
aequo poterit consistere iure, quem nec propria quidem leges sui iuris habere voluerunt et
adquirendi tantum, non etiam transferendi potestate permissa, domino et acquirere et habere
voluerunt?<a xxx >

CJ.11.50.2.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Sed ut in causis civilibus huiusmodi hominum generi adversus dominos vel patronos et aditum
intercludimus et vocem negamus exceptis superexactionibus, in quibus retro principes facultatem
eis super hoc interpellandi praebuerunt, ita in criminum accusatione quae publica est non
adimitur eis propter suam suorumque iniuriam experiendi licentia.<a xxx >

CJ.11.51.0. De colonis palaestinis.

CJ.11.51.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Cum per alias provincias, quae subiacent nostrae serenitatis imperio, lex a maioribus constituta
colonus quodam aeternitatis iure detineat, ita ut illis non liceat ex his locis quorum fructu
relevantur abscedere nec ea deserere quae semel colenda susceperunt, neque id Palaestinae
provinciae possessoribus suffragetur, sancimus, ut etiam per Palaestinas nullus omnino
colonus suo iure velut vagus ac liber exsultet, sed exemplo aliarum provinciarum ita domino
fundi teneatur, ut sine poena suscipientis non possit abscedere: addito eo, ut possessionis domino
revocandi eius plena tribuatur auctoritas. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. *<a
xxx >

CJ.11.52.0. De colonis thracensibus.

CJ.11.52.1pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Per universam dioecesim Thraciarum sublato in perpetuum humanae capitationis censu iugatio tantum terrena solvatur. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a xxx >

CJ.11.52.1.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Et ne forte colonis tributariae sortis nexibus absolutis vagandi et quo libuerit recedendi facultas permissa videatur, ipsi quidem originario iure teneantur, et licet condicione videantur ingenui, servi tamen terrae ipsius cui nati sunt aestimentur nec recedendi quo velint aut permutandi loca habeant facultatem, sed possessor eorum iure utatur et patroni sollicitudine et domini potestate. <a xxx >

CJ.11.52.1.2: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Si quis vero alienum colonum suscipiendum retinendumve crediderit, duas auri libras ie cogatur exsolvere, cuius agros transfuga cultore vacuaverit, ita ut eundem cum omni peculio suo et agnatione restituat. <a xxx >

CJ.11.53.0. De colonis Illyricianis.

CJ.11.53.1pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Colonos inquilinosque per Illyricum vicinasque regiones abeundi rure, in quo eos originis agnationisque merito certum est immorari, licentiam habere non posse censemus. * Valentin.

Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 371 D. iii id. Iul. gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.11.53.1.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Inserviant terris non tributario nexu, sed nomine et titulo colonorum, ita ut, si abscesserint ad aliumve transierint, revocati vinculis poenisque subdantur, maneatque eos poena, qui alienum et incognitum recipiendum esse duxerint, tam in redhibitione operarum et damni, quod locis quae deseruerant factum est, quam multae, cuius modum in auctoritate iudicis collocamus: ita ut etiam dominus fundi, in quo alienus fuisse monstrabitur, pro qualitate peccati coercionem subire cogatur nec sit ignorantiae locus, cum ad criminis rationem solum illud sufficiat, quod incognitum sibi tenuit. <a 371 D. iii id. Iul. gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.11.53.1.2: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Servum etiam in memoratis regionibus si quis receperit, ignorationis excusatione sublata quadrupli poena teneatur, operarum praeterea compendiis damnisque praestitis. <a 371 D. iii id. Iul. gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.11.53.1.3: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

In libertis etiam, quos pari usurpatione susceperit, is modus sit, quem circa liberos duximus

colonos retinendum. <a 371 D. iii id. Iul. gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.11.54.0. Ut nemo ad suum patrocinium suscipiat vicos vel rusticanos eorum.

CJ.11.54.1pr.: Imperatores Leo, Anthemius

Si quis post hanc nostri numinis sanctionem in fraudem circumscriptionemque publicae functionis ad patrocinium cuiuscumque confugerit, id, quod huius rei gratia geritur sub praetextu donationis vel venditionis seu conductionis aut cuiuslibet alterius contractus, nullam habeat firmitatem: tabellionibus, qui talia instrumenta perficere ausi fuerint, bonorum proscriptione plectendis, qui tamen scientes ausi fuerint huiusmodi instrumenta conscribere: vicis etiam vel possessionibus ad patrocina confugientium publico vindicandis. * Leo et Anthem. AA.

Nicostrato pp orientis. * <a 468 d.K.Sept. Antehmio A. ii cons.>

CJ.11.54.1.1: Imperatores Leo, Anthemius

Eae autem personae, quae contra publicam commoditatem in clientelam suam suscepisse collatores detectae fuerint, nobiliores quidem centum librarum auri condemnationem subire cogentur, mediocris vero fortunae facultatum suarum amissione plectentur: eadem poena multandis etiam his, qui intercedentes ministerium suum huiusmodi nefariis actibus improba

mente praebuerint.<a 468 d.K.Sept. Antehmio A. ii cons.>

CJ.11.54.1.2: Imperatores Leo, Anthemius

Quam formam ex eo quidem tempore, quod sacra constitutio a divae memoriae Marciano promulgata continet, id est in Thracica quidem dioecesi abhinc annis triginta, hoc est a consulatu aetii iterum et sigisbuldi, in orientali vero et Aegyptiaca et pontica et Asiana dioecesi viginti octo, hoc est a consulatu cyri valere atque executioni mandari praecipimus.<a 468 d.K.Sept. Antehmio A. ii cons.>

^CJ.11.54.2:

Nequis vicinis patrocinium polliceatur neve agricolas suscipiat redituum promissionem vel aliud lucrum pro eo accipiens. quod si quis haec violaverit, tam poenis supra dictis subiacebit quam aliam maiorem animadversionem experietur. Praeterea agricolae quoque, si servi sunt, dominis castigati reddentur, si liberi, viginti libris multantur et verberantur cum decem primis vici et perpetuo relegantur, dummodo omnibus scientibus abscesserint.

CJ.11.55.0. Ut rusticani ad nullum obsequium devocentur.

CJ.11.55.1: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Ne quis ex rusticana plebe, quae extra muros posita capitationem suam detulit et annonam congruam praestat, ad ullum aliud obsequium devocetur neque a rationali nostro mularum fiscalium vel equorum ministerium subire cogatur. * Diocl. et Maxim. AA. exempl. sacr. litt. ad charisium.*<a xxx sine die et consule.>

CJ.11.55.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Si qui eorum, qui provinciarum rectoribus obsequuntur quique in diversis agunt officiis principatus et qui sub quocumque praetextu muneris publici possunt esse terribiles, rusticano cuiuspiam necessitatem obsequii quasi mancipio sui iuris imponant aut servum eius vel forte bovem in usus proprios necessitatesque converterint, ablatis omnibus facultatibus perpetuo subiugentur exilio, et nihilo minus rusticanum, qui se in eiusdem operas sponte propria detulisse responderit, par poenae severitudo constringat. * Valentin. et Valens AA. ad Probum pp. Illyrici. *<a 368 D. prid.K.Oct. Agrippinae Valentiniano et Valente AA. Cons.>

CJ.11.56.0. Non licere metrocomiae habitatoribus loca sua ad extraneum transferre.

CJ.11.56.1: Imperatores Leo, Anthemius

In illis, quae metrocomiae communi vocabulo nuncupantur, hoc adiciendum necessario nostra putavit humanitas, ut nulli extraneo illis quoquo modo possidendi licentia tribuatur: sed si quis ex isdem vicinis loca sui iuris alienare voluerit, non licere ei nisi ad habitorem adscriptum eidem metrocomiae per qualemcumque contractum terrarum suarum dominium possessionemque transferre: sciente persona extranea, quod, si contra vetitum se huic negotio immiscere vel illic possidere temptaverit, quicumque contractus initus fuerit, carebit effectu et contractu soluto, si quid praestitum est, hoc tantum reddetur. * Leo et Anthem. AA. Nicostrato pp. *<a 468 d.K.Sept. Anthemio A. ii cons.>

CJ.11.57.0. Ut nullus ex vicinis pro alienis debitis vicinorum teneatur.

CJ.11.57.1: Imperator Zeno

Grave est et non solum legibus, verum etiam aequitati naturali contrarium, pro alienis debitis alios molestari. idcirco huiusmodi iniquitates contra omnes vicinos perpetrari modis omnibus prohibemus. * Zeno A. *<a xxx >

CJ.11.58.0. De censibus et censoribus et peraequatoribus et inspectoribus.

CJ.11.58.1: Imperator Constantinus

Quoniam tabularii civitatum per collusionem potentiorum sarcinam ad inferiores transferunt, iubemus, ut, quisquis se gravatum probaverit, suam tantum pristinam professionem agnoscat. *

Const. A. ad populum. * <a 313 pp. Xv k. Febr. Romae Constantino A. iii et Licinio iii cons. >
CJ.11.58.2pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quisquis vitem succiderit aut feracium ramorum fetus hebetaverit, quo declinet fidem censuum et mentiatur callide paupertatis ingenium, mox detectus competenti indignationi subiciatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 381 D. prid. Non. Iun. Constantinopoli Eucherio et Syagrio cons. >

CJ.11.58.2.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Illo videlicet evitante calumniam, qui forte detegitur laborasse pro copia ac reparandis agrorum fetibus, non sterilitatem aut inopiam procurasse. <a 381 D. prid. Non. Iun. Constantinopoli Eucherio et Syagrio cons. >

CJ.11.58.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si peraequatore misso aliquis aut procuratorem suum retraxerit aut colonum per contumaciam retractationis fugaverit, ad eum censuum modum, quem vel eo vel procuratore illius absente peraequator apposuerit, nostrae sanctionis auctoritate tenebitur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 386 D. vi k. April. Constantinopoli Honorio np. Et Euodio cons. >

CJ.11.58.4: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Omne territorium censeatur, quotiens defectorum levamen exposcitur, ut sterilia atque ieiuna his quae culta vel opima sunt compensentur. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 393 D. iii non. April. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons. >

CJ.11.58.5pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Qui gravatos se a peraequatoribus conqueruntur et iniusto oneri impares esse proclamant, competitionis habeant facultatem, ut, quid remissum gratia, quid interceptum fuerit fraude, convincant et ex eo levamen accipiant, quod per deformia et criminosa commercia sibi impositum esse deplorant, ut aliis demeretur. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 393 D. iii k. Dec. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio vc. cons. >

CJ.11.58.5.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Quod intra annum post codicum oblationem cui videbitur de iniusto onere conqueratur, iniquitatem peraequatoris accuset ac praestitam gratiam habita competitione convincat, ut, quod ei fuerat superfusum, ille cognoscat, quem debitae functioni fraus clandestina subtraxerat. <a 393 D. iii k. Dec. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio vc. cons. >

CJ.11.58.5.2: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Emenso autem eo tempore actio denegabitur, exceptis minoribus qui fuerint indefensi, his etiam qui aberunt rei publicae causa: qui tamen ex eo tempore quae sunt statuta custodient, ex quo ad agendum habuerunt facultatem. <a 393 D. iii k. Dec. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio vc. cons. >

CJ.11.58.6: Imperatores Arcadius, Honorius

Peraequatores ac discussores, si incurrerint culpam neglegentiae vel gratiae, non solum honorum iacturam, verum etiam annonarum in quadruplum multam subire debebunt: ea vero, quae in damnum provincialium fuerint accepisse convicti, in quadruplum cogentur exsolvere. * Arcad. et Honor. AA. Eusebio pp. * <a 396 D. iiii k. April. Mediolani Arcadio iiii et Honorio iii AA. Cons. >

CJ.11.58.7pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Apud eum possessio firma permaneat, cui a peraequatore semel eam traditam fuisse constiterit. * honor. et Theodos. AA. Sebastio com. primi ordinis. * <a 417 D. prid. id. Mart. Ravennae Honorio A. Xi et Constantio ii cons. >

CJ.11.58.7.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Reliqua vero temporis anteacti a novo domino fiscum postulare non patimur, ne alterius culpa

alter incipiat subiacere dispendio.<a 417 D. prid. id.Mart.Ravennae Honorio A.Xi et constantio ii cons.>

CJ.11.58.7.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis vero privatus aut obligatam sibi possessionem, quae deserta huc usque permansit, aut ex aliquo titulo deberi sibi iure confirmat, adlegationes suas sine mora vel per se vel per aliam personam legibus ordinatam manifestare debebit, ita ut, si aequitatis ratione suadente ad petitorum fuerit translata possessio, is, qui eam a peraequatore susceperit, rei melioratae receptis sublevetur expensis.<a 417 D. prid. id.Mart.Ravennae Honorio A.Xi et constantio ii cons.>

CJ.11.58.7.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Verum ne sub specie litis dominationes semel constitutae turbentur, sex mensum spatium censemus debere servari, intra quod is, qui putat sibi rem probabili ratione competere, debitas exserat actiones.<a 417 D. prid. id.Mart.Ravennae Honorio A.Xi et constantio ii cons.>

CJ.11.58.7.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Quod si tempus adscriptum silentio fuerit interveniente transactum, nullum penitus repetendi volumus esse principium.<a 417 D. prid. id.Mart.Ravennae Honorio A.Xi et constantio ii cons.>

CJ.11.58.7.5: Imperatores Honorius, Theodosius

Quod si quis eo tempore, quo peraequator praedium alicui addicit, de suo iure vel per se vel per homines suos non crediderit actitandum, sex mensum curriculum evolutis in perpetuum conquiescat.<a 417 D. prid. id.Mart.Ravennae Honorio A.Xi et constantio ii cons.>

CJ.11.59.0. De omni agro deserto et quando steriles fertilibus imponuntur.

CJ.11.59.1: Imperator Constantinus

Cum divus Aurelianus parens noster civitatum ordines pro desertis possessionibus iusserit conveniri et pro his fundis, qui invenire dominos non potuerunt quos praeceperamus, earundem possessionum triennii immunitate percepta de sollemnibus satisfacere, servato hoc tenore praecipimus, ut, si constiterit ad suscipiendas easdem possessiones ordines minus idoneos esse, eorundem agrorum onera possessionibus et territoriis dividantur. * Const. A. caepetrino. *< acc.>

CJ.11.59.2: Imperator Constantinus

Si quis ab emphyteuticario seu patrimoniali possessore privati iuris quippiam comparaverit, cuius substantia alias possessiones sustentare consueverat, et succisis quasi quarundam virium nervis reliqua labuntur, earum possessionum onera subiturus est, quae penes distractores inutiles permanebunt. * Const. A. *<a 337 D. viii id.Dec. Thessalonicae Feliciano et Titiano cons.>

CJ.11.59.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Quicumque deserta praedia meruerint sub certa immunitate, ad possessionem impetratorum non prius sinantur accedere, quam vel fideiussoribus idoneis periculo curialium datis vel fundis patrimonii sui maxime utilibus obligatis idonea cautione firmaverunt susceptam a se possessionem nullo detrimento publico relinquendam. * Valentin. et Valens AA. ad Mamertinum pp. *<a 364 D. vii k.Iun. Dibo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.11.59.4: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Heredes scripti etiam pro minus idoneis fundis fiscale onus cogantur agnoscere, vel si renuntiandum hereditati putent, cedant his omnibus rebus, quas ex isdem bonis quocumque titulo et iure perceperint. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad crescentem vic. Africae. *<a 371 D. iiiii id. iul.Contionaci gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.11.59.5: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Qui utilia rei publicae loca possident, permixtione facta etiam deserta suscipiant, ut, si earum

partium graventur accessu, quas antea per fastidium relinquerunt, cedant aliis curialibus, qui utraque hac condicione retineant, ut praestatione salva cum desertis et culta possideant sublata a paucis, quos iniquum est electa retinere, cum municipes gravatura sit pars relicta. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad Antonium pp. * <a xxx >

CJ.11.59.6pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ut quisque conductor fuerit inventus possessor fundi, qui ex publico vel templorum iure descendit, huic ager iungatur inutilior. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. nebridio com. rer. privat. * <a 383 D. xv k. Febr. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons. >

CJ.11.59.6.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quod si contra id reluctandum existimaverit, alius possessor sub eadem praestatione quaeratur, vel si voluntarius qui sit conductor non invenietur, tunc ad possessores antiquos, id est decuriones vel quoslibet alios, loca iuris praedicti adiunctis inutilibus revertantur, idoneis fideiussoribus praestitis. <a 383 D. xv k. Febr. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons. >

CJ.11.59.7pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quicumque defectum fundum patrimonialem exercuerit, fertilem idoneumque praestiterit, salvo patrimoniali canone perpetuo ac privato iure defendat velut domesticum et avita successione quaesitum, sibi habeat, suis relinquat, neque eum aut promulgatione rescripti aut reverentia sacrae adnotationis quisquam a fructu impensi operis excludat. * Grat. et Valentin. et Theodos. AAA. et Arcad. A. Cynegio pp. * <a 386 D. viii k. Nov. Constantinopoli Honorio np. et Euodio cons. >

CJ.11.59.7.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ceterum eos, qui opimas ac fertiles possident terras aut etiam nunc sibi aestimant eligendas, pro defecta scilicet portione summam debiti praesentis iubemus implere: illos etiam, qui emphyteuticario nomine nec ad plenum idoneas nec omnibus modis vacuas detinent, sic ex illis quoque quae praesidio indigent iustam ac debitam quantitatem debere suscipere, ut indulto temporis spatio post biennium decretum canonem solvendum esse meminerint. <a 386 D. viii k. Nov. Constantinopoli Honorio np. et Euodio cons. >

CJ.11.59.7.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nemo tamen qualibet meriti et potestatis obiectione submoveatur, quominus ad diacatochia vicem defectas possessiones patrimonialis iuris accipiat, earum tributa et canonem soluturus: illud speciali observatione procurans, ut primum vicinas et in eodem territorio sortiatur, dehinc si neque finitimas neque in isdem locis reppererit constitutas, tunc demum etiam longius positas, sed in quantum fieri valet pro interiecto spatio sibimet cohaerentes pro modo et aequitate suscipiat, ut id consensu omnium fiat, quod omnibus profuturum est. <a 386 D. viii k. Nov. Constantinopoli Honorio np. et Euodio cons. >

Constantinopoli Honorio np. et Euodio cons. >

CJ.11.59.8: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Qui agros domino cessante desertos vel longe positos vel in finitimis ad privatum pariter publicumque compendium excolere festinat, voluntati suae nostrum noverit adesse responsum: ita tamen, ut, si vacanti ac destituto solo novus cultor insederit, ac vetus dominus intra biennium eadem ad suum ius voluerit revocare, restitutis primitus quae expensa constiterit facultatem loci proprii consequatur. nam si biennii fuerit tempus emensum, omni possessionis et domini carebit iure qui siluit. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. orientis. * <a 388 - 392 >

CJ.11.59.9: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Qui fundos patrimoniales iure privato salvo canone susceperunt, hanc omnes sine ullius exceptione personae propositam intellegant optionem, ut aut ea loca, quibus minor est soli fecunditas, cum his, ex quibus fructus uberes capiunt, suscipere et tenere non abnuant, aut si

eorum refugiunt sterilitatem, opimioribus cedant. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. orientis. * <a 394 D. viii id. Nov. tyro Arcadio iii et Honorio ii AA. cons.>

CJ.11.59.10: Imperatores Arcadius, Honorius

Qui per potentiam fundos opimos ac fertiles occuparunt, cum quaestuosis uberibusque pro rata portione suscipiant infecundos ex eadem substantia. * Arcad. et Honor. AA. Eutyachiano pp. * <a 398 D. non. Mart. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutyachiano cons.>

CJ.11.59.11pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Locorum domini intra sex menses edictis vocati revertantur. qui si adfuerint, et propria teneant et ea quae ex praeterito contraxerint debita redhibere cogantur. * Arcad. et Honor. AA. Hadriano pp. * <a 400 D. vi k. Sept. Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.11.59.11.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Sin vero impares esse earum rerum tributis propria confitentur absentia nec adesse voluerint, penes eos, qui haec susceperint et certum quem tributorum canonem promittunt, proprietas possessionis intemerata permaneant, ut, postquam ea exsolverint, sciant sibi inquietudinem submovendam nec subreptione cuiusquam competitionis loca quae tenuerunt auferenda. <a 400 D. vi k. Sept. Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.11.59.11.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Quibus etiam illud indulgimus, ut ex eo tempore, ex quo primum loca de quibus agitur coeperint possidere, tributa poscantur. <a 400 D. vi k. Sept. Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.11.59.12: Imperatores Honorius, Theodosius

Hac definitione sancimus nullum possessorem neque munificum praedium pro alienis debitis vel destitutione esse retinendum neque eorum praediorum depectione praegravari, quae ex isdem bonis quae retinentur nequaquam esse monstrantur, ne ullis praestigiis atque commentis exactio mutiletur. * honor. et Theodos. AA. seleuco pp. * <a 412 D. prid. k. Febr. Ravennae Honorio viiii et Theodosio v AA. cons.>

CJ.11.59.13: Imperatores Honorius, Theodosius

Omnium praediorum actores ac domini requirantur. quorum si vitio probantur debita fuisse contracta, in absoluto est, ut debeat dominium commutari. * honor. et Theodos. AA. ad Probum. * <a 414 D. iii id. iun. Constantinopoli constante et constantio cons. >

CJ.11.59.14: Imperatores Honorius, Theodosius

Rura et possessiones, quas curiales quolibet pacto publicatis apud acta provincialia desideriiis suis vel reliquerunt vel possidere alios permiserunt, penes eos, qui eas excoluerunt et functiones publicas recognoscunt, firmiter perdurabunt, nullam habentibus curialibus copiam repetendi. * honor. et Theodos. AA. Aureliano pp. * <a 415 D. iii non. Dec. Honorio x et Theodosio vi AA. Cons.>

CJ.11.59.15: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis deserta praedia, quae navalem sustinent functionem et in desertis nunc usque remanent, sub peraequationis iure perceperit, meliore condicione in omnibus titulis convenit ea relevari, ut gravis sors navalis esse non possit pro ea quae resederit portiuncula, cum aliis fuerit dispendiis liberata. * honor. et Theodos. AA. sebastio com. primi ordinis. * <a 417 D. prid. Mart. Ravennae Honorio A. Xi et constantio ii cons. >

CJ.11.59.16: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Iubemus neminem curialem pro alieni territorii debitis attineri, sed tantum municipem pro gleba propria conveniri. * Theodos. et Valentin. AA. celeri procons. Africae. * <a 429 D. v k. Mai. Ravennae post cons. felicis et Tauri vv. Cc.>

CJ.11.59.17: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quis auctoritate nostri numinis de fundis patrimonialibus steriles sub certi canonis

pollicitatione susceperit, firmiter eum volumus possidere sub eiusdem tantum canonis solutione, quem nostrae maiestatis auctoritas per annos singulos solvendum esse praescripserit, nullamque eos descriptionem aut adiectionem aut innovationem in posterum sustinere, quoniam nimis absurdum est eos, qui nobis hortantibus fundus inopes atque egenos magno labore impenso aut exhausto patrimonio vix forte meliorare potuerint, utpote deceptos inopinatum onus suscipere illudque velut quadam circumventionem deposci, quod si se daturos praescissent, fundos minime suscipere aut etiam colere paterentur. * Theodos. et Valentin. AA. Hermocrati pp. orientis. * <a 444 D. xii k.Dec. Constantinopoli Theodosio A.Xviii et Albino cons.>

CJ.11.60.0. De fundis limitotrophis et terris et paludibus et pascuis limitaneis vel castellorum.

CJ.11.60.1pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Tiberianus ad possibilitatem singulorum quorumque locorum intuens statuit certas possessiones, quae ad limitem frumenta conveherent. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad licinium pp. * <a 385 D. xviii k.Oct. Aquileiae Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.11.60.1.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Quocirca generali lege sancimus Tiberiani dispositionem oportere servari, amoventes, quidquid vel potentia uniuscuiusque elicit vel furtiva deprecatio, addentesque nihilo minus in futurum nulli licere adversus utilem vetustatem et praesentem legem nostram importuna et respuenda reposcere. <a 385 D. xviii k.Oct. Aquileiae Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.11.60.2pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Quicumque castellorum loca quocumque titulo possident, cedant ac deserant, quia ab his tantum fas est possideri castellorum territoria, quibus adscripta sunt et de quibus iudicavit antiquitas. * honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. et cons. ordinario. * <a 423

d.Non.Mart.Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons. >

CJ.11.60.2.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Quod si ulterius vel privatae condicionis quispiam in his locis vel non castellanus miles fuerit detentator inventus, capitali sententia cum bonorum publicatione plectatur. <a 423

d.Non.Mart.Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons. >

CJ.11.60.3pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Agros limitaneos universos cum paludibus omnique iure, quos ex prisca dispositione limitanei milites ab omni munere vacuos ipsi curare pro suo compendio atque arare consueverunt, et si in praesenti coluntur, ab his firmiter ac sine ullo concussionis gravamine detineri, et si ab aliis possidentur, cuiuslibet spatii temporis praescriptione cessante ab universis detentatoribus vindicatos isdem militibus sine ullo prorsus, sicut antiquitus statutum est, collationis onere volumus adsignari: in his etiam contra eos, qui praeceptionibus nostris obviam venire temptaverint, proscriptionis poena valitura. * Theodos. et Valentin. AA. Nomo mag. off. * <a 443 D. prid. id.Sept. Constantinopoli Maximo ii et paterio cons.>

CJ.11.60.3.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nam si quis forte, quod minime audere debuerat, emptionis titulo memorati iuris possidet praedia, competens ei actio contra venditorem intacta servabitur. <a 443 D. prid. id.Sept.

Constantinopoli Maximo ii et paterio cons.>

CJ.11.61.0. De pascuis publicis vel privatis.

CJ.11.61.1pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Cum nulla ratio sit, cur in pascuis saltibus rei privatae pensio debeat ampliari, nequaquam pro libidine ordinum augmenta facienda sunt. * Valentin. et Valens AA. ad rufinum pp. * <a 365 D. viiii k.Oct. Luceriae Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.11.61.1.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Etenim idcirco graviolem pensionem imponi ab ordinibus accipimus, ut animalia ex rebus privatis nostris a locorum pastibus arceantur: quod fieri non oportere divae memoriae Iulianus prorogata iussione constituit.<a 365 D. viiii k.Oct. Luceriae Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.11.61.1.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Quare excellens auctoritas tua conventis rectoribus provinciarum non eam licitationis necessitatem patiatnr inferri, quam repentinam faciunt civitates, sed eam manere decernat, quam statuit antiquitas.<a 365 D. viiii k.Oct. Luceriae Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.11.61.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Insignis auctoritas tua hac condicione a publicis pratis apamenis animalia militum prohiberi praecipiat, ut universi cognoscant de emolumentis eorum tuique officii facultatibus duodecim libras auri fisci commodis exigendas, si quisquam posthac memorata prata mutilare temptaverit: non minore decernenda poena, si etiam prata privatorum Antiochenorum fuerint devastata: ita tamen, ut sine laesione provincialium provideant curiales, quo pacto animalium militarium pastui consulatur. * Arcad. et Honor. AA.Simplicio com. et mag. utr. mil. *<a 398 D. v id.Mart.Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychiano vc.Cons.>

CJ.11.61.3pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Prata provincialium nostrorum et praecipue rei privatae nostrae perniciosum est militum molestia fatigari, ideoque lege ad amplissimam praefecturam promulgata censuimus, ne hoc deinceps usurpetur. * honor. et Theodos. AA. comm. et magg. mil. *<a 415 d.Non Sept. Honorio x et Theodosio vi AA.Cons.>

CJ.11.61.3.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Super qua re universos quorum interest convenire tua magnificentia non moretur, ne permittant possessores vel colonos pratorum gratia qualibet importunitate vexari.<a 415 d.Non Sept. Honorio x et Theodosio vi AA.Cons.>

CJ.11.62.0. De fundis patrimonialibus et saltuensibus et emphyteuticis et eorum conductoribus.

CJ.11.62.1: Imperator Constantinus

Si quis fundos emphyteutici iuris salva lege fisci citra iudicis auctoritatem donaverit, donationes firmae sint, dummodo suis quibusque temporibus ea quae fisco pensitanda sunt repraesentare cogantur. * Const. A. Cupito. *<a 315 pp.Xvii k.Iul.Treviris Constantino AA. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.11.62.2: Imperator Constantinus

Patrimonialis fundi pensitationem aurariam seu frumentariam intra tempus omissam minorum dominio non nocere praecipimus nec ad fraudem iuris eorum evadere, si, quod sollemniter debetur, Paulo serius inferatur: ita tamen, ut permanente substantia parvulorum iudex tutorem vel curatorem, per quem differtur illatio, negligentiae suae et deserti officii poenas exigat et damna deplorare compellat. * Const. A. ad Dracontium. *<a xxx >

CJ.11.62.3pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Quicumque possessiones ex emphyteutico iure susceperint, ea ad refundendum uti occasione non possunt, qua adserant desertas esse coepisse, tametsi rescripta per obreptionem meruerint. * Valentin. et Valens AA. ad Germanianum com. sacr. larg. *<a 365 D. viiii k.Oct. Mediolani Valentiniano et Valente AA.Cons.>

CJ.11.62.3.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Sed nec avelli eas ab his posse, nec si licitatio ab alio fuerit promissa, sed eas in perpetuum apud eos qui eas susceperint et eorum posteritatem remanere, nec si super hoc rescriptum fuerit adversus eos impetratum.<a 365 D. viiii k.Oct. Mediolani Valentiniano et Valente AA.Cons.>

CJ.11.62.4: Imperatores Valentinianus, Valens

Fundi patrimoniales et qui ex emphyteutico iure ad domum nostram diversis generibus devoluti sunt, sic eis qui eos poposcerint cedunt, ut commissi metus esse non possit. neque enim magis commodamus nostra, quam tradimus ea iure domini: ita tamen, ut ea, quae in nostra possessione positi praestiterint, et in posterum dissolvant. * Valentinianus et Valens AA. ad Florianum com. rer. privat. * <a 368 D. id. Mart. Treveris Valentiniano ii et Valente ii AA. Conss. >

CJ.11.62.5: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Si qui a prioribus colonis vel emphyteuticariis destitutum patrimoniale fundum a peraequatore vel censitore susceperint, perpetuo eundem atque inconcusso iure possideant, nec quisquam secundus petitor accedat. * Valens Grat. et Valentinianus AAA. ad modestum pp. * <a 377 D. iiii non. Nov. Gratiano A. iiii et Merobaude conss. >

CJ.11.62.6pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Hi, quibus patrimoniales possessiones per Asianam ac ponticam dioecesein vel a nobis vel a divinis parentibus nostris sacra largitate donatae sunt, inconcusse possideant atque ad suos posteros mittant. * Grat. Valentinianus et Theodosius AAA. nebridio com. rer. privat. * <a 384 D. iiii k. April. Constantinopoli Ricomere et Clearcho conss. >

CJ.11.62.6.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quod quidem non solum in heredibus, sed et in contractoribus omni genere volumus custodiri. <a 384 D. iiii k. April. Constantinopoli Ricomere et Clearcho conss. >

CJ.11.62.7pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quicumque ad emphyteusum fundorum patrimonialium vel rei publicae iussu nostri numinis venerit, is si redundantia fortunarum idoneus fuerit ad restituenda, quae desertis forte possessionibus requirentur, patrimonium suum publicis implicet nexibus. * Grat. Valentinianus et Theodosius et Arcadius AAAA. Cynegio pp. * <a 386 D. vi k. Mart. Constantinopoli Honorio nob. Puero et Euodio conss. >

CJ.11.62.7.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si vero minor facultatibus probabitur, datis fideiussoribus idoneis ad emphyteusum accedat: scientibus his, quos talium rerum cura sollicitat, in se negligentiae damna, si huiusmodi cautio defuerit, esse vertenda. <a 386 D. vi k. Mart. Constantinopoli Honorio nob. Puero et Euodio conss. >

CJ.11.62.8: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Omnes fundi patrimoniales per Mesopotamiam et osrhoenam provincias, quos constat divorum retro principum sanctionibus limiti deputatos, ad ius pristinum sine ullius adsertionis revocetur obstaculo praebituri omnia quae antea impendenda necessitatibus limitis praebere consueverant, ita ut nulli penitus audiantur, qui aut rescripto aut adnotatione dominium vel emphyteusum vel conductionem quolibet genere largitatis de nostra liberalitate meruerint. * Grat. Valentinianus et Theodosius et Arcadius AAAA. Clearcho pp. * <a 386 D. prid. K. Mai. Constantinopoli Honorio nob. Puero et Euodio conss. >

CJ.11.62.9: Imperatores Arcadius, Honorius

Universi cognoscant nihil privato iure salvo canone fundis emptis cum patrimonialibus esse commune, ita ut ad eos numquam patrimonialium fundorum peraequator accedat: gravi multa feriendo eo, qui statuta nostrae clementiae ausus fuerit temerare. * Arcadius et Honorius AA. Eutychiano pp. * <a 398 D. prid. Non. Iul. Nicomediae Honorio A. iiii et Eutychiano conss. >

CJ.11.62.10: Imperatores Arcadius, Honorius

Fundos patrimoniales eos dumtaxat, qui salvo canone iure privato nostra liberalitate concessi sunt, cum his patrimonialibus, qui in condicione propria constituti sunt, illustris auctoritas tua

iubebit exaequari, ita ut relevato, quod imminet fatigatis, translatio in eos, qui integris viribus florent, adscriptio tributorum aequa lance dividatur. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 399 D. iiii id. April. Constantinopoli Theodoro cons.>

CJ.11.62.11: Imperatores Honorius, Theodosius

Ius emphyteutici praedii, quod sine obligationis vinculo retentatum est, nostro iudicio immutabile perdurare praecipimus: possessionem autem, quae sine obligatione speciali fuerit vitiosa, vetustate temporis volumus adiuvari. * honor. et Theodos. AA. probo com. sacr. larg. * <a 412 D. id. April. Ravennae Honorio viii et Theodosio v AA. Cons. >

CJ.11.62.12pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Possessores vel emphyteuticarii patrimoniales, qui fundos minime nunc usque compararunt, eodem largitatis modo nequaquam ad eorum comparationem urgeantur, sed tamquam pretiis dependens, sic eis nostri numinis beneficio potiantur, ut, quod iuris alter inferendo pretium consecutus est, hoc nostra liberalitate praedictus emphyteuticarius habeat. * Theodos. et Valentin. AA. tauro pp. Et patricio. * <a 434 D. xiiii k. Iul. Constantinopoli ariobindo et aspare cons.>

CJ.11.62.12.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Illud quoque ius, in quibus coluit praediis, quod aut ex successione aut ex comparatione privata aut nostri numinis liberalitate aut quocumque modo possedit, sciat inlibatum intemeratumque servari: licentia eis concedenda etiam libertates mancipiis ex fundis patrimonialibus atque emphyteuticariis, cum fundorum sunt domini, praestare. <a 434 D. xiiii k. Iul. Constantinopoli ariobindo et aspare cons.>

CJ.11.62.13: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nulli iam in posterum licere praecipimus patrimoniales seu limitotrophos vel saltuenses fundos, qui per tractum orientis positi sunt, ad ius transferre privatum, sive dempto sive salvo canone iuris fundorum immutatio postuletur: legis temeratores quinquaginta librarum auri poena coercentes tam videlicet petitorem quam officium, quod petitionem concedit admitti, licet adnotatio nostra, licet divina pragmatica contra vetitum proferatur. * Theodos. et Valentin. AA. ad florentium pp. * <a 439 D. vi id. iun. Constantinopoli Theodosio A. XVII et Festo cons.>

CJ.11.62.14pr.: Imperator Anastasius

Iubemus omnes, qui in quacumque dioecesi in quacumque provincia vel quolibet saltu fundos patrimoniales vel templorum aut agonotheutici seu relevatorum iugorum vel cuiuscumque iuris per quadraginta iugiter annos (possessione scilicet non solum eorum qui nunc detinent, verum etiam eorum quoque qui antea possederant computanda) ex quocumque titulo vel etiam sine titulo hactenus possederunt vel postea per memoratum quadraginta annorum spatium possederint, nullam penitus super dominio memoratorum omnium fundorum vel locorum vel domorum a publico actionem vel molestiam aut quamlibet inquietudinem formidare. * Anastas. A. matroniano pp. * <a 491 D. iii k. Aug. Constantinopoli Olybrio vc. cons.>

CJ.11.62.14.1: Imperator Anastasius

Sed impositum canonem pro qualitate iuris, cuius praedia sunt vel loca, per singulos annos solventes pro certo habeant suum esse quod possident vel postea possederint, ita ut omnibus ad excludendam omnem quolibet modo e publico movendam quaestionem nudae et ex quocumque titulo vel etiam sine titulo corporalis quadraginta annorum iugis possessionis exceptio possit sufficere. <a 491 D. iii k. Aug. Constantinopoli Olybrio vc. cons.>

CJ.11.62.14.2: Imperator Anastasius

Hoc etiam adiciendo, ut illi quoque, qui dempto canone huiusmodi fundos ab initio principali iussione datos sibi fuisse confirmant, si per quadraginta annos adempti canonis beneficium

iugiter possederunt, nec canonem, cuius ademptionem quadraginta, sicut dictum est, annorum possessio testatur, possint penitus profligari, eo quod nostrae pietati placuit in utroque casu, id est tam salvo quam dempto canone, possessorum iura nostrorum in eo statu, in quo per quadragesimos, sicut dictum est, iugiter annos manserunt, absque ulla innovatione durare.<a 491 D. iii k. Aug. Constantinopoli Olybrio vc. cons.>

CJ.11.63.0. De mancipiis et colonis patrimonialium et saltuensium et emphyteuticarium fundorum.

CJ.11.63.1pr.: Imperator Constantinus

Emphyteuticarios gravant coloni agros praeter consuetudinem usurpantes, quos nullis culturis erudierunt, cum sollemnitatis id eos attractare permittat, quod eorum labore vel olivetis est obsitum vel vinetis. sed et inriguas fontium aquas usurpare conantur, quarum fructus solis emphyteuticariis debentur. * Const. A. *<a 319 pp. vii id. Mart. Carthagine Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.11.63.1.1: Imperator Constantinus

Ideo placuit, ut deinceps aquarum ius potestatesque penes emphyteuticarios permaneant, tantumque ex eis colonis impertiatur, quantum culturis eorum agrorum sufficere manifestum est, quos ipsi colunt.<a 319 pp. vii id. Mart. Carthagine Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.11.63.1.2: Imperator Constantinus

Pro modo autem superfluae inrigationis, quam ultra culturas suas usurpaverint, emphyteuticariis possessoribus pensiones accessionesque praebeant.<a 319 pp. vii id. Mart. Carthagine Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.11.63.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Libertates, quas mancipiis ex fundis patrimonialibus atque emphyteuticis qui fundorum non sunt domini praestiterunt, rationales huiusmodi praecepti auctoritate rescindant. * Valentin. et Valens AA. ad Germanianum com. sacr. larg. *<a 367 pp. xiii k. Mai. lupicino et iovino cons.>

CJ.11.63.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Cognovimus a nonnullis, qui patrimoniales fundos meruerunt, colonos antiquissimos proturbari atque in eorum locum vel servos proprios vel alios colonos subrogari. edicti itaque huius auctoritate sancimus eos, qui deinceps huiusmodi aliquid crediderint attemptandum, isdem possessionibus esse privandos. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. postumiano pp. *<a 383 ?>

CJ.11.63.4pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Super patrimonialium refectione fundorum dudum nostris est legibus constitutum, ut ii, qui eos colentes solum eorum verterant, nunc alia loca deligentes, nunc ad militiam convolantes, ad avitas condiciones et propria iura revocentur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. et Arcad. A. Cynegio pp. *<a 384 - 389 >

CJ.11.63.4.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ceterum eos, qui castris stipendiis otia quieta meruerunt veterani constituti, nequaquam placet tela in usum vomeris ligonisque convertere.<a 384 - 389 >

CJ.11.64.0. De fugitivis colonis patrimonialibus et emphyteuticis et saltuensibus.

CJ.11.64.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quicumque parvuli ex municipibus vel colonis patrimonialibus aut saltuensibus, quorum tamen avi ac patres implicati huiusmodi functionibus fuerint, coniventia militaris officii ad stipendium castrense vel officia diversa transierint, ad munera patriae vel agrorum cultus conventis ducibus tribunis ac praepositis revocentur neque his prosint stipendia. * Grat. Valentin. et Theodos.

AAA. Cynegio pp. *<>

CJ.11.64.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quisquis colonum patrimonialem aut sollicitatione susceperit aut occultatione celaverit, non solum ipsum restituere, sed etiam libram auri poenae nomine cogatur inferre. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad cynegium pp. * <a 386 D. viii k. Nov. Constantinopoli Honorio np. Et Euodio cons.>

CJ.11.64.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Cuiuscumque adnotationis vel oraculi dudum impetrati vel postea eliciendi auctoritate submota omnes, quos patrimonialium agrorum vinculis fortuna tenet adstrictos, sub quibuslibet gradibus militantes ad provinciae moderatoris iudicium ilico sub idonea intercessione mittentur. * honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 408-415 >

CJ.11.65.0. De collatione fundorum patrimonialium et emphyteuticorum.

CJ.11.65.1: Imperator Constantinus

Emphyteuticarii possessores, qui mansuetudinis nostrae beneficio ad extraordinaria minime devocantur munera, sicut ceteri provinciales obsequium suum muniendis itineribus impendant. nulla enim ratione debent ab hoc, quod in commune omnibus profuturum est, seiungi. * Const. A. ad Proculum procons. Africae. * <a 319 pp. Non. Mai. Karthagine Constantino A. v et Licinio c. Cons.>

CJ.11.65.2: Imperator Constantinus

Patrimoniales fundos extraordinariis oneribus vel mediae aut tertiae portionis obsequiis fatigari non convenit, cum eosdem et auri speciem et frumenti plurimum modum constet persolvere: ita ut, qui violare statuta temptaverit, puniatur. * Const. A. ad catullinum procons. Africae. * <a 319 pp. vi k. Sept. Carthagini Constantino A. v et Licinio cons.>

CJ.11.65.3: Imperator Julianus

Omnes, qui patrimoniales fundos sive communiter sive ex asse retinent, pro his conveniendi sunt ad universorum munerum ad eosdem fundos pertinentium pro rata portione vel in solidum functiones, sicut unumquemque privatorum necessitas publicae pensationis adstringit. * Iul. A. * <a 362 D. v k. April. Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.11.65.4pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Placuit, ut emphyteuticorum fundorum patrimonialiumque possessores, quo voluerint tempore et quantum habuerint pensionis paratum (dummodo non amplius quam in tribus per singulos annos vicibus) officio rationalis adsignent ac de suscepto ab eodem securitatem eodem die pro more percipiant, modo ut intra ianuariarum iduum diem omnis summa ratiociniis publicis inferatur: gravissimae poenae subdendo officio, si cuiquam quolibet anni tempore (dummodo nequaquam numerum trinae illationis excedat) solutionem facere gestienti negaverit susceptionis officium, vel si moram fecerit in chirographo securitatis edendo. * Valentin. et Valens AA. ad Germanianum com. sacr. larg. * <a 366 >

CJ.11.65.4.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Super quo possessores apud curatores vel magistratus aut quicumque in locis fuerint, qui conficiendorum actorum habeant potestatem, conveniet contestari, ut et de officii insolentia constet, in quod exercenda vindicta est, et his possit esse consultum. <a 366 >

CJ.11.65.5pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Per omnes provincias patrimonialium fundorum ab ordinariis iudicibus canon exigatur, et quidquid exactum fuerit, dirigatur. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. xvi k. Iun. Mediolani Theodoro cons.>

CJ.11.65.5.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Sciant vero memorati iudices nihil sibi ex privatae rei canone vel ex eo, quod ex isdem titulis contigerit, ad necessitates alias transferendum, nisi malint gravissima severitate eorum licentiam

coerceri.<a 399 D. xvi k. Iun. Mediolani Theodoro cons.>

CJ.11.66.0. De fundis rei privatae et saltibus divinae domus.

CJ.11.66.1: Imperatores Constantius, Constans

Universi cognoscant has possessiones quas de fisco nostro comparaverunt seu comparant, nullo a nobis iure retrahi, sed propria firmitate possessas etiam ad posteros suos dominii perpetui durabilitate dimitti. * Constantius et Constans AA. edictum ad heliopolitanos. *<a 341 D. prid. id. Febr. Antiochiae Marcellino et Probino cons.>

CJ.11.66.2pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Ii, quos commoditas privatae rei praediorum ad ea postulanda sollicitat, adeant tuae dicationis officium et modum suae deliberationis indicent per libellos certumque habeant pro unaquaque villa, cum eo onere vel forma cui nunc habetur obnoxia ad novi domini iura migraverit, ut, si quid adiecerit sumptus cura sollertia, quidquid mancipiorum vel pecoris adcreverit, capitacionis aut canonis augmenta non patiat, sed solis dominis heredibusque dominorum sit cessura felicitas. * Valentin. et Valens AA. ad florianum com. rer. privat. *<a xxx >

CJ.11.66.2.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quis autem in annis singulis non solverit debitum, ex re ipsius, quod in reliquis remansisse claruerit, sine aliquibus dependere cogetur indutiis.<a xxx >

CJ.11.66.2.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Sane si quem postea minus idoneum factum esse constabit nec ita ut expedit rationem reddere pensionis, res, quas ex nostris rebus acceperat, ad alium idoneum iure quo sanximus transferentur: nec tamen decoctoris cuiusque reliquis qui novus accedit onerari.<a xxx >

CJ.11.66.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quicumque possessionem rei privatae nostrae acceptam suo nomine vel iure perpetuo vel titulo conductionis ei crediderit esse tradendam, qui pensare utilitatem patrimonii nostri solvendo non valeat, is pro eo quem succedaneum subrogavit perpetuae solutioni statuatur obnoxius. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hesperium procons. Africae.*<a 376?>

CJ.11.66.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Universi fundi templorum ad rationalium rei privatae sollicitudinem curamque pertineant atque ab his anniversariis solutionibus postulatis peculiari, ut semper fuit, studio defendantur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad nebridium com. rer. privat.*<a 382-384 >

CJ.11.66.5pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Usus aquae, quae fundorum nostrorum utilitatibus serviebat, plurimorum dicitur usurpatione sublatus, idque procuratorum conventia vel dissimulatione perfectum, ut agrorum fertilitas destituta nullos fructus cultoribus praestet. * Grat. Valentin. et Theodos. et Arcad. AAAA. ad nebridium com. rer. privat.*<a 383-384 >

CJ.11.66.5.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quia igitur satis iniustum est statum florentis ante patrimonii aridae sitis molestia fatigari, ad meatus pristinos universum aquae modum temporis praescriptione submota praecipimus revocari.<a 383-384 >

CJ.11.66.6: Imperatores Arcadius, Honorius

Eum, qui curiae vel collegio vel burgis ceterisque corporibus per triginta annos sine interpellatione servierit, res dominica vel intentio privata non inquietabit, si colonatus vel inquilinatus quaestionem movere temptaverit: sed in curia vel in corpore, in quo servierit, remaneat. * Arcad. et Honor. AA. Vincentio pp. Galliarum. *<a 400 D. iii k. Iul. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.11.66.7pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nemo dempto canone ad comparationem dominicae possessionis accedat. * Theodos. et Valentin. AA. ad Eudoxium com. rer. privat. * <a 440 D. xiii k. Iun. Constantinopoli Anatolio vc. cons.>

CJ.11.66.7.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si quis in posterum ad interdictum contractum accesserit, eum volumus pretia perdere fundos reddere fructus redhibere perpetuo nec expensarum vel melioratae rei fructuum exactioni compensationem opponere nec temporis sibimet contra nostra commoda praescriptione, excepto vetustatis auxilio, blandiri. <a 440 D. xiii k. Iun. Constantinopoli Anatolio vc. cons.>

CJ.11.66.7.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Palatinum etiam officium, si quoquo modo contractus eiusmodi fuerit celebratus vel si talem petitionem instruxerit, quinquaginta pondo auri poenae nomine inferre privato nostrae mansuetudinis aerario. <a 440 D. xiii k. Iun. Constantinopoli Anatolio vc. cons.>

CJ.11.66.7.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nulla liberalitate nostrae clementiae, nulla sanctione contra tanta rei privatae commoda valitura, licet adnotatio vel divina pragmatica sit, quae contra vetita canonem vendere concedit vel poenam palatino remittit officio. <a 440 D. xiii k. Iun. Constantinopoli Anatolio vc. cons.>

CJ.11.67.0. De fundis et saltibus rei dominicae.

CJ.11.67.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si quis ovium vel equarum greges in saltus rei dominicae alienus immiserit, fisco ilico vindicetur. quod si venalis procuratorum coniventia, ut id deinceps temptetur, admiserit, gravissimo eos iubemus supplicio subiacere. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. deprianio com. rer. privat. * <a xxx >

CJ.11.67.2pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Si qua loca ad sacrum dominium pertinentia cuiuslibet temeritas occupavit, secundum veteris census fidem in sua iura retrahantur: rescriptis per obreptionem impetratis et praescriptione longi temporis et novi census praeiudicio in hac causa submovendis. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. ad apulum com. domorum. * <a 396 D. v k. April. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. Cons. >

CJ.11.67.2.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Neque enim aut precatio colorata aut incubatio diuturna aut novella professio proprietatis nostrae privilegium abolere potuerunt. <a 396 D. v k. April. Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. Cons. >

CJ.11.68.0. De agricolis et mancipiis dominicis vel fiscalibus sive rei privatae.

CJ.11.68.1: Imperator Constantinus

Nullus omnino originalis colonus rei privatae nostrae ad aliquos honores vel quaelibet alia civitatis munera devocetur. nec enim civitatum ordinibus et ceteris, ex quibus pro multitudine fieri nominationes oportet, per omnia florentibus ad haec suprema praesidia iniuriosa nominatione descendendum est. * Const. A. ad constantium pp. * <a xxx >

CJ.11.68.2: Imperator Constantinus

Colonos nostros, qui sunt privati vel ad ratiocinia gerenda vel ad colendos agros idonei, retrahi iubemus ac tantum colendis nostris rebus addici, quin etiam in posterum observari, ne quis eorum rem privatam cuiusquam gerendam aut aliquid ministrandum suscipiat. * Const. A. ianuario com. orientis. * < >

CJ.11.68.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Servi atque coloni, etiam eorum filii vel nepotes, vel quicumque de fundis ac possessionibus nostris clanculo ad officia convolaverint diversa, reddantur, etiamsi armatae habuerint

sacramenta militiae. nos enim etiam eos discingi iubemus ac reddi, qui protectorum fuerint nomen adepti. * Valentin. et Valens AA. ad Equitium mag. equitum et peditum. * <a xxx >

CJ.11.68.4: Imperatores Valentinianus, Valens

Ex ingenuo et colonis ancillisque nostris natos natasve origini, ex qua matres eorum sunt, facies deputari. * Valentin. et Valens AA. et Grat. A. ad florianum com. rer. privat. * <a xxx >

CJ.11.68.5: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Dominicos colonos neque ad descriptionem patimur devocari neque extraordinarias pati functiones, maxime cum adversus consuetudinem memoratis onera dicantur inferri. * Valentin.

Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a xxx >

CJ.11.68.6: Imperator Theodosius

Quotiens alicui colonorum agrum privati patrimonii nostri placuerit venundari, non usus tantum,

qui forte consortibus suis gravis ac molestus existat, sed alii quoque duo vel plures ex simili origine ac iure venientes in supra dicta emptione socientur. * Theodos. A. et Valentin. c. Valerio com. rer. privat. * <a 425 D. id. Dec. Constantinopoli Theodosio A. xi et Valentiniano c. cons.>
CJ.11.69.0. De praediis tamiacis et de his qui ex colonis dominicis aliisque liberare condicionis procreantur.

CJ.11.69.1pr.: Imperator Zeno

Si liber colonus vel colona libera tamiaco vel tamiacae matrimonii iure copuletur, filii vel filiae ex huiusmodi contubernio procreati vel procreatae colonis dominicis adnectentur. * Zeno A. chryseroti praeposito sacri cubiculi. * <a xxx >

CJ.11.69.1.1: Imperator Zeno

Sin autem adscripticius vel servus alienus colonam vel ancillam dominicam ducat uxorem vel adscripticia vel ancilla colono vel servo nubat dominico et ex huiusmodi coniunctionibus nati sunt liberi, legum veterum ius tenere sancimus. <a xxx >

CJ.11.69.2pr.: Imperator Zeno

Meminimus pragmatica sanctione iussisse fundos tamiaci iuris in provinciis positos nec non etiam possessiones gonatici saltus sub certa forma (salvo scilicet canone et tributariis collationibus isdem praediis impositis) volentibus distrahi, quatenus, quidquid ex pretiis memoratorum fundorum possit restitui, publico inferatur. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a xxx >

CJ.11.69.2.1: Imperator Zeno

Sed licet per eandem sanctionem huiusmodi venditionum contractibus plenissima delata sit

cautio, attamen perpetuae emptionis securitati consulentes huius etiam perpetuae constitutionis auctoritate muniri eosdem emptores praecipimus. <a xxx >

CJ.11.70.0. De diversis praediis urbanis et rusticis templorum et civitatum et omni reditu civili.

CJ.11.70.1: Imperator Julianus

Pro aedibus, quas nonnulli in solo rei publicae extruxerunt, placitam praestare pensionem cogantur. * Iul. A. atarbino. * <a x >

CJ.11.70.2: Imperator Julianus

Pamphyliae etiam civitates et quaecumque aliae quidquid sibi adquirant, id firmiter habeant. * Iul. A. Secundo pp. * <a x >

CJ.11.70.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Restauracioni moenium publicorum tertiam portionem eius canonis, qui ex locis fundisve rei publicae annua praestatione confertur, certum est satis posse sufficere. * Arcad. et Honor. AA. Hadriano com. sacr. larg. * <a 395 D. viii id. Aug. Olybrio et Probino cons.>

CJ.11.70.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Eos, qui auctione prima fundorum iuris patrimonialis sive templorum possessores effecti sunt vel

fuert, firmum dominium tenere decernimus, ne ulterius vacillet uniuscuiusque possessio, sed teneat quisque ius proprium, quod dato pretio roboratum est vel fuerit. * Arcad. et Honor. AA. Caesario pp. * <a x >

CJ.11.70.5pr.: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Si qui ex titulo donationis vel ex emptione sive ex alio quolibet titulo possessiones vel domus vel ergasteria iuris dumtaxat civilis, quae huius iuris esse vere probantur, cuiuslibet civitatis et praecipue huius aeternae urbis, cui maiorem debemus favorem, tam civilis, ut dictum est, iuris quam etiam agnetheticas possessiones a consulatu Ausonii et Olybrii dempto civili canone acceperunt, eos impositum eis canonem iuxta fidem publicorum monumentorum civitatis, ad quam eadem res pertinuerunt, praebere iubemus. * Valentin. et Marcian. AA. ad palladium pp. orientis. * <a 451 D. xv k. Febr. Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.11.70.5.1: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Nam si privatis viris debita non patimur denegari, multo magis praebenda sunt civitatibus quae iure debentur, cum sufficiat possessoribus, quod apud eos dominium in perpetuum ex nostra liberalitate permaneat. <a 451 D. xv k. Febr. Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.11.70.5.2: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Si quae tamen possessiones iuris civilis canonem privatis largitionibus in praesenti praebent vel numquam ademptum vel postea impositum, ad hanc iussionem non pertinebunt, sed privato aerario canonem quem nunc agnoscunt inferre ex more debebunt, dominio firmiter apud eos successoresque eorum et detentatores pari modo permanente. <a 451 D. xv k. Febr.

Constantinopoli Marciano A. cons.>

CJ.11.70.6: Imperator Zeno

Hac in perpetuum valitura lege sancimus et Nicaeensium civitati seu habitatoribus eius tam ius exactionis quadringentorum solidorum annui canonis civilis redditus ad suam patriam pertinentis ex possessionibus, id est calamo et heliobomo nec non emptorio variario cum emptio eorum sub territorio apamenae civitatis constitutis, ex nuper lapsa tertia indictione cum ipsa restitui, quam si quid, ex quo sanctio Marciani divinae memoriae lata est, ad eiusdem civitatis praeiudicium gestum est, infirmari et, quod ex eadem provisione civitatibus delatum interea qualibet occasione imminutum est, ex auctoritate constitutionis nostrae serenitatis isdem civitatibus redhiberi, ita ut neque iudiciaria auctoritas nec imperiale rescriptum, quacumque videlicet adiectione munitum, saepe dictae generalis legis vires possit refringere. quod si quis aliter fecerit, poena gravi plectetur. * Zeno A. Aeliano pp. * <a 480 ? >

CJ.11.71.0. De locatione praediorum civilium vel fiscalium sive templorum sive rei privatae vel dominicae.

CJ.11.71.1pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Divi patris nostri aperta praeceptio est fundos ex re privata nostra ita tradi perpetuariis, ut periculo collocantium officiorumque tradantur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad florum pp. * <a 380 - 383 >

CJ.11.71.1.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Neque enim quicquam potest ex devotionis plenitudine vacillare, si apparitione iudiciaria et fundi idoneis attributi sunt et sit fiscalis indemnitas idonea fideiussione munita. <a 380 - 383 >

CJ.11.71.1.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quorum si alterum vel utrumque neglectum est, quae ex hoc titulo pensatio canonica desiderat, ex officiorum facultatibus seruentur. <a 380 - 383 >

CJ.11.71.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Fundi rei publicae ab his, qui nec titulo conductionis eos detinent quique meliores cultu

patrocinante reddiderunt, ne nostrarum quidem sanctionum (si forte quispiam per subreptionem meruerit) nutibus auferantur, iuxta legem veterem semel tantum licentia faciendae adiectionis indulta. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. nebridio com. rer. privat. * <a 382-384 >

CJ.11.71.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Loca omnia fundive rei publicae propositis prius licenter edictis dehinc, ubi in eum canonis modum contententium augmenta succreverint, ut extendi ultra aut superari alterius oblatione non possint, perpetuariis conductoribus locentur. * Arcad. et Honor. AA. Hadriano pp. * <a 400-405 >

CJ.11.71.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Congruit aequitati, ut veteres possessores fundorum publicorum novis conductoribus praeferantur, si facta per alios augmenta suscipiant. * Arcad. et Honor. AA. minervio com. sacr. larg. * < >

CJ.11.71.5pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Praedia domus nostrae, si semel iure perpetuo vel nostra praeceptione vel auctoritate illustris viri comitis aerarii privati apud aliquem fuerint vel iam dudum sunt collocata, ad alium transferri perpetuarium non oportet. * Theodos. et Valentin. AA. Volusiano pp. * < >

CJ.11.71.5.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Aperte enim definimus hoc edicto, ut a perpetuario numquam possessio transferatur, etiamsi alteri eam imperator vel exoratus vel sponte donaverit sive adnotatione sive pragmatica. < >

CJ.11.71.5.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cui si forte contra perpetuarium vir illustris comes privatarum, dum adlegabitur, adquiescet, et ipse de proprio centum libras auri et alias centum fisci viribus palatinum inferre cogatur officium. < >

CJ.11.71.5.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nec tamen post adlegationem habebit huiusmodi iussio firmitatem, sed nec locabitur alteri, licet ingenti superare videatur augmento, possessio. < >

CJ.11.71.5.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Iure igitur perpetuo publici contractus firmitate perpetuarium securus sit et intellegat neque a se neque a posteris suis vel his, ad quos ea res vel successione vel donatione sive venditione vel quolibet titulo pervenit sive aliquando pervenerit, esse retrahendam. < >

CJ.11.71.5.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sane quia non ex omni parte excludenda est largitas principalis, rem divinae domus suae imperator, si velit, donabit ei, qui eam possidet iure perpetuo, sive ipse iam meruit sive cuiuslibet tituli iure successit. videtur enim suam concedere pensionem, non alteri nocere liberalitas, quae possidentem iure perpetuo dominum vult vocari. < >

CJ.11.71.5.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sane si quis non perpetuo iure, sed ad tempus locatam ab illustri viro comite rerum privatarum possessionem videtur adeptus, non erit obstaculo principali largitati, si voluerit in alterum donatione transferre, quod ad definitum tempus alter forte conduxit. < >

CJ.11.71.5.7: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si vero pro tali praedio ab altero conductore offeratur augmentum, sit in arbitrio conductoris prioris, cui res ad tempus locata est, ut, si ipse quod alter adiecit obtulerit, maneat penes eum temporalis illa conductio. < >

CJ.11.71.5.8: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si vero idem hanc ipsam rem aliquando meruerit iure perpetuo possidere, habebit et ipse superius expressam perpetuam firmitatem. < >

CJ.11.72.0. De conductoribus et procuratoribus sive actoribus praediorum fiscalium et domus Augustae.

CJ.11.72.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Conductores hominesve augustissimae domus nostrae, quotiens de causa ad domum regiam pertinente aliquid quaestionis emerit, non aliter quam ex legum ordine, quibus similiter omne hominum genus tenetur, vel excipiant vel inferant actiones: nec aliorum litigatorum negotio intercedant nec sententiam iudicantium aut illicito patrocinii sui fomite iura conturbent, nullive executionis suae turbulentum ministerium audeant commodare: non privatis se negotiis, non publicis misceant: nec quiescentem domum delatio ulla sollicitet, ne eos inconsultae pertinaciae sero paeniteat. gravior enim poena constituenda est in hos, qui nostri iuris sunt et nostra debent custodire mandata. * Theodos. et Valentin. AA. Basso pp. * <a 426 D. prid. non. Mart. Ravennae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.11.73.0. Quibus ad conductionem praediorum fiscalium accedere non licet.

CJ.11.73.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Nullus palatinorum, qui in officio rei privatae nostrae militat, conductoris nomine vel per se vel per quamlibet personam possessionum huiusmodi conducendarum habeat facultatem, cum neque militi neque curiali hoc faciendum permittimus. * Arcad. et Honor. AA. Nestorio com. rer. privat. * <a 401 D. vi k. Aug. Vincentio et Fravitta cons.>

CJ.11.74.0. De collatione fundorum fiscalium vel rei privatae vel dominicae vel civitatum vel templorum.

CJ.11.74.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Ordinariorum iudicum officiis nec non ipsis rectoribus provinciarum actores seu conductores dominicos conveniendi licentiam damus, ita tamen, ut rationalibus privatae rei ad exigenda fiscalia debita immineant. * Arcad. et Honor. AA. firmino com. sacr. larg. * <a 398 D. viii k. Iul. Mediolani Honorio A. iiii et Eutychno cons.>

CJ.11.74.2pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Palatinos, qui a viro illustri comite rerum privatarum cum publicis litteris destinantur ad commonitionem iudicis, quo facilius ex praediis rei nostrae conferantur debita pensiones, cum summa degere praecipimus disciplina. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 400 D. k. Dec. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.11.74.2.1: Imperatores Arcadius, Honorius

De quorum nominibus, si temere versati fuerint, ad sublimitatem tuam referri per ordinarios iudices oportebit, ut in eos severissime vindicetur. <a 400 D. k. Dec. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.11.74.3: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Omnia praedia, tam ea, quae in re privata olim tenentur, quam illa, quae ex proscriptorum bonis ad fiscum sunt devoluta, eatenus ab huiusmodi privilegiis et excusationibus submoveantur, ut omnes species annonarias, cursitationes etiam debitas atque integram opinionem sciant esse solvendam. * Arcad. et Honor. et Theodos. AAA. petronio pp. * < >

CJ.11.75.0. De privilegiis domus Augustae vel rei privatae et quarum collationum excusationem habent.

CJ.11.75.1: Imperator Constantius

Privatas possessiones nostras ab universis muneribus sordidis placet esse immunes, neque earum conductores nec colonos vel ad extraordinaria munera vel superindictiones aliquas conveniri. * Constantius A. ad italicum. * <a 343 D. viii k. Febr. bononiae placido et romulo cons.>

CJ.11.75.2pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Rem privatam nostram levandorum provincialium causa canonicas necessitates ea condicione, qua cunctos, volumus sustinere. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad claudium. *[368-370](#) >
CJ.11.75.2.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Sed excessit occasio iussionem, quandoquidem non locis solitis frumenta quae ex diversis sunt saltibus convehenda trahantur, sed eo usque portentur, quo grave atque damnosum est provehere.[368-370](#) >

CJ.11.75.2.2: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Proinde spectata sinceritas tua rem eandem in isdem locis implere faciat proprias functiones, quibus antea frumenta praebebat.[368-370](#) >

CJ.11.75.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Pro tironibus in corporibus postulatis pretia conferri ex fundis perpetuariis nostrae rei privatae praecipimus. * Arcad. et Honor. AA. minervio com. rer. privat. *[397-398](#) >

CJ.11.75.4pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Absit, ut nos instructionem viae publicae et pontium stratarumque opera titulis magnorum principum dedicata inter sordida munera numeremus. * honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. *[423 D. xv k. Mart. Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.](#)>

CJ.11.75.4.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Igitur ad instructiones reparationesque itinerum pontiumque nullum genus hominum nulliusque dignitatis ac venerationis meritis cessare oportet.[423 D. xv k. Mart. Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.](#)>

CJ.11.75.4.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Domos etiam divinas tam laudabili titulo libenter adscribimus.[423 D. xv k. Mart.](#)

Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.11.75.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Excepto patrimonio pietatis nostrae, cuius quidem redditus necessitatibus publicis frequentissime deputamus, universos possessores functiones in superindicticiis titulis absque ullius beneficii exceptione agnoscere oportere censemus. * Theodos. et Valentin. AA. Flaviano pp. *[431 D. iii k. Mai. Ravennae Basso et Antiocho cons.](#)>

CJ.11.76.0. De grege dominico.

CJ.11.76.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Propositis edictis sublimis magnificentiae tuae minimi maximique moneantur, ut sciant singulas auri libras ex propriis facultatibus eruendas pro singulis equis vel equabus sive Hermogenianis sive palmatis, nisi eos sponte obtulerint: in his vero, quos ex aliis gregibus occupatos esse constiterit, sex auri uncias fisci viribus inferendas. * Arcad. et Honor. AA. Caesario pp. *[395 D. prid. D. Dec. Constantinopoli Olybrio et Probino cons.](#)>

CJ.11.77.0. De palatiis et domibus dominicis.

CJ.11.77.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Consecratas nobis aedes, id est inclita palatia, ab omni privatorum usu et communi habitatione excipimus. * Theodos. et Valentin. AA. Iohanni com. rer. privat.*[xxx](#) >

CJ.11.78.0. De cupressis ex luco daphnensi vel perseis per Aegyptum non excidendis vel vendendis.

CJ.11.78.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis daphnensis luci in Syria vel persei in Aegypto arborem comparaverit, quinque libris auri noverit se esse multandum: non minore dispendio et illo feriendo, qui vendere arbores ausus fuerit, quas non licet emptoribus comparare. * Arcad. et Honor. AA. Silvano com. rer. privat. *[xxx](#) >

>

CJ.11.78.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Omnes iudices cuiuscumque dignitatis sciant posthac absque permissu magnitudinis tuae arborem ex daphnensi luco Antiochenae civitatis praecidendi vel quolibet modo lapsas transferendi licentiam sibimet denegandam. * Theodos. et Valentin. AA. Eudoxio com. sacr. larg. * < >

CJ.11.78.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed nec alytarcha unam cupressum aliis plantatis excidere sibi licere contendat. ac ne solacio antiquitus ei concesso privari per omnia videatur, pro eo, quod ei cupressum excidere denegatur, unam auri libram eum de privatis nostris largitionibus accipere decernimus: quinque librarum auri condemnatione huius legis temeratore plectendo.< >

DOMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI CODEX

Liber Duodecimus

CJ.12.1.0. De dignitatibus.

CJ.12.2.0. De praetoribus et honore praeturae et gleba et folli et septem solidorum functione sublata.

CJ.12.3.0. De consulibus et non spargendis ab his pecuniis et de praefectis et magistris militum et patriciis.

CJ.12.4.0. De praefectis praetorio sive urbis et magistris militum in dignitatibus exaequandis.

CJ.12.5.0. De praepositis sacri cubiculi et de omnibus cubiculariis et privilegiis eorum.

CJ.12.6.0. De quaestoribus magistris officiorum comitibus sacrarum largitionum et rei privatae.

CJ.12.7.0. De primicerio et secundocerio et notariis.

CJ.12.8.0. Ut dignitatum ordo servetur.

CJ.12.9.0. De magistris scriniorum.

CJ.12.10.0. De comitibus consistorianis.

CJ.12.11.0. De comitibus et tribunis scholarum.

CJ.12.12.0. De comitibus rei militaris.

CJ.12.13.0. De comitibus et archiatris sacri palatii.

CJ.12.14.0. De comitibus qui provincias regunt.

CJ.12.15.0. De professoribus qui in urbe Constantinopolitana docentes ex lege meruerint comitivam.

CJ.12.16.0. De decurionibus et silentiariis.

CJ.12.17.0. De domesticis protectoribus.

CJ.12.18.0. De praepositis labarum.

CJ.12.19.0. De proximis sacrarum scriniorum ceterisque qui in sacris scriniis militant.

CJ.12.20.0. De agentibus in rebus.

CJ.12.21.0. De principibus agentum in rebus.

CJ.12.22.0. De curiosis.

CJ.12.23.0. De palatinis sacrarum largitionum et rerum privatarum.

CJ.12.24.0. De stratoribus.

CJ.12.25.0. De castrensianis et ministerianis.

CJ.12.26.0. De decanis.

CJ.12.27.0. De mensoribus.

CJ.12.28.0. De privilegiis eorum qui in sacro palatio militant.

CJ.12.29.0. De privilegiis scholarum.

CJ.12.30.0. De castrensi omnium palatinorum peculio.

CJ.12.31.0. De equestri dignitate.

CJ.12.32.0. De perfectissimatus dignitate.
CJ.12.33.0. Qui militare possunt vel non et de servis ad militiam vel dignitatem adspirantibus et ut nemo duplici militia vel dignitate et militia simul utatur.
CJ.12.34.0. Negotiatores ne militent.
CJ.12.35.0. De re militari.
CJ.12.36.0. De castrensi peculio militum et praefectianorum.
CJ.12.37.0. De erogatione militaris annonae.
CJ.12.38.0. De excoctione et translatione militarium annonarum.
CJ.12.39.0. De militari veste.
CJ.12.40.0. De metatis et epidemeticis.
CJ.12.41.0. De salgamo hospitibus non praebendo.
CJ.12.42.0. De commeatu.
CJ.12.43.0. De tironibus.
CJ.12.44.0. De litorum et itinerum custodia.
CJ.12.45.0. De desertoribus et occultatoribus eorum. CJ.12.46.0. De veteranis.
CJ.12.47.0. De filiis officialium militarium qui in bello moriuntur.
CJ.12.48.0. De oblatione votorum.
CJ.12.49.0. De numerariis actuariis et chartulariis et adiutoribus scriniariis et exceptoribus sedis excelsae ceterorumque iudicum tam civilium quam militarium.
CJ.12.50.0. De cursu publico angariis et parangariis.
CJ.12.51.0. De tractoriis et stativis.
CJ.12.52.0. De apparitoribus praefectorum praetorio et privilegiis eorum.
CJ.12.53.0. De apparitoribus praefecti urbis.
CJ.12.54.0. De apparitoribus magistrorum militum et privilegiis eorum.
CJ.12.55.0. De apparitoribus proconsulis et legati.
CJ.12.56.0. De apparitoribus comitis orientis.
CJ.12.57.0. De cohortalibus principibus corniculariis et primipilaribus.
CJ.12.58.0. De apparitoribus praefecti annonae.
CJ.12.59.0. De diversis officiis et apparitoribus iudicum et probatoriis eorum.
CJ.12.60.0. De exsecutoribus et exactoribus.
CJ.12.61.0. De lucris advocatorum et concussionibus officiorum sive apparitorum.
CJ.12.62.0. De primipilo.
CJ.12.63.0. Publicae laetitiae vel consulum nuntiatores vel insinuates constitutionum et aliarum sacrarum vel iudicialium litterarum ex descriptione vel ab invitis ne quid accipiant immodicum.

CJ.12.1.0. De dignitatibus.

CJ.12.1.1: Imperator Alexander Severus

Si, ut proponitis, et avum consularem et patrem praetorium virum habuistis, et non privatae condicionis hominibus, sed clarissimis nupseritis, claritatem generis retinetis. * Alex. A. severianae. * <a xxx sine die et consule >

CJ.12.1.2: Imperator Constantinus

Neque famosis et notatis et quos scelus aut vitae turpitude inquinat et quos infamia ab honestorum coetu segregat, dignitatis portae patebunt. * Const. A. Volusiano pp. * <a 313-315 >

CJ.12.1.3: Imperator Constantinus

Maior dignitatis nulli debet circa prioris dignitatis seu militiae privilegia praeiudicium facere. * Const. A. ad rufinum pp. * <a 319 D. v k.Mai. Sirmio Constantino A. v et Licinio c.Conss.>

CJ.12.1.4: Imperatores Constantius, Constans

Senatorum substantias, quas in diversis locis et provinciis possident, et homines eorum tam a temonariis oneribus conferendis quam a ceteris praestationibus, quas iudices describunt, nec non etiam ab omnibus sordidis extraordinariisque et vilioribus muneribus liberos esse praecipimus nullaque sorte constringi functionis indignae. * Constantius et Constans AA. Philippo pp. * <a 346-349 >

CJ.12.1.5pr.: Imperator Constantius

Nemo praefectus urbis citra praeceptionem vel scientiam nostram ulli muneri subiugat senatorem: nemo curiam nostram immani pulset iniuria. * Constantius A. ad clearchum pu. * <a xxx >

CJ.12.1.5.1: Imperator Constantius

Si quid enim senatoria praeditis dignitate fuerit forte mandandum, nostro est iudicio reservandum: sit namque dignitas, si nobis iubentibus sustinetur. <a xxx >

CJ.12.1.6: Imperator Constantius

Ne quis ex ultimis negotiatoribus vel monetariis abiectisque officiis vel deformis ministerii stationariis omnique officiorum faece diversisque partibus turpibus lucris aliqua frui dignitate pertemptet. sed et si quis meruerit, repellatur: repulsos autem etiam propriis reddi consortiis oportebit. * Constantius A. ad orfitum. * <a 357-360 >

CJ.12.1.7: Imperator Constantius

Quoniam diversi iudices nonnulla opera in quibusdam aestimant urbibus extruenda, ad huiusmodi necessitatem senatorum substantia non vocetur. * Constantius A. ad senatum. * <a 361 D. v non.Mai. Tauro et Florentio cons.>

CJ.12.1.8: Imperator Julianus

Ius senatorum et auctoritatem eius ordinis, in quo nos quoque ipsos numeramus, necesse est ab omni iniuria defendere. * Iul. A. Sallustio pp. * <a 362 d.Non.Febr.Constantinopoli Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.12.1.9: Imperatores Valentinianus, Valens

Libertorum filios adipisci clarissimam dignitatem non prohibemus. * Valentin. et Valens AA. ad Symmachum pu. * <a 364-365>

CJ.12.1.10: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Severam indagacionem per tormenta quaerendi a clarissimo nomine submovemus. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad Gracchum pu. * <a 377 D. prid.Non.Ian. Trevisis Gratiano A. iiii et Merobaude cons. >

CJ.12.1.11pr.: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Senator vel alius clarissimus privatos habeat filios, editos quippe, antequam susciperet dignitatem: quod non solum circa masculos dignoscitur constitutum, verum etiam circa filias simili condicione servandum. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad procopium. * <a 377 D. xviii k... hierapoli Gratiano A. iiii et Merobaude cons. >

CJ.12.1.11.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Cum autem paternos honores invidere filiis non oportet, a senatore vel solo clarissimo susceptum in clarissimatus sciendum est dignitate mansurum. <a 377 D. xviii k... hierapoli Gratiano A. iiii et Merobaude cons. >

CJ.12.1.12: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Iudices, qui se furtis et sceleribus fuerint maculasse convicti, ablatis codicillorum insignibus et honore exuti inter pessimos quosque et plebeios habeantur, nec sibi posthac de eo honore blandiantur, quo se ipsi indignos iudicaverunt. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Neoterio pp.

* <a 380 D. xviii k.Febr.Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA.Conss.>

CJ.12.1.13: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Mulieres honore maritorum erigimus, genere nobilitamus et forum ex eorum persona statuimus et domicilia mutamus. sin autem minoris ordinis virum postea sortitae sunt, priore dignitate privatae posterioris mariti sequantur condicionem. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Marciano com. orientis. * <a 392 D. iiii id.Nov. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.12.1.14: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Praecipimus, ut senatori in qualibet provincia constituto nullam habeant iudices iniungendi aliquid forte publici muneris potestatem. * Theodos. et Valentin. AA. Basso pp. * <a 426 >

CJ.12.1.15: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Clarissimis vel spectabilibus universis ad genitale solum vel quolibet alio et sine comite proficiscendi et ubi voluerint commorandi habitandive permittimus facultatem. * Theodos. et Valentin. AA. ad neuthium pu. * <

CJ.12.1.16: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si gravius ullum facinus admittatur, nocente persona extra carceralem custodiam substitutione habita, super illustribus quidem nobis suggeri iubemus, super ceteris vero quadam minore dignitate decoratis ad tui referri culminis notionem, ut ita demum, quid de admissio crimine constitui oporteat, iudicetur. * Theodos. et Valentin. AA. Apollonio pp. * <a 442-443 >

CJ.12.1.17pr.: Imperator Zeno

Quotiens ex privata cuiuslibet interpellatione civili vel criminali viri illustres conveniendi sunt, nulla dandae fideiussionis concussione vexentur, sed per speciale privilegium suae committi fidei consequantur, iuratoria ab his cautione tantummodo exponenda. * Zeno A. Arcadio pp. * <a 485-486? >

CJ.12.1.17.1: Imperator Zeno

Quam si neglexerint et contra insertum cautioni sacramentum ipsi vel eorum procuratores afuerint, in pecuniariis quidem causis super possessione rerum ad eos pertinentium iudex competens, quod et iuris auctoritas et rei qualitas suggerit, ordinabit: in criminalibus vero negotiis dignitate quoque, qua se per suum videlicet periurium indignos esse probaverint, spoliuntur, ut in eos utpote illustri dignitate per suum facinus privatos inconsulta etiam nostra pietate iudicibus legum severitatem liceat exercere. <a 485-486? >

CJ.12.1.17.2: Imperator Zeno

Quibus illustrium dignitatum privilegiis hoc etiam adiciendum statuimus, ut huiusmodi personae nullam ex cuiuslibet iudicis sine scriptis habita sententia conventionem neque in civili neque in criminali causa sustineant. <a 485-486? >

CJ.12.1.18: Imperator Anastasius

Iubemus salvo honore, qui per evocationem sacrae revocatoriae defertur, durante licere cunctis tam maiores quam minores potestates gerentibus nec non etiam honorariis illustribus sive ex hac urbe regia, principali videlicet praecedente consensu, profecti fuerint, sive in provinciis habitantes sacratissimum, suis scilicet poscentibus negotiis, petere maluerint comitatum, sine sacra quoque revocatoria ad hanc regiam urbem pervenire. * Anastas. A. Eusebio mag. off. * <a xxx >

CJ.12.2.0. De praetoribus et honore praeturae et gleba et folli et septem solidorum functione sublata.

CJ.12.2.1: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Nemo ex clarissimis et spectabilibus qui in provinciis degunt ad praeturam postea devocetur: maneat unusquisque domi suae tutus atque securus et sua dignitate laetetur. * Valentin. et

Marcian. AA. Tatiano. pu. * <a 450 D. xv k.Ian. Constantinopoli Valentiniano A. vii et Avieno cons.>

CJ.12.2.2: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Glebam vel follem sive septem solidorum functionem sive quamlibet eiusmodi collationem tam circa personas quam circa res ac praedia funditus iubemus aboleri, ut omnis huiusmodi sopita perpetuo conquiescat exactio. * Valentin. et Marcian. AA. ad senatum. * <a xxx >

CJ.12.3.0. De consulibus et non spargendis ab his pecuniis et de praefectis et magistris militum et patriciis.

CJ.12.3.1pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Antiquitus statutum est consularibus viris ceteros quidem Honoratos ipsius trabeae summitate, pares vero infulis consideratione tantum temporis anteire. * Theodos. et Valentin. AA. ad senatum urb. * <a xxx >

CJ.12.3.1.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quis enim in uno eodemque genere dignitatis prior esse debuerat, nisi qui prior meruit dignitatem? cum posterior, et si eiusdem Honoris praetendat auspicia, cedere tamen illius temporis consuli debeat, quo ipse non fuerit. <a xxx >

CJ.12.3.1.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hoc observando et si iterata vice fastigia consulatus aliquis adscenderit: repetiti etenim fasces virtutes saepe meriti comprobant, non augent, quia nihil est altius dignitate. <a xxx >

CJ.12.3.1.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si quis prior consul posteriori consuli eidemque patricio posthabitus patriciatum postea consequatur, vinci eum oportet qui prior meruit patriciatum, postquam iste honore patriciae dignitatis decoratus est. <a xxx >

CJ.12.3.2pr.: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Ordinem consulatus ad antiquam reduximus sanctionem, ut sellam nostram Honoris merito, non rapiendi studio populorum agmina sectarentur ac lucrandi cupiditate deposita venerabilem parentum habitum et felicissima antiquitatis ornamenta conspicerent. * Valentin. et Marcian. AA. Sporacio com. domest. et cons.* <a 452 >

CJ.12.3.2.1: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Hoc ego exemplo etiam ceteros procedere consules volumus nec expendere eos sine effectu patimur. <a 452 >

CJ.12.3.2.2: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Cessante ergo ista spargendi vilitate amplissimi consules procedentes deinceps abstineant hoc errore perdendi, optimoque consilio operi necessario proficiat, quod erat incompetentem prociendum. <a 452 >

CJ.12.3.2.3: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Ad instaurationem itaque aquaeductuum huius amplissimae urbis centena pondo auri praestentur per singulos consulatus, ut et consul patriae se dedisse noverit et data notum sit mansura esse perpetuo. <a 452 >

CJ.12.3.3pr.: Imperator Zeno

Nemini ad sublimen patriciatus honorem, qui ceteris omnibus anteponitur, adscendere liceat, nisi prius aut consulatus honore potiatur aut praefecturae praetorio vel Illyrici vel urbis administrationem aut magistri militum aut magistri officiorum, in actu videlicet positus, gessisse noscatur, ut huiusmodi tantum personis sive adhuc administrationem gerendo seu postea liceat (quando hoc nostrae sederit maiestati) patriciam consequi dignitatem. * Zeno A. * <>

CJ.12.3.3.1: Imperator Zeno

Quoniam vero gloriosissimae huic urbi, quae caput orbis terrarum est, omnifariam credimus consulendum, universos, qui posthac honorarii consulatus insignibus principali munificentia decorantur, centum auri libras ad reficiendum aquaeductum publicum ministrare censemus ad similitudinem eorum, qui per annale tempus consularium editione munerum gloriantur. nam ipsis quoque expedit, ut florentissima civitas centum auri librarum munificentia sustentata honorarium quoque sentiat consulatum. <>

CJ.12.3.4pr.: Imperator Zeno

Sancimus viris excellentissimis conularibus omnibus, qui iam facti sunt vel postea fuerint, procedendi quoque et re ipsa per annum gerendi consulatus, impetrato videlicet principali iudicio, legitimam tribui facultatem, ita ut acta quam meruerint processione non novum aliquid vel quod nondum habeant adipisci, sed consulatus ius, quod semel eis consularitas detulerat, processione iterasse beneficio videantur et adoranda nostra purpura vel in consequendis cunctis consulum Honoribus et privilegiis ex anteriore tempore provectionis ordinem sibimet noverint vindicandum. * Zeno A. Sebastiano pp. * <a xxx >

CJ.12.3.4.1: Imperator Zeno

Hoc etiam observando, ut huiusmodi consul nec centum libras auri aquaeductibus huius inclitae civitatis pro tenore sacrae constitutionis praebendas, quas cum esset consularis praestiterat, consul postea creatus persolvere denuo compellatur. <a xxx >

CJ.12.3.5pr.: Imperator Justinianus

Sancimus viros excelsos patricos, quos in huiusmodi dignitatis apicem Augusta maiestatis rettulerit, ilico ab imperialibus codicillis praestitis patres familias effici ac potestate liberari paterna, ne bideantur, qui a nobis loco patris honorantur, alieno iuri esse subiecti. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531-533>

CJ.12.3.5.1: Imperator Justinianus

Quis enim patiat patrem quidem posse per emancipationis modum suis nexibus filium relaxare, imperatoriam autem celsitudinem non valere eum quem sibi patrem elegit ab aliena eximere potestate? ne, si contrarium approbetur, per quamcumque machinationem imperialis maiestas minui videatur. <a 531-533>

CJ.12.3.5.2: Imperator Justinianus

Et hoc quidem raro contingere satis certum est: nemo enim facile respexit filium familias in patriciatus honorem provectum, quemadmodum in consulibus haec res usitata est. <a 531-533>

CJ.12.3.5.3: Imperator Justinianus

Sed ne quid in parte temporis tale eveniat et sine legibus inveniatur, ideo haec nobis visa sunt sancienda. <a 531-533>

CJ.12.4.0. De praefectis praetorio sive urbis et magistris militum in dignitatibus exaequandis.

CJ.12.4.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Praefectum urbis praefectum praetorio magistris equitum ac peditum indiscretae ducimus dignitatis, usque adeo videlicet, ut, cum ad privatam secesserint vitam, eum loco velimus esse potioem, qui alios promotionis tempore et codicillorum adeptione praecesserit. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad ampleium pu. * <a 372 D. iiii non.Iul.Nasonaci.Acc.Iiii non.Sept. Modesto et Arintheo cons.>

CJ.12.4.2pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quisquis magisterium equitum peditumque suscepit et gesserit ante captam a quoquam praefecturam, is, cum privatus erit et honorem deposuerit, ex praefectis qui provecti fuerint praefertur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. restituto pu. * <a 380 D. viii k.Iul.Theossalonicae Gratiano v et Theodosio AA.Conss.>

CJ.12.4.2.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si igitur sedes prior ante provectis, locus conspectior, discernendi loquendique facultas antiquior, cui est splendor adepti magistratus vetustior. <a 380 D. viii k.Iul.Theossalonicae Gratiano v et Theodosio AA.Conss.>

CJ.12.5.0. De praepositis sacri cubiculi et de omnibus cubiculariis et privilegiis eorum.

CJ.12.5.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Sacri cubiculi praepositi ea dignitate fungantur, qua sunt praediti, qui eminentissimam praetorianam vel urbanam meruerint praefecturam aut certe militarem magistratam potestatem, ita ut sit inter eos post depositas administrationes nulla discretio, sive nostrae serenitatis adoraturi admittuntur imperium sive pro suo arbitrio sollemnes festivitates et coetus vel salutationes vel quaelibet alia officia frequentent, ut in sedibus et in concessu is eis ordo servetur, quem ordo provectionis ostenderit, sub habitu ipsis videlicet consueto, cum manifeste decretum sit eum esse qui praecesserit potioem, vel illum subsequi, quem recentius probavit examen. * Honor. et Theodos. AA. Florentio pu. * <a 422 D. viii id. Nov. Constantinopoli Honorio xiii et Theodosio x AA. conss.>

CJ.12.5.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hac nostrae mansuetudinis aeterna lege sancimus, ut omnes cubicularii, qui de nostro cubiculo exeunt, antequam primum locum obtineant, excepto castrensi et comite domorum his privilegiis perfruantur, id est ut nec possessiones eorum angarias sive parangarias vel etiam paraveredos in posterum dispositione tui culminis vel alicuius calumnia dare cogantur, ne sordidis adstricti muneribus decus ministerii, quod militando videbantur adepti, otii tempore et quietis amittant. * Theodos. et Valentin. AA. proculo pu. * <a 428 >

CJ.12.5.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Domos quoque eorum vel in hac sacratissima urbe vel in qualibet alia positas civitate ab omni hospitem cuiuslibet dignitatis inquietudine vindicamus. <a 428 >

CJ.12.5.2.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Provinciarum rectoribus eorumque apparationibus denarum librarum auri dispendio feriendis, si mansuetudinis nostrae statuta dissimulare et ex aliqua parte violare temptaverint. <a 428 >

CJ.12.5.3: Imperatores Leo, Anthemius

Cubicularios tam sacri cubiculi mei quam venerabilis Augustae, quos utrosque certum est obsequiis occupatos et aulae penetralibus inhaerentes diversa iudicia obire non posse, ab observatione aliorum tribunalium liberamus, ut in sublimitatis solummodo tuae iudicio propositas adversus se excipiant actiones. * Leo et Anthem. AA. Iohanni com. et mag. off. * <a x >

CJ.12.5.4pr.: Imperator Leo

Iubemus omnes, qui vel iam in sacrum cubiculum cuiuspiam liberalitate donati aliove titulo dati vel dandi principalibus obsequiis inhaerere vel ante meruerunt vel postea meruerint, licet nulla interveniente scriptura, nulla confectione gestorum, postquam devotissimis cubiculariis fuerint sociati, ad condicionem libertatis ingenuitatisque rapiantur raptique videantur. * Leo A. Pusaeo pp. * <a x >

CJ.12.5.4.1: Imperator Leo

Hoc non solum circa superstites, sed etiam circa mortuos volumus custodiri. nam cum hoc privilegium videatur principalis esse proprium maiestatis, ut non famulorum, sicut privatae condicionis homines, sed liberorum honestis utantur obsequiis, periniquum est eos dumtaxat pati fortunae deterioris incommoda. <a x >

CJ.12.5.4.2: Imperator Leo

Sed testamenta quidem ad similitudinem aliorum, qui ingenuitatis infulis decorantur, pro sua liceat eis condere voluntate. intestatorum vero nemo dubitet facultates utpote sine legitimis successoribus defunctorum fisci viribus vindicari. <a x >

CJ.12.5.4.3: Imperator Leo

Haec omnia tunc diligenti observatione volumus custodiri, cum sponte suaque voluntate quis dederit eunuchum sacri cubiculi ministeriis adhaesurum. <a x >

CJ.12.5.4.4: Imperator Leo

Si vero cuidam fuerit violenter extortus, aut invito domino vel ignaro intra sacrum ausus sit militare cubiculum, liceat domino destinatum sacra ex lege cubiculariis interpellare iudicium et eum, quem probaverit nolente se vel inscio sacrum penetrasse cubiculum, ut suum famulum cum peculio consequatur. <a x >

CJ.12.5.4.5: Imperator Leo

Sed sicut laesis implorandi praesidii facultatem denegari non convenit, ita nec calumniandi viam patimur diutius esse patefactam. ideoque tempus quinquennii praefinimus, intra quoc contra eum suas debeant exercere quaestiones, ut, si medio tempore movere distulerint, ulterius eis tamquam in suum famulum vindicandi vel eius ut servi peculium vel bona quasi liberti copia denegetur. <a x >

CJ.12.5.4.6: Imperator Leo

Haec omnia, quae super devotissimis cubiculariis sancimus, etiam ad cubicularias, quae a dominis in sacrum cubiculum datae vel dandae sunt, superstites atque mortuas extendi propagarique decernimus. <a x >

CJ.12.5.5: Imperator Anastasius

Iubemus duobus viris illustribus praepositis utriusque sacri cubiculi tam nostrae pietatis quam nostrae serenissimae coniugis, post finitam militiam si senatorio fuerint consortio sociati, licere, quotiens ad adspiciendos agros suos vel ob aliam causam proficisci voluerint, cingulo uti, cum hoc ad implendum eorum desiderium et ad nullius laesionem respicere videatur. * Anastas. A. Eusebio mag. off. * <a xxx >

CJ.12.6.0. De quaestoribus magistris officiorum comitibus sacrarum largitionum et rei privatae.

CJ.12.6.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Qui ex quaesturae honore aut efficaci magisterio aut comitiva utriusque aerarii nostri attonito splendore viguerunt, acclamatione excipiantur solita nec praetereantur ut incogniti. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. restituto pu. * <a 380 D. viii k.Iun. Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.12.7.0. De primicerio et secundocerio et notariis.

CJ.12.7.1pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Praecipua est nostrae pietatis intentio circa notariorum nomen: atque ideo, si umquam huius ordinis viri laborem quiete mutaverint vel senectute posuerint seu cum alia dignitate post hanc qualibet usi sunt, non omittant prioris vocabulum militiae, sed compendium sequentis Honoris adsumant. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 380 D. xvii k.Iul.Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.12.7.1.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Et si quis ex officio vel praecipue sublimitatis tuae temerarius ad census discussiones peraequationes, aliam denique ullam rem inquietator extiterit, officium suum noverit vel levis culpae offensione detecta gravis multae discrimine fatigandum et numerariorum corpus extincto iniuriae auctore minuendum. <a 380 D. xvii k.Iul.Thessalonicae Gratiano v et Theodosio AA. cons.>

CJ.12.7.2pr.: Imperator Zeno

Praeclaram nobilemque militiam spectabilium tribunorum notariorum, quo gloriosis obsequiis nonnihil rei publicae commodatis adferunt et decoris, diversis beneficiorum titulis muniendam credidimus et augendam. * Zeno A. Hilariano mag. off. * <a xxx >

CJ.12.7.2.1: Imperator Zeno

Nam biennales metas viro spectabili pro tempore primicerio agendis numeris duximus statuendas. <a xxx >

CJ.12.7.2.2: Imperator Zeno

Hos autem tribunos, qui suis negotiis occupati minime sacrum palatium curaverint frequentandum, nisi intra annale spatium revertantur, quamvis commeatus iura praetendunt, pro absentia quidem unius anni unius gradus, si vero duobus annis afuerint, duorum, si tribus, trium, si quattuor, similiter quattuor graduum subire iacturam his qui inferiores eis fuerint postponendos. <a xxx >

CJ.12.7.2.3: Imperator Zeno

Qui vero per quinquennium integrum se repraesentare cessaverint, exemptos matricula tantum nomine tribunorum, nec vero ordine perpotiri, his in hunc modum dispositis vacationem census discullionis peraequationes et cuiuslibet alterius rei habituros. <a xxx >

CJ.12.7.2.4: Imperator Zeno

Illud praecipue privisionem nostram flagitare perspeximus, ne per ambitionem aut gratiam aut cuiuslibet occasionis obtentu vel laborum seu sollicitudinum specie publicorum cuiquam liceat aliquando graduum seriem conturbare et temporum ratione calcata dudum militantibus anteferri et, quae longis prolixisque stipendiis defensa iam pollicetur senectus, gratiosa festinatione subripere. <a xxx >

CJ.12.7.2.5: Imperator Zeno

Hoc etiam adiciendo, ut primicerius post depositam publicam numerorum sollicitudinem, ac si ipsam gessisset administrationem, cuius consequitur dignitatem, magistri officiorum pro antiqua consuetudine infulas sortiatur, omnibus vacantibus quamvis tempore praecedentibus praeponendus. <a xxx >

CJ.12.8.0. Ut dignitatum ordo servetur.

CJ.12.8.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis indebitum sibi locum usurpaverit, nulla se ignoratione defendat sitque plane sacrilegii reus, qui divina praecepta neglexerit. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Praetextatum pp. * <a 384 D. xii k.Iun. Mediolani Ricomere et Clearcho vv.Cc.Conss.>

CJ.12.8.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Omnes privilegia dignitatum hoc ordine servanda cognoscant, ut primo loco habeantur ii, qui in actu positi illustres peregerint administrationes: secundo venient vacantes, qui praesentes in comitatu illustris dignitatis cingulum meruerint : tertium ordinem eorum prospicimus, quibus absentibus cingulum illustris mittitur dignitatis: quartum honorariorum, qui praesentes a nostro numine sine cingulo codicillos tantum honorariae dignitatis adepti sunt: quintum eorum, quibus absentibus similiter sine cingulo mittuntur illustris insignia dignitatis. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 440-441 >

CJ.12.8.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed administratores quidem, etiam comites rei privatae, omnibus vacantibus omnibus honorariis anteponi censemus. <a 440-441 >

CJ.12.8.2.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Vacantes autem post administratores venientes non omnes iam omnibus honorariis credidimus

praeponendos, sed eos vacantes illis honorariis, qui similem adepti sunt dignitatem, ut praefectorius praefectorio, non quaestorius praefectorio praeponatur, parique modo quaestorius quaestorio, non vacans comes thesaurorum vel comes rei privatae honorario quaestorio vel ex magistro officiorum praeferatur. <a 440-441 >

CJ.12.8.2.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Inter administratores illos etiam numerari decernimus, quibus illustribus in sacro nostro consistorio cinctis aliquid ordinariae dignitatis vel antea commisimus vel postea commitemus peragendum, verbi gratia si vacanti magistro militum belli cura committatur. <a 440-441 >

CJ.12.8.2.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cur enim aut vir magnificus germanus magister militum vacans appellatur, cui bellum contra hostes mandavimus? aut cur excellentissimus pentadius non egisse dicitur praefecturam, cuius illustribus cincti dispositionibus vice praetorianae praefecturae miles in expeditione copia commeatum abundavit. <a 440-441 >

CJ.12.9.0. De magistris scriniorum.

CJ.12.9.1pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Viris spectabilibus magistris omnium sacrorum scriniorum nostrae benivolentiae liberalitas tribuenda est, qui nostrae quodammodo adsidere maiestati videntur. * Theodos. et Valentin. AA. Zoilo pp.Orientis. * <a 444 D. v k.Mart.Theodosio A.Xviii et Albino cons.>

CJ.12.9.1.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Idque post depositum etiam officium ab omni indictionis onere seu civilium seu militarium iudicium prorsus immunes esse praecipimus, ut nec ab amplissima quidem sede tui culminis eis ulla molestia super suscipiendo quolibet gravamine privato vel publico penitus iniungatur. <a 444 D. v k.Mart.Theodosio A.Xviii et Albino cons.>

CJ.12.9.1.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hoc beneficium ad proximos etiam sacrorum scriniorum et ex proximis volumus propagari. <a 444 D. v k.Mart.Theodosio A.Xviii et Albino cons.>

CJ.12.9.1.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quinquaginta librarum auri officio tui culminis damnatione multando, si quid adversus statuta clementiae nostrae innovari concesserit. <a 444 D. v k.Mart.Theodosio A.Xviii et Albino cons.>

CJ.12.10.0. De comitibus consistorianis.

CJ.12.10.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Eos, qui tranquillitatis nostrae consistorii dici comites meruerunt, spectabilibus proconsulibus aequari generaliter decernimus. * Arcad. et Honor. AA. Severino pu. * <a 399 D. vii k. Oct.

Constantinopoli Theodoro vc. cons.>

CJ.12.10.2: Imperator Anastasius

Viros spectabiles comites consistorianos et coniuges et liberos, servos quin etiam atque colonos eorum isdem privilegiis tam intentiones ab aliis proponendas excipiendo quam suas contra alios exercendo perfrui, quibus viri clarissimi principes scholae agentium in rebus per sacram pragmaticam sanctionem divinae memoriae Zenonis utuntur. * Anastas. A. Eusebio mag. off. * <a xxx >

CJ.12.11.0. De comitibus et tribunis scholarum.

CJ.12.11.1pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Praepositos ac tribunos scholarum, qui et divinis epulis adhibentur et adorandi principis facultatem antiquitus meruerunt, inter quos comites etiam sacri stabuli et cura palatii numerantur, si primi ordinis comitivam cum praepositura meruerunt et casu ad altiora non pervenerint,

deposito sacramento inter eos, qui comites Aegypti vel ponticae dioeceseos fuerint, quorum par dignitas est, haberi praecipimus. * Honor. et Theodos. AA. Prisciano pu. * <a 413 D. xii k. April. Constantinopoli Lucio vc. cons.>

CJ.12.11.1.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Sin absque honore comitivae regimen fuerint nacti, absolutos militia inter eos qui duces fuerint provinciarum numerari iubemus. <a 413 D. xii k. April. Constantinopoli Lucio vc. cons.>

CJ.12.12.0. De comitibus rei militaris.

CJ.12.12.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Qui contemplatione meritorum, ducto intra provincias transmarinas strenuissimo milite, primi ordinis comitivam fuerint consecuti, ea reverentia altissimarum dignitatum viris subiungantur, ut his locum praestent, qui proconsulatus insignibus adornantur. * Valentin. Valens et Grat. AAA. Ampelio pu. * <a 372 D. iii non. Iul. nasonaci modesto et Arintheo cons.>

CJ.12.12.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Eos, qui sub comitivae primi ordinis dignitate peculiariter ad quamlibet provinciam vel provincias defendendas milite credito auctoritate nostri numinis destinantur, et eos, qui vicem illustrium virorum magistrorum militum susceperint peragendam, ducibus, qui praeter Aegyptum et ponticam in aliis provinciis administraverint, adaequamus. * Honor. et Theodos. AA.

Prisciano pu. * <a 413 D. xii k. April. Constantinopoli Lucio vc. cons.>

CJ.12.13.0. De comitibus et archiatris sacri palatii.

CJ.12.13.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Archiatros intra palatium militantes si comitivae primi ordinis nobilitaverit gradus, inter vicarios taxari praecipimus, sive iam pridem deposuerunt militiam sive postea deposuerint, ita ut inter vicarios et duces qui administraverint et hos qui comitivam primi ordinis meruerint nihil intersit nisi tempus, quo quis administraverit vel comitivae indeptus est insignia. * Honor. et Theodos. AA. Prisciano pu. * <a 413 D. xii k. April. Constantinopoli Lucio vc. cons.>

CJ.12.14.0. De comitibus qui provincias regunt.

CJ.12.14.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Hos, qui in administratione civili ac provinciae gubernaculis sub iurisdictionis licentia comites quoque primi ordinis esse meruerint, vicariae dignitatis post depositam administrationem privilegiis frui oportet. * Honor. et Theodos. AA. Prisciano pu. * <a 413 D. xii k. April. Constantinopoli Lucio vc. cons.>

CJ.12.15.0. De professoribus qui in urbe Constantinopolitana docentes ex lege meruerint comitivam.

CJ.12.15.1: Imperator Theodosius

Grammaticos tam Graecos quam Latinos, sophistas et iuris peritos in hac regia urbe professionem suam exercentes et inter statutos connumeratos, si laudabilem in se probis moribus vitam esse monstraverint, si docendi peritiam facundiamque dicendi interpretandi subtilitatem copiam disserendi se habere patefecerint, et coetu amplissimo iudicante digni fuerint aestimati, cum ad viginti annos observatione iugi ac sedulo docendi labore pervenerint, placuit honorari et his qui sunt ex vicaria dignitate connumerari. * Theodos. A. et Valentin. c. theophilo pu. * <a 425 D. id. Mart. Constantinopoli Theodosio A. xi et Valentiniano c. cons.>

CJ.12.16.0. De decurionibus et silentiariis.

CJ.12.16.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Decuriones nostri palatii post emensum fideliter obsequium postque deposita sacramenta militiae electionem habeant, sive ex magistro officiorum velut agentes dignitatem consequi a nostra maiestate maluerint, sive inter viros illustres comites domesticorum, videlicet inter agentes,

taxari, ut tam in adoranda nostra serenitate quam in salutandis administratoribus et reliquis praedicti Honoris privilegiis nec non in nostro consistorio his honor omnifariam observetur. * Honor. et Theodos. AA. urso pu. et Aureliano pp. orientis et strategio pp per Illyricum.* <a 415 D. prid. k. Nov. Constantinopoli Honorio x et Theodosio vi AA. cons.>

CJ.12.16.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Unusquisque decurio vel silentiarius a tironum et equorum praestatione habeatur immunis: nullam collationem, quae plerumque poscitur, solvat: nihil his ulla potestas iniungat aut necessitas imponat. * Honor. et Theodos. AA. venatio pp. * <a 423 D. vii id. Mart. Ravennae Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.12.16.3pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Decurionibus et silentiariis, etiam si ad superiorem gradum successu meliore transcendunt, omnia privilegia, quae iam dudum divorum principum iudicio meruerunt, legis istius praeceptione noveris esse firmata, non praeiudicatura quacumque generalitate pragmatica. * Theodos. et Valentin. AA. Flaviano pp. * <a 432 D. viiii k. April. Ravennae Aetio et Valerio cons.>

CJ.12.16.3.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nec angarias vel parangarias sive paraveredos ulla eis amplissimae praeceptionis imponat auctoritas. sordidis quoque muneribus, excoctione calcis et superindicti gravamine eos liberamus. <a 432 D. viiii k. April. Ravennae Aetio et Valerio cons.>

CJ.12.16.3.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Domus quoque eorum non tantum in hac sacratissima urbe, sed in qualibet alia positas civitate immunes ab omni hospitum cuiuslibet dignitatis inquietudine vindicamus: permessa eis veniendi ad comitatum licentia praeter evocatoriae securitatem. multa decem librarum auri iudicibus provinciarum eorumque officiis infligenda, si statuta numinis nostri crediderint esse contemnenda. <a 432 D. viiii k. April. Ravennae Aetio et Valerio cons.>

CJ.12.16.3.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

His addimus, ut, cum optatam quietem acceperint et inter viros illustres senatores coeperint numerari, honore curiae sine aliqua functione laetentur, immunitatisque gaudio plena dignitatis laetitia potiantur, ut dignitatem solam habeant ex senatu: sub hac videlicet definitione, ut triginta tantummodo numero ea privilegia consequantur, decuriones quoque tres. <a 432 D. viiii k. April. Ravennae Aetio et Valerio cons.>

CJ.12.16.3.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed eos tunc demum perpotiri decernimus beneficiis supra scriptis, cum per continuos tredecim annos inculpatas excubias peregerint. <a 432 D. viiii k. April. Ravennae Aetio et Valerio cons.>

CJ.12.16.4: Imperator Zeno

Ne ad diversa tracti viri devoti silentiarii iudicia sacris abstrahi videantur obsequiis, iubemos eos, qui quemlibet devotissimorum silentiariorum scholae vel eius uxorem civiliter vel etiam criminaliter pulsare maluerint, minime eum ex cuiuslibet alterius iudicio nisi ex iudicio tantummodo viri excellentissimi magistri officiorum conveniri. * Zeno A. Cosmae praeposito sacri cubiculi. * <a xxx >

CJ.12.16.5pr.: Imperator Anastasius

Iubemos clarissimorum silentiariorum militia praeditos, etsi genitorum suorum in potestate sint constituti, quaecumque solaciorum sive emolumentorum vel donationum seu hereditatum nomine per militiam vel quamlibet eius causam his adquisita sunt vel fuerint, iure castrensium peculii possidere, nec ea posse vel parentes superstites sibimet vindicare vel auferre, vel etiam post eorum obitum fratres vel alios heredes eorum quasi ad defunctorum dominium pertinentia in

divisionem deducere: nec enim oportet labores eorum aliis fructum vel lucrum adferre. *

Anastas. A. Polycarpo pp. * <a 497-499 >

CJ.12.16.5.1: Imperator Anastasius

Hac namque ratione simul et contemplatione nec ipsam militiam vel suffragium, quodcumque pro ea vel ab isdem viris devotis silentiariis vel a parentibus eorum vel quolibet alio datum est vel fuerit, ab his patimur in successionem defunctorum parentum conferri seu nomine collationis in medium easdem offerri pecunias vel his imputari. <a 497-499 >

CJ.12.16.5.2: Imperator Anastasius

Ad haec de tutelis et curationibus eos excusari sancimus, ne alienarum rerum administrationem subire compellantur, qui propter nostra ministeria nec suis curam seu provisionem diligenter deferre possunt. <a 497-499 >

CJ.12.16.5.3: Imperator Anastasius

Liberos insuper eorum, qui dignitate virorum spectabilium comitum seu tribunorum decorati sunt vel fuerint, nullatenus nolentes administrationem praeturae suscipere seu peragere. <a 497-499 >

CJ.12.16.5.4: Imperator Anastasius

Omnibus videlicet antelatis privilegiis in persona non tantum in praesenti militantium, sed etiam postea eidem consortio inserendorum tam tempore militiae quam post eam depositam observandis. <a 497-499 >

CJ.12.17.0. De domesticis protectoribus.

CJ.12.17.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Domestici ac protectores osculandi, cum salutaverint, vicarios tui culminis habeant potestatem. poena enim sacrilegii similis erit, si his Honorificentia non deferatur, qui contingere nostram purpuram digni sunt aestimati. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad Eusignium pp. * <a 387 D. prid.Non.Mart.Mediolani Valentiniano A. iii et Eutropio cons.>

CJ.12.17.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Primicerius quidem domesticorum et protectorum utriusque scholae post acceptum tribunatum inter eos spectabili dignitate potiatur, qui ducatum agere meruerint. * Theodos. et Valentin. AA. Heliodoro pu. * <a 432 D. iii id. iun. Constantinopoli Aetio et Valerio vv.Cc.Conss. >

CJ.12.17.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Alii vero, qui decursis stipendiis ab eodem decem usque numero subsequuntur, consulari, id est clarissimatus dignitate, perfruantur cum ipsa loci decem primorum accessione. <a 432 D. iii id. iun. Constantinopoli Aetio et Valerio vv.Cc.Conss. >

CJ.12.17.3pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si quis domesticorum nulla negotii publici abstrahente sollicitudine nec ei per commeatum sollempniter, ut abesset, facultate concessa biennium obsequiis serenitatis nostrae defuerit, is retrorsum in ordinem tractus inferiorem quinque sequentibus postponatur. * Theodos. et Valentin. AA. Sporacio com. domesticorum peditum. * <a xxx >

CJ.12.17.3.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si vero triennium eius absentia continuasse monstretur, usque ad decimum locum procul dubio regradetur. quod si quadriennio tenuis afuerit, novissimus collocetur. quinquennio autem si fuerit devagatus, ipso iam cingulo spoliandus est. indignum quippe est desides ac propriis tam diu muniis aberrantes, quos esse convenit adsiduos, numerari. <a xxx >

CJ.12.17.4: Imperator Justinianus

Lege pragmatica sine fine victura praefiniendum ac constituendum credidimus, ut, si quis virorum fortium praesentium domesticorum in equitum schola secundocerii locum indeptus diem interea supremum clausit, heredes eius non reliqui tantum temporis, quod eidem gradui

superesse monstratur, verum etiam insequentis anni, hoc est primiceratus, solaciis ac emolumentis fruuntur omnibus, ut, quod ad quaestum et compendium militiaeque fructum prolixè pertinet, similis habeatur, ac si superstes permanserit ad finem usque supremum. * Iust. A. vigilantio com. domesticorum consulari ac patricio. * <a xxx >

CJ.12.18.0. De praepositis labarum.

CJ.12.18.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Qui praepositi labarum nostro iudicio promoventur, clarissimi sint inter adlectos, ita ut ex consularibus habeantur. nam et immunitate digni sunt, quos nostri lateris comitatus illustrat. * Honor. et Theodos. AA. Monaxio pp. * <a 416 D. iii id.Nov. Constantinopoli Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.12.19.0. De proximis sacrorum scriniorum ceterisque qui in sacris scriniis militant.

CJ.12.19.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Proximos memoriae, epistularum ac libellorum atque dispositionum ita vicariorum honore cumulamur, ut inter eos merito dignitatis habeantur, qui pro praefectis dioeceses sibi creditas temperarunt, ex eo tempore, ex quo eos splendor indepti proximatus ostendat, insequentibus praeposendi, qui vicarias postea administraverint. et nullam iniuriam descriptionis perhorrescant. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 386 D. prid.K.Ami.Constantinopoli Honorio nobilissimo puero et Euodio cons.>

CJ.12.19.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

In sacris scriniis nostris militantes in provinciis ordinarii vel spectabiles iudices a salutatione non arceant, etiam inviti in consessum accipiant: scituris vel principe vel corniculario vel capitibus officii, ternas libras auri ex suis facultatibus eruendas, si consistorium nostrum saepe ingredientibus secretarii iudicum non patuerit ingressus, aut reverentia non fuerit in salutatione delata aut sedendi cum iudice societas denegata. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Constantio pp. * <a 389 D. vi id.Nov. Triveris Timasio et Promoto vv.Cc.Cons.>

CJ.12.19.3: Imperatores Arcadius, Honorius

In scriniis palatii militantes, id est memoriae epistularum libellorumque ac dispositionum, post viginti annos transactae militiae si discedendum sibi esse decreverint, consulari honore fulti inter adlectos habeantur huncque honorem dignitatis teneant, qui ex consularibus deferri consueverit. nec eos quisquam iniungendo aliquid iubendo possit ab impertito otio separare. * Arcad. et Honor. AA. Claudio pu. * <a 396 D. xv k.Mart.Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA.Cons.>

CJ.12.19.4pr.: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Iubemus, ut primum omnium sit eorum, qui in sacris scriniis nostris, id est memoriae, epistularum libellorum et dispositionum, referuntur, secreta possessio ab omnibus sordidis muneribus excusata: superindictum non timeant, venalium non petantur solumque canonicae indictionis praestent tributum: labore dignitas conquisita extraordinarium munus ignoret nec ullam temonis patiatur iniuriam: equorum tironumque praestationem nullus agnoscat, qui vel adhuc in scriniis militat vel honorem proximi et comitivam primi dispositionum longi temporis sudore quaesivit. et haec quidem patrimoniis censuimus deferenda. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. epiphano pu. * <a 407 D. id.Oct. Ravennae Honorio vii et Theodosio ii AA.Cons.>

CJ.12.19.4.1: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Quod autem omnibus constat deferri, adiectu alterius dignitatis perire non patimur, ut, etiamsi prosperioris fortunae iudicio ad Honoris ornamenta processerint, vetera tamen eis scrinii labore privilegia quaesita serventur. <a 407 D. id.Oct. Ravennae Honorio vii et Theodosio ii AA.Cons.>

CJ.12.19.5pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Peculiari praeceptionis nostrae favore praestamus, ut in scriniis memoriae, epistularum libellorumque ab exceptoribus usque ad melloproximos dignitatem clarissimorum honoremque percipiant. * Honor. et Theodos. AA. Faustino pp. * <a 413 D. viii id. iun. Ravennae Lucio vc.Cons.>

CJ.12.19.5.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Et sicuti reliqui, qui in isdem scriniis militant, liberum cum ordinariis iudicibus ingressum in secretarium concessumque habere legibus meruerunt, ii quoque, in quos hanc stipendiorum meritis clarissimatus conferimus dignitatem, cum spectabilibus etiam sese ferimus reverentiam recognoscant, ut consedendi ingrediendique secretarium sciant a nobis licentiam contributam. <a 413 D. viii id. iun. Ravennae Lucio vc.Cons.>

CJ.12.19.6: Imperatores Honorius, Theodosius

Pro biennio annum solum agere deinceps decernimus eos, qui in tribus scriniis memoriae epistularum libellorumque ordine ac merito stipendiorum ad gradum pervenerint proximorum. * Honor. et Theodos. AA. Eustathio quaest. et heloni mag. off.* <a 416 D. viii id.Febr.Constantinopoli Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.12.19.7pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Unicuique, qui in sacris scriniis militat, sui loci merita servari oportere constituimus, et universos, qui ultra numerum statutorum in isdem scriniis militant, sui gradus respectu per ordinem quem sortiti sunt in deficientium statutorum locum, ut tamen ultimis socientur, subire decernimus: scilicet ut nemini penitus liceat, cum sit posterior tempore, in locum praecedentis ambire, nisi forte adeo qui tempore vincitur laborum comparatione superat, ut quindecim primatum eiusdem scrinii testimonio cum sacramenti religione subnixus praecedentibus dignior iudicetur. * Theodos. et Valentin. AA. Nomo mag. off. * <a 443-444 ? >

CJ.12.19.7.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hanc quoque observationem extra filios proximorum volumus custodiri. etenim cuique proximo unum de suis filiis, qui temporis dumtaxat suffragio nititur, licet parum observasse militiam cognoscatur, insequentibus tempore, qui laborum meritis muniuntur, anteferre posse decernimus. <a 443-444 ? >

CJ.12.19.7.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Illum tamen, qui locum statuti meretur, proximo quidem ducentos quinquaginta solidos, melloproximo vero vel adiutori pro consuetudine uniuscuiusque scrinii viginti aut quindecim solidos offerre praecipimus. <a 443-444 ? >

CJ.12.19.7.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si quis de supernumerariis, qui in statuti locum subire debuerat, ne pecuniam offerat, statuti etiam gradum recusare voluerit, sequenti tam offerendae quantitatis praedictae quam subrogandi licentia permittatur, ita videlicet, ut si secundus etiam vel tertius vel cuiuslibet numeri in eadem excusationis voluntate duraverit, accedenti semper eadem copia quam praecedens excusaverat tribuatur. <a 443-444 ? >

CJ.12.19.7.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hos autem, qui ad statutorum ordinem progredi noluerint, nec de suo gradu volumus removeri et, cum vacaverit statuti locus, condicionem quam antea repudiaverant, id est offerendae pecuniae et adipiscendi statuti locum liberam habere praecipimus facultatem. <a 443-444 ? >

CJ.12.19.8pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Proximos sacrorum scriniorum, quos fides ac diuturnae observationis industria litterataque militia, comitem quin etiam dispositionum, quem probitas ac strenuitas merito commendat,

completo tempore suae militiae comitivae sacri nostri consistorii cingulo in diem vitae potiri, manentibus videlicet iam dudum praestitis salvis privilegiis, decernimus. * Theodos. et Valentin. AA. Nomo mag. off. * <a 443-444? >

CJ.12.19.8.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quibus enim arcana pietatis nostrae merito committuntur, his pietas nostra vitam cingulo supra dictae comitivae ornandam decorandamque decrevit. <a 443-444? >

CJ.12.19.9: Imperator Leo

In sacris nostris scriniis militantes per comiteum non continuatim praestitum ante conventionem profecti intra indultum temporis spatium erunt cum suis coniugibus et liberis a conventionem securi: ab indictionibus etiam publicorum et civilium munerum et post completam militiam excusatione potiantur: super domibus quoque, quas in provinciis possident, metatorum molestia liberentur. * Leo A. patricio mag. off. * <a xxx >

CJ.12.19.10pr.: Imperator Leo

Statutos memoriales praecipimus esse in scrinio quidem memoriae sexaginta duos, epistularum vero triginta quattuor, libellorum quoque triginta quattuor: antiquarios vero, qui habentur in scrinio memoriae, numquam minus esse quam quattuor. * Leo A. Hilariano com. et mag. off. ac patricio. * <a xxx >

CJ.12.19.10.1: Imperator Leo

Supra scripti autem memoriales nullo modo duplici fungantur officio nec geminis chartis inreperint, ut non occupentur plura in unum se commoda collaturi nihilque reliquis relicturi. <a xxx >

CJ.12.19.11: Imperator Anastasius

Si quis in sacris nostris scriniis, id est memoriae dispositionum epistularum et libellorum, statutis iam connumeratus ab hac luce fuerit subtractus, ab eo, quicumque utpote vacante loco de substitutis in statutorum consortio fuerit ultimus subrogatus, pro solacio vel suffragio proximi definitam sacraeque constitutioni divae memoriae Theodosii et Valentiniani principum insertam quantitatem defuncti heredes vel successores vel liberi eius seu creditores, qui fenus cum mortuo pro statuti loco ei acquirendo contraxerint, consequantur: ita scilicet ut, si hereditas vel successio diem functi minime fuerit suscepta vel adita, tales personae, id est creditores quidem contra ceteros praerogativa sibi servata, liberi autem vel agnati seu cognati non hereditatis sed privilegii nomine simili modo huiusmodi summam percipiant sibi petere ac vindicare permittantur: nullius machinatione huiusmodi nostra dispositione retractanda seu violanda, maxime cum viros etiam pro tempore spectabiles eorumdem proximorum, si quis eorum ante completum proximitatis actum morte praeventus sit, ad heredes successoresque suos residui temporis proximitatis solacia sine quadam imminutione transmittere non dubitetur. * Anastas. A. Eusebio mag. off. * <a xxx >

CJ.12.19.12pr.: Imperator Anastasius

In sacris scriniis militantes et parentes atque uxores eorum nec non liberos ex sententia tantummodo tuae celsitudinis criminales et civiles intentiones agentium excipere iubemus, insuper etiam colonos seu adscripticios et servos eorum in hac regia urbe degentes eodem beneficio potiri, fidei pro tempore adiutoris viri spectabilis proximi vel unius ex statutis committendos: ita ut, si in provincia quicumque memorialis repertus fuerit, iuratoriae cautioni committatur, etsi non possideat immobilem substantiam, servi nihilo minus et coloni ad eum pertinentes fidei eius tradantur. * Anastas. A. celeri mag. off. * <a xxx >

CJ.12.19.12.1: Imperator Anastasius

Modum insuper sportularum ad mediocre deduci quantitatem et exsecutoribus de schola

agentium in rebus attribuendis unum solidum singulos usque ad finem negotii proque ingressu in iudicio tuae magnitudinis quolibet modo faciendo duos solidos et pro editione gestorum exceptoribus dimidiam solidi partem et, si apud arbitrum negotium ventilari contigerit, ipsi quidem arbitrio unum solidum et nihil amplius, exceptoribus autem eum observantibus tam pro ipso quod implere videntur ministerio quam pro editione gestorum seu relationis vel definitionis tertiam partem solidi praebere sancimus: nec pro tempore virum spectabilem fisci patronum vel exsecutores, quibus imminendi litibus sollicitudo iniuncta est, quicquam ab his exigere seu profligare concedi: dimidia scilicet expensarum, quas in iudicio tui culminis a memoratis personis praebere statuimus, portione in iudiciis provincialibus ab his agnoscenda: ita ut, si de civilibus annonis vel tutela seu curatione vel novi operis nuntiatione litem eos subire contigerit, in maiore quidem iudicio ad similitudinem sumptuum, quos in iudicio eminentiae tuae dependere praecepti sunt, apud virum autem clarissimum praefectum annonae seu fisci patronum urbicariae magnificae praefecturae vel architectos pro modo eorum, quae super arbitris et litibus apud eos exercendis superius statuta sunt, solventes expensas nihil amplius agnoscere seu dependere cogantur. <a xxx >

CJ.12.19.12.2: Imperator Anastasius

Quae omnia custodiri iubemus, sive per se sive per procuratores aut defensores lites exercere maluerint. haec, si prolata scriptis sententia moniti sunt. <a xxx >

CJ.12.19.12.3: Imperator Anastasius

Si vero ex depositione seu aliter quis eorum conventus fuerit, nihil eum vel scrinio viri clarissimi adiutoris vel cuilibet alii nomine sportularum offerre compelli. <a xxx >

CJ.12.19.12.3a: Imperator Anastasius

Omnibus ante latis privilegiis postea, quibus per anteriores divorum principum sanctiones defenduntur, in persona tam eorum, qui adhuc militant et qui postea eandem militiam sortiti sunt, quam eorum, qui praedictam militiam gradu vocante iam deposuerunt vel postea deposuerint, servandis, ut eorum commodo ipsi quoque una cum uxoribus et liberis, colonis praeterea et servis propriis perfruantur. <a xxx >

CJ.12.19.12.4: Imperator Anastasius

Et quoniam in controversiis, quas in iudiciis moveri contigerit, aequalitatem litigatoribus volumus servari, et adversariis eorum pro sumptibus et expensis similem ante latorum beneficiorum praerogativam custodiri. <a xxx >

CJ.12.19.12.5: Imperator Anastasius

Propter hanc etenim causam et viros devotos memoriales non tantum agendo in quolibet iudicio, sed etiam actiones ab aliis ingerendas excipiendo privilegiis a nobis indultis potiri decernimus.

<a xxx >

CJ.12.19.12.6: Imperator Anastasius

His videlicet, qui militiam virorum devotissimorum memorialium gradu soluto deposuerunt seu deposuerint, et si quietis amore per provincias domicilium fovere maluerint, omnibus nihilo minus privilegiis, quae huiusmodi personis per sacratissimam legem nuper promulgatam a nostra serenitate praestita sunt, muniendis et eorum commodis atque auxilio potituris. <a xxx >

CJ.12.19.13pr.: Imperator Justinus

Comperimus divinitus quidem fuisse dispositum viros devotos adiutores tuae magnitudinis certo esse in numero nec ad huiusmodi nomen vel operam plures licitum esse adspirare, quam in scrinio quidem sacrae memoriae duodecim tantum, septenos vero in duobus reliquis scriniis, id est sacrarum epistularum sacrarumque libellorum, sed posterioris licentiam temporis supra modum indulgendo ambitionibus disturbasse rei merita ac in multitudinem divulgasse, ut inter

memorialium et adiutorum numerum non longum paene intersit. * Iustinus A. proculo quaest. sacri palatii. * <a xxx >

CJ.12.19.13.1: Imperator Justinus

Sancimus itaque reduci ac renovari statutum ordinis terminum, non ut eximantur adiutoribus ii, qui praeter praedictam dispositionem in praesenti exuberant, sed ut interea omnibus aliis interdicitur ab adfectando hoc nomen, donec exeuntibus singulis ac recedentibus decrescere possit vetita conglomeratio legitimusque iam resideat numerus: non prohibendis viris devotis adiutoribus desistentibus eodem officio, cum vel ad laterculensis gradum in scrinio sacrae memoriae provecti fuerint vel secundum locum obtinuerint in duobus aliis scriniis, post quem proximi creabuntur, licet nondum redacta sit quantitas pristina, tamen alios pro se quos elegerint subrogandos adiutores petere, qui posteriores erunt ceteris. <a xxx >

CJ.12.19.13.2: Imperator Justinus

Illud etiam disponendum duximus utpote nonnullis anterioribus exemplis subnixum nec non iustitiae congruum, ut ab his, quibus concessum est adiutorum agmini pro se sociare, libellus offeratur viro illustri pro tempore quaestori petendaque eius subscriptio tempus atque hominem nec non rem ipsam continens, id est quod inter adiutores ei quem pro se subrogat merere permissum est: ordinandis videlicet isdem adiutoribus pro ratione temporum, quibus libelli porrecti sunt, ut, etiamsi memorialium matricula inferiore loco sit, qui prior in adiutoribus meruit, adiutor quidem habeatur superior, memorialis vero posterior pro utriusque ordinis modo vel discrimine: quod etiam in aliis quoque paene omnibus officiis observari dignoscitur. <a xxx >

CJ.12.19.14pr.: Imperator Justinus

Hac lege sancimus, si quando adiutores viri magnifici pro tempore quaestoris sacri nostri palatii in accusationem civilis causae vel criminalis deducti fuerint, strictum iuris et integritati congruum ordinem conservari, ut, si sine scriptis conveniendi sint, nomen eius praecipientis ore designatum esse sufficiat: sin autem scriptis in querimoniam unus adiutorum aut plures forte ferendi sint, monumenta sententiarum in persona tantummodo conveniendi adiutoris praecedentium aequum et iustum initium futuro praestent certamini. * Iustinus A. Tatiano mag. off. * <a xxx >

CJ.12.19.14.1: Imperator Justinus

Et quoniam probatoribus exemplis quam indecorae consuetudini deceat indulgeri, quod in universo scrinio devotissimorum libellensium evicisse monstratur, id in adiutores sacrae memoriae, sacrarum etiam epistularum transferendum censemus, ut, qui liberam proficiscendi licentiam pronuntiatione commeatus indepti fuerint, sine qualibet stipendiorum aut emolumentorum deductione peregre degant, etenim pro tempore viris clarissimis proximis et melloproximis aut eorum adiutoribus absentiae causa vel offerre de suo proprio aut ex annonis aut stipendiis quicquam relinquere cogendi, quamvis ianuaras kalendas indultum excedat spatium et intra se festum diem contineat. <a xxx >

CJ.12.19.14.2: Imperator Justinus

Ad haec illud observandum sancimus, ne alius adiutor propter quamcumque ambitionem his, qui in praesenti sunt, vel post eorum deminutionem addatur, licet in veterem numerum redacti fuerint. <a xxx >

CJ.12.19.15pr.: Imperatores Justinus, Justinianus

Certae quidem sunt dispositiones nostri numinis, quas super adiutoribus viri illustris pro tempore quaestoris nostri palatii, quorum obsequio res agitur quaestoria, dedimus. * Iustinus et Iust. AA. Tatiano mag. off. * <a 527>

CJ.12.19.15.1: Imperatores Justinus, Justinianus

Quarum prima quidem ad supplicationem eorundem adiutorum emissa numero eorum, qui erant illo tempore, quo preces nobis obtulerunt, neque aliquem eximi neque aliquem addi praecepit, praeterquam si quis eorum vel ad laterculensis gradum in scrinio sacrae memoriae vel ad secundum locum in duobus aliis scriniis, id est sacrarum epistularum sacrorumque libellorum et cognitionum, proventus fuerit: nam his licere desistentibus ab adiutoris officio alios pro se quos voluerint adiutores subrogare ultimum locum in isdem adiutoribus obtenturos, licet superiorem in memorabilibus habeant. <a 527>

CJ.12.19.15.2: Imperatores Justinus, Justinianus

Altera vero per sacram pragmaticam facta est, per quam excelsae memoriae proculo viro suggerente praecipimus illos etiam adiutores posse in suum locum alios inducere, qui per aliquem fortuitum casum minus implere suum officium valeant, veluti senium vel morbum vel aliam necessariam causam: quod ex ipsorum adiutorum petitione idem magnificae memoriae proculus ad nos rettulit. <a 527>

CJ.12.19.15.3: Imperatores Justinus, Justinianus

Sed in praesenti, ab aliis memorialibus tam in scrinio sacrae memoriae quam in ceteris duobus sacrarum epistularum sacrorumque libellorum et cognitionum relatis aditi comperimus deminutionem eorundem adiutorum impediri per memoratam pragmaticam sanctionem et insuper venditionis quodammodo memorati officii locum introductum esse. <a 527>

CJ.12.19.15.4: Imperatores Justinus, Justinianus

Quod ne de cetero fiat, praesentem sanctionem ad tuam magnitudinem mittimus, per quam iubemus illis tantummodo permissum esse secundum prius nostrae serenitatis rescriptum alios in suum locum subrogare, qui vel laterculensis gradum in scrinio memoriae vel secundum locum in aliis duobus scriniis adepti fuerint, secunda nostra sanctione super hoc capitulo de cetero cessante: nulli danda licentia eorundem adiutorum, praeterquam si ad memoratos gradus adscenderit, alium pro se isdem adiutoribus ex quocumque fortuito casu connumerare, ut eo modo ad veterem numerum idem adiutores redeant et duodecim quidem in scrinio sacrae memoriae, septeni vero in aliis duobus sint, id est sacrarum epistularum sacrorumque libellorum et cognitionum. <a 527>

CJ.12.19.15.5: Imperatores Justinus, Justinianus

Illo videlicet observando, ne alius adiutor per quamcumque ambitionem his qui in praesenti sunt vel post eorum deminutionem, licet in veterem numerum redacti fuerint, addatur: nam si permutationem, licet fortuito casus inciderint, prohiberi disposuimus, multo magis prioribus manentibus alios introduci vetamus: ceteris scilicet anterioris sanctionis capitulis in suo robore permansuris. <a 527>

CJ.12.20.0. De agentibus in rebus.

CJ.12.20.1: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Nullus de schola agentium in rebus de cetero locum mortui conetur invadere, sed is, qui ordine stipendiorum et laborum merito ad gradum militiae sequebatur, statim atque illum fata subduxerint in eius praemia percipienda succedat omni obreptione cessante. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. antehmio mag. off. * <a 404 D. prid.K.Iul.Constantinopoli Honorio A. vi et Aristaeneto cons.>

CJ.12.20.2: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Nulli posthac sine nostrae maiestatis auctoritate discingendi agentem in rebus, nulli eximendi pateat copia: nam probata schola et animadversionem vereri iudicis et nullam debet timere contumeliam vilitatis. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Helioni mag. off. * <a 415 D. iii id.Nov. Constantinopoli Honorio x et Theodosio vi AA.Cons.>

CJ.12.20.3pr.: Imperator Leo

Matriculam agentum in rebus a tua celsitudine confectam amittentes iubemus, ne ducenarii plus quam quadraginta octo in cingulis habeantur in posterum: et numerum centenariorum ducenti viri, quos vocante tempore gradus competentes admiserint, parique modo biarchorum nomen meritumque ducenti quinquaginta viri dumtaxat, praeterea circitorum trecenti et equitum quadringenti quinquaginta impleant. * Leo A. patricio mag. off. rum. * <a xxx >

CJ.12.20.3.1: Imperator Leo

Sit in aeternum illa quoque fixa stabilisque tuae sublimitatis dispositio, ut, si quis de numero ducenariorum, quos quadraginta octo quotannis esse censuimus, forsitan de luce migraverit, laborum eius fructum successores ab intestato vel ex testamento venientes luctui dispenset, et ita omnibus inter ceteros superstites potiantur solaciis, tamquam si vivus, qui haec eadem diu speraverat, sibimet vindicasset: qua de causa locum etiam eius successorum intuitu vacare conveniet. <a xxx >

CJ.12.20.3.2: Imperator Leo

Nemo autem sine divali probatoria, quam codices in sacro nostro scrinio memoriae positi debeant inserendam accipere, militaribus eiusdem devotissimae scholae stipendiis vel privilegiis potiatur. <a xxx >

CJ.12.20.4pr.: Imperator Leo

Ex eo, quo primum ducenae vel centenariorum gradum in schola agentum in rebus militantes meruerint, desinant in sacratissima videlicet civitate constituti alterius iudicis cuiuslibet auctoritate pulsari, vel in alio quolibet examine praeterquam viri magnifici magistri officiorum et cui forsitan ipse concesserit actionibus sui quisque adversarii respondere. quod multo magis in criminalibus causis observari decernimus: absurdum est enim, ut in eius salutem vel existimationem valeat quisquam proferre sententiam, cuius de nulla re possit pecuniaria iudicare. * Leo A. patricio mag. off. * <a xxx >

CJ.12.20.4.1: Imperator Leo

Huius autem beneficii praerogativam subadiuvis etiam, qui singulis inveniuntur temporibus, deferri iubemus, licet hanc in eorum persona more quoque vetere servari cognoverimus: ut tamen post depositum officium memoratum, si non inter centenarios numerentur, communi iam lege respondere non ambigant. <a xxx >

CJ.12.20.4.2: Imperator Leo

Praedictas autem omnes centenariorum personas in provincia repertas concessa nunc speciali fori praerogativa, nisi publicae executionis sollicitudo his iniuncta sit, uti prohibemus eosque ordinariorum etiam iudicum pro vetere iure sententiis oboedire praecipimus. <a xxx >

CJ.12.20.5pr.: Imperator Leo

Agentes in rebus, qui per ordinem consequi solent principatus insignia, in unoquoque scrinio fabricarum et barbarorum quaternos subadiuvarum sollicitudine per annum dumtaxat integrum procedentes gradatim subire hac in aeternum valitura lege decernimus: exceptis videlicet universis negotiatoribus quodlibet mercimonium per se gerentibus interpositasve personas, cum eis ante sacratissimis constitutionibus interdictum sit militare: exceptis nihilo minus his, qui possessionum alienarum sollicitudinem procuracionemve susceperint. eos enim ad haec officia volumus adspirare, quorum labores scholae agentum in rebus testimonio comprobantur. * Leo A. patricio mag. off. * <a xxx >

CJ.12.20.5.1: Imperator Leo

Illi quoque sunt ab hac liberalitate nostrae mansuetudinis excludendi, qui, cum scholae eidem socientur, in sacris scriniis, quibus vir spectabilis primicerius et tertiocerius praesunt, adiuvantes

eos publicarum chartarum tractatibus occupantur et duobus officiis operam suam adhibere non possunt: nam praeter emolumenta, quae de praedictis scriniis consequuntur, principatus etiam solacio debent esse contenti. <a xxx >

CJ.12.20.5.2: Imperator Leo

Quod si morbo vel aetatis senio capti vel imperiti huiusmodi rerum vel quocumque alio vitio praepediti per se memorati officii curam subire nequiverint, consideratis praecedentibus eorum laboribus per substitutum chartularium eiusdem scrinii, cui praefuturus est ipse, idoneum et tam moribus optimis praeditum quam scientiam peritiamque rerum habentem electione sua suarumque periculo facultatum praefatum munus eos implere praecipimus. <a xxx >

CJ.12.20.6pr.: Imperator Anastasius

Hac saluberrima sanctione decernimus agentes in rebus pro conventionibus et modo sportularum exsecutoribus praebendarum pro quantitate sumptuum, quae circa litigia sibimet ab aliis inferenda vel a se contra alios per semet ipsos seu per ordinandos a se procuratores exercenda convenit ab his agnosci, beneficiis, quae in sacro nostro militantibus ministerio iam pridem per divinas sanctiones indulta sunt, perpotiri, fideiussorem idoneum de eadem schola, non autem extraneum offerre compelli: * Anastas. A. celeri mag. off. * <a xxx >

CJ.12.20.6.1: Imperator Anastasius

Ita tamen, ut privilegia, quaecumque centenariis seu ducenariis vel chartulariis seu viris clarissimis principibus post depositam quoque militiam iam per dispositiones principales impertita et nunc usque observata esse noscuntur, intacta inviolataque custodiantur, cum perabsurdum perque temerarium sit hanc nostrae pietatis liberalitatem quemquam astuta interpretatione non ad augmentum anteriorum privilegiorum, sed imminutionem convertere concedi: <a xxx >

CJ.12.20.6.2: Imperator Anastasius

Simili videlicet forma pro matribus et uxoribus eorum nec non etiam liberis sub eorum potestate constitutis nec aliam sortitis vel sortituris militiam nec non etiam servis ad eos pertinentibus servanda: <a xxx >

CJ.12.20.6.3: Imperator Anastasius

Ita ut in provinciis quoque supra dictae personae degentes simili beneficio perfruantur, sportulas tamen et litium expensas pro tertia superius enarratae quantitatis soluturae: <a xxx >

CJ.12.20.6.4: Imperator Anastasius

Denarum librarum auri condemnatione aliaque gravissima indignatione his feriendis, quicumque nostra iussa quolibet modo seu tempore violaverint seu violari concesserint. <a xxx >

CJ.12.21.0. De principibus agentum in rebus.

CJ.12.21.1pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Agentes in rebus post palmam laboris emeriti principatus honore remuneramus. atque ideo officiales tam ad necessitates publicas quam privatas non nisi principe mittantur auctore, nullarumque sine ipso cuiquam mandetur exhibitio personarum, etiamsi intercessio in locis degentis officii fuerit impertita. * Grat. Valentin. Theodos. et Arcad. AAAA. Cynegio pp. * <a 386 D. prid.K.Mart.Constantinopoli Honorio np.Et Euodio cons.>

CJ.12.21.1.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Causarum etiam patronos volumus esse conventos, ne ignorante principe ullam postulationem introducant, neve sub unius persona suscepti fraude quadam aliena negotia inserenda esse pertemptent. <a 386 D. prid.K.Mart.Constantinopoli Honorio np.Et Euodio cons.>

CJ.12.21.1.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quod si fuerit definitio contempta, decem libras auri fisco nostro ab officio tuo iubemus inferri.

<a 386 D. prid.K.Mart.Constantinopoli Honorio np.Et Euodio cons.>

CJ.12.21.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Omnia citatoria, omnium scilicet causarum atque personarum, licet sint senatoriae dignitatis, ad principes specialiter revocari praecipimus, actus vero ceteros, qui in sacratissimo coetu senatus tractari consueverunt, censualium sollicitudine celebrari, nec aliquid praeiudicium ex subreptivo rescripto supplicibus inferri. * Arcad. et Hohor. AA. Theodoto pu. * <a 395 D. xii k.Iun.

Constantinopoli Olybrio et Probino cons.>

CJ.12.21.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Proconsularis apicis dignitatis adiectione principes agentum in rebus praecipimus decorari. * Honor. et Theodos. AA. Palladio procons. Africae. * <a 410 D. vii k.Oct. Ravennae Varane vc.Cons.>

CJ.12.21.4pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ex agentibus in rebus principibus domesticos in suis actibus habere liceat eos, quorum fidem industriamque probatam sibi aestimant, etsi saepe eodem officio fuerint ante perfuncti. *

Theodos. et Valentin. AA. Valerio mag. off. * <a 436 D. iiii k.Febr.Constantinopoli Theodosio A.Xv et qui fuerit nuntiatus.>

CJ.12.21.4.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Et si quis agens in rebus post viginti quinque annorum curricula ob adversam corporis valitudinem militiae finem minime valuerit expectare, sed ad honorariam ex principe dignitatem testimonio scholae procilierit, isdem eum privilegiis muniri censemus, quibus ii qui ad principatus actum progressi sunt potiuntur. <a 436 D. iiii k.Febr.Constantinopoli Theodosio A.Xv et qui fuerit nuntiatus.>

CJ.12.21.4.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed in salutationibus iudicum concessibusque priores eos, qui per longae militiae metas ad principatus actum pervenerint, etsi actus tempore posteriores sint, esse praecipimus. <a 436 D. iiii k.Febr.Constantinopoli Theodosio A.Xv et qui fuerit nuntiatus.>

CJ.12.21.4.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nihil censualibus vel apparitoribus adversus privilegia eorum excogitantibus, tamquam in actu principatus fuerit versati, vicenarum librarum auri condemnatione contra eos proposita. <a 436 D. iiii k.Febr.Constantinopoli Theodosio A.Xv et qui fuerit nuntiatus.>

CJ.12.21.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Eos, qui ordine transcurra militia post ducenam ad desideratum principis pervenerint gradum aut adiutores viri illustris magistri officiorum extiterint, cum inter Honoratos coeperint numerari, vicarianae dignitatis titulis decorari censemus. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 440.441 >

CJ.12.21.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Principes agentum in rebus, quos saepe saeva pericula vitaeque interdum renuntiatio ad memoratum gradum adduxit, completo tempore suae militiae comitivae primi ordinis cingulo in diem vitae potiri, manentibus videlicet dudum praestitis salvis privilegiis, decernimus. * Theodos. et Valentin. AA. Nomo mag. off. * <a 443.444? >

CJ.12.21.7pr.: Imperator Leo

Quicumque ex corpore cohortalium militans in schola agentum in rebus filium procreaverit, antequam ad metas militiae suae perveniat, principatus honore decoretur, licet ipse post finitam militiam utpote liber nulla debeat huiusmodi conventionem pulsari, filium tamen cohortali conditioni relinquat obnoxium. * Leo A. Nicostrato pp. * <a 468 >

CJ.12.21.7.1: Imperator Leo

Si vero, postquam adeptus fuerit principatum, ediderit filium, is qui natus est, etiamsi in schola devotissimorum agentum in rebus militiam sortitus non fuerit, ita sit liber ac securus nec ullis cohortalis officii nexibus obligetur, quasi iam ex patre libero et ab hac condicione penitus alieno progenitus. <a 468 >

CJ.12.21.8pr.: Imperator Zeno

Multis devotissimae scholae agentum in rebus aditionibus permoti viros clarissimos eiusdem scholae principes, qui finitis militiae stipendiis exeunt, quotiens ex maioris iudicis sententiis ipsi vel eorum coniuges aut liberi vel servi aut coloni sive per se sive per procuratores conveniantur, non amplius quam unum solidum exsecutoribus sportularum nomine praebere compelli, apparitoribus vicarianis seu praesidialis iudicii non nisi tertia parte solidi tantum praestanda: * Zeno A. Iohanni mag. off. * <a 484 d.K.Sept. Theodorico cons.>

CJ.12.21.8.1: Imperator Zeno

Nullasque eisdem concussionibus aut vexationibus in praebendis fideiussoribus ingeri, sed eos fideiussores quos locorum defensor existimaverit dare, ita videlicet, ut pro tenore generalium edictorum ii, qui vel in sacratissima urbe vel in provinciis immobiles possident facultates, iuratoriae cautioni et substantiae suae credantur. <a 484 d.K.Sept. Theodorico cons.>

CJ.12.21.8.2: Imperator Zeno

Hoc etiam adiciendo, ut numquam nisi ex sententia in scriptis prolata penitus moneantur. <a 484 d.K.Sept. Theodorico cons.>

CJ.12.21.8.3: Imperator Zeno

Ad similitudinem insuper aliorum officiorum, quotiens civiles vel criminales contra eosdem cognitiones moventur, exsecutorem quidem negotii usque ad finem litis civilis seu criminalis unius esse solidi praestatione contentum. <a 484 d.K.Sept. Theodorico cons.>

CJ.12.21.8.4: Imperator Zeno

Et pro insinuandis nostrae serenitatis apicibus vel simplici contra obnoxios eorum postulatione deponenda binos solidos ab his vel coniugibus eorum praebere. <a 484 d.K.Sept. Theodorico cons.>

CJ.12.21.8.5: Imperator Zeno

Et quotiens exemplaria postulantur, ii quorum interest accepto solido quod petitur praebere non differant. <a 484 d.K.Sept. Theodorico cons.>

CJ.12.21.8.6: Imperator Zeno

Pro implendis vero monumentis, unde conveniendi tribuitur exsecutoribus facultas, non ultra quam tres solidos quibus competit impertiri praecipimus. <a 484 d.K.Sept. Theodorico cons.>

CJ.12.21.8.7: Imperator Zeno

Arbitro vero non amplius quam solidum et fisci patronis dimidiam solidi partem, notariis vero tertiam usque ad finem, sicut dictum est, causae praestare: super editione quoque chartularum solidi partem dimidiam praebere. <a 484 d.K.Sept. Theodorico cons.>

CJ.12.21.8.8: Imperator Zeno

Quod si non apud arbitrum, sed in competentibus iudiciis maioribus cognitio celebretur, inducendi quidem negotii gratia non nisi quattuor solidos eosdem viros clarissimos erogare, gestorum vero excipiendorum causa duos tantummodo solidos dare et nullius ultra supra scriptas quantitates cuilibet alteri praestandi sumptus exactione vexari. <a 484 d.K.Sept. Theodorico cons.>

CJ.12.21.8.9: Imperator Zeno

His omnibus locum habentibus, sive ipsi aliis litem ingerunt sive ab aliis pulsantur. <a 484 d.K.Sept. Theodorico cons.>

CJ.12.22.0. De curiosis.

CJ.12.22.1: Imperator Constantius

Curiosi et stationarii, vel quicumque funguntur hoc munere, crimina iudicibus nuntianda meminerint et sibi necessitatem probationis incumbere, non citra periculum sui, si insontibus eos calumnias nexuisse constiterit. cesset ergo prava consuetudo, per quam carceri aliquos immittebant. * Constantius A. ad Iollianum pp. * <a 355 D. xi k.Aug. Mediolani acc.Xii k.Sept. Arbitrone et Iolliano cons.>

CJ.12.22.2pr.: Imperator Constantius

Agentes in rebus in curiis agendis et evectionibus publici cursus inspiciendis nostrorum memores praeceptorum credimus in omnibus velle profutura rei publicae: ideoque solos agentes in rebus in hoc genere iussimus obsequium adhibere, et non ab alio penitus officio. * Constantius A. et Iul. c.Ad Taurum pp. * <a 357 D. xv k.Mai. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c.Ii cons.>

CJ.12.22.2.1: Imperator Constantius

Hi vero pervigili diligentia providebunt, ne quis contra evectionis auctoritatem moveat cursum vel amplius postulet, quam concessit evectioni. quisquis igitur aliquid tale perpetrare temptaverit, improbi coepti privetur effectu. <a 357 D. xv k.Mai. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c.Ii cons.>

CJ.12.22.2.2: Imperator Constantius

Demonstretur etiam iudicibus vel curiosis evectioni, etiamsi quis nobis iubentibus festinare memoret in obsequium necessarium, nec praevaleat contumacia vel dignitas. <a 357 D. xv k.Mai. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c.Ii cons.>

CJ.12.22.2.3: Imperator Constantius

Ergo nummum vetamus exposci pro animalibus in cursu minime constitutis. quod si forte aliquis aestimaverit perpetrandum, eius quadruplum quod accepit inferre cogatur. <a 357 D. xv k.Mai. Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c.Ii cons.>

CJ.12.22.3: Imperator Constantius

Per id tempus, quo cursus tuendi sollicitudinem sustinetis, condemnationes praefectorum praetorio circa eos solos irritae sunt futurae, qui servaverint honestatem. erga eos vero, qui inhoneste et contra decus saeculi vel honorem militiae versabuntur, non solum condemnatio mansura est, verum etiam gravior poena statuenda. * Constantius A. ad agentes in rebus. * <a 359 pp.Prid.K.Dec. Eusebio et Hypatio cons.>

CJ.12.22.4pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Agentes in rebus singulos per singulas provincias mittendos esse censemus, quibus tamen inspiciendarum evectionum tantum debeat cura mandari, ut nihil prorsus commune aut cum iudicibus aut cum provincialibus habeant. * Arcad. et Honor. AA. Marcello mag. off. * <a 395 d.K.Iun. Constantinopoli Olybrio et Probino cons.>

CJ.12.22.4.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Nec naves debent illicita concussionem vexare nec libellos aut attestaciones litis gratia suscipere aut in carcerem quemquam trudere, sed cursui solum vacare. <a 395 d.K.Iun. Constantinopoli Olybrio et Probino cons.>

CJ.12.23.0. De palatinis sacrarum largitionum et rerum privatarum.

CJ.12.23.1: Imperatores Constantius, Constans

Palatini pro capitibus seu iugis suis tantum pensationem atque obsequia recognoscant, extraordinarii et sordidis muneribus et susceptionibus et temonariis oneribus liberati. * Constantius et Constans AA. ad veronicianum vic. Asiae. * <a 346 D. non. Mai. Constantinopoli Constantio iiii et Constante iii AA. cons.>

CJ.12.23.2: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Nullus thesaurensis vel officialis comitis thesaurorum semel deprehensus eversor quocumque pacto aut repetat militiam suam aut aliam sibi requirat per ambitum dignitatem vel sese transferat ad aliam quamcumque militiam. * Valentin. Valens et Grat. AAA. Titiano com. sacr. larg. * <a 377 D. viii k. Febr. Antiochiae Gratiano A. iiii et Merobaude cons.>

CJ.12.23.3pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Prisco iam nunc ordine revocato de palatino potius officio ad gerendum principatum officii comitis domorum per cappadociam mittantur, quales comes etiam domorum, si inhonestum aliquid gesserit, vereatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Pancratio com. rer. priv * <a 379 D. prid. non. Iul. scupis Ausonio et Olybrio cons.>

CJ.12.23.3.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Idoneos itaque singulis annis e numero mittendariorum ad hoc eligere debebis et mittere. <a 379 D. prid. non. Iul. scupis Ausonio et Olybrio cons.>

CJ.12.23.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nihil omnino ullis iudicibus cum palatinis nostrae clementiae, quicumque a comitibus diriguntur, sit commune atque coniunctum, sed excepta reverentia, quae non solum ab inferioribus, sed etiam a maioribus et in provincia degentibus rectoribus provinciarum debetur atque defertur, suis quisque necessitatibus obsecundet. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Hesperium pp. * <a 379 D. viii id. Dec. Sirmio Ausonio et Olybrio cons.>

CJ.12.23.5: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quidam post impletum ordinem militiae palatinae quam gesserant honoremque transactum ad exceptorum scrinia transire nituntur. hac igitur lege sancimus, ut nulli prorsus dehinc ista audendi relinquatur occasio: sed unusquisque eius scrinii, quod primum militando elegit, ordinem persequatur nec in alterius loco finem militiae requirat, qui iam proprii ordinis transegerit principatum. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. nebridio com. rer. privat. * <a 383 D. v id. Oct. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.12.23.6: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ab officiis palatinorum excellentia tua sciat ita penitus recedendum, ut neque ipsa postmodum licitum sibi credat isdem aliquid iniungere et praeterea provinciarum rectores prohibeat quicquam ulterius tale conari. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Probum pp. * <a 384 D. vii k. Nov. Mediolani post cons. Merobaude ii et Saturnini.>

CJ.12.23.7pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Scriniis omnibus largitionum comitatensium infra scriptas decernimus dignitates, ut his contenti ambiendi sibi aditum interclusum esse cognoscant, etiamsi speciale beneficium emendicato suffragio quisquam valuerit impetrare. annonas etiam iuxta definitum dignitatum modum volumus postulari nec amplius quicquam praesumi. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. trifolio com. sacr. lar * <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Brevis, quas dignitates per singula scrinia officiorum sacrarum largitionum habere statuimus, hic est: <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Scrinii exceptorum: perfectissimus ordinis secundi numero unus, id est primicerius omnis scholae. perfectissimus id est primicerius exceptorum numero unus. ducenarii duo, id est tertiocerius et quartocerius. centenarius unus, id est primicerius instrumentorum. epistulares numero duo. formae primae numero triginta sex. formae secundae numero quattuor. formae tertiae numero tres. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Scrini numerorum: perfectissimus ordinis tertii numero unus. ducenarius numero unus. centenarii numero duo. epistulares numero duo. formae primae numero tres. formae secundae numero unus. formae tertiae numero duo. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sacri scrinii tabulariorum: perfectissimus ordinis tertii numero unus. ducenarius numero unus. centenarius numero unus. epistularis numero unus. formae primae numero tres. formae secundae numero quinque. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.5: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Scrini canonum: perfectissimus ordinis tertii numero unus. ducenarius numero unus. centenarius numero unus. epistulares numero duo. formae primae numero quattuor. formae secundae numero quattuor. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.6: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Scrini mittendariorum: ducenarius numero unus. centenarii numero quinque. epistulares numero novem. formae primae numero septem. formae secundae numero triginta tres. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.7: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Scrini auri massae: perfectissimus ordinis tertii numero unus. id est primicerius sacrae massae. perfectissimus numero unus, id est secundocerus. ducenarii numero duo, id est tertiocerus et quartocerus. centenarii numero quattuor. epistulares numero quattuor. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.8: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Aurifices specierum: perfectissimus numero unus. ducenarii numero tres. centenarii numero sex. epistulares numero octo. formae primae numero decem et octo. formae secundae numero quattuor. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.9: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Aurifices solidorum: ducenarius numero unus. centenarii numero septem. epistulares numero sex. formae primae numero novem. formae secundae numero triginta. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.10: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Sculptores et ceteri aurifices: centenarius numero unus. epistulares numero quinque. formae primae numero sex. formae secundae numero decem et octo. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.11: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Scrini auri ad responsum: perfectissimus ordinis secundi numero unus. perfectissimi ordinis secundi numero duo. ducenarii numero tres. centenarii numero duo. epistulares numero tres. formae primae numero tres. formae secundae numero duo. formae tertiae numero unus. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.12: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Scrini a militaensibus: perfectissimus ordinis primi numero unus. ducenarius numero unus. formae primae numero unus. formae secundae numero duo. formae tertiae numero tres. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.13: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Scrini vestis: perfectissimus primi ordinis numero unus. perfectissimus secundi ordinis numero unus. ducenarius numero unus. centenarius numero unus. epistulares numero duo. formae primae

numero septem. formae secundae numero decem. formae tertiae numero quattuor. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.14: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Officialium sacrarum vestium: ducenarii numero duo. centenarii numero duo. epistulares numero duo. formae primae numero septem. formae secundae numero decem. formae tertiae numero novem. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.15: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Deputati sacrae vestis: perfectissimi secundi ordinis numero duo. ducenarii numero duo. centenarii numero duo. epistulares numero duo. formae primae numero tres. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.16: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Scrini ab argento: perfectissimus ordinis secundi numero unus. centenarius numero unus. epistularis numero unus. formae primae numero quattuor. formae secundae numero tres. formae tertiae numero unus. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.17: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ad pecunias: perfectissimus ordinis secundi numero unus. formae primae numero duo. formae secundae numero duo. formae tertiae numero quinque. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.18: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Argentarii comitatenses: ducenarius numero unus. centenarii numero duo. epistulares numero duo. formae primae numero octo. formae secundae numero viginti quinque. <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.7.19: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Barbaricarii: centenarius numero unus. epistulares numero duo. formae primae numero octo. formae secundae numero unus. . . <a 384 D. iii id. iun. Heracliae Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.23.8: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Placuit iusta et omnibus mittendariis palatini officii profutura suggestio, qua insinuasti, ut ex isdem annui singuli ex ducenariis, terni ex centenariis habito provisionis intuitu cingulo liberentur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. et Arcad. A. trifolio com. sacr. larg.* <a 385 D. iiii id. Mart. Constantinopoli Arcadio A. et Bautone vc. Cons.>

CJ.12.23.9: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Non aliter quilibet in officio sacrarum largitionum vel privatarum cingulum militiae sibi sumendum existimet, nisi nostrae mansuetudinis adnotationem meruerit. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. nestori com. rer. privat. * <a 405 D. prid. id. Aug. Ancyrae Stilichone ii et Anthemio cons.>

CJ.12.23.10: Imperatores Honorius, Theodosius

Palatinos, qui sacrarum remunerationum rationem tractantes inculpanter ad calcem terminumque militiae pervenerint, adiutorem et primicerios diversorum officiorum praecepimus habere privilegia, quae nuper agentum in rebus scholae a nostra sunt mansuetudine contributa, scilicet ut a tironum praebitione memorati reddantur exsortes ceteraque onera non agnoscant. * Honor. et Theodos. AA. Iohanni pp. * <a 413 D. vii id. iun. Ravennae post cons. Honorii viiii et Theodosii v AA.>

CJ.12.23.11: Imperatores Honorius, Theodosius

Ad similitudinem sanctionis, quam de proximis sacrarum promulgavimus scriniorum, etiam in officio sacrarum largitionum atque privatarum pro biennio annum sub perpetua observatione praecipimus custodiri, ita ut et privilegia, quae huiusmodi officiis vel primiceriis sacris legibus

deferuntur, integra illibataque servantur. * Honor. et Theodos. AA. anysio com. sacr. larg. et Tauro com. rer. privat.* <a 416 D. iii k.Iul.Constnatinopoli Theodosio A. vii et Palladio cons.>
CJ.12.23.12pr.: Imperator Theodosius

Viros devotos palatinos non oportere in hac regia urbe apud virum illustrem praefectum urbis litigare compelli, nisi de aedificatione domorum et servitutibus et annonis orta videatur causa: in aliis vero causis tam pecuniariis quam criminalibus apud viros illustres tantummodo comites suos respondere. * Theodos. A. et Valentin. c.Maximino com. sacr. larg. * <a xxx >

CJ.12.23.12.1: Imperator Theodosius

Rectoribus autem provinciarum intra administrationis suae fines inter praesentes palatinos nec causis publicis occupatos cognoscere tam pro civili quam pro criminali causa permittimus, sic tamen, ut non aliter criminalis sententia adversus eos proferatur, nisi ex suggestionem provincialis iudicii vir illustris comes sub quo militat certioratus hoc ei permiserit. <a xxx >

CJ.12.23.13: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Inter alias praerogativas, quas ante meruerant scholae societatis sacrarum largitionum, primicerius et tres primicerii scriniorum tribuni praetoriani militaris dignitate fruuntur, nulla eis ex cuiuslibet iudicis praeceptione iniungenda publica vel privata necessitate. * Theodos. et Valentin. AA. Eudoxio com. sacr. larg. * <a xxx >

CJ.12.23.14pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Iubemus viros devotos palatinos rei nostri numinis privatae isdem privilegiis decorari, quibus etiam palatini qui in sacris largitionibus deferuntur. cum enim par similisque militia sint, iustum et competens videtur isdem utrumque officium privilegiis gloriari. * Theodos. et Valentin. AA. Florentio pp. * <a xxx >

CJ.12.23.14.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Primicerios itaque officii tresque primates scriniorum rerum privatarum finito tempore militiae inter tribunos militares praetorianos, salvis isdem praestitis privilegiis sacris constitutionibus, nostram clementiam adorare decernimus, ita tamen, ut nullam iniunctionem nullam sollicitudinem privati vel publici negotii quolibet iudiciario praecepto sustinere possint, sed excepta omni necessitate omnique fatigatione indeptae dignitatis honore potiantur. <a xxx >

CJ.12.24.0. De stratoribus.

CJ.12.24.1pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Per omnes provincias edictum generale misimus, ut ab stratoribus unus tantum solidus probae nomine posceretur, et in offerendis equis certam formam staturam aetatem proviciales nostri custodiendam esse cognoscant. * Valentin. et Valens AA. ad zosimum praes. Novae Epiri. * <a 373 D. xiii k. Iul. Apolloniae Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.12.24.1.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Quos etiam fisco certo solidorum modo obnoxios fecimus, si, quod stratores petere interdictum est, illi dare stratoribus non timerent. <a 373 D. xiii k. Iul. Apolloniae Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.12.24.1.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Officium quoque gravitatis tuae centum argenti libris multabitur, si sciens praedictam rem gestam fuisse non ilico eam severitati iudiciariae prodidisset. <a 373 D. xiii k. Iul. Apolloniae Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.12.25.0. De castrensianis et ministerianis.

CJ.12.25.1: Imperatores Honorius, Theodosius

In officio spectabilitatis tuae secundum formam divalium responsorum post completum tempus praefinitum, id est biennium, prioribus decedentibus insequentes ad locum pro merito laborum

stipendiorumque succedant, nec ulla licentia tribuatur his, qui impletum deposuerint officium, denuo ad eandem militiam vel sollicitudinem remeandi. * Honor. et Theodos. AA. narsi com. et castrensi sacri palatii. * <a 416 D. vi id. Febr. Constantinopoli Theodosio A. vii et qui fuerit nuntiatus. >

CJ.12.25.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis primae vel secundae vel tertiae formae specialiter inter statutos gradum caelitus valuerit impetrare, supernumerarius ultimus formae tertiae in matriculis habeatur. * Honor. et Theodos. AA. scholastico com. et castrensi sacri palatii. * <a 422 D. prid. id. Ian. Constantinopoli Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.12.25.3: Imperatores Leo, Anthemius

Ii, qui in schola vestis sacrae militant, vel matres eorum vel uxores criminalem vel litem contra se commovendam in nullo alio nisi in sublimitatis tuae suscipiant examine. * Leo et Anthem. AA. Iohanni com. et mag. off. * <a xxx >

CJ.12.25.4pr.: Imperatores Leo, Zeno

Ante omnia nullius penitus alterius iudicis minoris vel maioris sacro ministerio nostro deputatos, quorum officia singillatim brevis subter adnexus continet, nisi a tuae dumtaxat magnitudinis sententiis conveniri, ut in nullo penitus alterius iudicis foro pulsantium nisi in tuae tantummodo amplitudinis examine praebent aliquando responsum. * Leo et Zeno AA. Hilario com. et mag. off. * <a 474 >

CJ.12.25.4.1: Imperatores Leo, Zeno

Sed ne in hoc ipso iudicio enormibus molestentur dispendiis, vel ex nudis convenientur facile cuiuscumque mandatis, ipsis quoque sportulis et fideiussionibus modum constituimus observandum, ante omnia decernentes, ne quando sine scriptura vel interpellatione deposita ac sententia prorogata tuae magnitudinis eademque non edita conveniri posse, conventos vero non alium fideiussorem nisi actuarium vel unum e primatibus suae scholae exsecutoribus pro suae personae responsione sine scripto praestare, sive per se ipsi sive procuratore dato in iudicio responsuri sunt, et sive in causis civilibus appetantur sive in criminalibus incusentur. <a 474 >

CJ.12.25.4.2: Imperatores Leo, Zeno

Nec ultra conventionis nomine sportularum quam unum aureum exsecutoribus usque ad finem litis praestent, quemcumque contigerit conveniri. inducendorum sane nomine et cognitionum exercendarum standaeque personae gratia ex simplici postulatione contra eos habita, sive ex appellatione subsecuta vel quolibet alio modo in iudicio deponatur, tribus tantummodo solidis usque ad terminum negotii eos qui accepturi sunt praecipimus semper esse contentos. in cognitionalibus vero gestis edendis duos tantummodo praestari solidos. <a 474 >

CJ.12.25.4.3: Imperatores Leo, Zeno

Haec autem privilegia non in eorum tantummodo, sed in matrum quoque et uxorum personis valere et ad integrum permanere: filiis quoque et maritis easdem fideiussionis nomine, si necessitas interpellationis exegerit, tradi nec alios vades exigi: ipsosque, dum militant, et post emensam militiam cum his, qui ex tempore prioris praestitae sibi pragmaticae sanctionis eiusdem militiae stipendia implere noscuntur, omnibus privilegiis perfrui (cunctis nihilo minus capitulis sacris adfatibus divinae recordationis Marciani, quos se meruisse adserunt, valituris , excepto hoc, quod in diversis iudiciis tunc respondere praedepti sunt) hac sanctione decernimus. <a 474 >

CJ.12.25.4.4: Imperatores Leo, Zeno

Advocato quoque fisci, exceptoribus etiam, qui apud arbitros hoc utuntur officio , ab exordio incipiendo usque ad terminum finemque negotii tertiam dumtaxat partem solidi praebituros: in huiusmodi autem arbitratorum gestis edendis non ultra praestare quam dimidiam solidi partem: et

cum per provincias constitutus fideiussore conventus caruerit, adiutoriae tantummodo cautioni committi nec ullo tempore nisi ex tuae dumtaxat magnitudinis sententia conveniri (exceptis tributariis et munerum functionibus et criminibus, quae in locis inquiri flagitari et vindicari generalia legum praecepta constituunt), praesenti sanctione decernimus : viro clarissimo adiutore sublimitatis tuae in speculis constituto, ne quid ex his quae statuimus aliqua subreptione violetur. <a 474 >

CJ.12.26.0. De decanis.

CJ.12.26.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Quattuor, qui ex corpore decanorum ad primum militiae gradum pervenerint, biennii spatio primiceratus gerant officium, neque ulterius cuiquam hoc loco liceat immorari, ut omni gratia et ambitione cessante post duorum annorum curricula succedant prioribus subsequentes. * Honor. et Theodos. AA. Helioni coniti et mag. off. * <a 416 D. prid. non. Nov. Constantinopoli Theodosio A. vii et Palladio vc. cons.>

CJ.12.26.2pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nostrae pietatis famulationibus adhaerentes decanos non oportet pro desiderio pulsantium ad alia protrahi iudicia, sed viri illustris tantum magistri officiorum observare examen. * Theodos. et Valentin. AA. Nomo mag. off. * <a 443-444?>

CJ.12.26.2.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hoc namque modo neque mansuetudinis nostrae obsequia decipiuntur et agentibus adversus eos iure adhibetur responsum. <a 443-444?>

CJ.12.26.2.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ad exemplum itaque devotissimorum scholarium nulli licere memoratos ad aliud iudicium trahere et pulsatos priorum fidei scholae permitti praecipimus. <a 443-444 ?>

CJ.12.27.0. De mensoribus.

CJ.12.27.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Primicerius mensorum biennio expleto agentis in rebus ultimi militiam sortiatur. * Honor. et Theodos. AA. Aemiliano mag. off. * <a 405 D. x k. Aug. ancyrae Stilichone ii et Anthemio cons.>

CJ.12.28.0. De privilegiis eorum qui in sacro palatio militant.

CJ.12.28.1: Imperator Constantinus

A palatinis tam his, qui obsequiis nostris inculcata officia praebuerunt, quam illis, qui in scriniis nostris, id est memoriae epistularum libellorumque, versati sunt, procul universas calumnias sive nominationes iubemus esse submotas, idque beneficium ad filios eorum atque nepotes ipso ordine sanguinis pervenire, atque immunes eos a cunctis muneribus sordidis et personalibus permanere cum universis mobilibus et mancipiis urbanis, neque iniurias eis ab aliquibus inferri: ita ut, qui haec contempserit, indiscreta dignitate poenas debitas exigatur. * Const. A. palatinis bene meritis salutem. * <a 314 D. iiii k. Nov. triveris Volusiano et Anniano cons.>

CJ.12.28.2pr.: Imperator Constantinus

De cubiculis nostris vacatione donatos vel diversis obsequiis palatinis, memoriales etiam, qui in scriniis memoriae epistularum libellorum sacrarumque dispositionum referuntur, nec non et si qui in utroque officio palatinorum comitatensium singularumve urbium et officio admissionum et castrensium sacri palatii militant, privilegia volumus habere, ut nec ipsi nec filii nec nepotes eorum ad honores vel munera municipalia devocentur. * Const. A. Rufino pp. * <a 319 D. v k. Mai. Sirmio Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.12.28.2.1: Imperator Constantinus

Quibus omnibus condonamus, ne exactorum vel turmariorum, quos capitularios vocant, curam

subeant vel obsequium temonariorum vel pentaprotiae aut etiam tironis praestationem agnoscant. <a 319 D. v k. Mai. Sirmio Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.12.28.2.2: Imperator Constantinus

Nam beneficiis nostris ita digni sunt, ut etiam censualibus vel personalibus vel corporalibus muneribus liberentur et habeant castrense peculium, sive adhuc palatium observant sive optata quiete donati sunt. <a 319 D. v k. Mai. Sirmio Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.12.28.2.3: Imperator Constantinus

Quibus omnibus privilegiis coniungimus agentes in rebus, licet militaribus videantur esse subnixi. <a 319 D. v k. Mai. Sirmio Constantino A. v et Licinio c. cons.>

CJ.12.28.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Ex aula nostra decedentes viri ab omnibus iniunctis habeantur immunes: numerariorum fastus vel rapaces quaestus tamquam experientes et idonei non patiantur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 381 D. iii non. Febr. Constantinopoli Eucherio et Syagrio vv. cc. cons.>

CJ.12.28.4pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Omnes, qui in palatio militando diversis actibus paruerunt, in tantum eius dignitatis, cuius meruerint missionem, obtinere noverint insignia, ut his omnibus praeferantur in ordine atque concessu, qui posteriore tempore regendas provincias dignitatesque susceperint palatinas. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. et Arcad. A. ad pinianum pu.* <a 386 D. prid. non. Iul. Mediolani. acc. iiii k. Sept. Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.12.28.4.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis autem temeraria usurpatione violare statuta temptaverit, sacrilegii poenam sustineat. <a 386 D. prid. non. Iul. Mediolani. acc. iiii k. Sept. Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.12.29.0. De privilegiis scholarum.

CJ.12.29.1pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Viris spectabilibus comitibus scholarum verberandi regradandive senatores ac ducenarios licentiam denegamus. ea namque, quae tali commotione digna sunt, ad tuae sublimitatis volumus referri notitiam. * Theodos. et Valentin. AA. phlegetio com. et mag. off. * <a 441 D. xv k. Mai. Constantinopoli Cyro vc. cons.>

CJ.12.29.1.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Insuper etiam domesticos eorum non senatores vel ducenarios centenariosve fieri decernimus: poena quinque librarum auri plectendo, quisquis hanc divinam iussionem excesserit, scrinio vero barbarorum, si tale quid vel attemptari passum fuerit vel attemptatum contra leges non suggesserit, decem librarum auri condemnatione percellendo. <a 441 D. xv k. Mai. Constantinopoli Cyro vc. cons.>

CJ.12.29.1.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Illud etiam observari non sine ratione conveniet, ne is, cui domestici officium per militiae gradum vel quinquennii tempus interdici censuimus, familiaritate comitis simulata rem prohibitam alio nomine valeat usurpare. <a 441 D. xv k. Mai. Constantinopoli Cyro vc. cons.>

CJ.12.29.2pr.: Imperatores Leo, Zeno

Hac lege decernimus, ut, qui in singulis scholis militant quique post emensa stipendiorum curricula ad primiceriorum gradum pervenerint et adorata nostrae divinitatis purpura virorum clarissimorum comitum meruerint dignitatem, tam cingulo quam privilegiis omnibus sibimet competentibus perfruantur ac deinceps usque ad finem vitae foro tuae celsitudinis tantummodo subiaceant nec ex alterius cuiuslibet sententia civile subire litigium compellantur. * Leo et Zeno AA. Eusebio mag. off. * <a 474 >

CJ.12.29.2.1: Imperatores Leo, Zeno

In criminalibus sane controversiis et in publicis tributis et adversus tales viros provincias moderantium congruam iurisdictionem volumus observari, ne sub praetextu concessi privilegii vel flagitiorum crescat auctoritas vel publica vacillet utilitas. <a x >

CJ.12.29.3pr.: Imperator Zeno

Quotiens super causa civili vel etiam criminali, ex sententia videlicet iudicii tui culminis, scholares vel eorum coniuges, sive adhuc vivent mariti sive post mortem eorum in viduitate constitutae sunt, matresve eorum in viduitate permanentes aut liberi, qui non specialiter alterius iudicis iurisdictioni subiectam condicionem sortiti sunt, et servi ad eos pertinentes conveniuntur, minime eos easve extranei fideiussoris exactione vexari, sed pro consuetudine vetustissima et iugiter observata numerarium suae scholae fideiussorem praebere iubemus. * Zeno A. Longino mag. off. * <a x >

CJ.12.29.3.1: Imperator Zeno

Hoc videlicet observando, ut in criminalibus causis quinque alios primates ex triginta viris, a primicerio usque ad tricesimum retro numerandis una cum numerario, volentes scilicet et non recusantes, praebeant fideiussores, aut recusantibus quinque sicut dictum est viris extraneus in criminibus tantummodo publicis fideiussor una cum numerario praebeatur: ita ut exsecutoribus non amplius ab his quam unus solidus, sive per se sive per procuratorem respondere maluerint, praebeatur. <a x >

CJ.12.29.3.1a: Imperator Zeno

In subeundis autem cognitionalibus certaminibus, quotiens causa fuerit arbitro delegata, pro contestatione litis unum solidum et pro definitione ab arbitro recitanda alterum unum et nihil amplius dari decernimus. <a x >

CJ.12.29.3.2: Imperator Zeno

Quod si causa in iudicio tui culminis ab ipsa contestatione litis vel relatione iudicis aut appellatione interposita ventilatur, pro inducenda cognitione non amplius quam tres solidos, et chartarum vel recitandorum in cognitionibus instrumentorum nomine, editionis quin etiam gestorum duos tantummodo solidos dabunt. <a x >

CJ.12.29.3.3: Imperator Zeno

Quotiens sane apud viros clarissimos provinciarum moderatores, ex delegatione scilicet sententiae tuae magnitudinis, contra viros fortissimos scholares vel eorum coniuges vel liberos vel servos cognitio celebretur, non amplius quam dimidiam partem consuetorum sumptuum praebere decernimus. <a x >

CJ.12.29.3.3a: Imperator Zeno

Hoc etiam adiciendo, ut, qui acceptis commeatibus ad provincias profecti fuerint, usque ad quinque mensium spatium, intra quod ipsis erit remeandi licentia, nullam penitus actionem, super civili videlicet negotio (exceptis criminibus et tributariis functionibus) sustineant. <a x >

CJ.12.29.3.3b: Imperator Zeno

Ne tamen ibi quoque, post quinque scilicet commeatus menses, ex sententia iudicii tuae magnitudinis conventi in exigendis fideiussoribus aliquod sentiant detrimentum, iuratoriae eos cautioni iubemus committi. <a x >

CJ.12.29.3.4: Imperator Zeno

Quotiens autem ex verbis et sine ulla scriptis prolata sententia idem fortissimi scholares vel eorum matres seu coniuges, ut dictum est, aut liberi vel servi moneantur, nihil ipsa exsecutione sportularum nomine penitus eos vel eorum matres seu coniuges aut liberos secundum superius datam distinctionem vel servos praebere decernimus. <a x >

CJ.12.29.3.5: Imperator Zeno

Sed si talis sit negotii vilitas, ut etiam sine scriptis, consentientibus videlicet partibus, super ea possit cognosci, expectato sine scriptis, sicut dictum est, habendae cognitionis eventum, si deteriore calculum reportaverint, sportularum nomine unum tantummodo solidum exsecutori praestabunt. <a x >

CJ.12.29.3.6: Imperator Zeno

Sin vero causae qualitas in scriptis habendam cognitionem flagitaverit, in hoc necesse est casu interlocutione in scriptis proferenda ea, quae superius de quantitate sportularum decidendarumque cognitionum disposita sunt, observari. <a x >

CJ.12.30.0. De castrensi omnium palatinorum peculio.

CJ.12.30.1pr.: Imperator Constantinus

Omnes palatinos, quos edicti nostri iam dudum certa privilegia superfundunt, rem, si quam, dum in palatio nostro morantur, vel si parsimonia propria quaesierint vel donis nostris fuerint consecuti, ut castrense peculium habere praecipimus. quid enim tam ex castris est, quam quod nobis consciis ac prope sub conspectibus nostris acquiritur? * Const. A. ad Severum pu. * <a 326 pp. x k. Iun. Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.12.30.1.1: Imperator Constantinus

Sed nec alieni sunt a pulvere et labore castrorum, qui signa nostra comitantur, qui praesto sunt semper actibus, quos intentos eruditis studiis itinerum prolixitas et expeditionum difficultas exercet. <a 326 pp. x k. Iun. Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.12.30.1.2: Imperator Constantinus

Ideoque palatini nostri, qui privilegiis edicti uti potuerunt, peculia sua praecipua retineant, quae, dum in palatio constituti sunt, aut labore, ut dictum est, proprio aut dignatione nostra quaesierint. <a 326 pp. x k. Iun. Constantino A. vii et Constantio c. cons.>

CJ.12.31.0. De equestri dignitate.

CJ.12.31.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Equites Romanos secundum gradum post clarissimam dignitatem obtinere iubemus. * Valentin. et Valens AA. ad Mamertinum pp. * <a 364 D. prid. k. Nov. Philippopoli divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.12.32.0. De perfectissimae dignitate.

CJ.12.32.1: Imperator Constantinus

Codicillis perfectissimae fruantur, qui impetraverint, si abhorreant a conditione servili vel fisco aut curiae obnoxii non sint vel si pistores non fuerint vel non in aliquo negotio constiterint nec sibi honorem venali suffragio emerint nec rem alicuius administraverint. * Const. A. ad patrum Valerianum. * <a x>

CJ.12.33.0. Qui militare possunt vel non et de servis ad militiam vel dignitatem adspirantibus et ut nemo duplici militia vel dignitate et militia simul utatur.

CJ.12.33.1: Imperatores Severus, Antoninus

Si militiae nomen dare vultis, offerte vos his qui probandi ius habent. non autem ignoratis eos, qui litis causa militiam appetierunt, postulantis adversariis solvi sacramento solere. * Sev. et Ant. AA. Antonio suo salutem. * <a x>

CJ.12.33.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Non tantum decurionum filiis, sed omnibus in fraudem civilium munerum nomina armatae militiae dantibus fraudem prodesse displicuit. * Diocl. et Maxim. AA. Valerio mil. * <a x>

CJ.12.33.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Cura pervigili observare debet sublimitas tua, ne coloni vel saltuenses aut ultro se offerentes ad

militiam suscipiantur armatam aut cogantur inviti. * Arcad. et Honor. AA. Pulchro mag. utr. mil.
* <a x >

CJ.12.33.4: Imperator Leo

Omnes omnino curialis vel cohortalis condicionis constituti nullam armatam militiam in posterum adriant. * Leo A. Dioscoro pp. * <a 472 ? >

CJ.12.33.5pr.: Imperator Justinus

Eis quidem, quibus indultum hactenus demonstratur, quo binis aut ternis pluribusve mereantur cingulis non coniunctis e prisca consuetudine, sed absectis atque discrepantibus, detur electio, quem retinendum sibi potius censeant, quem deserendum cognoscant, ut in eo quod optaverint firmiter maneant, eo quod despexerint sine dubitatione reppellantur. * Iustinus A. Licinio mag. off. * <a 524 D. viii k. Ian. Constantinopoli Iustino A. iterum et Opilione cons.>

CJ.12.33.5.1: Imperator Justinus

In posterum vero nemini prorsus facultas pateat eodem tempore plus quam unius ordinis nomen adfectare, interdicendis in commune cunctis ut dictum est binis pluribusve militiis, nec dignitatem coniungere cuilibet alii cingulo concedendis, ut et qui supplicandum de re vetita nobis existimaverint, poena decem librarum auri pro temeritate quamvis infructuosa plectantur, et qui susceperint iussionem Augustam per subreptionem elicitam, quod nonnumquam contingit, decem librarum auri multa feriantur: scriniis etiam nec non officiis, quorum haec intersit, si non restiterint et hanc pragmaticam legem obiecerint, decem librarum auri dispendio puniendis. <a 524 D. viii k. Ian. Constantinopoli Iustino A. iterum et Opilione cons.>

CJ.12.33.5.1a: Imperator Justinus

Si quid autem contra haec perpetretur, sciant omnes, quod extra concessum admissum est aut actum fuerit vel notis conscriptum publicis, simile habeatur, ac si nec impetratum nec pronuntiatum omnino nec insertum esset ullis matriculis. <a 524 D. viii k. Ian. Constantinopoli Iustino A. iterum et Opilione cons.>

CJ.12.33.5.2: Imperator Justinus

Scituris etiam omnibus, qui merentes in ordinibus armatis sive civilibus administrandas provincias seu regendos quoslibet numeros vel iam sunt seu de cetero fuerint iussione nostra sortiti et, ut servetur eis gradus, Augusta promeriti sanctione, parem indulgendam sibi licentiam, postquam deposuerint sollicitudinem, aut in priore cingulo protinus persistendi, nullo vindicando titulo dignitatis, quem sollicitudo media praestiterint, aut retinendi splendorem, quem adquisierint administrationis obtentu, verum priore cingulo desistendi. <a 524 D. viii k. Ian. Constantinopoli Iustino A. iterum et Opilione cons.>

CJ.12.33.5.3: Imperator Justinus

Monente tamen innata nobis clementia liberum esse cunctis prospeximus, si militia, qua decedendum est, inter eas habetur, quas volentibus licet distrahere, et in alios eam conferendi et pretia consequendi, prout in isdem agminibus consuevit hactenus. <a 524 D. viii k. Ian. Constantinopoli Iustino A. iterum et Opilione cons.>

CJ.12.33.5.4: Imperator Justinus

Excipiendis videlicet nec deducendis in hanc perpetuo conservandam legem pragmaticam eis, qui binas militias simul compositas et sociali nexas consortio fuerint adsecuti, ut in viris dicatissimis scholaribus atque candidatis fieri moris est nec non in viris devotis laterculensibus et pragmaticariis vel a secretis contigit, quos memorialium etiam aut agentum in rebus adornat cingulus, et si qui simili stipendiorum iunguntur copula. <a 524 D. viii k. Ian. Constantinopoli Iustino A. iterum et Opilione cons.>

CJ.12.33.6pr.: Imperator Justinianus

Super servis, qui postea ad quandam militiam adspirare temptaverint vel scientibus vel ignorantibus dominis, praecipimus, si quidem ignorantibus his eam meruerint, licere dominis adire competentem iudicem et suam ignorantiam eo, quod contrarium minime probatur, ostendere eoque modo spoliatos eos militia in suum dominium trahere: sin vero scientibus his servi militaverint, cadere quidem eos non tantum dominio eorum, sed etiam omni patronatus iure, illos vero ingenuos effectos, si quidem utiles ad militiam eis datam visi fuerint, in ea durare, sin vero minime idonei sint, ea privari. * Iust. A. Menae pp. * <a 529 D. viii id. April.

Constantinopoli Decio cons.>

CJ.12.33.6.1: Imperator Justinianus

Super illis autem servis, qui iam militarunt et adhuc in eadem militia perseverant, licentiam dominis damus intra triginta dierum spatium ab eo tempore connumerandorum, quo praesens sanctio divulgata fuerit, vel nostram adire clementiam vel competentes iudices et suam innocentiam commendare eosque in suum recipere dominium. <a 529 D. viii id. April.

Constantinopoli Decio cons.>

CJ.12.33.6.2: Imperator Justinianus

Quo tempore transacto simili modo tam dominio quam omni patronatus iure cadere eos necesse est. <a 529 D. viii id. April. Constantinopoli Decio cons.>

CJ.12.33.7pr.: Imperator Justinianus

Si quis servum suum dignitatem habere, quemadmodum militiam, fuerit passus, spoliatur et dominio servi et iure, quod pervenit ad patronos. * Iust. A. Iohanni pp. * <a 531 D. k. Sept. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.12.33.7.1: Imperator Justinianus

Cui enim ferendum est homines a nostra manu donationes accipientes adhuc inter servos haberi et forte cum suis dominis nostram purpuram adorantes? <a 531 D. k. Sept. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.12.33.7.2: Imperator Justinianus

In his itaque casibus, in quibus non militia, sed dignitas volentibus dominis servis acquiritur, eadem iura reserventur, quae antea posita sunt, ne videatur nostra sanctio aliquid habere imperfectum. <a 531 D. k. Sept. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

CJ.12.33.7.3: Imperator Justinianus

Sciant autem domini ad exemplum praeteritae nostrae constitutionis, quae de huiusmodi servis loquitur, quod, nisi hoc intra triginta dies, ex quo hoc eis fuerit notum, manifestaverint et competentem iudicem adierint et spoliare eos dignitatibus curaverint, dominium eorum et ius patronatus amittant, nobis deliberantibus, postquam dominio fuerint servi liberati et inter ingenuos connumerati, si oportet eos habere dignitatem vel ea quasi indignos spoliari. <a 531 D. k. Sept. post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.>

^CJ.12.33.8: Idem A. Floro

comiti rerum privatarum. Sancimus gestis in tuo iudicio conficiendis declarare, utrum dignitatem an qualem militiam praeferant, et si quidem . . . clarissimi comitis dignitatem possidere et insignibus viri spectabilis tribuni uti malint, aliam vel alias militias quae eis competunt deponi, ut eas unamve earum non amplius usurpare possint: vel si in militia sua remanere malit, dignitati quam nactus est renuntiet neque non insignibus ei pro clarissimo tribuno notario praetoriano praestitis.

^CJ.12.33.8.1:

Huic igitur sancimus, ut intra tres menses, postquam de hac divina nostra pragmatica lege certiores facti erunt, in hac regia urbe apud tuam excellentiam in provinciis apud praesides earum provinciarum omnes voluntatem suam deponant, et sive quis unam militiarum quae ei

competunt eligat, reliquis omnimodo cadat, sive retenta ex clarissimo comitatu vel ex tributis ei insignibus clarissimi tribuni notarii praetoriani [dignitate?]

^CJ.12.33.8.2:

. . . clarissimis tribunis notariis praetorianis . . . voluntatem suam declarare . . . militia privari, remanent autem in numero tribunorum notariorum nostrorum, vel ei qui dignitatem clarissimi comitis sacri

Si vero contingat, ut hoc tempus decurrat, praecipit, ut si plures militiae habeant, unam tantum retineant, si militiam et codicillos tribuni notarii, tantum tribuni maneant, si militiam et comitis dignitatem, militiam amittant et dignitatem comitis primi ordinis retineant: nulla forma pragmatica contra haec statuta vim habitura.

^CJ.12.33.8.3:

Si quis vero militia praeditus provinciae praeses fiat et sacram formam de reservando sibi proprio gradu acceperit, hanc formam obtinere constitutio iubet, ut militiae gradu reservato non utatur etiam ea dignitate quae ei fortasse ex provinciae regimine accesserit.

^CJ.12.33.8.4:

Si qui vero utrumque tale affectare et duplici forte militia uti praesumserint, utrumque amittunt.

^CJ.12.33.8.5:

Constituit autem multam XX librarum in legis violatores, licet divina forma fortasse obtenta huic divinae legi restiterint: similiter etiam in praesides qui talem divinam formam susceperint.

CJ.12.34.0. Negotiatores ne militent.

CJ.12.34.1pr.: Imperator Justinianus

Eos, qui vel in hac alma urbe vel in provinciis cuidam ergasterio praesunt, militare de cetero prohibemus, exceptis argenti distractoribus, qui in hac alma urbe negotiantur. * Iust. A. Menae pp. * <a 528-529>

CJ.12.34.1.1: Imperator Justinianus

Hos enim utpote omnium contractibus utiles armata quidem militia penitus abstinere sancimus, aliam vero quamcumque sine metu praesentis sanctionis posse sibi adquirere. <a 528-529>

CJ.12.34.1.2: Imperator Justinianus

Si qui vero negotiatores, quos omni militia prohibuimus, iam militarunt, licentiam eis damus negotiationem quidem relinquere, militiam vero retinere, scientibus quod, si postea negotiantes appareant, militia privabuntur. <a 528-529>

CJ.12.34.1.3: Imperator Justinianus

Quod et in argenti distractoribus huius almae urbis, si armatam militiam iam sortiti sunt, tenere volumus, ut relicta negotiatione liceat eis in eadem militia durare. <a 528-529>

CJ.12.34.1.4: Imperator Justinianus

Negotiantes etenim post hanc sanctionem huiusmodi militia privabuntur: illis, qui ad armorum structionem suam professionem contulerint, minime prohibendis ad competentem suae professionis venire militiam et huiusmodi negotiationem nihilo minus retinere. <a 528-529>

CJ.12.35.0. De re militari.

CJ.12.35.1: Imperator Antoninus

Stipendia et donativa temporis, quo apud hostes fuisse te dicis, restitui tibi postliminio regresso restitutoque non iure desideras. * Ant. A. annaeo mil. * <a x>

CJ.12.35.2: Imperator Antoninus

Viginti stipendia si implestis, sordida munera militiae vobis non indicentur. * Ant. A. mil. cohortis primae. * <a xxx >

CJ.12.35.3: Imperator Antoninus

Milites ignominia missi, cum infamia notantur, nullis Honoribus, qui integrae dignitatis hominibus deferri solent, uti possunt. habeant autem morandi ubi velint potestatem, praeterquam in eis locis, quibus specialiter arcentur. * Ant. A. Iuliano. * <a xxx >

CJ.12.35.4: Imperator Alexander Severus

Defunctorum in desertione bona confiscari divus marcus et Antoninus pater meus constituit. * Alex. A. Attico. * <a xxx >

CJ.12.35.5pr.: Imperator Gordianus

Cum adlegatis septem annos in desertione egisse maritum sororis vestrae et indulgentia nostra esse restitutum, non recte desideratis, ut id tempus, ac si in castris fuerit, habeatur. * Gord. A. Valentino et aliis mil. * <a xxx >

CJ.12.35.5.1: Imperator Gordianus

Proinde excepto eo tempore, quod ad desertores pertinet, restitutus nostra indulgentia residuo militare debebit: ideoque nec stipendia temporis, quo in desertione fuerit, exigere poterit. <a xxx >

CJ.12.35.6: Imperator Gordianus

Semel causaria missis militibus instauratio non solet concedi obtentu recuperatae valitudinis melioris, quando non temere dimittantur, nisi quos constet medicis denuntiantibus et iudice competente diligenter etiam investigante vitium contraxisse. * Gord. A. Bruto mil. * <a xxx >

CJ.12.35.7: Imperator Gordianus

Frustra vereris, ne nota, quae propter delictum militare intercessit, existimationem tuam iam veterani laesisse videatur, maxime cum nec ex eo delicto, quod et in paganorum potest cadere personam, notatos milites post missionem placuerit esse famosos. * Gord. A. domno veterano. * <a xxx >

CJ.12.35.8: Imperator Philippus

Causaria missus nulla existimationis macula adspargitur. * Philippo. A. et Philippo. c. Maccio. * <a xxx >

CJ.12.35.9: Imperator Constantinus

Si quis barbaris scelerata factione facultatem depraedationis in Romanos dederit, vel si quis alio modo factam dividerit, vivus amburatur. * Const. A. et c. aelio pp. * <a 323 D. iiii k. Mai. Severo et Rufino cons.>

CJ.12.35.10: Imperator Constans

Quicumque militum ex nostra auctoritate familias suas ad se venire meruerint, non amplius quam coniugia liberos, servos etiam de peculio castrensi emptos neque adscriptos censibus ad eosdem excellentia tua dirigi faciat. * Constans A. Titiano pp. * <a 349 D. iii k. Iun. limenio et catullino cons.>

CJ.12.35.11: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Tribuni vel milites nullam evagandi per possessiones habeant facultatem: cum signis propriis in mansionibus solitis ac publicis maneant: aut si quis tam necessaria scita contempserit, de eo ac tribuno eius ad nostram scientiam rectorum ac defensorum relationibus protinus referatur, quatenus severissime in eos animadvertatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 384 D. iiii id. April. Constantinopoli Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.35.12: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Cum supra virentes fluminum ripas omnis legionum multitudo consistit, id provida auctoritate decernimus, ut nullus omnino immundo fimo sorditatis fluentis commune poculum polluat, neve abluendo equorum sudore deproperus publicos oculos nudatus incestet, sed procul a cunctorum obtutibus in inferioribus partibus fluviorum hoc ipsum faciat. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA.

Ricomeri com. et mag. utr. mil.* <a 391 D. vi k. Iun. vincentiae Tatiano et Symmacho cons.>
CJ.12.35.13pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Nemo miles ex his, qui praesentes divino obsequio nostrae clementiae deputati sunt et qui in hac esse urbe praesente comitatu concessi sunt quive de aliis numeris vel legionibus sunt, vel sibi vacet vel aliena obsequia sine nutu principali peragere audeat. qui autem in huiusmodi facinore fuerint convicti, militia exuti poenas consentaneas luere compellantur: ii autem, qui in privato obsequio militem retinere fuerint reperti, quinque libris auri multae nomine feriantur. * Arcad. et Honor. AA. Romuliano pu. * <a 398 D. k. Febr. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.12.35.13.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Sin vero quisquam missus a numero vel a tribuno ad comitatum serenitatis nostrae pervenerit (aliter enim eos hoc facere vetamus), ilico se viris illustribus comitibus, sub quorum regimine constituti sunt, offerre festinet et causas profectionis exponat, ut et responsum caeleste mereatur et citam remeandi accipiat facultatem. <a 398 D. k. Febr. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.12.35.13.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quos autem milites per provincias relictis propriis numeris passim vagari praesides earum cognoverint, correptos faciant custodiri, donec de his clementiae nostrae auribus intimetur et, quid fieri oporteat, decernamus. <a 398 D. k. Febr. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychiano cons.>

CJ.12.35.14pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Contra publicam utilitatem nolumus a numeris ad alios numeros milites nostros transferri. sciant igitur comites vel duces, quibus regendae militiae cura commissa est, non solum de comitatensibus ac palatinis numeris ad alios numeros milites transferri non licere, sed ne ipsis quidem seu de comitatensibus legionibus seu de riparensibus castricianis ceterisque cuiquam eorum transferendi militem copiam attributam, nisi hoc Augusta maiestas publicae utilitatis gratia fieri iusserit: quia Honoris augmentum non ambitione, sed labore ad unumquemque convenit devenire. * Arcad. et Honor. AA. Stilichoni mag. mil. * <a 400 D. xiiii k. April. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.12.35.14.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Quod si contra fecerint, per singulos milites singulas auri libras a se noverint exigendas. <a 400 D. xiiii k. April. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.12.35.15pr.: Imperator Leo

Milites, qui a re publica armantur et aluntur, solis debent publicis utilitatibus occupari nec agrorum cultui et custodiae animalium vel mercimoniorum quaestui, sed propriae muniis insudare militiae. * Leo A. aspari mag. mil. * <a 458 D. prid. Non. Iul. Constantinopoli Leone A. Cons.>

CJ.12.35.15.1: Imperator Leo

Nullam praeterea ex militibus posthac praedictis obsequiis vacare magnitudo tua patiatur, sed frequentes esse in numero suo iubeat, ut armorum quotidiano exercitio ad bella se praeparent. <a 458 D. prid. Non. Iul. Constantinopoli Leone A. Cons.>

CJ.12.35.15.2: Imperator Leo

Quod si quis ex militaribus iudicibus ullos militum tam divinis quam regiis vel privatis domibus ac possessionibus diversisque aliis obsequiis contra interdictum serenitatis nostrae crediderit deputandos, sciat ab eo, qui contra vetitum fecerit, et ab eo, qui ausus accipere militem fuerit, per singulos milites singulas libras auri protinus exigendas. <a 458 D. prid. Non. Iul. Constantinopoli

Leone A.Cons.>

CJ.12.35.16: Imperator Leo

Militares viros civiles curas adripere prohibemus, aut si aliquam huiusmodi sollicitudinem forte susceperint, et militia statim et privilegiis omnibus denudari decernimus: formidantibus his motum nostrae serenitatis, qui temeritate saluberrimis statutis obviam ire temptaverint. * Leo A. Dioscoro pp. * <a xxx >

CJ.12.35.17pr.: Imperator Zeno

Neminem in ullo numero equitum vel peditum vel in quolibet limite sine nostri numinis sacra probatoria in posterum sociari concedimus, consuetudine quae hactenus tenuit antiquata, quae magisteriae potestati vel ducibus probatorias militum facere vel militibus adiungere licentiam tribuebat, ut ii tantum in numeris vel in limitibus militent, qui a nostra divinitate probatorias consequuntur. * Zeno A. Marciano mag. mil. * <a 472? >

CJ.12.35.17.1: Imperator Zeno

Viros autem eminentissimos pro tempore magistros militum nec non etiam viros spectabiles duces, si supplere numeros pro his qui fatalibus sortibus decrescent necessarium esse putaverint, veritate discussa per suggestionem suam nostrae mansuetudini declarare, qui et quanti et in quo numero vel limite debeant subrogari, ut ita demum, prout nostrae sederit maiestati, divina subnotatione subnixa militiam sortiantur; officio, quod tuae sublimitatis actibus obsecundat, centum librarum auri dispendio feriendo, si ex aliqua parte, quae statuit nostra serenitas, fuerint violata. <a 472? >

CJ.12.35.18pr.: Imperator Anastasius

Tam collatores et provinciales quam fortissimos milites prout oportet gubernari minimeque laesionem aliquam seu dispendium perpeti properantes necessarium esse perspeximus dicatissimos milites, qui de diversis praesentalibus numeris per orientis partes noscuntur consistere, virorum spectabilium ducum iussionibus oboedire, ut, quidquid emergerit, quod pro communi securitate curandum est, hoc protinus utpote militari praesidio in proximis locis constituto competens possit mereri remedium: ita videlicet, ut etiam agentibus causas tam criminaliter quam civiliter praefati milites iam non apud magnificam magisteriam per orientem potestatem vel ex sententiis seu praeceptionibus eius, sed per interlocutiones seu dispositiones tam excelsae tuae sedis, sub cuius iurisdictione consistunt, quam eorundem ducum respondeant. * Anastas. A. Iohanni mag. mil. praesentalium. * <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.1: Imperator Anastasius

Eo scilicet observando, ut ad responsum, qui de officio tuae sublimitatis huc usque ad praedictam magisteriam per orientem potestatem moris erat destinari, viris spectabilibus ducibus inhaesurus mittatur tam per se quam per adiutores suos eosdem iudices observare et iussiones eorum implere curaturus: licentia ei non deneganda, etiam ad responsum, qui de officio alterius viri excelsi magistri militum praesentalis pro hac nostra dispositione destinatur, in locis, in quibus apparitionis tuae sublimitatis ad responsum non contigerit reperiri, suam sollicitudinem pro emergentibus maxime causis peragere. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.1a: Imperator Anastasius

Cuius etiam illi qui de altero officio mittendus est praebemus facultatem, ut non tantum per adiutores suos, id est ad responsum, sed etiam invicem se adiuvando nec publicis nec privatis causis vel executionibus abesse videantur. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.1b: Imperator Anastasius

Ad singulos etenim duces ad responsum de apparitionibus vestris non prospeximus oportere destinari, ne per multitudinem eorum qualibet machinatione damna contra milites nostros augeri contingat. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.2: Imperator Anastasius

Ut autem omnifariam tam publicae commoditati quam fortissimis prospiciatur militibus, sportularum nihilo minus exactionem merito censuimus moderandam. et iubemus nec ipsis ad responsum nec adiutoribus eorum pro criminalibus seu civilibus causis, etsi ex publicis causis descendere vel ad publicam causam pertinere dicantur, licere aliquid plus quam unum solidum a singulis vel nolentibus vel spontanea voluntate offerentibus suscipere militibus, ita ut, si universitas numeri seu principiorum monenda sit, duplicata quantitate tantummodo sportulas accipiant: in his etenim causis nec plures quam duos primates, quorum nomina semel ac primum gestis intervenientibus fuerint publicata, patimur conveniri, syndico videlicet, prout consuetudo deposcit legibusque cautum est, ordinando. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.2a: Imperator Anastasius

Hoc quoque adiecto, ut pro omnibus quibuslibet expensis ingressus in iudicio duciano faciendi unum tantum solidum nihilque amplius milites vel syndici litigantes dependere compellantur, ut huiusmodi solacium ad commodum ad responsum et eius adiutorum et exceptorum proficiat: nihil sibi usurpare vel suo nomine poscere vel viris devotis principibus, qui ducianum observant iudicium, vel duciana apparitione de praefatis litibus concedendis: ita videlicet, ut super litis expensis in personis etiam eorum, quicumque milites pulsare maluerint, eadem forma servetur. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.3: Imperator Anastasius

Erit autem arbitrii atque aestimationis virorum spectabilium ducum pro qualitate negotiorum vel quantitate, quae devotissimis militibus ab adversariis eorum ingeritur, vel suam audientiam interponere litigiis vel eorum discussionem dicatissimis principiis seu arbitris in locis degentibus committere. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.4: Imperator Anastasius

Quibus viris spectabilibus ducibus et eos observantibus ad responsum seu adiutoribus eorum curae sit, si quando ad eosdem duces milites fuerint arcessiti vel de locis in quibus constituti sunt movere praecepti, ne quolibet modo curiales seu collatores quibusdam adficiantur dispendiis, ita scilicet, ut pro militibus inspiciendis, quandocumque voluerint viri spectabiles duces etiam praesentales devotissimos milites adhibere, non immodicam multitudinem eorum tempore pacis convocare procurent. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.5: Imperator Anastasius

Sin vero etiam necessitate poscente milites ad alia perveniant loca, laesionibus contra curiales seu collatores nihilo minus modis omnibus abstineant. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.5a: Imperator Anastasius

Et si tam eundo quam redeundo triginta tantum dies oportet eos proficisci, ipsi suas expensas sibi praebendas collatoribus seu curialibus minime praegravandis suscipere non cessent: sin autem ulteriore tempore in aliis locis necesse sit eos commorari, expensas eis ulterioris ut dictum est temporis, ad quae pervenerint loca, ministrari. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.6: Imperator Anastasius

Quoniam vero comperimus quosdam temerario atque iniquo proposito anteriore tempore certos e memoratis militibus tam in iudicio sublimitatis tuae quam apud excelsam magisteriam per orientem potestatem in accusationem deduxisse et eos eodem tempore ad diversa quoque protraxisse iudicia diversasque super isdem personis isdemque causis et negotiis prolatas fuisse sententias, ne postea nihilo minus tantae contra milites nostros insidiae tantaque confusio querellis, quas eis ingeri contingit, generetur, nemini licere apud sedem magnitudinis tuae accusatione contra militem seu milites praesentales deposita conventionequae oblata eundem vel eosdem milites criminaliter seu civiliter per iussionem virorum spectabilium ducum inquietare, antequam negotium ex priore actione prioreque conventionem finem legitimum sortiatur. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.6a: Imperator Anastasius

Idemque versa vice observari, ut, si quidam miles seu milites praesentales iussione viri spectabilis ducis incusati ac moniti fuerint, licentia denegetur agenti postulationem seu accusationem in iudicio tuae sublimitatis contra eundem militem vel eosdem milites deponere. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.6b: Imperator Anastasius

Nec si eundem vel eosdem tam criminaliter quam civiliter obnoxios esse firmaverit, facultatem eidem agenti superesse separatis intentionibus suis pro criminalibus quidem iudicium tuae celsitudinis, pro civilibus autem viri spectabilis ducis seu versa vice occupare. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.7: Imperator Anastasius

Si quis vero ad huiusmodi tam audacissimum tamque aequitati contrarium conamen prosiluerit, eum pro pecuniariis quidem negotiis iactura litis et damnorum quae vitio eius contigerunt solutione percipi, pro criminalibus autem quasi calumniatorem convictum legum aculeos sentire. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.35.18.8: Imperator Anastasius

Dispositiones autem ante latas non ad imminuendam potestatem magisteriae per orientem administrationis, sed pro tuitione locorum ac securitate publica noscitur praestitisse, cum non dubium sit ipsos etiam duces, quibus fortissimi praesentales milites parere praecepti sunt, sub eadem excelsa potestate esse constitutos. <a 492 D. k. Ian. Constantinopoli Anastasio A. et Rufo cons.>

CJ.12.36.0. De castrensi peculio militum et praefectianorum.

CJ.12.36.1pr.: Imperator Alexander Severus

Si in potestate tua filius tuus fuit eo tempore, quo quaedam nomine eius emisti, ea tua esse non dubitatur. * Alex. A. Prisciano. * <a 223 pp. id. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.12.36.1.1: Imperator Alexander Severus

Peculio autem castrensi cedunt res mobiles, quae eunti in militiam a patre vel a matre aliisve propinquis vel amicis donatae sunt, item quae in castris per occasionem militiae quaeruntur. <a 223 pp. id. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.12.36.1.2: Imperator Alexander Severus

In quibus sunt etiam hereditates eorum, qui non alias noti esse potuerunt nisi per militiae occasionem, etiamsi res immobiles in his erunt. <a 223 pp. id. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.12.36.1.3: Imperator Alexander Severus

Matris autem hereditas, quamvis in militia delata sit, ad peculium castrense non pertinet. <a 223 pp. id. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.12.36.1.4: Imperator Alexander Severus

In castrensi vero peculio praedium donatum non esse constat, quamvis empta ex castrensi peculio praedia eius condicionis efficiantur. <a 223 pp. id. Nov. Maximo ii et Aeliano cons.>

CJ.12.36.2: Imperator Alexander Severus

Filius familias alienationem nullius rei sine voluntate patris habet, nisi si castrensi peculium habeat. * Alex. A. Felici. * <a 224 pp. viii k. Iul. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.12.36.3: Imperator Alexander Severus

Errat, qui tibi persuasit, quod nexu paternae potestatis iure sacramenti solutus es. manent enim nihilo minus milites in potestate parentum, sed peculium castrense proprium habent nec in eo ius ullum patris est. * Alex. A. Feliciano mil. * <a 224 pp. iii id. Oct. Iuliano et Crispino cons.>

CJ.12.36.4pr.: Imperator Gordianus

Cum adlegas te a fratre tuo eodemque commilitone in isdem castris institutum heredem, successionem eius potius ex castrensi peculio tuo quam patri cuius in potestae es per te quaesitam videri rationis est. * Gord. A. Gallo mil. * < >

CJ.12.36.4.1: Imperator Gordianus

Etenim peregrinationis labor sociatus commilitii eius et obeundorum munerum consortium adfectioni fraternae nonnihilum addidisse, quin immo vice mutua cariores invicem sibi reddidisse credendum est. < >

CJ.12.36.5: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Intellegis filio qui militavit defuncto peculium eius penes patrem remansisse, non hereditatem patri quaesitam. * Diocl. et Maxim. AA. et cc. Philostrato. * < >

CJ.12.36.6: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ius castrensis peculii tam scriniarios quam exceptores ceterosque, qui in officio tui culminis merendi licentiam habere noscuntur, ac si in legione prima adiutrice nostra militent, inviolatum habere praecipimus. * Theodos. et Valentin. AA. Zoilo pp. * <a 444 ?>

CJ.12.37.0. De erogatione militaris annonae.

CJ.12.37.1: Imperator Constantius

Repetita consuetudo monstravit expeditionis tempore buccellatum ac panem, vinum quoque atque acetum, sed et lardum, carnem vervecinam etiam milites nostros ita solere percipere: biduo buccellatum. tertio die panem: uno die vinum, alio die acetum: uno die lardum, biduo carnem vervecinam. * Constantius A. et Iul. c. Helpidio pp. * <a 360 D. xvi k. Jun. Hierapoli Constantio x et Iuliano c. l. iii cons. >

CJ.12.37.2: Imperatores Valentinianus, Valens

E vicesimo, non amplius, lapide milites sibi iubemus paleas convectare. * Valentin. et Valens AA. Secundo pp. * <a 363.364 D. v k. Oct. Edessa Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.12.37.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Cenaticorum nomine milites et eorum superstantes nihil penitus a provincialibus accipere audeant. sciant enim milites, quod oportet eos commoda sua, quae in annonarum perceptione adipiscuntur, accipientes extrinsecus detrimentis provinciales non adficere. * Valentin. et Valens AA. ad Victorem mag. mil. * <a 364 D. vi k. Ian. Bonamansione divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.12.37.4: Imperatores Valentinianus, Valens

Sicut fieri per omnes limites salubri prospectione praecipimus, species annonarias vicinioribus limitibus a provincialibus ordinabis ad castra conferri. sed in veteranis castris constituti milites duas alimoniarum partes ibidem de conditis sumant nec amplius quam tertiam partem ipsi vehere cogantur. * Valentin. et Valens AA. et Grat. A. ad Auxonium pp. * <a 369 D. v non. Mai.

Marcianopoli Valentiniano np.Et Victore cons. >

CJ.12.37.5: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Actuarii nisi expleto triginta dierum spatio pittacia authentica confestim tradiderint, species, quas ex fiscalibus conditis dissimulaverint excludere vel numero cuius ratiocinia pertractant supersederint erogare, de propriis facultatibus vel militibus ipsis vel fiscalibus horreis adigantur inferre. * Valentin. Valens et Grat. AAA. ad Probum pp. * <a 370.373 D. vi id.April.Sirmio Valentiniano et Valente AA.Conss. >

CJ.12.37.6: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Fortissimi ac devotissimi milites annonas et capita singulis diebus aut certe competenti tempore, id est priusquam annus elabatur, de horreis consequantur: aut si perceptionem suam ac si debitam studio voluerint protelare, id, quod competenti tempore minime perceperint, fisci nostri commodis vindicetur. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad modestum pp. * <a 377 D. prid.Non.April. Antiochiae Gratiano A. iiii et Merobaude vc.Conss.>

CJ.12.37.7: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Nulli militarium pro his annonis, quae in provinciis delegantur, repudiata ad tempus specierum copia et inopiae occasione captata pretia liceat postulare: ita ut, si quis propter anni abundantiam suscipere oblata neglexerit ac postea impositis pro necessitate rerum pretiis repudiata taxaverit, neque id quod contra hanc legem expetit sinatur exigere, neque id quod accipere dissimulaverit consequatur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Rufino pp. * <a 393 D. iii k.Aug. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio vc.Conss.>

CJ.12.37.8: Imperatores Arcadius, Honorius

Provincialium commodis nos convenit subvenire. ad omnium itaque numerorum sive vexillationum aut etiam scholarum tribunos vel viros illustres comites sublimitas tua faciat pervenire, ut meminerint fenum militibus iustis capitibus praestandum iuxta legem divi Valentiniani nec tamen ad oppidum deferendum. * Arcad. et Honor. AA. Hilario pp. * <a 396 D. xvi k.Iul.Arcadio iiii et Honorio iii AA. conss.>

CJ.12.37.9pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Excellentia tua erogationis per susceptores factae modum quantitate brevium conferri perficiat, ita ut, quo die numeris datum sit, diligentius exploretur ac, si quid amplius actuarios vel optiones accepisse constiterit, quam brevium datorum scriniis nostris veritas continet, memorati in duplum reddere compellantur: susceptoribus ea summa imputanda, quam semel flagitantibus eisdem erogasse monstraverint. * Arcad. et Honor. AA. * <a 398 D. viii k.April. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychiano vc.Conss.>

CJ.12.37.9.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Nam ad illustres quoque magistros utriusque militiae sacri apices cucurrerunt, quibus provida sanctione decrevimus, ut breves ante indictionis principium summa fide ac veritate confecti ad nostra scrinia dirigantur, secundum quos a susceptoribus erogatio celebretur. <a 398 D. viii k.April. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychiano vc.Conss.>

CJ.12.37.10: Imperatores Arcadius, Honorius

Iubemus per omnes provincias cunctis numeris ac militibus a novembri mense de novello vino annonam dari, quoniam veteris dispendiosa videtur erogatio. * Arcad. et Honor. AA. Eutychiano pp. * <a 398 D. x k.Iun. Constantinopoli Honorio A. iiii et Eutychiano vc.Conss.>

CJ.12.37.11: Imperatores Arcadius, Honorius

Opinatoribus, id est exactoribus militaris annonae, nullum sit cum provinciali commercium, ita ut a iudicibus vel officio provinciali omnis summa debiti postuletur intra anni spatium conferenda. * Arcad. et Honor. AA. provincialibus prov. proconsularis.* <a 401 D.

prid.K.April.Mediolani Vincentio et Fravito cons.>

CJ.12.37.12: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Septem dierum, per quas tribuni emolumenti gratia sollemniter stillaturae nomine consequuntur resistentes species, non aliter adaerentur, nisi ut in foro rerum venalium distrahantur. * Arcad. et Honor. et Theodos. AAA. Anthemio pp. * <a 406 D. v id.April. Constantinopoli Arcadio A. vi et Probo vc.Conss.>

CJ.12.37.13: Imperatores Honorius, Theodosius

Lege repetita censemus, ut, si quis militum interclusam specierum exactionem refricare temptaverit vel adaerationes statutas ausus fuerit immutare, tam vir spectabilis dux centum librarum auri quam etiam eius officium pari condemnationis summa quatiatur, adiecta sacrilegii poena, quae divalium scitorum violatores palam insequitur. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 409 D. x k.April. Constantinopoli Honorio viii et Theodosio iii AA. conss.>

CJ.12.37.14: Imperatores Honorius, Theodosius

His scholaribus, quibus laborum intuitu regendos numeros dederimus, de aerariis annonis singulos solidos per opinatores, caballationis quoque rationem pro administrato tempore debitam, quando militibus erogatur, sine mora praebere oportet vel, si quis eorum antequam accipiat in fata concesserit, quod ex utraque causa ei debebatur, heredibus eius restituti. * Honor. et Theodos. AA. Constantio mag. mil. * <a 414 D. xiii k.Dec. Constantio et Constante vv.Cc.Conss.>

CJ.12.37.15: Imperatores Honorius, Theodosius

Annonas omnes, quae universis officiis atque sacri palatii ministeriis et sacris scriniis ceterisque cunctarum adminiculis dignitatum adsolent delegari, quasque ii, qui ad earum exactionem mittuntur, pro cupiditate et libidine sua graviter ex provincialium visceribus eruebant, ad similitudinem militum, quibus aerariae praebentur annonae, adaerari praecipimus, ut omnibus superius designatis emolumenta debita in pretiis dispositio culminis tui pro publica utilitate taxatis praecipiat erogari. * Honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. * <a 423 D. xvi k.Mart.Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano conss.>

CJ.12.37.16pr.: Imperator Anastasius

Per hanc divinam dispositionem iubemus eos, quibus ex officio tuae sublimitatis militarium meritorum seu cuiuslibet praestationis committitur erogatio, in primis iurare pro iustitiae ratione iniunctam sibi sollicitudinem peracturos. * Anastas. A. Longino mag. equitum ac peditum. * <a xxx >

CJ.12.37.16.1: Imperator Anastasius

Et secundum praesentem saluberrimae nostrae dispositionis observationem solacium, sicut dictum est, publicum erogator manu sua sine ullo dolo vel fraude singulis militibus numeret, quatenus unusquisque miles accepto per suam manum solacio ipse cum actuario de negotiatione actuariis permissa secundum rationem agat iustitiae. <a xxx >

CJ.12.37.16.1a: Imperator Anastasius

Hoc videlicet observando, ut pro singulis solidis actuario, sive statim sive post unum duosve seu amplius annos restitutum fuerit debitum, minus quidem uno tremisse, pro temporis scilicet brevitate, pacisci liceat. <a xxx >

CJ.12.37.16.1b: Imperator Anastasius

Amplius autem quam unum tremissem nullus actuarius pro quoquo tempore seu annorum spatio pacisci penitus permittatur, nec ulla possit actuarius machinatione pro temporis prolixitate unius quantitatem tremissis excedere. <a xxx >

CJ.12.37.16.1c: Imperator Anastasius

Si qua tamen inter actuarium et militem super pactione seu negotiatione tempore erogationis emerit dubitatio, iubemus eidem militi dandas pecunias ab erogatore principiis dari et non secundum obtinentem hactenus consuetudinem easdem pecunias vel ab erogatore vel ab actuario retineri, quatenus causa apud devotissima principia propositis sacrosanctis scripturis inter actuarium et militem tractetur, ut ex omni parte miles nullum damnum sub quacumque occasione praeterquam id, quod eum ex iusta et permissa actuariis negotiatione debere constiterit, patiatur.

<a xxx >

CJ.12.37.16.2: Imperator Anastasius

Super his vero, quos datis forte commeatibus abesse contigerit, haec volumus observari, ut pecuniae quae erogandae sunt usque ad triginta milites, quos tantummodo datis commeatibus dimitti sacra constitutio continet, apud devotissima principia sequestrentur, illorum scilicet tantummodo militum, quorum intra triginta commeatales viros constitutorum actuarium tempore erogationis pittacia utpote habita super pactione protulerit, quatenus, cum idem redierint milites, causa apud devotissima principia secundum praefatum modum tractata utriusque partis indemnitati similiter consulatur: non danda pro tempore tribuno licentia triginta viris amplius sub commeatus occasione dimittere. <a xxx >

CJ.12.37.16.3: Imperator Anastasius

Sin vero saluberrimam constitutionem offendendo amplius quam triginta viros datis commeatibus tribunus dimittere ausus fuerit, pecunias quidem, quae post praefatorum triginta virorum numerum per commeatus dimissis militibus erogandae fuerant, publicae rationi erogatur non dubitet reportandas. <a xxx >

CJ.12.37.16.4: Imperator Anastasius

Sciat vero tribunus praeter iam constitutas super huiusmodi facinore interminationes sese de propriis facultatibus singulis militibus, quibus ultra numerum triginta virorum sub nomine commeatum eos dimittendo causam non consequendi publica solacia dederit, quidquid ob iniquam dimissionem amiserint, soluturum. <a xxx >

CJ.12.37.16.4a: Imperator Anastasius

Nec prius idem tribunus ab eodem discedat numero, nisi omnes huiusmodi milites, id est quos post permissam triginta virorum quantitatem commeatus nomine dimiserit, indemnes in hac parte atque illaesos reddiderit. <a xxx >

CJ.12.37.16.5: Imperator Anastasius

Hoc etiam adiciendo, ut sub gestorum testificatione tam decem ex devotissimis principiis, primates eorum videlicet, quam unusquisque caput scholae iuratus deponat, sub sua praestantia rem sicut superius dispositum est fuisse subsecutam, et sub obtutibus suis unumquemque militem solacium suum manu sua ab erogatoris dextera suscepisse: et huiusmodi gesta relatione a viro clarissimo tribuno vel devotissimis principiis intra tres menses mittenda, ex quo profectus fuerit, numerandos ad nostram referat pietatem. <a xxx >

CJ.12.37.16.6: Imperator Anastasius

Hoc videlicet ante omnia curando, ut pro tempore erogator, postquam datae fuerint ex publico pecuniae, intra duos vel tres menses seu quattuor, pro qualitate scilicet spatiorum, commissam sibi sollicitudinem erogationis non dubitet faciendam: vel si ulterius apud se pecunias publicas differendo erogationem ausus fuerit retinere, sciat se modis omnibus damnum, quod ex negotiatione miles sustinuerit, ex propriis facultatibus militi soluturum. <a xxx >

CJ.12.37.16.7: Imperator Anastasius

Scientibus his, qui praefatae dispositionis observantiam sive in differenda ultra sigillatim definitum temporis spatium erogatione sive in qualibet alia parte fuerint egressi, non solum sese

militiae cinguli amissionem, verum etiam facultatum quoque suarum publicationem pro tanto subito flagitio: et insuper erogationum quoque sollicitudinem ab officio tuae celsitudinis, si imperatoria violata fuerit dispositio, ad alios transferendam, si non idem officium, simulac huiusmodi fuerit a quolibet facinus perpetratum, ad notitiam nostrae mansuetudinis vel certe ad scientiam illustrissimae magisteriae referre curaverit potestatis, ut eiusdem apparitionis periculo tale flagitium principales minime possit aures latere, quatenus ex omni parte eodem delicto revelato, quicumque saluberrimas nostrae pietatis ordinationes ausus fuerit violare, interminatas minime possit poenas evadere: ita ut in singulis militibus, qui non observato in eorum persona tenore datae dispositionis laesi fuerint, liceat sacratissimum nostrum, per unum forte vel etiam binos milites pro omnibus verba facturos, petere comitatum et porrectis precibus quod contra nostram dispositionem passi sunt approbare, eoque facto statutis violator imperatoriae dispositionis suppliciiis percussatur. <a xxx >

CJ.12.37.16.8: Imperator Anastasius

Illud praeterea modis omnibus observari decernimus, ut erogator omnes pecunias, quae mortuis militibus usque ad diem mortis eorum debitae fuerant, secundum datam iam divalem dispositionem uxoribus vel liberis eorum non dubitet ministrandas. <a xxx >

CJ.12.37.17pr.: Imperator Anastasius

Cum saepe contingit propter quasdam maximas et inexcusabiles rationes quibusdam ad custodiam vel aliam huiusmodi causam milites deputari vel etiam deputatos esse, et non convenit hoc modo publicum aliquod damnum seu dispendium sustinere, iubemus, si qui fortissimi milites ex quocumque numero curiis vel quibusdam corporibus vel sacrosanctis ecclesiis vel aliis personis pro custodia, ut dictum est, vel tali alia causa a nostro numine deputati sunt vel fuerint, ne per eorum translationes circa annonarum vel capitum eis praebendorum erogationem publicis rationibus quaedam laesio ingeratur, eadem de proprio personam seu personas, cui et quibus deputati sunt vel fuerint, modis omnibus agnoscere: hoc tantummodo de publico pro isdem annonis et capitu praebendo et imputando, quod in locis, ex quibus praefati milites perveniunt seu pervenerunt, imputabatur, vel si antelatam praestationem supradictae personae recusaverint, eosdem milites de suis locis non recedere, vel eos qui recesserint ad ea sine quadam mora redire.

* Anastas. A. Arcadio pp. * <a xxx >

CJ.12.37.17.1: Imperator Anastasius

Hoc omnifariam custodiendo, ut nemo devotissimorum militum cuicumque personae seu corpori sine speciali nostrae serenitatis iussione scriptis proferenda deputetur. <a xxx >

CJ.12.37.17.2: Imperator Anastasius

Officio tuae celsitudinis, si hanc nostrae mansuetudinis formam, quotiens super militibus quibusdam deputandis aliquid statutum fuerit, gestis insinuare et, quid eos, quibus dati sunt, prout nobis placuit, agnoscere oportet, itidem publicare minime curaverit, tam dispendium, quodcumque publicum hac ex causa sustinuerit, ei de proprio resarcire, quam triginta librarum auri multam propter suam desidiam, immo magis coniventiam dependere cogendo. <a xxx >

CJ.12.37.17.3: Imperator Anastasius

Rectoribus nihilo minus provinciarum et apparitionibus eorum, si statuta nostra violaverint seu violari concesserint, eiusdem condemnationis solutione percussendis. <a xxx >

^CJ.12.37.18: Idem A.

Constitutio iubet in locis imprimis ea retineri quae militibus eroganda sunt, et tunc demum reliquas fisci causas procedere. neque enim solas transmissiones urguere oportet, militares vero erogationes neglegere. magistratus autem et civitates omnesque alias publicas personas, si quid eorum quae constituta sunt violatum fuerit, et pecunias de suo militibus et multam C auri

librarum dependere iubemus.

^CJ.12.37.19: Idem A.

Constitutio praecipit, ut si milites propriis ministeriis non incumbunt, sed vel auxilii gratia personis quibusdam deputati fuerint vel comeatu dimissi, annonas eorum actuarius non in speciebus accipiat, ne pereant, sed in auro aestimatis speciebus ad menses rationem, iureiurando praestito et a tribunis et a vicariis et a domesticis et ab actuariis et ab optionibus, qui nihilo minus post iusiurandum rationes reddunt et, si in re mendacii convicti fuerint, duplum solvunt.

^CJ.12.37.19.1:

Quod si miles competentes sibi annonas adaerare vult, pecunias ad rationem mensae accipiet. si vero species mavult, eas quas regio parit accipiet arbitrato deo amantissimi episcopi et clarissimi defensoris civitatis.

^CJ.12.37.19.1a:

Si vero actuarius a milite annonas eius emerit easque a collatore ut cessas sibi exposcit, rursus ad rationem mensae eas accipit, nisi collator in speciebus eas inferre vult.

^CJ.12.37.19.1b:

Si vero collatores ultro cum militibus mercari volunt, hoc fieri non vetamus, licet ex eo lucrum facturi sint, quod minorem specierum quantitatem eis secundum mensae rationem inferunt. nec liceat civibus (militibus?) collatorem exinde damno adficere, quod, cum ipsi male pacti sunt, collatorem contra ea quae pacti sunt species inferre cogant.

^CJ.12.37.19.2:

Cum autem constitutio invenerit quosdam chartularios fortissimorum numerorum vel foederatorum frumentum sibi coemere, ut fiscus ipsis secundum mensae rationem frumenti pretia solvat, ipsi vero ex speciebus iam comparatis lucrum faciant, vetat constitutio collatorem invitum ad coemptionem adigere.

^CJ.12.37.19.2a:

Quod si quis ultro eis vendere velit, non excedant pretia mensae in ea quantitate quae postea annonarum nomine militibus praestanda est.

^CJ.12.37.19.2b:

Nam si extrinsecus aliam quantitatem emere velit, negotiari prohibetur quemadmodum omnes milites.

^CJ.12.37.19.2c:

Quae omnia ostendit futura retractatio, qua unusquisque qui quandocumque mentitus usurpaverit, duplum reddere cogitur, ut simplum vindex accipiat, alterum tantum fisco cedat.

^CJ.12.37.19.3:

Omnes autem milites qui certis personis deputati sunt, annonas suas adaeratas secundum mensae adaerationem accipiant similiterque capitum: neque species petant, nisi sponte collator eas inferat.

^CJ.12.37.19.4:

Qui supra dictorum aliquid praetermittere ausus fuerit, summum periculum subibit, sive tribunus sit sive vicarius sive domesticus officialis magistri militum, quando contigerit, ut aliquid contra veritatem [factum] innotescat vel attemptetur, neque id confestim manifestetur et denuntietur: nam retractatio omnia quae adversus constitutionem facta erunt evincet.

CJ.12.38.0. De excoctione et translatione militarium annonarum.

CJ.12.38.1pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Opinatores, quibus species in diversis provinciis delegantur, contra omnem consuetudinem nullis consistentibus familiis excoctionem panis efflagitant. * Arcad. et Honor. AA. Stilichoni com. et

mag. utr. mil. * <a 399 D. id.Sept. Mediolani Theodoro vc.Cons.>

CJ.12.38.1.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Illustris igitur auctoritas tua novam usurpationem congrua auctoritate repellat, ut, cum opinatores in provinciis delegantur, vetus consuetudo servetur. <a 399 D. id.Sept. Mediolani Theodoro vc.Cons.>

CJ.12.38.2pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

In excoctione buccellati, quod devotissimis militibus convenit praeparari, in translatione etiam annonae nullius excipiatur persona, videlicet ut ne nostra quidem domus ab his habeatur immunis. * Arcad. et Honor. AA. et Theodos. A. Hadriano pp. * <a 404 D. viii k.April. Romae Honorio A. vi et Aristaeneto cons.>

CJ.12.38.2.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Et si quisquam, quod non opinamur, implere quae sunt praecepta neglexerit, in procuratorem eius severissime vindicetur, ita ut, si huiusmodi contumaciae dominum conscium esse constiterit, quadruplum id, quod pro eius capitatione poscitur, posthabita dilatione solvatur. <a 404 D. viii k.April. Romae Honorio A. vi et Aristaeneto cons.>

CJ.12.39.0. De militari veste.

CJ.12.39.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Omnem canonem vestium ex kalendis septembribus ad kalendas Apriles nostris largitionibus tradi praecipimus: proposita poena rectori provinciae vel eius officio condemnationis, quae tuae iustitiae videbitur. * Valentin. et Valens AA. Auxonio pp. * <a 368 D. xiiii k.Dec. Marcianopoli Valentiniano et Valente cons.>

CJ.12.39.2: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Provinciae Thraciarum per viginti iuga seu capita conferant vestem: Scythia et Mysia in triginta iugis seu capitibus interim annua solutione dependant: per Aegyptum et orientis partes in triginta terrenis iugis, per Asianam vero et ponticam dioecesein ad eundem numerum in capitibus seu iugis annuae vestis collatio dependatur, ita ut per orientem provinciae in titulo auri comparaticii, quod per iugationem redditur, compensationis gratia perfruantur, exceptis osrhoena et Isauria: nam easdem constat aurum comparaticium minime redhibere. * Valens Grat. et Valentin. AAA. Modesto pp. * <a 377 D. v id.Aug. Hierapoli Gratiano A. iiii et Merobaude vc.Cons. >

CJ.12.39.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Fortissimis militibus nostris per Illyricum non binos tremisses pro singulis chlamydis, sed singulos solidos dari praecipimus. * Arcad. et Honor. AA. martiniano com. sacr. larg. * <a 396 D. xvi k.Febr.Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA. cons.>

CJ.12.39.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Militaris adaeratio vestis a collatoribus exigatur, sacratissimis videlicet largitionibus inferenda, ita ut quinque eius partes fortissimis militibus erogentur in pretio, sexta vero portio a gynaeciariis clementiae nostrae absque ulla vel ipsorum vel publica incommoditate pro eadem contextione suscepta iunioribus gregariisque militibus in ipsa, quam maxime eos desiderare constitit, specie praebetur. * Honor. et Theodos. AA. Asclepiodoto pp. * <a 423 D. vii id.Mart.Constantinopoli Asclepiodoto et Mariniano cons.>

CJ.12.40.0. De metatis et epidemeticis.

CJ.12.40.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si quis mensorum nostrorum manum, qua deputatas singulis quibusque domus enotant et postibus hospitaturi nomen adscribunt, delere non dubitaverit, ad instar falsi reus ex hac auctoritate teneatur. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Theodoto mag. off. * <a 393 D. vi

k.Nov. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio vc.Conss.>

CJ.12.40.2pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

In qualibet vel nos ipsi urbe fuerimus vel ii qui nobis militant commorentur, omni tam mensorum quam etiam hospitem iniquitate submota duas dominus propriae domus, tertia hospiti deputata, eatenus intrepidus ac securus possideat portiones, ut in tres domus divisae partes primam eligendi dominus habeat facultatem, secundam hospitem quam voluerit exsequatur, tertia domino relinquenda. plenum enim aequitate atque iustitia est, ut, qui aut successione fruitur aut empto vel extructione gaudet, electam praecipue iudicio suam rem teneat et relictam. * Arcad. et Honor. AA. hosiio mag. off. * <a 398 D. viii id.Febr.Constantinopoli Honorio iii et Eutychemo cons.>

CJ.12.40.2.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Ergasteria vero, quae mercimoniis deputantur, ad praedictam divisionis iniuriam non vocentur, sed quieti sint et libera et ab omni hospitem iniuria defensata solis dominis conductoribusque deserviant. sane si stabulum, ut adsolet, militari viro in tertia domus parte defuerit, ex ergasteriis, nisi id dominus qualibet occasione providerit, pro animalium numero vel domus qualitate deputabitur. <a 398 D. viii id.Febr.Constantinopoli Honorio iii et Eutychemo cons.>

CJ.12.40.2.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Illustribus sane viris non tertiam partem domus, sed mediam hospitalitatis gratia deputari decernimus: ea dumtaxat condicione servata, ut alter ex his quilibet, quive maluerit, divisionem arbitraria aequitate faciat, alter eligendi habeat optionem. <a 398 D. viii id.Febr.Constantinopoli Honorio iii et Eutychemo cons.>

CJ.12.40.2.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Et firmissimum perpetuo quod iussimus perseveret, ita ut triginta libras auri qui illustri sunt praediti dignitate fisco nostro se illaturos esse cognoscant, ceteri vero militia sciant se esse privandos, si generale praeceptum amplius usurpando quam iussimus reprehensibili temeritate violaverint. <a 398 D. viii id.Febr.Constantinopoli Honorio iii et Eutychemo cons.>

CJ.12.40.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Cunctos iudices scire volumus a praetoriis ordinariorum iudicium his praesentibus abstinendum. * Arcad. et Honor. AA. Vincentio pp. * <a 400 D. xvi k.Febr.Mediolani Stilichone et Aureliano vv.Cc.Conss.>

CJ.12.40.4: Imperatores Arcadius, Honorius

Fabricensium domibus ubique constitutis omnem molestiam hospitem praecipimus amoveri, quo et Antiochensibus et ceterarum civitatum fabricis similis domorum excusatio praebetur, absente scilicet sacro comitatu. * Arcad. et Honor. AA. Aemiliano mag. off. * <a 400 D. xi k.Febr. Constantinopoli Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.12.40.5pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Devotum possessorem ab omni inquietudine liberamus. * Honor. et Theodos. AA. Iohanni pp. * <a 413 D. prid. id. Iun. Ravennae post consulatum Honorii viii et Theodosii v AA.>

CJ.12.40.5.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Primo igitur omnium ad nullum praedium publicum vel privatum domus nostrae vel cuiuscumque iuris nullus metator accedat, si a quoquam fuerit destinatus. <a 413 D. prid. id. Iun. Ravennae post consulatum Honorii viii et Theodosii v AA.>

CJ.12.40.5.1a: Imperatores Honorius, Theodosius

Licentiam enim domino actori ipsique plebi serenitas nostra commisit, ut eum, qui praeparandi gratia ad possessionem venerit, expellendi habeat facultatem nec crimen aliquod pertimescat, cum sibi arbitrium ultionis suae sciat esse concessum: recteque sacrilegium prior arceat, qui primus invenerit. <a 413 D. prid. id. Iun. Ravennae post consulatum Honorii viii et Theodosii v

AA.>

CJ.12.40.5.1b: Imperatores Honorius, Theodosius

Administrantem vero eiusque officii proceres, quorum praecepto inhibitam personam ad agrum aliquem destinaverit, in tempore proscribi debere censuimus. <a 413 D. prid. id. Iun. Ravennae post consulatum Honorii viiii et Theodosii v AA.>

CJ.12.40.5.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Solam sane hospitalitatem sub hac observatione concedimus, ut nihil ab hospite, quod vel hominum vel animalium pastui necessarium creditur, postuletur, omniumque sit acceleratum iter atque continuum nec ulli liceat residere, ne diurnitas commanentium ulla ex parte praedium vexet. <a 413 D. prid. id. Iun. Ravennae post consulatum Honorii viiii et Theodosii v AA.>

CJ.12.40.5.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Decem etiam librarum auri multa ferietur, quisquis administrator togatus apparitor ullus aut militans vel iter agens ullo in loco aliquid ab hospite postulaverit. <a 413 D. prid. id. Iun. Ravennae post consulatum Honorii viiii et Theodosii v AA.>

CJ.12.40.5.4: Imperatores Honorius, Theodosius

In tantum enim inhiberi sceleratum morem iubemus, ut ipsis quoque praebentibus impunitum esse non patiamur, si quid sponte contra praeceptum nostrum probati fuerint obtulisse. <a 413 D. prid. id. Iun. Ravennae post consulatum Honorii viiii et Theodosii v AA.>

CJ.12.40.6: Imperatores Honorius, Theodosius

Africae hoc prospectum est, ut infausta hospitalitatis praebitio tolleretur nec balneum quisquam a domino aedium postulet. * Honor. et Theodos. AA. Hadriano pp. * <a 414 D. v non. Mart. Ravennae Constantio et Constante cons.>

CJ.12.40.7: Imperatores Honorius, Theodosius

Devotissimos milites ex procinctu redeuntes vel proficiscentes ad bella muri novi sacratissimae urbis singulae turre in pedeplanis suis suscipiant. * Honor. et Theodos. AA. Eustathio pp. * <a 422 D. v non. Mart. Constantinopoli Honorio xiii et Theodosio x AA. cons.>

CJ.12.40.8: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Archiatros nostri palatii nec non urbis Romae et magistros litterarum pro necessariis artibus et liberalibus disciplinis nec non picturae professores, si modo ingenui sunt, hospitali molestia quoad vivent liberari praecipimus. * Theodos. et Valentin. AA. Helioni mag. off. * <a 427 D. xiiii k. Sept. Hierio et Ardaburio cons.>

CJ.12.40.9pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Omnes, qui metata in suis domibus praestant, sive hospitia praebuerint metatoribus seu quolibet pacto satis eis fecerint, nullam vel pensionis vel discussionis domus gratia molestiam sustinere cogantur. * Theodos. et Valentin. AA. Nomo mag. off. * <a 444 D. xvii k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xviii cons.>

CJ.12.40.9.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Deinde neminem volumus cuiuslibet loci vel ordinis in hac florentissima urbe domum propriam excusantem metatum sibi in alienis aedibus privilegio militiae vindicare. quod et in provinciis observari oportet. <a 444 D. xvii k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xviii cons.>

CJ.12.40.9.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ceteris vero, quibus illustris dignitas sub cingulo vel citra cingulum pro solo honore delata est, excusandarum aedium licentiam penitus denegamus. <a 444 D. xvii k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xviii cons.>

CJ.12.40.9.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Hoc iuris in his etiam praecipimus observari, quos ipsa quidem administrationis condicio

spectabiles novit, honor tamen additus a nostra liberalitate reddit illustres. <a 444 D. xvii k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xviii cons.>

CJ.12.40.9.4: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Scituris omnibus, quod si quis, cum cingulo perfruatur et excusationem ita propriae domus impetraverit, ut a pensione etiam portiois tertiae sit immunis, et militiae causa metatum in alienis domibus sibi crediderit vindicandum, si quidem honore praeditus excusationis ius habeat, carebit legum privilegiis, quas fraudare conatus est: si vero inter eos quibus nulla suffragatur dignitas numeretur, centum librarum auri sacratissimis largitionibus pendendarum illatione multabitur. <a 444 D. xvii k. Febr. Constantinopoli Theodosio A. xviii cons.>

CJ.12.40.10pr.: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Hac lege sancimus, ut, si quis consularem et patriciam meruerit dignitatem, tres domos proprias dum superest habeat hospitem immunitate securas, heredes vero eius filii aut pater aut mater nepotes aut frater aut soror aut uxor duarum domorum suarum excusatione potiantur. * Valentinianus et Marcianus. AA. mag. off. * < >

CJ.12.40.10.1: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Si quis vero consulatu tantummodo gloriatur, duas semis domos suas immunes habeat: post fata vero eius memorati heredes unam semis domum suam habeant nullis hospitiis praegravatam. < >

CJ.12.40.10.2: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Pari privilegio perfruatur cum memoratis heredibus, qui solius patriciae dignitatis sine consulatu decoratur insignibus. < >

CJ.12.40.10.3: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Praefectorii vero nec non et magistri militum duas domos suas habeant quoad vixerint hospitem liberatas: heredes vero eorum memorati unam defendant domum suam simili excusatione munitam. < >

CJ.12.40.10.4: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Magistri vero officiorum vel quaestores unam semis domum suam quoad vixerint habeant hospitem onere liberatam: heredes vero eorum praedicti unam ab hospite iure defendant. < >

CJ.12.40.10.5: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Comites autem domesticorum et protectorum et sacrarum largitionum et privatarum et viri spectabilis primicerius notariorum singulas domos suas ab hospitem gravamine dum vivunt gaudeant esse securas: memorati vero heredes eorum mediam partem unius domus suae sciunt excusatione muniri, residuae vero dimidia partis tertiam portionem hospite deputandam esse cognoscant. < >

CJ.12.40.10.6: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Si qui illustres honorarias dignitates quascumque sine actu caelitus impetrarunt, aequo animo suas domos hospite post hanc legem pandant pro tertia quae legibus praefinita est portio: exceptis videlicet ergasteriis, quae in plateis vel angustis esse noscuntur. < >

CJ.12.40.10.7: Imperatores Valentinianus, Marcianus

Quod in omnibus domibus quae hospitales sunt observari iubemus: ita ut nemo vel ex sacro rescripto vel ex divina adnotatione seu pragmatica sanctione contra hanc legem uti possit excusationis auxilio. < >

CJ.12.40.10.8: Imperatores Valentinianus, Marcianus

His omnibus, quae per hanc legem constituimus, in hac aeterna urbe observandis. < >

CJ.12.40.11: Imperator Zeno

Decem post primicerium tribunos in domibus, quas in hac regia urbe possident, metatorum iussimus vacationem mereri. * Zeno A. Illyriciano mag. off. * <a xxx >

CJ.12.41.0. De salgamo hospitibus non praebendo.

CJ.12.41.1: Imperatores Constantius, Constans

Ne quis comitum vel tribunorum aut praepositorum aut militum nomine salgami gratia, id est culcitas lignum oleum a suis extorqueat hospitibus: sed nec volentibus hospitibus in praedictis speciebus aliquid auferant: sed provinciales sint nostri ab hac praebitione securi: comitibus tribunis vel certe praepositis militibusque gravi vexationi subiacentibus. * Constantius et Constans AA. Leontio pp. * <a 340 ? D. v id. Oct.Conss.>

CJ.12.42.0. De commeatu.

CJ.12.42.1pr.: Imperator Constantinus

Ne cui liceat praepositorum vel tribunorum cohortium vel vicariorum et familiarium eorum tempore expeditionis quocumque genere cuiquam de militibus a castris atque signis vel his etiam locis, in quibus pertendant, discedendi commeatum dare. * Const. A. et c. Aeliano. * <a 323 D. iiii k. Mai. Severo et Rufino cons.>

CJ.12.42.1.1: Imperator Constantinus

Si quis vero contra hanc legem facere ausus fuerit et militem contra interdictum commeatu dimiserit eo tempore, in quo barbarorum incursio extiterit, et tunc, cum praesentes in castris atque apud signa milites esse debeant, quisquam afuerit, capite vindicetur. . <a 323 D. iiii k. Mai. Severo et Rufino cons.>

CJ.12.42.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quicumque de scriniis aut agentibus in rebus vel etiam ex officiis palatinis, his videlicet, qui sacrarum et privatarum remunerationum comitibus obsecundant, sex mensium spatium supra diem commeatus aut iussionem evectionis afuerit, is in inferiorem locum quinque antelatis posterioribus devolvatur: is vero, qui anni vacationem arbitrato proprio iudicarii praecepti oblitus adsumpserit, a decem post se militantibus transeat: ac deinde cum iam aliquis desidia quadriennio officium proprium adire neglexerit, quadraginta de sequentibus postferatur: qui vero nec post quadriennii quidem tempus, militantum non immerito matriculis auf eratur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad syagrium mag. off. * <a 379 D. k. Oct. Ausonio et Olybrio cons.>

CJ.12.42.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Si qui sine commeatu aliquo annum in penatibus propriis vel in quibuslibet locis desidiosa quiete transegerit, decem sequentibus postponatur: in quo vero biennium talis culpa deprehenditur, viginti sibi antepositos congemiscat: tertius autem annus triginta praelatos iure deflebit, ita ut quartus exempto matriculae nullam veniam derelinquat. * Honor. et Theodos. AA. gaisoni com. mag. mil.* <a 413 D. prid. id. Iun. Ravennae post consulatum Honorii viiii et Theodosii v AA.>

CJ.12.43.0. De tironibus.

CJ.12.43.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Nullus tiro vagus aut veteranus aut censibus obnoxius ad militiam accedat. * Valentin. et Valens AA. Modesto pp. * <a 370 D. xiiii k.Oct. Hierapoli Valentiniano et Valente iii AA. cons.>

CJ.12.43.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quisquis mancipium iuris alieni in tirocinio militiae scribi curaverit, convictus ac proditus auri libram aerario nostro cogatur inferre, mancipio scilicet domino, si factum ignoraverit, reddendo. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Eutropio pp. * <a 382 D. id.Mai. Tyro metropoli pp. Beryto Antonio et Syagrio cons.>

CJ.12.43.3: Imperatores Honorius, Theodosius

Tirones in scholis loco semper posteriore ponantur. nec enim patimur quemquam celsiorem gradum obtinere, nisi cui et laborum adsiduitas et stipendiorum prolixitas suffragatur. * Honor.

et Theodos. AA. .Com. sacr. larg. * <a 408 D. vii k.Dec. Ravenna Basso et Philippo cons.>

CJ.12.44.0. De litorum et itinerum custodia.

CJ.12.44.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Saluberrima sanctione censemus, ne merces illicitae ad nationes barbaras deferantur. et quaecumque naves ex quolibet portu seu litore dimittuntur, nullam concussionem vel damna sustineant: ita tamen, ut earum naucleri deponant, in quam provinciam ituri sunt, ut hoc manifestato nulla contra eos postea indignatio seu concussio procedat. * Honor. et Theodos. AA. Eustathio pp. * <a 420 D. xiiii k.Oct. Constantinopoli Theodosio A. viiii et qui fuerit nuntiatus.>

CJ.12.45.0. De desertoribus et occultatoribus eorum.

CJ.12.45.1pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis forte desertorem agro tectoque susceperit atque apud se diu passus fuerit delitescere, actor quidem vel procurator loci, qui hoc sciens prudensque commiserit, capitali supplicio subiugetur, dominus vero, si huius rei conscius fuerit, praedii, in quo latuerit desertor, amissione puniatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad syagrium pp. * <a 380 pp.Id. iul.Romae Gratiano v et Theodosio AA. ccns.>

CJ.12.45.1.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si quis autem desertorem prodiderit mediocris loci ingenuus, immunitate potiatur. <a 380 pp.Id. iul.Romae Gratiano v et Theodosio AA. ccns.>

CJ.12.45.1.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Neque solum de his loquimur, qui proxime signis felicibus applicati militiae rudimenta timuerunt, verum etiam qui stipendiis militaribus degenerem latebram praebuisse monstrantur. <a 380 pp.Id. iul.Romae Gratiano v et Theodosio AA. ccns.>

CJ.12.45.1.3: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Desertor autem habebitur quisquis belli tempore aberit a signis. horum qui sponte processerit, peccati anterioris supplicium non timebit. sin vero flagitiosa ignavia delitescat, per eum, in cuius domo fuerit, invigilantibus extrinsecus quoque officii publicis, ubicumque correptus severitati iudicis offeratur, degeneri morte gladium subiturus. <a 380 pp.Id. iul.Romae Gratiano v et Theodosio AA. ccns.>

CJ.12.45.1.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Si autem rector provinciae propositam severitatem vel gratia vel dissimulatione distulerit, patrimonii atque existimationis damno subiciatur et in officii primores capitaliter vindicetur. <a 380 pp.Id. iul.Romae Gratiano v et Theodosio AA. ccns.>

CJ.12.45.2: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Si desertores inventi resistendum atque armis obtinendum putaverint, tamquam rebelles in ipsis temeritatis suae conatibus opprimantur: ita tamen, ut provinciarum iudices sollicita cautione disquirant, ne sub falsarum tractoriarum nomine desertionis suae crimen defendere moliantur, nec suppositis aut commentis epistulis evadendi habeant facultatem. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Hadriano pp. * <a 403 D. vi k.Mart.Ravennae Theodosio A. et Rumorido cons.>

CJ.12.45.3: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Qui relictis militaribus castris se ad depraedationes vel latrocinium contulerint, severitatem iudicis non evadant. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. longiano pp. * <a 406 D. viiii k. April. Ravennae Arcadio A. vi et Probo vc. cons.>

CJ.12.46.0. De veteranis.

CJ.12.46.1pr.: Imperator Constantinus

Auguste Constantine, deus te nobis servet: vestra salus nostra salus: vere dicimus, iurati dicimus.

* Const. A. cum introisset principia et salutatus esset a praef. et tribb. et vv. eminentiss.

acclamatum est:* <a 320 D. k. Mart. in civitate velovocorum Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.12.46.1.1: Imperator Constantinus

Adunati veterani exclamaverunt: Constantine auguste, quo nos veteranos factos, si nullam indulgentiam habemus? Constantinus A. dixit: magis magisque conveteranis meis beatitudinem augere debeo quam minuere. <a 320 D. k. Mart. in civitate velovocorum Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.12.46.1.2: Imperator Constantinus

Victorinus veteranus dixit: muneribus et oneribus universis locis conveniri non sinamur. Constantinus A. dixit: apertius indica: quae sunt maxime munera, quae vos contumaciter gravant? <a 320 D. k. Mart. in civitate velovocorum Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.12.46.1.3: Imperator Constantinus

Universi veterani dixerunt: ipse perspicis scilicet. Constantinus A. dixit: iam nunc magnificentia mea omnibus veteranis id esse concessum perspicuum sit, ne quis eorum in nullo munere civili neque in operibus publicis conveniatur neque in nulla collatione neque a magistratibus neque vectigalibus. <a 320 D. k. Mart. in civitate velovocorum Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.12.46.1.4: Imperator Constantinus

In quibuscumque nundinis interfuerint, nulla ad venditionem proponenda dare debebunt. <a 320 D. k. Mart. in civitate velovocorum Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.12.46.1.5: Imperator Constantinus

Publicani quoque, ut solent agentibus super compellere, ab isdem veteranis amoveantur. quiete post labores suos perenniter perfruantur. <a 320 D. k. Mart. in civitate velovocorum Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.12.46.1.6(1): Imperator Constantinus

Fisco nostro quoque eadem epistula interdiximus, ut nullum omnino ex his inquietaret: sed liceat eis emere et vendere, optimis negotiis pecuniam tractare et mercimonia agitare, ut integra beneficia eorum sub saeculi nostri otio et pace perfruantur. <a 320 D. k. Mart. in civitate velovocorum Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.12.46.1.7: Imperator Constantinus

Sed etiam nullo munere civili, id est corporali sive personali, vel de portorio onere eos adfici concedimus. <a 320 D. k. Mart. in civitate velovocorum Constantino A. vi et Constantino c. cons.>

CJ.12.46.2: Imperator Constantinus

Providendum est, ne veterani protectoria dignitate cumulati, aut qui honores varios pro meritis suis consecuti sunt, incongruis pulsantur iniuriis, cum, si quis in hoc crimine fuerit deprehensus, rectores provinciarum pro iurisdictione sua examinantes factum pro sui qualitate eos coerceant. * Const. A. Maximo pp. * <a 328 D. iiii k. Ian. triveris Ianuarino et Iusto cons.>

CJ.12.46.3: Imperator Constantius

Veterani, qui ex negligentia vitae neque rus colunt neque aliquid honestum peragunt, sed latrocinii sese dederunt, omnibus veteranorum privilegiis exuti poenis competentibus a provinciarum rectoribus subiciantur. * Constantius A. ad Euagrum pp. * <a 353 D. iii id. Aug. Constantio A. vi et Constante ii cons.>

CJ.12.46.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Nullus eorum, qui sacramentis inhaerere desierit, vel volens permittatur vel invitatus militare cogatur observare iudicium: sententiis, quae non his observatis latae fuerint, nullam firmitatem

habentibus, nisi forte reperiatur ibi tempore militiae coepta cognitio: tunc enim velut necdum cingulo deposito sub militare iudice rem tractari finiriue praecipimus, nisi principali beneficio specialiter indulto quidam ex his sese defendant. * Honor. et Theodos. AA. Eustathio pp. et Nestorio pp. Illyrici. * <a 421-422 >

CJ.12.47.0. De filiis officialium militarium qui in bello moriuntur.

CJ.12.47.1: Imperator Constantinus

Ii, qui ex officialibus quorumcumque officiorum geniti sunt, sive eorundem parentes adhuc sacramento tenentur sive iam dimissi erunt, in parentum militiam vocentur. * Constant. A. ad Euagrim pp. * <a 331 D. prid. non. Aug. Basso et Ablabio cons.>

CJ.12.47.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Filios primipiliorum paternam sequi condicionem oportet. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Neoterio. * <a 380? >

^CJ.12.47.3:

Si quis quocumque modo in bello mortuus fuerit, filius eius, si tantum unus extat, vel e pluribus maior natu statim in locum patris succedat et annonas eius accipiat, si pater non superbiarchi gradum ascenderit. sin autem maiorem biarcho gradum habuerit, filium biarchum tantummodo fieri. manifestum enim est maiorem natu, qui hoc solacio fruitur, fratrum quoque suorum curam habiturum.

CJ.12.48.0. De oblatione votorum.

CJ.12.48.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Quando votis communibus felix annus aperitur, in una libra auri et solidis obryziacis principibus offerendi devotionem animo libenti suscipimus statuente, ut deinceps sequentibus annis uniuscuiusque sedulitas principibus suis talia ingerant semper et deferant. * Arcad. et Honor. AA. Basilio pu. * <a 395 D. iii non. Mart. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.12.49.0. De numerariis actuariis et chartulariis et adiutoribus scriniariis et exceptoribus sedis excelsae ceterorumque iudicum tam civilium quam militarium.

CJ.12.49.1: Imperator Constantinus

Vorax et fraudulentum numerariorum propositum, qui diversis obsequiis rectoribus obsequuntur, ita inhibendum est, ut antea sanximus et nunc itidem sancimus condicioni eos subdi tormentorum et eculeis atque lacerationibus subiacere. * Constant. A. veroniciano vic. Asiae. * <a 334 D. xiiii k. Iun. Optato et Paulino cons.>

CJ.12.49.2pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Qui numerarii appellari consueverant consularium ac praesidium dumtaxat, tabularii post hanc nostram sanctionem vocabuntur, scientes se tormentis esse subiectos, nisi iudicibus vel his, qui proveci nostro iudicio ad provincias venerint, vel exactoribus debitorum aut reliquorum modum frequenter ingesserint sub actorum testificatione: quos scire oportet cum his qui debitores sunt sese ad solutionem esse retinendos, nisi omnia debita ipsis fuerint indicantibus persoluta. * Valentin. et Valens AA. ad clearchum. * <a 365 D. xiiii k. Mart. Constantinopoli Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.12.49.2.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Triennii tamen spatio tabulariorum decet tempus omne concludi. <a 365 D. xiiii k. Mart. Constantinopoli Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.12.49.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Numerarios amplissimae tuae sedis cingulum habere et militiae ordinem tenere iubemus. * Valentin. et Valens AA. Rufino pp. * <a 365 D. prid. id. Dec. parisiis Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.12.49.4: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

In provinciis singulis duo numerarii, qui et tabularii, collocentur, quo ad unum fiscalis arcae ratiocinium, ad alterum largitionales pertinere tituli iubeantur : scituri, quod, si ex alienis quicquam actibus ad alteram partem illicita fuerit usurpatione translatum, is, qui iudicis culpam dissimulatione texerit, gravissimo sit supplicio subiugandus. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. omn. rectoribus provinciarum. * <a 382 D. iii k. April. Constantinopoli Antonio et Syagrio cons. >

CJ.12.49.5: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Exceptores omnes iudicibus provincialibus obsequentes, qui nec cohortalem militiam sustinere videntur neque a fisco ullas consequuntur annonas, absque metu dare coeptis operam, etiamsi decuriones sint, minime prohibemus, dummodo munia propriae civitatis agnoscant et peracto secundum morem exceptionis officio ad propriam sibi curiam redeundum esse non nesciant. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. et Arcad. A. Principio pp. * <a 385 D. iiii id. Dec. Aquileiae Arcadio A. et Bautone cons. >

CJ.12.49.6pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Ne diutius ad cunctorum perniciem actuarii numerariorum consortiis adiuventur, illustris auctoritas tua cunctos ex numerariis actuariorum societate praecipiat abstinere atque ab eorum communione discedere. * Arcad. et Honor. AA. Severo pu. * <a 398 D. iiii k. Iul. Nicaeae Honorio A. iiii et Eutychiano cons. >

CJ.12.49.6.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Quod si haec moniti custodire neglexerint, isdem poenis se quibus actuarios non ambigant subiacere. <a 398 D. iiii k. Iul. Nicaeae Honorio A. iiii et Eutychiano cons. >

CJ.12.49.7pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Actuarios tam classium urbis Constantinopolitanae quam thymelae equorumque curulium civitatum diversarum non aliter nisi, ut consueverat, manus sanxerit principalis, sublimitas tua praecipiat ordinari. * Theodos. et Valentin. AA. Hierio pp. * <a 426 D. x k. Iul. Nicomediae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. Cons. >

CJ.12.49.7.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si quis talis sub tua fuerit iudicatione convictus, profectio irritis his, quae vetita contrectavit, etiam congruam indignationem incurret. <a 426 D. x k. Iul. Nicomediae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. Cons. >

CJ.12.49.8: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Scriniarios vel numerarios officii magnitudinis tuae iubemus nullatenus in posterum aut mutuam pecuniam sumere aut polliceri cuiquam pro publicis cogi expensis : quos nullam post depositam militiam inquietudinem sustinere volumus. * Theodos. et Valentin. AA. Protogeni pp. * <a xxx >

CJ.12.49.9: Imperator Leo

Nemini licere deinceps iubemus in quacumque militia connumeratio sollicitudinem actuarii subire vel post depositam eandem curam ad militiam adspirare, quatenus inter privatos agens omnique militari privilegio denudatus nihil nundinationis vel fraudis circa commendanda ratiocinia quibus obnoxius est attemptare valeat. * Leo A. Dioscoro pp. * <a 472? >

CJ.12.49.10pr.: Imperator Zeno

Nulli scriniario liceat pro tempore numerarios plus quam quaternis vicibus, nec his tamen continuandis, adiuvere: idemque hoc super chartulariis praebenda pro tempore numerariis opera observari decernimus, ita ut adiutorum quidem bienii, chartulariorum vero unius anni intervallo continuatio interrumpatur: nulla adiutoribus ad chartulariorum sollicitudinem, quam semel dedignati sunt, descendendi danda licentia: ita ut orientalis quidem tractus pro tempore

numerariis non nisi ab his scriniariis, qui intra triginta viros a numerario retro numerandos, Asiae vero dioeceseos numerariis non nisi ab his, qui intra quinquaginta a numerario similiter retro numerandos inveniuntur, ponticae vero et Thracicae dioeceseos passim et pro suo libitu ex omni multitudine eligendorum adiutorum tribuatur facultas. * Zeno A. Arcadio pp. * <a 485-486? >

CJ.12.49.10.1: Imperator Zeno

Omnia sane commonitoria vel praeceptiones aut evectiones seu quaelibet publica instrumenta non solum adiutori, verum etiam provinciae illius de qua disponitur tractatori inspiciendi itidemque subscribendi, aliorum quoque, qui una cum eo tractant, in eadem subscriptione mentione habenda, necessitatem incumbere. <a 485-486? >

CJ.12.49.10.2: Imperator Zeno

Si quid autem sine hac observatione ex orientali vel Asiano vel Thracico scrinio fuerit emissum, falsi suspitione non careat: exceptis publicis instrumentis, quae ex scrinio ponticae dioeceseos emittuntur, quod in isdem instrumentis solum numerarium eiusdem dioeceseos eiusque adiutorem et chartularium subscribere magnitudo tua disposuit: ita ut, si quid huius legis fuerit violatum, numerarii quidem tam gradus sui quam sollemnitate seu solaciorum universi anni iacturam, adiutores vero quinquaginta librarum auri et chartularii quindecim itidem librarum auri poenam subeant. <a 485-486? >

CJ.12.49.11: Imperator Zeno

Officio magnitudinis tuae datis precibus postulante, ut numerariorum actus non in biennium, sed in unum annum statuatur, nostra pietas huiusmodi petitionibus adnuens dispositionem, quae promulgata fuerat super biennio, super uno tantummodo anno revocavit. * Zeno A. Catoni mag. mil. * <a 485-486? >

CJ.12.49.12pr.: Imperator Anastasius

Per hanc divinam pragmaticam sanctionem decernimus, quod antea, dum tribuni praetoriani dignitas eis, qui in scriniis seu gradibus officii tuae celsitudinis deponunt militiam, praebeatur, custoditum fuisse dignoscitur, hoc super honore quoque comitivae dignitatis eis impertiri, ut sententia pro fine eorum militiae proferenda dignitatis etiam mentionem contineat, haec quoque tantummodo et sine speciali codicillorum vel divinorum apicum sanctione ad eandem dignitatem adipiscendam et privilegia eam sequentia sufficiat: ita tamen, ut primi ordinis comitivam per interlocutionem eiusdem potestatis mereantur cornicularius et primiscribius et numerarius scrinii Macedoniae et scrinii Daciae et scrinii operum et scrinii auri. * Anastas. A. Spartiatio pp. Illyrici. * <a xxx >

CJ.12.49.12.1: Imperator Anastasius

Hoc eodem in his etiam, qui post novellam dispositionem divinae memoriae Zenonis, quae de isdem personis loquitur, deposuerunt militiam, obtinente. <a xxx >

^CJ.12.49.13:

Constitutio iubet solacia, quae tabularius in tribus magnis scriniis accepit, id est Orientalis et Ponticae dioeceseos, primo et secundo et tertio tabulario dari, non ex aequis partibus, sed ita ut dimidia primo competat, tertia secundo, tertio sexta, ut et fiscus securitatem habeat et unusquisque eorum per annos integri anni annonas accipiat.

^CJ.12.49.13.1:

Iubet autem provinciae tractatorem, simulatque tabularius fit, provinciae tractationem deponere, ne circa plura occupatus sit et inde fiscus damno adficiatur, neve neglecta ut fit provincia numerarios qui secum sunt accuset, quasi hi damni causam dederint.

^CJ.12.49.13.2:

Hi tres autem ipsi eos eligant, qui sibi ad fiscalia exigenda opem ferre debeant, ut si provinciarum tractores fiscalia eis solvere differant, tractatione cadant.

^CJ.12.49.13.3:

Sed armorum tabularii in omnibus aliis officio pareant praeter annonas: has enim accipient secundum consuetudinem quae huc usque obtinuit quaeque solacia primo competentia in plures dividi vult.

CJ.12.50.0. De cursu publico angariis et parangariis.

CJ.12.50.1: Imperator Constantinus

Equos, qui publico cursui deputati sunt, non lignis vel fustibus, sed flagellis tantummodo agitari decernimus: poena non defutura contra eum, qui aliter fecerit. * Const. A. ad Titianum. * <a 316 D. prid. id.Mai. Sabino et Rufino cons.>

CJ.12.50.2pr.: Imperator Constantinus

Praesidibus et rationalibus ceterisque, quibus propterea res publica et annonas et alimenta pecoribus subministrat, usurpandi paraveredi licentia derogetur. * Const. A. ad acyndinum pp. * <a 326 pp.Xv.K.Mart.Constantino.A. vii et Constantio c.Cons.>

CJ.12.50.2.1: Imperator Constantinus

Sed nec alia via eundi quisquam habeat facultatem, nisi per quam cursus publicus stare dignoscitur: excepta videlicet tua sublimissima sede, cui cursus publicus et proficiscendi per eum licentia et ubi ratio exegerit praesto est. <a 326 pp.Xv.K.Mart.Constantino.A. vii et Constantio c.Cons.>

CJ.12.50.3pr.: Imperator Constantius

Evectiones ab omnibus postulentur, et tam iudices quam custodes publici cursus minime transire patiantur, antequam seriem evectionis adspexerint. * Constantius A. ad Taurum pp. * <a 357 D. viii k.Iul.Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c.Ii cons.>

CJ.12.50.3.1: Imperator Constantius

Quod si quis putaverit resistendum et sine evectione iter facere detegitur, vel ultra tempus quod evectioni insertum est publico cursu uti conatus sit, ubi repertus fuerit, eundem iussimus detineri et, si quidem dignitate praeditus sit, de eius nomine ad prudentiam tuam et ad illustrem virum comitem et magistrum officiorum referri. adversus ceteros vero protinus indignatio competens exercenda est, quos sinceritas tua pro loco graduque militiae ibidem coerceri posse crediderit. <a 357 D. viii k.Iul.Mediolani Constantio A. viiii et Iuliano c.Ii cons.>

CJ.12.50.4pr.: Imperator Julianus

Parhippum eum videri et habendum esse, si quis usurpato uno vel duobus veredis, quos solos evectio continebit. alterum tertiumve extra ordinem commoveat. * Iul. A. ad Mamertinum pp. * <a 362 D. v id. Sept. Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.12.50.4.1: Imperator Julianus

Nihil autem interesse debet nec ad crimen vocari, utrum agens in rebus suo anne mulionis itineris subiugando, modo evectionis datae formam et licentiam non excedat. <a 362 D. v id. Sept. Mamertino et Nevitta cons.>

CJ.12.50.5: Imperatores Valentinianus, Valens

Si quis per publicum cursum iter faciens cuiuscumque dignitatis vel militiae ab itinere recto deverterit, poena in eum competens proferatur. * Valentin. et Valens AA. ad Symmachum correctorem Lucaniae et Brittiorum.* <a 365 D. viii k. April. Mediolani Valentiniano et Valente AA. cons.>

CJ.12.50.6pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Evictionum copiam senatui, cum proficiscendi ad nos necessitas fuerit, serenitas nostra largita

est, ita tamen, ut cum a nobis evocatur aut a clementiae nostrae veneratione discedat. * Valentin. et Valens et Grat. AAA. ad Ampelium pu. * <a 371 D. iii id. Dec. Triveris Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.12.50.6.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si quis ergo posthac contra vetitum sibi cursum publicum illicita temeritate praesumpserit, motum in se nostrae mansuetudinis excitabit. <a 371 D. iii id. Dec. triveris Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.12.50.7pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

In omnibus provinciis veredorum pars quarta reparatur. * Valentin. et Valens et Grat. AAA. ad Hesperium pp. * <a 377 D. iii k. Mart. triveris Gratiano A. iiii et Merobaude cons.>

CJ.12.50.7.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Stabula autem ut impensis publicis extruantur, contra rationem est, cum provincialium sumptu, in quorum locis stabula constituta sunt, citius arbitremur apparanda et utilius tam publico quam his, quos sterco animalium pro suo solacio habere concedimus. <a 377 D. iii k. Mart. triveris Gratiano A. iiii et Merobaude cons.>

CJ.12.50.8: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Ut agendi itineris possit esse moderatio, deni veredi per dies singulos ex utraque parte dimittantur: poena quinque librarum auri minime defutura contra eos, qui statuta nostra neglexerint. * Valens Grat. et Valentin. AAA. ad Ausonium pp. * <a 378 D. xii k. Mai. triveris Valente vi et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.12.50.9pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Iudicibus faciendae evictionis copiam denegamus, cum id tantum nostro numini et tuae sedi nec non viro illustri magistro officiorum sit reservandum, cum neque praefecto urbis neque magistris militum neque ducibus neque vicariis nec cuiquam alii praeter memoratas duas potestates hoc a nobis concessum sit. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Floro pp. * <a 382 D. x k. Aug. Constantinopoli Antonio et Syagrio cons.>

CJ.12.50.9.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

His enim tantum ambulandi facultatem iudices ex suo arbitrio praebituri sunt, quos in transmissione publicarum functionum prosecutores viderint constitutos: scituri, si definitionem nostram excesserint, se quidem viginti quinque auri libris, officia vero quinquaginta esse multandos. <a 382 D. x k. Aug. Constantinopoli Antonio et Syagrio cons.>

CJ.12.50.10: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Gravissimae poenae acerbitate proposita evictionum contractus, animalium quoque publicorum merces et ementis et distrahentis coercitione prohibemus. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. philagrio com. orientis. * <a 382 pp. Beryto. D. xii k. Oct. Antonio et Syagrio cons.>

CJ.12.50.11: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nullus evictione utatur privatus, tametsi valuerit impetrare. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Cynegio pp. * <a 384 D. vi non. Mart. Constantinopoli Ricomere et Clearcho cons.>

CJ.12.50.12: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quoniam veredorum quoque cura pari ratione tractanda est, sexaginta libras sella cum frenis, sexaginta itidem averta non transeat: ea condicione, ut, si quis praescripta moderaminis imperatorii libramenta transcenderit, eius sella in frusta caedatur, averta vero fisci viribus deputetur: exceptis auri centenariis, quae necesse est ab hippocomis in solitis sacculis reportari. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Cynegio pp. * <a 385 D. xv k. Iul. Constantinopoli Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.12.50.13pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Non patimur hippocomos per eos qui veredis uterentur indigna spoliatione vexari, si quidem nonnulli veredarii saga eorum dicuntur auferre vel praecidere. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Floro pp. * <a 390 pp. xv k. Iul. Triveris Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.12.50.13.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quocirca per omnes iudices et curiosos miserabilis removeatur iniuria, scientibus cunctis, quod, si observata non fuerit nostra sanctio, non solum damna resarcire, verum etiam notam et multam qui neglexerit subire cogetur. <a 390 pp. xv k. Iul. triveris Valentiniano A. iiii et Neoterio cons.>

CJ.12.50.14: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Publici cursus exhibitio secundum locorum consuetudinem vel curialibus vel cohortalibus debet committi vel his, qui suo periculo ab eminentissima praefectura sub competenti cautela excipiunt. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Potamio praef. Augustali. * <a 392 D. iii k. Aug. Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons.>

CJ.12.50.15: Imperatores Arcadius, Honorius

Si quis vel per unam mutationem veredum superducendum esse crediderit, in quadruplum superductorum animalium pretium fisci viribus inferat. * Arcad. et Honor. AA. Dextro pp. * <a 395 D. xv k. April. Mediolano Olybrio et Probino cons.>

CJ.12.50.16: Imperatores Arcadius, Honorius

His tantummodo utendi cursus publici facultas concessa est, qui legati de diversis gentibus ad nostram clementiam properare festinant. * Arcad. et Honor. AA. remistheo duci Armeniae. * <a 397 D. vi k. Mart. Constantinopoli Caesario et Attico cons.>

CJ.12.50.17: Imperatores Arcadius, Honorius

Nemo mulionem mutationibus deputatum vel per sollicitationem vel per receptionem subtrahere audeat, decem libras argenti poenae nomine reformidans inferre. * Arcad. et Honor. AA. vicentio pp. * <a 398 D. xii k. Mart. Mediolani Honorio A. iiii et Eutyichiano cons.>

CJ.12.50.18: Imperatores Arcadius, Honorius

Animalia publica, dum longe maiore ac periniquo pretio pabula aestimantur per mancipis atque apparitores, aperte vexantur. ne id contingat, sublimitas tua disponat, ut neque pabula mutationibus desint, neque provinciales ultra quam iustitiae sinit ratio praegraventur. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 400 D. v k. Dec. Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.12.50.19pr.: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Comperimus provinciales et pabula et pecuniam pro equorum cursualium sollempni ratione conferre et extrinsecus etiam paraveredorum onere praegravari. * Arcad. Honor. et Theodos. A. Septimino procons. Africae. * <a 403 D. vii k. April. Ravennae Theodosio A. et Rumorido cons.>

CJ.12.50.19.1: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Provinciarum igitur rectores procurent, ne umquam cursus publicus veniat in querellam et occasio deceptionis curiales vel provinciales animalia indebita praestare compellat. <a 403 D. vii k. April. Ravennae Theodosio A. et Rumorido cons.>

CJ.12.50.20pr.: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Nemo ducum ingressus semel provinciam suam postmodum itineribus faciendis cursu atque angariis ipse sive suum utatur officium, sed expeditionem militarem iumentis propriis exsequantur. * Arcad. Honor. et Theodos. AAA. Anthemio pp. * <a 407 D. iiii non. Aug. Constantinopoli Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.12.50.20.1: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

De cohortalibus etiam officiis eadem lege sancimus, ne quis ex his per provinciam suam

discurrens veredo uti conetur in posterum, cum sacra prohibitum sanctione cognoscant. <a 407 D. iiii non. Aug. Constantinopoli Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.12.50.20.2: Imperatores Arcadius, Honorius, Theodosius

Quod si quis ducum vel apparitorum vel cohortalium temerario animo ea quae decernimus contemnenda putaverit, per singula animalia quibus usus fuerit singularum librarum auri illatione multabitur. <a 407 D. iiii non. Aug. Constantinopoli Honorio vii et Theodosio ii AA. cons.>

CJ.12.50.21: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nullus penitus cuiuslibet ordinis seu dignitatis vel sacrosancta ecclesia vel domus regia tempore expeditionis excusationem angariarum seu parangariarum habeat. * Theodos. et Valentin. AA.

Cyro pp. * <a 440-441 >

CJ.12.50.22pr.: Imperator Leo

Cursum clavularem ab omni orientali tractu nec non ab his civitatibus aliarum regionum, quarum instructio tui culminis meminit, tolli amputarique decernimus, ita tamen, ut in transitu fortissimorum militum (quando nostra serenitas disposuerit ex aliis ad alia eos loca deduci, evectioesque animalium secundum consuetudinem a nostra fuerint aeternitate consecuti)et in armorum tam confectione quam translatione servata consuetudine, in profectioe quin etiam legatorum animalium dominis, qui ea solent accepta mercede locare, praebenda pensio arcae tui culminis imputetur. * Leo A. Pusaeo pp. * < >

CJ.12.50.22.1: Imperator Leo

Tractorias videlicet animalium super memoratis causis nulli alii iudici, cuiuscumque sit dignitatis, nisi tuo tantummodo culmini faciendi licentiam patere decernimus. < >

CJ.12.50.23pr.: Imperator Anastasius

Iubemus nemini licere cuiuscumque scholae vel officii vel militiae seu condicionis per totius orientalis tractus partes ob quamcumque causam profiscenti seu redeunti supra unum veredum unumque paraveredum, cum evectioe tamen iudiciali, movere, nisi specialis ei praestita sit nostrae serenitatis quantitatem animalium continens evectio. * Anastas. A. Armenio pp. * < >

CJ.12.50.23.1: Imperator Anastasius

Exceptis procul dubio his, qui pecunias publicas devehunt, cum in hac parte sine nostra quoque speciali auctoritate tanta convenit animalia moveri, quanta transvehendae pecuniae summa et eius tuitio deposcit. < >

CJ.12.50.23.2: Imperator Anastasius

Quinquaginta librarum auri condemnatione his feriendis, quicumque nostra iussa quolibet modo seu tempore violaverint seu violare concesserint. < >

CJ.12.51.0. De tractoriis et stativis.

CJ.12.51.1pr.: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Tractoriae cum stativis solitis bidui tantummodo tempus accipiant. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. * <a 392 D. vii k.Sept Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons. >

CJ.12.51.1.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Nulli vero penitus cum necessariis sibi personis praebeantur, nisi his tantummodo, qui animalia atque equos sacro usui necessarios prosequantur: ita tamen, ut his dimissis in tractoriarum corpore quinque dierum numerus adscribatur, ut nullus ultra hoc temporis spatium ad residendum in quo libitum fuerit loco copiam nanciscatur. <a 392 D. vii k.Sept Constantinopoli Arcadio A. ii et Rufino cons. >

CJ.12.52.0. De apparitoribus praefectorum praetorio et privilegiis eorum.

CJ.12.52.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Praefecturae cornicularios, qui annis singulis exeunt post transactos corniculos nostram adorare

purpuram volumus: quo honore perfunctis, cum iam missionem tenuerint, liberum otium damus, ut ad susceptionem vel cuiuslibet necessitatis officium minime devocentur. * Valentin. et Valens AA. ad Mamertinum pp. * <a 365 D. iii k.Dec. Mediolani Valentiniano et Valente AA.Conss.>

CJ.12.52.2pr.: Imperatores Valentinianus, Valens

Praefectianos ad perniciem provincialium exactionibus in provinciis vel potius lucris et quaestibus suis sese immiscere vetamus: praeterea vel horreorum gerere custodiam vel curarum ius atque arbitrium sibi praesumere his denegamus. * Valentin. et Valens AA. ad Zosium praes. Epiri Novae. * <a 373 D. xiiii k.Dec. Mediolani Valentiniano et Valente iiii AA. cons.>

CJ.12.52.2.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Horum si quis praesentis legis temerator existat, volumus eum competenti motu indignatione percipi. <a 373 D. xiiii k.Dec. Mediolani Valentiniano et Valente iiii AA. cons.>

CJ.12.52.3pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Cornicularii et primiscrinii, numerarii insuper, qui in officio tuae sublimitatis per ordinem obsequiis militiae terminatis desideratam laborum requiem sortiuntur, pro multis erga rem publicam sudoribus ab omnibus indictionibus tam militarium quam civilium iudicum semper habeantur immunes, et civilium tantum iudicum, non etiam militarium iurisdictioni subiaceant. * Theodos. et Valentin. AA. Zoilo pp. * <a 444?>

CJ.12.52.3.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Huic sanctioni addendum esse censemus, ut, si quis praefectianus dum militat vel post depositum cingulum sine testamento quod legibus comprobatur nullisque ab intestato successoribus derelictis fati munus impleverit, omnes eius patrimonii facultates provisione magnificae tuae sedis non fisci viribus, sed arcae tui culminis rationibus vindicentur. <a 444?>

CJ.12.52.3.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Scriniariis autem exceptoribus ceterisque, qui in officio tui culminis merent, cum in legione prima adiutrice nostra militant, audientiam tantummodo in causis in quibus pulsantur tuae celsitudinis deputamus. in provinciis vero commorantes rectoribus earum eos respondere iubemus, nisi publicum officium aliquod eis iniunctum sit. <a 444?>

CJ.12.53.0. De apparitoribus praefecti urbis.

CJ.12.53.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Praeter eos, qui de officio eminentium potestatum numero stipendiorum et curriculis evolutis urbi praefecti serenitatis nostrae annis singulis attingere purpuram venerarique praecepti sunt, nulli prorsus eorum, qui provincialia officia peregerunt, tranquillitatis nostrae muricem adorare sit liberum, omnium suffragiorum obreptione cessante. * Grat. Valentin. Theodos. et Arcad. AAAA. ad principium pp.* <a 385 D. xiiii k. Oct. Aquileiae Arcadio A. et Bautone vc. cons.>

CJ.12.53.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Quicumque illustris urbanae sedis apparitor clandestina fraude pistorem concusserit, accusatus atque convictus perpetuis panificii nexibus addicatur. * Honor. et Theodos. AA. Palladio pp. * <a 417 D. vii k. Ian. Ravennae Honorio A. xi et Constantio ii vc. cons.>

CJ.12.54.0. De apparitoribus magistrorum militum et privilegiis eorum.

CJ.12.54.1: Imperatores Valentinianus, Valens

Qui sese in officiis magistrorum equitum ac peditum militare monstraverint, ab omni nominationis iniuria excusentur. * Valentin. et Valens AA. ad Artemium Correctorem. * <a 364 D. xiiii k. Oct. Aquileiae. acc. xv k. Nov. salerni divo Ioviano et Varroniano cons.>

CJ.12.54.2: Imperatores Valentinianus, Valens

Qui in officio magistrorum equitum ac peditum militiam sortiti sunt, ordinis sint militaris. * Valentin. et Valens AA. ad Mamertinum pp. * <a x>

CJ.12.54.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Probari apparitores magisteriae potestatis neque curiales neque cohortales neque censibus volumus adscriptos. * Theodos. et Valentin. AA. Cyro pp. * <a 441 D. prid. non. Mart. Constantinopoli Cyro vc. cons.>

CJ.12.54.4pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Numerarios virorum illustrium magistrorum militum tam praesentalium quam orientalium qui ordine stipendiis militiae fuerint decorati, exeuntes tribunis praetorianis partis militaris, sudoribus eorum beneficium deferentes, sociari praecipimus: ita videlicet, ut post completam militiam ab omnibus indictionibus tam militarium quam civilium iudicum semper habeantur immunes. * Theodos. et Valentin. AA. Apollonio mag. mil. praesentali Anatolio mag. mil. per orientem.* <a x>

CJ.12.54.4.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Principatus vero munere functos tribunis vigilum militaribus volumus adgregari. <a x>

CJ.12.54.5: Imperator Anastasius

Eos, qui in officiis vestris merentes statutorum tantummodo numero inserti sunt, fori praescriptione muniri, ceteros vero, qui supra huiusmodi numerum militare noscuntur, quasi nec militantes et apud illustrissimas praefecturas et apud clarissimos provinciarum rectores de quolibet pulsari et conveniri et sine cinguli praescriptione respondere negotio sancimus. * Anastas. A. magistris mil. * <a x >

CJ.12.55.0. De apparitoribus proconsulis et legati.

CJ.12.55.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Officio, quod tuis meritis obsecundat, non curialem quemquam nec ex ceteris corporibus volumus adgregari: ac si qui erunt inter apparitores huiusmodi, restitui eos debitis muniis mox iubemus. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. ad Flavianum procons. Africae.* <a 393 d.Non.Oct. Constantinopoli Theodosio A. iiii et Abundantio cons.>

CJ.12.55.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Apparitioni tuae et legatorum quadringentos censuimus deputandos de his dumtaxat, quos sibi esse detractos rei publicae membra non queruntur. * Arcad. et Honor. AA. Victorio procons. Africae et dominatori vic. Africae.* <a 398 D. xii k.Iun. Mediolani Honorio A. iiii et Eutyichiano cons.>

CJ.12.55.3: Imperatores Arcadius, Honorius

In proconsulari provincia officium proconsulare postulet, quod exigere consuevit, nec alienis se partibus impudenter inserat. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 D. iii k.Oct. Altino Theodoro vc.Cons.>

CJ.12.56.0. De apparitoribus comitis orientis.

CJ.12.56.1: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

In officio comitis orientis non amplius quam sescenti apparitores habeantur, quos quidem publicis necessitatibus novimus abunde suppere. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Rufino pp. orientis. * <a 394 D. iii k.Ian. Heracliae Arcadio iii et Honorio ii AA.Cons.>

CJ.12.57.0. De cohortalibus principibus corniculariis et primipilaribus.

CJ.12.57.1: Imperator Constantinus

Omnes stationarii neque superexactionem audeant neque carcerem habeant, neve quis personam licet pro manifesto crimine apud se habeat in custodia, sciens quod, si quid tale fuerit commissum, capite puniendus est. * Const. A. edicto suo ad Afros. * <a 315 pp.Vi id.Mai. Karthagine Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.12.57.2pr.: Imperatores Constantius, Constans

Nullus iudicum quemquam sine sacra probatoria probare audeat vel provehere. * Constantius et Constans AA. ad Taurum pp. * <a 358 D. vi k.Iun. Mediolani acc.Viii id. iul. Datiano et Cereale cons.>

CJ.12.57.2.1: Imperatores Constantius, Constans

Excipimus tamen officia provincialia cursus publici sollicitudinem sustinentia: nec enim tanto muneri adminiculum denegari publica permittit utilitas. <a 358 D. vi k.Iun. Mediolani acc.Viii id. iul. Datiano et Cereale cons.>

CJ.12.57.3: Imperatores Valentinianus, Valens

Solita cohortalibus Syriae privilegia, quae a divo Diocletiano porrecta sunt atque concessa, nos quoque porreximus ac iubemus eos non ad sollicitudinem bastagae, non ad functionem naviculariam devocandos, non invitos curialibus coetibus adscribendos, verum peracto labore militiae, pastus primipili competenti sedulitate functione transacta praerogativam his recusationis offerimus. * Valentin. et Valens AA. Festo consulari Syriae. * <a 365 ? D. vi non.Oct.

Valentiniano et Valente AA.Conss.>

CJ.12.57.4: Imperatores Valentinianus, Valens

Officia rectorum provinciarum tuae magnificentiae litteris volumus admoneri, ut susceptos in officio proprio vel probatos cohortium nomine legionumve privilegiis aestiment inserendos. * Valentin. et Valens AA. et Grat. A. ad Probum pp. * <a 372 D. xvi k.Iun. Modesto et Arintheo cons.>

CJ.12.57.5pr.: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Quicumque per os droenam primipilium maiore laetatur numero filiorum, unum loco suo veluti hereditario iure substituat, alterum pro amore patriae edessenae curiae tradat obsequiis, ceteris quam voluerit militiam provisurus. sin autem duos tantum procreaverit, cohorti satisfacere cogatur et curiae. quod si unum procreaverit, eundem ordini patriae restituat, nullo contra hanc formam beneficio valituro. * Valentin. et Valens et Grat. AAA. Modesto pp. * <a 375 D. iii non.Dec. Antiochiae post consulatum Gratiani A. iii et Equitii vc. >

CJ.12.57.5.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Damus sane licentiam tam patribus eorum quam ipsis, qui huius legis auctoritate civitatum obsequio adgregantur, ut, si quos curiales patrocinio principalium invenerint excusari, in medium proferant, ut et ipsi similibus officiis deputati pareant impetratis. <a 375 D. iii non.Dec.

Antiochiae post consulatum Gratiani A. iii et Equitii vc. >

CJ.12.57.6pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Si apparitor diffugerit crimosus, edictum, quo revocari possit, adiecta condicione legibus subsequatur: cui nisi fuerit satisfactum, merito in latitantem a iudice pro qualitate peccati sententia proferatur. * Grat. Valentin. Theodos. et Arcad. AAAA. ad Neoterium pp. * <a 385 D. prid. id. Iun. Mediolani Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.12.57.6.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Veniam enim talibus non permittimus nec indulgentiis crimina sublevamus. <a 385 D. prid. id. iun. Mediolani Arcadio A. et Bautone cons.>

CJ.12.57.7pr.: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Ordinariorum iudicum apparitores, qui vel speculatorum vel ordinariorum attigerint gradum, nullo annorum numero, nulla stipendiorum contemplatione laxentur, priusquam primipili pastum digesta ratione compleverint. * Valentin. Theodos. et Arcad. AAA. Tatiano pp. * <a 389 D. iii non.Mai. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.12.57.7.1: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Quod si ante debitum locum, qui huic functioni habetur obnoxius, vel aegri corporis labem vel

defessae senectutis extrema ad impetrandam quietem crediderit praetendenda, non prius otio condonetur, quam omne quod primipilio debetur expenderit. <a 389 D. iii non.Mai. Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.12.57.7.2: Imperatores Valentinianus, Theodosius, Arcadius

Eos etiam, qui pro sceleribus suis soluto militiae cingulo addicuntur infamiae, ne integro peculio sub hac occasione laetentur, ita condignae ultioni volumus subiacere, ut functioni quoque, quae extrema militiae debetur, nihil ex eorum facultatibus subtrahatur. <a 389 D. iii non.Mai.

Mediolani Timasio et Promoto cons.>

CJ.12.57.8: Imperatores Arcadius, Honorius

Speciebus primipilaribus adaerandis eadem pretiorum taxatio servetur, quae in venalibus publicis poterit reperiri. * Arcad. et Honor. AA. Euthymio vic. Asiae. * <a 396 D. v

k.Mart.Constantinopoli Arcadio iiii et Honorio iii AA.Conss.>

CJ.12.57.9pr.: Imperatores Arcadius, Honorius

Per Illyricum, in quo plurima ac maxima necessitatum publicarum emolumenta officii constat praesidalibus expediri, centeni numero singulis iudicibus obsecundent: nec ultra hunc modum vel ad militiam ullus adspiret vel coniventia iudicum perseveret. * Arcad. et Honor. AA.

Clearcho pp. Illyrici. * <a xxx >

CJ.12.57.9.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Adhibendi autem sunt ad huiusmodi ministeriorum obsequia non illi, qui vano militiae nomine immania lucra sectentur, sed qui necessitatem officii sollicitudinibus debitis exsequantur. <a xxx >

CJ.12.57.10: Imperatores Arcadius, Honorius

Quicumque ad chartas vel tabulas vel quodcumque aliud ministerium cohortalis optaverit, non ante accedere permittatur, nisi eius nomen matriculis receptum primitus fuerit: poena proposita his, qui contra statuta caelestia crediderint suscipiendos aliquos aut quodlibet eis officium iniungendum. * Arcad. et Honor. AA. et Theodos. A. Anthemio pp. * <a 407 D. xvi k. April.

Constantinopoli Honorio vii et Theodosio iterum AA. cons.>

CJ.12.57.11: Imperatores Honorius, Theodosius

Si quis ex grege cohortalinorum urgente criminis insectatione stipendiis fuerit exemptus, aut otio traditus quietis artibus immoretur, aut si ad pristina sacramenta precum miseratione maluerit repedare, indultum nostrae maiestatis oraculum amplissimae tuae sedi offerat adlegandum. * Honor. et Theodos. AA. Anthemio pp. * <a 415 D. xiii k. Mart. Constantinopoli Honorio x et

Theodosio vi AA. cons.>

CJ.12.57.12pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Si cohortalis apparitor aut obnoxius cohorti ad ullam adspiraverit dignitatem, spoliatus omnibus impetrati Honoris insignibus ad statum pristinum revocetur: liberis etiam in tali eius condicione susceptis fortunae patriae mancipandis. * Theodos. et Valentin. AA. Isidoro pp. * <a 436 D. iii non. April. Constantinopoli Isidoro et Senatore cons.>

CJ.12.57.12.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si quis ex his ausus fuerit ullam adfectare militiam, nulla praescriptione temporis muniatur praeter eam scilicet, quae ex quadraginta annis colligitur: sed ad condicionem propriam retrahatur, ne ipse vel eius liberi post talem ipsius statum procreati quod cohorti debetur valeant declinare. <a 436 D. iii non. April. Constantinopoli Isidoro et Senatore cons.>

CJ.12.57.12.2: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed nec ad aliam cohortalinus vel cohortalini filius audeat adspirare fortunam, cui maiorum suorum exempla praeiudicant. <a 436 D. iii non. April. Constantinopoli Isidoro et Senatore

conss.>

CJ.12.57.12.3: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Sed etiam cunctos, qui diversarum rerum negotiationibus detinentur, trapezitas scilicet vel gemmarum argentique vestiumve venditores, apothecarios etiam ceterosque institores aliarum mercium quibuscumque ergasteriis adhaerentes iubemus a provincialibus officiis removeri, ut omnis honor atque militia contagione huiusmodi segregetur. <a 436 D. iii non. April.

Constantinopoli Isidoro et Senatore conss.>

CJ.12.57.13pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Nullum ex primipilaribus, nullum ex principe cohortalis officii vel ad aliam posse militiam adspirare vel ministeriis sibi contra publicam utilitatem blandiri vel ad quamlibet aliam dignitatem ad praeiudicium praeteriti status accedere concedimus. * Theodos. et Valentin. AA. Thomae pp. * <a 442 ? >

CJ.12.57.13.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si contra hanc tam saluberrimam formam vel responsa caelestia quaedam militia aut dignitas audacter eliciatur, pro ingestis haberi, etiamsi speciali adnotatione nostrae indulgentiae eam obtinuisse videatur, nec adsertionem ei quoquo modo patere, qui se memoratis artibus publicae studet commoditati subtrahere, sed statim civitatis unde oriundus est curiae tradi praecipimus. <a 442 ? >

CJ.12.57.14pr.: Imperator Leo

Quisquis cohortalibus adhuc obsequiis obligatus vel regimen provinciae vel cingulum cuiuslibet militiae dignitatisve quoquo modo meruit, ante omnia contra licitum usurpatis impetratisve careat, etiamsi ultronea nostra liberalitate ius gerendae provinciae vel militiae seu dignitatis cuiuspiam sibi iactaverit fuisse delatum. * Leo A. Constantino pp. * <a 471 D. vi k. Ian.

Constantinopoli Leone A. iiii et Probiano conss.>

CJ.12.57.14.1: Imperator Leo

Dehinc universis solaciis condicionis quam spreverat defraudatus, ne quid eorum omnino per se vel interpositam personam possit acquirere, primipili tantum munus implere cogatur: mox curialibus civitatis, in qua natus est, in diem vitae suae functionibus inhaesurus, ita scilicet, ut etiam ii, qui post impletam talem militiam quodlibet militiae dignitatisve genus adfectaverint, curiae patriae suae restituantur. <a 471 D. vi k. Ian. Constantinopoli Leone A. iiii et Probiano conss.>

CJ.12.58.0. De apparitoribus praefecti annonae.

CJ.12.58.1: Imperatores Valens, Gratianus, Valentinianus

Apparitores urbanae praefecturae annonario officio se non inserant, sed apparitorum aemulatione secreta ministerio suo annonae praefectura fungatur. * Valens Grat. et Valentin. AAA. Rufino pu. * <a 376 D. iii id. Iul. Valente A. v et Valentiniano Iuniore conss.>

CJ.12.58.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Praefectus annonae canonem, qui ad officium suum pertinet, per compulsores suos exigat, et cum officio suo retineatur obnoxius, qui ad implendum canonem devotionis suae exactionem non ostenderit. * Arcad. et Honor. AA. Messalae pp. * <a 399 ? >

CJ.12.59.0. De diversis officiis et apparitoribus iudicum et probatoriis eorum.

CJ.12.59.1: Imperatores Valentinianus, Valens, Gratianus

Si quando praefectus praetorio vel vicarius aut rector provinciae significaverit eum, qui chartis ac ratiociniis publicis invenitur obnoxius, ad praeposituram castrorum ac militum transisse, retractus illi adsignetur officio, a quo ad necessitatem praestandi ratiocinii devocatur: in reiecti vero locum is potissimum destinatur, cui meritorum adstipulentur insignia. * Valentin. Valens et Grat.

AAA. ad Severum mag. mil. * <a 371 D. x k. Ian. Gratiano A. ii et Probo cons.>

CJ.12.59.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nullus ex his, quos claruerit militia resolutos, indebita denuo sacramenta sine augustis adfatibus suscipiat. si quis autem id per obreptionem forte meruerit, quinque librarum auri multetur incommodo. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Eusignium pp. * <a 386 D. prid. id. Iul. Mediolani Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.12.59.3pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Nullus apparitor amplitudinis tuae vel de officiis palatinis ad eam provinciam, ex qua oriundus est vel in qua collocaverit larem, vel qui iam in huiusmodi officio fuerit commoratus, obtentu publicae necessitatis vel exsecutor privati negotii dirigatur. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. ad Eusignium pp. * <a 386 D. iii non. Dec. Mediolani Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.12.59.3.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Etenim officii celsitudinis tuae primiscrinus tres libras auri fisci utilitatibus sine dilatione persolvat, si statuta fuerint temerata: apparitor vero qui huic se muneri passus est deputari, militia spoliabitur. <a 386 D. iii non. Dec. Mediolani Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.12.59.3.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Haec vero poena etiam ceteris inrogata est, ut, si domesticus aut protector, strator vel agens in rebus vel palatinus utriusque officii vel ad eandem provinciam, in qua natus est, vel ad eam, in qua collocavit larem, cum huiusmodi usurpatione perrexerit, matriculis quidem exemptus ipse, qui se voluit mitti, auri libram unam fisci viribus inferre cogetur, adiutores vero officiorum palatinorum ac numerarii comitum illustrium virorum sive actuarii libram fisci viribus solvant, nisi statuta fuerint custodita. <a 386 D. iii non. Dec. Mediolani Honorio np. et Euodio cons.>

CJ.12.59.4: Imperatores Theodosius, Arcadius, Honorius

Qui vel exiguam rei familiaris substantiam habent, militare in apparitorum numero non vetentur. * Theodos. Arcad. et Honor. AAA. Silvano duci et correctori limitibus Tripolitani. * <a 393 D. vi k. April. Constantinopoli Theodosio A. iii et Abundantio cons.>

CJ.12.59.5: Imperatores Honorius, Theodosius

Quicumque apparitores ob culpam vel neglegentiam fuerint iudicato distincti, ad nullam militiam adspirandi habeant facultatem: nec ex rescripto his ullus aditus reseretur, quos congruit poenae gravissimae subiugari, si contra inhibita quoque sacratissimis constitutis adspirare contempserint. * Honor. et Theodos. AA. Graccho pu. * <a 415 D. viii k. Aug. Ravennae Honorio x et Theodosio vi AA. cons.>

CJ.12.59.6pr.: Imperatores Theodosius, Valentinianus

In his officiis, id est virorum spectabilium proconsulis Asiae comitis orientis praefecti Augustalis et vicariorum, quos etiam monuimus sub viginti interminatione librarum auri, nemo aliter admittatur, nisi eum emissa ex sacris scriniis probatoria consecrarit. * Theodos. et Valentin. AA. Hierio pp. * <a 426 D. x k. Iul. Nicomediae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.12.59.6.1: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Quod si quis talis sub tua fuerit iudicatione convictus, profecto irritis his quae vetita contrectavit etiam congruam indignationem incurret. <a 426 D. x k. Iul. Nicomediae Theodosio xii et Valentiniano ii AA. cons.>

CJ.12.59.7: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Ad splendidioris militiae privilegia, posteaquam priorem continuo labore compleverint, eos venientes admittimus, qui ea voto adipiscendi Honoris crediderint expetenda, non eos, qui studio exercendae cupiditatis ambierint, ut velut in meliore fortuna positi aut ea scelera quae prius commisisse doceantur occultent aut alia deinceps possint impune committere. * Theodos. et

Valentin. AA. Anatolio mag. mil. * <a 438-443 >

CJ.12.59.8: Imperator Leo

Viros spectabiles duces eorumque apparitores nec non limitaneos castrorumque praepositos tantummodo ex sublimis tui iudicii sententia conveniri nec aliis subiacere iudicibus praecipimus: illustribus scilicet ac magnificis viris magistris militum consuetudine ac potestate, si qua ad limites aliquos orientis Thraciarum et Illyrici ex longo tempore hactenus obtinuit, reservata. *

Leo A. Iohanni mag. off. * <a xxx >

CJ.12.59.9pr.: Imperator Leo

Probatorias memorialium et agentium in rebus, ceterorum nihilo minus apparitorum praetorianae per orientem amplissimae praefecturae, eorum etiam, qui in diversorum iudicum officiis numerantur, ex sacris probatoriis solito more militiae sacramenta sortiri decernimus, non passim nec licenter solis auctoritatibus vel sacrarum litterarum exemplaribus: sed ex authenticis tantum sacris probatoriis manu nostra subscriptis et nostro arbitrio praestandis, ita ut nullus his dolus aut fraus possit adnecti, de his etiam, qui sunt verae et catholicae fidei, iubemus admitti. * Leo A. Hilariano mag. off. * <a 470 ?>

CJ.12.59.9.1: Imperator Leo

Aliter vero militantes, nisi ex his sint, quos solis auctoritatibus apparitioni adgregari vetusta consuetudo perdocuit, detecta fraude cuiuscumque accusandi studio non solum mendaci carere militia, sed etiam proscriptionis stilum subire decernimus et bonorum omnium amissione multamus. <a 470 ?>

CJ.12.59.10pr.: Imperator Leo

Hac sanctione decernimus, ut in posterum nemini licentia sit edendi exemplaria his, qui sociandi sunt cuicumque militiae, quam sine divinis probatoriis adipisci non possunt, sed periculo primatum uniuscuiusque officii ipsas authenticas sacras, quae divinam nostrae pietatis continent adnotationem, cum subscriptione administrantium, sub quorum iurisdictione consistunt, his qui militare volunt praestari: exemplaribus videlicet earum cum subscriptione eorundem iudicum apud singula quoque officia, prout convenit, reservandis. * Leo A. Erythrio pp. * <a xxx >

CJ.12.59.10.1: Imperator Leo

Quamvis autem manifestum sit de huiusmodi probatoriis observatione excepta esse certorum iudicum officia, tamen ne ullius ignorantiae relinquatur occasio, omnium officiorum, quibus necesse est per sacras probatorias militiae sociari, notitiam in sacris apicibus subdendam esse censuimus. <a xxx >

CJ.12.59.10.2: Imperator Leo

Sub hac igitur observatione omnes, qui sive in hoc sacro palatio nostro sive in aliis quibuscumque officiis deinceps militare cupiunt, qui tamen, ut dictum est, non possunt pro tenore sacrarum constitutionum vel vetere consuetudine nisi praecedentibus sacris probatoriis militiae sociari, sicut subnexa notitia demonstrat, adipisci praecipimus: scientibus his, qui ex aliqua parte praesentis nostrae serenitatis legis formam conventia vel neglegentia quadam colludere temptaverint, non tantum amissione bonorum omnium, sed etiam capitis periculo utpote criminis falsitatis obnoxios semet esse plectendos. <a xxx >

CJ.12.59.10.3: Imperator Leo

Et est notitia. scrinii memoriae probatoriae agentium in rebus, palatinorum largitionum, palatinorum rerum privatarum partis Augustae. <a xxx >

CJ.12.59.10.4: Imperator Leo

Item scrinii sacrarum epistularum sic: in officiis virorum illustrium praefectorum praetorio orientis et Illyrici et urbis, officii proconsulum Asiae et Achaiae, officii praefecti Augustalis,

officii comitis orientis, officii comitis divinarum domorum, officii vicariorum Thraciae ponti Asiae et Macedoniae et Thesauriensium classis. <a xxx >

CJ.12.59.10.5: Imperator Leo

Item scrinii sacrorum libellorum: officii virorum illustrium magistrorum militum utriusque militiae in praesenti, orientis et Illyrici, invitatorum, admissionalium, memorialium omniumque paedagogorum, cellariorum, mensorum, lampadariorum eorum, qui sacris scriniis deputati sunt, decanorum partis Augustae, cursorum partis Augustae, officii virorum spectabilium ducum Palaestinae, Mesopotamiae, novi limitis Phoenices, Osrhoenae, Syriae et Augustae Euphratensis, Arabiae et Thebaidis, Libyae, Pentapoleos, utriusque Armeniae, utriusque Ponti, Scythiae, Mysiae primae, secundae, Daciae, Pannoniae, officii virorum spectabilium comitum Aegypti, Pamphyliae, Isauriae, Lycaoniae et Pisidiae. <a xxx >

CJ.12.60.0. De exsecutoribus et exactoribus.

CJ.12.60.1: Imperatores Arcadius, Honorius

Ne per diversas provinciarum partes aut palatinus exactor accederet aut illustrium virorum apparitor vagaretur vel militaris terror inferret formidinem, hac lege sancimus, ut omnis memoratis intentio ad provinciae rectorem sit, cum eo agant, illo insistente disponente et agnoscente suo periculo rem peragant et impleant universa. * Arcad. et Honor. AA. ad provinciales et ad proconsules. * <a 395 D. xvii k. Iul. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.12.60.2: Imperatores Arcadius, Honorius

Quicumque e palatio nostro cuiuslibet tituli ad provincias commeaverit compulsor exactor admonitor portitorve praecepti, agens in rebus vel palatinus vel apparitor illustrium potestatum, hoc tantum potestatis adripiat, quod mandatum curae suae specialiter approbatur, nec quod iniunctum alteri fuit collegii iure praesumat, ne, dum hoc sibi invicem mutui officii licentia partiuntur, agant cuncti, quod singulis credebatur. * Arcad. et Honor. AA. Andromacho pp. * <a 395 D. prid. id. iu. Mediolani Olybrio et Probino cons.>

CJ.12.60.3pr.: Imperatores Honorius, Theodosius

Sive ex praetoriano officio sive illustris comitivae sedis largitionum nec non et rei privatae nostrae vel ex quacumque apparitione ad quamcumque necessitatem profligandam quis fuerit destinatus, sciat intra anni metas debere collectis ratiociniis ad proprium iudicem remeare eique suam efficaciam ostendere, quid eius instantia exactum fuerit quidve in debitis habetur vel penes quos resederit vel cuius culpa aut causa in eadem provincia fuerit derelictum. * Honor. et Theodos. AA. Palladio pp. * <a 416 D. x k. Oct. Ravennae Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.12.60.3.1: Imperatores Honorius, Theodosius

Quod si exacto spatio anni eius regionis visceribus praedator insidens deprehensus fuerit remorari, tunc absolutus cingulo militia abicietur, primoribus eius militiae decem librarum auri multa proposita. <a 416 D. x k. Oct. Ravennae Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.12.60.3.2: Imperatores Honorius, Theodosius

Si redire dissimulet, per vices officiorum ligatus ferreis nexibus cura provincialis officii ad debitum mittatur examen nec ei liberum sit, ut hoc se privilegio aut occasione defendat, quod sibi aliud negotium vel aliam necessitatem post iniunctam esse causetur, cum isdem licentiam auferamus in eadem provincia continuare exactionem. <a 416 D. x k. Oct. Ravennae Theodosio A. vii et Palladio cons.>

CJ.12.60.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Nullam possessionem alterius pro alienis debitis publicis sive privatis praecipimus conveniri. * Honor. et Theodos. AA. Iohanni pp. * <a 422 D. id. iul. Ravennae Honorio xiii et Theodosio x AA. Cons.>

CJ.12.60.5: Imperatores Theodosius, Valentinianus

Contra nostra praecepta si quisquam vetito ausu exsecutor audebit, licebit provinciae moderatori eundem correptum ad sublimitatis tuae iudicium sub prosecutione dirigere, licebit provinciali, etsi probatur obnoxius, exsecutoris contra vetitum exactionem sibi vindicantis temeritatem legitime repellere. * Theodos. et Valentin. AA. Volusiano pp. * <a 429 A. iii k.Mart. Ravennae post cons.Felicis et Tauri vv. cc.>

CJ.12.60.6pr.: Imperator Zeno

Sancimus, ut eum, cui ex iudicio tui culminis quocumque modo sive studio numerariorum aut tractatorum vel ipsorum iussu, qui pro tempore amplissimae tuae sedis administrationem suscipiunt, exactio publicarum pecuniarum iniungatur, minime prius liceat aliam sollicitudinem gerendam suscipere, antequam reversus iniunctae sibi causae responsum praebuerit. * Zeno A. Arcadio pp. * <a 485-486 ? >

CJ.12.60.6.1: Imperator Zeno

Si tamen ita sors tulerit, ut in ea provincia, ad quam exsequendi causa publici negotii aliquis proficiscitur, alia quoque causa sit exsequenda, non prohiberi unum eundemque exsecutorem ab hac urbe regia proficiscentem duorum simul, non plurium negotiorum executionem suscipere, dum ipsi quoque tertii negotii non sit iniungendi, antequam superioribus responsum portaverit. <a 485-486 ? >

CJ.12.60.6.2: Imperator Zeno

Exsecutoribus his, qui secundam, si non simul duas, vel etiam tertiam causam passi fuerint exsequendam suscipere, non solum cinguli et bonorum suorum amissionem, verum etiam perpetui exsilii supplicium subituris. <a 485-486 ? >

CJ.12.60.6.3: Imperator Zeno

Eandemque hanc poenam numerarium quoque et eius adiutores, ad quorum curam quod violatum est pertinet, formidare. <a 485-486 ? >

^CJ.12.60.7:

Quicumque divinam iussionem vel magistratus praeceptum exsequitur, praesidi prius id insinuare debet, ut praeses videat, ne quid falsi subsit vel obreptio vel legibus contrarium.

^CJ.12.60.7.1:

Exsecutio autem et per scripturam et sine scriptura fit, divinis videlicet scripturis propositis et omnibus possessoribus qui adsunt una cum eo inquisitionem peragentibus.

^CJ.12.60.7.2:

Et si bene se habere invenerit, auxilium praestat: sin vel aperte falsum esse vel legi aperte contrarium invenerit, non debet exsequi, sed ad imperatorem referre per officialem vel ad ipsum magistratum, a quo res processit, exsecutorem autem ad idoneam securitatem personasque a quibus exigendum est ad personalem cautionem sine impensis adigere. exsecutor enim indemnem eum praestabit, si temere eum convenisse inventus fuerit.

^CJ.12.60.7.3:

Quae si facta non erunt, conventus executionem repellet: praeses vero, ad quem iussio directa erit, aut similiter alius quis ad quem directa erit ad idoneam cautionem exsecutorem adigere debet.

^CJ.12.60.7.4:

Sed licet quis exactionem repellere potuerit, tamen praeses, cum rescierit, exsecutorem avocare debet eumque a quo exigitur personali cautioni subicere et referre.

^CJ.12.60.7.5:

Quod si neglexerit vel praeses vel officium eius vel is ad quem iussio directa erit, de suo

indemnitatem convento praestabit tam durante quam deposito magistratu.

^CJ.12.60.7.6:

Constitutio excipit eos qui tributorum nomine tenentur.

^CJ.12.60.7.7:

Quod si praesides pretio corrupti inquisitionem sacrosanctis scripturis propositis non fecerint vel etiam coniventiam praestiterint, et pecuniaria multa puniuntur et magistratu removentur et de salute periclitantur.

^CJ.12.60.7.8:

Omnis autem lex quae insinuanda est prius praefectis ostendenda est, is vero qui eam in provinciam portat, sex aureos accipit, praesidem autem festinare oportet, ut edictis suis omnibus urbibus quae ipsi subiectae sunt leges publicet sine ullis impensis sive praesidi sive defensoribus sive nuntio praestandis.

^CJ.12.60.7.9:

Qui lucrum fecerit, duplum solvit et, si praeses est, magistratum amittit, si aliam administrationem habuit, ea removetur.

^CJ.12.63.2: Imp. Iustinianus A. Iuliano pp.

Sancimus, si quis in provincia vel magistratuum quorumlibet vel consulum promotiones vel generales formas gloriosissimorum praefectorum vel alius ex nostris magistratibus renuntiat, vel etiam constitutionum vel sacrorum commonitoriorum vel generalium litterarum vel etiam erectionis imperialium statuarum insinuationem faciat, non licere ei ultra sex solidos pro unaquaque renuntiatione vel pro unaquaque forma vel unaquaque constitutione vel sacro commonitorio vel generalibus litteris vel statuarum erectione per singulas provincias ad quas ea pertulit exigere, ut quotcumque provinciae civitates sint, nihil eius intersit, sed sex tantummodo solidos exigat.

CJ.12.61.0. De lucris advocatorum et concussionibus officiorum sive apparitorum.

CJ.12.61.1: Imperator Constantinus

Si quis se a ducenariis vel centenariis vel fisci advocatis laesum esse cognoscit, adire iudicia et probare iniuriam non moretur, ut in eum qui convictus fuerit competenti severitate vindicetur. * Constant. A. procons. Africae. * <a 314. 315 D. vi id. Nov. triveris. acc. xv k. Mart. Karthagine Constantino A. iiii et Licinio iiii cons.>

CJ.12.61.2pr.: Imperator Constantius

Praeter sollemnes et canonicas pensationes multa a provincialibus indignissime postulantur ab officialibus et scholasticis non modo in civitatibus singulis, sed et mansionibus, dum ipsis et animalibus eorundem alimoniae sine pretio ministrantur. * Constantius A. Eubulidae vic.

Africae. * <a 344 D. iii k. Iul. Leontio et Sallustio cons.>

CJ.12.61.2.1: Imperator Constantius

Provinciales itaque cuncti iudices tueantur nec iniurias inultas transire permittant. <a 344 D. iii k. Iul. Leontio et Sallustio cons.>

CJ.12.61.3: Imperatores Arcadius, Honorius

Quotiens compulsor arguitur in depraedatione convictus, etiam non consulta clementia nostra poenam subeat legibus competentem. * Arcad. et Honor. AA. Pompeiano procons. Africae. * <a 400 D. prid. k. Ian. Mediolani Stilichone et Aureliano cons.>

CJ.12.61.4: Imperatores Honorius, Theodosius

Curialibus et naviculariis omnibusque corporibus ita subveniri volumus, ut nihil apparitoribus universorum iudicum liceat, quod ad praedam provinciarum pertinet. * Honor. et Theodos. AA. Hadriano pp. * <>

CJ.12.62.0. De primipilo.

CJ.12.62.1: Imperatores Valer., Gallien.

Commoda primipilatus post administrationem deberi incipiunt, et si is, qui ea percipere debuit, prius rebus humanis eximatur, heredibus petitio salva sit. * Valer. et Gallien. AA. Domitio. * < >

CJ.12.62.2: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Obtentu nominis primipili civiles actiones ad alios iudices transferendae non sunt. * Diocl. et Maxim. AA. Alexandro. * < >

CJ.12.62.3: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Utilitas publica praeferenda est privatorum contractibus: et ideo si constiterit fisco satisfactum esse ob causam primipili, poteris obligatam tibi possessionem dotis titulo petere, ut satis doti fieri possit. * Diocl. et Maxim. AA. Domnae. * < >

CJ.12.62.4: Imperatores Diocletianus, Maximianus

Cum ex sola primipili causa liberos, etiam si patribus heredes non existant, teneri divus Aurelianus sanxerit, si neque successistis patri vestro nec quicquam ex bonis eius tenetis, consequens est a paternis creditoribus vos non conveniri. * Diocl. et Maxim. AA. Dionysio. * < >

CJ.12.63.0. Publicae laetitiae vel consulum nuntiatores vel insinuatores constitutionum et aliarum sacrarum vel iudicialium litterarum ex descriptione vel ab invitis ne quid accipiant immodicum.

CJ.12.63.1pr.: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quidquid nostrorum umquam nuntiari coeperit prosperorum, bella si desinent, si oriuntur victoriae, fastis si honor datus fuerit regalium trabearum, compositae pacis si erit efferenda tranquillitas, sacros vultus inhiantibus si forte populis inferimus, haec sine immodico pretio nuntiari excipique sancimus. * Grat. Valentin. et Theodos. AAA. Floro pp. * <a 383 D. iiii non. Febr. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.12.63.1.1: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Gerulum iubemus esse castissimum: indices nummarios esse prohibemus: iudices statuimus esse sollicitos, ne turpi colludio quaeratur ex miseris pretium gaudiorum. <a 383 D. iiii non. Febr. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons.>

CJ.12.63.1.2: Imperatores Gratianus, Valentinianus, Theodosius

Quod si id sacrilega fuerit dissimulatione violatum, et accipientem pudoris fortunarumque manebit excidium et cogentem par poena multabit et officium triginta librarum auri vexatione quatiatur. <a 383 D. iiii non. Febr. Constantinopoli Merobaude ii et Saturnino cons.>

^CJ.12.63.2.1:

Quod si plus exegerit, huius quadruplum reddat. hoc inhibebunt et praeses et episcopus et primates urbis et omne officium publicum.

^CJ.12.63.2.2:

Episcopus enim principis indignationem incurret, praeses et magistratu removebitur et bonis publicatis relegabitur, officium quoque periclitatur.

^CJ.12.63.2.3:

Neve descriptio sub harum causarum praetextu fiat ultra sex solidos neve a sponte solventibus quidem quicquam [accipiatur?], sed qui acceperit, quadruplum reddat.

^CJ.12.63.2.4:

Quando autem cives forte vel propter opus publicum vel propter frumenti coemptionem se ipsos describere volunt vel ab imperatore ut hoc sibi permittatur petunt, minime eos pro hoc damno adfici oportet, ut sacerdotes indignationem incurrant, praesides et magistratu removeantur et

publicatis bonis relegentur: officium autem corporis poenam subit, nisi ea quae contra constitutionem facta sunt imperatori nuntiata fuerint.

^CJ.12.63.2.5:

Descriptis enim licebit describentibus se opponere: quod si facere non valeant, appellare praesidem et imperatori nuntiare.

^CJ.12.63.2.6:

Neque patres neque sitonas neque provinciales susceptores ex redivibus quos penes se habent quicquam praebere oportet, ut quantitas ad usum praefinitum non servetur. quod si praeses neglexerit, de suo ea restituit: imminuta enim et fiscalia et res publicae civitatum servari debent.